

පට්ඨාන මහා පකරණ සන්නය

ප්‍රථම භාගය
(තැනිය මුද්‍රණය)

මහාචාර්ය
රේරුකානේ චන්දවිමල

(සාහිත්‍යවික්‍රවර්ති, පණ්ඩිත, ප්‍රවීණ විශාරද, අමරපුර
මහා මහෝපාධ්‍යාය ශාසන ශෝභන, ශ්‍රී සද්ධර්ම ශිෂ්‍යමණි)
මහානායක ස්වාමිපාදයන් වහන්සේ විසින්
පෞරාණික වාචනා මාභීය අනුව
සම්පාදිතයි.

සබ්බදනං ධම්ම දනං ජිනාති.

ගෞරවාභී ථේරුකානේ වන්දිමල මහානායක ස්වාමීන්ද්‍රයන්
වහන්සේගේ දහම් පොත් නැවත නැවත මුද්‍රණය කර හැකි අඩුම
මිලට සපයා,

ධම්කාමී සැදැහැවතුන්ගේ සංඛ්‍යාව වර්ධනය කිරීම,

ශ්‍රී වන්දිමල ධම් පුස්තක සංරක්ෂණ මණ්ඩලයේ

පරමාර්ථය යි.

එමගින් සිලවත් ගුණවත් මහ සහරුවන දැකීමත්, උන්වහන්සේලා
රැක බලාගන්නා සැදැහැවත් ගිහි බෞද්ධුවන් දැකීමත්

අපේ අපේක්ෂාව යි.

වර්ධනය වන ආර්ථික අසමතුලිතතාව තුල, පවතින මිලට පොත්
අලෙවි කර ලබන මුදල හා ඊළඟ මුද්‍රණයට වැය වන මුදල අතර ඇති
පරතරය පියවීමට හැකි වී ඇත්තේ මෙහි අත් තැනක සඳහන් ආකාරයෙන්
අනුග්‍රාහක සැදැහැවතුන් සහභාගි වන නිසා ය. අපේ කැපවීම හා
අවංකභාවයේ මුසුවෙන් මිබේ දයකත්වය ඵල ගන්වමු.

නාහිමිපාණන්ට වසර 100 ක් සම්පූර්ණවීමත්, අප මණ්ඩලයට
වසර 10 ක් සම්පූර්ණවීමත් තුලින් බුදුන් වහන්සේගේ සදහම්
පණිවුඩය බෙදා දීමෙන් සුවහසක් ජනයා සහනයට පත්වීම ගැන

අපි සතුටු වන්නෙමු.

"චිරං තිට්ඨතු සද්ධමෙමා"

සඳහා සහාය වූ සාමාජිකයෝ.

୫. ୩.

ප්‍රජා පොලිටිය මේව - පිටකෝව්වේ	-	50,000.00
පී. ඩී ජගත්සිරි මානෙල් මයා - තඹුන්තේගම	-	10,000.00
සමින්ද රණසිංහ මයා - රාගම	-	5,000.00
පියදස වන්නිආච්චි මයා - කළුබෝවිල	-	5,000.00
දර්ශන සිල්වා මයා ඇතුලු පිරිස - අබ්බාවැව්	-	4,000.00
එම්. එල්. යසවර්ධන මයා - අතුරුගිරිය	-	4,000.00
ආර්. ඩී. රූපා අමරවති මිය - අළුවෙහිපිටිය	-	3,000.00
නයනි මුනිනදිරම් මිය - ඕස්ට්‍රේලියාව	-	2,000.00
එම්. ඩී. පී. කරුණාරත්න, රූපා කරුණාරත්න යුවල - හොරණ	-	2,000.00
වසන්ත පෙරේරා මයා - පානදුර	-	2,000.00
ජයරත්න වනිගසිංහ මයා - රත්නපුර	-	2,000.00
පී. ගුණවර්ධන මිය - රත්මලාන	-	2,000.00
කේ. ඒ. සුනිල් කුරුප්පු මයා - බෙම්මුල්ල	-	2,000.00
ටී. ආනන්ද මෙන්ඩිස් මයා - ජා-ඇල	-	1,500.00
වෛද්‍ය - කේ. ඩී. ඩී. පොත්සේකා මයා - දෙහිවල	-	1,500.00
හර්ෂණ කිරිතිසිංහ මයා - පිළියන්දල	-	1,000.00
වෛද්‍ය - ආර්. සෙනෙවිරත්න මයා - මහනුවර	-	1,000.00
වෛද්‍ය - ඩී. රුක්මන මිය - බොරැල්ල	-	1,000.00
පී. එන්. කළුබෝවිල යුවල - එස්පාට්ට	-	1,000.00
අයි.රා.ගනි කරුණාරත්න මිය - අභයගිරිය	-	1,000.00
සෝමපාල කහවිට මයා - බදුරලිය	-	1,000.00
නන්දින කපුගේ මයා - නුගේගොඩ	-	1,000.00
එම්. එල්. පියතිස්ස මයා - පිළියන්දල	-	1,000.00
නිරාජ ද සිල්වා මයා - පානදුර	-	1,000.00
අශෝක රූපසිංහ, නිලමති රූපසිංහ යුවල - කෑගල්ල	-	1,000.00
කේ. ඒ. එල්. පොත්සේකා මිය - බලන්ගොඩ	-	600.00
අමරපාල මිය - දෙහිවල	-	500.00
අයි. ගුණවර්ධන මිය - නුගේගොඩ	-	500.00
පී. මහානාම මයා - නුගේගොඩ	-	500.00
අජිත් මනෝරත්න මයා - කොළඹ 6	-	500.00
යූ. බී. තෙන්නකෝන් මයා - මුණමල්දෙණිය	-	500.00
අමරදස මුදලිගේ මයා - කැස්බෑව	-	500.00
ජේ. ආර්. ඒ. ආරියරත්න ,	-	
ඊ. ටී. රාමසිංහ මිය - මාතර	-	500.00
රු. 500 අඩු පිරිනැමීම එකතුව	-	3496.00

113596.00

ලේකම්ගේ සටහන්.....

සම්බුද්ධ පරිනිව්‍රාණයෙන් පසුව ත්‍රිපිටක ග්‍රි සද්ධර්මය රැකගැනීම සඳහා මහා සංඝරත්නයෙන් ඉටු වූ කාර්යභාරය අති විශාලය. ත්‍රිපිටක සංගායනා කර ක්‍රමානුකූල කිරීම, භාණක පරම්පරාවලට බෙදී කටපාඩමින් පවත්වා ගැනීම, අටුවා, ටිකා හා වෙනත් පරිවාර ග්‍රන්ථ සම්පාදනය කිරීම මගින් මුල් බුදුදහමේ නිර්මල මූලික අභි තහවුරු කරතැබීම ඒ අතර ප්‍රමුඛස්ථානය ගනී. අටමහ කුසල් අතර "ධම්මසා ලෙඛනං" යනුවෙන් දැක්වීමෙන් ධර්මය රැකගැනීම පිළිබඳව තිබූ අවධානය පැහැදිලි වේ. ධර්මයේ පැවැත්ම පිළිබඳව ඓතිහාසික වූත්, ධර්මානුකූල වූත් මතවාදයන්ට පිළිතුරු දීමට ද මේ හිසසූන් වහන්සේට සිදුවිය.

"අභිධර්මය බුද්ධ දේශනාවක් නොවේ" ය යන්න මෙවැනි එක් මතයකි. ගැඹුරු වූත්, දර්ශනික වූත් අභිධර්ම පිටකය දරන්නන් සමාජයේ ලබා තිබූ සැලකිල්ල පහත හෙළීම හෝ ඊට පහරදීම තුළින් බුදුදහම පිරිහීමට ලක්කිරීම හෝ අරමුණු කරගත් විතර්කවාදීහු බුදුදහම ලක්දිව පිහිටුවූ මුල් යුගයේදී මේ අදහස පලකළහ. ක්‍රිස්තු ධර්මය මෙහි ප්‍රචලිත කළ යුගයේදී නැවත යුරෝපීය පඩිවරුන් මගින් උගතුන් හරහා මේ අදහස ලක්දිව ප්‍රකට විය. අභිධර්ම පිටකයේ අභ්‍යන්තර කරුණු වටහා නොගෙන, අනුලාභත් කරුණු මත, ගැතිව අදහස් පලකිරීමෙන් හා එය කිය යුතු ආකාරය නොසලකා කීමෙන් වන හානිය සුළුපටු නොවේ. ඒ නිසාම අපේ දෑ රැකගැනීමේ අරමුණින් ඇරඹුණු දහම් පාසල් අධ්‍යාපන ක්‍රමය, අභිධර්මය ඉගැන්වීම සඳහා තිබූ අපේ පාරම්පරික ක්‍රමපටිපාටිය බැහැර කර හරය තබා සුමුල සූරා දක්වන ඉගැන්වීම් රටාවකට පැමිණ ඇති බව පෙනේ. එවැනි අදහස්වලට අහිතව පිළිතුරු දීමේ සම්ප්‍රදායක් ගොඩනගා ගන්නවුන් අතර, අටුවාචාරී බුද්ධඝෝෂ හිමියන්ට පසුව අපට දක්නට ලැබෙන ප්‍රමුඛ නාමයකි; රේරුකානේ වතුරිමල හිමි නාමය. උන්වහන්සේගේ අදහස් නිසා භාවනා පංති, අභිධර්ම පංති හා එවැනි මධ්‍යස්ථාන ලක්දිව ප්‍රචලිත වූ අතර, බොහෝ ගිහි බෞද්ධයෝ ධර්ම - විනය දත් පිරිසක් බවට පත්වූහ.

ශ්‍රී ව්‍යුරත්ත මානවසිංහයන් කියූ පරිදි 2500 බුද්ධ ජයන්තිය අරඹයා වැඩි සෞභාවක් නැතිව කළ සාර්ථකම වැඩ පිළිවෙල රේරුකානේ නාහිමියන්ගේ "බුද්ධ ජයන්ති පොත් මාලාව" ය. ලක්දිව බෞද්ධ ප්‍රබෝධයක් ඇති කිරීමට සමත් වූ ඒ පොත් සම්පාදනයෙන් "අමත දුංදුහිය" වැසූ උත්තරානන්දේ බුද්ධ වර්ෂ 2541 ක්වූ ඇසළ පුන් පෝදිනට වසර සියක් සම්පූර්ණ කරති.

අභිධර්මය රේරුකානේ නාහිමියන්ගේ පදනමයි. බොහෝ දෙනා උත්තරානන්දේ හඳුන්වන්නේ ද 'ආභිධම්මික' නාමයෙනි. ඒ නිසා බොහෝ සැදැහැවතුන්ගේ ඉල්ලීම පරිදි අවුරුදු 41 කින් මෙපිට ලබාගන්නට නොහැකිව තිබූ, නාහිමියන්ගේ සියුම් තුවණ ප්‍රකට වන 'පට්ඨාන මහා ප්‍රකරණ සන්නය' මුද්‍රණය කිරීමට අදහස් කළෙමු.

රීට වැය වන රුපියල් ලක්ෂ 5 කට වැඩි පිරිවැය දැරීම ගැටලුවක් වුවද, ශ්‍රී ලංකා ජනාධිපතිනි චන්ද්‍රිකා බණ්ඩාරනායක කුමාරණතුංග මැතිණියගෙන්, බුද්ධශාසන, සංස්කෘතික හා ආගමික කටයුතු අමාත්‍ය ලක්ෂමන් ජයකොඩි මැතිතුමාගෙන්, බුද්ධ ශාසන අරමුදලේ පාලක මණ්ඩලයෙන් අවබෝධය නිසා අපට මේ ගැටලුවෙන් නිදහස් වීමට හැකිවිය. පොලී රහිතව සැපයූ මේ මුදල ධර්මයට කළ අතිමහත් පුජාවකි. එය ලබා ගැනීමේදී අනුග්‍රහය දැක්වූ බුද්ධශාසන අමාත්‍යාංශයේ හා තොරණ ලංකා බැංකුවේ කාර්ය මණ්ඩලයන්ට කෘතඥ වෙමු.

පට්ඨාන ප්‍රකරණය මුද්‍රණය කර තිබුණේ පැරණි අකුරු රටාවට ය. පාලි භාෂාව ලිවීමේ පැරණි රීතියත්, පැරණි සිංහලයේ බැඳී අකුරු රීතියත් ආරක්‍ෂා කර එසේ ම මෙය මුද්‍රණය කර තැබීම සුදුසු යයි කල්පනා කළ නිසාත්, නවීන තාක්ෂණයෙන් අපේ පැරණි හරය ආරක්‍ෂා කර ගැනීමට බාධාවක් නොවන බව දැක්විය යුතු නිසාත් පරිසනකයේ නවීන තාක්ෂණයෙන් අපි පැරණි ක්‍රමය මුද්‍රණය කළෙමු. ඒ අවශ්‍යතාව එසේම ඉටු කළ සිකුරු මුද්‍රණාලයාධිපති කේ. ඩී. ඒ. ජයවර්ධන මහතා ඇතුළු කායා මණ්ඩලය විද්වත් ජනයාගේ පැයසුමට ලක්වෙති.

මෙවැනි පොතක සෝදුපත් කියවීම අතිශය දුෂ්කර වූවකි. රසවත් බව නොවැටහීම, කාලය ලබාගැනීමේ හා කියවීමේ අපහසුතාව නිසා එක දිනට මුල් පොත හා සැසඳීමට කෙනකු ලබාගැනීම වඩාත් දුෂ්කර විය. පූජ්‍ය කිරිමරුවේ ධම්මානන්ද හිමි, කුකුල්පනේ සිද්ධාර්ථ හිමි, ශාස්ත්‍රපති කුසුමා දෙවන්ගොඩ මිය, ඩී. කේ. කාරියප්පෙරුම (උප ලේකම්) මයා, ලලනි ගුණතිලක මෙනවිය, වරින්වර දැක්වූ සහාය අගය කරන අතර,

කෙටි කලක් තුළ පොතෙහි වැඩි කොටසක් සැසඳීමට ඉදිරිපත් වූ ගයානී චනිගනුංග මෙනවිය දැක්වූ උනන්දුව හා නිපුණතාව, දහම් පාසල් අධ්‍යාපනයේ හරය උකහාගැනීමක් ලෙස දකිමි.

අනෙක් පොත් හා සසඳන විට රේරුකානේ නාහිමියන්ගේ පොත් මිල බෙහෙවින් අඩු බව ඔබ දනී. පොතෙහි මිලෙන් 1/4 ක් වෙළෙඳ වට්ටම් වශයෙන් අඩු කළ විට මුද්‍රණ වියදම් හා ප්‍රවාහන වියදම් ආදිය ඉතිරි මුදලින් ආවරණය වෙයි. ඊළඟ මුද්‍රණය සඳහා වැඩියෙන් වැය වන මුදල පියවනු ලබන්නේ ධර්මයේ පැවැත්ම පිණිස සැදැහැවුණු කරන අනුග්‍රහයෙනි. මේ පොත සඳහා ගත් ණය මුදල පියවීමට එසේ අනුග්‍රහය දැක්වූ සැදැහැවුණුට වහා කෙලෙස් මල දුරුකර නිවනින් සැනසීමට මේ පිත හේතු වේවා.

නාහිමියන්ගේ ජන්ම ගත සංවත්සරයේදී උන්වහන්සේගේ පොත් පැවැත්වීම සඳහා සහාය දුන් දැනට අප අතර නැති කීප දෙනෙකු සිහිපත් කිරීම යුතුකමකි. කිසියම් සංවිධානයක් නැති යුගයේ පොත් රැකගත් පූජ්‍ය ගොඩගමුවේ සෝරත හිමි, එකල හා මණ්ඩලය පිහිටවූ පසු (සභාපති වශයෙන්) කටයුතු කළ පූජ්‍ය හේන්ගොඩ කල්‍යාණධර්ම හිමි, භාණ්ඩාගාරිකව සිටි වෛද්‍ය ඒ. ඩී. ටී. ජයවර්ධන මහතා, ගත්කතුවර කරුණාසේන ජයලත් මහතා ඒ අතර වෙති. මේ පොත් පෙල ශාස්ත්‍රීය පර්යේෂකයන්ට යොමු කරමින් අනුක්‍රමණිකාවන් ලියූ පරලෝසැපත් හර්බට් පතිරණ ශූරීන්ට නිවන් සුව අත්වේවා. වත්මන් සභාපති කිරිමරුවේ ධර්මානන්ද හිමිපාණන් ඇතුළු සාමාජික භවතුන්ගෙන් ලැබෙන සහායත්, හිටපු අමාත්‍යවරයකු වූ ඉන්ද්‍රජය හෙට්ටිආරච්චි මහතාගෙන් ලැබෙන දිරිමත් කිරීමත් ප්‍රසන්නව මෙහි යෙදීමට අප මෙහෙයවයි.

තෙරුවන් සරණයි !

1997 ජුනි 10 වන දින
පොතුණුවිට දී ය.

ඩී. තනිප්පුලිආරච්චි
ලේකම්
ශ්‍රී වතුරිමල ධර්ම පුස්තක
සංරක්ෂණ මණ්ඩලය.

ප්‍රස්තාවනා

ඥය සාගර පාරගත වූ මහා කාරුණික වූ අප භාග්‍යවත් අතීන් සමාක් සම්බුද්ධයන් වහන්සේ සච්ඡාද පද ප්‍රාණාව ධම්මුත මෙහෙය සදහා ප්‍රථම වරට පිටත් කර යවන ලද සැට නමක් වූ මහරහතන් වහන්සේලා ගෙන් කෙනෙකු වූ අස්සජී මහරහතන් වහන්සේ විසින් නමන් වහන්සේ වෙත එළඹ තථාගත යන් වහන්සේ දේශනය කරන ධම්ම කවරේ දැ යි විවාද උපනිසු නම් වූ පිරිවැරි හට

"යෙ ධම්මා හෙතුසහවා තෙසං හෙතුං තථාගතො ආහ,
තෙසංඤ්ච යො නිරොධො ඵලං වාදී මහාසමඤ්ඤා."

යනුවෙන් හේතුවෙන් හටගන්නා පඤ්චස්කන්ධ සංඛ්‍යාත නාම රූප ධම්මයන් හට ගැනීමේ හේතූන් හා ඒ හේතුවල ධම්මයන් ගේ නිරෝධය වූ නිව්‍යන් තථාගතයන් වහන්සේ දේශනය කරන්නාහැයි වදරන ලද්දේය. එයින් දැක්වෙන්නේ තථාගතයන් වහන්සේ විසින් දේශනය කරන ධම්ම හේතුවල ධම්මයක් බව ය.

බුදුන් වහන්සේ විසින් හේතුවල දේශනය කර ඇත්තේ ද එක් ක්‍රමයකින් ම නොව ක්‍රම තුනකිනි. ආයාසිසත්‍ය ක්‍රමය ය, ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාද ක්‍රමය ය, ප්‍රසාදාන ක්‍රමය ය යන තුන තථාගතයන් වහන්සේ ගේ හේතුවල දේශනා ක්‍රම තුනකි. තථාගතයන් වහන්සේගේ හේතුවල දේශනා තුන අතුරෙන් ආයාසිසත්‍ය දේශනය කර තිබෙන්නේ සංසාර ප්‍රවෘත්තියේ හේතුව වශයෙන් තෘෂ්ණා සංඛ්‍යාත එක් ධම්මයක් පමණක් දැක්වීමෙනි. ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාද දේශනයෙහි දැක්වෙන්නේ ද්වාදශාධිගයක් ඇති හේතුවල පරමපරා වෙකි. ඒ දේශනා දෙකකිම තෘෂ්ණාදිය ඵලයට හේතුවන බව පමණ මුත් හේතුවන සැටි දක්වා නැත. තථාගතයන් වහන්සේගේ සථාධාන සම්පූර්ණ අති විසාර හේතුවල දේශනය ප්‍රසාදාන මහා ප්‍රකරණය ය.

දේව මනුෂ්‍ය නිරශ්චිත වෘක්‍ෂ පච්ඡාදි වශයෙන් ලොව ඇති සකල සජීවාජීව වස්තුන් ම සැදී ඇති මූල ධාතු සමූහය වූ චිත්ත චෛතසික රූප යන පරමාථී ධම්ම තුන් කොටස හා නිචාණ පරමාථීය ද ප්‍රඥාප්තිය ද යන මේ සියල්ල මූලභාව ආරම්භණභාව අධිපති භාවාදි ඵලය උපකාර වන ශක්ති විශේෂයන් ගේ වශයෙන් හේතුප්‍රත්‍යය ආරම්භණප්‍රත්‍යය අධිපතිප්‍රත්‍යය යනාදීන් කොටස් සුවිස්සකට බෙදා නැවත පරමාථී ධම්මයන් කුශලාකුශල අව්‍යාකෘතාදි වශයෙන් කෙටස් සසැටකට හා හේතු

තහේතු ආදී වශයෙන් කොටස් දෙසියයකටද බෙදා කුලඟාදී ධර්මයන්ට ඒ ඒ ශක්ති විශේෂවලින් ප්‍රත්‍යය වන සැටින් ප්‍රත්‍යය නොවන සැටින් දැක්වීම් වශයෙන් ප්‍රස්ථාන ප්‍රකරණය දේශිතය.

මේ ප්‍රකරණය සේ ගැඹුරු වූ ද විභාල වූ ද තවත් ග්‍රන්ථයක් ලෝකයෙහි තැන්පත් ය. මේ ලොව ඇති ග්‍රන්ථරාජයා ය. දැනට සිංහල අකුරෙන් මුද්‍රණය වී ඇති පටිඨාන මහාපකරණ පාලිය පිටු 1456 කින් යුක්තය. එපමණ පිටු ගණනක පටිඨාන පකරණය මුද්‍රණය කළ හැකිවී තිබෙන්නේ අගමුල පමණක් දැක්වීම් වශයෙන් ද විස්තර කළ යුතු ක්‍රමය පමණක් වචන ස්වල්පයකින් දැක්වීම් වශයෙන් ද පොත්වල ලිවිය හැකි පරිදි හික්‍ෂුන් විසින් දැරිය හැකි පරිදි කෙටිකර තිබෙන බැවිනි. එසේ කෙටිකර ඇති තැන් සම්පූර්ණ කර ප්‍රස්ථාන ප්‍රකරණය පත්වල ලියන හොත් එයට කඩදසි පිටු කෝටියක් වුව ද ප්‍රමාණ නොවේ.

අනන්ත නය ඇත්තා වූ මේ ප්‍රකරණය නය සාගරයෙකි. මහාගතිමය නියසදන්ත තෙරුන් වහන්සේ මහබෝ විදිනු පිණිස නැවකින් දඹදිව යන්නාහු මහසසුරේදී නැවේ උඩතට්ටුවේ සිට සාගරය දෙස බැලූහ. උන් වහන්සේට සාගරයේ එතරක් හෝ මෙතරක් නොපෙනිණි. සිවුදිගින්ම මහ හඬ නඟා බිඳි බිඳී යන රළ නිසා හටගන්නා සුදු පෙණින් වැසී ගිය රිදීපටක් සේ දිලෙන සාගර ජලයම පෙනිණ. ඉක්බිති උන්වහන්සේ මහාසාගරයේ රළ වේගය බලවත් ද ප්‍රභේද විසින් ප්‍රකරණ සුවිසසක් වන සමාන පටිඨාන පකරණයේ නය මුඛය බලවත් දැයි සිතූහ. සිතන්නා වූ උන්වහන්සේට උඩ යට දෙකින් හා සිවුදිගින්ම මේ මහාසාගරයේ පරිවේෂදයක් ඇත්තේය. අනන්ත නය සමන්වාගත ප්‍රස්ථාන මහා ප්‍රකරණයේ පරිවේෂදයක් නො පෙනේය යි බලවත් ප්‍රීතියක් ඇතිවිය. උන්වහන්සේ එතැනම හිඳ ඒ ප්‍රීතිය විෂ්කම්භනය කොට විදසුන් වඩා සවි කෙළෙසුන් නසා රහත් වූහ.

බුද්ධස් විහිදීම

තථාගතයන් වහන්සේ බෝධිමූලයේ අපරාර්ථිත පයඝීඩකයෙහි වැඩහිඳ සමයක් සමබෝධි සමධිගමය කොට "මේ ධර්ම සොයන්නට පටන් ගත් මා හට වතුරසඬ්ඛ්‍ය කල්පලක්‍ෂයක් ඉක්ම ගියේ ය. මම මේ පයඝීඩකයෙහි හිඳ මතු කිසිකලෙක හිස මසවා නො එන පරිදි එක් දහස් පන්සියයක් කෙලෙස් සතුරන් පරදවා පළවා හැර එතෙක් කල් සොයමින් සිටි ධර්ම ප්‍රතිවේධ කෙළෙමි" යි මහත් සොම්නසට පැමිණ ලොවුතුරා බුදු වුවද එම අස්තෙන් නො නැගී සමයක් සමබෝධිය පිණිස බැඳගත් පයඝීඩකය නොබිඳ අනේක සමවත්වලට සමවදිමින් දහම් රස විඳිමින් නිවන් සුව විඳිමින්

සතියක් ඒ අසුනෙහිම වැඩහුන් සේක. බුදුවීමෙන් අට වන දිනයෙහි ඒ අසුනෙන් නැගිට එයින් මඳක් ඇත්ව "මෙය මාවසින් සාරාසංඛ්‍යකල්ප ලක්‍ෂ්‍යයක් මුළුල්ලෙහි රැස්කළ පාරමිතා කුශලයන් ගේ ඵල ලැබූ තැනය" යි වැඩහුන් තැනට හා මහබෝරුකටත් ගරුකිරීමක් වශයෙන් එදෙස බලාගත් වනම ඇසිපිය නොහෙලාම සතියක් සිටගෙන ම හුන්සේක. පයඝිඩකයට උතුරු දිග වූ ඒ ස්ථානය අනිමිස චේතිය නම් විය. ඉක්බිති ඒ සිටිතැනටත් පයඝිඩකයටත් අතරෙහි නැගෙනහිරට හා බස්නාහිරට දික්ව පිහිටි රුවන් සක්මනෙහි සක්මන් කරමින් සතියක් කල් යැවූ සේක.

දින එක් විස්සක් ඉක්ම ගියේ ය. ඒ එක් දිනකදීවත් තථාගත ශරීරයෙන් රැස් නොවිහිදිණ. සතරවන සතිය පැමිණි කලහි මහබෝරුකින් බස්නාහිර උතුරු දෙදිගට අතර රතනසරයෙහි වැඩහිඳ අභිධම්ම මෙනෙහි කරන්නට පටන්ගත් සේක. උන් වහන්සේ ධම්මසංඛ්‍යා විහංග ධාතුකථා පුගලපක්‍ෂාදන්ති කථා ව්‍යවු යමක යන ප්‍රකරණ සය පිළිවෙලින් මෙනෙහි කොට පට්ඨාන මහාපකරණයට බැස "හෙනුපච්චයො ආරමමණ පච්චයො අධිපති පච්චයො" යනාදීන් ධම්ම මෙනෙහි කරන්නට පටන්ගත් සේක. උන්වහන්සේ විසින් පළමුව මෙනෙහි කළ ප්‍රකරණ සය කුඩා බැවින් සච්ඡෙදනාඥානය රිසියේ පවත් වන්නට ඒ ප්‍රකරණ ප්‍රමාණ නො වී ය. අනන්ත ක්‍රම ඇති අති විශාල වූ පට්ඨාන මහාපකරණය තථාගතයන් වහන්සේට තමන්වහන්සේ ගේ සච්ඡෙදනාඥානය හැසිර වීමට ඉඩ ඇති ස්ථානය විය. පට්ඨාන ප්‍රකරණයට අයත් ඉමක් කොණක් නැති පරම සුක්‍ෂම ධම්මයන්හි රිසියේ සච්ඡෙදනාඥානය හසුරුවන්නට තථාගතයන්වහන්සේ ගේ සිත අතිශයන් පහන් විය. ඒ ප්‍රශන්න සිතින් උපදවන රූපද ඒවා නිසා තථාගතයන් වහන්සේ ගේ ශ්‍රී ශරීරය ද පැහැපත් විය. තථාගතයන් වහන්සේගේ කෙස් ලොම්වලින් හා නේත්‍රයන් ගෙන් ද නිල්වත් රැස් දහර නික්මෙන්නට විය. එකෙනෙහි ඒ රශමීන් නිසා අභස නිල් මල් නිල් කොඩි නිල් වියන් වලින් වැසිගියාක් මෙන් විය. සමීන් හා ඇස්වල ඇතුම් තැනකින් ද රන්වන් රැස් දහර නික්මෙන්නට විය. ඒ රැස් නිසා ලෝක කුහරය රන්මල් රන්සුණු රන්වන් මල් විසුරුවා හැරි කලෙක මෙන් කහ පැහැයෙන් බබලන්නට විය. ලේමස්වලින් හා ඇස්වල රතු තැන්වලින් රතු රැස්දහර නික්මෙන්නට විය. ඒවායින් ලෝක ධාතුව රන්පැහැයෙන් බබලන්නට විය. ඇටවලින් හා දත්වලින් ද ඇස්වල සුදු තැන්වලින් ද සුදු රැස් දහර නික්මෙන්නට විය. එයින් ලෝකධාතුව සුදු පැහැයෙන් බබලන්නට විය. ශ්‍රී ශරීරයේ ඒ ඒ තැන්වලින් මාක්ෂ්‍යක ප්‍රභාෂ්වර රශමීහු ද නික්මෙන්නට වූහ. පට්ඨාන මහාපකරණයා ගේ විශිෂ්ටත්වය මේ බුදු රැස් විහිදීමෙන් ද තේරුම් ගත හැකි ය.

පට්ඨාන පකරණ සන්නය සම්පාදනය කිරීම

පට්ඨාන මහා පකරණ පාලිය කියවා එයින් ප්‍රයෝජනයක් ලබනු නොහැකි එහි සැටිවත් කිසිවකුට තේරුම් ගත නොහැකිය. පාලි භාෂාව දනහොත් බුදු දහම දන හැකිය. යන හැඟීමක් බොහෝ දෙනෙකුට ඇත්තේ එය මූළාවේකි. පාලිය කොතෙක් දැනුවතුව වුවද පාලි දැනීමේ බලයෙන් මේ ප්‍රකරණය තේරුම් ගත නො හැකිය. කොතෙක් පාලි දැනුවතුව විසින් වුව ද පට්ඨාන පකරණය තේරුම් ගනු කැමති නම් අභිධම්මය දැනුවතුවෙන් උගත යුතුමය. සන්නයක් නැති කලහි එය ගුරුවරයකුගෙන් ඉගෙනීමද අපහසු ය. ඒ බව දත් අපෙන් අභිධම්මය උගත් කාන්තාවක් ඇතුළු බොහෝ දෙනෙකුගේ ඉල්ලීම පරිදි අප විසින් මේ ග්‍රන්ථය සම්පාදනය කරන ලදී.

පට්ඨාන පකරණය ඉතා ගැඹුරු ඉතා විශාල ග්‍රන්ථයක් වුව ද එහි වචන ඇත්තේ සුළු ගණනෙකි, එබැවින් පට්ඨානය ගැන දැනුම නැති පාලි භාෂාව දත් කෙනෙකුට වැඩි අපහසුවක් නැතිව පට්ඨාන පාලියට පදයෙන් පදය අපි දෙන සන්නයක් නම් සැපයිය හැකිය. එය සිංහලට ද පෙරලිය හැකි ය, එහෙත් එබඳු සන්නයකින් හෝ පරිවර්තනයකින් සිදුවන අපියක් නම් නැත. එබඳු සන්නයකින් හෝ පරිවර්තනයකින් පට්ඨානය ඉගෙනගන්නකුට ලැබිය හැකි අල්පමාත්‍ර ප්‍රයෝජනයකුදු නැත. පට්ඨානපකරණයට සන්නයක් සැපයිය යුත්තේ ඒ ප්‍රකරණය උගත යුතු ක්‍රමයට ය. පට්ඨානයට සැපයිය යුතු සන්නය කෙබඳු විය යුතු ද යනු මේ සන්නය කියවීමෙන් තේරුම් ගත හැකි වනු ඇත. මේ ප්‍රකරණය ශිෂ්‍යයනට උගත හැකි වන පරිදි උගතයුතු ක්‍රමය දැක්වෙන සන්නයක් එයට සැපයීම නම් ඉතා දුෂ්කර කරුණෙකි. අනික් පොත්වලට සන්න සපයන්නාක් මෙන් අටුවා ටීකා ආශ්‍රයෙන් මෙය නො කළ හැකි ය. අනිත්‍යයේ පටන් පැවතෙන පට්ඨානපකරණය උගැන්වීමේ ක්‍රමයක් ඇත්තේ ය. අප රටේ ඒවා ලියා තැබූ පොත් අද කොතැනකවත් දක්නට නැත. සතුරු උවදුරුවලින් අප රටේ කලින් කල ඇතිවුණු ශාසන විනාශවලදී අප රටේ තුබූ ඒ පොත් නැතිවී යන්නට ඇත. බුරුමයේ වනාහි අභිධම්මය උගැන්වීමේ පෞරාණික ක්‍රමය හා පොත පත ද අදත් පවතී. අපට මේ පට්ඨාන සන්නය සැපයිය හැකිවූයේ බුරුමයේ අදත් ඒ උගැන්වීම් ක්‍රමය පවත්නා නිසා ය, මෙය අප විසින් සපයන ලද්දේ බුරුම පට්ඨාන සන්නය හා පට්ඨානය පිළිබඳව තවත් බුරුම පොත් ඇසුරු කිරීමෙනි. මෙහි ඇත්තේ අප විසින් අමුතුවෙන් උපදවන ලද්දක් නොව පෙර පටන් ආවායම් පරම්පරාවෙන් පැවත ආ උගැන්වීම් ක්‍රමය ය.

ද්විතීය සංස්කරණය හා මුද්‍රණය

ඉතා ගැඹුරු වූද ඉතා විශාල වූද මේ ප්‍රකරණයට එකවරකදීම සභාකාර පාරිශුද්ධියක් ඇති සත්‍යයක් නො සැපයිය හැකිය. පටිථානයට සත්‍යයක් සැපයීමේ ඇති දුෂ්කරතාවය කෙසේ කිවද පටිථානය නොදත් තවුන් හට වැටහෙන්නේ නොවේ. මේ පටිථාන පකරණය ලොවුතුරා බුදුවරයන්ගේ කුමනට පමණක් ගැලපෙන සෙස්සනට අවිෂය ග්‍රන්ථයකි. එහි ඇත්තේ කුමන මඳ අප වැනි අයට හිසරදය ඇති කරන විද්‍යාවකි. මේ සත්‍යයෙහි ඇති සෑම වචනයක් ම සෑම කරුණක් ම තවත් කරුණු සිය ගණනකට තුඩු දෙන තවත් කරුණු සිය ගණනක් හා සම්බන්ධය ඇති ඒවා ය. එබැවින් මේ සත්‍යය ලිවීමේදී සෑම වචනයක්ම සෑම කරුණක් ම ලියන්නට සිදුවූයේ තවත් සිය ගණන් කරුණු දෙස බලාගෙන ඒවාටද විරුද්ධ නොවන පරිදිය., නිරතුරුවම සිහියෙන් යුක්තවිය නොහෙන බැවින් එසේ කිරීමේ දී තැනින් තැන යම් යම් අඩුපාඩු හා වැරදිත් ඇතිවිය හැකි ය. මෙය සම්පූර්ණයෙන් ශුද්ධත්වයට පැමිණීමට තම් තැවන තැවන පරීක්ෂා කොට කිපවාරයක් සංස්කරණය කළ යුතු ය. එහෙත් මේ විශාල ග්‍රන්ථය තැවන තැවන කිපවාරයක් කියවා පරීක්ෂා කිරීමට අපට කලක් තැන. සෝමාවතී මූනසිංහ මැතිනිය විසින් පළමුවෙනි වරට මුද්‍රණය කරවූ පටිථාන සත්‍යය අප විසින් ලියන ලද මුල් කොපිය ය. සංස්කරණය සඳහා එය තැවන පරීක්ෂා කිරීමට අවස්ථාවක් අපට නො ලැබිණි. පළමුවර පොත මුද්‍රණය කරවූ අප ගිණ්‍යාවක් වූ සෝමාවතී මූනසිංහ මැතිනිය ඒ පොත තැවන තැවන පරීක්ෂා කර බලා සංස්කරණය කළ යුතු තැන් අපට සලකුණු කරදෙන ලදී. ඒ තැන් අප විසින් පරීක්ෂාකර සංස්කරණය කරන ලදී. එබැවින් මේ ද්විතීය මුද්‍රණය ප්‍රථම මුද්‍රණයට වඩා ශුද්ධ බව කිය යුතු ය. මේ පොත පළමුවෙන් මුද්‍රණය කරවීමේදී ඒ සඳහා ගෙනවා තුබූ කරදසි අවසන් වී යාම නිසා එයට ඇතුළත් කරන්නට තුළුවෙන් වී ඉතිරිව තුබූ කොටසක් ද මේ දෙ වන මුද්‍රණයට ඇතුළත් කර ඇත්තේය. එබැවින් මේ පොත පළමු මුද්‍රණය කරවූ පොතට පිටු 84 කින් වැඩි බව ද සැලකිය යුතු ය.

මේ ග්‍රන්ථය දෙවන වරට මෙසේ මුද්‍රණය කරවන ලද්දේ කොළඹ මෙට්ලන්ඩ් ක්‍රෙත්සට් මාවතේ පෙනත්ලොස් නමැති මන්දිරයෙහි වෙසෙමින් සිය ධනයෙන් බොහෝ ලෝසසුන් වැඩ කරන සැදැහැවත් බෞද්ධ කාන්තාවක් වූ සෝමාවතී හේවාචිකාරණ මැතිනිය විසිනි. ඇය විසින් මෙය මුද්‍රණය කරවන ලද්දේ ඇගේ පියාණන් වූ නිධනප්‍රාප්ත සද්ගුණවත් දෙන. නියදෝර්ස් වික්‍රමසිංහ ගුණතිලක හල්ලල රාලහාමිට හා ආදර්ශය

මැණියන් වූ පරලෝ සැපත් ඇතා දිමිටි මනම්පේරි මැතිනියට ද ආදරනීය සහෝදරයකු වූ ඇඩ්වින් වික්‍රමසිංහ ගුණතිලක මහතාට ද සිය ධනයෙන් ත්‍රිපිටක මුද්‍රණයක් පිහිටවීම් ආදියෙන් බොහෝ ලෝ සසුන් වැඩ කොට ස්වභීෂ්‍යාප්ත ඇගේ ආදරනීය ස්වාමීපුරුෂයා වූ සයිමන් ඇලෙක්සැන්ඩර් හේවාට්තාරණ මහතාට ද මේ පිත අනුමෝදන් කරවනු පිණිස මේ අගනා දහම් පොත මුද්‍රණය කරවීමේ කුශලයෙන් සෝමාවතී හේවාට්තාරණ මැතිණිය හා පරලෝ සැපත් එතුමිය ගේ ඤාතිත්‍ව බුද්ධාදි මහෝත්තමයන් විසින් පැමිණ වදළ පරමසුන්දර සඵකාලික ලෝකෝත්තර නිචාණයට පැමිණෙන්නා වූවා.

මෙම මුද්‍රණයේදී අභිධම්මාවායථී බේන්දළුවේ ධීරානඤ්ඤ සංචරයන් විසින් ශෝධාපත්‍රාවලෝකනය කරදීමෙන් මේ සත්කෘත්‍යයට සහාය වූ බව ද මතක් කරමු.

චිරං නිට්ඨතු සද්ධමෙමා

මීට, ශාසනසථිතිකාමී

ථෙරුකානේ චන්ද්‍රවිමල මහාස්ථවිර

2499

දෙසැම්බර් මස 9 වෙනි දින

1955

පොකුණුවිට ශ්‍රී විනයාලංකාරාරාමයේදීය.

පටිඨාන මහා පකරණය

සැකෙවින් දැක්වීම.

පටිඨාන මහා පකරණය වනාහි ලෝකයේ ඇති විශාල ම පකරණය ය, එහි කොණක් නො දැකිය හැකි ය. එ බැවින් එය අනන්ත නයසමන්තාගත සමන්ත පටිඨාන මහා පකරණය යි කියනු ලැබේ. එය පොත්වල ලියා තිබෙන්නේ පෙය්ෂාල ක්‍රමයෙනි. පොත් වල ලියැවී ඇති ප්‍රමාණයෙන් එය බණවර දෙසිය සතළිස් දෙකකි. ප්‍රකරණය අති විශාල වුව ද එහි වචන ඇත්තේ ශීමා සහිත ගණනෙකි.

"හෙනුපට්ටයො ආරමමණපට්ටයො" යනාදි ප්‍රත්‍යයපද සූ විස්ස ය, "කුසලා ධම්මා අකුසලා ධම්මා අබ්‍යාකතා ධම්මා" යනාදි ධම්මසාධුගණි පකරණයෙහි දැක්වෙන නිකමානිකා පද ස සැට ය., "හෙනු ධම්මා න හෙනු ධම්මා" යනාදි දුකමානිකා පද දෙසිය ය යන මේ පද දෙසිය අනුව පටිඨාන මහා පකරණයේ මූල පදයෝ ය. ඒ මූලපදයන් හා තවත් නාමපද ක්‍රියාපද සාමාන්‍යයෙන් යොදා පටිඨාන පකරණය දේශනය කර තිබේ.

මේ පටිඨාන පකරණය පට්ටයවිහඬගවාරය ය, මහාවාරය ය යි කොටස් දෙකකින් යුක්ත ය. එයින් පට්ටය විහඬගවාරය පළමු කොට දේශනය කර තිබේ. එය සුවිසිප්‍රත්‍යයන් පිළිබඳ සාමාන්‍ය විස්තරයෙකි. මානිකා නිකේපවාරය යනු ද එයට නමෙකි. එය පටිඨාන මහා පකරණයට පිටිසීමේ දෙරටුවක් වැනි ය.

මහාවාරය පටිඨාන සුවිස්සකින් යුක්ත ය. එයින් එක් එක් පටිඨානයක්, අතිවිශාල ප්‍රකරණයෙකි. පටිඨාන සුවිස්ස මෙ සේ දත යුතු. මේ ප්‍රකරණයෙහි අනුලෝම නය ය, පට්ටනීය නය ය, අනුලෝම පට්ටනීය නය ය, පට්ටනීයානුලෝම නය ය යි මහා නය සතරක් ඇත්තේ ය. ඒ මහා නය සතර ධම්පද විෂයෙහි ද ප්‍රත්‍යය පද විෂයෙහි ද ලැබේ.

"කුසලං ධම්මං පට්ටිව කුසලො ධම්මො උප්පස්සති හෙනු පට්ටියා" යනාදීන් පද ඇති සැටියට ම ගෙන දේශනය කිරීමේ ක්‍රමය අනුලෝම නම් වේ. "න කුසලං ධම්මං පට්ටිව න කුසලො ධම්මො" යනාදීන් පදයන් ගේ පූර්වයෙහි නිකාරය යොදා දේශනය කිරීමේ ක්‍රමය පට්ටනීය නය නම් වේ. "කුසලං ධම්මං පට්ටිව න කුසලො ධම්මො" යනාදීන් පශ්චිම පදය නිකාරයෙන් යුක්තකොට දේශනය කිරීමේ ක්‍රමය අනුලෝම පට්ටනීය නම් වේ. "න කුසලං ධම්මං පට්ටිව අකුසලො ධම්මො"

යනාදීන් ආදිපදය නකාරයෙන් යුක්ත කොට දේශනය කිරීමේ ක්‍රමය පවතිනානුලෝම නම් වේ.

නිකපට්ඨානය ය, දුකපට්ඨානය ය, දුකනිකපට්ඨානය ය, නිකදුකපට්ඨානය ය, නිකනිකපට්ඨානය ය, දුකදුකපට්ඨානය ය යි පට්ඨාන සයෙකි.

නිකපදයන් මූලපද කොට දේශිත පට්ඨානය නිකපට්ඨාන නම්. දුක පදයන් මූලපද කොට දේශිත පට්ඨානය දුකපට්ඨාන නම්. නික පදයන් ගේ පූර්වයෙහි දුකපද යෙදූ මූලපදයන් ගේ වශයෙන් දේශිත පට්ඨානය දුකනිකපට්ඨාන නම්. දුක පදයන් ගේ පූර්වයෙහි නිකපද යෙදූ මූලපදයන් ගේ වශයෙන් දේශිත පට්ඨානය නිකදුකපට්ඨාන නම්. නික පද නිකපදයන් හා යෙදූ මූලපද ඇති පට්ඨානය නිකනික පට්ඨානය නම්. දුකපද දුකපදයන් හා යෙදූ මූලපද ඇති පට්ඨානය දුකදුක පට්ඨාන නම්. මේ පට්ඨාන සය දේශනය කර තිබෙන්නේ ඉහත කී මහා නය සතරෙහි.

ථ බැවින් අනුලෝම නික පට්ඨානය ය, අනුලෝම දුකපට්ඨානය ය, අනුලෝම දුකනිකපට්ඨානය ය, අනුලෝම නිකදුකපට්ඨානය ය, අනුලෝම නිකනිකපට්ඨානය ය, අනුලෝම දුකදුකපට්ඨානය ය යි අනුලෝම නයයෙහි පට්ඨාන සයෙකි. පව්තික නයාදි ඉතිරි නයත්‍රයා ගේ වශයෙන් ද පට්ඨාන සය බැගින් වේ. සියල්ල පිටු කළ කල්හි නය සතර ගේ වශයෙන් පට්ඨාන සූචිස්සක් වේ.

සූචිසි පට්ඨානයන් අතුරෙන් "කුසලං ධම්මං පට්ඨං කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපට්ඨයා" යනාදීන් දේශිත පට්ඨානය අනුලෝම නිකපට්ඨානය ය.

"හෙතුං ධම්මං පට්ඨං හෙතු ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපට්ඨයා" යනාදීන් දේශිත පට්ඨානය අනුලෝම දුක පට්ඨානය ය.

"හෙතුං කුසලං ධම්මං පට්ඨං හෙතු කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපට්ඨයා" යනාදීන් දේශිත පට්ඨානය අනුලෝම දුකනිකපට්ඨානය ය.

"කුසලං හෙතුං ධම්මං පට්ඨං කුසලො හෙතු ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපට්ඨයා" යනාදීන් නිකදුක මිශ්‍රණයෙන් දේශිත පට්ඨානය අනුලෝම නිකදුකපට්ඨානය ය.

"කුසලං සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තං ධම්මං පට්ඨං කුසලො සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපට්ඨයා" යනාදීන් දේශිත පට්ඨානය අනුලෝම නික නික පට්ඨානය ය.

"හේතුං සහේතුකං ධම්මං පටිච්ච හේතු සහේතුකො ධම්මො උප්පජ්ජති හේතුපච්චයා" යනාදීන් දේශිත පටිඨානය අනුලෝම දුක්ඛපටිඨානය ය.

"න කුසලං ධම්මං පටිච්ච න කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හේතුපච්චයා" යනාදීන් නකාරයුක්ත කොට දේශිත පටිඨානය පච්චනීය නිකපටිඨානය ය.

"න හේතුං ධම්මං පටිච්ච න හේතු ධම්මො උප්පජ්ජති හේතු පච්චයා" යනාදීන් දේශිත පටිඨානය පච්චනීය දුක්ඛපටිඨානය ය.

"න හේතුං න කුසලං ධම්මං පටිච්ච න හේතු න කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හේතුපච්චයා" යනාදීන් දේශිත පටිඨානය පච්චනීය දුක්ඛනිකපටිඨානය ය.

"න කුසලං න හේතුං ධම්මං පටිච්ච න කුසලො න හේතු ධම්මො උප්පජ්ජති හේතුපච්චයා" යනාදීන් දේශිත පටිඨානය පච්චනීය නිකදුක්ඛපටිඨානය ය.

"න කුසලං න සුඛං වේදනාය සම්පයුත්තං ධම්මං පටිච්ච න කුසලො න සුඛං වේදනාය සම්පයුත්තො ධම්මො උප්පජ්ජති හේතු පච්චයා" යනාදීන් දේශිත පටිඨානය පච්චනීය නිකනිකපටිඨානය ය.

"න හේතුං න සහේතුකං ධම්මං පටිච්ච න හේතු න සහේතුකො ධම්මො උප්පජ්ජති හේතුපච්චයා" යනාදීන් දේශිත පටිඨානය පච්චනීය දුක්ඛපටිඨානය ය.

කුසලං ධම්මං පටිච්ච න කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හේතු පච්චයා" යනාදීන් දේශිත පටිඨානය අනුලෝමපච්චනීය නිකපටිඨානයය.

"හේතුං ධම්මං පටිච්ච න හේතු ධම්මො උප්පජ්ජති හේතු පච්චයා" යනාදීන් දේශිත පටිඨානය අනුලෝම පච්චනීය දුක්ඛ පටිඨානය ය.

"හේතුං කුසලං ධම්මං පටිච්ච න හේතු න කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හේතුපච්චයා" යනාදීන් දේශිත පටිඨානය අනුලෝම පච්චනීය දුක්ඛනිකපටිඨාන ය.

"කුසලං හේතුං ධම්මං පටිච්ච න කුසලො න හේතු ධම්මො උප්පජ්ජති හේතුපච්චයා." යනාදීන් දේශිත පටිඨානය අනුලෝම පච්චනීය නිකදුක්ඛ පටිඨානය ය.

"කුසලං සුඛං වේදනාය සම්පයුතං ධම්මං පටිච්ච න කුසලො න සුඛං වේදනාය සම්පයුතො ධම්මො උපපජ්ජති හෙතු පච්චයා" යනාදීන් දේශිත පටිච්චානාය අනුලෝමපච්චනීය නිකතික පටිච්චානාය ය.

"හෙතු සහෙතුකං ධම්මං පටිච්ච න හෙතු න සහෙතුකො ධම්මො උපපජ්ජති හෙතුපච්චයා" යනාදීන් දේශිත පටිච්චානාය අනුලෝමපච්චනීය දුක්ඛක පටිච්චානාය ය.

"න කුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උපපජ්ජති හෙතු පච්චයා" යනාදීන් දේශිත පටිච්චානාය පච්චනීයානුලෝමදුක්ඛපටිච්චානායය.

"න හෙතුං ධම්මං පටිච්ච හෙතු ධම්මො උපපජ්ජති හෙතු පච්චයා" යනාදීන් දේශිත පටිච්චානාය පච්චනීයානුලෝම නික පටිච්චානාය ය.

"න හෙතුං න කුසලං ධම්මං පටිච්ච හෙතු කුසලො ධම්මො උපපජ්ජති හෙතුපච්චයා" යනාදීන් දේශිත පටිච්චානාය පච්චනීයානුලෝම දුක්ඛනික පටිච්චානාය ය.

"න කුසලං න හෙතු ධම්මං පටිච්ච අකුසලො හෙතු ධම්මො උපපජ්ජති හෙතුපච්චයා" යනාදීන් දේශිත පටිච්චානාය පච්චනීයානුලෝම නිකදුක්ඛ පටිච්චානාය ය.

"න කුසලං න සුඛං වේදනාය සම්පයුතං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො සුඛං වේදනාය සම්පයුතො ධම්මො උපපජ්ජති හෙතු පච්චයා" යනාදීන් දේශිත පටිච්චානාය පච්චනීයානුලෝම නිකතික පටිච්චානාය ය.

"න හෙතුං න සහෙතුකං ධම්මං පටිච්ච හෙතු සහෙතුකො ධම්මො උපපජ්ජති හෙතුපච්චයා" යනාදීන් දේශිත පටිච්චානාය පච්චනීයානුලෝම දුක්ඛක පටිච්චානාය ය.

මේ ප්‍රකරණයෙහි පච්චය නිද්දෙසයට අනතුරුව ඇති කොටසට පණණතිවාරය යි කියනු ලැබේ. එහි ඇත්තේ ප්‍රශ්න පමණෙකි. මේ පමණ කෝට්ඨිගණනක් ය ප්‍රකෝට්ඨිගණනක් ය. කියා එහි ඇති ප්‍රශ්න ගණන පිරිසිඳු නො දැක්විය හැකි ය. එය පිරිසිඳු දැක්වීමට ලෝකයෙහි ව්‍යාවහාරයට පැමිණ ඇති සංඛ්‍යා ප්‍රමාණ නො වන්නේ ය, සංඛ්‍යා ඇතිවාට වඩා එහි ප්‍රශ්න ඇත්තේ ය. පෙය්‍යාලක්‍රමයෙන් පිටු සත අටකින් ඒ පණණතිවාරය පුස්තකාරූඪකර තිබේ. සම්පූර්ණ කර ලියුව හොත් එය ම පිටු දහස්ගණනක පොතක් විය හැකි ය. ඉන් ඔබ්බෙහි ඇති පටිච්චානපාලිය ඒ ප්‍රශ්නවලට පිළිතුරුය.

සුවිසි පටිඨානයන් ගෙන් පළමු වැන්න වූ අනුලෝම නික-පටිඨානය කුසලන්තික පටිඨානාදි වසයෙන් දෙවිසි වැදෑරුම් වේ. ඒ දෙවිසි පටිඨානයන්ගෙන් වාචනාමාණිය තරමක් දුරට සම්පූර්ණකර පොත්වල ලියා ඇත්තේ කුසලන්තික පටිඨානය පමණෙනි. එහි පටිච්ච වාරය ය, සහජාත වාරය ය, පච්චයවාරය ය, නිස්සය වාරය ය, සංසට්ඨ වාරය ය, සම්ප්‍රසූතතවාරය ය, පඤ්ඤා වාරය ය යි වාර සතක් ඇත්තේ ය. එහි "කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා" යනාදීන් පටිච්ච යන වචනයෙන් යුක්ත කොට දේශිත වාරය පටිච්චවාර නම්. සහජාතාදි වචන යුක්ත කොට දේශිත වාර පස සහජාතාදි වාරයෝ ය. පඤ්ඤානි වාරයෙහි එක්වුණු ප්‍රශ්නයන් වඩා විහාර වශයෙන් විසඳ ඇති අවසාන වාරය පඤ්ඤා වාර නම් වේ.

ඉහත කී අනුලෝමාදි නය සතර ධර්මපද විෂයෙහි මෙන් ම ප්‍රත්‍යය පද විෂයෙහි ද යෙදෙන්නේ ය, එබැවින් මේ අනුලෝම කුසලන්තික පටිඨානයෙහි ප්‍රත්‍යය පදයන් ගේ වශයෙන් පටිච්චයානුලෝම වාරය ය, පච්චය පච්චනිය වාරය ය, පටිච්චයානුලෝම පච්චනිය වාරය ය, පච්චය පච්චනියානුලෝම වාරය ය යි වාර සතරක් ඇත්තේ ය. "කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා" යනාදීන් දේශනය කරන ලද වාරය පටිච්චයානුලෝම වාරයය, අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න හෙතුපච්චයා යනාදීන් ප්‍රත්‍යය පදය නිකාරයෙන් යුක්ත කොට දේශිත වාරය පච්චය පච්චනිය වාරය ය. හෙතුපච්චයා න ආරම්භණේ පඤ්ච යනාදීන් පශ්චිම පදය නිකාරයෙන් යුක්තකොට දේශිත වාරය පටිච්චයානුලෝම පච්චනිය වාරය ය. "න හෙතුපච්චයා ආරම්භණේ ද්වේ" යනාදීන් පූර්වපදය නිකාරයෙන් යුක්ත කොට දේශිත වාරය පච්චය පච්චනියානුලෝම වාරය ය.

කුසලන්තික පටිඨානයේ පළමු වන කොටස වූ පටිච්චයානුලෝම වාරයෙහි ද ඒකක වාරය දුකාදිවාරය යි වාර දෙකක් ඇත්තේය. "කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා" යනාදීන් එක් එක් ප්‍රත්‍යයක්හු ගේ වශයෙන් දේශිත වාරය ඒකක වාරය ය. පොත්වල පාලිය සම්පූර්ණ වශයෙන් දක්වා ඇත්තේ ඒ ඒකක වාරයේ පමණෙනි. එයට විභග්ගවාරාදිය යි ද කියනු ලැබේ. "කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා ආරම්භණපච්චයා" යනාදීන් දෙකේ පටන් නෙවිසස දක්වා ප්‍රත්‍යයෙන් ගෙන දේශනය කළ යුතු වාරය දුකාදි වාරය ය. එය ඉතා දීඝී බැවින් විහාර වශයෙන් නො දක්වා "හෙතුපච්චයා ආරම්භණ නිණි, අධිපතියා නව" යනාදීන් ඒ ඒ ආකාරයෙන් දේශනය කරන කල්හි

ලැබෙන විභවය (වාක්‍යවල) ගණන පමණක් දැක්වීම් වශයෙන් කෙටි කර තිබේ. සංඛ්‍යා පමණක් දක්වන්නා වූ ඒ කොටසට සංඛ්‍යාවාරයයි කියනු ලැබේ.

හේතුපට්ඨය දුකාදි වාරය ආරම්භය පට්ඨය දුකාදි වාරය යනාදීන් දුකාදි වාර තෙවිස්සක් ඇත්තේ ය. එක් එක් දුකාදි වාරයක ද දුකවාර නිකවාරාදි වශයෙන් වාර තෙවිස්ස බැගින් ඇත්තේ ය. ඒ එක් එක් වාරයක ද ඉතිරි ප්‍රත්‍යයන්ගේ වශයෙන් බොහෝ වාර ඇත්තේ ය. විභවය දුරු ඒ සියල්ල සම්පූර්ණ කොට පත්වල ලියුව හොත් කුසලනිකයේ පට්ඨයානුලෝම වාරය ම පිටු සිය ගණනක පොතක් වේ. මේ කුසලනික පට්ඨානයේ වාර සතර ම පත්වල ලියුව හොත් පිටු දහස් ගණනක පොතක් වේ. මේ කුසලනික පට්ඨානය අනුලෝම නිකපට්ඨානයෙන් දෙවිස්සෙන් පංගුවකි. සම්පූර්ණ අනුලෝම නිකපට්ඨානය පත්වල ලියුව හොත් කොතෙක් විශාල පත් ගොඩක් වේද යන බව කියවන්නවුන් විසින් සිතා ගතයුතු ය. අනුලෝම නිකපට්ඨානය සුවිසි පට්ඨානයන් ගෙන් කුඩා ම පට්ඨානය ය. එය ඉතිරි පට්ඨාන තෙවිස්සෙන් දහසෙන් පංගුවක් පමණවත් වෙන දි නොසිතමි. සම්පූර්ණ ප්‍රසංග ප්‍රකරණයා ගේ ප්‍රමාණය දැක්වීම දුෂ්කරය. එය ලෝකයේ අතිවිශාල ග්‍රන්ථය බව පමණක් කිය හැකිය.

පට්ඨාන මහා පකරණ සන්නය.

නමෝ තසු හගවතෝ අරහතෝ
සමෝ සමුදයාසු

විචිත්ත මනි ගමිතර මනන්ත නය මණ්ඩනං,
පට්ඨානං සමමසන්නයාසු විමලා මිත් බුද්ධියා.

යසු දෙනා නිකම්මිංසු සුභා ඡක්කණ්ණ රංසියො,
නිල පිතා රත්ත සෙනා මඤ්ඤිධා ව පහසුරා.

නං ලොකනාථං සුගතං ධම්මඤ්ඤ ජිත් සෙවිතං,
සඬ්ඨං නිරඬ්ඨණං සෙට්ඨං නමාමි සිරසාදරං.

මේ මහා හදු කල්පයෙන් විතුරසඬ්ඨය කල්ප ලක්ෂයකට පූර්වයෙහි ලොව පහළ වී වදලා වූ සකල ලෝක ගිවඬකර වූ දීපඬකර සච්ඡ රාජෝත්තමයාණන් වහන්සේ ශ්‍රී සධම්මාලෝකයෙන් ජනසන්නාත ගත මෝහාක්කාරය දුරු කෙරෙමින් වැඩ වෙසෙන සමයෙහි, තමන් වහන්සේ අතට පත් අමා මහ නිවන් සුවය සකල සත්ත්වයන් කෙරෙහි පහළ මහා කරුණාවෙන් හැර, අපමණ දුක් ඇති සසර කතරට බැස, සරාසකි කප් සුවහස් මුළුල්ලෙහි අසරණ සත්ත්වයන් නිසා අපමණ දුක් විඳිමින් දනාදි සමක්‍රිංශන් පාරමි ධර්මයන් සම්පූර්ණ කොට සච්ඡපදප්‍රාප්ත වූ අප ශ්‍රී සිධාර්ථ ගෞතම ශාක්‍ය මුනිතුයන් වහන්සේ, සමයක් සමබෝධි සමධිගමයෙන් සත් වන වස ඇසළ පුණ්‍ය පොහෝ දිනයෙහි, සැවැත්තුවර ගණකමබ්බ නම් වෘක්ෂ මූලයෙහි ප්‍රාතිභායා පාමිහ යි තමන් වහන්සේ ලුහු බැඳ ආ තීර්ථකයන් ගේ මාන මදීනය පිණිස හා බුද්ධබලය දක්නා සජ්ජනයන් ගේ ප්‍රසාදය පිණිස ද අනන්‍යසාධාරණ වූ යමක ප්‍රාතිභායා දක්වා අවසානයෙහි පෙර බුදුවරයන් වහන්සේලා ගේ වාරිත්‍ර ධර්මය පරිදි තුන් පියවරකින් තව්තිසා දෙවිලොවට වැඩ

වදරා එහි පාරිච්ඡික නම් වූ සුරදම මූලයෙහි පිහිටි පාණඩකමබල නම් වූ දිව්‍ය ශෛලාසන මතුයෙහි උදගිරි පථිත මහාකයට පත් සුය්‍යී මණ්ඩලය සේ සවිතක් ගත බුදුරැස් මාලාවෙන් දිළියෙමින් දසදහසක් සක්වලින් පැමිණි දේවබ්‍රහ්ම ගණයා පිරිවරා වැඩ හිඳ, මාතෘදේවරාජයා ප්‍රධාන කොට දෙවි බම් පිරිස අමතා "කුසලා ධම්මා, අකුසලා ධම්මා, අව්‍යාකතා ධම්මා" යනාදීන් අභිධම් පිටකය දේශනය, කරනසේක් ධම්සඬගණි ප්‍රකරණය ය, විහඬප්‍රකරණය ය, ධාතුකථා ප්‍රකරණය ය, පුද්ගල ප්‍රඥප්ති ප්‍රකරණය ය, කථාවස්තු ප්‍රකරණය ය, යමක ප්‍රකරණය ය යන ප්‍රකරණයන් පිළිවෙලින් දේශනය කොට, අවසානයෙහි පරම ගමිහිරි වූ අනන්ත නය සමන්වාගත ප්‍රසාදාන මහා ප්‍රකරණය දේශනය කළ සේක. ඒ මහා ප්‍රකරණයෙහි ප්‍රත්‍යය විහඬ වාරය ය, මහාවාරය ය යි වාර දෙකක් ඇත්තේ ය. එයින් ප්‍රත්‍යය විහඬ වාරය පළමු කොට වදල සේක. එය ද ප්‍රත්‍යයෝද්දෙශ ප්‍රත්‍යය නිදේශ වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් ප්‍රත්‍යයෝද්දෙශය පළමු කොට වදල සේක.

ඒ මෙසේ ය. හේතු පට්ටයො, ආරම්මණ පට්ටයො, අධිපති පට්ටයො, අනන්තර පට්ටයො, සමන්තර පට්ටයො, සහජාත පට්ටයො, අක්කෘමක්කෘ පට්ටයො, නිස්සය පට්ටයො, උපනිස්සය පට්ටයො, පුරෙජාත පට්ටයො, පටිජාජාත පට්ටයො, ආසෙවන පට්ටයො, කමම පට්ටයො, විපාක පට්ටයො, ආහාර පට්ටයො, ඉන්ද්‍රිය පට්ටයො, ක්‍රියාත පට්ටයො, මග පට්ටයො, සමප්‍රසන්න පට්ටයො, විප්‍රසන්න පට්ටයො, අත්ථිපට්ටයො, නත්ථි පට්ටයො, විගත පට්ටයො, අවිගත පට්ටයො, නි.

එහි පදවී මෙසේ ය. හේතු පට්ටයො, හේතු භාවයෙන් උපකාරක ධම්මය ය, ආරම්මණ පට්ටයො, ආරම්මණ භාවයෙන් උපකාරක ධම්මය ය, අධිපති පට්ටයො, අධිපති භාවයෙන් උපකාරක ධම්මය ය, අනන්තර පට්ටයො, අනන්තර භාවයෙන් උපකාරක ධම්මය ය, සමන්තර පට්ටයො, සමන්තර භාවයෙන් උපකාරක ධම්මය ය, සහජාත පට්ටයො, සහජාත භාවයෙන් උපකාරක ධම්මය ය, අක්කෘමක්කෘ පට්ටයො, අන්‍යෝන්‍ය භාවයෙන් උපකාරක ධම්මය ය, නිස්සය පට්ටයො, නිශ්‍රය භාවයෙන් උපකාරක ධම්මය ය, උපනිස්සය පට්ටයො, බලවත් හේතු භාවයෙන් උපකාරක ධම්මය ය, පුරෙජාත පට්ටයො, පෙරාතුව ඉපිද පැවතීම වශයෙන් උපකාරක ධම්මය ය, පටිජාජාත පට්ටයො, පසුව ඉපිද පුළුස්සීම වශයෙන් උපකාරක ධම්මය ය, ආසෙවන පට්ටයො, තමා ගේ ස්වභාවය ප්‍රදනය කිරීම වශයෙන් උපකාරක ධම්මය ය, කමම පට්ටයො, වින්‍ය ප්‍රයෝග සංකල්පන ක්‍රියා භාවයෙන් උපකාරක ධම්මය ය, විපාක පට්ටයො, නිරුක්තසාග ශාන්තභාව සංකල්පන විපාක ස්වභාවයෙන් උපකාරක ධම්මය ය, ආහාර පට්ටයො, උපඝාතමතක

භාවයෙන් උපකාරක ධර්මය ය, ඉන්ද්‍රිය පච්චයෝ, ඊශ්වර භාවයෙන් උපකාරක ධර්මය ය, ඝට්ඨාන පච්චයෝ, එළඹ බැලීම් වශයෙන් උපකාරක ධර්මය ය, මග්ග පච්චයෝ, එතර කරවීම් වශයෙන් උපකාරක ධර්මය ය, සමපයුත්ත පච්චයෝ, සමප්‍රයුක්ත භාවයෙන් උපකාරක ධර්මය ය, විපපයුත්ත පච්චයෝ, විප්‍රයුක්ත භාවයෙන් උපකාරක ධර්මය ය, අත්ථි පච්චයෝ, විද්‍යමාන භාවයෙන් උපකාරක ධර්මය ය, නත්ථි පච්චයෝ, අවිද්‍යමාන භාවයෙන් උපකාරක ධර්මය ය, විග්ග පච්චයෝ, පහවීම් වශයෙන් උපකාරක ධර්මය ය, අවිග්ග පච්චයෝ නි, නො පහවීම් වශයෙන් උපකාරක ධර්මය ය (යන මේ සූට්ඨි දෙනෙක් වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ මහා ප්‍රකරණයෙහි සිටියාහු ය.)

ත්‍රිරාශිය.

(1) හේතු පච්චයෝ යන ප්‍රත්‍යයෝදෙශයෙහි සචරුපයෝ ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න, ප්‍රත්‍යනික වශයෙන් ත්‍රිවිධ වෙති. එයින් ලෝභය, දෝෂය, මෝහය, අලෝභය, අදෝෂය, අමෝහය යන හේතු ධර්මයෝ සදෙන හේතු ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය.

සහේතුක සිත් එක් සැත්තැව ය. මෝහ මූල චිත්තථ්වයෙහි මෝහ වර්ජිත චෛතසික දෙපනස ය, සහේතුක චිත්තජ රූපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු හේතු ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

අහේතුක සිත් අටළොස ය, ඡන්දවර්ජිත අත්‍යසමාන චෛතසික දෙළොස ය, මෝහමූල චිත්තථ්වයෙහි මෝහය ය, අහේතුක චිත්තජ රූපයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආහාරජ රූපයෝ ය, සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඤ සන්තති කම්ප රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්ති කම්ප රූපයෝ ය යන මේ ධර්මයෝ හේතු ප්‍රත්‍යයයා ගේ ප්‍රත්‍යනිකයෝ ය.

(2) ආරම්භණ පච්චයෝ යන ප්‍රත්‍යයෝදෙශයෙහි සචරුපයෝ ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ප්‍රත්‍යනික වශයෙන් තෙවැදෑරුම් වෙති. එයින් වතීමාන වූ ද අනිත වූ ද අනාගත වූ ද එකුත් අනු චිත්තය ය, චෛතසික දෙපනස ය, අට්ඨි රූපය ය., කාලමුක්ත වූ නිවාරණය හා ප්‍රඥප්තිය ය යන මොවුහු ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය. එකුත් අනු චිත්තය ය, චෛතසික දෙපනස ය යන මොවුහු ආරම්භණ ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

චිත්තජ රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආහාරජ රූපයෝ ය, සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඥ සන්නි කම්ප රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්ති කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු අරමණ ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යන්තයෝ ය.

(3) අධිපති පච්චයෝ යන ප්‍රත්‍යයෝද්දෙශයෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ආරමමණාධිපති ප්‍රත්‍යය ය, සහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යය යි දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් ආරමමණාධිපති ප්‍රත්‍යයේ සචරූපයෝ ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ප්‍රත්‍යන්ත වශයෙන් නෙවැදෑරුම් වෙති. එයින් ගරු කළ යුතු වූ චක්ඛාන වූ ද අතීත වූ ද අනාගත වූ ද ඉෂට නිෂ්පන්නරූප අටළොස් ය, දොළොස් මෝහමූල දූෂ්මයාගත කාය විඤ්ඤ වර්ජිත සිත් සු අසුචය, දොළොස් ඊෂ්ඨා මාත්‍රසයා කොකාත්‍ය විචිකිත්‍යා වර්ජිත චෛතසික සන්සාලිය ය, කාලමුක්ත වූ නිව්භාණය ය යන භවාරමණ ධර්මයෝ ආරමමණාධිපති ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය.

ගරු කළ යුතු ධර්මයන් ගරු කොට අරමුණු කරන්නා වූ ලෝහමූල සිත් අට ය, මහා කුසල් සිත් අට ය, මහාක්‍රියා ඤාන සම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතරය, ලෝකෝත්තර සිත් අටය, දොළොස් ඊෂ්ඨා මාත්‍රසයා කොකාත්‍ය විචිකිත්‍යා අප්‍රමාණවර්ජිත චෛතසික පන්සාලිය ය යන මොවුහු ආරමමණාධිපති ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

යම් කිසි ධර්මයක් ගරු කොට අරමුණු නො කරන අවස්ථාවෙහි වූ ද කිසි ධර්මයක් ගරු කොට අරමුණු නො කරන්නා වූ ද ලෝකික සිත් එක් අසුච ය, චෛතසික දෙපනසය, චිත්තජ රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආහාරජ රූපයෝ ය, සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඥ සන්නි කම්ප රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්ති කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු ආරමමණාධිපති ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යන්තයෝ ය.

සහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි සචරූපයෝ ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ප්‍රත්‍යන්ත වශයෙන් නෙවැදෑරුම් වෙති. එයින් තම තමන් අධිපති වන අවස්ථාවෙහි මෝහමූල හයිතෝත්පාද වර්ජිත දෙපනස් සාධිපති ජවන නාමසාක්‍යයන්හි ඇත්තා වූ ඡන්ද ය, වියධි ය, විමංසය ය, සාධිපති ජවන දෙපනස ය යන මේ ධර්මයෝ සහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය.

තම තමා අධිපති වන අවස්ථාවෙහි අධිපති වන ධර්මය හැර දෙපනස් සාධිපති ජවනයෝ ය, විචිකිත්‍යා වර්ජිත එක්පනස් චෛතසිකයෝ ය, සාධිපති චිත්තජ රූපයෝ ය යන මොවුහු සහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

සහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යය නො ලබන්නා වූ ද, නො ලබන අවස්ථාවෙහි වූ ද කාම සිත් සිව්පනයය, මහදගන විපාක නවය ය, වෛතසික දෙපනය ය, ඒ ඒ අවස්ථාවෙහි අධිපති වන ධර්මයෝ ය, නිරාධිපති විතත රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්ම රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආහාරජ රූපයෝ ය, ඍතුජ රූපයෝ ය, අසංඤ සත්ත්ව කම්ම රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්ති කම්ම රූපයෝ ය යන මොවුන් සහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යන්තිකයෝ ය.

(4) අනන්තර පට්ඨයෝ යන ප්‍රත්‍යයෝද්දෙශයෙහි සාරූපයෝ ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ප්‍රත්‍යන්තික වශයෙන් නෙවැදැරුම් වෙති. එයින් අර-හන්තවූනි වර්ජිත වූ සුචි සුචි වූ එකුත් අනු විත්තය ය, වෛතසික දෙපනය ය යන මොවුන් අනන්තර ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය.

අභින්නවූනිය සහිත වූ පශ්චිම පශ්චිම වූ එකුත් අනු විත්තය, වෛතසික දෙපනය ය යන මොවුන් අනන්තර ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

අභින්නවූනිය සහිත වූ එකුත් අනු විත්තය, වෛතසික දෙපනය ය යන මොවුන් අනන්තර ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

විතතරූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිකම්ම රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආහාරජ රූපයෝ ය, ඍතුජ රූපයෝ ය, අසංඤ සත්ත්ව කම්ම රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්ති කම්ම රූපයෝ ය යන මොවුන් අනන්තර ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යන්තිකයෝ ය.

(5) සමන්තර ප්‍රත්‍යය අනන්තර ප්‍රත්‍යය මෙති.

(6) සහජාත පට්ඨයෝ යන ප්‍රත්‍යයෝද්දෙශයෙහි සාරූපයෝ ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වශයෙන් දෙවැදැරුම් වෙති. එයින් ඔවුනොවුන්ට හා විතත රූප ප්‍රතිසන්ධි කම්ම රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන සියලු එකුත් අනු විත්තය ය වෛතසික දෙපනයය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරියෝ ය, ඔවුනොවුන්ට හා උපාදය රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විතත ප්‍රතිසන්ධි කම්ම බාහිර ආහාරජ ඍතුජ අසංඤ සත්ත්ව කම්ම ප්‍රවෘත්තිකම්ම රූපයන්ට අයත් වූ සකල මහා භූතයෝ ය, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරියන්ට ප්‍රත්‍යය වන හෘදය වස්තුව ය, හෘදය වස්තුවට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරියෝ ය යන මොවුන් සහජාත ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය.

ඔවුනොවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සියලු එකුත් අනු විත්තය ය වෛතසික දෙපනය ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරියෝ ය, නාමයාකාරියන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විතතරූප හා ප්‍රතිසන්ධිකම්ම

රූපයෝ ය, ඔවුනොවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සකල මහා භූතයෝ ය, මහාභූතයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන උපාදය රූපයෝ ය, හෘදයවිඤ්චෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්තරයෝ ය, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්තරයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදයවිඤ්ච ය යන මොවුහු සහජාත ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

(7) අසංකෘත පටිඨයෝ යන ප්‍රත්‍යයෝදෙශයෙහි ස්වරූපයෝ ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ප්‍රත්‍යනික වශයෙන් තෙවැදෑරුම් වෙති. ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සියලු ඵකුන් අනු චිත්තය ය වෛතසික දෙපනස ය යන සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්තරයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන චිත්තප්‍රතිසන්ධි කම්ප් බාහිර ආහාරප් සෘතුප් අසංඤ සන්තප් කම්ප් ප්‍රවෘත්ති කම්ප් රූපයන්ට අයත් සකල මහා භූතයෝ ය, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්තරයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හෘදයවිඤ්ච ය, හෘදය විඤ්චට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්තරයෝ ය යන මොවුහු අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය.

ඔවුනොවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන ඵකුන් අනු චිත්තය ය වෛතසික දෙපනස ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්තරයෝ ය, ඔවුනොවුන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන චිත්තප්‍රතිසන්ධි කම්ප් බාහිර ආහාරප් සෘතුප් අසංඤ සන්තප් කම්ප් ප්‍රවෘත්ති කම්ප් රූපයන්ට අයත් වූ සකල මහා භූතයෝ ය හෘදයවිඤ්චෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්තරයෝ ය, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්තරයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදය විඤ්ච ය යන මොවුහු අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

නාමස්‍යාන්තරය සහරෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන චිත්තප් රූපයෝ ය. හෘදය විඤ්චෙන් අන්‍ය වූ ප්‍රතිසන්ධිකම්ප් රූපයෝ ය, මහාභූතයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන චිත්තප්‍රතිසන්ධි කම්ප් බාහිර ආහාරප් සෘතුප් අසංඤ සන්තප් කම්ප් ප්‍රවෘත්තිකම්ප් රූපයන්ට අයත් වූ සකල උපාදය රූපයෝ ය යන මොවුහු අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යනිකයෝ ය.

(8) නිස්සය පටිඨයෝ යන ප්‍රත්‍යයෝදෙශයෙහි නිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය සහජාත නිශ්ශ්‍රය, වඤ්ඤ පුරේජාත නිශ්ශ්‍රය, වස්ථාරම්මණ පුරේජාත නිශ්ශ්‍රය වශයෙන් තෙවැදෑරුම් වේ. ඵයින් සහජාත නිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයේ ස්වරූපයෝ සහජාත ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් දත යුක්තාහු ය.

වඤ්ඤපුරේජාත නිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහි ස්වරූපයෝ - පෙ - තෙවැදෑරුම් වෙති. ඵයින් ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි ඡට්ටස්සනු වඤ්ඤපුරේජාත නිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය, නොහොත් ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි මජ්ඣස්සන අමජ්ඣස්සන

මධ්‍යමායුෂක යන නෙවැදැරුම් වක්‍රප්‍රසාද රූපයන් අතුරෙන් ප්‍රථම අතීත හවාඩා විනය හා උපදනා මධ්‍යමායුෂක වක්‍රව වැටුණු ය, - පෙ - මධ්‍යමායුෂක - තුරු වැටුණු ය, - පෙ - මධ්‍යමායුෂක ස්‍රාණ වැටුණු ය, -පෙ-මධ්‍යමායුෂක ජීවිත වැටුණු ය, මධ්‍යමායුෂක කාය වැටුණු ය, ප්‍රතිසංස්කරණය වූ පුළු විනයෙන් හා උපදනා හෘදය වැටුණු ය, නිරෝධසංඝාතියෙන් නැගී සිටිනා අවසානවේලි පුළුයෙහි එක් විනයසංඝාතිය කාලයේ උපදනා හෘදයවැටුණු ය, මරණාසන්න කාලයෙහි වූ විනයයෙන් සහලෝභවිත විනය හා උපදනා හෘදයවැටුණු ය යන මොවුන් වැටුණු පුරේජාන නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය.

ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා වූ අරූප විපාක වර්ජිත විඤ්ඤානාදිය සත්‍ය වෛතසික දෙපනසය ය යන මොවුන් වැටුණු පුරේජාන නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

වතුචෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසානවේලි වූ ලෝහමුල සිත් අට ය, මෝහමුල සිත් දෙක ය, මනෝදායාරා වර්ජිතය ය, මහාකුශල සිත් අට ය, මහා ක්‍රියා සිත් අට ය, අරූපාවචර සිත් දෙලස ය, සෝවාත් මාගී වර්ජිත ලෝකෝත්තර සිත් සත්‍ය ය, දොෂ ර්ෂ්‍යා මාත්‍යයා කොකාත්‍ය අප්‍රමාණය වර්ජිත වෛතසික සසාලසය ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසංස්කරණාමයාකාමයෝ ය, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසංස්කරණය සහලෝභ හා වෛතසික පනතිසය ය, විතත රූපයෝ ය, ප්‍රතිසංස්කරණ කම්ම රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආහාර රූපයෝ ය, සෘතු රූපයෝ ය, අසංඤ්ජානකම්ම රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්තිකම්ම රූපයෝ ය යන මොවුන් වැටුණු පුරේජාන නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයානිකයෝ ය.

වස්ථාරමමණ පුරේජාන නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහි ස්වරූපයෝ -පෙ- නෙවැදැරුම් වේ. එයින් මරණාසන්න කාලයෙහි වූ විනයයෙන් සහලෝභවිත විනය හා උපදනා හෘදයවැටුණු වස්ථාරමමණ පුරේජාන නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වේ. මරණාසන්න කාලයෙහි උපදනා වූ මනෝදායාරා වර්ජිතය ය, කාමරවන එකුත්තිසය ය, තදරමමණ එකොලොස ය, අභිඤ්ඤාසිත ය, ර්ෂ්‍යා මාත්‍යයා කොකාත්‍ය විරති අප්‍රමාණය වර්ජිත වෛතසික සිව්සාලසය ය යන මොවුන් වස්ථාරමමණ පුරේජාන නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

වස්ථාරමමණ පුරේජාන නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය නො ලබන්නා වූ එකුත් අනු විනය ය වෛතසික දෙපනසය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසංස්කරණාමයාකාමයෝ ය, විතත රූපයෝ ය, ප්‍රතිසංස්කරණ කම්ම රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආහාර රූපයෝ ය, සෘතු රූපයෝ ය, අසංඤ්ජානකම්ම රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්තිකම්ම රූපයෝ ය යන මොවුන් වස්ථාරමමණ පුරේජාන නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයානිකයෝ ය.

කම්ප රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්ති කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු වස්තුවාරමමණ පුරේජාන නිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යනිකයෝ ය.

(9) උපනිසුය පට්ඨයෝ යන ප්‍රත්‍යයෝද්දෙශයෙහි උපනිසුය ප්‍රත්‍යය ආරම්මණොපනිශ්‍රය අනන්තරෝපනිශ්‍රය ප්‍රකෘතෝප නිශ්ශ්‍රය වශයෙන් තෙවැදෑරුම් වේ. එයින් ආරම්මණොප නිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයේ ත්‍රිරාශිය ආරම්මණාධිපතියෙහි මෙති. අනන්තරෝපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයේ ත්‍රිරාශිය අනන්තර ප්‍රත්‍යයෙහි මෙති.

ප්‍රකෘතෝප නිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහි -පෙ- තෙවැදෑරුම් වෙති. එයින් බලවත් වූ එකුත් අනු චිත්තය ය, වෛතසික දෙපනසය, රූප අට විස්ස ය, ඇතැම් ප්‍රඥානිත්‍ර ය යන මොවුහු ප්‍රකෘතෝප නිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය.

ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් සකල එකුත්අනු චිත්තය ය, වෛතසික දෙපනස ය යන මොවුහු ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

චිත්තප රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආභාරප රූපයෝ ය, සෘතුප රූපයෝ ය, අසංඥ සන්තප්ති කම්ප රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්ති කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු ප්‍රකෘතෝප නිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යනිකයෝ ය.

(10) පුරේජාන පට්ඨයෝ යන ප්‍රත්‍යයෝද්දෙශයෙහි පුරේජාන ප්‍රත්‍යය වසානු පුරේජාන, වස්තුවාරමමණ පුරේජාන, ආරම්මණ පුරේජාන වශයෙන් තෙවැදෑරුම් වේ. එයින් වස්තුපුරේජාන ප්‍රත්‍යයෙහි ස්වරූපයෝ වසානුපුරේජාන නිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ද වස්තුවාරමමණ පුරේජාන ප්‍රත්‍යයෙහි ස්වරූපයෝ වස්තුවාරමමණ පුරේජාන නිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ද දතයුත්තාහු ය.

ආරම්මණ පුරේජාන ප්‍රත්‍යයේ ස්වරූපයෝ -පෙ- තෙවැදෑරුම් වෙති. එයින් වතීමාන නිෂ්පාදන රූපයෝ අටළොස්දෙන ආරම්මණ පුරේජාන ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය.

පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ කාමසිත් සිවුපනස ය, අභිඤ්චිත්තආය ය, අප්‍රමාණය වර්ජිත වෛතසික පනස ය යන මොවුහු ආරම්මණ පුරේජාන ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

ආරම්මණ පුරේජාන ප්‍රත්‍යය නො ලබන අවස්ථාවෙහි වූ අවිපඤ්ච විඤ්ඤායන් ගෙන් හා මනෝධාතු ත්‍රිකයෙන් අත්‍ය වූ සිත් සසන්නූචය,

වෛතසික දෙපනසය, විතත රූපයෝය, ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආහාරජ රූපයෝ ය, සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඤ සත්ත්ව කම්ප රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්ති කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුන්හු ආරම්භණ පුරේජාන ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යන්තිකයෝ ය.

(11) පටිපාඨාන පට්ඨයෝ යන ප්‍රත්‍යයෝද්දෙශයෙනි -පෙ- තෙවැදෑරුම් වෙති. එයින් අරූප විපාක වර්ජිත ප්‍රථම භවධාතූ පශ්චිම පශ්චිම වූ සිත් පස් අසූව ය, වෛතසික දෙපනසය යන මොවුන්හු පශ්චාත්තාන ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය.

ප්‍රතිසන්ධියාදි සූචි සූචි විතතයන් හා ඉපද රූපසංඛිතියට පැමිණියා වූ ඵ්කජකාය ය, දව්ජකාය ය, නිජකාය ය, වතුජකාය ය යන මොවුන්හු පශ්චාත්තාන ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

එකුත් අනු විතතය ය, වෛතසික දෙපනස ය, පශ්චිම පශ්චිම විතතයන් හා උපදනා විතත රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආහාරජ රූපයෝ ය, සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඤ සත්ත්ව කම්ප රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්ති කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුන්හු පශ්චාත්තාන ප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යන්තිකයෝ ය.

(12) ආසෙවන පට්ඨයෝ යන ප්‍රත්‍යයෝද්දෙශයෙනි -පෙ- තෙවැදෑරුම් වෙති. එයින් මාගීජවන ඵලජවන වර්ජිත සූචි සූචි වූ ලොකික ජවනයෝ සත්සාලස් දෙනය, වෛතසික දෙපනසය යන මොවුන්හු ආසෙවන ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය.

ප්‍රථම ජවන ඵලජවන වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම ජවනයෝ ඵක්පනස් දෙන ය, වෛතසික දෙපනසය යන මොවුන්හු ආසෙවන ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

ප්‍රථමජවන වශයෙන් උපදනා එකුත්තිස් කාම ජවනයෝ ය, ආවර්ජනද්වය ය, විපාක සිත් සතිස ය, වෛතසික දෙපනස ය, විතත රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආහාරජ රූපයෝ ය, සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඤ සත්ත්ව කම්ප රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්ති කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුන්හු ආසෙවන ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යන්තිකයෝ ය.

(13) කම්ම පට්ඨයෝ යන ප්‍රත්‍යයෝද්දෙශයෙනි කම්මප්‍රත්‍යය සහජාන කම්මප්‍රත්‍යය ය, නානාක්ෂණික කම්ම ප්‍රත්‍යය වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ.

එයින් සහජාන කම්ම ප්‍රත්‍යයෙහි ස්වරූපයෝ -පෙ- තෙවැදෑරුම් වෙති. එයින් එකුත් අනු විතතයෙහි ඇති වේතනා එකුත් අනුව සහජාන කම්ම ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය.

එකුත් අනු විනයය ය, වෙනතා වර්ජිත වෛතසික එක් පනය ය, විනය රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු සහජාත කම් ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

එකුත් අනු විනයයෙහි ඇති වෙනතා එකුත් අනුවය, බාහිර රූපයෝ ය, ආහාර රූපයෝ ය, ඍතු රූපයෝ ය, අසංඥාසන්ති කම්ප රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්ති කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු සහජාත කම් ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යනිකයෝ ය.

නානාක්ෂණික කම්ප්‍රත්‍යයෙහි -පෙ- තෙවදරුමී වෙති. එයින් අතිත වූ කුශලාකුශල වෙනතාවෝ තෙතිස් දෙන නානාක්ෂණික කම් ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය.

විපාක සිත් සතිස ය, වෛතසික අටතිස ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය, අසංඥාසන්ති කම්ප රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්ති කම්ප රූප යෝ ය යන මොවුහු නානාක්ෂණික කම් ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

කුසල් සිත් එක්විස්ස ය, අකුසල් සිත් දෙළොස ය, ක්‍රියා සිත් විස්සය, වෛතසික දෙපනය ය, විනය රූපයෝ ය, බාහිර රූප යෝ ය, ආහාර රූපයෝ ය, ඍතු රූපයෝ ය යන මොවුහු නානාක්ෂණික කම් ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යනිකයෝ ය.

(14) විපාක පට්ඨයෝ යන ප්‍රත්‍යයෝද්දෙශයෙහි -පෙ- තෙවදරුමී වෙති. එයින් ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා විනය රූප ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන විපාක සිත් සතිස ය, වෛතසික අට තිස ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ විපාක ප්‍රත්‍ය ය වන ධර්මයෝ ය.

ඔවුනොවුන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විපාක සිත් සතිස ය, වෛතසික අටතිස ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය, ඒ නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ විඤ්ඤා රූප වර්ජිත විනය රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු විපාක ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

කුසල් සිත් එක් විස්ස ය, අකුසල් සිත් දෙළොස ය, ක්‍රියා සිත් විස්ස ය, වෛතසික දෙපනය ය යන නාමස්කන්ධයෝ ය, ඒ නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා විනය රූපයෝ ය. බාහිර රූපයෝ ය, ආහාර රූපයෝ ය, ඍතු රූපයෝ ය, අසංඥාසන්ති කම්ප රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්ති කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු විපාක ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යනිකයෝ ය.

(15) ආහාර පච්චයෝ යන ප්‍රත්‍යයෝද්දෙශයෙහි ආහාර ප්‍රත්‍යය රූපාහාර ප්‍රත්‍යය ය, නාමාහාර ප්‍රත්‍යය ය යන මොවුන් ගේ වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් රූපාහාර ප්‍රත්‍යයේ -පෙ- නෙවැදෑරුම් වෙති. එයින් කබලිංකාරාහාරය යි කියනු ලබන ආහාරපාතයන්හි ඇත්තා වූ බාහිර ඕජාව රූපාහාර ප්‍රත්‍යය ය.

ආහාර සමුදයානික රූපයෝ රූපාහාර ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

එකුත් අනු චිත්තය ය, වෛතසික දෙපනස ය, චිත්තජ රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඤ්‍යාසත්ත චිත්ත රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්ති කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු රූපාහාර ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යනීකයෝ ය.

තවත් ක්‍රමයකින් මෙසේ ය. ආධ්‍යාත්ම සන්තානයෙහි වූ චතුසමුදයානික ඕජාව ය, බාහිර සෘතුජ ඕජාව ය යන මොවුහු රූපාහාර ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය. ප්‍රත්‍යය වන ඕජාවෙන් අන්‍ය වූ චතුසමුදයානික රූපයෝ රූපාහාර ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

එකුත් අනු චිත්තය ය, වෛතසික දෙපනස ය, බාහිර රූපයෝ ය යන මොවුහු රූපාහාර ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යනීකයෝ ය.

නාමාහාර ප්‍රත්‍යයෙහි සවරූපයෝ -පෙ- නෙවැදෑරුම් වෙති. එයින් ස්පර්ශී චේතනා විඤ්ඤාන යන නාමාහාරයෝ තිදෙන නාමාහාර ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය.

එකුත්අනු චිත්තය ය, වෛතසික දෙපනස ය, චිත්තජ රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු නාමාහාර ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

බාහිර රූපයෝ ය, ආහාරජ රූපයෝ ය, සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඤ්‍යා සත්ත චිත්ත රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්ති කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු නාමාහාර ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යනීකයෝ ය.

(16) ඉන්ද්‍රිය පච්චයෝ යන ප්‍රත්‍යයෝද්දෙශයෙහි ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය සහජාතින්ද්‍රිය, පූරේජාතින්ද්‍රිය, රූපජීවිතින්ද්‍රිය වශයෙන් නෙවැදෑරුම් වේ. එයින් සහජාතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයෙහි සවරූපයෝ -පෙ- නෙවැදෑරුම් වෙති. එයින් ජීවිතින්ද්‍රිය ය, චිත්තය ය, වේදනාව ය, ශ්‍රවණය ය, විශ්ලේෂණය ය, චිකාශ්‍රවණය ය, ප්‍රඤ්ඤා ය යන නාමේන්ද්‍රිය ධර්මයෝ අවදේන සහජාතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය.

එකුත් අනු විනයය ය, චෛත්සික දෙපනස ය, විතත රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්ම රූපයෝ ය යන මොවුන් සහජාතිත්වය ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

බාහිර රූපයෝ ය, ආභාරජ රූපයෝ ය, සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඤ සන්නි කම්ම රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්ති කම්ම රූපයෝ ය යන මොවුන් සහජාතිත්වය ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යනිකයෝ ය.

පුරේජාතිත්වය ප්‍රත්‍යයෙහි ස්වරූපයෝ -පෙ- තෙවදැරුම් වෙති. එයින් මඤ්ඤාන අමඤ්ඤාන මධ්‍යමායාන යන තෙවදැරුම් වක්‍රූ: ප්‍රසාදයන් අතුරෙන් පළමුවන අතිත හවාධගය හා උපදනා මධ්‍ය-මායාන වක්‍රූච්ඡාව ය, -පෙ- ශ්‍රෝත්‍ර වක්‍රූච්ඡාව ය, -පෙ- ස්‍රාණ වක්‍රූච්ඡාව ය, -පෙ- ජිහ්වා වක්‍රූච්ඡාව ය, -පෙ-කාය වක්‍රූච්ඡාව යන මොවුන් පුරේජාතිත්වය ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය.

ද්විපක්ඛවිඤාන දශය ය, සථි විතතසාධාරණ චෛත්සික සන්නය යන මොවුන් පුරේජාතිත්වය ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

ද්විපක්ඛවිඤාන වර්ජිත එකුත් අසු විනයය ය, චෛත්සික දෙපනස ය, විතත රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්ම රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආභාරජ රූපයෝ ය, සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඤ සන්නි කම්ම රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්ති කම්ම රූපයෝ ය යන මොවුන් පුරේජාතිත්වය ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යනිකයෝ ය.

රූපජීවිතිත්වය ප්‍රත්‍යයෙහි ස්වරූපයෝ -පෙ- තෙවදැරුම් වෙති. එයින් ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් සකල රූපජීවිතිත්වයෝ රූපජීවිතිත්වය ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය.

රූපජීවිතේත්වයෙන් අන්‍ය වූ කම්ම කලාප ගත රූපයෝ රූපජීවිතේත්වය ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

එකුත් අනු විනයය, චෛත්සික දෙපනස ය, විතත රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආභාරජ රූපයෝ ය, සෘතුජ රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්ම අසංඤසන්නි කම්ම ප්‍රවෘත්ති කම්ම රූපයනට අයත් වූ ජීවිතිත්වය රූපයෝ ය යන මොවුන් රූපජීවිතිත්වය ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යනිකයෝ ය.

(17) ක්‍රියානිවේදය යන ප්‍රත්‍යයෝද්දෙශයෙහි -පෙ- තෙවදැරුම් වෙති. එයින් ද්විපක්ඛවිඤානයෙන් අන්‍ය වූ එකුත් අසු විනයයෙහි ඇත්තා වූ විතකි විචාර ප්‍රීති වේදනා ඵ්කාග්‍රතා සංඛ්‍යාත ධ්‍යානාධිග ධර්මයෝ ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය.

ද්විපක්ඛවිභ්‍යන්තයෙන් අන්‍ය වූ සිත් එකුත් අසූචි ය, වෛතසික දෙපනස ය, චිත්තජ රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුන් ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

ද්විපක්ඛවිභ්‍යන්ත දශය ය, සථි චිත්තසාධාරණ වෛතසික සත්‍යය, බාහිර රූපයෝ ය, ආභාරජ රූපයෝ ය, සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඤ්‍යන්ති කම්පරූපයෝ ය, ප්‍රචාන්ති කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුන් ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යන්තිකයෝ ය.

(18) මග්ගපට්ටසො යන ප්‍රත්‍යයෝද්දෙශයෙනි -පෙ- තෙවද්දරුමී වෙති. එයින් සහේතුක සිත් එක් සැත්තැවෙහි ඇත්තා වූ ප්‍රභූ චිත්තකී සමයක් වචන සමයක් කම්මාන සමයගාතීච වියා සමෘති එකාග්‍රතා දෘෂ්ටි සංඛ්‍යාන මාගීඛාධාන ධර්මයෝ නවදෙන මාගී ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය.

සහේතුක සිත් එක් සැත්තැව ය, වෛතසික දෙපනස ය, සහේතුක චිත්තජ රූපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුන් මාගීප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය

අහේතුක සිත් අටළොස ය, ඡඤ්චර්ජිත අන්‍ය සමාන වෛතසික දොළොස ය, අහේතුක චිත්තජ රූපයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආභාරජ රූප ප්‍රචාන්ති කම්ප රූපයෝ ය, අසංඤ්‍යන්ති කම්ප රූපයෝ ය, ප්‍රචාන්ති කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුන් මාගී ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යන්තිකයෝ ය.

(19) සම්ප්‍රසූක්ත පට්ටසො යන ප්‍රත්‍යයෝද්දෙශයෙනි -පෙ- තෙවද්දරුමී වෙති. එයින් ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය ය වන එකුත් අනු චිත්තය ය, වෛතසික දෙපනස ය යන ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ සම්ප්‍රසූක්ත ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය.

ඔවුනොවුන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන එකුත් අනු චිත්තය ය, වෛතසික දෙපනස ය යන ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ සම්ප්‍රසූක්ත ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

චිත්තජ රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආභාරජ රූපයෝ ය, සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඤ්‍යන්ති කම්ප රූපයෝ ය, ප්‍රචාන්ති කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුන් සම්ප්‍රසූක්ත ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යන්තිකයෝ ය.

(20) විප්‍රසූක්ත පට්ටසො යන ප්‍රත්‍යයෝද්දෙශයෙනි විප්‍රසූක්ත ප්‍රත්‍යය සහජාන විප්‍රසූක්ත ප්‍රත්‍යය ය, වසාන පුරේජාන විප්‍රසූක්ත ප්‍රත්‍යය ය,

වස්තුවාරම්මණ පුරේජාන විප්‍රසූකන ප්‍රත්‍ය ය, පශ්චාත්තාන විප්‍රසූකන ප්‍රත්‍ය ය යන මොවුන් ගේ වශයෙන් සිව්වැදෑරුම් වේ.

එයින් සහජාන විප්‍රසූකන ප්‍රත්‍යයෙහි -පෙ- නෙවැදෑරුම් වෙති. එයින් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරූප විපාක ද්විපඤ්චවිඤ්ඤා අභිනතවූති වර්ජිත පන්සැත්තෑ විත්තය ය, වෛතසික දෙපනස ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසෘණියෝ ය, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසෘණියන්ට ප්‍රත්‍යය වන හෘදය වසානුච ය, හෘදය වසානුචට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසෘණියෝ ය යන මොවුහු සහජාන විප්‍රසූකන ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය.

විත්තජ රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය, හෘදයවසානුවෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසෘණියෝ ය, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසෘණියන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදය වසානුච ය යන මොවුහු සහජාන විප්‍රසූකන ප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

වතුචෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමූල සිත් අට ය, මෝහමූලද්වය ය, මනෝද්වාරාවර්ජිතය ය, මහාකුසල් සිත් අට ය, මහාක්‍රියා සිත් අට ය, අරූපාවචර සිත් දෙළොස ය, ශ්‍රෝතාපත්ති මාගී විත්තයෙන් අන්‍ය වූ ලෝකෝත්තර සිත් සහ ය, ද්වේෂ ඊෂ්ඨා මාන්සයාසී කෞකෘත්‍ය අප්‍රමාණය වර්ජිත වෛතසික සසාලිස ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආභාරජ රූපයෝ ය, සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඥසන්නව කම්ප රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්ති කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු සහජාන විප්‍රසූකන ප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යනීකයෝ ය.

වසානුපුරේජාන විප්‍රසූකන ප්‍රත්‍යයේ ස්වරූපයෝ වසානුපුරේජාන නිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ද, වස්තුවාරම්මණ පුරේජාන විප්‍රසූකන ප්‍රත්‍යයේ ස්වරූපයෝ වස්තුවාරම්මණ පුරේජාන නිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන්ද, පශ්චාත්තාන විප්‍රසූකන ප්‍රත්‍යයේ ස්වරූපයෝ පශ්චාත්තාන ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ද දතස්සන්නාහු ය.

(21) අත්ථි පට්ඨයෝ යන ප්‍රත්‍යයෝද්දෙශයෙහි අස්සි ප්‍රත්‍යය සහ-ජානාස්සිප්‍රත්‍යය ය, වසානු පුරේජානාස්සි ප්‍රත්‍යය ය, වස්තුවාරම්මණ පුරේජානාස්සි ප්‍රත්‍යය ය, ආරම්මණ පුරේජානාස්සි ප්‍රත්‍යය ය, පශ්චාත්තානාස්සි ප්‍රත්‍යය ය, ආභාරාස්සි ප්‍රත්‍යය ය, ඉන්ද්‍රියාස්සි ප්‍රත්‍යය ය යන මොවුන් ගේ වශයෙන් සත්වැදෑරුම් වේ.

එහි සහජානාස්සි ප්‍රත්‍යයේ ස්වරූපයේ සහජාන ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ද වසානු පුරේජානාස්සි ප්‍රත්‍යයේ ස්වරූපයෝ වසානුපුරේජාන

නිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ද, වස්තුවාරම්භ පූර්වජානාසි ප්‍රත්‍යයේ ස්වරූපයේ වස්තුවාරම්භ පූර්වජාන නිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ද, ආරම්භ පූර්වජානාසි ප්‍රත්‍යයේ ස්වරූපයේ ආරම්භ පූර්වජාන ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ද, පශ්චාත්තානාසි ප්‍රත්‍යයේ ස්වරූපයේ පශ්චාත්තාන ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ද, ආනාරාසි ප්‍රත්‍යයේ ස්වරූපයේ රූපානාර ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ද, ඉන්ද්‍රියාසි ප්‍රත්‍යයේ ස්වරූපයේ රූපච්චිතින්ද්‍රියාසි ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ද දතයුක්තානු ය.

(22) (23) නාසි, විගත ප්‍රත්‍යය දෙකහි ස්වරූපයේ අනන්තර ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් දත යුක්තානු ය.

(24) අවිගත ප්‍රත්‍යය යෙහි ස්වරූපයේ අසිප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් දත යුක්තානු.

•

— ප්‍රසාදන ත්‍රිරාශිය නිමිසේ ය. —

ප්‍රත්‍යය විසාරය.

මේ ප්‍රසාදන මහා ප්‍රකරණය වනාහි අතිශයින් ගැඹුරු වූ ද මහත් වූ ද ප්‍රකරණයෙකි. එබැවින් එය උිගෙනීමට එයට බැස ගැනීමට එහි ආඥාදයක් ලැබීමට අතිශයින් දුෂ්කර ය. අතිශයින් ගැඹුරු වූ ද පුළුල් වූ ද කෙළ ගණන් රළ පෙළ ඇත්තා වූ ද මහ සයුරෙහි සුඤ්ජර නොකාවක් ඇති තැනැත්තා හට අමාරුවක් තැනිවි හැසිරිය හැකි ය. එහි ආඥාදයක් ලැබිය හැකි ය. එමෙන් මේ ප්‍රකරණයට බැස ගත හැකි වීමට කලින් දතමනා ධර්මයන් දත ගත් තැනැත්තා හට වැඩි වෙහෙසක් තැනිවි ප්‍රසාදන ප්‍රකරණ සංඛ්‍යාත ධර්ම සාගරයෙහි හැසිරිය හැකි ය. ආඥාදයක් ලැබිය හැකි ය. කලින් දතමනා කරුණු නො දත නො උගෙන පටඨාන ප්‍රකරණයට බස්නා තැනැත්තන් ගේ ව්‍යායාමය පොරොවෙන් කළ යුත්ත නියෙන් කරන්නට තැත්කරන්නවුන්ගේ ව්‍යායාමය සේ නිෂ්පල වන්නේ ය. එබන්දන්ට පටඨාන ප්‍රකරණයෙන් වෙහෙස මිස ආඥාදයක් නො ලැබෙන්නේ ය. එබැවින් පටඨානය උගෙනීමට බලාපොරොත්තු වන්නවුන් විසින් කලින් දතමනා ධර්මයන් දත උගෙන ම පටඨානය උගෙනීම ආරම්භ කළ යුතු ය.

පටඨානය උගත හැකි වීමට පරමාර්ථ ධර්මයන් ගේ සාරුප විභාග ප්‍රගුණ කරගෙන තිබිය යුතු ය. හේතුවාදි ප්‍රත්‍යයන් ගේ ස්වභාවය දත තිබිය යුතු ය. ඉහත දක් වූ ත්‍රිරාශිය ප්‍රගුණ කරගෙන තිබිය යුතු ය. මතු දක්වෙන ප්‍රත්‍යය සටනාව ප්‍රගුණ කර ගෙන තිබිය යුතුය. එ බැවින් මෙහි ප්‍රත්‍යයන් පිළිබඳ විසාරයක් කරනු ලැබේ. එය ඉහත දක් වූ ත්‍රිරාශිය හා එකිනෙක සම්බන්ධ කොට බලා ප්‍රත්‍යයන් ගේ ස්වභාවය හා ත්‍රිරාශිය මැන-වින් තේරුම් ගෙන ඉදිරියට පටඨානය උගෙනීම ආරම්භ කළ යුතු ය.

යමක උපකාරයෙන් නූපන් විත්ත වෛතසික රූපයෝ උපදිත් ද උපන් ධර්මයෝ පරමාර්ථ වශයෙන් පවතිත් ද පරමාර්ථ වශයෙන් වැඩෙත් ද ඒ උපකාරක ධර්මයට ප්‍රත්‍යය ය යි කියනු ලැබේ. විත්තය වෛතසිකය රූපය නිව්භාණය ප්‍රඥප්තිය යන පඤ්චප්‍රකාර ධර්මයෝම ප්‍රත්‍යයෝ වෙති. ප්‍රත්‍යය නො වන කිසි ධර්මයක් තැන්නේ ය. ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්නා පවත්නා ධර්මයට ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න යයි කියනු ලැබේ. විත්තවෛතසික රූපයෝ හටගැනීමක් ඇත්තාවූ ධර්මයෝ ය. නිව්භාණ ප්‍රඥප්ති දෙක හටගැනීමක් තැනිවි ඇත්තා වූ ධර්මයෝ ය, හට ගැනීම ඇත්තා වූ ධර්මයන් අතර ප්‍රත්‍යයෙන් තොරව ස්වගතකියෙන් ම හට ගන්නා ධර්මයෙක් තැන්නේ ය. හට ගන්නා ධර්ම සියල්ල ම ප්‍රත්‍යයන් ගේ ප්‍රතිලාභයෙන් ම හටගන්නා ධර්මයෝ ය. එබැවින් හටගන්නා ධර්ම සියල්ල ම අත්‍ය ධර්මයන්ගේ

හටගැනීමට උපකාර වීමෙන් ප්‍රත්‍යයෝ ද වෙති. තමන් ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්නා බැවින් ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ද වෙති. නො හට ගන්නා වූ නිව්‍යාණ ප්‍රඥප්ති දෙක ප්‍රත්‍යය වනු මිස ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වේ.

යම්කිසි එක ප්‍රත්‍යය ධර්මයක් ම ද යම් කිසි ඵලයක් ඇති කිරීමෙහි සමත් නො වේ. එක් එක් ප්‍රත්‍යයක් තමන් විසින් ඇති කරන ඵල ධර්මය ඇති කිරීමට සමත් වන්නේ තවත් ප්‍රත්‍යයන් ඒ ඵලය ඇති කිරීමට සහාය වුවහොත් ය. එබැවින් යම්කිසි එක් ප්‍රත්‍යයකින් ම හට ගන්නා ධර්මයක් ද තැන්නේ ය. ප්‍රත්‍යයෙන් උපදනා කවර ධර්මයක වුව ද ඉපදීම වනුයේ ප්‍රත්‍යය ධර්ම බොහෝ ගණනක උපකාරය ලැබීමෙනි. අපේ දහම් පොත්වල මේ අසවල් පිනේ විපාකය ය, මේ අසවල් පාපයේ විපාකය ය යනාදීන් ඇතුළු තැනක එක් එක් ඵලයකට එක් එක් ප්‍රත්‍යයක් දක්වා තිබෙන්නේ ඒ ඒ ඵලයන් ඇතිවීමට එක්විය යුතු වූ බොහෝ ප්‍රත්‍යයන් ගෙන් ප්‍රධාන ප්‍රත්‍යයන් දක්වීම් වශයෙනි.

ප්‍රත්‍යය ය යි කියනු ලබන උපකාරක ධර්මය උපකාරකත්වයෙන් එකක් වුව ද උපකාරකත්වයේ බොහෝ ප්‍රභේද ඇත්තේ ය. බොහෝ ආකාර ඇත්තේ ය. ඒ උපකාර වන්නා වූ ආකාරයන්ට උපකාරක ශක්තිහු යි කියනු ලැබේ. උපකාරක ධර්මය අනෙකකි. උපකාරක ශක්තිය යි කියනු ලබන ප්‍රත්‍යය ශක්තිය අනෙකකි. ඒ උපකාරක ශක්තිය ප්‍රත්‍යය ය යි කියනු ලබන උපකාරක ධර්මයෙහි ඇතියකි. උපකාරක ධර්මය වූ ප්‍රත්‍යය තේරුම් ගැනීමට වඩා ඒ ඒ ප්‍රත්‍යයන්හි ශක්ති විශේෂ තේරුම් ගැනීම අපහසු ය. ප්‍රත්‍යයකථාවෙහි දත යුතු ප්‍රධාන දෙය ප්‍රත්‍ය ශක්තිය ය. එබැවින් එය තේරුම් ගැනීමට විශේෂයෙන් උනසාහ කළ යුතු ය. ගසක ඇතිවීමට හා පැවැත්මට බීජය ද පොළොව ද ජලය ද වාතය ද හිරුඑළිය ද තවත් නොයෙක් දේ ද උපකාර වේ. ගසට බීජය උපකාර වන්නේ එක් ආකාරයකිනි. පොළොව උපකාර වන්නේ එයට වෙනස් වූ ආකාරයකිනි. ජලය උපකාර වන්නේ ඒ දෙකටම වෙනස් වූ අන් ආකාරයකිනි. වාතාදිය උපකාර වන්නේ ද එකිනෙකට වෙනස් වූ ආකාර වලිනි. මෙසේ ඒ ඒ දෙයට ඒ ඒ දෙය නොයෙක් අයුරින් උපකාර වන බව දත යුතු ය. ඒ ඒ දෙයට උපකාර ධර්ම අතුරෙන් ඇතුළුමක් මූල භාවයෙන් උපකාරක වෙති. සකල ධර්මයෝ ම ආරම්භණ භාවයෙන් උපකාර වෙති. ඇතුළු ධර්ම කෙනෙක් අධිපති භාවයෙන් උපකාරක වෙති. ඇතුළු ධර්ම කෙනෙක් අනන්තර භාවයෙන් උපකාරක වෙති. ඇතුළු ධර්ම කෙනෙක් සහජාත භාවයෙන් උපකාරක වෙති. එසේ ඇත්තාවූ උපකාරවීමේ අනේකාකාරයන් ගේ වශයෙන් තථාගතයන් වහන්සේ මේ ප්‍රසාදාන ප්‍රකරණයෙහි ප්‍රත්‍යය සුවිස්සක් වදල සේක.

යම් කිසි ධර්මයක ඉපදීමට උපකාර වන එක් ප්‍රත්‍යය ධර්මයක් ප්‍රත්‍යයෝත්තපන්න ධර්මයට සමහර විට එක් ආකාරයකින් උපකාර වේ. සමහර විට ආකාර කීපයකින් ද උපකාරක වේ. එක් දෙයක් වූ වස්ත්‍රය ශරීරයෙහි අග්‍රෝහන තැන් වැසීම ය, ශරීරය හොබ වීම ය, උණුසුම් කිරීම ය, මැසි මදුරු ආදීන්ගෙන් ආරක්‍ෂා කිරීම යනාදී ආකාර කීපයකින් එක වරම මිනිසාට උපකාරක වන්නාක් මෙනි. එක් ධර්මයක් යම් කිසිවකට කීප ආකාරයකින් උපකාරක වන කල්හි ඒ එකම ධර්මය ප්‍රත්‍යය කීපයක් සැටියට ගණන් ගනු ලැබේ. සමහර විට එක් ධර්මයක් යම්කිසි ධර්මයකට යම්කිසි ආකාරයකින් උපකාර වන අතර ම ඒ ධර්මය තවත් ධර්මයකට අන් ආකාරයකින් ද උපකාර වේ. එක් දෙයක් වූ වස්ත්‍රය හැඳ සිටින තැනැත්තා ගේ ශරීරය හොබවමින් ම දක්නවුන් ගේ සිත්හි ලෝභය ඇති කරන්නාක් මෙනි. මේ ප්‍රඤ්ඤායෙහි එක් ප්‍රත්‍යයක් හැටියට දක්වන්නේ එක් ධර්මයක් ම නොවේ. එක් ආකාරයකින් එක් ශක්තිවිශේෂයකින් අන්‍ය ධර්මයකට උපකාර වන ධර්ම කොතෙක් ඇත ද ඒ සියල්ල ම එක් ප්‍රත්‍යයක් සැටියට මෙහි දක්වනු ලැබේ. මූල භාවයෙන් උපකාරවන ධර්ම සියල්ල ම හේතු ප්‍රත්‍යය ය, ආරම්භණ භාවයෙන් උපකාර වන ධර්ම සියල්ල ම ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය ය. ඉතිරි ප්‍රත්‍යයෝ ද එසේ දත යුත්තා හ.

ප්‍රත්‍යය වන්නා වූ එක් ධර්මයක නොයෙක් ශක්තීන් ඇති බැවින් එක් එක් ධර්මයක් ද ප්‍රත්‍යය බොහෝ ගණනකට අයත් වේ. එක් ධර්මයක් වූ ලෝභය මූල භාවයෙන් උපකාරක වීම් වශයෙන් හේතු ප්‍රත්‍යය වේ. චිත්තවේතසිකයනට ආරම්භණ භාවයෙන් උපකාරවීම් වශයෙන් ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ. ගරුකොට අරමුණු කළ යුතු ස්වභාවයෙන් ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍යය වේ. අනතුරුව උපදනා චිත්ත වේතසිකයනට උපකාර වීම් වශයෙන් අනන්තර ප්‍රත්‍යය ද සමන්තර ප්‍රත්‍යය ද වේ. එක් ව ඉපදීම් වශයෙන් උපකාරක වීමෙන් සහජාත ප්‍රත්‍යය වේ. අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් උපකාර වීමෙන් අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය වේ. එක් ව උපදනා චිත්ත වේතසිකයනට ආධාරවීම් වශයෙන් නිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වේ. කුලලාදි ධර්මයන්ට බලවත් හේතු වීමෙන් උපනිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වේ. පසුව ඉපද ද සුචියෙහි උපන් රූපයකට උපකාර වීම් වශයෙන් පඤ්ඤාජාත ප්‍රත්‍යය වේ. අනතුරුව උපදනා ලෝභයට තමා ගේ ස්වභාවය ගැන්වීම් වශයෙන් ආපේවන ප්‍රත්‍යය වේ. එක්ව උපදනා චිත්ත වේතසිකයන් හා මිශ්‍ර වීම් වශයෙන් සමුප්‍රසූත ප්‍රත්‍යය වේ. රූපයකට අමිශ්‍ර භාවයෙන් උපකාර වීම් වශයෙන් විප්‍රසූත ප්‍රත්‍යය වේ. විද්‍යමානත්වයෙන් උපකාර වීම් වශයෙන් අස්ති ප්‍රත්‍යය ද අවිගත ප්‍රත්‍යය ද වේ. අවිද්‍යමානත්වයෙන් උපකාරීවීම් වශයෙන් නාස්ති ප්‍රත්‍යය ද විගත ප්‍රත්‍යය ද වේ. අන්‍යධර්මයන් ද එ සේ ඒ ඒ ධර්මයන්හි ඇති අන්‍යෙක ශක්තීන් ගේ වශයෙන් අන්‍යෙක ප්‍රත්‍ය භාවයට පැමිණෙන සැටි තේරුම් ගත යුතු ය.

එක් එක් ප්‍රත්‍යයක් පිළිබඳ ව ප්‍රත්‍යය ය, ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නය ය, ප්‍රත්‍යන්තික ය කියා ධර්ම කොටස් තුනක් දත යුතු ය. ත්‍රිරාශිය ය කියනුයේ ඒ ධර්ම කොටස් තුනට ය. එහි ප්‍රත්‍යය යනු යම්කිසි ශක්ති විශේෂයකින් අත්‍ය ධර්මයකට උපකාර වන ධර්මය ය. ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නය යනු යම් කිසි ප්‍රත්‍යය ධර්මයක් නිසා ඇති වූ ධර්මය ය. ප්‍රත්‍යන්තිකය යනු යම්කිසි ප්‍රත්‍යයක ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න භාවයට නො පැමිණෙන ධර්මය ය. ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ප්‍රත්‍යන්තික විභාගය පහසු වනු සඳහා ත්‍රිරාශියෙහි රූපධර්ම සමූහය චිත්තජ රූප ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූප ය, බාහිර රූප ය, ආභාරජ රූප ය, සෘතුජ රූප ය, අසංඥසත්ත්ව කම්පරූපය ප්‍රචක්ති කම්ප රූපය යි සත් කොටසකට බෙද දක්වා තිබේ.

(1) හේතු ප්‍රත්‍යය.

යම්කිසිවක ඇති වීමේ ද පැවතීමේ ද දියුණු වීමේ ද පිරිහීමේ ද විකෘතියට පැමිණීමේ ද විනාශ වීමේ ද කාරණයට ලෝකයෙහි හේතු යන නාමය ව්‍යවහාර කරනු ලැබේ. ශාසනයෙහි ද -

"යෙ ධම්මා හේතුසංභවා තෙසං හේතුං තථාගතො ආහ"

"තයිදං අත්ත කතං බිම්බං තයිදං පරකතං අසං

හේතුසංචිට්ඨ සම්භූතං හේතු භඩ්ධා නිරුජ්ජධති"

යනාදීන් යම් කිසි සිදුවීමක කාරණය පැවසීමට හේතු යන වචනය ව්‍යවහාර කරනු ලැබේ. "අයමපි ඛො මහාලි හේතු අයං පච්චයො සත්තානං විසුඛියා" යනාදීන් බොහෝ සූත්‍ර ධර්මවල හේතු පච්චය යන වචන දෙක ම යම් කිසිවක් සිදු වීමේ කාරණය යන එක ම අර්ථය දැක්වීමට යොදා තිබේ.

මේ ප්‍රත්‍යය කථාවෙහි හේතු යන වචනය යොදා තිබෙන්නේ මූලය යන අර්ථය දීම සඳහා ය. පච්චය යන වචනය ද නොයෙක් අර්ථවල යෙදේ. මෙහි ඒ වචනය යොදා තිබෙන්නේ උපකාරක ධර්මය යන අර්ථය දීම සඳහා ය. අභිධර්ම පිටකයෙහි සෑම තැනම හේතු යන වචනය යොදා තිබෙනුයේ මූලය යන අර්ථය දීම සඳහා ය. පච්චය යන වචනය යොදා තිබෙන්නේ කාරණාසංඛ්‍යාත උපකාරක ධර්මය දැක්වීම සඳහා ය. හේතුය පච්චය ය යන වචන දෙක හේතුපච්චයො කියා සමාස වූ කල්හි මූල භාවයෙන් උපකාරක ධර්මය ය යන අර්ථය කියවේ. මූල භාවයෙන් අත්‍ය ධර්මයන්ට උපකාර වන ධර්මය හේතු ප්‍රත්‍යය ය.

ගස්වල මුල් පොළොවෙහි කා වැදී පොළොව තදින් ගන්නා මෙන් එක් අරමුණක් ගෙන එකට බැඳී උපදනා විත්ත වෛතසික ධර්ම පිණ්ඩයන්හි අත්‍ය ධර්මයනට වඩා තදින් ආරම්භණය ගන්නා වූ වෛතසිකයෝ සදෙනෙක් ඇත්තාහ. ලෝභය දෝෂය මෝහය අලෝභය අද්වේෂය අමෝහය යනු ඒ ධර්මයෝ සදෙන ය. ගස්වල මුල් පොළොව තදින් ගන්නාක් මෙන් ආරම්භණය තදින් ගන්නා ධර්මයෝ ය යන අථයෙන් ඔවුනට හේතු ය යි කියනු ලැබේ. පොළොවට වැද පොළොව තදින් ගෙන සිටින මුල් ඒ තදින් ගැනීම නිසා පොළොවෙහි නොසැලී පිහිටන්නාක් මෙන් අරමුණක් ගනිමින් උපදනා ධර්ම සමුහයක ඒ අරමුණ තදින් ගෙන සිටින්නා වූ ධර්ම ඒ ග්‍රහණය නිසා ඒ ආරම්භණයෙහි ස්ථිර ව පිහිට යි. ස්ථිරව පිහිටි මුල් හා බැඳී සිටීම නිසා පොළොව මතුයෙහි තිබෙන ගස ද පොළොවෙහි ස්ථිර ව පිහිටා සිටින්නාක් මෙන් අරමුණ තදින් ගන්නා ලෝභාදීන් හා මිශ්‍රවන විත්ත වෛතසිකයෝ ද ඒ ලෝභාදිය නිසා අරමුණෙහි මනාකොට පිහිටති. ලෝභාදියෙහි ඇති අරමුණෙහි නො සැලී පිහිටන ස්වභාවයට හේතු ශක්තිය ය යි කියනු ලැබේ.

සමප්‍රයුක්ත ධර්මයනට සැලෙන්නට නො දී ආරම්භණයෙහි මනා කොට පිහිටවීමේ උත්සාහයක් හේතුන්හි නැත. එහෙත් හේතූන් නිසා ඔවුනට අනුව සමප්‍රයුක්ත ධර්මයෝ ආරම්භණයෙහි නො සැලී පිහිටති. එ බැවින් හේතුහු සමප්‍රයුක්ත ධර්මයන් ආරම්භණයෙහි මැනවින් පිහිට වන ධර්මයෝ ය යි කියනු ලැබෙත්. නුපත් හොත් හේතු සමප්‍රයුක්ත ධර්මයනට අරමුණෙහි නො පිහිටිය හැකි ය. හේතූන්ට අනුව ආරම්භණයෙහි නො සැලී පිහිටීමටත් ඒ ධර්මයන් ඉපදිය යුතු ය. හේතු සමප්‍රයුක්ත ධර්මයෝ හේතූන් අනුව ආරම්භණය ග්‍රහණය කරමින් අරමුණෙහි මනා කොට පිහිටමින් හේතු ධර්මයනට අනුකූල වීම වශයෙන් ඔවුන් හා බැඳී උපදිති. හේතූන් ගේ හේතු ශක්තිය නැත හොත් ඒ අනුකූල ව ඉපදීම සිදු නො වේ. සමප්‍රයුක්ත ධර්මයන් ඉපද වීමේ උත්සාහයක් හේතුන්හි නැත ද ඔවුන් නිසා සමප්‍රයුක්ත ධර්මයන් උපදනා බැවින් හේතුහු සමප්‍රයුක්ත ධර්මයන් ගේ උත්පත්තියට උපකාරක ධර්මයෝ ය යි කියනු ලැබෙත්. සමප්‍රයුක්ත ධර්ම සහිත වූ සහේතුක විත්තය නුපදින හොත් සහේතුක විත්තය රූපයනට හා සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයනට ද නුපදිය හැකිය. ඒවා උපදින්නේ ද සහේතුක විත්තය උපදනා නිසාය. එ බැවින් හේතුහු සහේතුක විත්තය රූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන් ගේ උත්පත්තියට ද උපකාරයෝ ය යි කියනු ලැබෙත්.

ජනක ප්‍රත්‍යයෝ ය, උපසාංගික ප්‍රත්‍යයෝ ය, ජනකෝපසාංගික ප්‍රත්‍යයෝ ය යි ප්‍රත්‍යය තුන් වර්ගයෙකි. යම්කිසි ධර්මයක ඉපදීමට

උපකාරක ධර්මය ජනක ප්‍රත්‍යය ය. පැවැත්මට උපකාරක ධර්මය උපසංඝමන ප්‍රත්‍යය ය. ඉපදීමය පැවැත්මය යන දෙකටම උපකාරක ධර්මය ජනකෝපසංඝමන ප්‍රත්‍යය ය. ජනක ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයා ගේ උත්පාදයට ප්‍රත්‍යය වේ. උපසංඝමන ප්‍රත්‍යය ස්ථිතික ප්‍රත්‍යය වේ. ජනකෝපසංඝමන ප්‍රත්‍යය උත්පාද ස්ථිති දෙකටම ප්‍රත්‍යය වේ. හේතු ප්‍රත්‍යය ජනකෝපසංඝමන ප්‍රත්‍යයෙකි. එය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයා ගේ උත්පාද ස්ථිති දෙකට ම ප්‍රත්‍යය වේ.

හේතු ධර්මයන් අන්‍ය ධර්මයන්ට වඩා අරමුණු තදින් ගන්නා බව ඉහත කියන ලදී. ඒවායේ ඇති අරමුණු තදින් ගන්නා බව ලෝභ ද්වේෂ දෙක ගැන සිතා බැලීමෙන් තේරුම් ගත හැකි ය. මනුෂ්‍යයන් විසින් ලස්සනය හොඳ ය කියා සලකන සමුරුපාදි ආරම්භණයන් ගෙන් යම් කිසිවක් දැටි කළහි එය අරමුණු කොට ලෝභ සහගත සිත් උපදනේ ය. ඒ සිත්වල ලෝභය හා තවත් වෛතසික ද ඇත්තේ ය. එ බඳු අවස්ථාවල දී මනුෂ්‍යයෝ "මට ආශාවක් ඇතිවී ය, ආදරයක් ඇතිවී ය" කියති. ඒ අරමුණු ගෙන එකවර ඇතිවුණු සිත හා බොහෝ වෛතසිකයන් ගැන නො කියා මිනිසා ආශාව ආදරය ඇති වූ බව පමණක් කියනුයේ ඔහුට ඒ අවස්ථාවේ දී ලෝභය පමණක් ඇති වූ බව දනෙන නිසා ය. සිත හා අන්‍ය වෛතසිකයන් ඇති වූ බව ඔහුට නො දනෙන්නේ අරමුණු තදින් ගනිමින් ඇතිවන ලෝභයෙන් ඒවා වැසී යන නිසා ය. හොඳයයි සලකන අරමුණු තුළට කාවුදෙන්නාක් මෙන් ලෝභය එය තදින් ගනිමින් උපදී. එ බැවින් ලෝභයෙන් සමුප්‍රසූක්‍ෂ්‍ය ධර්මයෝ වැසී යෙත්. ඒ අරමුණු ගනිමින් වරක් ලෝභය ඇති වූ කල්හි එය ගැන නැවත නැවත ද ලෝභය උපදින්නට පටන් ගනී. එය නැවැත්වීමට හෙවත් ප්‍රභාණය කිරීමට දුෂ්කර ය. ලෝභයේ නැවත නැවත ඉපදීම නැවැත්වීමට දුෂ්කර වන්නේ ද එය අරමුණට ඇතුළු වන්නාක් මෙන් නොහොත් ගිලගන්නාක් මෙන් අරමුණු තදින් ගත් බැවිනි.

යම්කිසිවකු ගැන ද්වේෂය ඇති වූ කල්හි ද මනුෂ්‍යයෝ එය හා සමුප්‍රසූක්‍ෂ්‍ය වශයෙන් ඇති වන්නා වූ සිත හා අන්‍ය වෛතසිකයන් හැර දමා කෝපයක් ඇති වූ බව පමණක් කියති. සිත හා අන්‍ය වෛතසිකයන් එය හා ඇති වන බව නො දනෙන්නේ ද්වේෂය ඒ ආරම්භණය ගිල ගන්නාක් මෙන් සිතට ද අන්‍ය වෛතසිකයන්ට ද වඩා තදින් ගන්නා බැවිනි. සිත හා අන්‍ය වෛතසිකයෝ තදින් අරමුණු ගන්නා ද්වේෂයෙන් වැසී යෙති. වරක් ද්වේෂය ඇති වූ කල්හි ඒ ආරම්භණය කෙරෙහි නැවත නැවත ද ද්වේෂය ඇති වන්නට පටන්

ගනී. එය නැවැත්වීමට දුෂ්කර ය. එය නැවත නැවත ඇතිවන්නේ ද නැවැත්වීමට දුෂ්කර වන්නේ ද එයින් අරමුණ තිබේ නම් බැවිනි.

සත්ත්වයන් විසින් මිහිරිකොට ගෙන ඇලුම් කරන්නා වූ රූපාදි ආරම්භයෝ අනේකාදීතවයෙන් යුක්තයෝ ය. සතුරෝ ය. මාරයෝ ය. ඵ්වායේ බිය විය යුතු බවක් මිස ඇලුම් කළ යුතු බවක් නැත්තේ ය. ඇලුම් කළ යුතු බවක් නැත්තා වූ ආරම්භය ලෝභයට තදින් ගත හැකි වන්නේ එය හා එක් ව පවත්නා වූ මෝහය නිසා ය. මෝහය ආරම්භයේ සත්‍ය ස්වභාවය වසා ගෙන එය මිහිරක් කොට තදින් ගන්නේ ය. මෝහයාගේ ඒ ගැනීම නො වෙත හොත් ලෝභය ඇති නොවන්නේ ය. ලෝභය අරමුණ තදින් ගන්නේ මෝහය ආරම්භය මිහිරක් කොට තදින් ගත් පමණට ය. ආරම්භයෙන් කෙරෙහි පවත්නා සමෝහය ලෙහෙසියෙන් දුරලිය නො හැක්කේ මෝහයා ගේ ගැන්මේ තද බව නිසා ය.

මෝහය ඇතුළු ආරම්භයන් මිහිරි කොට ගන්නාක් මෙන් ඇතුළු ආරම්භයන් අමිහිරි කොට පිළිකුල් කොට තපුරු කොට ද ගන්නේ ය. ද්වේෂය ඇතිවන්නේ ඒ අමිහිරි කොට තපුරු කොට ගැනීම අනුව ය. ද්වේෂය ආරම්භය තදින් ගන්නේ ද එය හා සම්ප්‍රයුක්ත මෝහයෙන් ආරම්භය අමිහිරි කොට ගත් පමණට ය. ද්වේෂය ලෙහෙසියෙන් දුරලිය නො හෙන්නේ මේ තැනැත්තා තරක ය, සතුරු කියා මෝහයෙන් කරන ගැනීමේ තද බව නිසා ය. එය දුරු කළ හොත් එයට අනුව ද්වේෂය ඉබේ ම දුරුවන්නේ ය. ද්වේෂයේ ආරම්භය තදින් ගන්නා බව එය හා සම්ප්‍රයුක්ත මෝහය අනුව ද, මෝහයේ අරමුණ තදින් ගන්නා බව එය හා සම්ප්‍රයුක්ත ද්වේෂයට අනුව ද සිතා කාරණය තේරුම් ගැනීමට උත්සාහ කළ යුතු ය.

අනිත්‍ය වූ ද දුඃඛ වූ ද අනාත්ම වූ ද අශුභ වූ ද සංස්කාරයන් හි නිත්‍ය වශයෙන් ද සුඛ වශයෙන් ද ආත්ම වශයෙන් ද ශුභ වශයෙන් ද පවත්නා සමෝහය සත්ත්වයන් කෙරෙහි ලෙහෙසියෙන් දුරු කළ නො හෙන ලෙස පවතී. එය ද මෝහයේ ආරම්භය තදින් ගැනීම වන බව කිය යුතු ය. අලෝභාදි ධර්ම තුනෙහි මූල භාවය ද සිතිය යුතු ය. ලෝභාදි ධර්මයන් ගේ හේතු භාවය හෙවත් මූල භාවය ගැන සැහෙන විඤාරයක් පැරණි පොත්වල සඳහන් වී නැත. හේතූන් පිළිබඳ වූ මේ විඤාරය අප අදහස පරිදි කරන ලද්දකි. එබැවින් එය ගැන වැඩිදුරටත් විමසිය යුතු ය.

ත්‍රිරාශියෙහි හේතු ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් වශයෙන් දක්වෙන ධර්ම සියල්ලට ම හේතු සියල්ල ම ප්‍රත්‍යය වන්නේ නොවේ. එ බැවින් එහි විභාගය දත යුතු ය. ඒ ඒ හේතූන් ඒ ඒ ධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය

වන අයුරු අභිධම්මාපී සංඛ්‍යායෙහි දක්වෙන චිත්ත විභාගය අනුව දක්වනු ලැබේ. ඒ මෙසේ ය :-

ලෝහ මූල සිත් අටෙහි ලෝහ මෝහ වශයෙන් හේතු දෙකක් ඇත්තේ ය. ඒ හේතු දෙක ලෝහ මූල චිත්තයට හා හේතූන් ගෙන් අන්‍ය වූ වෛතසිකයන්ට ද චිත්තජරූපයන්ට ද හේතු ශක්තියෙන් උපකාරක වේ. ලෝහමූල සිත්හි ලෝහය එහි ඇති මෝහයට ද මෝහය ලෝහයට ද හේතු ශක්තියෙන් උපකාරක වේ. එ බැවින් ලෝහ මෝහයෝ දෙදෙන හේතු ප්‍රත්‍යය ද වෙති. හේතු ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ද වෙති. සිත හා ලෝහ මෝහයන් ගෙන් අන්‍ය වෛතසික හේතු ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ පමණක් වෙති. චිත්තජ රූපයන්ට හේතූන් ප්‍රත්‍යය වෙතැයි කී පමණින් චිත්තජ රූපයෝ හේතූන් නිසා ම උපදින්නාහු යි නො ගත යුතු ය. චිත්තය ම ද චිත්තජ රූප ඉපදවීමට සමත් නොවේ. හේතුහු ම ද චිත්තජ රූප ඉපදවීමට සමත් නො වෙති. චිත්තජරූප උපදවන්නේ එකට උපදනා චිත්ත වෛතසික සියල්ලෙනි. ව්‍යවහාර පහසුව පිණිස සිත ප්‍රධාන කොට ගෙන එසේ උපදනා රූපයන්ට චිත්තජ රූපයෝ යි කියනු ලැබේ. චිත්ත වෛතසික සමූහය ම එක් ව රූප ඉපදවීමෙහි දී ඒ හේතුහු රූපයන්ට හේතු ශක්තියෙන් උපකාර වෙති. එ බැවින් ඒ රූපයෝ ද හේතු ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් වශයෙන් කියනු ලැබෙත්. හේතූන් රූපයන්ට උපකාරක වන්නේ චිත්ත වෛතසිකයන්ට සේ ආරම්භයෙහි නො සැලී සිටීමට නොව ඉපදීමට පමණෙකි.

ද්වේෂමූලික දෙසිනෙහි ද්වේෂ මෝහ වශයෙන් හේතු දෙකකි. ඒවා ප්‍රත්‍යය වන සැටි ලෝහමූලික චිත්තයට අනුව දත යුතු ය.

මෝහමූලික දෙසිනෙහි ඇත්තේ මෝහ හේතුව පමණකි. එය සමුප්පාදක ධර්මයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වේ. එයට ප්‍රත්‍යය වන තවත් හේතු ධර්මයක් ඒ සිත්හි නො වන බැවින් ඒ මෝහය හේතු ප්‍රත්‍යය මුත් හේතු ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වේ. ත්‍රිරාශියෙහි මෝහමූල ද්වයෙහි මෝහය හේතු ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න භාවයෙන් හැර තිබෙන්නේ එහෙයිනි.

අහේතුක සිත් අටොළොසෙහි එක හේතුවකු දු නැත්තේ ය. එ බැවින් අහේතුක චිත්තවෛතසිකයෝ ද අහේතුක චිත්තජ රූපයෝ ද අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීජ රූපයෝ ද හේතු ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න භාවයට නො පැමිණෙති. හේතු ප්‍රත්‍යය ලබන්නා වූ චිත්තවෛතසිකයෝ පොළොවට කා වැදුණු මුල් ඇති ගස් සේ ස්ථිර වෙති. බලවත් වෙති. හේතු ප්‍රත්‍යය නො ලබන ධර්මයෝ ජල මතුයෙහි වැටෙන දිය පරඬල් සේ දුබලයෝ වෙති.

කාමාවචර කුසල් සිත් අට අතුරෙන් ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතරෙහි ආලෝභ අද්වේෂ අමෝහ වශයෙන් හේතු තුනක් ඇත්තේ ය. ඥාන විප්‍රයුක්ත සිත් සතරෙහි අලෝභ අද්වේෂ වශයෙන් හේතු දෙක බැගින් ඇත්තේ ය. ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය ලෝභමූලික සිත්වලට කී පරිද්දෙන් සලකා ගත යුතු ය.

මහා විපාක ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතරෙහි අලෝභ අද්වේෂ අමෝහ වශයෙන් හේතු තුන බැගින් ඇත්තේ ය. ඥාන විප්‍රයුක්ත සිත් සතරෙහි අලෝභ අද්වේෂ වශයෙන් හේතු දෙක බැගින් ඇත්තේ ය. මහා විපාක විත්තයෝ ප්‍රතිසන්ධි කෘත්‍යයෙන් ද හවාඩා කෘත්‍යයෙන් ද ව්‍යුති කෘත්‍යයෙන් ද තදරම්මණ කෘත්‍යයෙන් ද උපදිති. ප්‍රතිසන්ධි කෘත්‍යයෙන් උපදනා මහා විපාක විත්තයන්හි ඇති හේතුහු සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන්ට හා ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වෙති. ඒවායින් විත්තජ රූප නුපදවන බැවින් ප්‍රතිසන්ධි විත්ත සම්ප්‍රයුක්ත හේතුහු විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය නො වෙති. තදරම්මණ වශයෙන් හා හවාඩා වශයෙන් ද ශෛක්‍ෂ්‍ය පෘථග්ජන ව්‍යුති වශයෙන් ද පවත්නා වූ මහා විපාක විත්ත සම්ප්‍රයුක්ත හේතුහු සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන්ට හා විත්තජ රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වෙති. අභිනතව්‍යුති විත්ත සම්ප්‍රයුක්ත හේතුහු සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වෙති.

කම්ප රූපයන් ගේ සිත හා සම්බන්ධය ඇත්තේ ප්‍රතිසන්ධික්‍ෂණයෙහි පමණෙකි. ප්‍රතිසන්ධි විත්තය ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන් ගේ බීජය ය. බීජයක් නැති ව අඬකුරයක් නො හටගන්නාක් මෙන් ප්‍රතිසන්ධි විත්තය නො පහළ වුව හොත් කම්ප රූපයෝ නුපදිති. ප්‍රතිසන්ධි විත්තය හා ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන් ගේ බලවත් සම්බන්ධයක් ඇත්තේ ය. එ බැවින් දූබල වූ ද ප්‍රතිසන්ධි විත්ත සම්ප්‍රයුක්ත හේතුහු පතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වෙති. ප්‍රතිසන්ධියෙන් පසු සිත් උපතත් නුපතත් කම්ප රූපයෝ නො නැවතී ම උපදිති. නිරෝධ සමාපත්තියට සමවත් තැනැත්තන් කෙරෙහි සිත නො මැති කල්හි දු අඩුවක් නැති ව කම්ප රූපයන් උපදනා බව ප්‍රවෘත්ති කම්ප රූපයන් ගේ සිත හා සබඳ කමක් නැති බවට ශාක්‍ෂ්‍යයකි. ප්‍රවෘත්ති කම්ප රූපයන් ගේ සිත හා සබඳ කමක් නැති බැවින් ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි හේතුහු කම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය නො වෙති. ප්‍රතිසන්ධි විත්තය ආගන්තුක බැවින් ද දූබල වස්තුරූපයක් ඇසුරු කොට උපත් බැවින් ද දූබල ය. විත්තය උත්පාදයේ දී බලවත් ධර්මයෙකි. රූපය ස්ථිතියේ දී බලවත් ධර්මයකි. ප්‍රතිසන්ධි විත්තයෙන් අන්‍ය වූ සිත් උපදින්නේ ස්ථිතියට පැමිණීමෙන් බලවත් වූ වස්තූන් ඇසුරු කරමිනි. ප්‍රතිසන්ධි විත්තයට ඇසුරු කොට ඉපදීමට කලින් උපත් වස්තුරූපයක් නැති

බැවින් නමා සමග ම උපදනා වූ ස්විතියට නො පැමිණි දුබල වසතු රූපය ඇසුරු කොට උපදී. දුබල බැවින් ප්‍රතිසන්ධි විනය රූප ඉපදවීමට සමත් නො වේ. එ බැවින් ප්‍රතිසන්ධි විනය සම්ප්‍රයුක්ත හේතූන් ගේ විනය රූපයට ප්‍රත්‍යය වීමක් නැත.

ඇතුළු ආවායඝීවරු සකල සන්තියන් ගේ ම වූනි විනය රූප නුපදවන ලෙස පිළිගනිති. බොහෝ ආවායඝීවරයන් පිළිගන්නේ රහතුන් ගේ වූනි විනය පමණක් රූප නුපදන ලෙස ය. පැරණියන් පට්ඨාන සන්නය ලියා තිබෙන්නේ ද රහතුන් ගේ වූනි විනය පමණක් රූප නුපදවන හැටියට දක්වමිනි. අප ද මේ සන්නය පැරණි සන්නයන් අනුව ලියනු ලැබේ. මතු උපදනා සන්තියා ගේ වූනි විනය විනයපරමපරාවේ අනනිම සිත නොවේ. වූනියෙන් පසු රහත්තට නැවත කොතැනක වත් සිතක් නුපදනා බැවින් අනිත්‍ය වූනිය සන්තියකු ගේ විනය පරමපරාවේ අවසාන සිත ය. ඒ අවසාන සිතෙහි යමිකිසි විශේෂයක් තිබිය යුතු බව පිළිගත හැකි ය.

මහා ක්‍රියා විනය සම්ප්‍රයුක්ත හේතු ද, මහදගත කුශල මහදගත ක්‍රියා සම්ප්‍රයුක්ත හේතු ද ලෝකෝත්තර විනය සම්ප්‍රයුක්ත හේතු ද සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන්ට හා විනය රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වෙති. ප්‍රතිසන්ධි කෘත්‍යවත් රූපාවචර විපාක හේතු සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන්ට හා ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වෙති. හවාසි වූනි කෘත්‍යවත් රූපාවචර විපාක සම්ප්‍රයුක්ත හේතු සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන්ට හා විනය රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වෙති. අරූපාවචර විපාක සම්ප්‍රයුක්ත හේතු සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වෙති. මේ ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න විභාගය දක්වන ලද්දේ පඤ්ඤාචාර්යවරයා හට ගේ වශයෙනි. චතුර්වාර්ය භූමිය රූප උපදනා නැතත් නො වන බැවින් එහි උපදනා විනයන් හා සම්ප්‍රයුක්ත හේතුන් සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන බව දත යුතු ය.

හේතුපච්චයෝ යනුවෙහි වචනාථී මෙසේ ය :- හිනෝති පතිට්ඨාති ඵ්ඤ්ඤාති හේතු මෙහි ඵලය පිහිටා නුසි හේතු නම් වේ. අධිකරණ සාධන විග්‍රහයි. හි ධාතුව කෙරෙන් ආධාරාථීයෙහි තු ප්‍රත්‍යය වී ඉකාරයට වෘඪි ව හේතු යනු සිඬයි. ඵල වූ සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන් ගේ සථිථි පිහිටීමට ස්ථාන වන ධර්මය හේතුව ය යනු අදහස යි. හිනෝති පතිට්ඨාති ඵ්ඤ්ඤාති හේතු ඵය කරණකොට ගෙන ඵලය සථිථි ලෙස පිහිටා නුසි හේතු නම්. කරණ සාධන විග්‍රහයි. හි ධාතුව කෙරෙන් කරණාථීයෙහි තු ප්‍රත්‍යය ව වෘඪිව සිඬයි. සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන් ගේ සථිථි පිහිටීමට උපකාරවන ධර්මය හේතු නම් වේ යනු අදහසයි. වෘඪිය ය, ප්‍රවර්තනය

ය, ප්‍රතිෂ්ඨාතය ය, හිංසනය ය, තාශනය ය යන හි ධාතුවී පසෙන් මෙහි හි ධාතුව ප්‍රතිෂ්ඨාතාරීයෙහි වේ.

'වචනාවයවෙ මූලෙ කපිතො හෙතු කාරණේ'

යනුවෙන් දක්වෙන වචනාවයව ය, මූල ය, කාරණය යන හේතු ශබ්දවිත්‍රයෙන් මෙහි හේතුශබ්දය මූලාරීයෙහි වේ. පටිච්ච ඵ්‍යසමා ඵ්‍යි ති පට්ටයො, ඵ්‍යිත් ඵලය ඵ්‍යි තුසි පට්ටය නමි. අපාදන සාධන විග්‍රහයි. පති යන උපසර්ගීය සූරී කොට ඇති ඉ ධාතුව කෙරෙන් ණ ප්‍රත්‍යය වී ඉ කාරයට වැඩි වී ආදේශ වී ති කාරයට ව කාරාදේශ හා ද්විත්ව ද වීමෙන් පට්ටය යනු සිධයි. යමිකිසි ඵලයක් ඇතිවීමට උපකාර වන්නා වූ ඵලය විසින් නො හරනා ලද්ද වූ දෙය පට්ටය නමි වේ.

'ණාදො සධා විවරාදී හෙත්වාධාරෙසු පට්ටයො.'

යනුවෙන් දක්වෙන ණාදිප්‍රත්‍යය ය, විභාවසය ය, විවරාදිය ය, හේතුව ය, ආධාරය ය යන ප්‍රත්‍ය ය ශබ්දවී පස අතුරෙන් මෙහි ප්‍රත්‍යය ශබ්දය හේත්වරීයෙහි හෙවත් කාරණාරීයෙහි වේ. හෙතු ව සො පට්ටයො චා ති හෙතුපට්ටයො. විශේෂණොභයපද කම්ඨාරය සමාස යි. මූලය ද වූ උපකාරක ද වූ ධර්මය හේතුපට්ටය නමි වේ. හෙතු ය පට්ටය ය යන දෙපදය ආධ්‍යාහාර කරගතයුතු ධර්ම යන්නට විශේෂණ ය. හෙතු හුන්වා පට්ටයො හෙතුපට්ටයො. සම්භාවනා කම්ඨාරය සමාසය යි. මූලය වී උපකාරක ධර්මය හේතුපට්ටය නමි වේ. මූලභාවයෙන් උපකාරක ධර්මය හේතුපට්ටය නමි වේය යනු අදහසයි.

(2) ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය.

සිත නමි අරමුණු දැනීම ය. දැනීම යනු ද ඵක්තරා ගැනීමෙකි. දැනීම ය ඇසීම ය යන මේවා ද දැනීමම ය. දැනීම යමිකිසි අත් දෙයක් පිළිබඳ වූවකි. දත යුතු වූ අත් දෙයක් නැති කල්හි නොලත් කල්හි දැනීමක් නො විය හැකිය. දැනීමක් ඇති විය හැකිවීමට දත යුතු දෙයක් ලැබිය යුතුම ය. ආරම්භණය යි කියනුයේ සිතින් ගන්නා වූ දේවලට ය. අරමුණක් නො ලැබ සිතකට නුපදිය හැකි බැවින් අරමුණ සිත් ඇතිවීමට මහත් උපකාරයෙකි. වෛතසිකයෝ ද සිත හා බැඳී සිතට අනුව අරමුණු ගනිමින් ම ඵ්‍යි ඵ්‍යි කෘත්‍යය සිදු කරන්නෝ ය. ඵ්‍යිවාට ද අරමුණු නො ලැබ නුපදිය හැකිය. විත්ත වෛතසිකයන් ගේ ඉපදීමට උපකාරවන බැවින් ආරම්භණයන්ට ආරම්භණප්‍රත්‍යය යි කියනු ලැබේ. ආරම්භණය විත්ත

වෛතසිකයන්ට උපකාර වන්නකැ යි කියන ලද නුමුත් විතන වෛතසිකයන් ඉපද වීමේ උත්සාහයක් එහි නැත්තේ ය. තෙළුම් පතට වැටෙන දිය බිඳුව එහි නො තැවරී ලිස්සා වැටෙයි. එයට හේතුව වතුරට ඇලීමට ඉඩ දෙන ස්වභාවයක් එහි නැති බව ය. වස්ත්‍රයකට වැටෙන දිය බිඳුව එහි ඇලෙ යි. එයට හේතුව වස්ත්‍රයෙහි ඇති ජලයට තැවරීමට ප්‍රවේශ වීමට ඉඩ දෙන ස්වභාවය යි. වස්ත්‍රයෙහි ඇති ජලයට ඉඩ දෙන ස්වභාවය සේ රූපාදීන්හි ද සිතට ගැනීමට ඉඩ දෙන සිතට ගැනීමට යෝග්‍යවන ස්වභාවයක් ඇත්තේ ය. ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය ශක්තිය ය යි කියනුයේ එයට ය. ස්වභාව ධර්ම වශයෙන් හා අස්වාභාව ධර්ම වශයෙන් ද ලොව ඇති සියල්ලෙහි ම ඒ ශක්තිය ඇත්තේ ය. එ බැවින් විතන වෛතසිකයන් ගේ අරමුණු බවට නො පැමිණෙන කිසිවක් ලොව නැත්තේ ය. සියල්ලම ආරම්භණ ප්‍රත්‍යයෝ ය. අරමුණු නිසා අරමුණක් ගනිමින් උපදනා සිත ආරම්භණ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයක් වතුද එය අන් සිතකට අරමුණු වීම් වශයෙන් ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය ද වේ. ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් අතුරෙන් විතන වෛතසිකයෝ ආරම්භණප්‍රත්‍යය ද වෙති. ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ද වෙති. රූප නිච්ඡාණ ප්‍රඥප්ති හි ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය පමණක් වෙති. ආරම්භණ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ නො වෙති. ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයන්හි ඇති ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය ශක්තිය ද සියල්ලෙහි සමාන නො වේ. ඇතැම් ධර්මයක ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය ශක්තිය අධිකව ඇත්තේ ය. ඇතැම් ධර්මයන් හි එය මඳ ය. ආරම්භණ ශක්තිය අධික ධර්මයන් නිසා බොහෝ විතනවෛතසිකයෝ උපදිති. එය මඳ වූ ධර්මයන් නිසා මඳක් විතනවෛතසිකයෝ උපදිති. ලෝකයෙහි සිත් ඇදගන්නා දේවල් හැටියට සලකන වස්තුහි ආරම්භණ ශක්තිය අධික වස්තුහි ය. ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ද ආරම්භණ ශක්තිය අධික ධර්මයෝ ය. ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍යය භාවයට නො පැමිණෙන ධර්මයෝ ආරම්භණ ශක්ති හීනයෝ ය.

ත්‍රිරාශියෙහි ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වශයෙන් කියන ලද ධර්ම සියල්ල ම ආරම්භණ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත වශයෙන් කියන ලද විතන වෛතසික සියල්ලට ම සමාන ව ප්‍රත්‍යය නො වන්නේ ය. එ බැවින් එහි විභාගය ද දන යුතු ය. ඒ මෙසේ ය.

වක්ෂුර්ද්වාරික සිත් ස සාලිසට ප්‍රත්‍යුත්පත්ත රූපය හෙවත් වණ්ඨායතනය ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ. ශ්‍රෝත්‍රද්වාරික විතනයන්ට වතීමාන ශබ්දය ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ. ස්පර්ශද්වාරික විතනයන්ට වතීමාන ගන්ධය ආරම්භණප්‍රත්‍යය වේ. ජිහ්වාද්වාරික විතනයන්ට වතීමාන රසය ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ. කායද්වාරික විතනයන්ට

ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යය යි කියනු ලබන වතීමාන පට්ඨි තේජෝ වායෝ යන භූත රූප තුන ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ. මනෝද්වාරික විත්තයන්ට වතීමාන වූ ද අතීත වූ ද අනාගත වූ ද කාලත්‍රයට අයත් නො වන්නා වූ ද පරමාථී වූ ද අපරමාථී වූ ද සකල ධර්මයෝ ම ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වෙති. ද්වාරවිමුක්ත විත්තයෝ ය යි කියනු ලබන ප්‍රතිසන්ධි හවායා ව්‍යුති කෘත්‍යයන් ඇත්තා වූ සිත් එකුත් විස්සට අතීත හවයෙහි මරණාසන්න කාලයේ දී වැටහුණු කම්ම කම් නිමිත්තය ගති නිමිත්තය යන තුන ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ. එක් පුද්ගලයෙකු ගේ ප්‍රතිසන්ධ්‍යාදි සිත් වලට කම්මාදි තුනෙන් එකක් පමණක් ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වන බව සැලකිය යුතු ය.

දෙලොස් අකුසල් සිත් වලට නව ලෝකෝත්තර ධර්මය හැර ඉතිරි සියල්ල ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ. අහේතුක සිත් වලින් වක්ඛුර්විඤ්ඤාද්වයට වතීමාන චණ්ඩය ද, ශ්‍රෝත්‍ර විඤ්ඤාද්වයට වතීමාන ශබ්දය ද, ස්‍රාණවිඤ්ඤාද්වයට වතීමාන ගන්ධය ද, ජීහ්වා විඤ්ඤාද්වයට වතීමාන රසය ද, කායවිඤ්ඤාද්වයට වතීමාන ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යය ද ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ. සම්ප්‍රත්‍යයෂණාද්වයට හා පඤ්චද්වාරාවර්ජනයට වතීමාන රූපාදි පඤ්චාරම්භණය ම ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ. සන්තරණ තුනට හා හසිතෝත්පාද විත්තයට කාමාවචර ධර්ම සියල්ලම ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ. මනෝද්වාරාවර්ජන විත්තයට සියල්ල ම ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ. මහා කුශල ඤානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතරට අතීත්මාගී අතීත්ඵලයෙන් අන්‍ය වූ සියල්ල ම ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ. ඤාන විප්‍රයුක්ත කාමාවචර කුසල් සිත් සතරට ලෝකික ධර්ම සියල්ල ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ. මහා විපාක සිත් අටට කාමාවචර ධර්ම ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ. ඤාන සම්ප්‍රයුක්ත මහා ක්‍රියා සිත් සතරට ලෝකික වූ ද ලෝකෝත්තර වූ ද සියල්ල ම ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ. ඤාන විප්‍රයුක්ත මහා ක්‍රියා සිත් සතරට ලෝකික ධර්ම සියල්ල ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ.

රූපාවචර ප්‍රථමධ්‍යාන සිත් තුනට දස කසිණය ය, දශාශ්‍රත ය, කේශාදි කොට්ඨාසය ය, ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය ය, මෙත්‍රී කරුණා මුදිතාවන්ට අරමුණු වන සත්ත්වප්‍රඥප්තිය ය යන ප්‍රඥප්ති පස්විස්ස ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ. රූපාවචර ද්විතීය තෘතීය චතුර්ථ ධ්‍යාන සිත් තවයට දස කසිණය ය, ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය ය, මෙත්‍රීකරුණාමුදිතාවන්ට අරමුණු වන සත්ත්ව ප්‍රඥප්තිය ය යන ප්‍රඥප්ති තුළුස ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ. රූපාවර පඤ්චමධ්‍යාන සිත් තුනට දසකසිණය ය, ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය ය, උපේක්‍ෂා බ්‍රහ්මචිහාරයට අරමුණු වන සත්ත්ව ප්‍රඥප්ති ය ය යන ප්‍රඥප්ති දෙළස ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ. රූපාවචර පඤ්චමධ්‍යාන

කුශලාහිඤ චිත්තයට අභීන්මාගීය හා අභීන්ඵලය හැර සකල ධර්මයෝ ම ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය වෙති. රූපාවචර පඤ්චම ධ්‍යාන ක්‍රියාහිඤ චිත්තයට සකල ධර්මයෝ ම ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය වෙති.

අරූපාවචර සිත් අතුරෙන් ආකාසානඤ්චායනන සිත් තුනට ආකාස කසිණයෙන් අන්‍ය වූ කසිණ නවය උද්ඝාටනය කොට ලබන ආකාශ ප්‍රඥප්තිය ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය වේ. විඤ්ඤානඤ්චායනන කුශල චිත්තයට ඒ සන්නානයෙහි වතීමාන හවයේ හෝ අතීත හවයෙහි ඇති වූ ආකාසානඤ්චායනන කුසල චිත්තය ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය වේ. විඤ්ඤාණඤ්චායනන විපාක චිත්තයට අතීත හවයෙහි ඒ සන්නානයෙහි ඇති වූ ආකාසානඤ්චායනන කුසලය ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය වේ. විඤ්ඤාණඤ්චායනන ක්‍රියා චිත්තයට වතීමාන හවයෙහි ඇති වූ ආකාසානඤ්චායනන කුසලය හා වතීමාන හවයෙහි ඇති වූ ආකාසානඤ්චායනන ක්‍රියා චිත්තය ද ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය වේ. ආකිකුචඤ්ඤායනන සිත් තුනට ආකාසනඤ්චායනන කුසල ක්‍රියා චිත්තයන් ගේ නාස්තිභාව ප්‍රඥප්තිය ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය වේ. නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන විපාක චිත්තයට අතීත හවයෙහි ඇති වූ ආකිකුචඤ්ඤායනන කුසලය ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය වේ. නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන ක්‍රියා චිත්තයට ආකිකුචඤ්ඤායනන කුසල ක්‍රියා දෙක ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය වේ. ලෝකෝත්තර සිත් අටට නිව්භාණය ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය වේ.

"චිත්තචේතසිකා ආගන්ත්වා රමනති එත්ථා ති ආරම්මණං" යනු ආරම්මණ ශබ්දය ආවායභීවරයන් විසින් විග්‍රහ කරන ආකාරය යි. ආ පුච්චි රමු ධාතුව කෙරෙන් අධිකරණාර්ථයෙහි යු ප්‍රත්‍යය වී එයට අනාදේශ වී මකාරය ද්විත්ව ව නකාරයට ණකාරවි ආරම්මණ කියා සිද්ධයි. මේ වෛය්‍යාකාරණිකයන් එහි සිද්ධිය දක්වන අයුරු ය. චිත්ත චේතසිකයෝ අවුත් යමක ඇලේ ද එය ආරම්මණ නම් වේය යනු විග්‍රහ වාක්‍යයේ තේරුම ය. චිත්තචේතසිකයෝ උපදින්නට කලින් ඇත්තාහු නො වෙති. උපන් චිත්තචේතසිකයන් ගේ ද ගමනක් නැත. චිත්තචේතසිකයන් උපදින්නේ ආරම්මණය ගනිමින් ම ය. එ බැවින් චිත්තචේතසිකයෝ අවුත් ඇලෙහි යි කීම පයභීය කථාවෙකි. චිත්තචේතසිකයන් ඇලෙනු යි කියන ලද්දේ ලෝභයේ ඇලීම බඳු ඇලීමකට නො ව ආරම්මණ ග්‍රහණ මාත්‍රයට ය. අරමුණ නො ගෙන අරමුණෙහි නො ගැටී චිත්තචේතසිකයෝ කිසිකලෙක නූපදිති. ඔවුන් ගේ ඒ අරමුණ නො හරනා බව එහි ඇලීමක් කොට ගෙන අරමුණ චිත්තචේතසිකයන් ඇලෙනා නැතක් සැටියට කියනු ලැබේ. ධාතූ

පොත්වල "රමු කිලායං" යි රමු ධාතුවේ අභිය දක්වා තිබේ. ඒවායේ අදහස් කරන ක්‍රීඩනය ඇල්ම මිස අනෙකක් නො වන බව දත යුතු. ආරම්භණ පව්වයෝ යනු "ආරම්භණං ව තං පව්වයෝ වා ති ආරම්භණ පව්වයෝ" කියා ද "ආරම්භණං හුත්වා පව්වයෝ ආරම්භණ පව්වයෝ" කියා ද පෙර කී පරිදි විග්‍රහ කරනු.

(3) අධිපති ප්‍රත්‍යය.

අත්‍යයන්ට ඔවුන් ගේ කැමැත්තේ සැටියට හැසිරෙන්නට නො දී ඔවුන් තමන් ගේ කැමැත්තේ සැටියට හසුරුවන රාජාදිහු අධිපතිහු නම් වෙති. රාජාදීන්ට ඇති අනුන් තමන් ගේ කැමැත්තේ සැටියට හැසිරවීමේ බලය අධිපති ශක්තිය ය, අධිපති බව ය. අනුන් ස්වභවයෙහි පවත්වන රාජාදීන්ට මෙන් අත්‍ය නාමරූප ධර්මයන් ස්වභවයෙහි පැවැත්වීමේ ශක්තිය පැවැත්වීමේ බලය ඇති නාමරූප ධර්මයෝ ද ඇත හ. ඔවුන් ගේ ඒ අධිපති ශක්තිය නිසා ඔවුන්ට අනුකූල වීම් වශයෙන් උපදනා ධර්මයෝ ද වෙති. ඒ ධර්මයන් ගේ ඉපදීමට අධිපති ශක්තිය ඇති ධර්මය හේතු වන බැවින් අධිපති ශක්තිය ඇත්තා වූ ධර්මයට අධිපති ප්‍රත්‍යය යි කියනු ලැබේ.

ඒ අධිපති ප්‍රත්‍යය ද ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍යයය, සහජානාධිපති ප්‍රත්‍යය ය යි දෙවැදෑරුම් වේ. මහ යන්නකු විසින් යම්කිසි තැනක දී වටිනා මාණික්‍ය රත්නයක් දුටු හොත් එය ඔහුට මහ දෙපස වැටී තිබෙනු දුටු වියලි පත් සේ අමතක නො වෙයි. එය ඔහුට නැවත නැවත සිහි වෙයි. නැවත නැවත සිහිවීමය යි කියනුයේ ඒ පුද්ගලයා ගේ සන්තානයෙහි දුටු මාණික්‍ය රත්නය ගැන නැවත නැවත සිත් පහළ වීම ය. මහ දෙපස දුටු බොහෝ වියලි කොළ ගැන නැවත නැවත සිත් පහළ නොවන්නේ ඒවා දුටු මාත්‍රයෙන් ම අමතක වී යන්නේ නැවත නැවත තමන් සිහි කරවන ශක්තියක් ඒවායේ තැනි බැවිනි. මාණික්‍යරත්නය දුටුවහුට අමතක නො වන්නේ නැවත නැවත සිහි වන්නේ එහි දුටු තැනැත්තාට අමතක නො කරවන දුටු තැනැත්තා ලවා නැවත නැවත සිහි කරවන ශක්ති විශේෂයක් ඇති බැවිනි. ඒ ශක්තිවිශේෂය නම් එහි ඇති ගරු කළ යුතු බව ය. ඒ ගරු කළ යුතු බව අනුන්ගේ සිත් තමා කරා යොමු කරවන්නා වූ ඇදගන්නා වූ ස්වභාවයෙකි. මාණික්‍ය රත්නයෙහි සේ සිත් ඇදගන්නා බලය ඇති බොහෝ නාම රූප ධර්මයෝ වෙති. ඒ ධර්මයන් ගේ ඒ සිත් ඇදගන්නා

බලයට අනුකූලවීම වශයෙන් ඒ ධර්මයන් අරමුණු කොට බොහෝ විෂය වෛතසිකයෝ උපදිති. ඒ ධර්මයන් ගේ ඒ විෂය වෛතසිකයන් අනුකූල කරවන්නා වූ ස්වභාවය විෂය වෛතසිකයන් විෂයෙහි ඇති අධිපති බවෙකි. එ බැවින් අන්‍ය විෂය වෛතසිකයන් තමාට අනුකූල කරවන ස්වභාවය ඇති ගරු කළ යුතු වූ ධර්මයන්ට ආරම්භක-ධිපති ප්‍රත්‍යය යි කියනු ලැබේ.

ත්‍රිරාශියෙහි ආරම්භකධිපති ප්‍රත්‍යය වශයෙන් දක්වෙන ධර්මයන් අරමුණු කරන සිත් ආරම්භකධිපති ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වශයෙන් දක්වා තිබෙන සිත් හැර තවත් බොහෝ ඇත්තේ ය. ඒ සිත් ආරම්භකධිපති ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වශයෙන් නො ගෙන හැර තිබෙන්නේ යම්කිසි ධර්මයක් ගරු කොට අරමුණු කිරීමට ඒ සිත් අපොහොසත් බැවිනි. ආරම්භකධිපති ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වශයෙන් දක්වෙන සිත්වලින් ද සෑම කල්හි ම ආරම්භකධිපති ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වන්නේ ලෝකෝත්තර සිත් අට පමණෙකි. ඒ සිත් සෑම කල්හි ම නිවන ගරු කොට අරමුණු කරන බැවිනි. ඉතිරි සිත් ගරු කළ යුතු ධර්මයන් ගරු කර අරමුණු කරන අවස්ථාවෙහි ආරම්භකධිපති ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වේ. ගරු කොට අරමුණු නො කරන අවස්ථාවෙහි ආරම්භකධිපති ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වේ. රහත්හු ලෝකෝත්තර ධර්ම මිස ලෝකික ධර්මයන් ගරු කොට අරමුණු නො කරති. ඥාන විප්‍රසූත විෂයයෝ ලෝකෝත්තර ධර්ම අරමුණු කිරීමෙහි සමත් නො වෙති. එ බැවින් මහා ක්‍රියා ඥාන විප්‍රසූත විෂයයෝ ආරම්භකධිපති ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති.

ත්‍රිරාශියෙහි ආරම්භකධිපති ප්‍රත්‍යය වශයෙන් දක්වන ලද ධර්මයන් ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන්ට ප්‍රත්‍යය වීම පිළිබඳ වූ විභාගය පට්ටයත්ථ පකාසිනියෙහි මෙසේ දක්වා තිබේ.

"සෙජං තිපාකං තික්‍රියං චතුරුපඤ්ච සෙජිනො
තිපුඤ්ඤං කාමපුඤ්ඤස්ස සෙජස්සාධිපතී හවේ.
උත්තරං ධිසුත්තඨස්සනං තිබ්බානං උත්තරස්ස ච"

මේ ගාථාවෙහි 'සෙජං' යනුවෙන් දක්වෙන්නේ ලෝහ මූල විෂයය ය. එජා යනු ලෝහයට නමෙකි. එජා නම් වූ ලෝහය හා යුක්ත වන්නේ සේජ නම් වේ. ගාථාවෙහි අදහස මෙසේ ය.:-

ලෝකික කුසල් සිත් සහලොස ය, දූඛ සහගත කායවිඤ්ඤායෙන් අන්‍ය වූ ලෝකික විපාක සිත් එක් තිස ය. ලෝහ මූල සිත් අට ය, ඉෂටනිෂ්ඨාන රූප අටලොස ය යන මොව්හු ලෝහ මූල සිත් අටට

ආරම්භකාධිපති ප්‍රත්‍යය වෙති. ලෝකික කුශල චිත්තයෝ මහා කුශල ඥාන විප්‍රසූක සිත් සතරට ආරම්භකාධිපති ප්‍රත්‍යය වෙති.

ලෝකික කුශල චිත්තයෝ ය, හෙට්ඨි ලෝකෝත්තර චිත්තයෝ සඳෙන ය. නිව්‍යය යන මොව්හු මහා කුශල ඥාන සම්ප්‍රසූක සිත් සතරට ආරම්භකාධිපති ප්‍රත්‍යය වෙති. අභීතමාගීය හා අභීතඵලය ද නිව්‍ය ද යන මොව්හු මහා ක්‍රියා ඥාන සම්ප්‍රසූක සිත් සතරට ආරම්භකාධිපති ප්‍රත්‍යය වෙති.

කාමාවචර කුශල චිත්තය හා මහා ක්‍රියා චිත්තය ද ලෝකෝත්තර චිත්තය ද ඒ ඒ දෙය ගරුකොට අරමුණු කරනුයේ ඒ ඒ ධර්මයන්හි ඇති උසස් බව නිසා ය. ලෝහමුල චිත්තය ඒ ඒ දෙය ගරු කොට අරමුණු කරනුයේ ආඥාදනීය භාවය නිසා ය. එ බැවින් සුනඛාදීන් කෙරෙහි ඇති වන ලෝහමුල චිත්තය අසුචිය ද ගරු කොට අරමුණු කරන්නේ ය. අසුචියෙහි සුනඛාදීන්ට ආඥාදනීය භාවයක් ඇති බව එහි ඇති ගරු කළ යුතු බව ය.

ගරු කොට අරමුණු කරන කුශලාදි ධර්මයන්ට ඒ ඒ ධර්ම අධිපති ප්‍රත්‍යය වන සැටි මෙසේ ය.:- දන් දිම් සිල් රැකිම් පෙහෙවස් විසිම් ආදි පින් කම් කොට ඒවා උසස්කොට සිතිමෙහි ද අනුන් කළ පින් කම් උසස් කොට සිතිමෙහි ද කාමාවචර කුශලය කාමාවචර කුශලයට ආරම්භකාධිපති ප්‍රත්‍යය වේ. ධ්‍යානලාභීන් ධ්‍යානයෙන් නැගී එය උසස් කොට සිතිමෙහි දී ශෛක්‍ෂයන් තම තමන් ගේ මාගීයන් උසස් කොට සිතිමෙහි ද රූපාවචර අරූපාවචර ලෝකෝත්තර කුශලයෝ කාමාවචර කුශලයට ආරම්භකාධිපති ප්‍රත්‍යය වෙති. කුශලය කොට එය ගරු කොට ලෝහ සහගත චිත්තයෙන් ආඥාදනය කරන කල්හි ද එයට සතුටු වන කල්හි ද මම කුශලය කෙළෙම් යනාදීන් දෘෂ්ටිය උපදනා කල්හි ද කුශලය ලෝහමුල චිත්තයට ආරම්භකාධිපති ප්‍රත්‍යය වේ. රාගය උසස් කොට ආඥාදනය කිරීම ය, එයට සතුටු වීම ය, දෘෂ්ටිය උසස් කොට ගෙන එයට සතුටු වීම ය යනාදීන්හි ලෝහමුල චිත්තයම ලෝහමුල චිත්තයට ආරම්භකාධිපති ප්‍රත්‍යය වේ. විභාග පඤ්චාරයෙන් දන යුතු ය.

ඡන්දය චිත්තය විරියය විමංසය යි අධිපති ධර්ම සතරෙකි. ඒවායේ අධිපති බව ඇත්තේ ඒවා හා එක් ව උපදනා ධර්මයන්ට ය. එ බැවින් ඒවාට සහජානාධිපති ප්‍රත්‍යය යි කියනු ලැබේ. ඡන්දයේ සහජාන ධර්මයන්ට අධිපති වන්නේ ද ඒවා බලවත් වූ කල්හි ය. දුබල ඡන්දදිනු තමන් හා උපදනා ධර්මයන්ට අධිපති නො වෙති. එ බැවින් ඡන්දදිනු සෑම කල්හි ම අධිපති ප්‍රත්‍යය නො වෙති. දීම ගැන බලවත් ඡන්දය

ඇති තැනැත්තා ඒ ඡන්දය නිසා දීම සිදුකරන්නේ ය. ඡන්දය වෛතසිකයෙකි. එයට දීමට තබා විත්තයෙන් වෙන්ව ඉපදීමේ ශක්තිය පවා තැන. දීමක් සිදුවීමට විත්ත වේතනාදි ධර්ම රාශියක් එක වර ඉපදිය යුතු ය. දනව්‍යන්දය ඇති තැනැත්තා කෙරෙහි ඒ ඡන්දය දීම සඳහා උපදනා කල්හි දන ක්‍රියාව සිදු කිරීමට ඉපදිය යුතු වූ විත්ත වේතනාදි ධර්මයෝ එයට අනුකූල ව එය හා එක වරම උපදිති. එයින් දනක්‍රියාව සිදු වේ. දනව්‍යන්දය නුපදින හොත් එය හා සමග උපදනා විත්ත වේතනාදිහු නුපදනාහ. ඒවා දනව්‍යන්දය හා උපදිනුයේ විත්ත වේතනාදි ධර්මයන් තමාට අනුකූල කොට ඉපදවීමේ බල විශේෂයක් එහි ඇති බැවිනි. ඒ බල විශේෂයට අධිපති ප්‍රත්‍යය ශක්තිය යි කියනු ලැබේ. විත්තාදීන් ගේ අධිපති ප්‍රත්‍යය භාවය ද ඡන්දයට අනුව සිතා තේරුම් ගත යුතු ය. සමහර විත්ත චාරවල දී ඡන්ද දී ධර්ම සතර ම එක වර උපදනේ ය. එහෙත් ඒ සතරට ම එක වර එක් ක්‍රියාවක් පිළිබඳ ව සහජාත ධර්මයන්ට අධිපති නො විය හැකි බැවින් එක් වරක දී එයින් එකක් පමණක් අධිපති ප්‍රත්‍යය වන්නේ ය. සේසෝ තමනමත් අධිපති නො වන අවසථාවේ දී අධිපති වන ධර්මයට අනුකූල වීම් වශයෙන් අධිපති ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. ත්‍රිරාශියෙහි ඡන්ද ධර්ම සතර ම අධිපති ප්‍රත්‍යය අධිපති ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න දෙපක්‍ෂයට ගෙන තිබෙන්නේ එ හෙයිනි.

අධිකානං පති අධිපති, තමා පිළිබඳ ව පවත්නා ධර්මයන්ගේ ස්වාමි තෙමේ අධිපති නම්. අධික පති යි කිවමනා තනහි ඊකාරය හුඬු ව නකාරය ලොප් ව අධිපති කියා වේ:- අධිකො පති අධිපති කියා ද විග්‍රහ කෙරෙහි. අධික වූ ස්වාමි තෙමේ අධිපති නම් වේය යනු එහි තේරුම ය. ඊශ්වරත්වය ශ්‍රද්ධාදි ධර්මයන්හි ද ඇත්තේ ය. ඡන්දාදි ධර්මයන්හි ද ඇත්තේ ය. ශ්‍රද්ධාදීහු තමා විසින් සිදු කරන කෘත්‍ය විෂයෙහි අන්‍යධර්මයන්ට ඊශ්වර වෙති. එ සේ ඊශ්වර වෙමින් ම ඔව්හු අන්‍ය ධර්මයන් ගේ කෘත්‍ය විෂයෙහි ඒ ධර්මයන්ට අනුකූල වෙති. ඡන්ද ධර්මයෝ ඊශ්වරත්වය ඇත්තා වූ ශ්‍රද්ධාදීන් ඇතුළු සකල සහජාත ධර්ම සමූහයට ම ඊශ්වර වෙති. එ බැවින් ඔව්හු ඉන්ද්‍රිය නාමයෙන් දක්වෙන ඊශ්වරත්වය ඇති ධර්මයන් ගේ ඊශ්වරත්වයට වඩා අධික වූ ඊශ්වරත්වයක් හෙවත් ස්වාමිත්වයක් ඇත්තෝ ය. අධිපති පව්වය යනු පෙර සේම අධිපති ව සො පව්වයෝ වා නි අධිපති පව්වයෝ කියා ද අදිපති හුත්වා පව්වයෝ අධිපති පව්වයෝ කියා ද විග්‍රහ කළ යුතු ය.

(4) (5) අනන්තර ප්‍රත්‍යය හා සමන්තර ප්‍රත්‍යය.

අනන්තර සමන්තර ප්‍රත්‍යය දෙක ආවායඝී මත හේද ඇති ප්‍රත්‍ය දෙකකි. අනන්තර ප්‍රත්‍යය වන්නේ ද සමන්තර ප්‍රත්‍යය වන්නේ ද පූව්

පුළු විත්තය ම ය. එය ගැන මතභේදයක් නැත්තේ ය. මතභේද ඇත්තේ ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය පිළිබඳව ය. උපන් සිත සැතකින් බිඳෙන්නේ ය. කොතෙක් සිත් බිඳී ගියත් බිඳී යන පුළු පුළු විත්තයන් හා සමබන්ධ ව ඒ පරමපරාවට අයත් ව නැවත නැවත සිත් ඉපදීම සිදු වන නිසා සත්ත්වයා ගේ පැවැත්ම වේ. ආවර්තවක්‍ෂුර්විඥාන සම්ප්‍රත්‍යෝෂණ ව්‍යවස්ථාපන ජවන තදුරමණාදි වශයෙන් සිත් උපදනා ක්‍රමයක් ඇත්තේ ය. ඒ ක්‍රමය අනුව නිරුධ වී යන විත්තයන්ට අනතුරුව නැවත නැවත නොනැවතී සිත් ඉපදීම වන්නේ පුළු පුළු විත්තය නිසා ය. වක්‍ෂුර්ද්වාරවිච්ඡේදි ජවනය උපදිනුයේ එයට කලින් ව්‍යවස්ථාපන විත්තය උපන් නිසා ය. නො එසේ නම් ජවනයක් නූපදනේ ය. ව්‍යවස්ථාපන විත්තය උපදනේ එයට කලින් සන්නිරණ විත්තය උපන් නිසා ය. සන්නිරණය නූපන්නේ නම් ව්‍යවස්ථාපනය නූපදනේ ය. සන්නිරණ විත්තය උපදිනුයේ ද සම්ප්‍රත්‍යෝෂණ විත්තය උපන් නිසා ය. සම්ප්‍රත්‍යෝෂණ විත්තය උපදිනුයේ ද වක්‍ෂුර්විඥානය උපන් නිසා ය. වක්‍ෂුර් විඥානය උපදිනුයේ ද ආවර්ත විත්තය උපන් නිසා ය. ආවර්තය උපදිනුයේ ද භවාධින විත්තය උපන් නිසා ය. මෙසේ සෑම සිතක් ම පුළු පුළු විත්තය නිසා උපදිනි. ඒවාට එසේ ක්‍රමානුකූල ව ඉපදීමට ඇත්තා වූ ප්‍රධාන හේතුව පුළු පුළු විත්තය ය. විත්ත පරමපරාව නොසිඳෙන පරිදි නිරවුල් ලෙස ක්‍රමානුකූලව ම පශ්චිම පශ්චිම විත්තයන් ගේ උත්පත්තියට උපකාර වන පුළු පුළු විත්තය අනන්තර ප්‍රත්‍යය ය. යමක් අනන්තර ප්‍රත්‍යය ද එය ම සමන්තර ප්‍රත්‍යය ය. වචනවල මිස අභිවශයෙන් ඒ දෙකෙහි වෙනසක් නැත්තේ ය. කියන ලදු යේ අනන්තර සමන්තර ප්‍රත්‍ය දෙක අටුවාවෙහි විස්තර කර තිබෙන ආකාරය ය.

"යමිකිසි අත්‍ය ධර්මයකට අතරට පැමිණෙන්නට අවකාශ නොතබා තමාට අනතුරුව ම උපදනා පරිදි දෙවන විත්තයට උපකාරවන ධර්මය අනන්තර ප්‍රත්‍යය ය, කාලයෙන් අතරක් නො සිටින සැටියට ඉපදීමට දෙවන විත්තයට උපකාර වන ධර්මය සමන්තර ප්‍රත්‍ය ය" යනු එක් ආවායඪී මතයකි. එය රේචනාවායඪීයන් ගේ මතය ය යි විශුධිමාගී ටිකාවෙහි කියා තිබේ. ඒ වාදය නිරෝධ සමාපත්තියෙන් නැගිටින්නා වූ නැනැත්තාට නිරෝධ සමාපත්තියෙන් නැගිටීමේදී ඇති වන ඵල විත්තයට නිරෝධ සමාපත්තියෙන් පුළුභාගයෙහි ඇති වූ නෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතන විත්තය අනන්තර වශයෙන් ද, සමන්තර වශයෙන් ද ප්‍රත්‍ය වන බව පට්ඨාන පාලියෙහි වදුරා තිබෙන බව දක්වා අටුවාවෙහි ප්‍රතික්‍ෂේප කර තිබේ.

"විත්ත පරමපරාව නො සිඳී යන පරිදි නිරුධ වන විත්තයට අනතුරු ව තවත් විත්තයකට ඉපදීමට උපකාරවන ස්වභාවය අනන්තර

ප්‍රත්‍යයනාව ය. අන්‍ය විෂයයන් උපදනා කළහි ද ප්‍රතිසංස්කරණ ක්‍රියාත්මක වන පරිසරයේ අඩුම නො වන සැලකීමට විෂය නියමය අනුව තැනට සුදුසු සිතක් ඉපදීමට උපකාර වන බව සමාජානුකූල ප්‍රත්‍යයනාව ය" යනු තවත් ආචාර්ය මතයකි. නිරෝධසමාපත්තියට පුළුල්ව ඇති වූ අවසාන සිත නිරෝධ සමාපත්තියෙන් නැතිවීමෙන් දී කල් ගත වී ඇති වන ඵල විෂයයට පුළුල් විෂයය අනුකූල සමානාකාර භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වීම දක්වා ඒ වාදය ප්‍රතික්ෂේප නො කළ හැකි ය. මේ මත සියල්ලේ ම සැලකීමට අනුකූල ප්‍රත්‍යය වන්නේ ද සමානාකාර ප්‍රත්‍යය වන්නේ ද පුළුල් පුළුල් වූ විෂයය ය. එය ගැන මත හේදයක් නැත්තේ ය. ප්‍රත්‍යයෝග්‍යතාවය වන්නේ ද පශ්චාත් පශ්චාත් විෂයය ය. එය ගැන ද මත හේදයක් නැත්තේ ය. අභිනව ව්‍යුතියෙන් අන්‍ය වූ සකල විෂයයෝ ම අනුකූල විෂයයා ගේ වශයෙන් අනුකූල සමානාකාර ප්‍රත්‍යයෝ ද වෙති. අභිනව ව්‍යුතිය ද සහිත වූ සකල විෂයයෝ ම පුළුල් විෂයයන් ගේ වශයෙන් අනුකූල සමානාකාර ප්‍රත්‍යයෝග්‍යතාවයෝ ද වෙති. ප්‍රත්‍ය නො වන සිතක් ඇත්තේ අභිනව ව්‍යුතිය පමණකි. ප්‍රත්‍යයෝග්‍යතාවයට නොපැමිණෙන සිතක් නැත. පුළුල් පුළුල් විෂයය පශ්චාත් පශ්චාත් විෂයයට ප්‍රත්‍යය වන අයුරු විෂයවිචිත්ත ගේ වශයෙන් කියා යුතු ය. දිසි වන බැවින් මෙහි විස්තර නො කරන ලැබේ.

එකක් ඉපිද නිරුද්ධවීමෙන් පසු අනෙකක් ඉපදීම වශයෙන් පවත්නා වූ සන්තතිකයාගේ විෂයසන්තතිය එකම සිතක් සේ දනෙන්නේ ද දහස් ගණන් සිතවලින් සිදු කරන කායායෙන් එක ම සිතකින් සිදු කරන්නාක් මෙන් කිසිදු අවුලක් නැතිව සිදුවන්නේ ද ඒ සිත් විෂය නියමය අනුව සුදුසු පරිදි දම්වැලක මුදු සේ එකිනෙකට සම්බන්ධව උපදනා නිසා ය. මෙය තේරුම් ගත හැකි වීමට විෂයවිචිත්ත පිළිබඳ මනා අවබෝධයක් තිබිය යුතු ය. විෂයවිචිත්ත ගැන අවබෝධය නැතියවූවට මෙය නොවැටහේ. එසේ ඇති වන්නා වූ සිත් අතරට අන්‍ය ධර්මයක් පැමිණ ඒවායේ අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධය නැති වුවහොත් අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධයා ගේ වශයෙන් ඇත්තා වූ විෂයයාගේ ඒකත්වය නැති වුවහොත් සිත කිසිදු බලයක් නැති කිසිම ක්‍රියාවක් සිදු කිරීමට සමත් නොවන කිසි ම ප්‍රයෝජනයක් නැති දෙයක් වන්නේ ය. අවුලක් නැතිව ඒ ඒ ක්‍රියා සිදු කළ හැකි ලෙස විෂය සන්තතිය ක්‍රමානුකූල ව ඇති වන්නේ අත් බලයකින් නොව පුළුල් පුළුල් විෂයයා ගේ ම බලයෙනි. අභිනව ව්‍යුතියෙන් අන්‍ය වූ නිරුද්ධ වන්නා වූ සෑම සිතක්ම තමන් ලඟට ඒ සන්තතියෙහි ඇති වීමට සුදුසු වූම සිත ඇතිවීමට උපකාර වේ. එයින් නිරුද්ධ වන සිතට අනතුරුව තැනට සුදුසු වූ සිත පුළුල් විෂයය නිරුද්ධවන සමගම පුළුල් විෂයයාගේ ස්ථානය ගනිමින් පුළුල්

චිත්තය හා ඒකත්වයට පැමිණෙන්නාක් මෙන් උපදී. අනන්තර ප්‍රත්‍යය යි කියනුයේ ද සමනන්තර ප්‍රත්‍යය යි කියනුයේ ද පසු සිත ඇති වීමට උපකාර වන පසු සිත ඇති කරවන සුචී චිත්තයට ය.

සත්ත්වයා ජීවත් වන කාලයේ දී එක් සිතක් නිරුධ වන සමහ ම එහි ස්ථානය ගනිමින් අන්තරයක් නැතිවන පරිදි නිරුධ වූ චිත්තය හා ඒකත්වයට පැමිණෙන්නාක් මෙන් පසු පසු සිත් උපදනාක් මෙන්ම වෘත්තිචිත්තයට අනුව ප්‍රතිසංකී චිත්තය ද උපදනේ ය. පරලොවට මෙලොවින් කිසිවක් නො යන්නේ වී නමුත් පරලොව ගිය තැනැත්තේ අනිකකු නො වන්නේ ද මෙලොව කළ කම්වල ගිම්බ බව පරලොව ගිය කල නො නැසෙන්නේ ද ඒ සම්බන්ධය නිසා ය. නිරුධ වූ අනිත චිත්තයට පසු ඉපදිය යුතු වූ සිත ඉපදීමට කල්ගත වන්නේ නිරෝධසමාපත්තියට සමවත් අවස්ථාවය, අසංඥ හවයෙහි උපන් අවස්ථාවය යන මේ දෙකෙහි පමණෙකි. නිරෝධ සමාපත්තියට සමවදිනා තැනැත්තාගේ අනනිම චිත්තය වූ තේවසංඤානාසංඤායතන චිත්තය නිරෝධ සමාපත්තියෙන් නැගිටිනා අවස්ථාවෙහි ඇති වන පළමුවන චිත්තයට ද දෙවන ජාතියෙහි අසංඥහවයෙහි උපදනා තැනැත්තා ගේ වෘත්ති චිත්තය කල්ප පන්සියයකින් පසු අසංඥහවයෙන් වූන ව අත් හවයක ඇති වන්නා වූ ප්‍රතිසංකී චිත්තයට ද අනන්තර වශයෙන් හා සමනන්තර වශයෙන් ද ප්‍රත්‍යය වේ. අභාව මාත්‍රයක් වූ කාලය ඒ සිත්වලට අන්තරයක් වශයෙන් සිටීමට සමත් නො වේ. අභාවය වූ කාලයට සුචී චිත්තයෙහි ඇති නමාට අනතුරුව යෝග්‍ය සිතක් ඉපදවීමේ ශක්තියට බාධා නො කළ හැකි ය. රූප සන්තානය අනෙකකි. අරූප සන්තානය අනෙකකි. එබැවින් නිරෝධයට සමවත් තැනැත්තාගේ රූප හා අසංඥ හවයෙහි උපනහුගේ රූපයෝ ද අත්‍ය සන්තානයක් වූ අරූප ධර්ම පරමපරාවෙහි අන්තරයක් ඇති කිරීමට සමත් නො වෙති. එබැවින් කාලයෙන් හෝ රූපයන්ගෙන් අනන්තර සමනන්තර ප්‍රත්‍යය භාවයට බාධාවක් නො වන බව දත යුතු ය.

අන්තරයනී නි අන්තරං, මැද සිට යම්කිසි දෙයක් ඔවු නොවුන් ගෙන් වෙන් කරන දෙය අන්තර නම්. අනෙක අරනි පච්ඡන්තනී නි අන්තරං, අනත යන පදය සුචී කොට ඇති අර ධාතුව කෙරෙන් කර්ත්‍රථියෙහි අප්‍රත්‍යය වී අන්තර යනු සිටියි. වස්තූන් ගේ කෙළවර පවත්නා දෙය අන්තර නම් වේ ය යනු එහි තේරුම ය. නන්දී අන්තරං එකස්‍යානි අනන්තරො, ප්‍රත්‍යයෝත්තරත ධර්මය නමා ගෙන් වෙන් කරන්නා වූ දෙයක් මෙයට නැත්තේ නුසි අනන්තර නම්. අනන්තර යනු සුචී චිත්තය ය. අනන්තරො ච සො පච්චයො වානි අනන්තර පච්චයො, අන්තරං හුත්වා පච්චයො අනන්තර

පට්ටියෝ යි පෙර පරිද්දෙන් සමාස විග්‍රහ කරනු. ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නධම්මය නමාගෙන් වෙන් කරන අනන්තර ධම්මයක් ඇති නොවන ලෙස උපකාරක ධම්මය අනන්තර ප්‍රත්‍යය ය යනු අදහසයි. සුච්ඡි නන්ධි අනන්තරං එනසාති සමනන්තරං, රූප ධම්මයන්ට මෙන් අනන්තරයක් දක්වීමට උපකාර වන සටහනක් මේ අරූප ධම්මයට නැති නිසා ද ප්‍රත්‍යය නිරුද්ධ වීමෙන් පසු ම එලය ඇතිවන නිසා ද හොඳට ම අනන්තරයක් මෙයට නැත් නුයි සමනන්තර නම්. පට්ටිය ශබ්දය හා යෙදීම පෙර සේ ම ය.

(6) සහජාත ප්‍රත්‍යය

චිත්ත වෛතසික රූප ධම්ම සියල්ලෝ ම සමූහ වශයෙන් උපදින්නෝ ය. තවත් ධම්මයන් හා එක් නො වී හදකලා ව උපදනා ධම්මයක් නැත. එසේ ඉපදීමට ශක්තියක් ද කිසිම ධම්මයකට නැත. එකට බැඳී අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධයෙන් උපදනා නාම ධම්ම සමූහයක හෝ රූප ධම්ම සමූහයක හෝ රූපාරූප සමූහයක හෝ එකඑක ධම්මයකම ඉපදීම ඒ සමූහයේ අන්‍ය ධම්මයන් ගේ ඉපදීමට උපකාරයක් වේ. එක් එක් සමූහයකට අයත් ධම්මයන් ගෙන් එක් ධම්මය කුදු නුපදනේ නම් අන්‍යධම්මයෝ ද නුපදනාහ. එසේ උපදනා ධම්ම සමූහයන්හි තමා ගේ ඉපදීම ම තමා හා උපදනා අන්‍යධම්මයන් ගේ ඉපදීමට උපකාර වන ධම්ම සහජාත ප්‍රත්‍යය ය. තවත් ක්‍රමයකින් කියන හොත් එක්ව ඉපදීමේ වශයෙන් අන්‍ය ධම්මයන් ගේ ඉපදීමට උපකාරක ධම්ම සහජාත ප්‍රත්‍යය යි කිය යුතු ය. සෝමනසා සහගත දෘෂ්ටි සම්ප්‍රසූක්ත අසංසකාරික සිත උපදනා කල්හි එය හා වෛතසික ධම්ම එකතු විස්සක් උපදී. ධම්ම විස්සක් ඇති ඒ අරූප ධම්ම රාශියට අයත් ධම්මයන්ගෙන් කවර ධම්මයක් වුවද උපදිනුයේ ඉතිරි එකතු විස්ස ද උපදනා නිසා ය. ඉතිරි එකතු විස්ස උපදිනුයේ ද ඒ එක් ධම්මය උපදනා නිසා ය. මෙසේ ඒ ධම්ම රාශියට අයත් සියල්ල ම ඔවුනොවුන්ට සහජාත වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වන සැටි දත යුතු ය.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය පටිඨාන පාලියෙහි දක්වෙන්නේ සෘක්ඛ ක්‍රමයෙනි. ඉහත කී ධම්ම රාශියෙහි වේදනා සංඤ්ඤා සංඤ්ඤා විඤ්ඤා වශයෙන් සෘක්ඛ සතරක් ඇත්තේ ය. සෘක්ඛ වශයෙන් සහජාත ප්‍රත්‍යය කියන හොත් එහි එක් සෘක්ඛයක් ඉතිරි තුනට ද, ඉතිරි තුන ඒ එක් සෘක්ඛයට ද, සෘක්ඛ දෙකක් සෘක්ඛ දෙකකට ද සහජාත වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ ය යි කිය යුතු ය. සෘක්ඛ වශයෙන් දක්වීම පටිඨාන පාලියේ ස්ථිතාවය ය. ඉහත කී අරූප ධම්ම රාශිය උපදනා කල්හි එය උපදිනුයේ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි නම් එය නිසා එය හා සමග ම චිත්තජ රූපයෝ ද උපදිති. ඒ ධම්ම රාශිය

නුපදින හොත් ඒ විතර් රූපයන් ද නුපදනා බැවින් අරූප ධර්මරාශිය තමා හා උපදනා විතර් රූපයන්ට සහජාත වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වන බව කියනු ලැබේ. එහෙත් විතර් රූපයෝ ඒ අරූප ධර්ම රාශියට ප්‍රත්‍යය නො වෙති. ඒ අරූප ධර්ම රාශිය ඔවුනොවුන්ට ද විතර් රූපයන්ට ද සහජාත ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. අරූප ධර්ම රාශිය සහජාත ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න දෙකට ම අයත් වේ. විතර් රූපයෝ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ පමණක් වෙති. එක් එක් රූප කලාපයක මහා භූතයෝ ඔවුනොවුන්ට හා උපාදය රූපයන්ට සහජාත වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. රූප කලාපයෙහි මහා භූතයෝ ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න දෙකට ම අයත් වෙති. උපාදය රූපයෝ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ පමණක් වෙති. පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්ෂියෝ ඔවුනොවුන්ට හා හෘදය වසානුවෙන් අන්‍ය වූ ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ද සහජාත ප්‍රත්‍යය වෙති. එහි නාමසාක්ෂියෝ ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න දෙපක්ෂයට ම අයත් වෙති. හෘදය වසානුවෙන් අන්‍ය කම්ප රූපයෝ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න පමණක් වෙති. ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන් ගෙන් හෘදය වසානුව පමණක් නාමසාක්ෂියන්ට ද සහජාත භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. නාමසාක්ෂියෝ ද එයට සහජාත භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. උපදනා ධර්ම අතර අන්‍ය ධර්මයන්ගේ සම්බන්ධයෙන් තොරව හුදකලාව උපදනාමි ධර්මයක් නැති බැවින් සකල විතර් වෛතසික රූපයෝ ම සහජාත ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. එ බැවින් සහජාත ප්‍රත්‍යයට ප්‍රත්‍යන්තික ධර්ම නැත්තේ ය. මේ ප්‍රත්‍යය ගැන දක්වීමට සුදුසු උපමා ද සුලභ නැත. ආලෝකයට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රදීපය මෙයට උපමා වශයෙන් ආවායඝී වරයෝ දක්වති. ආලෝක ප්‍රදීප දෙක පෙර පසු නොවී එකවර ම ඇති වන්නාහුය යි නො සිතමි. ඒ දෙක පෙර පසු නොවී එකවර ම ඇති නො වේ නම් ඒ උපමාව ලෝකසම්මුතියේ සැටියට දක්වන ලද්දකු යි ගත යුතු ය.

පච්චයුප්පන්නෙන සහ ජායතී ති සහජාතො, සහජාතො ව සො පච්චයො වාති සහජාත පච්චයො, සහජාතො භූතො පච්චයො සහජාතපච්චයො යනු විග්‍රහ යි.

(7) අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය.

මුල් කොත් එකිනෙකට මදක් දුර කොට තබා අක් කොත් එකිනෙකට හේත්තු කොට නැගිටුවා තබන ලද දඩු තුන නො පෙරළී සිටීමට ඔවුනොවුන්ට උපකාර වන්නාක් මෙන් ඒකාබද්ධ ව උපදනා රූපාරූප ධර්මරාශීන්හි ඔවුනොවුන්ට උපකාර වන සාමාන්‍යයක් ඇත්තේ ය. අන්‍යෝන්‍ය

ප්‍රත්‍යය ය යනු ඔවුනොවුන්ට උපකාර වන්නා වූ ඒ රූපාරූප ධර්මයෝ ය. අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් උපකාර වීම ය හෙවත් ඔවුනොවුන්ට උපකාර වීම ය යනු තමා අනෙක් ධර්මයකට උපකාර වෙමින් ඒ තමා උපකාර වන ධර්මයෙන් තමාත් උපකාර ලැබීම ය. එය අනුන්ට උපකාර වීම ය, අනුන්ගෙන් උපකාර ලැබීම ය යන මොවුන් ගේ වශයෙන් ශක්ති දෙකක් සේ පෙනෙන තුමින් ශක්ති දෙකක් නො වේ. එය එකම ශක්තියක් බව ඉහත කී ත්‍රිදණ්ඩාරූපමාවෙන් ම තේරුම් ගත හැකි ය. එකිනෙකට හේතු වී තිබෙන දඬු තුනෙහි එක් දණ්ඩක ඉතිරි දෙකට බරවීම නැමැති එක ම ක්‍රියාව ඉතිරි දඬු දෙකට උපකාර වීම ද, ඒ දඬු දෙකින් තමා උපකාර ගැනීම ද වෙයි. එමෙන් එක්ව උපදනා අරූපධර්මපිණ්ඩයක එක් ධර්මයක් විසින් කරන ඉතිරි ධර්මයන් වැළඳ ගැනීම ඒ ධර්මයන් ගේ ඉපදීමට හා පැවැත්මට උපකාර වීම ද තමා ගේ ඉපදීමට හා පැවැත්මට උපකාර ගැනීම ද වේ. අරූප ධර්ම රාශීන් හා උපදනා විත්තජ රූප ඒ අරූප ධර්මයන් නිසා ඒවා හා එක වරම උපදනේ වී තමින් විත්තවෛතසිකයන්ගේ විත්තජරූපයන් වැළඳගන්නා සවභාවයක් තැනී නිසා විත්ත-වෛතසිකයෝ විත්තජරූපයන්ට සහජාත ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. අන්‍යෝන්‍ය ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය නො වෙති. අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ඒ ධර්මයන්ට සහජාත වශයෙන් ද ප්‍රත්‍යය වෙති. සහජාත වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වන ධර්ම සියල්ල ම ඒ ඒ ධර්මයන්ට අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් ප්‍රත්‍යය නො වේ. සහජාත අන්‍යෝන්‍ය ශක්ති දෙකේ වෙනස තේරුම් ගත හැකි වීමට ඉහත කී අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය ශක්තිය මැනවින් තේරුම් ගත යුතු ය. මෙය තරමක් ගැඹුරු කරුණෙකි.

"අඤ්ඤමඤ්ඤපට්ඨයෝ" යන මෙහි අඤ්ඤ යනු සචීනාම ශබ්දයක් බැවින් විග්‍රහ නොකළ යුතු ය. එය අපාදනාපේක්ෂක ශබ්දයෙකි. මෙහි ඇති අඤ්ඤ ශබ්ද දෙකින් එකකින් ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෙන් අන්‍ය වූ ප්‍රත්‍යය ගත යුතු ය. ඉතිරි අඤ්ඤ ශබ්දයෙන්, ප්‍රත්‍යයෙන් අන්‍ය වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නය ගත යුතු ය. අඤ්ඤො ච අඤ්ඤො ච අඤ්ඤ ච අඤ්ඤො ච අඤ්ඤමඤ්ඤො, ද්වන්ද්‍රසමාස විග්‍රහ යි. අඤ්ඤඤො යි විය යුතු තැන පද දෙක අතරට සන්ධි ක්‍රමයෙන් මකාරයක් පැමිණීමෙන් අඤ්ඤමඤ්ඤ කියා වේ. මෙහි අඤ්ඤමඤ්ඤ යනුවෙන් කියැවෙන්නේ ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න දෙකය. අඤ්ඤමඤ්ඤො ච සො පට්ඨයො වානි අඤ්ඤමඤ්ඤ පට්ඨයො යනාදීන් පෙර කී නයින් පට්ඨය යන්න හා යොද විග්‍රහ කරනු. මේ අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යයෙහි ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න දෙක ම ප්‍රත්‍යය ද වේ. ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ද වේ.

(8) නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය.

කරදසි ආදිය විත්‍ර රූපාදියේ පිහිටීමට උපකාර වන්නාක් මෙන් පිහිටීමට තැනක් ලැබිය යුතු ධර්මයන්ට පිහිටීමට ස්ථාන වන ධර්මය නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ය. එය සහජාත නි:ශ්‍රය පුරේජාත නි:ශ්‍රය වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. තමා හා එක් ව උපදනා ධර්මයකට පිහිටීමට උපකාර වන ධර්මය සහජාත නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ය. තමා ගෙන් පසුව ඇතිවන ධර්මයක පිහිටීමට උපකාරවන පූර්වයෙහි හටගත් ධර්මය පුරේජාත නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ය. රටාවය යි කියනු ලබන විද්‍යමෙන් හටගන්නා විත්‍රයේ පිහිටීමට උපකාර වන පැදුර මෙන් සහජාත නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය දන යුතුය. පැදුර ඇති වන්නේ ද විත්‍රය ඇති වන්නේ ද විද්‍යමෙනි. එකවර ඇති වන්නා වූ ඒ දෙකින් පැදුර විත්‍රයට නි:ශ්‍රයය, හෙවත් පිහිටීමට ස්ථානය වේ. පසු ව ඇතිවන විත්‍ර රූපයන් ගේ පිහිටීමට උපකාර වන කරදසිය මෙන් පුරේජාත නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය දන යුතු ය.

චිත්ත වෛතසික රූපයන් අතර අනෙකක් නි:ශ්‍රය කර නො ගෙන උපදනා ධර්මයක් නැත. නි:ශ්‍රයයකින් තොර ව ඉපදිය හැකි ශක්තියක්ද ඒවාට නැත. උපදනාවූ සකල ධර්මයෝ ම සහජාත නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. ඒ බැවින් සහජාත නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයට ද සහජාත ප්‍රත්‍යයට මෙන් ම ප්‍රත්‍යනික ධර්ම නැත්තේය. නෙළුම්පත තමා මතුයෙහි වැටෙන දිය බිඳුවලට තමා සල්ලා ගැනීමට නො දෙන්නාක් මෙන් එක් ව උපදනා ධර්මයන්ට තමා වැළඳ ගැනීමට ඉඩ නොදී ඒවා තල්ලු කර හරින ස්වභාවයට ප්‍රතිපක්ෂ වූ වස්ත්‍රයෙහි ඇති සායමට තමන් වැළඳ ගැනීමට ඉඩ දෙන ස්වභාවය බඳු ස්වභාවයක් බොහෝ රූපාරූප ධර්මයන්හි ඇත්තේ ය. එය නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ශක්තිය ය. ඒ ශක්තිය ඇති නිසා එක් ව උපදනා චිත්ත වෛතසිකයෝ ඔවුනොවුන්ට නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වෙති. එක්ව උපදනා මහා භූතයෝ ද ඔවුනොවුන්ට නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වෙති. මහා භූතයෝ උපාදය රූපයන්ට ද නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වෙති. උපාදය රූපයන්හි ඔවුනොවුන්ට නි:ශ්‍රය වන ස්වභාවය නැත. සිත චිත්තජරූපයන්ට ද නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වෙති. එහෙත් චිත්තජරූපයෝ සිතට නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය නො වෙති. චිත්තජරූපයන්ගේ සිත නි:ශ්‍රය කරගෙන පැවැත්ම ආලෝකයේ ප්‍රදීපය නි:ශ්‍රය කර ගෙන පැවැත්ම මෙන් දන යුතු ය. එය චිත්ත වෛතසිකයන් ඔවුනොවුන්ට නි:ශ්‍රයවීමෙහි දී ඔවුනොවුන් ගිල ගෙන නි:ශ්‍රය වන ස්වභාවයට වෙනස් ස්වභාවයකි. ප්‍රතිසන්ධිනාමස්කන්ධයන් ඇති නුවුවහොත් ප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයෝ ඇති නො වෙති. ප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයන් ඇති වන්නේ ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයන් ගේ උපකාරයෙන් ඒවායේ එල්ලී ගෙන

ය. එබැවින් ප්‍රතිසාධනාමස්කන්ධයෝ ද ප්‍රතිසාධකම්භ රූපයන්ට නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වෙති. හෘදය වසානුවෙන් අන්‍යවූ ප්‍රතිසාධකම්භ රූපයෝ ප්‍රතිසාධනාමස්කන්ධයන්ට නිශ්‍රය නො වෙති. ප්‍රතිසාධකාලයේ හෘදය වසනුව නාමස්කන්ධයන්ට ද නාමස්කන්ධයෝ හෘදය වසනුවට ද නිශ්‍රය වෙති.

වසානුවර්ජන නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය, වස්ථාරමමණ පුරේජන නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය යයි පුරේජන නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය දෙවැදෑරුම් වේ. පුච්ඡයෙහි ඉපද පසුව උපදනා නාමස්කන්ධයන්ට නිශ්‍රය වන වසානුවර්ජන වසානුවර්ජන නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ය. සමහර අවස්ථාවක දී තමාගේ නිශ්‍රය වසනුව අරමුණු කොට ද සිත් උපදී. එසේ උපදනා සිත්වලට නිශ්‍රය වසනුව ය අරමුණ ය යන දෙක එකක් ම වේ. වසානුවර්ජන වසානුවර්ජන කරමින් ඒ වසානුව නිශ්‍රය ද කොට ගෙන සිත් නූපදී. නිශ්‍රය වසනුව ම අරමුණු කොට සිත් උපදිනුයේ හෘදය වසනුව ඇසුරු කොට ය. එසේ උපදනා සිත්වලට අරමුණය නිශ්‍රය ය යන දෙකම වන්නා වූ හෘදය වසනුවර්ජනයට වසානුවර්ජන පුරේජන නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය යයි කියනු ලැබේ. එය තේරුම් ගැනීමට දුෂ්කර වූ ආවායාසී මත හේද ඇත්තා වූ ප්‍රත්‍යයෙකි. එය තේරුම් ගත හැකිවීමට විතත වීථි ගැන මනා දනුමක් තිබිය යුතුය. විතතවීථි ගැන දනුම නැති අයට එය තේරුම් ගත නො හැකි ය.

මරණාසන්න කාලයෙන් මොබ ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි හෘදය වසනුව ඇසුරු කොට උපදනා සිත්වලට ඒ ඒ සිත්ට පුච්ඡයෙහි උපන් සිත් හා උපන් හෘදය වසනුවර්ජනය ම නිශ්‍රය වන බවය, විතතවීථියක උපදනා ජවනය ආවර්ජන විතනයට අනුව ආවර්ජනයෙන් ගන්නා ලද අරමුණ ම ගනිමින් උපදනා බව ය, එක් වීථියක සිත්වල අරමුණ වසානුව වශයෙන් හා කාල වශයෙන් ද වෙනස් නො විය යුතු බව ය, ආවර්ජනයක් නැතිව ජවනය ඇති නො වන බව ය යන මේ විතතාත්පත්තිය පිළිබඳ වූ නීති සතර මෙහි දී සැලකිය යුතු ය.

තමාගේ නිශ්‍රය වසනුව අරමුණු කොට ආවර්ජන විතනයක් ඇති වුව හොත් එයට අරමුණු විය යුත්තේ හවඩගුපච්ඡේද විතනය හා උපන් හෘදය වසනුව ය. ආවර්ජනයට අනතුරුව උපදනා ජවනයට නිශ්‍රය විය යුත්තේ ආවර්ජනවිතනයා ගේ උත්පාදයෙහි උපන් හෘදය වසනුව ය. ඉදින් ජවනය ආවර්ජනයට අනුව ආවර්ජන විතනයෙන් ගත් අරමුණ වූ හවඩගුපච්ඡේදය හා උපන් හෘදය වසනුව අරමුණු කොට උපදී නම් ඒ ජවනය තමා ගේ නිශ්‍රය වසනුව අරමුණු කරන්නක් නො වේ. ඉදින් ජවනයක් තමාගේ නිශ්‍රය වසනුව අරමුණු කොට උපදී නම් එය ආවර්ජනයෙන් ගන්නා ලද අරමුණෙන් අනෙකක් අරමුණු කොට ඉපදීමක්

වේ. ආවර්ණයෙන් නො ගන්නා ලද අනෙක් අරමුණක් ගෙන ජවනය ඉපදීම ඉහත කී නියාම ධර්මවලට විරුධ ය. විත්තනියාමය පිළිබඳ වූ ඉහත කී නීතිවලට අනුව නමා ගේ නිශ්‍රය වසනුව අරමුණු කරන විත්තවිටියකට ඇතිවීමට ප්‍රකෘතිකාලයෙහි අවකාශයක් නැත. මරණාසන්න කාලයෙහි ව්‍යුති විත්තයෙන් මොබ සතළොස් වන විත්තයා ගේ උත්පාදකෂණයෙන් පසු හෘදය වසනු රූපයෝ නූපදිති. මරණාසන්න කාලයේ ඇති වන සකල විත්තයන්ට ම නිශ්‍රය වසනුව වන්නේ ව්‍යුතිවිත්තයෙන් මොබ සතළොස් වන විත්තය හා උපන් හෘදය වසනුව ය. ඒ අවසානවේ දී සිතට නිශ්‍රය වන වර්ණිත හෘදය වසනු රූපය අරමුණු කොට විත්තවිටියක් ඇති වුව හොත් ඒ විටියේ ආවර්ණ ජවන සියල්ලට ම ව්‍යුතිවිත්තයෙන් සතළොස් වන විත්තයා ගේ උත්පාදයෙහි උපන් හෘදය වසනුරූපය ම අරමුණ ද නිශ්‍රය වසනුව ද වන්නේ ය. එ බැවින් ආවායඝී වරයෝ වස්ථාරමමණ පුරේජාන නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වශයෙන් මරණාසන්න කාලයෙහි වූ හෘදයවසනු රූපය ම දක්වුන.

යම්කිසිවකට මරණාසන්න කාලයේ දී නමා ගේ හෘදය වසනුව අනිත්‍යාදි වශයෙන් මෙනෙහි කරන්නා වූ හෝ එයට ඇලුම් කරන්නා වූ හෝ එය ආත්ම වශයෙන් සලකන්නා වූ හෝ සිත් ඇති වුව හොත් ඒ සිත්වලට ව්‍යුතිවිත්තයෙන් මොබ සතළොස් වන විත්තය හා උපන් හෘදය වසනුව ආරමමණය ද විය හැකි ය. නිශ්‍රය ද විය හැකි ය. ඒ අවසානවේ දී ඒ සිත්වලට මරණාසන්න හෘදය වසනුව වස්ථාරමමණ පුරේජාන නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වේ. සමුහසන සන්නතිසන වශයෙන් ඔවුනොවුන් ගෙන් වෙන් කර ගැනීමට දුෂ්කර වූ රූපධර්මයන් අතුරෙන් සියුම් රූපයක් වූ මේ හෘදය වසනුව මරණාසන්න කාලයේ දී වෙන් කොට සිතට ගැනීම අති දුෂ්කර ය. එ බන්දක් සිදු වෙතැ යි සිතීමට ද දුෂ්කර ය. සම්පූර්ණ වර්ණිත පඤ්චස්කන්ධය හෝ රූප කය හෝ අනිත්‍යාදි වශයෙන් සලකන්නා වූ හෝ රූප කයට ඇලුම් කරන්නා වූ හෝ එය ආත්ම වශයෙන් ගන්නා වූ හෝ සිත් මරණාසන්නයේ දී ද කලාතුරකින් ඇති වන්නට බැරි කමක් නැත. ඒ අවසානවේ දී ඒ සිත්වල නිශ්‍රය වසනුව ද ඒ සිත්වලින් අරමුණු කරන රූප කයේ කොටසක් වීමෙන් ඒ සිත්වල ද අරමුණ වන බැවින් ඒ වසනුරූපය ආරමමණ පුරේජාන නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය විය හැකි ය. පැරණියන් පටිඨාන සන්නය සමපාදනය කර තිබෙන්නේ වස්ථාරමමණ පුරේජාන නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය මරණාසන්න කාලයේ දී ම ලැබෙන සැටියට ගැනීමෙනි. අප විසින් ද මේ පටිඨාන සන්නය එයට අනුව කරනු ලැබේ.

වස්ථාරම්මණ පුරේජාන නිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ප්‍රකෘති කාලයේ දී ද ලැබෙන බව කියන ආවායඝීවරයෝ ද වෙති. ඔවුන් ගේ මතයේ සැටියට ප්‍රකෘති කාලයේ දී වනීමාන හෘදය වසානු රූපය අනිත්‍ය වශයෙන් හෝ දූඛ වශයෙන් හෝ අනාත්ම වශයෙන් හෝ මෙනෙහි කිරීමෙහි දී ද එයට ඇලුම් කිරීමෙහි දී ද එය ආත්ම වශයෙන් සැලකීමෙහි දී ද වස්ථාරම්මණ පුරේජාන නිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ලැබේ. ප්‍රකෘති කාලයේ උපදනා සිත්වල නිශ්ශ්‍රය වස්තූන් එකින් එකට වෙනස් බව ඒ ආවායඝීවරයෝ ද පිළිගනිති. ආවර්ණයට අනුකූල නො වී ආවර්ණයෙන් ගත් අරමුණ හැර අනෙක් අරමුණක් ගෙන ජවනය ඇති නො වන බව ද ආවර්ණයෙන් තොර ව ජවනයක් ඇති නො වන බව ද පිළිගනිති. වනීමාන හෘදය වසානු අරමුණු කොට ඇති වන වීථිවල ජවනයන්ට ආවර්ණයෙන් ගන්නා ලද වසානුරූපය නො ගෙන නමා ගේ නිශ්ශ්‍රය වූ වස්තු රූපය ගනිමින් ඇති වීමට බාධාවක් නැත ය, ජවනයෙන් ගන්නා වසානුරූපය ආවර්ණයෙන් ගත් වසානුරූපය නොවතුද වනීමාන වසානුරූපය ගැනීමේ වශයෙන් ඇතිවන බැවින් ඒ ජවනය ආවර්ණයට අනුකූලව ම ඇතිවන්නක් ය, එසේ ඇතිවන ජවනය ආවර්ණයෙන් තොර ව ඇතිවන්නක් ද නො වේ ය, වනීමාන වසානුරූපයෙන් ආවර්ණයෙන් ගත් වසානු රූපයට සභාකාරයෙන් සමාන වසානුරූපයක් ම ගන්නා බැවින් ආවර්ණ ජවනයන් ගේ අරමුණු වෙනස් වීමේ දේශය ද එතැන්හි නො වේ ය යනු ප්‍රකෘතිකාලයේ වස්ථාරම්මණ පුරේජාන නිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ලැබේ ය යි ගන්නා ආවායඝීවරයන් ගේ අදහස ය.

පට්ඨප්පසනෙන නිසස්සයෙන නි නිස්සයො, කම්සාධන විග්‍රහ යි. නි පුච්චි සි ධාතුව කෙරෙන් ණ ප්‍රත්‍යය ව වෘද්ධි හා අයාදේස වීමෙන් නිස්සයො යි සිද්ධයි. ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් විසින් ආධාර කර ගන්නා භූමියක් බඳු වූ ධර්ම නිස්සය නම් වේ.

පට්ඨප්පසනෙන සහ ජායති නි සහජානො, කම්සාධන විග්‍රහයි. සහ ශබ්දය පුච්චි කොට ඇති ජන ධාතුව කෙරෙන් ත ප්‍රත්‍යය ව ධාතුවනාක්ෂරය ලොප් ව සහජාන කියා සිද්ධ වේ. ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නය හා එක් ව උපදනා ධර්ම සහජාන නම්.

සහජානො ව සො නිස්සයො වා නි සහජාන නිස්සයො. වසනති විත්ත වෙනසිකා එඤ්ඤා නි වත්ත, අධිකරණ සාධන විග්‍රහ යි. වස ධාතුව කෙරෙන් රත්ත ප්‍රත්‍යය ව ධාතුවනා හා රකාරය ලොප් ව වත්ත කියා වේ: මෙහි විත්ත වෙනසිකයෝ වෙන් කුසි වත්ත නම්. පුරේජානො ව සො වත්ත වා නි වත්තපුරේජානො, වත්තපුරේජානො ව සො නිස්සයො වා නි

ව්‍යුත්පන්න නිසායෝ. ව්‍යුත් ව නං ආරම්භං වානි ව්‍යුත්පන්නං, පුරේජානං ව නං ව්‍යුත්පන්නං වානි ව්‍යුත්පන්නං පුරේජානං, ව්‍යුත්පන්නං පුරේජානං ව යෝ නිසායෝ වානි ව්‍යුත්පන්නං පුරේජාන නිසායෝ. පව්වය ශබ්දය හා උක්තානුසාරයෙන් යොදනු.

(9) උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය.

චිත්ත චෛතසිකයන් ඇති වීමට එක් විය යුතු වූ ලැබිය යුතු වූ අනෙක ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් අතුරෙන් ඒ ඒ චිත්ත චෛතසිකයන් ඇති වීමට අනිශ්චිත උපකාර වූ බලවත් හේතුවට උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ය යි කියනු ලැබේ. එය කම්කරුවන්ට වැටුප් දී ගෙයක් කරවන ගෙහිමියකු මෙන් දන යුතු ය. ගෙහිමියා ය කම්කරුවෝ ය යන සියල්ලෝම ගෙය ඇති කරන්නෝ ය. එහෙත් කම්කරුවන් ගෙන් ඇතමෙක් නැත ද ගෙය නැතිම සිදුවන්නේ ය. කම්කරුවන්ට වැටුප් දෙන කම්මාන්තයට ද්‍රව්‍ය සපයන ගෙහිමියා නැත හොත් ගෙය නො තැනෙන්නේ ය. ගෙය ඇතිවීමට ප්‍රධාන උපකාරකයා ගෙහිමියා ය. කම්කරුවෝ ගෙය ඇතිවීමෙහි අප්‍රධාන හේතුහු ය. චිත්තචෛතසිකයන් හට ගැනීමට ඇත්තා වූ හේතූන් අතුරෙන් උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙන් අන්‍ය ප්‍රත්‍යයෝ ගෙය තනන කම්කරුවන් මෙන් දන යුත්තාහු ය. උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ගෙහිමියා මෙන් දන යුතු ය. යම්කිසිවක උපනිශ්‍රයයෙන් ඇති විය යුතු චිත්ත චෛතසික ධර්මයෝ ඒ දෙයෙහි උපනිශ්‍රයභාවය නො ලද හොත් හේතුවාරම්භාදී අන්‍ය ප්‍රත්‍යයන් නිසා පමණක් නුපදනාහ. හේතුවාදී ප්‍රත්‍යයෝ උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයා ගේ සභායත්වය නො ලැබ ඒ ධර්මය ඉපදවීමට නො සමත් වන්නාහ. මේ උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය සාමාන්‍යයෙන් එකක් වුව ද ප්‍රභේද වශයෙන් ආරම්භෝපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ය, අනන්තරෝපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ය, ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ය යි ත්‍රිවිධ වේ.

ලෝකයා විසින් උසස් කොට සලකනු ලබන ගරු කරනු ලබන අරමුණු ආරම්භෝපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ය. ආරම්භෝපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු අරමුණු නම් ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍යය වශයෙන් දක් වූ ධර්මයෝ ම ය. ගරු කළ යුතු ධර්මයෝ බොහෝ චිත්ත චෛතසිකයන් ගේ උත්පත්තියට හේතු වෙති. ඒවායේ ගරු කළ යුතු බව පිළිබඳ දන යුතු කරුණු ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍යය විහාරයේ දක්විණ. රුවන්වැලි මහසෑය ලෝකයා ගරු කරන වණුවකි. එ බැවින් එය දක්මට හා එයට වැළුම් පිළුම් කිරීමට බොහෝ ජනයෝ යෙති. එසේ යන්නවුන් කෙරෙහි එය සඳහා

උපදනා විතන වෛතසිකයෝ ඉතා බොහෝ ය. රුවන්වැලි මහසෑය සමබන්ධයෙන් ඒ මනුෂ්‍යයන් තුළ ඇති වන විතන වෛතසිකයන් ඇති වීමට තවත් බොහෝ ධර්ම ප්‍රත්‍යය වන්නේ වී නමුත් රුවන්වැලි මහසෑය නමැති ගරු කළ යුතු වසාව නැති නම් ඒ සිත් නුපදනාහ. ගරු කළ යුතු ආරම්භණයන් නිසා බොහෝ සිත් උපදනා සැටි රුවන්වැලි මහසෑය නිසා වන විතනවෛතසිකයන් ගේ ඉපදීම අනුව තේරුම් ගත යුතු ය.

දන් දී සිල්ලක පෙහෙවස් වැස තවත් නොයෙක් පින්කම් කොට ඒවා ගරු කොට මෙනෙහි කිරීම් වශයෙන් උපදනා කුසල් සිත්වලට ද ධ්‍යාන ලබා ධ්‍යානය ගරුකොට මෙනෙහි කිරීම් වශයෙන් උපදනා කුසල් සිත්වලට ද තම තමන් ගේ ලෝකෝත්තර මාගී ඵලයන් ගරු කොට මෙනෙහි කිරීම් වශයෙන් ශෛක්‍ෂයන්ට උපදනා කුසල් සිත් වලට ද කුසලය ආරම්භණෝපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වේ. දනාදි පින්කම් කොට ඒවා ගරු කොට තෘෂ්ණාවෙන් ආඥාදනය කරන්නවුන් ගේ ද තෘෂ්ණාසහගත සිතින් ඒවාට සතුටු වන්නවුන් ගේ ද ඒවා ගැන දෘෂ්ටි උපදවන්නවුන් ගේ ද ඒ අකුශල සිත්වලට කුශලය ආරම්භණෝපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වේ. රාගය ගරු කොට ආඥාදනය කරන්නවුන්ට ද රාගය ගැන තෘෂ්ණාසහගත විතනයෙන් සතුටු වන්නවුන්ට ද රාගය ගැන දෘෂ්ටි උපදවන්නවුන්ට ද ඒ ක්‍රියා සිදු කිරීම් වශයෙන් ඇති වන අකුශල විතනයන්ට රාගසංඛ්‍යාත අකුශලය ආරම්භණෝපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වේ. විසාර පක්‍ෂාචාරයෙන් දත යුතු ය. එක ම ආරම්භණ ධර්මය එක ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයට එක වර ම ආරම්භණ ආරම්භණාධිපති ආරම්භණෝපනිශ්‍රය යන ශක්ති තුනෙන් ම ප්‍රත්‍යය වේ. ඒ ප්‍රත්‍යය ශක්ති වෙන වෙන ම කල්පනා කොට තේරුම් ගත යුතු ය.

ඒ ඒ සන්නාතවල උපදනා ඒ ඒ සිතට පූර්වයෙන් ඉපද නිරුද්ධ වන විතනය අනන්තරෝපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ය. සිත් ඉපදීමේ හේතූන් කොතෙක් ඇත ද පවත්නා විතන පරමපරාවක සමබන්ධයක් නැතිව ඒ හේතුහු සිත් ඉපදවීමට සමත් නො වෙති. සෑම සිතක් ම උපදනේ පවත්නා විතන-පරමපරාවක අගිනි. විතනපරමපරාවේ අගිත් ඉපද නිරුද්ධ වන විතනය එයට අනතුරු ව සිතක් ඇතිවීමට බලවත් හේතුවකි. එ බැවින් ඒ ඒ සිත්වලට පූර්වයෙන් ඉපද නිරුද්ධ වූ විතනයට අනන්තරෝපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ය යි කියනු ලැබේ. එය විසාර කළ යුත්තේ අනන්තර ප්‍රත්‍යයේ සැටියට ය. අනන්තර අනන්තරෝපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය දෙකිනි ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්ම වශයෙන් වෙනසක් නැත්තේ ය. වෙනස වන්නේ ශක්ති වශයෙන් පමණෙකි. පූර්ව පූර්ව විතනයන්හි ඇති තමතමාට අනතුරු ව විතනයන්හි

නො සිදෙනු පිණිස තැනට සුදුසු සිත්කේ ඉපදවීමේ ශක්තිය අනන්තර ප්‍රත්‍යය ශක්තිය ය. පුච්චි විත්තයෙහි ඇති පශ්චිම විත්තය ඉපදීමට බලවත් හේතු භාවය අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය ශක්තිය ය. මේ ධර්මයේ සැටියට අභිනව සත්ත්වයන් පහළවීමට අවකාශයක් තැන. කුමක් හෙයින් ද යන හොත් අභිනව සත්ත්වයන්ට පහළ විය යුතු පළමු වන සිත පහළ වීමට අනන්තර අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වන්නට ධර්මයක් තැනි බැවිනි.

සත්ත්ව සන්නානයෙහි උපන්නා වූ රාග ශ්‍රද්ධාදි කුශලාකුශල ධර්මයෝ ය, සත්ත්වයා විසින් සේවනය කළ පුද්ගල සෘතු ආභාරාදීහු ය, කළා වූ කුශලාකුශල ක්‍රියාවෝ ය යන මොව්හු ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ය. රූපශෝභාව ඇති කාන්තාවක් දක යම්කිසි පුරුෂයකු කෙරෙහි මෑලස්සන ය, හොඳ ය, කියා රාගය උපත හොත් ඒ පුරුෂයා ඒ කාන්තාව නැවත නැවත සිහි කරයි. ඇය දකීමට නැවත නැවත යයි. ඇගේ සිත් ගැනීමට නොයෙක් ක්‍රියා කරයි. මෙ සේ ඒ පුරුෂයා කෙරෙහි රාගය ඇති වූ කාන්තාව සම්බන්ධයෙන් බොහෝ විත්ත වෛතසිකයෝ උපදිති. ඒ පුද්ගලයා ගේ සන්නානයෙහි ඉහත කී කාන්තාව ගැන රාගය ඇති නො වී නම් අන් කොතෙක් හේතූන් ඇත ද ඇය සම්බන්ධයෙන් ඇති වන ඒ සිත්වලින් එකකුදු ඇති නො වේ. රාගය ඒ සිත් ඇති වීමට බලවත් හේතුව ය. ප්‍රධාන හේතුව ය. ඒ රාගය ඉහත කී ස්ත්‍රිය සම්බන්ධයෙන් උපදනා වූ විත්තවෛතසිකයන්ට ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ය. ඉහත කී ශ්‍රද්ධාදි අත්‍යකාරණයන් නිසා බොහෝ විත්තවෛතසිකයන් උපදනා සැටි උක්තානුසාරයෙන් දත යුතු ය. ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය බොහෝ කරුණු ඇත්තා වූ මහත් වූ ප්‍රත්‍යයෙකි. කුශලය කුශල අකුශල අව්‍යාකෘත තුනට ම ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වේ. එ සේ ම අකුශලය හා අව්‍යාකෘතය ද කුශලාකුශලාච්ඡාකෘත තුනට ම ප්‍රත්‍යය වේ.

ශ්‍රද්ධා ප්‍රඥා වියදී මෙහි කරුණාදි කුශල ධර්මයන් නිසා දන් දීම සිල් සමාදන්වීම් පෙහෙවස් විසීම ධ්‍යාන ඉපදවීම් ආදියෙහිදී ශ්‍රද්ධාදි කුශල ධර්ම, දනාදි කුශල ධර්මයන්ට ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වේ. ශ්‍රද්ධා ශීල ශ්‍රැත ත්‍යාග ප්‍රඥාදි කුසල ධර්මයන් නිසා තමා උසස් කොට සිත්තනවුන්ගේ ද අනුන් පහත් කොට සිත්තනවුන්ගේ ද කුශලයන්ට ඇලුම් කරන්නවුන්ගේ ද කුශලය නිසා දෘෂ්ටි ගන්තවුන්ගේ ද ඒ අකුසල සිත්වලට කුශලය උපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වේ.

ලෝභ ද්වේෂ මෝහ මානාදි අකුශල ධර්මයන් නිසා ප්‍රාණස්ථාන-දිය කරන්නවුන්ගේ අකුශලය අකුශලයට ම ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වේ. ප්‍රාණස්ථානාදි පාපක්‍රියා කොට ඒවායින් ගැලවෙන්නට සිතා

පින්කම් කරන්නවුන්ගේ කුශලයට අකුශලය ප්‍රකාශෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වේ. විසතර පඤ්භාවාරයෙන් දන යුතු ය.

රූපාරූප ධර්ම දෙවර්ගීය ම උපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වේ. උපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වන්නේ අරූප ධර්මයෝ ම ය. රූපධර්මයෝ උපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. ශාරීරික රූපයන්ට කම්‍ය ද බලවත් හේතුවකි. වර්ෂාව ගස් වැල්වලට බලවත් ප්‍රත්‍යයෙකි. රූපධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඒ බලවත් හේතු අභිධර්මයෙහි උපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය සැටියට නො දක්වනු ලැබේ. සොත්‍රානතික ක්‍රමයෙන් ඒවාට ද උපනි:ශ්‍රය නාමය ව්‍යවහාර කරනු ලැබේ. "පකතූපනික්‍ෂය" යන මෙහි "පකත" යන්නෙහි තේරුම කරන ලද්ද ය යනුයි. එහි අදහස් කරන කිරීම ස්වසන්නානයෙහි ඉපදවීම හා සේවනය කිරීම ය. උපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වන ශ්‍රධාදිහු ඒ ඒ පුද්ගලයා ගේ සන්නානයෙහි උපන් ශ්‍රධාදිහු ය. එක් අයකු ගේ සන්නානයෙහි උපන් ශ්‍රධාදිහු අනෙකකු ගේ සන්නානයේ විත්ත වෛතසිකයන්ට උපනි:ශ්‍රය නො වෙති. එක් අයකු සේවනය කළ ආහාරාදිය ද අනෙකකු ගේ විත්තවෛතසිකයන්ට උපනි:ශ්‍රය නො වේ. රූපසන්නානය ය අරූප සන්නානය ය යි සන්නිවයකු ගේ සන්නාන දෙකකි. එයින් පකත යන වචනයෙන් කියැවෙන උත්පාදන සේවන දෙක සිදු කරන්නේ අරූප සන්නානයෙනි. රූප සන්නානයෙන් ඒ දෙක නො කරනු ලැබේ. එ බැවින් උපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය අරූප සන්නානයට පමණක් ලැබේ.

භූසො නික්‍ෂයො උපනික්‍ෂයො පාදි පූර්වපද කම්ඨාරය සමාස විග්‍රහයි. ආරම්මණං ච තං උපනික්‍ෂයො චා නි ආරම්මණූපනික්‍ෂයො, අනන්තරො ච සො උපනික්‍ෂයො චා නි අනන්තරූපනික්‍ෂයො, කර්මිසම්භා නි කතො, සන්නානයෙහි උපදවන ලද්දා වූ ද සේවනය කරන ලද්දා වූ ද දෙය කත යනුවෙන් ගත යුතු ය. පකාරෙන කතො පකතො, ප්‍රකාරයෙන් කරන ලද්ද හෙවත් උත්පාදනය හා සේවනය කරන ලද්ද පකත නම් වේ. කිනම් ප්‍රකාරයකින් ද? යත් යම් ප්‍රකාරයකින් ඉපද වූ කල්හි සේවනය කළ කල්හි අනාගතයෙහි ඒ සන්නානයෙහි විත්තවෛතසිකයෝ උපදිත් ද ඒ ප්‍රකාරයෙන් කරන ලද්ද ය. පකතො ච සො උපනික්‍ෂයො චා නි පකතූපනික්‍ෂයො.

(10) පූරේජාන ප්‍රත්‍යය.

තමන් කලින් හටගෙන පසුව හටගන්නා මල්පලවලට උපකාර වන ගස් සේ කලින් හටගෙන පසුව හටගන්නා අරූප ධර්මයන්ට

උපකාර වන ධර්මය පුරේජාන ප්‍රත්‍යය ය. පුරේජාන ප්‍රත්‍යය වන්නේ රූප ධර්මයෝ ය. ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වන්නේ අරූප ධර්මයෝ ය. මෙය පහසුවෙන් තේරුම් ගත හැකි ප්‍රත්‍යයක් සේ පෙනෙන නමුත් ආවායඝී මත හේද ඇති තේරුම් ගැනීමට දුෂ්කර ප්‍රත්‍යයෙකි. පුරේජාන ප්‍රත්‍යය වන රූප ධර්මයෝ ඇතැම් විෂය වෛතසිකයනට ආරම්භ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. ඒ රූප ධර්මයන් ගෙන් කොටසක් වූ ඡට්ට්වයාහු අරූප ධර්මයන්ට වයා වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති.

පඤ්චාරම්භය පඤ්චවික්කාණ වීථිනට හා නිෂ්පන්නරූප අටළොස් ඇතැම් මනෝද්වාර වීථිනට ද ප්‍රත්‍යය වන්නේ ආරම්භය ශක්තියෙන් ය, ඡට්ට්වයාහු සප්ත විභූත ධාතුන්ට ප්‍රත්‍යය වන්නේ නිශ්ශ්‍රය ශක්තියෙන් ය, පුරේජාන භාවයෙන් වෙනස් කොට කියන ආරම්භයන් හා වයාහු ම පුරේජාන ප්‍රත්‍යය ය, පුරේජාන ශක්තිය ය කියා ආරම්භ නිශ්ශ්‍රය ශක්තීන් ගෙන් අත්‍ය වූ විශේෂ ශක්තියක් තැන ය යනු එක් ආවායඝී මතයෙකි.

වක්කුද්වාර වීථියෙහි වක්කුර්විභූතය උපදිනුයේ ඉපද විෂයකෂණ ගණනක් ඉක්ම ගිය වක්කුර්විභූතවක් ආශ්‍රය කොට ය. එය උපදිනුයේ කලින් ඒ වයා රූපයෙහි රූපාරම්භය ගැටීම නිසා ය. රූපාරම්භය එහි ගැටීම වක්කුර්විභූතය ඉපදීමේ ප්‍රාරම්භය ය. ඒ ගැටීම නුවුව හොත් වක්කුර්විභූතයක් නූපදනේ ය. ඒ ගැටීම සිදු වීමට ද වක්කුර්විභූතව වක්කුර්විභූතයට කලින් ඉපද තිබිය යුතු ය. එ බැවින් වක්කුර්විභූතව ගේ කලින් ඉපද තිබීම වක්කුර්විභූතය ඇති වීමට එක් හේතුවකි. ඒ වක්කුර්විභූතවෙහි කලින් හට ගෙන තිබෙන බව පුරේජාන ප්‍රත්‍යය භාවය ය. වක්කුර්විභූතයට එය නිශ්ශ්‍රය වීම පසු ව වක්කුර්විභූතය උපදනා අවස්ථාවෙහි සිදුවන්නක් ය. එ බැවින් එහි පුරේජාන ප්‍රත්‍යය භාවය අනෙකක් ය. නිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය භාවය අනෙකක් ය. යනු එක් ආවායඝී මතයෙකි. ආරම්භය භාවයේ හා පුරේජාන භාවයේ නානත්වය ද වයාහුට කී නයින් තේරුම් ගත යුතු ය. මෙය ගැඹුරු කරුණෙකි.

පුරේජාන ප්‍රත්‍යය වන්නේ වනීමාන නිෂ්පන්නරූපයෝ ය. අතීත රූපයෝ පුරේජාන වූවාහු ද ඒවා අරම්භ කොට උපදනා විෂයන්ට ආරම්භය ශක්තියෙන් හා උපනිශ්ශ්‍රය ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වනු මිස පුරේජාන ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය නො වෙති. ආරම්භය ශක්තියෙන් වෙනස් වූ පුරේජාන ශක්තියක් තිබෙන බවට මෙය ද වැදගත් ශාක්‍යයෙකි. මෙය ද ගැඹුරු කරුණෙකි. අතීත රූපයන් පුරේජානයන් වී පුරේජාන ප්‍රත්‍යය නො වීමේ හේතුව අවබෝධ කර ගැනීමට උත්සාහ කළ යුතු ය. එය පුරේජාන ශක්තිය ගැන ඉහත දක් වූ කරුණු අනුව සිතා තේරුම් ගත යුත්තකි.

ත්‍රිරාශියෙහි අප්‍රමාණ වෛතසිකයන් ආරම්භය පුරේජාන ප්‍රත්‍ය-
යෝජනා භාවයෙන් බැහැර කර තිබෙන්නේ සත්ත්ව ප්‍රඥාප්තිය විෂයෙහි
පවත්නා ඒ වෛතසිකයන් රූපයන් අරමුණු කොට උපදනා සිත් හා නො
යෙදෙන බැවිනි. පුරේජාන ප්‍රත්‍යය වන අටළොස් රූපයන් අතුරෙන්
විඤ්ඤා රූප සහ ප්‍රත්‍යය වන සැටි විඤ්ඤාපුරේජාන වස්තුවාරම්භය පුරේජාන
ප්‍රත්‍යයන් ගැන කී කරුණු අනුව තෙරුම් ගත යුතු ය. අටළොස් වැදෑරුම්
වනිමාන රූපයන් ආරම්භය පුරේජාන වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වන්නේ මෙසේ
ය. අනිත්‍ය වශයෙන් දූෂිත වශයෙන් අනාත්ම වශයෙන් සම්මතය කිරීම්
ආදියෙහි ඒවා අරමුණු කොට උපදනා කාමාවචර කුශල ක්‍රියා විත්තයන්ට
ද ආරම්භය පුරේජාන ප්‍රත්‍යය වේ. රූප දක්නා වූ ද ශබ්ද ශ්‍රවණය
කරන්නා වූ ද කුශල ක්‍රියා වශයෙන් පවත්නා වූ අභිඥාදෙසිතට ද රූප
ශබ්දයෝ ආරම්භය පුරේජාන භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. වක්‍ෂුරාදිය හොඳය
කියා ආස්වාදනය කරන්නා වූ ද වක්‍ෂුරාදීන් කෙරෙහි රාගය උපදවන්නා
වූ ද වක්‍ෂුරාදීන් විෂයෙහි දෘෂ්ටි උපදවන්නා වූ ද දෙමිනස් උපදවන්නා
වූ ද විචිකිත්සා ඇති කරන්නා වූ ද මාධ්‍යය ඇති කරන්නා වූ ද
තැනැත්තන් ගේ වශයෙන් වක්‍ෂුරාදීහු අකුශල සිත් දෙළොසට ආරම්භය
පුරේජාන ප්‍රත්‍යය වෙති. රූප දර්ශනාදී වශයෙන් ඇති වන්නා වූ
පක්‍ෂ්‍යවික්‍ෂාණ විචිතට අයත් සිත්වලට ද රූපාදිය ආරම්භය පුරේජාන
ප්‍රත්‍යය වේ. ප්‍රත්‍යය වන සැටි විඤ්ඤා වශයෙන් සිතා සොයාගත යුතු ය.

වචනාථී මෙසේ ය :- අජනී ති ජානො. ජන ධාතුව කෙරෙන් න
ප්‍රත්‍ය ව නකාරය ලොප්ථ ජාන කියා වේ. එයින් කියැවෙන්නේ උපන්
ධර්මය ය. පටිප්පසන්නතො පුබ්බ ජානො ති පුරේජානො. එයට අලප්ත
සමාස ය යි ද 'පුරේ' යන නිපාතය පුච්චි වූ සමාස ය යි ද කිය හැකි
ය. ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයට පුච්චියෙහි හටගත් ධර්මය එයින් වාච්‍ය වේ.

(11) පට්ඨාජාන ප්‍රත්‍යය.

සත්ත්ව සන්නානයෙහි කම්භාදී ප්‍රත්‍යය සතරෙන් හටගන්නා රූප
පරම්පරා සතර වැඩෙමින් පවත්නේ ඒ සන්නානයෙහි අරූප ධර්ම පරම්පරාව
පවත්නා තෙක් පමණකි. අරූප ධර්මයන් ගේ ඉපදීම නැවතුන තැන්
පටන් රූප ධර්ම පරම්පරා පිරිහෙන්නට පටන් ගන්නේ ය. අරූප ධර්මයන්
ගේ හටගැනීම නවතිනට ප්‍රචය කොට ම කම්භයෙන් හටගන්නා රූපයන්
ගේ ඉපදීම නවතින්නේ ය. අන්තිම විත්තයේ නිරෝධයෙන් පසු කම්භ
රූප ඉතිරි නො වන්නේ ය. පුච්චියෙහි කම්භාදී ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් හටගන්නා

වූ රූපයනට ඒ ඒ වගී වල රූප කලාප මතු මතුයෙහි ද ඇති කොට පරමපරාව පැවැත්විය හැකි වීමේ ශක්තිය ලැබෙන පරිදි පසුව උපදනා වින්ත වෛතසික යන්තෙන් අනුබල ලැබෙන්නේ ය. ඒ හේතුවෙන් සත්ත්වයා ජීවත් වන තෙක් රූප පරමපරා සතර පවත්නේ ය. අරූප ධර්මයෝ අනේකානුභාවයන් ගෙන් යුක්තයෝ ය. තමා පසුව ඉපිද තමාට පෙර උපන් රූපයනට අනුබල දෙන බව ද ඒවායේ ඇති එක් ආනුභාවයෙකි. පශ්චාත්තාන ප්‍රත්‍යය ය යි කියනුයේ තමන් පසුව ඉපිද කලින් හටගත් රූප ධර්මයනට එසේ අනුබල දෙන වින්ත වෛතසිකයන්ට ය. එය කලින් ඇති වී පවත්නා වෘක්ෂලතාවන් වෙතට පසු ව පැමිණ ඒවායේ වැඩීමට හා පැවැත්මට උපකාර වන වම්භා ජලය මෙන් දත යුතු ය.

පටිඨාන අටුවාවෙහි "ගිජ්ඣපොතක සරීරානං ආභාරාසා වෙනනාවිය" යනුවෙන් එය ගිජ්ඣගිණි පැවැත් ගේ ශරීර වලට උපකාර වන ආභාරාසා වෙනනාව සේ දතයුතු බව දක්වා තිබේ. ගිජ්ඣගිණි පැවැත්මට මාපියන්ගෙන් ආභාරයක් නො ලැබෙන්නේ ය යි කියති. ආභාරයක් නො ලබන්නා වූ ඔවුන් ගේ ශරීර ඔවුන්ට පසුව ඇතිවන ආභාරාසා වෙනනාවේ බලයෙන් වැඩෙත් ය යි ද කියති.

ප්‍රතිසන්ධ්‍යාදි සුචී සුචී විත්තයන් හා ඉපිද රූපසංඛිතයට පැමිණි ඒකජකාය ය, ද්විජකාය ය, තිජකාය ය, චතුජකාය ය යන මොවුහු පශ්චාත්තාන ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ය යි ත්‍රිරාශියෙහි දක්වා තිබේ. ඒකජකායාදීන්ට ප්‍රත්‍යය වන සැටි නොයෙක් පොත්වල නොයෙක් ලෙසින් දක්වෙන අවුල් කරුණෙකි. පටිඨාන අටුවාවෙහි ඒකජකායයක් හා ද්විජකායයක් ගැන සඳහන් කොට නැත. එහි "ඉමස්ස කායස්සා ති තිසමුට්ඨානික චතුසමුට්ඨානික භූත උපාදයරූප සංඛාතස්ස කායස්ස" යි තිජකාය චතුජකාය දෙක පමණක් සඳහන් කොට තිබේ.

කායයන් අතුරෙන් ඒකජකාය යනු කම්මාදි ප්‍රත්‍යයන් අතුරෙන් යම්කිසි එක් ප්‍රත්‍යයකින් හටගත් රූප කාය ය. ද්විජකාය යනු ප්‍රත්‍ය දෙකකින් හටගත් කාය ය. තිජකාය යනු ප්‍රත්‍යය තුනකින් හටගත් කාය ය. චතුජකාය යනු ප්‍රත්‍යය සතරෙන් ම හටගත් කාය ය. සත්ත්වයකු හටගෙනි පළමුවෙන් ඉපදීමෙහි දී ප්‍රතිසන්ධි විත්තය සමග උපදනේ කම්මරූප පමණෙකි. ප්‍රතිසන්ධි විත්තයා ගේ උත්පාද ස්ථිති හඬ යන ක්ෂණ තුනෙන් උත්පාදක්ෂණ යෙහි ඇති කාය කම්මසංඛ්‍යාත එක් ප්‍රත්‍යයකින් පහළ වූවක් බැවින් ඒකජකාය නම් වෙයි. ප්‍රතිසන්ධි විත්තයා ගේ ස්ථිතික්ෂණයේ දී ඒ සන්තානයෙහි සෘතුජරූප ද පහළ වෙයි. එ බැවින් ස්ථිතික්ෂණයෙහි ඇති රූප කාය ද්විජ කාය ය. ප්‍රතිසන්ධි විත්තයා ගේ හඬක්ෂණයෙහි

ඇත්තේ ද ද්විජකායය ම ය. ප්‍රතිසන්ධි විතනයට අනතුරු ව ප්‍රථම හවාඩග විතනය පහළවන කල්හි විතන රූප ද පහළ වේ. එබැවින් ප්‍රථම හවාඩගයා ගේ උත්පාදකක්ෂණයෙහි පටන් ආහාරජ රූපයන් පහළ වන තුරු ඇත්තා වූ රූප කය ත්‍රිජකාය ය. ආහාරජ රූප පහළ වූ තැන් පටන් ඇත්තා වූ කය චතුර්කාය ය. රූපලෝකයෙහි ආහාරජ රූප නො ලැබෙන බැවින් එහි වෙසෙන බ්‍රහ්මයන්ට ඇත්තේ ත්‍රිජකායයෙකි. පටිඨාන අටුවාවෙහි තිසමුට්ඨානික කාය ය යි දක්වන ලද්දේ ඒ බ්‍රහ්මකාය ය.

එහි චතුසමුට්ඨානික කාය ය යි දක්වා තිබෙන්නේ කාමසත්ත්වයන් ගේ කමාදි ප්‍රත්‍යය සතරෙන් හටගත් කය ය. අසංඤ සත්ත්වයන්ගේ කය ද ද්විජ කායයෙකි. එහි සිත් නුපදනා බැවින් එය පශ්චාත්ත ප්‍රත්‍යය නො ලබයි.

ත්‍රිරාශියෙහි පශ්චාත්ත ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වශයෙන් දක්වා තිබෙන්නේ සුච්චි පුච්ච විතනයන් සමග ඉපද ස්ථිතියට පැමිණෙන රූප ය. විතනයන් ගේ ස්ථිති හඬ ක්ෂණවල උපදනා රූප ගැන එහි සඳහන් කර නැත. විතනයන් ගේ ස්ථිති හඬ ක්ෂණයන්හි උපදනා රූපයන් පශ්චාත්ත ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න භාවයට නො පැමිණීමට හේතුවක් නො පෙනේ. එය විමසිය යුතු ය. විතනයන් ගේ ස්ථිති හඬ ක්ෂණයන්හි උපදනා රූපයන් පශ්චාත්ත ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් නො වෙත හොත් ඒවා ප්‍රත්‍යනිකරාශියට ඇතුළු කොට දක්විය යුතු ය. ත්‍රිරාශියෙහි එසේ දක්වා ද නැත. විතනයන් ගේ උත්පාද ක්ෂණයෙහි උපදනා රූපයන් පමණක් පශ්චාත්ත ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වෙතැයි ගෙන කියතහොත් ප්‍රතිසන්ධියට අනතුරු ව උපදනා ප්‍රථම හවාඩගය ප්‍රතිසන්ධි විතනයාගේ උත්පාදය සමග උපන් කමිජරූප පිණ්ඩය වූ ඒකජකායයට පශ්චාත්ත වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වන බව කිය යුතු ය. ප්‍රථම හවාඩගය උපදනා කල්හි ප්‍රතිසන්ධිවිතනයාගේ ස්ථිතික්ෂණයෙහි උපන් සෘතුජ රූප ද ස්ථිතියට පැමිණ තිබෙන බැවින් විතනයාගේ ස්ථිතියෙහි උපදනා රූප ද පශ්චාත්ත ප්‍රත්‍යය ලබන සැටියට ගෙන කියත හොත් ප්‍රථම හවාඩගය ද්විජකායයට පශ්චාත්ත ප්‍රත්‍යය වන බව කිය යුතු ය. එසේ ගත හොත් ඒකජකායයට ප්‍රත්‍යය වන තැනක් නො ලැබේ. ප්‍රථම හවාඩගය සමග කමි විතන සෘතු යන ප්‍රත්‍යය තුනෙන් ම රූපයෝ උපදිති. එහි ස්ථිති හඬ ක්ෂණ වල දී ද ත්‍රිජරූපයෝ උපදිති. ඉහත කී ආකාර දෙකින් කවර ආකාරයකින් කියතත් ද්විතීය හවාඩගය ත්‍රිජකායයට ප්‍රත්‍යය වන බව කිය යුතු ය. ද්විතීය හවාඩගයේ පටන් ආහාරජ රූප ඉපද ස්ථිතියට පැමිණෙන තුරු උපදනා සකල විතනයෝ ම ත්‍රිජකායයට ප්‍රත්‍යය වෙති. ආහාරජ රූප ඉපද ස්ථිතියට පැමිණි පසු උපදනා රූපයෝ චතුර්කායයට ප්‍රත්‍යය වෙති.

මරණාසන්න කාලයෙහි ව්‍යුති විත්තයෙන් මොබ සතළොස් වන විත්තයා ගේ ස්ථිතික්‍ෂණයෙහි පටන් කම්ප රූපයෝ නූපදිති. ඒ ඒ විත්තයන් ගේ උත්පාදක්‍ෂණයෙහි උපදනා රූපයන්ට පමණක් පශ්චාත්තාන ප්‍රත්‍යය ලැබෙන සැටියට ගෙන කියන හොත් ව්‍යුති විත්තයෙන් පසළොස් වන විත්තයේ පටන් ව්‍යුති විත්තය දක්වා ඇති විත්තයන් කාමලෝකයෙහි ත්‍රිජකායයට ද රූපලෝකයෙහි ද්විජකායයට ද ප්‍රත්‍යය වන බව කිය යුතු ය.

ඒ ඒ විත්තයන්ට පූර්විවිත්තයා ගේ උත්පාදය හා උපන් රූපය පශ්චාත්තාන ප්‍රත්‍යය ලබා ය යනු එක් මතයෙකි. පූර්විවිත්තයා ගේ ක්‍ෂණත්‍රයේ ම උපන් රූප අනන්තර විත්තයෙන් පශ්චාත්තාන ප්‍රත්‍යය ලබා ය යනු එක් ආවායසී මතයෙකි. එක් එක් සිතක් තමන්ට පූර්වයෙහි අටවන විත්තයා ගේ උත්පාදක්‍ෂණයෙහි පටන් විත්තක්‍ෂණයන්හි උපන් රූප පශ්චාත්තාන ප්‍රත්‍යය ලබති ය යනු ද එක් ආවායසී වාදයෙකි. එයට කරුණු වශයෙන් අටවන විත්තක්‍ෂණය දක්වා කාලය රූපය වැඩෙන කාලය ය, දශවන විත්තක්‍ෂණයේ පටන් රූපය පිරිහෙන්නට පටන් ගන්නේ ය. ප්‍රත්‍යය ලැබ බලවත් වන්නේ වැඩෙන කාලයේ ය. "පිරිහෙන්නට පටන්ගත් රූපය ප්‍රත්‍යය ලාභයෙන් නොවැඩෙන්නේ ය, ඒ නිසා වැඩෙන කාලයේ මිස පිරිහෙන කාලයේ පශ්චාත්තාන ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රයෝජනයක් නැත" යි කියති. එක් එක් සිතක් තමන් උපදින්නට කලින් විත්තක්‍ෂණ සොළොසක පටන් ම උපන් රූපයන්ට පශ්චාත්තාන වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ ය යනු ද එක් ආවායසී මතයෙකි. මරණාසන්න කාලයෙහි ව්‍යුති විත්තයෙන් සතළොස් වන විත්තය සමග උපන් හෘදය වයඹුව ව්‍යුති විත්තයට නිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය විය හැකි නම් ව්‍යුතිවිත්තය ද එයට පශ්චාත්තාන ප්‍රත්‍යය විය හැකි නොවීමට කරුණක් නැත ය යි ඒ ආවායසීවරයෝ පවසති. ආහාරයෙන් වන උපසංමිභනය ලැබෙන්නේ වැඩෙන ශරීරයට පමණක් නො වේ ය. ජරපත් වී වැටී ගෙන යන ශරීරයට ද ආහාරයා ගේ උපසංමිභනය ලැබෙන්නේ ය. එ මෙන් ආයුෂ්‍යයෙන් අඩක් ගෙවා පරිහාණි පක්‍ෂයට වැටී තිබෙන රූපයට ද පශ්චාත්තාන විත්ත වෛතසිකයන් ගේ උපසංමිභනය නො ලැබේ ය යි නො කිය හැකිය යි ද ඒ ආවායසීවරයෝ කියති.

තවද පූර්ව විත්තය හා ඉපද ස්ථිතියට පැමිණෙන්නා වූ රූපය අනන්තර විත්තය ඉපදීමට පෙරාතුව ම ඒකාන්තයෙන් අනන්තර විත්තය උපදනා බැවින් නූපත් අනන්තර විත්තයා ගේ උපසංමිභනය ලබන්නේ ය යි ද ඇතැම් ආවායසී වරයෝ පවසති. නූපත් විත්තයෙන් උපකාර ලබන්නේ කෙසේ ද යන ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු වශයෙන් බක්කුල තෙරුන් වහන්සේ ගේ කථාව හා සංකිව්ව තෙරුන් වහන්සේ ගේ කථාව ගෙන හැර දක්වති. යම්කිසි භවයක දී අභීතියට පැමිණීමට නියත නැතැන්නේ

අභිඤ්ඤායට නො පැමිණ නො මියෙන්නේ යයි පත පොතෙහි දක්වා තිබේ. එසේ නො මිය යෑමේ හේතුව ඒකාන්තයෙන් මතු ඇතිවන්නට තිබෙන අභිනිමානීයේ ආනුභාවය ය. මසකු විසින් ගිලින ලදුව ද බක්කුල තෙරුන් වහන්සේ ජීවත් වූයේ ද, මවු කුස සිටිය දී මව කාලක්‍රියා කොට සිරුර වූ ගින්නෙන් දවනු ලබද්දී මවු කුස විසූ සංකිච්ච ලෙදරුවා ජීවත්වූයේ ඒ අය විසින් මතු ලබන්නට තිබෙන අභිනිමානීයේ ආනුභාවයෙන් ය. නුපන්නා වූ අභිනිමානීයේ එල එය ඉපදීමට කලින් ලැබෙන්නාක් මෙන් ම නුපත් විත්තයා ගේ උපසංමිහනය ද ලැබේ ය යනු ඒ ආවායඝීවරයන් ගේ මතය ය.

වික්ඛාණය රූපයනට සහජාත වශයෙන් ද අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් ද නිශ්ශ්‍රය වශයෙන් ද ප්‍රත්‍යය වන්නේ වික්ඛාණයා ගේ උත්පාදකෂණයෙහි ය. පුළියෙහි හටගත් රූපයනට පශ්චාත්ත වශයෙන් ප්‍රත්‍යය විය යුත්තේ ද එ කෙසෙහි ම ය. එ බැවින් පුළි විත්තය හා උපත් රූපයෝ ඒ විත්තයා ගේ ස්විති හඬ කෂණවලදී පශ්චාත්ත ප්‍රත්‍යය නො ලබන් ය, අනන්තර විත්තයා ගේ උත්පාදකෂණයෙහි දී ම ඔව්හු පශ්චාත්ත ප්‍රත්‍යය ලබන් ය යනු ඉහත කී වාදය නො පිළිගන්නා ආවායඝීවරයන් ගේ මතය ය.

පුළියෙහි ඉපද ස්විතියට පැමිණෙන රූපයනට පසු ව උපදනා සිත් පශ්චාත්ත වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වන බව සියල්ලෝ ම අවිවාදයෙන් පිළිගනිති. මෙහි සැලකිය යුතු ප්‍රධාන කරුණ එය ය. මත හේද ඇත්තේ පශ්චාත්ත ප්‍රත්‍යය පිළිබඳ අප්‍රධාන කරුණ ගැන ය. ඒවා දක්වීමෙන් එතරම් ප්‍රයෝජනයක් නැත ද වැඩිදුර කල්පනා කිරීම ඤානවිධිතයට හේතු වන බැවින් අභිධම්මය උගනුවන් ගේ බහුශ්‍රුත භාවය පිණිස ඒවා ද මෙහි දක්වන ලදී.

අත්තනො පට්ඨස්සත්තනො පච්ඡා ජායතී ති පච්ඡා ජානො, පච්ඡා යන නිපාත පදය පෙරටු කොට ඇති ජන ධාතුව කෙරෙන් න ප්‍රත්‍යය ව පච්ඡාජාත යනු සිධ්ධි යි. යම් ධම්මයක් තමා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධම්මය ඉපදීමෙන් පසු උපදී නම් එය පච්ඡාජාත නම් වේ.

(12) ආයෝජන ප්‍රත්‍යය.

යම්කිසි වස්තුවක කලින් ගල්වා තිබෙන සායම එය මතුවෙහි නැවත ගල්වන ඒ වර්ගයේ සායමට පැහැපත් වීමට උපකාර වන්නාක් මෙන් අනතුරු ව උපදනා තමා ගේ ජාතියේ සිත තමා ගේ කුශලාදි

ස්වභාවය ගෙන, වඩා බලවත් වීමට උපකාර වන සිත ආසේවන ප්‍රත්‍යය ය. තමා ගේ ස්වභාවය අනන්තර චිත්තයට දෙන බව හා අනන්තර චිත්තයට තමා ගේ ස්වභාවය ගන්වන බව ආසේවන ශක්තිය ය. තමා ගේ ස්වභාවය අනන්තර චිත්තයට ගැන්වීමේ ශක්තිය ඇත්තේ ද අතීත චිත්තයේ ස්වභාවය ගෙන, වඩා බලවත් වීමේ ශක්තිය ඇත්තේ ද උත්සාහයෙන් යුක්ත වන බලවත් චිත්තයන්ට ය. ඔවුහු තමී ජවන චිත්තයෝ ය. අජවන චිත්තයෝ දුබලයෝ ය. ඔවුහු තමා ගේ ස්වභාවය අනන්තර චිත්තයන්ට ගැන්වීමට සමත් නොවෙති. අතීත චිත්තයේ ස්වභාවය ගැන්වීමට ද සමත් නො වෙති. ලෝකෝත්තර ඵලචිත්තයෝ ජවනයන් වුව ද විපාක බැවින් ආසේවන ප්‍රත්‍යය නො වෙති. විපාක චිත්තයන් ගේ බලවත් බව හෝ දුබල බව කමානුරූපව සිදුවන්නකි. එ බැවින් ඔවුහු තමා ගේ ස්වභාවය අපර චිත්තයට ගන්වන්නාහු ද සුචී චිත්තයේ ස්වභාවය ගන්නාහු ද නො වෙති. එ බැවින් එකිනෙකට අනතුරු ව උපදනා භවාධිග චිත්තයේ ආසේවන ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න භාවයට නොපැමිණෙති. සමහර විචිචලදී ආවර්ජිත චිත්තය ව්‍යවස්ථාපන කෘත්‍යයෙන් කීප වාරයක් උපදී. එහෙත් එය දුබල වූ අජවන චිත්තයක් වන බැවින් ආසේවන ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න භාවයට නො පැමිණේ.

"කුශලාකුශලවිපාක ක්‍රියා යන සතර ජාතියට අයත් චිත්තයන් ගෙන් විපාක චිත්තයේ ආසේවන ප්‍රත්‍යය නො වෙති. ඉතිරි ජාති තුනට අයත් චිත්තයන් ගෙන් ද එක් ජාතියක සිතක් අත් ජාතියක සිතකට ආසේවන ප්‍රත්‍යය නො වේ. එක ම ජාතියේ සිත්වලින් ද එක් වේදනාවකින් යුක්ත සිත ඒ වේදනාවෙන් යුක්ත සිතකට ම මිස අන් වේදනාවකින් යුක්ත සිතකට ආසේවන ප්‍රත්‍යය නො වේ. කාමාවචර ය, රූපාවචර ය, අරූපාවචර ය, ලෝකෝත්තර ය යන භූමිභේදය ආසේවන ප්‍රත්‍යය නොලැබීමට කරුණක් නො වේ. ආරම්භණ භේදය ද ආසේවන ප්‍රත්‍යය නො ලැබීමට කරුණක් නො වේ. කාමාවචර චිත්තය රූපාවචරාරූපාවචර ලෝකෝත්තර චිත්තයන්ට ද සමහර තැනක ආසේවන ප්‍රත්‍යය වේ. සංස්කාරයන් අරමුණු කරන අනුලෝම චිත්තය නිව්භාණය අරමුණු කරන ගෝත්‍රභූ චිත්තයට ආසේවන ප්‍රත්‍යය වේ.

ත්‍රිරාශියෙහි අතියමින් කියැවෙන ආසේවන ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන් ගේ ක්‍රමය මෙසේ ය. කාමාවචර කුශල චිත්තය තමාට අනතුරු ව උපදනා වූ වේදනා වශයෙන් අභිනත වූ කාමාවචර කුශලයට ආසේවන ප්‍රත්‍යය වේ. එහි ඥානසම්ප්‍රයුක්ත චිත්තයෝ වේදනා වශයෙන් තමන් හා සමාන වූ රූපාවචරාරූපාවචර ලෝකෝත්තර කුශල චිත්තයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වෙති. රූපාවචර කුශලයෝ තමන් හා සමාන

රූපාවචර කුශලයන්ට ද ආසේවන ප්‍රත්‍යය වෙති. අරූපාවචර කුශලයෝ තමන් හා සමාන අරූපාවචර කුශලයන්ටද ආසේවන ප්‍රත්‍යය වෙති. ලෝකෝත්තර කුශල විත්තයකට අනතුරු ව ලෝකෝත්තර කුශල විත්තයක් නුපදනා බැවින් ඔව්හු කිසිවකට ආසේවන ප්‍රත්‍යය නො වෙති. අකුසල විත්තයෝ වේදනාදී වශයෙන් තමන් හා සමාන වූ අකුශල විත්තයන්ට ම ආසේවන ප්‍රත්‍යය වෙති. කාමාවචර ක්‍රියා විත්තයෝ වේදනාදී වශයෙන් තමන් හා සමාන වූ කාමාවචර ක්‍රියා විත්තයන්ට ප්‍රත්‍යය වෙති. එහි ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත විත්තයෝ වේදනා වශයෙන් තමන් හා සමාන වූ රූපා-වචරාරූපාවචර ක්‍රියා විත්තයන්ට ද ආසේවන ප්‍රත්‍යය වෙති. රූපාවචර ක්‍රියා විත්තයෝ තමන් හා සමාන වූ රූපාවචර ක්‍රියා විත්තයන්ට ආසේවන ප්‍රත්‍යය වෙති. අරූපාවචර ක්‍රියා විත්තයෝ තමන් හා සමාන අරූපාවචර ක්‍රියා විත්තයන්ට ප්‍රත්‍යය වෙති. කුශලාදීන් අතුරෙන් ආසේවන ප්‍රත්‍යය ලැබූ විත්තයෝ නො ලැබූ විත්තයන්ට වඩා බලවත් වෙති.

ආ පුනපුනං සෙවති නි ආසෙවනං කතීඃ සාධන විග්‍රහ යි. ආ පුච්ඡි යි සෙවායං යන ධාතුව කෙරෙන් යු ප්‍රත්‍යය ව වෘද්ධිව වකාරා ගම ව ආසෙවන ක්‍රියා වේ. ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මය නැවත නැවත සේවනය කරන්නේ ආසේවන නම්. ආපුනපුනං සෙවිතබ්බන්ති ආසෙවනං කම්සාධන විග්‍රහ යි. ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයා විසින් නැවත නැවත සේවනය කරනු ලබන්නේ ආසේවන නම්. ආසේවන ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න දෙක ඒකක්‍ෂණයෙහි නො ලැබෙන බැවින් ඒ ධර්මයන් ගේ ඒකාන්තයෙන් අන්‍යෝන්‍ය සේවනයක් නැත. එහෙත් අපරවිත්තය පුච්චිවිත්තයා ගේ සවභාවය ඒකාන්තයෙන් ම ගෙන උපදනා බැවින් ඒ ප්‍රත්‍යප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් ගේ අන්‍යෝන්‍ය සේවනයක් ඇතුළත් වැනි වේ. එ බැවින් ඒ ප්‍රත්‍යයට ආසේවන යන නාමය දී තිබේ.

(13) කම් ප්‍රත්‍යය

අත් පා ආදි ශරීරාවයවයන් එසවීම පහත් කිරීම දිගු කිරීම හැකිලවීම ආදි වූ ද දීම් ගැනීම පහර දීම කපා කිරීම විමසීම ආදි වූ ද කායික වූ ද වාචයික වූ ද මානයික වූ ද සකල ක්‍රියාවන් සිදු කිරීමේ උත්සාහයක් සිත හා සම්බන්ධව ඇත්තේ ය. සෑම යන්ත්‍රයක් ම ක්‍රියා කරන්නේ ඒ යන්ත්‍රයෙහි යම්කිසි මූලස්ථානයක ඇති වායුවෙහි තල්ලු කිරීමේ වේගයෙනි. විත්තය හා සම්බන්ධ වූ ක්‍රියා කිරීමේ උත්සාහය හෙවත් ක්‍රියා සිදු කිරීමේ වේගය, යන්ත්‍ර ක්‍රියා කරවන වායුවෙහි ඇති

තල්ලු කිරීමේ වේගය මෙන් දත යුතු ය. එය සිත හා සමබන්ධ වූ වේගයක් වන බැවින් එයට අටුවා විකාටල විතනප්‍රයෝග (විතනප්‍රයෝග) යන නම ව්‍යවහාර කර තිබේ. යන්ත්‍රයක සෑම අවයවයක ම ක්‍රියා කිරීමේ මූලය වායුවේ තල්ලු කිරීම වන්නාක් මෙන් ඒ විතනප්‍රයෝග සංඛ්‍යාත වේගය හෙවත් උත්සාහය විතන වෛතසිකයන් ගේ ක්‍රියා කිරීමේ මූලය වේ. යන්ත්‍රයේ මූලස්ථානයෙහි වායුව තල්ලු කරන කල්හි එහි සියලු ම අවයව එයට අනුව සැලකෙන්නාක් මෙන් විතනප්‍රයෝග සංඛ්‍යාත වේගය අනුව එය හා සමබන්ධ වූ සකල විතනවෛතසිකයෝ ම ක්‍රියා කෙරෙති. විතනය හා සමබන්ධ වූ ඒ මූලික වේගය උත්සාහයකැ යි කියන ලද නමුත් එය වියඝී වෛතසිකය නො වන බව ද දත යුතු ය. ඒ විතනප්‍රයෝග සංඛ්‍යාත වේගයට වේගතාව ය යි ද කම්ය ය යි ද කියනු ලැබේ. එය සාමාන්‍යයෙන් එකක් වුව ද ආකාර නානත්වයෙන් අනෙක ප්‍රභේද වේ. සමාන වෛතසික ගණනකින් යුක්ත වන එක් සිතකින් අනෙක ක්‍රියා සිදු කළ හැකි වන්නේ වේගතා නානත්වයෙනි.

සෝමනස්ස සහගත ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත අසංස්කාරික කාමාවචර කුශල විතනය වෛතසික තෙතිසක් හා උපදනේ ය. ධම් සූතිසක් ඇති ඒ ධම්මරාශියට අයත් වේගතාව දීම සිදු කිරීමේ උත්සාහයක් වී නම් එයින් දනක්‍රියාවක් සිදු වේ. එහි වේගතාව වැඩීමේ උත්සාහයක් වී නම් එයින් වැඩීම සිදු වේ. එහි වේගතාව ගරු කළ යුත්තකුට ගරු කිරීමේ උත්සාහයක් වී නම් එයින් ගරු කිරීමක් සිදු වේ. එහි වේගතාව වනක් පිළිවෙතක් කිරීමේ උත්සාහය වී නම් එයින් වත් පිළිවෙත් කිරීම සිදු වේ. එහි වේගතාව බණ ඇසීමේ උත්සාහයක් වී නම් එයින් බණ ඇසීම සිදු වේ. එහි වේගතාව බණ කීමේ උත්සාහයක් වී නම් එයින් බණ කීමක් සිදු වේ. මෙ සේ සමාන වෛතසික ගණනකින් යුක්ත එක සිතකින් අනෙක ක්‍රියා සිදු වන්නේ වේගතා වෛතසිකයේ නානත්වයෙනි. වේගතාව දන වේගතා අභිවාදන වේගතාදි වශයෙන් අනෙක ප්‍රභේද වේ.

වෛතසික ධම්මයක් වූ වේගතාව තවත් ධම්මයන් ගේ සහයෝගය නොලැබ දනාදි ක්‍රියා සිදු කිරීමට සමත් නො වේ. ඇතැම් ක්‍රියාවක සිඬියට වේගතාවට විතන වෛතසිකයන් ගේ සහයෝගය ලැබිය යුතු ය. ඇතැම් ක්‍රියාවක සිඬියට වේගතාවට විතන වෛතසිකයන් ගේ හා රූපයන් ගේ ද සහයෝගය ලැබිය යුතුය. ඒ ඒ ක්‍රියා සමබන්ධයෙන් උපදනා වේගතාවන්ට වුවමනා රූපාරූප ධම්මයන් තමන් සමගම ඉපදවීමේ ශක්තියක් ඇත්තේ ය. එබැවින් වේගතාව ක්‍රියා සිඬියට වුවමනා රූපාරූප ධම්මයන් උපදවා ගෙන ම ඒ රූපාරූප ධම්මයන් සමගම උපදී. බලවත් වූ ඇතැම් වේගතාවන්ට අනාගතයෙහි රූපාරූප

ධම්මයන් ඉපදවීමේ ශක්තිය ද ඇත්තේ ය. කුශලාකුශල විපාක ක්‍රියා වශයෙන් චේතනාව සිවු වැදෑරුම් වේ. පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනාවූ පඤ්චිඤාන චේතනාවන්ගෙන් අන්‍ය වූ සකල කුශලාකුශල විපාක ක්‍රියා චේතනාවෝ ම තමන් හා රූපාරූප ධම්මයන් ඉපදවීමෙහි සමත් වෙති. පඤ්චිඤාන චේතනාවන් හා වකුචෝකාර භවයේ උපදනා චේතනාවෝ තමන් හා අරූප ධම්ම පමණක් උපදවති. චතුර්විධ චේතනාවන් අතුරෙන් කුශලාකුශල චේතනාවෝ අන්‍ය ප්‍රත්‍යයන් ගේ ද සහයෝගය ලදහොත් අනාගතයෙහිදු රූපාරූප ධම්මයෝ උපදවති. තමන් උපදනා කෙණෙහි හා අනාගතයෙහි ද රූපාරූප ධම්මයන් උපදවන්නා වූ කුශලා 'කුශල විපාක ක්‍රියා වශයෙන් සිවු වැදෑරුම් වූ චේතනාව කම්ප්‍රත්‍යය ය.

කම් ප්‍රත්‍යය වනාහි සහජාත කම් ප්‍රත්‍යය ය, නානාක්‍ෂණික කම් ප්‍රත්‍යය ය යි දෙවැදෑරුම් වේ. තමා උපදනා කෙණෙහිම රූපා 'රූප ධම්මයන් උපදවන චේතනාව සහජාත කම් ප්‍රත්‍යය නම් වේ. තමා උපදනා අවසාරාවෙන් අන්‍ය වූ අවස්ථාවක අනාගතයෙහි රූපාරූප ධම්මයන් උපදවන චේතනාව නානාක්‍ෂණික කම් ප්‍රත්‍යය නම් වේ.

චේතනාව හෙවත් කම්ම එක්තරා වේගයක් බව ඉහත දක්වන ලදී. චේතනා සංඛ්‍යාත ඒ වේගය උපදනා කල්හි එයට අනුකූලව එය හා තවත් රූපාරූප ධම්මයෝ උපදිති. දන චේතනාවක් උපදනා කල්හි ඒ දන චේතනාව අනුව ඒ වේගය නිසා සිතක් ද එය හා බැඳී උපදනේ ය. චේතනාවෙන් අන්‍ය වූ අන්‍ය සමාන චෛතසික දොළොස හා සෝභන සාධාරණ චෛතසික එකුත් විස්ස ද සමහර විට ප්‍රඥ චෛතසිකය ද ඒ දන චේතනාව අනුව එය හා බැඳී උපදනේ ය. දන චේතනාව සහිත වූ ඒ අරූප ධම්ම පිණ්ඩය හා බැඳී දීම සඳහා ශරීරය ක්‍රියා කරවීමට වුවමනා විතතජ රූපයෝ ද උපදිති. එයින් දන ක්‍රියාව සිදු වේ. මෙසේ හැම චේතනාවක් සමග ම විතතචෛතසිකයෝ ද ඇතැම් චේතනාවක් හා විතත චෛතසික රූපයෝ ද උපදිති. සෑම කල්හි ම විතතචෛතසිකයන් උපදින්නේ යම්කිසි චේතනාවකට අනුව ම ය. චේතනාවක් හා නොබැඳී විතතචෛතසිකයන් ගේ ඉපදීමක් නැත. චේතනාවකින් තොරව විතත චෛතසිකයන් උපත හොත් ඒවා කිසි වැඩක් නැති ධම්ම කොටසක් වන්නේ ය. විතතචෛතසිකයන් චේතනාවට අනුව ම ඉපදිය යුතු බැවින් කම් ප්‍රත්‍යය සෑම විතතචෛතසිකයකට ම ප්‍රත්‍යයෙකි.

තමා ගේ උත්පත්ති ක්‍ෂණයෙහි දී විතත චෛතසික විතතජ රූපයන් ගේ උත්පත්තියට උපකාරක වූ ඉහත කී දනචේතනාව අනාගතයෙහි ද සුදුසු පරිදි රූපාරූප ධම්මයන් ඇතිවීමට උපකාර වන

ශක්ති විශේෂයක් ශේෂකොට නිරුඳි වන්නේ ය. නිරුඳිවීමෙන් පසු ඒ වේතනාව නැත ද අනාගතයෙහි යම්කිසි අවසාවක දී අත්‍ය ප්‍රත්‍යයන් ගේ සහයෝගය ලද හොත් එය තවත් රූපාරූප ධර්මයන් ද උපදවයි. ඒ දැන වේතනාව උපන්නේ යම් සන්නාතයක නම් ඒ තැනැත්තා ගේ ඒ හවයේ අවසානයෙහි හෝ අනාගත හවයක අවසානයෙහි හෝ ව්‍යුතිචිත්තයකට අනතුරුව ඒ දැන වේතනාව විසින් අත්‍ය ප්‍රත්‍යයන්ගේ ද සහයෝගය ලදහොත් ප්‍රතිසන්ධි චිත්තයක් හා කම්ප රූප සමූහයක් ද ඇති කරනු ලැබේ. ප්‍රතිසන්ධියෙන් පසු ඒ හවය මුලල්ලෙහි හවාඛග සිත් ඇති කරනු ලැබේ. තව ද ඒ දැන වේතනා සංඛ්‍යාත කම්මයෙන් පිළිසිඳ ගත් තැනැත්තා හට ඉෂ්ට රූපයන් හමු වූ කල්හි වක්ෂුර්විඤ්ඤා සම්ප්‍රත්‍යෝෂණ සන්නිර්ණ තදරමමණයන් ඇති වීමට ද ඉෂ්ට ශබ්ද ගන්ධ රස ස්පර්ශයන් හමුවීමෙහි දී ශ්‍රෝත්‍රවිඤ්ඤා ස්පර්ශවිඤ්ඤා ජිහ්වාවිඤ්ඤා කාය විඤ්ඤා සම්ප්‍රත්‍යෝෂණ සන්නිර්ණ තදරමමණයන් ඇති වීමට ද මනෝද්වාරයෙහි තදරමමණයන් ඇති වීමට ද ඒ අතීත දැන වේතනාව ප්‍රත්‍යය වේ. වක්ෂුර්විඤ්ඤාදී ඒ චිත්තයෝ අතීත කම් හේතුවෙන් උපදනා චිත්තයෝ ය. මෙසේ එක් කුශල වේතනාවකින් අනාගතයෙහි බොහෝ කම්ප රූපයන් හා චිත්තවේතසික ධර්මයෝ ඇති කරනු ලැබෙත්.

ප්‍රත්‍යය ධර්මයා ගේ නිරෝධයෙන් පසු ප්‍රත්‍යය ධර්මය නැතිව අනාගතයේ දී යම්කිසි ඵලයක් ඇති කරන බව තේරුම් ගැනීමට දුෂ්කර වූ ගැඹුරු කරුණකි. අඹ ඇටයක් රෝපණය කළ කල්හි එයින් අඹ පැලයක් ඇති වේ. අඹ පැලය අඹ ඇටය නිබ්බයදී ම හට ගත් බැවින් එය අඹ ඇටයෙන් හටගත් බව ප්‍රකට ය. අඹ පැලය ක්‍රමයෙන් වැඩි වීම් ගණනකින් මත අඹ ගසක් වේ. අඹ ඇටය දිරා නොබෝ කලකින් අභාව ප්‍රාප්ත වේ. ඒ ගසෙහි අඹ ඵල හටගන්නා කාලය වන විට රෝපනය කළ අඹ ඇටයෙන් කිසිවක් ඉතිරිවී නැත්තේ ය. එහෙත් ඒ ගසෙහි අත්‍යඵල වර්ගයක් නො හට ගෙන අඹ ඵල ම හටගන්නේ ඵලකට නැත්තා වූ රෝපණය කළ අඹ ඇටය නිසාම ය. ඒ ගසෙහි වර්ෂයෙන් වර්ෂය යම් පමණ අඹ ඵල හටගන්නේ නම් ඒ සියල්ලම හටගන්නේ රෝපණය කළ අඹ ඇටය නිසාම ය. ඵලය හටගන්නා කාලයෙහි නැත්තා වූ අතීත වේතනාව ප්‍රතිසන්ධි හවාඛාදී චිත්තයන් හා කම්ප රූපයන් හටගැනීමට හේතුවන බව නැත්තා වූ අතීත අඹ ඇටය බොහෝ අඹ ඵල වලට හේතු වන්නාක් මෙන් දත යුතු ය.

කුශලාකුශල කම්ම වනාහි එකෙණෙහිම ඵලය උපදවන්නේ හෝ නිරන්තරයෙන් ඵලය උපදවන්නේ හෝ නොවේ. එය කවද හෝ අවකාශය ලත් විටෙක සුදුසු අවසාවෙහි ම ඵලය උපදවන්නේ ය. විපාක

චිත්ත වෛතසිකයෝ නානාක්ෂණික කම් ප්‍රත්‍යය සංඛ්‍යාත අතීත කම් ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ද විපාක චිත්ත සම්ප්‍රයුක්ත වතීමාන වේතනා වූ සහජාත කම් ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ද වෙති. කුශලාකුශල ක්‍රියා නාමස්කන්ධයෝ ඒ ඒ චිත්තයන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වේතනාව ගේ වශයෙන් සහජාත කම්ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති.

කරොති පටිසම්බරොති ති කමමං කතීඥාධන විග්‍රහ යි. කර ධාතුව කෙරෙන් රමම ප්‍රත්‍යය ව අනුබද්ධ රකාරය හා ධාතුවන් රකාරය ද ලොප් ව කමම කියා වේ. යම් ධර්මයක් තෙමේ සහජාත ධර්මයන් පිළියෙල කෙරේ ද ඒ ධර්මය කමම නම් වේ. වේතනාව උපදනා කල්හි එයට අනුව එය නිසා එය හා බැඳී උපදනා බොහෝ චිත්ත වෛතසිකයන් උපදනා බැවින් එය සහජාත ධර්මයන් පිළියෙල කරන්නක් වැනි ය. පටිවිප්‍රසන්නෙන සහජායතී ති සහජාතං, සහජාතං ට තං කමමක්ඛාති සහජාත කමමං, විපාක කණ්ණො අක්කස්මිං බණ්ණෙ තිබ්බන්තං නානාක්ෂණිකං තඨිත විග්‍රහයයි. නානාක්ෂණිකං ට තං කමමං වාති නානාක්ෂණික කමමං.

(14) විපාක ප්‍රත්‍යය.

දනාදි වූද ප්‍රාණඝාතාදි වූ ද ඒ ඒ ක්‍රියා සිදු කිරීම් වශයෙන් උපදනා වූ කුශලාකුශල ක්‍රියා චිත්ත වෛතසිකයෝ සක්‍රාන්ත විජානනාදි තම තමා අයත් කෘත්‍යය විෂයෙහි උත්සාහය ඇත්තාහු වෙති. උත්සාහය ඇත ය යි කියනුයේ වියරී වෛතසිකය ගැන නො වන බව ද සැලකිය යුතු ය. මෙහි උත්සාහය ය යි කියනුයේ ඒ ඒ ධර්මයට අයත්වූ ක්‍රියාමය වේගයා ගේ අධික භාවයට ය. ක්‍රියාමය වේගය හිත වූ දුබල චිත්ත වෛතසිකයෝ දනාදි විශේෂ ක්‍රියා සිදු කිරීමට නො සමත් වන්නා හ. විපාක චිත්තවෛතසිකයෝ වනාහි උත්සාහයෙන් තොර ව අතීත කුශලාකුශලකම්භයන් නිසා උපදනා ධර්මයෝ ය. එබැවින් ඒවායේ සක්‍රාන්ත විජනනාදි ක්‍රියාමය වේගය ඉතා හිත ය. දනාදි විශේෂ ක්‍රියා සිදු කිරීම් වශයෙන් නූපදනා වූ ඒ විපාක චිත්තවෛතසිකයන්ට කුශලාකුශල ක්‍රියා චිත්ත වෛතසිකයන්ට සේ මහත් වූ ක්‍රියාමය වේගයක් වුවමනා ද නැත. ඒ විපාක චිත්තවෛතසිකයෝ නිරුත්සාහයෙන් යුක්ත වන බැවින් ශාන්ත ද වෙති. චිත්ත වෛතසිකයන්ගේ ශාන්ත භාවය දෙපරිද්දකින් වේ. කෙලශප්‍රභාණය සිත ශාන්ත වීමේ එක් හේතුවකි. ධ්‍යානලාභීන් ගේ හා ආයරීයන් ගේ සිත කෙලශප්‍රභාණය නිසා ශාන්ත ය. විශේෂයෙන් ම රහතුන්ගේ සිත ඒ නිසා ශාන්ත ය. වේගමඤ්ඤාව නිසා ද චිත්තවෛතසිකයෝ ශාන්ත වෙති. විපාකචිත්තයන් ගේ ශාන්ත භාවය කෙලශප්‍රභාණයෙන් නොව වේගමඤ්ඤාව නිසා ඇති ශාන්ත භාවයෙකි.

නිරුත්සාහ ශාන්තභාවය ඇති බැවින් විපාක චිත්තයන් උපදනා බව ද දන ගැනීමට දුෂ්කර ය. තිදන තැනැත්තාට රාත්‍රිය මුළුල්ලෙහි ම හවාඩග සිත් ඇතිවන මුත් අති ශාන්ත බැවින් ඒවා ඇති වූ බව ඒ පුද්ගලයාට නො දනේ. රූප ශබ්ද ගන්ධ රස ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයන් ගනිමින් පඤ්චාචාර විචිල උපදනා විපාක චිත්තයන් වූ පඤ්චවිඤන සම්ප්‍රයෝගණ තදරමණ චිත්තයන් ගේ උත්පත්තිය ද නො දනෙන්නේ ය. ඒ අරමුණු ප්‍රකට වන්නේ ජවනචිත්තය නිසා ය. විපාකචිත්ත වෛතසිකයෝ ඔවුනොවුන්ට හා සහජාත රූපයන්ට ද තමාගේ නිරුත්සාහ ශාන්තභාවය ගන්වති. ඔවුනොවුන්ට හා සහජාත රූපයන්ට තමන් ගේ නිරුත්සාහ භාවය ගන්වන්නා වූ විපාක චිත්තවෛතසිකයෝ විපාක ප්‍රත්‍යය ය.

වේගයෙන් යන්නකුට හා සෙමින් යන්නකුට එකට ගමන් කළ නො හේන්නාක් මෙන් එක් අරූප ධර්ම රාශියක සකල ධර්මයන් ම වේග ප්‍රමාණයෙන් නො සම වුව හොත් අන්‍යෝන්‍ය සම්ප්‍රයෝගත්වයෙන් ඒ ධර්ම රාශියට නූපදිය හැකි ය. නො පැවතිය හැකි ය. අන්‍යෝන්‍ය සම්ප්‍රයෝගත්වයෙන් ඉපදිය හැකි වීමට පැවතිය හැකි වීමට එක් ධර්මරාශියක සකල ධර්මයන් ම සමන්වයෙන් සිටිය යුතු ය. විපාක චිත්තයට වෛතසික ධර්මයන් ගෙන් තොර ව නූපදිය හැකි ය. එ බැවින් එයට තමා හා බැඳී ඉපදීමට වෛතසිකධර්ම වූවමනා ය. වූවමනා වන්නේ ද තමා සේ ම නිරුත්සාහ ශාන්ත භාවයෙන් යුක්ත වෛතසිකයන් ය. එබැවින් විපාකචිත්තය තමන් හා බැඳී උපදනා වෛතසිකයන්ට තමා ගේ නිරුත්සාහ ශාන්තභාවය ගන්වන්නේ ය. වෛතසිකයෝ ද විපාක චිත්තයා ගේ නිරුත්සාහ ශාන්ත භාවය ගනිමින් එයට අනුකූල ව එය හා සම්ප්‍රයෝගත්වයෙන් උපදනාහ. නිරුත්සාහ ශාන්ත භාවයෙන් උපදනා වූ වෛතසිකයන්ට සම්ප්‍රයෝගත්වයට පැමිණ ඉපදීමට නිරුත්සාහ ශාන්තභාවයෙන් තමන් හා සමාන සිතක් ලැබී ය යුතු ය. එ බැවින් වෛතසිකයෝ ද තමාගේ නිරුත්සාහ ශාන්තභාවය සිතට ගන්වන්නාහ. සිත වෛතසිකයන්ට තමා ගේ නිරුත්සාහ ශාන්ත භාවය දෙයි. වෛතසිකයෝ ද තමන් ගේ නිරුත්සාහ ශාන්ත භාවය සිතට දෙති. එක් විපාක ධර්මරාශියක සකලධර්මයෝ ම මෙ සේ තමන් ගේ නිරුත්සාහ ශාන්ත භාවය තමන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වන අන්‍ය ධර්මයන්ට ගන්වන්නාහ. විපාක චිත්ත වෛතසික රාශියක අන්‍යයන් ගේ නිරුත්සාහ ශාන්ත භාවය නො ගත හොත් අන්‍යයන් හා සම්ප්‍රයෝගත්වයෙන් නූපදිය හැකි වන බැවින් ඒ නිරුත්සාහ ශාන්ත භාවය ගැන්වීම ගන්නා වූ ධර්මයන් ගේ ඉපදීමට උපකාරයකි. නිරුත්සාහ ශාන්තභාවය ගන්වන ධර්මය විපාක ප්‍රත්‍යය යි කියනුයේ එ හෙයිනි. විපාක චිත්තවෛතසිකයන්ට ඉපදීමට උපකාර වීම ම විපාක චිත්තජ රූපයන් ගේ හා ප්‍රතිසන්ධි කම්ප

රූපයන්ගේ උත්පන්නියට ද උපකාර වීමකි. විපාක චිත්තවේතසිකයන් ක්‍රූපදිත හොත් ඒවාද ක්‍රූපදනා බැවිනි. විපාක චිත්තජ රූපයන්ට හා ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට අමුතු ශාන්තභාවයක් ගැන්විය යුතු බවක් නො කිය හැකි ය. ශාන්ත වූ විපාක චිත්තය නිසා උපදනා රූපයෝ ඒ චිත්තය සේ ම ශාන්ත ව උපදිති. ඒ රූපයන් ගේ ශාන්ත භාවය නම් ක්‍රියාසාධක චිත්තවේතසිකයන් නිසා උපදනා රූප සේ ශරීරය නො සෙලවන බව ය. ක්‍රියාසාධක වූ කුශලාදි චිත්තයන් නිසා උපදනා රූපයන් ගෙන් ශරීරය සෙලවීම ද උස් පහන් කිරීම ද තද කිරීම ද නැවීම ද කරනු ලැබේ. විපාක චිත්තවේතසිකයන් නිසා උපදනා රූප ශාන්තභාවයෙන් උපදනා බැවින් විපාක ධර්මයෝ ඔවුනොවුන්ට හා සහජාත ධර්මයන්ට ශාන්ත භාවය ගැන්වීම් වශයෙන් උපකාරක ධර්මයෝ යයි කියනු ලැබෙත්.

විපට්ඨනී නි විපාකො කතීෂාධන විග්‍රහ යි. වී පුච්චි පට්ඨ ධාතුච්ඡෙදෙත් ණ ප්‍රත්‍යය වූ ආදිසාරයට වැඩි හා ව කාරයට ක කාරාදේශ ද විමෙන් විපාක කියා වේ. ළදරු අවස්ථාව ඉක්මවා පැසෙන්නා වූ ධර්ම විපාක නම් වේ. විපාක නම් පැසීමට පැමිණියා වූ කුශලා කුශල ධර්මයෝ ය. එය චතුර්විධ සමධර්මතාවන් ගේ වශයෙන් විසාර කළ යුතු ය. දීඝී වන බැවින් මෙහි විසාර නො කරනු ලැබේ.

"අක්කමක්කං විරුධානං කුසලා කුසලානං පාකා විපාකා" යි ද, "අක්කමක්කං විසිට්ඨානං කුසලානං පාකා විපාකා යි ද, අක්කමක්කං විසදිසානං කුසලා 'කුසලානං පාකා විපාකා" යි ද විපාක යනු විග්‍රහ කෙරෙති.

(15) ආහාර ප්‍රත්‍යය.

ආහාර යනු සාමාන්‍යයෙන් ප්‍රත්‍යය ය යන අර්ථය දෙන වචනයෙකි. කබලිංකාරාහාර ය එසේ ය මනෝසංකේතනා ය වික්කාණ ය යන මේ ධර්ම සතරට ඒ නාමය විශේෂයෙන් ආරූප කර තිබේ. එ සේ කර තිබෙන්නේ ප්‍රත්‍යය වන අනේක ධර්මයන් අතුරෙන් ඒ ධර්ම සතර අතිරේක වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වන බැවිනි. මේ ආහාර ප්‍රත්‍යය සුත්‍රාගිධර්ම පිටක දෙකහි දක්වෙන්නේ ක්‍රම දෙකකට ය. වෙනස ඇත්තේ ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය පිළිබඳව ය. සුත්‍රාගිධර්ම දෙකහි ම ප්‍රත්‍යය වශයෙන් දක්වෙන ධර්මවල වෙනසක් නැත. සෞත්‍රානතික ක්‍රමයෙන් ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය කිය යුත්තේ මෙසේ ය. කබලිංකාරාහාර සධ්ඛ්‍යාත ඕජාරූපය ඕජාෂට්මක රූපකලාප උපදව යි. සම්පූර්ණ රූපකායයට උපසන්මකභාවයෙන් ද උපකාරක වේ.

එසාහාරය වේදනාත්‍රය උපදවයි. මනෝසංකේතනාහාරය හවත්‍රය ඇතිකරයි. විඤ්ඤානාහාරය ප්‍රතිසංකී නාමරූපයන් ඇතිකරයි. අරූපාහාර තුන මෙසේ වේදනාදිය ඇති කරමින් සත්ත්වයා පිළිබඳ වූ සකල නාමරූප ධර්මයන් ගේ පරමපරා වශයෙන් පැවැත්මට උපසාම්භනය කෙරේ. කබලිංකාරාහාරයේ අතිරේක කෘත්‍යය වතුප්කායය පාලනය කිරීම ය. අරූපාහාරයන් ගේ අතිරේක කෘත්‍යය සත්ත්වයා පිළිබඳ වූ සකල රූපාරූප ධර්මසමූහය ම පාලනය කිරීමය.

සත්ත්වයා පිළිබඳ වූ රූපාරූපධර්මයන් ගේ නැවත නැවත ඇති වීමට හා පරමිපරා වශයෙන් වැඩීමට ද නො සිදී පැවැත්මට ද ආහාරයෝ සතර දෙන බලවත් ප්‍රත්‍යය සතරෙකි. බිජයකට සමන්තම ඇත්තේ පැළයක් ඇති කිරීමට පමණෙකි. පැළය මහ ගසක් කර වීමට සමන්තමක් බිජයට නැත. බිජයෙන් ඇතිවූ පැළය පෘථිවිරස ආපෝරසයන් ගේ අනුග්‍රහයෙන් මහගසක් වී දිසී කාලයක් පවතී. එමෙන් කම්මයට විශේෂ වශයෙන් ශක්තිය ඇත්තේ ද පළමු කොට කම්පරූප ඇති කිරීමට ය. ඒවායේ පරමපරාව විරකාලයක් පැවැත්වීමේ ශක්තිය කම්මයට නැත්තේ ය. එ බැවින් සෘතු ආහාරයන් ගේ අනුග්‍රහය නො ලද හොත් සත්ත්වයා මිය යන්නේ ය. කම්පරූප පරමිපරාව සිඳෙන්නේ ය. කම්පරූපපරමපරාව විරකාලයක් පවත්නේ සෘතු ආහාර දෙකින් අනුග්‍රහයෙනි. සෘතුව ඒ කම්පරූපයන් පාලනය කිරීමට සමන්තම වන්නේ ආහාරයා ගේ අනුග්‍රහය ලැබෙන හොත් පමණෙකි. ආහාරයා ගේ අනුග්‍රහය නො ලද හොත් කම්පරූප පරමිපරාව සිඳෙන්නේ ය. කම්පරූප පරමිපරාව සිදී සත්ත්වයා මළ හොත් ඉතිරි රූප ද නො පවත්නේ ය. එ බැවින් ආහාරයා ගේ උපසංඝාතනය රූපකායයා ගේ පැවැත්මට මහත් වූ ප්‍රත්‍යයෙකි.

පසම්භු තුඩින් ආහාර ගනිමින් ඔවුන් ගේ ආත්මභාවය පවත්වති. ඉඳින් තුඩ නැත්තේ නම් ආහාරය නැති වී වියලී ඔව්හු මැරෙති. එ මෙන් මේ සත්ත්වයෝ ස්පර්ශයෙන් ආරම්භණයන්හි රසය ගෙන වේදනා නමැති උපහෝග පරිහෝග රසය ගෙන එය ආස්වාදනය කෙරෙමින් එයට සතුටු වෙමින් සංසාරයෙහි නො කලකිරී සිටිති. ඉඳින් එසාය නැත්තේ නම් තෘෂ්ණාව ඇති වීමට වැඩීමට හේතුවක් නැති වී සංසාරය නැති වන්නේ ය. එ බැවින් සංසාර ප්‍රවාහනියට හෙවත් සාක්කියට ගේ අවිච්ඡින්න ප්‍රවාහනියට එස්සය මහත් වූ ප්‍රත්‍යයක් වේ. පසම්භු පියාපත්වලින් වනයෙන් වනයට ගසින් ගසට යෙමින් ආහාර සපයා ගනිමින් තමන් ගේ ආත්මභාවයන් පවත්වති. ඉඳින් පියාපත් නැත්තේ නම් නො යා හැකි වී ආහාරය නො ලබා ඒ ඒ තැන්වල ම මියයෙති. එමෙන් මේ සත්ත්වයෝ ද වේතනා සංඛ්‍යාත කම්මයෙන්

හවයෙන් හවයට යෙමින් අද දක්වා මේ සංසාරයෙහි හැසිරෙති. ඉදින් වෙනතො සංකල්පන කම්ම නැත්තේ නම් ජාතියෙන් ජාතිය නැවත නැවත ඉපදීමක් නො වීමෙන් සාක්ෂිපරමපුරාව සිද්ධතේ ය. එ බැවින් ආධ්‍යාත්මික සාක්ෂිපරමපුරාවේ අවිච්ඡින්න ප්‍රවෘත්තියට මේ වෙනතොව ද මහත් වූ ප්‍රත්‍යයක් වේ. පඤ්ඤා ඇස් වලින් යා යුතු දිශාවන් හා අනුභව කළ යුතු ආහාරයන් ද බලා ගනිමින් ඒ ඒ දිශාවන්ට පියාසර කරමින් ගොස් ආහාර සපයා ගනිමින් ජීවත් වෙති. ඉදින් ඇස නැත්තේ නම් යා යුතු දිශාවක් නො ලැබ ගත යුතු ආහාරයක් නො ලැබ මිවිහු ඒ ඒ තැන්වල ම මිය යන්නාහ. එ මෙන් මේ සත්ත්වයෝ විඤ්ඤායේ උපකාරයෙන් අරමුණු ලැබ ඒ අරමුණු වල ස්පර්ශ වේදනා වෙනතො දීන් උපදවා ත්‍රිවිධ වෘත්ත සමුදාය කරමින් අද දක්වා සසර හැසිරෙති. එ බැවින් විඤ්ඤා ද සාක්ෂිපරමපුරාවේ අවිච්ඡින්න ප්‍රවෘත්තියට මහත් වූ ප්‍රත්‍යයක් වේ.

සත්ත්වසන්නාතයට අයත් වූ භේදාත්මකාදි සකලප්‍රත්‍යයන්ට හා ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන මේ ආහාර ප්‍රත්‍යයා ගේ මහත්වය දක්වන සේක් තථාගතයන් වහන්සේ "වත්තාරො මෙ භික්ඛවෙ ආහාරා භූතානං වා සන්නානං ධීනියා සමග්ගෙසිනං වා අනුගහගාය" යනුවෙන් "මහණෙනි! උපන් සත්ත්වයන් ගේ පැවැත්මට ද උපදින්නට සිටින සත්ත්වයන්ට අනුග්‍රහය පිණිස ද මේ ආහාරයෝ සතර දෙනෙක් වන්නාහ" යි වදන සේක.

ආහාර සතර අතුරෙන් කබලිංකාරාහාරයා ගේ මහත් වූ කෘත්‍යය රූප කයට උපසංගමනය කිරීම ය. එ බැවින් පට්ඨාන ප්‍රකරණයෙහි කබලිංකාරාහාරය ආහාරජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වීම ගැන සඳහන් නො කොට "කබලිංකාරො ආහාරො ඉමස්ස කායස්ස ආහාර පච්චයෙන පච්චයො" යි කබලිංකාරාහාරය වතුසමුට්ඨාණික රූප කයට ප්‍රත්‍යය වන බව වදාරා තිබේ. අරූපාහාරයන් ගේ වේදනාදී ඒ ඒ ධර්මයන්ට වෙන් වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වීමක් පට්ඨානයෙහි වදාරා නැත. එසේ ම අරූපාහාරයන් අසහජාත ධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන බවකුත් එහි වදාරා නැත. "අරූපිනො ආහාරා සමප්පුත්තකානං ධම්මානං තං සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං ආහාර පච්චයෙන පච්චයො" යි අරූපාහාරයන් සමුප්පුත්ත ධර්මයන්ට හා විතතජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන බව පමණක් පට්ඨාන පච්චය නිද්දෙසයෙහි වදාරා තිබේ. "පච්චසන්ධිකකණේ විපාකා-බ්‍යාකතා ආහාරා සමප්පුත්තකානං ධම්මානං කට්ඨනා ව රූපානං ආහාර පච්චයෙන පච්චයො" යි ප්‍රතිසන්ධිකණයෙහි අරූපාහාරයන් සමුප්පුත්ත ධර්මයන්ට හා තමන් හා උපදනා කම්මජරූපයන්ට ද ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රත්‍යය වන බව වදාරා තිබේ. එක් එක් සමුප්පුත්ත ධර්ම

රාශියක ඇති ධර්මයන් සහජාත සම්ප්‍රයුක්ත අන්‍යෝන්‍ය නිශ්‍රය අස්ති අවිගතාදි ශක්තිවලින් යෙදෙන පරිදි සහජාත නාමරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වෙමින් ම සහජාත ධර්මයන් ගේ ඉපදීමට හා බලවත් වීමට ද විශේෂයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. එසැයාදි ධර්ම තුනෙහි ම නො වෙනස් ව පවත්නා වූ ආහාර ශක්තිය නම් වූ විශේෂ ශක්තියක් නැත. එසැයෙහි ආහාර ප්‍රත්‍යය ශක්තිය හැටියට කිය යුත්තේ ද එහි ඇති ආරම්භණය හා සැපෙන ස්වභාවය ම ය. වෙනනාවෙහි ආහාර ප්‍රත්‍යය ශක්තිය සැටියට කිය යුත්තේ ද එහි ඇති උත්සාහ භාවය ම ය. වික්ෂාණයා ගේ ආහාර ප්‍රත්‍යය ශක්තිය සැටියට කිය යුත්තේ ද එහි ඇති ආරම්භණ විජානන ස්වභාවය ම ය. ඒ ශක්තිහු සාමාන්‍යයෙන් සහජාත නාමරූපයන් හට ජනකත්වයෙන් ද විශේෂයෙන් උපසම්භකත්වයෙන් ද උපකාර වෙති. ආහාරයන්ගේ ජනක ශක්තිය නිසා සහජාත නාමරූපයෝ උපදිති. ආහාරයන් ගේ උපසම්භක ශක්තිය නිසා උපදින සහජාත ධර්මයෝ ස්කන්ධයන් ගේ අවිච්ඡේද ප්‍රවෘත්තියට උපකාර විය හැකි ලෙසට බලවත් ව උපදිති.

රූපාහාර ප්‍රත්‍යයා ගේ ත්‍රිරාශියෙහි දක්වෙන ක්‍රම දෙකින් පළමුවන ක්‍රමය ඕජාරූපයෙහි ඇති ජනකත්වයා ගේ වශයෙන් දක්වන ලද්දකි. ප්‍රත්‍යය වන බාහිර ඕජාව වශයෙන් ගතයුත්තේ ද සෘතුජ ඕජාව ය. කම්ප විතප් ආහාරජ රූපයන් හි ඇත්තා වූ ඕජාව ගිලින්නට ලැබෙන්නේ සජ්ඣාදිතට පමණෙකි. සජ්ඣාදි විසින් පණ ඇති මැඩියකු ගිලි කලේ ඒ මැඩියා සජ්ඣාදියෙහි ජීවත් වන තෙක් උගේ ශරීරයෙහි කම්භාදි ප්‍රත්‍යය සතරෙන් ම හටගන්නා වූ රූප ඇත්තේ ය. එහෙත් මැඩියා ජීවත් ව සිටින තෙක් උගේ ශරීරයේ ඇති ඕජාවෙන් සජ්ඣාදියේ ආහාරජ රූපයෝ නූපදිති. මැඩියා ගේ ශරීරයෙහි ඇති ඕජාව සජ්ඣාදියේ පැතිර ආහාර සමුදායානික රූප උපදින්නේ මැඩියා මැරී උගේ ශරීරය සුණු වී ගිය පසු වය. මැඩියා ගේ ශරීරයෙන් ඒ අවස්ථාව වන තෙක් ඉතිරි වන්නේ සෘතුජ රූප පමණෙකි. එ බැවින් කම්භාදි ප්‍රත්‍ය තුනෙන් හටගත් ඕජාව ගිලින ලද්දේ ද ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රත්‍යය වන අවස්ථාවක් නො එළඹෙන බව දන යුතු ය.

රූපාහාර ප්‍රත්‍යයේ ත්‍රිරාශිය දක්වා තිබෙන දෙවන ක්‍රමය ඕජා රූපයා ගේ උපසාමකත්වය අනුව දක්වන ලද්දකි. කම්භාදි ප්‍රත්‍යය සතරෙන් ම හටගන්නා වූ රූපයන්හි ඇත්තා වූ ද අනුභව කළ ආහාරයෙහි ඇත්තා වූ ද සකල ඕජා රූපයෝ ම ශාරීරික සකල රූපයන්ට ම උපසාමකත්වය කිරීම් වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. බාහිර ඕජාව සත්ත්වයා ගේ ශරීරයට පැමිණෙන්නට මත්තෙන් කම්භාදි ප්‍රත්‍යය තුනෙන් හටගත් ඕජාවන් ගෙන් සත්ත්ව ශරීරය පාලනය කරනු ලැබේ. බාහිර ඕජාව

ශරීරයට පැමිණි තැන් පටන් ඒ බාහිර ඕජාව ය, චතුසමුට්ඨානික වූ ආධ්‍යාත්මික ඕජාව ය යන සිල්ලෙන් ම ශරීරය පාලනය වේ. ශාරීරික රූපකලාපයන් ගෙන් එක් එක් කලාපයක ඇති ඕජා රූපය ඒ කලාපයේ ඉතිරි රූපයන්ට හා අන්‍ය සකල ශාරීරික රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වේ. චතුසමුට්ඨානික රූපකලාපයන්හි ඇති ඕජා රූපයෙන් අන්‍ය රූපයෝ රූපාහාර ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ පමණක් වෙති. ඒ කලාපවල ඇති ඕජාරූපයෝ තමන් ප්‍රත්‍යය වීමෙන් ආහාර ප්‍රත්‍යය ද වෙති. එක් කලාපයක ඕජාව අන්‍ය කලාපයක ඕජාවට ද උපසාම්භක වන බැවින් ආහාර ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ද වෙති.

මජ්ඣිමනිකායෙ. ආහරනී නි ආහාරො කතීසාධන විග්‍රහ යි. ආ සුචී හර ධාතුව කෙරෙන් ණ ප්‍රත්‍යය ව ආහාර යි සිධ ය. යම් ධර්මයක් තෙමේ ඕජාමක රූපාදිය උපදවා ද එය ආහාර නම් වේ.

(16) ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය

තමන් හා සම්බන්ධ ධර්මයන්ට තමන් අයත් කෘත්‍යයෙහි තමන් ගේ ස්වභාවය ඉක්මවන්නට නො දී තමන්ට අනුකූල කරවන්නා වූ ධර්මයෝ ඉන්ද්‍රිය යෝ ය. වක්‍රුප්‍රසාදය එක් ඉන්ද්‍රියයකි. එය දශීනකෘත්‍යයෙහි වක්‍රුර්විඤ්ඤාය කෙරෙහි තමා ගේ අධිපති බව පවත්ව යි. වක්‍රුප්‍රසාදය දිප්තිමත් වේ නම් එහි පිරිසිදු ලෙස රූපාරම්මණය ගන්නා වක්‍රුර්විඤ්ඤායෝ උපදිති. වක්‍රුප්‍රසාදය අඳුරු වුවහොත් එහි මැනවින් රූපාරම්මණය ගැනීමට නො සමත් වූ වක්‍රුර්විඤ්ඤායෝ උපදිති. වක්‍රුප්‍රසාදය යහපත් වන කල්හි අරමුණ වැරදි සැටියට ගන්නා වක්‍රුර්විඤ්ඤායෝ එහි නූපදිති. එසේ ම වක්‍රුප්‍රසාදය අඳුරු කල්හි ආරම්මණය පැහැදිලි ලෙස ගැනීමට සමත් වූ වක්‍රුර්විඤ්ඤායෝ එහි නූපදිති. අඳුරු වූ වක්‍රුප්‍රසාදයෙහි අරමුණ පිරිසිදු ලෙස ගන්නා වක්‍රුර්විඤ්ඤායන් නූපදින්නේ ද සුඤ්ඤ වක්‍රුප්‍රසාදයෙහි අරමුණ වරදවා ගන්නා වක්‍රුර්විඤ්ඤායන් නූපදින්නේ ද වක්‍රුර්විඤ්ඤායන්ට ප්‍රසාද රූපයේ ස්වභාවය නොයික්මවිය හැකි බැවිනි. වක්‍රුර්විඤ්ඤායන්ට ප්‍රසාදයේ ස්වභාවය නොයික්ම විය හැකි වන්නේ එය දශීනයෙහි ඊශ්වරත්වය පවත්වන බැවිනි. වක්‍රුර්විඤ්ඤාය සෑම කල්හි ම එයට අනුකූල ව පැවතිය යුතු ය. ශ්‍රෝත්‍රප්‍රසාදයෙහි ඇති ඊශ්වරත්වය ද වක්‍රුප්‍රසාදය අනුව තේරුම් ගත යුතු ය. වක්‍රුප්‍රසාදය සේ තමා ඇසුරු කරන අරූප ධර්මයන් තමාට අනුකූල කරවන්නා වූ ද තමන් හා එක්ව උපදනා රූපාරූප ධර්මයන්

තමන්ට අනුකූල කර වන්නා වූ ද රූපාරූප ධර්මයෝ ඉන්ද්‍රියයෝ ය රජුගේ ඊශ්වරත්වය රටවැසියා ගේ පැවැත්මට උපකාර වන්නාක් මෙන් ඉන්ද්‍රිය ධර්මයන් ගේ ඊශ්වරත්වය ඒවා හා සම්බන්ධ ධර්මයන් ගේ ඉපදීමට උපකාර වේ. ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය යි කියනු යේ ඊශ්වරත්වයෙන් තමන් හා සම්බන්ධ රූපාරූප ධර්මයන්ට උපකාරවන ධර්මයන්ට ය. ඉන්ද්‍රිය නාමයෙන් හඳුන්වන ධර්ම දෙවිස්සෙකි. දෙවිසි ඉන්ද්‍රිය ධර්මයන් අතුරෙන් ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය වන්නේ ධර්ම විස්සකි. ස්ත්‍රීන්ද්‍රිය පුරුෂින්ද්‍රිය දෙක ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය නො වේ.

ප්‍රත්‍යය වශයෙන් ගණන්ගනු ලබන්නෝ ජනකත්වය හෝ උපකාරකත්වය හෝ අනුපාලකත්වය හෝ ඇත්තා වූ ධර්මයෝ ය. යම් ධර්මයක ඒ තුනෙන් එකකදු නැත්තේ නම් ඒ ධර්මය ප්‍රත්‍යයක් ලෙස ගණන් ගනු නො ලැබේ. භාව රූප දෙකෙහි ඒ තුනෙන් එක කුදු නැත්තේ ය. එබැවින් භාවරූප දෙක ඉන්ද්‍රිය වතුදු ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය නො වේ. භාවරූපයන් ගේ ඊශ්වරත්වය ඇත්තේ ස්ත්‍රීලිංග පුරුෂලිංගාදියට ය. මෙහි ලිංගය යි කියන ලද්දේ ස්ත්‍රීපුරුෂ ආකාරයන්ට ය. භාව රූපයෝ අත්‍යන්තරයෙන් උපදනා රූපයන්ට ස්ත්‍රී ආකාරාදිය ගන්වති. භාවරූපයට අනුකූල ව අත්‍යන්තරයෙන් ගෙන් හටගන්නා රූපයෝ ස්ත්‍රීපුරුෂ ආකාරයන් ගනිති. එ බැවින් භාවරූපයෝ ඉන්ද්‍රිය වෙති. ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය තමා හා බැඳී උපදනා ධර්මයන්ට සෑම කල්හි ප්‍රත්‍යය වන්නේ ය. එහි ප්‍රත්‍යය නො වී සිටින අවස්ථාවක් නැත්තේ ය. කලලාදි අවස්ථාවන්හි භාවරූපයන් ඇත ද එය නිසා ඇති වන ස්ත්‍රී ආකාරාදිය ඒ අවස්ථාවන්හි නැත. එ සේ නැත්තේ ඒවා ප්‍රත්‍යය නො වන ධර්ම නිසා ය යි ද කියති.

සහජාතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය, පූරේජාතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය, රූපජීවිතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය යි ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය තෙවැදෑරුම් වන බව ත්‍රිරාශියෙහි දක්විණි. තමන් හා එකවර උපදනා ධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අරූපේන්ද්‍රිය ධර්මයෝ සහජාතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ය. තමන් පළමු ඉපිද පසු ව උපදනා පඤ්චවිඤ්ඤාණයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රසාද රූපයෝ පූරේජාතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ය. ජීවිතින්ද්‍රිය රූපය රූප ජීවිතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ය. සහජාතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය වන අරූපේන්ද්‍රිය ධර්මයෝ තමන් ඉන්ද්‍රිය ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයන්ට සහජාත ශක්තියෙන් ද ප්‍රත්‍යය වෙති. රූපජීවිතින්ද්‍රිය ඉන්ද්‍රියත්වයෙන් ප්‍රත්‍යය වන්නේ ද සහජාත රූපයන්ට ය. එහෙත් එය ප්‍රත්‍යය වන්නේ උත්පාදකෂණයෙහි දී නොව ස්ථිතිකෂණයෙහිදී ය යි පටිඨාන අටුවාවෙහි කීහ. මූලටීකාවෙහි එය ප්‍රතික්ෂේප කර තිබේ. එ බැවින් එය වැඩි දුරට ද විමසිය යුතු ය.

ඉදනි පරමිසාරියං කරොතිති ඉන්ද්‍රියං, ඉදි පරමිසාරියෙ යන ධාතුව කෙරෙන් කරනුපියෙහි ණ්‍ය ප්‍රත්‍යය ව ඉන්ද්‍රිය කියා වේ. ඊසාරත්‍වය කරන්නේ ඉන්ද්‍රිය නම්. ඊසනි අභිභවති නි ඉන්ද්‍රියං යි ද විග්‍රහ කෙරෙති. ඊස අභිභවතෙ යන ධාතූ යි. ණ්‍ය ප්‍රත්‍යය ව ඊකාරය හුස්ව ව නිරුක්ති නයින් ඉන්ද්‍රිය කියා වේ.

"ඉන්ද්‍රලිංගවිධො ඉන්ද්‍රියවිධො, ඉන්ද්‍ර දෙසිතවිධො ඉන්ද්‍රියවිධො, ඉන්ද්‍ර දිවිධවිධො ඉන්ද්‍රියවිධො, ඉන්ද්‍ර සිවිධවිධො ඉන්ද්‍රියවිධො, ඉන්ද්‍ර ජුධ්විධො ඉන්ද්‍රියවිධො" යි විභවිගාථිකථාවෙහි ඉන්ද්‍රිය ශබ්දය දක් වූ පරිදි විග්‍රහ කළ යුත්තේ මෙ සේ ය.:-

ඉන්ද්‍රං ලිංගෙනි නි ඉන්ද්‍රියානි, නඩිත විග්‍රහයි. ඉන්ද්‍ර ශබ්දයා කෙරෙන් ඉය ප්‍රත්‍යය ව තු යන්නට තු ආදේශ ව ඉන්ද්‍රිය කියා සිට යි. ඉන්ද්‍ර යනු කුශලාකුශලයන්ට නමෙකි. ඉන්ද්‍ර නම් වූ කුශලාකුශල කම්‍ය ප්‍රකාශ කෙරෙන් තුයි ඉන්ද්‍රිය නම් වේ.

ඉන්ද්‍රෙන සිවිධානි නි ඉන්ද්‍රියානි. ඉන්ද්‍ර නම් වූ කුශලාකුශල-කම්‍යෙන් නිපදවන ලද්දහු ඉන්ද්‍රිය නම් වෙති. මේ වචනාථි දෙකින් ම මුඛ්‍ය වශයෙන් කම්‍යේන්ද්‍රියයෝ ගැනෙති. සෙස්සෝ සද්‍රශ්‍යවයෙන් ගැනෙති. ඉන්ද්‍රෙන දෙසිතානි ඉන්ද්‍රියානි. ඉන්ද්‍ර යනු බුදුනටද නමෙකි. ඉන්ද්‍ර නම් වූ තථාගතයන් වහන්සේ විසින් දේශනය කරන ලද්දහු ය යන අර්ථයෙන් ද ඉන්ද්‍රිය නම් වෙති.

ඉන්ද්‍රෙන දිවිධානි ඉන්ද්‍රියානි. ඉන්ද්‍ර නම් වූ තථාගතයන් වහන්සේ විසින් දක්නා ලද්දහු තුයි ඉන්ද්‍රිය නම් වේ. ඉන්ද්‍රෙන ජුධ්විධානි නි ඉන්ද්‍රියානි, ඉන්ද්‍ර නම් වූ තථාගතයන් වහන්සේ විසින් සේවනය කරන ලද්දහු තුයි ඉන්ද්‍රියයෝ නම් වෙති.

(17) ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය

සාමාන්‍යයෙන් සියලු ම චිත්තවේතසික ධර්මයෝ අරමුණු ගනිති. අරමුණක් නො ගෙන නුපදිති. නො පවතිති. එහෙත් ඒ ධර්මයන් අතුරෙන් චිත්තකය. විචාරය, ජිනිය, ඒකගතාය, සෝමනස්සය, දෝමනස්සය, උපෙකඛාය යන ධර්මයෝ සත් දෙන විශේෂයෙන් අරමුණු ගනිති. ඔව්හු අරමුණ කරා යන්නාක් මෙන් අරමුණට පිවිසෙන්නාක් මෙන් අරමුණ දෙස බලන්නාක් මෙන් අරමුණ පිරිමදින්නාක් මෙන් විශේෂයෙන් ම අරමුණ ගැනීම කෙරෙති. සමුප්පුකක ධර්මයන් අතර අරමුණු ගැනීමෙහි

අධිකෝත්සාහයක් ඇත්තා වූ ද අරමුණු ගැනීමේහි ප්‍රමුඛත්වය දරන්නාවූ ද ඒ ධර්මයෝ ධ්‍යාන නම් වෙති.

කුශලාකුශල දෙපක්‍ෂයෙහි හා අව්‍යාකෘත පක්‍ෂයෙහි ද්විපක්ඛ විඥනයන් ගෙන් අන්‍ය වූ සකලචිත්තවෛතසිකයන් ගේ අරමුණට යොමුවීම අරමුණ දෙස බැලීම අරමුණ ගනිමින් ඉපදීම ධ්‍යාන ධර්මයන් නිසා සිදු වන්නකි. ධ්‍යානධර්මයන් අරමුණ ගන්නා කල්හි එයට අනුව අරමුණ ගනිමින් සිත හා ඒ ඒ සිත්වල යෙදෙන අන්‍ය වෛතසිකයෝ ද උපදිති. තමන් හා එක් ව ආරම්භණ ග්‍රහණය කිරීම් වශයෙන් උපදනාවූ සම්ප්‍රසූත ධර්මයන්ට උපකාර වන්නා වූ ඒ ධ්‍යාන ධර්මයෝ ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය නම් වෙති.

චිත්තය චිත්තජරූපයන් උපදවන්නේ තනි ව නො ව සම්ප්‍රසූතත්ව ධර්මයන් ද සමග ය. ධ්‍යානධර්මයන් ද සිත හා එක් ව චිත්තජ රූප ඉපදවීමට හා ප්‍රතිසන්ධි කම්පරූප ඉපදවීමට ද සහභාගී වන බැවින් ඔව්හු සම්ප්‍රසූතධර්මයන්ට පමණක් නො ව චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වෙති.

රූපාදි ආරම්භණයන් වක්‍ෂුරාදි වස්තූන්හි සැපීම නිසා ඒ ස්ථානවල උපදනා වූ ද්විපක්ඛවිඥානයෝ ආරම්භණ ග්‍රහණෝත්සාහයෙන් උපදනාහු නො වෙති. එ බැවින් ද්විපක්ඛවිඥානයන්හි ඇති ඒකාග්‍රතා සුඛ දුඃඛෝපේක්ෂාවෝ ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය භාවයෙන් නො සලකනු ලැබෙත්.

ආරම්භණං උපනිජ්ඣායති ති ඤානං, පච්චනිකධමෙම ඤාපෙති ති ඤානං, කතීෂ්ඨාධන විග්‍රහයෝ ය. කෙටි ධාතුව කෙරෙන් යු ප්‍රත්‍යය ව ඤාන කියා සිද්ධ වේ. ආරම්භණය එළඹ බලන්නේ ය යන අර්ථයෙන් ද ප්‍රතිපක්‍ෂ ධර්මයන් දවන්නේ ය යන අර්ථයෙන් ද ඤාන නම් වේ. ද්විතීයාර්ථය යෙදෙන්නේ රූපාවචරා-රූපාවචර ලෝකෝත්තර ධ්‍යානයන්ට ය.

(18) මාගී ප්‍රත්‍යය.

සත්ත්වයා ගේ චිත්තය ඒ ඒ අවස්ථාවල දී කුශලකම්භාහිමුඛ ව ද අකුශලකම්භාහිමුඛ ව ද දුර්ගතාහිමුඛ ද සුගතාහිමුඛ ව ද නිවාණාහිමුඛ ව ද පවත්නේ ය. චිත්තය කුශලාකුශල කම්භාදි ඒ ඒ දිශාවන්ට හැරෙන්නේ එයට උපාය වන සම්මාදිට්ඨි, සම්මාසංක්‍ෂ්‍ය, සම්මාවාචා,

සමමාකමමනන, සමමාආජීව, සමමාවායාම, සමමාසනි, සමමාසමාධි, මිච්ඡාදිට්ඨි, මිච්ඡාසංකප්ප, මිච්ඡාවායාම, මිච්ඡාසමාධි යන ධර්මයන් නිසා ය. සිතට ඒ ඒ දිශාවට හැරීමට උපාය වන බැවින් ඔව්හු මගන නම් වෙති. මෙහි මගයන්නෙහි තේරුම උපාය ය යනු යි. සමමාදිට්ඨි සමමාසංකප්පාදිය නිසා සිත කුශල කම්මානිමුඛ වෙයි. කුශලකම්මානිමුඛවීම වශයෙන් සුගතියට හෝ නිව්වාණයට හෝ අභිමුඛ ද වෙයි. මිච්ඡාදිට්ඨි මිච්ඡාසංකප්පාදිය නිසා සිත පාපපක්‍ෂයට අභිමුඛ වෙයි. පාපක්‍රියානිමුඛ වීම වශයෙන් ම දුර්ගතානිමුඛද වේ. මෙහි චිත්තය යි කියන ලද්දේ ශුද්ධචිත්තයට නො ව සමප්‍රයුක්තධර්ම සහිත වූ චිත්තයට ය. සමප්‍රයුක්ත ධර්මසහිත වූ චිත්තයට ඒ ඒ දිශාවට අභිමුඛ ව ඉපදීමට පැවැත්මට උපකාරක වන බැවින් සමමාදිට්ඨි ආදි ධර්මයෝ දෙළොස් දෙන මාගී ප්‍රත්‍යය නම් වෙති.

ත්‍රිරාශියෙහි මාගීප්‍රත්‍යය වශයෙන් ධර්ම නවයක් දක්වා ඇත්තේ සමමාසංකප්ප මිච්ඡාසංකප්ප දෙක ධර්ම වශයෙන් එක ම චිත්තකී වෛතසිකය ද, සමමාවායාම මිච්ඡාවායාම දෙක එක ම වීර්යී වෛතසිකය ද, සමමාසමාධි මිච්ඡාසමාධි දෙක එක ම ඒකාග්‍රනා-වෛතසිකය ද වන බැවිනි.

අහේතුක චිත්තයෝ හේතු විරහිතත්වයෙන් දුබලයෝ ය. එ බැවින් ඒ චිත්තයන්හි කල්‍යාණකම් පාපකම්මාදීන්ට මාගී නො වෙති. එ බැවින් ත්‍රිරාශියෙහි සහේතුක චිත්තයන්හි ලැබෙන මාගීභාවයන් පමණක් මාගීප්‍රත්‍යය භාවයෙන් දක්වා තිබේ.

සුත්‍රධර්මයන්හි මිච්ඡාවාචා මිච්ඡාකමමනන මිච්ඡාආජීව මිච්ඡාසනි යන මේවා ද මාගීභාව වශයෙන් දක්වා තිබේ. ඒවා ඒ ආකාරයෙන් පවත්නා අකුශල චිත්තෝත්පාදයන් මිස වෙන් වූ වෛතසික ධර්ම නො වන බැවින් මාගී ප්‍රත්‍යය වශයෙන් නො ගන්නා ලදී.

පටිඨාන අටුවාවෙහි මාගී ප්‍රත්‍යය නිදේශ වණිනාවෙහි ඇතැම් පිටපත්වල "අහේතුක චිත්තප්පාද වණ්ණසු සෙස විනේසු උප්පන්නානි පක්ඛා, චිත්තකො, සමමාවාචා, සමමාකමමනනාජීවා, විරියං, සනි, සමාධි, මිච්ඡාදිට්ඨි මිච්ඡාවාචා කමමනනාජීවා නි ඉමානි ද්වාදසඛානි" යනුවෙන් මාගීභාව දක්වා තිබේ. ඇතැම් පිටපත් වල "පක්ඛා, චිත්තකො, සමමාවාචා, සමමාකමමනනාජීවා, විරියං, සනි, සමාධි, මිච්ඡාදිට්ඨි, මිච්ඡා සංකප්පො, මිච්ඡාවායාමො, මිච්ඡා සමාධි" යි මාගීභාව දොළොස් දක්වා තිබේ. පටිඨානපකරණ-

යෙහි මාගීඛයෝ කොතෙක් ද කවරහු ද යන බව දක්වා නැත. ධම්මසංඝයෙහි අකුශල චිත්තයන්හි මාගීඛ වශයෙන් උදුරා දක්වා තිබෙන්නේ මිච්ඡාදිට්ඨි, මිච්ඡාසංකප්ප, මිච්ඡාචායාම, මිච්ඡාසමාධි යන සතර ය. එබැවින් පසු ව දක්වුණු පටිඨාන අටුවාපාඨය ම ශුද්ධපාඨය සැටියට සැලකිය යුතු ය.

මාගීඛයෝ කුශල අකුශල අව්‍යාකෘත වශයෙන් තෙවැදෑරුම් වෙති. ඔවුන් ගෙන් අකුශලමාගීඛයෝ සම්ප්‍රයුක්තචිත්තය දුර්ගතියට අභිමුඛ කරවීම වශයෙන් සත්ත්වයා දුර්ගතියට පමුණුවති. කුශල-මාගීඛයෝ සම්ප්‍රයුක්තචිත්තය සුගතියට හා නිවණට යොමුකරවීම වශයෙන් සුගති නිව්‍යාණයන්ට පමුණුවති. අව්‍යාකෘත මාගීඛයන් ගේ සුගති දුර්ගති නිව්‍යාණයන්ට පැමිණවීමක් නැත. සුගතයාදියට පැමිණවීමක් නො කරන අව්‍යාකෘත මාගීඛයන් මාගී ප්‍රත්‍යය භාවයෙන් වදුරා තිබීමේ කාරණය විශේෂයෙන් සැලකිය යුත්තකි. මාගීඛ දොළොස අතුරෙන් මිච්ඡාදිට්ඨි මිච්ඡාසංකප්ප මිච්ඡාචායාම මිච්ඡාසමාධි යන සතර අකුශල පක්‍ෂයෙහි ම මිස අව්‍යාකෘත පක්‍ෂයෙහි නො ලැබේ. සමමාදිට්ඨි සමමාසංකප්පාදි අටදෙන කුශලාච්‍යාකෘත දෙපක්‍ෂයෙහි ම ලැබෙත්. සමමාදිට්ඨි ආදීන් ගේ නිවැරදි ලෙස දක්මාදි යම් ලක්‍ෂණයක් වෙතම් ඒ ලක්‍ෂණ කුශලාච්‍යාකෘත දෙපක්‍ෂයට ම ගිය මාගීඛයන් හි වෙතසක් නැති ව ඇත්තේ ය. එ බැවින් කුශලාච්‍යාකෘත දෙපක්‍ෂයෙහි ම මාගීඛ ධර්මයේ සහජාත නාමරූපයට මාගීප්‍රත්‍යය වෙති. ප්‍රත්‍යය විකල්පය නිසා අව්‍යාකෘත ධර්මයන් ගෙන් සුගති නිව්‍යාණයන්ට පැමිණවීමේ කායභීය සිදු නො වේ.

විපාක චිත්තයෝ උත්සාහයෙන් තොර ව කම්චේතයෙන් ඇති වන්නෝ ය. එබැවින් විපාක චිත්තසම්ප්‍රයුක්ත චේතනාව තානාක්‍ෂණික කම් ප්‍රත්‍යය භාවයට නො පැමිණෙත්. මාගීඛයන් සුගතයාදියට පැමිණවීමට සමත් වන්නේ තානාක්‍ෂණික කම්ප්‍රත්‍යය වන චේතනාවක් හා බැඳී උපන් කල්හි ය. එසේ නො වන කල්හි ඔවුහු සුගතයාදියට පැමිණවීමට නො සමත් වෙති. ක්‍රියා චිත්තයන් උපද්දේ සුගතයාදියට පැමිණීමට තිබිය යුතු අනුශයයන් නැත්තා වූ රහතුන් ගේ සන්තානයෙහි ය. එ බැවින් ක්‍රියාවිත්ත සම්ප්‍රයුක්ත මාගීඛයෝ සුගතියට නො පමුණුවති. ඒ රහතුන් ගේ සන්තානයන්හි ප්‍රභාණය කළ යුතු කෙලශයක් නැති බැවින් ක්‍රියා චිත්ත සම්ප්‍රයුක්ත මාගීඛයෝ නිවණට පැමිණ වීම ද සිදු නො කෙරෙති. මාගීඛයන්ගේ සහජාත රූපයට ප්‍රත්‍යය වීම ධ්‍යානප්‍රත්‍යය විකාරයෙහි දක් වූ පරිදි දත යුතු ය.

සුගති යා වා දුගති යා වා නිබ්බානස්ස වා අභිමුඛං මගොති පාපෙති නි මගො, යම් ධර්මයක් තෙමේ සුගතිය ගේ හෝ දුර්ගතිය ගේ හෝ නිව්වාණයා ගේ හෝ අභිමුඛයට සමුප්පන්න ධර්මයන් පමුණුවා ද ඒ ධර්මය මග නම් වේ. මගධාතුව කෙරෙන් කර්ත්‍රථියෙහි අ ප්‍රත්‍යය ව මග කියා වේ. මග යන පදය නොයෙක් ආකාරයෙන් විග්‍රහ කරති.

(19) සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය.

පෙර පසු නො වී එක වර ඉපදීම ය, එක වර ම නිරුධ වීම ය, එක් අරමුණක් ගැනීම ය, එක් වස්තුවක පිහිටීම ය යන ලක්ෂණ සහරෙන් හෝ එහි සුචි ලක්ෂණ තුනෙන් හෝ එකක් අනෙක තුළට පිටිසියාක් මෙන් එකකින් අනෙක ගිලගන්නාක් මෙන් ඒකත්වයට පැමිණියාක් මෙන් අන්‍යෝන්‍ය මිශ්‍රත්වයෙන් උපදනා වූ චිත්තවේතසික ධර්මයන් ගේ ඒ මිශ්‍රත්වයට පැමිණෙන ස්වභාවය සමුප්පන්නතාවය ය. මෙය අරූප ධර්මයන්හි මිස රූප ධර්මයන්හි නො ලැබෙන්නේ ය. පැහැයකට ද්‍රව්‍යයකින් තොර ව නො පැවතිය හැකි වන්නාක් මෙන් චිත්තවේතසිකයන් ගෙන් එකකටවත් සම්ප්‍රයුක්ත වන තවත් ධර්ම නොලැබ හුදකලාව නො ඉපදිය හැකි ය චිත්ත වේතසික යන්ගෙන් එක එකක ඉපදීමට තමන් හා සමුප්පන්න ව උපදනා ධර්ම බොහෝ ගණනක් ලැබිය යුතුය. සම්ප්‍රයුක්ත වන්නා වූ ධර්ම තමා සම්ප්‍රයුක්ත වන ධර්මයන්ගේ උත්පත්තියට මහත් වූ උපකාරයෙකි. සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය යයි කියනුයේ සම්ප්‍රයුක්ත වීම් වශයෙන් අත්‍ය ධර්මයනට උපකාර වන චිත්තවේතසිකයනට ය. සමුප්පන්න භාවය අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් සිදුවන්නකි. අත්‍ය ධර්මයක් හා සමුප්පන්න වන ධර්ම තමා සමුප්පන්න වන ධර්මයා ගේ තමා හා සමුප්පන්න භාවය ද ලබන්නේ ය. චිත්තවේතසික සියල්ලෙහි තමන් අත්‍යයන් හා සමුප්පන්න වන ස්වභාවය ද අත්‍යයන් ගේ සමුප්පන්න වීම තමන් ලබන්නා වූ පිළිගන්නා වූ ස්වභාවය ද ඇත්තේ ය. එක් එක් ධර්මයක් සමුප්පන්න වීම් වශයෙන් අත්‍ය ධර්මයන් හට උපකාර වෙමින් තමන් උපකාර වන ධර්මයන් ගේ සමුප්පන්නත්වයෙන් තුමු ද උපදිති. එබැවින් එක් ව උපදනා සකල චිත්තවේතසිකයෝ ම සමුප්පන්න ප්‍රත්‍යය ද වෙති. සමුප්පන්න ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ද වෙති. සමුප්පන්න ප්‍රත්‍යය වන ධර්ම සියල්ල ම සහජාත ප්‍රත්‍යය ද අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය ද වේ. ඒවායේ ලක්ෂණ හා ශක්ති වෙන වෙන ම තේරුම් ගත යුතු ය.

අඤ්ඤාමඤ්ඤාං යුජ්ජනති නි යුත්තා. යුජ් ධාතුව කෙරෙන් න ප්‍රත්‍යය ව යුත්ත කියා වේ. යම් ධර්ම කෙනෙක් ඒකත්වයට පැමිණෙන්නාක් මෙන් ඔවුනොවුන් සමබන්ධ වෙද්ද ඒ ධර්මයෝ යුත්ත නම් වෙති.

සමං එකප්‍රාද්දිහි පකාරෙහි යුක්තා සම්ප්‍රයුක්තා. සම ච එකෝත්පාදදි ප්‍රකාරයෙන් ඔවුනොවුන් සමබන්ධ වන ධර්මයෝ සම්ප්‍රයුක්ත නම් වෙති.

(20) විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය.

පියුම් පත මත තිබෙන ජල බිඳුව පියුම් පතෙහි නො තැවරී ම තිබෙන්නාක් මෙන් රූපයන්හි ගැටී තිබෙන්නේ වී නමුත් රූපයන් හා මිශ්‍රත්වයට නො පැමිණෙන ස්වභාවයක් අරූප ධර්මයන්හි ඇත්තේ ය. එසේ ම අරූප ධර්මයන් හා මිශ්‍ර නො වන ස්වභාවයක් රූපයන්හි ද ඇත්තේ ය. ඒ මිශ්‍ර නො වන ස්වභාවය විප්‍රයුක්ත භාවය ය. විප්‍රයුක්ත භාවයෙන් ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයනට උපකාර වන ධර්මයෝ විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය නම් වෙති.

චිත්තවේතසිකයන් ගෙන් එක එකකට ඉපදීමට නමන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වන ධර්ම ලැබිය යුතුම ය. නො ලැබ ඒවාට නූපදිය හැකි ය. එබැවින් සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න යනට තැනිවම බැරි විශේෂ ප්‍රත්‍යයෙකි. රූපාරූප ධර්මයන්හි විප්‍රයුක්ත ශක්තියක් ඇත ද එය සම්ප්‍රයුක්ත ශක්තිය සේ අනෙකකට උපකාර වන ශක්තියක් සේ නො පෙනේ. පටිඨාන අවුච්චික දක්වෙන සැටියට සිතිය හැක්කේ මේ විප්‍රයුක්තප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වශයෙන් ඔවුනොවුන් ගැටී උපදනා රූපාරූප ධර්මයන් ගේ අරූප ධර්මයන් ගේ මෙන් සම්ප්‍රයුක්ත භාවයක් තැනි බව දක්වනු පිණිස වදල ප්‍රත්‍යයක් බව ය. පටිඨාන පාලියෙහි මේ ප්‍රත්‍යය විස්තර කර තිබෙන්නේ ද සහජාන නිශ්‍රය පඨොජ්ජාන ප්‍රත්‍යයන් හා සමබන්ධ කොට ය.

චිත්තවේතසිකයෝ ඔවුනොවුන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට සහජාන භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. ඒ ප්‍රත්‍යය වීමෙහි දී චිත්ත වේතසිකයෝ ඔවුනොවුන්ට සම්ප්‍රයෝග භාවයෙන් ද ප්‍රත්‍යය වෙති. සම්ප්‍රයෝග භාවය ද චිත්ත වේතසිකයන්ට වුවමනා උපකාරයෙකි. චිත්තවේතසිකයන් චිත්තජරූපයනට සහජාන භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වතු ද ඒවායේ රූපයන් හා සම්ප්‍රයෝග භාවයක් නැත්තේ ය. එබැවින් චිත්තවේතසිකයෝ චිත්තජ රූපයනට විප්‍රයුක්ත භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙතැ යි කියනු ලැබේ. සම්ප්‍රයෝගත්වයෙන් චිත්තවේතසිකයන්ට ප්‍රයෝජනයක් ඇතුළුවාත් මෙන් චිත්තවේතසිකයන් ගේ විප්‍රයුක්ත භාවයෙන් රූපයනට වන අමුතු ප්‍රයෝජනයක් නො පෙනේ. චිත්තවේතසිකයන් ගේ විප්‍රයුක්ත භාවයෙන් චිත්තජ රූපයනට යම්කිසි ප්‍රයෝජනයක් වෙත හොත් රූපයන් ගේ විප්‍රයුක්ත භාවයෙන් චිත්තවේතසිකයනට ද ප්‍රයෝජනයක් තිබිය යුතු ය.

එසේ ප්‍රයෝජනයක් ඇති නම් විතතරූපයන් විතනයන්ට විප්‍රසූක්ත ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රත්‍යය වන බව ද වදන යුතු ය. එසේ නො වදන සේක.

වක්‍ෂුරාදි වස්තුහු විතතවේතසිකයනට නිශ්‍රය භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. විතතවේතසිකයෝ ද ඔවුනොවුන්ට නිශ්‍රය භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. විතතවේතසිකයන් ඔවුනොවුන්ට නිශ්‍රය වන්නේ සම්ප්‍රයෝගත්වය ද ඇති ව ය. වක්‍ෂුරූපයන් විතත වේතසිකයනට නිශ්‍රය වන්නේ සම්ප්‍රයෝග භාවයක් නැති ව ය. සම්ප්‍රයෝග භාවයක් නැති බව නම් විප්‍රසූක්තත්වය ය. වක්‍ෂුන් ගෙන් විතතවේතසිකයනට වන්නා වූ මහත් වූ උපකාරය නිශ්‍රය භාවය ය. වස්තුන් ගේ විප්‍රසූක්තභාවයෙන් විතතවේතසිකයන් ගේ ඉපදීමට ප්‍රයෝජනයක් වන බවක් නො පෙනේ.

පසු පසුව උපදනා විතතවේතසිකයෝ පූච්ඡයෙහි හටගත් කායික රූපයන්ට පශ්චාත්ත වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. ඒවා රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන්නේ ද විප්‍රසූක්ත වශයෙනි. පසුව උපදනා විතත වේතසිකයන් නිසා පූච්ඡයෙහි උපන් රූපයෝ බලවත් වෙති. පශ්චාත්ත ප්‍රත්‍යය උපසංහිතක ප්‍රත්‍යයකි. පසුව උපදනා විතත වේතසිකයන් ගේ උපසංහිතනය රූපයනට ප්‍රයෝජන ය. එහෙත් ඒ විතතවේතසිකයන් ගේ රූපයන් හා විප්‍රසූක්තතාවෙන් රූපයන්ට අමුතු ප්‍රයෝජනයක් වෙතැ යි නො සිතිය හැකි ය. විප්‍රසූක්ත ප්‍රත්‍යය විසාර කර තිබෙන සැටියෙන් ඒ කරුණු අනුව තේරුම් ගන්නට තිබෙන්නේ ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යෝක්තපත්ත වශයෙන් බැඳී පවත්නා වූ රූපාරූප ධර්මයන් සේ සම්ප්‍රසූක්තත්වයට නො පැමිණෙන බව දක්වීම සඳහා විප්‍රසූක්ත ප්‍රත්‍යය දේශනය කරන ලද්දක් ය කියා ය. මේ විප්‍රසූක්ත ප්‍රත්‍යය කාරුප්‍රයෝජක දෙකෙහි පමණක් ලැබෙන අරූප්‍රයෝජකයෙහි නො ලැබෙන ප්‍රත්‍යයෙකි. සිත්වලින් අරූප්‍රයෝජකයෙහි නො ලැබෙන ප්‍රත්‍යයෙකි. සිත්වලින් අරූප විපාක සිත් සතර පඤ්චෝක්කාර හවයෙහි නො ලැබෙන බැවින් කිසිකලෙක විප්‍රසූක්ත ප්‍රත්‍යය නොවේ. විප්‍රසූක්ත ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝක්තපත්ත විභාගය ත්‍රිරාශියෙහි දක්වා ඇත්තේ සමූහ වශයෙනි. එය විසාර වශයෙන් දකුණත්තේ මෙසේ ය. :-

විප්‍රසූක්තප්‍රත්‍යය වන්නේ නම් පඤ්චෝක්කාර හවයෙහි උපදනා රූපාරූප ධර්මයෝ ය. රූපයන් ගෙන් ද විප්‍රසූක්තප්‍රත්‍යය වන්නේ වක්‍ෂුරූප සය පමණකි. අරූපයන් ගෙන් පඤ්චෝක්කාර හවයෙහි උපදනා සකල විතතවේතසිකයෝ ම විප්‍රසූක්ත ප්‍රත්‍යය වෙති. විප්‍රසූක්ත ප්‍රත්‍යය වන අරූපධර්මයන් අතුරෙන් කුසල් සිත් එක් විස්ස ය, අකුසල් සිත් දෙළොස ය, ඔවුන් හා සම්ප්‍රසූක්ත වේතසිකයෝ ය යන මොවුහු ඒ සිත් නිසා උපදනා රූපයන්ට සහජාත විප්‍රසූක්ත භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති.

පූර්වයෙහි හටගෙන ස්ථිතියට පැමිණියා වූ චතුසමුට්ඨානික නිසමුට්ඨානික රූපකායයන්ට පශ්චාත්තාන විප්‍රසූකත වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. නිසමුට්ඨානික කාය යනු ආහාරජරූප නැත්තා වූ බ්‍රහ්මයන්ගේ කාය ය.

කාමාවචර රූපාවචර විපාකයෝ වනාහි ප්‍රචන්ති කාලයෙහි විතත සමුට්ඨාන රූපයන්ට හා ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි කම්මසමුට්ඨාන රූපයන්ටද සහජාත විප්‍රසූකත වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. ලෝකෝත්තර විපාකයෝ විතතසමුට්ඨාන රූපයන්ට ම සහජාත විප්‍රසූකතභාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. කාමාවචර රූපාවචර ලෝකෝත්තර විපාකයෝ චතුසමුට්ඨානික නිසමුට්ඨානික රූප කයට පශ්චාත්තාන විප්‍රසූකත වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති.

ක්‍රියානාමසාක්කයෝ තමන් නිසා උපදනා රූපයන්ට සහජාත විප්‍රසූකත වශයෙන් ද පූර්වයෙහි ඉපද ස්ථිතියට පැමිණි නිජචතුර් කායයන්ට පශ්චාත්තාන විප්‍රසූකත වශයෙන් ද ප්‍රත්‍යය වෙති.

රූපයන්ගෙන් හැදයවසාරූපය ප්‍රතිසන්ධික්ෂණයෙහි දී කාමාවචර රූපාවචර විපාකයන්ට සහජාත විප්‍රසූකත භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. ප්‍රචන්ති කාලයෙහි අරූපවිපාක ද්විපක්ඛ විභූත වර්ජිත නාමසාක්කයන්ට පුරේජාත විප්‍රසූකත භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. පක්ඛප්‍රසාදයෝ පක්ඛවිභූත නාමසාක්කයන්ට පුරේජාත විප්‍රසූකත භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති.

දිට්ඨිගතවිප්‍රසූතත, ඤාණවිප්‍රසූතත යන නැන්වල විප්‍රසූතත යන වචනයෙන් කියැවෙන්නේ ඒ ධර්මයන් ගේ අභාවය ය. විප්‍රසූතත පච්චය යන මෙහි විප්‍රසූතත සදින් කියැවෙන්නේ අභාවය නො වේ. එයින් කියැවෙන්නේ තමන් ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයන් හා ඒකත්වයට පැමිණියවුන් සේ නො බැඳී, ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තය හා අමිශ්‍ර ව පවත්නා රූපාරූප ධර්මයෝ ය. විප්‍රසූතත පච්චය යනු "විසුං පසුතතා විප්‍රසූතතා, විප්‍රසූතතා ච තෙ පච්චයො වා ති විප්‍රසූතත පච්චයො" යි විග්‍රහ කළ යුතු ය.

(21) අසති ප්‍රත්‍යය.

පොළොවෙහි පැවැත්ම හෙවත් ඇති බව එය ඇසුරු කොට පවත්නා වෘක්ෂලතාවන් ගේ හටගැනීමට පැවැත්මට උපකාර වන්නාක් මෙන් උත්පාදදී ක්ෂණත්‍රයට පැමිණ තිබෙන වර්තමාන රූපාරූපයෝ රූපාරූප ධර්මයන් ගේ හටගැනීමට හා බලවත් වීමට ද උපකාර වෙති. අසතිප්‍රත්‍යය යි කියනුයේ තමන් ගේ විද්‍යාමානත්වයෙන් අන්‍ය රූපාරූප ධර්මයන්ගේ උත්පත්තියට හා බලවත් වීමට උපකාර වන රූපාරූප ධර්මයන්ට ය. පොළොව ඇසුරුකොට පවත්නා වූ වෘක්ෂලතාවන් ගේ හටගැනීමට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු වන්නේ බීජයෝ ය.

පොළොව එයට හේතුවන්නේ අප්‍රධාන වශයෙනි. බීජයන්ගෙන් හටගත් වෘක්‍ෂලතාවන් ගේ වැඩිමට හා පැවැත්මට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතුවන්නේ පොළොව ය. එ මෙන් අස්භිභාවයෙන් රූපාරූප ධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන රූපාරූප ධර්මයන් අත්‍ය රූපාරූප ධර්මයන්ට ප්‍රධාන වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වන්නේ ඒවායේ බලවත් වීමට ය. එ බැවින් අස්භිප්‍රත්‍යය උපස්ථාපිතය ප්‍රධාන කොට ඇති ප්‍රත්‍යයක් සැටියට සලකනු ලැබේ. එහෙත් එහි ජනකභාවය ද සම්පූර්ණයෙන් නැත්තේ නො වේ.

සහජාතාදී අත්‍යශක්තීන් ගෙන් තොර ව අස්භිතා මාත්‍රයෙන් යම්කිසි ධර්මයකට ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයක් නැත්තේ ය. අස්භිතවයෙන් ප්‍රත්‍යය වන්නේ ද සහජාතාදී වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයන්ම ය. එ බැවින් අස්භි ප්‍රත්‍යය ත්‍රිරාශියෙහි සහජාත ය. වක්‍රානුපූරේජාතය, වක්‍රානුපූරේජාත ය, ආරම්භපූරේජාත ය, පශ්චාත්ජාතය ආහාර ය, රූපජීවිතේන්ද්‍රිය ය යන ප්‍රත්‍යය සහ ගේ වශයෙන් දක් වේ.

ත්‍රිරාශියෙහි සත් වැදෑරුම් කොට දක්වන ලද මේ අස්භිප්‍රත්‍යය සඵසධ්‍රාගික වශයෙන් සංකීර්ණයෙන් දත යුතනේ මේ සේ ය. උත්පාද දි ක්‍ෂණත්‍රයට පැමිණීමේ වශයෙන් වනිමාන වන්නා වූ එකුත් අනුවර්තය ය, වෛතසික දෙපතස ය. රූප අටවිස්ස ය යන මොවුහු අස්භි ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය. නිච්ඡාණය විද්‍යාමාන ධර්මයක් වුව ද අස්භිප්‍රත්‍යය භාවයෙන් සලකනු නො ලැබේ. අස්භිප්‍රත්‍යය වන්නේ වනිමාන භාවය ලැබීමට කලින් ප්‍රත්‍යය නො වන වනිමාන භාවය ලැබීම නිසා ම ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයන් ය. නිච්ඡාණය එය අරමුණු කොට උපදනා විත්තයන්ට ආරම්භ ප්‍රත්‍යය වන්නේ කලින් වනිමාන භාවය නො ලැබ සිට පසුව වනිමාන භාවය ලැබීම නිසා නො වේ. නිච්ඡාණයා ගේ කාලභේදයක් ද නැත්තේ ය. එය ආරම්භ භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වන්නේ අනිත වූ ද අනාගත වූ ද ආරම්භ ප්‍රත්‍යය වන ආකාරයට සමාන වූ ආකාරයෙනි. එ බැවින් එය අස්භිප්‍රත්‍යය නො වේ. එකම ධර්මය අත්‍ය ධර්මයන්ට ක්‍ෂණත්‍රයට පැමිණීමෙන් අස්භි භාවයෙන් ද නිරුද්ධ වීමෙන් නාස්ති භාවයෙන් ද ප්‍රත්‍යය වේ. අස්භිප්‍රත්‍යය නාස්ති ප්‍රත්‍යයට විරුධ ප්‍රත්‍යයෙකි. නිච්ඡාණයෙහි නාස්තිත්වයක් නො ලැබෙන බැවින් අමුතුවෙන් අස්භිත්වයට පැමිණීමෙන් තමන් අරමුණු කරන ධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වීමක් නැත. එ බැවින් ද නිච්ඡාණය අස්භි ප්‍රත්‍යයට අයත් නො වේ.

අස්භි ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ගෙන් තාම ධර්මයෝ සහජාත පශ්චාත්ජාත වශයෙන් ද රූපයෝ සහජාත පූරේජාත වශයෙන් ද ප්‍රත්‍යය වෙති. ආහාරය හා රූපජීවිතේන්ද්‍රිය ය තමන් ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් සමඟ

ද ඒවාට පෙර ද පසුව ද ලැබෙන්නේ වී නමුත් අසනි භාවයෙන් මිස සහජාතාදී ප්‍රත්‍යය භාවයෙන් නො සලකනු ලැබේ. අසනි ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ගේ ප්‍රත්‍යය වීමේ පිළිවෙළ මෙසේ ය. :-

පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා වූ කුශලසාක්‍ෂකයෝ ඔවුනොවුන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ද චතුර්වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කුශලසාක්‍ෂකයෝ ඔවුනොවුන්ට ද සහජාතාසනි භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. අකුශලසාක්‍ෂකයන් ප්‍රත්‍යය වන්නේ ද එසේ ය. පඤ්චවෝකාරභවයෙහි පශ්චාත්තාත කුශල-කුශලයෝ සුචියෙහි හටගත් චතුසමුට්ඨානික තිසමුට්ඨානික කායයන්ට පශ්චාත්තාතාසනි භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති.

කාමාවචර රූපාවචර විපාකසාක්‍ෂකයෝ ප්‍රතිසන්ධියෙහි දී ඔවුනොවුන්ට හා කම්ප රූපයන්ට ද ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි ඔවුනොවුන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ද සහජාතාසනි භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි සථිතිප්‍රාප්ත චතුසමුට්ඨානික තිසමුට්ඨානික කායයන්ට ද පශ්චාත්තාතාසනි භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. අරූපාවචර විපාකසාක්‍ෂකයන් හා අරූපලෝකයෙහි උපදනා ලෝකෝත්තර විපාකසාක්‍ෂකයෝ ද ඔවුනොවුන්ට සහජාතාසනි භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. පඤ්චවෝකාර භවයෙහි ලෝකෝත්තර විපාකයෝ ඔවුනොවුන්ට හා චිත්තජරූපයන්ට සහජාතාසනි භාවයෙන් ද සුචියෙහි උපන් තිජ චතුර්කායයන්ට පශ්චාත්තාතාසනි භාවයෙන් ද ප්‍රත්‍යය වෙති.

රූපාවචර ක්‍රියානාමසාක්‍ෂකයෝ සමුප්‍රසූක්තසාක්‍ෂකයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට සහජාතාසනි භාවයෙන් ද සුරේජාත තිජ චතුර් රූපයන්ට පශ්චාත්තාතාසනි භාවයෙන් ද ප්‍රත්‍යය වෙති. කාමාවචරාරූපාවචර ක්‍රියා නාමසාක්‍ෂකයෝ රූප ලෝකයෙහි සමුප්‍රසූක්තසාක්‍ෂකයන්ටද පඤ්චවෝකාරයෙහි සමුප්‍රසූක්තසාක්‍ෂකයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ද සහජාතාසනි භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති.

රූපාසනිප්‍රත්‍යය සහජාත සුරේජාත ආහාර රූපජීවිතෝත්ථිය වශයෙන් සිව්වැදෑරුම් වේ. සහජාත රූපාසනිප්‍රත්‍යය කම්භිද් හේතූන් ගේ වශයෙන් සිව්වැදෑරුම් වේ. එයින් කම්ප භූත රූපයෝ ඔවුනොවුන්ට හා උපාදය රූපයන්ට ද සහජාතාසනි භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. ප්‍රතිසන්ධිකෂණයෙහි හෘදයරූපය කාමාවචර රූපාවචර විපාකසාක්‍ෂකයන්ට සහජාතාසනි භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. චිත්තජ සෘතූජ ආහාරජ භූතයෝ ද ඔවුනොවුන්ට හා උපාදය රූපයන්ට සහජාතාසනි භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති.

සුරේජාතාසනිප්‍රත්‍යය වනාහි වසාසුරේජාත ආරම්භ සුරේජාත වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එය ත්‍රිරාශියෙහි දක් වූ පරිද්දෙන් දත යුතු ය.

රූපජීවිතේන්ද්‍රියසම්ප්‍රත්‍යය ද ත්‍රිරාශියෙහි කී පරිද්දෙන් දත යුතු ය. මෙහි කුශලාදී ධර්මයන් ගේ ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වීම කියන ලද්දේ එකට උපදනා විභතවෛතසිකයන් ගැන ය, සම්ප්‍රසූක්තසාක්‍ෂ්‍යයන්ට ප්‍රත්‍යය වීම ය යි කියන ලද්දේ ද එය ම ය. මහා භූතයන් ගේ ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වීම කියන ලද්දේ ද එක් එක් කලාපයක භූතයන් ගේ වශයෙනි. අත්ථි (අසනි) යනු විග්‍රහ නො කළ හැකි නිපාත පදයෙකි.

(22) නාස්ති ප්‍රත්‍යය.

එක් සන්නානායක එක් වරෙක අවකාශ ඇත්තේ විභත සාංගිකාදී එක් අරූප ධර්ම සමූහයකට පමණක් ඉපදීමට ය. අනික් අරූප ධර්ම සමූහයකට ඉපදීමට අවකාශ ලැබීමට පළමු උපන් අරූප ධර්ම සමූහය අභාවප්‍රාප්ත විය යුතු ය. පළමු උපන් අරූපධර්ම සමූහයන් නිරුද්ධ වූ පසු නිරුද්ධ වූ ධර්ම සමූහයන් ගේ ස්ථානය ලබා පසු පසු ව උපදනා අරූප ධර්ම සමූහයෝ උපදිති. තමන් ගේ ස්ථානය ගෙන අන්‍ය අරූප ධර්මයන්ට ඉපදිය හැකිවන පරිදි නිරුද්ධ වූ අරූපධර්මයෝ තමන්ගෙන්ට අනතුරුව තමන් ගේ තැන ගෙන උපදනා අරූපධර්මයන්ට නාස්ති භාවයෙන් උපකාර වෙති. එසේ උපකාර වන්නා වූ අරූපධර්මයෝ නාස්තිප්‍රත්‍යය ය. එය ජනක ප්‍රත්‍යයකි. නාස්තිශක්තිය ය කියා විශේෂ ප්‍රත්‍යය ශක්තියක් නැත. "යාමෙහි දී උපන් සිත සිටීමෙහි දී ද ඇත. හිඳීමෙහි දී ද ඇත. නිඳීමෙහි දී ද ඇත. ඊයේ උපන් සිත අදත් ඇත." යනාදීන් නිරුද්ධ වූ සිත් ද ඇති සැටියට වරදවා ගන්නවුන් ගේ ඒ වැරදි හැඟීම දුරුවනු පිණිස නාස්තිප්‍රත්‍යය වදරන ලද යි ඇතැම් ආචාර්යයෝ කියති. එය විමසා ගත යුත්තෙකි. නාස්තිප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ගේ විභාග හා ප්‍රත්‍යය වීමේ ක්‍රමය ද අනන්තර ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් දත යුතු ය.

(23-24) විගත ප්‍රත්‍යය හා අවිගත ප්‍රත්‍යය.

විනාශයට ගිය ධර්මය හෙවත් නිරුද්ධ වූ ධර්ම විගත නම් වේ. විගතභාවයෙන් උපකාරක ධර්මයෝ විගත ප්‍රත්‍යය ය. විනාශයට නො ගිය ධර්මය හෙවත් උත්පාද ස්ථිති භවය යන ක්ෂණත්‍රයෙහි සිටින ධර්මය අවිගත නම් වේ. අවිගත භාවයෙන් උපකාරක ධර්මයෝ අවිගත ප්‍රත්‍යය ය. ධර්ම වශයෙන් හා ප්‍රත්‍යය වන ආකාරයෙන් ද නාස්තිප්‍රත්‍යය විගත ප්‍රත්‍යය දෙකහි වෙනසක් නැත්තේ ය. වෙනස ඇත්තේ වචන වල

පමණෙකි. එසේ ම අසනි අවිගත ප්‍රත්‍යය දෙකින් ද වෙනසක් නැත්තේ ය. අසනි නාසනි ප්‍රත්‍යය දෙක දේශනය කිරීමෙන් ම ප්‍රත්‍යය කථාව සම්පූර්ණ වනු ද දේශනා විලාස වශයෙන් හෝ මේ දූකය දේශනය කිරීමෙන් ම කාරණය අවබෝධ කරවිය හැකි පුද්ගලයන් ගේ වශයෙන් හෝ නැවත විගතාවිගත දූකය වදරණ ලද්දි පටිඨාන අටුවාවෙහි දක්වා තිබේ. දේශනය කළ හැකි බොහෝ ධර්ම හා බොහෝ ආකාර ඇති නැත කැමති ධර්මයක් කැමති ආකාරයකින් දේශනය කරන බව දේශනා විලාශය ය. මේ ප්‍රත්‍යය කථාවෙහි අත්ථි යන වචනයෙන් අදහස් කරනුයේ උත්පාදදී ක්ෂණත්‍රයෙහි පවත්නා ධර්මය ය. තත්ථි යන වචනයෙන් අදහස් කරනුයේ උත්පාද දී ක්ෂණත්‍රය ඉක්ම වූ ධර්මය ය. "අත්ථිපුගලො අත්තනිතාය පටිපනෙනා, අත්ථිති බො කථවාන එකො අනෙනා, තත්ථිති බො කථවාන එකො අනෙනා"

යනාදීන් බුදුසස්තෙහි ද ලෝකයෙහි ද අනේකාථීයත් සඳහා අත්ථි තත්ථි යන වචන දෙක ව්‍යවහාර කෙරෙති. එ බැවින් අත්ථිපථවය තත්ථි පථවය දෙක පමණක් වදළ කල්හි සැමට ම කාරණය තේරුම් ගත හැකි නොවේ. අත්ථි තත්ථි පථවය දෙක වදළ පමණින් කාරණය තේරුම් ගත නො හැකි නැතැත්තන්ට තේරුම් ගත හැකි වනු පිණිස විගතපථවයො අවිගතපථවයො යි අන් ආකාරයකින් අත්ථි තත්ථි ප්‍රත්‍යය දෙක ම වදරන ලදය යනු අටුවාවෙහි දක්වෙන අදහස ය. මූලටීකාවෙහි හා විසුඨිමග්ග ටීකාවෙහි අත්ථි අවිගත තත්ථි විගත දූකයන් ගේ වෙනස් කම් ද දක්වා තිබේ. ඒවා කාරණයට ගැලපෙනු යි නො සිතේ. විමසා ගත යුතු ය.

ප්‍රත්‍යයන් ගේ විනිශ්චය.

ධම්මනො කාලනො වෙ ව නානස්සකාර හෙදනො,
පථවිසුස්සත්තනො වෙ ව වික්ඛාදා තබ්බො විනිච්ඡයො.

යනුවෙන් දක්වෙන පරිදි ප්‍රත්‍යය පිළිබඳ වූ ඥානය පිරිසිදු වනු පිණිස ධර්ම වශයෙන් ද, කාල වශයෙන් ද, නානාප්‍රකාර හේදයෙන් ද, ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත වශයෙන් ද, ප්‍රත්‍යයන් ගේ විනිශ්චය දත යුතු ය.

එහි ධර්ම වශයෙන් විනිශ්චය මෙසේ ය. :- සුවිසි දෙකෙන් වූ ප්‍රත්‍යයන් අතුරෙන් හේතු ප්‍රත්‍යය නාමරූපධර්මයන් අතුරෙන් නාම ධර්මයන් ගෙන් එක් කොටසකි. ආරම්භණප්‍රත්‍යය ප්‍රඥප්තිය හා අභාවයන් සමඟ සකල නාමරූපධර්මයෝ ය. අධිපතිප්‍රත්‍යයෙහි සහජාතාධිපතිය

නාමධර්මකදේශයකි. කම්, ධ්‍යාන මාර්ග ප්‍රත්‍යයෝ ද නාමධර්මකදේශයෝ ය. ආරම්භාධිපතිප්‍රත්‍යය ගරු කළ යුතු සකල නාමරූප ධර්මයෝ ය. අනන්තර ය, සමන්තර ය, පච්ඡාජාන ය, ආසේවන ය, විපාක ය, සම්ප්‍රසූත ය, තත්ථි ය, විගත ය යන මේ ප්‍රත්‍යයෝ නාමධර්මයෝ ය. ඒ ප්‍රත්‍යයන්ට නිව්‍යාණය නො ගැනෙන බැවින් නාමධර්මකදේශයෝ ය යි ද කිය යුතු ය. පුරේජාන ප්‍රත්‍යය රූපේකදේශයෙකි. අවශේෂ ප්‍රත්‍යයෝ නාම රූපයෝ ය.

ප්‍රත්‍යයන්ගේ කාල වශයෙන් විනිශ්චය මෙසේ ය :-

පට්ඨසානතා ව හොනෙත්ථ පට්ඨයා දස පඤ්ච ව
අතීතා එව පඤ්ච කො තෙ කාලෙ ද්වෙ පි නිසයිතො
තයො තිකාලිකා වෙ ව විමුක්තා පි ව කාලතො

සූට්ඨි ප්‍රත්‍යයන් අතුරෙන් හේතු, සහජාන, අඤ්ඤාමඤ්ඤා, නිස්සය, පුරේජාන, පච්ඡාජාන, විපාක, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ඤාන, මග්ග, සම්ප්‍රසූත, විප්‍රසූත, අත්ථි, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍යයෝ පසළොස් දෙන ප්‍රත්‍යුක්ත කාලිකයෝ ය. අනන්තර, සමන්තර, ආසේවන, තත්ථි විගත යන ප්‍රත්‍යයෝ පස් දෙන අතීත කාලිකයෝ ය. කම්ප්‍රත්‍යය සහජාන කම්ප්‍රත්‍යයා ගේ වශයෙන් වතීමාන කාලික ද නානාක්ෂණික කම්ප්‍රත්‍යයා ගේ වශයෙන් අතීත කාලික ද වේ. ආරම්භ, අධිපති, උපනිස්සය යන ප්‍රත්‍යයෝ තිදෙන ත්‍රිකාලිකයෝ ද වෙති. නිව්‍යාණ ප්‍රඥප්තීන් ගේ වශයෙන් කාලමූක්තයෝ ද වෙති. ප්‍රත්‍යයන් ගේ නානාප්‍රකාර හේදය හා ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ද ත්‍රිඛාලිකයෝ හා යට දකවුණු ප්‍රත්‍යය විසාරයෙන් ද දත යුතු ය.

තඬද අනේක ධර්මයන් ගේ ඒක ප්‍රත්‍යය භාවය ය, එක් ධර්මයක්හු-ගේ අනේක ප්‍රත්‍යය භාවය ය, එක් ප්‍රත්‍යයක ගේ අනේක ප්‍රත්‍යය භාවය ය, ප්‍රත්‍යයන් ගේ සභාග භාවය ය, ප්‍රත්‍යයන් ගේ විසභාග භාවය ය, ප්‍රත්‍යයන් ගේ යුගල භාවය ය, ජනකාජනක භාවය ය, සඵලානිකා-සඵලානික භාවය ය, රූපය රූපයට ප්‍රත්‍යය වීම යනාදි විභාගය ය, භවහේදය ය යන මේ කරුණු දසය පිළිබඳ විනිශ්චය ද දත යුතු ය.

එහි අනේක ධර්මයන් ගේ ඒකප්‍රත්‍යය භාවය පිළිබඳ විනිශ්චය මෙ සේ ය. :- සූට්ඨි ප්‍රත්‍යයන් අතුරෙන් කම්ප්‍රත්‍යයෙන් අන්‍යවූ ප්‍රත්‍යය තෙවිස්ස ම අනේක ධර්ම ප්‍රත්‍යයෝ ය. කම්ප්‍රත්‍යය එක් ධර්මයක් වූ චේතනාව ය. එය ඒකධර්ම ප්‍රත්‍යය ය.

එක් ධර්මයක්හු ගේ අනේක ප්‍රත්‍යය භාවය පිළිබඳ විනිශ්චය මෙ සේ ය :- හේතු ප්‍රත්‍යයට අයත් එක් ධර්මයක් වූ අමෝහය පුරේජාන

කමම ආහාර ක්‍රමය යන ප්‍රත්‍යය සතර හැර ඉතිරි ප්‍රත්‍යය විස්සට ම අයත් වේ. ඉතිරි විසි ආකාරයෙන් ම එය ප්‍රත්‍යය වේ. අලෝභය හා අදෝසය ඉන්ද්‍රිය මාගී ප්‍රත්‍යයභාවයට ද නො පැමිණෙති. ඉතිරි අටළොස් ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. ලෝභ මෝහයෝ විපාක ප්‍රත්‍යය භාවයට ද නො පැමිණෙති. ඉතිරි ප්‍රත්‍යය සතොළොස්ට ඒවා අයත් වෙති. ද්වේෂය අධිපති ප්‍රත්‍යය භාවයට ද නො පැමිණේ. ඉතිරි සොළොස් ප්‍රත්‍යයන්ට අයත් වේ.

ආරම්භකප්‍රත්‍යයෙහි රූපායතනය වක්‍රවිඤ්ඤාධාතුවට ආරම්භක පුරේජාන අතථි අවිගත යන සතර ආකාරයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. මනෝ ධාතුවට හා අහේතුක මනෝවික්‍රදාණධාතුවට ද ප්‍රත්‍යය වේ. සහේතුක මනෝවික්‍රදාණ ධාතුවට වනාහි ආරම්භකධිපති ආරම්භකපතිස්සය යන ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් ද ප්‍රත්‍යය වේ. මෙසේ සකලාරම්භක ධර්මයන් ගේ ම අනේක ප්‍රත්‍යය භාවය දත යුතු.

අධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි ආරම්භකධිපතියෙහි අනේක ප්‍රත්‍යය භාවය ආරම්භක ප්‍රත්‍යයෙහි කී පරිද්දෙන් ම දත යුතු ය. සහජාතාධිපති ධර්මයන් අතුරෙන් විමංසාධිපතිය අමෝහහේතුව සේ විසි ආකාරය කින් ප්‍රත්‍යය වේ. ඡන්ද හේතුපුරේජාන කමම ආහාර ඉන්ද්‍රිය ක්‍රමය මග යන ප්‍රත්‍යයෝ නො වේ. ඉතිරි සතොළොස් ප්‍රත්‍යයන්ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. විතනය හේතු පුරේජාන කමම ක්‍රමය මග යන ප්‍රත්‍යයෝ නො වේ. ඉතිරි එකුන්විසි ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. චිරියය හේතු පුරේජාන කමම ආහාර ක්‍රමය යන ප්‍රත්‍යයෝ නො වේ. සෙසු එකුන්විසි ප්‍රත්‍යයන්ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

අනන්තර ප්‍රත්‍යයෙහි වක්‍රවිඤ්ඤාණධාතූ යනාදීන් පාලියෙහි දක්වෙන චතුස්සකධියන් අතුරෙන් වේදනාස්සකධිය හේතු පුරේජාන කම්මාහාර මාගී ප්‍රත්‍යයෝ නො වේ. සෙසු එකුන්විසි ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. සංඥාස්සකධිය ඉන්ද්‍රිය ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යයෝ ද නො වේ. සෙසු සතොළොස් ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. සංසකාරස්සකධියෙහි හේතුහු හේතුප්‍රත්‍යයෙහි කී පරිද්දෙන් ද ඡන්ද වියඝ්‍රයෝ අධිපතිප්‍රත්‍යයෙහි කී පරිද්දෙන් ද ප්‍රත්‍යය වෙති. සාර්ථක හේතුපුරේජාන කමේන්ද්‍රිය ධ්‍යාන මාගී ප්‍රත්‍යයෝ නො වේ. සෙසු අටොළොස් ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. වේතනාව හේතු පුරේජානේන්ද්‍රිය ධ්‍යාන මාගී ප්‍රත්‍යයෝ නො වේ. සෙසු එකුන්විසි ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. විතකීය හේතු පුරේජාන කම්මා හාර ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයෝ නො වේ. සෙසු එකුන්විසි ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. විචාරය මාගී ප්‍රත්‍යය ද නො වේ.

එය සෙසු අටොළොස් ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. ප්‍රීතිය ද ඒ ප්‍රත්‍යයන්ගේ වශයෙන් ම ප්‍රත්‍යය වේ. විතෙකකගනාව හේතු පුරේජාන කම්භාර ප්‍රත්‍යයෝ නො වේ.ඉතිරි විසි ප්‍රත්‍යයන්ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. ශ්‍රද්ධාව හේතු පුරේජාන කම්භාර ක්‍රමාන මාගී ප්‍රත්‍යයෝ නොවේ. සෙසු අටොළොස් ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. ස්මෘතිය ඒ අටොළොස් ප්‍රත්‍යයෝ ය, මාගීප්‍රත්‍යය ය යන එකුන්විසි ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. ජීවිතේන්ද්‍රියය ශ්‍රධාවට කී අටොළොස් ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. හිරිය හා ඔත්තප්පය එයින් ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය හැර සෙසු සතොළොස් ප්‍රත්‍යයන්ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. කායපසුසාධාදි යුගලයෝ ද එ සේ ම ය. යෝවාපනක ධර්මයන්ට අයත් වූ අධිමොක්‍ෂ මනස්කාර තත්‍රමණ්ඩනතා කරුණා මුදිතා යන මොවුන්ගේ ප්‍රත්‍යය භාවය ද එ සේ ම ය. විරතීභූ වනාහි ඉහත කී ප්‍රත්‍යයෝ ය, මාගීප්‍රත්‍යය ය යන අටොළොස් ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. දෘෂ්ටිය එයින් විපාක ප්‍රත්‍යය හැර සෙසු සතොළොස් ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. මිච්ඡාවාචා මිච්ඡාකමමනන මිච්ඡාආජීවයෝ ඒ ප්‍රත්‍යයෝ ය, කම්භාර ප්‍රත්‍යය දෙකය යන එකුන්විසි ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. අහිරික අනොත්තප්ප මාන චිත්තමිධ උධව්ව යන මොහු හේතු පුරේජාන කම මිච්ඡාක ආහාර ඉන්ද්‍රිය ක්‍රමාන මග්ග යන ප්‍රත්‍යයෝ නො වෙති. ඉතිරි සොළොස් ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. විචිකිච්ඡා ඉසායා මච්ඡරිය කුක්කුච්ච යන මොහු ඒවායින් අධිපති ප්‍රත්‍යය හැර සෙසු පසළොස් ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. විඤ්ඤානකර්මයා ගේ අනේක ප්‍රත්‍යය භාවය අධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි කී පරිදි දත යුතු ය.

සහජාන ප්‍රත්‍යයට අයත් නාමධර්මයන් ගේ අනේකප්‍රත්‍යය භාවය කියන ලද පරිදි දත යුතු ය. රූපධර්මයන් අතුරෙන් මහා භූතයෝ සතර දෙන ආරම්භ ආරම්භණාධිපති සහජාන අක්කු මක්කු නිසාය උප නිසාය පුරේජාන අපථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය නවදෙනාගේ වශයෙන් අනේකප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණෙති. හෘදය වස්තුව ඒ ප්‍රත්‍යයන් ගේ හා විප්‍රසූක්‍ෂ්ණ ප්‍රත්‍යයා ගේ ද වශයෙන් දශාකාරයකින් ප්‍රත්‍යය වේ.

අන්‍යෝන්‍යප්‍රත්‍යයෙහි පෙර නො කියවුණු ධර්මයක් නැත්තේ ය. නිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහි වක්ඛායනනාදීහු ආරම්භ ආරම්භණාධිපති නිසාය උපනිසාය පුරේජාන ඉන්ද්‍රිය විපසුක්‍ෂ්ණ අපථි අවිගත යන මොවුන් ගේ වශයෙන් නවකාරයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති.

උපනිශ්ශ්‍රයප්‍රත්‍යයෙහි ද නො කියවුණු ධර්මයක් නැත්තේ ය. පුරේජාන ප්‍රත්‍යයෙහි රූප ශබ්ද ගන්ධ රසායනනයෝ ආරම්භ ආරම්භණාධිපති

උපනිසාය පුරේජාන අතථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය සය ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. මෙහි පෙර නො කියවුණු දෙයක් ඇත්තේ මෙපමණ ය. පඤ්චාස්තාදියෙහි ද නො කියවුණු ධර්මයක් තැන්තේ ය.

ආහාර ප්‍රත්‍යයෙහි කලලිංකාරාහාරය ආරම්මණ ආරම්මණාධි පති උපනිසාය ආහාර අතථි අවිගත යන සයාකාරයෙන් ප්‍රත්‍යයවේ. ඉන්ද්‍රියප්‍රත්‍යයාදියෙහි ද නො කියවුණු ධර්මයක් තැන්තේ ය.

එක් ප්‍රත්‍යයක ගේ අනේක ප්‍රත්‍යය භාවය මෙසේ ය :- හේතුවාදි ප්‍රත්‍යයන්ට අයත් ධර්මයන් ගෙන් එක් එක් ධර්මයක් ස්වකීය ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත යන්ට හේතුවාදි වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙමින් එකෙණෙහි ම ඒ ධර්මයන්ට ම අන්‍යාකාරයන්ගෙන් ද ප්‍රත්‍යය වෙති. එය එක් ප්‍රත්‍යයක ගේ අනේක ප්‍රත්‍යය භාවය ය. ඒ අනේක ප්‍රත්‍යය භාවය පිළිබඳ විනිශ්චය මෙසේ ය.

අමෝහය හේතුප්‍රත්‍යය ය, එය තමා ගේ හේතුප්‍රත්‍යය භාවය නොහරිමින් ම අධිපති සහජාත අක්කමක්ක නිසාය විපාක ඉන්ද්‍රිය මගහ සම්ප්‍රසූක්ත විප්‍රසූක්ත අතථි අවිගත යන අන්‍ය වූ ආකාර එකොළොස්කින් ද ප්‍රත්‍ය වේ. හෙවත් අනේක ප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ. අලෝභාදෝසයෝ දෙදෙන ඒවායින් අධිපති ඉන්ද්‍රිය මගහ යන ප්‍රත්‍යය තුන හැර සෙසු ප්‍රත්‍යයන්ගේ වශයෙන් අනේකප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණෙති. මේ විපාක හේතූන් ප්‍රත්‍යය වීමේ ක්‍රමය ය. කුශලක්‍රියා හේතූන්ට විපාක ප්‍රත්‍යය භාවය නො ලැබේ. ලෝභදෝස මෝහයෝ ඒ ප්‍රත්‍යය තුන හා විපාක ප්‍රත්‍යය ද හැර සෙසු ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් අනේක ප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණෙති.

ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය තමා ගේ ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය භාවය නො හරිමින් ම ආරම්මණාධිපති නිසාය උපනිසාය පුරේජාන විප්‍රසූක්ත අතථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් අන්‍ය වූ සත් ආකාරයකින් අනේක ප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ. මේ උත්කෘෂ්ට වශයෙන් ලැබෙන ප්‍රත්‍යය ගණනය. අතීතානාගත අරූප ධර්මයන් හා රූප ධර්මයන් ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය වන කල්හි ආරම්මණාධිපති ආරම්මණුපනිසාය යන මොවුන් ගේ වශයෙන් පමණක් අනේක ප්‍රත්‍යය භාවය ලැබේ.

අධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි විමංසය අමෝහය මෙනි. ඡන්දාධිපතිය, අධිපති ප්‍රත්‍යය භාවය නොහරිමින් ම සහජාත අක්කමක්ක නිසාය විපාක සම්ප්‍රසූක්ත විප්‍රසූක්ත අතථි අවිගත යන අන්‍ය වූ අටාකාරයකින් අනේකප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ. වියඝීය ඒ ප්‍රත්‍යයන් අටදෙනා ගේ හා ඉන්ද්‍රිය මාගී ප්‍රත්‍යය දෙදෙනාගේ ද යන දස දෙනෙක් වූ ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් අනේක ප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ. විත්තය ඒ ප්‍රත්‍යයන්

ගෙන් මාගී ප්‍රත්‍යය හැර ආහාර ප්‍රත්‍යය ඇතුළු කොට ලැබෙන ප්‍රත්‍යය දස දෙනා ගේ වශයෙන් අනෙක ප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ. ආරම්භකාධිපති ප්‍රත්‍යයා ගේ අනෙක ප්‍රත්‍යය භාවය ඉහත ආරම්භක ප්‍රත්‍යයෙහි කී පරිදි දත යුතු ය.

අනන්තර සමන්තර ප්‍රත්‍යයෝ දෙදෙන අනන්තර සමන්තර භාවය නොහරිමින් ම උපනිස්සය කම්ම ආසේවන න්‍යායී විගත යන මොවුන් ගේ වශයෙන් පස් ආකාරයකින් අනෙක ප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණෙති. එහි කම්ප්‍රත්‍යය භාවය ලබන්නේ ආයාගී මාගී චේතනාව ය. සෙස්සෝ එය නො ලබති.

සහජාතප්‍රත්‍යය නමා ගේ සහජාත ප්‍රත්‍යය භාවය නො හරිමින් ම හේතු අධිපති අක්කමක්ක නිස්සය කම්ම විපාක ආහාර ඉන්ද්‍රිය ක්‍රියා මගහ සම්ප්‍රසන්න විප්‍රසන්න අතී අවිගත යන ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් තුදස් ආකාරයකින් අනෙක ප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ. මෙය ද උත්තරාසන පරිච්ඡේදය ය. හෘදයවසතුව සහජාත ප්‍රත්‍යය වන කල්හි හේතුප්‍රත්‍යාදිය නො ලැබේ. අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යයෙහි ක්‍රමය ද එසේ ම ය.

නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය නමා ගේ නිශ්‍රයප්‍රත්‍යය භාවය නො හැර ම සුච්ඡි ප්‍රත්‍යයන් අතුරෙන් නමා ගේ නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය භාවය හා අනන්තර සමන්තර පච්ඡාජාත ආසේවන න්‍යායී විගත යන ප්‍රත්‍යය සය ද හැර අවශේෂ ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් සන්ද්‍රොස් ආකාරයකින් අනෙක ප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ. මෙය ද උත්තරාසන පරිච්ඡේදය ය. නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වන හෘදයවසතුවාදියට හේතුප්‍රත්‍යාදිය නො ලැබේ.

උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහි ආරම්භකපනිශ්‍රයය ආරම්භකාධිපති ප්‍රත්‍යය මෙති. අනන්තරූප නිශ්‍රයය අනන්තරූපනිශ්‍රයය ප්‍රත්‍යය භාවය නො හැර ම අනන්තර සමන්තර කම්ම ආසේවන න්‍යායී විගත යන මොවුන් ගේ වශයෙන් සයාකාරයකින් ද අනෙක ප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ. මෙහි කම් ප්‍රත්‍යය භාවය ලබන්නේ ආයාගී මාගී චේතනාව පමණකි. ප්‍රකානෝපනිශ්‍රයය ප්‍රකානෝපනිශ්‍රය වශයෙන් ම ප්‍රත්‍යය වේ. නානාක්ෂණික කම්ම කම්මාදි වශයෙන් ද ප්‍රත්‍යය වේ.

සුරේජාතප්‍රත්‍යය නමා ගේ සුරේජාත භාවය නො හරිමින් ම ආරම්භක ආරම්භකාධිපති නිස්සය උපනිස්සය ඉන්ද්‍රිය විප්‍රසන්න අතී අවිගත යන මොවුන් ගේ වශයෙන් අන්‍ය වූ අක්කාකාරයකින් අනෙක ප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ. මෙය ද උත්තරාසන පරිච්ඡේදය ය. ආරම්භක සුරේජාතයෙහි නිශ්‍රය ඉන්ද්‍රිය විප්‍රසන්න ප්‍රත්‍යය භාවයෝ නො ලැබෙති.

පඤ්චාස්ත ප්‍රත්‍යය නමා ගේ පඤ්චාස්ත භාවය නො හරිමින් ම විප්‍රසූත අත්ථි අවිගත යන මොවුන් ගේ වශයෙන් අන්‍ය වූ ද තුන් ආකාරයකින් අනේකප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ.

ආසේවනප්‍රත්‍යය ආසේවනප්‍රත්‍යය භාවය නො හරිමින් ම අනන්තර සමන්තර උපනිස්සය තත්ථි විගත යන මොවුන් ගේ වශයෙන් අන්‍ය වූ ද පඤ්චාකාරයකින් අනේකප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ.

කම්ප්‍රත්‍යයෙහි සහජාතකම්ය නමා ගේ කම් ප්‍රත්‍යය භාවය නො හරිමින් ම සහජාත අක්කමක්ක නිස්සය විපාක ආහාර සමප්‍රසූත විප්‍රසූත අත්ථි අවිගත යන මොවුන් ගේ වශයෙන් අන්‍ය වූ ද නවාකාරයකින් අනේක ප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ. නානාක්ෂණික කම්ප්‍රත්‍යය උපනිස්සය අනන්තර සමන්තර තත්ථි විගත යන මොවුන් ගේ වශයෙන් අන්‍ය වූ ද පඤ්චාකාරයකින් අනේක ප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ.

විපාකප්‍රත්‍යය නමා ගේ විපාකප්‍රත්‍යය භාවය නො හරිමින් ම හේතු අධිපති සහජාත අක්කමක්ක නිස්සය කම්ම ආහාර ඉන්ද්‍රිය ක්‍රියා මග සමප්‍රසූත විප්‍රසූත අත්ථි අවිගත යන මොවුන් ගේ වශයෙන් අන්‍ය වූ ද තුදස් ආකාරයකින් අනේක ප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ.

ආහාර ප්‍රත්‍යයෙහි කබලිංකාරාහාරය ආහාර ප්‍රත්‍යය භාවය නො හරිමින් ම අත්ථි අවිගත යන දෙයාකාරයෙන් ද අනේක ප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ. ඉතිරි ආහාරයෝ තිදෙන ආහාර ප්‍රත්‍යය භාවය නො හරිමින් ම සුදුසු පරිදි අධිපති සහජාත අක්කමක්ක නිස්සය කම්ම විපාක ඉන්ද්‍රිය සමප්‍රසූත විප්‍රසූත අත්ථි අවිගත යන මොවුන් ගේ වශයෙන් අන්‍ය වූ ද එකොළොස් ආකාරයකින් අනේකප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ.

ඉන්ද්‍රියප්‍රත්‍යයෙහි රූපේන්ද්‍රියයෝ පස්දෙන ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය භාවය නොහරිමින් ම නිස්සය පුරේජාත විප්‍රසූත අත්ථි අවිගත යන මොවුන් ගේ වශයෙන් අන්‍ය වූ ද පස් ආකාරයකින් අනේක ප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ. රූපථිවිනේන්ද්‍රිය ය ද ඉන්ද්‍රියප්‍රත්‍යයභාවය නො හරිමින් ම අත්ථි අවිගත යන මොවුන් ගේ වශයෙන් අන්‍ය වූ ද දෙයාකාරයකින් අනේක ප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ. අරූපේන්ද්‍රියයෝ ද සුදුසු පරිදි ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයභාවය නො හරිමින් ම හේතු අධිපති සහජාත අක්කමක්ක නිස්සය විපාක ආහාර ක්‍රියා මග සමප්‍රසූත විප්‍රසූත අත්ථි අවිගත යන මොවුන් ගේ වශයෙන් අන්‍ය වූ ද තෙළෙස් ආකාරයකින් අනේක ප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණෙති.

ධ්‍යානප්‍රත්‍යය තමා ගේ ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය භාවය නො හරිමින් ම සුදුසු පරිදි සහජාත අක්‍ෂමක්‍ෂම නිස්සය විපාක ඉන්ද්‍රිය මගහ සම්ප්‍රයුක්ත විප්‍රයුක්ත අත්ථි අවිගත යන මොවුන් ගේ වශයෙන් අත්‍ය වූ ද දසාකාරයකින් අනේකප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ.

මාගීප්‍රත්‍යය තමා ගේ මාගීප්‍රත්‍යයභාවය නො හරිමින් ම යථානුරූප වශයෙන් ධ්‍යානප්‍රත්‍යයෙහි කී ප්‍රත්‍යය දශය ය, හේතු අධිපති ප්‍රත්‍යය දෙකය යන මොවුන් ගේ වශයෙන් අත්‍ය වූ ද ද්වාදසාකාරයකින් අනේක ප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ.

සම්ප්‍රයුක්තප්‍රත්‍යය සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යයභාවය නොහරිමින් ම යථානුරූප පරිද්දෙන් හේතු අධිපති සහජාත අක්‍ෂමක්‍ෂම නිස්සය කමම විපාක ආහාර ක්‍රමාන මගහ අත්ථි අවිගත යන මොවුන් ගේ වශයෙන් අත්‍ය වූ ද තෙළෙස් ආකාරයකින් අනේකප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ.

විප්‍රයුක්තප්‍රත්‍යය විප්‍රයුක්තප්‍රත්‍යය භාවය නො හරිමින් ම අනන්තර සමන්තර ආසේවන තත්ථි විගත යන ප්‍රත්‍යය පස හැර ඉතිරි ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් යෙදෙන පරිදි අත්‍ය වූ ද අටළොස් ආකාරයකින් අනේකප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ.

අසිප්‍රත්‍යය අසිප්‍රත්‍යය භාවය නො හරිමින් ම අනන්තර සමන්තර ආසේවන තත්ථි විගත යන ප්‍රත්‍යය පස හැර ඉතිරි ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් යෙදෙන පරිදි අත්‍ය වූ ද අටළොස් ආකාරයකින් අනේකප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ.

තාසි විගත ප්‍රත්‍යයෝ අනන්තර ප්‍රත්‍යය මෙනි. අවිගත ප්‍රත්‍යය අසිප්‍රත්‍යය මෙනි. මේ එක් ප්‍රත්‍යයක්හු ගේ අනේක ප්‍රත්‍යභාවය ය පිළිබඳ විනිශ්චය ය.

ප්‍රත්‍යයන් ගේ සභාගත්වය පිළිබඳ වූ විනිශ්චය මෙ සේ ය :- සුවිසි ප්‍රත්‍යයන් අතුරෙන් අනන්තර සමන්තර අනන්තරූපනිස්සය ආසේවන තත්ථි විගත යන මේ ප්‍රත්‍යයෝ සභාගයෝ ය. එ සේ ම ආරම්භ ආරම්භාධිපති ආරම්භානුප්‍රාප්තිස්සය ප්‍රත්‍යයෝ ද සභාගයෝ ය. මේ ක්‍රමයෙන් ප්‍රත්‍යයන් ගේ සභාගත්වය සලකා ගත යුතු ය.

ප්‍රත්‍යයන් ගේ විසභාගත්වය පිළිබඳ විනිශ්චය මෙ සේ ය :- පුරේජාත ප්‍රත්‍යය පඤ්චාස්ත ප්‍රත්‍යය හා විසභාග ය. සම්ප්‍රයුක්තප්‍රත්‍යය විප්‍රයුක්තප්‍රත්‍යය හා විසභාග ය. අසිප්‍රත්‍යය තාසිප්‍රත්‍යය හා විස

භාග ය. විගතප්‍රත්‍යය අවිගතප්‍රත්‍යය හා විසභාග ය. මේ ක්‍රමයෙන් ප්‍රත්‍යයන් ගේ සභාග විසභාග භාවය සලකාගත යුතු ය.

යුගල වශයෙන් විනිශ්චය මෙ සේ ය :- අථියා ගේ සමාන භාවයෙන් ද ශබ්දයා ගේ සමාන භාවයෙන් ද කාලප්‍රතිපක්ෂතාවෙන් ද හේතු ඵල භාවයෙන් ද අන්‍යෝන්‍ය විරුද්ධ භාවයෙන් ද ප්‍රත්‍යය යුගලයෝ වෙති. අනන්තර සමන්තර ප්‍රත්‍යය දෙක අථි සමානත්වයෙන් එක් ප්‍රත්‍යය යුගලයෙකි. නිශ්‍රය උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය දෙක ශබ්දසමානත්වයෙන් එක් යුගලයෙකි. පුරේජාන පඛාජාන ප්‍රත්‍යය දෙක කාලප්‍රති-පක්ෂත්වයෙන් එක් යුගලයෙකි. කම්ප්‍රත්‍යය විපාකප්‍රත්‍යය දෙක හේතුඵල භාවයෙන් එක් යුගලයෙකි. සම්ප්‍රසූක්ත විප්‍රසූක්ත ප්‍රත්‍යය දෙක අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රතිපක්ෂ භාවයෙන් එක් යුගලයෙකි. අස්ති නාස්ති විගතාවිගත ප්‍රත්‍යයෝ ද අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රතිපක්ෂ යුගලයෝ ය.

ජනකාජනක වශයෙන් විනිශ්චය මෙ සේ ය :- සුවිසි ප්‍රත්‍යයන් අතුරෙන් අනන්තර සමන්තර අනන්තරූපනිස්සය පකතුපනිස්සය ආසේවන නානකඛණිකකම්ම නත්ථි විගත යන මේ ප්‍රත්‍යයෝ ජනක ප්‍රත්‍යයෝ ය. පඛාජාන ප්‍රත්‍යය උපසාමිහක ප්‍රත්‍යයෙකි. සෙස්සෝ ජනකයෝ ද උපසාමිහකයෝ ද වෙති.

සථිසානිකාසථිසානික වශයෙන් විනිශ්චය මෙ සේ ය :- ප්‍රත්‍යයන් අතුරෙන් සහජාන නිස්සය අත්ථි අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍යයෝ සථිසානිකයෝ ය. සථිසානික යන්නෙහි තේරුම සකල රූපාරූප ධර්මයන්ට ම ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය යනුයි. සහජානාදී ප්‍රත්‍යය සතර නො ලැබ උපදනා එක් ධර්මයකුදු නැත්තේ ය. ආරම්භ ආරම්භාධිපති අනන්තර සමන්තර අනන්තරූපනිස්සය පකතුපනිස්සය ආසේවන සම්පසූක්ත නත්ථි විගත යන ප්‍රත්‍යයෝ අසථිසානිකයෝ ය. ඇතැම් රූපාරූප ධර්මයන්ට මිස සකල රූපාරූප ධර්මයන්ට ම ප්‍රත්‍යය නො වන්නේ ය. ඔවුහු අරූපසාක්කධියන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන්නේ ය. ඒ ප්‍රත්‍යයන් නිසා අරූප ධර්ම මිස රූපධර්මයෝ නූපදනාහ. පුරේජාන පඛාජාන ප්‍රත්‍යයෝ දෙදෙන ද අසථිසානිකයෝ ය. පුරේජාන ප්‍රත්‍යය වන්නේ නාම ධර්මයන්ට පමණෙකි. පඛාජාන ප්‍රත්‍යය වන්නේ රූප ධර්මයන්ට පමණකි. කියන ලද ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් අන්‍ය ප්‍රත්‍යයෝ දරූපාරූපධර්මයන් ගෙන් යමිකිසි කොටසකට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන බැවින් අසථිසානිකයෝ ය.

රූපය රූපයට ම ප්‍රත්‍යවිමය යනාදී විනිශ්චය මෙ සේ ය :- සුවිසි ප්‍රත්‍යයන් අතුරෙන් රූපයම ප්‍රත්‍යය වී රූපය ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ද වන ප්‍රත්‍යයක් නැත්තේ ය. ප්‍රත්‍යය රූප වී ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන්

අරූපයන් ම වන එක් ප්‍රත්‍යයක් ඇත්තේ ය. එනම් පුරේජාන ප්‍රත්‍යය ය. ප්‍රත්‍යය ඒකාන්තයෙන් රූප වී රූපාරූප දෙකට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රත්‍යයක් ද නැත්තේ ය. ප්‍රත්‍යය ඒකාන්තයෙන් අරූපධම් වී අරූපධමියන්ට ම ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රත්‍යයෝ ඇතහ. ඔව්හු නම් අනන්තර සමන්තර ආසේවන සමපයුත්ත න්‍යායී විගත යන ප්‍රත්‍යයෝ ය. ප්‍රත්‍ය ය ඒකාන්තයෙන් අරූප වී රූපයන්ට ම ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රත්‍යයක් ඇත්තේ ය. එනම් පශ්චාත්‍යාන ප්‍රත්‍යය ය. ප්‍රත්‍යය ඒකාන්තයෙන් අරූපධම් වී රූපාරූප දෙකට ම ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රත්‍යයෝ ද ඇතහ. ඔව්හු හේතු, කමම, මග්ග, විපාක, ක්‍රියාන යන ප්‍රත්‍යයෝ ය. ප්‍රත්‍යය ඒකාන්තයෙන් රූපාරූප දෙක ම වී රූපයට ම ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රත්‍යයක් ද නැත්තේ ය. ප්‍රත්‍යය රූපාරූප දෙක ම වී අරූපයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රත්‍යයෝ ඇතහ. ඔව්හු නම් ආරම්භක උපනිසාය යන ප්‍රත්‍යයෝ ය. ප්‍රත්‍යය ඒකාන්තයෙන් රූපාරූප දෙක ම වී රූපාරූප දෙකට ම ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රත්‍යයෝ ද ඇතහ. ඔව්හු නම් අධිපති සහජාන අක්කමක්ක නිසාය ආහාර ඉන්ද්‍රිය විප්‍රසූත්ත අත්‍යවිගත යන මේ ප්‍රත්‍යයෝ ය.

හවහේදයා ගේ වශයෙන් විනිශ්චය මෙ සේ ය :- ප්‍රත්‍යයෝ සුවිසි දෙන ම පඤ්චවෝකාර හවයෙහි ලැබෙත්. චතුර්වෝකාර හවයෙහි පුරේජාන පශ්චාත්‍යාන විප්‍රසූක්ත ප්‍රත්‍යයන් හැර ඉතිරි ප්‍රත්‍යයෝ එකවිසි දෙන ලැබෙත්. එකවෝකාර හවයෙහි සහජාන අක්කමක්ක නිසාය කමම ඉන්ද්‍රිය අත්‍යවිගත යන ප්‍රත්‍යයෝ සත්දෙන පමණක් ලැබෙත්. බාහිර අනිත්‍රියබ්ධ රූපයන්හි සහජාන අක්කමක්ක නිසාය අත්‍යවිගත යන ප්‍රත්‍යය පස පමණක් ලැබේ.

ඉමෙසු පඤ්චවෝකාරෙ සබ්බෙ පි පච්චයා සිද්ධං,
පුරෙ පච්ඡා විප්‍රසූත්තෙ විනා රූපෙකච්ඡති
සහජ ක්කමක්ක නිසාය කමම ඉන්ද්‍රිය අත්‍යවි ව,
අවිගතා ති සත්තෙ ව අසක්කෙ උපලබ්ධරෙ
බාහිරෙ නිත්‍රියෙ රූපෙ සහජ ක්කමක්ක නිසාය,
අත්‍යවි අවිගතා වෙ ති ලබ්ධරෙ පඤ්ච පච්චයා

ප්‍රත්‍යය සටනාව.

(1) හේතුප්‍රත්‍යය පිළිබඳ ප්‍රත්‍යය සටනාවෝ මෙ සේ ය. සම්ප්‍රසූක්තකාන්ධයන්ට හා සහේතුක විතතරූපයන්ට ද සහේතුක

ප්‍රතිසාධක කමිෂරුපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන හේතු සාධක සහභාග, නිසාය, අතරී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ.

(2) සම්ප්‍රයුක්තසාධකයන්ට හා හෘදයවිඤ්චාවට ප්‍රත්‍යය වන හේතු සාධක සහභාග, අක්කමක්ක, නිසාය, අතරී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(3) සම්ප්‍රයුක්තසාධකයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන හේතු සාධක සහභාග, අක්කමක්ක, නිසාය, සම්පයුත්ත, අතරී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සස ගැටේ.

(4) සහේතුක විත්තජරූප, සහේතුක ප්‍රතිසාධක කමිෂ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතු සාධක සහභාග, නිසාය, විපසයුත්ත, අතරී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

මේ අවිපාක සටනා සතර ය.

(5) සම්ප්‍රයුක්තසාධකයන්ට හා සහේතුක විත්තජරූප සහේතුක ප්‍රතිසාධක කමිෂරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක හේතු තුනෙහි සහභාග, නිසාය, විපාක, අතරී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(6) සම්ප්‍රයුක්තසාධකයන්ට හා හෘදයවිඤ්චාවට ප්‍රත්‍යය වන විපාක හේතු තුනෙහි සහභාග, අක්කමක්ක, නිසාය, විපාක, අතරී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සස ගැටේ.

(7) සම්ප්‍රයුක්තසාධකයන්ට ම ප්‍රත්‍යය වන විපාක හේතු තුනෙහි සහභාග, අක්කමක්ක, නිසාය, විපාක, සම්පයුත්ත, අතරී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත ගැටේ.

(8) සහේතුක විත්තජරූප සහේතුක ප්‍රතිසාධක කමිෂ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක හේතු තුනෙහි සහභාග, නිසාය, විපාක, විපසයුත්ත, අතරී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සස ගැටේ.

(9) හෘදයවිඤ්චාවට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන පක්ඛවෝකාර ත්‍රිසේතුක ප්‍රතිසාධකමයාධකයන්හි ඇති හේතු තුනෙහි සහභාග, අක්කමක්ක, නිසාය, විපාක, විපසයුත්ත, අතරී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත ගැටේ.

මේ සවිපාක සටනා පස ය.

මේ සාමාන්‍ය සටනා නවය ය.

(10) සම්ප්‍රසූක්තසාධකයන්ට හා සහේතුක චිත්තජරූපයන්ට ද සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්පජරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන අමෝභයෙහි සහජාත, නිසංසය, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති සය ගැටේ.

(11) සම්ප්‍රසූක්තසාධකයන්ට හා හෘදය වස්තුවට ප්‍රත්‍යය වන අමෝභයෙහි සහජාත, අක්කමක්ක, නිසංසය, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත ගැටේ.

(12) සම්ප්‍රසූක්තසාධකයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන අමෝභයෙහි සහජාත, අක්කමක්ක, නිසංසය, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, සම්ප්‍රසූත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට ගැටේ.

(13) සහේතුක චිත්තජරූපයන්ට හා සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අමෝභයෙහි සහජාත, නිසංසය, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, විප්පසුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත ගැටේ.

මේ අවිපාක සටනා සටනා සතර ය.

(14) සම්ප්‍රසූක්තසාධක සහේතුක චිත්තජරූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්පජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකා මෝභයෙහි සහජාත, නිසංසය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත ගැටේ.

(15) සම්ප්‍රසූක්තසාධකයන්ට හා හෘදය වස්තුවට ප්‍රත්‍යය වන විපාකාමෝභයෙහි සහජාත, අක්කමක්ක, නිසංසය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට ගැටේ.

(16) සම්ප්‍රසූක්තසාධකයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන විපාකා මෝභයෙහි සහජාත, අක්කමක්ක, නිසංසය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, සම්ප්‍රසුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති නවය ගැටේ.

(17) සහේතුකචිත්තජ රූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්පජරූප යන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකාමෝභයෙහි සහජාත, නිසංසය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, විප්පසුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට ගැටේ.

(18) හෘදයවස්තුවට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි අමෝභයෙහි සහජාත, අක්කමක්ක, නිසංසය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, විප්පසුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති නවය ගැටේ.

සවිපාක සටනා පස ය.

මේ සඳුනදිය මගන සටනා නවය ය.

(19) සම්ප්‍රයුක්තඥාතියන්ට හා සාධිපති විතනරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විමසාධිපතියෙහි අධිපති, සහජාත, නිසසය, ඉන්ද්‍රිය, මගන, අත්ථි, අවිගන යන ප්‍රත්‍යයශක්ති සහ ගැටේ.

(20) සම්ප්‍රයුක්තඥාතියන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන විමසාධිපතියෙහි අධිපති, සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිසසය, ඉන්ද්‍රිය, මගන, සම්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගන යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති නවය ගැටේ.

(21) සාධිපතිවිතනරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විමසාධිපතියෙහි අධිපති, සහජාත, නිසසය, ඉන්ද්‍රිය, මගන, විපයයුත්ත, අත්ථි, අවිගන යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට ගැටේ.

මේ අවිපාක සටනා තුන ය.

(22) සම්ප්‍රයුක්තඥාතියන්ට හා සාධිපති විතනරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ලෝකෝත්තර විපාක විමසාධිපතියෙහි අධිපති, සහජාත, නිසසය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, මගන, අත්ථි, අවිගන යන ශක්ති අට ගැටේ.

(23) සම්ප්‍රයුක්තඥාතියන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන ලෝකෝත්තර විපාක විමසාධිපතියෙහි අධිපති, සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිසසය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, මගන, සම්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගන යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දශය ගැටේ.

(24) සාධිපති විතනරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ලෝකෝත්තර විපාක විමසාධිපතියෙහි අධිපති, සහජාත, නිසසය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, මගන, විපයයුත්ත, අත්ථි, අවිගන, යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති නවය ගැටේ.

මේ සවිපාක සටනා තුන ය.

සාධිපති ඉන්ද්‍රිය මගන සටනා සය ය.

මේ සුවිසි දෙන හේතු ප්‍රත්‍යය පිළිබඳ සටනාවෝ ය.

ආරම්භක ප්‍රත්‍යය සටනා

(1) ගරු කොට අරමුණු කරන්නා වූ ලෝභමූල සිත් අට ය, මහා කුසල් සිත් අට ය, මහා ක්‍රියා ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතර ය, ලෝකෝත්තර සිත් අට ය, ද්වේෂ ඊෂ්ඨා මානසයා කෝකෘතය අප්‍රමාණය වර්ජිත චෛතසික පන්සාලිස ය යන මේ ධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය

වන ගරු කොට අරමුණු කළ යුතු වූ ඉහට නිෂ්පාදනරූප අටළොස් ය, ද්වේෂමූල දෙසින ය, මෝහමූල දෙසින ය, දුඃඛසහගත කායවිඤ්ඤාන ය යන මොවුන් ගෙන් අනූය වූ සිත් සු අසුච ය, ද්වේෂ ඊෂ්ඨා මානසයී කෞකෘත්‍ය විචිකිත්සා වර්ජිත චෛතසික සත් සාළිය ය, නිව්ඞාන ය යන ආරම්භොධිපති ප්‍රත්‍යය ධර්මයන්හි අධිපති, උපනිස්සය යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙක ගැටේ.

(2) පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ කාම සිත් සිවුපනස ය, අභිඤ්ඤා දෙසින ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන වර්ජිත නිෂ්පාදනරූප සංකල්පාන ආරම්භ පුරේජාන ප්‍රත්‍යයෙහි පුරේජාන අපථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුන ගැටේ.

(3) මනෝද්වාරාවර්ජනය ය, කාමජවන ඵකුන්තිස ය, තද රම්භ ඵකොළොස් ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන වෘත්තිවිත්තයෙන් සහළොස්වන විත්තය හා උපන් වස්ථාවරම්භ පුරේජාන නිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහි නිස්සය, පුරේජාන, විපසයුත්ත, අපථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(4) ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල සිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු වූ වර්ජිත නිෂ්පාදනරූප අටළොස් වූ ආරම්භ පුරේජානාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි අධිපති, උපනිස්සය, පුරේජාන, අපථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(5) ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල මරණාසන්න ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වෘත්තිවිත්තයෙන් සහළොස්වන විත්තය හා උපන් හදයවිඤ්ඤා වූ ආරම්භොධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි අධිපති, නිස්සය, උපනිස්සය, පුරේජාන, විපසයුත්ත, අපථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සහ ගැටේ.

මේ ආරම්භ ප්‍රත්‍යය සටනා පස ය.

අධිපති ප්‍රත්‍යය සටනා.

(1) සම්ප්‍රයුක්තාසාධනයන්ට හා සාධික විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපති ධර්ම තුන හා සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ සහජානාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි ද, ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල සිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු ඉහට නිෂ්පාදනරූප අටළොස් වූ ආරම්භොධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි ද අපථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙක ගැටේ.

(2) සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා සාධිපති වින්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපති ධර්ම තුන හා සතර අතුරෙන් එකක් වූ සහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි හා ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල මරණාසන්න ජවන පසට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිවින්නයෙන් පූර්වයෙහි සතළොස්වන වින්තය හා උපන් හෘදයවසෂුව වූ ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි ද නිසස්සය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුන ගැටේ.

(3) සාධිපති වින්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපති ධර්ම තුන හා සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ සහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි හා ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල මරණාසන්න ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුති වින්තයෙන් පූර්වයෙහි සතළොස්වන වින්තය හා උපන් හෘදයවසෂුව වූ ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි ද නිසස්සය, විප්‍රසන්න, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ.

මේ මිශ්‍රක සටනා තුන ය.

(4) ගරුකොට අරමුණු කරන්නා වූ ලෝහමූල සිත් අට ය, මහා කුසල් සිත් අට ය, මහාක්‍රියා භූතසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතර ය, ලෝකෝත්තර සිත් අට ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු වූ ඉෂට නිෂ්පාතාරූප අටොළොස ය, ද්වේෂමූල ද්වය ය, මෝහමූල ද්වයය, දුඃඛ සහගත කායවිභූතිය ය යන මොවුන් ගෙන් අන්‍ය වූ සිත් සූ අසූව ය, ද්වේෂ ඊෂ්ඨා මාතස්සීය කෝකෘත්‍යය විවිකිත්‍යා වර්ජිත චෛතසික සන්සාලිය ය කාලමුක්ත නිව්භාණය ය යන ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි ආරම්භණ උපනිසස්සය යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙක ගැටේ.

(5) ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල සිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කොට අරමුණු කළ යුතු වූ වර්තමාන ඉෂට නිෂ්පාතාරූප අටොළොස වූ ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි ආරම්භණ, උපනිසස්සය, පුරේජාත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ය ශක්ති පස ගැටේ.

(6) ගරු කොට අරමුණු කරන්නා වූ ලෝහමූල මරණාසන්න ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුති වින්තයෙන් පූර්වයෙහි සතළොස්වන වින්තය හා උපන් හෘදයවසෂුව රූපයෙහි ආරම්භණ, නිසස්සය, උපනිසස්සය, පුරේජාත, විප්‍රසන්න, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ.

මේ ප්‍රකීර්ණ සටනා තුන ය.

(7) සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා සාධිපති වින්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ජ්‍යාධිපතියෙහි සහජාත, නිසස්සය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ.

(8) සමප්‍රයුක්ත ඤාතියන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන ඡන්ද්‍රධිපති යෙහි සහජාත, අක්කුමක්කු, නිස්සය, සම්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැටේ.

(9) සාධිපති චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඡන්ද්‍රධිපතියෙහි සහජාත, නිස්සය, විපයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

මේ අවිපාක සටනා තුන්ය.

(10) සමප්‍රයුක්ත ඤාතියන්ට හා සාධිපති චිත්තජ රූපයන් ට ද ප්‍රත්‍යය වන ලෝකෝත්තර ඵල සිත් සතරෙහි වූ ඡන්ද්‍රධිපතියෙහි සහජාත, නිස්සය, විපාක, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(11) සමප්‍රයුක්ත ඤාතියන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන ඵලචිත්ත සමප්‍රයුක්ත ඡන්ද්‍රධිපතියෙහි සහජාත, අක්කුමක්කු, නිස්සය, විපාක, සමප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත ගැටේ.

(12) සාධිපති චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵල චිත්ත සමප්‍රයුක්ත ඡන්ද්‍රධිපතියෙහි සහජාත, නිස්සය, විපාක, විපයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැටේ.

මේ සවිපාක සටනා තුන ය.

මෙසේ ඡන්ද්‍රධිපති සටනා සයක් වේ.

(13) සමප්‍රයුක්ත ඤාතියන්ට හා සාධිපති චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන චිත්තාධිපතියෙහි සහජාත, නිස්සය, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැටේ.

(14) සමප්‍රයුක්ත ඤාතියන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන චිත්තාධිපතියෙහි සහජාත, අක්කුමක්කු, නිස්සය, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, සම්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට ගැටේ.

(15) සාධිපති චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන චිත්තාධිපතියෙහි සහජාත, නිස්සය, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, විපයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත ගැටේ.

මේ අවිපාක සටනා තුන ය.

(16) සමප්‍රයුක්ත ඤාතියන්ට හා සාධිපති චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලචිත්ත සම්බන්ධ චිත්තාධිපතියෙහි සහජාත, නිස්සය, ආහාර, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත ගැටේ.

(17) සම්ප්‍රයුක්තඝාතනයට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන ලෝකෝත්තර ඵලවිත සංඛ්‍යාත විතතාධිපතියෙහි සහජාත, අක්කමක්ක, නිස්සය, විපාක, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, සම්පයුත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති නවය ගැටේ.

(18) සාධිපති විතතජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ලෝකෝත්තර ඵලවිත සංඛ්‍යාත විතතාධිපතියෙහි සහජාත, නිස්සය, විපාක, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, විපයුත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට ගැටේ.

මේ සවිපාක සටනා තුන ය.

මෙසේ විතතාධිපති සටනා සයක් වේ.

(19) සම්ප්‍රයුක්තඝාතනයන්ට හා සාධිපති විතතජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වියභිධිපතියෙහි සහජාත, නිස්සය, ඉන්ද්‍රිය, මග, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැටේ.

(20) සම්ප්‍රයුක්තඝාතනයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන වියභිධිපතියෙහි සහජාත, අක්කමක්ක, නිස්සය, ඉන්ද්‍රිය, මග, සම්පයුත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට ගැටේ.

(21) සාධිපති විතතජ රූපයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන වියභිධිපතියෙහි සහජාත, නිස්සය, ඉන්ද්‍රිය, මග, විපයුත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට ගැටේ.

මේ අවිපාක සටනා තුන ය.

(22) සම්ප්‍රයුක්තඝාතනයන්ට හා සාධිපති විතතජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ලෝකෝත්තර ඵල විත සම්ප්‍රයුක්ත වියභිධිපතියෙහි සහජාත, නිස්සය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, මග, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත ගැටේ.

(23) සම්ප්‍රයුක්තඝාතනයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන ඵලවිත සම්ප්‍රයුක්ත වියභිධිපතියෙහි සහජාත, අක්කමක්ක, නිස්සය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, මග, සම්පයුත, අත්ථි, අවිගත, යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති නවය ගැටේ.

(24) සාධිපතිවිතතජරූපයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන ඵලවිත සම්ප්‍රයුක්ත වියභිධිපතියෙහි සහජාත, නිස්සය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, මග, විපයුත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට ගැටේ.

මේ සවිපාක සටනා තුන ය.

මෙසේ වියභිධිපති සටනා සයක් වේ.

(25) සම්ප්‍රයුක්තඤානුකරණයන්ට හා සාධිත විකෘති රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විමසාධිතයෙහි හේතු, සහජාත, නිසංසය, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සහ ගැටේ.

(26) සම්ප්‍රයුක්තඤානුකරණයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන විමසාධි-පතියෙහි හේතු, සහජාත, අක්කමකක, නිසංසය, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, විප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති නවය ගැටේ.

(27) සාධිත විකෘති රූපයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන විමසාධිතයෙහි හේතු, සහජාත, නිසංසය, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, විප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට ගැටේ.

මේ අවිපාක සටනා තුන ය.

(28) සම්ප්‍රයුක්තඤානුකරණයන්ට හා සාධිත විකෘති රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵල විකෘති සම්ප්‍රයුක්ත විමසාධිතයෙහි හේතු, සහජාත, නිසංසය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට ගැටේ.

(29) සම්ප්‍රයුක්තඤානුකරණයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන ඵලවිකෘති සම්ප්‍රයුක්ත විමසාධිතයෙහි හේතු, සහජාත, අක්කමකක, නිසංසය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, විප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දශය ගැටේ.

(30) සාධිත විකෘති රූපයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන ඵලවිකෘති සම්ප්‍රයුක්ත විමසාධිතයෙහි හේතු, සහජාත, නිසංසය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, විප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති නවය ගැටේ.

මේ සවිපාක සටනා තුන ය.

මෙසේ විමසාධිත සටනා සයක් වේ.

අනන්තර ප්‍රත්‍යය සටනා.

(1) අභිතත ව්‍යුතිය සහිත වූ පශ්චිම පශ්චිම සිත් එකුත් අනුවට හා චෛතසික දෙපනසට ද ප්‍රත්‍යය වන අභිතතව්‍යුතියෙන් අත්‍ය වූ සුචි සුචි වූ සිත් එකුත් අනුව ය, චෛතසික දෙපනස ය යන සතර නාමඤානුකරණ සමනන්තර, උපනිසංසය, නත්ථි, විගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ.

(2) ප්‍රථම ජවන ඵල ජවන වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම එක් පනස් ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ජාතියෙන් සමාන අනිම ජවන වර්ජිත සුචි සුචි

වූ සන්සාලිස් ලෝකික ජවනයන්හි සමන්තකර, උපනිසුය, ආස්ථිත, නප්ථි, විගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(3) මාගීනතකරයෙහි උපදනා ඵල ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ජාතියෙන් මාගීවිතක සමප්‍රසූතක වේතනා සතරෙහි සමන්තකර, උපනිසුය, කමම, නප්ථි, විගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

මේ අනන්තර සටනා තුන ය.

සමන්තකර ප්‍රත්‍යය සටනා අනන්තර ප්‍රත්‍යය සටනා මෙන් දත යුතු ය.

සහජාත ප්‍රත්‍යය සටනා.

(1) ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා විතතරූප ප්‍රතිසන්ධි කමීජ රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන එකුත් අනු විතතය ය, වෛතසික දෙපනසය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරියෝ ය, ඔවුනොවුන්ට හා උපාදය රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විතතජ ප්‍රතිසන්ධි කමීජ බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥසත්ථකමීජ ප්‍රවෘත්තිකමීජ වශයෙන් සකල මහා භූතයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරියන් හා හෘදය වස්තුව ය යන මේ ප්‍රත්‍යය ධර්මයන්හි නිසුය, අප්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුන ගැටේ.

(2) ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන එකුත් අනු විතතය, වෛතසික දෙපනස ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරියෝ ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන විතතජ ප්‍රතිසන්ධි කමීජබාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥසත්ථකමීජ ප්‍රවෘත්ති කමීජ වශයෙන් සකල මහා භූතයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරි හෘදය වස්තුව ය යන මේ ධර්මයන්හි අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිසුය, අප්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ.

(3) ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන එකුත් අනු විතතය ය, වෛතසික දෙපනසය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරියන්හි අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිසුය, සමප්‍රසූතක, අප්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(4) විතතජ රූප ප්‍රතිසන්ධි කමීජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චෝකාරභූමියෙහි උපදනා වූ අරූප විපාක ද්විපඤ්චිඤ්ඤ අභීතතවූනි වර්ජිත සිත් පත්ඤ්ඤාභූත ය, වෛතසික දෙපනස ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරියෝ ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරියෝ ය හෘදය වස්තුව යන මේ ධර්මයන්හි නිසුය, විප්‍රසූතක, අප්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ.

(5) ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරි හෘදය වස්තුන්හි අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිසංසය, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

මේ අවිපාක සටනා පස ය.

(6) ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා විත්තජ රූපයන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන විපාක සිත් සතිස ය, චෛතසික අවනිස ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරියෝ ය, හෘදයව්‍යාච්ච ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරියෝ ය යන මේ ධර්මයන්හි නිසංසය, විපාක, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ.

(7) ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකසිත් සතිස ය, චෛතසික අවනිස ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරියෝ ය, හෘදය ව්‍යාච්ච ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරියෝ ය, යන මේ ධර්මයන්හි අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිසංසය, විපාක, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(8) ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක සිත් සතිස ය, චෛතසික අවනිස ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරියන්හි නිසංසය, අඤ්ඤමඤ්ඤ, විපාක, සම්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(9) විත්තජ රූපයන්ට හා ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්ච විඤ්ඤ අභීතත ව්‍යුති වර්ජිත විපාකසිත් දෙවිස්ස ය, චෛතසික අවනිසය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරියෝ ය, හෘදයව්‍යාච්ච ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරියෝ ය යන මේ ධර්මයන්හි නිසංසය, විපාක, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(10) හෘදයව්‍යාච්ච ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරියන්හි නිසංසය, විපාක, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

මේ සවිපාක සටනා පස ය.

මෙසේ සහජාත සටනා දසයෙක් වේ.

අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය සටනා.

(1) ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සියලු එකුත් අනු චිත්තය ය, වෛතසික දෙපනසය යන ප්‍රචාර්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාකෘතියෝ ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන චිත්තඡාදි සකල මහා භූතයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසාකෘතියන් හා හෘදයවසානුවය යන මේ ධර්මයන්හි සහජාත, නිසසය, අපථි, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ.

(2) ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන එකුත් අනු චිත්තය ය, වෛතසික දෙපනසය යන නාමසාකෘතියන්හි සහජාත, නිසසය, සම්පයුත්ත, අපථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(3) ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසාකෘති හෘදයවස්තුන්හි සහජාත, නිසසය, විසයුත්ත, අපථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

මේ අවිපාක සටනා තුන ය.

(4) ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සියලු විපාක සිත් සතිසය ය වෛතසික අට්ඨසය යන ප්‍රචාර්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාකෘතියෝ ය, හෘදයවසානුවට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසාකෘතියෝ යන මේ ධර්මයන්හි සහජාත, නිසසය, විපාක, අපථි, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(5) ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක සිත් සතිසය, වෛතසික අට්ඨසය යන ප්‍රචාර්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාකෘතියන්හි සහජාත, නිසසය, විපාක, සම්පයුත්ත, අපථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැටේ.

(6) හෘදයවසානුවට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසාකෘතියන්හි සහජාත, නිසසය, විපාක, විපපයුත්ත, අපථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැටේ.

මේ සවිපාක සටනා තුන ය.

මෙසේ අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය සටනා සයක් වේ.

නිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය සටනා.

(1) ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා චිත්තජරූපයන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා ප්‍රතිසන්ධි කම්ජරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන එකුත්

අනු විනයය ය වෛතසික දෙපනසය ය යන ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට හා උපාදය රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල මහා භූතයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චෝක්කාරප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂයන් හා හෘදයවසානුචය යන සහජානනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහි ද, පඤ්චෝක්කාර භූමියෙහි උපදනා අරූප විපාක වර්ජිත සත්‍යවිඥා ධාතුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රවෘත්තිකාලයට අයත් වූ ඡට්ටිකා සංඛ්‍යාත වසානුපුරේජාන නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහි ද අභි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙක ගැටේ.

(2) සම්ප්‍රයුක්තසාක්‍ෂයන්ට හා සාධිපතිවිත්තජ රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන අධිපති ධර්මතූන හෝ සතර අතුරෙන් එකඑකක් වූ සහජානාධිපති ධර්මයන්හි ද, ගරුකොට අරමුණු කරන ලෝහමූල මරණාසන්න ජවන පසට ප්‍රත්‍යය වන ගරුකොට අරමුණු කළ යුතු වූ ව්‍යුතිවිත්තයට පූර්වයෙහි සන්ලොස්වන විත්තය හා උපන් හෘදයවසානුච වූ වස්තුවාරමමණාධිපතියෙහි ද අධිපති, අභි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුන ගැටේ.

(3) සම්ප්‍රයුක්තසාක්‍ෂයන්ට හා විත්තජරූපයන්ට ද ප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය අට වූ සහජානින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයෙහි ද, පඤ්චවිඥාධාතුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවසාන සංඛ්‍යාත පුරේජානින්ද්‍රියප්‍රත්‍යයෙහි ද ඉන්ද්‍රිය, අභි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුන ගැටේ.

(4) විත්තජ රූපයන්ට හා ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චෝක්කාරභූමියෙහි උපදනා වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්චවිඥා අභින්නව්‍යුති වර්ජිත සිත් පන්සැත්තෑව ය, වෛතසික දෙපනසය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චෝක්කාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂයන් හා හෘදයවසානුචය යන සහජානවිප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යයෙහි ද, පඤ්චෝක්කාරභූමියෙහි උපදනා වූ අරූපවිපාක වර්ජිත සත්‍යවිඥා ධාතුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි වූ වසානුරූප සය වූ පුරේජාන විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යයෙහි ද විප්‍රයුක්ත, අභි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුන ගැටේ.

(5) සාධිපතිවිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපති ධර්මතූන සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ සහජානාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි ද, ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල මරණාසන්නජවන පසට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිවිත්තයෙන් සන්ලොස් වන විත්තය හා උපන් ගරුකළ යුතු වූ හෘදයවසානු සංඛ්‍යාත වස්තුවාරමමණ පුරේජාන ප්‍රත්‍යයෙහි ද අධිපති, විප්‍රයුක්ත, අභි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය සතර ගැටේ.

(6) විත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය ධම් අට වූ සහජාතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයෙහි ද පඤ්චවිඤ්ඤා ධාතුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවස්සා සංඛ්‍යාත පුරේජාතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයෙහි ද ඉන්ද්‍රිය, විප්‍රසුන්‍ය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ.

මේ මිශ්‍රක සටනා සය ය.

(7) පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා වූ අරූපවිපාක වර්ජිත සප්තවිඤ්ඤාධාතුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි ඡට්ටවස්සා සංඛ්‍යාත පුරේජාතනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහි පුරේජාත, විප්‍රසුන්‍ය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ.

(8) මනෝද්වාරාවර්ජනය ය, කාමජවන ඵකුන්තිස ය, තදරමමණ ඵකොළොස ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිවිත්තයෙන් පූථියෙහි සතළොස්වන විත්තය හා උපන් හෘදයවස්සාව වූ වස්ථාරමමණ පුරේජාත ප්‍රත්‍යයෙහි ආරමමණ, පුරේජාත, විප්‍රසුන්‍ය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(9) ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝභමූල මරණාසනන ජවන පසට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිවිත්තයෙන් පූථියෙහි සතළොස් වන විත්තය හා උපන් ගරු කළ යුතු වූ හෘදයවස්සා සංඛ්‍යාත වස්ථාරමමණ ප්‍රත්‍යයෙහි ආරමමණ, අධිපති, උපතිස්සය, පුරේජාත, විප්‍රසුන්‍ය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ.

(10) පඤ්චවිඤ්ඤාධාතුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවස්සා සංඛ්‍යාත පුරේජාතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයෙහි පුරේජාත, ඉන්ද්‍රිය, විප්‍රසුන්‍ය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

මේ ප්‍රක්ෂිණික සටනා සතර ය.

(11) සහජාත සටනා දසය "ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා විත්තජ රූප ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන ඵකුන් අනු විත්තය ය වෛතසික දෙපනය ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට හා උපාදය රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මහාභූතයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයන් හා හෘදයවස්සාව ය යන මේ ධර්මයන්හි සහජාත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුන ගැටේ" මෙසේ සහජාත ප්‍රත්‍යය සටනා අනුව විස්තර කරනු.

උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය සටනා.

(1) ගරු කොට අරමුණු කරන්නා වූ ලෝහමූල සිත් අට ය, මහාකුසල සිත් අට ය, මහාක්‍රියා ඥානසම්ප්‍රසූත සිත් සතර ය ලෝකෝත්තරසිත් අට ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු වූ ප්‍රත්‍යුත්පන්න අතින් අනාගත ඉෂ්ට නිෂ්පන්නරූප අටළොස් ය ද්වේෂමූලද්වය ය මෝහ මූලද්වය ය දුඛසහගත කායවිඤ්ඤා ය යන මොවුන්ගෙන් අත්‍ය වූ සිත් සූ අසූව ය, ද්වේෂ ඊෂ්ඨා මාත්සයාභී කෞකෘත්‍ය විචිකිත්සා වර්ජිත චෛතසික සත්සාලිය ය, කාලමුක්ත නිව්භාසය ය යන ආරම්භණාධිපතියෙහි ආරම්භණ අධිපති යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙක ගැටේ.

(2) ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූලසිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කොට අරමුණු කරනු ලබන්නා වූ ප්‍රත්‍යුත්පන්න ඉෂ්ටනිෂ්පන්න රූප අටළොස් වූ ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි ආරම්භණ, අධිපති, පූරේජාන, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(3) ගරු කොට අරමුණු කරන්නා වූ ලෝහමූල මරණාසන්න ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිචිත්තයෙන් සන්තොළොස් වන චිත්තය හා උපන් ගරු කළ යුතු වූ හඳයවස්තු සංඛ්‍යාත වස්තුවාරම්භණ ප්‍රත්‍යයෙහි ආරම්භණ, අධිපති, නිස්සය, පූරේජාන, විප්‍රසූත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ. මෙය ආරම්භණාධිපති සටනා තුනට සමාන ය.

(4) අභින්නව්‍යුතිය සහිත වූ පශ්චිම පශ්චිම සිත් එකුත් අනුව ය, චෛතසික දෙපනසය යන නාමසංකර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අභින්නව්‍යුතිවර්ජිත සුචිසුචි වූ එකුත් අනු චිත්තය ය චෛතසික දෙපනස ය යන අනන්තරෝපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහි අනන්තර, සමන්තර, නත්ථි, විගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ.

(5) ප්‍රථමජවන ඵලජවන වර්ජිත පශ්චිමපශ්චිම වූ එක්පනස් ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අනම්මජවන මාගීජවන ඵලජවන වර්ජිත සුචිසුචි වූ ලෝකික ජවන සත්සාලියෙහි අනන්තර සමන්තර, ආසේවන, නත්ථි, විගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(6) පසු ව උපදනා විපාකසිත් සතිසට ප්‍රත්‍යය වන බලවත් වූ කුශලාකුශලචේතනාවෙහි කම් ප්‍රත්‍යය පමණක් ගැටේ.

(7) මාගීනතරයෙහි උපදනා ඵලවිතයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මාගීවේතනා සතරෙහි අතන්තර, සමන්තර, කමම, තස්මී, විගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

පුරේජාන ප්‍රත්‍යය සටනා.

(1) පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා වූ අරූපවිපාක වර්ජිත සංඝාතවිඤ්ඤානාදීන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි ඔට්ටිකා සංඝාත වස්තුපුරේජාන ප්‍රත්‍යයෙහි අත්මී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙක ගැටේ.

(2) පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ කාමසිත් සිවුපනස ය, අභිඤ්ඤාසිත් ය, අප්‍රමාණය වර්ජිත චේතසික පනස ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන වතීමාන නිෂ්පන්නරූප අටොළොස වූ ආරම්භණපුරේජාන ප්‍රත්‍යයෙහි ද, පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරූපවිපාක වර්ජිත සංඝාතවිඤ්ඤානාදීන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි ඔට්ටිකාසංඝාත වස්තුපුරේජානප්‍රත්‍යයෙහි ද නිසංසය, විප්පයුත්ත, අත්මී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ.

(3) පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ කාමසිත් සිවුපනස ය, අභිඤ්ඤාසිත් ය, අප්‍රමාණය වර්ජිත චේතසික පනස ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන නිෂ්පන්නරූප අටොළොස නමැති ආරම්භණ පුරේජාන ප්‍රත්‍යයෙහි ආරම්භණ, අත්මී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුන ගැටේ.

(4) මනෝද්වාරාවර්ජනය ය කාමජවත් ඵකුත් තිස ය තදරම්භණ ඵකොළොස ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන මරණාසන්න කාලයෙහි ව්‍යුතිචිත්තයෙන් සන්තොළොස් වන චිත්තය හා උපත් හදයවස්තුව වූ වස්තුවාරම්භණයෙහි ආරම්භණ, නිසංසය, විප්පයුත්ත, අත්මී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(5) ගරු කොට අරමුණු කරන්නා වූ ලෝභමූල සිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු වූ වතීමාන නිෂ්පන්නරූප අටොළොස වූ ආරම්භණාධිපතියෙහි ආරම්භණ, අධිපති, උපනිසංසය, අත්මී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(6) ගරු කොට අරමුණු කරන්නා වූ ලෝභමූල මරණාසන්න ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිචිත්තයෙන් සන්තොළොස් වන චිත්තය

හා උපන් ගරු කළ යුතු වූ හදයවැනි සාධාරණ වස්තුවාරමණාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි ආරම්භ, අධිපති, නියාය, උපනියාය, විපාසන, අපරි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සහ ගැටේ.

(7) පඤ්චවිඤ්ඤාධාතුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවැනි සාධාරණ පුරේජාතිත්වය ප්‍රත්‍යයෙහි නියාය, ඉන්ද්‍රිය, විපාසන, අපරි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

මේ පුරේජාත සංඛතා සහ ය.

පශ්චාත්ත ප්‍රත්‍යය සංඛතා.

(1) ප්‍රතිසංඛාරාදි සුචි සුචි විනයන් හා ඉපිද රූපසංඛිතියට පැමිණි ජිකජකාය දවිජකාය නිජකාය චතුජකායයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා වූ අරූපවිපාක වර්ජිත ප්‍රථම භවාධිගාදි පශ්චිම පශ්චිම වූ සිත් පස් අසූචි ය, වෛතසික දෙපනස ය යන මොවුන් කෙරෙහි විපාසන, අපරි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුන ගැටේ.

පශ්චාත්ත ප්‍රත්‍යය සංඛතා එකකි.

ආසේවන ප්‍රත්‍යය සංඛතා.

(1) ප්‍රථම ජවන ඵලජවන වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම වූ ජවන එක් පනස ය, වෛතසික දෙපනස ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සමාන ජාති ඇත්තා වූ අන්තිමජවන වර්ජිත සුචි සුචි වූ ලොකික ජවන සත් සාලිය ය, වෛතසික දෙපනස ය යන මේ ධර්මයන්හි අනන්තර, සමන්තර, උපනියාය, නපරි, විගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

ආසේවන ප්‍රත්‍යය සංඛතා එකකි.

කම් ප්‍රත්‍යය සංඛතා.

(1) පශ්චිම පශ්චිම වූ විපාකසිත් සතිසං හා වෛතසික අටතිසං ප්‍රත්‍යය වන බලවත් වූ සුචියෙහි වූ කුශලාකුශල චේතනා චන්ති උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ශක්තිය ගැටේ.

(2) මාගීකරණයට ප්‍රත්‍යය වන මාගීකරණය සහරෙහි අනුකරණ, සමකරණ, උපනිසය, තර්ක, විගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

මේ ප්‍රතිඵලය සටනා දෙක ය.

(3) සමප්‍රයුක්තකරණයට විකේතයට ප්‍රතිඵලය කම්පර්පයට ප්‍රත්‍යය වන විකේතයට සහරාන, නිසය, ආහාර, අර්ථ, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(4) සමප්‍රයුක්තකරණයට හා හැදෑරීමට ප්‍රත්‍යය වන විකේතයට සහරාන, අකුණුමකුණු, නිසය, ආහාර, අර්ථ, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(5) සමප්‍රයුක්තකරණයට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන විකේතයට සහරාන, අකුණුමකුණු, නිසය, ආහාර, සමප්‍රයුක්ත, අර්ථ, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(6) විකේතයට හා ප්‍රතිඵලයට ප්‍රත්‍යය වන විකේතයට සහරාන, නිසය, ආහාර, විප්‍රයුක්ත, අර්ථ, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

මේ අවිපාක සටනා සතර ය.

(7) සමප්‍රයුක්තකරණයට හා විකේතයට ප්‍රතිඵලයට ප්‍රත්‍යය වන විපාක විකේතයට සහරාන, නිසය, විපාක, ආහාර, අර්ථ, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(8) සමප්‍රයුක්තකරණයට හා හැදෑරීමට ප්‍රත්‍යය වන විපාක විකේතයට සහරාන, අකුණුමකුණු, නිසය, ආහාර, විපාක, අර්ථ, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(9) සමප්‍රයුක්තකරණයට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන විපාක විකේතයට සහරාන, අකුණුමකුණු, නිසය, ආහාර, විපාක, සමප්‍රයුක්ත, අර්ථ, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට ගැටේ.

(10) විකේතයට ප්‍රතිඵලයට ප්‍රත්‍යය වන විපාක විකේතයට සහරාන, නිසය, ආහාර, විපාක, විප්‍රයුක්ත, අර්ථ, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(11) හදයවයාභවට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි වේතනාවේහි සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිය්‍යය, විපාක, ආහාර, විප්‍රසුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට ගැටේ.

ප්‍රක්ෂිණික සටනා දෙකය සහජාත සටනා නවයය යි.

කම්ප්‍රත්‍යය සටනා එකොළොසකි.

විපාක ප්‍රත්‍යය සටනා.

(1) ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා චිත්තජරුප ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යයවන විපාක සිත් සතිස ය, වේතසික අටතිස ය යන මේ ධර්මයන්හි ද, හදයවයාභවට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයන්හි ද සහජාත, නිය්‍යය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ.

(2) ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකසිත් සතිස ය වේතසික අටතිස ය යන නාමසාක්‍යයන්හි ද හදය වයාභවට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයන්හි ද සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිය්‍යය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(3) ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි විපාක නාමසාක්‍යයන්හි සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිය්‍යය, සම්ප්‍රසුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැටේ.

(4) චිත්තජරුපයන්ට හා ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්චිඥාන අභීන්තවූති වරජිත පඤ්චවෝකාර විපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයන්හි හා හදයවයාභවට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධිනාමසාක්‍යයන්හිද සහජාත, නිය්‍යය, විප්‍රසුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(5) හදයවයාභවට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයන්හි සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිය්‍යය, විප්‍රසුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැටේ.

මේ විපාක ප්‍රත්‍යය සටනා පස ය.

ආහාර ප්‍රත්‍යය සටනා.

(1) සම්ප්‍රයුක්ත ඥාතියන්ට හා විත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන නාමාහාරත්‍රය වූ අරූපාහාර ප්‍රත්‍යයෙහිද ආධ්‍යාත්මික සන්තානයෙහි වූ චතුසමුට්ඨානික රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ආධ්‍යාත්මික සන්තානයෙහි ඇති චතුසමුට්ඨානික ඕජාව ය, බාහිරසන්තානයෙහි වූ සෘතුජ ඕජාවය යන රූපාහාර ප්‍රත්‍යයෙහි ද අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙක ගැටේ.

මේ මිශ්‍රක සටනාව ය.

(2) සම්ප්‍රයුක්ත ඥාතියන්ට හා විත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන ස්වරූප චේතනා විභූත සංකල්පන නාමාහාර ප්‍රත්‍යයෙහි සහජාත, නිසස්සය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ.

(3) සම්ප්‍රයුක්ත ඥාතියන්ට හා හෘදයවිභූතවට ප්‍රත්‍යය වන නාමාහාරත්‍රයෙහි සහජාත, අඤ්ඤාමඤ්ඤා, නිසස්සය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(4) සම්ප්‍රයුක්ත ඥාතියන්ට පමනක් ප්‍රත්‍යය වන නාමාහාරත්‍රයෙහි සහජාත, අඤ්ඤාමඤ්ඤා, නිසස්සය, සම්ප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැටේ.

(5) විත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමාහාරත්‍රයෙහි සහජාත, නිසස්සය, විප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

මේ අවිපාක සටනා සතර ය.

(6) සම්ප්‍රයුක්ත ඥාතියන්ට හා විත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵස්ස චේතනා විඤ්ඤාණය යන විපාකනාමාහාරත්‍රයෙහි සහජාත, නිසස්සය, විපාක, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(7) සම්ප්‍රයුක්ත ඥාතියන්ට හා හෘදයවිභූතවට ප්‍රත්‍යය වන විපාක නාමාහාරත්‍රයෙහි සහජාත, අඤ්ඤාමඤ්ඤා, නිසස්සය, විපාක, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැටේ.

(8) සම්ප්‍රයුක්ත ඥාතියන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන විපාක නාමාහාරත්‍රයෙහි සහජාත, අඤ්ඤාමඤ්ඤා, නිසස්සය, විපාක, සම්ප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ.

(9) චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක නාමාභාර ප්‍රත්‍යයෙහි සහජාත, නිස්සය, විපාක, විප්‍රසූත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැටේ.

(10) හෘදයව්‍යුහවට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසංකයන්ට අයත් නාමාභාරත්‍රයෙහි සහජාත, අඤ්ඤාමඤ්ඤා, නිස්සය, විපාක, විප්‍රසූත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැටේ.

මේ සවිපාක සටනා පස ය. මෙ සේ සාමාන්‍ය සටනා නවයෙකි.

(11) සම්ප්‍රසූතසංකයන්ට හා චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන චේතනාභාරයෙහි සහජාත, නිස්සය, කමම, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

12, 13, 14, අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය ද, අන්‍යෝන්‍යසම්ප්‍රසූත ප්‍රත්‍යය දෙක ද, විප්‍රසූතප්‍රත්‍යය ද යොදා ඉතිරි සටනා තුන ද වූකලානු සාරයෙන් විසාර කරනු.

(15) සම්ප්‍රසූතසංකයන්ට හා චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක චේතනාභාරයෙහි සහජාත, නිස්සය, කමම, විපාක, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැටේ.

16, 17, 18, 19. අන්‍යෝන්‍ය ශක්තිය ද, අන්‍යෝන්‍ය සම්ප්‍රසූත ශක්ති දෙක ද, විප්‍රසූත ශක්තිය ද, අන්‍යෝන්‍ය විප්‍රසූත ශක්ති දෙක ද ගෙන ඉතිරි සටනා සතර විසාර කරනු.

මේ සවිපාක සටනා පස ය, මෙ සේ සකමමසටනා නවයක් වේ.

20, 21, 22, 23, සම්ප්‍රසූතසංකයන්ට හා චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විඤ්ඤාණාභාරයෙහි සහජාත, නිස්සය, ඉන්ද්‍රිය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ. ඉතිරි සටනා තුන ද විසාර කරනු.

මේ අවිපාක සටනා සතර ය.

(24) සම්ප්‍රසූතසංකයන්ට හා චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක විඤ්ඤාණාභාරයෙහි සහජාත, නිස්සය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැටේ. සටනා පස සම්පූර්ණකොට කියනු.

මේ අවිපාක සටනා පස ය. මෙසේ සඉන්ද්‍රිය සටනා නවයක් වේ.

(29) සම්ප්‍රයුක්තඝාතයන්ට හා සාධිත විත්තරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විත්තාධිපතියෙහි අධිපති, සහජාත, නිසංය, ඉන්ද්‍රිය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යයගක්ති සය ගැටේ. ඉතිරි සටනා දෙක ද විචාර කරනු.

මේ අවිපාක සටනා තුන ය.

(32) සම්ප්‍රයුක්තඝාතයන්ට හා සාධිත විත්තරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ලෝකෝත්තර ඵලවිත්ත සංඛ්‍යාත විත්තාධිපතියෙහි අධිපති, සහජාත, නිසංය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගක්ති සත ගැටේ.

33, 34, ඉතිරි දෙක වුක්තානුසාරයෙන් දත යුතු.

මේ සාධිත ඉන්ද්‍රිය සටනා සය ය.

ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය සටනා.

(1) සම්ප්‍රයුක්තඝාතයන්ට හා විත්තරූප ප්‍රතිසංකීර්ණයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය සංඛ්‍යාත සහජාතීන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයෙහි ද පඤ්චිඤානධාතූන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවක්‍ර සංඛ්‍යාත පුරේජාතීන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයෙහි ද, කම්පරූපකලාපයන්හි ඉතිරි රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන රූපජීවිතීන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයෙහි ද අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගක්ති දෙක ගැටේ.

(2) සම්ප්‍රයුක්තඝාතයන්ට හා විත්තරූප ප්‍රතිසංකීර්ණයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය සංඛ්‍යාත සහජාතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයෙහි ද පඤ්චිඤාන ධාතූන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවක්‍ර සංඛ්‍යාත පුරේජාත ප්‍රත්‍යයෙහි ද නිසංය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගක්ති තුන ගැටේ.

(3) විත්තරූප ප්‍රතිසංකීර්ණයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය සංඛ්‍යාත සහජාතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයෙහි ද, පඤ්චිඤාන ධාතූන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවක්‍ර සංඛ්‍යාත පුරේජාත ප්‍රත්‍යයෙහි ද නිසංය, විප්‍රසූත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගක්ති සතර ගැටේ.

මේ මිශ්‍රක සටනා තුන ය.

(4) පඤ්චිඤානධාතූන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවක්‍ර සංඛ්‍යාත පුරේජාතීන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයෙහි නිසංය, පුරේජාත, විප්‍රසූත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යයගක්ති පස ගැටේ.

මේ ප්‍රකීර්ණ සටනාව ය.

(5) සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාධර්මයන්ට හා විතර්කරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය ධර්ම අවෙහි සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යයශක්ති සතර ගැටේ. ඉහත කී පරිදි ප්‍රත්‍යයන් යොදා අවිපාකසටතා සතර විඤාර කරනු.

(9) සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාධර්මයන්ට හා විතර්කරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක නාමේන්ද්‍රිය ධර්ම අවෙහි සහජාත, නිස්සය, විපාක, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ. සවිපාක සටතා පස විඤාර කරනු.

මේ සාමාන්‍ය සටතා නවය ය.

(14) සමප්‍රයුක්තසකන්ධයන්ට හා විතර්කරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන චිරිය, සති, ඵකගතා, පඤ්ඤා යන නාමේන්ද්‍රිය ධර්මයන්හි සහජාත, නිස්සය, මග්ග, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ. අවිපාක සටතා සතර ම විඤාර කරනු.

(18) සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාධර්මයන්ට හා විතර්කරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන චිරිය, සති, ඵකගතා, පඤ්ඤා යන විපාකේන්ද්‍රියයන්හි, සහජාත, නිස්සය, විපාක, මග්ග, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැටේ. සවිපාකසටතා පස විඤාර කරනු.

මෙ සේ සමාග්‍රී සටතා නවයක් වේ.

(23) සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාධර්මයන්ට හා විතර්කරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වේදනා ඵකගතා යන ඉන්ද්‍රියධර්ම දෙකෙහි සහජාත, නිස්සය, ක්‍රියාත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යයශක්ති පස ගැටේ. අවිපාකසටතා සතර විඤාර කරනු.

(27) සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාධර්මයන්ට හා විතර්කරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වේදනා ඵකගතා යන විපාකේන්ද්‍රිය ධර්ම දෙකෙහි සහජාත, නිස්සය, විපාක, ක්‍රියාත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යයශක්ති සය ගැටේ. සවිපාකසටතා පස සමප්‍රසිද්ධ කරනු.

මේ සඤ්ඤාන සටතා නවය ය.

(32) සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාධර්මයන්ට හා විතර්කරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන ඵකගතාවෙහි සහජාත, නිස්සය, ක්‍රියාත, මග්ග, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැටේ. අවිපාක සටතා සතර විඤාර කරනු.

(36) සම්ප්‍රයුක්තසාකාරකයන්ට හා විතර්කරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක ඒකගතතාවෙහි සහජාත, නිසංය, විපාක, කුමාර, මග්ග , අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යයගක්ති සහ ගැටේ. සවිපාක සටහන පස විස්තර කරනු.

මේ සඳහානමාගීසටහන නවය ය.

(41) සම්ප්‍රයුක්තසාකාරකයන්ට හා විතර්කරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මනිනියයෙහි සහජාත, නිසංය, ආහාර, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගක්ති පස ගැටේ. අවිපාක සටහන සතර විස්තර කරනු.

(45) සම්ප්‍රයුක්තසාකාරකයන්ට හා විතර්කරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකමනිනියයෙහි සහජාත, නිසංය, විපාක, ආහාර, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගක්ති සය ගැටේ. සවිපාකසටහන පස විස්තර කරනු.

මේ සආහාර සටහන නවය ය.

(50) සම්ප්‍රයුක්තසාකාරකයන්ට හා සාධිපති විතර්කරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විතර්කාධිපතියෙහි අධිපති, සහජාත, නිසංය, ආහාර, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගක්ති සය ගැටේ. අනෙත්‍ය සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය දෙක හා විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය දෙක හා විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය ද ගෙන ඉතිරි අවිපාක සටහන දෙක විස්තර කරනු.

(53) සම්ප්‍රයුක්තසාකාරකයන්ට හා සාධිපතිවිතර්කරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ලෝකෝත්තර ඵලවිතර්කාධිපතියෙහි අධිපති, සහජාත, නිසංය, විපාක, ආහාර, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගක්ති සහ ගැටේ. අනෙත්‍ය සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය දෙක ද විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය ද යොදා ඉතිරි සටහන දෙක විස්තර කරනු. සවිපාක සටහන තුනෙකි.

මේ සාධිපති ආහාර සටහන සය ය.

(56) සම්ප්‍රයුක්තසාකාරකයන්ට හා සාධිපති විතර්කරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විරියාධිපතියෙහි අධිපති, සහජාත, නිසංය, මග්ග, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගක්ති සය ගැටේ. අවිපාක සටහන තුන සම්පූර්ණ කරනු.

(59) සම්ප්‍රයුක්තසාකාරකයන්ට හා සාධිපතිවිතර්කරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලවිතර්කයෙහි වූ වියරියාධිපතියෙහි අධිපති, සහජාත, නිසංය, විපාක, මග්ග, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගක්ති සහ ගැටේ. සවිපාක සටහන තුනෙකි.

මේ සාධිපති සටහන සය ය.

(62) සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාදියන්ට හා ත්‍රිභේදක චිත්තජරූප ත්‍රිභේදක ප්‍රතිසන්ධි කම්මජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අමෝභයෙහි හේතු, සහජාත, නිස්සය, මග්ග, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැටේ. අවිපාකසට්ඨාන සතර සම්පූර්ණ කරනු.

(66) සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාදියන්ට හා ත්‍රිභේදක චිත්තජරූප ත්‍රිභේදක ප්‍රතිසන්ධි කම්මජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකාමෝභයෙහි හේතු, සහජාත, නිස්සය, විපාක, මග්ග, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ. සවිපාකසට්ඨාන පස සම්පූර්ණ කරනු.

මේ සහේතු මග්ග සට්ඨාන නවය ය.

(71) සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාදියන්ට හා සාධිපතිචිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විමංසාධිපතියෙහි හේතු, අධිපති, සහජාත, නිස්සය, මග්ග, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ. අවිපාකසට්ඨාන තුන සම්පූර්ණ කරනු.

(74) සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාදියන්ට හා සාධිපති චිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලචිත්ත සම්ප්‍රයුක්ත විමංසාධිපතියෙහි හේතු, අධිපති, සහජාත, නිස්සය, විපාක, මග්ග, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට ගැටේ. සවිපාකසට්ඨාන තුන සම්පූර්ණ කරනු.

මේ හේතු අධිපති මග්ග සට්ඨාන සය ය.

ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය සට්ඨාන.

(1) සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාදියන්ට හා චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්මජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ධ්‍යානාධිගමථි පසෙහි සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ. ඉහත දක් වූ ක්‍රමය අනුව අවිපාකසට්ඨාන සතර සම්පූර්ණ කරනු.

(5) සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාදියන්ට හා චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්මජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකධ්‍යානාධිගමථි පසෙහි සහජාත, නිස්සය, විපාක, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ. සවිපාකසට්ඨාන පස සම්පූර්ණ කරනු.

මේ සාමාන්‍ය සට්ඨාන නවය ය.

(10) සම්ප්‍රයුක්තඥානාධිපතිවරයා විනිශ්චය කරනු ලබන ප්‍රත්‍යය වන විවේචනා ඒකාගතා දෙකෙහි සහභාගි, නිසිය, ඉන්ද්‍රිය, අතර, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ. අවිභාගසටහන සතරක් වේ.

(14) සම්ප්‍රයුක්තඥානාධිපතිවරයා විනිශ්චය කරනු ලබන ප්‍රත්‍යය වන විභාග විවේචනා ඒකාගතා දෙකෙහි සහභාගි, නිසිය, විභාග, ඉන්ද්‍රිය, අතර, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ. සවිභාග සටහන පසෙකි.

මේ සඳහා සටහන නවය ය.

(19) සම්ප්‍රයුක්තඥානාධිපතිවරයා විනිශ්චය කරනු ලබන ප්‍රත්‍යය වන විනිශ්චය, ඒකාගතා දෙකෙහි සහභාගි, නිසිය, මග, අතර, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ. අවිභාග සටහන සතරෙකි.

(23) සම්ප්‍රයුක්තඥානාධිපතිවරයා විනිශ්චය කරනු ලබන ප්‍රත්‍යය වන විභාග විනිශ්චය ඒකාගතා දෙකෙහි සහභාගි, නිසිය, විභාග, මග, අතර, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ. සවිභාග සටහන පසෙකි.

මේ සමාගී සටහන නවය ය.

(28) සම්ප්‍රයුක්තඥානාධිපතිවරයා විනිශ්චය කරනු ලබන ප්‍රත්‍යය වන ඒකාගතාවේහි සහභාගි, නිසිය, ඉන්ද්‍රිය, මග, අතර, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ. අවිභාග සටහන සතරෙකි.

(32) සම්ප්‍රයුක්තඥානාධිපතිවරයා විනිශ්චය කරනු ලබන ප්‍රත්‍යය වන විභාග ඒකාගතාවේහි සහභාගි, නිසිය, විභාග, ඉන්ද්‍රිය, මග, අතර, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ. සවිභාග සටහන පසෙකි.

මේ සඳහා මග සටහන නවය ය.

මාගී ප්‍රත්‍යය සටහන.

(1) සම්ප්‍රයුක්තඥානාධිපතිවරයා විනිශ්චය කරනු ලබන ප්‍රත්‍යය වන මාගීභාවය ධර්ම නවයෙහි සහභාගි, නිසිය, අතර, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ. අවිභාග සටහන සතරෙකි.

(5) සම්ප්‍රයුක්තඥානියන්ට හා විනතරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකමාග්නිය ධර්ම අවෙති සහජාත, නිය්‍යය, විපාක, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැවේ. සවිපාක සටනා පසෙකි.

මේ සාමාන්‍ය සටනා නවය ය.

(10) සම්ප්‍රයුක්තඥානියන්ට හා විනතරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විරිය, සති, ඵකගහනා, පඤ්ඤා යන මාග්නිය සතරෙහි සහජාත, නිය්‍යය, ඉන්ද්‍රිය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැවේ. අවිපාක සටනා සතරෙකි.

(14) සම්ප්‍රයුක්තඥානියන්ට හා විනතරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විරිය, සති, ඵකගහනා, පඤ්ඤා යන විපාක මාග්නිය සතරෙහි සහජාත, නිය්‍යය, ඉන්ද්‍රිය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැවේ. අවිපාක සටනා සතරෙකි.

මේ සඉන්ද්‍රිය සටනා නවය ය.

(19) සම්ප්‍රයුක්තඥානියන්ට හා විනතරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විනතක ඵකගහනා දෙකෙහි සහජාත, නිය්‍යය, ඤාන, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැවේ. අවිපාක සටනා සතරෙකි.

(23) සම්ප්‍රයුක්තඥානියන්ට හා විනතරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විනතක ඵකගහනා යන විපාක මාග්නිය දෙකෙහි සහජාත, නිය්‍යය, විපාක, ඤාන, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැවේ. සවිපාක සටනා පසෙකි.

මේ සඤානසටනා නවය ය.

(28) සම්ප්‍රයුක්තඥානියන්ට හා විනතරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵකගහනාවෙහි සහජාත, නිය්‍යය, ඉන්ද්‍රිය, ඤාන, අත්ථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැවේ.

අවිපාක සටනා සතරෙකි.

(32) සම්ප්‍රයුක්තඥානියන්ට හා විනතරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක විනත සම්ප්‍රයුක්ත ඵකාග්‍රනාවෙහි සහජාත, නිය්‍යය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, ඤාන, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත ගැවේ. සවිපාකසටනා පසෙකි.

මේ සඉන්ද්‍රිය ඤාන සටනා නවය ය.

(37) සම්ප්‍රයුක්තඥානාධිපතිවරයාට හා සාධිකවිකල්පයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විශ්වාධිපතිවරයාට අධිපති, සහජාත, නිසංසය, ඉන්ද්‍රිය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැටේ. අවිපාක සටහනා තුනෙකි.

(40) සම්ප්‍රයුක්තඥානාධිපතිවරයාට හා සාධිකවිකල්පයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ලෝකෝත්තර ඵලවිකල්පයන්ට සම්ප්‍රයුක්ත විශ්වාධිපතිවරයාට අධිපති, සහජාත, නිසංසය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත ගැටේ. සවිපාක සටහනා තුනෙකි වේ.

මේ සාධිකවිකල්පය සටහනා සය ය.

(43) සම්ප්‍රයුක්තඥානාධිපතිවරයාට හා ත්‍රිභේදක විකල්පයන්ට ත්‍රිභේදක ප්‍රතිසංකල්පයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අමෝහයෙහි භේද, සහජාත, නිසංසය, ඉන්ද්‍රිය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැටේ. අවිපාක-සටහනා සතරෙකි.

(47) සම්ප්‍රයුක්තඥානාධිපතිවරයාට හා ත්‍රිභේදක විකල්පයන්ට ත්‍රිභේදක ප්‍රතිසංකල්පයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකාමෝහයෙහි භේද, සහජාත, නිසංසය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත ගැටේ. සවිපාක සටහනා පසෙකි.

මේ සහේදක ඉන්ද්‍රිය සටහනා තවය ය.

(52) සම්ප්‍රයුක්තඥානාධිපතිවරයාට හා සාධිකවිකල්පයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විමංසාධිපතිවරයාට භේද, අධිපති, සහජාත, නිසංසය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට ගැටේ. අවිපාක සටහනා තුනෙකි.

(55) සම්ප්‍රයුක්තඥානාධිපතිවරයාට හා සාධිකවිකල්පයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලවිකල්පයන්ට විමංසාධිපතිවරයාට භේද, අධිපති, සහජාත, නිසංසය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට ගැටේ. සවිපාකසටහනා තුනෙකි.

මේ සහේදක අධිපති ඉන්ද්‍රිය සටහනා සය ය.

සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය සටහන

(1) ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සියලු ඵකුන් අනු විකල්පය ය, වෛතසික දෙපනසය යන ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසංකල්පයන්ට සහජාත, අසංකල්පය, නිසංසය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(2) ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකලවිපාක නාමයාකාරියන්ට සහජාත, අඤ්ඤාමඤ්ඤා, නිසසය, විපාක, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැටේ.

විප්‍රසූක්ත ප්‍රත්‍යය සටනා.

(1) චිත්තජරූපයන්ට හා ප්‍රතිසන්ධිකම්පජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසායවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්චිඤ්ඤා අභිත්තව්‍යුති වර්ජිත සිත් පන්සැත්තැව ය, වෛතසික දෙපනස ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරියෝ ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චෝකාරප්‍රතිසන්ධිනාමයාකාරියන් හා හෘදයවය්‍යාව ය යන සහජාත විප්‍රසූක්ත ප්‍රත්‍යයෙහි ද, පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා වූ අරූපවිපාක වර්ජිත සප්තවිඤ්ඤා ධාතුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඡට්ටවය්‍යාසංඛ්‍යාත පුරේජාතවිප්‍රසූක්තප්‍රත්‍යයෙහි ද, ප්‍රතිසන්ධිතාදි සුචි සුචි චිත්තයන් හා ඉපද රූපසාධිතියට පැමිණෙන ඵ්ඤ්ජකාය ද්විජකාය තිජකාය චතුජකායයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා වූ අරූපවිපාක වර්ජිත ප්‍රථම භවාධිකාදි පශ්චිම පශ්චිම වූ සිත් පස් අස්සව ය, වෛතසික දෙපනස යන පශ්චාත්ත විප්‍රසූක්ත ප්‍රත්‍යයෙහි ද අත්ථි, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙක ගැටේ.

(2) සකල සහජාත විප්‍රසූක්ත ප්‍රත්‍යයෙහි ද පුරේජාත, විප්‍රසූක්ත ප්‍රත්‍යයෙහි ද, නිසසය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුන ගැටේ.

(3) සාධිපතිචිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපතිධම්ම තුන හෝ සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ සහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි ද, ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමුල මරණාසන්න ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිචිත්තයෙන් සතළොස් වන චිත්තය හා උපන් ගරු කළ යුතු වූ හෘදයවය්‍යා සංඛ්‍යාත වස්තුවාරමමණාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි ද, අධිපති නිසසය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ.

(4) චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්පජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය ධම්ම අට වූ සහජාතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයෙහි ද, පඤ්චවිඤ්ඤායන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවය්‍යා සංඛ්‍යාත පුරේජාතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයෙහි ද, නිසසය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුන ගැටේ.

මේ මිශ්‍රක සටනා සතර ය.

(5) සකල පශ්චාත්තථිප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යයෙහි පච්චාජාන, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුන ගැටේ.

(6) සකල පුරේජාන විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යයෙහි නිස්සය, පුරේජාන, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ.

(7) මනෝද්චාරාවර්ජනය ය, ඵකුන්තිස් කාමජවනයෝ ය, තදරමමණ ඵකොළොස ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන මරණාසන්නකාලයෙහි ව්‍යතිචිත්තයෙන් සතොළොස් වන චිත්තය හා උපත් හදෙයවසානු සංඛ්‍යාත වස්තුවාරමමණයෙහි ආරමමණ, නිස්සය, පුරේජාන, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(8) ගරු කොට අරමුණ කරන්නා වූ ලෝහමූල මරණාසන්න ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යතිචිත්තයෙන් සතොළොස් වන චිත්තය හා උපත් ගරු කළ යුතු වූ හදෙයවසානු සංඛ්‍යාත වස්තුවාරමමණාධිපති-යෙහි ආරමමණ, අධිපති, නිස්සය, උපනිසසය, පුරේජාන, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ.

(9) පඤ්චේඤන ධාතුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවසානු සංඛ්‍යාත පුරේජානිඤ්ඤ ප්‍රත්‍යයෙහි නිස්සය, පුරේජාන, ඉඤ්ඤ, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

මේ ප්‍රතිච්ඡික සටහන පස ය.

(10) චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්චේඤන අභිත්තව්‍යුති වර්ජිත සිත් පන්සැත්තෑවය, වෛතසික දෙපනය ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාරප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෙන් හා හදෙය වසානුචය යන සහජාන, විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යයෙහි සහජාන, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ.

(11) ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාරප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ය හදෙය වසානුචි සහජාන, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

මේ අවිපාක සටහන දෙක ය.

(12) චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්චේඤන අභිත්තව්‍යුති වර්ජිත විපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය, හදෙයවසානුචි ප්‍රත්‍යය

වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය යන මේ ධර්මයන්හි සහජාත, නිස්සය, විපාක, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(13) හෘදයවස්තුච්ච ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයන්හි සහජාත, අකඤ්ඤාමඤ්ඤා, නිස්සය, විපාක, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ. මේ සවිපාක සටනා දෙක ය.

සහජාත සටනා සතරෙකි.

අසති ප්‍රත්‍ය සටනා.

(1) සකල සහජාතාසති පුරේජාතාසති, පඤ්චාස්කන්ධාසති, ආභාරාසති, ඉන්ද්‍රියාසති ප්‍රත්‍යයන්හි අවිගතප්‍රත්‍යය ශක්තිය පමණක් ගැටේ.

(2) සකල සහජාතනිශ්‍රය පුරේජාතනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයන්හි නිශ්‍රය, අවිගත ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙක ගැටේ.

(3) සකල සහජාතාධිපතිප්‍රත්‍යයෙහි ද ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූලසිත් අට්ට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු වූ චක්ඛාන නිසානන රූප අට්ටොස වූ ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි ද අධිපති අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙක ගැටේ.

(4) සකල සහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි ද, ගරු කොට අරමුණු කරන්නා වූ ලෝහමූල මරණාසනන ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුති විත්තයෙන් සතළොස් වන විත්තය හා උපන් ගරු කළ යුතු වූ හෘදය වස්තු සංඛ්‍යාත වස්තුවාරම්භණාධිපතියෙහි ද අධිපති, නිස්සය, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුන ගැටේ.

(5) සකල නාමාභාර රූපාභාර ප්‍රත්‍යයන්හි ආභාර, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙක ගැටේ.

(6) සකල සහජාතින්ද්‍රිය පුරේජාතින්ද්‍රිය රූපජීවිතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයන්හි ඉන්ද්‍රිය, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙක ගැටේ.

(7) සකල සහජාතින්ද්‍රිය පුරේජාතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයන්හි නිස්සය, ඉන්ද්‍රිය, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුන ගැටේ.

(8) සකල සහජාතවිප්‍රසූක පුරේජාතවිප්‍රසූක පඤ්චාස්කන්ධ විප්‍රසූක ප්‍රත්‍යයන්හි විප්‍රසූක, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙක ගැටේ.

(9) සකල සහජාතවිප්‍රසූක්ඛ පුරේජාතවිප්‍රසූක්ඛ ප්‍රත්‍යයන්හි නිසසය, විප්‍පයුත්ත, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුන ගැටේ.

(10) සාධිපතිචිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපති ධර්මී තුන හෝ සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ සහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි ද, ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල මරණාසන්න ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිචිත්තයෙන් සහළොස් වන චිත්තය හා උපදනා ගරු කළ යුතු හදයවැන්නාව වූ වසත්ථාරමමණාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි ද අධිපති, නිසසය, විප්‍පයුත්ත, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ.

(11) චිත්තජරූප පතිසන්ධිකම්මජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය ධර්මී අට වූ සහජාතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයෙහි ද, පඤ්චවිඤ්ඤා ධාතුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවැන්නා සංඛ්‍යාත පුරේජාතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයෙහි ද නිසසය, ඉන්ද්‍රිය, විප්‍පයුත්ත, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ.

මේ මිශ්‍රක සටනා එකොළොස් ය.

(12) සකල පඤ්චාජාතප්‍රත්‍යයෙහි පටිජාජාත, විප්‍පයුත්ත, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුන ගැටේ.

(13) "කාමසින් සිවුපනසයට හා අභිඤ්ඤෙසින්ට ප්‍රත්‍යය වන වතීමාන නිසානතරූප අටළොස් වූ ආරමුණු පුරේජාත ප්‍රත්‍යයෙහි" යනාදීන් පුරේජාත ප්‍රත්‍යය සටනා සහ සම්පූර්ණකොට යොදන.

මේ ප්‍රතික්ෂේප සටනා අට ය.

(21-38) ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්මජරූපයන්ට ද යනාදී ක්‍රමයෙන් සහජාතසටනා අටොළොස් යොදා ගත යුතු ය.

තත්ථී, විගත ප්‍රත්‍යය සටනා අනන්තර ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ද, අවිගත සටනා අසති ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ද විසාර කළ යුතු ය.

-ප්‍රත්‍යය සටනාව නිමිසේ ය. -

පට්ඨාන පකරණං.

තමො තස්ස හගචතො අරහතො සමමා සමුදය්සා.

හෙතුපච්චයො, ආරම්භපච්චයො, අධිපතිපච්චයො, අනන්තර පච්චයො, සමනන්තරපච්චයො, සහජාතපච්චයො, අක්කමක්කපච්චයො, නිස්සයපච්චයො, උපනිස්සයපච්චයො, පුරෙජාතපච්චයො, පච්ජාජාත පච්චයො, ආසෙවිතපච්චයො, කම්මපච්චයො, විපාකපච්චයො, ආහාර පච්චයො, ඉන්ද්‍රියපච්චයො, ක්කානපච්චයො, මග්ගපච්චයො, සම්පයුත්ත පච්චයො, විපසයුත්ත පච්චයො, අපථිපච්චයො, ත්‍යගිපච්චයො, විගතපච්චයො, අවිගත පච්චයො නි.

පට්ඨසුද්දෙසො.

(1) හෙතුපච්චයො නි, හෙතු හෙතුසම්පයුත්තකානං ධම්මානං නං සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං හෙතුපච්චයෙන පච්චයො.

(2) ආරම්භපච්චයො නි, රූපායතනං චක්ඛවික්කණ්ණ ධාතුයා නං සම්පයුත්තකාන ඤ්ච ධම්මානං ආරම්භපච්චයෙන පච්චයො. සද්දයතනං සොතවික්කණ්ණ ධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ආරම්භපච්චයෙන පච්චයො. ගන්ධායතනං සාන්ධවික්කණ්ණ ධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ආරම්භපච්චයෙන පච්චයො. රසායතනං ජීව්හවික්කණ්ණ ධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ආරම්භපච්චයෙන පච්චයො, ථොට්ඨබ්බායතනං කායවික්කණ්ණ ධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ආරම්භපච්චයෙන පච්චයො. රූපායතනං සද්දයතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ථොට්ඨබ්බායතනං මනොධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ආරම්භපච්චයෙන පච්චයො. සබ්බෙ ධම්මා මනොවික්කණ්ණ ධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ආරම්භපච්චයෙන පච්චයො. යං යං ධම්මං ආරබ්භ, යෙ යෙ ධම්මා උප්පජ්ජන්ති, චිත්තචේතසිකා ධම්මා තෙ තෙ ධම්මා තෙසං තෙසං ධම්මානං ආරම්භපච්චයෙන පච්චයො.

(3) අධිපතිපච්චයො නි, ඡන්දධිපති ඡන්දසම්පයුත්තකානං ධම්මානං නං සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො. විරියාධිපති චිත්තසම්පයුත්තකානං ධම්මානං නං සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො. චිත්තාධිපති චිත්ත සම්පයුත්ත කානං ධම්මානං නං සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං අධිපති පච්චයෙන පච්චයො. චිත්තංසාධිපති චිත්තසම්පයුත්තකානං ධම්මානං නං සමුට්ඨානානඤ්ච

රුපානං අධිපති පව්වයෙන පව්වයො, යං යං ධම්මං ගරුං කන්වා යෙ
 යෙ ධම්මා උප්පජ්ජන්ති චිත්තවෙනසික ධම්මා තෙ තෙ ධම්මා තෙසං
 තෙසං ධම්මානං අධිපති පව්වයෙන පව්වයො,

(4) අනන්තරපව්වයෝහි, වක්කවිඤ්ඤාණධාතු නං සමප්පන්නකා ව ධම්මා මනෝධාතුයා නං සමප්පන්නකානඤ්ච ධම්මානං අනන්තරපව්වයෙන පව්වයෝ, මනෝධාතු නං සමප්පන්නකා ව ධම්මා මනෝවිඤ්ඤාණ ධාතුයා නං සමප්පන්නකෙනඤ්ච ධම්මානං අනන්තරපව්වයෙන පව්වයෝ. සොතවිඤ්ඤාණධාතු නං සමප්පන්නකා ව ධම්මා මනෝධාතුයා නං සමප්පන්නකානඤ්ච ධම්මානං අනන්තර පව්වයෙන පව්වයෝ. මනෝධාතු නං සමප්පන්නකා ව ධම්මා මනෝවිඤ්ඤාණ ධාතුයා නං සමප්පන්නකානඤ්ච ධම්මානං අනන්තර පව්වයෙන පව්වයෝ. සාතවිඤ්ඤාණධාතු නං සමප්පන්නකා ව ධම්මා මනෝ ධාතුයා නං සමප්පන්නකාන ඤ්ච ධම්මානං අනන්තරපව්වයෙන පව්වයෝ, මනෝධාතු නං සමප්පන්නකා ව ධම්මා මනෝවිඤ්ඤාණ ධාතුයා නං සමප්පන්නකාන-ඤ්ච ධම්මානං අනන්තර පව්වයෙන පව්වයෝ. ජිහ්වාවිඤ්ඤාණධාතු නං සමප්පන්නකා ව ධම්මා මනෝධාතුයා නං සමප්පන්නකානඤ්ච ධම්මානං අනන්තර පව්වයෙන පව්වයෝ, මනෝධාතු නං සමප්පන්නකා ව ධම්මා මනෝවිඤ්ඤාණධාතුයා නං සමප්පන්නකානඤ්ච ධම්මානං අනන්තර පව්වයෙන පව්වයෝ. කාය විඤ්ඤාණධාතු නං සමප්පන්නකා ව ධම්මා මනෝධාතුයා නං සමප්පන්නකානඤ්ච ධම්මානං අනන්තරපව්වයෙන පව්වයෝ මනෝධාතු නං සමප්පන්නකා ව ධම්මා මනෝවිඤ්ඤාණධාතුයා නං සමප්පන්නකානඤ්ච ධම්මානං අනන්තරපව්වයෙන පව්වයෝ.

සුරිමා සුරිමා කුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං
අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො, සුරිමා සුරිමා කුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං
පච්ඡිමානං අඛ්‍යාකතානං ධම්මානං අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො, සුරිමා
සුරිමා අකුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ධම්මානං
අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො, සුරිමා සුරිමා අකුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං
පච්ඡිමානං අඛ්‍යාකතානං ධම්මානං අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො, සුරිමා සුරිමා
අඛ්‍යාකතා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අඛ්‍යාකතානං ධම්මානං අනන්තර
පච්චයෙන පච්චයො, සුරිමා සුරිමා අඛ්‍යාකතා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං
අකුසලානං ධම්මානං අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො, යෙසං යෙසං ධම්මානං
අනන්තරා යෙ යෙ ධම්මා උපපජ්ජන්ති චිත්තචේතසිකා ධම්මා, තෙ තෙ ධම්මා
තෙසං තෙසං ධම්මානං අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

(5) සමනනරපව්වයෝ ති, වකුච්ඡදාණධාතු නං සමප්පුනකා ව ධම්මා මනොධාතුයා නං සමප්පුනකානඤ්ච ධම්මානං සමනනර පව්වයෙන පව්වයෝ, මනොධාතු නං සමප්පුනකා ව ධම්මා මනොවිඤ්ඤාණධාතුයා නං සමප්පුනකානඤ්ච ධම්මානං සමනනර-පව්වයෙන පව්වයෝ. සොත විඤ්ඤාණධාතු නං සමප්පුනකා ව ධම්මා මනොධාතුයා නං සමප්පුනකානඤ්ච ධම්මානං සමනනරපව්වයෙන පව්වයෝ, මනොධාතු නං සමප්පුනකාව ධම්මා මනොවිඤ්ඤාණධාතුයා නං සමප්පුනකානඤ්ච ධම්මානං සමනනරපව්වයෙන පව්වයෝ. ඝාත විඤ්ඤාණධාතු නං සමප්පුනකා ව ධම්මා මනොධාතුයා නං සමප්පුනකානඤ්ච ධම්මානං සමනනර පව්වයෙන පව්වයෝ, මනොධාතු නං සමප්පුනකා ව ධම්මා මනොවිඤ්ඤාණ ධාතුයා නං සමප්පුනකානඤ්ච ධම්මානං සමනනර පව්වයෙන පව්වයෝ. ජිවහා විඤ්ඤාණධාතු නං සමප්පුනකා ව ධම්මා මනොධාතුයා නං සමප්පුනකානඤ්ච ධම්මානං සමනනරපව්වයෙන පව්වයෝ, මනොධාතු නං සමප්පුනකා ව ධම්මා මනොවිඤ්ඤාණ ධාතුයා නං සමප්පුනකානඤ්ච ධම්මානං සමනනරපව්වයෙන පව්වයෝ. කාය විඤ්ඤාණධාතු නං සමප්පුනකා ව ධම්මා මනොධාතුයා නං සමප්පුනකානඤ්ච ධම්මානං සමනනර-පව්වයෙන පව්වයෝ, මනො ධාතු නං සමප්පුනකා ව ධම්මා මනො විඤ්ඤාණධාතුයා නං සමප්පුනකානඤ්ච ධම්මානං සමනනර-පව්වයෙන පව්වයෝ.

පුරිමා පුරිමා කුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං සමනනර පව්වයෙන පව්වයෝ. පුරිමා පුරිමා කුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අඛ්‍යාකතානං ධම්මානං සමනනර පව්වයෙන පව්වයෝ. පුරිමා පුරිමා අකුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ධම්මානං සමනනරපව්වයෙන පව්වයෝ. පුරිමා පුරිමා අකුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අඛ්‍යාකතානං ධම්මානං සමනනරපව්වයෙන පව්වයෝ. පුරිමා පුරිමා අඛ්‍යාකතා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අඛ්‍යාකතානං ධම්මානං සමනනර පව්වයෙන පව්වයෝ. පුරිමා පුරිමා අඛ්‍යාකතා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං සමනනරපව්වයෙන පව්වයෝ. පුරිමා පුරිමා අඛ්‍යාකතා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ධම්මානං සමනනරපව්වයෙන පව්වයෝ. යෙසං යෙසං ධම්මානං සමනනරා යෙ යෙ ධම්මා උපපජ්ජන්ති චිත්තවේතසිකා ධම්මා, තෙ තෙ ධම්මා තෙසං තෙසං ධම්මානං සමනනරපව්වයෙන පව්වයෝ.

(6) සහජාතපව්වයෝ ති, වත්තාරො ඛණ්ඩා අරුපිනො අඤ්ඤ-මඤ්ඤං සහජාත පව්වයෙන පව්වයෝ. වත්තාරො මහාභූතා අඤ්ඤමඤ්ඤං

සහජාත පව්වයෙන පව්වයො. ඔක්කන්තිකංඡෙ නාමරූපං අක්කමක්කං සහජාතපව්වයෙන පව්වයො, චිත්ත චෙතසිකා ධම්මා චිත්තසමුට්ඨානානං රූපානං සහජාතපව්වයෙන පව්වයො. මහාභූතා උපාදයරූපානං සහජාතපව්වයෙන පව්වයො. රූපිනො ධම්මා අරූපිනං ධම්මානං කිංඤ්චි කාලෙ සහජාතපව්වයෙන පව්වයො. කිංඤ්චි කාලෙ න සහජාත පව්වයෙන පව්වයො.

(7) අක්කමක්කපව්වයො නි. චිත්තාරො ඛන්ධා අරූපිනො අක්කමක්කපව්වයෙන පව්වයො. චිත්තාරො මහාභූතා අක්කමක්කපව්වයෙන පව්වයො. ඔක්කන්තිකංඡෙ නාමරූපං අක්කමක්කපව්වයෙන පව්වයො.

(8) නිස්සයපව්වයො නි. චිත්තාරො ඛන්ධා අරූපිනො අක්කමක්කං නිස්සය පව්වයෙන පව්වයො. චිත්තාරො මහාභූතා අක්කමක්කං නිස්සයපව්වයෙන පව්වයො. ඔක්කන්තිකංඡෙ නාමරූපං අක්කමක්කං නිස්සය පව්වයෙන පව්වයො. චිත්තචෙතසිකා ධම්මා චිත්ත සමුට්ඨානානං රූපානං නිස්සය පව්වයෙන පව්වයො. මහා භූතා උපාදය රූපානං නිස්සයපව්වයෙන පව්වයො. චක්ඛායනනං චක්ඛ චික්කාණ්ඩාකුයා නං සමපයුත්තකානඤ්චි ධම්මානං නිස්සය පව්වයෙන පව්වයො. සොනායනනං සොනචික්කාණ්ඩාකුයා නං සමපයුත්තකානඤ්චි ධම්මානං නිස්සයපව්වයෙන පව්වයො. ඝාතායනනං ඝාතචික්කාණ්ඩාකුයා නං සමපයුත්තකානඤ්චි ධම්මානං නිස්සයපව්වයෙන පව්වයො. ජිහ්වායනනං ජිහ්වා චික්කාණ්ඩාකුයා නං සමපයුත්තකානඤ්චි ධම්මානං නිස්සය පව්වයෙන පව්වයො. කායායනනං කායචික්කාණ්ඩාකුයා නං සමපයුත්තකානං ච ධම්මානං නිස්සයපව්වයෙන පව්වයො. යං රූපං නිස්සය මනොධාතූ ච මනොචික්කාණ්ඩාකු ච චිත්තන්ති නං රූපං මනොධාතූයා ච මනොචික්කාණ්ඩාකුයා ච නං සමපයුත්තකානඤ්චි ධම්මානං නිස්සයපව්වයෙන පව්වයො.

(9) උපනිස්සයපව්වයො නි පුරිමා පුරිමා කුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං උපනිස්සයපව්වයෙන පව්වයො. පුරිමා පුරිමා කුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ධම්මානං කෙසඤ්චි උපනිස්සයපව්වයෙන පව්වයො. පුරිමා පුරිමා කුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අබ්‍යාකතානං ධම්මානං උපනිස්සය පව්වයෙන පව්වයො.

පුරිමා පුරිමා අකුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ධම්මානං උපනිස්සයපව්වයෙන පව්වයො. පුරිමා පුරිමා අකුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං කෙසඤ්චි උපනිස්සයපව්වයෙන

පච්චයො. පුරිමා පුරිමා අකුසලා ධම්මා පච්චිමානං පච්චිමානං අබ්බාසකතානං ධම්මානං උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

පුරිමා පුරිමා අබ්බාසකතා ධම්මා පච්චිමානං පච්චිමානං අබ්බාසකතානං ධම්මානං උපනිස්සයපච්චයෙන පච්චයො. පුරිමා පුරිමා අබ්බාසකතා ධම්මා පච්චිමානං පච්චිමානං කුසලානං ධම්මානං උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො. පුරිමා පුරිමා අබ්බාසකතා ධම්මා පච්චිමානං පච්චිමානං අකුසලානං ධම්මානං උපනිස්සයපච්චයෙන පච්චයො. උතුහොජනං පි උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො. පුග්ගලො පි උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො. සෙනාසනං පි උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

(10) පුරෙජාතපච්චයො ති වක්ඛායතනං වක්ඛවික්ඛාණං ධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං පුරෙජාතපච්චයෙන පච්චයො. සොනායතනං සොනවික්ඛාණං ධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං පුරෙජාතපච්චයෙන පච්චයො. ඝාතායතනං ඝාතවික්ඛාණං ධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං පුරෙජාතපච්චයෙන පච්චයො. ජිව්හායතනං ජිව්හවික්ඛාණං ධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං පුරෙජාතපච්චයෙන පච්චයො. කායායතනං කායවික්ඛාණං ධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං පුරෙජාතපච්චයෙන පච්චයො.

රූපායතනං වක්ඛවික්ඛාණං ධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං පුරෙජාතපච්චයෙන පච්චයො. සද්දායතනං සොනවික්ඛාණං ධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං පුරෙජාතපච්චයෙන පච්චයො.

ගන්ධායතනං ඝාතවික්ඛාණං ධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං පුරෙජාතපච්චයෙන පච්චයො. රසායතනං ජිව්හවික්ඛාණං ධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං පුරෙජාත පච්චයෙන පච්චයො. ථොට්ඨබ්බායතනං කායවික්ඛාණං ධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං පුරෙජාත පච්චයෙන පච්චයො.

රූපායතනං සද්දායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ථොට්ඨබ්බායතනං මනොධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං පුරෙජාතපච්චයෙන පච්චයො. යං රූපං නිස්සාය මනොධාතු ව මනොවික්ඛාණං ධාතු ව චත්තන්ති නං රූපං මනොධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං පුරෙජාතපච්චයෙන පච්චයො. මනොවික්ඛාණං ධාතුයා නං සම්පයුත්තකානං ව ධම්මානං කිඤ්චි කාලෙ පුරෙජාතපච්චයෙන පච්චයො. කිඤ්චිකාලෙ න පුරෙජාත පච්චයෙන පච්චයො.

(11) පට්ඨාජානපට්ටයෝ හි පට්ඨා ජානා විත්තවෙනසිකා ධම්මා පුරෙජානස්ස ඉමස්ස කායස්ස පට්ඨාජානපට්ටයෙන පට්ටයො.

(12) ආසෙවනපට්ටයෝ හි පුරිමා පුරිමා කුසලා ධම්මා පට්ඨමානං පට්ඨමානං කුසලානං ධම්මානං ආසෙවන පට්ටයෙන පට්ටයො. පුරිමා පුරිමා අකුසලා ධම්මා පට්ඨමානං පට්ඨමානං අකුසලානං ධම්මානං ආසෙවන පට්ටයෙන පට්ටයො. පුරිමා පුරිමා ක්‍රියා අඛ්‍යාකතා ධම්මා පට්ඨමානං පට්ඨමානං ක්‍රියා අඛ්‍යාකතානං ධම්මානං ආසෙවන පට්ටයෙන පට්ටයො.

(13) කම්මපට්ටයෝ හි කුසලාකුසලං කම්මං විපාකානං ඛන්ධානං කට්ඨනා ව රූපානං කම්මපට්ටයෙන පට්ටයො. වෙනතා සම්පයුත්තකානං ධම්මානං නං සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං කම්මපට්ටයෙන පට්ටයො.

(14) විපාකපට්ටයෝ හි විපාකා චිත්තාරො ඛන්ධා අරූපිනො අක්කමක්කං විපාක පට්ටයෙන පට්ටයො.

(15) ආහාරපට්ටයෝ හි කඛලිංකාරො ආහාරො ඉමස්ස කායස්ස ආහාර පට්ටයෙන පට්ටයො. අරූපිනො ආහාරා සම්පයුත්තකානං ධම්මානං නං සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං ආහාරපට්ටයෙන පට්ටයො.

(16) ඉන්ද්‍රියපට්ටයෝ හි චක්ඛන්ද්‍රියං චක්ඛවික්කන්දාණධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ඉන්ද්‍රිය පට්ටයෙන පට්ටයො. සොතින්ද්‍රියං සොතවික්කන්දාණධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ඉන්ද්‍රියපට්ටයෙන පට්ටයො. ඝාතින්ද්‍රියං ඝාතවික්කන්දාණධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ඉන්ද්‍රිය පට්ටයෙන පට්ටයො. ජීවහින්ද්‍රියං ජීවහා වික්කන්දාණධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ඉන්ද්‍රියපට්ටයෙන පට්ටයො. කායින්ද්‍රියං කායවික්කන්දාණධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ඉන්ද්‍රියපට්ටයෙන පට්ටයො. රූපජීවිතින්ද්‍රියං කට්ඨනාරූපානං ඉන්ද්‍රියපට්ටයෙන පට්ටයො. අරූපිනො ඉන්ද්‍රියා සම්පයුත්තකානං ධම්මානං නං සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං ඉන්ද්‍රිය පට්ටයෙන පට්ටයො.

(17) ක්‍රියාපට්ටයෝ හි ක්‍රියාචිත්තානි ක්‍රියාසම්පයුත්තකානං ධම්මානං නං සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං ක්‍රියා පට්ටයෙන පට්ටයො.

(18) මග්ගපට්ටයෝ හි මග්ගචිත්තානි මග්ගසම්පයුත්තකානං ධම්මානං නං සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං මග්ගපට්ටයෙන පට්ටයෙන පට්ටයො.

(19) සම්පයුත්තපට්ටයෝ හි චිත්තාරො ඛන්ධා අරූපිනො අක්කමක්කං සම්පයුත්තපට්ටයෙන පට්ටයො.

(20) විප්‍රයානපච්චයො නි රුජිනො ධම්මා අරුජිනං ධම්මානං
විප්‍රයානපච්චයෙන පච්චයො. අරුජිනො ධම්මා රුජිනං ධම්මානං
විප්‍රයානපච්චයෙන පච්චයො.

(21) අත්පිපවියො ති වත්තාරො ඛන්ධා අරුපිනො අක්කාමක්කාං අත්පිපවියෙන පවටියො. වත්තාරො මහාභුතා අක්කාමක්කාං අත්පිපවියෙන පවටියො. ඔක්කන්තිකඛණේ නාමරූපං අක්කාමක්කාං අත්පිපවියෙන පවටියො. විත්තවේතසිකා ධම්මා විත්තසමුට්ඨානානං රූපානං අත්පිපවියෙන පවටියො. මහාභුතා උපාදය රූපානං අත්පිපවියෙන පවටියො.

විකර්‍යයන්. විකර්වීක්ෂකයාගේ ධාතුයා නං සමප්‍රත්‍යක්‍ෂකානක්‍රම
 ධර්මානං අතීතවිද්‍යෙත පව්වයො. සොත්තයන්තං සොත්තවික්ෂකයා
 ධාතුයා නං සමප්‍රත්‍යක්‍ෂකානක්‍රම ධර්මානං අතීතවිද්‍යෙත පව්වයො. ඝාතයන්තං
 ඝාතවික්ෂකයා ධාතුයා නං සමප්‍රත්‍යක්‍ෂකානක්‍රම ධර්මානං අතීතවිද්‍යෙත
 පව්වයො. ජීව්‍යායන්තං ජීව්‍යවික්ෂකයා ධාතුයා නං සමප්‍රත්‍යක්‍ෂකානක්‍රම
 ධර්මානං අතීතවිද්‍යෙත පව්වයො. කායායන්තං කායවික්ෂකයා ධාතුයා
 නං සමප්‍රත්‍යක්‍ෂකානක්‍රම ධර්මානං අතීතවිද්‍යෙත පව්වයො.

[illegible]

(22) නර්සිපච්චයොති සමනතරනිරුධා විතතවෙතසිකා ධම්මා පටප්පනනානං විතතවෙතසිකානං ධම්මානං නර්සිපච්චයෙන පච්චයො.

(23) විගතපට්ඨයෝ ති සමනන්තර විගතා විත්තවේනසිකා ධම්මා පටුප්පනනානං විත්තවේනසිකානං ධම්මානං විගත පට්ඨයෙන පට්ඨයො.

(24) අවිගතපව්වයෝ ති වත්තාරො බන්ධා අරුපිනො අක්කමක්කං අවිගතපව්වයෙන පව්වයො. වත්තාරො මහාභූතා අක්කමක්කං අවිගතපව්වයෙන පව්වයො. ඔක්කත්තික්කණේ නාමරූපං අක්කමක්කං අවිගතපව්වයෙන පව්වයො. විත්තචේතසිකා ධම්මා විත්තසමුච්චානානං රූපානං අවිගතපව්වයෙන පව්වයො. මහා භූතා උපාදය රූපානං අවිගතපව්වයෙන පව්වයො.

චක්ඛායතනං චක්ඛුවික්කදාණධාතුයා නං සමපයුත්තකානක්ඛ ධම්මානං අවිගත පව්වයෙන පව්වයො. සොනායතනං සොන වික්කදාණ ධාතුයා නං සමපයුත්තකානක්ඛ ධම්මානං අවිගතපව්වයෙන පව්වයො. සානායතනං සානවික්කදාණධාතුයා නං සමපයුත්තකානක්ඛ ධම්මානං අවිගතපව්වයෙන පව්වයො. ජිහ්වායතනං ජිහ්වාවික්කදාණධාතුයා නං සමපයුත්තකානක්ඛ ධම්මානං අවිගත පව්වයෙන පව්වයො. කායායතනං කායවික්කදාණධාතුයා නං සමපයුත්තකානක්ඛ ධම්මානං අවිගත පව්වයෙන පව්වයො.

රූපායතනං චක්ඛුවික්කදාණධාතුයා නං සමපයුත්තකානක්ඛ ධම්මානං අවිගතපව්වයෙන පව්වයො. සද්දායතනං සොනවික්කදාණ ධාතුයා නං සමපයුත්තකානක්ඛ ධම්මානං අවිගත පව්වයෙන පව්වයො. ගන්ධායතනං සානවික්කදාණධාතුයා නං සමපයුත්තකානක්ඛ ධම්මානං අවිගතපව්වයෙන පව්වයො. රසායතනං ජිහ්වා වික්කදාණධාතුයා නං සමපයුත්තකානක්ඛ ධම්මානං අවිගතපව්වයෙන පව්වයො. ථොට්ඨබ්බායතනං කාය-වික්කදාණධාතුයා නං සමපයුත්තකානක්ඛ ධම්මානං අවිගතපව්වයෙන පව්වයො. රූපායතනං සද්දායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ථොට්ඨබ්බායතනං මනො ධාතුයා නං සමපයුත්තකානක්ඛ ධම්මානං අවිගතපව්වයෙන පව්වයො. යං රූපං නිසසාය මනොධාතු ච මනොවික්කදාණ ධාතු ච වත්තන්ති, නං රූපං මනොධාතුයා ච මනොවික්කදාණ ධාතුයා ච නං සමපයුත්තකානක්ඛ ධම්මානං අවිගතපව්වයෙන පව්වයො.

පව්වයනිද්දෙසො.

ප්‍රත්‍යය නිදේශවාරය.

1. හේතුප්‍රත්‍යය නිදේශවාරය.

ප්‍රත්‍යයෝද්දේශයට අනතුරු ව ප්‍රත්‍යය නිදේශය වදල සේක. එ ද හේතුප්‍රත්‍යය නිදේශාදි වශයෙන් සුවිසි වැදෑරුම් වේ. එයින් හේතුප්‍රත්‍යය නිදේශය පළමුකොට වදල සේක. එ ද නිර්දේශිතව්‍ය නිදේශිතාකාර වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් නිර්දේශිතව්‍යය පළමු කොට වදල සේක. කෙසේ ද? යත්, හේතුප්‍රත්‍යය නි යනුවෙනි. අනතුරුව නිදේශිතාකාරය වදල සේක. කෙසේ ද? යත්, "හේතු හේතුසම්ප්‍රසන්නකානං ධම්මානං තං සම්මුට්ඨානානං රූපානං හේතුප්‍රත්‍යයෙන ප්‍රත්‍යයො" යනුවෙනි.

පද්ධි

හේතුප්‍රත්‍යය නි, හේතුප්‍රත්‍යය යන උද්දේශයාගේ නිදේශය මෙසේ ය, හේතු ලෝභාදි හේතුහි සදෙන, හේතුසම්ප්‍රසන්නකානං, ඒ හේතුන් හා සම්ප්‍රසන්න වූ ධම්මානං, සහේතුක සිත් එක් සැත්කම ව ය මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය හැර වෙනසික දෙපන ස ය යන ධර්මයන්ට ද, තං සම්මුට්ඨානානං, ඒ හේතුන් හා හේතුසම්ප්‍රසන්න ධර්මයන් නිසා උපදනා වූ, රූපානං ව, විභව ප්‍රතිසංඛි කම්ප රූපයන්ට ද, හේතුප්‍රත්‍යයෙන, හේතුප්‍රත්‍යය ගක්තියෙන්, ප්‍රත්‍යයො. උපකාරක වේ.

අභිධේයම්

එහි "හේතුප්‍රත්‍යයො" යන පාඨයෙන් නිර්දේශිතව්‍යය දක්වූ සේක.

"හේතු හේතුසම්ප්‍රසන්නකානං - පෙ - ප්‍රත්‍යයො" යන පාඨයෙන් නිදේශිතාකාරය දක් වූ සේක.

ඒ නිදේශිතාකාර පාඨයෙහි 'හේතු'යන කතීපාඨයෙන් හේතු භවකය වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය දක් වූ සේක.

"හේතුසම්ප්‍රසන්නකානං ධම්මානං තං සම්මුට්ඨානානං රූපානං" යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් සහේතුක සිත් එක්සැත්කම විය, මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය වර්ජිත වෙනසික දෙපන ස ය, සහේතුක විභව රූප ය, සහේතුක ප්‍රතිසංඛි කම්පරූප ය යන ප්‍රත්‍යයෝග්‍යපනත ධර්මයන් දක් වූ සේය.

'හේතුප්‍රත්‍යයෙන' යන කරණපාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එක්වර ලැබෙන හේතු, අධිපති, සහජාත, අක්කමක්ක, නිසංස, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග,

සමප්‍රයුක්ත, විප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දොළොස අතුරෙන් හේතු සංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක් වූ සේක. (මේ සහගප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් අභිධේය දක්වීම ය.)

(සටනා ක්‍රමයෙන් මෙසේ ය.) නොහොත් හේතුපට්ඨයො යන කරණ පාඨයෙන් සමප්‍රයුක්තසාක්‍යයන්ට හා සහේතුක චිත්තජ රූපසහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතු සය වේ නම්, හේතු, සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස අතුරෙන් හේතුසංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම ද,

සමප්‍රයුක්තසාක්‍යයන්ට හා හෘදය වස්තුවට ප්‍රත්‍යය වන හේතු සය වේ නම්, හේතු, සහජාත, අකුසලමුක්ඛ, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් හේතු සංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම ද,

සමප්‍රයුක්තසාක්‍යයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන හේතු සය වේ නම් හේතු, සහජාත, අකුසලමුක්ඛ, නිස්සය, සමප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සහ අතුරෙන් හේතු සංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම ද,

සහේතුක චිත්තජරූපයන්ට හා සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතු සය වේ නම්, හේතු, සහජාත, නිස්සය, විප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් හේතු සංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම ද දක් වූ සේක. (මේ අවිපාක සටනා සතර ය)

සමප්‍රයුක්තසාක්‍යයන්ට හා සහේතුකචිත්තජරූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක හේතු තුන වේ නම්, හේතු, සහජාත, නිස්සය, විපාක, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් හේතුසංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම ද,

සමප්‍රයුක්තසාක්‍යයන්ට හා හෘදයවස්තුවට ප්‍රත්‍යය වන විපාක හේතු තුන වේ නම් හේතු, සහජාත, අකුසලමුක්ඛ, නිස්සය, විපාක, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සහ අතුරෙන් -පෙ- වීම ද,

සමප්‍රයුක්තසාක්‍යයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන විපාක, හේතු තුන වේ නම්, හේතු, සහජාත, අකුසලමුක්ඛ, නිස්සය, විපාක, සමප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සහ අතුරෙන් -පෙ- වීම ද,

චිත්තජරූපප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක හේතු තුන වේ නම් හේතු, සහජාත, නිස්සය, විපාක, විප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට අතුරෙන් -පෙ- වීම ද,

හෘදයවිඤ්චාට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධි හේතු තුන වේ නම්, හේතු, සහජාත, අක්කමක්ක, නියාය, විපාක, විප්‍රසන්න, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට අතුරෙන් හේතුසංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම ද දක් වූ සේක. (මේ සවිපාක සටනා පස ය.)

(මෙසේ සෞඤ්ඤිය මාගී සටනා නවය හා සාධිපති ඉන්ද්‍රිය මාගී සටනා සය ද, අනු ව අභිධේය අවුලා පුරුදු කරනු. මතු ප්‍රත්‍යය සටනාවලදී පහසු වන්නේ එසේ කළ කල්හි ය.)

විශේෂ කරුණු:

ඉහත දක්වුණු නිදගීනාකාරපාඨයා ගේ ආදිය "හේතු සම්පයුත්තකානං" යි නො වදරා හේතු හේතුසම්පයුත්තකානං යි වදරන ලද්දේ ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්තප්‍රත්‍යයන් නිරවුල් වනු පිණිස ය. සම්පයුත්ත යනු සාමාන්‍යයෙන් අන්‍යෝන්‍ය මිශ්‍රවියට පැමිණෙන සකල චිත්තවේතසිකයන් ම කියැවෙන වචනයෙකි. හේතුහු සම්ප්‍රසූක්ත ධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වෙතැ යි වදල හොත් සම්පයුත්ත යන වචනයෙන් කියැවෙන චක්ඛුර්විඤ්ඤාදි අහේතුක ධර්මයන්ට ද හේතුහු ප්‍රත්‍යය වෙති ය යන වැරදි හැඟීම ඇති විය හැකි ය. සහේතුක ධර්ම විෂයෙහි අසවල් හේතුව ප්‍රත්‍යය වන්නේ අසවල් සම්ප්‍රසූක්ත ධර්මයන්ට ය යන විභාගය ද නො දුන්නේ. හේතුහු හේතුසම්ප්‍රසූක්ත ධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වෙතැ යි වදල කල්හි අසන්නවුන්ට ඒ අවුල් දෙක ම නො වන්නේ ය.

"හේතු හේතුසම්පයුත්තකානන්ති එත්ථ හේතු සම්පයුත්තකානන්ති අවත්ථා හේතු හේතුසම්පයුත්තකාන නති කසමා වුත්තන්ති? පච්චයස්ස වෙච පච්චස්සප්පන්නානඤ්ච වච්චපථාපන්නො. හේතුසම්පයුත්තකානන්ති හි වුත්තෙ හේතුනා සම්පයුත්තකානං අසුකො නාම ධම්මො හේතුපච්චයෙන පච්චයො ති පච්චය පච්චස්සප්පන වච්චපථානං න පක්ඛාදෙය්‍ය, අථා පි හේතුනා සම්පයුත්තකානං හේතුසම්පයුත්තකානන්ති අත්ථං අගග්ගෙත්ථා යෙසං කෙසඤ්චි සම්පයුත්තකානං හේතුපච්චයෙන පච්චයොති අත්ථො හවෙය්‍ය එචං සත්තෙ හේතුනා විප්‍රසන්නා චක්ඛුචික්ඛාදාදෙය්‍යො පි සම්පයුත්තකා යෙව, හේතුනා සම්පයුත්තා කුසලාදෙය්‍යො පි. තත්ථ අයං හේතු අසුකස්ස නාම සම්පයුත්තක ධම්මස්ස පච්චයොති පච්චස්සප්පන වච්චපථානං න පක්ඛාදෙය්‍ය තස්මා පච්චයඤ්චච පච්චස්සප්පනං ව වච්චපෙත්තො හේතු හේතුසම්පයුත්තකානන්ති ආහ" යනු අවුච්චා යි.

"තං සමුට්ඨානානං යනු සමාස පදයෙකි. ත ශබ්දයා කෙරෙන් වූ බිඤ්ච ආගමිවණියෙකි. තංසමුට්ඨානානං යනුවෙන් හේතූන් හා

හේතුසම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන් නිසා හටගන්නා රූපයෝ කියැවෙති. ඔව්හු නම් සහේතුක චිත්තජරූප හා සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය. චිත්තජරූපයෝය යි කියනු ලබන රූපයෝ සිතින් පමණක් උපදවන්නාහු නො වෙති. ඒවා උපදවන්නේ චිත්ත වෛතසික දෙපක්‍ෂ විසිනි. චිත්තවෛතසික දෙපක්‍ෂය එක් ව රූප උපදවති. ඒවාට ව්‍යවහාර පහසුව පිණිස ප්‍රධාන ධර්මය වූ චිත්තයා ගේ වශයෙන් චිත්තජ රූපයෝය යි කියති.

"තෙ හෙතු වෙව හෙතුසම්ප්‍රයුක්තකා ව ධම්මා සමුට්ඨානා එතෙ-සනති තංසමුට්ඨානානි. තෙසං තංසමුට්ඨානානං. හේතුනො වෙව හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ධම්මෙහි ව නිබ්බතානන්ති අරො. ඉමිනා චිත්ත සමුට්ඨාන රූපං සංගණ්‍යානි. සංඛෙ පි හි චිත්තවෛතසිකා එකතො ව හුත්වා රූපං සමුට්ඨාපෙනති. ලොකියධම්මදෙසනායං පන චිත්තස්ස අධිකභාවතො තථාපිධං රූපං චිත්තසමුට්ඨානන්ති වූවති" යනු අටුවා යි. තවත් දත යුතු කරුණු යට දක්වුණු හේතුප්‍රත්‍යය විස්තරයෙන් දත යුතු ය.

2. ආරම්භ ප්‍රත්‍යය නිදේශය

හේතුප්‍රත්‍යය නිදේශයට අනතුරු ව ආරම්භප්‍රත්‍යය නිදේශය වදල සේක. එද නිර්දිශිතව්‍ය නිදහිනාකාර වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් නිර්දිශිතව්‍යය පළමු කොට වදල සේක. කෙසේ ද? යත්; ආරම්භපව්‍යයෙ නි යනුවෙනි. අනතුරු ව නිදහිනාකාරය වදල සේක. කෙසේ ද? යත්, රූපායනනං වක්ඛුච්ඤාණධාතුයා -පෙ- ආරම්භපව්‍යයෙන පව්‍යයො යනුවෙනි.

පද්ධි :

ආරම්භපව්‍යයොති, ආරම්භපව්‍යයො යන උද්දෙශයා ගේ නිදේශය මෙ සේ ය; රූපායනනං, වතීමාන රූපාරම්භය; වක්ඛු ච්ඤාණධාතුයා, වක්ඛුච්ඤානධාතුවට ද; තංසම්ප්‍රයුක්තකානං, ඒ වක්ඛුච්ඤානධාතුව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ; ධම්මානඤ්ච, සච්චිත්තසාධාරණ වෛතසිකයන් සත් දෙනා හට ද; ආරම්භපව්‍යයෙන, ආරම්භ ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන්; පව්‍යයො, උපකාරක වේ.

සද්දායනනං, -පෙ-

රූපායනනං, වතීමානරූපාරම්භය ද; -පෙ- ථොට්ඨබ්බායනනං, වතීමාන සුප්‍රජව්‍යාරම්භය ද යන මොහු; මනෝධාතුයා, මනෝධාතුත්‍රියයට ද; තං සම්ප්‍රයුක්තකානං, ඒ මනෝධාතුව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ, ධම්මානඤ්ච,

ඡන්ද ප්‍රීති වීයාඪී වර්ජිත අත්‍යසමාන වෛතසික දශයට ද; ආරමමණපව්වයෙන, ආරමමණප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන්; පව්වයො, උපකාරක වේ.

සබ්බෙ, සියලු වූ; ධම්මා, ඡධාරමමණධම්මයෝ; මනොවික්ඛාණ ධාතුයා, මනෝවිඤානධාතුවට ද; තංසමප්පුත්තකානං, ඒ මනෝවිඤානධාතුව හා සමප්පුත්ත වූ; ධම්මානඤ්ච, දෙපනස් වෛතසික ධම්මයන්ට ද; ආරමමණපව්වයෙන, ආරමමණප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන්; පව්වයො, උපකාරක වේ.

යං යං ධම්මං, යමියම් ප්‍රත්‍යය ධම්මයක්; ආරබ්භ, අරමුණු කොට; යෙයෙධම්මා, යමියම් ආරමමණික ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත ධම් කෙනෙක්; උප්පස්සන්ති, උපදිත් ද; චිත්තවෛතසිකා, චිත්තවෛතසික වූ; ධම්මා, ආරමමණික ධම්මයෝ වෙන් ද; තෙන ධම්මා, ඒ ඒ ආරමමණධම්මයෝ; තෙසංතෙසං ධම්මානං, ඒ ඒ ආරමමණික චිත්තවෛතසික ධම්මයන්ට; ආරමමණපව්වයෙන, ආරමමණප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන්; පව්වයො, උපකාරක වේ.

සාරුපාරම:

"ආරමමණපව්වයොති" යනාදි නිද්දේශපාලියෙහි ආරමමණපව්වයො ති යනුවෙන් නිර්දිශිතව්‍යධම්මය දක්වූ සේක: රූපායතනං වක්ඛු වික්ඛාණධාතුයා යනාදීන් නිද්දේශිතාකාරය දක්වූ සේක.

එහි "රූපායතනං" යන කතීපාඨයෙන් වතීමාන රූපාරමමණ සඬ්ඛ්‍යාන ප්‍රත්‍යය ධම්මය දක්වූ සේක.

"වක්ඛු වික්ඛාණධාතුයා තංසමප්පුත්තකානඤ්ච, ධම්මානං" යන සමප්‍රදන පාඨයෙන් වක්ඛු විඤානද්වය සඵචිත්තසාධාරණ වෛතසික සහ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත ධම් සමූහය දක්වූ සේක.

"ආරමමණපව්වයෙන" යන කරණපාඨයෙන් එක්වර ලැබිය හැකි ආරමමණ පුරෙජාත අත්ථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර අතුරෙන් ආරමමණශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම දක්වූ සේක. සද්දයතනං යනාදි පාඨයන් ගේ අභිධේයයෝ වූක්ඛානුසාරයෙන් දත යුතු.

"රූපායතනං -පෙ- ථොට්ඨබ්බායතනං" යන කතීපාඨයෙන් වතීමාන රූපාදිපඤ්චාරමමණය දක්වූ සේක. මනොධාතුයා -පෙ- නං යන සමප්‍රදන පාඨයෙන් මනොධාතුත්‍රිකය ය, ඡන්ද ප්‍රීති වීයාඪී වර්ජිත අත්‍යසමාන වෛතසික දශය ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත ධම්මය දක්වූ සේක.

"ආරම්භකපටියෙන්" යන කරණපාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන ආරම්භ, පුරේජාන, අතරී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යයශක්ති සතර අතුරෙන් ආරම්භප්‍රත්‍යයශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම දක්වු සේක.

"සබ්බකම්මා" යන කතීෂ්පාඨයෙන් එකුත්අනු විත්තය ය වෛතසික දෙපතස ය, රූපඅටවිස්ස ය, නිර්වාණයය, ප්‍රඥප්තිය ය යන ෂඩාරම්භ ප්‍රත්‍යයධම්මය දක්වු සේක.

"මනොවික්ඛංගාණධාතුවා -පෙ- යන සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් සසෑත්තෑ වැදෑරුම් මනෝවික්ඛංගාණධාතුව ය, වෛතසික දෙපතසය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තධම්ම සමූහය දක්වු සේක.

තවත් ක්‍රමයකින් කියන හොත් මෙසේ ය. තදරම්භ එකොළොස ය, හසිකුපපාදය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන කාමසිත් සිවු පතස ය, වෛතසික දෙපතස ය, රූප අටවිස්ස ය යන ෂඩාරම්භ ධම්මෝ ය.

අකුසල් සිත් දොළොස ය, මහාකුශල මහාක්‍රියා ඥානවිප්‍රසූක සිත් අට ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ලෝකික සිත් එක් අසූව ය, වෛතසික දෙපතස ය, රූප අටවිස්ස ය යන ෂඩාරම්භධම්මෝ ය,

මහාකුශල ඥානසම්ප්‍රසූක සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන අභීතමාගී අභීතඵල වර්ජිත සිත් සත් අසූව ය, වෛතසික දෙපතස ය, රූප අටවිස්ස ය, නිව්භාණය ය, ප්‍රඥප්තිය ය යන ෂඩාරම්භ ධම්මෝ ය,

මහාක්‍රියා ඥානසම්ප්‍රසූක සිත් සතර ය මනොද්වාරාවර්ජනය ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන එකුත්අනු විත්තය ය, වෛතසික දෙපතස ය රූප අටවිස්ස ය, නිව්භාණය ය, ප්‍රඥප්තියය යන ෂඩාරම්භ ධම්මෝ ය,

දිව්‍යවක්ඛන්ද්‍රසකුශලාභිඥාවට ප්‍රත්‍යය වන දූර ප්‍රච්ඡන්ත සණ්ඨ සුක්ඛම වතීමාන රූපාරම්භ ය ය,

දිව්‍යශ්‍රෝත්‍ර කුශලාභිඥාවට ප්‍රත්‍යය වන දූර ප්‍රච්ඡන්ත සණ්ඨ සුක්ඛම වතීමාන ශබ්දාරම්භය ය,

සෘඪිවිධ කුශලාභිඥාවට ප්‍රත්‍යය වන පාදක වූ රූපාවචර කුශල පඤ්චමධ්‍යානය ය සතසහස්‍රාදි නිර්මිතරූපයෝ ය යන ෂඩාරම්භය ය,

වේතෝපරියකුශලාභිඥාවට ප්‍රත්‍යය වන ඉකුත් වූ සන්දින පටන් අනාගත සන්දින දක්වා කාලත්‍රයට අයත් වූ අභීතමාගී අභීතඵල

වර්ජිත අත්‍යයන් ගේ සිත් සත් අසුව ය, වෛතසික දෙපතස ය යන ධර්මමණය ය,

පුඵනිවාසානුසමාති කුශලාභිඤ්චං ප්‍රත්‍යය චන පුඵභවයන්ට අයත් වූ අතීතමාගී අතීත්ථල වර්ජිත සිත් සත් අසුව ය, වෛතසික දෙපතස ය, රූප අටවිස්ස ය යන පඤ්චස්කන්ධය ය, ඒ පඤ්චස්කන්ධය අනුව දන යුතු වූ නිඵාණය, නාමගෝත්‍රාදි ප්‍රඥප්තීහු ය යන ඡධාරමමණය ය,

යථාකර්මපග කුශලාභිඤ්චං ප්‍රත්‍යය චන අතීත ලෞකික කුශලාකුශල සට්ඨාසාන ධර්මමමණය ය,

අනාගතංග කුශලාභිඤ්චං ප්‍රත්‍යය චන අනාගත වූ අතීතමාගී අතීත්ථල වර්ජිත සිත් සත් අසුව ය, වෛතසික දෙපතස ය, රූප අටවිස්ස ය යන පඤ්චස්කන්ධය ය, ඒ පඤ්චස්කන්ධානුසාරයෙන් දන යුතු වූ නිඵාණය ය, නාමගෝත්‍රාදි ප්‍රඥප්තීහු ය යන ඡධාරමමණය ය,

දිව්‍ය චක්‍ෂුස් ක්‍රියාභිඤ්චං ප්‍රත්‍යය චන දුරප්‍රච්ඡන්ත සණ්ඨ සුක්‍ෂම චතීමාන රූපාරමමණය ය,

දිව්‍යශ්‍රෝත ක්‍රියාභිඤ්චං ප්‍රත්‍යය චන දුර ප්‍රච්ඡන්ත සණ්ඨ සුක්‍ෂම චතීමාන ශබ්දාරමමණය ය,

සංඛිට්ඨ ක්‍රියාභිඤ්චං ප්‍රත්‍යය චන පාදක වූ රූපාවචර ක්‍රියා පඤ්චමධ්‍යානය ය ශතසහස්‍රාදි නිර්මිත රූපයෝ ය යන ඡධාරමමණය ය,

වෙනෝපරිසක්‍රියාභිඤ්චං ප්‍රත්‍යය චන ඉකුත් වූ සන්දිනයෙහි පටන් අනාගත සන්දිනය දක්වා කාලත්‍රයෙහි වූ අත්‍යයන් ගේ එකුත් අනු චිත්තය වූ ධර්මමමණය ය,

පුඵනිවාසානුසමාති ක්‍රියාභිඤ්චං ප්‍රත්‍යය චන පුඵභවයන්ට අයත් වූ එකුත් අනු චිත්තය ය, වෛතසික දෙපතස ය, අටවිස්ස රූපය ය යන පඤ්චස්කන්ධය ය, ඒ පඤ්චස්කන්ධය අනුව දන යුතු වූ නිඵාණය ය, නාමගෝත්‍රාදි ප්‍රඥප්තීහු ය යන ඡධාරමමණය ය,

යථාකර්මපග ක්‍රියාභිඤ්චං ප්‍රත්‍යය චන අතීත ලෞකික කුශලාකුශල කමීසට්ඨාසාන ධර්මමමණය ය,

අනාගතංග ක්‍රියාභිඤ්චං ප්‍රත්‍යය චන එකුත් අනු චිත්තය ය, වෛතසික දෙපතස ය, රූප අටවිස්ස ය යන පඤ්චස්කන්ධය ය, ඒ පඤ්චස්කන්ධය අනුව දන යුතු වූ නිඵාණය ය, නාමගෝත්‍රාදි ප්‍රඥප්තීහු ය යන ඡධාරමමණය ය,

රූපාවචර ප්‍රථමධ්‍යාන සිත් තුනට ප්‍රත්‍යය වන කසිණ ප්‍රඥාපති දශය ය, අග්‍රහ ප්‍රඥාපති දශය ය, කායගතාසනියට අරමුණු වන කේශාදි කොට්ඨාශ ප්‍රඥාපතිය ය, ආනාපානස්‍යනියට අරමුණු වන ආශ්වාසප්‍රශ්වාස ප්‍රඥාපතිය ය, මේතනා කරුණා මුදිතාවන්ට අරමුණු වන අප්‍රමාණ සත්ත්වප්‍රඥාපතිය යන ප්‍රඥාපති පස්විස්ස වූ ධර්මාරමමණය ය,

රූපාවචර ද්විතීයධ්‍යාන සිත් තුන ය, තෘතීයධ්‍යාන සිත් තුන ය, චතුර්ථධ්‍යාන සිත් තුන ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන කසිණ ප්‍රඥාපති දශය ය, ආනාපානස්‍යනියට අරමුණු වන ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස ප්‍රඥාපතිය ය, මේතනා කරුණා මුදිතා යන බ්‍රහ්මචිහාරයන්ට අරමුණු වන අප්‍රමාණ සත්ත්ව ප්‍රඥාපතිය ය යන ප්‍රඥාපති තුදස වූ ධර්මාරමමණය ය,

රූපාවචරපඤ්චමධ්‍යාන සිත් තුනට ප්‍රත්‍යය වන කසිණ ප්‍රඥාපති දශය ය, ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස ප්‍රඥාපතිය ය, උපේක්‍ෂාබ්‍රහ්ම චිහාරයට අරමුණු වන අප්‍රමාණ සත්ත්ව ප්‍රඥාපතිය ය යන ප්‍රඥාපති දෙළොස වූ ධර්මාරමමණය ය,

ආකාසානඤ්චායතන ධ්‍යාන සිත් තුනට ප්‍රත්‍යය වන අකාස කසිණයෙන් අන්‍ය වූ කසිණ නවය අතුරෙන් යම්කිසි කසිණයක් උගුළුවා ලබන ලද ආකාශ ප්‍රඥාපතිය වූ ධර්මාරමමණය ය,

විඤ්ඤාණඤ්චායතන කුසලයට ප්‍රත්‍යය වන අතීතභවයෙහි හෝ වර්තමානභවයෙහි ආධ්‍යාත්මික සන්තානයෙහි හටගත් ආකාසානඤ්චායතන කුශල සධ්‍යාන ධර්මාරමමණය ය,

විඤ්ඤාණඤ්චායතන විපාකයට ප්‍රත්‍යය වන අතීතභවයෙහි ආධ්‍යාත්මික සන්තානයෙහි හටගන්නා වූ ආකාසානඤ්චායතන කුසලය වූ ධර්මාරමමණය ය,

විඤ්ඤාණඤ්චායතන ක්‍රියා චිත්තයට ප්‍රත්‍යය වන වර්තමාන භවයේ ආධ්‍යාත්මික සන්තානයෙහි උපන් ආකාසානඤ්චායතන ක්‍රියා චිත්තය හා අතීතභවයෙහි හා වර්තමානභවයෙහි ආධ්‍යාත්මික සන්තානයෙහි උපන් ආකාසානඤ්චායතන කුශලචිත්තය ය යන ධර්මාරමමණය ය,

ආකිඤ්චඤ්ඤායතන සිත් තුනට ප්‍රත්‍යය වන ආකාසානඤ්චායතන කුසලක්‍රියාවන් ගේ අභාවය වූ ධර්මාරමමණය ය,

නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන කුසලයට ප්‍රත්‍යය වන වර්තමානාතීත භවයන්හි ආධ්‍යාත්මික සන්තානයෙහි හටගත් ආකිඤ්චඤ්ඤායතන කුසලය වූ ධර්මාරමමණය ය.

නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන විපාකචිත්තයට ප්‍රත්‍යය වන සුඵ්ඵලභවයෙහි ආධ්‍යාත්මික සන්තානයෙහි හටගත් ආකිඤ්ඤායනන කුසලචිත්තය වූ ධර්මමමණය ය,

නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන ක්‍රියාවිත්තයට ප්‍රත්‍යය වන වතීමාන භවයෙහි ආධ්‍යාත්මික සන්තානයෙහි හටගත් ආකිඤ්ඤායනන ක්‍රියාවිත්තය ය, අතීතභවයෙහි හෝ වතීමාන භවයෙහි ආධ්‍යාත්මික සන්තානයෙහි හටගත් ආකිඤ්ඤායනන කුසලය ය යන ධර්මමමණය ය,

ලෝකෝත්තර සිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන නිව්චාණ සංඛ්‍යාන ධර්මමමණය ය යන මේ ෂඨාරමමණ ධර්මයන් "සංඛේ ධම්මා" යන කතීෂ්ඨාපාදයෙන් දැක් වූ සේක.

"මනෝවිඤ්ඤාණධාතූයා තංසම්ප්පන්නකානඤ්ච ධම්මානං" යන සම්ප්‍රදානපාදයෙන් සසැත්තූවැදැරුම් මනෝවිඤ්ඤාණධාතුව ය වෛතසික දෙපනස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්තරාන ධර්මයන් දැක් වූ සේක.

"ආරමමණපච්චයෙන" යන කරණ පාදයෙන් සුදුසු පරිදි එක්වර ලැබිය හැකි වූ ආරමමණ, අධිපති, නිස්සය, උපනිස්සය, පුරේජාත, විප්පයුත්ත, අතථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට අතුරෙන් ආරමමණ ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම දැක්වූ සේක.

(විසාර ක්‍රමය)

යංයං ධම්මං යන පාදයෙන් අනියමින් ෂඨාරමමණ සංඛ්‍යාන ප්‍රත්‍යය ධර්මය දැක්වූ සේක. යෙයෙ ධම්මා යන පාදයෙන් ආරමමණික ප්‍රත්‍යයෝත්තරාන ධර්මය අනියම වශයෙන් දැක්වූ සේක. විත්තවෛතසිකා ධම්මා යන පාදයෙන් ආරමමණික ප්‍රත්‍යයෝත්තරාන ධර්මයන් සවරුප වශයෙන් දැක්වූ සේක. තෙනෙ ධම්මා යන පාදයෙන් යංයං ධම්මං යන පාදයෙන් අනියමින් දැක්වූ ෂඨාරමමණ ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් නියම වශයෙන් දැක්වූ සේක. තෙසංතෙසං ධම්මානං යන පාදයෙන් යෙයෙ ධම්මා යන පාදයෙන් දැක්වූ ආරමමණික ප්‍රත්‍යයෝත්තරාන ධර්මයන් දැක්වූ සේක. ආරමමණ පච්චයෙන යන කරණපාදයෙන් -

ගරු කොට අරමුණු කරන්නා වූ ලෝභමූල සිත් අට ය, මහා කුශල සිත් අට ය, මහා ක්‍රියා ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතර ය, ලෝකෝත්තර සිත් අට ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඉෂටනිෂ්පන්නරූප අටොළොස ය ද්වේෂමූල මෝහමූල දූෂ්ඨසහගතකාය විඤාන වර්ජිත සිත් සුභසුච ය, ද්වේෂ ඊෂ්ඨා මාතස්‍යථි කෞක්‍යාත වර්ජිත වෛතසික සන්සාලිස ය,

නිව්‍යාණය ය යන ආරම්භකාධිපති ප්‍රත්‍යය වේනම් ආරම්භණ, අධිපති, උපනිසස්සය යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුනෙන් ආරම්භණ සංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂයෙන් ප්‍රත්‍යය වීමද,

කාමසිත් සිවුපත්‍යය ය අභිඤ්ඤාසිත් ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන වනීමාන නිෂ්පන්නරූප අටොළොසවු ආරම්භණ පුරේජාන ප්‍රත්‍යය වේ නම් ආරම්භණ, පුරේජාන, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර අතුරෙන් ආරම්භණ ශක්ති විශේෂයෙන් ප්‍රත්‍යය වීම ද,

මනෝද්වාරාවර්ජනය ය, මරණාසන්නජවන පස ය තදරම්භණ ඵකොළොස ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිචිත්තයෙන් සුචියෙහි සනොළොස්වන චිත්තය හා උපත් හෘදයවසානරූපය වූ වස්තුවාරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ නම් ආරම්භණ, පුරේජාන, නිය්‍යය, විප්‍යයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් ආරම්භණ සංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂයෙන් ප්‍රත්‍යය වීම ද,

ගරු කොට අරමුණු කරන්නා වූ ලෝහමූල සිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන ගරුකොට අරමුණු කළයුතු ඉභ්බනිෂ්පන්නරූප අටොළොස වූ ආරම්භණ පුරේජාන ප්‍රත්‍යය වේනම් ආරම්භණ, පුරේජාන, අධිපති, උපනිසස්සය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් ආරම්භණ සංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂයෙන් ප්‍රත්‍යය වීම ද,

ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල මරණාසන්න ජවන පසට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිචිත්තයෙන් සනොළොස් වන චිත්තය හා උපත් ගරු කළ යුතු වූ හෘදයවසාන සංඛ්‍යාත වස්තුවාරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ නම්. ආරම්භණ, පුරේජාන, අධිපති. නිය්‍යය, උපනිසස්සය, විප්‍යයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට අතුරෙන් ආරම්භණ සංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂයෙන් ප්‍රත්‍යය වීම ද දක් වූ සේක.

විශේෂ කරුණු :-

"රූපායතනං චක්ඛවික්ඛාණධාතුයා" යනාදියෙහි පටන් සබ්බ ධම්මා මනොවික්ඛාණධාතුයා තංසම්පයුත්තකාන්තඤ්ච ධම්මානං ආරම්භණ පච්චයෙන පච්චයො" යන්න දක්වා ඇති දේශනයෙන් ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න විභාගය සම්පූර්ණ වතුද " යංයං ධම්මං ආරාමහ යෙයෙ ධම්මා උප්පජ්ජන්ති, චිත්තචේතසිකා ධම්මා, තෙනෙ ධම්මා තෙසංතෙසං ධම්මානං ආරම්භණපච්චයෙන" යනු වදාරන ලද්දේ රූපාදි අරමුණු සය සත්ථවික්ඛාණධාතුන්ට ප්‍රත්‍යය වන්නේ ඒවා අරමුණු කර උපදනා

අවසානවෙති පමණක් බවත් එසේ ප්‍රත්‍යාවීම ඒ ඒ ධර්මය අරමුණු කරන විනයයන්ට පමණක් බවත් දක්වීම පිණිස ය.

"යං යං ධර්මං ආරක්‍ෂා ති ඉමිනා යෙ තෙ එතාසං සත්තන්තං වික්‍ෂාණධාතුනං ආරමමණ ධර්මා චූත්තා තෙ තාසං ධාතුනං ආරමමණං කරවා උපපජ්ජන්තස්සෙ යෙව ආරමමණපච්චයො හොන්ති ති දීපෙති. එවං හොන්තා පි ච න එක්කො හොන්ති. යං යං ආරක්‍ෂා යෙසෙ උපපජ්ජන්ති තෙසං තෙසං තෙනෙ විසුංවිසුං ආරමමණ පච්චයො හොන්ති ති දීපෙති" යනු අටුවා යි.

3. අධිපතිප්‍රත්‍යය නිදේශය.

ආරමමණප්‍රත්‍යය නිදේශයට අනතුරු ව අධිපතිප්‍රත්‍යය නිදේශය වදල සේක. නිර්දේශිතව්‍ය නිදේශිතාකාර විභාගය පෙර පරිදි සැම තනහි ම කරනු. මතු ප්‍රත්‍යයන්හි එය නොදක්වනු ලැබේ.

පද්‍රව්‍ය:

අධිපතිපච්චයොති, අධිපතිපච්චයො යන උදෙසා ගේ නිදේශය මෙසේ ය : ඡන්ද්‍රපති, ඡන්ද්‍රසම්බන්ධාන අධිපති ධර්මය තෙමේ ඡන්ද්‍රසම්ප්‍රසන්නකානං, ඡන්ද්‍රය හා සම්ප්‍රසන්න වූ; ධර්මානඤ්ච, සාධිපතිඡවන දෙපනස ය, ඡන්ද්‍රවිචික්ඛිතසා වර්ජිත වෛතසික පනස ය යන මේ ධර්මයන්ට ද; තංසමුධානානං, ඒ ඡන්ද්‍රය හා ඡන්ද්‍රසම්ප්‍රසන්න ධර්මයන් උත්පන්නි හේතුකොට ඇත්තා වූ; රූපානඤ්ච, සාධිපතිවිනිතජරූපයන්ට ද; අධිපතිපච්චයෙන, සහජාතාධිපති ශක්තියෙන්; පච්චයො, උපකාරක වේ.

විනිතාධිපති, විනිතාධිපතිය; විනිතසම්ප්‍රසන්නකානං, විනිතය හා සම්ප්‍රසන්න වූ; ධර්මානං, විචික්ඛිතසාවෙන් අන්‍ය වෛතසිකයන් එක්පනස් දෙනාහට ද; තංසමුධානානං, ඒ විනිතාධිපතිය හා විනිතාධිපති සම්ප්‍රසන්න ධර්මයන් උත්පන්නි හේතු කොට ඇත්තා වූ; රූපානඤ්ච, සාධිපතිවිනිතජ රූපයන්ට ද; අධිපති පච්චයෙන පච්චයො.

විරියාධිපති, විරියාධිපතිය; විරියසම්ප්‍රසන්නකානං, විරියය හා සම්ප්‍රසන්න වූ; ධර්මානං, සාධිපතිඡවනදෙපනස ය, විරිය විචික්ඛිතසා වර්ජිත වෛතසික පනස ය යන ධර්මයන් හට ද; තංසමුධානානං, ඒ විරියාධිපතිය හා විරියාධිපතිසම්ප්‍රසන්නධර්මයන් උත්පන්නි හේතු කොට ඇත්තා වූ; රූපානඤ්ච, සාධිපතිවිනිතජ රූපයන්ට ද; අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො.

විමංසාධිපති, විමංසාධිපතිය; විමංසසම්ප්‍රයුක්තකානං, විමංසාධිපතිය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ; ධම්මානං, ත්‍රිභේදක සාධිපතිඡවන සූත්‍රිස ය, විමංසයෙන් අත්‍ය වූ චෛතසික සත්තිස ය යන මොවුන්ට ද; තංසමුධ්‍යානානං, ඒ විමංසය ද විමංසය හා සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන් ද උත්පත්ති භේද කොට ඇත්තා වූ; රූපානං ව, සාධිපතිචිත්තජ රූපයන්ට ද; අධිපතිපට්ටයෙන පට්ටයො.

යංයං ධම්මං, යම්යම් ආරම්භණ ධර්මයක්; ගරුං කත්වා, ගරු කොට; යෙයෙ ධම්මා, යම් යම් ආරම්භණික ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මකෙනක්; උපපජ්ජති. උපදිත් ද; චිත්තචෛතසිකා, චිත්තචෛතසික වූ; ධම්මා, ධර්මයෝ වෙත් ද; තෙනෙ ධම්මා, ඒ ඒ භිචාරම්භණ ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ; තෙසං තෙසං ධම්මානං, ඒ ඒ ආරම්භණික ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන්හට; අධිපති පට්ටයෙන, ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන්; පට්ටයො, උපකාරක වේ.

අභිධෙයාථ :

ඒ පාඨයන් අතුරෙන් අධිපතිපට්ටයො නි යන පාඨයෙන් නිර්දේශිතව්‍යය දක්වූ සේක. ඡන්ද්‍රධිපති - පෙ - පට්ටයො යන පාඨයෙන් නිර්දේශිතාකාරය දක්වූ සේක.

නිර්දේශිතාකාර පාඨයෙහි ඡන්ද්‍රධිපති යන කතීපාඨයෙන් සාධිපති ඡවන දෙපනසෙහි ඇති ඡන්ද්‍රධිපති ප්‍රත්‍යය ධර්මය දක් වූ සේක.

ඡන්ද්‍රසම්ප්‍රයුක්තකානං - පෙ - රූපානං යන සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් සාධිපතිඡවන දෙපනස ය, ඡන්ද්‍ර විචිකිතසා වර්ජිත චෛතසික පනස ය, සාධිපතිචිත්තජරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්ම සමූහය දක්වූ සේක.

අධිපතිපට්ටයෙන යන කරණපාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබිය හැකි අධිපති, සහජාත, අක්කෘමක්කෘ, නිස්සය, විපාක, සම්ප්‍රයුක්ත, විප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති නවය අතුරෙන් අධිපති සංඛ්‍යාත ශක්තිවිශේෂයෙන් ප්‍රත්‍යාවීම දක්වූ සේක.

නොහොත් සම්ප්‍රයුක්තඝාතධ්‍යයන්ට හා සාධිපතිචිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඡන්ද්‍රධිපතිය වේ නම්, අධිපති, සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති පස අතුරෙන් අධිපති සංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම ද,

සම්ප්‍රයුක්තඝාතධ්‍යයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන ඡන්ද්‍රපතිය වේ නම්, අක්කෘමක්කෘ සම්ප්‍රයුක්ත යන ශක්ති දෙක ද සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතෙන් අධිපතිසංඛ්‍යාත ශක්තිවිශේෂයෙන් උපකාරවීම ද,

සාධිපතිවිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඡන්දිපති ය වේ නම් විප්‍රසූක්‍ෂ්‍යශක්තිය ද සමඟ සයක් වූ ප්‍රත්‍යය ශක්තින් ගෙන් අධිපති ශක්ති සම්බන්ධාන ශක්තිවිශේෂයෙන් උපකාර වීම ද (මේ අවිපාක සටනා තුන ය.)

සම්ප්‍රසූක්‍ෂ්‍යකර්මයන්ට හා සාධිපතිවිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලසිත් සතරෙහි ඇති ඡන්දිපති ය වේ නම්, අධිපති, සහජාන, නිස්සය, විපාක, අපථි, අවිගත යන සයක් වූ ශක්තින් අතුරෙන් අධිපති ශක්ති සම්බන්ධාන ශක්තිවිශේෂයෙන් උපකාර වීම ද,

සම්ප්‍රසූක්‍ෂ්‍යකර්මයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන ඵලසිත් සතරෙහි වූ ඡන්දිපති ය වේ නම්, අන්‍යෝන්‍යසම්ප්‍රසූක්‍ෂ්‍ය ශක්ති දෙක ද සහිත වූ අටක් වූ ප්‍රත්‍යය ශක්තින් ගෙන් අධිපති ශක්ති සම්බන්ධාන ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම ද,

සාධිපතිවිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලසිත් සතරෙහි වූ ඡන්දිපති ය වේ නම්, විප්‍රසූක්‍ෂ්‍යශක්තිය සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතෙන් අධිපතිශක්ති සම්බන්ධාන ශක්තිවිශේෂයෙන් උපකාර වීම ද "අධිපති-පච්චයෙන" යන කරණපාඨයෙන් දක්වූ සේක.

(මේ සවිපාක සටනා තුන ය.)

විත්තාධිපති යන කතීෂ්‍යපාඨයෙන් දෙපනස් සාධිපතිඡවනය වූ විත්තාධිපතිය දක්වූ සේක.

විත්තසම්ප්‍රසූක්‍ෂ්‍යකානං -පෙ- රූපානං යන සම්ප්‍රදන පාඨයෙන් විචිකිත්සා වර්ජිත චෛතසික ඵක්ඡනස ය සාධිපති විත්තජරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත ධම් දක්වූ සේක.

අධිපතිපච්චයෙන යන කරණපාඨයෙන් ඵක්චර සුදුසු පරිදි ලැබිය හැකි අධිපති, සහජාන, අක්කමක්ක, නිස්සය, විපාක, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, සම්පයුත්ත, විප්‍රසූක්‍ෂ්‍ය, අපථි, අවිගත යන ඵකොළොස් ප්‍රත්‍යය ශක්තින් අතුරෙන් -පෙ- දක්වූ සේක.

නොහොත් සම්ප්‍රසූක්‍ෂ්‍යසකර්මයන්ට හා සාධිපති විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විත්තාධිපතිය වේ නම්, අධිපති, සහජාන, නිස්සය, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, අපථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත අතුරෙන් -පෙ- උපකාර වීම ද,

සම්ප්‍රයුක්තඥානයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන වින්‍යාධිපතිය වේ නම්, අන්‍යෝන්‍ය සම්ප්‍රයුක්ත ශක්ති දෙක ද සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති නවය අතුරෙන් -පෙ- වීම ද,

සාධිපතිවිත්තජරූපයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන වින්‍යාධිපතිය වේ නම්, විප්‍රයුක්තශක්තිය ද සහිතවූ අටක් වූ ප්‍රත්‍යශක්තීන් ගෙන් -පෙ- වීම ද, (මේ අවිපාක සටනා තුන ය)

සම්ප්‍රයුක්තඥානයන්ට හා සාධිපතිවිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලවිත්ත සංඛ්‍යාත වින්‍යාධිපතිය වේ නම් අධිපති, සහජාත, නිසංසය, විපාක, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට අතුරෙන් -පෙ- වීම ද,

සම්ප්‍රයුක්තඥානයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන ඵලවිත්තසංඛ්‍යාත වින්‍යාධිපතිය වේ නම්, අන්‍යෝන්‍ය සම්ප්‍රයුක්ත ශක්ති දෙක ද සහිත වූ දශයක් වූ ප්‍රත්‍යය ශක්තින් අතුරෙන් -පෙ- වීමද,

සාධිපති විත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලවිත්ත සංඛ්‍යාත වින්‍යාධිපතිය වේ නම් විප්‍රයුක්ත ශක්තිය සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති නවයෙන් අධිපති ප්‍රත්‍යය සංඛ්‍යාත ශක්තිවිශේෂයෙන් ප්‍රත්‍යය වීම ද අධිපති පව්වයෙන යන කරණපාඨයෙන් දැක්වූ සේක. (මේ සවිපාක සටනා තුන ය.)

"විරියාධිපති" යන කතීපාඨයෙන් වියධිධිපති සංඛ්‍යාත ප්‍රත්‍යය ධර්මය දැක්වූ සේක.

"විරියසම්ප්‍රයුක්තකානං -පෙ- රූපානං" යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් සාධිපති ජවන දෙපනස ය, වියඝී විචිකිත්සා වර්ජිත චෛතසික පනස ය, සාධිපති විත්තජරූප ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්තපනත ධර්මයන් දැක්වූ සේක.

"අධිපතිපව්වයෙන" යන කරණපාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එක් වර ලැබිය හැකි අධිපති, සහජාත, අකුසලමකුසල, නිසංසය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, මගග, සම්පයුත්ත, විපයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන එකොළොස් ප්‍රත්‍යය ශක්තින් අතුරෙන් අධිපතිප්‍රත්‍යය සංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂයෙන් ප්‍රත්‍යය වීම දැක්වූ සේක.

නොහොත් සම්ප්‍රයුක්තඥානයන්ට හා සාධිපති විත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වියධිධිපතිය වේ නම්, අධිපති, සහජාත, නිසංසය, ඉන්ද්‍රිය, මගග, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සහ අතුරෙන් -පෙ- (අවිපාක

සටනා තුන හා සවිපාක සටනා තුන ප්‍රත්‍යයසටනාවෙහි දක්වූ පරිදි සමපුණී කොට කියනු.)

"විමංසාධිපති" යන කතීපාඨයෙන් විමංසාධිපතිය වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය දක්වූ සේක.

"විමංස සම්පයුක්තකානං - පෙ - රූපානං" යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් සාධිපති ත්‍රිභේදක ජවන සූතිය ය, ප්‍රඥා වර්ජිත චෛතසික සන්නිය ය, සාධිපතිචිත්තපරුපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන් දක්වූ සේක.

"අධිපතිපච්චයෙන" යන කරණපාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එක්වර ලැබිය හැකි අධිපති, හේතු, සහජාත, අක්කමක්ක, නිසංසය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, සම්පයුක්ත, විපායුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙළොස අතුරෙන් අධිපති ප්‍රත්‍යය සංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර විම දක්වූ සේක.

නොහොත් සම්පයුක්තසකන්ධයන්ට හා සාධිපති චිත්තපරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විමංසාධිපතිය වේ නම්, අධිපති, හේතු, සහජාත, නිසංසය, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට අතුරෙන් -පෙ- (අවිපාකසටනා තුන හා සවිපාක සටනා තුන අනු ව විසාර කරනු.)

"යං යං ධම්මං" යන පාඨයෙන් ගරු කළ යුතු වූ ඉෂටනිෂ්පන්න රූප අටොළොස ය, ද්වේෂමූලද්වය ය, මෝහමූලද්වය ය, දූඛසහගත කායවිඤ්ඤා ය යන මොවුන් ගෙන් අත්‍ය වූ සිත් සුඤ්ඤාවය, ද්වේෂ ඊෂ්ඨා මාත්සය්‍යී කොකෘත්‍ය වර්ජිත චෛතසික සන්සාලිය ය, නිව්භාණය ය යන ආරම්භාධිපති ප්‍රත්‍යය ධර්මය අනියම වශයෙන් දක්වූ සේක.

"යෙ යෙ ධම්මා" යන පාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන්නා වූ ලොහමූල සිත් අට ය, මහාකුසල සිත් අට ය, මහාක්‍රියා ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතර ය, ලෝකෝත්තර සිත් අට ය, ද්වේෂ ඊෂ්ඨා මාත්සය්‍යී කොකෘත්‍ය විචිකිත්සා අප්‍රමාණය වර්ජිත චෛතසික පන්සාලිය ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන් අනියමින් දක්වූ සේක.

"චිත්තචෛතසිකා ධම්මා" යන පාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන්නා වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නාමසකන්ධයන් ස්වරූප වශයෙන් දක්වූ සේක.

"තෙ තෙ ධම්මා" යන පාඨයෙන් "යං යං ධම්මං" යන පාඨයෙන් අනියමින් දක්වුණු ගරු කළ යුතු ෂඩාරම්භ ධර්මයන් නියම වශයෙන් දක්වූ සේක.

"තෙසං තෙසං ධම්මානං" යන සම්ප්‍රදායයෙන් "යෙ යෙ ධම්මා" යනුවෙන් අනියමින් දක්වුණු ආරම්භික ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන් නියම වශයෙන් දක්වූ සේක.

"අධිපති පච්චයෙන" යන කරණපාඨයෙන් සකලාරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍යය වේ නම්, අධිපති, ආරම්භණ, උපනිස්සය යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුන අතුරෙන් -පෙ- ද,

ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල සිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු වූ වර්තමාන ඉෂ්ටනිෂ්පනනරූප අටොළොස වූ ආරම්භණ පුරේජාන ප්‍රත්‍යය වේ නම් අධිපති, ආරම්භණ, උපනිස්සය, පුරේජාන, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් -පෙ- ද,

ගරු කොට අරමුණු කරන්නා වූ ලෝහමූල මරණාසන්න ජවන පසට ප්‍රත්‍යය වන චක්‍රනිවිත්තයෙන් සනොළොස් වන විත්තය හා උපන් ගරුකළ යුතු වූ වස්තුවාරම්භණය වේ නම්, අධිපති, ආරම්භණ, නිස්සය, උපනිස්සය, පුරේජාන, විප්‍රසූත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට අතුරෙන් අධිපති ශක්ති සංඛ්‍යාත ශක්තිවිශේෂයෙන් උපකාර වීම ද දක් වූ සේක.

විශේෂ කරුණු.

"හේතු හේතුසම්ප්‍රසූතකානං" යනාදීන් හේතු සය එක් කොට හේතු ප්‍රත්‍යය නිදේශය වදලාක් මෙන් "අධිපති අධිපති සම්ප්‍රසූතකානං" යනාදීන් අධිපති ධර්ම එක් කොට නො වදරා "ඡන්ද්‍රධිපති ඡන්ද්‍ර සම්ප්‍රසූතකානං" යනාදීන් අධිපති ධර්ම වෙන වෙන ම වදරන ලද්දේ අධිපතිධර්ම සතරම එක්වර ප්‍රත්‍යය නොවන බැවිනි.

"කසමා? පන යථා හේතුපච්චය නිද්දෙසෙ හේතු හේතුසම්ප්‍රසූතකානනති චුත්තං එව මිධ අධිපති අධිපතිසම්ප්‍රසූතකානනති අච්චා, ඡන්ද්‍රධිපති ඡන්ද්‍රසම්ප්‍රසූතකානනති ආදිනා නයෙන දෙසනා කතා ති, එකකකණේ අභාවතො" යනු අටුවායි.

4. අනන්තර ප්‍රත්‍යය නිදේශය

අධිපති ප්‍රත්‍යය නිදේශයට අනතුරුව අනන්තරප්‍රත්‍යය නිදේශය වදළ සේක. (විභාග කරනු)

පද්ධි

වක්‍රවික්ෂ්කාණධාතු, වක්‍රවිඤ්ඤධාතුවද; තංසම්ප්‍රසූතකා, ඒ වක්‍රවිඤ්ඤධාතුව හා සම්ප්‍රසූතකාවූ; ධම්මාව, සම්චිත්තසාධාරණ

වෛතසිකයෝ සන්දෙන ද; මනොධාතුයා, සමුප්පෙත්තියෝද්වය සංඛ්‍යාත මනෝ ධාතුවටද; තංසමුප්පෙත්තකානං, ඒ මනෝධාතුව හා සමුප්පෙත්ත වූ; ධම්මානංකු, ඡන්ද ප්‍රීති වියඝී වර්ජිත අත්‍ය සමාන වෛතසිකයන් දශ දෙනාට ද; අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො. මනොධාතු, සමුප්පෙත්තියෝද්වය සංඛ්‍යාත මනෝධාතුව ද; තංසමුප්පෙත්තකා, ඒ මනෝධාතුත්‍රය හා සමුප්පෙත්ත වූ; ධම්මා ව, ඡන්ද ප්‍රීති වියඝී වර්ජිත අත්‍යසමාන වෛතසිකයෝ ද; මනොවික්ඛාණ්ඩාතුයා, සන්තිරණත්‍රය සංඛ්‍යාත මනෝවිඤ්ඤාධාතුවට ද; තංසමුප්පෙත්තකානං, ඒ මනෝවිඤ්ඤා ධාතුව හා සමුප්පෙත්ත වූ; ධම්මානංකු, ඡන්ද වියඝී වර්ජිත අත්‍යසමාන වෛතසික ඵකොළොසට ද; අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො.

පුරිමාපුරිමා, පුච්චි පුච්චි වූ; කුසලා, කුශල වූ; ධම්මා, අනම්ම ජවන වර්ජිත සප්තරස ලෝකික කුශලනාමසාක්‍යයෝ; පච්චිමානං පච්චිමානං, පශ්චිම පශ්චිම වූ; කුසලානං, කුශල වූ; ධම්මානං ප්‍රථමජවන වර්ජිත ඵකවිසි කුශලනාමසාක්‍යයන්ට; අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො. පුරිමාපුරිමා, පුච්චි පුච්චි වූ; කුසලා, කුශල වූ; ධම්මා, සන්තොළොස් ලෝකික කුශල අනම්මජවනයෝ ය මාගී ජවනයෝ ය යන නාමසාක්‍යයෝ; පච්චිමානංපච්චිමානං, පශ්චිම පශ්චිම වූ; අඛ්‍යාතනානං, අඛ්‍යාතන වූ; ධම්මානං, සන්තිරණ තුන ය, මහාවිපාක අට ය, මහග්ගනවිපාක නව ය ය, ඵලසිත් සතර ය යන නාමසාක්‍යයන්ට; අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

පුරිමාපුරිමා, පුච්චි පුච්චි වූ; අකුසලා, අකුශල වූ; ධම්මා, අනම්ම ජවන වර්ජිත අකුශල නාමසාක්‍යයෝ; පච්චිමානංපච්චිමානං, පශ්චිම පශ්චිම වූ; අකුසලානං, අකුශල වූ; ධම්මානං, ප්‍රථමජවන වර්ජිත අකුශල නාමසාක්‍යයන්ට; අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො. පුරිමාපුරිමා, අකුසලා ධම්මා, ද්වාදශාකුශල අනම්මජවන නාමසාක්‍යයෝ, පච්චිමානංපච්චිමානං අඛ්‍යාතනානං ධම්මානං, සන්තිරණතුන ය, මහාවිපාක අට ය, මහදග්ග නව ය යන නාමසාක්‍යයන්ට; අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

පුරිමාපුරිමා අඛ්‍යාතනා ධම්මා, අභීතතව්‍යුති වර්ජිත විපාකසිත් සතිස ය, ක්‍රියාසිත් විස්සය යන නාමසාක්‍යයෝ; පච්චිමානං පච්චිමානං අඛ්‍යාතනානං ධම්මානං; අභීතතව්‍යුතිය සහිත වූ විපාකසිත් සතිස ය, ක්‍රියාසිත් විස්සය යන නාමසාක්‍යයන්ට; අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො. පුරිමාපුරිමා අඛ්‍යාතනා ධම්මා, ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජිත නාමසාක්‍යයෝ; පච්චිමානං පච්චිමානං කුසලානං ධම්මානං, මහා කුශලප්‍රථමජවන නාමසාක්‍යයන්ට; අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

පුරිමාපුරිමා අඛ්‍යාකතා ධම්මා, ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජිත නාමස්‍යාදියෝ; පච්ඡිමානංපච්ඡිමානං අකුසලානං ධම්මානං, ද්වාදශාකුශල ප්‍රථමජචිත නාමස්‍යාදියන්ට; අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො.

යෙසංයෙසං ධම්මානං, පුච්ඡි පුච්ඡි වූ අභීතතව්‍යුති වර්ජිත යම්යම් නාමස්‍යාදියන්ගේ; අනන්තරා, අනන්තරයෙන; යෙයෙ ධම්මා, අභීතතව්‍යුති යහිත වූ යම්යම් පශ්චිමපශ්චිම නාමස්‍යාදි කෙනෙක්; උපපජ්ජන්ති, උපදිත් ද; චිත්තචේතසිකා, චිත්තචේතසික වූ; ධම්මා, ධම්මෝ වෙත් ද, තෙනෙ ධම්මා, අභීතතව්‍යුතිවර්ජිත පුච්ඡිපුච්ඡි වූ ඒ ඒ නාමස්‍යාදියෝ; තෙසංතෙසං ධම්මානං, අභීතතව්‍යුති යහිත වූ ඒ ඒ පශ්චිම පශ්චිම නාමස්‍යාදියන්ට, අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

අභිධෙයාර්ථ

එහි අනන්තර පච්චයො - යන පාඨයෙන් නිර්දේශිතව්‍යය දක් වූ සේක. වක්ඛවික්ඛාණධාතු -පෙ- පච්චයො යන පාඨයෙන් නිදේශිතාකාරය දක්වූ සේක.

ඒ නිදේශිතාකාරපාඨයෙහි "වක්ඛවික්ඛාණධාතු නං සම්පසුත්තකා ව ධම්මා" යන කතීපාඨයෙන් වක්ඛවිඤ්ඤාධාතුව ය හා සඵචිත්ත සාධාරණ චේතසික සත්‍ය යන ප්‍රත්‍යය ධම්මය දක්වූ සේක.

"මනෝධාතුයා නං සම්පසුත්තකානඤ්ච ධම්මානං" යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් සම්ප්‍රනේෂණද්වය සංඛ්‍යාත මනෝධාතුව හා ඡඤ්චිත්ති වියඝී වර්ජිත අත්‍යසමාන චේතසික දශය ද වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධම්මය දක්වූ සේක.

"අනන්තරපච්චයෙන" යන කරණපාඨයෙන් එක් වර ලැබෙන අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, නත්ථි, විගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් අනන්තර සංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම දක්වූ සේක.

"මනෝධාතු නං සම්පසුත්තකා ව ධම්මා" යන කතීපාඨයෙන් සම්ප්‍රනේෂණද්වය සංඛ්‍යාත මනෝධාතුව ය, ඡඤ්චිත්ති වියඝී වර්ජිත අත්‍යසමාන චේතසික දශය ය යන ප්‍රත්‍යය ධම්ම දක්වූ සේක.

"මනෝවික්ඛාණධාතුයා නං සම්පසුත්තකානඤ්ච ධම්මානං" යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් සන්තීරණත්‍රය සංඛ්‍යාත මනෝවිඤ්ඤාත ධාතුව ය ඡඤ්චිත්ති වියඝී වර්ජිත අත්‍යසමාන චේතසික එකොළොස් ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධම්ම දක්වූ සේක.

"අනන්තරපටයෙන්" යන කරණ පාඨයෙන් එක් වර ලැබෙන අනන්තර, සමන්තර, උපනිසුය, නන්ථි, විගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස අතුරෙන් අනන්තර ශක්තියෙන් උපකාර වීම දක්වූ සේක.

"පුරිමාපුරිමා කුසලා ධම්මා" යන පාඨයෙන් අනතිම ජවන වර්ජිත පුරිපුරි ලෝකික කුසල් සිත් සනොළොස වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය දක්වූ සේක.

"පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං" යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් ප්‍රථමජවන වර්ජිත පශ්චිමපශ්චිම කුසල් සිත් එක් විසූ වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්ම දක්වූ සේක.

තොහොත් "පුරිමාපුරිමා කුසලා ධම්මා" යන පාඨයෙන් මහා කුශල ද්විතීය ජවනයට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථමජවනය ය -පෙ- සන්නම ජවනයට ප්‍රත්‍යය වන සචන ජවනය ය, මහදගත කුශල සෝමනස්ස සහගත ජවන සතර ය, මාගී සෝමනස්ස සහගත ජවන සොළොස ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ග්‍රෝත්‍රභූ වෝදන කෘත්‍යවත් වූ මහා කුශල ප්‍රථම චිත්ත ද්වය ය, මහදගත කුශල උපේක්ෂා සහගත සිත් පසට හා මාගීඋපේක්ෂාසහගත සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන ග්‍රෝත්‍රභූ වෝදන කෘත්‍යවත් මහාකුශල තෘතීය චිත්තද්වය ය, සමාපජන විචිත්ති පශ්චිමපශ්චිම මහදගත කුශලයන්ට ප්‍රත්‍යය වන සමාන ජාතික පුරිපුරි මහදගතකුශලයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයධර්ම දක්වූ සේක.

"පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං" යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් ද්විතීයාදි මහාකුශල ජවනයෝ ය, මහදගත කුශල ජවනයෝ ය, මාගීජවනයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්ම දක්වූ සේක.

"අනන්තරපටයෙන්" යන කරණපාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන අනන්තර, සමන්තර, උපනිසුය, ආසෙවන, නන්ථි, විගත යන ප්‍රත්‍යශක්ති පස අතුරෙන් අනන්තර සඬ්ඛ්‍යාන ශක්තිවිශේෂයෙන් උපකාර වීම දක්වූ සේක.

"පුරිමාපුරිමා කුසලා ධම්මා" යන කතීපාඨයෙන් සනොළොස් ලෝකික කුශලජවනයන් ගේ අනතිම චිත්තයෝ ය මාගීජවනයෝ ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්ම දක්වූ සේක.

"පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අඛ්‍යාකතානං ධම්මානං" යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් සන්තීරණ තුන ය, මහාවිපාක අට ය, මහදගත විපාක තවය ය, එලසිත් සතර ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන් දක්වූ සේක.

නොහොත් මහාකුශල ජවනයන්ට අනතුරු ව තදරමමණය වීමෙහිදී තදරමමණ එකොළොසට ද, නො වන කල්හි හවාඩන එකුත්විස්සට ද ප්‍රත්‍යය වන මහාකුශල අන්තිම ජවනයෝ ය, හෙට්ඨිමඵල සෝමන්‍යස සහගත ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අනුලෝම කෘත්‍යවත් මහාකුශල ප්‍රථම විතතද්වය ය, හෙට්ඨිමඵල උපේක්‍ෂාසහගත සිත් තුනට ප්‍රත්‍යය වන අනුලෝමකෘත්‍යවත් මහාකුසල තෘතීය විතතද්වය ය, පඤ්චවෝකාර ත්‍රිභේතුක හවාඩන නවයට ප්‍රත්‍යය වන රූපාවචර කුශල අන්තිම ජවනය ය, පඤ්චවෝකාර ත්‍රිභේතුක හවාඩන නවයට හා ආකාසානඤ්චායනන හවාඩනයට ප්‍රත්‍යය වන ආකාසනඤ්චායනන කුසල අන්තිම ජවනය ය, -පෙ- ත්‍රිභේතුක හවාඩන තෙළෙසට හා නිරෝධසමාපත්තියෙන් නැගීමෙහි දී අනාගාමීඵලයට ද ප්‍රත්‍යය වන නෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායනන කුසල අන්තිම ජවනය ය, සෝතාපත්ති ඵලයට ප්‍රත්‍යය වන සෝතාපත්තිමග්ග ජවනය ය, -පෙ- අරහත්තඵලජවනයට ප්‍රත්‍යය වන අරහත්තමග්ග ජවනය ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් "පුරිමාපුරිමා කුසලා ධර්මා" යන කතීපාදයෙන් දක්වූ සේක. පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අඛ්‍යාකතානං ධර්මානං යන සම්ප්‍රදානපාදයෙන් සනතිරණ තුන ය, මහාවිපාක අට ය, මහඥාන විපාක නවය ය, ඵලසිත් සතර ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන් දක්වූ සේක.

"අනන්තරපච්චයෙන" යන කරණ පාදයෙන් එක්වර ලැබෙන අනන්තර, සමන්තර, උපතිස්සය, තත්ථි, විගත යන ප්‍රත්‍යයශක්ති පස අතුරෙන් අනන්තර ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම දක්වූ සේක. ඵලචිත්තයට පූර්වයෙහි උපදනා මාගීචිත්තය වේ නම් කම් ප්‍රත්‍යය සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් -පෙ- දක්වූ සේක.

"පුරිමාපුරිමා අකුසලා ධර්මා" යන කතීපාදයෙන් අන්තිම ජවන වර්ජිත ද්වාදශාකුශල ජවන සංඛ්‍යාත ප්‍රත්‍යය ධර්මය දක්වූ සේක.

"පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ධර්මානං" යන සම්ප්‍රදාන පාදයෙන් ප්‍රථම ජවන වර්ජිත ද්වාදශාකුශල ජවන සංඛ්‍යාත ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මය දක්වූ සේක.

නොහොත් "පුරිමාපුරිමා අකුසලා ධර්මා" යන කතීපාදයෙන් දොළොස් අකුසලයන් ගේ ද්විතීය ජවනයට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථමජවනයය, -පෙ- සත් වන ජවනයට ප්‍රත්‍යය වන සවන ජවනය ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්ම දක්වූ සේක. පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ධර්මානං" යන සම්ප්‍රදානපාදයෙන් ද්විතීයාදී අකුශල ජවන වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන් දක්වූ සේක.

"අනන්තරපට්ඨයෙන" යන කරණපාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, ආසෙවන, තත්ථි, විගත යන ශක්ති සය අතුරෙන් අනන්තර සංඛ්‍යාත ශක්තිවිශේෂයෙන් උපකාර වීම දක්වූ සේක.

"පුරිමා පුරිමා අකුසලා ධම්මා" යන කතීයපාඨයෙන් දොළොස් අකුසල ජවනයන් ගේ අනිම ජවනයන් වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් දක්වූ සේක.

"පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අඛ්‍යාතතානං ධම්මානං" යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් සන්නිරණ තුන ය, මහාවිපාක අට ය, මහගගනවිපාක තවය ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන් දක්වූ සේක.

නොහොත් "පුරිමාපුරිමා අකුසලා ධම්මා" යන කතීයපාඨයෙන් ලෝහමූල මෝහමූල ජවනයන් කෙරෙන් තදරමමණය වන කල්හි තදරමමණ එකොළොසට ද, තදරමමණය නො වන කල්හි හවාඩා එකුන්විස්සට ද ප්‍රත්‍යය වන ලෝහමූල මෝහමූල අනිම ජවනයෝ ය, ද්වේෂමූලජවනය කෙරෙන් තදරමමණය වන කල්හි උපේක්ෂාතදරමමණ සයට ද නො වන කල්හි කාමඋපේක්ෂාහවාඩා සයට ද ප්‍රත්‍යය වන ද්වේෂමූල ජවනය ය යන ප්‍රත්‍යයධර්මයන් දක්වූ සේක.

"පච්ඡිමානංපච්ඡිමානං අඛ්‍යාතතානං ධම්මානං" යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් සන්නිරණ තුන ය, මහාවිපාක අට ය, මහගගන විපාක තවය ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්ම දක්වූ සේක.

"අනන්තරපට්ඨයෙන" යන කරණපාඨයෙන් එක් වර ලැබෙන අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, තත්ථි, විගත යන ප්‍රත්‍යයශක්ති පස අතුරෙන් අනන්තර සංඛ්‍යාත ශක්තිවිශේෂයෙන් උපකාර වීම දක් වූ සේක.

"පුරිමා පුරිමා අඛ්‍යාතතා ධම්මා" යන කතීයපාඨයෙන් අභීන්තව්‍යුති වර්ජිත පුච්ඡි පුච්ඡි වූ විපාකසිත් සතිස ය, ක්‍රියාසිත් විස්ස ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මය දක්වූ සේක.

"පච්ඡිමානංපච්ඡිමානං" යනාදි සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් අභීන්ත ව්‍යුතිස සහිත වූ පශ්චිම පශ්චිම වූ විපාකසිත් සතිස ය ක්‍රියාසිත් විස්ස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්ම දක් වූ සේක.

නොහොත් කතීයපාඨයෙන් ප්‍රථමහවාඩා නාමසාක්‍යයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය, ද්විතීයාදි පශ්චිම පශ්චිම හවාඩා නාමසාක්‍යයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථම හවාඩාදි පුච්ඡි පුච්ඡි හවාඩා නාමසාක්‍යයෝ ය. ආවර්ජිතද්වයයට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර හවාඩාපච්ඡෙද

පසළොස් ය, මනෝද්වාරාවර්ණයට ප්‍රත්‍යය වන අරූපහවාඩ්‍යපච්ඡේද සතරය, පඤ්චවිඤ්ඤානට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චද්වාරාවර්ණය ය, සමප්‍රත්‍යේෂණයට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවිඤ්ඤාන ය, සන්තිරණයට ප්‍රත්‍යය වන සමප්‍රත්‍යේෂණය ය, ව්‍යවස්ථාපනයට ප්‍රත්‍යය වන සන්තිරණය ය, පරිත්‍යාරමමණවිථිය වේ නම් ද්විතීය ව්‍යවස්ථාපනයට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථම ව්‍යවස්ථාපනය ය, පඤ්චවෝකාරහවාඩ්‍ය පසළොස්ට ප්‍රත්‍යය වන ද්විතීය ව්‍යවස්ථාපනය ය, අතිමහත්තාරමමණ මහත්තාරමමණ විභූතාරමමණ අවිභූතාරමමණ විථිනි හසිනෝත්තරාද මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ණයෝ ය, දෙවන ජවනයට ප්‍රත්‍යය වන පළමු වන ජවනය ය, -පෙ- සත්වන ජවනයට ප්‍රත්‍යය වන සවන ජවනය ය, හසිනෝත්තරාද ජවනය කෙරෙන් තදරමමණය වන කල්හි සෝමනස්ස තදාරමමණ පසට ද නො වන කල්හි පඤ්චවෝකාර ත්‍රිභේතුක හවාඩ්‍යතවයට ද ප්‍රත්‍යය වන හසිනෝත්තරාද අනතිම ජවනය ය, මහාක්‍රියා සෝමනස්ස සහගත මහා ක්‍රියා අනතිම ජවනයෝ ය. මහා ක්‍රියා උපේක්‍ෂා ජවනයන් කෙරෙන් තදරමමණය වන කල්හි සෝමනස්සතදරමමණ සතරට ද නොවන කල්හි ත්‍රිභේතුක හවාඩ්‍ය තෙළෙසට ද ප්‍රත්‍යය වන සෝමනස්ස සහගත මහාක්‍රියා අනතිම ජවනයෝ ය. මහාක්‍රියා උපේක්‍ෂා සහගත ජවනයන් කෙරෙන් තදරමමණය වන කල්හි උපේක්‍ෂාතදරමමණ සයට ද නො වන කල්හි ත්‍රිභේතුක හවාඩ්‍ය තෙළෙසට ද ප්‍රත්‍යය වන උපේක්‍ෂාසහගත මහාක්‍රියා අනතිම ජවනයෝ ය, ද්විතීය තදරමමණයට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථම තදාරමමණය ය, කාමහවාඩ්‍ය දශයට ප්‍රත්‍යය වන ද්විතීය තදරමමණය ය, මහදගත ක්‍රියා සෝමනස්ස සහගත සිත් සතරට හා අභීත්ථල සෝමනස්ස සහගත සිත් සතරට ද ප්‍රත්‍යය වන ගෝත්‍රභූ අනුලෝම කෘත්‍යවත් මහාක්‍රියා ප්‍රථමද්වය ය, උපේක්‍ෂා සහගත මහදගත ක්‍රියා සතරට හා අභීත්ථල උපේක්‍ෂාසහගත සිතට ද ප්‍රත්‍යය වන ගෝත්‍රභූ අනුලෝම කෘත්‍යවත් මහාක්‍රියා තෘතීය චිත්තද්වය ය, සමාපජ්ජන විථිනි පශ්චිමපශ්චිම මහදගත ක්‍රියා චිත්තයන්ට ප්‍රත්‍යය වන සමානජාතික සුචී සුචී මහදගත ක්‍රියා ජවනයෝ ය, පඤ්චවෝකාර ත්‍රිභේතුක හවාඩ්‍ය තවයට ප්‍රත්‍යය වන අනතිම රූපාවචර ක්‍රියා ජවනයෝය, පඤ්චවෝකාර ත්‍රිභේතුක හවාඩ්‍යතවයට හා ආකාශානඤ්චායතන හවාඩ්‍යයට ප්‍රත්‍යය වන ආකාශානඤ්චායතන ක්‍රියා අනතිම ජවනය ය, පඤ්චවෝකාර ත්‍රිභේතුක හවාඩ්‍ය තවයට හා ආකාශානඤ්චායතන විඤ්ඤාණඤ්චායතන හවාඩ්‍යයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන විඤ්ඤාණඤ්චායතන ක්‍රියා අනතිම ජවනයය, පඤ්චවෝකාර ත්‍රිභේතුක හවාඩ්‍ය තවයට හා ආකාශානඤ්චායතන විඤ්ඤාණඤ්චායතන ආකිඤ්ඤායතන හවාඩ්‍යයන්ටද ප්‍රත්‍යයවන ආකිඤ්ඤායතන ක්‍රියා අනතිම ජවනය ය, ත්‍රිභේතුක හවාඩ්‍ය තෙළෙසට හා නිරෝධ සමාපත්තියෙන්

නැඟීමේ දී උපදනා අතීත්ථලයට ද ප්‍රත්‍යය වන නේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන ක්‍රියා අත්තිම ජවනය ය, පශ්චිම පශ්චිම ඵලචිත්තයන්ට ප්‍රත්‍යය වන සමානජාතික සුචී සුචී ඵල චිත්තයෝ ය, ත්‍රිභේතුක හවායාන තෙළෙසට ප්‍රත්‍යය වන අත්තිම ලෝකෝත්තර ඵල ජවනයෝ ය, මරණාසන්න කාලයෙහි තදාරමමණයට අනතුරු ව ව්‍යුතිය වන කල්හි කාමව්‍යුති දශයට ප්‍රත්‍යය වන ද්විතීය තදරමමණය ය, ජවනයට අනතුරු ව ව්‍යුතිය වන කල්හි ත්‍රිභේතුක ව්‍යුතිතෙළෙසට ප්‍රත්‍යය වන මහාක්‍රියා පඤ්චම ජවනය ය, හවායානට අනතුරු ව ව්‍යුතිය වන කල්හි ව්‍යුති ඵකුන්විස්සට ප්‍රත්‍යය වන හවායාන ඵකුන්විස්ස ය, කාමප්‍රතිසන්ධි දශයට ප්‍රත්‍යය වන දුර්ග්භි අභේතුක ව්‍යුතිය ය, ප්‍රතිසන්ධි ඵකුන්විස්සට ප්‍රත්‍යය වන කාම ත්‍රිභේතුකව්‍යුති සතර ය, සභේතුක ප්‍රතිසන්ධි සනොළොසට ප්‍රත්‍යය වන රූපාවචරව්‍යුති පස ය, කාමත්‍රිභේතුක ප්‍රතිසන්ධි සතරට හා අරූප ප්‍රතිසන්ධි සතරට ද ප්‍රත්‍යය වන ආකාසානඤ්චායතන ව්‍යුතිය ය, කාමත්‍රිභේතුකප්‍රතිසන්ධි සතරට හා විඤ්ඤාණඤ්චායතන ආකිඤ්චඤ්ඤායතන නේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන ප්‍රතිසන්ධිත්ට ප්‍රත්‍යය වන විඤ්ඤාණඤ්චායතන චූතිය ය, කාමත්‍රිභේතුක ප්‍රතිසන්ධි සතරට හා ආකිඤ්චඤ්ඤායතන නේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන ප්‍රතිසන්ධිත්ට ප්‍රත්‍යය වන ආකිඤ්චඤ්ඤායතන චූතිය ය, ත්‍රිභේතුක කාමප්‍රතිසන්ධි සතරට හා නේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන ප්‍රතිසන්ධියට ප්‍රත්‍යය වන නේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන චූතිය ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්ම දක්වූ සේක. "පච්චිමානං පච්චිමානං" යනාදි සමුප්පදනපාඨයෙන් අභීතනව්‍යුතිය සහිත වූ පශ්චිමපශ්චිම විපාකසිත් සතිස ය ක්‍රියා සිත් විස්සය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්ම දක්වූ සේක.

"අනන්තර පච්චයෙන" යන කරණපාඨයෙන් පශ්චිමපශ්චිම විපාක ක්‍රියා නාමස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අභීතනව්‍යුතියෙන් අන්‍ය වූ සුචීසුචී විපාක ක්‍රියාවෝ වෙන් නම්, ඵක්ථර ලැබෙන අනන්තර, සමන්තර, උපතිස්සය, නප්ථි, විගත යන ප්‍රත්‍යශක්තිපස අතුරෙන් අනන්තර සංඛ්‍යාත ශක්තිවිශේෂයෙන් ද, පශ්චිම පශ්චිම ක්‍රියාජවන අටොළොසට ප්‍රත්‍යය වන අනම්මජවන වර්ජිත සුචීසුචී අටොළොස් ක්‍රියාජවනයෝ වෙන් නම්, ආසේවන ප්‍රත්‍යය ශක්තිය ද සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් අනන්තර සංඛ්‍යාත ශක්තිවිශේෂයෙන් ප්‍රත්‍යය වීම ද දක්වූ සේක.

"සුරිමාසුරිමා අඛ්‍යාතකා ධම්මා" යන කතීපාඨයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්චාරාවර්ජිත සංඛ්‍යාත ප්‍රත්‍යය ධර්මය දක්වූ සේක. "පච්චිමානං - පෙ - ධම්මානං" යන සමුප්පදනපාඨයෙන් මහාකුශල ප්‍රථම ජවනය වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මය දක්වූ සේක. "අනන්තර පච්චයෙන" යන කරණ පාඨයෙන් ඵක්ථර ලැබෙන අනන්තර, සමන්තර, උපතිස්සය, නප්ථි, විගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස අතුරෙන් - පෙ - දක්වූ සේක.

"සුරිමා සුරිමා අබ්‍යක්‍ෂා ධම්මා" යන කතීපාදයෙන් ව්‍යවස්ථාපිත මනෝද්වාරාවර්ජිත සංක්‍රාන්ත ප්‍රත්‍යය ධර්මය දක්වූ සේක. "පට්ඨමානං - පෙ - ධම්මානං" යන සම්ප්‍රදායයෙන් දොළොස් අකුශලයන් ගේ ප්‍රථම ජවන වූ ප්‍රත්‍යයෝත්තරාසන ධර්මය දක් වූ සේක. "අනන්තර පච්චයෙන" යන කරුණපාදයෙන් එක්වර ලැබෙන අනන්තර, සමන්තර, උපනිසුය, නරථ, විගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස අතුරෙන් -පෙ- දැක් වූ සේක.

"යෙසං යෙසං ධම්මානං" යන පාදයෙන් අභිනව්‍යුත්තියෙන් අත්‍ය වූ සුචිසුචි වූ එකුත් අනු විත්තය ය, වෛතසික දෙපනසය යන ප්‍රත්‍යයධර්ම අනියමින් දක් වූ සේක. "යෙ යෙ ධම්මා" යන පාදයෙන් පශ්චිමපශ්චිම වූ එකුත් අනු විත්තය ය, වෛතසික දෙපනසය යන ප්‍රත්‍යයෝත්තරාසන ධර්මය දක් වූ සේක. "විත්තවෛතසිකාධම්මා" යන පාදයෙන් අනන්තර ප්‍රත්‍යයෝත්තරාසන නාමසංකර්මයන් ස්වරූප වශයෙන් දක්වූ සේක. "තෙ තෙ ධම්මා" යන පාදයෙන් "යෙසංයෙසං ධම්මානං" යන පාදයෙන් අනියම වශයෙන් දක්වුණු අභිනව්‍යුත්තියෙන් අත්‍ය වූ සුචිසුචි වූ එකුත්අනු විත්තය ය, වෛතසික දෙපනස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්තරාසන ධර්මයන් නියම වශයෙන් දක් වූ සේක. "නෙසංනෙසං ධම්මානං" යන සම්ප්‍රදාය පාදයෙන් "යෙයෙ ධම්මා" යන පාදයෙන් අනියමයෙන් දක්වුණු අභිනව්‍යුත්තිය සහිත වූ පශ්චිමපශ්චිම සිත් එකුත් අනුව ය, වෛතසික දෙපනස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්තරාසන ධර්මයන් නියම වශයෙන් දක් වූ සේක.

"අනන්තර පච්චයෙන" යන කරුණ පාදයෙන් සුදුසු පරිදි, එක්වර ලැබෙන අනන්තර, සමන්තර, උපනිසුය, ආසෙවන, කම්ම, නරථ, විගත යන ශක්ති සහ අතුරෙන් අනන්තර සංක්‍රාන්ත ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම දැක්වූ සේක. .

තොහොත් "අනන්තරපච්චයෙන" යන කරුණපාදයෙන් අභිනව්‍යුත්තිය සහිත වූ පශ්චිමපශ්චිම නාමසංකර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අභිනව්‍යුත්තියෙන් අත්‍ය වූ සුචිසුචි නාමසංකර්මයෝ වෙන්වීම අනන්තර, සමන්තර, උපනිසුය, නරථ, විගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්තින් අතුරෙන්-පෙ.-ද, ප්‍රථම ජවන එල ජවන වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම එක්පනස් ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අනිම ජවන වර්ජිත සුචිසුචි වූ ලෝකික ජවන සන්සාලිස වේ නම් ආසෙවන ශක්තිය ද සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් -පෙ-උපකාර වීම ද, මාගීනන්තර එලයට ප්‍රත්‍යය වන වේතනාව වේ නම් කම්මශක්තිය සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් -පෙ- උපකාර වීම ද, දැක්වූ සේක.

විශේෂ කරුණු

"වකුච්ඡාදාණධාතු තංසමප්පුත්තකා ව ධම්මා" යනාදි පාඨයෙන් වකුච්ඡාදාණය සමපට්ඨනයට ද සමපට්ඨනය සන්නිරණයට ද ප්‍රත්‍යය වීම දැක්වූ සේක. මෙහි දී සන්නිරණය ව්‍යවස්ථාපනයට ද ව්‍යවස්ථාපනය ජවනයට ද ජවනය තදරමමණයට ද තදරමමණය භවාඩනයට ද ප්‍රත්‍යය වීම දැක්විය යුතු වුව ද වුක්කනසිත් ඒවා දත හැකි හෙයින් දේශනාව සංකේෂ කරන ලදී. "පුරිමාපුරිමා කුසලා ධම්මා" යනාදි නයෙහි ඒවා සඩ්ධානික වන බැවින් හෝ දේශනාව සංකේෂ කරන ලදී. "තතො පරං චොට්ඨබ්බත ජවත තදරමමණ භවාඩන කිච්චා මනොවිඤ්ඤාන ධාතුයො වත්තබ්බා සිද්ධං, තා අවුත්තා පි ඉමීනා ව නයෙන වෙදිතබ්බාති තයං දසොසථා දෙසනා සංඛින්නා. පුරිමාපුරිමා කුසලා ධම්මා ති ආදිකෙ ඡට්ඨනයෙ තා සඩ්ධානිකා ති පි ඉධ න වුත්තා ති වෙදිතබ්බා" යන අටුවා යි. සකල අනන්තර ප්‍රත්‍යයා ගේ ම සංකේෂ ලක්ෂණ දැක්වීම සඳහා "සෙසං සෙසං ධම්මානං" යනාදිය වදරන ලදී. "සෙසංසෙසනි ඉදං සබ්බසම්පි අනන්තර පට්ඨය ධම්මානං සබ්බස ලක්ඛණං" යනු අටුවා යි.

සමන්තකර ප්‍රත්‍යය නිදේශය අනන්තර ප්‍රත්‍යය නිදේශය මෙනි.

6. සහජාත ප්‍රත්‍යය නිදේශය.

සමන්තකර ප්‍රත්‍යය නිදේශයට අනතුරු ව සහජාතප්‍රත්‍යය නිදේශය වදළ සේක. (පෙර පරිදි විභාග කරනු.)

පද්ධි-

වත්තාරො, සතරදෙනෙකු වූ; අරුපිනො, අරුපි වූ; බන්ධා, සාක්ඛියෝ; අඤ්ඤමඤ්ඤං, ඔවුනොවුන්ට: සහජාත පට්ඨයෙන, සහජාත ප්‍රත්‍යය ශක්ති-යෙන්: පට්ඨයො, උපකාරක වේ. වත්තාරො, සතර දෙනෙකු වූ: මහාභූතා, මහාභූතයෝ: අඤ්ඤමඤ්ඤං, ඔවුනොවුන්ට-පෙ-මක්කන්තිකබ්බේ, පඤ්චෝකාර ප්‍රතිසන්ධිකරණයෙහි: නාමරූපං, ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්ඛි හදයවස්තුහු: අඤ්ඤමඤ්ඤං -පෙ- විත්තවේතසිකා, විත්ත වේතසික වූ: ධම්මා, අරුපවිපාක ද්විපඤ්චිඤාන අභිත්තව්‍යුති වර්ජිත පන්සැත්තු විත්තය ය වේතසික දෙපනස ය යන නාමසාක්ඛියෝ: විත්තසමුට්ඨානානං, සිත නිසා උපදනා වූ: රූපානං, විත්ත රූපයන්ට නොහොත් විත්ත රූප ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට: සහජාත පට්ඨයෙන පට්ඨයො, මහාභූතා, මහාභූතයෝ: උපාදයරූපානං, උපාදය රූපයන්ට: -පෙ- රුපිනො, රුපි

වූ: ධම්මා, හෘදයවස්තු සංක්‍රමණයන් ධර්මයෝ: අරුචිතං, අරුචී වූ: ධම්මානං, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සාධනයන්: කිංකරිකාලෙ, ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි: සහජාත පච්චයෙන පච්චයො. කිංකරිකාලෙ, ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි: න සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

අභිධෙයාපී

ඒ නිදර්ශනාකාර පාඨයෙහි "වන්තාරො අරුපිනො ඛණ්ඩා" යන පාඨයෙන් තුනක් තුනක් වූ නාමස්සාධනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන එක එකක් වූ නාමස්සාධනයෝය, එක්එක් වූ නාමස්සාධනයකට ප්‍රත්‍යය වන තුනක් තුනක් වූ නාමස්සාධනයෝ ය, දෙකක් දෙකක් වූ නාමස්සාධනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන දෙකක් දෙකක් වූ නාමස්සාධනයෝය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මය දැක්වූ සේක. 'අඤ්ඤමඤ්ඤං' යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් තුනක් තුනක් වූ ද, එක එකක් වූ ද, දෙකක් දෙකක් වූ ද නාමස්සාධනයන් වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත ධර්මයන් දැක් වූ සේක.

'සහජාත පච්චයෙන' යන කරණපාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සාධනයෝ වෙන් නම් සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිසසය, සම්ප්‍රසූත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති සය අතුරෙන්-පෙ-විමද, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල විපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සාධනයෝ වෙන් නම් විපාක ප්‍රත්‍යය ද සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත අතුරෙන් -පෙ-විම ද දැක් වූ සේක.

"වන්තාරො මහා භූතා" යන පාඨයෙන් තුනක් තුනක් වූ භූතයන්ට ප්‍රත්‍යය වන එකඑකක් වූ මහාභූතයෝ ය එක එකක් වූ මහාභූතයන්ට ප්‍රත්‍යය වන තුනක් තුනක් වූ මහාභූතයෝ ය, දෙකක් දෙකක් වූ මහාභූතයන්ට ප්‍රත්‍යය වන දෙකක් දෙකක් වූ මහාභූතයෝ ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මය දැක් වූ සේක.

"අඤ්ඤමඤ්ඤං" යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් තුනක් තුනක් වූ මහාභූතයෝ ය, එකඑකක් වූ මහාභූතයෝ ය, දෙකක් දෙකක් වූ මහාභූතයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත ධර්ම දැක් වූ සේක.

"සහජාත පච්චයෙන" යන කරණපාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිසසය, අත්ථි, අවිගත, යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන්-පෙ-දැක් වූ සේක.

"මක්කන්තිකිණේ නාමරූපං" යන පාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සාධනයන් හා හෘදයවස්තු වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය දැක්වූ සේක. 'අඤ්ඤමඤ්ඤං' යන පාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සාධන හෘදයවස්තු

සඬ්ඛ්‍යාන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්ම දැක් වූ සේක. 'සහජාත පච්චයෙන' යන පාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන සහජාත, අක්කමක්ක, නිසසය, විප්පයුත්ත, අභ්ථි, අවිගත යන ශක්ති සය අතුරෙන්-පෙ-වීම ද, හෘදයවක්‍ෂාවට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්ධයෝ වෙන් නම් විපාක ප්‍රත්‍යය ද සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති සහ අතුරෙන් සහජාත සඬ්ඛ්‍යාන ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම ද දැක් වූ සේක..

'චිත්තවෙනසිකා ධර්මා' යන කථිකපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා වූ අරූප විපාක ද්විපඤ්චිඤාන අභීන්තව්‍යුති වර්ජිත සිත් පත්සැත්තෑවය, වෙනසික දෙපනසය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මය දැක් වූ සේක. 'චිත්තසමුට්ඨානානං රූපානං' යන පාඨයෙන් චිත්තජරූප සඬ්ඛ්‍යාන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මය දැක් වූ සේක. නොහොත් චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්මජරූප සඬ්ඛ්‍යාන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්ම දැක්වූ සේක.

"සහජාත පච්චයෙන" යන කරණ පාඨයෙන් චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්ම රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අරූපවිපාක ද්විපඤ්චිඤාන අභීන්තව්‍යුති වර්ජිත පඤ්චවෝකාර ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්ධයෝ වෙන් නම් සහජාත, නිසසය, විප්පයුත්ත, අභ්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස අතුරෙන් -පෙ-වීම ද, චිත්තජ රූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ම රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අරූපවිපාක ද්විපඤ්චි ඤාන අභීන්තව්‍යුති වර්ජිත පඤ්චවෝකාර විපාක ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්ධයෝ වෙන් නම් විපාක ප්‍රත්‍යය ශක්තිය ද සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන්-පෙ-වීම ද දැක් වූ සේක.

"මහාභූතා" යන කථිකපාඨයෙන් මහාභූතසතර වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය දැක් වූ සේක. "උපාදයරූපානං" යන සමුප්පදනපාඨයෙන් උපාදයරූප සඬ්ඛ්‍යාන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නය දැක් වූ සේක. "සහජාත පච්චයෙන" යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන සහජාත, නිසසය, අභ්ථි, අවිගත යන ශක්ති සතර අතුරෙන්-පෙ-දැක් වූ සේක.

"රූපිනො ධර්මා" යන කථිකපාඨයෙන් හෘදයවක්‍ෂා සඬ්ඛ්‍යාන ප්‍රත්‍යය දැක් වූ සේක. "අරූපිනං ධර්මානං" යන සමුප්පදනපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්ධ සඬ්ඛ්‍යාන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් දැක් වූ සේක. "කිඤ්චිකාලෙ සහජාතපච්චයෙන" යන පාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි සහජාත ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම දැක් වූ සේක. "කිඤ්චිකාලෙ න සහජාතපච්චයෙන" යන පාඨයෙන් ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි සහජාත ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය නො වීම දැක් වූ සේක. (චිත්තවෙනසිකා හි පච්චනියං චිත්තාරො බන්ධා යනු අටුවාව යි.)

7. අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය නිදේශය

සහජාතප්‍රත්‍යය නිදේශයට අනතුරු ව අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය නිදේශය වදළ සේක. -පෙ-

පදාථී

චන්තාරො, සතරක් වූ: අරුපිනො, අරුපි වූ: ඛණ්ඩා, ස්කන්ධයෝ: අක්කමක්කං, ඔවුනොවුන්ට: අක්කමක්කං පච්චයෙන පච්චයො. මහාභුතා, මහාභුතයෝ: අක්කමක්කං, ඔවුනොවුන්ට: -පෙ- ඔක්කන්තික්කණේ, ප්‍රතිසන්ධික්කණයෙහි: නාමරූපං, පක්ඛිවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයන් හා හෘදයවස්තු ව ය යන නාමරූපය: අක්කමක්කං-පෙ-

අභිධෙයාථී.

"චන්තාරො ඛණ්ඩා අරුපිනො" යන පාඨයෙන් නිදෙනෙකු නිදෙනෙකු වූ නාමස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන එකථකක් වූ නාමස්කන්ධයෝ ය එකථකක් වූ නාමස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නිදෙනෙකු නිදෙනෙකු වූ නාමස්කන්ධයෝ ය, දෙදෙනකු දෙදෙනකු වූ නාමස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යයවන දෙදෙනෙකු දෙදෙනෙකු වූ නාමස්කන්ධයෝ ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මීය දැක් වූ සේක. (ඉතිරි පදයන් ගේ අභිධෙය සහජාතප්‍රත්‍යය නිදේශයෙහි දැක්වූ පරිදි විස්තර කරනු.)

8. නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය නිදේශය.

අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය නිදේශයට අනතුරු ව නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය නිදේශය වදළ සේක. -පෙ-

පදාථී.

(නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය නිදේශයෙහි සහජාතනි:ශ්‍රය ය සහජාත ප්‍රත්‍යය මෙනි.) පුරේජාත නි:ශ්‍රයයෙහි වක්ඛායනනං, අතීතභවාධිගය හා උපන් මධ්‍යමායුෂික වක්ඛායනනය: වක්ඛවික්කොණධාතුයා, වක්ඛවික්කොණධාතුවට ද: තං සමපයුත්තකානං, ඒ වක්ඛවික්කොණධාතුව හා සමප්‍රයුක්ත වූ: ධම්මානඤ්ච, සච්චිතසාධාරණ වෛතසික්කයන්ට ද: නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො. යං රූපං, හෘදයවස්තු සංඛ්‍යාත යම් රූපයක්: නිස්සාය, ඇසුරුකොට: මනොධාතු ව, මානෝධාතුව ද: මනොවික්කොණධාතු ව, අරුපච්චාක වර්ජිත මනෝවික්කොණධාතු දෙසැත්තුව ද: උපපජ්ජන්ති, උපදින් ද: තං රූපං, ඒ හෘදයරූපය: මනොධාතුයා ව මනොවික්කොණ ධාතුයා ව නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

අභිධෙයාථී.

සභාජනනිශ්ශ්‍රයෙනි අභිධෙයාථී සහජාන ප්‍රත්‍යයෙනි මෙනි. "වක්ඛායතනං" යන කතීපාඨයෙන් අතීතභවාධිගය හා උපදනා මධ්‍යමායුක්ත වක්ඛචීසතු සංඛ්‍යාත ප්‍රත්‍යයධම්මය දැක් වූ සේක. "වක්ඛචීසකුඤ්ඤාණධාතුයා" යන සම්ප්‍රදනපාඨයෙන් වක්ඛචීඤ්ඤාණධාතුය, සච්චිත සාධාරණ වෛතසික සහ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධම්මයන් දැක් වූ සේක. "නිස්සයපච්චයෙන" යන කරණපාඨයෙන් එකවර ලැබෙන නිස්සය, පුරේජාන, ඉන්ද්‍රිය, විප්ප්‍යුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් නිශ්ශ්‍රය-සංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම දැක් වූ සේක. සොනායතනං යනාදිය වූකතානුසාරයෙන් දත යුතු.

"යං රූපං" යන පාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධ්‍යාදි සුචී සුචී චිත්තයන් හා උපන් හඳයවණු සංඛ්‍යාත ප්‍රත්‍යය ධම්මය අනියමින් දැක් වූ සේක. "නිස්සය මනොධාතු ව මනොවිකුඤ්ඤාණ ධාතු ව චත්තන්ති" යන පාඨයෙන් මනෝධාතුත්‍රය ය, අරූපවිපාක වර්ජිත මනෝවිකුඤ්ඤාණධාතු දෙසැත්තුව ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් දැක් වූ සේක. "තං රූපං" යන පාඨයෙන් "යං රූපං" යන පාඨයෙන් අනියමින් දැක්වුණු ප්‍රතිසන්ධ්‍යාදි සුචී සුචී චිත්තයන් හා උපන් හඳයවණු සංඛ්‍යාත ප්‍රත්‍යය ධම්මය නියම වශයෙන් දැක් වූ සේක. "මනෝධාතුයා ව -පෙ- ධම්මානං" යන පාඨයෙන් මනෝධාතුත්‍රය ය, අරූපවිපාක වර්ජිත මනෝවිකුඤ්ඤාණ ධාතු දෙසැත්තුව ය, වෛතසික දෙපනස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් නියම වශයෙන් දැක් වූ සේක.

"නිස්සය පච්චයෙන" යන කරණ පාඨයෙන් පඤ්ඤාවෝකාර භූමියෙනි උපදනාවූ මනෝධාතුත්‍රය ය අරූපවිපාක වර්ජිත මනෝවිකුඤ්ඤාණධාතු දෙසැත්තුව ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධ්‍යාදි සුචී සුචී චිත්තයන් හා උපදනා හඳයවණුව ය, මරණාසන්න කාලයෙනි ව්‍යුතිචිත්තයෙන් සනොළොස් වන චිත්තය හා උපදනා හඳයවණුව ය යන පුරේජාන නිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වේ නම්, නිස්සය, පුරේජාන, විප්ප්‍යුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස අතුරෙන් නිශ්ශ්‍රය සංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීමද, මනෝද්වාරාවර්ජනයට හා මරණාසන්නජීවනයන්ට ද තදරම්මණයට ද ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිචිත්තයෙන් සනොළොස් වන චිත්තය හා උපන් හඳයවණු සංඛ්‍යාත වස්තුවාරම්මණය වේ නම්, ආරම්මණ ශක්තිය සහිත වූ ප්‍රත්‍යයශක්ති සය අතුරෙන් -පෙ- වීම ද,

ගරුකොට අරමුණු කරන ලෝභමූල මරණාසන්න ජීවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිචිත්තයෙන් සනොළොස් වන චිත්තය හා උපන් ගරුකළ

යුතු වූ හෘදයවසතු සංකල්පයන් වස්තුවාරම්භය ප්‍රත්‍යය වේනම් ආරම්භය, අධිපති, උපනිසාය යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුන ද සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති අටෙන් නිශ්‍රය සංකල්පයන් ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම ද දැක් වූ සේක.

9. උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය නිදේශය.

නිශ්‍රයප්‍රත්‍යය නිදේශයට අනතුරු ව උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය නිදේශය වදන සේක. -පෙ-

පද්‍යය:

පූර්වපූර්ව, පූර්ව පූර්ව වූ: කුසලා, කුසල වූ: ධර්මා, අභිනිමාන වර්තීන වූ කුසල නාමසංකල්පයෝ: පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං, පශ්චිම පශ්චිම වූ: කුසලානං, කුසලවූ: ධර්මානං, එක්විසි කුසල නාමසංකල්පයන්ට: උපනිසායපච්ඡයෙන, ආරම්භයෝපනිශ්‍රය අනන්තරෝපනිශ්‍රය ප්‍රකාශෝපනිශ්‍රය ශක්තියෙන්: පච්ඡයො, උපකාරක වේ. පූර්වපූර්ව කුසලා ධර්මා, සන්තොලොස් ලෝකික කුසල නාමසංකල්පයෝ, පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං, අකුසලානං ධර්මානං, දෙලොස් අකුසල නාමසංකල්පයන්ට: කෙසඤ්චි, ඇතුළු අකුසලයන්ට ආරම්භයෝපනිශ්‍රය ප්‍රකාශෝපනිශ්‍රය ශක්තියෙන්, පච්ඡයො, උපකාරක වේ. කෙසඤ්චි යන්නෙන් අනන්තරෝපනිශ්‍රය ශක්තිය බැහැර කරනු ලැබේ. එ බැවින් අවුච්ඡාදනී කුසලෙන පන අකුසලෙ සමන්තරාතීනා න ලබ්භති. තෙතෙව වුත්තං අකුසලානං ධර්මානං කෙසඤ්චි උපනිසාය පච්ඡයෙන පච්ඡයො නි යනු කීහ. පූර්වපූර්ව කුසලා ධර්මා, එක්විසි කුසල නාමසංකල්පයෝ: පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං, අභ්‍යාකතානං ධර්මානං, විපාකක්‍රියා නාමසංකල්පයන්ට, උපනිසාය පච්ඡයෙන, ආරම්භයෝපනිශ්‍රය අනන්තරෝපනිශ්‍රය ප්‍රකාශෝපනිශ්‍රය ශක්තියෙන්: පච්ඡයො.

පූර්වපූර්ව අකුසලා ධර්මා, දෙලොස් අකුසල නාමසංකල්පයෝ: පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ධර්මානං, දෙලොස් අකුසල නාමසංකල්පයන්ට: උපනිසාය පච්ඡයෙන, ආරම්භයෝපනිශ්‍රය, අනන්තරෝපනිශ්‍රය ප්‍රකාශෝපනිශ්‍රය ශක්තියෙන්, පච්ඡයො. පූර්වපූර්ව අකුසලා, ධර්මා, දෙලොස් අකුසල නාමසංකල්පයෝ, පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං, කුසලානං ධර්මානං, එක්විසි කුසල නාමසංකල්පයන්ට: කෙසඤ්චි, ඇතුළු කුසලයන්ට: උපනිසාය පච්ඡයෙන පච්ඡයො, පූර්වපූර්ව අකුසලා ධර්මා, දෙලොස් අකුසල නාමසංකල්පයෝ, පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං, අභ්‍යාකතානං ධර්මානං, විපාකක්‍රියා නාමසංකල්පයන්ට: උපනිසාය පච්ඡයෙන, ආරම්භයෝපනිශ්‍රය අනන්තරෝපනිශ්‍රය ප්‍රකාශෝපනිශ්‍රය ශක්තියෙන්: පච්ඡයො. (මෙහි අනන්තරෝපනිශ්‍රය භාවය ලැබෙන

බැවින් කෙසෙකැව් යි නොවදරන ලදී "යසමා පන අනන්තරතා ලක්ඛි,
තසමාඵතථ කෙසෙකැව් හි න වුත්තං" යනු අටුවා යි.)

පුරිමාපුරිමා අබ්‍යාකතා ධම්මා, විපාකසිත් සතිසය, ක්‍රියා සිත් විසය ය, රූප අට්ඨස්ස ය, නිවන ය යන මේ ධර්මයෝ: පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අබ්‍යාකතානං ධම්මානං, විපාකක්‍රියා නාමස්සාන්ධයන්ට: උපනිස්සයපච්චයෙන, ආරම්මණෝපනි:ශ්‍රය අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ශක්තියෙන්: පච්චයො. පුරිමාපුරිමා අබ්‍යාකතා ධම්මා, අභීත්ඵලයෙන් අත්‍ය වූ විපාකසිත් පන්තිස ය, ක්‍රියා සිත් විස්සය: රූප අට්ඨස්ස ය, නිවන ය යන මොවුහු: පච්ඡිමානං-පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං - උපනිස්සය පච්චයෙන, ආරම්මණෝපනි:ශ්‍රය අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ශක්තියෙන්: පච්චයො. පුරිමාපුරිමා අබ්‍යාකතා ධම්මා, ලොකික විපාක දෙතිස ය, ක්‍රියාසිත් විස්ස ය, රූප අට්ඨස්සය යන මොවුහු: පච්ඡිමානං-පච්ඡිමානං අකුසලානං ධම්මානං උපනිස්සයපච්චයෙන, ආරම්මණෝපනි:ශ්‍රය අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ශක්තියෙන්, පච්චයො: උතුභොජනමපි, සෘතුව හා භෝජනය ද, උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො. පුග්ගලොපි, කල්‍යාණ මිත්‍රා දි පුද්ගලයා ද: උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො සෙනාසනමපි, වාසස්ථානය ද: උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො. (පුග්ගලො පි සෙනාසනමපි හි ඉදං ද්වයං පකතුපනිස්සය වසෙන වුත්තං, ඉදං හි ද්වයං කුසලාකුසල පචන්තියා බලවපච්චයො හොති. යනු අටුවා යි.)

අභිධෙයාථි.

ආරම්මණෝපනි:ශ්‍රය වේ නම්, "පුරිමාපුරිමා කුසලාධම්මා" යන කතී:පාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන්නා වූ මහාකුශල ඥානවිප්‍රසූක්ඛ සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු වූ ලොකික කුසල් සිත් සතොළොස ය, ගරු කොට අරමුණු කරන්නා වූ මහා කුශල ඥානසම්ප්‍රසූක්ඛ සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන අභීත් මාර්ගයෙන් අත්‍ය වූ කුසල් සිත් විස්සය, යන ප්‍රත්‍යය ධර්මය දැක් වූ සේක. "පච්ඡිමානං-පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං" යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් මහාකුශල නාමස්සාන්ධ සංඛ්‍යාත ප්‍රත්‍යයෝත්තපන්න ධර්ම දැක් වූ සේක. "උපනිස්සයපච්චයෙන" යන කරණපාඨයෙන් උපනිස්සය ආරම්මණ අධිපති යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුන අතුරෙන් උපනි:ශ්‍රය ශක්ති විශේෂයෙන් ප්‍රත්‍යය වීම දැක්වූ සේක.

අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය වේ නම් "පුරිමාපුරිමා කුසලා ධම්මා" යන කතී: පාඨයෙන් අනතිමඡචන වර්ජිත පුච්ඡි වූ ලොකික කුසල් සතොළොස

දැක් වූ සේක. පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං, යන සම්ප්‍රදාන-පාඨයෙන් මහාකුශල ද්විතීයාදි ජවනයෝ ය, මහද්ගතකුශල නවය ය, මාගීසිත් සතරය යන ප්‍රත්‍යයෝත්තප්පන ධම් දැක් වූ සේක. "උපනිස්සය පච්චයෙන" යන කරණ පාඨයෙන් උපනිස්සය, අනන්තර, සමන්තනතර ආසෙවන, නත්ථි, විගත යන ප්‍රත්‍යයශක්ති සය අතුරෙන් -පෙ- සේක.

ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය වේ නම් "සුරිමාසුරිමා කුසලා ධම්මා" යන පාඨයෙන් අභීන්මාගීයෙන් අත්‍ය වූ බලවත් වූ කුසල් සිත් විස්ස වූ ප්‍රත්‍යයධම්ය දැක්වූ සේක. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් පශ්චිමපශ්චිම වූ කුසල් සිත් එක් විස්ස වූ ප්‍රත්‍යයෝත්තප්පන ධම් දැක්වූ සේක. උපනිස්සය පච්චයෙන යන පාඨයෙන් ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර වීම දැක් වූ සේක.

"සුරිමාසුරිමා කුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං" යනාදි පාඨයෙහි ආරම්මණෝපනි:ශ්‍රය වේ නම් කතීපාඨයෙන් ගරුකොට අරමුණු කරන ලෝහමූල සිත්අට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළයුතු වූ ලෝකික කුශල් සන්තොළොස නමැති ප්‍රත්‍යය ධම්ය දැක්වූ සේක. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූලසිත් අට වූ ප්‍රත්‍යයෝත්තප්පන ධම් දැක්වූ සේක. කරණ පාඨයෙන් උපනිස්සය, ආරම්මණ, අධිපති යන ශක්තිතුනෙන් උපනි:ශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාරවීම දැක්වූ සේක.

ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වේ නම් කතීපාඨයෙන් බලවත් වූ ලෝකික කුශල් සන්තොළොස නමැති ප්‍රත්‍යයධම්ය දැක් වූ සේක. සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් පශ්චිමපශ්චිම වූ අකුසල් සිත් දෙළස වූ ප්‍රත්‍යයෝත්තප්පන ධම්ය දැක්වූ සේක. කරණපාඨයෙන් ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රයශක්තියෙන් උපකාර වීම දැක්වූ සේක.

"සුරිමා සුරිමා කුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අඛ්‍යාතතානං ධම්මානං" යනාදි පාඨයෙහි ආරම්මණෝපනි:ශ්‍රය වේ නම් කතීපාඨයෙන් අභීන්මාගීය ද, සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් මහාක්‍රියාභ්‍යාතසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතර ද, කරණ පාඨයෙන් උපනිස්සය, ආරම්මණ, අධිපති යන ශක්තිතුනෙන් උපනි:ශ්‍රය ශක්තිවිශේෂයෙන් උපකාර වීම ද දැක්වූ සේක.

අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය වේ නම් (අනන්තරප්‍රත්‍යය අනුව විසාර කරනු.)

ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය වේ නම් "සුරිමාසුරිමා කුසලා ධම්මා" යන පාඨයෙන් බලවත් වූ එක්විසි කුසල විත්තය දැක්වූ සේක. පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං යනාදි සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් විපාක සිත් සතිස ය ක්‍රියාසිත් විස්ස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්තප්පනයන් දැක්වූ සේක. කරණපාඨයෙන් සුදුසු පරිදි ලැබෙන

උපතිස්සය, අනන්තර, සමන්තර, කම්ම, නඤ්ඤා, විගත යන ශක්ති සය අතුරෙන් -පෙ- දැක්වූ සේක.

"සුරිමාසුරිමා අකුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං" යනාදි පාඨයෙහි ආරම්භෝපනි:ශ්‍රය වේ නම් "සුරිමාසුරිමා අකුසලා ධම්මා" යන පාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල සිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු ලෝහමූල සිත් අට වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ද, සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල සිත් අට වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් ද, කරණපාඨයෙන් උපතිස්සය, අරමුණ, අධිපති යන ශක්ති තුනෙන් උපනි:ශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාරවීම ද දැක්වූ සේක. (අනන්තරෝපනි:ශ්‍රයය අනන්තර ප්‍රත්‍යය මෙන් විසාර කරනු.)

ප්‍රකාශෝපනි:ශ්‍රයය වේ නම් කතීපාඨයෙන් බලවත් වූ දෙළොස් අකුසලය වූ ප්‍රත්‍යය ද සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් පශ්චිමපශ්චිම අකුසල් දෙළොස් වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් ද, කරණපාඨයෙන් ප්‍රකාශෝපනි:ශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාර වීම ද, දැක්වූ සේක,

"සුරිමාසුරිමා අකුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං" යනාදි පාඨයෙහි කතීපාඨයෙන් බලවත් වූ අකුසල් දෙළොස් දැක්වූ සේක. සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් කුසල් එක් විස්ස වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන් දැක්වූ සේක. කරණපාඨයෙන් ප්‍රකාශෝපනි:ශ්‍රයශක්තියෙන් උපකාර වීම දැක් වූ සේක. අකුසලය කුසලයට ප්‍රකාශෝපනි:ශ්‍රය පමණක් වේ. ආරම්භෝපනි:ශ්‍රය අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය නො වේ.

"සුරිමාසුරිමා අකුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අබ්‍යාකතානං" යනාදි පාඨයෙහි අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය වේ නම් අනන්තර ප්‍රත්‍යය අනු ව විසාර කරනු. ප්‍රකාශෝපනි:ශ්‍රය වේ නම් කතී පාඨයෙන් බලවත් වූ දෙළොස් අකුසලවිත්තය වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය ද, සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් පශ්චිමපශ්චිම වූ විපාකසිත් සතිසය ය ක්‍රියාසිත් විස්සය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන් ද, කරණපාඨයෙන් එක් වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන උපතිස්සය කම්ම යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙකින් උපනි:ශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාර වීම ද දැක්වූ සේක.

"සුරිමා සුරිමා අබ්‍යාකතා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අබ්‍යාකතානං" යනාදි පාඨයෙහි අරම්භෝපනි:ශ්‍රය වේ නම් "සුරිමාසුරිමා අබ්‍යාකතා" යන පාඨයෙන් මහාක්‍රියා ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන අනිත්ඵලය හා නිව්භාණය ද ඵලසිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන නිව්භාණය ද යන ප්‍රත්‍යය ද, සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන මහාක්‍රියා ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතර ය ඵල සිත් සතර ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න

ධම්මයන් ද, කරණපාඨයෙන් උපනිස්සය, ආරම්මණ, අධිපති යන ශක්තිතූනෙන් උපනි:ශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාර වීම ද දැක්වූ සේක. (අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය වේ නම් අනන්තරප්‍රත්‍යය මෙන් විස්තර කරනු.)

ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රයය වේ නම් කතීපාඨයේ බලවත් වූ විපාක සිත් සතිස ය, ක්‍රියා සිත් විස්ස ය. රූප අටවිස්ස ය යන ප්‍රත්‍යය ද, සම්ප්‍රදනපාඨයෙන් පශ්චිමපශ්චිම වූ විපාක සිත් සතිස හා ක්‍රියාසිත් විස්ස වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් ද, කරණපාඨයෙන් ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාර වීම ද දැක්වූ සේක.

"පුරිමා පුරිමා අබ්‍යාකතා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං" යනාදි පාඨයෙහි ආරම්මණෝපනි:ශ්‍රය වේ නම් කතීපාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන මහාකුශල ඥානසම්ප්‍රසූක්ත සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන හෙට්ඨිමඵල සිත් තුන්‍ය නිවන්‍ය යන ප්‍රත්‍යය ධම්මය ද, සම්ප්‍රදනපාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන මහාකුශල ඥානසම්ප්‍රසූක්ත සිත් සතර වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධම්මයන් ද, කරණපාඨයෙන් උපනිස්සය, ආරම්මණ, අධිපති යන ශක්ති තූනෙන් උපනි:ශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාර වීම ද දැක් වූ සේක.

අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය වේ නම් කතීපාඨයෙන් ව්‍යවසායාපනය හා මනෝද්වාරාවර්ජනය වූ ප්‍රත්‍යය ද, සම්ප්‍රදනපාඨයෙන් මහා කුශල ප්‍රථම ජවනය ද, කරණපාඨයෙන් උපනිස්සය, අනන්තර, සමන්තර, න්‍යවි, විගත යන පසෙන් උපනි:ශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාර වීම ද දැක්වූ සේක.

ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය වේ නම් කතීපාඨයෙන් අභීන්ඵලයෙන් අත්‍ය වූ බලවත් වූ විපාක සිත් පන්තිස ද නොහොත් විපාකසිත් සතිස ද ක්‍රියාසිත් විස්ස ද රූප අටවිස්ස ද යන ප්‍රත්‍යධම්මය ද, සම්ප්‍රදනපාඨයෙන් කුසල් සිත් එක්විස්ස වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන්ද, කරණ පාඨයෙන් ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාර වීම ද දැක් වූ සේක.

'පුරිමා පුරිමා අබ්‍යාකතා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං' යනාදි පාඨයෙහි අරම්මණෝපනි:ශ්‍රය වේ නම් ගරු කොට අරමුණු කරන්නා වූ ලෝහමූල සිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතුවූ ඉෂ්ට නිෂ්පන්නරූප අටළොස් ය, දු:ඛසහගත කායවිඥාන වර්ජිත ලෝකික විපාක එක්තිස ය, ක්‍රියාසිත් විස්ස ය යන ප්‍රත්‍යය ධම්මය ද, සම්ප්‍රදන පාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල සිත් අට වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් ද, කරණපාඨයෙන් එක් වර ලැබෙන උපනිස්සය, අරම්මණ, අධිපති යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තූනෙන් අධිපති ශක්තියෙන් උපකාර වීමද දැක් වූ සේක. නොහොත් කරණපාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල සිත්

අටට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු වූ චරිතාන ඉෂ්ට නිෂ්පන්නරූප අටළොස් වේ නම් උපනිසාය, ආරමමණ, අධිපති, පුරේජාන, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති සය අතුරෙන් ද, ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල මරණාසන්න ජවන පසට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිචිත්තයෙන් සනොළොස් වන චිත්තය හා උපන් ගරු කළ යුතු වූ හෘදයවණු සංඛ්‍යාත වස්තුවාරමමණය වේ නම් උපනිසාය, ආරමමණ, අධිපති, නිසාය, පුරේජාන, විපසයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති අට අතුරෙන් ද උපනි:ශ්‍රය ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම දැක් වූ සේක. (අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය වේ නම් අනන්තර ප්‍රත්‍යය මේන් විස්තර කරනු.)

ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය වේ නම්, කතීෘ පාඨයෙන් බලවත් වූ ලෝකික විපාක දෙතිස ය, ක්‍රියාසිත් විස්ස ය, රූප අටවිස්ස ය යන ප්‍රත්‍යය ද, සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් අකුසල සිත් දෙළොස් වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් ද, කරණ-පාඨයෙන් ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාර වීමද දැක් වූ සේක.

10 පුරේජාන ප්‍රත්‍ය නිදේශය

උපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය නිදේශයට අනතුරු ව පුරේජාන ප්‍රත්‍යය නිදේශය වදළ සේක. -පෙ-

පදාර්ථ.

කිඤ්චි කාලෙ, ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි: පුරේජාන පච්චයෙන පච්චයො. කිඤ්චිකාලෙ, ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි: න පුරේජාන පච්චයෙන පච්චයො.

අභිධෙයාර්ථ,

නිදර්ශනාකාර පාඨයන් අතුරෙන් "වක්ඛායනනං" යනාදිය පුරේජානනි:ශ්‍රය මෙන් විස්තර කරනු. රූපායනනං යනාදිය ආරමමණ ප්‍රත්‍යය මෙන් විස්තර කරනු. "යං රූපං" යනාදිය ද පුරේජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය මෙන් විස්තර කරනු.

විශේෂ කරුණු.

"රූපායනනං වක්ඛු විඤ්ඤාණ ධාතුයා" යනාදීන් පඤ්චද්වාරයෙහි ආරමමණ පුරේජානය වදළ සේක. මනෝද්වාරය පිළිබඳ ව නො වදරන ලදි. එහෙත් වක්ඛුං අනිච්චතො යනාදිය වදරා ඇති බැවින් මනෝද්වාරය පිළිබඳව ද එය වදළ යුතු ය. නො වදරන ලද්දේ මෙය සාවශේෂ දේශනාවක් වන බැවිනි. 'මනෝද්වාරෙ පි ආරමමණ පුරේජානං ලබ්‍යතෙ

ව, ඉඳි පන සාවසෙස වසෙන දෙසනා කතානි" යනු අටුවා යි. මේ ප්‍රත්‍යය නිදේශය නාති විහාර දේශනයකි.

11. පඤ්චාස්ත ප්‍රත්‍යය නිදේශය .

පුරේජාන ප්‍රත්‍යය නිදේශයට අනතුරු ව පඤ්චාස්ත ප්‍රත්‍යය නිදේශය වදළ සේක. -පෙ-

පදාරථ.

පච්ඡාජානා, පසු ව උපන්නාවූ: විතතවෙනසිකා, විතත වෙනසික වූ: ධම්මා, පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි වූ අරුපවිපාක වර්ජිත සිත් පස් අසූව ය, වෙනසික දෙපනසය යන නාමඤ්ඤායෝ: පුරේජානසු, ප්‍රත්‍යය ධර්මය ඉපදීමට පෙරාතුව හටගන්නා වූ: ඉමස්ස කායස්ස, මේ ඒකජ ද්විජ තිජ චතුජ කායයට: පච්ඡාජාන පච්චයෙන පච්චයො.

අභිධෙයාරථ.

ඒ නිදර්ශනාකාර පාඨයෙහි "පච්ඡාජානා විතතවෙනසිකා ධම්මා" යන කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා වූ අරුපවිපාක වර්ජිත ප්‍රථමභවාධානාදි පශ්චිමපශ්චිම වූ සිත් පස් අසූව ය, වෙනසික දෙපනසය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මය දැක් වූ සේක. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධානාදි සුවිසුවි විතතයන් හා ඉපි ද සංවිතියට පැමිණෙන ඒකජ ද්විජ තිජ චතුජ කායය වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මය දැක් වූ සේක.

විහාර වශයෙන් කියන හොත් ප්‍රතිසන්ධිනාමඤ්ඤායෙන් හා ඉපි ද සංවිතියට පැමිණි කම්මරූප සංඛ්‍යාත ඒකජකායයට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථමභවාධාන නාමඤ්ඤායෝ ය, නොහොත් කම්ම සෘතුජ වූ ද්විජකායයට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථමභවාධාන නාමඤ්ඤායෝ ය, ප්‍රථමා දි සුවිසුවිභවාධාන නාමඤ්ඤායෙන් හා ඉපි ද සංවිතියට පැමිණි තිජකායයට ප්‍රත්‍යයවන ද්විතියාදි පශ්චිමපශ්චිම භවාධාන නාමඤ්ඤායෝය, ආහාරජ රූපයන් ඉපදීමෙහිදී සුවිසුවිතයාගේ උත්පාදය හා ඉපි ද සංවිතියට පැමිණි චතුජකායයට ප්‍රත්‍යය වන නාමඤ්ඤායෝ ය, පඤ්චවෝකාර භවාධාන පසළොස් හා ඉපි ද සංවිතියට පැමිණි තිජචතුජ කායයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ආවර්ජනද්වය ය, පඤ්චද්වාරාවර්ජනය සමග ඉපි ද සංවිතියට පැමිණි තිජ චතුජ කායයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවිඤාන නාමඤ්ඤායෝ ය, පඤ්චවිඤානයන් හා ඉපි ද සංවිතියට පැමිණි ද්විජ තිජ කායයන්ට ප්‍රත්‍යය වන සම්ප්‍රත්‍යෝෂණ නාමඤ්ඤායෝ ය, යනාදීන් විතතවිචි අනුව විස්තර කරනු. (පඤ්චවිඤානයන් නිසා රූප නූපදනා බව සැලකිය යුතු.)

'පච්ඡාජානපච්චයෙන' යන කරණ පාඨයෙන් පච්ඡාජාන, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති සතර අතුරෙන් පඤ්චාජාන සංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම දැක් වූ සේක.

12. ආසේවන ප්‍රත්‍යය නිදේශය.

පද්ධි:

පූරිමාපූරිමා කුසලා ධම්මා, අනම්මජචන වර්ජිත සනොළොස් ලොකික කුශල නාමසංකෘතියෝ: පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං, ප්‍රථමජචන වර්ජිත එක්විසි කුශල නාමසංකෘතියන්ට-පෙ-පූරිමාපූරිමා අකුසලා ධම්මා, අනම්මජචන වර්ජිත දෙළොස් අකුශල නාමසංකෘතියෝ: පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ධම්මානං, ප්‍රථමජචන වර්ජිත දෙළොස් අකුශල නාමසංකෘතියන්ට: -පෙ- පූරිමාපූරිමා ක්‍රියාබ්‍යාකතා ධම්මා, අනම්මජචන වර්ජිත අටොළොස් ක්‍රියා ජචන නාමසංකෘතියෝ: පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං ක්‍රියාබ්‍යාකතානං ධම්මානං, ප්‍රථමජචන වර්ජිත අටොළොස් ක්‍රියාජචන නාමසංකෘතියන්ට: ආසේවනපච්චයෙන පච්චයො.

අභිධෙයාථී

"පූරිමාපූරිමා කුසලා ධම්මා" යන කතීපාඨයෙන් අනම්ම ජචන වර්ජිත සනොළොස් ලොකිකකුශල නාමසංකෘතියන් ද, සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් ප්‍රථමජචන වර්ජිත එක්විසි කුශලනාමසංකෘතියන් ද, කරණ පාඨයෙන් එක් වර ලැබෙන අනන්තර, සම්මතන්තර, උපනිසංසය, ආසේවන, නත්ථි, විගත යන ප්‍රත්‍යයශක්ති සය අතුරෙන් ආසේවන සංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම ද දැක්වූ සේක.

"පූරිමාපූරිමා අකුසලා ධම්මා" යන කතීපාඨයෙන් අනම්ම ජචන වර්ජිත දෙළොස් අකුශලනාමසංකෘතියන් වූ ප්‍රත්‍යය ද, සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් ප්‍රථමජචන වර්ජිත දොළොස් අකුශල නාමසංකෘතියන් වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයන් ද, කරණපාඨයෙන්-පෙ-ප්‍රත්‍යයශක්ති සය අතුරෙන් ආසේවන ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම ද දැක්වූ සේක. (මේ දෙකේ විඤ්ඤාන අනන්තරප්‍රත්‍යය නිදේශයෙන් ගත යුතු.)

"පූරිමාපූරිමා ක්‍රියාබ්‍යාකතා ධම්මා" යන කතීපාඨයෙන් අනම්ම ජචන වර්ජිත පූර්වී පූර්වී වූ අටොළොස් ක්‍රියාජචනයන් වූ ප්‍රත්‍යය දැක්වූ සේක. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් ප්‍රථම ජචන වර්ජිත ක්‍රියා ජචන අටොළොස් වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයන් දැක්වූ සේක. නොහොත් හසිනෝත්පාද මහා ක්‍රියා ද්විතීයජචනයට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථමජචනය:-පෙ-සප්තම ජචනයට ප්‍රත්‍යය

වන ෂෂටම ජවනය ය, මහද්ගනක්‍රියා සෝමනස්ස සහගත ජවන සතරට ප්‍රත්‍යවන ගෝත්‍රතු කෘත්‍යවත් මහාක්‍රියා ප්‍රථමද්වය ය, මහද්ගනක්‍රියා උපේක්‍ෂාසහගත සිත් පසට ප්‍රත්‍යය වන මහාක්‍රියා තෘතියද්වය ය, සමාපජ්ජන විචිත්ති පශ්චිමපශ්චිම මහද්ගන ක්‍රියාවන්ට ප්‍රත්‍යය වන සුවිසුවි වූ මහද්ගන ක්‍රියාවෝ ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්ම දැක්වූ සේක. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් හසිනෝත්පාදන මහාක්‍රියා ද්විතියාදී ජවනයෝ ය, මහද්ගනක්‍රියා ජවනයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන් දැක්වූ සේක. කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන ආසේවන, අනන්තර, සමන්තර, උපතිස්සය, නප්ථි, විගත යන ශක්ති සය අතුරෙන් ආසේවන ශක්තියෙන් උපකාර වීම දැක්වූ සේක.

විශේෂකරුණ:

"පුරිමාපුරිමා කුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ධම්මානං, අබ්‍යාකතානං ධම්මානං" යනාදීන් වදාරා නැත්තේ කුශලය අකුශලයට හා විපාකක්‍රියාවන්ටත් අකුශලය කුශලය හා විපාක ක්‍රියාවන්ටත් තමන් ගේ ස්වභාවය ගැන්වීමට සමත් නො වන බැවිනි. "හිත්තජාතිකා හි හිත්තජාතිකානං අරූපධම්මානං ආසේවන ගුණෙන පගුණබලවහාවං සාධයමානා අත්තනො කුසලාදිභාවසංඛාතං ගතිං ගාභා-පෙතුං න සකෙකානති" යනු අටුවායි. විපාකය කම්බලයෙන් ඇතිවන්නක් බැවින් කම්මානුරූප ව ම දුබල හෝ සබල හෝ වනු මිස සුවිචිත්තයා ගේ ස්වභාවය ගෙන දුබල හෝ සබල හෝ නොවේ. එබැවින් විපාකය විපාකයකට ද ආසේවන ප්‍රත්‍යය නොවේ. "අප් විපාකාබ්‍යාකතං කස්මා? න ගහිතනති, ආසේවනාභාවෙන විපාකං හි කම්මවසෙන විපාභාවස්‍යත්තං, කම්මපරිණාමිතං හුත්වා වත්තති නිරුජ්‍යාහං දුබලෙනති ආසේවන ගුණෙන අත්තනො සභාවං ගාභාපෙත්වා, තෙව අක්ඛං විපාකං උප්පාදෙතුං සකෙකාති, න පුරිමි විපාකානුභාවං ගහෙත්වා උප්පජ්ජිතුනති. කම්මවේගකම්මත්තං පන පතිත විය හුත්වා, උප්පජ්ජති ති, සබ්බො පි විපාකෙ ආසේවනං නප්ථි ති ආසේවනා භාවෙන විපාකං න ගහිතං" යනු අටුවා යි.

13. කම්ප්‍රත්‍යය නිදේශය

පද්ධි

කුසලාකුසලං, කුසලාකුසල වූ; කම්මං, නානක්‍ෂණික චේතනාව; විපාකානං, විපාක වූ; බන්ධානං, විපාකසිත් සතිස ය වෛතසික අට නිස ය යන නාමසකන්ධයන්ට ද; කටත්තා ව රූපානං, ප්‍රතිසන්ධිකම්මික රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්ති කම්මජරූපයෝ ය, අසංඥාසත්තිකම්මජරූපයෝ ය යන

මොවුන්ට ද කමමපච්චයෙන පච්චයො. වේතනා, වේතනාව, සමප-
යුක්තකානං, සමප්‍රයුක්ත වූ, ධම්මානං; එකුන්අනු චිත්තය ය වේතනා
වර්තීත වෛතසික එක්පනස ය යන නාමයාකාරයන්ට ද, තංසමුච්චානානං,
ඒ වේතනා සමුප්‍රයුක්ත චිත්තවෛතසිකයන් නිසා උපදනා වූ, රූපාන ඤා,
චිත්තජරූප ප්‍රතිසංකීර්ණයන්ට ද, කමමපච්චයෙන, සහජාතකම්ම
ශක්තියෙන්, පච්චයො.

අභිධෙයාථී

"කුසලාකුසලං කමමං" යන කතීපාඨයෙන් දෙළොස් අකුසලයන්හි
හා එක්විසි කුසලයන්හි ඇත්තාවූ නානාක්ෂණික වේතනා සංඛ්‍යාත
ප්‍රත්‍යය ධර්මය දැක්වූ සේක.

නොහොත් සන්නාකුසල විපාක නාමයාකාරයන්ට හා ප්‍රචායනි ප්‍රතිසංකීර්ණ
කම්ම රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අකුසල වේතනා දෙළොස්, අහේතුක
කුසලවිපාක අට ය, මහාවිපාක අට ය යන නාමයාකාරයන්ට හා ප්‍රතිසංකීර්ණ
ප්‍රචායනි කම්මරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන ත්‍රිභේතුකෝත්තරාකාර මහාකුසල
වේතනාව ය, අහේතුක කුසල විපාක අටය, මහා විපාක ඥානවිප්‍රයුක්ත
සිත් සන්තරය යන නාමයාකාරයන්ට හා ප්‍රතිසංකීර්ණ ප්‍රචායනි කම්මරූපයන්ට
ද ප්‍රත්‍යය වන ත්‍රිභේතුකෝමක ද්විභේතුකෝත්තරාකාර මහාකුසල වේතනාව
ය, අහේතුක කුසලවිපාක නාමයාකාරයන්ට හා ප්‍රචායනි ප්‍රතිසංකීර්ණ
කම්මරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන ද්විභේතුකෝමක මහාකුසල වේතනාව ය,
ප්‍රථමධ්‍යානවිපාක නාමයාකාරයන්ට හා ප්‍රතිසංකීර්ණ ප්‍රචායනි කම්ම රූපයන්ට
ද ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථමධ්‍යාන වේතනාව ය, -පෙ- පඤ්චමධ්‍යාන විපාක
නාමයාකාරයන්ට හා ප්‍රතිසංකීර්ණ ප්‍රචායනි කම්මරූපයන්ට ද අසංඤ්ඤානි
කම්මරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චමධ්‍යාන වේතනාව ය, ආකාසාන-
ඤ්ඤානික කුසල වේතනාව ය -පෙ- තෙවසංඤ්ඤානාසංඤ්ඤානික
විපාකයට ප්‍රත්‍යය වන තෙවසංඤ්ඤානාසංඤ්ඤානික කුසල වේතනාව ය,
සෝතාපත්තිඵලයට ප්‍රත්‍යය වන සෝතපත්ති මගවේතනාව ය, -පෙ- අභීන්ඵලයට
ප්‍රත්‍යය වන අභීන්මාගීවේතනාව ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මය දැක්වූ සේක.

"විපාකානං ඛන්ධානං කට්ඨනා ව රූපානං" යන සමුප්‍රදානපාඨයෙන්
විපාකනාමයාකාරයෝ ය, ප්‍රතිසංකීර්ණ ප්‍රචායනි කම්මරූපයෝ ය, අසංඤ්ඤානි
කම්මරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තියන් දැක්වූ සේක. "කමමපච්චයෙන"
යන කරණපාඨයෙන් එක් වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන කමම, අනන්තර,
සමන්තර, උපතිස්සය, තත්ථී, විගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන්
-පෙ- සේක. නොහොත් විපාකසිත් සතිසට ප්‍රත්‍යය වන බලවත් වූ

කුගලාකුගල වේතනාවෝ වෙන් නම් කමම, උපනිසයය, ශක්ති දෙක අතුරෙන් -පෙ- වීමද, මාගීනතනරචලවිතනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මාගීවේතනාවෝ වෙන් නම් කමම, අනතනර, සමනතනර, උපනිසයය, නප්ථි, විගත යන ශක්ති -පෙ- දැක්වූ සේක.

"වේතනා" යන පාඨයෙන් එකුත්අනුවිතනයෙහි ඇති වේතනා එකුත් අනුව ද, සමප්‍රයුක්තකානං ධම්මානං තංසමුච්චානානඤ්ච රූපානං" යන සමුද්‍රදනපාඨයෙන් එකුත් අනුවිතනය ය, වේතනා වර්ජිත චෛතසික එක්පතස ය, විතතරූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයන් දැක්වූ සේක.

"කමමපචයෙන" යන කරණපාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එක්වර ලැබෙන කමම, සහජාත, අඤ්ඤාමඤ්ඤා, නිසයය, විපාක, ආහාර, සමප්‍රයුක්ත, අප්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දශය අතුරෙන් කම්පඛානාන ශක්තිවිශේෂයෙන් උපකාරවීම දැක්වූ සේක.

නොහොත් කරණපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තසාක්‍යධ්‍ය විතතරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වේතනාව වේ නම්, කමම, සහජාත, නිසයය, ආහාර, අප්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් -පෙ- ද,

සමප්‍රයුක්තසාක්‍යධ්‍යයන්ට හා හෘදයවසනුවට ප්‍රත්‍යය වන වේතනාව වේ නම්, අන්‍යෝන්‍ය ශක්තිය සහිත වූ ප්‍රත්‍යයශක්ති සත අතුරෙන් -පෙ- ද,

සමප්‍රයුක්තසාක්‍යධ්‍යයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන වේතනාව වේ නම්, අන්‍යෝන්‍ය සමප්‍රයුක්ත ශක්ති දෙක සහිත වූ ප්‍රත්‍යයශක්ති අට අතුරෙන් -පෙ- ද,

විතතරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වේතනාව වේ නම්, විප්‍රයුක්ත ශක්තිය සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත අතුරෙන් -පෙ- ද,

(මේ අවිපාක සතර ය.)

සමප්‍රයුක්තසාක්‍යධ්‍යයන්ට හා විතතරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකවේතනාව වේ නම්, කමම, සහජාත, නිසයය, විපාක, ආහාර, අප්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත අතුරෙන් -පෙ- ද,

සමප්‍රයුක්තසාක්‍යධ්‍යයන්ට හා හෘදයවසනුවට ප්‍රත්‍යය වන විපාක වේතනාව වේ නම්, අන්‍යෝන්‍යශක්තිය ද සහිත වූ ප්‍රත්‍යයශක්ති අට අතුරෙන් -පෙ- ද,

සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්මයානං පමණං ප්‍රත්‍යය වන විපාක චේතනාව වේ නම්, අන්‍යෝන්‍ය පමප්‍රයුක්ත ශක්ති දෙක ද සහිත ප්‍රත්‍යයශක්ති නවය -පෙ- ද,

විතතජරුපය ප්‍රතිසන්ධිකම්මජරුපයානං ප්‍රත්‍යය වන විපාක චේතනාව වේ නම්, විප්‍රයුක්ත ශක්තිය සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට අතුරෙන් -පෙ- ද,

හෘදයවසාදිව ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධි චේතනාව වේ නම් අන්‍යෝන්‍ය විප්‍රයුක්ත ශක්ති දෙක ද සහිත වූ ප්‍රත්‍යයශක්ති නවය අතුරෙන් කම් ශක්තියෙන් උපකාර වීම ද දැක්වූ සේක.

(මේ සවිපාක සටනා සතරය.)

විශේෂ කරුණු:

"කමමපච්චයෙනා හි අනෙකානමපි කප්පකොච්ඡනං මත්තකෙ අත්තනො ඵලං උප්පාදෙතුං සමතෙථන නානාකම්මික කමමපච්චයෙනා හි අතෙථා, කුසලා කුසලං හි කමමං අත්තනො පච්ඡතිකම්මෙභ්ථෙථලං න දෙති. යදි දදෙය්‍ය, යං මනුසො දෙවලොකුපගං කුසලකමමං කරොති, තස්මිං යෙව ඛණේ දෙවො භවෙය්‍ය, යස්මිං පන ඛණේ තං කතං තනො අක්කස්මිං ඛණේ අච්ඡුමානමපි කෙවලං කටන්තා යෙව දිට්ඨෙව ධමම උප්පජ්ජෙවා අපරෙවා පරියායෙ අවසෙස පච්චය සමායොගෙ සති නිරුධා පි සුරිමසිප්පා දි ක්‍රියාවිය කාලන්තරෙ පච්ඡිම සිප්පාදි ක්‍රියාය, තස්මා නානකම්මික කමම පච්චයො හි වුවති" යනු අටුවා යි.

14. විපාක ප්‍රත්‍යය නිදේශය.

ප්‍රදාමී

විපාක, විපාක වූ: වත්තාරො, සතරදෙනෙකු වූ: අරුපිනො, අරුපි වූ: ඛණා, ඤාණයෝ: අක්කමක්කං, මවුනොවුන්ට: විපාක පච්චයෙන පච්චයො.

අභිධෙයාමී:

"විපාකා වත්තාරො ඛණා අරුපිනො" යන කතීපාඨයෙන් තිදෙනකු තිදෙනකු වූ විපාක නාමඤ්ඤාත්මයානං ප්‍රත්‍යය වන එක එකක් වූ විපාක නාමඤ්ඤාත්මයෝ ය, එකඑකක් වූ විපාක නාමඤ්ඤාත්මයානං ප්‍රත්‍යය වන තිදෙනකු තිදෙනකු වූ විපාක නාමඤ්ඤාත්මයෝය. දෙදෙනකු

දෙදෙනකු වූ විපාක නාමසාකෘතියන්ට ප්‍රත්‍යය වන දෙදෙනකු දෙදෙනකු වූ විපාක නාමසාකෘතියෝ ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්ම දැක්වූ සේක. "අක්කමක්කං" සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් තිදෙනකු තිදෙනකු වූ විපාක නාමසාකෘතියෝ ය, එක එකක් වූ විපාක නාමසාකෘතියෝ ය, දෙදෙනකු දෙදෙනකු වූ විපාක නාමසාකෘතියෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් දැක්වූ සේක. කරණපාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන විපාක, සහජාත, අක්කමක්කං, නිසංසය, සම්ප්‍රදාන, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සහ අතුරෙන් විපාක සංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂයෙන් ප්‍රත්‍යය වීම දැක්වූ සේක.

විශේෂ කරුණු.

මේ ප්‍රත්‍යය නිදේශයෙහි විපාක ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් වශයෙන් විත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්පයන් වදරා නැතත් මෙය සාවශේෂ දේශනයක් බැවිනි. පක්ඛාචාරයෙහි "විපාකාඛ්‍යාතනො එකො ඛ්‍යොතිණං ඛ්‍යාතං විත්තසම්මුට්ඨානානඤ්ඤි රූපානං විපාකපච්චයෙන පච්චයො. පටිසන්ධිකම්මේ විපාකාඛ්‍යාතනො එකො ඛ්‍යොතිණං ඛ්‍යාතං කට්ඨනා ව රූපානං විපාකපච්චයෙන පච්චයො" යි විත්තජ රූප ප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයන්ට ද විපාක ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වශයෙන් වදරා තිබේ. ත්‍රිරාශියෙහි හා තවත් නොයෙක් තැන් වල ද ඒවා විපාක ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වශයෙන් දක්වා ඇත්තේ එහෙයිනි.

15. ආහාර ප්‍රත්‍යය නිදේශය.

පදවි.

කබලිංකාරො, පිඬු කොට වැළඳිය යුතු වූ: ආහාරො, ආහාරය: ඉමස්ස කායස්ස, මේ චතුසම්මුට්ඨානික කායයට: ආහාරපච්චයෙන පච්චයො. අරුපිනො, අරුපී වූ: ආහාරා, එස්ස චේතනා වික්කාණ යන ආහාරයෝ: සම්ප්‍රදානකානං, සම්ප්‍රදානවූ: ධම්මානං, ධර්මයන්ට ද: නංසම්මුට්ඨානං, ඒ ආහාරයන් හා ආහාර සම්ප්‍රදාන විත්තචේතසිකයන් නිසා උපදනා වූ: රූපානඤ්ඤි, විත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ටද: ආහාර පච්චයෙන, නාමාහාර ශක්තියෙන්, පච්චයො.

අභිධෙයාථි.

"කබලිංකාරො ආහාරො" යන කභිඤ්ඤාපාඨයෙන් තමා ගේ කලාපයෙහි අන්‍යරූපයන්ට හා අන්‍යකලාපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන චතුසම්මුට්ඨානික මිථාරූපය වූ ප්‍රත්‍යය දැක්වූ සේක. "ඉමස්ස කායස්ස" යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් චතුසම්මුට්ඨානිකරූප වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් දැක්වූ සේක.

කරණ පාඨයෙන් ආහාර, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති තුනෙන් ආහාර සම්බන්ධතා ශක්ති විශේෂය දැක් වූ සේක.

"අරුපිනො ආහාරා" යන කතීආපාඨයෙන් එයා වේතනා වික්කාණ යන නාමාහාර තුන වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය දැක් වූ සේක. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් එකුන්අනු චිත්තය ය, වෛතසික දෙපනසය, චිත්තජ රූප ය, ප්‍රතිසන්ධිකම්ම රූපය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් දැක් වූ සේක. කරණපාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන ආහාර, සහජාන, අක්කමක්ක, නිසාය, කම්ම, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, සම්පයුත්ත, විපයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති එකොළොසින් ආහාර සම්බන්ධතා ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම දැක් වූ සේක.

නොහොත් සම්ප්‍රසුක්කසාකාමියන්ට හා චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ම රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමාහාර තුන වේ නම්, ආහාර, සහජාන, නිසාය, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති පස අතුරෙන් ආහාර සම්බන්ධතා ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම ද, (සාමාන්‍ය සංචාරාවන්හි අවිපාක සංචාරා සතර හා සවිපාක සංචාරා පස අනුව විස්තර කරනු.)

සම්ප්‍රසුක්කසාකාමියන්ට හා චිත්තජ රූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ම රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වේතනාව වේ නම් ආහාර, සහජාන, නිසාය, කම්ම, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් -පෙ- (මෙහි ද අවිපාක සංචාරා සතර හා සවිපාක සංචාරා පස ද විසාර කරනු.)

සම්ප්‍රසුක්කසාකාමියන්ට හා චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ම රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන වික්කාණාහාරය වේ නම්, ආහාර, සහජාන, නිසාය, ඉන්ද්‍රිය, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති සය අතුරෙන් -පෙ- (අවිපාක සවිපාක සංචාරා නවය විසාර කරනු.)

සම්ප්‍රසුක්කසාකාමියන්ට හා සාධිපති චිත්තජරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන චිත්තාධිපතිය වේ නම්, ආහාර, අධිපති, සහජාන, නිසාය, ඉන්ද්‍රිය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත අතුරෙන් ආහාර ශක්තියෙන් උපකාර වීම ද -පෙ- දැක් වූ සේක. (මෙහි ද අවිපාක සංචාරා තුන සහ සවිපාක සංචාරා තුන විසාර කරනු.)

විශේෂ කරුණු:-

මෙහි කබලිඬකාරාහාරය යි කියනුයේ බාහිර ඕජාවට පමණක් නොව චතුසමුට්ඨානික ඕජාවට ම ය. "කබලිඬකාරො ආහාරො හි චතුසන්නති සමුට්ඨානෙ රූපෙ ඕජා ආහාරො නාම. සො පන යසමා කබලං කරිඨවා අස්සොධාරිතො ආහාර කිට්ඨං කරොති,

න බිහිවීයිනො තසමා ආභාරොති අවන්වා කබලිඬකාරො ආභාරො ති චුත්තං, යනු අටුවා යි. රූපාභාර ප්‍රත්‍යයෙහි ජනකෝපඤාමහක ශක්ති දෙක ම ඇත්තේ ය. බාහිර ඕජාව ආභාරජ රූපයන් ගේ ජනක ප්‍රත්‍යය ය, එය කම්ප විතතජ සෘතුජ රූපයන්ට උපඤාමහකය, ත්‍රිජ රූපයන්හි ඕජාව වතුසමුට්ඨානික රූපයන්ට උපඤාමහක වේ. නොහොත් එක් කලාපයක ඕජාව ඒ කලාපයේ රූපයන්ට ජනක ප්‍රත්‍යය වේ. අන්‍ය රූප කලාපයන්ට උපඤාමහක ප්‍රත්‍යය වේ.

16. ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය නිදේශය

පද්ධි

වකුණුන්ද්‍රියං, අනිත හවාඩගය හා උපදනා මධ්‍යමායුෂක වකුණුරින්ද්‍රිය ය ය; වකුණු වික්කාණධාතුයා ව -පෙ- රූපජීවිතින්ද්‍රියං, රූපජීවිතේන්ද්‍රිය ය; කටන්තාරූපානං, තමා ගෙන් අන්‍ය වූ කම්ප රූපයන්ට, ඉන්ද්‍රියපච්චයෙන පච්චයො. අරූපිනො, අරූපි වූ: ඉන්ද්‍රියා, ඉන්ද්‍රියයෝ: සමප්‍රයුත්තකානං, සමප්‍රයුක්ත වූ: ධම්මානං, එකුත් අනු විතතය වෛතසික දෙපනස ය යන ධම්මයන්ට ද: තං සමුට්ඨානානං, ඒ ඉන්ද්‍රියයන් හා ඉන්ද්‍රිය සමප්‍රයුක්තයන් උත්පත්ති හේතු කොට ඇත්තා වූ: රූපානක්ඛ, විතතජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයන්ට ද; ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො.

අභිධෙයාථි

"වකුණුන්ද්‍රියං" යන කතීපාඨයෙන් අනිත හවාඩගය හා උපදනා මධ්‍යමායුෂක වකුණුරින්ද්‍රිය සංඛ්‍යාත ප්‍රත්‍යයධම්මය දැක්වූ සේක. සෙස්ස පුරේජාත නි:ශ්‍රයයෙහි මෙන් දක්වනු. "රූප ජීවිතින්ද්‍රියං" යන කතීපාඨයෙන් ඉතිරි කම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන රූපජීවිතේන්ද්‍රිය සංඛ්‍යාත ප්‍රත්‍යය ධම්මය ද, "කටන්තාරූපානං" යන සමුද්‍රුත පාඨයෙන් ජීවිතේන්ද්‍රියයෙන් අන්‍ය කම්පරූපයන් වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත ධම්මයන් ද, කරණ පාඨයෙන් ඉන්ද්‍රිය, අරථ, අවිගත යන ශක්ති තුනෙන් -පෙ- දැක්වූ සේක. "අරූපිනො ඉන්ද්‍රියා" කතීපාඨයෙන් නාමේන්ද්‍රිය ධම්ම අටවූ ප්‍රත්‍යය ද, සමුද්‍රුත පාඨයෙන් එකුත්අනු විතතය ය, වෛතසික දෙපනස ය, විතතජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූප ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයන් දැක්වූ සේක. කරණ පාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එක්වර ලැබෙන ඉන්ද්‍රිය, හේතු, අධිපති, සහජාත, අක්කමක්ක, නිසස්ස, විපාක, ආහාර, ක්කාත, මහ, සමප්‍රයුත්ත, විප්ප්‍රයුත්ත, අරථ, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුදුස අතුරෙන් ඉන්ද්‍රිය සංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම දැක්වූ සේක.

නොහොත් සම්ප්‍රයුක්තඤාණයන්ට හා විතතජ ප්‍රතිසන්ධිකම්මජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය ධර්ම අට වේ නම්, ඉන්ද්‍රිය, සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති පස අතුරෙන් -පෙ- වීමද, (අවිපාක සංචනා සතර හා සවිපාක සංචනා පස අනූ ව විසාර කරනු.)

සම්ප්‍රයුක්තඤාණයන්ට හා විතතජ ප්‍රතිසන්ධිකම්ම රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විරිය සති ඵකගහනා පක්ඛා යන ඉන්ද්‍රියයෝ වෙන් නම් ඉන්ද්‍රිය, සහජාත, නිස්සය, මග්ග, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති සය අතුරෙන් -පෙ- වීම ද, (අවිපාක සවිපාක සංචනා නවය අනූව විසාර කරනු.)

සම්ප්‍රයුක්තඤාණයන්ට හා විතතජ ප්‍රතිසන්ධිකම්ම රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වේදනා ඵකගහනා යන ඉන්ද්‍රියයෝ වෙන් නම් ඉන්ද්‍රිය, සහජාත, නිස්සය, කුමාන, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති සය අතුරෙන් -පෙ- වීම ද, (අවිපාක සවිපාක සංචනා නවය අනූව විසාර කරනු.)

සම්ප්‍රයුක්තඤාණයන්ට විතතජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්ම රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵකගහනාව වේ නම් ඉන්ද්‍රිය, සහජාත, නිස්සය, කුමාන, මග්ග, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති සත අතුරෙන්-පෙ-වීම ද, (අවිපාක සවිපාක සංචනා නවය අනූව විස්තර කරනු.)

සම්ප්‍රයුක්තඤාණයන්ට විතතජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්මරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මනිනිද්‍රිය වේනම්, ඉන්ද්‍රිය, සහජාත, නිස්සය, ආහාර, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති සත අතුරෙන් -පෙ- වීම ද, (අවිපාක සවිපාක සංචනා නවය අනූව විසාර කරනු.)

සම්ප්‍රයුක්තඤාණයන්ට හා සාධිපති විතතජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විතතාධිපතිය වේ නම්, ඉන්ද්‍රිය, අධිපති, සහජාත, නිස්සය, ආහාර, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති සය අතුරෙන් -පෙ- වීම ද, (අවිපාක සංචනා තුන හා සවිපාක සංචනා තුන අනූව විසාර කරනු.)

සම්ප්‍රයුක්තඤාණයන්ට හා සාධිපති විතතජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විරියාධිපතිය වේ නම්, ඉන්ද්‍රිය, අධිපති, සහජාත, නිස්සය, මග්ග, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත අතුරෙන් -පෙ- වීම ද, (අවිපාක සවිපාක සංචනා සය අනූව විසාර කරනු.)

සම්ප්‍රයුක්තඤාණයන්ට හා සහේතුක විතතජරූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ම රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන අමෝහය වේ නම්, ඉන්ද්‍රිය, හේතු, සහජාත, නිස්සය, මග්ග, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති සත අතුරෙන්

-පෙ- වීම ද, (අවිපාක සටනා සතර හා සවිපාක සටනා පස අනුව විසාර කරනු.)

සම්ප්‍රයුක්තසාධකයන්ට හා සාධිත විත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විමංසාධිපතිය වේ නම්, ඉන්ද්‍රිය, හේතු, අධිපති, සහජාත, නිසස්ස, මග්ග, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති අට අතුරෙන් -පෙ- වීම ද දැක්වූ සේක. (අවිපාක සටනා තුන හා සවිපාක සටනා තුන අනුව විසාර කරනු.)

විශේෂ කරුණු:-

ඉත්ථිත්‍රිය පුරිසිත්‍රිය දෙක ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයට නො ගැනීමේ කාරණය අටුවාවෙහි මෙ සේ දැක් වේ. "ඉත්ථිත්‍රිය පුරිසිත්‍රිය හි කිකුචාපි ඉත්ථිලිඛ භූරිසලිඛාදීනං බිජ භූතානි, කලලාදි කලෙ පන විජ්ජමානෙසු පි, නං තෙසු ඉත්ථිලිඛ භූරිසලිඛාදීනං අභාවභාවා නානි නෙව තෙසං න අකෙකුසං ඉන්ද්‍රිය පච්චයනං ඵරන්ති. ඉන්ද්‍රිය පච්චයො හි අත්තනො විජ්ජමානකකුසෙ අවිතිබ්බන්ත ධම්මානං ඉන්ද්‍රිය පච්චයනං අඵරන්තො නාම නත්ථි: තස්මා නානි ඉන්ද්‍රිය පච්චයා න භොන්ති" යනු අටුවා යි.

17 ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය නිදේශය

පදාර්ථ:-

කුඩානඛානානි, ධ්‍යානාඛානායෝ: කුඩානසම්ප්‍රයුක්තකානං, ධ්‍යානයන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ: ධම්මානං, ද්විපක්ඛවිඥාන වර්ජිත සිත් එකුත් අසුච ය වෛතසික දෙපනස ය යන මොවුන්ට ද: තංසමුච්චානානං, ඒ ධ්‍යාන සම්ප්‍රයුක්ත විත්තවෛතසිකයන් නිසා උපදනා වූ: රූපානඤ්ච, විත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ද: කුඩාන පච්චයෙන පච්චයො.

අභිධෙයාර්ථ:-

"කුඩානඛානානි" යන කතීපාඨයෙන් ධ්‍යානාඛානධම්මී පස වූ ප්‍රත්‍යය ධම්මීය ද, සම්ප්‍රදනපාඨයෙන් ද්විපක්ඛ විඥාන වර්ජිත සිත් එකුත් අසුච ය, වෛතසික දෙපනස ය, විත්තජරූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් ද දැක්වූ සේක.

කරණපාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එක් වර ලැබෙන කුඩාන, සහජාත, නිසස්ස, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, සම්ප්‍රයුක්ත, විපසුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙළොස අතුරෙන් ධ්‍යාන සංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම දැක්වූ සේක.

නොහොත් සම්ප්‍රයුක්තඥාත්මයන්ට හා විතර්කරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ධ්‍යානාධිගත ධර්මයෝ වෙත් නම්, ඤාන, සහජාන, නිශ්ශය, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති පස අතුරෙන් -පෙ- වීම ද, (අවිපාක සංචාරා සතර හා සවිපාක සංචාරා සතර අනුව විඤ්ඤා කරනු.)

සම්ප්‍රයුක්තඥාත්මයන්ට හා විතර්කරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන වේදනා ඒකගතා දෙක වේ නම්, ඤාන, සහජාන, නිශ්ශය, ඉන්ද්‍රිය, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති සය අතුරෙන් -පෙ- වීම ද, (සංචාරා නවය අනුව විඤ්ඤා කරනු.)

සම්ප්‍රයුක්තඥාත්මයන්ට හා විතර්ක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විතර්ක ඒකගතා දෙක වේ නම්, ඤාන, සහජාන, නිශ්ශය, මග්ග, අත්ථි, අවිගත යන සය අතුරෙන් -පෙ- වීම ද, (සංචාරා නවය අනුව විඤ්ඤා කරනු.)

සම්ප්‍රයුක්තඥාත්මයන්ට හා විතර්ක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඒකගතාව වේ නම්, ඤාන, සහජාන, නිශ්ශය, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති සත අතුරෙන් -පෙ- වීම ද, දැක්වූ සේක. (සංචාරා නවය අනුව විඤ්ඤා කරනු.)

විශේෂ කරුණු:-

"පඤ්චනං පන විඤ්ඤාණං කායානං අභිනිපාත මත්තනතා තෙසු විජ්ජමානා පි උපෙක්ඛා සුඛෙක්ඛානි උපනිජ්ඣානාකාරස්ස අභාවතො ඤානධං න උදධං මෙව" යනු අටුවා යි.

18 මාගී ප්‍රත්‍යය නිදේශය.

පදාර්ථ:-

මග්ගධානි, මාගීධානියෝ: මග්ගසම්ප්‍රයුක්තකානං, මාගීය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ: ධර්මානං, සහේතුක සිත් එක් සැත්කමක් ය වෛතසික දෙපනස ය යන ධර්මයන්ට ද: නංසම්ප්‍රධානානං, ඒ මාගීධාන හා මාගීධානසම්ප්‍රයුක්ත විතර්ක වෛතසිකයන් උත්පත්ති හේතුකොට ඇත්තාවූ: රූපානුකූල, සහේතුක විතර්ක සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයන්ට ද: මග්ග පච්චයෙනු පච්චයො,

අභිධෙයාර්ථ:-

"මග්ගධානි" යන කතීය පාඨයෙන් මාගීධානධර්ම නවය වූ ප්‍රත්‍යය ධර්ම දැක්වූ සේක. "මග්ගසම්ප්‍රයුක්තකානං" යනාදී සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්

සහේතුක සිත් එක් සැත්තැවය, වෛතසික දෙපනස ය, සහේතුක විතර්ක රූපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් දැක්වූ සේක. කරුණ පාඨයෙන් එක් වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන මගහ, හේතු, අධිපති, සහජාත, නිසංසය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියාත, සමපයුත්ත, විපයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති දෙළොස අතුරෙන් -පෙ- දැක්වූ සේක.

නොහොත් සමප්‍රයුක්තඥාත්මක සහේතුක විතර්කරූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මාගීඛගධම් නවය වේ නම්, මගහ, සහජාත, නිසංසය, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති පස අතුරෙන් -පෙ- විමද, (අවිපාක සංචනා සතර හා සවිපාක සංචනා පස අනුව විශාර කරනු.)

සමප්‍රයුක්තඥාත්මක සහේතුක විතර්කරූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විරිය, සති, ඵකගහතා, පඤ්ඤා යන මාගීඛගයෝ වෙන් නම්, මගහ, සහජාත, නිසංසය, ඉන්ද්‍රිය, අත්ථි, අවිගත, යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති නවය අතුරෙන් -පෙ- විම ද, (සංචනා නවය අනුව විශාර කරනු.)

සමප්‍රයුක්තඥාත්මක සහේතුක විතර්කරූප, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වේදනා ඵකගහතා දෙක වේ නම්, මගහ, සහජාත, නිසංසය, ක්‍රියාත, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති පස අතුරෙන් -පෙ- විම ද, (සංචනා නවය අනුව විශාර කරනු.)

සමප්‍රයුක්තඥාත්මක සහේතුක විතර්ක රූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵකගහතාව වේ නම්, මගහ, සහජාත, නිසංසය, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියාත, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති සත අතුරෙන් -පෙ- විමද, (සංචනා නවය අනුව විශාර කරනු.)

සමප්‍රයුක්තඥාත්මක සාධිපති විතර්කරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විරියාධිපතිය වේ නම්, මගහ, අධිපති, සහජාත, නිසංසය, ඉන්ද්‍රිය, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති සත අතුරෙන් -පෙ- (සංචනා සය අනුව විශාර කරනු.)

සමප්‍රයුක්තඥාත්මක සහේතුක විතර්කරූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අමෝහය වේ නම්, මගහ, හේතු, සහජාත, නිසංසය, ඉන්ද්‍රිය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත අතුරෙන් -පෙ- විමද, (සංචනා නවය අනුව විශාර කරනු.)

සමප්‍රයුක්තඥාත්මක සාධිපති විතර්ක රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විමංසාධිපතිය වේ නම්, මගහ, හේතු, අධිපති, සහජාත, නිසංසය, ඉන්ද්‍රිය, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති අට අතුරෙන් -පෙ- විම ද, (සංචනා සය අනුව විශාර කරනු.) දක් වූ සේක.

මගහසා පන හෙතු පච්ඡිමකතනා අහෙතුක විනේයසු මගහසානි න උභවානි යනු අවුචා යි.

19 සමප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය නිදේශය.

සමප්‍රයුක්තපච්චයෝ නි වත්තාරො අරුපිනො ඛන්ධා අක්ඛණ්ඩකං සමප්‍රයුක්තපච්චයෙන පච්චයො.

අභිධෙයාථී.

"වත්තාරො අරුපිනො ඛන්ධා" යන කතීෂ්ඨ පාඨයෙන් තිදෙනකු තිදෙනකු වූ නාමසාක්‍ෂකයන්ට ප්‍රත්‍යය වන එක එකක් වූ නාමසාක්‍ෂකයෝ ය, එක එකක් වූ නාමසාක්‍ෂකයන්ට ප්‍රත්‍යය වන තිදෙනකු තිදෙනකු වූ නාමසාක්‍ෂකයෝ ය, දෙදෙනකු දෙදෙනකු වූ නාමසාක්‍ෂකයන්ට ප්‍රත්‍යය වන දෙදෙනකු දෙදෙනකු වූ නාමසාක්‍ෂකයෝ ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මය දැක්වූ සේක. සමප්‍රදානපාඨයෙන් තිදෙනකු තිදෙනකු වූ නාමසාක්‍ෂකයෝ ය, එක එකක් වූ නාමසාක්‍ෂකයෝ ය, දෙදෙනකු දෙදෙනකු වූ නාමසාක්‍ෂකයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් දැක්වූ සේක. කරණපාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල ප්‍රච්ඡින්නි ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂකයෝ වෙත් නම්, සමප්‍රයුක්ත, සහජාත, අක්ඛණ්ඩක, නිසංස, අත්ථි, අවිගත, ශක්ති සය අතුරෙන් -පෙ- වීම ද, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල විපාක ප්‍රච්ඡින්නි ප්‍රතිසන්ධිනාමසාක්‍ෂකයෝ වෙත් නම් විපාක ශක්තිය ද සමග සතක් වූ ප්‍රත්‍යය ශක්තින් අතුරෙන් සමප්‍රයුක්ත ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම ද දැක්වූ සේක.

20 විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය නිදේශය

පදථී.

රුපිනො, රුපි වූ: ධම්මා, ඡට්ඨක සංඛ්‍යාත ධර්මයෝ: අරුපිනං, අරුපි වූ: ධම්මානං, අරුපවිපාක වර්ජිත සජ්ඣ විභාන ධාතුන්ට: විප්‍රයුක්ත පච්චයෙන, සහජාත විප්‍රයුක්ත පුරේජාත විප්‍රයුක්ත ශක්තියෙන්: පච්චයො. අරුපිනො, අරුපි වූ: ධම්මා, අරුපි විපාක වර්ජිත සිත් පස් අසූව ය වෛතසිත දෙපනස ය යන නාමසාක්‍ෂකයෝ: රුපිනං ධම්මානං, චතුසමුට්ඨානික රූපයන්ට: විප්‍රයුක්ත පච්චයෙන, සහජාත විප්‍රයුක්ත පශාචාත්ත විප්‍රයුක්ත ශක්තියෙන්, පච්චයො.

අභිධෙයාථී.

සහජාත විප්‍රයුක්තය වේ නම් "රුපිනො ධම්මා" යන කතීෂ්ඨපාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධිවිත්තය හා උපදනා නෘදය වක්‍ර සංඛ්‍යාත ප්‍රත්‍යය ධර්මයද,

"අරුපිනං ධම්මානං" යන සම්ප්‍රදාය පාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෙන් වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් ද, කරණ පාඨයෙන් එක් වර ලැබෙන විප්‍රසූත, සහජාත, අක්කමක්ක, නිසසය, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති සය අතුරෙන් -පෙ- දැක්වූ සේක.

පුරේජාත විප්‍රසූතය වේ නම්, "රුපිනො ධම්මා" යන කතී පාඨයෙන් ඔව් වසා සංඛ්‍යාත ප්‍රත්‍යය ධර්මය ද, සම්ප්‍රදාය පාඨයෙන් අරුප විපාක වර්ජිත සප්තවිඤ්ඤානධාතූන් වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් ද, කරණ පාඨයෙන් අරුප විපාක වර්ජිත සප්තවිඤ්ඤාන ධාතූන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඔව් වසා වෙන් නම්, විප්‍රසූත, නිසසය, පුරේජාත, අත්ථි, අවිගත. යන ශක්ති පස අතුරෙන් -පෙ- වීම ද, මනොද්වාරාවර්ජිත මරණාසන්න ජවන තදරම්මණයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වූති චිත්තයෙන් සහලොස්වන චිත්තය හා උපන් හෘදය වස්තුව වූ වස්ථාවරම්මණය වේ නම් ආරම්මණ ශක්තිය සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් -පෙ- වීම ද, ගරුකොට අරමුණු කරන ලෝභමූල මරණාසන්න ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වූති චිත්තයෙන් සහලොස්වන චිත්තය හා උපන් ගරු කළ යුතු වූ හෘදය වසා සංඛ්‍යාත වස්ථාවරම්මණය වේ නම් ආරම්මණ, අධිපති, උපනිසසය යන ශක්ති තුන සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට අතුරෙන් -පෙ- වීමද දැක්වූ සේක.

සහජාත විප්‍රසූතය වේ නම්, "අරුපිනො ධම්මා" යන කතී පාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනාවූ අරුප විපාක ද්විපඤ්චිඤාන අර්හත්තවූති වර්ජිත සිත් පත් සැත්තැව ය, වෛතසික දෙපනස ය යන අතීත ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ය සංඛ්‍යාත ප්‍රත්‍යය ධර්මය දැක්වූ සේක. "රුපිනං ධම්මානං" යන සම්ප්‍රදාය පාඨයෙන් චිත්තජරුප ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රුප සංඛ්‍යාත ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් දැක්වූ සේක. කරණ පාඨයෙන් සුදුසු පරිදි ලැබෙන විප්‍රසූත, සහජාත, අක්කමක්ක, නිසසය, විපාක, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති සහ අතුරෙන් -පෙ- දැක්වූ සේක.

පශ්චාත්තාත විප්‍රසූතය වේ නම්, "අරුපිනො ධම්මා" යන කතී පාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධියාදි සුචි සුචි චිත්තයන් හා ඉපද ස්ථිතියට පැමිණෙන ඒකජ ද්විජ තිජ වතුජ කායයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනාවූ අරුප විපාක වර්ජිත ප්‍රථම භවාධිගාදි පශ්චිම පශ්චිම සිත් පස අසුච ය වෛතසික දෙපනසය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මය දැක්වූ සේක. සම්ප්‍රදාය පාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධියාදි සුචි සුචි චිත්තයන් හා ඉපිද ස්ථිතියට පැමිණෙන ඒකජ ද්විජ තිජ වතුජ කායයන් වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් දැක්වූ සේක. කරණ පාඨයෙන් විප්‍රසූත, පච්ඡාජාත, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති සතර අතුරෙන් විප්‍රසූත ශක්තියෙන් උපකාර වීම දැක්වූ සේක.

විශේෂ කරුණු:

("රූපායනනාදයෝ පන ආරම්භෙධමො කිකුචාපි විප්පයුත්තධමො විප්පයුත්තපච්චයා පන න භොන්ති, කිං කාරණා? සමපයොගාසඬකාය අභාවතො, අරූපිනො හි ඛණ්ඩා වක්ඛාදි වත්තං අඛණ්ණරතො නික්ඛමන්තා විය උප්පජ්ජන්ති, තත්ථ ආසඬකා භොති, එතෙ එතෙහි සමපයුත්තා උදුහු විප්පයුත්තා නි, ආරම්භෙධමො පන වත්තනිසසයෙන උප්පජ්ජමානානං ආරම්භ මත්තා භොන්ති ති තත්ථි තෙසු සමපයොගාසඬකා. ඉති සමපයොගාසඬකාය අභාවතො න තෙ විප්පයුත්ත පච්චයා. හදයවත්ත ආදියු එව පනා යං විප්පයුත්ත පච්චයනා චෙදිතඛො" යනු අටුවා යි.

21-22-23-24

අස්සි නාස්සි විගතා විගත ප්‍රත්‍යය නිද්දේශය.

"වත්තාරො ඛණ්ඩා අරූපිනො අක්කමක්කං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො" යනාදියෙහි, පදථී උක්තානසාරයෙන් දත හැකිය, "වත්තාරො ඛණ්ඩා අරූපිනො" යනාදීන් සහජාත වශයෙන් අස්සි ප්‍රත්‍යය ප්‍රකාශිත ය. "වක්ඛායනනං වක්ඛු වික්කොණ ධාතුයා" යනාදියෙන් පුරේජාත වශයෙන් අස්සි ප්‍රත්‍යය ප්‍රකාශිත ය. "යං රූපං නිසසාය, මනොධාතු ව මනො වික්කොණ ධාතු ව වත්තන්ති" යනාදියෙන් සහජාත පුරේජාත වශයෙන් අස්සි ප්‍රත්‍යය දැක්විණ. පශ්චාත්ත ආහාර ඉන්ද්‍රිය වශයෙන් ද අස්සි ප්‍රත්‍යය ලැබෙන නමුත් ඒවා මෙහි වදුරා නැත්තේ මෙය සාවශේෂ දේශනයක් බැවිනි. "පච්ජාජාත ආහාර ඉන්ද්‍රිය වසෙනා පි අත්ථිපච්චයො ලබ්භති, ඉධ පන සාවසෙස වසෙන දෙසනා කතා"නි යනු අටුවා යි.

නාස්සිප්‍රත්‍යය නිද්දේශයෙහි පදථී.

සමන්තර නිරුද්ධා, අත්‍ය විතෝත්පාදයකින් අතරක් නො වී තමන් ගේ උත්පත්තියට ළඟින් ම නිරුද්ධ වූ: විත්ත චේතසිකා, විත්ත චේතසික වූ: ධම්මා, අභීත්තව්‍යුතිවර්ජිත එකුත් අනු විත්තය ය චේතසික දෙපනස ය යන නාමස්කන්ධයෝ: පටුප්පන්නානං, වතීමාන වූ: විත්ත චේතසිකානං, විත්ත චේතසික වූ: ධම්මානං, අභීත්තව්‍යුතිය සහිත වූ එකුත් අනු විත්තය ය චේතසික දෙපනස ය යන ධර්මයන්ට: තත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

එහි කතීපාඨයෙන් අභීත්තව්‍යුතියෙන් අත්‍ය වූ සුථී සුථී විත්ත චේතසිකයන් ද, සම්ප්‍රදන පාඨයෙන් අභීත්තව්‍යුතිය සහිත වූ පශ්චිම

පශ්චිම චිත්ත චෛතසිකයන්ද, කරණපාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එක් වර ලැබෙන නන්දී, අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, ආසෙවන, කම්ම, විගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සහ අතුරෙන් අනිසංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම ද දැක්වූ සේක.

විගත ප්‍රත්‍යය නාස්ති ප්‍රත්‍යය අනුව විසාර කරනු. අවිගත ප්‍රත්‍ය අස්ති ප්‍රත්‍යය අනුව විසාර කරනු.

ප්‍රත්‍යය නිදේහ වණිතාව නිමි.

පටිඨාන පාලියා පණ්ණාසක වාරො.

1. සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතු පච්චියා?
2. සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතු පච්චියා?
3. සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතු පච්චියා?
4. සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ච අඛ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතුපච්චියා?
5. සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ච අඛ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතුපච්චියා?
6. සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ච අකුසලො ච ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතුපච්චියා?
7. සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ච අකුසලො ච අඛ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතුපච්චියා?
1. සියා අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතු පච්චියා?
2. සියා අකුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතුපච්චියා?
3. සියා අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතුපච්චියා?
4. සියා අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ච අඛ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතුපච්චියා?

5. සියා අකුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ච අඛ්‍යාකතො ච ධම්මා උප්පජ්ජෙය්‍යං හෙතුපච්චයා?
6. සියා අකුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ච අකුසලො ච ධම්මා උප්පජ්ජෙය්‍යං හෙතුපච්චයා?
7. සියා අකුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ච අකුසලො ච අඛ්‍යාකතො ච ධම්මා උප්පජ්ජෙය්‍යං හෙතුපච්චයා?
1. සියා අඛ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍යං හෙතුපච්චයා?
2. සියා අඛ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍යං හෙතුපච්චයා?
3. සියා අඛ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍යං හෙතුපච්චයා?
4. සියා අඛ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ච අඛ්‍යාකතො ච ධම්මා උප්පජ්ජෙය්‍යං හෙතුපච්චයා?
5. සියා අඛ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ච අඛ්‍යාකතො ච ධම්මා උප්පජ්ජෙය්‍යං හෙතුපච්චයා?
6. සියා අඛ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ච අකුසලො ච ධම්මා උප්පජ්ජෙය්‍යං හෙතුපච්චයා?
7. සියා අඛ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ච අකුසලො ච අඛ්‍යාකතො ච ධම්මා උප්පජ්ජෙය්‍යං හෙතුපච්චයා?
1. සියා කුසලඤ්ච අඛ්‍යාකතඤ්ච ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍යං හෙතුපච්චයා?
2. සියා කුසලඤ්ච අඛ්‍යාකතඤ්ච ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍යං හෙතුපච්චයා?
3. සියා කුසලඤ්ච අඛ්‍යාකතඤ්ච ධම්මං පටිච්ච අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍යං හෙතුපච්චයා?
4. සියා කුසලඤ්ච අඛ්‍යාකතඤ්ච ධම්මං පටිච්ච කුසලො ච අඛ්‍යාකතො ච ධම්මා උප්පජ්ජෙය්‍යං හෙතුපච්චයා?
5. සියා කුසලඤ්ච අඛ්‍යාකතඤ්ච ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ච අඛ්‍යාකතො ච ධම්මා උප්පජ්ජෙය්‍යං හෙතුපච්චයා?

1. සියා කුසලඤ්ඤා අකුසලඤ්ඤා අබ්‍යාකතඤ්ඤා ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතු පටිච්චයා?
2. සියා කුසලඤ්ඤා අකුසලඤ්ඤා අබ්‍යාකතඤ්ඤා ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතුපට්චයා?
3. සියා කුසලඤ්ඤා අකුසලඤ්ඤා අබ්‍යාකතඤ්ඤා ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතුපට්චයා?
4. සියා කුසලං ච අකුසලං ච අබ්‍යාකතඤ්ඤා ධම්මං පටිච්ච කුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතුපට්චයා?
5. සියා කුසලඤ්ඤා අකුසලඤ්ඤා අබ්‍යාකතඤ්ඤා ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතුපට්චයා?
6. සියා කුසලඤ්ඤා අකුසලඤ්ඤා අබ්‍යාකතඤ්ඤා ධම්මං පටිච්ච කුසලො ච අකුසලො ච ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතුපට්චයා?
7. සියා කුසලඤ්ඤා අකුසලඤ්ඤා අබ්‍යාකතඤ්ඤා ධම්මං පටිච්ච කුසලො ච අකුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතුපට්චයා.

හෙතුපට්චය වාරො

සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය ආරම්භණ පට්චයා? යථා හෙතුපට්චයො විජ්ජාරිතො ඵං ආරම්භණ පට්චයො පි විජ්ජාරෙනබ්බො වාචනා මගෙන.

සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය අධිපතිපට්චයා? අනන්තර පට්චයා, සමන්තර පට්චයා, සහජාත පට්චයා, අක්කමක්ක පට්චයා, නිසසය පට්චයා, උපනිසසය පට්චයා, පුරෙජාත පට්චයා, පච්ඡාජාත පට්චයා, ආසෙවන පට්චයා, කම්ම පට්චයා, විපාක පට්චයා, ආහාර පට්චයා, ඉන්ද්‍රිය පට්චයා, ඤාන පට්චයා, මග පට්චයා, සම්පයුක්ත පට්චයා, විපයුක්ත පට්චයා, අභි පට්චයා, නිභි පට්චයා, විගත පට්චයා, සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය අවිගත පට්චයා?

සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච- කුසලඤ්ඤා අබ්‍යාකතඤ්ඤා ධම්මං පටිච්ච-අකුසලඤ්ඤා අබ්‍යාකතඤ්ඤා ධම්මං පටිච්ච- කුසලඤ්ඤා අකුසලඤ්ඤා ධම්මං පටිච්ච කුසල ඤ්ඤා අකුසලඤ්ඤා අබ්‍යාකතඤ්ඤා ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය- අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය-අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය-කුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය-අකුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මො

උප්පජ්ජය්‍යං-කුසලො ච අකුසලො ච ධම්මා උප්පජ්ජය්‍යං-කුසලො ච අකුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මා උප්පජ්ජය්‍යං-අවිගත පච්චයා? යථා හෙතුපච්චයො විජථාරිතො ඵච. අවිගත පච්චයො පි විජථාරෙනබ්බො චාවනා මග්ගෙන.

ඵකමූලකං.

සීයා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජය්‍යං හෙතුපච්චයා ආරම්මණපච්චයා? -පෙ- සීයා කුසලංකු අකුසලංකු අබ්‍යාකතංකු ධම්මං පටිච්ච කුසලො ච අකුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මා උප්පජ්ජය්‍යං හෙතුපච්චයා ආරම්මණපච්චයා?

සීයා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජය්‍යං හෙතුපච්චයා අධිපති පච්චයා? -පෙ- හෙතුපච්චයා අනන්තර පච්චයා? හෙතුපච්චයා සමන්තන්තර පච්චයා? -පෙ- හෙතුපච්චයා අවිගතපච්චයා?

දුමූලකං.

සීයා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජය්‍යං හෙතුපච්චයා ආරම්මණ පච්චයා අධිපති පච්චයා? -පෙ- හෙතුපච්චයා ආරම්මණ පච්චයා අවිගත පච්චයා?

තිමූලකං.

සීයා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජය්‍යං හෙතු පච්චයා ආරම්මණ පච්චයා අධිපති පච්චයා අනන්තර පච්චයා? -පෙ- හෙතුපච්චයා ආරම්මණ පච්චයා අධිපති පච්චයා අවිගත පච්චයා?

චතු මූලකං.

පඤ්චමූල මූලකාදිකා සංඛින්නා. ඵකමූලකං දුමූලකං තිමූලකං චතුමූලකං පඤ්චමූලකං සබ්බමූලකං අසමමූලකානෙන විජථාරෙනබ්බො. හෙතුමූලකං.

සීයා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජය්‍යං ආරම්මණ පච්චයා හෙතු පච්චයා? ආරම්මණ පච්චයා අධිපති පච්චයා -පෙ- ආරම්මණ පච්චයා අවිගතපච්චයා?

සීයා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජය්‍යං අධිපති පච්චයා-අනන්තර පච්චයා-සමන්තන්තර පච්චයා-සහජාන පච්චයා-අඤ්ඤාමඤ්ඤ පච්චයා අවිගත පච්චයා හෙතු පච්චයා-

අවිගත පච්චයා ආරම්භණ පච්චයා-අවිගත පච්චයා අධිපති පච්චයා-
අවිගත පච්චයා විගත පච්චයා,

සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය අවිගත
පච්චයා හෙතුපච්චයා ආරම්භණ පච්චයා-අවිගත පච්චයා හෙතුපච්චයා
අධිපති පච්චයා-අවිගත පච්චයා හෙතුපච්චයා අනන්තර පච්චයා-
අවිගත පච්චයා හෙතුපච්චයා විගත පච්චයා?

සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය අවිගත
පච්චයා හෙතුපච්චයා ආරම්භණ පච්චයා අධිපති පච්චයා - අවිගත
පච්චයා හෙතුපච්චයා ආරම්භණ පච්චයා අනන්තර පච්චයා-විගත
පච්චයා, එකෙකස්ස පදස්ස එකමූලකං දුමූලකං තිමූලකං චතුමූලකං
පඤ්චමූලකං සබ්බමූලකං අස්සමුද්‍රේශනෙන විජ්ජාමෙත්තං.

තිකඤ්ච පටිඨානවරං දුකුත්තමං
දුකං තිකඤ්ච ච තිකං දුකඤ්ච
තිකං තිකඤ්ච ච දුකං දුකඤ්ච
ඡ අනුලොමමිති නයා සුගමිතිරා ති.

සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය න හෙතු
පච්චයා? යථා අනුලොමෙ හෙතු පච්චයො විජ්ජාමෙත්තො, එවං පච්චනීයෙ
පි න හෙතුපච්චයො විජ්ජාමෙත්තං.

සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය න ආරම්භණ
පච්චයා? න අධිපති පච්චයා, න අනන්තර පච්චයා, න සමනන්තර පච්චයා,
න සහජාත පච්චයා, න අඤ්ඤාමඤ්ඤ පච්චයා, න නිස්සය පච්චයා, න
උපනිස්සය පච්චයා, න පුරෙජාත පච්චයා, න පච්ජාජාත පච්චයා, න
ආසෙවන පච්චයා, න කමම පච්චයා, න විපාක පච්චයා, න ආහාර
පච්චයා, න ඉන්ද්‍රිය පච්චයා, න ක්ඛාත පච්චයා, න මග්ග පච්චයා, න
සමප්ප්‍රාප්ත පච්චයා, න විප්ප්‍රාප්ත පච්චයා, නො අජථි පච්චයා, නො තජථි
පච්චයා, නො විගත පච්චයා, නො අවිගත පච්චයා. සියා කුසලං ධම්මං
පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය න හෙතු පච්චයා න ආරම්භණ
පච්චයා, යථා අනුලොමෙ එකෙකස්ස පදස්ස එකමූලකං දුමූලකං තිමූලකං
චතුමූලකං යාව තෙවීසති මූලකං ථවං පච්චනීයෙ පි විජ්ජාමෙත්තං.

තිකඤ්ච පටිඨානවරං දුකුත්තමං
දුකං තිකඤ්ච ච තිකං දුකඤ්ච
තිකං තිකඤ්ච ච දුකං දුකචං
ඡ පච්චනීයමිති නයා සුගමිතිරා ති

සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතු පච්චා න ආරම්මණ පච්චයා? සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතුපච්චයා න ආරම්මණ පච්චයා? යථා අනුලොමෙ හෙතුපච්චයො විත්ථාරිතො, එවං අනුලොම පච්චනියෙ පි පදං විත්ථාරෙතබ්බං.

සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතු පච්චයා න අධිපති පච්චයා, හෙතු පච්චයා න අනන්තර පච්චයා, -පෙ- හෙතුපච්චයා නො අවිගත පච්චයා.

සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතු පච්චයා ආරම්මණ පච්චයා න අධිපති පච්චයා, හෙතුපච්චයා ආරම්මණ පච්චයා න අනන්තර පච්චයා, -පෙ- හෙතුපච්චයා ආරම්මණ පච්චයා නො අවිගත පච්චයා.

හෙතු පච්චයා අරම්මණ පච්චයා අධිපති පච්චයා න අනන්තර පච්චයා, -පෙ- හෙතු පච්චයා ආරම්මණ පච්චයා අධිපති පච්චයා නො අවිගත පච්චයා,

හෙතුපච්චයා ආරම්මණ පච්චයා අධිපති පච්චයා අනන්තර පච්චයා න සමනන්තර පච්චයා, -පෙ- හෙතුපච්චයා ආරම්මණ පච්චයා අධිපති පච්චයා අනන්තර පච්චයා නො අවිගත පච්චයා.

හෙතු පච්චයා ආරම්මණ පච්චයා අධිපති පච්චයා අනන්තර පච්චයා සමනන්තර පච්චයා සහජාත පච්චයා අක්කමක්කප්ප පච්චයා නිස්සය පච්චයා උපනිස්සය පච්චයා පුරෙජාත පච්චයා පච්ඡාජාත පච්චයා ආසෙවන පච්චයා කමම පච්චයා විපාක පච්චයා ආහාර පච්චයා ඉන්ද්‍රිය පච්චයා ඤාන පච්චයා මග්ග පච්චයා සම්පයුත්ත පච්චයා විප්පයුත්ත පච්චයා අත්ථි පච්චයා නත්ථි පච්චයා විගත පච්චයා නො අවිගත පච්චයා.

සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය ආරම්මණ පච්චයා අධිපති පච්චයා අනන්තර පච්චයා -පෙ- අවිගත පච්චයා න හෙතුපච්චයා, අවිගත පච්චයා න ආරම්මණ පච්චයා, අවිගත පච්චයා නො විගත පච්චයා, අවිගත පච්චයා හෙතු පච්චයා න ආරම්මණ පච්චයා, අවිගත පච්චයා හෙතු පච්චයා නො විගත පච්චයා, අවිගත පච්චයා හෙතුපච්චයා ආරම්මණ පච්චයා නාධිපති පච්චයා, අවිගත පච්චයා හෙතුපච්චයා ආරම්මණ පච්චයා නො විගත පච්චයා, අවිගත පච්චයා හෙතුපච්චයා ආරම්මණ පච්චයා අධිපති පච්චයා අනන්තර පච්චයා සමනන්තර පච්චයා සහජාත පච්චයා -පෙ- නො විගත පච්චයා

තිකඤ්ච පට්ඨාන වරං දුකුත්තමං
 දුකං තිකඤ්ච ව තිකං දුකඤ්ච
 තිකං තිකඤ්ච ව දුකං දුකඤ්ච
 ඡ අනුලොම පච්චතියමිති නයා සුගමිහිරා ති

සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය න හෙතු පච්චයා ආරම්භණ පච්චයා? සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය න හෙතු පච්චයා අධිපති පච්චයා -පෙ- න හෙතුපච්චයා අවිගත පච්චයා?

සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය න හෙතු පච්චයා න ආරම්භණ පච්චයා අධිපති පච්චයා, -පෙ- අවිගත පච්චයා න හෙතු පච්චයා න ආරම්භණ පච්චයා -පෙ- අවිගත පච්චයා, න හෙතුපච්චයා න ආරම්භණ පච්චයා න අධිපති පච්චයා න අනන්තර පච්චයා න සමන්තතර පච්චයා -පෙ- නො අප්ථි පච්චයා නො තප්ථි පච්චයා නො විගත පච්චයා අවිගත පච්චයා?

සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය න ආරම්භණ පච්චයා අධිපති පච්චයා -පෙ- න ආරම්භණ පච්චයා අවිගත පච්චයා -පෙ- නො අවිගත පච්චයා හෙතු පච්චයා. නො අවිගත පච්චයා ආරම්භණ පච්චයා -පෙ- නො අවිගත පච්චයා විගත පච්චයා ආරම්භණ පච්චයා -පෙ- නො අවිගත පච්චයා විගත පච්චයා. නො අවිගත පච්චයා න හෙතුපච්චයා ආරම්භණ පච්චයා. නො අවිගත පච්චයා න හෙතුපච්චයා විගත පච්චයා. නො අවිගත පච්චයා. න හෙතුපච්චයා ආරම්භණ පච්චයා න අධිපති පච්චයා -පෙ- නො අප්ථි පච්චයා නො තප්ථි පච්චයා විගත පච්චයා?

තිකඤ්ච පට්ඨාන වරං දුකුත්තමං
 දුකං තිකඤ්ච ව තිකං දුකඤ්ච
 තිකං තිකඤ්ච ව දුකං දුකඤ්ච
 ඡ පච්චතියානු ලොමමිති නයා සුගමිහිරා ති.

පණණ්ණති වාරො.

පුට්ඨාචාරය නොහොත් පණ්ණාසකවාරය.

ප්‍රත්‍යය නිදේශ වාරයට අනතුරු ව පුට්ඨා වාරය වදළ සේක.

එහි ද-

ධම්මානුලෝම වාරය ය,
ධම්මපච්චතිය වාරය ය,
ධම්මානුලෝම පච්චතිය වාරය ය,
ධම්ම පච්චතියානුලෝම වාරය යයි

වාර සතරක් ඇත්තේ ය. එයින් ධම්මානුලෝම වාරය පළමු කොට වදළ සේක. එහිද-

තිකපට්ඨානය ය,
දුකපට්ඨානය ය,
දුකතික පට්ඨාන ය,
තික දුක පට්ඨාන ය,
තික තික පට්ඨානය ය,
දුක දුක පට්ඨාන ය යි,

පට්ඨාන සයක් ඇත්තේය. එයින් තිකපට්ඨානය පළමු කොට වදළ සේක. එහිද කුසලතතිකාදි වශයෙන් තික දෙවිස්සක් ඇත්තේය. එයින් කුසලතතිකය පළමු කොට වදළ සේක.

එහිද-

පට්ඨ වාරය ය,
සහජාත වාරය ය,
පච්චය වාරය ය,
නිස්සය වාරය ය,
සංසර්ථ වාරය ය,
සම්පයුත්ත වාරය ය,
පඤ්ඤා වාරය ය යි,

වාර සතක් ඇත්තේය. එයින් පට්ඨ වාරය පළමු කොට වදළ සේක. එහි ද,

පච්චයානුලෝම වාරය ය,
පච්චය පච්චතිය වාරය ය,
පච්චයානුලෝම පච්චතිය වාරය ය,
පච්චය පච්චතියානුලෝම වාරය ය යි

වාර සහරක් ඇත්තේය. එයින් පවසානුලෝම වාරය පළමු කොට වදළු සේක. එහි ද ඒකමුලකවාර දුමුලික වාරාදි වශයෙන් වාර සුවිස්සක් ඇත්තේ ය. එහිද ඒකමුලකවාරය පළමු කොට වදළු සේක. එයින් හෙතෙපවය ඒකමුල වාරය ආරම්භ පවසා ඒකමුල වාරය යනාදි වශයෙන් වාර සුවිස්සක් ඇත්තේය. එයින් හෙතෙපවය ඒකමුල වාරය පළමු කොට වදළු සේක. එහි ද,

කුසල පද වාරය ය,
අකුසල පද වාරය ය,
අඛණ්ඩ පද වාරය ය,
කුසලාඛණ්ඩ පද වාරය ය,
අකුසලාඛණ්ඩ පද වාරය ය,
කුසලාකුසල පද වාරය ය,
කුසලාකුසලාඛණ්ඩ පද වාරය යයි,

මුලපදයන් ගේ වශයෙන් වාර සහරක් ඇත්තේය. එයින් කුසලපද වාරය පළමු කොට වදළු සේක. එහි ද කුසලපදවසාන වාරය අකුසලපදවසාන වාරය යනාදීන් අවසාන පදයන් ගේ වශයෙන් සන්ධාරයක් ඇත්තේය. එයින් කුසලපදවසාන වාරය පළමු කොට වදළු සේක. කෙසේ ද යත් "සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතෙපවයා" යනු වෙති.

එහි පද්ධි.

කුසලං ධම්මං පටිච්ච, එක් ව ඉපිදීමි වශයෙන් කුසල ධර්මය නිසා, කුසලො ධම්මො, කුසල ධර්මය: උප්පජ්ජෙය්‍ය, උපදන්නේය: හෙතෙ පවසා සියා, ඒ කුසල ධර්මය හෙතෙප්‍රත්‍යයෙන් උපදන්නේද: යනුයි.

කුසල පදවසාන වාරයට අනතුරු ව අකුසල පදවසාන වාරය වදළු සේක. කෙසේ ද යත්, "සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතෙ පවසා?" යනුවෙනි. පද්ධි උක්තානු සාරයෙන් දැන යුතු. අකුසල පදවසාන වාරයට අනතුරු ව අඛණ්ඩ පදවසාන වාරය වදළු සේක. කෙසේ ද? යත්, "සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච අඛණ්ඩතො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතෙපවයා" යනු වෙති. අඛණ්ඩ පදවසාන වාරයට අනතුරුව කුසලාඛණ්ඩ පදවසාන වාරය වදළු සේක. "සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ව අඛණ්ඩතො ව ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතෙපවයා" යනු වෙති.

පදම්.

කුසලං ධම්මං පටිච්ච, එක්ච ඉපදිම් වශයෙන් කුසල ධර්මය නිසා, කුසලො ව, කුසල් වූ ද; අඛ්‍යාතනො ව, කුසලාකුසල නො වූ ද; ධම්මා, ධර්මයෝ: උප්පජ්ජෙය්‍යං, උපදනාහ: හේතුපච්චයා සියා, ඒ කුසලාව්‍යාකෘත ධර්මයෝ හේතුප්‍රත්‍යයෙන් උපදනාහ ද යනුයි. මේ ක්‍රමයෙන් අකුසලාඛ්‍යාකෘතවාරාදි වාර තුන ද විහාර කරනු.

කුසල පදයේ වාර සත නිමි.

කුසලපද වාරයට අනතුරුව අකුසලපද වාරය වදල සේක. එහි ද කුසල පදවසාන වාරාදි වශයෙන් සත් වාරයක් ඇත්තේය. එයින් කුසල පදවසාන වාරය පළමු කොට වදල සේක. කෙසේ ද? යත්, "සියා අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හේතුපච්චයා" යනුවෙනි. මේ සේ අකුසල පදයේ වාර සත විහාර කරනු.

අකුසල පදයේ වාර සත නිමි.

මෙසේ අඛ්‍යාතන පදයේ වාර සත ද, කුසලාඛ්‍යාකෘත පදයේ වාර සත ද, අකුසලාඛ්‍යාකෘත පදයේ වාර සත ද, කුසලා කුසලාඛ්‍යාකෘත පදයේ වාර සත ද විහාර කරනු. සියල්ල පිටු කළ කල්හි හේතුප්‍රත්‍යය ඒකමූල වාරයේ ප්‍රශ්න එකුත් පතසක් වේ. හේතුප්‍රත්‍යය ඒකමූල වාරයට අනතුරුව ආරම්භ ප්‍රත්‍යය ඒකමූල වාරය වදල සේක. එහි ද කුසලපදවාරාදි වශයෙන් වාර සතක් ඇත්තේය. හේතුප්‍රත්‍යය ඒකමූල වාරය අනුව සියල්ල විහාර කරනු. එහි ද ප්‍රශ්න එකුත් පතසකි. එ සේ ම අවිගත ප්‍රත්‍යය දක්වා ඇති ප්‍රත්‍යය සියල්ල විහාර කරනු. එක් එක් වාරයක ප්‍රශ්න එකුත් පතස බැගින් ඇත්තේය. ඒකමූලනයෙනි ප්‍රත්‍යය සුවිස්සෙහි සියල්ල පිටු කළ කල්හි ප්‍රශ්න එක් දහස් එක්සිය ස සැත්තැවක් වන්නේ ය.

සහස්ස මෙකඤ්ච සතං ඡ සත්තති සුතා පරා
පුට්ඨා සමපිණ්ඩිතා හොතති තයමිහි ඒකමූලකෙ

ඒකමූල වාරය නිමි.

ඒකමූලක වාරයට අනතුරු ව දුමුලක වාරය වදල සේක. එහි ද හේතාරම්මණදුක වාරය ය, හේතාර්ථපතිදුක වාරය ය, -පෙ- හේතාර්ථිගත දුකවාරය යයි වාර තෙවිස්සක් ඇත්තේය. එයින් හේතාරම්මණ දුක වාරය පළමු කොට වදල සේක. එහි ද කුසලපදවාරාදි වශයෙන් වාර සතක්

ඇත්තේය. එයින් කුසලපද වාරය පළමු කොට වදළ සේක. එහි ද අවසාන පදයන්ගේ වශයෙන් වාර සතක් ඇත්තේ ය. එයින් කුසලපදවසාන වාරය පළමු කොට වදළ සේක. කෙසේ ද? යත් "සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතු පට්ඨයා ආරම්මණ පට්ඨයා" යනු වෙති. හේතාරම්මණදූක වාරයේ ප්‍රශ්න එකුත් පනස වූකතානුසාරයෙන් විසාර කරනු. අනතුරු ව හේතුප්‍රත්‍යයට අධිපති ප්‍රත්‍යයාදිය එපිළිවෙළින් එකතු කොට ඉතිරි දූකවාර දෙවිස්ස ද විසාර කරනු. එක් එක් වාරයක ප්‍රශ්න එකුත් පනස බැගින් ලැබෙන බැවින් මේ හේතු පට්ඨය දුමුලක වාරයෙහි ප්‍රශ්න එක් දහස් එක් සිය සත් විස්සක් වන්නේය.

සහස්ස මෙකඤ්ච සතං සත්තචීසති මෙව ච
දුකෙසු තෙචීසතියා සුච්ඡා හොතති දුමුලකෙ

දුමුලක වාරය නිමි.

දුමුලක වාරයට අනතුරු ව නිමුලක වාරය වදළ සේක. එහි ද හේතාරම්මණ අධිපති නිකාදි වශයෙන් වාර දෙවිස්සක් ඇත්තේය. එයින් හේතුආරම්මණ අධිපති නිකය පළමුකොට වදළ සේක. එහි ද කුසලපද වාරාදීන්ගේ වශයෙන් වාරසතක් ඇත්තේ ය. එයින් කුසලපද වාරය පළමු කොට වදළ සේක. එද අවසානපදයන් ගේ වශයෙන් සත් වැදෑරුම් වේ. එයින් කුසල පදවසාන වාරය පළමු කොට වදළ සේක. කෙසේ ද? යත් "සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතු පට්ඨයා ආරම්මණපට්ඨයා අධිපති පට්ඨයා" යනුවෙනි. එසේ ප්‍රශ්න එකුත් පනසම විසාර කරනු. එසේ ම හේතු ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය දෙකට අනන්තර ප්‍රත්‍යයේ පටන් අවිගත ප්‍රත්‍යය දක්වා ඇති ප්‍රත්‍යය එක්විස්ස ද පිළිවෙළින් යොදා ඉතිරි වාර එක් විස්ස ද විසාර කරනු. එක් එක් වාරයෙක ප්‍රශ්න එකුත් පනස බැගින් වන බැවින් නික වාර දෙවිස්සෙහි ප්‍රශ්න එක් දහස් අට සැත්තෑවක් වේ.

සහස්ස මෙකං සුච්ඡානං අට්ඨසත්ත ති මෙව ච
සුච්ඡා ගණනතො හොතති නයමිති නිකමුලකෙ

නිමුලක වාරය නිමි.

හෙතු ආරම්මණ අධිපති යන ප්‍රත්‍යය තුන හා පිළිවෙළින් අනන්තරාදි ප්‍රත්‍යය එක් විස්ස යොදා වතුමුලක වාරය විසාර කරනු. එක් එක් වාරයෙක ප්‍රශ්න එකුත් පනස බැගින් වීමෙන් වාර එක් විස්සෙහි ප්‍රශ්න එක් දහස් එකුත් නියක් වේ.

සහසා මෙකං සුවජානං එකනතිංස සුනා පරා,
සුවජා ගණනනො හොනති නයමිති චතුමුලකෙ

චතුමුලක වාරය නිමි.

හේතු ආරම්භණ අධිපති අනන්තර යන ප්‍රත්‍යය සතර හා සමනන්තර ප්‍රත්‍යයේ පටන් අවිගත ප්‍රත්‍යය දක්වා ඇති ප්‍රත්‍යය විස්ස යොද පඤ්චමුලක වාරය විසාර කරනු. එක් එක් වාරය ප්‍රශ්න එකුත් පනස බැගින් වීමෙන් වාරවිස්සෙහි තවසිය අසුවක් වේ.

සනාති නච සුවජානං අසීති ච සුනාපරා,
සුවජා ගණනනො හොනති නයමිති පඤ්චමුලකෙ,

පඤ්චමුලක වාරය නිමි.

ඡමුලක වාරය හේතු, ආරම්භණ, අධිපති, අනන්තර, සමනන්තර යන ප්‍රත්‍යය පස හා සහජාතාදි ප්‍රත්‍යය එකුත්විස්ස පිළිවෙළින් යොද විසාර කරනු. වාර එකුත්විස්සෙහි ප්‍රශ්න තවසිය එක්තිසක් වේ.

සනාති නච සුවජානං එකතිංස තනො පරා,
සුවජා ගණනනො හොනති නයමිති ඡකමුලකෙ,

ඡමුලක වාරය යි.

සත්තමුලක වාරය හේතාදි ප්‍රත්‍යය සය හා අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යයාදි ප්‍රත්‍යය අටළොස පිළිවෙළින් යොද විසාර කරනු. එක් එක් වාරයෙක ප්‍රශ්න එකුත් පනස බැගින් වීමෙන් ඡකකවාර අටළොසෙහි ප්‍රශ්න අටසිය දෙ අසුවක් වේ.

සනාති අට්ඨ සුවජානං ද්වාසීති ච තනො පරෙ,
සුවජා ගණනනො හොනති නයමිති සත්තමුලකෙ

සත්තමුලක වාරය යි.

අට්ඨමුලක වාරයේ පටන් සබ්බමුලකවාරය දක්වා ඇති වාර සොළොස ද උක්ඛානුසාරයෙන් විසාර කරනු. ප්‍රශ්න සංඛ්‍යා මතු දැක්වෙන ගාථාවලින් දත යුතු ය.

සනාති අට්ඨ සුවජානං තෙත්තිංසා ච තනො පරා,
සුවජා ගණනනො හොනති නයමිති අට්ඨමුලකෙ

සතානි සත්ත පුච්ඡානං චතුරාසීති තතො පරා,
පුච්ඡා ගණනතො හොතති තයමිති නවමූලකෙ

සතානි සත්ත පුච්ඡානං පඤ්චතිංස තතො පරා,
පුච්ඡා ගණනතො හොතති තයමිති දසමූලකෙ

ඡසතානි ච පුච්ඡානං ඡලාසීති තතො පරා,
තයමිති පුච්ඡා ගණිතා එකා දසක මූලකෙ

ඡසතානි ච පුච්ඡානං සත්තතිංස තතො පරා,
පුච්ඡා ගණනතො හොතති තයෙ ද්වාදස මූලකෙ.

සතානි පඤ්ච පුච්ඡානං අට්ඨාසීති තතො පරා,
පුච්ඡා ගණනතො හොතති තයෙ තෙරස මූලකෙ

සතානි පඤ්ච පුච්ඡානං තිංස වා ථ නවා පරා,
පුච්ඡා ගණනතො හොතති තයෙ වුද්දස මූලකෙ.

සතානි චත්තාරි පුච්ඡානං නවුති ච තතො පරා,
පුච්ඡා ගණනතො හොතති තයෙ පනතරස මූලකෙ.

සතානි චත්තාරි චත්තාළියෙ කා ච සුතා පරා,
පුච්ඡා ගණනතො හොතති තයෙ සොළස මූලකෙ.

සතානි තිණි පුච්ඡානං නවුති දො සුතා පරා,
පුච්ඡා ගණනතො හොතති තයෙ සත්තරස මූලකෙ.

සතානි තිණි පුච්ඡානං තෙවත්තාරිස මෙව ච
පුච්ඡා ගණනතො හොතති තයෙ අට්ඨාරස මූලකෙ.

ද්වෙ සතා නවුති වෙව චතස්සො ච සුතා පරා,
පුච්ඡා ගණනතො හොතති තයෙ එකුත වීසතිකෙ

ද්වෙ සතා හොතති පුච්ඡානං චත්තාළියා ච පඤ්ච ව,
පුච්ඡා ගණනතො හොතති තයෙ වීසති මූලකෙ.

සතං ඡනවුති වෙව පුච්ඡා හොතති සමපිණ්ඩිතා
ගණිතා ලක්ඛණඤ්ඤාහි එකවීසතිකෙ තයෙ.

චත්තාළියාධික සතං සත්ත වෙව සුතා පරා,
පුච්ඡා ගණනතො හොතති තයෙ ද්වාවීසති මූලකෙ.

අවිධිනවුති මෙවි ධ පුට්ඨා ගණනනො මනා,
නයමිති තෙව්සතිමෙ තෙව්සතික මුලකෙ.

අවසාන වාරය වූ චතුර්විසති මූලකයෙහි හෙවත් සබ්බමූලකයෙහි ලැබෙන්නේ ප්‍රශ්න එකුත් පනසකි. ඒකමූලක වාරයෙහි පටන් සබ්බමූලක වාරය දක්වා ඇති මේ වාර සූචිස්සෙහි ලැබෙන ප්‍රශ්න සියල්ල පිටු කළ කල්හි තුදස් දහස් සත්සියයක් වේ.

වුද්දසෙ ව සහස්සානි පුන සත්ත සතානි ව,
පුට්ඨා හෙතු පදස්සෙ ව එක මූලාදි හෙදනො.

හේතු ප්‍රත්‍යය පිළිබඳ වූ ඒකමූලාදි වාර සූචිස්ස නිමි.

මේ හේතු ප්‍රත්‍යය මෙන් ම ආරම්භණාදි ප්‍රත්‍යය තෙව්ස්ස ද විස්තර කළ යුතු ය. "එකකස්ස පදස්ස ඒකමූලං දමූලං තිමූලං සබ්බමූලං අසමමු-
ය්‍යානෙනා විතරාතෙබ්බං" යනුවෙන් පාලියෙහි දැක්වෙන්නේ ආරම්භණාදි ප්‍රත්‍යය තෙව්ස්ස ද හේතු ප්‍රත්‍යය මෙන් ම ඒකමූලාදි වශයෙන් විස්තර කළ යුතු බව ය. එසේ විස්තර කරන කල්හි හේතුප්‍රත්‍යයෙහි ප්‍රශ්න තුදස් දහස් සත්සියයක් ලැබෙන්නාක් මෙන් ආරම්භණාදි ප්‍රත්‍යයන්හි ද ප්‍රශ්න තුදස් දහස් සත්සියය බැගින් ලැබෙන්නේ ය. ප්‍රත්‍යය සූචිස්සෙහි ම ලැබෙන ප්‍රශ්න පිටු කළ කල්හි තුන්ලක්ෂ පනස් දෙදහස් අටසියයක් වන්නේය.

ද්වාපක්කාස සහස්සානවිධ සතානි තිණි සහසහස්සානි,
කුසලත්තිකස්ස පුට්ඨා අනුලොම නයමිති සුවිහත්තා

මේ නිකපට්ඨානයෙහි අනුලොම නයයෙහි කුසලක්‍රිකය සමබන්ධයෙන් ලැබෙන ප්‍රශ්න ගණන ය, වේදනාදි එකවිසි ත්‍රිකයන්හි ද එක එකක තුන්ලක්ෂ දෙපනස් දහස් අටසියය බැගින් ම ප්‍රශ්න ලැබෙන්නේය. ත්‍රික දෙවිස්සෙහි ලැබෙන ප්‍රශ්න සියල්ලම පිටු කළ කල්හි සැත්තැ සත් ලක්ෂ සැට එක් දහස් සය සියයක් වේ.

එකසට්ඨි සහස්සානි ඡසතානි සත්ත සත්තනි,
සහසහස්සානි පුට්ඨානං නික හෙදෙ පහෙදනො,

සංඛිත්තා වාවතා මග්ගෙ
නික පට්ඨානය යි.

දුකපට්ඨානයෙහි සියයක් වූ දුකයන් ගෙන් පළමුවැන්න හේතුදුකය යි. එහි ද, හේතුපදය ය, නහේතු පදය ය, හේතූනහේතු පදය ය යි ආදී පද තුනක් වේ. එසේ ම අවසාන පද ද තුනක් වේ. එක් එක්

ආදි පදයක් හා පිළිවෙළින් අවසාන අවසාන පදතුන යෙදීමෙන් හේතු දුකය සම්බන්ධයෙන් ප්‍රශ්න තවයක් ලැබේ. ඒ මෙසේය.

- (1) සියා හේතුං ධම්මං පටිච්ච හේතුධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හේතුපච්චයා?
- (2) සියා හේතුං ධම්මං පටිච්ච න හේතු ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හේතුපච්චයා?
- (3) සියා හේතුං ධම්මං පටිච්ච හේතු ච නහේතු ච ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍යං හේතුපච්චයා?
- (4) සියා නහේතුං ධම්මං පටිච්ච නහේතු ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හේතුපච්චයා?
- (5) සියා නහේතුං ධම්මං පටිච්ච හේතු ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හේතුපච්චයා?
- (6) සියා නහේතුං ධම්මං පටිච්ච හේතු ච නහේතු ච ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍යං හේතුපච්චයා?
- (7) සියා හේතුඤ්ච නහේතුඤ්ච ධම්මං පටිච්ච හේතුධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හේතු පච්චයා?
- (8) සියා හේතුඤ්ච නහේතුඤ්ච ධම්මං පටිච්ච නහේතු ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හේතුපච්චයා?
- (9) සියා හේතුඤ්ච නහේතුඤ්ච ධම්මං පටිච්ච හේතු ච නහේතු ච ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍යං හේතු පච්චයා?

මේ හේතු ප්‍රත්‍යයෙහි ලැබෙන ප්‍රශ්න තවය ය. ආරම්භණාදි ප්‍රත්‍යය නෙවිස්සෙහි ද මෙසේ ම ප්‍රශ්න තවය බැගින් ලැබෙන්නේය. සූට්ඨි ප්‍රත්‍යයෙහි ම ලැබෙන ප්‍රශ්න පිටු කළ කල්හි දෙසිය සොළසක් වේ. මේ හේතුප්‍රත්‍යයේ ඵක මූලක නයයෙහි ලැබෙන ප්‍රශ්න සංඛ්‍යාවය, හේතු ප්‍රත්‍යය දුමුලකාදි වශයෙන්ද විහාර කළ යුතුය. එසේ කරන කල්හි දුමුලක නයයෙහි ප්‍රශ්න දෙසිය සතක් වේ. තිමුලක නයයෙහි එක්සිය අටඅනුවක් වේ. චතුමුලකයෙහි එක්සිය අසූතවයක් වේ. පඤ්චමුලකයෙහි එක්සිය අසූවක් වේ. ඡමුලකයෙහි එක්සිය එක් සැතැවක් වේ. සත්තමුලකයෙහි එක්සිය සැත දෙකක් වේ. අට්ඨ මූලකයෙහි එක්සිය තෙපනසක් වේ. නව මූලකයෙහි එක්සිය සිවුසාලසක් වේ. දසමුලකයෙහි එක්සිය පනතිසක් වේ. ඵකාදස මූලකයෙහි එක්සිය සවිස්සක් වේ. ද්වාදසමුලකයෙහි එක්සිය සතොළොසක් වේ. තේරසමුලකයෙහි එක්සිය අටක් වේ. චුද්දසමුලකයෙහි අනුතවයක් වේ. පනතරසමුලකයෙහි අනුවක් වේ. සෝළස මූලකයෙහි

එක් අසුවක් වේ. සත්තරස මූලකයෙහි දෙසැත්තුවක් වේ. අවිධාරස මූලකයෙහි තෙසැටක් වේ. ඵ්කුතවිසති මූලකයෙහි සිවුපනසක් වේ. විසති මූලකයෙහි පනසාළිසක් වේ. එකවිසති මූලකයෙහි සතිසක් වේ. ද්වා විසති මූලකයෙහි සත් විස්සක් වේ. තේවිසති මූලකයෙහි අටළොසක් වේ. සබ්බමූලකයෙහි නවයක් වේ. සියල්ල පිඩුකළ කල්හි හේතුප්‍රත්‍යයෙහි ප්‍රශ්න දෙදහස් සත්සියයක් වේ. ආරම්භණදි ප්‍රත්‍යයන්හි එක එකක දෙදහසක් සත්සියය බැගින් ම ප්‍රශ්න වන්නේ ය. සුවිසි ප්‍රත්‍යයෙහි ම ප්‍රශ්න පිඩු කළ කල්හි සූසැට දහස් අට සියයක් වන්නේ ය.

වතුසට්ඨි සහසානි සුත අට්ඨ සනානි ව,
පුච්ඡා හෙතු දුකස්සෙ ව අනුලොම නයෙ මනො.

හේතු දුකයෙන් අත්‍ය වූ දුක අනුතවයෙහි ද එක් එක් දුකයක හේතු දුකයෙහි ලැබෙන ප්‍රශ්න සංඛ්‍යාවම ලැබෙන්නේ ය. දුක සියයෙහි අනුලොම ක්‍රමයෙන් ලැබෙන ප්‍රශ්න පිඩු කළ කල්හි සූසැට ලක්ෂ අසූ දහසක් වන්නේ ය.

සට්ඨි සහසානි වත්තාරි ව තනො පරං,
අසිති ව සහසානි පුච්ඡා දුක සතෙ විදු.

මේ ශුද්ධික ත්‍රික ද්වික ප්‍රසංග දෙකිහි ප්‍රශ්නයන් ගේ පරිච්ඡේදය ය

(මෙහි දක්වන ලද්දේ ක්‍රමය දත හැකි වීම සඳහා පුච්ඡාවාරයෙන් සථිල්පයෙකි. දක්වන ලද කොටස අනු ව සිතා නො දැක්වූ පටිඨානයන් ගේ නයයන් ගේ වශයෙන් සකල පුච්ඡාවාරය ම තේරුම් ගත යුතු ය. මෙහි පුච්ඡාවාරයම විසාර කරන ලද්දේ අටුවාවේ දැක්වෙන ක්‍රමය අනුව ය. මෙය පිළිබඳ ව තවත් ආවායඝීවාද ඇත්තේ ය. දීඝී වන බැවින් මෙහි නො දක්වන ලදි.)

පණණනි වාර වණිතාව

නිමි.

විශේෂ කරුණු.

මේ පණණතකි වාරයෙහි ලැබෙන ප්‍රශ්න සම්බන්ධව ඉතා බොහෝය. මෙහි දක්වා ඇත්තේ ඒවායින් සුළු කොටසකි. නිකපට්ඨානයෙහි ප්‍රශ්න (7761600) සැත්තැසත් ලක්ෂ සැට එක් දහස් සසියයක් ප්‍රශ්න ලැබෙන බව ඉහත දක්වා ඇත. එය නිකපට්ඨානයේ සම්පූර්ණ ප්‍රශ්න සම්බන්ධව නොව අනුලෝම ක්‍රමයෙන් පටිච්ච වාරයේ පමණක් ලැබෙන ප්‍රශ්න සංඛ්‍යාව ය. ඉහත දක්වන ලද ත්‍රිකප්‍රසාරානු ප්‍රශ්න (7761600) සැත්තැසත් ලක්ෂ සැට එක් දහස් සසියය බමොනු ලෝමාදි ක්‍රම සතරෙන් වතුරගුණ වන බැවින් 31046400 ක් වේ. එය පටිච්චවාරාදි සත්චාරයන්ට පැමිණීමෙන් සත්ගුණයකින් වැඩි වී 217324800 ක් වේ. එය නැවත පටිච්චානුලෝමාදි ක්‍රම සතරට පැමිණ වතුරගුණ වී මෙන් (86,92,99200) අසූහය කෝටි අනුදෙලක්ෂ අනුනව දහස් දෙසියයක් වේ. මේ එක් පට්ඨානයක ප්‍රශ්නයෝ ය, දුකපට්ඨානයේ ප්‍රශ්න සම්බන්ධව එයට මඳක් අඩු ය. ඉතිරි පට්ඨාන සතරෙහි ලැබෙන ප්‍රශ්න සම්බන්ධව ඉතා බොහෝ වේ. මේ ප්‍රශ්නවලින් ඇතමෙක් දිය යුතු පිළිතුරක් නැති සිසි ප්‍රශ්නයෝ ය. ඒවා හැර දමා පිළිතුරු ලැබිය හැකි ප්‍රශ්නවලට පමණක් පිළිතුරු දැක්වීම් වශයෙන් මතු දැක්වෙන විසජ්ජනාවාරය වදුරා තිබේ.

නිකපට්ඨාන විසජ්ජනාවාර පාලිය.

(1) කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතු පට්ඨයා, කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා, නයො ඛන්ධො පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වේ ඛන්ධො පටිච්ච ද්වේ ඛන්ධො.

කුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතු පට්ඨයා, කුසලෙ ඛන්ධො පටිච්ච චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං.

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපට්ඨයා, කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨාන-කූටි රූපං, නයො ඛන්ධො පටිච්ච එකො ඛන්ධො චිත්තසමුට්ඨානකූටි රූපං, ද්වේ ඛන්ධො පටිච්ච ද්වේ ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨානකූටි රූපං.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපට්ඨයා, අකුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා, නයො ඛන්ධො පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වේ ඛන්ධො පටිච්ච ද්වේ ඛන්ධො,

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපට්ඨයා, අකුසලෙ ඛන්ධො පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං.

අකුසල ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ච අඛ්‍යාතනො ච ධම්මො උප්පජ්ජති හේතුපච්චියා, අකුසලං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච තයො ඛණ්ඩා චිත්තසමුට්ඨාන-ඤ්ච රූපං, තයො ඛණ්ඩං පටිච්ච එකො ඛණ්ඩො චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, ද්වේ ඛණ්ඩං පටිච්ච ද්වේ ඛණ්ඩා චිත්තසමුට්ඨාන ඤ්ච රූපං.

අඛ්‍යාතනං ධම්මං පටිච්ච අඛ්‍යාතනො ධම්මො උප්පජ්ජති හේතුපච්චියා, විපාකාඛ්‍යාතනං කිරියාඛ්‍යාතනං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච තයො ඛණ්ඩා චිත්තසමුට්ඨාන ඤ්ච රූපං, තයො ඛණ්ඩං පටිච්ච එකො ඛණ්ඩො චිත්තසමුට්ඨාන ඤ්ච රූපං, ද්වේ ඛණ්ඩං පටිච්ච ද්වේ ඛණ්ඩා චිත්තසමුට්ඨාන ඤ්ච රූපං. පටිසන්ධිකඛණේ විපාකාඛ්‍යාතනං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච තයො ඛණ්ඩා කට්ඨනා ච රූපං, තයො ඛණ්ඩං පටිච්ච එකො ඛණ්ඩො කට්ඨනා ච රූපං, ද්වේ ඛණ්ඩං පටිච්ච ද්වේ ඛණ්ඩා කට්ඨනා ච රූපං, ඛණ්ඩං පටිච්ච චක්ඛු, චක්ඛුං පටිච්ච ඛණ්ඩා, එකං මහාභූතං පටිච්ච තයො මහාභූතා, තයො මහාභූතෙ පටිච්ච එකං මහාභූතා, ද්වේ මහාභූතෙ පටිච්ච ද්වේ මහාභූතා, මහාභූතෙ පටිච්ච චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං, කට්ඨනාරූපං, උපාදය රූපං.

කුසල ඤ්ච අඛ්‍යාතන ඤ්ච ධම්මං පටිච්ච අඛ්‍යාතනො ධම්මො උප්පජ්ජති හේතුපච්චියා, කුසලෙ ඛණ්ඩං ච මහාභූතෙ ච පටිච්ච චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං.

අකුසලං ඤ්ච අඛ්‍යාතන ඤ්ච ධම්මං පටිච්ච අඛ්‍යාතනො ධම්මො උප්පජ්ජති හේතුපච්චියා, අකුසලෙ ඛණ්ඩං ච මහාභූතෙ ච පටිච්ච චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං.

(2) කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති ආරම්භණ පච්චියා, කුසලං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච තයො ඛණ්ඩා, තයො ඛණ්ඩං පටිච්ච එකො ඛණ්ඩො, ද්වේ ඛණ්ඩං පටිච්ච ද්වේ ඛණ්ඩා.

අකුසල ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති ආරම්භණ පච්චියා, අකුසලං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච තයො ඛණ්ඩා, තයො ඛණ්ඩං පටිච්ච එකො ඛණ්ඩො, ද්වේ ඛණ්ඩං පටිච්ච ද්වේ ඛණ්ඩා.

අඛ්‍යාතනං ධම්මං පටිච්ච අඛ්‍යාතනො ධම්මො උප්පජ්ජති ආරම්භණ පච්චියා, විපාකඛ්‍යාතනං කිරියාඛ්‍යාතනං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච තයො ඛණ්ඩා, තයො ඛණ්ඩං පටිච්ච එකො ඛණ්ඩො, ද්වේ ඛණ්ඩං පටිච්ච ද්වේ ඛණ්ඩා, පටිසන්ධිකඛණේ විපාකඛ්‍යාතනං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච තයො ඛණ්ඩා, තයො ඛණ්ඩං පටිච්ච එකො ඛණ්ඩො, ද්වේ ඛණ්ඩං පටිච්ච ද්වේ ඛණ්ඩා, චක්ඛුං පටිච්ච ඛණ්ඩා.

(3) කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති අධිපති පච්චයා, කුසලං එකං බන්ධං පටිච්ච නයො බන්ධා, නයො බන්ධෙ පටිච්ච එකො බන්ධො, ද්වෙ බන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ බන්ධා.

කුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති අධිපති පච්චයා, කුසලෙ බන්ධෙ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං.

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජති අධිපති පච්චයා, කුසලං එකං බන්ධං පටිච්ච නයො බන්ධා චිත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං, නයො බන්ධෙ පටිච්ච එකො බන්ධො චිත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං, ද්වෙ බන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ බන්ධා චිත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති අධිපති පච්චයා, අකුසලං එකං බන්ධං පටිච්ච නයො බන්ධා, නයො බන්ධෙ පටිච්ච එකො බන්ධො, ද්වෙ බන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ බන්ධා.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති අධිපති පච්චයා, අකුසලෙ බන්ධෙ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජති අධිපති පච්චයා. අකුසලං එකං බන්ධං පටිච්ච නයො බන්ධා චිත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං, නයො බන්ධෙ පටිච්ච එකො බන්ධො චිත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං, ද්වෙ බන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ බන්ධා චිත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං.

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති අධිපති පච්චයා, විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං බන්ධං පටිච්ච නයො බන්ධා චිත්ත සමුට්ඨාන ඤච රූපං. නයො බන්ධෙ පටිච්ච එකො බන්ධො චිත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං ද්වෙ බන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ බන්ධා චිත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං, එකං මහාභූතං පටිච්ච නයො මහාභූතා නයො මහාභූතෙ පටිච්ච එකං මහාභූතං ද්වෙ මහාභූතෙ පටිච්ච ද්වෙ මහාභූතා, මහාභූතෙ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං උපාදය රූපං.

කුසල ඤච අබ්‍යාකත ඤච ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති අධිපති පච්චයා, කුසලෙ බන්ධෙ මහාභූතෙ ච පටිච්ච චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං.

අකුසල ඤච අබ්‍යාකත ඤච ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති අධිපති පච්චයා අකුසලෙ බන්ධෙ ච මහාභූතෙ ච පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං.

(4) කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති අනන්තර පච්චයා, සමන්තනරපච්චයා, කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා, අනන්තරමිති සමන්තනරමිති ආරම්භණපච්චය සද්දසං.

(5) කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති සහජාත පච්චයා කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා, නයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා.

කුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති සහජාත පච්චයා, කුසලෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච වින්තසමුට්ඨානං රූපං.

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජති සහජාත පච්චයා, අකුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා වින්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං, නයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො වින්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා වින්තසමුට්ඨානඤච රූපං.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති සහජාත පච්චයා, අකුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා, නයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති සහජාත පච්චයා, අකුසලෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච වින්තසමුට්ඨානං රූපං.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජති සහජාත පච්චයා, අකුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා වින්ත සමුට්ඨාන ඤච රූපං. නයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො වින්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා වින්තස මුට්ඨාන ඤච රූපං,

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති සහජාත පච්චයා, විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා වින්ත සමුට්ඨාන ඤච රූපං, නයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො වින්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා වින්ත සමුට්ඨාන ඤච රූපං, පටිසැක්කධර්මෙ විපාකාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා කචන්තා ච රූපං, නයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො කචන්තා ච රූපං, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා කචන්තා ච රූපං ඛන්ධෙ පටිච්ච චක්ඛු, චක්ඛු පටිච්ච ඛන්ධා, එකං මහාභූතං පටිච්ච නයො මහාභූතා, නයො මහාභූතෙ පටිච්ච එකං මහාභූතං ද්වෙ මහාභූතෙ පටිච්ච ද්වෙ මහාභූතා මහාභූතෙ පටිච්ච වින්තසමුට්ඨානං රූපං, කචන්තා රූපං උපාදය රූපං,

බාහිරං එකං මහාභුතං පටිච්ච නයො මහාභුතා, නයො මහාභුතෙ පටිච්ච එකං මහාභුතං, ද්වෙ මහාභුතෙ පටිච්ච ද්වෙ මහාභුතා, මහාභුතෙ පටිච්ච උපාදය රූපං. ආහාර සමුට්ඨානං එකං මහාභුතං පටිච්ච නයො මහාභුතා, නයො මහාභුතෙ පටිච්ච එකං මහාභුතං ද්වෙ මහාභුතෙ පටිච්ච ද්වෙ මහාභුතා, මහාභුතෙ පටිච්ච උපාදය රූපං. උකුසමුට්ඨානං එකං මහාභුතං පටිච්ච නයො මහාභුතා, නයො මහාභුතෙ පටිච්ච එකං මහාභුතං, ද්වෙ මහාභුතෙ පටිච්ච ද්වෙ මහාභුතා, මහා භුතෙ පටිච්ච උපාදය රූපං. අසක්කසන්නානං එකං මහාභුතං පටිච්ච නයො මහාභුතා, නයො මහාභුතෙ පටිච්ච එකං මහාභුතං ද්වෙ මහාභුතෙ පටිච්ච ද්වෙ මහාභුතා මහාභුතෙ පටිච්ච කට්ඨනා රූපං, උපාදය රූපං.

කුසල ඤච අබ්‍යාකත ඤච ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති සහජාතපච්චයා, කුසලෙ ඛණ්ඩෙ ව මහාභුතෙ ව පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං.

අකුසල ඤච අබ්‍යාකත ඤච ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති සහජාතපච්චයා, අකුසලෙ ඛණ්ඩෙ ව මහාභුතෙ ව පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං.

(7) කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති අක්කමක්ක පච්චයා, කුසලං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච නයො ඛණ්ඩා, නයො ඛණ්ඩෙ පටිච්ච එකො ඛණ්ඩා, ද්වෙ ඛණ්ඩෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛණ්ඩා.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති අක්කමක්ක පච්චයා, අකුසලං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච නයො ඛණ්ඩා, නයො ඛණ්ඩෙ පටිච්ච එකො ඛණ්ඩා, ද්වෙ ඛණ්ඩෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛණ්ඩා.

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති අක්කමක්ක පච්චයා, විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච නයො ඛණ්ඩා, නයො ඛණ්ඩෙ පටිච්ච එකො ඛණ්ඩා, ද්වෙ ඛණ්ඩෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛණ්ඩා, පටිසන්ධිකණ්ණෙ, විපාකාබ්‍යාකතං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච නයො ඛණ්ඩා වත්ථු ව, නයො ඛණ්ඩෙ පටිච්ච එකො ඛණ්ඩා, වත්ථු ව, ද්වෙ ඛණ්ඩෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛණ්ඩා වත්ථු ව, ඛණ්ඩෙ පටිච්ච වත්ථු, වත්ථුං පටිච්ච ඛණ්ඩා, එකං මහාභුතං පටිච්ච නයො මහාභුතා, නයො මහා භුතෙ පටිච්ච එකං මහාභුතං ද්වෙ මහාභුතෙ පටිච්ච ද්වෙ මහාභුතා, බාහිරං ආහාර සමුට්ඨානං, උකු සමුට්ඨානං අසක්කසන්නානං එකං මහාභුතං පටිච්ච නයො මහාභුතා නයො මහාභුතෙ පටිච්ච එකං මහාභුතං ද්වෙ මහාභුතෙ පටිච්ච ද්වෙ මහාභුතා.

(8) කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උපජ්ජති නිස්සය පච්චයා කුසලං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච, නිස්සය පච්චයං සහජාත පච්චය සද්දිසං.

(9) කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති උපනිස්සය පච්චයා, කුසලං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච, උපනිස්සය පච්චයං ආරම්භණ පච්චය සද්දිසං.

(10) කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති පුරෙජාත පච්චයා, කුසලං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච තයො ඛණ්ඩා තයො ඛණ්ඩො පටිච්ච එකො ඛණ්ඩො, ද්වෙ ඛණ්ඩො පටිච්ච ද්වෙ ඛණ්ඩා, ච්ඡද්ධං පුරෙජාත පච්චයා.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති පුරෙජාත පච්චයා අකුසලං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච තයො ඛණ්ඩා, තයො ඛණ්ඩො පටිච්ච එකො ඛණ්ඩො, ද්වෙ ඛණ්ඩො පටිච්ච ද්වෙ ඛණ්ඩා, ච්ඡද්ධං පුරෙජාත පච්චයා.

අඛ්‍යාතං ධම්මං පටිච්ච අඛ්‍යාතො ධම්මො උප්පජ්ජති පුරෙජාත පච්චයා, විපාකාඛ්‍යාතං කිරියාඛ්‍යාතං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච තයො ඛණ්ඩා, තයො ඛණ්ඩො පටිච්ච එකො ඛණ්ඩො, ද්වෙ ඛණ්ඩො පටිච්ච ද්වෙ ඛණ්ඩා, ච්ඡද්ධං පුරෙජාත පච්චයා.

(12) කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති ආසෙවන පච්චයා, කුසලං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච තයො ඛණ්ඩා, තයො ඛණ්ඩො පටිච්ච එකො ඛණ්ඩො, ද්වෙ ඛණ්ඩො පටිච්ච ද්වෙ ඛණ්ඩා.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති ආසෙවන පච්චයා. අකුසලං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච තයො ඛණ්ඩා, තයො ඛණ්ඩො පටිච්ච එකො ඛණ්ඩො, ද්වෙ ඛණ්ඩො පටිච්ච ද්වෙ ඛණ්ඩා.

අඛ්‍යාතං ධම්මං පටිච්ච අඛ්‍යාතො ධම්මො උප්පජ්ජති ආසෙවන පච්චයා, කිරියාඛ්‍යාතං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච තයො ඛණ්ඩා, තයො ඛණ්ඩො පටිච්ච එකො ඛණ්ඩො, ද්වෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛණ්ඩා.

(13) කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති කම්ම පච්චයා, කුසලං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච, තිණිං. අකුසලං ධම්මං පටිච්ච, තිණිං.

අඛ්‍යාතං ධම්මං පටිච්ච අඛ්‍යාතො ධම්මො උප්පජ්ජති කම්ම පච්චයා, විපාකාඛ්‍යාතං, කිරියාඛ්‍යාතං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච, පටිසන්ධිකම්මෙණ එකං මහාභූතං පටිච්ච තයො මහාභූතා, මහාභූතෙ පටිච්ච විත්තසමුට්ඨාතං රූපං, කච්ඡනා රූපං, උපාදය රූපං, අසක්ඛං

සන්නානං එකං මහාභූතං පටිච්ච නයො මහාභූතා මහාභූතෙ පටිච්ච කට්ඨනා රූපං, උපදය රූපං.

කුසල ඤා අබ්‍යාකත ඤා ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති කම්ම පච්චයා; කුසලෙ ඛණ්ඩ ච මහාභූතෙ ච පටිච්ච චිත්ත සමුට්ඨා රූපං.

අකුසල ඤා අබ්‍යාකත ඤා ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති කම්ම පච්චයා, අකුසලෙ ඛණ්ඩ ච මහාභූතෙ ච පටිච්ච චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං.

(14) අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති විපාක පච්චයා, විපාකාබ්‍යාකතං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච නයො ඛණ්ඩා චිත්තසමුට්ඨාන ඤා රූපං, නයො ඛණ්ඩ පටිච්ච එකො ඛණ්ඩා චිත්තසමුට්ඨාන ඤා රූපං, ද්වෙ ඛණ්ඩ පටිච්ච ද්වෙ ඛණ්ඩා චිත්තසමුට්ඨාන ඤා රූපං, පටිසන්ධිකකණේ විපාකාබ්‍යාකතං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච නයො ඛණ්ඩා කට්ඨනා ච රූපං, නයො ඛණ්ඩ පටිච්ච එකො ඛණ්ඩා කට්ඨනා ච රූපං, ද්වෙ ඛණ්ඩ පටිච්ච ද්වෙ ඛණ්ඩා කට්ඨනා ච රූපං, ඛණ්ඩ පටිච්ච චත්ත්ව, චත්ත්වං පටිච්ච ඛණ්ඩා. එකං මහාභූතං පටිච්ච නයො මහාභූතා, නයො මහාභූතෙ පටිච්ච එකං මහාභූතං, ද්වෙ මහාභූතෙ පටිච්ච දෙව මහාභූතා මහාභූතෙ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං, කට්ඨනා රූපං, උපාදය රූපං.

(15) කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති ආහාර පච්චයා, කුසලං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච තිණි. අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති ආහාර පච්චයා, අකුසලං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච තිණි.

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති ආහාර පච්චයා, විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච. පටිසන්ධිකකණේ එකං මහාභූතං පටිච්ච නයො මහාභූතා මහාභූතෙ පටිච්ච චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං කට්ඨනා රූපං උපාදය රූපං. ආහාරසමුට්ඨානං එකං මහාභූතං පටිච්ච, මහාභූතෙ පටිච්ච උපාදය රූපං.

කුසල ඤා අබ්‍යාකත ඤා ධම්මං පටිච්ච, අකුසල ඤා අබ්‍යාකත ඤා ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො, උප්පජ්ජති ආහාර පච්චයා. අකුසලෙ ඛණ්ඩ ච මහාභූතෙ ච පටිච්ච චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං.

(16) කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති ඉන්ද්‍රිය පච්චයා, කුසලං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච තිණි. අකුසලං ධම්මං පටිච්ච, තිණි. අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච-ප-අසංකප්පයන්නානං එකං මහාභූතං පටිච්ච. ඉන්ද්‍රියපච්චයං කම්මපච්චය සද්ධිං.

(17) (18) කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති ක්කාන පච්චයා, මග්ගපච්චයා, ක්කානපච්චයං පි මග්ගපච්චයං පි නෙකුපච්චය සදිසං.

(19) කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති සම්පයුත්ත පච්චයා, කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච. සමුපයුත්ත පච්චයං ආරම්භපච්චය සදිසං.

(20) කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති විප්පයුත්ත පච්චයා, කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා, නයො ඛන්ධො පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධො පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා, චත්ථං, විප්පයුත්තපච්චයා, කුසලං ධම්මං පටිච්ච අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති විප්පයුත්තපච්චයා, කුසලෙ ඛන්ධො පටිච්ච චිත්තසමුච්චානං රූපං ඛන්ධො විප්පයුත්ත පච්චයා.

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ච අඛ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජති විප්පයුත්තපච්චයා, කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා චිත්ත සමුච්චාන ඤච රූපං, නයො ඛන්ධො පටිච්ච එකො ඛන්ධො චිත්ත සමුච්චාන ඤච රූපං, ද්වෙ ඛන්ධො පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා චිත්තසමුච්චාන ඤච රූපං, ඛන්ධා චත්ථං විප්පයුත්තපච්චයා, චිත්ත සමුච්චානං රූපං ඛන්ධො විප්පයුත්තපච්චයා.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති විප්පයුත්ත පච්චයා, අකුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා, නයො ඛන්ධො පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධො පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා, චත්ථං විප්පයුත්තපච්චයා.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති විප්පයුත්ත පච්චයා, අකුසලෙ ඛන්ධො පටිච්ච චිත්තසමුච්චානං රූපං, ඛන්ධො විප්පයුත්තපච්චයා.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ච අඛ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජති විප්පයුත්තපච්චයා, අකුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා චිත්තසමුච්චාන ඤච රූපං, නයො ඛන්ධො පටිච්ච එකො ඛන්ධො චිත්තසමුච්චාන ඤච රූපං, ද්වෙ ඛන්ධො පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා චිත්තසමුච්චානං රූපං, ඛන්ධා චත්ථං විප්පයුත්තපච්චයා. චිත්ත සමුච්චානං රූපං ඛන්ධො විප්පයුත්තපච්චයා.

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති විප්පයුත්ත පච්චයා, විපකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා විත්තසමුට්ඨානං ඤච රූපං, නයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො විත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා විත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං, ඛන්ධා චත්ත්වං විප්පයුත්තපච්චයා, විත්තසමුට්ඨානං රූපං ඛන්ධෙ විප්පයුත්ත පච්චයා. පටිසන්ධිකඛණෙ විපාකාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා කට්තනා ච රූපං, නයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො කට්තනා ච රූපං, ඛන්ධා චත්ත්වං විප්පයුත්ත පච්චයා, කට්තනාරූපං ඛන්ධෙ විප්පයුත්ත පච්චයා. ඛන්ධෙ පටිච්ච චත්ත්ව, චත්ත්වං පටිච්ච ඛන්ධා, ඛන්ධා චත්ත්වං විප්පයුත්ත පච්චයා. චත්ත්වං ඛන්ධෙ විප්පයුත්ත පච්චයා. එකං මහාභූතං පටිච්ච නයො මහාභූතා, නයො මහාභූතා පටිච්ච එකං මහාභූතං, ද්වෙ මහාභූතෙ පටිච්ච ද්වෙ මහාභූතෙ මහාභූතෙ පටිච්ච විත්ත සමුට්ඨානං රූපං, කට්තනා රූපං, උපාදය රූපං, ඛන්ධෙ විප්පයුත්ත පච්චයා.

කුසල ඤච අබ්‍යාකත ඤච ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති විප්පයුත්ත පච්චයා, කුසලෙ ඛන්ධෙ ච මහාභූතෙ ච පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං, ඛන්ධෙ විප්පයුත්ත පච්චයා.

අකුසල ඤච අබ්‍යාකත ඤච ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති විප්පයුත්ත පච්චයා, අකුසලෙ ඛන්ධෙ ච මහාභූතෙ ච පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං ඛන්ධෙ විප්පයුත්ත පච්චයා.

(21) කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති අත්ථි පච්චයා, කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා, සංඛිතං අත්ථි පච්චයං සහජාත පච්චය සදිසං.

(22) (23) කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති තත්ථි පච්චයා, විගතපච්චයා, තත්ථිපච්චය මපි විගතපච්චය මපි ආරම්භ පච්චය සදිසං.

(24) කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති අවිගත පච්චයා, කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා, අවිගත පච්චයා සහජාත පච්චය සදිසං.

ඉමෙ තෙව්සති පච්චයා සජ්ජාධායනෙන

විතථාරෙනබ්බා.

නික පටිච්චාන විසජ්ජනා වාරයේ සත්තය.

පටිච්ච අනුලෝම.

(1) පුඤ්චාරයට අනතුරු ව විසජ්ජනා වාරය වදළ සේක. එය ද ධම්මානුලෝමය ය, ධම්මපච්චිනීය ය, ධම්මානුලෝම පච්චිනීය ය, ධම්මපච්චිනීයානු ලෝමය ය යන මොවුන්ගේ වශයෙන් සිවු වැදෑරුම් වේ. එයින් ධම්මානුලෝම වාරය පළමු කොට වදළ සේක. එය ද නිකපටිච්චාන ය, දුක්ඛපටිච්චාන ය, දුක්ඛනිකපටිච්චාන ය, නිකදුක්ඛ පටිච්චාන ය, නිකනික පටිච්චාන ය, දුක්ඛදුක්ඛ පටිච්චාන ය යන මොවුන් ගේ වශයෙන් සවැදෑරුම් වේ. එයින් නිකපටිච්චාන පළමු කොට වදළ සේක. එද කුසලන්තිකාදි වශයෙන් දෙවිසි වැදෑරුම් වේ. එයින් කුසලන්තිකය පළමු කොට පදළ සේක. එහි ද පටිච්චවාරය ය, සහජාත වාරය ය, පච්චය වාරය ය, නිසංස වාරය ය, සංසට්ඨවාරය ය, සම්පයුත්ත වාරය ය, පඤ්ඤාචාරය ය යන වාරයන් ගේ වශයෙන් සත් වැදෑරුම් වේ. එයින් පටිච්ච වාරය පළමු කොට වදළ සේක. එහි ද පච්චයානුලෝමය ය, පච්චය පච්චිනීය ය, පච්චයානුලෝම පච්චිනීය ය, පච්චය පච්චිනීයානුලෝමය ය යි වාරසතරක් ඇත්තේ ය. එයින් පච්චයානුලෝම වාරය පළමු කොට වදළ සේක. එය ද සංඛ්‍යාචාර විහංගවාරයන් ගේ වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් විහංග වාරය පළමු කොට වදළ සේක. එහි ද හේතුපච්චය විහංගවාරාදි වශයෙන් වාර තෙවිසිසක් ඇත්තේ ය. එයින් හේතුපච්චය විහංග වාරය පළමු කොට වදළ සේක. එහිද කුසල පදය, අකුසල පදය, අඛ්‍යාකත පදය, කුසලාඛ්‍යාකත පදය, අකුසලාඛ්‍යාකත පදය යි පද පසක් ඇත්තේ ය. එයින් කුසල පද වාරය පළමු කොට වදළ සේක. එ ද කුසලපදවසාන වාරය ය, අකුසලපදවසාන වාරය ය, කුසලාඛ්‍යාකත පදවසාන වාරය ය යන මොවුන් ගේ වශයෙන් තෙවැදෑරුම් වේ. එයින් කුසලපදවසාන වාරය පළමු කොට වදළ සේක. එ ද චීථි අනුචාද වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් චීථිය පළමු කොට වදළ සේක. කෙසේද? යත් "කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උපපජ්ජති හෙතු පච්චයා" යනුවෙනි. චීථියට අනතුරු ව අනුචාදය වදළ සේක. කෙසේද? යත් "කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා." යනුවෙනි.

පද්ධි.

කුසලං ධම්මං පටිච්ච, එක් ව ඉපදීම් වශයෙන් කුසල ධර්මය නිසා: කුසලො ධම්මො, කුසල ධර්මය: හෙතුපච්චයා, හේතුප්‍රත්‍යයයෙන්: උපපජ්ජති,

උපදී: කුසලං එකං ඛණං පටිච්ච, එක්ච ඉපදීම් වශයෙන් වේදනාදි එක් කුශලසාධකයක් නිසා: තයො ඛණා, සංඥාසාධකාදි සකඤ්ඤායෝ නිදෙන උපදිති. තයො ඛණෙ පටිච්ච, එක් ව ඉපදීම් වශයෙන් සංඥාදි සාධකා තුන නිසා: එකො ඛණො, වේදනාදි එක් සාධකයක් උපදී: ද්වෙ ඛණෙ පටිච්ච, එක් ව ඉපදීම් වශයෙන් වේදනා සංඥාදි සාධකා දෙකක් නිසා: ද්වෙ ඛණා, සංසකාර විඥානාදි ස්කන්ධ දෙකක් උපදිති:

අභිධෙයාර්ථය.

"කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතු පච්චයා" යන වීථිපාලියෙහි "කුසලො ධම්මො" යන කතීපාඨයෙන් කුසල් සිත් එක් විසූ ය. වෛතසික අට්ඨකිය ය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා කුසල් සිත් එක්විසූ ය, වෛතසික අට්ඨකිය ය යන අවයව නාමසාධකයන් වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්. "හෙතු පච්චයා" යන පාඨයෙන් සමුප්පාදනස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන කුසල් සිත් එක් විසූ ය, වෛතසික අට්ඨකිය ය යන මොවුන් ගේ එක් එක් විතර්කණයක ඇති අලෝභ අදෝසය, අලෝභ, අදෝස, අමෝහ ය යන හේතු දෙකින් හා තුනෙහි ඇති හේතු ශක්තිය ලැබේ.

සකඤ්ඤාවාර.

අනුවාද පාලියෙහි සකඤ්ඤාවාර කුදුසෙකි.

(1) "එකං ඛණං පටිච්ච තයො ඛණා" යන අනුවාද පාලියෙහි "එකං ඛණං" යනුවෙන් වේදනා සාධකය ගෙන "තයො ඛණා" යනුවෙන් සංඥා සංසකාර විඥානසාධකයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි.

(2) එකං ඛණං යනුවෙන් සංඥාසාධකය ගෙන, තයො ඛණා යනුවෙන් සංසකාර විඥාන වේදනාසාධකයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි.

(3) "එකං ඛණං යනුවෙන් සංසකාරස්කන්ධය ගෙන තයො ඛණා යනුවෙන් විඥාන වේදනා සංඥා සාධකයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි.

(4) "එකං ඛණං" යනුවෙන් විඥානස්කන්ධය ගෙන තයො ඛණා යනුවෙන් වේදනා සංඥා සංසකාරස්කන්ධයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි. මෙසේ ඒකක වාර සතරක් වේ.

(1) "තයො ඛණෙ පටිච්ච එකො ඛණො" යන අනුවාද පාලියෙහි "තයො ඛණෙ" යනුවෙන් වේදනා සංඥා සංසකාර සාධකයන් ගෙන "එකො ඛණො" යනුවෙන් විඥානසාධකය ගන්නා එක් වාරයෙකි.

(2) "තයො ඛඤ්ඤා" යනුවෙන් සංඥා සංඝාර විඤ්ඤාසකකර්මයන් ගෙන "ඵකො ඛඤ්ඤා" යනුවෙන් වේදනාසකකර්මය ගන්නා එක් වාරයෙකි.

(3) "තයො ඛඤ්ඤා" යනුවෙන් සංස්කාර විඤ්ඤාසකකර්මයන් ගෙන "ඵකො ඛඤ්ඤා" යනුවෙන් සංඥා සකකර්මය ගන්නා එක් වාරයෙකි.

(4) "තයො ඛඤ්ඤා" යනුවෙන් විඤ්ඤාසකකර්මයන් ගෙන "ඵකො ඛඤ්ඤා" යනුවෙන් සංඝාරස්කකර්මය ගන්නා එක් වාරයෙකි. මෙසේ නිකචාර සතරක් වේ.

(1) "ද්වෙ ඛඤ්ඤා පටිච්ච ද්වෙ ඛඤ්ඤා" යන අනුවාද පාලියෙහි "ද්වෙ ඛඤ්ඤා" යනුවෙන් වේදනා සංඥා සකකර්මය දෙක ගෙන "ද්වෙ ඛඤ්ඤා" යනුවෙන් සංඝාර විඤ්ඤාසකකර්මයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි.

(2) "ද්වෙ ඛඤ්ඤා" යනුවෙන් වේදනා සංඝාරසකකර්මයන් ගෙන "ද්වෙ ඛඤ්ඤා" යනුවෙන් සංඥා විඤ්ඤාසකකර්මයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි.

(3) "ද්වෙ ඛඤ්ඤා" යනුවෙන් වේදනා විඤ්ඤාසකකර්මයන් ගෙන "ද්වෙ ඛඤ්ඤා" යනුවෙන් සංඥා සංඝාරසකකර්මයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි.

(4) "ද්වෙ ඛඤ්ඤා" යනුවෙන් සංඥා සංඝාරසකකර්මයන් ගෙන "ද්වෙ ඛඤ්ඤා" යනුවෙන් විඤ්ඤාසකකර්මයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි.

(5) "ද්වෙ ඛඤ්ඤා" යනුවෙන් සංඥා විඤ්ඤාසකකර්මයන් ගෙන "ද්වෙ ඛඤ්ඤා" යනුවෙන් වේදනා සංඝාරසකකර්මයන් ගන්නා එක්වාරයෙකි.

(6) "ද්වෙ ඛඤ්ඤා" යනුවෙන් සංඝාර විඤ්ඤාසකකර්මයන් ගෙන, "ද්වෙ ඛඤ්ඤා" යනුවෙන් වේදනා සංඥාසකකර්මයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි. මෙසේ දුකචාර සයක් වේ. මෙසේ ඵකක වාර සතරක් ද නිකචාර සතරක් ද දුකචාර සයක් ද වීමෙන් සකකර්මවාර තුදසක් වේ.

කුසලපදවසාන වාරයට අනතුරුව අබ්‍යාකත පදවසාන වාරය වදල සේක. එ ද විථි අනුවාද වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් විථිය පළමුකොට වදල සේක. කෙසේද? යත්, "කුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා" යනුවෙනි. විථියට අනතුරුව අනුවාදය වදල සේක. කෙසේ ද? යත්, "කුසලෙ ඛඤ්ඤා පටිච්ච විතසමුට්ඨානං රූපං" යනුවෙනි.

පදාර්ථ.

කුසලං ධම්මං පටිච්ච, එක්ච ඉපදීම් වශයෙන් කුසල ධර්මය නිසා: අඛණ්ඩතො ධම්මො, අවිඤ්ඤා ධර්මය: හේතුපට්ඨයා, හේතු ප්‍රත්‍යයෙන්: උප්පජ්ජති, උපදී.

අභිධෙයාර්ථ.

"කුසලං ධම්මං පටිච්ච අඛණ්ඩතො ධම්මො උප්පජ්ජති හේතු පට්ඨයා" යන අනුවාද පාලියෙහි "අඛණ්ඩතො ධම්මො " යන කතීයපාඨයෙන් පඤ්ඤාචාර්යාදීන්ගේ භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ කුසල් සිත් එක්විසූ ය, වෛතසික අවස්ථා ය යන අවස්ථා වූ සමූහ වූ ද නාමරූපයෙන් නිසා උපදනා විතර්කරූප සංඛ්‍යාත ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. "හේතු පට්ඨයා" යන පාඨයෙන් විතර්කරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්ඤාචාර්යාදීන්ගේ උපදනා එක්විසි කුසල විතර්කයන් ගෙන් ද්විතීකයක් සිත්වල ඇති අලෝභ අදෝස දෙක ය, ත්‍රිතීකයක් සිත්වල ඇති අලෝභ අදෝස අමෝභ තුන යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ගේ හේතු ශක්තිය ලැබේ.

සාක්ෂි වාර.

අනුවාදපාලියෙහි සාක්ෂිවාර දෙසියවිසිපසෙකි. ඒ මෙසේ ය. පට්ඨමහාභූතවිතර්කරූපයන්හි වාර පසළොස්සෙකි. ආපෝමහාභූත විතර්කරූපයන්හි වාර පසළොස්සෙකි. තේජෝමහාභූත විතර්කරූපයන්හි වාර පසළොස්සෙකි. වායෝමහාභූත විතර්කරූපයන්හි වාර පසළොස්සෙකි. පට්ඨ ආපෝ තේජෝ මහාභූත විතර්කරූපයන්හි වාර පසළොස්සෙකි. ආපෝ තේජෝ වායෝ මහාභූත විතර්කරූපයන්හි වාර පසළොස්සෙකි. තේජෝ වායෝ පට්ඨ මහාභූත විතර්කරූපයන්හි වාර පසළොස්සෙකි. වායෝ පට්ඨ ආපෝ මහාභූත විතර්කරූපයන්හි වාර පසළොස්සෙකි. පට්ඨ ආපෝ මහාභූත -පෙ- වාර පසළොස්සෙකි. පට්ඨ තේජෝ මහාභූත -පෙ- වාර පසළොස්සෙකි. පට්ඨ වායෝ -පෙ- වාර පසළොස්සෙකි. ආපෝ තේජෝ -පෙ- වාර පසළොස්සෙකි. ආපෝ වායෝ -පෙ- වාර පසළොස්සෙකි. තේජෝ වායෝ -පෙ- වාර පසළොස්සෙකි. පට්ඨ ආපෝ තේජෝ වායෝ මහාභූත විතර්කරූපයන්හි වාර පසළොස්සෙකි. මෙසේ සාක්ෂිවාර දෙසිය විසිපසක් වේ.

පට්ඨමහාභූත විතර්කරූපයන්හි වාර පසළොස් මෙසේ ය. එහි ඒකකවාර සතරෙකි. තිකකවාර සතරෙකි. දුකකවාර සයෙකි. චතුෂ්කකවාර එකකි. මෙසේ පට්ඨමහාභූත විතර්කරූපයන්හි වාර පසළොස්සක් වේ.

එහි ඒකක වාර සතර මෙසේ ය. "කුසලෙ ඛණ්ඩෙ පටිච්ච චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං" යන අනුවාද පාලියෙහි කුසලෙ ඛණ්ඩෙ යනුවෙන් වේදනාසාක්ෂ්‍යය ගෙන, චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං යනුවෙන් පඨවිමහාභූත චිත්තජරූපයන් ගන්නා එක්වාරයෙකි. කුසලෙ ඛණ්ඩෙ යනුවෙන් සංඥාසාක්ෂ්‍යය ගෙන චිත්තසමුට්ඨානං රූපං යනුවෙන් පඨවි මහාභූත චිත්තජ රූපයන් ගන්නා එක්වාරයෙකි. කුසලෙ ඛණ්ඩෙ යනුවෙන් සංස්කාරසාක්ෂ්‍යය ගෙන, චිත්තසමුට්ඨානං රූපං යනුවෙන් පඨවිමහාභූත චිත්තජරූපයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි. කුසලෙ ඛණ්ඩෙ යනුවෙන් විඥානසාක්ෂ්‍යය ගෙන, චිත්තසමුට්ඨානං රූපං යනුවෙන් පඨවිමහාභූත චිත්තජරූපයන් ගන්නා ඒකවාරයෙකි. මෙ සේ එක්කවාර සතරක් වේ.

තිකවාර සතර මෙසේය. කුසලෙ ඛණ්ඩෙ යනුවෙන් වේදනා සංඛාරයන් ගෙන, චිත්තසමුට්ඨානං රූපං යනුවෙන් පඨවිමහාභූත චිත්තජරූපයන් ගන්නා එක්වාරයෙකි. කුසලෙ ඛණ්ඩෙ යනුවෙන් සංඥා සංඛාර විඤ්ඤාණයන් ගෙන චිත්තසමුට්ඨානං රූපං යනුවෙන් පඨවිමහාභූත චිත්තජරූපයන් ගන්නා එක්වාරයෙකි. කුසලෙ ඛණ්ඩෙ යනුවෙන් සංඛාර විඤ්ඤාණ වේදනාවන් ගෙන චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං යනුවෙන් පඨවි මහාභූත චිත්තජරූපයන් ගන්නා එක් වාරයකි. කුසලෙ ඛණ්ඩෙ යනුවෙන් විඤ්ඤාණ වේදනා සංඛාරයන් ගෙන චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං යනුවෙන් පඨවිමහාභූත චිත්තජරූපයන් ගන්නා එක්වාරයෙකි. මෙසේ තිකවාර සතරක් වේ.

දුකවාර සය මෙසේ ය. කුසලෙ ඛණ්ඩෙ යනුවෙන් වේදනා සංඛාරයන් ගෙන, චිත්තසමුට්ඨානං රූපං යනුවෙන් පඨවිමහාභූත චිත්තජ රූපයන් ගන්නා එක්වාරයෙකි. කුසලෙ ඛණ්ඩෙ යනුවෙන් වේදනා සංඛාරයන් ගෙන චිත්තසමුට්ඨානං රූපං යනුවෙන් පඨවිමහාභූත චිත්තජ රූපයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි. කුසලෙ ඛණ්ඩෙ යනුවෙන් වේදනා විඤ්ඤාණයන් ගෙන, චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං යනුවෙන් පඨවි මහාභූත චිත්තජරූපයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි. කුසලෙ ඛණ්ඩෙ යනුවෙන් සංඥා සංඛාරයන් ගෙන, චිත්තසමුට්ඨානං රූපං යනුවෙන් පඨවි මහාභූත චිත්තජරූපයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි. කුසලෙ ඛණ්ඩෙ යනුවෙන් සංඥා විඤ්ඤාණයන් ගෙන, චිත්තසමුට්ඨානං රූපං යනුවෙන් පඨවිමහාභූත චිත්තජරූපයන් ගන්නා එක්වාරයෙකි. කුසලෙ ඛණ්ඩෙ යනුවෙන් සංඛාර විඤ්ඤාණයන් ගෙන චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං යනුවෙන් පඨවි මහාභූත චිත්තජ රූපයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි. මෙසේ දුකවාර සයක් වේ.

කුසලෙ ඛණ්ඩෙ යනුවෙන් වේදනා සංඛාර විඤ්ඤාණයන් ගෙන චිත්තසමුට්ඨානං රූපං යනුවෙන් පඨවිමහාභූත චිත්තජරූපයන්

ගන්නා වාරය වතුඤ්ඤා වාරය ය. මෙ සේ පට්ඨමහාභූත චිත්තජ රූපයන්හි සාක්ෂිවාර පසළොස්ක් වේ. ආපෝ මහාභූත චිත්තජ රූපාදීන් ගේ සාක්ෂිවාර විභාගය උක්තානුසාරයෙන් දත යුතු.

අඛ්‍යාතපදවසාන වාරයට අනතුරු ව කුසලාඛ්‍යාත පදවසාන වාරය වදළ සේක. විථි අනුවාද විභාගය කරනු. කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ව අඛ්‍යාතනො ව ධම්මා උප්පජ්ජන්ති හෙතුපට්ඨයා, කුසලං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච නයො ඛණ්ඩා චිත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං -පෙ- චිත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං.

පදාථි.

කුසලං ධම්මං පටිච්ච, එක් ව ඉපදීම් වශයෙන් කුශල ධර්මය නිසා: කුසලො ව, කුසල වූ ද: අඛ්‍යාතනො ව, අඛ්‍යාතන වූ ද: ධම්මා, ධර්මයෝ: හෙතුපට්ඨයා, හේතුප්‍රත්‍යයයෙන්: උප්පජ්ජන්ති, උප්දිත්: කුසලං, කුසල වූ: එකං ඛණ්ඩං, එක්සාක්ෂියක්: පටිච්ච, එක් ව ඉපදීම් වශයෙන් නිසා: නයො ඛණ්ඩා, සාක්ෂියෝ නිදෙනක් ද: චිත්තසමුට්ඨානං, සිතින් උපදනා වූ: රූප ඤච, රූපය ද, උපදී: සෙස්ස දත යුතු ය.

අභිධෙයාථි.

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ව අඛ්‍යාතනො ව ධම්මා උප්පජ්ජන්ති හෙතුපට්ඨයා යන අනුවාද පාලියෙහි "කුසලො ව අඛ්‍යාතනො ව ධම්මා" යන කතී:පාඨයෙන් පඤ්චවේකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ කුසල් සිත් එක්විස්ස ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමසාක්ෂියන් නිසා උපදනා වූ කුසල්සිත් එක් විස්ස ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමසාක්ෂියෝ ය, ඔවුන් නිසා උපදනා චිත්තජරූපයෝ ය යන ධර්මයෝ ලැබෙත්. 'හෙතුපට්ඨයා' යන පාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තසාක්ෂියන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන එක්විසි කුශල චිත්තයන් ගෙන් ද්විතේක චිත්තයන් හි ඇති අලෝභ අදෝස යන හේතු දෙකිහිද, ත්‍රිතේක චිත්තයන්හි ඇති අලෝභ අදෝස අමෝහ යන හේතු තුනෙහි ද ඇති හේතු ශක්තිය ලැබේ.

සාක්ෂි වාර.

එහි අනුවාද පාලියෙහි සාක්ෂිවාර දෙසිය දසයකි. ඔවුහු නම් පට්ඨ මහාභූත චිත්තජ රූපයන්හි වාර කුදුසය, ආපෝ මහාභූත චිත්තජ රූපයන්හි වාර කුදුස ය, තේජෝ මහාභූත චිත්තජ රූපයන්හි වාර කුදුස ය, වායෝ මහා භූත චිත්තජ රූපයන්හි වාර කුදුස ය, පට්ඨ ආපෝ තේජෝ මහාභූත චිත්තජ රූපයන්හි වාර කුදුස ය, ආපෝ තේජෝ වායෝ මහාභූත චිත්තජ

රූපයන්හි වාර තුදුස ය, තේජෝ වායෝ පඨවි මහාභූත චිත්තජරූපයන්හි වාර තුදුස ය, වායෝ පඨවි ආපෝ මහාභූත චිත්තජරූපයන්හි වාර තුදුස ය, පඨවි ආපෝ මහාභූත චිත්තජරූපයන්හි වාර තුදුස ය. පඨවි තේජෝ මහාභූත චිත්තජ රූපයන්හි වාර තුදුස ය, පඨවි වායෝ මහාභූත චිත්තජරූපයන්හි වාර තුදුස ය, ආපෝ තේජෝ මහාභූත චිත්තජ රූපයන්හි වාර තුදුස ය, ආපෝ වායෝ මහාභූත චිත්තජ රූපයන්හි වාර තුදුසය. තේජෝ වායෝ මහාභූත චිත්තජ රූපයන්හි වාර තුදුසය. පඨවි ආපෝ තේජෝ වායෝ මහාභූත චිත්තජරූපයන්හි වාර තුදුස ය යන මොහු ය.

ඵකකවාර සතරය, තිකවාර සතර ය, දුකවාර සය යයි පඨවි මහාභූත චිත්තජරූපයෙහි වාර තුදුසක් වේ.

(1) "එකං ඛණං පටිච්ච තයො ඛණා චිත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං" යන අනුවාද පාලියෙහි එකං ඛණං යනුවෙන් වේදනාසංකෘතිය ගෙන "තයො ඛණා චිත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං" යනුවෙන් සඤ්ඤා සංකාර විඤ්ඤාණ පඨවි මහාභූත චිත්තජරූපයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි.

(2) "එකං ඛණං" යනුවෙන් සංඥාසංකෘතිය ගෙන "තයො ඛණා චිත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං" යනුවෙන් සංකාර විඤ්ඤාණ වේදනා පඨවි මහාභූත චිත්තජ රූපයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි.

(3) "එකං ඛණං" යනුවෙන් සංකාරසංකෘතිය ගෙන, "තයො කණ්ඨා චිත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං" යනුවෙන් විඤ්ඤාණ වේදනා සඤ්ඤා පඨවි මහාභූත චිත්තජරූපයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි.

(4) "එකං ඛණං" යනුවෙන් විඤ්ඤාණසංකෘතිය ගෙන, "තයො ඛණා චිත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං" වේදනා සඤ්ඤා සංකාර පඨවි මහාභූත චිත්තජරූපයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි. මෙසේ පඨවි මහාභූත චිත්තජරූපයෙහි වාර සතරක් වේ.

(1) "තයො ඛණෙ පටිච්ච එකො ඛණො චිත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං" යන අනුවාද පාලියෙහි "තයො ඛණෙ" යනුවෙන් වේදනා සඤ්ඤා සංකාරයන් ගෙන "එකො ඛණො චිත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං" යනුවෙන් විඤ්ඤාණ පඨවි මහාභූත චිත්තජරූපයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි.

(2) "තයො ඛණෙ යනුවෙන් සඤ්ඤා සංකාර විඤ්ඤාණයන් ගෙන "එකො ඛණො චිත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං" යනුවෙන් වේදනා පඨවි මහාභූත චිත්තජරූපයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි.

(3) "තයො ඛඤ්ඤා" යනුවෙන් සඬාර විඤ්ඤාණ වේදනාවන් ගෙන, "එකො ඛඤ්ඤා චිත්තසමුට්ඨාන ඤා රූපං" යනුවෙන් සඤ්ඤා පටිච්ඡේදනාභූත චිත්තජරූපයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි.

(4) "තයො ඛඤ්ඤා" යනුවෙන් විඤ්ඤාණ වේදනා සඤ්ඤාවන් ගෙන, 'එකො ඛඤ්ඤා චිත්තසමුට්ඨාන ඤා රූපං' යනුවෙන් සඬාර පටිච්ඡේදනාභූත චිත්තජරූපයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි. මෙසේ තිකචාර සතරක් වේ.

(1) "ද්වෙ ඛඤ්ඤා පටිච්ඡේදනෙ ඛඤ්ඤා චිත්තසමුට්ඨාන ඤා රූපං" යන අනුචාර පාලියෙහි "ද්වෙ ඛඤ්ඤා" යනුවෙන් වේදනා සඤ්ඤා දෙක ගෙන, ද්වෙ ඛඤ්ඤා චිත්තසමුට්ඨාන ඤා රූපං යනුවෙන් සඬාර විඤ්ඤාණ පටිච්ඡේදනාභූත චිත්තජරූපයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි.

(2) "ද්වෙ ඛඤ්ඤා" යනුවෙන් වේදනා සඬාර දෙක ගෙන, "ද්වෙ ඛඤ්ඤා චිත්තසමුට්ඨාන ඤා රූපං" යනුවෙන් විඤ්ඤාණ සඤ්ඤා පටිච්ඡේදනාභූත චිත්තජරූපයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි.

(3) "ද්වෙ ඛඤ්ඤා" යනුවෙන් වේදනා විඤ්ඤාණයන් ගෙන, "ද්වෙ ඛඤ්ඤා චිත්තසමුට්ඨාන ඤා රූපං" යනුවෙන් සඤ්ඤා සඬාර පටිච්ඡේදනාභූත චිත්තජරූපයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි.

(4) "ද්වෙ ඛඤ්ඤා" යනුවෙන් සඤ්ඤා සඬාර දෙක ගෙන, "ද්වෙ ඛඤ්ඤා චිත්තසමුට්ඨාන ඤා රූපං" යනුවෙන් වේදනා විඤ්ඤාණ පටිච්ඡේදනාභූත චිත්තජරූපයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි.

(5) "ද්වෙ ඛඤ්ඤා" යනුවෙන් සඤ්ඤා විඤ්ඤාණයන් ගෙන, "ද්වෙ ඛඤ්ඤා චිත්තසමුට්ඨාන ඤා රූපං" යනුවෙන් වේදනා සඬාර පටිච්ඡේදනාභූත චිත්තජරූපයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි.

(6) "ද්වෙ ඛඤ්ඤා" යනුවෙන් සඬාර විඤ්ඤාණයන් ගෙන, "ද්වෙ ඛඤ්ඤා චිත්තසමුට්ඨාන ඤා රූපං" යනුවෙන් වේදනා සඤ්ඤා පටිච්ඡේදනාභූත චිත්තජරූපයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි. මෙසේ දුකචාර සයක් වේ.

මෙසේ ඵ්කකචාර සතරක් ද තිකචාර සතරක් ද දුකචාර සයක් ද වීමෙන් පටිච්ඡේදනාභූත චිත්තජරූපයෙහි ඤාතචාර තුදුසක් වේ. ආපෝ මහාභූත චිත්තජරූපාදියෙහි ඤාතචාරයන් වුක්කානුසාරයෙන් යොදා විඤ්ඤා කරනු.

කුසල පද වාරයට අනතුරු ව අකුසල පද වාරය වදළ සේක. එ ද අකුසලපදවසාන වාර අඛණ්ඩකපදවසාන වාර අකුසලාඛණක

පදවසාන චාර වශයෙන් තෙවැදෑරුම් වේ. එයින් අකුසලපදවසාන චාරය පළමු කොට වදළ සේක. එ ද වීථි අනුවාද වශයෙන් තෙවැදෑරුම් වේ. එයින් වීථිය පළමු කොට වදළ සේක. කෙසේ ද ? යත් "අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හේතුපට්ඨයා" යනුවෙනි. වීථියට අනතුරු ව අනුවාද ය වදළ සේක. කෙසේ ද? යත්, "අකුසලං එකං ඛණං -පෙ-ඛණා" යනුවෙනි.

අභිධෙයාථී

"අකුසලං-පෙ-හේතුපට්ඨයා" යන අනුවාද පාලියෙහි "අකුසලො ධම්මො" යන කතීෂ් පාඨයෙන් අකුසල් සිත් දෙළොස ය, වෛතසික සන්විස්සය යන අවයව නාමසංකර්මයන් නිසා උපදනා වූ අකුසල් සිත් දෙළොස ය, මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හැර වෛතසික සන් විස්ස ය, යන අවයව නාමස්කර්මයෝ ලැබෙත්. හේතුපට්ඨයා යන පාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තස්කර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන දෙළොස් අකුසල චිත්තයන් ගෙන් ලෝහමූල චිත්තයෙහි ලෝහ මෝහ දෙක ය, දෝසමූල චිත්තයෙහි දෝස මෝහ දෙක ය, මෝහමූල චිත්තයෙහි මෝහය ය යන හේතු ධර්මයන් ගේ හේතු ශක්තිය ලැබේ. (අනුවාද පාලියෙහි ස්කර්මචාර තුළසෙකි. ඒවා කුසල පදයෙහි කී පරිදි දත යුතු ය.)

අකුසල පදවසාන චාරයට අනතුරු ව අඛණකත පදවසාන චාරය වදළ සේක. වීථි අනුවාද විභාගය කරනු. "අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අඛණකතො ධම්මො උප්පජ්ජති හේතු පට්ඨයා, අකුසලෙ ඛණේ පටිච්ච චිත්තසම්මුච්චානං රූපං"

අභිධෙයාථී.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අඛණකතො ධම්මො උප්පජ්ජති හේතු පට්ඨයා යන අනුවාද පාලියෙහි අඛණකතො ධම්මො යන කතීෂ් පාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා වූ අකුසල් සිත් දෙළොස ය, වෛතසික සන්විස්සය ය යන සමූහ නාමසංකර්මයන් නිසා උපදනා චිත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපට්ඨයා යන පාඨයෙන් චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා වූ දෙළොස් අකුසල චිත්තයන් ගෙන් ලෝහමූල චිත්තයෙහි ලෝහ මෝහ දෙක ය, දෝසමූල චිත්තයෙහි දෝස මෝහ දෙක ය, මෝහමූල චිත්තයෙහි මෝහය යන හේතු ධර්මයන් ගේ හේතු ශක්තිය ලැබේ. (සංකර්මචාර දෙසිය විසිපසකි. ඒවා කුසලාඛණකත පද චාරයේ දැක් වූ පරිදි විස්තර කරනු.)

අඛ්‍යාතපදවසාන වාරයට අනතුරුව අකුසලාඛ්‍යාත පදවසාන වාරය වදළ සේක. වීථි අනුවාද විභාගය කරනු. "අකුසලං ධම්මං පටිච්චං -පෙ- ද්වෙ ඛණ්ඩෙ පටිච්චං ද්වෙ ඛණ්ඩා විත්ත සමුට්ඨාන ඤා රූපං" පදවී කියනු.

අභිධෙයාථී.

වීථිපාලියෙහි "අකුසලො ව අඛ්‍යාතනො ව ධම්මා" යන කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ අකුසල් සිත් දෙළොස ය, චෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව නාමසංකර්මයන් නිසා උපදනා අකුසල් සිත් දෙළොස ය, මෝහ මූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත චෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව නාමසංකර්මයෝ ය, ඔවුන් නිසා උපදනා විත්තජරූපයෝ ය යන මොව්හු ලැබෙත්. හේතුපට්ඨයා යන පාඨයෙන් සම්ප්‍රසූක්තසංකර්මයන්ට හා විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ දෙළොස් අකුසල විත්තයන් ගෙන් ලෝහ මූල විත්තයන්හි ඇති ලෝහ මෝහ දෙක ය, ද්වේෂමූල විත්තයන්හි ඇති දෝස මෝහ දෙක ය, මෝහමූල විත්තයන්හි ඇති මෝහය ය යන හේතු ධර්මයන් ගේ හේතුගතකර්මය ලැබේ. (සංකර්මවාර දෙසිය දසයකි. ඒවා කුසල පදයෙහි මෙන් දත යුතු ය.)

අකුසලපදයට අනතුරු ව අඛ්‍යාතපදය වදළ සේක. එහි ඇත්තේ අඛ්‍යාතපදවසානවාර වශයෙන් එක් වාරයෙකි. එය වීථි අනුවාද වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් වීථිය පළමු කොට වදළ සේක. එනම් "අඛ්‍යාතනං ධම්මං අඛ්‍යාතනො ධම්මො උප්පජ්ජති හේතුපට්ඨයා" යනු යි. වීථියට අනතුරු ව අනුවාදය වදළ සේක. එනම් "විපාකාඛ්‍යාතනං කිරිමා-ඛ්‍යාතනං එකං ඛණ්ඩං පටිච්චං-පෙ-කට්ඨනා රූපං උපාදයරූපං" යනු යි.

අභිධෙයාථී.

"අඛ්‍යාතනං ධම්මං පටිච්චං අඛ්‍යාතනො ධම්මො" යනාදි පාඨයෙන් දැක්වෙන අව්‍යාකෘත ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි ශුඛරූප වශයෙන් නෙවැදෑරුම් වේ. එයින් ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි "අඛ්‍යාතනො ධම්මො" යන කතීපාඨයෙන් සහේතුක විපාක සිත් එක්විස්ස ය, සහේතුක ක්‍රියා සිත් සන්තොළොස ය චෛතසික අවනිසය යන අවයව නාමසංකර්මයන් නිසා උපදනා වූ සහේතුක විපාක සිත් එක් විස්ස ය සහේතුක ක්‍රියා සිත් සන්තොළොස ය චෛතසික අවනිස ය යන අවයව නාමසංකර්මයෝ ය, ඔවුන් උපදවන විත්තජරූපයෝ ය යන මොව්හු ලැබෙත්. "හේතුපට්ඨයා" යන පාඨයෙන් සම්ප්‍රසූක්තසංකර්මයන්ට ද සම්ප්‍රසූක්තසංකර්මයන්ට හා විත්තජරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන සහේතුක විපාක සිත් එක්විස්ස ය

සහේතුක ක්‍රියා සිත් සතොලොස ය යන මොවුන් ගෙන් ද්විභේතුක චිත්තයන්හි ඇති අලෝභ අදෝස දෙක ය ත්‍රිභේතුක චිත්තයන්හි ඇති අලෝභ අදෝස අමෝභ තුන ය යන හේතුධර්මයන් ගේ හේතු ශක්තිය ලැබේ. ඥානචාර දෙසිය දසයකි. (ඉහත කී පරිදි විස්තර කරනු.)

ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි "අබ්‍යාකතො ධමේමා" යන කතීපාඨයෙන් සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි සිත් සතොලොස ය වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමඥානාධිපති හා හෘදය ව්‍යාප්ත වූ ද නිසා උපදනා වූ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි සතොලොස ය වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමඥානාධිපති ය, කම්ම-රූපයෝ ය යන මොවුන් ලැබෙත්. "හේතුපට්ඨයා" යන පාඨයෙන් සමුප්ප්‍රසන්නාධිපති ද සමුප්ප්‍රසන්නාධිපති හා කම්මරූපයන් ද ප්‍රත්‍යය වන සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි සතොලොසෙහි ද්විභේතුක චිත්තයන්හි ඇති අලෝභ අදෝස දෙකින් ද ත්‍රිභේතුක චිත්තයන්හි ඇති අලෝභ අදෝස අමෝභයන් ගේ ද හේතු ශක්තිය ලැබේ.

ඥානචාර.

ඥානචාර දෙසිය සතළිසකි. අවයව නාමඥානාධිපති චාරදෙසිය දසයකි, අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමඥානාධිපති චාර පසළොස්කි, හෘදය ව්‍යාප්ත චාර පසළොස්කි, මේ සේ ඥානචාර දෙසිය සතළිසක් වේ. අවයව නාමඥානාධිපති චාර දෙසිය දසය පට්ඨ මහාභූත කට්ඨකාරූපයන්හි චාරතුළු ය යනාදීන් උක්තානුසාරයෙන් විභාජන කරනු. පට්ඨ මහාභූත කට්ඨකාරූපයන්හි ඵකකචාර සතර ද තිකචාර සතර ද දුකචාර සය ද විභාජන කරනු. ආපෝ මහාභූත කට්ඨකාරූපාදියෙහි චාරයන් ද එසේ ම විභාජන කරනු. චාර දෙසිය දසය ලැබෙනු ඇත.

අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමඥානාධිපති ඵකක චාර සතරක් ද තිකචාර සතරක් ද දුකචාර සයක් ද චතුක්කචාරයක් ද විමෙත් චාර පසළොස්කි වේ.

(1) "බ්‍රහ්ම පටිච්ච වත්ත" යන අනුවාද පාලියෙහි "බ්‍රහ්ම" යනුවෙන් වේදනාව ගෙන "වත්ත" යනුවෙන් හෘදය ව්‍යාප්ත ගන්නා එක් චාරයෙකි. (2) "බ්‍රහ්ම" යනුවෙන් සංකෘතිය ගෙන, "වත්ත" යනුවෙන් හෘදය ව්‍යාප්ත ගන්නා එක් චාරයෙකි. (3) "බ්‍රහ්ම" යනුවෙන් සංකාරය ගෙන, "වත්ත" යනුවෙන් හෘදය ව්‍යාප්ත ගන්නා එක් චාරයෙකි. (4) "බ්‍රහ්ම" යනුවෙන් විකල්පය ගෙන, "වත්ත" යනුවෙන් හෘදය ව්‍යාප්ත ගන්නා එක් චාරයෙකි. මේ සේ ඵකක චාර සතරක් වේ.

(1) "ඛ්‍යෙ" යනුවෙන් වේදනා සංකෘත සංකාරයන් ගෙන, "ච්ඡු" යනුවෙන් හෘදය ව්‍යුහව ගන්නා එක් වාරයෙකි. (2) "ඛ්‍යෙ" යනුවෙන් සංකෘත සංකාර විකෘතයන් ගෙන, "ච්ඡු" -පෙ- එක් වාරයෙකි. (3) "ඛ්‍යෙ" යනුවෙන් සංකාර විකෘතයන් වේදනාවන් ගෙන, "ච්ඡු" -පෙ- එක් වාරයෙකි. (4) "ඛ්‍යෙ" යනුවෙන් විකෘතයන් වේදනා සංකෘතවත් ගෙන, ච්ඡු-පෙ- එක් වාරයෙකි. මෙසේ තිකවාර සතරක් වේ.

(1) "ඛ්‍යෙ" යනුවෙන් වේදනා සංකෘතවත් ගෙන, ච්ඡු එක් වාරයෙකි. (2) "ඛ්‍යෙ" යනුවෙන් වේදනා සංකාරයන් ගෙන, ච්ඡු එක් වාරයෙකි. (3) ඛ්‍යෙ යනුවෙන් වේදනා විකෘතයන් ගෙන, "ච්ඡු" එක් වාරයෙකි. (4) "ඛ්‍යෙ" යනුවෙන් සංකෘත සංකාරයන් ගෙන, "ච්ඡු" එක් වාරයෙකි. (5) "ඛ්‍යෙ" යනුවෙන් සංකෘත විකෘතයන් ගෙන, "ච්ඡු" එක් වාරයෙකි. (6) "ඛ්‍යෙ" යනුවෙන් සංකාර විකෘතයන් ගෙන, "ච්ඡු" යනුවෙන් හෘදය ව්‍යුහව ගන්නා එක් වාරයෙකි. මෙසේ දුකවාර සයක් වේ.

"ඛ්‍යෙ" යනුවෙන් වේදනා සංකෘත සංකාර විකෘතයන් ගෙන, "ච්ඡු" යනුවෙන් හෘදය වස්තුව ගන්නා වාරය වතුකක වාරය ය. මෙසේ අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමයානන්ති යානවාර පසළොස් වේ.

ඒකකවාර සතරක් ද තිකවාර සතරක් ද දුකවාර සයක් ද වතුකක වාරයක් ද වීමෙන් හෘදය ව්‍යුහවෙහි යානවාර පසළොස්වකි. "ච්ඡුං පටිච්ච ඛ්‍යා" යන අනුවාද පාලියෙහි "ච්ඡුං" යනුවෙන් හෘදය ව්‍යුහව ගෙන, "ඛ්‍යා" යනුවෙන් පිළිවෙළින් වේදනාදි යාන සතර ගැනීමෙන් හෘදය ව්‍යුහව පිළිබඳ ඒකක වාර වේ.

"ච්ඡුං" යනුවෙන් හෘදය ව්‍යුහව ගෙන, "ඛ්‍යා" යනුවෙන් වේදනා සංකෘත සංකාර තුන ද, සංකෘත සංකාර විකෘතයන් තුන ද, සංකාර විකෘතයන් වේදනා තුනද විකෘතයන් වේදනා සංකෘත තුන ද, ගැනීමෙන් තිකවාර සතර වේ.

"ච්ඡුං" යනුවෙන් හෘදය වස්තුව ගෙන "ඛ්‍යා" යනුවෙන් වේදනා සංකෘත දෙක ද, වේදනා සංකාර දෙක ද, වේදනා විකෘතයන් දෙක ද, සංකෘත සංකාර දෙක ද, සංකෘත විකෘතයන් දෙක ද, සංකාර විකෘතයන් දෙක ද පිළිවෙළින් ගැනීමෙන් හෘදය ව්‍යුහවෙහි දුකවාර සය වේ.

"ච්ඡුං" යනුවෙන් හෘදය ව්‍යුහව ගෙන "ඛ්‍යා" යනුවෙන් නාමයානන්ති සතර ම ගැනීමෙන් හෘදය ව්‍යුහවෙහි වතුකකවාරය වේ. මෙ සේ හෘදය ව්‍යුහවෙහි යානවාර පසළොස් වේ. මෙ සේ අවයව නාමයානන්ති

වාර පසළොස්සක් ද, හෘදය වයානුවෙහි වාර පසළොස්සක්ද වීමෙන් ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි ඤානධාරා දෙසිය සතළිසක් වේ.

ශුචිරූපවාරයෙහි "අභ්‍යාකතො ධම්මො" යන කථිකපාඨයෙන් පඤ්ච-
චෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරූපවිපාක අරහත්තව්‍යුති වර්ජිත
කුශලා කුශල සහේතුක විපාක සහේතුක ක්‍රියා නාමඤ්ඤායෙන් නිසා
උපදනා වූ සහේතුක චිත්තජ මහාභූතයෝ ය, සහේතුක පඤ්චචෝකාර ප්‍රතිසන්ධි
තෙළෙස හා උපදනා සහේතුක කම්ම මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා
උපදනා වූ භූත රූප සහිත වූ සහේතුක චිත්තජ උපාදයරූපයෝ ය
සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ම උපාදය රූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත ධම්මෝ
ලැබෙත්. "හේතු පට්ඨයා" යන පාඨයෙන් පඤ්චචෝකාර භූමියෙහි උපදනා
අවස්ථාවෙහි වූ කුශලා කුශල සහේතුක විපාක සහේතුක ක්‍රියා චිත්තයන්හි
ඇති ලෝභ මෝහ ය, දෝස මෝහය, මෝහය ය, අලෝභ අදෝස ය,
අලෝභ අදෝස අමෝහ ය යන හේතූන් ගේ හේතු ශක්තිය ලැබේ.

චිත්තජ මහාභූතයන්හි පසළොස් වාරයක් ද කම්ම මහාභූතයන්හි
පසළොස් වාරයක් ද වීමෙන් එහි ඤානධාරා නිසිකි. ඒකක වාර සතරක්
ද නිකචාර සතරක් ද දූකචාර සයක් ද චතුෂ්ක වාරයක් ද වීමෙන්
චිත්තජ මහාභූතයන්හි ඤානධාරා පසළොස්සක් වේ.

"එකං මහාභූතං පට්ඨිව්‍ය නයො මහාභූතා" යන අනුවාද පාලියෙහි
"එකං මහාභූතං" යනුවෙන් පට්ඨි මහාභූතය ගෙන "නයො මහා භූතා"
යනුවෙන් ආපෝ තේජෝ වායෝ මහාභූතයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි.
(2) "එකං මහාභූතං" යනුවෙන් ආපෝ මහාභූතය ගෙන "නයො මහාභූතා"
යනුවෙන් තේජෝ වායෝ පට්ඨි මහාභූතයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි.
(3) "එකං මහාභූතං" යනුවෙන් තේජෝ මහාභූතය ගෙන, "නයෝ
මහාභූතා" යනුවෙන් වායෝ පට්ඨි ආපෝ මහාභූතයන් ගන්නා එක්
වාරයෙකි. (4) "එකං මහාභූතං" යනුවෙන් වායෝ මහාභූතය ගෙන,
"නයෝ මහාභූතා" යනුවෙන් පට්ඨි ආපෝ තේජෝ මහා භූතයන් ගන්නා
එක් වාරයෙකි. මෙසේ ඒකකවාර සතරක් වේ.

"නයෝ මහභූතෙ පට්ඨිව්‍ය එකං මහාභූතං" යන අනුවාද පාලියෙහි
"නයො මහාභූතෙ" යනුවෙන් පට්ඨි ආපෝ තේජෝ මහාභූතයන් ගෙන
"එකං මහා භූතං" යනුවෙන් වායෝ මහාභූතය ගන්නා එක් වාරයෙකි.
"නයෝ මහාභූතෙ" යනුවෙන් ආපෝ තේජෝ වායෝ මහාභූතයන් ගෙන
එකං මහාභූතං යනුවෙන් පට්ඨි මහාභූතය ගන්නා එක් වාරයෙකි.
(3) "නයො මහාභූතෙ" යනුවෙන් තේජෝ වායෝ පට්ඨි මහාභූතයන් ගෙන,
"එකං මහාභූතං" යනුවෙන් ආපෝ මහාභූතය ගන්නා එක් වාරයෙකි.

(4) නයො මහාභූතෙ යනුවෙන් වායෝ පඨවි ආපෝ මහාභූතයන් ගෙන, එකං මහාභූතං යනුවෙන් තේජෝ මහාභූතය ගන්නා එක්-වාරයෙකි. මෙ සේ තිකචාර සතරක් වේ.

ද්වෙ මහාභූතෙ පටිච්ච ද්වෙ මහාභූතා යන අනුවාද පාලියෙහි

- (1) "ද්වෙ මහාභූතෙ" යනුවෙන් පඨවි ආපෝ මහා භූතයන් ගෙන ද්වෙ මහාභූතා යනුවෙන් තේජෝ වායෝ මහාභූතයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි.
- (2) "ද්වෙ මහාභූතෙ" යනුවෙන් පඨවි තේජෝ මහාභූතයන් ගෙන, "ද්වෙ මහාභූතා යනුවෙන් ආපෝ වායෝ මහාභූතයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි.
- (3) "ද්වෙ මහාභූතෙ" යනුවෙන් පඨවි වායෝ මහාභූතයන් ගෙන, ද්වෙ මහාභූතා යනුවෙන් ආපෝ වායෝ මහාභූතයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි.
- (4) "ද්වෙ මහාභූතෙ" යනුවෙන් ආපෝ තේජෝ මහාභූතයන් ගෙන, ද්වෙ මහාභූතා යනුවෙන් පඨවි වායෝ මහාභූතයන් ගන්නා එක්වාරයෙකි.
- (5) "ද්වෙ මහාභූතෙ" යනුවෙන් ආපෝ වායෝ මහාභූතයන් ගෙන, "ද්වෙ මහාභූතා" යනුවෙන් පඨවි තේජෝ මහාභූතයන් ගන්නා එක්වාරයෙකි.
- (6) 'ද්වෙ මහාභූතෙ' යනුවෙන් තේජෝ වායෝ මහාභූතයන් ගෙන 'ද්වෙ මහාභූතා යනුවෙන්' පඨවි ආපෝ මහාභූතයන් ගන්නා එක්වාරයෙකි. මෙසේ දුකචාර සයක් වේ.

"මහාභූතෙ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං උපාදය රූපං" යන අනුවාද පාලියෙහි "මහාභූතෙ" යනුවෙන් මහාභූත සතර ගෙන, "චිත්තසමුට්ඨානං රූපං" යනුවෙන් උපාදයරූප ගන්නා වාරය චතුෂ්කචාරය ය. මෙසේ එකකචාර සතරක් ද තිකචාර සතරක් ද දුකචාර සයක් ද චතුෂ්කචාරයක් ද වීමෙන් චිත්තජ්‍යාමහාභූතයන්හි ස්කන්ධවාර පසළොස්සක් වේ. කම්ප-මහාභූතයන්හි ද එ සේම පසළොස්වාරයක් වීමෙන් ශුඛරූපයන්හි ස්කන්ධ වාර තිසක් වේ. මෙසේ ප්‍රචාන්ති කාලයෙහි වාර දෙසිය දසයක් ද ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි වාර දෙසිය සතළිසක් ද ශුද්ධ රූපයෙහි වාර තිසක් ද වීමෙන් අඛණ්ඩත වාරයෙහි ස්කන්ධවාර සාරසිය අසූවක් වේ.

අඛණ්ඩතපදවාරයට අනතුරු ව කුසලාඛණ්ඩත පද වාරය වදළ සේක. එය අඛණ්ඩතපදවසානවාර වශයෙන් එක් වාරයෙකි. එය වීථි අනුවාද වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් වීථිය පළමු කොට වදළ සේක. එනම්- "කුසලංකුච අඛණ්ඩතකුච ධම්මං පටිච්ච අඛණ්ඩතො ධම්මො උපපජ්ජති හෙතෙපට්ඨයා" යනුයි. වීථියට අනතුරු ව අනුවාදය වදළ සේක. එනම් "කුසලෙ ඛණ්ඩෙ ච මහාභූතෙ ච පටිච්ච චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං" යනු යි. කුසලෙ ඛණ්ඩෙ ච මහාභූතෙව පටිච්ච, එක්ව ඉපදීම් වශයෙන් කුසලස්කන්ධයන් හා මහාභූතයන් නිසා: චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං, චිත්තසමුට්ඨානරූපය උපදී, යන අර්ථ යි.

අභිධෙයාථී

කුසල ඤාති -පෙ- හේතුපට්ඨයා යන අනුචාද පාලියෙහි 'අඛ්‍යාතනො ධම්මො' යන කතීෂ්ඨාපාදයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ කුසල්සිත් එක්විස්ස ය, වෛතසික අට නිස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසංකර්මයන් හා මහාභූතයන් නිසා උපදනා චිත්තජ රූපයෝ ලැබෙත්. හේතු පට්ඨයා යන පාදයෙන් චිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ එක්විසි කුසල චිත්තයන් ගේ අලෝභ අදෝස යන හේතු දෙකය අලෝභ අදෝස අමෝභ යන හේතු තුන යන මොවුන් ගේ හේතුශක්තිය ලැබේ. සාක්ෂිවාර දෙසිය විසිපසෙකි. (කුසලපදයේ අඛ්‍යාතන පදවසාන වාරයෙහි මෙන් සාක්ෂිවාර විභාගය දත යුතු ය. කම්පදයෙන් සාක්ෂිවාරයන් හා මහාභූතයන් ගැනීම පමණක් එහි වෙනස ය.)

කුසලාඛ්‍යාතනපදවාරයට අනතුරු ව අකුසලාඛ්‍යාතන පද වාරය වදල සේක. -පෙ- අකුසල ඤාති අඛ්‍යාතන ඤාති ධම්මං පට්ඨව අඛ්‍යාතනො ධම්මො උපපජ්ජති හේතු පට්ඨයා" යනුයි. -පෙ- "අකුසලෙ -පෙ- චිත්තසමුට්ඨානං රූපං" යනුයි.

අභිධෙයාථී.

"අඛ්‍යාතනො ධම්මො" යන කතීෂ්ඨාපාදයෙන් අකුසල් සිත් දෙළොසය වෛතසික සිත්විස්සය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසංකර්මයන් හා මහාභූතයන් නිසා උපදනා චිත්තජ රූපයෝ ලැබෙත්. 'හේතු පට්ඨයා' යන පාදයෙන් චිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ දෙළොස් අකුසලචිත්තයන්හි ඇති ලෝභාදී හේතුන්ගේ හේතු ශක්තිය ලැබේ. ස්කන්ධවාර දෙසිය විසි පසෙකි.

හේතු ප්‍රත්‍යය විභවවාරය නිමි.

විශේෂ කරුණු

පට්ඨානවාරයා ගේ ආදියෙහි හේතුප්‍රත්‍යය සමබන්ධයෙන් දැක්වුණු ප්‍රශ්න එකුත්පනසෙන් මේ විස්සූපිතවාරයේ විසඳා වදරා තිබෙන්නේ ප්‍රශ්න තවයක් පමණකි. ඉතිරි ප්‍රශ්න සතළිස විසඳා තැන. ඒවා විසඳන හොත් විසඳිය යුත්තේ "නුපපජ්ජති" කියා ය. දැක්විය යුතු ධර්මයක් නො ලැබෙන ඒ ප්‍රශ්න විසඳීමෙන් දේශනය දික්වීම මිස විශේෂ ප්‍රයෝජනයක් නැති බැවින් දැක්විය යුතු ධර්ම ඇති ප්‍රශ්න තවය පමණක් විසඳා තිබේ. ඉදිරියෙහි විස්සූපිත වාරය ඇත්තේ මේ ක්‍රමයෙන් ම ය.

"කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතු පට්ඨයා" යන්නෙහි තේරුම කුශලධර්මයන් හා එක්ව උපදනා වූ කුශල ධර්මය හේතුප්‍රත්‍යයෙන් උපදී ය යනු යි. සෝමනස්ස සහගත ඤාණසම්පයුතත අසඬ්ඛාරික කුසල සිත උපදින්නේ වෛතසික තෙතිසක් ද සමග ය. අවයව සූතිසක් ඇත්තා වූ ඒ ධර්මරාශියට අයත් ධර්මසියල්ල ම අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් කුශලයන් සමගම උපදී. ඒවායේ උත්පත්තියට ඒ සමූහයට අයත් හේතූන් ප්‍රත්‍යය වන බැවින් ඒ ධර්මයෝ අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් කුශලධර්ම සමග ම හේතු ප්‍රත්‍යයෙන් උපදිති. ඒ කුශලධර්මයන් ගේ උත්පත්තියට තවත් උපකාරක ධර්ම තවත් නැත්තේ නොවේ. මේ දේශනය කරනු යේ ඒ අනෙක ප්‍රත්‍යයන් ගෙන් හේතු ප්‍රත්‍යය පමණක් දක්වීමටය. ඒ ධර්ම තවත් ප්‍රත්‍යයන් ගේ උපකාරයක් නැති ව හේතු ප්‍රත්‍යයෙන් ම උපදිය යි නො ගත යුතු ය.

"කුසලං ධම්මං පටිච්ච" යනාදි පාලියෙහි "පටිච්ච" යනු අටුවා වෙති විසාර කර තිබෙන්නේ එහි "පටි" යනු සද්ශාරීය දෙන පදයක් ය, "ඉච්ච" යනු ගමනාරීය දෙන පදයක් ය කියා ය. එසේ ගන්නා කල්හි පටිච්ච යන්නට අළු කිය යුත්තේ 'සමාන බවට පැමිණ' ය කියා ය. අටුවාවේ සැටියට සම්පූර්ණ පාඨයට පද්ධි කියයුත්තේ මෙසේ ය.

කුසලං, කුසල් වූ: ධම්මං, ධර්මය හා: පටිච්ච, (එක්ව ඉපදීමේ වශයෙන්) සමාන බවට පැමිණ: කුසලො, කුසල් වූ: ධම්මො, ධර්මය: උප්පජ්ජති, උපදී: හේතුපට්ඨයා, (එසේ උපදනා ධර්මය) හේතුප්‍රත්‍යයෙන් (උපදී.)

"වකඛු ඤච පටිච්ච රූපෙ ව උප්පජ්ජති වකඛු විඤ්ඤාණං, හෙතුං පටිච්ච සම්භූතා හෙතු හඬගා නිරුජ්ඣති" යනාදීන්හි "පටිච්ච" යනු වෙන් දැක්වෙන්නේ කාරණාරීය ය. බුරුම සන්නයෙහි ඒ අර්ථය ගෙන කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුශල ධර්මය නිසා කියා ද අටුවාවෙහි දැක්වෙන ක්‍රමයට ද යන දෙයාකාරයෙන්ම අළු කියා තිබේ. අටුවාවෙහි සමාන භාවයට පැමිණීම යි කියා තිබෙන්නේ ද අන් ක්‍රමයකින් සමාන භාවයකට පැමිණීමකට නොව එක්ව ඉපදීමෙන් සමාන බවට පැමිණීමට ය. සමූහ වශයෙන් උපදනා රූපා රූප ධර්මයන් ගෙන් එක් එක් ධර්මයක ම ඉපදීම ඒ ඒ ධර්ම හා එක් ව උපදනා අත්‍ය රූපා රූප ධර්මයන් ගේ ඉපදීමට උපකාරයක් වේ. (පටිච්ච යනුවෙන් කියැවෙන අදහස ද ඒ උපකාරකත්වය ය, එබැවින් අළුකීමේ පහසුව ද සලකා අප විසින් "කුසලං ධම්මං පටිච්ච, එක් ව ඉපදීමේ වශයෙන් කුසලධර්මය නිසාය" යි පද්ධි දක්වන ලදී.

"කුසලො ධමමො" යන කතීපාඨයේ අභිධෙයාථී දැක්වීමේදී අවයව නාමසාකෘතියන් නිසා උපදනා අවයව නාමසාකෘතියෝ ය යි කියනුයේ නාමසාකෘතිය සතර ම එකවර ප්‍රත්‍යය භාවයෙන් හා ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත භාවයෙන් නො ගත හැකි බැවිනි. එකට බැඳී එකවර උපදින්නා වූ නාමසාකෘතියන් ගෙන් එක් කොටසකට අනික් කොටස ද අනික් කොටසට ඒ කොටස ද ප්‍රත්‍යය වේ. එබැවින් ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත භාවය අවයව වශයෙන් කියනු ලැබේ.

(2) ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය විභවිචාරය.

හේතුප්‍රත්‍යය විභවිචාරයට අනතුරු ව ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය විභවිචාරය වදල සේක. එහි ද කුසලපද අකුසලපද අඛණ්ඩක පද වශයෙන් වාර කුතක් ඇත්තේ ය. එයින් කුසලපද වාරය පළමු කොට වදල සේක. කුසලපදවසාන වාර වශයෙන් එය එක් වාරයක් ම වේ. එ ද විථි අනුවාද වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. විථිය පළමු කොට වදල සේක. එනම් - "කුසලං ධමමං පට්ටං -පෙ- ආරම්භණ පට්ටයා" යනු යි. එයට අනතුරු ව අනුවාදය වදල සේක. එනම්. "කුසලං එකං ඛණ්ඩං -පෙ- ද්වේ ඛණ්ඩා" යනු යි. පද්ධි පෙර සේ කියනු.

අභිධෙයාථී

"කුසලො ධමමො" යන කතීපාඨයෙන් කුසල් සිත් එක්විස්සය, වෛතසික අටතිස්සය යන අවයව නාමසාකෘතියන් නිසා උපදනා කුසල් සිත් එක්විස්සය වෛතසික අටතිස්සය යන අවයව නාමසාකෘතිය වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ලැබෙත්. "ආරම්භණ පට්ටයා" යන හේතු පාඨයෙන් කුසල් සිත් එක්විස්සට ප්‍රත්‍යය වන අභීන්මාගී අභීන්ඵල වර්ජිත සිත් සත්අස්සව ය වෛතසික දෙපතස ය අටවිසිරූප ය තිවණ ය ප්‍රඥප්තිය ය යන අධාරම්භණ ධර්මයන් ගේ ආරම්භණ ප්‍රත්‍යයන්තිය ලැබේ.

විසාර වශයෙන් මෙසේ ය. මහාකුසල ඥානවිප්‍රසූකක සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන ලොකික සිත් එක් අස්සව ය, වෛතසික දෙපතස ය, අටවිසිරූපය ය ප්‍රඥානිය යන අධාරම්භණය ය; මහාකුසල ඥානසම්ප්‍රසූකක සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන අභීන්මාගී අභීන්ඵල වර්ජිත සිත් සත්අස්සව ය, වෛතසික දෙපතස ය, අටවිසිරූප ය, තිච්ඡාණය ය, ප්‍රඥානිය ය යන අධාරම්භණය ය; දිබ්බවක්ඛ කුසලාභික්ඛාදාට ප්‍රත්‍යය වන දුරප්‍රතිව්ජනන ස්නිග්ධ සුක්කම වතීමාන රූපාරම්භණය ය, දිබ්බසෝත කුසලාභික්ඛාදාට ප්‍රත්‍යය වන දුරුත්තිව්ජනන ස්නිග්ධ සුක්කම වතීමාන ශබ්දාරම්භණය ය, ඉද්ධිවිධ කුසලාභික්ඛාදාට ප්‍රත්‍යය වන පාදක රූපාවචර කුසල

පඤ්චමධ්‍යානය හා ශතසහශ්‍රාදි නිර්මිත රූපයෝ ද යන මධාරමමණය ය; වෙනෝපරිය කුසලාභික්ඛාදිවට ප්‍රත්‍යය වන ඉක්කන් සන්දිනයේ පටන් අනාගත සන්දිනය දක්වා කාලයෙහි කාලත්‍රයට අයත් වූ අතීන්මාගී අතීන්ඵල වර්ජිත සිත් සන්අසුච ය වෛතසික දෙපනස ය යන ධාරීරමමණය ය, පුබ්බෙතිවාසානුස්සති කුසලාභික්ඛාදිවට ප්‍රත්‍යය වන පෙර ජාතිවලට අයත් අතීන්මාගී අතීන්ඵල වර්ජිත සිත් සන්අසුච ය වෛතසික දෙපනස ය රූප අටවිස්ස ය යන පඤ්චකායකය හා ඒ පඤ්චකායකය අනු ව දන යුතු වූ නිවන ය නාමගෝත්‍රාදි ප්‍රඥප්තිහුද යන මධාරමමණය ය, යථාකමමුපග කුසලාභික්ඛාදිවට ප්‍රත්‍යය වන අතීත වූ ලෝකික කුසලාකුල කම් සංඛ්‍යාත ධාරීරමමණය ය, අනාගතංස කුසලාභික්ඛාදිවට ප්‍රත්‍යය වන අනාගත වූ අතීන්මාගී අතීන්ඵල වර්ජිත සිත් සන්අසුච ය වෛතසික දෙපනස ය රූප අටවිස්ස ය යන පඤ්ඤාකායකය ය ඒ පඤ්චකායකානුසාරයෙන් දනගුණ වූ නිවිණ නාමගෝත්‍රාදිහුද යන මධාරමමණය ය, රූපාවචර ප්‍රථම ධ්‍යාන කුසලයට ප්‍රත්‍යය වන කසිත දාය ය, අගුහ දාය ය, ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස ප්‍රඥප්තිය ය කෝශාදි කොට්ඨාශ ප්‍රඥප්තිය ය මෙතනා කරුණා මුදිතා යන බ්‍රහ්මචිහාරයන්ට අරමුණු වන අප්‍රමාණ සත්ත්ව ප්‍රඥප්තිය ය යන පස්විසි ප්‍රඥප්ති වූ ධාරීරමමණය ය, රූපාවචර ද්විතීයධ්‍යාන තෘතීය ධ්‍යාන චතුර්ථධ්‍යාන කුසලයන්ට ප්‍රත්‍යය වන කසිණ දාය ය ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස ය මෙතනා කරුණා මුදිතා යන බ්‍රහ්මචිහාරයන්ට අරමුණු වන අප්‍රමාණ සත්ත්ව ප්‍රඥප්තිය ය යන ප්‍රඥප්ති තුදස වූ ධාරීරමමණය ය, රූපාවචර පඤ්චමධ්‍යාන කුසලයට ප්‍රත්‍යය වන කසිණ දාය ය ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස ප්‍රඥප්තිය ය උපේක්ෂා බ්‍රහ්මචිහාරයට අරමුණු වන අප්‍රමාණ සත්ත්ව ප්‍රඥප්ති ය යන ප්‍රඥප්ති දෙළොස වූ ධාරීරමමණය ය, ආකාශානකුසලායතන කුසලයට අරමුණු වන කිසුණු උගුලා ලබන ආකාශප්‍රඥප්තිය වූ ධාරීරමමණය ය, වික්ඛාණකුසලායතන කුසලයට ප්‍රත්‍යය වන වතීමාන හවයේ ද අතීත හවයේ ද ස්වසන්නාතයෙහි ඇති වූ ආකාශානකුසලායතන කුසලය වූ ධාරීරමමණය ය, ආකිකුසලායතන කුසලයට ප්‍රත්‍යය වන ආකාශානකුසලායතන කුසලයා ගේ නාස්තිභාව ප්‍රඥප්තිය වූ ධාරීරමමණය ය, තේවසක්ඛා නාසක්ඛායතන කුසලයට ප්‍රත්‍යය වන වතීමාන අතීත හවයන්හි ස්වසන්නාතයෙහි උපන් ආකිකුසලායතන කුසලය වූ ධාරීරමමණය ය, ලෝකෝත්තර මාගී සිත් සන්තරට ප්‍රත්‍යය වන නිවිණ සංඛ්‍යාත ධාරීරමමණය ය යන මොවුන් ගේ ආරමමණ ප්‍රත්‍යය ශක්තිය 'ආරමමණ පට්ටයා' යන හේතු පාඨයෙන් ලැබේ. සාක්කචාර තුදසෙකි. (හේතුප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් විසාර කරනු.)

කුසලපද වාරයට අනතුරු ව අකුසලපද වාරය වදල සේක. විභාග කරනු. "අකුසලං ධම්මං -පෙ- ඛණ්ඩා" අකුසලො ධම්මො යන කතීපාඨයෙන් අකුසල් සිත් දෙළොස ය වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව නාමසාක්ෂාත්වයන් නිසා උපදනා අකුසල් සිත් දෙළොස ය වෛතසික සත්විස්ස ය යන නාමසාක්ෂාත්වයෝ ලැබෙත්, ආරම්භපට්ඨයා යන හේතුපාඨයෙන් ලොකික සිත් එක් අස්සව ය, වෛතසික දෙපනය ය, රූප අටවිස්ස ය, ප්‍රඥාපනිය ය යන අධාරමමණ ධර්මයන් ගේ ආරම්භ අන්තිය ලැබේ. සාක්ෂාත්වාර කුදුසෙකි.

අකුසල පදවාරයට අනතුරු ව අවසානන පද වාරය වදල සේක. විභාග කරනු. "අවසානනං ධම්මං පට්ඨවි -පෙ- ඛණ්ඩා"

අභිධෙයාපී

ප්‍රවිෂ්ටි කාලයෙහි "අවසානනො ධම්මො" යන කතීපාඨයෙන් විපාකසිත් සතිස ය, ක්‍රියා සිත් විස්ස ය, වෛතසික අට නිස ය යන අවයව නාමසාක්ෂාත්වයන් නිසා උපදනා වූ විපාක සිත් සතිස ය ක්‍රියාසිත් විස්ස ය වෛතසික අටනිස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්. ආරම්භපට්ඨයා යන හේතුපාඨයෙන් විපාකසිත් සතිසට හා ක්‍රියා සිත් විස්සට ප්‍රත්‍යය වන එකුත් අනු චිත්තය ය වෛතසික දෙපනය ය අටවිසි රූපය ය නිවන ය ප්‍රඥාපනිය ය යන අධාරමමණයන් ගේ ආරම්භ ප්‍රත්‍යය අන්තිය ලැබේ.

විස්තර වශයෙන් මෙසේ ය, වක්කුර් විභානද්වයට ප්‍රත්‍යය වන චතීමාන රූපාරම්භය ය, ග්‍රෝත විභාන -පෙ- චතීමාන අභිධර්මමණය ය, -පෙ- මනෝධාතුක්‍රියාවට ප්‍රත්‍යය වන චතීමාන පක්ඛාරම්භය ය, නදරම්භ එකොළොසට හා භසිනෝත්පාද චිත්තයට ප්‍රත්‍යය වන කාමසිත් සිවුපනය ය, වෛතසික දෙපනය අටවිසි රූපය ය යන අධාරමමණය ය, මහාක්‍රියා භානවිප්‍රසූත සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන ලොකික සිත් එක්අස්සව ය, වෛතසික දෙපනය ය රූප අටවිස්ස ය ප්‍රඥාපනිය ය යන අධාරමමණය ය, මහාක්‍රියා භාණසම්ප්‍රසූත සිත් සතරට හා මනෝද්වාරාවර්ජනයට ප්‍රත්‍යය වන එකුත් අනු චිත්තය ය වෛතසික දෙපනය ය අටවිසි රූපය ය නිවනය ය ප්‍රඥාපනිය ය යන අධාරමමණය ය, (දිබ්බවක්ඛු දිබ්බසෝත ක්‍රියා අභික්ඛාදාට අරමුණු ඉහත කී පරිදි ම ය, ඉධිවිධ ක්‍රියා අභික්ඛාදාට පාදක වූ රූපාවචර ක්‍රියා පක්ඛට්ඨානාද වෙනෝපරිය ක්‍රියා අභික්ඛාදාට එකුත් අනු චිත්තය ම ද අරමුණු වශයෙන් කිය යුතු ය. පුබ්බෙතිවාසානුස්සති අනාගතං ක්‍රියා අභික්ඛාදාට ද එ සේ ම එකුත් අනු චිත්තය ගත යුතු ය. යථාකමුපග ක්‍රියා අභික්ඛාදාට

කුශලා කුශල සියල්ල ම කිය යුතු ය. රූපාවචර විපාක ක්‍රියා විත්තයන්ගේ අරමුණු ද කුශලයෙහි මෙකි. සම්පූර්ණ කර කියනු.) ආකාසානක්ඛායනන විපාක ක්‍රියාවන්ට ප්‍රත්‍යය වන කසිණ උගුළා ලබන ආකාශ ප්‍රඥප්තිය වූ ධර්මාරමණය ය, විඤ්ඤාණක්ඛායනන විපාකයට ප්‍රත්‍යය වන අතීතභවයෙහි උපන් ආකාසානක්ඛායනන කුශලය වූ ධර්මාරමණය ය, විඤ්ඤාණක්ඛායනන ක්‍රියාවට අරමුණ වන වතීමාන අතීත භවයන්හි ආධ්‍යාත්මික සන්තානයෙහි ඇති වූ ආකාසානක්ඛායනන කුශලක්‍රියා දෙක වූ ධර්මාරමණය ය, ආකික්ඛායනන විපාක ක්‍රියා දෙකට ප්‍රත්‍යය වන ආකාසානක්ඛායනන කුශල ක්‍රියා දෙකෙහි අභාවය වූ නාස්තිභාව ප්‍රඥප්තිය වූ ධර්මාරමණය ය, තේවසක්ඛායනන විපාක සිතට ප්‍රත්‍යය වන අතීත භවයෙහි උපන් ආකික්ඛායනන කුසලය වූ ධර්මාරමණය ය, තේවසක්ඛායනන ක්‍රියා සිතට ප්‍රත්‍යය වන වතීමාන අතීත භවයන්හි ඒ සන්තානයෙහි උපන් ආකික්ඛායනන කුසල ක්‍රියා දෙක වූ ධර්මාරමණය ය, ඵලසිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන නිව්චාණය වූ ධර්මාරමණය ය, යන මොවුන් ගේ ආරමමණ ප්‍රත්‍යය ගතකිය "ආරමමණ පට්ටයා" යන හේතුපදයෙන් ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි "අබ්‍යාකතො ධමො" යන කතීපාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකුත් විස්ස ය, වෛතසික පත්තිස ය යන අවයව නාමසාධකයන් හා හෘදය වස්තුව ද නිසා උපදනා වූ ප්‍රතිසන්ධිසිත් එකුත්විස්ස ය වෛතසික පත්තිස ය යන අවයව වූ ද, සමුහ වූ ද, නාමසාධකයෝ ලැබෙත්. (නාමසාධකයන් නිසා ඉපදීම කියන කල්හි අවයව නාමසාධක ලැබේ. හෘදයවස්තුව නිසා ඉපදීම කියන කල්හි නාමසාධක සතර ම ලැබේ. අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසාධකයෝ යයි කියන ලද්දේ එහෙයිනි.) ආරමමණපට්ටයා යන හේතුපාඨයෙන් කම්ම කම්මිමිත්තය ගති නිමිත්තය යන ආරමමණයාගේ ආරමමණගතකිය ලැබේ. නොහොත් කාමප්‍රතිසන්ධි දශයට ප්‍රත්‍යය වන ඔට්ඨ්ථාරික මරණාසන්න ජවනයෙන් ගන්නාලද වතීමාන වූ ද අතීත වූ ද කාමසිත් සිවුපතස ය, වෛතසික දෙ පතසය, රූප අට්ඨස්ස ය, යන ධර්මයෝ, රූපාවචර ප්‍රතිසන්ධි පසට ප්‍රත්‍යය වන කසිණාදි පක්ඛායනන ප්‍රතිසන්ධියට ප්‍රත්‍යය වන ආකාශ ප්‍රඥප්තිය ය, විඤ්ඤාණක්ඛායනන ප්‍රතිසන්ධියට ප්‍රත්‍යය වන අතීත භවයෙහි ආධ්‍යාත්මික සන්තානයෙහි උපන් ආකාසානක්ඛායනන කුසලය ය, ආකික්ඛායනන ප්‍රතිසන්ධියට ප්‍රත්‍යය වන ආකාසානක්ඛායනන කුශලයා ගේ අභාවය වූ නාස්තිභාව ප්‍රඥප්තිය ය, තේවසක්ඛායනන ප්‍රතිසන්ධි නාමසාධකයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අතීතභවයෙහි උපන් ආකාසානක්ඛායනන කුශලය ය ආකික්ඛායනන

ප්‍රතිසන්ධියට ප්‍රත්‍යය වන ආකාසානක්ඛායනන කුසලයා ගේ අභාවය වූ නාස්තිභාව ප්‍රඥානිය ය, තෙවසක්ඛානාසක්ඛායනන ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අතිතභවයෙහි ආධ්‍යාත්මික සන්තානයෙහි භටගත් ආතික්ඛායනන කුසල ය යන මේ කම් කම්නිමිත්ත ගතිනිමිත්තය යි කියනු ලබන ඔධාරමමණ ධර්මයන් ගේ ආරමමණ ශක්තිය ලැබේ. සාන්ධිවාර එකුත් නිසකි. අවයව නාමසාන්ධියන්හි වාර තුදසෙකි. හෘදයවස්තුලෙහි වාර පසළොසෙකි.

ආරමමණප්‍රත්‍යය විහංගිකාරය නිමි.

(3) අධිපතිප්‍රත්‍යය විහංගිකාරය.

ආරමමණප්‍රත්‍යය විහංගිකාරයට අනතුරු ව අධිපතිප්‍රත්‍යය විහංගිකාරය වදල සේක. විහංග කරනු. කුසලං ධර්මං පටිට්ඨ -පෙ-ද්වෙ ඛණ්ඩා.

අභිධෙයාථී

"කුසලො ධර්මො" යන කතී? පාඨයෙන් අධිපතිප්‍රත්‍යය ලබන අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල් අවයව අධිපතිප්‍රත්‍යය නියමයෙන් ම ලැබෙන මහද්ගත කුසල නවය ය, මාහී සිත් සතරය ය, වෛතසික අට්ඨකිය ය යන අවයව නාමසාන්ධි වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. "අධිපති පටිට්ඨා" යන හේතුපාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන මහාකුසල කුසලවිප්‍රසූත සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කල යුතු වූ ලොකික කුසල් සිත් සතොළොස ය, ගරු කොට අරමුණු කරන්නා වූ මහා කුසලභූතසම්ප්‍රසූත සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කල යුතු වූ අතීතමාහී වර්ජිත කුසල් සිත් විස්ස ය හෙට්ඨිම ඵල සිත් තුන්‍ය නිව්භාණය ය යන ධර්මාරමමණය වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මයා ගේ ආරමමණාධිපති ප්‍රත්‍යය ශක්තිය ද, සම්ප්‍රසූතසාන්ධියන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහා කුසල සිත් අට ය, නියමයෙන් අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන මහද්ගත කුසල නවය ය, මාහී සිත් සතර ය, වෛතසික අට්ඨකිය ය යන මොවුන් ගේ එක් එක් විතනක්‍ෂණයක ලැබෙන අධිපති ධර්ම තුන් සතර අතුරෙන් එක් එක් වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ගේ සහජානාධිපති ශක්තිය ද ලැබේ. සාන්ධිවාර තුදසෙකි.

විශේෂ කරුණක්

ග්‍රහ්‍යය කෙටි විම සඳහා මින් ඉදිරියෙහි ඒ ඒ වාරවලට කුසලෙන කුසල, කුසලෙන අකුසල, කුසලෙන අභ්‍යාකත, කුසලෙන කුසලාභ්‍යාකත,

අකුසලෙන අකුසල, අඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකත යනාදි නාම භාවිතා කරනු ලැබේ. ඒවා සුචාර්යවරයන් භාවිතා කළ නාමයෝ ය.

කුසලෙන අඛ්‍යාකත චාරයෙහි "අඛ්‍යාකතො ධම්මො" යන කතී? පාඨයෙන් පැහැදිලිවේකාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල සිත් අට ය නියතයෙන් අධිපතිය ලැබෙන මහද්ගත ලෝකෝත්තර කුශල නවය යන අවයව වූ ද සමූහ වූද නාමසංකතියන් නිසා උපදනා සාධිපති චිත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. "අධිපති පට්ටයා" යන හේතු පාඨයෙන් පැහැදිලිවේකාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල සිත් අට ය නියතයෙන් අධිපති ලැබෙන මහද්ගත ලෝකෝත්තර කුශල තෙළෙස ය, වෛතසික අට්ඨිස ය යන මේ ධර්මයන්ගේ එක් එක් චිත්තසංස්කරණයක ඇති අධිපති ධර්ම තුන හා සතර අතුරෙන් එක් එක් අධිපති ධර්මයක සහජානාධිපති ශක්තිය ලැබේ. සංකතචාර දෙසිය විසිපසෙකි.

කුසලෙන කුසලාඛ්‍යාකත චාරයෙහි "කුසලො ච අඛ්‍යාකතෝ ච ධම්මො" යන කතී?පාඨයෙන් පැහැදිලිවේකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාකුසල සිත් අට ය, නියතයෙන් අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන මහද්ගත ලෝකෝත්තර කුශල තෙළෙසය, වෛතසික අට්ඨිස ය යන අවයව නාමසංකතියන් නිසා උපදනා වූ අධිපතිචිත ධර්මයෙන් අන්‍යවූ මහාකුසලසිත් අටය මහද්ගත ලෝකෝත්තර කුසල තෙළෙස ය, වෛතසික අට්ඨිස ය යන අවයව නාමසංකතියන් හා ඔවුන් නිසා උපදනා චිත්තජරූපයෝ ද ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් ආරම්භකාධිපති සහජානාධිපති ශක්තිහි ගත යුතු. සංකතචාර දෙසිය දසයෙකි.

අකුසලෙන අකුසල චාරයෙහි "අකුසලො ධම්මො" යන කතී?පාඨයෙන් අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමූල සිත් අට ය, දෝසමූල සිත් දෙක ය යන අවයව නාමසංකතියන් නිසා උපදනා වූ අධිපති චිත ධර්ම හැර ලෝහමූල සිත් අටය, දෝසමූල සිත් දෙක ය, විචිකිතසා වර්ජිත වෛතසික සච්ඡය ය යන අවයව නාමසංකත ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල සිත් අටට ප්‍රත්‍යය චිත ගරු කළ යුතු වූ ඉෂට නිෂ්පන්නජරූප අටොලොස ය ද්වේෂමූල සිත් දෙක ය, මෝහමූල සිත් දෙක ය, දූෂ්ඨගත කායවිඤාන ය යන මේ සිත් හැර ලෝකික සිත් සසැත්තූව ය, ද්වේෂ ඊෂ්ඨා මාත්ස්‍යයී කෝකාන්‍ය විචිකිතසා වර්ජිත වෛතසික පන්සාලිය ය යන මධාරම්මණ ධර්මයන් ගේ ආරම්භකාධිපති ශක්තිය ද, සම්ප්‍රසූත සංකතියන්ට ප්‍රත්‍යය චිත අධිපති ප්‍රත්‍යය ලබන අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමූල සිත් අට ය, ද්වේෂමූල සිත් දෙක ය, විචිකිතසා වර්ජිත වෛතසික

සවිස්ස ය යන මේ ධර්මයන් ගේ එක් එක් විෂයක ලැබෙන අධිපති තුනෙන් එකක් වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ගේ සහජානාධිපති ශක්තිය ද ලැබේ. ඥානධාර තුදසෙකි.

අකුසලෙන් අඛ්‍යාතන වාරයෙහි "අඛ්‍යාතනො ධමමො" යන කතීපථයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමූල සිත් අට ය ද්වේෂ මූල සිත් දෙක ය විචිකිත්සා වර්ජිත වෛතසික සවිස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ සාධිපති විෂතජරූප සංඛ්‍යාත ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්. හේතුපථයෙන් සාධිපති විෂතජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමූල සිත් අට ය - පෙ - සහජානාධිපති ශක්තිය ලැබේ. ඥානධාර දෙසිය විසි පසෙකි.

අකුසලෙන් අකුසල අඛ්‍යාතනයෙහි "අකුසලොව අඛ්‍යාතනො ව ධමමො" යන කතීපථයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමූල සිත් අට ය ද්වේෂමූල සිත් දෙක ය විචිකිත්සා වර්ජිත වෛතසික සවිස්ස ය යන අවයව නාමඥානධර්මයන් නිසා උපදනා අධිපතිධර්ම වර්ජිත ලෝහමූල සිත් අට ය දෝසමූල සිත් දෙක ය විචිකිත්සා වර්ජිත වෛතසික සවිස්ස ය යන අවයව නාමඥානධර්මයන් හා ඒ නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා සාධිපති විෂතජ රූපයෝ ද ලැබෙත්. හේතුපථයේ අභිධේය ඉහත කී පරිදි දන යුතු ය. ස්කන්ධධාර දෙසිය දසසෙකි.

අඛ්‍යාතනෙන් අඛ්‍යාතනයෙහි ප්‍රචින්නිකාලයෙහි "අඛ්‍යාතනො ධමමො" යන කතීපථයෙන් අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහා ක්‍රියා සිත් අට ය නියමයෙන් අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන මහද්ගත ක්‍රියා සිත් නව ය පලසිත් සතර ය වෛතසික අටනිස ය යන අවයව නාමඥානධර්මයන් නිසා උපදනා වූ අධිපති ධර්ම වර්ජිත වූ මහාක්‍රියා සිත් අට ය මහද්ගත ක්‍රියා නව ය පලසිත් සතර ය වෛතසික අටනිස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් හා ඒ නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා සාධිපති විෂතජරූපයෝ ද ලැබෙත්. හේතුපථයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන මහාක්‍රියා ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන අභින්නාභි අභින්නපල නිවාරණයෝ ය පලසිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන නිවාරණය ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ගේ ආරම්භකාධිපති ශක්තිය ද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ද සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධයන්ට හා විෂතජරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යයවන අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාක්‍රියා සිත් අට ය නියම යෙන් අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන මහද්ගත ක්‍රියා සිත් නව ය පලසිත් සතර ය වෛතසික

අටිතිස ය යන මොවුන් ගේ එක් එක් විත්තකෂණක ඇති අධිපති ධර්ම තුන සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ අධිපති ධර්මයන් ගේ සහජාතාධිපති ගතකිය ද ලැබේ. ස්කන්ධචාර දෙසිය දසයෙකි.

ශුඛරූපචාරයෙහි "අඛ්‍යාකතො ධමො" යන කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලබන අවස්ථාවෙහි වූ සාධිපති කුශලාකුශල විපාකක්‍රියා නාමසාක්‍යයෙන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන සාධිපති විත්තජ මහා භූතයන් නිසා උපදනා වූ භූත රූප සහිත වූ සාධිපති විත්තජ උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් සාධිපති විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ සාධිපති කුශලාකුශල විපාකක්‍රියා නාමසාක්‍යයන්හි ඇති අධිපති ධර්ම තුන සතර අතුරෙන් එක් එක් ධර්මයක් වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ගේ අධිපති ගතකිය ලැබේ. ස්කන්ධචාර පසළොස්කි.

කුසලාඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතයෙහි "අඛ්‍යාකතො" යන කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහා කුසල්සිත් අට ය. අධිපති ඵකාන්තයෙන් ලැබෙන මහද්ගතලෝකෝත්තර කුසල් තෙළෙස් ය වෛතසික අටිතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍යයන් හා මහාභූතයන් ද නිසා උපදනා වූ සාධිපති විත්තජරූප සංඛ්‍යාත ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ලැබෙත්. හේතු පාඨයේ අභිධේය කුසලෙන අඛ්‍යාකතයෙහි මෙති. ස්කන්ධචාර දෙසිය පස්විස්සෙකි.

අකුසලාඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතයෙහි "අඛ්‍යාකතො" යන කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමූල සිත් අට ය දවේෂමූල දෙසිත් ය විචිකිත්සා චර්ජිත වෛතසික සවිස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍යයන් හා මහාභූතයන් නිසා උපදනා වූ සාධිපති විත්තජරූප සංඛ්‍යාත ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත ධර්මයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයේ අභිධේය අකුසලෙන අඛ්‍යාකතයෙහි මෙති. (මේ චාර සයෙහි සහජාතාධිපතිය පමණක් ගැනේය යි ආචාර්යවරයෝ කියති. විමසිය යුතු.)

අධිපති ප්‍රත්‍යය විහංගය නිමි.

(4) අනන්තර ප්‍රත්‍යය විහංගය.

අනන්තර ප්‍රත්‍යය විහංගයෙහි කුසලෙන කුසලයෙහි "කුසලො ධමො" යන කතීපාඨයේ අභිධේය ආරම්භ ප්‍රත්‍යයෙහි මෙති. හේතු පාඨයෙන්

පශ්චිම පශ්චිම කුසල් සිත් එක්විස්සට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යවසාපනය හා මනෝද්වාරා වර්ජනය ය, අනතිම ජවන වර්ජිත සුචී සුචී ලෝකික කුශල ජවනයෝ ය යන මොවුන් ගේ අනන්තර ප්‍රත්‍යය ශක්තිය ලැබේ. නොහොත් මහාකුශල ප්‍රථමජවනයට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යවසාපනය හා මනෝද්වාරා-වර්ජනය ද්විතීය ජවනයට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථම ජවනය -පෙ- සන්නම ජවනයට ප්‍රත්‍යය වන ඡෛය ජවනය ය මහදගත කුශල සෝමනසස සහගත සිත් සතරට හා මාගී සෝමනසස සහගත සිත් සොළොසට ප්‍රත්‍යය වන ගෝත්‍රභූ චෝදන කෘත්‍යවත් මහා කුශල ප්‍රථමද්වි ය, මහදගත කුශල උපේක්ෂා සහගත සිත් පසට හා මාගී උපේක්ෂාසහගත සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන ගෝත්‍රභූ චෝදන කෘත්‍යවත් මහාකුශල තෘතීය ද්වි ය, සමාපජන වීථිනිති පශ්චිම පශ්චිම මහදගත කුශලයන්ට ප්‍රත්‍යය වන සුචී සුචී මහදගත චිත්තයෝ ය යන මොවුන් ගේ අනන්තර ශක්තිය ලැබේ. ඥානධාරා කුදුසෙකි.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි "අකුසලො ධමෙමා" යන කතීපාඨයෙන් (ආරම්භයෙහි මෙන් අභිධෙය ගත්තේය.) හේතුපාඨයෙන් දෙළොස් අකුසලයන් ගේ ප්‍රථම ජවනයට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යවසාපන මනෝද්වාරා වර්ජනයෝ ය, ද්විතීය ජවනයට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථම ජවනය ය, -පෙ- සන්නම ජවනයට ප්‍රත්‍යය වන ඡෛය ජවනය ය යන මොවුන් ගේ අනන්තර ශක්තිය ලැබේ. ඥානධාරා කුදුසෙකි.

අඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි අභිධෙය ආරම්භයෙහි මෙන් අවුලනු. හේතුපාඨයෙන් පශ්චිම පශ්චිම වූ විපාක ක්‍රියා නාමඥානධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අකුසල් සිත් දෙළොස් කුසල් සිත් එක්විස්ස ය යන මොවුන් ගේ අනතිම ජවනයෝ ය අතීත වෘත්ති වර්ජිත සුචී සුචී විපාක ක්‍රියා නාමඥානධර්මයෝ ය යන මොවුන් ගේ අනන්තර ශක්තිය ලැබේ.

විසාර වගයෙන් මෙසේ ය: "අඛ්‍යාකතො ධමෙමා" යන හේතුපාඨයෙන් ප්‍රථමභවාධින නාමඥානධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධි නාමඥානධර්මයෝ ය, ද්විතීයාදී පශ්චිම පශ්චිම භවාධින නාමඥානධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථමාදී සුචී සුචී භවාධින නාමඥානධර්මයෝ ය, ආචර්ජනාද්වි යට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චෝකාර භවාධිගුප්‍යවේද පසළොස් ය, මනෝද්වාරාවර්ජනයට ප්‍රත්‍යය වන අරූප භවාධිගුප්‍යවේද සතර ය, හසිනෝත්පාද මහා ක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යවසාපන මනෝද්වාරාවර්ජනයෝ ය, ද්විතීය ජවනයට ප්‍රත්‍යයවන ප්‍රථම ජවනය ය, -පෙ- සන්නම ජවනයට ප්‍රත්‍යයවන ඡෛය ජවනය ය, ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුසල ජවනයන් කෙරෙත් නදරම්භය වන කල්හි නදරම්භ ඵකොළොසට ද නො වන කල්හි භවාධින ඵකුත් විස්සට ද ප්‍රත්‍යය වන ලෝහමූල මෝහමූල

මහාකුශල අන්තිම ජවනයෝ ය, දෝසමූල ජවනයට අනතුරුව තදරමමණය වන කල්හි උපේක්ෂා තදරමමණ සයට ද, නො වන කල්හි කාමෝපේක්ෂා හවාඩා සයට ද ප්‍රත්‍යය වන ද්වේෂමූල අන්තිම ජවනය ය, හයිනෝත්තපාද ජවනය කෙරෙන් තදරමමණය වන කල්හි සෝමනස්ස තදරමමණ පසට ද නො වන කල්හි පඤ්චවෝකාර ත්‍රිභේතුක හවාඩා නවයට ද ප්‍රත්‍යය වන හයිනෝත්තපාද අන්තිම ජවනය ය, සෝමනස්ස සහගත මහාක්‍රියා ජවනයන් කෙරෙන් තදරමමණය වන කල්හි සෝමනස්ස තදරමමණ පසට ද නො වන කල්හි ත්‍රිභේතුක හවාඩා තෙළෙසට ද ප්‍රත්‍යය වන සෝමනස්ස මහාක්‍රියා අන්තිම ජවනය ය, මහාක්‍රියා උපේක්ෂා සහගත ජවන සතර කෙරෙන් තදරමමණය වන කල්හි උපේක්ෂා තදරමමණ සයට ද නො වන කල්හි ත්‍රිභේතුක හවාඩා තෙළෙසට ද ප්‍රත්‍යය වන මහාක්‍රියා උපේක්ෂා සහගත අන්තිම ජවනය ය, ද්විතීය තදරමමණයට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථම තදරමමණය ය, කාම හවාඩා දශයට ප්‍රත්‍යය වන ද්විතීය තදරමමණය ය, හෙට්ඨිමථල සෝමනස්ස සහගත සිත් දෙළොසට ප්‍රත්‍යය වන අනුලෝම කෘත්‍යවත් මහා කුශල ප්‍රථමද්වය ය, හෙට්ඨිම ථල උපේක්ෂා සහගත සිත් තුනට ප්‍රත්‍යය වන අනුලෝම කෘත්‍යවත් මහාකුශල තෘතීයද්වය ය, මහද්ගත ක්‍රියා සෝමනස්ස සහගත සිත් සතරට හා අභීතථල සෝමනස්ස සහගත සිත් සතරට ද ප්‍රත්‍යය වන ගෝත්‍රභූ අනුලෝම කෘත්‍යවත් මහාක්‍රියා ප්‍රථමද්වය ය, මහද්ගත උපේක්ෂා සහගත ක්‍රියා සිත් පසට හා අභීතථල උපේක්ෂා සහගත සිතට ද ප්‍රත්‍යය වන ගෝත්‍රභූ අනුලෝම කෘත්‍යවත් මහාක්‍රියා තෘතීය ද්වය ය, සමාපජ්ජන චීරිතහි පශ්චිම පශ්චිම මහද්ගත ක්‍රියා ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන සුචී සුචී මහද්ගත ක්‍රියාජවනයෝ ය, පඤ්චවෝකාර ත්‍රිභේතුක හවාඩා නවයට ප්‍රත්‍යය වන රූපාවචර කුශලක්‍රියා අන්තිම ජවනය ය, පඤ්චවෝකාර ත්‍රිභේතුක හවාඩා නවයට හා ආකාසානක්ඛායනත හවාඩායට ද ප්‍රත්‍යය වන ආකාසානක්ඛායනත කුශලක්‍රියා අන්තිම ජවනය ය, ත්‍රිභේතුක හවාඩා තෙළෙසට හා නිරෝධ සමාපත්තියෙන් නැගිටින අවසථාවෙහි ඇතිවන අනාගාමී අභීත ථල චිත්තයන්ට ද ප්‍රත්‍යයවන තේවසක්ඤා නාසක්ඤායනත කුශලක්‍රියා අන්තිම ජවනය ය, ශ්‍රෝතාපත්ති ථලයට ප්‍රත්‍යය වන ශ්‍රෝතාපත්ති මාගීයය -පෙ- අභීත ථලයට ප්‍රත්‍යය වන අභීතමාගීය ය ත්‍රිභේතුක හවාඩා තෙළෙසට ප්‍රත්‍යය වන ථලසිත් සතරය යන මොවුන් ගේ අන්තිම ජවනයෝ ය, මරණාසන්න කාලයෙහි තදරමමණයට අනතුරු ව ව්‍යුතිය වේ නම් කාමව්‍යුති දශයට ප්‍රත්‍යය වන ද්විතීය තදරමමණය ය, ජවනයට අනතුරුව ව්‍යුතිය වේ නම් ව්‍යුති යිත් එකුත්විස්සට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චම ජවනය ය, හවාඩායට අනතුරු ව ව්‍යුති එකුත් විස්සට ප්‍රත්‍යය වන හවාඩා එකුත්විස්සය යන මේ ප්‍රත්‍යය ධර්මයන්

ගේ අනන්තර ශක්තිය ලැබේ. (මෙය ප්‍රවෘත්ති කාලය වන බැවින් ව්‍යුතියෙන් කෙළවර වේ.) ස්කන්ධවාර තුදුසෙකි.

ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි කතීපදයේ අභිධේය ආරම්භයෙහි මෙනි. "අනන්තර පට්ටියා" යන හේතුපාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධි එකුත් විස්සට ප්‍රත්‍යය වන එකුත්විසි ව්‍යුතිචිත්තයන් ගේ අනන්තර ශක්තිය ලැබේ. නොහොත් කාමප්‍රතිසන්ධි දශයට ප්‍රත්‍යය වන ද්විතේනුකානේතුක ව්‍යුතිහ්‍ර ය. ප්‍රතිසන්ධි එකුත්විස්සට ප්‍රත්‍යය වන කාමත්‍රිතේතුක ව්‍යුතිය ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි සනොළොසට ප්‍රත්‍යය වන රූපාවචර ව්‍යුති පස ය කාමත්‍රිතේතුක ප්‍රතිසන්ධි සතරට හා අරූපප්‍රතිසන්ධි සතරට ප්‍රත්‍යය වන ආකාසානසංඛායනන ව්‍යුතිය ය, කාම ත්‍රිතේතුක ප්‍රතිසන්ධි සතරට හා විඤ්ඤාණසංඛායනන ආකිඤ්ඤායනන නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන ප්‍රතිසන්ධිනට ද ප්‍රත්‍යය වන විඤ්ඤාණසංඛායනන ව්‍යුතිය ය, කාමත්‍රිතේතුක ප්‍රතිසන්ධි සතරට හා ආකිඤ්ඤායනන නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන ප්‍රතිසන්ධිනට ප්‍රත්‍යය වන ආකිඤ්ඤායනන ව්‍යුතිය ය, කාමත්‍රිතේතුක ප්‍රතිසන්ධි සතරට හා නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන ප්‍රතිසන්ධියටද ප්‍රත්‍යයවන නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන ව්‍යුතිය ය යන මොවුන් ගේ අනන්තර ශක්තිය ලැබේ. ස්කන්ධවාර එකුත්විස්සෙකි. අනන්තර ප්‍රත්‍යය විභංගය නිමි. සමනන්තර විභංගය ද එසේම ය,

(6) සහජාත ප්‍රත්‍යය විභංගය.

සහජාත විභංගයෙහි කුසලෙන කුසලයෙහි කතීපාඨයේ අභිධේය අවුලනු. හේතුපාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන කුසල් සිත් එක්විස්ස ය චෛතසික අවනිසය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් ගේ සහජාත ශක්තිය ලැබේ. ස්කන්ධවාර තුදුසෙකි.

කුසලෙන අඛ්‍යාතනයෙහි "අඛ්‍යාතනො" යන කතීපාඨයේ අභිධේය ආරම්භයෙහි මෙනි. හේතුපාඨයෙන් චිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චචෝකාර භූමියෙහි උපදනා වූ කුසල් සිත් එක් විස්සය, චෛතසික අවනිස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් ගේ හා උපාදයරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මහාභූතයන් ගේ ද සහජාත ශක්තිය ලැබේ. ස්කන්ධවාර දෙසිය විසිපසෙකි.

කුසලෙන කුසලාඛ්‍යාතනයෙහි කතීපාඨයේ අභිධේය හේතු-වෙනි, මෙනි. හේතුපාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චචෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙනි වූ කුසල් සිත් එක්විස්ස ය, චෛතසික අවනිස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් ගේ ද ඔවුනොවුන්ට හා

උපාදයරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන සතර මහාභූතයන් ගේ ද සහජාත ගතීන් ය ලැබේ. ඤාත්‍යචාර දෙසිය දසයෙකි.

අකුසලෙන් අකුසලයෙහි කතීපාඨයේ අභිධෙය ආරම්භයෙහි මෙති. හේතුපාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන අකුසල් සිත් දෙලොස ය. චෛතසික සන්චිස්ස ය යන අවයව නාමඤ්ඤායෙන් ගේ සහජාත ගතීන් ලැබේ. ඤාත්‍යචාර තුදසෙකි. අකුසලෙන් අභ්‍යාකත චාරයෙහි අභිධෙය අවුලන.

අකුසලෙන් අකුසලාභ්‍යාකතයෙහි කතීපාඨයෙන් අකුසල් සිත් දෙලොස ය, චෛතසික සන්චිස්ස ය යන අවයව නාමඤ්ඤායෙන් නිසා උපදනා වූ අකුසල් සිත් දෙලොස ය චෛතසික සන්චිස්ස ය යන අවයව නාමඤ්ඤායෝ ය, ඔවුන් නිසා උපදනා චිත්තජරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයේ අභිධෙය අවුලන. ඤාත්‍යචාර දෙසිය දසයෙකි.

අභ්‍යාකතෙන් අභ්‍යාකත චාරයෙහි අභ්‍යාකතය ප්‍රචිතති ප්‍රතිසන්ධි ශුධිරූප වශයෙන් නෙවැදැරුම් වේ. ප්‍රචිතතිකාලයෙහි "අභ්‍යාකතො ධමමො" යන කතීපාඨයෙන් විපාක සිත් සතිස ය, ක්‍රියා සිත් චිස්ස ය. චෛතසික අටතිස ය අවයව නාමඤ්ඤායෙන් නිසා උපදනා විපාක සිත් සතිස ය, ක්‍රියා සිත් චිස්ස ය, චෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමඤ්ඤායෝ ය ඔවුන් නිසා උපදනා චිත්තජරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා චිත්තජරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන විපාක සිත් සතිස ය, ක්‍රියාසිත් චිස්ස ය, චෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමඤ්ඤායන්ගේ ද ඔවුනොවුන්ට හා උපාදයරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන මහාභූතයෝ ය යන මොවුන්ගේ සහජාත ගතීන් ලැබේ. ඤාත්‍යචාර දෙසිය දසයෙකි.

ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකුත් චිස්ස ය චෛතසික පත්තිස ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමඤ්ඤායෙන් හා හෘදය ව්‍යාච්ච ද නිසා උපදනා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකුත්චිස්ස ය, චෛතසික පත්තිස ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමඤ්ඤායෙන් හා කෘතන්තරාත්මයෝ ද යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා කෘතන්තරාත්මයෝ රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකුත්චිස්ස ය චෛතසික පත්තිස ය යන අවයව නාමඤ්ඤායෙන් ගේ ද ඔවුනොවුන්ට හා උපාදයරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මහාභූත සතරෙහි ද ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන

පඤ්චෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සායනං ගේ හා හෘදය වණුව ගේ ද සහජාත ශක්තිය ලැබේ, ස්කන්ධචාර දෙසිය සහස්‍රසිකි.

ඉතිරුපචාරයෙහි අඛ්‍යාතනො ධම්මො යන කතීපාඨයෙන් පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරුපවිපාක ද්විපඤ්චිඤාත අභිනතව්‍යුති වර්ජිත කුශලාකුශල විපාක ක්‍රියා නාමස්සායනං විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන විතර්ජ මහාභූතයෝ ය, පඤ්චෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස් හා උපදනා කම්ප මහාභූතයෝ ය, බාහිර මහාභූතයෝ ය, සෘතුප මහාභූතයෝ ය, ආහාරප මහා භූතයෝ ය අසංඤ සන්තති කම්ප මහාභූතයෝ ය, ප්‍රච්ඡන්ති කම්ප මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ භූතරූප සහිත වූ විතර්ජ ප්‍රතිසන්ධි කම්ප බාහ්‍ය ආහාරප සෘතුප අසංඤ සන්තති කම්ප ප්‍රච්ඡන්ති කම්ප උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. හේතු පාඨයෙන් විතර්ජරූපයන්ට හා ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරුපවිපාක ද්විපඤ්චිඤාත අභිනතව්‍යුති වර්ජිත කුශලාකුශල විපාකක්‍රියා නාමස්සායනං ය ඔවුනොවුන්ට හා උපාදය රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මහාභූතයෝ ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ගේ සහජාත ශක්තිය ලැබේ. ස්කන්ධචාර එකසියපසෙකි. විතර්ජ මහාභූතයන්හි චාර පසළොස්කි. ඉතිරි මහාභූත කොටස් සයෙහි ද එකක චාර පසළොස් බැගින් ම වීමෙන් එකසියපස වේ. කුසලාඛ්‍යාකත පද චාරයෙහි ද හේතුප්‍රත්‍යය අනු ව අභිධේය අවුලනු. හේතුපාඨයෙන් විතර්ජරූපයන් ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ කුසලසිත් එකවිස්ස ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්සායනං ය ඔවුනොවුන්ට හා උපාදය රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මහාභූතයෝ ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ගේ සහජාත ශක්තිය ලැබේ. කුසලාඛ්‍යාකත පද චාරය ද එසේ ම ය.

සහජාත විහඬය නිමි.

(7) අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය විහඬය.

අන්‍යෝන්‍ය විහඬයෙහි කුසලපද අකුසලපද චාර දෙක සහජාතයට සමාන ය. අඛ්‍යාතපද චාරයෙහි ප්‍රච්ඡන්තිකාලයෙහි නාමස්සායනං අභිධේය වශයෙන් අවුලනු. ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි "අඛ්‍යාතනො ධම්මො" යන කතීපාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකුත් විස්ස ය වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්සායනං හා හෘදය වණුව නිසා උපදනා ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකුත් විස්ස ය වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්සායනං හා හෘදය වණුව ද යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකුත් විස්ස ය

වෛතසික පන්තිස ය යන් අවයව නාමසාක්‍යයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චෝක්කාර ප්‍රතිසක්‍ය නාමසාක්‍ය හදය වසානු ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ගේ අන්‍යෝන්‍ය ශක්තිය ලැබේ. සාක්‍යචාර සිවුසාළසෙකි.

ශුඛිරූප චාරයෙහි කතීෂ්‍යායෙන් පඤ්චෝක්කාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්චිඥාන අභිනතවූත්ති වර්ජිත කුශලාකුශල විපාක ක්‍රියා නාමසාක්‍යයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන විත්තප මහාභූත යන් හා ප්‍රතිසක්‍ය කම්ප මහාභූතයෝය. බාහිර මහා භූතයෝ ය, ආභාරජ මහාභූතයෝය, සෘතුජ මහාභූතයෝ ය, අසංඤ්ජන්ත කම්ප මහාභූතයෝ ය, ප්‍රච්ඡන්ති කම්ප මහාභූතයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. හේතුපායයෙන් ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන මහාභූතයන් ගේ අන්‍යෝන්‍ය ශක්තිය ලැබේ. සාක්‍යචාර අට අනුවෙකි. ප්‍රච්ඡන්තිකාලයෙහි චාර තුදසක් ද ප්‍රතිසක්‍යකාලයෙහි චාර සිවුසාළසක් ද ශුඛිරූපචාරයෙහි අටඅනුවක් ද වීමෙන් සාක්‍යචාර එක්සිය සප්තසක් වේ.

අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය විහංගය නිමි.

(8) නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය විහංගය.

නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය විහංගයෙහි කුසලෙන කුසලය සහජාතය අනු ව විසාර කරනු. පුරේජාත නිශ්‍රයයෙහි හේතුපදයෙන් පඤ්චෝක්කාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ පශ්චිම පශ්චිම කුසල් සිත් එක් විස්සට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි පූර්විකා විත්තයන් හා උපදනා හදයවසානු ව ය, මරණාසන්න කුසලජවන පසට ප්‍රත්‍යය වන වූත්තිවිත්තයෙන් සනොළොස් වන විත්තය හා උපන් හදයවසානු ව ය යන මොවුන් ගේ පුරේජාත නිශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ. කුසලෙන අබ්‍යාකතය සහජාතය මෙනි. කුසලෙන කුසලාබ්‍යාකතයෙහි ද සහජාත ය අනුව අභිධෙය අවුලංඝ. හේතුපද්‍රිධෙය සහජාත නිශ්‍රයෙහි සහජාතයෙහි මෙන් අවුලංඝ. පුරේජාත නිශ්‍රයයෙහි හේතු පදයෙන් පඤ්චෝක්කාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ පශ්චිම පශ්චිම කුසල් සිත් එක්විස්සට ප්‍රත්‍යය වන හදය වසානු ව ය මරණාසන්න කුසල ජවන පසට ප්‍රත්‍යය වන වූත්තිවිත්තයෙන් සනොළොස්වන විත්තය හා උපන් හදයවසානු ව ය යන මොවුන් ගේ පුරේජාත නිශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ. සාක්‍යචාර දෙසිය දසයෙකි.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි සහජාතනිශ්‍රය වශයෙන් අභිධෙය සහජාතයෙහි මෙනි. පුරේජාත නිශ්‍රය වශයෙන් හේතුපදයේ අභිධෙය මෙසේ ය. පඤ්චෝක්කාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ පශ්චිම පශ්චිම අකුසල විත්තයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරා-

වර්ජනාදි සුචී සුචී විත්තයන් හා උපද්නා හෘදය වස්තුව හා මරණාසන්න අකුලෙ ජවන පසට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුති විත්තයෙන් සනලොස්වන විත්තය හා උපද්නා හෘදය වස්තුව ද යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ගේ පූරේජාන නිශ්‍රය ශක්තිය හේතුපදයෙන් ලැබේ. අකුසලෙන අඛ්‍යාකතය සහජාතය මෙනි. අකුසලෙන අකුසලාඛ්‍යාකතයෙහි ද වුක්කානුසාරයෙන් අභිධෙය අවුලන.

අඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි අභිධෙය වුක්කානුසාරයෙන් අවුලන. හේතුපාඨයේ අභිධෙය සහජාන නිශ්‍රයයෙහි සහජාතයෙහි මෙන් අවුලන. පූරේජාන නිශ්‍රය වශයෙන් මෙසේ ය. වක්ඛුරවිඤාන ද්වයයට ප්‍රත්‍යය වන මධ්‍යමායුක්ක වක්ඛුරවස්තුව ය, -පෙ-කායවිඤාන ද්වයයට ප්‍රත්‍යය වන මධ්‍යමායුක්ක කාය ප්‍රසාදය ය, පක්ඛවෝකාර භූමියෙහි උපද්නා වූ අරුපවිපාක ද්විපක්ඛවිඤාන වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම වූ විපාකසිත් දෙවිස්ස ය ක්‍රියා සිත් විස්සය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසක්ඛ්‍යාදි සුචී සුචී විත්තයන් හා උපද්නා හෘදය වස්තුව ය මරණාසන්නකාලයෙහි පක්ඛවෝකාර හවාඨින පසලොස් ය, ආවර්ජන දෙක ය, සමපට්ඨජන දෙක ය, සන්තිරණ තුන ය, ව්‍යවස්ථාපනය ය, මරණාසන්න ජවන පස ය නදරමිණය ය වුතිය ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතියෙන් සනලොස් වන විත්තය හා උපන් හෘදයවස්තුව ය යන මොවුන් ගේ පූරේජාන නිශ්‍රය ශක්තිය හේතුපදයෙන් ලැබේ. ප්‍රතිසක්ඛ්‍යාවාරය හා ශුඛිරුපවාරය ද සහජාතය අනුව දන යුතු ය. කුසලාඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතවාරය හා අකුසලාඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකත වාරය ද සහජාතය අනුව දන යුතු.

නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය විහඬය නිමි.

(9) උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය විහඬය.

උපනිශ්‍රය විහඬයෙහි කුසලෙන කුසලයෙහි හේතුපද්ධිධෙය ආරම්මණෝපනිශ්‍රය වශයෙන් ආරම්මණාධිපතියෙහි මෙන් ද අනන්තරෝපනිශ්‍රය වශයෙන් අනන්තර ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ද ගන්නේ ය. ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය වශයෙන් පශ්චිම පශ්චිම කුසල් සිත් එක් විස්සට ප්‍රත්‍යය වන අතීතමාථී අතීතඵල වර්ජිත බලවත් වූ සිත් සත් අසූව ය චේතසික දෙපතස ය, රූප අවිස්සය, ප්‍රඤ්ජනියය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ගේ ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තිය හේතුපදයෙන් ලැබේ. (පරසන්නාතයෙන් ප්‍රත්‍යය ලැබීමේදී සිත් එකුත් අනුව ම ගත යුතු ය.)

අකුසලෙන අකුසලයෙහි හේතුපාඨාහිඬිය ආරම්මණෝපනි:ශ්‍රය වශයෙන් ආරම්මණාධිපතියෙහි මෙන් ද අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය වශයෙන් අනන්තරයෙහි මෙන් ද ගන්නේ ය. ප්‍රකානෝපනි:ශ්‍රය වශයෙන් පශ්චිම පශ්චිම දොළොස් අකුසල විත්තයන්ට ප්‍රත්‍යයවන බලවත් වූ ලෝකික සිත් එක්අස්සව ය, අටවිසි රූපය ය, ප්‍රඥප්තිය ය, යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ගේ ප්‍රකානෝපනි:ශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ. ස්‍රාක්ඛවාර තුදසෙකි.

අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි හේතුපද්‍රව්‍යය ආරම්මණෝපනි:ශ්‍රය වශයෙන් ආරම්මණාධිපතියෙහි මෙන් ද අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය වශයෙන් අනන්තර ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ද ගන්නේ ය. පශ්චිම පශ්චිම වූ විපාක සතිසට්ඨකා ක්‍රියා සිත් විස්සට ප්‍රත්‍යය වන බලවත් වූ එකුත් අනු විත්තය ය, වෛතසික දෙපනසු ය, රූප අටවිස්ස ය, ප්‍රඥප්තිය ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ගේ ප්‍රකානෝපනි:ශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ. ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි ආරම්මණයෙහි මෙන් අභිඬිය ගන්නේ ය. හේතුපාඨයෙන් අනන්තරෝප නි:ශ්‍රය වශයෙන් අභිඬිය අනන්තරයෙහි මෙන් ගන්නේ ය. ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකුත් විස්සට ප්‍රත්‍යය වන බලවත් වූ ලෝකික සිත් එක් අස්සව ය. වෛතසික දෙපනසු ය, රූප අටවිස්ස ය, ප්‍රඥප්තිය ය නානාක්ෂණික කුශලා කුශල චේතනා ය යන මොවුන් ගේ ප්‍රකානෝපනි:ශ්‍රය ශක්තිය හේතුපාඨයෙන් ලැබේ.

උපනි:ශ්‍රය විහඬිය නිමි.

(10) සුරේජාන ප්‍රත්‍යය විහඬිය.

සුරේජාන විහඬියෙහි කුසලෙන කුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චචෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ කුසල් සිත් එක් විස්ස ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා කුසල් සිත් එක් විස්ස ය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් පඤ්චචෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ පශ්චිම පශ්චිම කුශලනාමස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුවී සුවී විත්තයන් හා උපදනා හෘදය වසුච ය, මරණාසන්න ජවන පසට්ඨක ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිවිත්තයෙන් සන්තොළොස් වන විත්තය හා උපදනා හෘදය වසුච ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ගේ වසුච සුරේජාන ශක්තිය ලැබේ.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි පඤ්චචෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අකුසල් සිත් දෙළොස් ය, වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව

නාමයාකෘතියන් නිසා උපදනා අකුසල් සිත් දෙළොසය, වෛතසික සන්චිස්ස ය යන අවයව නාමයාකෘතියෝ කතීපායයෙන් ලැබෙත්. හේතුපායයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයාවෙහි වූ පශ්චිම පශ්චිම අකුසල චිත්තයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යවයාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුචි සුචි චිත්තයන් හා උපදනා හෘදය වයානුච ය, මරණාසන්න අකුසල ජවන පසට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යාති චිත්තයෙන් සනොළොස් වන චිත්තය හා උපන් හෘදය වයානුච ය යන මොවුන් ගේ වයානුපුරේජන ශක්තිය ලැබේ.

අභ්‍යාකතෙන අභ්‍යාකතයෙහි කතීපායයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයාවෙහි වූ අරූපවිපාක වර්ජිත විපාක දෙතිස ය, ක්‍රියා සිත් විස්ස ය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමයාකෘතියන් නිසා උපදනා වූ විපාක සිත් දෙතිස ය ක්‍රියා සිත් විස්ස ය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමයාකෘතියෝ ලැබෙත්. හේතුපායයේ අභිධෙය පුරේජන නිසංස අනුව දන්නේ ය.

පුරේජන විභංගය නිමි.

විශේෂ කරුණ.

මෙහි "වත්තං පුරේජන පට්ටයා" යි වයානු පුරේජනය පමණක් දෙශිත ය, ආරම්භණ පුරේජනය අදේශිත ය, එයට හේතුව පඤ්චවිඤාන ධාතුන්ට පඤ්චාරම්භණය පුරේජන ප්‍රත්‍යය වන්නාක් මෙන් අනිත්‍යානාගතය ද අරමුණු කරන මනෝවිඤාන ධාතුවට නියමයෙන් ආරම්භණපුරේජනප්‍රත්‍යය නොලැබීමය. "ආරම්භණං පන නියමනො පුරේජන පට්ටයභාවං න ලබ්බති. රූපයත්තාදීනි හි වක්ඛු- වික්ඛාදාණාදීනං යෙව් පුරේජන පට්ටයනං සාධෙන්නි, මනෝවික්ඛාදාණාධාතුයා පන අනිත්‍යානාගතානි පි ආරම්භණාභොතනි යෙව් තස්මා ඉධ න ගහිතං" යනු අටුවා යි.

පශ්චාත්තාන ප්‍රත්‍යය මේ විභංගවාරයෙහි වදාරා නැත. එයට හේතුව එය ජනකප්‍රත්‍යයක් නොවීම ය, "පච්ඡාජාතො කුසලාකුසලානං පට්ටයො න භොති අභ්‍යාකතස්සා පි උප්පට්ඨනකො ව, න ජනකො. තස්මා උප්පජ්ජති පච්ඡාජාත පට්ටයා ති එවං න වත්තබ්බා"පශ්චාත්ත වශයෙන් නාම ධර්මයන් ප්‍රත්‍යය වන්නේ උපන් රූප ධර්මයන්ට ය. එබැවින් "කුසලං ධමමං පට්ටිච්ච අභ්‍යාකතො ධමමො උප්පජ්ජති පච්ඡාජාත පට්ටයා"යි නො වදන හැකි ය.

(12) ආසේවන ප්‍රත්‍යය විභඩ්‍යය.

ආසේවන විභඩ්‍යයෙහි කුසලෙන කුසලයෙහි කතීෂ්‍යාදියෙන් මහා කුශල ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහදග්ගකුශල තවයය, මාගීසිත් සතර ය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ ද්විතියාදි මහා කුශල ජවනයෝ ය, මහදග්ග කුශල තවය ය, මාගීසිත් සතර ය, වෛතසික අටතිස්ස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝ ලැබෙත්. හේතුපාදියෙන් ප්‍රථමජවන වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම ඵකවිසි කුශල ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන සුචී සුචී වූ ලෝකික කුසල් සතොළොස වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ගේ ආසේවන ශක්තිය ලැබේ. නොහොත් මහා කුශල ද්විතිය ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථම ජවනය ය, -පෙ- සප්තම ජවනයට ප්‍රත්‍යය වන ඡෛර ජවනයය, සෝමනස්ස සහගත මහදග්ග කුශල සතරට හා මාගී සෝමනස්ස සහගත සිත් සොළොසට ප්‍රත්‍යය වන ගෝත්‍රභූ චෝදන කෘත්‍යයන් ඇති මහාකුශල ප්‍රථමද්වය ය. මහදග්ග කුසල උපේක්ෂා සහගත සිත් පසට හා මභේරුපේක්ෂා සහගත සිත් සතරට ද ප්‍රත්‍යය වන ගෝත්‍රභූචෝදන කෘත්‍යවත් මහා කුශල නෘතියද්වය ය, සමාපජ්ජන විචිතති පශ්චිම පශ්චිම මහදග්ග ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන සුචී සුචී මහදග්ග ජවනයෝ ය යන මොවුන් ගේ ආසේවන ශක්තිය ලැබේ. ස්කන්ධචාර තුදසෙකි.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි අකුසලො යන කතීෂ්‍යාදියෙන් දෙළොස් අකුසලයන් ගේ ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, වෛතසික සන්තිස්ස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ දෙළොස් අකුසලයන් ගේ ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, වෛතසික සන්තිස්ස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝ ලැබෙත්. හේතුපාදියෙන් ප්‍රථම ජවන වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම අකුශල ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අනම්ම ජවන වර්ජිත සුචී සුචී අකුශල ජවනයන්ගේ ආසේවන ශක්තිය ලැබේ. ස්කන්ධචාර තුදසෙකි.

අඛ්‍යාතනෙත අඛ්‍යාතනයෙහි "අඛ්‍යාතනො ධමමො" යන කතීෂ්‍යාදියෙන් හසිනෝත්තපාද මහා ක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහදග්ග ක්‍රියා තවය ය වෛතසික පන්තිස්ස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ හසිනෝත්තපාද මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහදග්ග ක්‍රියා තවය ය, වෛතසික පන්තිස්ස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝ ලැබෙත්. හේතුපාදියෙන් ප්‍රථමජවන වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම ක්‍රියා ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අනම්ම ජවන වර්ජිත සුචී සුචී අටොළොස් ක්‍රියා ජවනයන් ගේ ආසේවන ශක්තිය ලැබේ. නොහොත් හසිනෝත්තපාද මහාක්‍රියා ද්විතිය ජවනයට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථම ජවනය ය, -පෙ- සප්තම ජවනයට ප්‍රත්‍යය වන ඡෛර ජවනය ය, මහදග්ග සෝමනස්ස සහගත ක්‍රියා සතරට

ප්‍රත්‍යය වන ගෝත්‍රභූ කෘත්‍යවත් මහාක්‍රියා ප්‍රථමද්වය ය, මහඟුන උපේක්ෂා සහගත ක්‍රියා පසට ප්‍රත්‍යය වන ගෝත්‍රභූ කෘත්‍යවත් මහාක්‍රියා නෘතිය ද්වය ය, සමාපජ්ජන විටියෙහි පශ්චිම පශ්චිම මහඟුන ක්‍රියා ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන සුචී සුචී මහඟුන ජවනයෝ ය යන මොවුන් ගේ ආසේවන ශක්තිය ලැබේ. ඤාණචාර කුදසෙකි.

ආසේවන විභඩය නිමි.

13. කම්ප්‍රත්‍යය විභඩය.

කම්ප්‍රත්‍යයවිභඩයෙහි කුසලෙන කුසලයෙහි "කුසලො ධමේමා" යන කතීපාඨයෙන් කුසල් සිත් එක්විස්ස ය, වෛතසික අටනිය ය යන අවයව නාමඤ්ඤායෙන් නිසා උපදනා වූ කුසල් සිත් එක්විස්ස ය, චේතනා වර්ජිත වෛතසික සත්තිය ය යන අවයව නාමඤ්ඤායෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤායන්ට ප්‍රත්‍යය වන එක්විසි කුසල විත්තයන්හි ඇති චේතනා එක් විස්සෙහි සහජාතකම් ශක්තිය ලැබේ. ඤාණචාර කුදසෙකි.

කුසලෙන අබ්‍යාතයෙහි කතීපාඨාග්ධිය හේතු ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ගන්නේ ය. හේතුපාඨයෙන් විත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්ච-චෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ එක් එක් කුසල විත්තයෙකිහි ඇති චේතනා වෛතසිකයා ගේ සහජාත කම් ප්‍රත්‍යය ශක්තිය ලැබේ. ඤාණචාර දෙසියවිසිපසෙකි.

කුසලෙන කුසලාබ්‍යාකතයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චචෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ කුසල් සිත් එක්විස්ස ය වෛතසික අටනිය ය යන අවයව නාමඤ්ඤායෙන් නිසා උපදනාවූ කුසල් සිත් එක්විස්ස ය චේතනා වර්ජිත වෛතසික සත්තිය ය යන අවයව නාමඤ්ඤායෝ ය, ඔවුන් නිසා උපදනා විත්තජරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤායන්ට හා විත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චචෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ එක්විසි කුසල චේතනාවන්ගේ සහජාත කම් ශක්තිය ලැබේ. ඤාණචාර දෙසියදසයෙකි.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් අකුසල් සිත් දෙළොස ය, වෛතසික සත් විස්ස ය යන අවයව නාමඤ්ඤායෙන් නිසා උපදනා වූ අකුසල් සිත් දෙළොස ය, චේතනා වර්ජිත වෛතසික සවිස්සය යන අවයව නාමඤ්ඤායෝ ලැබෙත්. හේතු පාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤායන්ට ප්‍රත්‍යය වන දෙළොස් අකුසල විත්තයන්හි ඇති චේතනා වෛතසික දෙළොසෙහි සහජාත කම් ශක්තිය ලැබේ. ඤාණචාර කුදසෙකි.

අකුසලෙන අඛ්‍යාතනයෙනි කතීපද්ග්ධිය හේතුවෙනි මෙනි. හේතුපාඨයෙන් විතතර්ථයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා වූ දෙළොස් අකුල වේතනාවන්ගේ සහජාත කම් ශක්තිය ලැබේ.

අකුසලෙන අකුසලාඛ්‍යාතනයෙනි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා වූ අකුසල් සිත් දෙළොස් ය, වෛතසික සත්විස්සය යන අවයව නාමසාක්‍යයන් නිසා උපදනා වූ අකුසල් සිත් දෙළොස් ය, වේතනා වර්ජිත වෛතසික සවිස්ස ය යන අවයව නාමසාක්‍යයන් හා ඔවුන් නිසා උපදනා විතතර්ථයෝ ද ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තසාක්‍යයන්ට හා විතතර්ථයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා වූ අකුසල් සිත් දෙළොසෙහි ඇති වේතනා දෙළොසෙහි සහජාත කම් ශක්තිය ලැබේ. සාක්‍යධාර දෙසිය දසයෙකි.

අඛ්‍යාතනෙන අඛ්‍යාතනයෙනි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙනි කතීපාඨයෙන් විපාකසිත් සතිස ය, ක්‍රියා සිත් විස්ස ය, වෛතසික අටතිසය යන අවයව නාමසාක්‍යයන් නිසා උපදනා වූ විපාක සිත් සතිස ය ක්‍රියා සිත් විස්සය ක්‍රියා වේතනා වර්ජිත වෛතසික අටතිසය ය යන අවයව නාමසාක්‍යයෝ ය ඒ නාමසාක්‍යයන් නිසා උපදනා විතතර්ථයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝ-තපනතයෝ ලැබෙත්. (නානාක්‍ෂණික කම්ප්‍රත්‍යයෝතපනතයන් ඇතුළුවන බැවින් විපාක වේතනාව බැහැර නොකරන ලදි.) හේතුපාඨයෙන් සම්ප්‍ර-යුක්තසාක්‍යයන්ට ද සම්ප්‍රයුක්තසාක්‍යයන්ට හා විතතර්ථයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන විපාක සිත් සතිසෙහි හා ක්‍රියා සිත් විස්සෙහි ඇති වේතනාවන් ගේ සහජාත කම් ශක්තිය ලැබේ. විපාක සිත් සතිසට ප්‍රත්‍යය වන අනිත-කුලාකුල වේතනාවන්ගේ නානාක්‍ෂණික කම්ශක්තිය ද ලැබේ. නොහොත් අකුසලවිපාක සතට ප්‍රත්‍යය වන දෙළොස් අකුල වේතනා ය, අහේතුක කුලවිපාක මහාවිපාක නාමසාක්‍යයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ත්‍රිහේතුකෝත්කෘෂ්ට මහා කුල වේතනා ය, අහේතුක කුල විපාකයන්ට හා ඥානවිප්‍රයුක්ත මහාවිපාක සතරට ද ප්‍රත්‍යය වන ත්‍රිහේතුකෝමක ද්විහේතුකෝත්කෘෂ්ට මහාකුල වේතනා ය, අහේතුක කුල විපාකයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ද්විහේතුකෝමක මහා කුල වේතනා, ප්‍රථමධ්‍යාන විපාක නාමසාක්‍යයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථමධ්‍යාන කුල වේතනාව ය, -පෙ- පඤ්චමධ්‍යාන විපාකනාමසාක්‍යයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චමධ්‍යාන කුල වේතනාව ය ආකාශානඤ්චායතන විපාක නාමසාක්‍යයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ආකාශාව-ඤ්චායතන කුසල වේතනාව ය -පෙ-තේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන විපාකයට ප්‍රත්‍යය වන තේවසඤ්ඤා-නාසඤ්ඤායතන කුල වේතනාව ය, සෝතාපත්ති ඵලයට ප්‍රත්‍යය වන සෝතාපත්ති මූලවේතනාව ය -පෙ- අර්හත්තඵලයට ප්‍රත්‍යය වන අර්හත්තමූල වේතනාව ය යන මොවුන් ගේ නානාක්‍ෂණික කම් ශක්තිය ලැබේ. සාක්‍යධාර දෙසිය දසයෙකි.

ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධිසිත් එකුත් විස්ස ය වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමසකන්ධයන් හා හෘදය වසෂුව ද නිසා උපදනා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකුත් විස්ස ය, වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමසකන්ධයන් හා කෘත්‍යථාත් රූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තසකන්ධයට ද සම්ප්‍රයුක්තසකන්ධ කෘත්‍යථාත් රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන එකුත්විසි ප්‍රතිසන්ධි චිත්තයන් හි ඇති වේතනා එකුත් විස්සෙහි සහජාත කම්මකතිය ද ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධ කෘත්‍යථාත් රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඖඛ්‍යාසහගත සිත්හි වේතනාව හැර එකොළොස් අකුල වේතනය, මහා කුසල වේතනා අටය, මහදගත කුසල වේතනා නවය ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ගේ නානාක්ෂණික කම්ම ශක්තිය ලැබේ. නොහොත් දුර්ග්‍ය අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයන්ට හා ප්‍රතිසන්ධි කම්මරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන ඖඛ්‍යාස වේතනා වර්ජිත අකුල වේතනා එකොළොස්ය, කාමත්‍රිහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයන්ට හා ප්‍රතිසන්ධි කම්මරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ත්‍රිහේතුකෝත්තර කාම මහාකුල වේතනා ය, දව්හේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයන්ට හා ප්‍රතිසන්ධි කම්මරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ත්‍රිහේතුකෝමක දව්හේතුකෝත්තර මහාකුල වේතනා ය, සුගති අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයන්ට හා ප්‍රතිසන්ධි කම්මරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන දව්හේතුකෝමක මහාකුල වේතනා ය, ප්‍රථමධ්‍යාන ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයන්ට හා ප්‍රතිසන්ධි කම්මරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථමධ්‍යාන කුල වේතනාව ය, -පෙ- පඤ්චමධ්‍යාන ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයන්ට හා කම්මරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චමධ්‍යාන කුල වේතනාව ය, ආකාශානඤ්චායනන ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ආකාශානඤ්චායනන කුසල වේතනාව ය, -පෙ- තේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන තේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන කුසලවේතනාව ය යන මේ ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ගේ නානාක්ෂණික කම්ම ශක්තිය ලැබේ.

ශුචිරූපවාරයෙහි "අබ්‍යාකතො ධමමො" යන කතීපාඨයෙන් අරූපවිපාක දව්පඤ්චිඤාන අභිත්තව්‍යුති වර්ජිත කුලලාකුල විපාක ක්‍රියා නාමසකන්ධයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන චිත්තජ මහාභූතයෝ ය, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස් හා උපදනා කම්ම මහාභූතයෝ ය, අසංඤ්ඤානික කම්ම මහාභූතයෝ ය, ප්‍රචාතනි කම්ම මහාභූතයෝ ය, යන මොවුන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. "කමමපට්ඨයා" යන හේතුපාඨයෙන් චිත්තරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්ම රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ අරූප විපාක දව්පඤ්චිඤාන අභිත්තව්‍යුති වර්ජිත

කුශලාකුශල විපාක ක්‍රියා නාමසංකර්මයන්හි වූ චේතනාවන් ගේ සහජාත කම් ගතකිය ද, ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඖෂධත්‍ය චේතනා වර්ජිත අකුශල චේතනා ඵ්කොළොස ය, මහාකුශල චේතනා අටය, රූප කුශල චේතනා පසය, ප්‍රවෘත්ති කම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අකුසල චේතනා දොළොසය, මහාකුසල චේතනා අටය, රූප කුශල චේතනා පසය, අසංඤ සන්තප් කම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන රූපාවචර පඤ්චමධ්‍යාන කුශල චේතනාව ය යන මොවුන් ගේ නානාක්ෂණික කම් ගතකිය ද ලැබේ. ඉතිරි චාර දෙක උක්තානු සාරයෙන් දන්නේය.

කම් ප්‍රත්‍යය විභඩය නිමි.

(14) විපාක ප්‍රත්‍යය විභඩය.

විපාකප්‍රත්‍යය විභඩයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි "අඛ්‍යාතනො" යන කතීපාඨයෙන් විපාක සිත් සතිස ය චෛතසික අටනිය ය යන අවයව නාමසංකර්මයන් නිසා උපදනා විපාකසිත් සතිස ය චෛතසික අටනිය ය යන අවයව නාමසංකර්මයෝ ය, ඔවුන් විසින් උපදවන චිත්තජරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් නාමසංකර්මයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන විපාකසිත් සතිස ය, චෛතසික අටනිය ය යන අවයව නාමසංකර්මයන් ගේ විපාක ගතකිය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි අඛ්‍යාතනො යන කතීපාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධි සිත් ඵකුන්විස්ස ය, චෛතසික පත්තිස ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමසංකර්මයන් හා හඳය වස්තුවනිසා උපදනා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් ඵකුන් විස්ස ය, චෛතසික පත්තිස ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමසංකර්මයන් හා කෘතන්තාත් රූපයෝ ලැබෙත්. විපාක පට්ඨයා යන හේතුපාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට ද, ඔවුනොවුන්ට හා කෘතන්තාත් රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධිසිත් ඵකුන් විස්ස ය චෛතසික පත්තිස ය යන නාමසංකර්මයන් ගේ විපාක ගතකිය ලැබේ.

ශුඛරූපචාරයෙහි කතීපාඨයෙන් අරූපවිපාක ද්විපඤ්චිඤාන අභිත්තව්‍යුති වර්ජිත පඤ්චවෝකාර විපාක නාමසංකර්මයන් විසින් උපදවන චිත්තජ මහාභුතයෝ ය, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසංකර්මයන් හා උපත් කම්ප මහාභුතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භුත්රූප සහිත චිත්තජ ප්‍රතිසන්ධි කම්ප උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. හේතු පාඨයෙන් චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්චිඤාන වර්ජිත විපාක

සින් දෙවිස්ස ය, වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව නාමසාකඤ්ඤායන් ගේ විපාක ශක්තිය ලැබේ.

විපාකප්‍රත්‍යය විභවය නිමි.

(15) ආහාර ප්‍රත්‍යය විභවය.

ආහාරපච්චය විභවයෙහි කුසලෙන් කුසලයෙහි හේතුපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තසාකඤ්ඤායන්ට ප්‍රත්‍යය වන කුසලසින් එක්විස්සෙහි එක්එක් ධර්මාශියක ඇති එසූ චේතනා විඤ්ඤාණ යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ගේ ආහාර ශක්තිය ලැබේ.

කුසලෙන් අබ්‍යාකතයෙහි කථිකපාඨාභිධේය සහජාතයෙහි මෙන් ගන්නේ ය. හේතුපාඨයෙන් විතර්ජ්‍යයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චචෝකාර භූමියෙහි උපදනා වූ එක්විසි කුසලවිත්තයන් ගේ එක් එක් ධර්ම සමූහයක ඇති එසූ චේතනා විඤ්ඤාණ යන ආහාරයන් ගේ නාමාහාර ශක්තිය ලැබේ.

කුසලෙන් කුසලාබ්‍යාකතයෙහි කථිකපාඨාභිධේය සහජාතයෙහි මෙනි, හේතුපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තසාකඤ්ඤායන්ට හා විතර්ජ්‍යයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චචෝකාර භූමියෙහි උපදනා වූ එක් එක් කුසල විත්තසංඝණයක ඇති එසූ චේතනා විඤ්ඤාණ යන නාමාහාරයන් ගේ නාමාහාර ශක්තිය ලැබේ.

අකුසලෙන් අකුසලය, අකුසලෙන් අබ්‍යාකතය, අකුසලෙන් අකුසලාබ්‍යාකතය යන චාර තුන ද සහජාතයෙහි මෙන් දන්නේය. හේතුපාඨාභිධේය ද කුසල පදනුසාරයෙන් දන්නේ ය. "දෙළොස් අකුසල විත්තසංඝණයන්හි ඇති එසූ චේතනා විඤ්ඤාණය" යි කීම පමණක් වෙනස ය.

අබ්‍යාකතෙන් අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රචාන්තිකාලයෙහි කථිකපාඨාභිධේය සහජාතයෙහි මෙනි. හේතුපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තසාකඤ්ඤායන්ට ද සම්ප්‍රයුක්තසාකඤ්ඤායන්ට හා විතර්ජ්‍යයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන විපාක ක්‍රියා විත්තසංඝණයන්හි ඇති එසූ චේතනා විඤ්ඤාණ යන මොවුන් ගේ නාමාහාර ශක්තිය ලැබේ. සාකඤ්ඤාචාර දෙසිය දසයෙකි.

ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි සහජාතයෙහි මෙනි. හේතුපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තසාකඤ්ඤායන්ට ද සම්ප්‍රයුක්තසාකඤ්ඤායන්ට හා කාන්තවෘත් රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන එකුත්විසි ප්‍රතිසන්ධිවිත්තසංඝණයන් ගෙන් එක එකක ඇති එසූ චේතනා විඤ්ඤාණයන් ගේ නාමාහාර ශක්තිය ලැබේ.

ශුඛරූප චාරයෙහි කතීෂ්ඨ පාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්චිඤාන අභීන්තව්‍යුති වර්ජිත කුශලා-කුශල විපාක ක්‍රියා නාමසංකර්මයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන විත්තජ මහාභූතයෝ ය, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසංකි පසළොස් හා උපදනා ප්‍රතිසංකි කමීජ මහාභූතයෝ ය, ආහාරජ මහා භූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ භූතරූප සහිත වූ විත්තජ ප්‍රතිසංකිකමීජ ආහාරජ උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. හේතු පාඨයෙන් විත්තජරූපයන්ට හා ප්‍රතිසංකි-කමීජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අරූපවිපාක ද්විපඤ්චිඤාන අභීන්තව්‍යුති වර්ජිත කුශලා කුශල විපාක ක්‍රියා නාමසංකර්මයන්ට අයත් වූ එසිය වේතනා වික්ඤාණයන් ගේ නාමාහාර ශක්තිය ද, ආහාරජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන බාහ්‍ය සංතුජ ඕජාවෙහි රූපාහාර ශක්තිය ද ලැබේ, (ඇතුම් ආවායථිවරයෝ ආධ්‍යාත්මික ඕජාව ද ගනිති.) කුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය හා අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය සහජාතය මෙහි, හේතූපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත සංකර්ම විත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමාහාර තුන් ය යි කියයි.

ආහාරපට්ඨය විහංගය නිමි.

(16) ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය විහංගය.

ඉන්ද්‍රියපට්ඨයවිහංගයෙහි කුසලෙන කුසලය සහජාතයෙහි මෙහි. හේතූපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තසංකර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන එක් විසි කුශලවිත්තයන් ගේ එක් එක් විත්තක්ෂණයක ඇති ජීවිත විත්ත වේදනා සධා විරිය සහි එකගගතා පඤ්ඤා යන නාමේන්ද්‍රිය ධර්ම අටෙහි සහජාතේන්ද්‍රිය ශක්තිය ලැබේ.

කුසලෙන අබ්‍යාකතයෙහි හේතූපාඨයෙන් විත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා වූ එක්විසි කුශල විත්තක්ෂණයන්හි ඇති නාමේන්ද්‍රිය ධර්ම අටදෙනා ගේ සහජාතේන්ද්‍රිය ශක්තිය ලැබේ.

කුසලෙන කුසලාබ්‍යාකතයෙහි හේතූපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත-සංකර්මයන්ට හා විත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා වූ එක්විසි කුසලවිත්තක්ෂණයන්හි ඇති නාමේන්ද්‍රිය ධර්ම අටදෙනාගේ සහජාතේන්ද්‍රිය ශක්තිය ලැබේ.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි හේතූපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තසංකර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන දෙළොස් අකුසල විත්තක්ෂණයෙහි ඇති ජීවිත විත්ත වේදනා විරිය එකගගතා යන නාමේන්ද්‍රිය ධර්ම පසෙහි සහජාතේන්ද්‍රිය ශක්තිය ලැබේ. අකුසලෙන අබ්‍යාකතයෙහි හා අකුසලෙන අකුසලාබ්‍යා-

කතයෙහි අභිධේය උක්තානුසාරයෙන් දන්නේ ය. හේතුපාඨයෙන් නාමේන්ද්‍රිය පසෙහි ඉන්ද්‍රිය ශක්තිය ගන්නේ ය,

අඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතයෙහි ප්‍රච්ඡන්තිකාලයෙහි "අඛ්‍යාකතො" යන කතීපාඨයේ අභිධේය සහජාතයෙහි මෙනි. හේතු පාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත-
සාක්‍ෂ්‍යයන්ට ද සම්ප්‍රයුක්තසාක්‍ෂ්‍යයන්ට හා විතතජරූපයන්ටද ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය ධර්මී අටෙහි සහජාතේන්ද්‍රිය ශක්තිය ද චක්‍ෂුර් විභූත ද්වයයට ප්‍රත්‍යය වන අතීත හවාධිගය හා උපන් මධ්‍යමාද්‍රෂ්‍ය චක්‍ෂුරින්ද්‍රිය ය -පෙ-
කායවිභූත ද්වයයට ප්‍රත්‍යය වන අතීතහවාධිගය හා උපන් මධ්‍යමාද්‍රෂ්‍ය කායේන්ද්‍රිය ය යන මොවුන් ගේ පූර්වජාතීන්ද්‍රිය ශක්තිය ද ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි අභිධේය ද සහජාතයෙහි මෙනි. හේතු පාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තසාක්‍ෂ්‍යයන්ට හා කෘතජාතජරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන එකුත් විසි ප්‍රතිසන්ධි විතතක්‍ෂණයන් ගෙන් එක එකක ඇති නාමේන්ද්‍රිය ධර්මී අටෙහි නාමේන්ද්‍රිය ශක්තිය ද ලැබේ.

ශුඛරූපවාරයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවිසථාවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්චවිභූත අභීතභව්‍යාති වර්ජිත කුශලා කුශල විපාක ක්‍රියා නාමසාක්‍ෂ්‍යයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන විතතජ මහාභූතයෝ ය, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස් හා සුදුසු පරිදි උපදනා කම්ප්‍රමහාභූතයෝ ය, අසංඤ්‍යන්ත කම්ප්‍ර මහාභූතයෝ ය, ප්‍රච්ඡන්ති කම්ප්‍ර මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ භූත රූප සහිත වූ විතතජ උපාදයරූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්ප්‍ර උපාදය රූපයෝ ය, රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය වර්ජිත අසංඤ්‍යන්ත කම්ප්‍ර උපාදය රූපයෝ ය, ප්‍රච්ඡන්තිකම්ප්‍ර උපාදයරූපයෝ ය යන මොවුන් ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් විතතජරූපයන්ට හා ප්‍රතිසන්ධි කම්ප්‍රරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවිසථාවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්චවිභූත අභීතභව්‍යාති වර්ජිත කුශලා කුශල විපාක ක්‍රියා විතතක්‍ෂණ එක එකක ඇති නාමේන්ද්‍රිය ධර්මී අටෙහි සහජාතේන්ද්‍රිය ශක්තිය ද කම්ප්‍රරූප කලාපයන්හි රූප-
ජීවිතේන්ද්‍රියයා ගේ සහජාතේන්ද්‍රිය ශක්තිය ද ලැබේ.

කුසලාඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතයෙහි හේතුපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත-
සාක්‍ෂ්‍යයන්ට හා විතතජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන එකවිසි කුශල විතතක්‍ෂණ-
යන්හි ඇති නාමේන්ද්‍රියයන් ගේ සහජාතේන්ද්‍රිය ශක්තිය ලැබේ.

අකුසලෙන අකුසලාඛ්‍යාකතයෙහි අභිධේය වූක්තානුසාරයෙන් දන්නේ ය.

ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය විගමය නිමි.

(17) ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය විගමනය.

කුසලෙන් කුසලයෙහි හේතුපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්මයෙන් ප්‍රත්‍යය වන එක්විසි කුශලවිත්තක්‍ෂණයන් ගෙන් එක එකක ඇති විතක්ක විචාර පීති ඒකගගතා වේදනා යන ධ්‍යානාධිගාමියන්ගේ ධ්‍යාන ශක්තිය ලැබේ.

කුසලෙන් අඛණ්ඩතය හා කුසලෙන් කුසලාඛණතය ද සහජාතය මෙන් දන්නේ ය. හේතුපාඨාභිධේය වශයෙන් ධ්‍යානාධිගාමියන් ගේ ධ්‍යාන ශක්තිය ගන්නේ ය. අකුසලෙන් අකුසලය ද සහජාතය මෙනි. හේතුපාඨයෙන් අකුශලවිත්තක්‍ෂණයන්හි ඇති ධ්‍යානාධිගාමියන්ගේ ධ්‍යානශක්තිය ගන්නේ ය. අකුසලෙන් අඛණ්ඩතය අකුසලෙන් අකුසලාඛණතය ද වූක්කානුසාරයෙන් දන යුතු. හේතුපාඨයෙන් ධ්‍යානාධිගාමියන්ගේ ධ්‍යාන ශක්තිය ගන්නේ ය.

අඛණ්ඩතෙන් අඛණ්ඩතයෙහි ප්‍රච්ඡේදනාලයෙහි කතීපාඨයෙන් ද්විපක්ඛවිඤ්ඤායෙන් අත්‍ය වූ විපාක සිත් සවිස්ස ය, ක්‍රියාසිත් විස්ස ය, චෛතසික අවිතිස ය යන අවයව නාමඤ්ඤාත්මයන් නිසා උපදනා වූ විපාකසිත් සවිස්ස ය, ක්‍රියා සිත් විස්ස ය, චෛතසික අවිතිසය යන අවයව නාමඤ්ඤාත්මයෝ ය, ඒ නාමඤ්ඤාත්මයන් නිසා උපදනා වූ විතතජරුපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්මයෙන් ද සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්මයෙන් හා විතතජරුපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන ධ්‍යානාධිගාමියන්ගේ ධ්‍යාන ශක්තිය ලැබේ.

ප්‍රතිසංකප්පාලයෙහි අභිධේය සහජාතය අනුව ගන්නේ ය. හේතුපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්මයෙන් ද සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා කාතන්තජරුපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසංකප්පවිත්තක්‍ෂණ එකුත් විස්සෙහි ඇති ධ්‍යානාධිගාමියන්ගේ ධ්‍යානශක්තිය ලැබේ.

ශුඛරූපචාරයෙහි කතීපාඨයෙන් පක්ඛවේකාරභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපක්ඛවිඤ්ඤා අභිත්තව්‍යුති වර්ජිත කුශලා කුශල විපාක ක්‍රියා නාමඤ්ඤාත්මයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන විතතජරුපයෝ ය, පක්ඛවේකාර ප්‍රතිසංකප්ප සමුදාය හා සුදුසු පරිදි උපදනා කම්ප මහාභුතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ භුතරූප සහිත වූ විතතජ ප්‍රතිසංකප්ප උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් පක්ඛවේකාර භූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ අරූප විපාක ද්විපක්ඛවිඤ්ඤා අභිත්තව්‍යුති වර්ජිත කුශලාකුශල විපාකක්‍රියා එක් එක් විත්තක්‍ෂණයක ඇති ධ්‍යානාධිගාමියන්ගේ ධ්‍යානශක්තිය ලැබේ.

කුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය, අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය යන දෙක සහජාතයෙහි මෙන් දන යුතු. හේතුපාඨයෙන් ධ්‍යානාධිග ධර්මයන් ගේ ධ්‍යානශක්තිය ගන්නේ ය.

ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය විභවය නිමි.

(18) මාග්ගී ප්‍රත්‍යය විභවය.

මාග්ගීප්‍රත්‍යය විභවයෙහි කුසලෙන කුසලයෙහි හේතුපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්මකයන්ට ප්‍රත්‍යය වන එක්විසි කුශල විත්තකෂණයන්හි ඇති පඤ්ඤා විත්තක සමමාචාරා සමමාකමමත්ත සමමාආර්ථ විරිය සති ඵකගාතා යන මාග්ගීධර්මයන් ගේ මාග්ගීප්‍රත්‍යය ශක්තිය ලැබේ.

කුසලෙන අබ්‍යාකතයෙහි හේතුප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් අභිධ්‍මය ගන්නේ ය. හේතු පාඨයෙන් විත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චචෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසාරාවෙහි වූ එක්විසි කුශලයන් ගේ එක් එක් විත්තකෂණයක ඇති මාග්ගීධර්ම අටෙහි මාග්ගී ශක්තිය ලැබේ.

කුසලෙන කුසලාබ්‍යාකතයෙහි හේතුවෙහි මෙන් අභිධ්‍මය ගන්නේ ය. හේතුපාඨයේ අභිධ්‍මය ගැනීමේදී "සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්මකයන්ට හා විත්තජරූපයන්ට" යනු යොදා කියනු.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි සහජාතයෙහි මෙන් අභිධ්‍මය ගන්නේ ය, හේතුපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්මකයන්ට ප්‍රත්‍යය වන දෙළොස් අකුශල විත්තයන් ගේ එක් එක් විත්තකෂණයක ඇති විත්තක විරිය ඵකගාතා දිට්ඨි යන මාග්ගීධර්ම සතරෙහි මාග්ගීශක්තිය ලැබේ. අකුසලෙන අබ්‍යාකතය ය, අකුසලෙන අකුසලාබ්‍යාකතය ය යන දෙක සහජාතය මෙනි. හේතු පාඨයෙන් මාග්ගීධර්ම සතර ගන්නේ ය. අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයේ අභිධ්‍මය හේතුවෙහි මෙනි. හේතුපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්මකයන්ට ද සම්ප්‍රයුක්තකත්මයන්ට හා විත්තජ රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන මාග්ගීධර්ම අටෙහි මාග්ගී ශක්තිය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි අභිධ්‍මය හේතුවෙහි මෙනි. හේතුපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්මකයන්ට හා කෘත්‍යචාත් රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන සහේතුකප්‍රතිසන්ධි සතළොසෙහි ඇති පඤ්ඤා විත්තක විරිය සති ඵකගාතා යන මාග්ගීධර්මයන් ගේ මාග්ගී ශක්තිය ලැබේ.

ශුඛරූපවාරයෙහි හේතුවෙහි මෙනි. හේතුපාඨයෙන් සහේතුක වින්‍යාසරූපයන්ට හා සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරූප විපාක අභිනතව්‍යුතිවර්ජිත කුශලා කුශල සහේතුක විපාක ක්‍රියා වින්‍යාසණයන්හි ඇති මාගීඛාධානම අටෙහි මාගීගතනිය ලැබේ.

කුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය හේතුව මෙනි. හේතුපාඨයෙන් වින්‍යාසරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ එක්විසි කුශලයන් ගේ එක් එක් වින්‍යාසණයක ඇති මාගීඛාධාන අටෙහි මාගී ගතනිය ලැබේ. අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය හේතුව මෙනි. හේතුපාඨාභිධේය වශයෙන් මාගීඛාධානමයන්ගේ මාගීගතනිය ලැබේ.

මාගී ප්‍රත්‍යය විහංගය නිමි.

(19) සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය විහංගය

සම්ප්‍රයුක්ත විහංගයෙහි කුසලෙන කුසලය ආරම්භණය මෙනි. හේතුපාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන කුසල සිත් එක් විස්ස ය, වෛතසික අට්ඨකිය ය යන අවයව නාමයාකතයන් ගේ සම්ප්‍රයුක්තගතනිය ලැබේ. අකුසලෙන අකුසලයද එසේය, අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි අභිධේය ආරම්භණයෙහි මෙනි. හේතුපාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක සිත් සතිස ය, ක්‍රියාසිත් විස්ස ය යන අවයව නාමයාකතයන් ගේ සම්ප්‍රයුක්ත ගතනිය ලැබේ. ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි අභිධේය ද ආරම්භණයෙහි මෙනි, හේතුපාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකුත්විස්ස ය වෛතසික පන්තිස ය යන නාමයාකතයන් ගේ සම්ප්‍රයුක්ත ගතනිය ලැබේ. රූපවාරයක් නැත්තේ ය.

සම්ප්‍රයුක්ත විහංගය නිමි.

(20) විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය විහංගය.

විප්‍රයුක්තප්‍රත්‍යය විහංගයෙහි කුසලෙන කුසලයෙහි "වන්ථං විප්‍රයුක්ත පච්චයා" යන පාඨයෙහි පදාථී: "හදය වයානුවෙන් විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය භාවය සිදු කිරීමෙන් " යි කිය යුතු ය. කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි කුසල් සිත් එක්විස්ස ය වෛතසික අට්ඨකිය ය යන අවයව නාමයාකතයන් නිසා උපදනා කුසල්

සිත් එක්විස්ස ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමසාකෘතියෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයේ අභිධේය පූරේජානයෙහි මෙනි.

කුසලෙන අබ්‍යාකතයෙහි "කුසලෙ ඛ්‍යෙ පටිච්ච විත්ත සමුට්ඨානං රූපං ඛ්‍යෙ විප්‍යයන පට්ඨානං" පද්ධි: කුසලෙ ඛ්‍යෙ, පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා කුසල නාමසාකෘතියන් හා පටිච්ච, එක්ව ඉපදීමට පැමිණ; විප්‍යයනපට්ඨාන, විප්‍රයක්‍ෂ ප්‍රත්‍යය භාවය සිදුකරන්නා වූ; ඛ්‍යෙ, අවයව වූ ද සමූහ වූ ද පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා කුසල නාමසාකෘතියන් නිසා; විත්තසමුට්ඨානං රූපං, විත්තසමුට්ඨාන රූපය; (උපදි.) කතීපාඨයේ අභිධේය සහජානයෙහි මෙනි, හේතුපාඨයෙන් විත්තරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා වූ කුසල් සිත් එක්විස්ස ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාකෘතියන් ගේ සහජාන විප්‍රයක්‍ෂාගතිය ලැබේ.

කුසලෙන කුසලාබ්‍යාකතයෙහි "ඛ්‍යා ව්‍යථං විප්‍යයන පට්ඨානං, විත්තසමුට්ඨානං රූපං ඛ්‍යෙ විප්‍යයන පට්ඨානං" පද්ධි:- ව්‍යථං විප්‍යයන පට්ඨාන, හදය වසාන විප්‍රයක්‍ෂ ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාරවිමි හේතු කොට; ඛ්‍යා, පඤ්චෝකාර කුසල නාමසාකෘතියෝ (උපදිති,) ඛ්‍යෙ විප්‍යයන පට්ඨාන; පඤ්චෝකාර කුසල නාමසාකෘතියන් විප්‍රයක්‍ෂ භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය විමෙන්, විත්තසමුට්ඨානං රූපං, විත්තරූපය; (උපදි.) කතීපාඨයේ අභිධේය සහජානයෙහි මෙනි. හේතුපාඨයෙන් පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ විත්තරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන කුසල් සිත් එක්විස්ස ය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයවවූද සමූහවූද නාමසාකෘතියන් ගේ සහජාන විප්‍රයක්‍ෂ ශක්තියද, පශ්චිම පශ්චිම වූ කුසල් සිත් එක්විස්සට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යවයාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුචි සුචි විත්තයන් හා උපන් හදයවසාන ව ගේ ද, මරණාසන්න කුසල ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුති විත්තයෙන් සනොලොස්වන විත්තය හා උපන් හදය වසාන ව ගේ ද, පූරේජාන විප්‍රයක්‍ෂ ශක්තිය ද ලැබේ.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ අකුසල් සිත් දොළොස ය වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව නාමසාකෘතියෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨාභිධේය පූරේජානයෙහි මෙනි.

අකුසලෙන අබ්‍යාකතයෙහි අභිධේය සහජානයෙහි මෙනි, හේතුපාඨයෙහි විත්තරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අකුසල් සිත් දොළොස ය වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාකෘතියන් ගේ සහජාන විප්‍රයක්‍ෂ ශක්තිය ලැබේ.

අකුසලෙන් අකුසලාබ්‍යාකතයෙහි කතීපාඨානිධෙය සහජාත-
යෙහි මෙනි. චිත්තජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි
උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අකුසල් සිත් දොළොස ය, වෛතසික සත්විස්ස
ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමයාකෘතියන් ගේ සහජාත විප්‍රසූකත
ශක්තිය ද, පශ්චිම පශ්චිම දොළොස් අකුසලයන්ට ප්‍රත්‍යය වන
ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුචි සුචි චිත්තයන් හා උපදනා
හෘදය ව්‍යාකූලවෙහි හා මරණාසන්න අකුසල ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන
ව්‍යුතිචිත්තයෙන් සන්තොළොස්වන චිත්තය හා උපන් හෘදය ව්‍යාකූලවෙහි
සුරේජාත විප්‍රසූකත ශක්තිය ද ලැබේ.

අබ්‍යාකතෙන් අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි "ඛණ්ඩාච්ඡදං
විප්‍රසූකතපට්ඨයා චිත්තසම්මුඨානං රූපං ඛණ්ඩං විප්‍රසූකත පට්ඨයා"
පදාථී: ච්ඡදං, පට්ඨකූච; විප්‍රසූකතපට්ඨයා, විප්‍රසූකත ශක්තියෙන්
ප්‍රත්‍යය වීමෙන්; ඛණ්ඩා, පඤ්චවෝකාර විපාක ක්‍රියා නාමයාකෘතියෝ
(උපදිති.) ඛණ්ඩං, පඤ්චවෝකාර විපාක ක්‍රියා නාමයාකෘතියන්;
විප්‍රසූකතපට්ඨයා, විප්‍රසූකත ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීමෙන්; චිත්-
තසම්මුඨානං රූපං, චිත්තසම්මුඨාන රූපය; (උපදි.)

කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ
අරූප විපාක වර්ජිත විපාකසිත් දෙතිස් ය ක්‍රියාසිත් විස්ස ය, වෛතසික
අටතිස්ස ය, යන අවයව නාමයාකෘතියන් නිසා උපදනාවූ විපාක සිත්
දෙතිස් ය, ක්‍රියා සිත් විස්ස ය, වෛතසික අටතිස්ස ය යන අවයව
නාමයාකෘතියෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් චිත්තජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන
පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරූප විපාක
ද්විපඤ්චවිඤ්ඤ අභින්නව්‍යුතිවර්ජිත විපාකසිත් දෙවිස්ස ය, ක්‍රියාසිත්
විස්ස ය, වෛතසික අටතිස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද
නාමයාකෘතියන්ගේ සහජාත විප්‍රසූකතශක්තිය ද, වක්‍ෂ්‍යවිඤ්ඤාදවයට
ප්‍රත්‍යය වන මධ්‍යමායුෂ්ක වක්‍ෂ්‍යවිඤ්ඤාදවයට -පෙ - කාය විඤ්ඤාදවයට
ප්‍රත්‍යය වන මධ්‍යමායුෂ්ක කායවිඤ්ඤාදවයට, පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා
අවස්ථාවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්චවිඤ්ඤ වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම
විපාක ක්‍රියා නාමයාකෘතියන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසංස්ථාදි සුචි සුචි
චිත්තයන් හා උපදනා හෘදය ව්‍යාකූල ය, මරණාසන්න කාලයෙහි
පඤ්චවෝකාර භවාධික පසළොස් ය, ආවර්ජනාදවය ය, සම්ප්‍රත්‍යෝක්ෂණාදවය
ය, සන්තර්ජනාදවය ය, ව්‍යවස්ථාපනය ය, මරණාසන්නජවන පස ය,
තදරමමණය ය, ව්‍යුතිය ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිචිත්තයෙන්
සන්තොළොස්වන චිත්තය හා උපන් හෘදය ව්‍යාකූල ය යන මොවුන් ගේ
සුරේජාත විප්‍රසූකත ශක්තිය ද ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි "බන්ධා ව්‍යුත්ථං විප්‍රසන්නපට්ඨයා, කටන්තා රූපං බන්ධෙ විප්‍රසන්නපට්ඨයා" පදාථී: ව්‍යුත්ථං විප්‍රසන්නපට්ඨයා, හදයව්‍යාභව විප්‍රසන්න ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීමෙන්; බන්ධා, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරයෝ; (උපදිති.) බන්ධෙවිප්‍රසන්නපට්ඨයා, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරයන් විප්‍රසන්න ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීමෙන්; කටන්තා රූපං, කන්තනාත් රූපය; (උපදී.)

කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධිසිත් පසළොස් ය, වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමයාකාරයන් හා හදය ව්‍යාභව ද නිසා උපදනා වූ පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස් ය, වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමයාකාරයන් හා කන්තනාත් රූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් කන්තනාත් රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස් ය, වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද, නාමයාකාරයෝ ය, ඔව්නොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාර හදයව්‍යාභව ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ගේ සහජාත විප්‍රසන්න ශක්තිය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි ශේෂය "බන්ධෙ පට්ඨව ව්‍යුත්ථං, ව්‍යුත්ථං පට්ඨව බන්ධා, බන්ධා ව්‍යුත්ථං විප්‍රසන්න පට්ඨයා, ව්‍යුත්ථං බන්ධෙ විප්‍රසන්න පට්ඨයා" පදාථී: බන්ධෙ පට්ඨව, එක් ව ඉපදීමේ වශයෙන් ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරයන් නිසා; ව්‍යුත්ථං, හදය ව්‍යාභව (උපදී.) ව්‍යුත්ථං පට්ඨව, එක් ව ඉපදීමේ වශයෙන් හදය ව්‍යාභව නිසා, බන්ධා, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරයෝ; (උපදිති.) ව්‍යුත්ථං විප්‍රසන්නපට්ඨයා, හදයව්‍යාභව විප්‍රසන්න ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීමෙන්; බන්ධා, ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරයෝ; (උපදිති.) බන්ධෙ විප්‍රසන්න පට්ඨයා, ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරයන් විප්‍රසන්න ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීමෙන්; ව්‍යුත්ථං, හදය ව්‍යාභව; (උපදී.)

ශුඛරූපවාරයෙහි "මහාභූතෙ පට්ඨව චිත්තසම්පට්ඨානං රූපං කටන්තා රූපං බන්ධෙ විප්‍රසන්නපට්ඨයා" පදාථී: බන්ධෙ, පඤ්චවෝකාර විපාක ක්‍රියා නාමයාකාරයන්; විප්‍රසන්නපට්ඨයා, විප්‍රසන්න ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීමෙන්; මහාභූතෙ පට්ඨව, එක් ව ඉපදීමේ වශයෙන් මහාභූතයන් නිසා, චිත්තසම්පට්ඨානං රූපං, සිතින් උපදනා රූපය ද; කටන්තා රූපං, කම්පරූපය ද; (උපදී)

කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්චවිඤ්ඤා අභිනව්‍යුත්ථි වර්ජිත කුශලාකුශල විපාක ක්‍රියා නාමයාකාරයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන චිත්ත ප්‍රත්‍යය මහාභූතයෝ ය, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස් හා සුදුසු පරිදි උපදනා කම්ප මහා

භූතයෝ ය, යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ චිත්තජ ප්‍රතිසන්ධි කමීජ උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කමීජ-රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්චවිඤ්ඤා අභිත්තව්‍යාති වර්ජිත කුශලා කුශල විපාක ක්‍රියා නාමස්‍යාන්ධයන් ගේ සහජාත විප්‍රයුක්ත ශක්තිය ලැබේ.

කුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි හේතුපාඨයෙන් චිත්තජරූප-යන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ කුසල්සිත් එක් විස්ස ය, චෛතසික අට්ඨික ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්‍යාන්ධයන් ගේ සහජාත විප්‍රයුක්ත ශක්තිය ලැබේ.

අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි හේතුපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අකුසල් සිත් දොළොස ය, චෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්‍යාන්ධයන් ගේ සහජාත විප්‍රයුක්ත ශක්තිය ලැබේ.

විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය නිදේශය නිමි.

21 - 22 - 23 - 24

අස්තිප්‍රත්‍යය විභඩ්‍ධයෙහි අභිධේය සහජාතයෙහි මෙති, හේතු පාඨයේ අභිධේය ද සහජාතාස්තියෙහි සහජාතයෙහි මෙන් ද, පුරේජාතාස්තියෙහි පුරේජාතයෙහි මෙන් ද, ආභාරාස්තියෙහි රූපාභාර ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ද, ඉන්ද්‍රියාස්තිය රූපජීවිතේන්ද්‍රියයෙහි මෙන් ද ගන්නේ ය. නාස්ති විභඩ්‍ධයේ අභිධේය ආරම්භයෙහි මෙති, හේතුපාඨයේ අභිධේය අනන්තරය අනුව ගන්නේ ය. විගත විභඩ්‍ධය ද එසේ ම ය. අවිගතවිභඩ්‍ධය නාස්ති විභඩ්‍ධය මෙති.

ඉමෙ තෙව්සති පට්ටයා සස්සධායනෙන විත්ථාරෙතබ්බා, මේ තෙව්සි ප්‍රත්‍යයන් සස්සධායනා කරමින් විසාර කළ යුතු ය.

විභඩ්‍ධචාරය නිමි.

අනුලෝම සංඛ්‍යා වාර පාලිය.

හෙතුයා නව. ආරම්භණ නිශ්චිත. අධිපතියා නව. අනන්තර නිශ්චිත. සමන්තර නිශ්චිත. සහජාන නව. අක්කමක්ක නිශ්චිත. නියසයෙ නව. උපනියසයෙ නිශ්චිත. පුරෙජාන නිශ්චිත. ආසෙවන නිශ්චිත. කමම නව. විපාකෙ එකං. ආහාරෙ නව. ඉන්ද්‍රියෙ නව. ක්‍රියාන නව. මග්ගෙ නව. සම්ප්‍රසන්න නිශ්චිත. විප්‍රසන්න නව. අත්ථියා නව. නත්ථියා නිශ්චිත. විගතෙ නිශ්චිත. අපිගතෙ නව.

හෙතුපට්ඨයා ආරම්භණ නිශ්චිත. අධිපතියා නව. අනන්තර නිශ්චිත. සමන්තර නිශ්චිත. සහජාන නව. අක්කමක්ක නිශ්චිත. නියසයෙ නව. උපනියසයෙ නිශ්චිත. පුරෙජාන නිශ්චිත. ආසෙවන නිශ්චිත. කමම නව. විපාකෙ එකං. ආහාරෙ නව. ඉන්ද්‍රියෙ නව. ක්‍රියාන නව. මග්ගෙ නව. සම්ප්‍රසන්න නිශ්චිත. විප්‍රසන්න නව. අත්ථියා නව. නත්ථියා නිශ්චිත. විගතෙ නිශ්චිත. අපිගතෙ නව.

හෙතුපට්ඨයා ආරම්භණපට්ඨයා අධිපතිපට්ඨයා අනන්තර නිශ්චිත. සමන්තර නිශ්චිත. සහජාන නිශ්චිත. අක්කමක්ක නිශ්චිත. නියසයෙ නිශ්චිත. උපනියසයෙ නිශ්චිත. පුරෙජාන නිශ්චිත. ආසෙවන නිශ්චිත. කමම නිශ්චිත. විපාකෙ එකං. ආහාරෙ නිශ්චිත. ඉන්ද්‍රියෙ නිශ්චිත. ක්‍රියාන නිශ්චිත. මග්ගෙ නිශ්චිත. සම්ප්‍රසන්න නිශ්චිත. විප්‍රසන්න නිශ්චිත. අත්ථියා නිශ්චිත. නත්ථියා නිශ්චිත. විගතෙ නිශ්චිත. අපිගතෙ නිශ්චිත.

හෙතුපට්ඨයා ආරම්භණපට්ඨයා අධිපතිපට්ඨයා අනන්තරපට්ඨයා සමන්තරපට්ඨයා සහජානපට්ඨයා අක්කමක්කපට්ඨයා නියසයපට්ඨයා උපනියසයපට්ඨයා පුරෙජානපට්ඨයා ආසෙවනපට්ඨයා කමම නිශ්චිත. ක්‍රියාන නිශ්චිත. මග්ගෙ නිශ්චිත. සම්ප්‍රසන්න නිශ්චිත. විප්‍රසන්න නිශ්චිත. අත්ථියා නිශ්චිත. නත්ථියා නිශ්චිත. විගතෙ නිශ්චිත. අපිගතෙ නිශ්චිත.

හෙතුපට්ඨයා ආරම්භණපට්ඨයා -පෙ- ආසෙවනපට්ඨයා කමමපට්ඨයා ආහාරපට්ඨයා ඉන්ද්‍රියපට්ඨයා ක්‍රියානපට්ඨයා මග්ගපට්ඨයා සම්ප්‍රසන්නපට්ඨයා විප්‍රසන්නපට්ඨයා අත්ථිපට්ඨයා නත්ථි පට්ඨයා විගතපට්ඨයා අපිගතෙ නිශ්චිත.

හෙතුපට්ඨයා ආරම්භණපට්ඨයා -පෙ- පුරෙජානපට්ඨයා කමමපට්ඨයා විපාකපට්ඨයා ආහාරෙ එකං. ඉන්ද්‍රියෙ එකං. ක්‍රියාන එකං. මග්ගෙ එකං. සම්ප්‍රසන්න එකං. විප්‍රසන්න එකං. අත්ථියා එකං. නත්ථියා එකං. විගතෙ එකං. අපිගතෙ එකං.

හේතුපට්ඨයා ආරම්භපට්ඨයා -පෙ- පුරේජානපට්ඨයා කම්මපට්ඨයා විපාකපට්ඨයා ආහාරපට්ඨයා ඉන්ද්‍රියපට්ඨයා ඤාන පට්ඨයා මග්ගපට්ඨයා සම්ප්‍රසූතපට්ඨයා විප්‍රසූතපට්ඨයා අත්ථිපට්ඨයා නත්ථිපට්ඨයා විගතපට්ඨයා අවිගතෙ එකං.

ගණනා හේතුමූලකා නිව්ඨිතා

ආරම්භේ ධීනෙන සබ්බත්ථ නිණේ ව පඤ්ඤා. ආරම්භපට්ඨයා හේතුයා නිණි. අධිපතියා නිණි. -පෙ- අවිගතෙ නිණි. අධිපති පට්ඨයා හේතුයා නව. ආරම්භේ නිණි. -පෙ- අවිගතෙ නව. අනන්තර පට්ඨයා සමනන්තර පට්ඨයා හේතුයා නිණි. -පෙ- අවිගතෙ නිණි. සහජානපට්ඨයා හේතුයා නව. -පෙ- අඤ්ඤමඤ්ඤපට්ඨයා හේතුයා නිණි. නිස්සය පට්ඨයා හේතුයා නව. උපනිස්සයපට්ඨයා හේතුයා නිණි. පුරේජාන පට්ඨයා හේතුයා නිණි. ආසෙවන පට්ඨයා හේතුයා නිණි. ආරම්භේ නිණි. අධිපතියා නිණි. අනන්තරේ නිණි. සමනන්තරේ නිණි. සහජානෙ නිණි. අඤ්ඤමඤ්ඤ නිණි. නිස්සයෙ නිණි. උපනිස්සයෙ නිණි. පුරේජානෙ නිණි. කම්මෙ නිණි. ආහාරේ නිණි. ඉන්ද්‍රියෙ නිණි. ඤානෙ නිණි. මග්ගෙ නිණි. සම්ප්‍රසූතෙ නිණි. විප්‍රසූතෙ නිණි. අත්ථියා නිණි. නත්ථියා නිණි. විගතෙ නිණි. අවිගතෙ නිණි. ආසෙවන මූලකෙ විපාකං නත්ථි.

කම්මපට්ඨයා හේතුයා නව. විපාකපට්ඨයා හේතුයා එකං. ආරම්භේ එකං. අධිපතියා එකං. අනන්තරේ එකං. සමනන්තරේ එකං. සහජානෙ එකං. අඤ්ඤමඤ්ඤ එකං. නිස්සයෙ එකං. උපනිස්සයෙ එකං. පුරේජානෙ එකං. කම්මෙ එකං. ආහාරේ එකං. ඉන්ද්‍රියෙ එකං. ඤානෙ එකං. මග්ගෙ එකං. සම්ප්‍රසූතෙ එකං. විප්‍රසූතෙ එකං. අත්ථියා එකං. නත්ථියා එකං. විගතෙ එකං. අවිගතෙ එකං. විපාක මූලකෙ ආසෙවනං නත්ථි.

ආහාරපට්ඨයා හේතුයා නව. ඉන්ද්‍රියපට්ඨයා හේතුයා නව. ඤාන පට්ඨයා හේතුයා නව. මග්ගපට්ඨයා හේතුයා නව. සම්ප්‍රසූතපට්ඨයා හේතුයා නිණි. විප්‍රසූතපට්ඨයා හේතුයා නව. අත්ථිපට්ඨයා හේතුයා නව. නත්ථිපට්ඨයා හේතුයා නිණි. විගතපට්ඨයා හේතුයා නිණි. අවිගතපට්ඨයා හේතුයා නව. ආරම්භේ නිණි. අධිපතියා නව. නත්ථියා නිණි. විගතෙ නිණි. එකෙකං පට්ඨයං මූලකං කාතුන සජ්ඣායනෙන්ත ගණෙනබ්බා ති.

අනුලෝමං.

අනුලෝම සංඛ්‍යා වාරය.

සන්නය.

විභිධවාරයට අනතුරුව සංඛ්‍යාවාරය වදල සේක. එය ද ශුඛ සංඛ්‍යාවාර දුකාදි සංඛ්‍යාවාර වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් ශුඛ සංඛ්‍යාවාරය පළමුකොට වදල සේක. එය ද හේතුප්‍රත්‍යය ශුඛසංඛ්‍යා වාරාදි වශයෙන් තෙවියි වැදෑරුම් වේ. එයින් හේතුප්‍රත්‍යය ශුඛසංඛ්‍යා වාරය පළමු කොට වදල සේක. ඒ මෙසේ ය. සහේතුක සිත් එක් සන්නුව ය, මෝහමුලද්වයයෙහි මෝහවර්ජිත වෛතසික දෙපනස ය යන ප්‍රචිකති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්ධයෝ ය සහේතුක වින්තජ රූපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ඡ රූපයෝ ය යන මොවුහු හේතුප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ය. ඒ ධර්මයන් මේ අනුලෝම නයයෙහි නයයට අනුව ද වාරයට අනුව ද ත්‍රිකපදයට අනුව ද කම්කතීචම් අනුව ද "හේතුයා නව" යි වදල සේක. හේතුප්‍රත්‍යයෙහි විසර්ජනා නවයක් ලැබිය යනු අපි යි.

එහි 'නව' යනු කුසලෙන කුසලය ය, කුසලෙන අඛ්‍යාකතය ය, කුසලෙන කුසලාඛ්‍යාකතය ය, අකුසලෙන අකුසලය ය, අකුසලෙන අඛ්‍යාකතය ය, අකුසලෙන අකුසලාඛ්‍යාකතය ය, අඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතය ය, කුසලාඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතය ය, අකුසලාඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතය ය යන වාර නවය ය.

කුසලෙන කුසලයෙහි "කුසලො ධම්මො" යන කතීපාඨයෙන් කුසල් සිත් එක්විස්සය, වෛතසික අවනිස ය යන අවයව නාමස්‍යාන්ධයන් නිසා උපදනා කුසල් සිත් එක්විස්ස ය, වෛතසික අවනිස ය යන අවයව නාමස්‍යාන්ධ වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ලැබෙත්. එ බැවින් ඒ ධර්මයන් ගේ විචිචිභගය "කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හේතුපට්ඨයා. කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා , තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා" යි ඉදිරිය යුතුය. මෙසේ පිළිවෙළින් අභිධේය අවුලා විභිධ උදුරමින් සියල්ල විසාර කරනු.

හේතුප්‍රත්‍යය ශුඛසංඛ්‍යාවාරයට අනතුරුව ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය ශුඛසංඛ්‍යාවාරය වදල සේක. එකුත් අනු වින්තය ය, වෛතසික දෙපනස ය යන ප්‍රචිකති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්ධයෝ ආරම්භණ ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ය. ඒ ධර්මයන් මේ අනුලෝම යෙහි නයයට අනුව ද, වාරයට අනුව ද ත්‍රිකපදයට අනුව ද කම්කතීචම් අනුව ද "ආරම්භණ නිෂිං" යි වදල සේක. එහි "නිෂිං", යනු කුසලෙන කුසලය ය, අකුසලෙන

අකුසලය ය, අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය ය යන මොහු ය, කතීපදයන් ගේ අභිධෙය අවුලා විචිච්චාන දක්වමින් විසාර කරනු.

ආරම්භක ප්‍රත්‍යය ශුඛසංඛ්‍යාවාරයට අනතුරු ව අධිපති ප්‍රත්‍යය ශුඛසංඛ්‍යාවාරය වදල සේක. අධිපති වන ධර්මයෙන් අන්‍ය වූ දෙපනස් සාධිපති ජවන නාමසාක්‍යයෝ ය සාධිපති විතතජ රූපයෝ ය යන මොවුන් අධිපති ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් වන ධර්මයෝ ය. ඒ ධර්මයන් මේ අනුලෝමයෙහි නයයට අනුව ද වාරයට අනුව ද නික පදයට අනුව ද කම්කනී? විම අනුව ද "අධිපතියා නව" යි වදල සේක. අධිපතිප්‍රත්‍යයෙහි විසාරජනාවාර නවයක් වේය" යන අපී යි.

එහි "නව" යනු කුසලෙන කුසලය ය, කුසලෙන අබ්‍යාකතය ය, කුසලෙන කුසලාබ්‍යාකතය ය, අකුසලෙන අකුසලය ය, අකුසලෙන අබ්‍යාකතය ය, අකුසලෙන අකුසලාබ්‍යාකතය ය, අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය ය, කුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය ය, අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය ය යන මොහු ය. අභිධෙය දක්වමින් විච්චාන උදරනු.

අනන්තර ශුඛසංඛ්‍යා වාරයෙහි සියලු එකුත් අනු විත්තය ය වෛතසික දෙපනස් ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ අනන්තර ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. -පෙ- "අනන්තරෙ තිණි" යි වදල සේක. සමනන්තරය ද එසේ ම ය.

සහජාත ශුඛසංඛ්‍යා වාරයෙහි සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය, විතතජ රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආහාරජ රූපයෝ ය, සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඤ්ජාත කම්ප රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්ති කම්පරූපයෝ ය යන මොවුන් සහජාත ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. -පෙ- "සහජාතෙ නව" යි වදල සේක. විසාර කරනු.

අන්‍යෝන්‍ය ශුඛසංඛ්‍යා වාරයෙහි සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිනාමසාක්‍යයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදය වසාචය, හෘදයවසාචෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය, ඔවුනොවුන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විතතජාදි මහාභූතයෝ ය යන මොහු අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න යෝ ය. -පෙ- "අන්‍යෝන්‍යෙ තිණි" යි වදල සේක.

නිශ්ශ්‍රය ශුඛසංඛ්‍යාවාරය සහජාතය මෙන් විසාර කරනු. උපනිශ්ශ්‍රය ශුඛසංඛ්‍යාවාරය ආරම්භකයෙහි මෙන් විසාර කරනු.

පුරේජාන ශුධසංඛ්‍යාවාරයෙහි අරූපවිපාක වර්ජිත පක්ඛිවෝකාර ප්‍රච්ඡානි නාමස්‍යාදියෝ පුරේජානප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. -පෙ- පුරේජානෙ තිණි" යි වදාළ සේක.

ආසේවන ශුධසංඛ්‍යාවාරයෙහි ප්‍රථමජවන ඵලජවන වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම ඵක්ඛනස් ජවන නාමස්‍යාදියෝ ආසේවන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. -පෙ- "ආසෙවනෙ තිණි" යි වදාළ සේක.

කම් ශුධසංඛ්‍යාවාරයෙහි කුගලාකුගල -ක්‍රියා චේතනා වර්ජිතසකලප්‍රච්ඡානි ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාදියෝ ය, වින්තජරූපයෝ ය ප්‍රතිසන්ධි කම්ඡ රූපයෝ ය ප්‍රච්ඡානි කම්ඡ රූපයෝ ය අසංඥසන්තව කම්ඡ රූපයෝ ය යන මොහු කම්ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. -පෙ- "කමෙම නව" යි වදාළ සේක.

විපාක ශුධසංඛ්‍යාවාරයෙහි සකල විපාක ප්‍රච්ඡානි ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාදියෝ ය, විපාක වින්තජරූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්ඡ රූපයෝ ය යන මොහු විපාක ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. -පෙ- විපාකෙ ඵකං.

ආහාර ශුධසංඛ්‍යාවාරයෙහි සකලප්‍රච්ඡානි ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාදියෝ ය, වින්තජරූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්ඡ රූපයෝ ය, ආහාරජ රූපයෝ ය යන මොහු ආහාර ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. ආහාරෙ නව.

ඉන්ද්‍රිය ශුධසංඛ්‍යාවාරයෙහි සකල ප්‍රච්ඡානි ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාදියෝ ය, වින්තජරූපයෝ ය ප්‍රතිසන්ධි කම්ඡ රූපයෝ ය, රූප ජීවිතේන්ද්‍රියයෙන් අන්‍ය වූ අසංඥසන්තව කම්ඡ රූපයෝ ය, ප්‍රච්ඡානි කම්ඡ රූපයෝ ය යන මොහු ඉන්ද්‍රියප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. ඉන්ද්‍රියෙ නව.

ධ්‍යාන ශුධසංඛ්‍යාවාරයෙහි ද්විපක්ඛිවිඤ්ඤායත් ගෙන් අන්‍ය වූ සකල ප්‍රච්ඡානි ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාදියෝ ය, වින්තජරූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්ඡ රූපයෝ ය යන මොහු ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. ඤානෙ නව.

මාහී ශුධසංඛ්‍යාවාරයෙහි සහේතුක සිත් ඵක්ඛන්තූව ය, චේතසික දෙපනස ය යන ප්‍රච්ඡානි ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාදියෝ ය, සහේතුකවිත්තජ රූපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ඡ රූපයෝ ය යන මොහු මාහීප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. මහො නව.

සම්පයුක්ත ශුධසංඛ්‍යාවාරයෙහි සකල ප්‍රච්ඡානි ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාදියෝ සම්පයුක්තප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. සම්පයුක්තෙ තිණි.

විප්‍රසූක්‍ෂ්ණ ශුඛසංකල්පවාරයෙහි අරූපවිපාක වර්ජිත පක්‍ෂ-
වෝකාර ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධිනාමස්සාධයෝ ය, විත්තජරූපයෝ ය
ප්‍රතිසන්ධි කම්මජරූපයෝ ය යන මොවුන් විප්‍රසූක්‍ෂ්ණ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ
ය, විසංසුන්නෝ නව.

අසාත්‍යප්‍රත්‍යයේ ශුඛ සංකල්පවාරය සහජාතයෙහි මෙන් විසාර කරන.
අපට්ඨා නව. නාසාත්‍යප්‍රත්‍යය ශුඛසංකල්පවාරය ආරම්භයෙහි සේ විසාර
කරන. නපට්ඨා නිණි. විගතශුඛවාරය ද ආරම්භයෙහි මෙන් විසාර
කරන. විගත නිණි. අවිගත ශුඛසංකල්පවාරය සහජාතයෙහි මෙන්
විසාර කරන. අවිගත නව. ශුඛ සංකල්පවාරය නිමි. හේතුයා නව,
ආරම්භයෙහි නිණි යනාදි පාලිය ප්‍රගුණ කර ගත යුතුය.

දුකාදි සංකල්ප වාරය.

ශුඛසංකල්පවාරයට අනතුරුව දුකාදිසංකල්පවාරය වදාළයේක. එය
ද හේතුප්‍රත්‍යය දුකාදි සංකල්පවාරය ය ආරම්භයෙහි ප්‍රත්‍යය දුකාදි සංකල්පවාරය
ය යනාදි වසයෙන් නෙවිසි වැදැරුම් වේ. එයින් හේතු ප්‍රත්‍යය දුකාදි
සංකල්පවාරය පළමු කොට වදාළ යේක. එය ද දුක නික -පෙ- නෙවිසිනික
වසයෙන් නෙවිසි වැදැරුම් වේ. එයින් දුකවාරය පළමු කොට වදාළ යේක.
එද හේතුමූලක ආරම්භය දුකාදි වසයෙන් දෙවිසි වැදැරුම් වේ. එයින්
හේතුමූලක ආරම්භය දුකසංකල්පවාරය පළමුකොට වදාළ යේක.

(හේතුමූලක ආරම්භය දුකය.)

ඒ හේතුමූලක ආරම්භයදුක සංකල්පවාරයෙහි මෝහමූලද්වය යෙහි
මෝහය ය අහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සාධයෝ ය යන මොහු
ආරම්භය ප්‍රත්‍යයයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් ම වී හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ
ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් නො වන බැවින් හේතු ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි.
එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ පව්චනියානුලෝම යෙහි "න හේතු පට්ඨයා
ආරම්භයේ ද්වේ" යි වදාළ ලදහ. එහි ද්වේ යන අකුසලෙන් අකුසලය
අභ්‍යාකෘතෙන් අභ්‍යාකෘතය යන දෙවාරය ය.

අකුසලෙන් අකුසලයෙහි " අකුසලො ධමමො" යන කතී?
පාඨයෙන් අවයව වූද සමූහ වූ ද විචිකිත්සා සහගත ඖධිත්‍ය සහගත
නාමස්සාධයන් නිසා උපදනා වූ විචිකිත්සා සහගත ඖධිත්‍ය සහගත
දෙසිනෙහි මෝහය ලැබේ. එබැවින් ඒ ධර්මයන් ගේ විචිකිත්සාය "අකුසලං
ධමමං පටිච්ච අකුසලො ධමමො උපසංස්කි නහේතු පට්ඨයා, ආරම්භය
පට්ඨයා, විචිකිත්සා සහගතෙ උධව්ව සහගතෙ බන්ධෙ පටිච්ච විචිකිත්සා
සහගතො උධව්ව සහගතො මොහො" යි ඉදිරිය යුතු ය.

අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි අබ්‍යාකතො ධමේමා යන කතීෂ්ඨාදියෙන් අභේතුක සිත් අටොළොස ය, ඡන්ද වර්ජිත අත්‍ය සමාන වෛතසික දෙළොස ය යන අවයව නාමසෂ්ටයන් නිසා උපදනා අභේතුක සිත් අටොළොස ය, ඡන්ද වර්ජිත අත්‍ය සමාන වෛතසික දෙළොස ය යන අවයව නාමසෂ්ටයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි "අබ්‍යාකතො ධමේමා" යන කතීෂ්ඨාදියෙන් අභේතුක ප්‍රතිසන්ධි දෙක ය, ඡන්ද ප්‍රිති වියඞ්-වර්ජිත අත්‍ය සමාන වෛතසික දසය ය යන අවයව නාමසෂ්ටයන් හා හෘදයව්‍යූහව ද නිසා උපදනා වූ අභේතුක ප්‍රතිසන්ධි දෙක ය, වෛතසික දසය ය යන අවයව වූ ද සමූහවූ ද නාමසෂ්ටයෝ ලැබෙත්. ඵ් බැවින් ඵ් ධම්මයන්ගේ විචිචිතඛය "අබ්‍යාකතං ධමමං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධමේමා උප්පජ්ජති නහෙතු පට්ටයා ආරම්මණ පට්ටයා, අහෙතුකං විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛණං පටිච්ච තයො ඛණා, තයො ඛණෙ පටිච්ච එකො ඛණො, ද්වෙ ඛණො පටිච්ච ද්වෙ ඛණා, අහෙතුක පටිසන්ධිකරිණෙ විපාකාබ්‍යාකතං එකං ඛණං පටිච්ච තයො ඛණා, තයො ඛණෙ පටිච්ච එකො ඛණො, ද්වෙ ඛණෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛණා. චත්ථං පටිච්ච ඛණා" යි ඉදිරිය යුතු ය.

සභේතුක චිත්තජ රූපයෝ ය, සභේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය යන මොහු හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයන් ම වි ආරම්මණ ප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයන් නො වන බැවින් ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. ඵ් බැවින් ඵ් ධම්මෝ අනුලෝම පටිච්චනියයෙහි "හෙතුපට්ටයා න ආරම්මණෙ පඤ්ච" යි වදරන ලදහ. එහි පඤ්ච යනු කුසලෙන අබ්‍යාකතය ය, අකුසලෙන අබ්‍යාකතය ය, අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය ය, කුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකත ය ය, අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකත ය යන මොහුය. .

කුසලෙන අබ්‍යාකතයෙහි අබ්‍යාකතො යන කතීෂ්ඨාදියෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාචෙහි වූ කුසල් සිත් එක් විස්ස ය, වෛතසික අවනිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසෂ්ටයන් නිසා උපදනා වූ චිත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. ඵ් බැවින් ඵ් ධම්මයන් ගේ විචිචිතඛය "කුසලං ධමමං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධමේමා උප්පජ්ජති හෙතු පට්ටයා න ආරම්මණ පට්ටයා, කුසලෙ ඛණෙ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං" යි ඉදිරිය යුතු ය.

අකුසලෙන අබ්‍යාකතයෙහි "අබ්‍යාකතො" යන කතීෂ්ඨාදියෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාචෙහි වූ අකුසල් සිත් දෙළොස ය, වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසෂ්ටයන්

නිසා උපදනා වූ චිත්තජ රූපයෝ ලැබෙත්. එ බැවින් ඒ ධර්මයන් ගේ විචිචිතභාවය "අකුසලං ධම්මං -පෙ- අකුසලෙ ඛණ්ඩෙ පටිච්ච චිත්ත-සමුට්ඨානං රූපං" යි ඉදිරිය යුතු ය.

අඛණ්ඩාකතෙන අඛණ්ඩාකතයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි අඛණ්ඩාකතො යන කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ සරූප විපාක අභිත්තව්‍යුති වර්ජිත සහේතුක විපාක සනොළොස ය, සහේතුක ක්‍රියා සනොළොස ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමුග්‍ර වූ ද නාමසංකර්මයන් නිසා උපදනා වූ සහේතුක චිත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් සහේතුක පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නෙළෙස ය, වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමුග්‍ර වූ ද නාමසංකර්මයන් නිසා උපදනා වූ කෘත්‍යථාත් රූපයෝ ලැබෙත්. ශුඛ රූපචාරයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ සරූපවිපාක අභිත්තව්‍යුති වර්ජිත කුශලා කුශල සහේතුක විපාක සහේතුක ක්‍රියා නාමසංකර්මයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන සහේතුක චිත්තජමහාභුතයෝ ය සහේතුක පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නෙළෙස හා උපදනා කම්ප් මහාභුතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ භුතරූප සහිත වූ සහේතුක චිත්තජ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප් උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. එ බැවින් ඒ ධර්මයන් ගේ විචි චිතභාවය "අඛණ්ඩාකතං ධම්මං පටිච්ච අඛණ්ඩාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපට්ඨයා න ආරම්භණපට්ඨයා, විපාකාඛණ්ඩාකතෙ කිරියාඛණ්ඩාකතෙ ඛණ්ඩෙ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං, පටිසන්ධිකර්මණෙ විපාකාඛණ්ඩාකතෙ ඛණ්ඩෙ පටිච්ච කට්ඨනා රූපං ඛණ්ඩෙ පටිච්ච ව්‍යප්ප්, එකං මහාභුතං පටිච්ච -පෙ- මහාභුතෙ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං, කට්ඨනාරූපං, උපාදය රූපං" යි ඉදිරිය යුතු ය.

කුසලාඛණ්ඩාකතෙන අඛණ්ඩාකතය ය අකුසලාඛණ්ඩාකතෙන අඛණ්ඩාකතය ය යන දෙක - හේතුචිතභාවාරය අනුව විසාර කරනු.

අහේතුක චිත්තජරූපයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප් රූපයෝ ය, බාහිරරූපයෝ ය, ආභාරජරූපයෝ ය, සෘතුජරූපයෝ ය, අසංඤ්ඤාකම්ප් රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්ති කම්ප් රූපයෝ ය යන ධර්මයෝ හේතු ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය දෙදෙනා ගේ ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වන්නාහ. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ පට්ඨනියයෙහි "න හෙතුපට්ඨයා න ආරම්භණෙ එකං" යි වදාරන ලදහ. එහි එකං යනු අඛණ්ඩාකතෙන අඛණ්ඩාකතය ය, එහි අඛණ්ඩාකතො යන කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ ද්විපඤ්චවිඤ්ඤා වර්ජිත අහේතුක විපාක ක්‍රියාවිඤ්ඤා ය

ජන්ද වර්ජිත අත්‍යසමාන වෛතසික දෙළොස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා විත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි "අඛ්‍යාතනො" යන කතීපාඨයෙන් අහේතුකප්‍රතිසන්ධි දෙක ය ජන්ද ප්‍රීති වියඨී වර්ජිත අත්‍යසමාන වෛතසික දසය ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ කෘත්‍යථාන් රූපයෝ ලැබෙත්. ශුධරූපචාරයෙහි කතීපාඨයෙන් පක්ඛිලෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ ද්විපක්ඛිලිභූතවර්ජිත අහේතුක විපාක අහේතුකක්‍රියා නාමස්කන්ධයන් විසින් සූද්‍ර පරිදි උපදවන විත්තජමහාභූතයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි දෙක හා උපදනා කමීජ මහාභූතයෝ ය, බාහිර මහාභූතයෝ ය, ආහාරජ මහාභූතයෝ ය, සෘතුජ මහාභූතයෝ ය, අසංඝස්‍යවකමීජ මහාභූතයෝ ය, ප්‍රච්ඡන්තිකමීජ මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ භූතරූපසහිත වූ විත්තජ උපාදය අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකමීජ බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඝස්‍යවකමීජ ප්‍රච්ඡන්තිකමීජ උපාදායරූපයෝ ලැබෙත්. එබැවින් ඒ ධර්මයන් ගේ වීථිවිහඞ්ගය "අඛ්‍යාතනං ධම්මං පටිට්ඨං -පෙ- අහේතුකවිපාකාඛ්‍යාතනෙ කිරියාඛ්‍යාතනෙ ඛ්‍යෙධං පටිට්ඨං විත්තසමුට්ඨානං රූපං, අහේතුක පටිසන්ධිකමණේ විපාකාඛ්‍යාතනෙ ඛ්‍යෙධං පටිට්ඨං කට්ඨනාරූපං ඛ්‍යෙධං පටිට්ඨං චක්ඛු, එකං මහාභූතං පටිට්ඨං නයො මහාභූතා -පෙ- මහා භූතෙ පටිට්ඨං විත්තසමුට්ඨානං රූපං, කට්ඨනා රූපං. උපාදය රූපං -බාහිරං එකං මහාභූතං -පෙ- මහාභූතෙ පටිට්ඨ උපාදායරූපං, ආහාර සමුට්ඨානං -පෙ- උතුසමුට්ඨානං - පෙ- අසංඝස්‍යසන්නාතං එකං මහාභූතං -පෙ- මහාභූතෙ පටිට්ඨ කට්ඨනාරූපං උපාදය රූපං" යි ඉදිරිය යුතු ය.

සහේතුක සිත් එක්සැත්තැව ය මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත වෛතසික දෙපනස ය යන සහේතුක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ හේතු ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ය. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ මේ අනුලෝමයෙහි නයයට අනුව ද; වාරයට අනුව ද, ත්‍රිකපද්ග්ධෙයයට අනුව ද කමී කතී දෙකට අනුව ද "හේතු පට්ඨයා ආරම්භණේ තිණි" යි වදරන ලදහ. "තිණි" යනු කුසලෙන කුසලය ය, අකුසලෙන අකුසලය ය, අඛ්‍යාතනෙත අඛ්‍යාතනය ය යන මොහු ය.

කුසලෙන කුසලය ය අකුසලෙන අකුසලය ය යන වාර දෙක හේතුප්‍රත්‍යය අනුව අභිධෙය අවුලා විහඞ්ග උදුරනු. අඛ්‍යාතනෙත අඛ්‍යාතනයෙහි ප්‍රච්ඡන්තිකාලයෙහි "අඛ්‍යාතනො ධම්මො" යන කතීපාඨයෙන් සහේතුකවිපාක එක්විස්ස ය, සහේතුක ක්‍රියා සත්‍යලොස ය, වෛතසික අට්ඨිස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ සහේතුකවිපාක එක්විස්ස ය, සහේතුකක්‍රියා සත්‍යලොස ය, වෛතසික අට්ඨිස ය යන අව

යව නාමස්කන්ධයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් සහේතුකප්‍රතිසන්ධි සන්තොළොස ය, වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් හා හෘදයවිකෘති ද නිසා උපදනා වූ සහේතුකප්‍රතිසන්ධි සන්තොළොස ය වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයෝ ලැබෙත්. එබැවින් ඒ ධර්මයන්ගේ විපිටිභවය "අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච -පෙ- විපාකාබ්‍යාකතං -පෙ- වත්ථං පටිච්ච බන්ධා" යි ඉදිරිය යුතු ය (ආරම්භවිභවය අනුව පාලිය යොදනු.)

(හේතුමූලක අධිපති දූක ය.)

හේතුමූල අධිපතිදූකයෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී හේතුප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධර්මයක් නැත්තේ ය. එ බැවින් පටිච්චනියානුලෝමයෙහි "න හේතුපට්ඨයා අධිපතියා" යනාදීන් චාරයක් නො වදල යේක.

ඒ ඒ අවයවාට අධිපති වන ධර්මය හා මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හැර අකුසල් සිත් දොළොස ය, මහා කුශල මහා ක්‍රියාය, සහේතුක ලෝකික විපාකයෝ ය යන ප්‍රචෑන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය, නිරාධිපති වින්‍යජරූපයෝ ය සහේතුකප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය යන මොව්හු හේතුප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී අධිපති ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන බැවින් අධිපති ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති, එබැවින් ඒ ධර්මයෝ අනුලෝමපට්ඨනිය යෙහි "හේතුපට්ඨයා න අධිපතියා නව" යි වදරන ලදහ. එහි 'නව' යනු කුසලෙන කුසලය ය, -පෙ- කුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය ය යන මොහුය.

කුසලෙන කුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවයාවෙහි මහාකුසල් සිත් අට ය, නියමයෙන් අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන මහද්ගත කුශල නවය ය, මාගීසිත් සතර ය, වෛතසික අට නිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපතිප්‍රත්‍යය නො ලබන අවයාවෙහි වූ මහා කුසල්සිත් අට ය, වෛතසික අටනිස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ මහාකුසල් අට ය, වෛතසික අටනිස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝ ලැබෙත්. (විභවය හේතුවෙහි මෙන් උදුරනු.)

කුසලෙන අබ්‍යාකතයෙහි අබ්‍යාකතො යන කතීපාඨයෙන් පක්ඛට්ඨෝකාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය නො ලබන අවයාවෙහි වූ මහාකුසල් සිත් අට ය, වෛතසික අටනිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා නිරාධිපතිවින්‍යජරූපයෝ ලැබෙත්. (හේතු විභවය සේ විස්තර කරනු.)

කුසලෙන කුසලාබ්‍යාකතයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය නො ලබන අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල් සිත් අට ය, වෛතසික අවනිස ය යන අවයව නාමසෂ්‍යයෙන් නිසා උපදනා මහාකුසල් සිත් අට ය, වෛතසික අවනිස ය යන අවයව නාමසෂ්‍යයෝ ය, ඒ නාමසෂ්‍යයන් විසින් උපදවන නිරාධිපති චිත්තජරූපයෝ ය යන මොව්හු ලැබෙත්. (විභංගය හේතුව අනුව උද්‍රුතු.)

අකුසලෙන අකුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් අධිපතිප්‍රත්‍යය ලබන අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමූල සිත් අට ය, දවේෂමූලසිත් දෙක ය, විචිකිත්‍යා චර්ජිත වෛතසික සන්ධිස්ස ය යන මොවුන් නිසා උපදනා අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති ප්‍රත්‍යය නො ලබන අවස්ථාවෙහි වූ අකුසල්සිත් දෙළොස ය, මෝහමූල ද්වයෙහි මෝහ චර්ජිත වෛතසික සන්ධිස්ස ය යන අවයව නාමසෂ්‍යයෝ ලැබෙත්. විභංගය උද්‍රුතු.

අකුසලෙන අබ්‍යාකතයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය නො ලබන අවස්ථාවෙහි අකුසල්සිත් දොළොස ය, වෛතසික සන්ධිස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසෂ්‍යයන් නිසා උපදනා නිරාධිපති චිත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. විභංගය හේතු ප්‍රත්‍යය අනුව උද්‍රුතු.

අකුසලෙන අකුසලාබ්‍යාකතයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය නො ලබන අවස්ථාවෙහි වූ අකුසල් සිත් දෙළොස ය, වෛතසික සන්ධිස්ස ය යන අවයව නාමසෂ්‍යයන් නිසා උපදනා වූ අකුසල් සිත් දොළොස ය, මෝහමූලයෙහි මෝහ චර්ජිත වෛතසික සන්ධිස්සය යන අවයව නාමසෂ්‍යයෝ ය, ඒ නාමසෂ්‍යයන් විසින් උපදවන නිරාධිපති චිත්තජරූපයෝ ය යන මොව්හු ලැබෙත්, විභංගය හේතුවිභංගය අනුව විස්තර කරනු.

අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රචිතතිකාලයෙහි අබ්‍යාකතො යන කතීපාඨයෙන් අධිපති ප්‍රත්‍යය ලබන අවස්ථාවෙහි වූ මහා ක්‍රියා සිත් අට ය, අධිපති ප්‍රත්‍යය නියමයෙන් ලබන මහද්ගත ක්‍රියා තවය ය ඵලසිත් සතර ය යන අවයව නාමසෂ්‍යයන් නිසා උපදනා අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති ප්‍රත්‍යය නො ලබන අවස්ථාවෙහි වූ මහාක්‍රියා සිත් අට ය, සහේතුක ලෝකික විපාක සිත් සතොළොස ය, වෛතසික පන්තිස ය, යන අවයව නාමසෂ්‍යයන් නිසා උපදනා මහා ක්‍රියා සිත් අට ය, සහේතුක ලෝකික විපාක සතොළොස ය, වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව නාමසෂ්‍යයෝ ය, ඒ නාමසෂ්‍යයන් නිසා උපදනා නිරාධිපති චිත්තජරූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි අභිධෙය

හේතුප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ගන්නේ ය. ශුඛරූපවාරයෙහි කතීෂ්‍යාදියෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරූපවිපාක අතීතත්වයුක්ති වර්ජිත නිරාධිපති කුශලාකුශල සහේතුක විපාක සහේතුකක්‍රියා නාමසාක්‍යයෙන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන නිරාධිපති චිත්තජ මහාභූතයෝ ය, සහේතුක පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි තෙලෙස හා සුදුසු පරිදි උපදනා සහේතුක කමීජ මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ නිරාධිපති සහේතුක චිත්තජ උපාදය රූපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීජ උපාදය රූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත ධර්මයෝ ලැබෙත්. විචිචිතභූතය හේතුප්‍රත්‍යය අනුව උදරන.

කුසලාඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතයෙහි කතීෂ්‍යාදියෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය නො ලබන අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල් සිත් අට ය, චෛතසික අටිතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍යයෙන් හා මහාභූතයන් නිසා උපදනා වූ නිරාධිපති චිත්තජ රූපයෝ ලැබෙත්. විචිතභූතය හේතුව අනුව උදරන.

අකුසලාඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතයෙහි කතීෂ්‍යාදියෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය නො ලබන අවස්ථාවෙහි වූ අකුසල් සිත් දෙළොසය, චෛතසික සත් විස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍යයෙන් හා මහාභූතයන් නිසා උපදනා නිරාධිපති චිත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. විචිතභූතය හේතු විචිතභූතය අනුව උදරන.

මෝහමුලද්වයයෙහි මෝහය ය, අහේතුක ප්‍රචිතති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය, අහේතුක චිත්තජරූපයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීජරූපයෝ ය, බාහිරරූපයෝ ය, ආභාරජරූපයෝ ය, සෘතුජරූපයෝ ය, අසංඥසත්තව කමීජරූපයෝ ය, ප්‍රචිතති කමීජ රූපයෝ ය යන මොවුන් හේතු ආරම්භ ප්‍රත්‍යය දෙකින් ම ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ නො වෙති. ඵ් බැවින් ඵ් ධර්මයෝ පව්වතියයෙහි "න හේතුපව්වයා නාධිපතියා දවෙ" යි වදන ලදහ. දවෙ යනු අකුසලෙන අකුසල ය අඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකත ය යන මොහු ය. අකුසලෙන අකුසලයෙහි අභිධෙය අවුලා විචිතභූතය උදරන.

අඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතයෙහි ප්‍රචිතතිකාලයෙහි අඛ්‍යාකතො යන කතීෂ්‍යාදියෙන් අහේතුක සිත් අටොලෙස ය, ඡන්දවර්ජිත අත්‍යසමාන චෛතසික දෙළොස ය යන අවයව නාමසාක්‍යයෙන් නිසා උපදනා අහේතුක සිත් අටොලෙස ය, ඡන්දවර්ජිත අත්‍යසමාන දෙළොස ය යන අවයව නාමසාක්‍යයෙන් හා ඔවුන් විසින් උපදවන චිත්තජරූපයෝ ද

ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කතීෂ් පාඨයෙන් අනේකුක ප්‍රතිසන්ධි දෙක ය; ඡන්ද ප්‍රීති වියඪී වර්ජිත අන්‍යසමාන වෛතසික දශය ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමසාක්‍යයන් හා හෘදය වස්තුව නිසා උපදනා අනේකුක ප්‍රතිසන්ධි දෙක ය, වෛතසික දශය ය යන අවයව වූ ද, අවයව හා සමූහ වූ ද නාමසාක්‍යයන් හා කෘත්‍යන්ත රූපයෝ ලැබෙත්. ශුඛරූපවාරයෙහි කතීෂ්පාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ ද්විපඤ්චිභූත වර්ජිත අනේකුක විපාක ක්‍රියා නාමසාක්‍යයන් විසින් උපදවන අනේකුක චිත්තජමහාභූතයෝ ය, අනේකුක ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයන් හා සුද්දස පරිදි උපදනා අනේකුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප මහාභූතයෝ ය. බාහ්‍ය, ආහාරජ, සෘතුජ, අසංඥසත්ත්ව කම්ප, ප්‍රවෘත්තිකම්ප මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. එබැවින් ඒ ධර්මයන්ගේ විචිචිතභාවය "අබ්‍යාකතං -පෙ- නාධිපති පට්ටයා, අනේකුකං විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං බන්ධං පට්ටව නයො බන්ධා චිත්ත සමුට්ඨාන ඤා රූපං -පෙ- අනේකුක පට්ටසන්ධිකණේ විපාකාබ්‍යාකතං එකං බන්ධං පට්ටව නයො බන්ධා කට්ඨනා ව රූපං -පෙ- බන්ධං පට්ටව වත්ථ, වත්ථං පට්ටව බන්ධා, එකං මහාභූතං පට්ටව නයො මහාභූතා -පෙ- මහාභූතෙ පට්ටව චිත්තසමුට්ඨානං රූපං කට්ඨනා රූපං උපාදය රූපං, බාහිරං, -පෙ- ආහාර සමුට්ඨානං -පෙ- උතුසමුට්ඨානං -පෙ- අසඤ්ඤ සන්නානං -පෙ- රූපං" යි ඉදිරිය යුතු ය.

අධිපති වන ධර්මයන්ගෙන් අන්‍ය වූ දෙපනස් සාධිපති ජවන නාමසාක්‍යයෝ ය, සාධිපති චිත්තජරූපයෝ ය යන මොහු හේතු අධිපති ප්‍රත්‍යය දෙකෙහි ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ මේ අනුලෝමයෙහි -පෙ- "හේතුපට්ටයා අධිපතියා නව" යි වද්‍යන ලදහ. 'නව' යනු කුසලෙන කුසලය ය, -පෙ- අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය යන මොහු ය. අධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් අභිධේය අවුලමින් විභවන උදුරනු.

හේතු මූලක අනන්තර සමන්තර දූක දෙක ආරම්භණ දූකය අනුව විසාර කරනු.

(හේතුමූලක සහජාන දූකය.)

හේතුමූලක සහජාන දූකයෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය අනේකුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය, අනේකුකචිත්තජරූපයෝ ය, අනේකුක ප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආහාරජ රූපයෝ ය, සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඥසත්ත්වකම්ප රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්ති

කම්ප රූපයෝ ය යන මොහු සහජාන ප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී හේතුප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන බැවින් හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එබැවින් එ ධර්මයෝ පටිච්චනියානුලෝමයෙහි "න හෙතුපට්ඨයා සහජානෙ ද්වෙ" යි වදාරන ලදහ. ද්වෙ යනු අකුසලෙන අබ්‍යාකතය හා අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය ය. අකුසලෙන අකුසලයෙහි අභිධෙය අවුලා විහඬුනු උදුරනු.

අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රච්ඡන්තිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් අහේතුක සිත් අටළොස ය, ඡන්ද වර්ජිත අත්‍යසමාන වෛතසික දෙළොස යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ අහේතුක සිත් අටොළොස ය ඡන්ද වර්ජිත අත්‍ය සමාන වෛතසික දෙළොස යන අවයව නාමස්කන්ධයෝ ය, ඒ නාමස්කන්ධයන් විසින් උපදවන චිත්තජරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි දෙක ය, ඡන්ද, ප්‍රීති, වියඝී, වර්ජිත අත්‍යසමාන වෛතසික දහ ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් හා කෘත්‍යථාත් රූපයෝ ලැබෙත්. ශුඛරූපචාරයේ අභිධෙය ආරම්භ දකයෙහි පටිච්චනියෙහි මෙන් ගන්නේ ය. ඒ ධර්මයන් ගේ වීථි විහඬුය "අබ්‍යාකතං -පෙ- න හෙතු පට්ඨයා සහජානපට්ඨයා අහේතුක විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං බන්ධං පටිච්ච නයො බන්ධා චිත්ත සමුට්ඨාන ඤච රූපං -පෙ- අහේතුක පටිසන්ධිකර්මණි විපාකාබ්‍යාකතං එකං බන්ධං පටිච්ච නයො බන්ධා කට්ඨනා ච රූපං -පෙ- ද්වෙ බන්ධා -පෙ- බාහිරං -පෙ- ආහාරසමුට්ඨානං -පෙ- උතුසමුට්ඨානං -පෙ- අසඤ්ඤසන්නානං -පෙ- රූපං" යි උදුල යුතුය.

හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී සහජානප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධර්මයක් නැත්තේ ය. එබැවින් අනුලෝම පටිච්චනියෙහි "හෙතුපට්ඨයා න සහජානෙ" යනාදිය නො වදළ සේක.

හේතු සහජාන දෙකිහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධර්මයක් ද නැත්තේ ය. එබැවින් පටිච්චනියෙහි "න හෙතුපට්ඨයා න සහජානෙ" යනාදිය නො වදළ සේක.

සහේතුකසිත් එක්සැත්තැව ය, මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත වෛතසික දෙපනස ය, යන සහේතුක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය. සහේතුක චිත්තජරූපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයෝ ය, යන මොවුහු හේතු සහජාන දෙකිහිම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ මේ අනුලෝමයෙහි -පෙ-

"හේතුපට්ඨයා සහජානෙ නව" යි වදරන ලදහ. හේතුප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් විසාර කරනු.

(හේතුමූලක අක්කමක්ක දුකය.)

හේතුමූලක අක්කමක්ක දුකයෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය ය, අහේතුක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධිනාමස්සාධයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සාධයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හදයවිසූච්ඡ වය, ඔවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුක චිත්තජ අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප ඛාණ්ඩ ආහාරජ සෘතුජ අසංඝස්සන කම්ප ප්‍රච්ඡන්තිකම්ප මහාභූතයෝ ය යන මොවුහු අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී හේතු ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් හේතු ප්‍රත්‍යය බැහැර කරති. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ පට්ඨනියානුලෝමයෙහි "න හේතු පට්ඨයා අක්කමක්ක ද්වේ" යි වදරන ලදහ. "ද්වේ" යන අකුසලෙන අකුසලය අඛණ්ඩතෙන අඛණ්ඩතය යන දෙවාරය ය. අකුසලෙන අකුසලය ආරම්භයෙහි මෙන් විසාර කරනු.

අඛණ්ඩතෙන අඛණ්ඩතයෙහි ප්‍රච්ඡන්තිකාලවාරය ආරම්භ දුකය අනුව විසාර කරනු. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කණිෂ්ඨායායෙන් අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි දෙක ය, ඡන්ද ප්‍රිති වියධී වර්ජිත අත්‍යසමාන චේතසික දගය ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමස්සාධි හදය වස්තූන් නිසා උපදනා වූ අහේතුකප්‍රතිසන්ධි දෙක ය ඡන්ද ප්‍රිති වියධී වර්ජිත අත්‍යසමාන චේතසික දගය ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමස්සාධයන් හා හදය වස්තූන් ද වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. ශුඛරූපවාරයෙහි කණිෂ්ඨායායෙන් පක්ඛවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ ද්විපක්ඛ වික්කාණ වර්ජිත අහේතුක විපාකක්‍රියා නාමස්සාධයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන අහේතුක චිත්තජ මහාභූතයෝ, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සාධයන් හා උපදනා අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප මහාභූතයෝ ය, ඛාණ්ඩමහාභූතයෝ ය, ආහාරජ මහාභූතයෝ ය, සෘතුජමහා භූතයෝ ය, අසංඝස්සන්තිකම්ප මහාභූතයෝ ය, ප්‍රච්ඡන්ති කම්ප මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා මහාභූතවූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. එබැවින් ඒ ධර්මයන්ගේ විථි විභග්ගය "අඛණ්ඩතං ධම්මං පට්ඨව -පෙ- පට්ඨයා. අහේතුක විපාකාඛණ්ඩතං කිරියාඛණ්ඩතං එකං ඛණ්ඩං -පෙ- ද්වේ ඛණ්ඩං. අහේතුක පටිසන්ධිකණිණේ විපාකාඛණ්ඩතං එකං ඛණ්ඩං පට්ඨව නයෝ ඛණ්ඩා ව්‍යජ්ඣ ට්, ඛණ්ඩ පට්ඨව ව්‍යජ්ඣ, ව්‍යජ්ඣං පට්ඨව ඛණ්ඩා, එකං මහාභූතං පට්ඨව නයෝ මහාභූතා -පෙ- මහාභූතා, බාහිරං ආහාරසමුප්පාදානං

උතුසමුට්ඨානං අසක්කසන්නානං එකං මහාභූතං පටිච්ච -පෙ- ද්වෙ මහාභූතා" යි ඉදිරිය යුතුය.

නාමස්කන්ධයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සහේතුක චිත්තජ රූපයෝ ය හෘදයවිසූචේත් අන්‍ය වූ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය මහා භූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සහේතුක චිත්තජ උපාදය රූපයෝ ය සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප උපාදයරූපයෝ ය යන මේ ධර්මයෝ හේතු ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත වී අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත නො වන බැවින් අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එබැවින් ඒ ධර්මයෝ අනුලෝම පටිච්චිකියයෙහි "හෙතුපට්ඨයා න අක්කමක්කෙ පඤ්ච" යි වදන ලදහ. 'පඤ්ච' යනු කුසලෙන් අඛ්‍යාතය ය, අකුසලෙන් අඛ්‍යාතය, අඛ්‍යාතයෙන් අඛ්‍යාතය, කුසලාඛ්‍යාතයෙන් අඛ්‍යාතය, අකුසලාඛ්‍යාතයෙන් අඛ්‍යාතය යන මොහු ය.

කුසලෙන් අඛ්‍යාතය අකුසලෙන් අඛ්‍යාතය යන දෙවාරය ආරම්භණුකය මෙන් විසාර කරනු. අඛ්‍යාතයෙන් අඛ්‍යාතයෙහි ප්‍රචිත්තිකාලවාරය ආරම්භණුකය අනුච්චිකාර කරනු. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කණිපායයෙන් සහේතුක පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි තෙලෙස ය වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමුග වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා හෘදය විසූචේත් අන්‍ය වූ කෘත්තචාත් රූපයෝ ලැබෙත්. ශුඛරූපවාරයෙහි කණිපායයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවේති වූ අරූප විපාක අභිත්තවූති වර්ජිත කුශලාකුශල සහේතුක විපාක සහේතුකක්‍රියා නාමස්කන්ධයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන සහේතුක චිත්තජ මහාභූතයෝ ය, සහේතුක පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි තෙලෙස හා සුදුසු පරිදි උපදනා වූ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ සහේතුක චිත්තජ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. එ බැවින් -පෙ- "අඛ්‍යාතං ධම්මං -පෙ- න අක්කමක්කෙපට්ඨයා, විපාකඛ්‍යාතෙන කිරියාඛ්‍යාතෙන ඛ්‍යෙ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං, පටිසන්ධිකණේ විපාකාඛ්‍යාතෙන ඛ්‍යෙ පටිච්ච කට්ඨනා රූපං මහාභූතෙ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං කට්ඨනා රූපං උපාදය රූපං" යි ඉදිරිය යුතු ය.

කුසලාඛ්‍යාතයෙන් අඛ්‍යාතය අකුසලාඛ්‍යාතයෙන් අඛ්‍යාතය යන දෙවාරය ආරම්භණුකය අනුච්චිකාර කරන්නේ ය.

නාමස්කන්ධයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සහේතුක චිත්තජ රූපයෝ ය, හෘදයවිසූචේත් අන්‍ය වූ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය, මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සහේතුක චිත්තජ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප

උපාදයරූපයෝ ය ඛාන්‍යආහාරජ සෘතුජ අසඤ්ජසන්තතිකමීජ ප්‍රචන්ති කමීජ උපාදය රූපයෝ ය යන මොහු හේතු අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය දෙකින් ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. එබැවින් ඒ ධම්මෝ පට්ඨනියයෙහි "න හෙතුපට්ඨයා න අඤ්ඤමඤ්ඤ එකං" යි වදන ලදහ. එය අඛ්‍යාතනෙත අඛ්‍යාතකය ය. එහි ප්‍රචන්තිකාලයේ අභිධෙය ආරම්භක දුක්ඛයෙහි මෙන් ගත්තේ ය. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි දෙක ය, ඡන්ද ප්‍රීති විශ්චි වර්ජිත අන්‍යසමාන චේතසික දශය ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමස්‍යාන්‍යයන් නිසා උපදනා හදයවස්සාවෙන් අන්‍ය වූ අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකමීජරූපයෝ ලැබෙත්. ශුඛරූපචාරයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ ද්විපඤ්චිඤාන වර්ජිත අහේතුක විපාක අහේතුක ක්‍රියා නාමස්‍යාන්‍යයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන අහේතුක චිත්තජ මහාභූතයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි දෙක හා සුදුසු පරිදි උපදනා අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීජ මහාභූතයෝ ය ඛාහි ර මහාභූතයෝ ය ආහාරජ මහාභූතයෝ ය සෘතුජ මහාභූතයෝ ය අසඤ්ජසන්ති කමීජ මහාභූතයෝ ය ප්‍රචන්තිකමීජ මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා අහේතුක චිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීජ ඛාන්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසඤ්ජසන්තිකමීජ ප්‍රචන්තිකමීජ උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්, එබැවින් "අඛ්‍යාතනං -පෙ- අහේතුකවිපාකාඛ්‍යාතනෙ කිරියාඛ්‍යාතනෙ ඛ්‍යෙ පට්ඨව චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං අහේතුක පට්ඨසන්ධිකමීජ විපාකා ඛ්‍යාතනෙ ඛ්‍යෙ පට්ඨව කචන්තාරූපං, මහාභූතෙ පට්ඨවචිත්තසමුට්ඨානං රූපං උපාදය රූපං, ඛාහිරෙ මහාභූතෙ පට්ඨව උපාදයරූපං, උතුසමුට්ඨානෙ මහාභූතෙ පට්ඨව උපාදයරූපං, අසඤ්ජසන්නානං මහාභූතෙ පට්ඨව කචන්තාරූපං, උපාදයරූපං" යි ඉදිරිය යුතු ය.

සහේතුක සිත් එක්සැත්තෑව ය මෝහමුලද්වයෙහි මෝහවර්ජිත චේතසික දෙපනස ය යන ප්‍රචන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්‍යයෝ ය සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිනාමස්‍යාන්‍යයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හදයවස්සාව ය ඔවුනොවුන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සහේතුක චිත්තජමහාභූතයෝ ය සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකමීජ මහාභූතයෝ ය යන මේ ධම්මෝ හේතු අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය දෙකින් ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. එ බැවින් -පෙ- "හෙතුපට්ඨයා අඤ්ඤමඤ්ඤ තිණි" යි වදන ලදහ. තිණි යන කුසලෙන කුසලය අකුසලෙන අකුසලය අඛ්‍යාතනෙත අඛ්‍යාතකය යන මොහු ය. කුසලෙන කුසලය අකුසලෙන අකුසලය යන දෙවාරය ආරම්භකදුක්ඛය අනුව විස්තර කරනු.

අඛ්‍යාතනෙත අඛ්‍යාතකයෙහි ප්‍රචන්තිකාලයෙහි ආරම්භකයෙහි යේ අභිධෙය අවුලනු. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් සහේතුක

ප්‍රතිසන්ධි සන්තොසය ය වෛතසික පන්තිසය ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමයාකාරයන් හා හෘදයවංශාව නිසා උපදනා වූ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි සන්තොසය වෛතසික පන්තිසය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමයාකාරයන් හා හෘදයවංශාව ලැබේ. ශුඛරූපවාරයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහිවූ අරූප විපාක අතීතව්‍යාප්ති වර්ජිත කුශලාකුශල සහේතුකවිපාක සහේතුකක්‍රියා නාමයාකාරයන් විසින් උපදවන සහේතුකවිතතජ මහාභූතයෝ ය, සහේතුකපඤ්චවෝකාරප්‍රතිසන්ධි තෙළෙස හා සුදුසු පරිදි උපදනා වූ ප්‍රතිසන්ධිකමීජ මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා මහාභූත වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. විභංගය අක්කමක්ක විභංගය සේ උදරනු.

හේතුමූලක නිශ්‍රයද්විකය සහජාතද්වකය අනුව විභාර කරනු. හේතුමූලක උපනිශ්‍රය ද්විකය ආරම්භ ද්වකය සේ විභාර කරනු.

(හේතුමූලක පුරේජාත ද්වකය.)

හේතුමූලක පුරේජාත ද්වකයෙහි පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ මොහමුලද්වයෙහි මොහය ය අහේතුක ප්‍රචක්ති නාමයාකාරය සතර ය යන මොහු -පෙ- "න හෙතුපට්ඨයා පුරේජාතෙ ද්වෙ" යි වදන ලදහ. ද්වෙ යනු අකුසලෙන් අකුශලය අඛ්‍යාතනෙන් අඛ්‍යාතනය යන දෙවාරය ය.

අකුසලෙන් අකුසලයෙහි "අකුසලො" යන කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ විචිකිච්ඡාසහගත උදධව්ව සහගත දෙසිත ය වෛතසික තුද්ධය ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද සමූහ වූ ද නාමයාකාරයන් නිසා උපදනා විචිකිච්ඡාසහගත උදධව්වසහගත මොහය ලැබේ. එ බැවින් ඒ ධර්මයන්ගේ විචිචිතභවයන් "අකුසලං -පෙ- පුරේජාතපට්ඨයා, විචිකිච්ඡා සහගතෙ උදධව්ව සහගතෙ ඛණ්ඩෙ පට්ඨව්ව විචිකිච්ඡා සහගතො උදධව්ව සහගතො මොහො වත්ථු පුරේජාත පට්ඨයා" ය ඉදිරිය යුතුය.

අඛ්‍යාතනෙන් අඛ්‍යාතනයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ අහේතුක විපාක අහේතුක ක්‍රියා විතතයෝ ය, ඡන්ද වර්ජිත අත්‍යසමාන වෛතසික දෙළොස ය යන අවයව නාමයාකාරයන් නිසා උපදනා -පෙ- ලැබෙත්. -පෙ- "අඛ්‍යාතනං -පෙ- පට්ඨයා, අහේතුකං විපාකාඛ්‍යාතනං කිරියාඛ්‍යාතනං එකං ඛණ්ඩං -පෙ- වත්ථු පුරේජාත පට්ඨයා" යි ඉදිරිය යුතු ය.

අරුපටිපාක සතර ය අරුපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහ-මූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත වූ ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුල මහාක්‍රියා අරුප කුල අරුපක්‍රියාවෝ ය, ප්‍රථම මාහී වර්ජිත ලෝකෝත්තර නාමස්කන්ධයෝ ය සහේතුකචිත්තජ රූපයෝ ය සහේතුකප්‍රතිසන්ධි කමීජ රූපයෝ ය යන මොහු හේතුප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත වී පුරේජාන ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත නො වන බැවින් පුරේජානප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එ බැවින් -පෙ- හේතුපට්ඨයා න පුරේජානෙ සත්ත" යි වදරන ලදහ. "සත්ත" යනු කුසලෙන කුසලය, කුසලෙන අඛ්‍යාතනය, අකුසලෙන අකුසලය, අකුසලෙන අඛ්‍යාතනය, අඛ්‍යාතනෙන අඛ්‍යාතනය, කුසලාඛ්‍යාතනෙන අඛ්‍යාතනය, අකුසලාඛ්‍යාතනෙන අඛ්‍යාතනය යන මොහු ය.

කුසලෙන කුසලයෙහි කතීෂ්ඨායෙන් අරුපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මහා කුසල් අට ය අරුපකුසල් සතර ය උපරිම මාහීත්‍රය ය වෛතසික සතිස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ මහාකුසල් අට ය අරුප කුසල් සතරය, උපරිමමාහීත්‍රයය වෛතසික සතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ලැබෙත්, එ බැවින් ඒ ධර්මයන් ගේ වීථිවිභවයන් "කුසලං -පෙ- හේතුපට්ඨයා න පුරේජාන පට්ඨයා, අරුපෙ කුසලං එකං ඛණ්ඩං පට්ඨිතං නයො ඛණ්ඩා නයෝ ඛණ්ඩ පට්ඨිතං නයො ඛණ්ඩා නයෝ ඛණ්ඩ පට්ඨිතං එකො ඛණ්ඩො ද්වෙ ඛණ්ඩ පට්ඨිතං ද්වෙ ඛණ්ඩා," යි ඉදිරිය යුතු ය,

කුසලෙන අඛ්‍යාතනයෙහි කතීෂ්ඨායෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ කුසල්සිත් එකච්ඡය ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා චිත්තජ රූපයෝ ලැබෙත්. එ බැවින් ඒ ධර්මයන් ගේ වීථි විභවයන් "කුසලං ධම්මං පට්ඨිතං අඛ්‍යාතනො ධම්මො -පෙ- කුසලෙ ඛණ්ඩ පට්ඨිතං චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං" යි ඉදිරිය යුතු ය.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි කතීෂ්ඨායෙන් අරුපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමූල සිත් අට ය මෝහමූල සිත් දෙක ය වෛතසික දෙවිස්ස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ ලෝහමූල සිත් අට ය මෝහ මූල සිත් දෙක ය මෝහ මූලයෙහි මෝහ වර්ජිත වෛතසික තෙවිස්ස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝ ලැබෙත්. එ බැවින් -පෙ- අරුපෙ අකුසලං එකං ඛණ්ඩං -පෙ- ද්වෙ ඛණ්ඩා" යි ඉදිරිය යුතු ය. අකුසලෙන අඛ්‍යාතනය ආරම්භණ දෑකයෙහි මෙන් විහාර කරනු.

අඛ්‍යාතනෙන අඛ්‍යාතනයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි කතීෂ්ඨායෙන් අරුපටිපාක සතර ය අරුපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මහා ක්‍රියා

අට ය අරූපක්‍රියා සතර ය ඵලසිත් සතරය වෛතසික සතිස ය යන අවයව නාමයාකෘතියන් නිසා උපදනා වූ අරූප විපාක සතර ය අරූප භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ මහාක්‍රියා අට ය අරූපක්‍රියා සතර ය ඵලසිත් සතර ය වෛතසික සතිස ය යන අවයව නාමයාකෘතියෝ ය, පෘඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ අරූපවිපාක අතීතන ව්‍යුති වර්ජිත සහේතුකවිපාක සතොලොස ය සහේතුක ක්‍රියා සතොලොස ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමයාකෘතියන් නිසා උපදනා චිත්තජරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිචාරයෙහි හා ශුඛරූපචාරයෙහි අභිධෙය හේතු විභංගයෙහි මෙන් ගන්නේ ය. විභංගය "අඛ්‍යාතනං ධම්මං පටිච්ච -පෙ- හෙතුපට්ඨයා න පුරෙජානපට්ඨයා, අරූපෙ විපාකාඛ්‍යාතනං කිරියාඛ්‍යාතනං එතං ඛණ්ඩං පටිච්ච තයෝ ඛණ්ඩා -පෙ- විපාකාඛ්‍යාතනෙ කිරියාඛ්‍යාතනෙ ඛණ්ඩං පටිච්චචිත්තසමුට්ඨානං රූපං පටිසන්ධිකංණේ" හේතුවෙහි මෙන් උදරනු. කුසලාඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාතනය ය අකුසලාඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාතනය ය යන දෙවාර හේතුවිභංගචාරය මෙන් විස්තර කරනු.

අරූපභූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ මෝහමූලද්වයයෙහි මෝහය ය, මනෝද්චාරාවර්ජන ය, අහේතුක පෘඤ්චෝකාර භූමියෙහි ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකෘතිය සතර ය: අහේතුක චිත්තජරූපයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය බාහිර රූපයෝ ය, ආභාරජරූපයෝ ය, සංකුජරූපයෝ ය, අසංගුසන්තවකම්ප රූපයෝ ය, ප්‍රච්ඡේදන කම්ප රූපයෝ ය යන මේ ධම්මයෝ හේතු පුරෙජාන ප්‍රත්‍යය දෙකෙහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. එ බැවින් ඒ ධම්මයෝ පට්ඨනියයෙහි "න හෙතුපට්ඨයා න පුරෙජානෙ ද්වේ" යි වදරන ලදහ. ද්වේ යනු අකුසලෙන අකුසලය අඛ්‍යාතතෙන අඛ්‍යාතනය යන දෙක ය.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි "අකුසලො" යන කතීපාඨයෙන් විචිකිච්ඡාඋධට්ඨසහගත දෙසිත ය වෛතසික කුද්‍රස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමයාකෘතියන් නිසා උපදනා විචිකිච්ඡාසහගත උධට්ඨසහගත දෙසිතෙහි මෝහය ලැබේ. එ බැවින් ඒ ධම්මයෝ විපි විභංගය "අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න හෙතුපට්ඨයා, න පුරෙජාන පට්ඨයා, අරූපෙ විචිකිච්ඡාසහගතෙ උධට්ඨසහගතෙ ඛණ්ඩං පටිච්ච විචිකිච්ඡාසහගතො උධට්ඨසහගතො මොහො" යි ඉදිරිය යුතු ය.

අඛ්‍යාතතෙන අඛ්‍යාතනයෙහි ප්‍රච්ඡේදනකාලයෙහි "අඛ්‍යාතනො" යන කතීපාඨයෙන් අරූපභූමියෙහි උපදනා මනෝද්චාරාවර්ජනය ය ඡන්ද්‍ර ප්‍රිති වර්ජිත අත්‍යසමාන වෛතසික එකොලොස ය යන අවයව

නාමස්සායනං නිසා උපදනා අවයව නාමස්සායනං ය, පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ ද්විපඤ්චිඤානසන් ගෙන් අන්‍ය වූ අනෙකුත් විපාක ක්‍රියාවෝ ය, ඡන්ද වර්ජිත අන්‍යසමාන වෛතසික දෙළොසය ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්සායනං නිසා උපදනා විත්තජරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි කතීෂ්ඨායෙත් අනෙකුත්ප්‍රතිසන්ධි දෙක ය ඡන්ද ප්‍රීති වියථි වර්ජිත අන්‍යසමාන දශය ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමස්සායනං හා හෘදය වසානු නිසා උපදනා වූ අනෙකුත් ප්‍රතිසන්ධි දෙක ය, වෛතසික දශය ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමස්සායනං හා කන්තථාත් රූපයෝ ලැබෙත්. ශුඛරූපවාරයෙහි කතීෂ්ඨායෙත් පඤ්චෝකාරභූමියෙහි උපදනා ද්විපඤ්චිඤාන වර්ජිත අනෙකුත් විපාකක්‍රියා විසින් උපදවන අනෙකුත් විත්තජ මහාභූතයෝ ය, අනෙකුත් ප්‍රතිසන්ධි ද්වය හා සුදුසු පරිදි උපදනා අනෙකුත් ප්‍රතිසන්ධි කමීජ මහාභූතයෝ ය, බාහ්‍ය මහාභූතයෝ ය, ආභාරජ මහාභූතයෝ ය, සෘතූජ මහාභූතයෝ ය, අසංඤ්ජානකමීජ මහාභූතයෝ ය, ප්‍රචිත්ති කමීජ මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ විත්තජාදි උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. -පෙ- "අඛ්‍යාකතං -පෙ- න හෙතු පට්ඨයා න පුරෙජාන පට්ඨයා, අරූපෙ අහෙතුක කිරියාඛ්‍යාකතං එකං ඛ්‍යං -පෙ- ඛ්‍යා, අහෙතුකවිපාකාඛ්‍යාකතෙ කිරියාඛ්‍යාකතෙ ඛ්‍යෙ පට්ඨවි විත්තසමුට්ඨානං රූපං, අහෙතුක පට්ඨසන්ධිකමිණි විපාකාඛ්‍යාකතං එකං ඛ්‍යං පට්ඨවි තයො ඛ්‍යා කචන්තා ව රූපං -පෙ- ද්වෙ ඛ්‍යා කචන්තා ව රූපං, ඛ්‍යෙ පට්ඨවි චක්ඛු, චක්ඛුං පට්ඨවි ඛ්‍යා, එකං මහාභූතං පට්ඨවි තයො මහාභූතා, -පෙ- මහාභූතා මහාභූතෙ පට්ඨවි විත්තසමුට්ඨානං රූපං කචන්තා උපාදය රූපං, බාහිරං -පෙ- ආභාරසමුට්ඨානං -පෙ- උතුසමුට්ඨානං -පෙ- අසංඤ්ජානකතං -පෙ- මහාභූතෙපට්ඨවි කචන්තා රූපං උපාදය රූපං" යි ඉදිරිය යුතුය.

පඤ්චෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ මෝහමූලද්ව ය, අරූපවිපාක සතර ය යන මොවුන් ගෙන් අන්‍ය වූ සහෙතුක ප්‍රවෘත්ති නාමස්සායනං හේතුපුරේජාන ප්‍රත්‍යය දෙකෙහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. එ බැවින් -පෙ- "හෙතුපට්ඨයා පුරේජානෙ තිණි" යි වදන ලදහ. 'තිණි' යනු කුසලෙන කුසලය ය, අකුසලෙන අකුසලය ය, අඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතය ය යන මොහු ය. කුසලෙන කුසලවාරය පුරේජානයෙහි මෙන් අභිධෙය ගෙන විහග්ගය උදුරනු.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි කතීෂ්ඨායෙත් පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ අකුසල් සිත් දෙළොස ය වෛතසික සන්විස්ස ය

යන අවයව නාමසාක්කියෙන් නිසා උපදනා වූ අකුසල් සිත් දෙළොස ය, මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත වෛතසික සන්විස්ස ය යන අවයව නාමසාක්කියෝ ලැබෙත්. විහංගය පූරේජානයෙහි මෙනි.

අඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරූපච්ඡාක වර්ජිත සහේතුකච්ඡාක සනොළොස ය සහේතුක්‍රියා සනොළොස ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව -පෙ- අවයව නාමසාක්කියෝ ලැබෙත්. විහංගය පූරේජානයෙහි මෙනි.

(හේතුමූලක ආසෙවන දුක්.)

හේතුමූලක ආසෙවන දුක්යෙහි මෝහමූල ද්විතියාදි ජවනයන්හි මෝහය ය, හසිනෝත්පාද ද්විතියාදි ජවනයෝ ය යන මොහු ආසෙවන ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් නො වීමෙන් හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. -පෙ- පට්ඨනියානු ලෝමියෙහි "න හේතුපට්ඨයා ආසෙවනෙ ද්වෙ" යි වදරන ලදහ. "ද්වෙ" යනු අකුසලෙන අකුසලය අඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතය යන දෙක ය.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් මෝහමූල ද්විතියාදි ජවනයෝ ය වෛතසික කුසලය ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්කියන් නිසා උපදනා මෝහය ලැබේ. විහංගය උදරන. අඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතයෙහි කතීපාඨයෙන් හසිනෝත්පාද ද්විතියාදි ජවනයෝ ය ඡන්ද වර්ජිත අත්‍යසමාන දෙළොස ය යන අවයව -පෙ- ලැබෙත්. -පෙ- "අහේතුක කිරියාඛ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං -පෙ- ද්වෙ ඛන්ධා" යි ඉදිරිය යුතු ය.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත ද්වාදශාකුශල මහාකුශල මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය, සහේතුක ච්ඡාක ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්කියෝය, සහේතුක විතතඡ රූපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ඡ රූපයෝ ය යන මොව්හු -පෙ- "හේතුපට්ඨයා න ආසෙවනෙ නව" යි වදරන ලදහ. "නව" යනු කුසලෙන කුසලය ය -පෙ- අකුසලාඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතය ය යන මොහු ය.

කුසලෙන කුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් මහාකුශලප්‍රථම ජවනය ය වෛතසික අටතිස ය යන -පෙ- ලැබෙත්. විහංගය හේතු විහංගය මෙනි. කුසලෙන අඛ්‍යාකතය හේතු ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් විහාර කරනු. කුසලෙන කුසලාඛ්‍යාකතයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුශල ප්‍රථමජවන ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව -පෙ- අවයව නාමසාක්කියන් හා ඔවුන් නිසා උපදනා විතතඡරූපයෝ ද ලැබෙත්. විහංගය හේතුවෙහි මෙනි.

අකුසලෙන් අකුසලයෙහි කතීපායයෙන් දෙළොස් අකුසලයන් ගේ ප්‍රථමජවනයෝ ය වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව -පෙ- ද්වාදශා-කුසල ප්‍රථමජවනයෝය මෝහමූලද්වයයෙහි මෝහවර්ජිත වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව නාමසාක්කියෝ ලැබෙත්. විභසිය හේතුවෙහි මෙන් උද්‍රක්ඛ. අකුසලෙන් අබ්‍යාකතය හේතුවෙහි මෙන් අභිධෙය ගෙන විභසිය උද්‍රක්ඛ. අකුසලෙන් අකුසලාබ්‍යාකතයෙහි කතීපායයෙන් පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ අකුසල ප්‍රථම ජවනයෝ ය වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව -පෙ- අකුසල ප්‍රථම ජවනයෝ ය මෝහමූලද්වයයෙහි මෝහ වර්ජිත වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව නාමසාක්කියන් හා ඔවුන් විසින් උපදවන විතතජරූපයෝ ද ලැබෙත්. විභසිය හේතුවෙහි මෙනි.

අබ්‍යාකතෙන් අබ්‍යාකතයෙහි මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය සහේතුක විපාක ඵක්ඛිස්ස ය වෛතසික අවනිස ය යන අවයව නාමසාක්කියන් නිසා උපදනා -පෙ- අවයව නාමසාක්කියන් හා ඔවුන් නිසා උපදනා විතතජ රූපයෝ ද පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ මහාක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය මහද්ගතක්‍රියා නවය ය වෛතසික පත්තිසය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසාක්කියන් නිසා උපදනා විතතජරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිවාරයෙහි හා ශුධරූපවාරයෙහි ද හේතුවෙහි මෙන් අභිධෙය ගෙන විභසිය උද්‍රක්ඛ.

කුසලාබ්‍යාකතෙන් අබ්‍යාකතය ය අකුසලාබ්‍යාකතෙන් අබ්‍යාකතය යන දෙවාරය හේතුවෙහි මෙන් අභිධෙය ගෙන විභසිය උද්‍රක්ඛ.

මෝහමූල ප්‍රථම ජවනයෙහි මෝහය ය, හසිතෝත්පාද ප්‍රථමජවනය ය, හසිතෝත්පාදයෙන් අත්‍ය වූ අහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය අහේතුක විතතජරූපයෝ ය අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්පජරූපයෝ ය බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතූජ අසංඤ්‍යන්ති කම්ප ප්‍රවෘත්ති කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු -පෙ- "න හේතුපට්ඨයා න ආසෙවනෙ ද්වෙ" යි වදරන ලදහ. "ද්වෙ" යනු අකුසලෙන් අකුසල ය අබ්‍යාකතෙන් අබ්‍යාකතය යන දෙවාරය ය.

අකුසලෙන් අකුසලයෙහි කතීපායයෙන් විචිකිත්සාසහගත ඖධන්‍ය සහගත ප්‍රථමජවනයෝ ය වෛතසික කුද්‍රස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසාක්කියන් නිසා උපදනා මෝහය වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත ධර්මය ලැබේ. විභසිය "විචිකිවජාසහගතෙ උධට්ඨ සහගතෙ ඛන්ධෙ පට්ඨ විචිකිවජාසහගතො උධට්ඨ සහගතො මොහො" යි ඉදිරිය යුතු ය.

අඛණ්ඩතෙත අඛණ්ඩතයෙහි ප්‍රචාන්තිකාලයෙහි කතීෂ්ඨායෙත් හසිනෝත්තපාද ප්‍රථම ජවනය ය හසිනෝත්තපාද වර්ජිත අහේතුක සිත් සනොළොස ය ඡන්දවර්ජිත අත්‍යසමාන දෙළොස ය යන අවයව නාමසාක්‍යයන් නිසා උපදනා වූ හසිනෝත්තපාද ප්‍රථම ජවනය ය හසිනෝත්තපාද වර්ජිත අහේතුක සිත් සනොළොස ය ඡන්ද වර්ජිත අත්‍යසමාන දෙළොස ය යන අවයව නාමසාක්‍යයෝ ය ඒ නාමසාක්‍යයන් නිසා උපදනා විතතජරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කතීෂ්ඨායෙත් අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි දෙක ය ඡන්ද ප්‍රිති වියඝී වර්ජිත අත්‍යසමාන දශය ය -පෙ- ආරම්භණදකයෙහි මෙන් විසාර කරනු. ශුඛරූපචාරයෙහි ආරම්භණයෙහි මෙන් අභිධේය ගන්නේ ය. විභඩගය ද ආරම්භණදකය අනුව උද්‍රණ.

අකුසල් සිත් දෙළොස ය මහාකුල මහාක්‍රියා ය යන මොවුන්ගේ ද්විතියාදි ජවනයෝ ය මහදගතකුල මහදගත ක්‍රියා ලෝකෝත්තර කුලයෝ ය මෝහමූල ද්වයයෙහි මෝහවර්ජිත චේතසික දෙපනය ය යන මොවුහු හේතු ආසේවන ප්‍රත්‍යය දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය යන -පෙ- "හේතුපට්ඨයා ආසේවනෙ තිණි" යි වදන ලදහ. 'තිණි' යනු කුසලෙන කුසලය, අකුසලෙන අකුසල ය, අඛණ්ඩතෙත අඛණ්ඩතය යන තුන් චාරය ය.

කුසලෙන කුසලයෙහි ආසේවන ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් අභිධේය ගෙන විභඩගය උද්‍රණ. අකුසලෙන අකුසලයෙහි ද්වාදශාකුල ද්විතියාදි ජවනයෝ ය චේතසික සන්විස්ස ය යන අවයව නාමසාක්‍යයන් නිසා උපදනා ද්වාදශාකුල ද්විතියාදි ජවනයෝ ය මෝහමූලයෙහි මෝහ වර්ජිත චේතසික සන්විස්ස ය යන අවයව නාමසාක්‍යයෝ ලැබෙත්. විභඩගය උද්‍රණ.

අඛණ්ඩතෙත අඛණ්ඩතයෙහි කතීෂ්ඨායෙත් මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය මහදගත ක්‍රියා නවය ය චේතසික පන්තිස ය යන අවයව නාමසාක්‍යයෝ ලැබෙත්. විභඩගය ආසේවනයෙහි මෙන් උද්‍රණ.

(හේතුමූලක කම්ප්‍රත්‍යය දුකය)

හේතුමූලක කම්දුකයෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහයෙන් හා ක්‍රියා චේතනාවන් ගෙන් ද අත්‍ය වූ අහේතුක ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධිනාමසාක්‍යය සතර ය, අහේතුක විතතජ රූපයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය, අසංඥසත්ව කම්ප රූපයෝ ය, ප්‍රචාන්ති කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු කම්ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් වී -පෙ- "න හේතුපට්ඨයා කමෙම

ද්වේ" යි වදරන ලදහ. "ද්වේ" යනු අකුසලෙන් අකුසලය අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකත ය යන දෙවාරය ය, අකුසලෙන් අකුසලය උක්තානුසාරයෙන් විසාර කරනු.

අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රච්ඡන්තිකාලයෙහි කතී පාඨයෙන් අහේතුක සිත් අටොළොස ය, ඡන්ද වර්ජිත අත්‍යසමාන දොළොස ය යන අවයව නාමසාක්‍යයන් නිසා උපදනා අහේතුක සිත් අටොළොසය, ක්‍රියා චේතනා ඡන්ද වර්ජිත අත්‍යසමාන චේතසික දෙළොස ය යන අවයව නාමසාක්‍යයන් හා ඔවුන් නිසා උපදනා අහේතුක චිත්තජ රූපයෝ ද ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි කතී පාඨයේ අභිධේය සහජාතයෙහි මෙති. ශුඛරූපවාරයෙහි පඤ්චචෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවේති වූ අහේතුක විපාක ක්‍රියා නාමසාක්‍යයන් විසින් උපදවන අහේතුක චිත්තජ මහාභූතයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිද්වය හා සුදස් පරිදි උපදනා අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයෝ ය, අසංඤ්ජාත කම්ප මහාභූතයෝ ය ප්‍රච්ඡන්ති කම්ප මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. විභංගය "අබ්‍යාකතං -පෙ- න හෙතු පට්ඨයා කමමපට්ඨයා, අහේතුක විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛණ්ඩං -පෙ- රූපං, අහේතුකපට්ඨසන්ධිකං චිපාකාබ්‍යාකතං එකං ඛණ්ඩං පට්ඨං -පෙ- රූපං, අසංඤ්ජාතනානං එකං මහාභූතං පට්ඨං -පෙ- මහාභූතෙ පට්ඨං කට්ඨකාරූපං උපාදයරූපං" යි වදරන ලදහ.

කුශලා කුශල සහේතුක ක්‍රියා චේතනාවෝ හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත වී කම් ප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත නො වන බැවින් කම් ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. -පෙ- "හෙතුපට්ඨයා න කමම නිණි." යි වදරන ලදහ. "නිණි" යනු කුසලෙන් කුසලය ය, අකුසලෙන් අකුසලය ය, අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය යන මොහු ය.

කුසලෙන් කුසලයෙහි කතී පාඨයෙන් කුසල් සිත් එක්විස්ස ය චේතනා වර්ජිත චේතසික සන්තිසය යන අවයව වූ ද සමුභ වූ ද නාමසාක්‍යයන් නිසා උපදනා චේතනාව ලැබේ. -පෙ- "කුසලං -පෙ- හෙතුපට්ඨයා න කමමපට්ඨයා, කුසලෙන් ඛණ්ඩ පට්ඨං කුසලා චේතනා" යි ඉදිරිය යුතු ය.

"අකුසලො" යන කතී පාඨයෙන් අකුසල් සිත් දෙළොස ය චේතනා වර්ජිත චේතසික සන්තිසය ය යන අවයව වූ ද සමුභ වූ ද නාමසාක්‍යයන් නිසා උපදනා චේතනාව ලැබේ. -පෙ- "අකුසලං -පෙ- අකුසලෙ ඛණ්ඩ පට්ඨං අකුසලා චේතනා" යි ඉදිරිය යුතු ය.

"අඛ්‍යාතනො" යන කතී පාඨයෙන් සහේතුක ක්‍රියා සතොළොස ය වේනනා වර්ජිත වෛතසික සූත්‍රිය ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍යයන් නිසා උපදනා වේනනාව ලැබේ. -පෙ- "අඛ්‍යාතනං -පෙ- හෙතුපට්ඨයා න කමමපට්ඨයා, කිරියාඛ්‍යාතනෙ ඛ්‍යෙය්‍ය පටිච්ච කිරියාඛ්‍යාතනා වෙනනා" යි ඉදිරිය යුතු ය.

අහේතුකක්‍රියා වේනනාව ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ රූපයෝ ය යන මොහු හේතු කම් ප්‍රත්‍යය දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. -පෙ- "න හෙතුපට්ඨයා න කමම එකං" යි වදරන ලදහ. "එකං" යන අඛ්‍යාතනෙත අඛ්‍යාතනය ය. ප්‍රච්ඡිකාලයෙහි කතී පාඨයෙන් අහේතුක ක්‍රියා තුන ය ඡද්‍ර ප්‍රිති වේනනා වර්ජිත අන්‍යසමාන වෛතසික දශය ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍යයන් නිසා උපදනා වේනනාව ලැබේ. ශුඛරූපචාරයෙහි බාහිර මහාභූතයෝ ය ආහාරජ මහාභූතයෝ ය සෘතුජ මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. -පෙ- "අඛ්‍යාතනං ධමමං පටිච්ච අඛ්‍යාතනො ධමමො උප්පස්සති න හෙතුපට්ඨයා න කමමපට්ඨයා. අහේතුකකිරියාඛ්‍යාතනෙ ඛ්‍යෙය්‍ය පටිච්ච අහේතුක කිරියාඛ්‍යාතනා වෙනනා, බාහිරං -පෙ- ආහාර සමුට්ඨානං උතුසමුට්ඨානං -පෙ- එකං මහාභූතං -පෙ- මහාභූතෙ පටිච්ච උපාදය රූපං" යි ඉදිරිය යුතු ය.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හා කුශලාකුශල ක්‍රියා වේනනා ද හැර සහේතුක ප්‍රච්ඡිකා ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය, සහේතුක විතතජ රූපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු හේතුකම් ප්‍රත්‍යය දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. "හෙතුපට්ඨයා කමම නව" යි වදරන ලදහ. නවය කුසලෙන කුසල චාරාදිය ය. කුශලපදයේ චාර තුන කම්ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් අභිධෙය ගෙන විහඬා උද්දරනු.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් අකුසලස්සිත් දෙළොස ය වෛතසික සන්විස්ස ය යන අවයවනාමසාක්‍යයන් නිසා උපදනා වූ අකුසලස්සිත් දෙළොස ය මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හා වේනනාව වර්ජිත වෛතසික සන්විස්ස ය යන අවයව නාමසාක්‍යයෝ ලැබෙත්. විහඬය හේතුවෙහි මෙති. අකුසලෙන අඛ්‍යාතනය හේතුවෙහි මෙන් අභධෙය ගෙන විහඬය උද්දරනු. අකුසලෙන අකුසලාඛ්‍යාතනයෙහි කතීපාඨයෙන් පක්ඛවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ අකුසල් සිත් දෙළොස ය වෛතසික සන්විස්ස ය යන අවයව නාමසාක්‍යයන් නිසා උපදනා අකුසල් සිත් දෙළොස ය මෝහ මූලද්වයෙහි මෝහයෙන් හා වේනනාවෙන් අන්‍ය වූ වෛතසික සන්විස්ස

ය යන අවයව නාමසකන්ධයන් හා ඔවුන් විසින් උපදවන විත්තජරූපයෝ ද ලැබෙත්. විභංගය හේතුවෙහි මෙන් උද්ගත.

අඛණ්ඩතෙත අඛණ්ඩතයෙහි ප්‍රච්ඡන්තිකාලයෙහි කතීඥායයෙන් සහේතුකවිපාක එක්විස්සය සහේතුකක්‍රියා සනොළොස ය වෛතසික අට්ඨිස ය යන අවයව නාමසකන්ධයන් නිසා උපදනා සහේතුකවිපාක එක්විස්ස ය සහේතුකක්‍රියා සනොළොස ය ක්‍රියා චේතනා වර්ජිත වෛතසික අට්ඨිස ය යන අවයව නාමසකන්ධයන් හා ඔවුන් විසින් උපදවන විත්තජරූපයෝ ද ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිශුධරූප දෙවාරයෙහි හේතුයෙහි මෙන් අභිධෙය ගෙන විභංගය උද්ගත. කුසලාඛණකතෙත අඛණ්ඩතය ය අකුසලාඛණකතෙත අඛණ්ඩතය ය යන දෙවාරය ද හේතුයෙහි මෙන් අභිධෙය ගෙන විභංගය උද්ගත. කුසලාඛණකතෙත අඛණ්ඩතය ය අකුසලාඛණකතෙත අඛණ්ඩතය යන දෙවාරය ද හේතුයෙහි මෙන් අභිධෙය ගෙන විභංගය උද්ගත.

(හේතුමූලක විපාක දක්‍ෂය)

හේතුමූලක විපාකදක්‍ෂයෙහි අහේතුකවිපාක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධ සතර ය විපාකවිත්තයන් විසින් උපදවන අහේතුකවිත්තජරූපයෝ ය සහේතුකප්‍රතිසන්ධි කම්මජරූපයෝ ය යන මොවුන් විපාක ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත වී -පෙ- "න හෙතුපට්ඨයා විපාකෙ එකං" යි වදරන ලදහ. ප්‍රච්ඡන්තිකාලයෙහි අඛණ්ඩතො යන කතීඥායයෙන් අහේතුකවිපාක සනොළොස ය ඡන්ද විසරී වර්ජිත අත්‍යසමාන වෛතසික එකොළොස ය යන අවයව නාමසකන්ධයන් නිසා උපදනා වූ අහේතුක විපාක -පෙ- අත්‍යසමාන එකොළොස ය යන අවයව නාමසකන්ධයන් හා ඔවුන් විසින් උපදවන විත්තජරූපයෝද ලැබෙත්, ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි අභිධෙය වශයෙන් අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයන් හා කාතන්ත්වජරූපයෝ ලැබෙත්. රූපවාරයෙහි පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ අහේතුකවිපාක නාමසකන්ධයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන අහේතුකවිත්තජ මහාභූතයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ම රූපයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ අහේතුකවිත්තජ අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ම උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්, විභංගය "අඛණ්ඩතං ධම්මං පටිඨවි -පෙ- න හෙතුපට්ඨයා, විපාකපට්ඨයා, අහේතුකවිපාකාඛණ්ඩතං එකං ඛණ්ඩං පටිඨවි තයො ඛණ්ඩා විත්තසමුට්ඨාන ඤ්ච රූපං -පෙ- රූපං, අහේතුක පටිසන්ධිකම්මෙකං විපාකාඛණ්ඩතං එකං ඛණ්ඩං පටිඨවි තයො ඛණ්ඩා කට්ඨනා ව රූපං, -පෙ- රූපං, ඛණ්ඩං පටිඨවි වත්ථු, වත්ථුං පටිඨවි ඛණ්ඩා, එකං

මහාභූතං පටිච්ච -පෙ- විත්තසමුට්ඨානං රූපං, කථනතාරූපං, උපාදයරූපං" යි උද්දෙ යුතුය.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහයෙන් අන්‍ය වූ කුශලාකුශල සහේතුක ක්‍රියා නාමස්කන්ධයෝ ය, ඔවුන් විසින් උපදවන විත්තජරූපයෝ ය යන මොව්හු -පෙ- "හේතුපට්ඨයා න විපාකෙ නව" යි වදරන ලදහ. 'නව' යනු කුසලෙන කුසලාදිය ය. කුසලපදයෙහි චාර තුන හා අකුසලපදයේ චාර තුන හේතුව අනුව විසාර කරනු.

අඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතයෙහි ප්‍රචාන්තිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් සහේතුක ක්‍රියා සතොළොස ය, චෛතසික පන්තිස ය යන නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා සහේතුක ක්‍රියා සතොළොස ය, චෛතසික පන්තිස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝ ය, ඔවුන් නිසා උපදනා විත්තජරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. ශුඛරූපචාරයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චෝක්කාරභූමියෙහි උපදනා අවයවාලෙහි වූ කුශලාකුශල සහේතුක ක්‍රියා නාමස්කන්ධයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන සහේතුක විත්තජ මහාභූතයන් නිසා උපදනා වූ භූතරූප සහිත වූ විත්තජ උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. -පෙ- "අඛ්‍යාකතං ධම්මං -පෙ- හේතු පට්ඨයා න විපාක පට්ඨයා, කිරියාඛ්‍යාකතං එකං ඛණ්ඩං පට්ච්ච නයො ඛණ්ඩා විත්තසමුට්ඨාන ඤ්ච රූපං, -පෙ- රූපං, එකං මහාභූතං පට්ච්ච නයො මහාභූතා, -පෙ- මහාභූතෙ පට්ච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං උපාදය රූපං" යි උද්දෙ යුතු ය. කුසලාඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතය ය අකුසලාඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතය ය යන දෙවාරය හේතුව අනුව විසාර කරනු.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය ය, අහේතුකක්‍රියා නාමස්කන්ධ සතර ය, අහේතුකක්‍රියා සිත්වලින් උපදවන විත්තජරූපයෝ ය, බාහිරරූපයෝ ය, ආහාරජරූපයෝ ය, සෘතුජරූපයෝ ය, අසංඤ්ජනත්තකම්මජරූපයෝ ය, ප්‍රචාන්තිකම්මජරූපයෝ ය යන මොව්හු හේතුවිපාක ප්‍රත්‍යය දෙකෙහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. -පෙ- පට්ච්චතියයෙහි "න හේතු පට්ඨයා න විපාකෙ ද්වෙ" යි වදරන ලදහ. අකුසලෙන අකුසලයෙහි අභිධෙය අවුලා විභවය උද්ගත. අඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතයෙහි ප්‍රචාන්තිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් අහේතුකක්‍රියා තුන ය ඡඤ්ච වර්ජිත අන්‍යසමාන දෙළොස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා -පෙ- නාමස්කන්ධයන් හා අහේතුක ක්‍රියා විත්තජ රූපයෝ ලැබෙත්. ශුද්ධ රූප චාරයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චෝක්කාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාලෙහි වූ අහේතුක ක්‍රියා නාමස්කන්ධයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන අහේතුක විත්තජ මහාභූතයෝ ය ආහාරජ මහා භූතයෝ ය, සෘතුජ මහාභූතයෝ ය අසංඤ්ජනත්තකම්ම

මහාභූතයෝ ය ප්‍රච්ඡන්තිකමීථ මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ භූතරූප සහිත වූ උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. විභවගය "අඛ්‍යාතං ධම්මං පටිච්ච -පෙ- න හේතුපට්ඨයා න විපාකපට්ඨයා, අහේතුක කිරියාඛ්‍යාතං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච තයො ඛණ්ඩා විත්තසමුට්ඨානංච රූපං, -පෙ- එකං මහාභූතං පටිච්ච තයො මහාභූතා, -පෙ- මහාභූතෙ පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං, උපාදය රූපං, ඛාහිරං -පෙ- ආහාරසමුට්ඨානං -පෙ- උතුසමුට්ඨානං -පෙ- අසක්කසන්නානං එකං මහාභූතං පටිච්ච -පෙ- මහාභූතෙ පටිච්ච කට්ඨකාරූපං උපාදයරූපං" යි උදෙසා යුතු ය.

සහේතුකවිපාක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්තරයෝ ය, විපාකයන් විසින් උපදවන සහේතුකවිත්තජ රූපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකමීථ රූපයෝ ය යන මොවුන් -පෙ- "හේතුපට්ඨයා විපාකෙ එකං" යි වදාරන ලදහ.

ප්‍රච්ඡන්තිකාලයෙහි "අඛ්‍යාතනො" යන කතීප්‍රායයෙන් සහේතුක විපාක එකවිස්ස ය වෛතසික සතිස ය යන -පෙ- නාමස්‍යාන්තරයෝ ය ඔවුන් විසින් උපදවන සහේතුක විත්තජරූපයෝ ය යන මොහු ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි පසළොස් ය වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමස්‍යාන්තරයන් හා හෘදයවස්සාව නිසා උපදනා සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි පසළොස් ය වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමස්‍යාන්තරයෝ ලැබෙත්. රූපචාරයෙහි පඤ්චෝක්කාර භූමියෙහි උපදනා වූ අරූපවිපාක අත්තචරිත වර්ජිත සහේතුක විපාක නාමස්‍යාන්තරයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන සහේතුකවිත්තජ මහාභූතයන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. විභවගය විපාකවිභවගය අනුච්ඡිද්‍ර උදරනු.

(හේතුමූලක ආහාර දූකය.)

හේතුමූලක ආහාරදූකයෙහි මොහමුලද්වයෙහි මොහය ය, සහේතුක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්තරයෝ ය, සහේතුකවිත්තජ රූපයෝ ය, යන මොහු -පෙ- "න හේතු පට්ඨයා ආහාරෙ ද්වෙ" යි වදාරන ලදහ. අකුසලෙන අකුසලයෙහි අභිධෙය අවුලා විභවගය උදරනු. අඛ්‍යාතනෙත අඛ්‍යාතකයෙහි ප්‍රච්ඡන්තිකාලයෙහි හා ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි පෙර පරිදි අභිධෙය ගන්නේ ය, රූපචාරයෙහි පඤ්චෝක්කාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ ද්විපඤ්චිඤාන වර්ජිත සහේතුක විපාකක්‍රියා නාමස්‍යාන්තරයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන සහේතුක විත්තජ මහාභූතයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිද්වය හා උපදනා සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීථ මහාභූතයෝ ය ආහාරජ මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ

භූතරූප සහිත වූ උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. විභවිය "අඛණ්ඩතං -පෙ- ආහාර සමුච්චානං එකං මහාභූතං පටිච්ච -පෙ- මහාභූතෙ පටිච්ච උපාදය රූපං" යි උදෙසා යුතු ය.

හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී ආහාර ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධර්මයක් නැති බැවින් අනුලෝමපටිච්චනියයෙහි "හේතූපට්ඨයා න ආහාරෙ" යනාදිය නො වදරන ලද්දේ ය. බාහ්‍ය රූප-යෝ ය, සෘතුප් රූපයෝ ය, අසංඥසන්ත්‍ව කම්ප් රූපයෝ ය, ප්‍රච්ඡන්තිකම්ප් රූපයෝ ය යන මොවුන් හේතු ආහාර ප්‍රත්‍යය දෙකහිම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. -පෙ- "න හේතූපට්ඨයා න ආහාරෙ එකං" යි වදරන ලදහ. "අඛණ්ඩතො" යන කණිෂ්ඨපාඨයෙන් බාහ්‍ය සෘතුප් අසංඥසන්ත්‍වකම්ප් ප්‍රච්ඡන්තිකම්ප් මහාභූතයන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ බාහ්‍ය සෘතුප් අසංඥසන්ත්‍ව කම්ප් ප්‍රච්ඡන්තිකම්ප් උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. විභවිය "බාහිරං -පෙ- උතුසමුච්චානං - අසංඥසන්ත්‍වතං එකං මහාභූතං -පෙ- මහාභූතෙ පටිච්ච කට්ඨනා රූපං උපාදය රූපං" යි උදෙසා යුතු ය.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය වර්ජිත සහේතුක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසංකීර්ණාමසාධකයෙහි ස්වරූපය, සහේතුකචිත්තප් රූපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසංකීර්ණාමසාධකයෝ ය යන මොවුන් -පෙ- හේතූපට්ඨයා ආහාරෙ නව" යි වදරන ලදහ. හේතුප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් විසාර කරන.

(හේතුමූලක ඉන්ද්‍රිය ද්වය)

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හා සහේතුක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසංකීර්ණාමසාධකයෝ ය, සහේතුකචිත්තප් රූපයෝ ය සහේතුක ප්‍රතිසංකීර්ණාමසාධකයෝ ය ජීවිතේන්ද්‍රිය වර්ජිත අසංඥසන්ත්‍වකම්ප් රූපයෝ ය ප්‍රච්ඡන්තිකම්ප් රූපයෝ ය යන මොවුන් ඉන්ද්‍රියප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී -පෙ- "න හේතූපට්ඨයා ඉන්ද්‍රියෙ ද්වෙ" යි වදරන ලදහ. අකුසලෙන අකුසලය වූ කතානුසාරයෙන් විසාර කරනු. අඛණ්ඩතෙත අඛණ්ඩතයෙහි ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසංකීර්ණාමසාධකයෝ දෙකහි අභිධේය වූ කතානුසාරයෙන් ගන්නේ ය. රූපචාරයෙහි කණිෂ්ඨපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ ද්විපඤ්චවිඤාන වර්ජිත සහේතුක විපාකක්‍රියා නාමසාධකයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන සහේතුකචිත්තප් මහාභූතයෝ ය සහේතුකප්‍රතිසංකීර්ණාමසාධකයෝ දෙක හා සුදුසු පරිදි උපදනා සහේතුක ප්‍රතිසංකීර්ණාමසාධකයෝ ය, අසංඥසන්ත්‍වකම්ප් මහාභූතයෝ ය ප්‍රච්ඡන්ති කම්ප් මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ භූතරූප සහිත වූ සහේතුකචිත්තප් උපාදය රූපයෝ ය, සහේතුකප්‍රතිසංකීර්ණාමසාධකයෝ ය, ජීවිතේන්ද්‍රිය වර්ජිත අසංඥසන්ත්‍වකම්ප් උපාදය රූපයෝ ය,

ප්‍රවෘත්තිකමීර් උපාදය රූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. විභග්ගය කම්මද්‍රව්‍යය අනුව උදුරනු.

හේතුප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී ඉන්ද්‍රියප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධර්ම නැත්තේ ය. එ බැවින් "හේතුපට්ඨයා න ඉන්ද්‍රියෙ" යනාදිය නො වදල සේක.

බාහ්‍යරූප ආභාරජරූප සෘතුජරූපයෝ ය අසංඥසන්නිවයන් ගේ රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය ය යන මොවුහු හේතු ඉන්ද්‍රිය දෙකින්ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. -පෙ- "න හේතුපට්ඨයා න ඉන්ද්‍රියෙ එකං" යි වදරන ලදහ. "අබ්‍යාකතො" යන කතීපාඨයෙන් බාහ්‍ය ආභාරජ සෘතුජ මහාභූතයන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ බාහ්‍ය ආභාරජ සෘතුජ උපාදයරූපයෝ ය අසංඥසන්නිවයන් මහාභූතයන් හා ප්‍රවෘත්ති කමීර් මහාභූතයන් නිසා උපදනා රූපජීවිතේන්ද්‍රිය රූපය ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. විභග්ගය "අබ්‍යාකතං -පෙ- න හේතු පට්ඨයා න ඉන්ද්‍රියපට්ඨයා, බාහිරං -පෙ- ආභාර සමුට්ඨානං -පෙ- උතුසමුට්ඨානං එකං මහාභූතං -පෙ- මහාභූතෙ පට්ඨ උපාදය රූපං අසංඥසන්නානං මහාභූතෙ පට්ඨ රූපජීවිතීන්ද්‍රියං" යි උදල යුතුය.

මෝහමූල ද්වයයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්ධි සන්තර ය සහේතුකචිත්තජ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකමීර් රූපයෝ ය යන මොවුහු හේතු ඉන්ද්‍රිය දෙදෙනා ගේ ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. -පෙ- "හේතුපට්ඨයා ඉන්ද්‍රියෙ නව" යි වදරන ලදහ. හේතුප්‍රත්‍යය අනු ව අභිධෙය ගෙන විභග්ග උදුරනු.

(හේතුමූලක ක්‍රියාන ද්‍රව්‍යය)

හේතුමූලක ක්‍රියානද්‍රව්‍යයෙහි මෝහමූල ද්වයෙහි මෝහය ය ද්විපඤ්චිඤාන වර්ජිත අහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්ධි සන්තර ය යන අහේතුක චිත්තජ රූපයෝ ය අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීර් රූපයෝ ය යන මොහු ධ්‍යානප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ "න හේතු පට්ඨයා ක්‍රියානෙ ද්වෙ" යි වදරන ලදහ.

අකුසලෙන අකුසලය විසාර කරනු. අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි කතීපාඨයෙන් ද්විපඤ්චිඤාන වර්ජිත අහේතුක විපාකක්‍රියා ය, ඡන්ද වර්ජිත අත්‍යසමාන දෙළොස ය යන අවයව -පෙ- ඔවුන් විසින් උපදවන අහේතුක විපාක චිත්තජ රූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි දෙක

ගත්තේ ය. රූපවාරයෙහි පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ ද්විපඤ්චිඤාන වර්ජිත අහේතුක විපාකක්‍රියා නාමසංකර්මයන් විසින් උපදවන අහේතුක චිත්තජ මහාභූතයෝ ය. අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි දෙක හා උපදනා අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප් උපාදය රූපයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ අහේතුක චිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප් උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. විභංගය උද්‍රුණ.

හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී ධ්‍යානප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධර්මයන් නැති බැවින් අනුලෝමපට්ටනියෙහි "හේතුපට්ටයා න ක්‍රියානෙ" යනාදිය නො වද්‍ය සේක.

ද්විපඤ්චිඤානනාමසංකර්මයෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥසන්තකම්ප් ප්‍රවෘත්තිකම්ප් රූපයෝ ය යන මොහු -පෙ- පට්ටනියෙහි "න හේතුපට්ටයා න ක්‍රියානෙ එකං" යි වද්‍යන ලදහ. ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි "අබ්‍යාකතො" යන කතී පාඨයෙන් පඤ්චිඤාන දශය ය සම්පිත්ත සාධාරණ වෛතසික සහ ය යන අවයව -පෙ- අවයව නාමසංකර්මයෝ ලැබෙත්. (ප්‍රතිසන්ධිවාරය නො ලැබේ.) රූපවාරයෙහි කතීපාඨයෙන් බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥසන්තකම්ප් ප්‍රවෘත්තිකම්ප් මහාභූතයන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥසන්තකම්ප් ප්‍රවෘත්තිකම්ප් උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. විභංගය අබ්‍යාකතං -පෙ- න හේතු පට්ටයා න ක්‍රියානපට්ටයා, පඤ්චිකඤාණසහගතං එකං ඛණං පටිච්ච තයො ඛණා -පෙ- ද්වෙ ඛණා බාහිරං ආහාර සමුච්චාතං අසංඤ්ඤසන්නාතං එකං මහාභූතං -පෙ- කට්ඨකාරූපං උපාදයරූපං" යි උද්‍ය යුතු ය.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසංකර්ම සතර ය, සහේතුකචිත්තජ රූපයෝ ය සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප් රූපයෝ ය යන මොහු -පෙ- "හේතුපට්ටයා ක්‍රියානෙ නව" යනු වද්‍යන ලදහ. හේතුයෙහි මෙන් අභිධේය ගෙන විභංගය උද්‍රුණ.

(හේතුමූලක මග්ග දූකය.)

හේතුමූලක මග්ග දූකයෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය මාගී ප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී -පෙ- "න හේතුපට්ටයා මග්ගෙ එකං" යි වද්‍යන ලදහ. අභිධේය දක්වා විභංගය උද්‍රුණ. හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී -පෙ- ධර්ම නැත්තේ ය, එ බැවින් "හේතුපට්ටයා න මග්ගෙ" යනාදිය නො වද්‍ය සේක.

අහේතුක ප්‍රචිත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සන්ධි සන්ධර්මය අහේතුක චිත්තජ රූපයෝ ය අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්මජ රූපයෝ ය ඛානා ආහාරජ සාකුජ අසංඤ්ජානකම්මජ ප්‍රචිත්තිකම්මජ රූපයෝ ය යන මොහු -පෙ- "න හේතු පට්ඨයා න මග්ගෙ එකං" යි වදරන ලදහ. අඛානකතො යන කතීපාඨයේ අභිධේය අවුලා චිත්තසංයුතිය දැරුණි.

මොහමුලද්වයෙහි මොහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රචිත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සන්ධියෝ ය, සහේතුකචිත්තජ රූපයෝ ය සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්මජ රූපයෝ ය යන මොවුන් -පෙ- "හේතු පට්ඨයා මග්ගෙ නව" යි වදරන ලදහ. අභධේය අවුලා චිත්තසංයුතිය දැරුණි.

(හේතුමූලක සම්පයුක්ත විප්‍රසූතන දකයෝ)

හේතුමූලක සම්පයුක්ත දකය ආරම්භ දකය අනුච විස්තර කරනු. හේතුමූලක විප්‍රසූතන දකයෙහි පඤ්චවේකාර භූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ මොහමුලද්වයෙහි මොහය ය අහේතුක ප්‍රචිත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සන්ධියෝ ය අහේතුක චිත්තජ රූපයෝ ය. අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්මජ රූපයෝ ය යන මොහු -පෙ- "න හේතු පට්ඨයා විප්‍රසූතන ද්වේ" යි වදරන ලදහ. අකුසලෙන අකුසලය පුරේජාන දකය සේ විස්තර කරනු. "චක්ඛං විප්‍රසූතන පට්ඨයා" යි යෙදීම පමණක් වෙතස ය. අඛානකතෙන අඛානකයෙහි ප්‍රචිත්ති කාලයෙහි කතීපාඨයේ අභිධේය පුරේජාන දකයෙහි මෙති. ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සන්ධියන් ගන්නේ ය. රූපචාරයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවේකාර භූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ ද්විපඤ්චිඤාන වර්ජිත -පෙ- අහේතුක චිත්තජ මහාභූතයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි ද්විය හා -පෙ- අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්මජ මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. චිත්තසංයුතිය "අහේතුක ද්විපාකාඛානකතං කිරියාඛානකතං එකං ඛන්ධං පට්ඨවි තයො ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, -පෙ- රූපං ඛන්ධා චක්ඛං විප්‍රසූතනපට්ඨයා, චිත්තසමුට්ඨානං රූපං ඛන්ධං විප්‍රසූතනපට්ඨයා, අහේතුකපට්ඨසන්ධිකර්මණි විපාකාඛානකතං එකං ඛන්ධං පට්ඨවි තයො ඛන්ධා කචන්තා ච රූපං -පෙ- රූපං ඛන්ධා චක්ඛං විප්‍රසූතනපට්ඨයා, කචන්තාරූපං ඛන්ධං විප්‍රසූතන පට්ඨයා, ඛන්ධං පට්ඨවි චක්ඛං, චක්ඛං පට්ඨවි ඛන්ධා, ඛන්ධා චක්ඛං විප්‍රසූතන පට්ඨයා චක්ඛං ඛන්ධං විප්‍රසූතනපට්ඨයා, එකං මහාභූතං පට්ඨවි -පෙ- මහාභූතෙ පට්ඨවි චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං කචන්තා රූපං උපාදය රූපං ඛන්ධං විප්‍රසූතන පට්ඨයා" යි උදුල යුතු ය.

අරුපච්චාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සන්ධි සන්තර ය, අරුප භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුල මහාක්‍රියා අරුපකුල අරුපක්‍රියා උපරිම මාගී සථි ලෝකෝත්තරඵල නාමස්සන්ධියෝ හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී -පෙ- "හේතුපට්ඨයා න විසසුන්නෙ තිණි" යි වදරන ලදහ. කුසලෙන කුසලය අකුසලෙන අකුසලය යන දෙවාරය පුරෝජන දුකය අනු ව විසාර කරනු.

අඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතයෙහි කතීපාඨයෙන් අරුපච්චාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සන්ධි සන්තර ය, අරුපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි මහාක්‍රියා අව ය, අරුපක්‍රියා සන්තර ය, ඵලසිත් සන්තර ය වෛතසික සතිස ය යන අවයව -පෙ- අරුපච්චාක ක්‍රියා මහා ක්‍රියා විත්තයෝ ය ඵලසිත් සන්තර ය වෛතසික සතිස ය යන අවයව නාමස්සන්ධියෝ ලැබෙත්. විහඬගය අඛ්‍යාකතං -පෙ- "හේතු පට්ඨයා න විසසුන්න පට්ඨයා, අරුපෙ විපාකාඛ්‍යාකතං කිරියාඛ්‍යාකතං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච -පෙ- ද්වෙ ඛණ්ඩා" යි උදුල යුතු ය.

අරුපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය ය, මනෝද්වාරාවර්ජනය ය බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ සංඤ්ජන්තවකම්ප්‍රවෘත්තිකම්ප්‍රරූපයෝ ය යන මොවුහු -පෙ- "න හේතු පට්ඨයා න විසසුන්න ද්වෙ" යි වදරන ලදහ. අකුසලෙන අකුසලය පුරෝජන දුකයෙහි මෙන් විසාර කරනු. අඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතයෙහි කතීපාඨයෙන් අරුපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මනෝද්වාරාවර්ජනය ය, ඡන්ද ප්‍රීති වර්ජිත අත්‍යසමාන එකොළොස් ය යන අවයව -පෙ- නාමස්සන්ධියෝ ලැබෙත්. රූප වාරයෙහි කතීපාඨයෙන් බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ සංඤ්ජන්තවකම්ප්‍රවෘත්තිකම්ප්‍ර මහාභූතයන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ බාහ්‍යාදි උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. විහඬගය "අඛ්‍යාකතං -පෙ- න හේතුපට්ඨයා න විසසුන්නපට්ඨයා, අරුපෙ අහේතුක කිරියාඛ්‍යාකතං එකං ඛණ්ඩං -පෙ- ද්වෙ ඛණ්ඩා, බාහිරං ආහාරසමුට්ඨානං උතුසමුට්ඨානං අසඤ්ඤසන්නානං ඒකං මහාභූතං -පෙ- මහාභූතෙ පටිච්ච කට්ඨකාරූපං, උපාදයරූපං" යි උදුල යුතු ය.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහයෙන් හා අරුප විපාක සන්තරෙන් අත්‍ය වූ සහේතුක පඤ්චවෝකාර ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සන්ධි සන්තර ය, සහේතුක විත්තජ රූපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප්‍ර රූපයෝ ය යන මොහු හේතු විප්‍රසූක්ත ප්‍රත්‍යය දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. -පෙ- "හේතුපට්ඨයා විසසුන්නෙ නව" යි වදරන ලදහ.

"නව" යනු කුසලෙනකුසලාදිය ය. කුසලපදයේ චාර තුන හා අකුසලපදයේ චාර තුන විප්‍රසූක්තය අනුව විසාර කරනු. වෙනස මෝහමූලද්වයයෙහි මෝහය බැහැර කිරීම පමණෙකි. අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ අරූපවිපාක වර්ජිත සහේතුක විපාක සතොළොස ය, සහේතුකත්‍රියා සතොළොස ය යන අවයව -පෙ- නාමයාකෂයෝ ය, ඔවුන් නිසා උපදනා විතතජ රූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර ත්‍රිහේතුක ප්‍රතිසන්ධි තෙලෙස ය, වෙනසික පන්තිසය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමයාකෂ භාදයවයානන් නිසා උපදනා පඤ්චවෝකාර ත්‍රිහේතුක ප්‍රතිසන්ධි තෙලෙස ය වෙනසික පන්තිසය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමයාකෂයන් හා කෘත්තථාත් රූපයෝ ලැබෙත්. විහඩගය විප්‍රසූක්තයෙහි මෙන් උද්ගත.

හේතුමූලක අත්ථිදකය සහජාතය මෙන් විස්තර කරනු. හේතු මූලක නන්ධි විගත දුක දෙක ආරම්භ දුකය මෙන් විසාර කරනු. හේතුමූලක අවිගත දුකය ද සහජාත දුකය මෙන් විස්තර කරනු. පාලියෙහි එන සැටියට තිකාදිය ද දැක්විය යුතු වුව ද ඉතා දිස් වීමෙන් ග්‍රහණධාරණය අපහසු වන බැවින් තිකාදිය මෙහි නොදක්වනු ලැබේ. හේතුදුක සධ්‍යාචාරය නිමි.

ආරම්භමූලක චාරය

(ආරම්භමූලක හේතු දුකය.)

ආරම්භමූලක හේතු දුකයෙහි සහේතුක විතතජ රූපයන් හා සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්භරූපයෝ හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී ආරම්භ ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් ආරම්භ ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එබැවින් ඒ ධර්මයෝ පව්වනියානුලෝමයෙහි "න ආරම්භ පට්ඨයා හේතුයා පඤ්ච" යි වදරන ලදහ. අභිධෙය අවුලා විහඩගය උද්ගත.

මෝහමූලද්වයයෙහි මෝහය හා අහේතුක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකෂයෝ ආරම්භමූලප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී හේතු ප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නොවීමෙන් හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කරති. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ අනුලෝමපව්වනියයෙහි 'ආරම්භමූලපට්ඨයා න හේතුයා ද්වෙ' යි වදරන ලදහ. අභිධෙය අවුලා විහඩගය උද්ගත.

අහේතුක විතතජ රූපයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්භ රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආහාරජ රූපයෝ ය, සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඥ සන්තතිකම්භ රූපයෝ ය, ප්‍රච්ඡන්තිකම්භ රූපයෝ ය යන මොවුහු හේතු ආරම්භ ප්‍රත්‍යය දෙදෙනාගේ ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ

නොවෙති. -පෙ- "න ආරම්භ පට්ඨා න හෙතුයා එකං" අභිධෙය අවුලා විහඬාය උදරතු.

මෝහමුලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රතිසංඛි නාමස්සායෝ ආරම්භ හේතුප්‍රත්‍යය දෙකහිම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. -පෙ- අනුලෝමනයෙහි -පෙ- "ආරම්භ පට්ඨා හෙතුයා තිණි" යි වදරන ලදහ. අභිධෙය අවුලා විහඬාය උදරතු.

(ආරම්භ මූලක අධිපති දූතය)

ආරම්භමූලක අධිපති දූතයෙහි සාධිපති විත්තජරූපයෝ අධිපති ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී -පෙ- පට්ඨනියානු ලෝමයෙහි "න ආරම්භ පට්ඨා අධිපතියා පඤ්ච" යි වදරන ලදහ. "පඤ්ච" යනු කුසලෙන් අඛ්‍යාතකය ය, අකුසලෙන් අඛ්‍යාතකය ය, අඛ්‍යාතකෙන් අඛ්‍යාතකය ය, කුසලාඛ්‍යාතකෙන් අඛ්‍යාතකය ය, අකුසලාඛ්‍යාතකෙන් අඛ්‍යාතකය ය යන මොහු ය.

කුසලෙන් අඛ්‍යාතකය අකුසලෙන් අඛ්‍යාතකය යන දෙවාරය අධිපතිප්‍රත්‍යය අනුව විස්තර කරතු. අඛ්‍යාතකෙන් අඛ්‍යාතකයෙහි ප්‍රච්ඡන්තිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහා ක්‍රියා අවය නියමයෙන් අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන මහදාන ක්‍රියා නවය හා ඵලසිත් සතර ය වෛතසික අවනිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්සායයන් නිසා උපදනා සාධිපති විත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. රූපචාරයෙහි අභිධෙය අධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි මෙති. විහඬාය "අඛ්‍යාතකං -පෙ- න ආරම්භ පට්ඨා අධිපතිපට්ඨා, විපාකඛ්‍යාතකෙ කිරියාඛ්‍යාතකෙ ඛණ්ඩ පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං එකං මහාභූතං පටිච්ච -පෙ- මහාභූතෙ පටිච්ච විත්ත සමුට්ඨානං උපාදය රූපං" යි උද්ඝෝෂ්ණයක ය. කුසලාඛ්‍යාතකෙන් අඛ්‍යාතකය අකුසලාඛ්‍යාතකෙන් අඛ්‍යාතකය යන දෙවාරය අධිපති ප්‍රත්‍යය අනුව විස්තර කරන්නේ ය.

අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවන්හි අධිපතිප්‍රත්‍යය වන ධර්මය, අහේතුක ක්‍රියා තුන ය, අධිපති ප්‍රත්‍යය නො ලබන අවස්ථාවෙහි වූ මහා ක්‍රියා අවය ය ලෝකික විපාක දෙතිස ය යන නාමස්සායයෝ -පෙ- "ආරම්භ පට්ඨා න අධිපතියා තිණි" යි වදරන ලදහ.

තිරාධිපතිවිත්තජ රූපයෝ ය, ප්‍රතිසංඛිකමීජ රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආභාරජ රූපයෝ ය, සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඤ්ජාතකමීජ රූපයෝ ය, ප්‍රච්ඡන්තිකමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු ප්‍රත්‍යය දෙකහිම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. "න ආරම්භ පට්ඨා න අධිපතියා

පඤ්ච "පඤ්ච". යනු කුසලෙන අඛ්‍යාතනා දිය ය, කුසලෙන අඛ්‍යාතනයෙහි කතීෂ් පාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය නො ලබන අවස්ථාවෙහි මහාකුසල් අටය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකර්මයන් නිසා උපදනා නිරාධිපති චිත්තජ රූපයෝ ලැබෙත්. විභූතිය "කුසලං -පෙ- නාරමමණ පට්ටයා න අධිපති පට්ටයා කුසලෙ ඛණ්ඩ පට්ටව චිත්තසමුට්ඨානං රූපං" යි උදුළ යුතු ය. අකුසලෙන අඛ්‍යාතනයෙහි කතීෂ්පාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය නො ලබන අවස්ථාවෙහි අකුසල් සිත් දෙළොස ය, වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකර්මයන් නිසා උපදනා නිරාධිපති චිත්තජ රූපයෝ ලැබෙත්. විභූතිය -පෙ- අකුසලෙ ඛණ්ඩ පට්ටව චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං.

අඛ්‍යාතනෙන අඛ්‍යාතනයෙහි ප්‍රචාන්තිකාලයෙහි කතීෂ්පාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය නො ලබන අවස්ථාවෙහි අනේකකක්‍රියා තුන්ය, මහාක්‍රියා අටය, අරූප විපාක ද්විපඤ්චිඤාන අතීතතව්‍යුති වර්ජිත ලෝකිකවිපාක අටොළොස ය, වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකර්මයන් නිසා උපදනා නිරාධිපති චිත්තජ රූපයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කතීෂ්පාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකුත් විස්ස ය, වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකර්මයන් නිසා උපදනා කෘතන්තාත් රූපයෝ ලැබෙත්. රූපවාරයෙහි කතීෂ්පාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අරූප විපාක ද්විපඤ්චිඤාන අතීතතව්‍යුති වර්ජිත නිරාධිපති කුසල විපාක ක්‍රියා නාමසංකර්මයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන නිරාධිපති චිත්තජ මහාභූතයෝ ය, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස් හා සුදුසු පරිදි උපදනා කමීජ මහාභූතයෝ ය, බාහිර මහාභූතයෝ ය, ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජන්තව කමීජ ප්‍රචාන්ති කමීජ මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ නිරාධිපති චිත්තජ උපාදය රූපයෝ ය, -පෙ- ප්‍රචාන්ති කමීජ උපාදය රූපයෝ ය යන මොවුන් ලැබෙත්. විභූතිය "අඛ්‍යාතනං -පෙ- න ආරමමණ පට්ටයා න අධිපති පට්ටයා, විපාකාඛ්‍යාතනෙ කිරියාඛ්‍යාතනෙ ඛණ්ඩ පට්ටව චිත්තසමුට්ඨානං රූපං, පටිසන්ධිකණ්ණෙ විපාකාඛ්‍යාතනෙ ඛණ්ඩ පට්ටව කටන්තා රූපං, ඛණ්ඩ පට්ටව වජ්ජ, එකං මහාභූතං පට්ටව තයො, -පෙ- මහාභූතෙ පට්ටව චිත්තසමුට්ඨානං රූපං, කටන්තාරූපං උපාදය රූපං, බාහිරං ආහාරසමුට්ඨානං උකුසමුට්ඨානං අසංඤ්ජන්තානං එකං මහාභූතං -පෙ- මහාභූතෙ පට්ටව කටන්තා රූපං උපාදය රූපං" යි උදුළ යුතු ය. කුසලාඛ්‍යාතනෙන අඛ්‍යාතනය අකුසලාඛ්‍යාතනෙන අඛ්‍යාතනය ය යන දෙවාරය හේතු ප්‍රත්‍යය අනුව විස්තර කරනු.

අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපති වන ධර්මය හැර දෙපනස් සාධිපති ජවන නාමස්‍යාන්‍යයෝ -පෙ- ආරම්භණ පට්ඨයා අධිපතියා "තිණි" යි වදාරන ලදහ. කුසලෙන කුසලය අකුසලෙන අකුසලය යන දෙවාරය අධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් විසාර කරනු. අඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතයෙහි කතීපායයෙන් අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහා ක්‍රියා අට ය, සෑම කල්හි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන මහඟුතක්‍රියා තවය ය, එල සිත් සතර ය යන අවයව නාමස්‍යාන්‍යයන් නිසා උපදනා -පෙ- අවයව නාමස්‍යාන්‍යයෝ ලැබෙත්. විභවගය "අඛ්‍යාකතං -පෙ- ආරම්භණපට්ඨයා අධිපති පට්ඨයා, විපාකාඛ්‍යාකතං කිරියාඛ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච -පෙ- ද්වේ ඛන්ධා" යි උදුළ යුතු ය.

(ආරම්භණ මූලක අනන්තර දූකය.)

ආරම්භණමූලක අනන්තර දූකයෙහි අනන්තරප්‍රත්‍යයෝ ප්‍රත්‍යයෝ-තප්‍පන වී ආරම්භණ ප්‍රත්‍යයෝතප්පන නො වන ධර්ම තැනි බැවින් පට්ඨනියානුලෝමයෙහි "තාරම්භණ පට්ඨයා අනන්තරෙ" යනාදිය නො වදළ සේක.

ආරම්භණ ප්‍රත්‍යයෝතප්පන වී අනන්තර ප්‍රත්‍යයෝතප්පන නො වන ධර්ම තැනි බැවින් අනුලෝම පට්ඨනියයෙහි "ආරම්භණ පට්ඨයා නානන්තරෙ" යනාදිය නො වදළ සේක.

චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්පරූප බාහ්‍යරූප ආහාරජරූප සෘතුජරූප අසංඥසන්ධි කම්පරූප ප්‍රච්ඡේදන කම්පරූපයෝ ආරම්භණ අනන්තර -පෙ- දෙකෙහි ම ප්‍රත්‍යයෝතප්පනයෝ නො වෙති. -පෙ- "න ආරම්භණ පට්ඨයා න අනන්තරෙ පඤ්ච" "පඤ්ච" යනු කුසලෙන අඛ්‍යාකතාදිය ය. කුසලෙන අඛ්‍යාකත ය අකුසලෙන අඛ්‍යාකත ය යන දෙක හේතු ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් විස්තර කරනු.

අඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතයෙහි ප්‍රච්ඡේදන කාලයෙහි කතීපායයෙන් පඤ්චෝක්කාර හුමයෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්චිඤාන අභීන්තව්‍යුති වර්ජිත විපාක සිත් දෙවිස්ස ය. ක්‍රියා සිත් විස්ස ය. චෛතසික අවතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්‍යාන්‍යයන් නිසා උපදනා චිත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි පඤ්චෝක්කාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස් ය චෛතසික පත්තිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්‍යාන්‍යයන් නිසා උපදනා කෘත්තවිත් රූපයෝ ලැබෙත්. ශුඛරූපවාරයෙහි පඤ්චෝක්කාර හුමයෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්චිඤාන අභීන්තව්‍යුති වර්ජිත කුශලා කුශල විපාක ක්‍රියා නාමස්‍යාන්‍යයන් විසින්

සුදුසු පරිදි උපදවන විතර් මහාභූතයෝ ය. පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස් හා උපදනා කම්ප මහාභූතයෝ ය. බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥාසන්නිකම් ප්‍රවෘත්ති කම්ප මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ විතර් -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්ප උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. විහඬිය "අබ්‍යාකතං -පෙ- විපාකබ්‍යාකතෙ කිරියාබ්‍යාකතෙ ඛණ්ඩ පටිච්ච විතර්සමුට්ඨානං රූපං, පටිසන්ධිකණ්ණෙ විපාකාබ්‍යාකතෙ ඛණ්ඩ පටිච්ච කට්ඨනා රූපං, ඛණ්ඩ පටිච්ච චක්ඛු ඵකං මහාභූතං -පෙ- මහාභූතෙ පටිච්ච විතර්සමුට්ඨානං රූපං, බාහිරං ආහාර සමුට්ඨානං උකුසමුට්ඨානං අසංඤ්ඤාසන්නානං -පෙ- මහාභූතෙ පටිච්ච කට්ඨනාරූපං උපාදයරූපං" යි උදෙසා යුතු ය. කුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය හා අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය හේතුප්‍රත්‍යය අනුව විසාර කරනු.

එකුත්තනු විතර්සය ය, වෛතසික දෙපනස ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකර්මයෝ ආරම්භණ අනන්තර ප්‍රත්‍යදෙකිනි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය, -පෙ- "ආරම්භණ පට්ඨයා අනන්තරෙ තිණි" ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය අනු ව විසාර කරනු. සමන්තතරය ද එසේ ම ය.

(ආරම්භණ මූලක සහජාන දූකය.)

විතර්ස ප්‍රතිසන්ධිකම්ප බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥාසන්නිකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ සහජාන ප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී -පෙ- "න ආරම්භණ පට්ඨයා සහජානෙ පඤ්ඤා" අනන්තර දූක පට්ඨනිය ය අනු ව විසාර කරනු.

ආරම්භණ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී සහජාන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධම්මානුකූලවත් අනුලෝම පට්ඨනියයෙනි "ආරම්භණ පට්ඨයා න සහජානෙ" යනාදිය නො වදල සේක. ප්‍රත්‍යය දෙකිනි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධම්මයන් ද නැත්තේය. එබැවින් -පෙ- නො වදල සේක.

සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකර්මයෝ ආරම්භණ සහජාන දෙකිනිම -පෙ- "ආරම්භණ පට්ඨයා සහජානෙ තිණි" ආරම්භණය මෙන් විසාර කරනු.

(ආරම්භණ මූලක අසංඤ්ඤාසන්නා දූකය.)

ආරම්භණමූලක අසංඤ්ඤාසන්නා දූකයෙහි ප්‍රතිසන්ධි නාමසකර්මයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදය ව්‍යාකූල ය, ඔවුනොවුන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විතර්ස ප්‍රතිසන්ධිකම්ප බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥාසන්නිකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප මහාභූතයෝ ය යන මොවුහු අන්‍යෝන්‍යප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී

-පෙ- න ආරම්භණ පට්ඨයා අක්කමක්කෙ අඤ්ඤා ඵකං ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි අබ්‍යාකතො යන කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස් ය, වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමුභ වූ ද නාමස්සන්ධියන් නිසා උපදනා හඳයවස්සාව ලැබේ. රූපවාරයෙහි පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්ච විඥාන අභීන්තව්‍යුති වර්ජිත කුශලාකුශල විපාක ක්‍රියා නාමස්සන්ධියන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන චිත්තජ මහාභූතයෝ ය. පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස් -පෙ- කමීජ මහාභූතයෝ ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජන්තකමීජ ප්‍රච්ඡන්තිකමීජ මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා මහාභූතයෝ ලැබෙත්. විහසුය අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච -පෙ- "පටිසන්ධිකමණෙ -පෙ- බ්‍යෙධ පටිච්ච වත්ථු, ඵකං මහාභූතං -පෙ- ද්වෙ මහාභූතා, බාහිරං ආහාරසමුට්ඨානං උතුසමුට්ඨානං අසක්කසන්නානං ඵකං -පෙ- මහාභූතා" යි උදුළ යුතු ය. ආරම්භණ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී අන්‍යෝන්‍යප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධර්මී තැන්තේ ය. -පෙ- නො වදුළ යේක.

නාමස්සන්ධියන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන චිත්තජරූපයෝ ය, හඳය වස්සාවෙන් අත්‍ය වූ කමීජරූපයෝ ය, මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන චිත්තජ උපාදය ප්‍රතිසන්ධිකමීජ උපාදය බාහ්‍ය උපාදය ආහාරජ උපාදය සෘතුජ උපාදය අසංඤ්ජන්තකමීජ උපාදය ප්‍රච්ඡන්තිකමීජ උපාදය රූපයෝ ය. යන මොවුහු ආරම්භණ අන්‍යෝන්‍ය දෙකෙහිම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. -පෙ- "න ආරම්භණ පට්ඨයා න අක්කමක්කෙ පඤ්ච" කුසලෙන අබ්‍යාකතය හා අකුසලෙන අබ්‍යාකතය හේතුප්‍රත්‍යය අනුව විසාර කරන.

අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රච්ඡන්තිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්ච විඥාන අභීන්තව්‍යුති වර්ජිත විපාකසිත් දෙවිස්ස ය, ක්‍රියා සිත් විස්ස ය යන අවයව වූ ද සමුභ වූ ද නාමස්සන්ධියන් නිසා උපදනා චිත්තජ රූපයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධිපසළොස් ය වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමුභ වූ ද නාමස්සන්ධියන් නිසා උපදනා හඳයවස්සාවෙන් අත්‍ය වූ කෘත්තචාත්රූපයෝ ලැබෙත්. රූපවාරයෙහි පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ අරූප විපාක ද්විපඤ්චවිඥාන අභීන්තව්‍යුති වර්ජිත කුශලාකුශල විපාක ක්‍රියා නාමස්සන්ධියන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන චිත්තජ මහාභූතයෝ ය, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස් හා උපදනා කමීජ මහාභූතයෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජන්තකමීජ ප්‍රච්ඡන්තිකමීජ මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. විහසුය

"අබ්බාකතං -පෙ- න ආරමමණ පට්ඨයා න අක්කමක්කපට්ඨයා, විපාකාබ්බාකතෙ කිරියාබ්බාකතෙ ඛ්‍යෙ පට්ඨි කට්ඨනාරූපං, මහාභූතෙ පට්ඨි චිත්තසමුට්ඨානං රූපං කට්ඨනාරූපං උපාදය රූපං බාහිරෙ මහාභූතෙ පට්ඨි -පෙ- අසක්කසන්නානං මහාභූතෙ පට්ඨි කට්ඨනාරූපං උපාදයරූපං." කුසලාබ්බාකතෙන අබ්බාකතය හා අකුසලාබ්බාකතෙන අබ්බාකතය හේතුප්‍රත්‍යය අනුව විසාර කරනු.

සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සායායෝ ප්‍රත්‍යය දෙකිනි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ය. ආරමමණ පට්ඨයා අක්කමක්කෙ නිණි. ආරමමණ සේ විසාර කරනු.

(ආරමමණ මූලක නිස්සය දකය)

ආරමමණ මූලක නිස්සය දකය සහජාතදකය මෙන් ද ආරමමණ මූලක උපනිස්සය දකය අනන්තර දකය මෙන් ද විසාර කරනු.

(ආරමමණමූලක පුරේජාත දකය)

ආරමමණමූලක පුරේජාතදකයෙහි පුරේජාතප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තවි ආරමමණ ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත නො වන ධර්මයක් නැත්තේ ය. -පෙ- නො වදල සේක. අරූප විපාක සතර ය, අරූප භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරා-වර්ජන මහාකුශල මහාක්‍රියා අරූපකුශල අරූප ක්‍රියාවෝ ය, උපරිමමාගී තුන ය. ඵලසතර ය, ප්‍රතිසන්ධිනාමස්සායායෝ ය යන මොහු ආරමමණ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත වී පුරේජාතප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත නොවීමෙන් පුරේජාතප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. අනුලෝමපට්ඨතියෙහි "ආරමමණ පට්ඨයා න පුරේජාතෙනිණි"

"කුසලො යන කතීපාඨයෙන් අරූපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුශල අව ය, අරූපකුශල සතර ය, උපරිම මාගී තුන, චෛතසික සතිසය යන අවයව -පෙ- නාමස්සායා ලැබෙත්. "කුසලං - පෙ- ආරමමණ පට්ඨයා න පුරේජාත පට්ඨයා, අරූපෙ කුසලං එකං ඛ්‍යං පට්ඨි -පෙ- ද්වෙ ඛ්‍යං"

"කුසලො" යන කතීපාඨයෙන් අරූපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහ මූල සිත් අව ය, මෝහමූල ද්වය ය, චෛතසික තෙවිසස ය, -පෙ- ලැබෙත්. අරූපෙ අකුසලං එකං ඛ්‍යං පට්ඨි -පෙ- ද්වෙ ඛ්‍යං"

අබ්බාකතවාරයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් අරූප විපාක සතර ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි මහාක්‍රියා අව ය,

අරුපක්‍රියා සතර ය, ඵල සිත් සතර ය, වෛතසික සතිස ය යන අවයව නාමසෂාන්ධයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිවාරයේ අභිධෙය ආරම්භණයෙහි මෙති. විභඩගය "අඛ්‍යාතනං -පෙ- අරුපෙ විපාකාඛ්‍යාතනං කිරියාඛ්‍යාතනං -පෙ- ද්වෙ ඛ්‍යා, පටිසන්ධිකණේ විපාකාඛ්‍යාතනං එකං ඛ්‍යා -පෙ- ද්වෙ ඛ්‍යා, ව්‍යුප්පං පටිච්ච ඛ්‍යා"

චිත්තජ ප්‍රතිසන්ධිකම්ප ඛ්‍යා ආහාරජ සෘතුජ අසංඥසත්ව කම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ -පෙ- න ආරම්භණපට්ඨයා න පුරෙජානෙ පඤ්ච" අභිධෙය අවුලා විභඩග උදුරනු.

අරුප විපාක වර්ජිත පඤ්චවෝකාර ප්‍රවෘත්ති නාමසෂාන්ධයෝ -පෙ- "ආරම්භණපට්ඨයා පුරෙජානෙ තිණි" පුරෙජානයෙහි මෙන් විහාර කරනු.

(ආරම්භණ මූලක ආසේවන දුක්‍ය)

ආරම්භණමූලක ආසේවන දුක්‍යෙහි ආරම්භණප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත. අකුශල හසිනෝත්පාද මහාකුශල මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය, ආවර්ජන ද්වය ය, විපාකසිත් සතිස ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසෂාන්ධයෝ -පෙ- අනුලෝමපට්ඨතියෙහි "ආරම්භණ පට්ඨයා න ආසේවනෙ තිණි" කුසලෙන කුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් මහාකුශල ප්‍රථම ජවනය හා වෛතසික අටතිස ලැබේ. ආරම්භණය අනුව විභඩගය උදුරනු. අකුසලෙන අකුසලයෙහි කතීප වශයෙන් අකුසල ප්‍රථමජවනයන් හා වෛතසික සත්විස්ස ලැබෙත්. විභඩගය උදුරනු. අඛ්‍යාතනවාරයෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි කතීපාඨයෙන් හසිනෝත්පාද මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය, විපාකසිත් සතිස ය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව -පෙ- ලැබෙත්, ප්‍රතිසන්ධිකාලයේ ආරම්භණයෙහි මෙන් අභිධෙය ගෙන ආරම්භණය අනුව ම විභඩගය උදුරනු.

චිත්තජ -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ -පෙ- නාරම්භණපට්ඨයා න ආසේවනෙ පඤ්ච" විහාර කරනු. ප්‍රථමජවන ඵලජවන වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම වූ ජවන එක්පනය ය, වෛතසික දෙපනය ය යන මොහු -පෙ- "ආරම්භණපට්ඨයා ආසේවනෙ තිණි" ආසේවනය මෙන් විහාර කරනු.

(ආරම්භණමූලක කම්ම දුක්‍ය.)

ආරම්භණමූලක කම්මදුක්‍යෙහි චිත්තජ ප්‍රතිසන්ධිකම්ප අසංඥ-සත්ත්වකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ -පෙ- "න ආරම්භණපට්ඨයා කම්මෙ පඤ්ච" කුසලෙන අඛ්‍යාතනය අකුසලෙන අඛ්‍යාතනය යන දෙවාරය හේතුව අනුව විහාර කරනු. අඛ්‍යාතනෙන අඛ්‍යාතනයෙහි ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි දෙකේ අභිධෙය වශයෙන් රූප ම ගත යුතු ය, රූපවාරයෙහි අභිධෙය

ද කම්ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ගන්නේ ය. අබ්‍යාකතං -පෙ- න ආරම්භපට්ඨයා කම්ප්‍රත්‍යපට්ඨයා, විපාකාබ්‍යාකතෙ කිරියාබ්‍යාකතෙ ඛ්‍යෙ පට්ඨ විත්තසමුට්ඨානං රූපං, පටිසන්ධිකර්ණෙ විපාකාබ්‍යාකතෙ ඛ්‍යෙ පට්ඨ කට්තා රූපං, ඛ්‍යෙ පට්ඨ ව්‍යුථ, එකං මහාභූතං පට්ඨ -පෙ- මහාභූතෙ පට්ඨ විත්තසමුට්ඨානං රූපං කට්තා රූපං උපාදයරූපං, අසක්කසන්නානං එකං මහාභූතං පට්ඨ -පෙ- රූපං."

කුලලාකුලකුලයා චේතනාවන් කම් ප්‍රත්‍ය බැහැර කෙරෙහි. "ආරම්භ පට්ඨයා කම්ප්‍රත්‍ය නිශ්චිත" කුසලෙත කුසලය අකුසලෙත අකුසලය යන දෙවාරය හේතුව අනුව විස්තර කරනු. අබ්‍යාකතයෙහි ක්‍රියාසිත් විස්ස ය, චේතනා වර්ජිත චෛතසික සූත්‍රියය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමස්‍යාන්‍යයන් නිසා උපදනා චේතනාව ලැබේ. "කිරියාබ්‍යාකතෙ ඛ්‍යෙ පට්ඨ කිරියාබ්‍යාකතා චේතනා"

බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ රූපයෝ -පෙ- පට්ඨනියයෙහි "න ආරම්භ පට්ඨයා න කම්ප්‍රත්‍ය එකං" බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ මහාභූතයන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත උපාදය රූපයෝ -පෙ- "බාහිරං එකං මහාභූතං පට්ඨ -පෙ- ආහාරසමුට්ඨානං උකුසමුට්ඨානං -පෙ- රූපං."

කුලලාකුල කුලයා චේතනා වර්ජිත ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්‍යයෝ -පෙ- අනුලෝමයෙහි "ආරම්භ පට්ඨයා කම්ප්‍රත්‍ය නිශ්චිත" චේතනාව බැහැර කොට ආරම්භය අනුව විස්තර කරනු.

(ආරම්භ මූලක විපාක දූකය.)

ආරම්භ මූලක විපාක දූකයෙහි විපාක විත්තජ රූපයෝ ය ප්‍රතිසන්ධි කම්ප්‍රත්‍ය රූපයෝ ය යන මොව්හු ආරම්භ ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. "න ආරම්භ පට්ඨයා විපාකෙ එකං" ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි අබ්‍යාකතො යන කතීපාඨයෙන් අරූපවිපාක ද්විපක්ඛිච්ඡාන අභීතතව්‍යුති වර්ජිත විපාකසිත් දෙවිස්ස ය, චෛතසික පන්තිය ය යන අවයව වූ ද සමුහවූ ද නාමස්‍යාන්‍යයන් නිසා උපදනා විත්තජ රූපයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි පඤ්චෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස් ය, චෛතසික පන්තිය ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමස්‍යාන්‍යයන් නිසා උපදනා කෘත්‍යන්තරූපයෝ ලැබෙත්. රූපවාරයෙහි පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවේති වූ අරූප- විපාක ද්විපක්ඛිච්ඡාන අභීතතව්‍යුති වර්ජිත විපාක නාමස්‍යාන්‍යයන් නිසා උපදනා විත්තජ මහාභූතරූපයෝ ය, පඤ්චෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස් -පෙ- කම්ප්‍රත්‍ය මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ විපාක විත්තජ ප්‍රතිසන්ධි කම්ප්‍රත්‍ය උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. "-පෙ- විපාකාබ්‍යාකතෙ ඛ්‍යෙ පට්ඨ විත්තසමුට්ඨානං රූපං,

පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ -පෙ- කුශලාකුශල විපාක ක්‍රියා නාමසකන්ධයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන චිත්තජ මහාභූතයෝ ය, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි -පෙ- කම්ප මහාභූතයෝ ය, අසංඤ්ජානකම්ප මහාභූතයෝ ය, ප්‍රවෘත්ති කම්ප මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා චිත්තජ ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපජීවිතේන්ද්‍රිය වර්ජිත අසංඤ්ජානකම්ප ප්‍රවෘත්ති කම්ප උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. අසංඤ්ජානනානං යනාදිය යොදු විභසිය උදුරනු. ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත.

බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඤ්ජානකම්ප රූපජීවිතේන්ද්‍රිය ය, ප්‍රවෘත්ති රූපජීවිතේන්ද්‍රියය, පච්චතියයෙහි "න ආරම්මණ පට්ඨයා න ඉන්ද්‍රියෙ එකං" කතීපාදියෙන් බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ මහාභූතයන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ ඒ ඒ උපාදය රූපයෝ ය, අසංඤ්ජානකම්ප මහාභූතයන් හා ප්‍රවෘත්ති කම්ප මහාභූතයන් නිසා උපදනා වූ අසංඤ්ජානකම්ප රූපජීවිතේන්ද්‍රිය හා ප්‍රවෘත්ති කම්ප රූපජීවිතේන්ද්‍රිය ය යන මොවුන් ලැබෙත්. "බාහිරං එකං මහාභූතං -පෙ- මහාභූතෙ පට්ඨ උපාදය රූපං, අසංඤ්ජානනානං මහාභූතෙ පට්ඨ රූපජීවිතේන්ද්‍රියං" සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයෝ -පෙ- අනුලෝමයෙහි "තිණි" අභිධෙය අවුලා විභසිය උදුරනු.

ආරම්මණමූලක ක්‍රියාදායකයෙහි චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ, පච්චතියානුලෝමයෙහි "න ආරම්මණ පට්ඨයා ක්‍රියානෙ පඤ්ච" විස්තර කරනු. ද්විපඤ්චිඤාන නාමසකන්ධයෝ ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. අනුලෝමපච්චතියයෙහි ආරම්මණ පට්ඨයා න ක්‍රියානෙ එකං කතීපාදියෙන් පඤ්චිඤාන නාමසකන්ධයෝ ලැබෙත්. "පඤ්චිඤානං සහගතං එකං ඛණ්ඩං පට්ඨං -පෙ- ද්වි ඛණ්ඩං."

බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජානකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ, පච්චතියයෙහි 'එකං' අභිධෙය අවුලනු. විභසිය උදුරනු. ද්විපඤ්චිඤාන වර්ජිත සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයෝ, අනුලෝමයෙහි "ආරම්මණපට්ඨයා ක්‍රියානෙ තිණි" ආරම්මණයෙහි මෙන් අභිධෙය ගෙන විභසිය උදුරනු.

ආරම්මණමූලක මග්ගදායකයෙහි සහේතුකචිත්තජ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. 'පඤ්ච' හේතු දූක්‍ය අනු ව විසාර කරනු. අහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයෝ මාභීප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. 'ආරම්මණ පට්ඨයා න මග්ගෙ එකං' අභිධෙය ගෙන

විභවගය උදරතු. බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥාත්ත්ව කමීජ ප්‍රචක්ඛි කමීජ රූපයෝ, පච්චතියයෙහි 'එකං' හේතුදූකයෙහි මෙන් විහාර කරනු. සහේතුක සිත් එක්සැත්තෑව ය -පෙ- ප්‍රචානති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සායායෝ, අනුලෝමයෙහි "නිශ්චි" අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි සහේතුක විපාක ක්‍රියා නාමස්සායායෝ අභිධෙයයෝ ය. ආරම්භණය අනු ව විභවගය උදරතු.

ආරම්භණමූලක සම්පයුත්ත දූකය අනන්තරදූකය යේ විහාර කරනු. ආරම්භණමූලක විසයුත්ත දූකයෙහි වින්තජ ප්‍රතිසන්ධිකමීජ රූපයෝ ආරම්භණප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. "පඤ්ච" විහාර කරනු. අරූප විපාක ප්‍රචානති ප්‍රතිසන්ධි නාසමකන්ධ සතර ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවාර්ජන මහාකුල මහා ක්‍රියා අරූපකුල අරූප ක්‍රියා උපරිම මාභී සකලඵල නාමස්සායායෝ විප්‍රසූත්තප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. "නිශ්චි" අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි කතී පාඨයෙන් අරූපවිපාක ප්‍රචානති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සායායෝය, අරූප භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මනෝද්වාරාවාර්ජන මහාක්‍රියා අරූපක්‍රියා ලෝකෝත්තරඵල අවයව නාමස්සායායන් නිසා උපදනා -පෙ- නාමස්සායායෝ ලැබෙත්. අරූපෙවිපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං බන්ධං -පෙ- බන්ධා.

බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥාත්ත්වකමීජ ප්‍රචානතිකමීජ රූපයෝ පච්චතියයෙහි "එකං" විහාර කරනු. අරූපවිපාක වර්ජිත පඤ්චවෝකාර ප්‍රචානති ප්‍රතිසන්ධිනාමස්සායායෝ, අනුලෝමයෙහි "නිශ්චි" කුසලෙන කුසලයෙහි හා අකුසලෙන අකුසලයෙහි පුරේජාන දූකයෙහි මෙන් අභිධෙය ගන්නේ ය. විභවගයා ගේ අවසානයට "වත්තං විසයුත්තපච්චයා" යි යොදනු.

අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රචානතිකාලයේ අභිධෙය පුරේජානයෙහි මෙන් ගන්නේ ය. ප්‍රතිසන්ධි කාලයේ කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස් ය -පෙ- යන අවයව නාමස්සායායන් හා හෘදය වණුව නිසා උපදනා පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස්ය වෛතසික පනතිස ය යන අවයව වූද අවයව හා සමුහ වූ ද නාමස්සායායෝ ලැබෙත්. "අබ්‍යාකතං -පෙ- විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං -පෙ- ද්වේ බන්ධා, වත්තං විසයුත්ත පච්චයා, පටිසන්ධිකණේ විපාකාබ්‍යාකතං එකං -පෙ- ද්වේ බන්ධා, වත්තං විසයුත්ත පච්චයා, වත්තං පටිච්ච බන්ධා විසයුත්ත පච්චයා" අත්ථිදූකය සහජානදූකය මෙනි. නත්ථිදූකය අනන්තර දූකය මෙනි. අවිගතදූකය සහජානදූකය මෙනි.

අධිපතිමූලකය

අධිපතිමූලක හේතුදායක හා ආරම්භකදායක වූ කතානුසාරයෙන් විසාර කරනු. අධිපතිමූලක අනන්තරදායක ආරම්භක මූලක අධිපති දායක මෙති. අධිපතිමූලක සහජාතදායකයෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවන්හි අධිපති ධර්මයෝ ය, නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුල අහේතුක ක්‍රියා මහාකුල මහාක්‍රියා ලෝකික විපාක ප්‍රවණති ප්‍රතිසන්ධි නාමයකයෝ ය, නිරාධිපතිවිත්තජ ප්‍රතිසන්ධිකම්ප බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංසන්ධිකම්ප ප්‍රවණති කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු අධිපති ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. පටිපාටිනාමයෙන් "න අධිපතිපට්ඨයා සහජාතෙ නව" කුසලපදයෝ වාර තුන හා අකුසලපදයෝ වාර තුන හේතුප්‍රත්‍යය අනුව විසාර කරනු.

අභ්‍යාකතෙත අභ්‍යාකතයෙහි ප්‍රවණතිකාලයෙහි කතීයපාඨයෙන් අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාක්‍රියා සිත් අවය, සෑම කලෙහි අධිපතිය ලැබෙන මහද්ගතක්‍රියා නවය ය ඵලසිත් සතර ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමයකයන් නිසා උපදනා අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපතිය නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අහේතුක ක්‍රියා තුන ය, මහා ක්‍රියා අවය, ලෝකික විපාක දෙතිස ය යන අවයව නාමයකයන් නිසා උපදනා -පෙ- අවයව නාමයකයෝ ය, ඔවුන් විසින් උපදවන නිරාධිපති විත්තජ රූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයේ අභිධෙය සහජාතයෙහි මෙති. රූපවාරයෙහි පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි අරූපවිපාක ද්විපඤ්චිඤානවා අභිත්තවූති වර්ජිත නිරාධිපති කුලකාකුල විපාක ක්‍රියා නාමයකයන් විසින් -පෙ- නිරාධිපති විත්තජ මහාභූතයෝ ය, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධිකම්ප මහාභූතයෝ ය, බාහ්‍ය මහාභූතයෝ ය -පෙ- ප්‍රවණතිකම්ප මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ ඒ ඒ උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. විභසය සහජාතය අනුව උද්ගත. සහජාත ප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත.

අධිපතිවන ධර්මයන් ගෙන් අත්‍ය වූ සාධිපතිජවන නාමයකයෝ ය, සාධිපතිවිත්තජ රූපයෝ ය යන මොවුහු -පෙ- 'නව' අධිපතියෙහි මෙන් අභිධෙය ගෙන විභස උද්ගත.

අධිපතිමූලක අකුලමකුල දායකයෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලබන අවස්ථාවෙහි අධිපති ධර්මයෝ ය, නො ලබන අවස්ථාවෙහි අහේතුක ක්‍රියා මහාකුල මහාක්‍රියා ලෝකික විපාක ප්‍රවණති ප්‍රතිසන්ධි නාමයකයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි නාමයකයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හාදය වසානවය ඔවුනොවුන් ගෙන්

ප්‍රත්‍යය ලබන නිරාධිපති චිත්ත රූපයෝ ය ප්‍රතිසන්ධි කම්ප් මහාභූතයෝ ය බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥසත්ත්වකම්ප් ප්‍රචක්කිකම්ප් මහාභූතයෝ ය යන මොවුහු අධිපතිප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "න අධිපති පට්ඨයා අඤ්ඤමඤ්ඤ නිණි"

නාමසංකර්මයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සාධිපති චිත්ත රූපයෝ ය, මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සාධිපති චිත්ත උපාදයයෝ ය යන මොහු අන්‍යෝන්‍යප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "පඤ්ච" කුසලෙන අබ්‍යාකතය හා අකුසලෙන අබ්‍යාකතය අධිපතියෙහි මෙන් විස්තර කරනු. අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රචක්කි කාලයෙහි අභිධෙය ආරම්භණ දූකයෙහි මෙති. රූපවාරයෙහි පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ සාධිපති කුශලා කුශල විපාක ක්‍රියා නාමසංකර්මයන් විසින් උපදවන සාධිපති චිත්ත මහාභූතයන් නිසා උපදනා සාධිපති චිත්ත උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. "අබ්‍යාකතං -පෙ- පට්ඨයා, විපාකාබ්‍යාකතෙ කිරියාබ්‍යාකතෙ ඛණ්ඩෙ පටිච්ච චිත්තසමුප්පාදානං රූපං මහාභූතෙ පටිච්ච චිත්තසමුප්පාදානං රූපං උපාදයරූපං"

නාමසංකර්මයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන නිරාධිපති චිත්ත රූපයෝ ය, හෘදයවිසෂූචෙන් අන්‍ය වූ ප්‍රතිසන්ධි කම්ප් රූපයෝ ය, මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන නිරාධිපති චිත්ත උපාදය රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිකම්ප් බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥසත්ත්වකම්ප් ප්‍රචක්කිකම්ප් උපාදය රූපයෝ ය, -පෙ- පට්ඨතියෙහි "පඤ්ච"

අධිපති වන ධර්මයන් ගෙන් අන්‍ය වූ සාධිපතිචිත්ත නාමසංකර්මයෝ ය, ඔවුනොවුන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සාධිපති චිත්ත මහා භූතයෝ ය, අනුලෝමයෙහි 'නිණි' කුසලෙන කුසලය අකුසලෙන අකුසලය යන දෙවාරය අධිපතිය අනුව විසාර කරනු. අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රචක්කිකාලයෙහි කතීප්පාදයෙන් අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාක්‍රියා අට ය, නියමයෙන් අධිපතිය ලැබෙන මහද්ගත ක්‍රියා නවය හා ඵලසිත් සතරය, වෛතසික අවතිස ය යන අවයව නාමසංකර්මයන් නිසා උපදනා අධිපතිධර්ම වර්ජිත වූ මහාක්‍රියා අට ය, මහද්ගත ක්‍රියා නවය ය, ඵලසිත් සතර ය, වෛතසික අවතිසය -පෙ- ලැබෙත්. රූපවාරයෙහි පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ සාධිපති කුශලා කුශල ක්‍රියා නාමසංකර්මයන් විසින් උපදවන සාධිපති චිත්ත මහාභූතයන් නිසා උපදනා මහාභූතයෝ ලැබෙත්. "අබ්‍යාකතං -පෙ- පට්ඨයා, විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛණ්ඩං -පෙ- ද්වෙ ඛණ්ඩා, එකං මහාභූතං පටිච්ච -පෙ- ද්වෙ මහාභූතා"

අධිපතිමූලක නිසාය දුකය සහජාතදුකය මෙනි. උපනිසාය දුකය අනන්තර දුකය මෙනි. අධිපතිමූලක පුරේජාතදුකයෙහි පඤ්ච-වෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලබන අවසාංවෙහි අධිපති ධර්මයෝ ය, නොලබන අවසාංවෙහි අකුසල් සිත් දෙලොස ය, අහේතුක ක්‍රියා තුන ය, මහාක්‍රියා අට ය, අරූපවිපාක චර්ජිත ලෝකික විපාක අටවිස්ස ය යන ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරයෝ අධිපතිප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "නිශ්චි"

කුසලෙන කුසලයෙහි කතීෂ්ටායෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසාංවෙහි මහාකුසල් අට ය අධිපතිය නියමයෙන් ලැබෙන මහද්ගත කුසල් නවය ය. මාග්ගික සතර ය, චෛතසික අටනිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමයාකාරයන් නිසා උපදනා අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නොලබන අවසාංවෙහි වූ මහා කුසල් අට ය, චෛතසික අටනිස ය යන -පෙ- ලැබෙත්. විහඟය පුරේජාතයෙහි මෙනි.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි කතීෂ්ටායෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ලබන අවසාංවෙහි වූ ලෝහමූල සිත් අටය, දෝෂමූලසිත් දෙක ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමයාකාරයන් නිසා උපදනා අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලබන අවසාංවෙහි වූ අකුසල් සිත් දෙලොස ය, චෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව -පෙ- අවයව නාමයාකාරයෝ ලැබෙත්. විහඟය පුරේජාතයෙහි මෙනි.

අඛ්‍යාකතචාරයෙහි පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසාංවෙහි වූ මහාක්‍රියා අට ය, මහද්ගතක්‍රියා නවය ය, ඵලසිත් සතර ය, චෛතසික අටනිසය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමයාකාරයන් නිසා උපදනා වූ අධිපති ධර්මයෝ ය, නො ලැබෙන අවසාංවෙහි වූ අහේතුකක්‍රියා මහාක්‍රියාවෝ ය, අරූප විපාක හැර ලෝකික විපාක අටවිස්ස ය, චෛතසික පන්තිස ය යන අවයව -පෙ- නාමයාකාරයෝ ලැබෙත්. විහඟය පුරේජාතයෙහි මෙනි.

අරූපභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසාංවෙහි වූ අධිපති ධර්මයන් ගෙන් අත්‍ය වූ ලෝහමූල මහාකුසල මහාක්‍රියා අරූපකුසල අරූපක්‍රියා උපරිමමාග්ගී සඵඵල නාමයාකාරයෝ ය, සාධිපතිචිත්තජ රූපයෝ ය යන මොහු පුරේජාත ය බැහැර කෙරෙති. "අධිපතිපච්චයා න පුරේජාතෙ සත්ත" "සත්ත" යනු කුසලෙන කුසල ය, කුසලෙන අඛ්‍යාකත ය, අකුසලෙන අකුසල ය, අකුසලෙන අඛ්‍යාකත ය, අඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකත ය, කුසලාඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකත ය, අකුසලාඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකත ය යන මොහු ය.

කුසලෙන කුසලයෙහි කතීෂ්ඨායෙන් අරුභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහා කුසල් අට ය, සැමකල්හිම අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අරුපකුසල් සතර ය, උපරිම මාගී තුන්ය, වෛතසික සතිස ය යන අවයව -පෙ- අධිපති ධර්ම වර්ජිත මහා කුසල් අට ය, අරුපකුසල් සතර ය උපරිමමාගී තුන් ය, වෛතසික සතිස ය යන අවයව නාමසකන්ධයෝ ලැබෙත්. "කුසලං -පෙ- න පුරේජාන පට්ටයා, අරුපෙ කුසලං එකං -පෙ- ඛන්ධා" කුසලෙන අඛ්‍යාතකය අධිපතිය සේ විසාර කරනු.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි කතීෂ්ඨායෙන් අරුපභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමූල සිත් අට ය, වෛතසික දෙවිස්ස ය යන අවයව -පෙ- අධිපති ධර්ම වර්ජිත ලෝහමූල සිත් අට ය, වෛතසික දෙවිස්ස ය යන අවයව නාමසකන්ධයෝ ලැබෙත්. විභවග්‍රහය "අරුපෙ" යනු යොදා උද්දරන. අකුසලෙන අඛ්‍යාතකය අධිපති අනුව විස්තර කරනු.

අඛ්‍යාතකෙන අඛ්‍යාතකයෙහි කතීෂ්ඨායෙන් අරුපභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාක්‍රියා අට ය, අරුප ක්‍රියා සතර ය, ඵල සිත් සතර ය, වෛතසික සතිස ය යන අවයව නාමසකන්ධයන් නිසා උපදනා අධිපති ධර්ම වර්ජිත මහාක්‍රියා අරුප ක්‍රියා ලෝකෝත්තර ඵල අවයව නාමසකන්ධයෝ ය, පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලබන අවස්ථාවෙහි වූ මහා ක්‍රියා අට ය, මහඥානක්‍රියා නවය ය ඵලසිත් සතර ය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසකන්ධයන් නිසා උපදනා සාධිපති විත්තජරූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. රූපාචාරයේ අභිධෙය අධිපතිප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ගන්නේ ය. "අඛ්‍යාතං -පෙ- න පුරේජානපට්ටයා, අරුපෙ විපාකාඛ්‍යාතං කිරියාඛ්‍යාතං එකං -පෙ- ද්වේ ඛන්ධා, විපාකාඛ්‍යාතකෙ කිරියාඛ්‍යාතකෙ ඛන්ධෙපට්ටි විත්තසමුට්ඨානං රූපං උපාදය රූපං එකං මහාභූතං -පෙ- මහාභූතෙ පට්ටි විත්තසමුට්ඨානං රූපං, උපාදය රූපං" කුසලාඛ්‍යාතකෙන අඛ්‍යාතකය අකුසලාඛ්‍යාතකෙන අඛ්‍යාතකය යන දෙවාරය අධිපති ප්‍රත්‍යය අනුව විසාර කරනු.

අරුපවිපාක සතර ය අරුප භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධර්මයෝ ය නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජන මහාකුසල මහාක්‍රියා නාමසකන්ධයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි-නාමසකන්ධයෝ ය, නිරාධිපතිවිත්තජ රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජන්තිකම්ප ප්‍රච්ඡන්ති කම්පරූපයෝ ය යන මොහු, පට්ටනියයෙහි "න අධිපතිපට්ටයා න පුරේජානෙ සත්ත"

කුසලෙන කුසලයෙහි කතීෂ්ඨායෙන් අරූපභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල් අටය, සෑමකල්හිම අධිපති ලැබෙන අරූප කුසල් සතර හා මාභීසිත් තුන ය වෛතසික සතිසය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකෘතියන් නිසා උපදනා අධිපතිධර්මයෝ ය අධිපතිය නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහා කුසල් අට ය වෛතසික සතිසය යන අවයව -පෙ- අවයව නාමසංකෘතියෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. "අරූපෙ කුසලං එකං ඛණං -පෙ- ද්වෙ ඛණං"

කුසලෙන අඛණකයෙහි කතීෂ්ඨායෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාකුසල් අට ය වෛතසික අටතිසය ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකෘතියන් නිසා උපදනා විතතජරූපයෝ ලැබෙත්. "කුසලෙ ඛණෙ පටිච්ච විතතසමුට්ඨානං රූපං"

අකුසලෙන අකුසලයෙහි අරූපභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමූල සිත් අට ය, වෛතසික දෙවිස්සය ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකෘතියන් නිසා උපදනා වූ අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නොලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමූල සිත් අට ය වෛතසික දෙවිස්සය ය යන අවයව නාමසංකෘතියන් නිසා උපදනා -පෙ- අවයව නාමසංකෘතියෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. "අරූපෙ අකුසලං එකං -පෙ- ඛණං"

අකුසලෙන අඛණකයෙහි කතීෂ්ඨායෙන් පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුසල් සිත් දෙළොස ය වෛතසික සත්විස්සය ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකෘතියන් නිසා උපදනා නිරාධිපති විතතජ රූපයෝ ලැබෙත්. "අකුසලෙ ඛණෙ පටිච්ච විතතසමුට්ඨානං රූපං"

අඛණකතෙන අඛණකයෙහි කතීෂ්ඨායෙන් අරූපවිපාක සතර ය, අරූපභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහා ක්‍රියා අට ය අධිපති ලැබීම නිසා වූ අරූප ක්‍රියා සතර හා ඵලසිත් සතර ය, වෛතසික සතිසය ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකෘතියන් නිසා උපදනා අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නොලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මනෝද්චාරාවස්ථාය ය, මහා ක්‍රියා අට ය, වෛතසික දෙතිසය ය යන අවයව නාමසංකෘතියෝ ය, පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අරූපවිපාක ද්විපඤ්චඤාන අභීතතච්ඡුති වර්ජිත ලෝකිකවිපාක අටොළොස ය, අහේතුක ක්‍රියා තුන ය. වෛතසික පනතිසය ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකෘතියන් නිසා උපදනා විතතජරූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකත්විස්සය සහජාතයෙහි මෙන් ගන්නේ ය. රූපචාරයෙහි පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය

නො ලබන අවස්ථාවෙහි සහජාත දුක්ඛයෙහි මෙන් අභිධෙය ගන්නේය. "අරූපෙ විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං බන්ධං -පෙ- ද්වේ බන්ධා, විපාකාබ්‍යාකතෙ කිරියාබ්‍යාකතෙ බන්ධෙ පටිච්ච චිත්තසමුප්පාදානං රූපං" ප්‍රතිසන්ධිකාලය හා රූප පිළිබඳ සහජාත විභවය සහජාතය අනු ව උද්ග්‍රන්‍ය. කුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය යන දෙවාරය සහජාතදුක්ඛය අනුව විසාර කරනු.

පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලබන අවස්ථාවෙහි අධිපති ධර්ම වර්ජිත දෙපනස් සාධිපතිඡවන නාමස්‍යාන්‍යයෝ, අනුලෝමයෙහි "තිණි" අකුසලෙන කුසලය අකුසලෙන අකුසලය යන දෙකේ පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන කුශලා කුශලයන් ගන්නේ ය. විභවය පුරේජාතය අනුව උද්ග්‍රන්‍ය. අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාක්‍රියා අව ය, සැමකල්හි අධිපති ලැබෙන මහද්ගහක්‍රියා නවය හා ඵලසිත් සතර ය, වෛතසික අවතිස ය යන අවයව -පෙ- අධිපති ධර්මවර්ජිත -පෙ- නාමස්‍යාන්‍යයෝ ලැබෙත්. විභවය පුරේජාතය අනුව උද්ග්‍රන්‍ය.

අධිපතිමූලක ආස්ථිත දුක්ඛයෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ඡවනයන්හි ද සැම කල්හි අධිපති ලැබෙන මහද්ගහකුශල මහද්ගහක්‍රියා ලෝකෝත්තර මාගී ඡවනයන්හි ද ඇති අධිපතිධර්මයෝ ය, අධිපතිප්‍රත්‍යය නො ලබන අවස්ථාවෙහි වූ අකුශල හයිතෝත්පාද මහා කුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ඡවනයෝ ය යන මොවුන් අධිපතිප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "තිණි"

• කුසලෙන කුසලයෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලබන අවස්ථාවෙහි මහාකුශල ද්විතියාදි ඡවනයෝ ය, සැමකල්හි අධිපති ලැබෙන මහද්ගහ ලෝකෝත්තර කුශලයෝ ය, වෛතසික අවතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්‍යාන්‍යයන් නිසා උපදනා අධිපතිධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලබන අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුශල ද්විතියාදි ඡවනයෝ ය, වෛතසික අවතිස ය යන අවයවනාමස්‍යාන්‍යයෝ ය - යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. විභවය ආස්ථිතය අනුව උද්ග්‍රන්‍ය.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි කතීෂ්ඨායයෙන් අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමූල ද්වේෂමූල ද්විතියාදි ඡවනයෝ ය, වෛතසික සච්ඡය ය යන අවයව වූද සමූහ වූ ද නාමස්‍යාන්‍යයන් නිසා උපදනා අධිපති ධර්මයෝ ය. අධිපති නොලබන අවස්ථාවෙහි වූ අකුශල ද්විතියාදි ඡවනයෝ ය වෛතසික සන්විස්සය යන අවයව නාමස්‍යාන්‍යයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. විභවය ආස්ථිතය අනුව උද්ග්‍රන්‍ය.

අඛ්‍යාකත වාරයෙහි කතීෂ්‍යායයෙන් අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහද්ගතක්‍රියා නවය ය, වෛතසික පන්තිය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍යයන් නිසා උපදනා අධිපතිධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි හසිනෝත්පාද මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, වෛතසික පන්තිය ය යන අවයව නාමසාක්‍යයන් නිසා උපදනා -පෙ- ලැබෙත්. විහඬය ආස්ථිතය අනුව උදරන.

අධිපතිප්‍රත්‍යය ලබන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධර්ම හැර ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුල මහාක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය, ඵලසිත්සන්තර ය යන නාමසාක්‍යයෝ ය, සාධිපති විතතජ රූපයෝ ය යන මොවුන් ආස්ථිත ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "අධිපතිපට්ඨාන න ආසෙවනෙ නව"

කුසලෙන කුසලයෙහි කතීෂ්‍යායයෙන් අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාකුල ප්‍රථමජවනය ය, වෛතසික අවතිය ය යන අවයව නාමසාක්‍යයන් නිසා උපදනා අධිපතිධර්ම වර්ජිත මහාකුල -පෙ- අවයව නාමසාක්‍යයෝ ලැබෙත්. විහඬය අධිපතිය අනුව උදරන. කුසලෙන අඛ්‍යාකතය අධිපතිය අනුව විස්තර කරන. කුසලෙන කුසලාඛ්‍යාකතයෙහි කතීෂ්‍යායයෙන් පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාකුල ප්‍රථමජවනයෝ ය, වෛතසික අවතිය ය යන අවයව නාමසාක්‍යයන් නිසා උපදනා අධිපතිධර්ම වර්ජිත -පෙ- සාධිපතිවිතතජ රූපයෝ ය යන මොවුන් ලැබෙත්. විහඬය උදරන.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි කතීෂ්‍යායයෙන් අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමූල ද්වේෂමූල ප්‍රථම ජවනයෝ ය, වෛතසික සවිස්ස ය යන අවයව නාමසාක්‍යයන් නිසා උපදනා අධිපති ධර්ම වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල -පෙ- නාමසාක්‍යයෝ ලැබෙත්. අකුසලෙන අඛ්‍යාකතය අධිපතිය අනුව විස්තර කරන. අකුසලෙන අකුසලාඛ්‍යාකතයෙහි පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමූල ද්වේෂ මූල ප්‍රථම ජවනයෝ ය, -පෙ- යන අවයව නාමසාක්‍යයන් නිසා උපදනා -පෙ- නාමසාක්‍යයන් හා ඔවුන් විසින් උපදවන විතතජරූපයෝ ද ලැබෙත්. විහඬය උදරන.

අඛ්‍යාකතවාරයෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය, ඵලජවනයෝ ය, වෛතසික පන්තිය ය යන අවයව නාමසාක්‍යයන් නිසා උපදනා අධිපතිධර්ම වර්ජිත මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජවන ඵල ජවන නාමසාක්‍යයන් හා සාධිපතිවිතතජ රූපයෝ ය, පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය, මහද්ගතක්‍රියා නවය ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද

නාමසාක්‍යයන් නිසා උපදනා සාධිපතිචිත්තජ රූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. රූපචාරයෙහි අධිපතියෙහි මෙන් අභිධෙය ගන්නෝය. කුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය අධිපතිප්‍රත්‍යය අනුව විස්තර කරනු.

අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහා කුශල මහාක්‍රියා ප්‍රථමජවනයන්හි හා ඵලචිත්තයන්හි ලැබෙන අධිපතිධම්මෝ ය, අධිපතිප්‍රත්‍යය නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුශල හසිතෝත්පාද මහාකුශල මහාක්‍රියා ප්‍රථමජවන ආචර්ජන ලෞකිකවිපාක ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය, නිරාධිපතිචිත්තජ ප්‍රතිසන්ධිකම්ප් බාහ්‍ය ආහාරජ සංකුජ අසංඥසන්තථිකම්ප් ප්‍රචාන්තිකම්ප් රූපයෝ ය යන මොවුහු, පටිච්චියෙහි "තව"

කුසලෙන කුසලයෙහි අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාකුශල ප්‍රථමජවනයෝ ය වෛතසික අට්ඨිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍යයන් නිසා උපදනා අධිපතිධම්මෝ ය, අධිපති නොලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාකුශල ප්‍රථම ජවනයෝ ය, වෛතසික අට්ඨිස ය යන අවයව -පෙ- නාමසාක්‍යයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කුසලෙන අබ්‍යාකතයෙහි පඤ්චෝක්කාරයෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාකුසල් අට ය, වෛතසික අට්ඨිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍යයන් නිසා උපදනා නිරාධිපති චිත්තජ රූපයෝ ලැබෙත්. විභඩ්‍ධය උදුරනු. කුසලෙන කුසලාබ්‍යාකතයෙහි පඤ්චෝක්කාරයෙහි අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාකුශල ප්‍රථම ජවනයෝ ය, වෛතසික අට්ඨිස ය යන -පෙ- අවයව නාමසාක්‍යයන් හා මවුන් විසින් උපදවන නිරාධිපති චිත්තජරූපයෝ ද ලැබෙත්. විභඩ්‍ධය උදුරනු.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි කතීෂ්ඨායෝත්පන්න අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමූල ද්වේෂමූල ප්‍රථම ජවනයෝ ය, වෛතසික සත්විජ්ජ ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍යයන් නිසා උපදනා අධිපති ධම්මෝ ය, අධිපති නො ලබන අවස්ථාවෙහි අකුශල ප්‍රථම ජවනයෝ ය, වෛතසික සත්විජ්ජ ය යන අවයව නාමසාක්‍යයන් -පෙ- අවයව නාමසාක්‍යයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. විභඩ්‍ධය උදුරනු. අකුසලෙන අබ්‍යාකතයෙහි පඤ්චෝක්කාරභූමියෙහි අධිපති නො ලබන අවස්ථාවෙහි අකුසල් සිත් දෙළොස ය, වෛතසික සත්විජ්ජ ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍යයන් නිසා උපදනා නිරාධිපති චිත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. විභඩ්‍ධය උදුරනු. අකුසලෙන අකුසලාබ්‍යාකතයෙහි පඤ්චෝක්කාරභූමියෙහි අධිපති නො ලබන අවස්ථාවෙහි අකුශල ප්‍රථම

ජවනයෝ ය, වෛතසික සන්විස්ස ය යන අවයව නාමසාධනයන් නිසා උපදනා -පෙ- අවයව නාමසාධනයන් හා ඔවුන් විසින් උපදවන නිරාධිපති විනතජ රූපයෝ ද ලැබෙත්. විහඟය උදුරනු.

අභ්‍යාකතවාරයෙහි කතීපාදයෙන් අධිපති ලැබෙන අවයවාවෙහි මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය, ඵලජවනයෝ ය. වෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාධනයන් නිසා උපදනා අධිපතිධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවයවාවෙහි හසිනෝත්පාද මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය, ආචර්ජනද්වය ය, ලෝකික විපාක දෙතිස ය, වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව නාමසාධනයන් නිසා උපදනා හසිනෝත්පාද මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය, ආචර්ජනද්වයය, ලෝකික විපාක දෙතිසය, වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව නාමසාධනයෝ ය, ඔවුන් විසින් උපදවන නිරාධිපති විනතජරූපයෝ ය, පඤ්චවෝකාරහුමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය නො ලබන අවයවාවෙහි හසිනෝත්පාද මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාධනයන් නිසා උපදනා නිරාධිපති විනතජ රූපයෝ ය යන මේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිවාරයෙහි හා රූපවාරයේ අභිධෙය සහජාත දූකයෙහි මෙන් ගන්නේ ය. විහඟය ද සහජාතය අනුව උදුරනු.

අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවයවාවෙහි අධිපතිධර්මයන් ගෙන් අත්‍ය වූ ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහද්ගත කුශල මහද්ගතක්‍රියාවෝ ය, මාභීසින් සතර ය යන නාමසාධනයෝ අනුලෝමයෙහි "තිණි" කුසලෙත කුසලයෙහි කතීපාදයෙන් අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවයවාවෙහි වූ මහාකුශල ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහද්ගතකුශල නවය ය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමසාධනයන් නිසා උපදනා අධිපතිධර්ම වර්ජිත මහාකුශල ද්විතියාදි ජවනයෝ ය -පෙ- අවයව නාමසාධනයෝ ලැබෙත්. විහඟය ආසේවනයෙහි මෙන් උදුරනු. අකුසලෙත අකුසලයෙහි අධිපති ලැබෙන අවයවාවෙහි වූ ලෝහමූල ද්වේෂමූල ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, වෛතසික සවිස්ස ය යන -පෙ- අධිපතිධර්ම වර්ජිත -පෙ- නාමසාධනයෝ ලැබෙත්. අභ්‍යාකතයෙහි අධිපති ලැබෙන අවයවාවෙහි වූ මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය මහද්ගතක්‍රියා නවය ය, වෛතසික පන්තිස ය යන -පෙ- අධිපතිධර්ම වර්ජිත නාමසාධනයෝ ලැබෙත්. විහඟය ආසේවනයෙහි මෙති.

අධිපතිමූලක කමදුකයෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන තන්හි අධිපති ධර්මයෝ ය. අධිපති නො ලැබෙන අවයවාවෙහි වූ කුශලා කුශල ක්‍රියා චේතනා වර්ජිත අකුශල අහේතුක ක්‍රියා මහාකුශල මහාක්‍රියා ලෝකික විපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාධනය සතරය, නිරාධිපති විනතජ

ප්‍රතිසන්ධි කම්ප් අසංඥසත්ථ කම්ප් ප්‍රවෘත්තිකම්ප් රූපයෝ ය යන මොවුහු අධිපති ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "නව"

කුසලෙන කුසලයෙහි කතීෂ්පායයෙන් අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාකුසල් අව ය, මහද්ගතකුසල් නවය ය, මාභීසිත් සතර ය, චෛතසික අවතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකර්මයන් නිසා උපදනා අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නොලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහා කුසල් අවය චෛතසික අවතිස ය යන අවයව නාමසංකර්මයන් නිසා උපදනා මහාකුසල් අව ය චේතනා වර්ජිත චෛතසික සත්තිස ය යන -පෙ- ලැබෙත්. විභංගය කම්මයෙහි මෙහි. කුසලෙන අබ්‍යාකතය සහජාතය මෙන් විසාර කරනු. කුසලෙන කුසලාබ්‍යාකතය චේතනාව හැර සහජාතය මෙන් විසාර කරනු.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමුල දවේෂමුල සිත් දශය ය, චෛතසික සවිස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකර්මයන් නිසා උපදනා අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුසල සිත් දෙළොස ය චෛතසික සත් විස්ස ය යන අවයව නාමසංකර්මයන් නිසා උපදනා අකුසල් දෙළොස ය චේතනා වර්ජිත චෛතසික සවිස්ස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. විභංගය කම්මයෙහි මෙහි. අකුසලෙන අබ්‍යාකතය අකුසලෙන අකුසලාබ්‍යාකතය යන දෙක සහජාතදුකයෙහි මෙන් විස්තර කරනු. චේතනාව හරිනු.

අබ්‍යාකතචාරයෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාක්‍රියා අව ය අධිපති නියත මහද්ගතක්‍රියා නවය ය, ඵලසිත් සතර ය චෛතසික අවතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකර්මයන් නිසා උපදනා අධිපතිධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අහේතුක ක්‍රියා මහාක්‍රියාවෝ ය ලෝකිකවිපාක දෙතිස ය චෛතසික පත්තිස ය යන අවයව -පෙ- අහේතුක ක්‍රියා මහාක්‍රියා ලෝකික විපාකයෝ ය ක්‍රියා චේතනා වර්ජිත චෛතසික පත්තිස ය යන අවයව නාමසංකර්මයෝ ය ඔවුන් විසින් උපදවන නිරාධිපති චිත්ත රූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කම්මයෙහි මෙන් අභිධේය ගන්නේ ය. රූපචාරයෙහි නිරාධිපතිචිත්ත රූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප් අසංඥසත්ථ කම්ප් රූපයන් ගන්නේ ය. විභංගය කම්ප්‍රත්‍යය අනුව උදුරනු. කුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය යන දෙකෙහි සහජාතදුකය අනුව අභිධේය ගන්නේ ය. කම්මදුකය අනුව විභංගය උදුරනු.

සාධිපති කුශලා කුශල ක්‍රියා චේතනාවෝ කම්ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. අනුලෝමපච්චතියයෙහි "තිණ්" කුසලෙන කුසලයෙහි අධිපති ලබන අවස්ථාවෙහි මහා කුසල් අවය, අධිපති නියත වූ මහද්ගත කුසල් නවය

හා මාහී සිත් සතරය, වේතනා වර්ජිත වෛතසික සන්නිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්ෂියන් නිසා උපදනා වේතනාව ලැබේ. "කුසලෙ ඛණ්ඩපට්ඨි කුසලාවේතනා" අකුසලෙන් අකුසලයෙහි ලෝභමූලයින් අට ය, දව්‍යමූල සිත් දෙක ය, විචිකිතසාවේතනා වර්ජිත වෛතසික පස්විස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්ෂියන් නිසා උපදනා වේතනාව ලැබේ. "අකුසලෙ ඛණ්ඩ පට්ඨි අකුසලා වේතනා" අඛණ්ඩතවාරයෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසාංවේගි මහා ක්‍රියා අටය, අධිපති නියත මහද්ගත ක්‍රියා නවය ය, වේතනා වර්ජිත වෛතසික සූතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්ෂියන් නිසා උපදනා වේතනාව ලැබේ. අඛණ්ඩතෙ ඛණ්ඩපට්ඨි කිරියාඛණ්ඩතා වේතනා.

නිරාධිපති කුශලා කුශල ක්‍රියා වේතනාවෝ ය, ඛණ්ණ ආහාරජ සෘතූජ රූපයෝ ය යන මොවුන්, පට්ඨනියයෙහි "නිසි" කුසලෙන් කුසලයෙහි අධිපති නො ලැබෙන අවසාංවේගි මහාකුසල් අට ය වේතනා වර්ජිත වෛතසික සන්නිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්ෂියන් නිසා උපදනා වේතනා ලැබේ. "කුසලෙ ඛණ්ඩ පට්ඨි කුසලා වේතනා" අකුසලෙන් අකුසලයෙහි අධිපති නො ලැබෙන අවසාංවේගි අකුසල් සිත් දෙළොස ය, වේතනා වර්ජිත වෛතසික සවිස්ස ය යන -පෙ- වේතනාව ලැබේ. "අකුසලෙ ඛණ්ඩ පට්ඨි අකුසලා වේතනා" අඛණ්ඩතවාරයෙහි ප්‍රච්ඡන්ති කාලයෙහි අධිපති නොලැබෙන අවසාංවේගි අනේතුකක්‍රියා තුන ය, මහාක්‍රියා අට ය වේතනා වර්ජිත වෛතසික සූතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්ෂියන් නිසා උපදනා වේතනාව ලැබේ. "කිරියාඛණ්ඩතෙ ඛණ්ඩ පට්ඨි කිරියාඛණ්ඩතා වේතනා" රූපවාරයෙහි ඛණ්ණ ආහාරජ සෘතූජ රූපයන් ගෙන් විභසිය උදරතු.

අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසාංවේගි අධිපති ධර්ම හා කුශලා කුශල ක්‍රියා වේතනා ද හැර දෙපනස් සාධිපතිජ්වන නාමසාක්ෂියෝ ය, ඔවුන් විසින් උපදවන සාධිපති විතතජ රූපයෝ ය යන මොහු, අනුලෝමයෙහි "නව" විසාර කරනු.

අධිපතිමූලක විපාක දුක්කයෙහි ඵලසිත්ඵල අධිපති ධර්මයෝ ය, ලෝකිකවිපාක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධිනාමසාක්ෂියෝ ය, ලෝකික විපාකයන් විසින් උපදවන විතතජරූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිකම්මජ රූපයෝ ය යන මොහු අධිපතිප්‍රත්‍යය බැහැර කරති. පට්ඨනියානුලෝමයෙහි 'ඵකං' ඵතම් අඛණ්ඩතෙත අඛණ්ඩතය යි. ඵහි කතීපාධයෙන් ඵලසිත් සතර ය, වෛතසික සතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්ෂියන් නිසා උපදනා අධිපති ධර්මයෝ ය, ලෝකික විපාක දෙතිස ය, වෛතසික පන්නිස

ය යන -පෙ- අවයව නාමයාකර්මයෝ ය, ඔවුන් විසින් උපදවන චිත්තජරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධි චාරයේ අභිධේය කියනු. රූපචාරයෙහි පඤ්චෝකාරයෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්චිඤාන අභිත්තව්‍යුති වර්ජිත ලෝකික විපාක නාමයාකර්මයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන නිරාධිපති චිත්තජ මහාභූතයෝ ය, පඤ්චෝකාර ප්‍රතිසන්ධිනාමයාකර්මයන් හා උපදනා කම්ප මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදිනා භූතරූප සහිත වූ විපාකයන් උපදවන නිරාධිපති චිත්තජ රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. විභංගය විපාක ප්‍රත්‍යය අනුව උදුරනු.

අධිපතිධර්මයන්ගෙන් අන්‍ය වූ සාධිපති කුශලා කුශල ක්‍රියා නාමයාකර්මයෝ ය, කුශලාකුශලක්‍රියාවන් විසින් උපදවන සාධිපති චිත්තජ රූපයෝ ය යන මොවුහු විපාකප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. අනුලෝමපච්චිතියයෙහි නව. කුසල පදයේ චාර තුන හා අකුසල පදයේ චාර තුන අධිපතිප්‍රත්‍යය අනුව අභිධේය ගෙන විසාර කරනු.

අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රචාන්තිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහා ක්‍රියා අට ය අධිපති නියත මහද්ගත ක්‍රියා නව ය ය වෛතසික පන්තිසය යන අවයව -පෙ- අධිපති ධර්මවර්ජිත මහාක්‍රියා අට ය, මහද්ගතක්‍රියා නව ය ය, වෛතසික පන්තිස ය යන -පෙ- ලැබෙත්. රූපචාරයෙහි පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ සාධිපති කුසලා කුසල ක්‍රියා නාමයාකර්මයන් විසින් උපදවන සාධිපතිචිත්තජ මහාභූතයන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත සාධිපති චිත්තජ උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. විභංගය උදුරනු.

කුශලාකුශලක්‍රියා නාමයාකර්මයන්හි අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නොලබන අවස්ථාවෙහි වූ අකුශල අහේතුක ක්‍රියා මහා කුශල මහාක්‍රියා නාමයාකර්මයෝ ය, කුශලාකුශලක්‍රියා නාමයාකර්මයන් විසින් උපදවන නිරාධිපති චිත්තජ රූපයෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ සසංඤ්ජනත්වකම්ප ප්‍රචාන්තිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු පච්චිතියයෙහි 'නව' කුශලාකුශල දෙපදයේ චාර සයෙහි සහජාතදුකයේ පච්චිතියානුලෝමය අනුව අභිධේය ගෙන විභංග උදුරනු.

අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රචාන්තිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාක්‍රියා අට ය, අධිපති නියත මහද්ගත ක්‍රියා නව ය ය. වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමයාකර්මයන් නිසා උපදනා අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අහේතුක ක්‍රියා මහාක්‍රියා ය, වෛතසික පන්තිස ය යන නාමයාකර්මයෝ ය, ඔවුන් විසින් උපදවන නිරාධිපති චිත්තජ රූපයෝ ය යන මොවුහු

ලැබෙත්. රූපචාරයෙහි පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ නිරාධිපති කුසලා කුසල ක්‍රියා නාමස්කන්ධයන් විසින් උපදවන නිරාධිපති විතතජමහාභූතයෝ ය. බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්‍යන්ත්‍රිකමීජ ප්‍රවෘත්තිකමීජ මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත උපාද්‍යරූපයෝ ලැබෙත්. "කිරියාබ්‍යාකතං එකං බන්ධං පටිච්ච -පෙ- බන්ධා විතතසමුට්ඨාන ඤච රූපං, එකං මහාභූතං පටිච්ච තයො මහාභූතා -පෙ- මහාභූතෙ පටිච්ච විතත සමුට්ඨානං රූපං උපාද්‍ය රූපං බාහිරං ආහාරසමුට්ඨානං උතු සමුට්ඨානං අසඤ්ඤසන්නාතං එකං -පෙ- රූපං"

අධිපතිධම්ම වර්ජිත ඵලනාමඤ්ඤායෝ ය, ඔවුන් විසින් උපදවන විතතජරූපයෝ ය යන මොවුහු, අනුලෝමයෙහි "එකං" 'අබ්‍යාකතො' යන කතීපාඨයෙන් ඵලසිත් සතර ය, චෛතසික සතිසය යන අවයව නාමසකන්ධයන් නිසා උපදනා අධිපති ධම්ම වර්ජිත ඵලසිත් සතර ය, -පෙ- ඔවුන් විසින් උපදවන විතතජ රූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පත්‍යයෝ ලැබෙත්. රූපචාරයෙහි පඤ්චවෝකාරයෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ ඵලනාමඤ්ඤායන් විසින් උපදවන විතතජමහාභූතයන් නිසා උපදනා වූ භූතරූප සහිත වූ සාධිපති විතතජ උපාද්‍ය රූපයෝ ලැබෙත්. විභඩගය විපාකයෙහි මෙන් ප්‍රතිසන්ධි වාරය නො ගෙන උදුරනු.

අධිපතිමූලක ආහාර දූකයෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපති ධම්මයෝ ය, නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුශල අහේතුක ක්‍රියා මහාකුසල මහාක්‍රියා ලොකිකවිපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤායෝ ය, නිරාධිපතිවිතතජ ප්‍රතිසන්ධිකමීජ ආහාරජ රූපයෝ ය යන මොවුහු අධිපතිප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. පට්චන්දියානුලෝමයෙහි "නච" කුශලා කුශල දෙපදයෝ වාර සය සහජාතදූකය අනුව විසාර කරනු. අබ්‍යාකතපදවාරයෙහි ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි වාරදෙකකි අභිධෙය ද සහජාතයෙහි මෙති. රූපචාරයෙහි දී ආහාරජරූප පමණක් සහජාත දූකය අනුව ගත්තේ ය. "ආහාර සමුට්ඨානං" යනු යොද විභඩගය උදුරනු. ආහාර ප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත්තේය.

බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්‍යන්ත්‍රිකමීජ ප්‍රවෘත්තිකමීජ රූපයෝ පට්චන්දියයෙහි 'එකං' විසාර කරනු.

අධිපතිධම්මවර්ජිත දෙපනස් සාධිපතිජවන නාමඤ්ඤායන් හා සාධිපති විතතජරූපයෝ, අනුලෝමයෙහි "නච" අධිපතිය අනුව විසාර කරනු.

අධිපතිමූලක ඉන්ද්‍රියදූකයෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම්මයෝ ය, නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුශල අහේතුකක්‍රියා

මහාකුශල මහාක්‍රියා ලෝකික විපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්තරයෝ ය, නිරාධිපති චිත්තජරූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්මජරූපයෝ ය, රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය වර්ජිත අසංඥාසන්තති කම්මජරූපයෝ ය ප්‍රවෘත්තිකම්මජරූපයෝ ය යන මොවුහු අධිපති ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. පට්ඨනියානුලෝමයෙහි නව කුශලා කුශල දෙපදයේ වාර සය සහජාතදුක්කයෙහි මෙන් විසාර කරනු. අබ්‍යාතකයෙහි ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි දෙවාරය සහජාතදුක්කයෙහි මෙනි. රූපවාරයෙහි චිත්තජ ප්‍රතිසන්ධිකම්මජ රූපයන් ද රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය හැර අසංඥාසන්තතිකම්මජ රූපයන් ද ප්‍රවෘත්තිකම්මජ රූපයන්ද ගත්තේ ය. විභවගය උදුරනු. ඉන්ද්‍රියප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත.

බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ රූපයෝ ය. අසංඥාසන්තතිරූප ජීවිතේන්ද්‍රිය ය, ප්‍රවෘත්තිරූපජීවිතේන්ද්‍රිය ය යන මොවුහු පට්ඨනියයෙහි 'එකං' "බාහිරං එකං මහාභූතං -පෙ- ආහාර සමුච්චානං උතුසමුච්චානං අසංඥාසන්තතානං මහාභූතෙ පටිච්ච රූපජීවිතේන්ද්‍රියං"

අධිපතිධම්මී වර්ජිත දෙපනස් සාධිපතිජවන නාමස්‍යාන්තරයන් හා සාධිපති චිත්තජරූපයෝ, අනුලෝමයෙහි 'නව' විසාර කරනු.

අධිපතිමූලක ක්‍රියාතදුක්කයෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිත්‍රය, නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුශල අහේතුක ක්‍රියා මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විපඤ්චිඤාන වර්ජිත ලෝකිකවිපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්තරයෝ ය, නිරාධිපති චිත්තජරූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිකම්මජ රූපයෝ ය යන මොවුහු අධිපතිප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. 'නව' කුශලපදයේ වාර තුන හා අකුශලපදයේ වාර තුන විසාර කරනු. අබ්‍යාතකපදයෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි ද්විපඤ්ච විඤ්ඤාණය හරිනු. ප්‍රතිසන්ධි වාරයෙහි ප්‍රතිසන්ධිනාමස්‍යාන්තර හා කම්මජරූප ගත්තේය. රූපවාරයෙහි නිරාධිපති-චිත්තජරූප හා ප්‍රතිසන්ධිකම්මජරූපද ගත්තේය. විභවග ධ්‍යානප්‍රත්‍යය අනුව උදුරනු. කුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය හා අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය සහජාතදුක්කය අනුව විසාර කරනු.

ධ්‍යානප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත්තේ ය. ද්විපඤ්චිඤාන නාමස්‍යාන්තරයෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥාසන්තතිකම්මජ ප්‍රවෘත්තිකම්මජ රූපයෝ, "එකං" හේතුමූලක ක්‍රියාතදුක්කයේ පට්ඨනියය අනුව විසාර කරනු. අධිපතිධම්මී වර්ජිත සාධිපති ජවන නාමස්‍යාන්තර හා සාධිපති චිත්තජරූපයෝ "නව" අධිපතිය මෙන් විසාර කරනු.

අධිපතිමූලක මහාදුක්කයෙහි අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපති ධම්මයෝ ය, නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුසල් සිත් දෙළොස ය මහාකුශල

මහාක්‍රියා සහේතුකලෝකිකවිපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය, නිරාධිපති සහේතුක චිත්තජ රූපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්මජරූපයෝ ය යන මොවුහු අධිපතිප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "නව" කුසලාකුසල දෙපදයේ වාර සය සහජාත දූකය අනුව විසාර කරනු. අඛ්‍යාතවාරය හේතුදූකය අනුව විසාර කරනු. කුසලාඛ්‍යාතනෙත අඛ්‍යාතනය හා අකුසලාඛ්‍යාතනෙත අඛ්‍යාතනය ද හේතුදූකය අනුව ම විසාර කරනු. මාගීප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත්තේය.

අහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය, අහේතුක චිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ම ඛාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජාතවිකම්ම ප්‍රවෘත්තිකම්ම රූපයෝ ය යන මොහු පච්චනියයෙහි "එකං" හේතු දූකය අනුව විසාර කරනු. අනුලෝමය ද එසේම ය.

අධිපතිමූලක සම්පයුත්ත දූකය ආරම්මණ දූකය මෙනි. අධිපතිමූලකවිසයයුත්ත දූකයෙහි පඤ්චවෝකාරයෙහි අධිපති ලැබෙන කල්හි අධිපති ධර්මයෝ ය, නො ලැබෙන කල්හි අකුසල සිත් දෙළොස ය, අහේතුක ක්‍රියාවෝ ය, මහාකුසල මහාක්‍රියා ය, අරූපවිපාක වර්ජිත ලෝකික විපාකයෝ ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය, නිරාධිපති චිත්තජරූප හා ප්‍රතිසන්ධි කම්මජරූපයෝ ය යන මොහු අධිපති ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "නව" කුසලාකුසල දෙපදයේ වාර සය සහජාතය අනුව විසාර කරනු.

අඛ්‍යාතවාරයෙහි පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපති ලැබෙන ධර්මයෝ ය, නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අහේතුක ක්‍රියා ය, මහාක්‍රියා ය, අරූපවිපාක වර්ජිත ලෝකික විපාකයෝ ය, වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝ ය, නිරාධිපති චිත්තජ රූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයේ අභිධේය විප්‍රයුක්තයෙහි මෙනි. රූපවාරයෙහි නිරාධිපති චිත්තජරූප හා ප්‍රතිසන්ධි කම්ම රූපයෝ ලැබෙත්.

අරූපභූමියෙහි අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපති ධර්ම වර්ජිත ලෝහමූල මහාකුසල මහාක්‍රියා නාමස්කන්ධයෝ ය, අධිපති නියත වූ අරූපකුසලක්‍රියා උපරිමමාගී සකලඵල නාමස්කන්ධයෝ ය යන මොහු විප්‍රයුක්තය බැහැර කෙරෙති. "තිණි" පුරෙජාත දූකයෙහි මෙන් විසාර කරනු.

අරූපවිපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය, අරූපභූමියෙහි අධිපති ලැබෙන කල්හි අධිපති ධර්මයෝ ය, නො ලැබෙන කල්හි

ලෝභමූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජන මහාකුශල මහාක්‍රියා නාමස්කන්ධයෝ ය, බාහ්‍ය සෘතුජ අසංඥාසන්තිකමීජ ප්‍රච්ඡේදන කමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු පටිච්චනියයෙහි "තීණි" කුසලෙන කුසලය හා අකුසලෙන අකුසලය පුරේජාන දුක්ඛයෙහි පටිච්චනිය ය අනුව විස්තර කරනු.

අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රච්ඡේදනකාලයෙහි අරූපවිපාක ප්‍රච්ඡේදනප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය. අරූපභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලබන අවස්ථාවෙහි මහාක්‍රියා අට ය, සැමකල්හිම අධිපති ලැබෙන අරූපක්‍රියා සතර හා ඵලසිත් සතර ය, වෛතසික සතිසය ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මනෝද්වාරාවර්ජන ය, මහාක්‍රියා අට ය, වෛතසික සතිසය ය යන අවයව වූ නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා -පෙ- නාමස්කන්ධයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. රූපචාරයෙහි බාහිරරූපාදිය ගන්නේ ය. "අරූපෙ විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච -පෙ- ඛණ්ඩා බාහිරං ආහාරසමුට්ඨානං උකුසමුට්ඨානං අසක්කස්සත්තානං එකං මහාභූතං -පෙ- උපාදයරූපං."

පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධර්ම වර්ජිත දෙපනස් සාධිපති ජචන නාමස්කන්ධයෝ ය, සාධිපතිචිත්තජරූපයෝ ය යන මොවුහු අනුලෝමයෙහි "නව" අධිපතිප්‍රත්‍යය අනුව පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි යනු යොදා විස්තර කරනු. විහංගය ද අධිපතිප්‍රත්‍යය අනුව උදුරනු. "ඛණ්ඩා චක්ඛුං විප්පයුත්තපච්චයා, චිත්තසමුට්ඨානං රූපං ඛණ්ඩං විප්පයුත්තපච්චයා" යනු අගට යොදනු. අධිපතිමූලකඅත්ථි දුක්ඛය සහජාත දුක්ඛය මෙනි. තත්ථිදුක්ඛය අනන්තර දුක්ඛය මෙනි. අවිගත දුක්ඛය සහජාත දුක්ඛය මෙනි.

අනන්තර සමන්තර සහජාතමූලක දුක්ඛයෝ

අනන්තර සමන්තර මූලක හේතුදුකාදිය ආරම්භමූලක හේතුදුකාදිය මෙනි. සහජාතමූලක හේතුදුකාදිය ඉහත දැක්වුණු දුක්ඛයන් අනුව දත හැකි ය,

සහජාතමූලක අක්කමක්ක දුක්ඛයෙහි සහජාතය බැහැර කිරීමක් නැත. නාමස්කන්ධයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන චිත්තජරූප හා හෘදයවිඤ්ඤාවෙන් අත්‍ය ප්‍රතිසන්ධිකමීජ රූපයෝ ය. මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන උපාදය රූපයෝ ය යන මොහු අන්‍යෝන්‍යප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "පඤ්ච" කුසලෙන අබ්‍යාකත ය, අකුසලෙන අබ්‍යාකතය යන දෙකන්හි අභිධේය වශයෙන් රූප ගන්නේ ය. අබ්‍යාකතචාරයෙහි ප්‍රච්ඡේදන කාලයට

විපාකක්‍රියා නාමසකන්ධයන් විසින් උපදවන චිත්තජරූප ගන්නේ ය. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස් ය. වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමුභ වූ ද නාමසකන්ධයන් නිසා උපදනා හෘදය වසානුවෙන් අන්‍ය වූ ප්‍රතිසන්ධි කම්පජරූපයෝ ලැබෙත්. රූප-වාරයෙහි පඤ්චවෝකාරයෙහි උපදනා අවයවාවෙහි අරූපවිපාක ද්විපඤ්චවිඤාන අභින්නවූති වර්ජිත කුශලා කුශල විපාකක්‍රියා නාමසකන්ධයන් විසින් උපදවන චිත්තජමහාභූතයෝ ය, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස් හා උපදනා කම්ප මහාභූතයෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥසන්තිකම්ප ප්‍රවෘත්ති කම්ප මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. "විපාකාබ්‍යාකතෙ කිරියාබ්‍යාකතෙ ඛණ්ඩෙ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං පටිසන්ධිකරණේ විපාකාබ්‍යාකතෙ ඛණ්ඩෙ පටිච්ච කට්ඨකාරූපං උපාදයරූපං, බාහිරේ මහාභූතෙ පටිච්ච උපාදයරූපං, -පෙ- අසඤ්ඤසන්නානං මහාභූතෙ පටිච්ච කට්ඨකාරූපං උපාදයරූපං" කුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය හා අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය හේතුමූලක අඤ්ඤමඤ්ඤකය අනුව විසාර කරනු. පට්ඨනියවාරය නැත්තේය. අනුලෝමවාරය ශුඛ අන්‍යෝන්‍යප්‍රත්‍යය අනුව විසාර කරනු.

සහජාතමූලක නිසස්ස දුක්ඛයෙහි සහජාතය බැහැර කිරීමක් නැත. නිශ්ශ්‍රයය බැහැරකිරීමක් ද නැත. පට්ඨනියවාරය ද නැත. අනුලෝමවාරය ශුඛ සහජාතය අනුව විසාර කරනු. සහජාතමූලක උපනිසස්ස දුක්ඛ ආරම්භ මූලක සහජාත දුක්ඛ අනුව ප්‍රත්‍යයන් බැහැර කරමින් විසාර කරනු.

සහජාතමූලක පුරේජාත දුක්ඛයෙහි සහජාතය බැහැර කිරීමක් නැත. අරූපවිපාක සතර ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජන අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිමමාගී සකලඵල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයෝ ය, චිත්තජාදිරූපයෝ ය යන මොවුන් පුරේජාතය බැහැර කෙරෙති. "සත්ත" කුසලපදයේ දෙවාරය හේතුමූලකයෙහි මෙන් විසාර කරනු. අකුසල පදයේ දෙවාරය මෝහමූලයේ මෝහය නො හැර හේතුමූලකය අනුව විසාර කරනු.

අබ්‍යාකතවාරයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි කතීයපාඨයෙන් අරූප විපාක සතර ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි මනෝද්වාරාවර්ජනය ය, මහාක්‍රියා අට ය, අරූපක්‍රියා සතර ය, ඵලසිත් සතර ය, වෛතසික සතිස ය යන අවයව -පෙ- නාමසකන්ධයෝ ය, පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි අරූපවිපාක ද්විපඤ්චවිඤාන අභින්නවූති වර්ජිත විපාක

සිත් දෙවිස්ස ය ක්‍රියාසිත් විස්ස ය, වෛතසික අටතිස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා චිත්තජරූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිචාරයෙහි හා රූපචාරයෙහි සහජාතයෙහි මෙන් අභිධෙය කියනු. "අරූපෙ විපාකඛණාකතං කිරියාඛණාකතං එකං ඛණං -පෙ- ද්වෙ ඛණා, විපාකාඛණාකතෙ කිරියාඛණාකතෙ ඛණෙ පටිච්ච චිත්තසමුය්‍යට්ඨානං රූපං" ප්‍රතිසන්ධි චාරය හා රූපචාරය සහජාතයෙහි මෙන් කියනු. කුසලාඛණාකතෙන අඛණාකතය හා අකුසලාඛණාකතෙන අඛණාකතය ද සහජාතයෙහි මෙකි. පටිච්චනීයචාරය නැත්තේ ය. පඤ්චවෝකාර ප්‍රචායනි ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ, අනුලෝමයෙහි "නිෂිං" පුරේජාතය මෙකි.

සහජාතමූලක ආසේවන දුක්කයෙහි සහජාතය බැහැරකිරීමක් නැත. අකුසල හසිතෝත්පාද මහාකුසල මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය, ආචර්ජන දෙක ය, විපාක ප්‍රචායනිප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය, චිත්තජ -පෙ- ප්‍රචායනිකමීජ රූපයෝ ය යන මොහු ආසේවනප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "තච" කුසල පදයේ චාර කුත හා අකුසලපදයේ චාර කුත හේතුමූලක ආසේවන දුක්කයේ අනුලෝමපටිච්චනීය ය අනුච මෝහමූලයෙහි මෝහය නො හැර විසාර කරනු.

අඛණාකතචාරයෙහි ප්‍රචායනිකාලයේ කතීපාඨයෙන් හසිතෝත්පාද මහාක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය, ආචර්ජනද්ව ය, විපාකසතිස්ස ය, වෛතසික අටතිස්ස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා -පෙ- අවයව නාමස්කන්ධයෝ ය, ඔවුන් විසින් උපදවන චිත්තජරූපයෝ ය, පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ හසිතෝත්පාද මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය මහදගතක්‍රියා තවය ය, වෛතසික පන්තිස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා චිත්තජ රූපයෝ ය යන මොහු ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිචාරය හා රූපචාරය සහජාතය මෙකි. කුසලාඛණාකතෙන අඛණාකතය හා අකුසලාඛණාකතෙන අඛණාකතය ද සහජාතයෙහි මෙන් විසාර කරනු. පටිච්චනීය නො ලැබේ. අනුලෝමය ශුඬ ආසේවන ය මෙන් විසාර කරනු.

සහජාතමූලක කම්මදුක්කයෙහි සහජාතය බැහැර කිරීමක් නැත. කුසලා කුසල ක්‍රියා චේතනා ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ රූපයෝ ය යන මොහු කම්මප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "නිෂිං" කුසලෙනකුසලය අකුසලෙන අකුසලය යන දෙවාරය හේතු මූලක කම්මදුක්කයේ අනුලෝම පටිච්චනීය ය අනුච විසාර කරනු.

අඛණාකතචාරයෙහි ක්‍රියාසිත් විස්ස ය, චේතනා වර්ජිත වෛතසික සූතිස්ස යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනාවේතනාව

ලැබේ. ප්‍රතිසන්ධිවාරය නො ලැබේ. රූපවාරයෙහි බාහ්‍යමහා භූතයෝ ය, ආහාරජ මහාභූතයෝය සෘතුජ මහා භූතයෝය යන මොවුන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. කිරියාබ්‍යාකතෙ බිඤ්ඤ පටිච්ච වෙනතා කිරියාබ්‍යාකතා බාහිරං එකං -පෙ- මහා භූතෙ පටිච්ච උපාදය රූපං බාහිරං ආහාරසමුට්ඨානං -පෙ- රූපං පච්චතියවාරය නො ලැබේ. අනුලෝම වාරය කම්මශුඬවාරය සේ විසාර කරනු.

සහජාතමූලක විපාකදුක්කයෙහි සහජාතය බැහැර කිරීමක් නැත. සකල කුශලා කුශල ක්‍රියා නාමසංකර්මයෝ ය, මවුන් විසින් උපදවන චිත්තජරූපයෝ ය, බාහිරරූපයෝ ය, -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ ය යන මොහු විපාක ප්‍රත්‍ය බැහැර කෙරෙති. "නව" කුසලා කුසල දෙපදයෝ වාර සය සහජාතය මෙන් විස්තර කරනු.

අබ්‍යාකතවාරයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි ක්‍රියා සිත් විස්ස ය, වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව නාමසංකර්මයෝ ය, මවුන් විසින් උපදවන චිත්තජරූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිවාරය නො ලැබේ. රූපවාරයෙහි පඤ්චචේකාරභූමියෙහි උපදනා අවසාධවේහි කුශලා කුශල ක්‍රියා නාමසංකර්මයන් විසින් උපදවන චිත්තජ මහාභූතයෝ ය, බාහ්‍ය මහාභූතයෝ ය, -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්ප මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. "කිරියාබ්‍යාකතං එකං බ්‍යං -පෙ- බ්‍යාධා, චිත්තමුට්ඨානං ඤච රූපං, එකං මහාභූතං පටිච්ච -පෙ- මහාභූතෙ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං උපාදයරූපං, බාහිරං ආහාරසමුට්ඨානං උතුසමුට්ඨානං අසඤ්ඤසන්නානං -පෙ- රූපං" කුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය හා අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය සහජාතය අනුව විසාර කරනු. පච්චතිය ය නො ලැබේ. අනුලෝමය විපාකශුඬවාරය අනුව විසාර කරනු.

සහජාතමූලක ආහාර දුක්කයෙහි සහජාතය බැහැර කිරීමක් නැත. බාහ්‍ය සෘතුජ අසංඥසත්ත්ව කම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ ආහාරප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. අනුලෝමපච්චතියෙහි "එකං" කතීපාඨයෙන් බාහිරමහාභූතයෝ ය -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්ප මහා භූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ බාහ්‍ය -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්ප උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. "බාහිරං එකං -පෙ- උතුසමුට්ඨානං, අසඤ්ඤසන්නානං -පෙ- උපාදයරූපං" පච්චතියවාරය නො ලැබේ. අනුලෝම වාරය ආහාර ශුඬවාරය මෙති.

සහජාතමූලක ඉන්ද්‍රියදුක්කයෙහි සහජාතය බැහැර නො කෙරේ. බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඥසත්ත්ව රූපජීවිතේන්ද්‍රියය,

ප්‍රවෘත්ති රූපජීවිතේන්ද්‍රිය ය යන මොවුහු ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය බැහැර කරති. "එකං" කතීපාඨයෙන් බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ මහාභූතයන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ උපාදයරූපයෝ ය, අසංඥසන්තකමීජ ප්‍රවෘත්තිකමීජ මහාභූතයන් නිසා උපදනා රූප-ජීවිතේන්ද්‍රිය යන මොවුහු ලැබෙත්. බාහිරං එකං මහාභූතං -පෙ- ආහාරසමුපිධානං උතුසමුපිධානං එකං මහාභූතං පටිච්ච -පෙ- උපාදයරූපං, අසංඥසන්තානං මහාභූතෙ පටිච්ච රූපජීවිතේන්ද්‍රියං. පටිච්චනියය නො ලැබේ. අනුලෝමවාරය ඉන්ද්‍රියශුඛවාරය අනුව විසාර කරනු.

සහජාතමූලක ඝාත දුක්ඛයෙහි සහජාතය බැහැර කිරීමක් නැත. ද්විපඤ්චිඤාන නාමසංකර්මයෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥසන්තකමීජ ප්‍රවෘත්තිකමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "එකං" ද්විපඤ්චිඤාන අවයව නාමසංකර්මයන් නිසා උපදනා -පෙ- නාමසංකර්මයෝ ලැබෙත්. රූපවාරයෙහි බාහ්‍ය -පෙ- ප්‍රවෘත්ති කමීජ මහාභූතයන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ බාහ්‍යාදි උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. "පඤ්චවික්ඛාණං සහගතං එකං ඛණ්ඩං -පෙ- ද්වෙ ඛණ්ඩා, බාහිරං ආහාරසමුපිධානං උතුසමුපිධානං අසංඥසන්තානං -පෙ- රූපං" පටිච්චනිය නො ලැබේ. අනුලෝමය ශුඛ ධ්‍යානප්‍රත්‍යය වාරය මෙකි.

සහජාතමූලක මග්ග දුක්ඛයෙහි සහජාතය බැහැර කිරීමක් නැත. අභේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසංකර්මයෝ ය, අභේතුක චිත්තජ අභේතුක ප්‍රතිසන්ධිකමීජ බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥසන්තකමීජ ප්‍රවෘත්ති කමීජ රූපයෝ ය යන මොහු මාගීප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "එකං" පටිච්චනිය නො ලැබේ. අනුලෝමය මග්ගසුඛවාරය මෙකි.

සහජාතමූලක විප්‍රසූතන දුක්ඛයෙහි සහජාතය බැහැර කිරීමක් නැත. අරූපවිපාක ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමසංකර්මයෝ ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාංචෙහි වූ ලෝභමූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජන මහා කුශල මහාක්‍රියා අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිම මාගී සකල ඵල නාමසංකර්මයෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥසන්තකමීජ ප්‍රවෘත්ති කමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු විප්‍රසූතනය බැහැර කෙරෙති. "කිංචි" කුසලෙන කුසලය අකුසලෙන අකුසලය ය යන දෙවාරයෙහි පූරේජාත දුක්ඛයෙහි මෙන් අභිධෙය ගන්නේ ය. "වත්ථං විප්‍රසූතනපට්ඨයා" යනු යොද විභඩ්ධය උදුරනු.

අබ්‍යාකතවාරයෙහි අරූපවිපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාම සකර්මයෝ ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාංචෙහි වූ මනෝද්වාරාවර්ජන ය,

මහා ක්‍රියා අට ය, අරූපක්‍රියා සතර ය, ඵලසිත් සතර ය, වෛතසික සතිස ය යන අවයව නාමසාකෘතියන් නිසා -පෙ- අවයව නාමසාකෘතියෝ ලැබෙත්. රූපචාරයෙහි බාහිර මහා භූතයෝ ය -පෙ- ප්‍රච්ඡිකි කම්ප මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ -පෙ- උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. "අරූපෙ විපාකාබ්‍යාකතං ඵකං -පෙ- බාහිරං ආහාරසමුට්ඨානං උතුසමුට්ඨානං අසක්කසන්නානං -පෙ- උපාදයරූපං" පට්ටනිය නො ලැබේ. අනුලෝමය විප්‍රසූතය මෙහි.

සහජාතමූලක අත්ථිකය නිසාය දූකය මෙන් ද, නත්ථි විගත දූක දෙක අනන්තරදූකය මෙන් ද, අවිගතදූකය නිසාය දූකය මෙන් ද විසාර කරනු.

අක්කමක්ක මූලකය

අක්කමක්කමූලක හේතුදකාදිය ඉහත කී පරිදි ප්‍රත්‍යයන් බැහැර කරමින් විසාර කරනු. අක්කමක්කමූලක නිසාය දූකය සහජාතදූකය අනුව විසාර කරනු. උපනිසාය දූකය ආරම්භ දූකය අනුව විසාර කරනු.

අක්කමක්කමූලක පුරේජාත දූකයෙහි අක්කමක්කය බැහැර කිරීමක් නැත. අරූපවිපාක සතර ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජන මහාකුශල මහාක්‍රියා අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිම මාභී සකලඵල නාමසාකෘතියෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි නාමසාකෘතියන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදය වස්තුව ය, ඔවුනොවුන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන චිත්තජ ප්‍රතිසන්ධිකම්ප බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්‍යන්තවකම්ප ප්‍රචාතනිකම්ප මහාභූතයෝ ය යන මොවුහු පුරේජාතය බැහැර කෙරෙහි. "නිශ්චි" කුසලෙන කුසලය හේතුමූලක පුරේජාතය මෙන් විසාර කරනු. අකුසලෙන අකුසලය මෝහ මූලයෙහි මෝහය නො හැර හේතුමූලක පුරේජාතය මෙන් විසාර කරනු.

අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රචාතනිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් අරූපවිපාක සතර ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි මනෝද්වාරා-වජ්ජන ය, මහාක්‍රියා අට ය, අරූපක්‍රියා සතර ය, ඵල සතර ය, වෛතසික සතිස ය යන අවයව -පෙ- නාමසාකෘතියෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිවාර රූපචාර දෙකිහි අභිධෙය අක්කමක්කයෙහි මෙන් ගන්නේ ය. විභසිය "අරූපෙ විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං" යනු යොදු උදරනු.

නාමසාකෘතියන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන චිත්තජරූපයෝ ය, හෘදයවකුචෙන් අත්‍ය වූ පක්ඛවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය, මහාභූතයන් ගෙන්

ප්‍රත්‍යය ලබන විෂය ප්‍රතිසන්ධිකම්ප් බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්‍යාත්මකම්ප් ප්‍රවෘත්තිකම්ප් උපාදයරූපයෝ ය යන මොවුහු, පට්ඨනියයෙහි "පඤ්ච" සහජාත මූලක අඤ්ඤාමඤ්ඤාදුකයෝ අනුලෝම පට්ඨනී ය අනුව විහාර කරනු. අනුලෝමය ශුද්ධ පුරේජාතය අනුව විහාර කරනු.

අඤ්ඤාමඤ්ඤාමූලක ආසේවන දුකයෙහි අඤ්ඤාමඤ්ඤාය බැහැර කිරීමක් නැත. අකුශල හසිනෝත්තපාද මහාකුශල මහාක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය, ආචර්ජනද්වය ය, සතිස් විපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාමියෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිනාමස්කන්ධයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදයවසානුව ය, ඔවුනොවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විෂය ප්‍රතිසන්ධිකම්ප් -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්ප් මහාභූතයෝ ය යන මොවුහු ආසේවනය බැහැර කෙරෙහි. "කිංචි" කුසලෙන කුසලයෙහි මහාකුශලප්‍රථමජවනය ගෙන විහරියා උදුරනු. අකුසලෙන අකුසලයෙහි අකුශල ප්‍රථම ජවනයන් ගන්නෝ ය. අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි හසිනෝත්තපාද මහාක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය, ආචර්ජනද්වය ය, විපාක සතිස් ය වෛතසික අට්ඨකිය ය යන මොවුන් ගන්නෝ ය. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි හා රූපචාරයෙහි අන්‍යෝන්‍යයෙහි මෙන් අභිධෙය ගෙන විහරියා උදුරනු. පට්ඨනිය ය පුරේජාතදුකයෝ පට්ඨනිය ය මෙහි. අනුලෝමය ශුද්ධආසේවනය අනුව විහාර කරනු.

අඤ්ඤාමඤ්ඤාමූලක කම්මදුකයෙහි නාමයාකාමියන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විෂය රූපයෝ ය, හෘදයවසානුවෙන් අන්‍ය ප්‍රතිසන්ධිකම්ප් රූපයෝ ය, මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විෂය ප්‍රතිසන්ධිකම්ප් අසං-ඤ්ඤාත්මකම්ප් ප්‍රවෘත්තිකම්ප් උපාදයරූපයෝ ය යන මොවුහු අඤ්ඤාමඤ්ඤාය බැහැර කෙරෙහි. "පඤ්ච" ඉහත කී නයයන් අනුව විහාර කරනු.

කුශලා කුශල ක්‍රියා වේතනාවෝ ය, ඔවුනොවුන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ මහාභූතයෝ ය යන මොවුහු කම්ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. "කිංචි" කුසලෙන කුසලය අකුසලෙන අකුසලය යන දෙවාරය හේතුමූලක කම්මදුකයෝ අනුලෝමපට්ඨනිය ය අනුව විහාර කරනු. අබ්‍යාකතචාරයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෝ කතෘපාඨයෙන් ක්‍රියාවේතනා ගන්නෝ ය, රූපචාරයෙහි බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ මහාභූතයන් නිසා උපදනා බාහ්‍යාදි මහාභූතයන් ගන්නෝ ය. "කිරියාබ්‍යාකතෙ ඛණ්ඩ පට්ඨනි කිරියාබ්‍යාකතා වේතනා, බාහිරං ආහාරසමුප්පාදානං උතුසමුප්පාදානං එකං මහාභූතං -පෙ- මහාභූතං."

මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ උපාදය රූපයෝ, පට්ඨනියයෙහි "එකං" බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ මහාභූතයන් නිසා උපදනා බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. "බාහිරෙ මහාභූතෙ

පට්ඨව උපාදයරූපං ආහාරසමුට්ඨානෙ උතුසමුට්ඨානෙ මහාභූතෙ පට්ඨව උපාදයරූපං"

අසූඤ්ඤාමූලක විපාක දුකයෙහි නාමසංකර්මයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විපාකවිත්තජ රූපයෝ ය. හෘදය වස්තුවෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදය වස්තුවෙන් අත්‍ය වූ ප්‍රතිසංකීර්ණ රූපයෝ ය, මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විපාක විත්තජ උපාදයරූපයෝ ය යන මොවුහු අසූඤ්ඤාමූලක බැහැර කෙරෙහි. "එකං" ප්‍රච්ඡේදිකාලයෙහි කතීපාදයෙන් පසුවෝකාරයෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි අරූප විපාක ද්විපසුවිභාන අභිනවස්ථාවෙහි විපාක සිත් දෙවිස්ස ය, වෛතසික සතිස ය, යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකර්මයන් නිසා උපදනා විත්තජ රූපයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසංකීර්ණයෙහි පසුවෝකාර ප්‍රතිසංකීර්ණ පසළොස් ය, වෛතසික පනතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකර්මයන් නිසා උපදනා හෘදය වස්තුවෙන් අත්‍ය වූ කෘත්‍යභාරයෝ ලැබෙත්. රූපචාරයෙහි පසුවෝකාර භූමියෙහි අරූපවිපාක ද්විපසුවිභාන අභිනවස්ථාවෙහි වර්ජිත දෙවිසි විපාකනාමසංකර්මයන් විසින් උපදවන විත්තජ මහාභූතයෝ ය, පසුවෝකාර ප්‍රතිසංකීර්ණ පසළොස් හා උපදනා ප්‍රතිසංකීර්ණ මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා විපාක විත්තජ ප්‍රතිසංකීර්ණ කම්භ උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. "අබ්‍යාකතෙ ඛණ්ඩපට්ඨව විත්තසමුට්ඨානං රූපං, පට්ඨසංකීර්ණ විපාකාබ්‍යාකතෙ ඛණ්ඩ පට්ඨවකට්ඨනාරූපං, මහාභූතෙ පට්ඨව විත්තසමුට්ඨානං රූපං කට්ඨනාරූපං උපාදයරූපං"

කුශලා කුශල ක්‍රියා නාමසංකර්මයෝ ය. ඔවුනොවුන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන කුශලා කුශල ක්‍රියා විත්තජ මහාභූතයෝ ය, අභාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජන්තකම්භ ප්‍රච්ඡේදිකම්භ මහාභූතයෝ ය යන මොවුහු විපාක ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. "තිණි" කුසලපදවාරය හා අකුසලපදවාරය විසාර කරනු. අබ්‍යාකතචාරයෙහි ප්‍රච්ඡේදිකාලයට ක්‍රියා විස්ස ගන්නේ ය. රූපචාරයෙහි පසුවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි කුශලාකුශල ක්‍රියා විත්තයන් විසින් උපදවන විත්තජ මහාභූතයෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ මහාභූතයන් නිසා උපදනා කුශලාකුශල ක්‍රියාවන් විසින් උපදවන විත්තජ මහාභූතයෝ ය -පෙ- ප්‍රච්ඡේදිකම්භ මහාභූතයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. "කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛණ්ඩං -පෙ- ද්වෙ ඛණ්ඩා, එකං මහාභූතං පට්ඨව -පෙ- ද්වෙ මහාභූතා, බාහිරං ආහාරසමුට්ඨානං උතුසමුට්ඨානං අසංඤ්ජන්තානං එකං -පෙ- මහාභූතා"

නාමසංකර්මයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන කුශලා කුශල ක්‍රියා නාමසංකර්මයන් විසින් උපදවන විත්තජ රූපයෝ ය, මහාභූතයන්ගෙන්

ප්‍රත්‍යය ලබන කුසලා කුසල ක්‍රියාවිත්තජ උපාදය රූපයෝය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥසත්ථ කමීජ ප්‍රචාන්ති කමීජ උපාදය රූපයෝය යන මොවුහු පටිච්චනියයෙහි "පඤ්ච" කුසලෙන අබ්‍යාකතය සහ අකුසලෙන අබ්‍යාකතය විසාර කරනු. අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රචාන්තිකාලයෙහි ක්‍රියාසිත විස්සය, වෛතසිකපන්තිසය යන අවයව වූ ද සමුත්ත වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා විත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. රූපචාරයෙහි පඤ්චචෝකාරයෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි කුශලා කුශලක්‍රියා නාමස්කන්ධයන් විසින් උපදවන විත්තජ මහාභුතයෝ ය බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥසත්ථ කමීජ ප්‍රචාන්ති කමීජ මහා භුතයෝ යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ විත්තජ -පෙ- ප්‍රචාන්තිකමීජ උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. "කිරියාබ්‍යාකතෙ ඛණ්ඩෙ පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං මහාභුතෙ පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං උපදායරූපං, බාහිරෙ මහාභුතෙ පටිච්ච උපාදයරූපං -පෙ- අසඤ්ඤසන්නානං මහාභුතෙ පටිච්ච උපාදයරූපං" ඉතිරි චාර දෙක විස්තර කරනු.

"සකල විපාක ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදයවයුතව ය, ඔවුනොවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විපාක විත්තජ මහාභුතයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිකමීජ මහාභුතයෝ ය යන මොවුහු අනුලෝමයෙහි "එකං" අබ්‍යාකතො යන කතීපාඨයෙන් ප්‍රචාන්තිකාලයෙහි විපාක-නාමස්කන්ධයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිචාරය අඤ්ඤමඤ්ඤයෙහි මෙති. රූපචාරයෙහි පඤ්චචෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්චවිඤාන අභීතතවුහි වර්ජිත දෙවිසි විපාකස්කන්ධයන් විසින් උපදවන විත්තජමහා භුතයෝ ය, පඤ්චචෝකාර ප්‍රතිසන්ධිකමීජ මහාභුතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා මහාභුතයෝ ලැබෙත්. "විපාකාබ්‍යාකතං, එකං ඛණ්ඩං -පෙ- ද්වෙ ඛණ්ඩා, එකං මහාභුතං -පෙ- ද්වෙ මහාභුතා.

අඤ්ඤමඤ්ඤ මූලක අහාරදුක්ඛයෙහි නාමස්කන්ධයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විත්තජරූප හා හෘදයවයුතවෙන් අත්‍ය වූ ප්‍රතිසන්ධිකමීජරූපයෝ ය, මහාභුතයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විත්තජ ප්‍රතිසන්ධිකමීජ ආහාරජ උපාදයරූපයෝ ය යන මොවුහු අඤ්ඤමඤ්ඤය බැහැර කෙරෙති. පටිච්චනියානුලෝමයෙහි "පඤ්ච" පෙර කී නයයන් අනුව විස්තර කරනු.

ඔවුනොවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍ය සෘතුජ අසංඥසත්ථ-කමීජ ප්‍රචාන්තිකමීජ මහාභුතයෝ ආහාරප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "එකං" විසාර කරනු. මහාභුතයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍ය සෘතුජ අසංඥසත්ථකමීජ ප්‍රචාන්තිකමීජ උපාදයරූපයෝ පටිච්චනියයෙහි "එකං" ඉහත කී නය අනුව විස්තර කරනු.

සකල ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසංක්‍රාන්තියකට යෝග්‍ය, ප්‍රතිසංක්‍රාන්තියකට ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදයවිඤ්චා ය, ඔවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විතර්ක ප්‍රතිසංක්‍රාන්තීය ආහාරය මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් අනුලෝමයෙහි "නිෂිං" අභ්‍යාසනවාරයෙහි ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසංක්‍රාන්තියකට අභිධේය ඉතිහාසි පරිදි ගන්නේය. රූපවාරයට විතර්ක ප්‍රතිසංක්‍රාන්තීය ආහාරය මහාභූතයන් ගන්නේ ය.

සඤ්ජාමඤ්ජමුලක ඉති ය උපයෙහි නාමසකඤ්ජයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විත්තජරුපයෝ ය, හදයවසාදවෙන් ඤාණ වු ප්‍රතිසකඤ්ජමීජරුපයෝ ය, මහාභුත්‍යන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විත්තජ ප්‍රතිසකඤ්ජමීජ උපාදය රුපයෝය, ජීවිතේන්ද්‍රියෙන් ඤාණ වු සංඤ්ජයන්හි කමීජ ප්‍රවිත්තකමීජ උපාදයරුපයෝ ය යන මොවුහු සඤ්ජාමඤ්ජය බැහැර කෙරෙහි. "පඤ්ජ" විසාර කරනු.

මවුනොවුනගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍යආහාරජ සෑතුජ මහාභූතයෝ ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "එකං" විසාර කරනු. මහා භූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍ය ආහාරජ සෑතුජ උපාදයරූපයෝ ය, අසංඤ්‍යන්තරූපජීවිතේන්ද්‍රිය ය ප්‍රවෘත්ති රූපජීවිතේන්ද්‍රිය ය, යන මොවුහු පච්චතීයයෙහි "එකං" විසාර කරනු.

සකල ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හැදෑවැණුව ය, ඔවුනොවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන චිත්තජ්‍යා ප්‍රතිසන්ධිකම්ප් අසංඥාසන්තතිකම්ප් මහා භූතයෝ ය යන මොවුහු, අනුලෝමයෙහි "කිංචි" අන්‍යෝන්‍යයෙහි ලැබෙන ධර්මයන්ගෙන් බාහ්‍ය ආහාරජ්‍යා සෘතුජ්‍යා මහාභූතයන් හැර අභිධේය ගන්නෝ ය.

අසෘණමසෘණමුලක ක්‍රියානු දූෂයෙහි නාමයානුකූලයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විභවයක් ප්‍රධාන වශයෙන් අනුගමන ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මකය, මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විභව ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මකය උපායමාර්ගයන් ය යන මොවුන් අසෘණමසෘණය බැහැර කෙරෙහි. "පසු" විසාර කරන.

ද්විපක්ඛවිඥාන නාමසාකෘතියෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සංවෘත්ත අසංඥාසන්තතිකම්ප් ප්‍රවෘත්තිකම්ප් මහාභූතයෝ ය, අනුලෝමපච්චිතියයෙහි "එකං" වක්තෘනුසාරයෙන් විසාර කරනු.

මහාභූතයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥාසන්තතිකමීජ ප්‍රවෘත්තිකමීජ උපාදායරූපයෝ පච්චතියයෙහි "ඵකං" විසාර කරනු.

ද්විපඤ්චිඥානයන් ගෙන් අත්‍යය වූ සකල ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසංඛි
තාමසානුසංගේ ය, ප්‍රතිසංඛිතාමසානුසංගයන් ගෙන් අත්‍යය ලබන

හෘදයවයානුච්ඡේදය ය, ඔවුනොවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විතතජ ප්‍රතිසන්ධිකම්ප මහාභූතයෝ ය යන මොවුහු "නිශ්චි" බාහ්‍යාදි මහාභූතයන් හැර අක්කමක්කය අනුච්ඡේදය විසාර කරනු.

අක්කමක්කමුලක මහාදුකයෙහි නාමසංකතියන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විතතජරූපයෝ ය, හෘදයවයානුච්ඡේදය වූ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය, මහාභූතයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සහේතුක විතතජ සහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප උපාදයරූපයෝ ය යන මොවුහු අක්කමක්කය බැහැර කෙරෙහි. "පක්ඛ" හේතුව අනුච්ඡේදය අභිධේය ගෙන විහසිත උදුරනු.

අහේතුක ප්‍රචායනිප්‍රතිසන්ධි නාමසංකතියන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදයවයානුච්ඡේදය ය, ඔවුනොවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුකවිතතජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතූජ අසංඥසන්තකම්ප ප්‍රචායනිකම්ප මහාභූතයෝ ය යන මොවුහු මාග්ගිප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. "ඵකං" හේතුමුලක අක්කමක්කයෙහි පටිච්චියානුලෝමය අනුච්ඡේදය විසාර කරනු.

නාමසංකතියන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුකවිතතජරූපයෝ ය, හෘදයවයානුච්ඡේදය වූ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය, මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුකවිතතජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතූජ අසංඥසන්තකම්ප ප්‍රචායනිකම්ප උපාදයරූපයෝ ය යන මොවුහු පටිච්චියෙහි "ඵකං" හේතුමුලක අක්කමක්කයෙහි පටිච්චිය ය අනුච්ඡේදය විසාර කරනු.

සකල සහේතුක ප්‍රචායනිප්‍රතිසන්ධි නාමසංකතියෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිනාමසංකතියන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදයවයානුච්ඡේදය ය, ඔවුනොවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සහේතුකවිතතජ සහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප මහාභූතයෝ ය යන මොවුහු අනුලෝමයෙහි "නිශ්චි" මෝහමුලයෙහි මෝහය නොහැර හේතුමුලක අක්කමක්කයෙහි අනුලෝමය මෙන් විසාර කරනු. අක්කමක්කය මුලක සමුප්පන්න දුකය ආරම්භදුකය මෙති.

අක්කමක්කමුලක විසුද්ධතදුකයෙහි නාමසංකතියන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විතතජරූප හා හෘදය වයානුච්ඡේදය ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය, මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විතතජ ප්‍රතිසන්ධිකම්ප උපාදයරූපයෝ ය යන මොහු අක්කමක්කය බැහැර කෙරෙහි. "පක්ඛ" විසාර කරනු.

අරූපවිපාක ප්‍රචායනිප්‍රතිසන්ධි නාමසංකතියෝ ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාරාවෙහි වූ ලෝහමුල මෝහමුල මනෝද්වාරාවර්ජන මහාකුල මහාක්‍රියා උපරිමාග්ගි සකලඵලනාමසංකතියෝ ය,

මවුනොවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥාසන්නිකමීජ ප්‍රවෘත්තිකමීජ මහාභූතයෝ ය යන මොහු විප්‍රසූතනය බැහැර කෙරෙති. "නිෂිං" කුසලෙන කුසලය හා අකුසලෙන අකුසලය ආරම්භමූලක විප්‍රසූතඋකය අනුව විසාර කරනු. අබ්‍යාකතචාරයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි අභිධෙය ආරම්භමූලකයෙහි මෙති. රූපචාරයෙහි බාහ්‍යාදි මහාභූතයෝ ලැබෙත්. විහඬගය උදුරනු.

මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥාසන්නිකමීජ ප්‍රවෘත්තිකමීජ උපාදයරූපයෝ, පච්චතියයෙහි "එකං" විසාර කරනු.

අරූපවිපාක වර්ජිත පඤ්චවෝකාර ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්ධයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිනාමස්‍යාන්ධයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදයවස්‍යාව ය, මවුනොවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විතජ ප්‍රතිසන්ධිකමීජ මහාභූතයෝ ය, අනුලෝමයෙහි "නිෂිං" පඤ්චවෝකාරයෙහි ලැබෙන අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය යන ධම් අභිධෙය වශයෙන් ගෙන විසාර කරනු. රූපවලින් බාහ්‍යාදිකොටස් පස ගන්නේ ය. අක්‍ෂරමක්‍ෂරමූලක අප්‍රි අවිගත දුකයෝ සහජාතදුකයට සමාන වෙති. තප්‍රිවිගතදුකයෝ අතනතරුදුකය මෙති.

නිස්සයමූලකය සහජාතමූලකය මෙති. උපනිස්සයමූලකය ආරම්භමූලකය මෙති.

පුරේජාත මූලකය.

පුරේජාතමූලකයෙහි හේතුදුකයෝ පටන් උපනිස්සය දුකය දක්වා ඇති දුකයෝ කියන ලද නය අනුව විසාර කළ යුත්තාහු ය. පුරේජාත මූලක ආයේවන දුකයෙහි අරූපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, අරූපකුසල අරූපක්‍රියාවෝ ය, උපරිමමාගී තුන ය යන නාමස්‍යාන්ධයෝ පුරේජාතය බැහැර කෙරෙති. "නිෂිං" කුසලෙන කුසලයෙහි අරූපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මහා කුශල ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, අරූප කුසල් සතර ය, උපරිම මාගී තුන ය, වෛතසික සතිස ය යන අවයව -පෙ- නාමස්‍යාන්ධයෝ ලැබෙත්. විහඬගය "අරූපෙකුසලං" යනු යොදා උදුරනු. අකුසලෙන අකුසලයෙහි ලෝහමූල ද්විතියාදි ජවනයෝ ය වෛතසික තෙවිස්සය යන -පෙ- ලැබෙත්. "අරූපෙ අකුසලං" යනු යොදා විහඬගය උදුරනු. අබ්‍යාකතයෙහි අරූපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, අරූපක්‍රියා සතර ය, වෛතසික පනතිස ය, -පෙ- ලැබෙත්. විහඬගයට "අරූපෙ ක්‍රියාබ්‍යාකතං" යනු යොදනු.

පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අකුශල හසිතෝත්පාද මහා කුශල මහා ක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය, ආවර්ජනදේක ය, පඤ්චවෝකාර විපාකප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය යන මොවුහු ආසේවනය බැහැර කෙරෙති. "තිණි" කුසලෙන කුසලයෙහි පඤ්චවෝකාරයෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුශල ප්‍රථමජවනයන් ගන්නේ ය. අකුසලෙන අකුසලයෙහි පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අකුශලප්‍රථමජවනයන් ගන්නේ ය. අකුසලෙන අකුසලයෙහි පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අකුශලප්‍රථමජවනයන් ගන්නේ ය, අබ්‍යාකතචාරයෙහි පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ හසිතොත්පාද මහාක්‍රියා ප්‍රථම-ජවනයෝ ය, ආවර්ජනද්වය ය, අරූප විපාක වර්ජිත විපාක සිත් දෙතිස ය, වෛතසික අට්ඨිස ය යන මොවුන් ගන්නේ ය, විභග්ගය පුරේජාතය අනුව උදුරනු.

අරූපවිපාක සතර ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය, මනෝද්වාරා චජ්ජනය ය, ඵලසිත් සතරය යන නාමස්කන්ධයෝ ය චිත්තජප්‍රතිසන්ධි කමීජ බාහ්‍ය ආභාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජාතකමීජ ප්‍රවෘත්තිකමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු පටිච්චියෙහි "සත්ත" කුසලෙන කුසලයෙහි අරූපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුශල ප්‍රථම ජවනයන් හා වෛතසික තෙතිස ගන්නේ ය. (අරූපභූමියෙහි උපදනා ලෝකික සිත්වල විරති අප්‍රමාණයෝ නො ලැබෙති.) කුසලෙන අබ්‍යාකතයෙහි හේතුමූලයෙහි චිත්තජරූප ගන්නේ ය.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි අරූපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමූල මෝහමූල ප්‍රථමජවනයන් ගන්නේ ය. අකුසලෙන අබ්‍යාකතයෙහි අකුසල චිත්තජරූප ගන්නේ ය,

අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි කතීෂ්පාඨයෙන් අරූප විපාක සතර ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි මහා ක්‍රියා ප්‍රථමජවනය ය, මනෝද්වාරාවර්ජනය ය, ඵල සතර ය, වෛතසික සතිස ය යන අවයව -පෙ- නාමස්කන්ධයෝ ය, පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්චිඤාන අභීන්තව්‍යුත්ති වර්ජිත විපාකසිත් දෙවිජ්ජ ය, වෛතසික අට්ඨිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා චිත්තජ රූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි හා රූපචාරයෙහි අභිධෙය සහජාතයෙහි මෙති. "අරූපෙ විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං බන්ධං -පෙ- ද්වෙ බන්ධා, විපාකාබ්‍යාකතෙ

කිරියාබ්‍යාකතෙ බන්ධෙ පටිථාන විත්තසමුච්චානං රූපං" ප්‍රතිසන්ධිවාරය හා රූපවාරය සහජාතය මෙනි.

පඤ්චවෝකාර හුමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අකුල හසිනෝත්පාද මහාකුල මහාක්‍රියා ද්විතීයාදි ජවනයෝ ය, මහභූත කුල ක්‍රියා ය, මාහිසිත් සතර ය යන නාමසාක්‍යයෝ, අනුලෝමයෙහි "නිශ්චි" ආස්ථනය ලැබෙන පඤ්චවෝකාරනාමසාක්‍යයන් අභිධෙය වශයෙන් ගන්නේ ය. විහඬය ඉදිරීමෙහි දී "වත්තං පුරේජාතපච්චයා" යනු යොදනු.

පුරේජාතමූලක කමෙදකයෙහි අරූපවිපාක සතර ය, අරූපහුමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි කුලලාකුලක්‍රියා චේතනා වර්ජිත ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජන මහාකුල මහාක්‍රියා අරූප කුල අරූප ක්‍රියා උපරිමමාහී සකලඵල නාමසාක්‍යයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිනාමසාක්‍යයෝ ය, විත්තජ ප්‍රතිසන්ධිකමීජ අසංඥසත්ත්වකමීජ ප්‍රවෘත්තිකමීජ රූපයෝ ය, යන මොවුහු පුරේජාතය බැහැර කෙරෙහි. 'සත්ත'

කුසලෙන කුසලයෙහි අරූපහුමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි මහාකුසල් අට ය, අරූපකුසල් සතර ය, උපරිමමාහී තුන ය, චෛතසික සතිස ය යන අවයව නාමසාක්‍යයන් නිසා උපදනා -පෙ- චේතනා වර්ජිත චෛතසික පන්තිස ය යන අවයව නාමසාක්‍යයෝ ලැබෙත්. "අරූපෙ කුසලං එකං බන්ධං -පෙ- ද්වේ බන්ධා" කුසලෙන අබ්‍යාකතය කමීප්‍රත්‍යය මෙනි.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි අරූපහුමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි ලෝහමූල මෝහමූලයෝ ය, චෛතසික තෙවිස්ස ය යන අවයව -පෙ- චේතනා වර්ජිත චෛතසික දෙවිස්ස ය යන අවයව, "අරූපෙ අකුසලං එකං බන්ධං -පෙ- ද්වේ බන්ධා" අකුසලෙන අබ්‍යාකතය කමීප්‍රත්‍යය අනුව විස්තර කරනු.

අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි අරූපවිපාක සතර ය, අරූපහුමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි මනෝද්වාරාවර්ජනය ය, මහා ක්‍රියා අට ය, අරූප ක්‍රියා සතර ය ඵල සතර ය, චෛතසික සතිස ය යන අවයව -පෙ- ක්‍රියාවේතනා වර්ජිත චෛතසික සතිස ය යන අවයව නාමසාක්‍යයන් හා පඤ්චවෝකාරහුමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්චිඥාන අභීතතවූහි වර්ජිත විපාක සිත් දෙවිස්ස ය, ක්‍රියාසිත් විස්ස ය, චෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍යයන් නිසා උපදනා විත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිවාර රූපවාර දෙකිහි අභිධෙය කමීප්‍රත්‍යයෙහි මෙනි. විහඬය උද්ග්‍රහ.

පඤ්චෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ කුශලාකුශල ක්‍රියාවේතනාවෝ කම්ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "තිණි" කුසලෙන කුසලයෙහි පඤ්චෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ කුසල්සිත් එක් විස්ස ය, වේතනා වර්ජිත චෛතසික සන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වේතනාව ලැබේ. "කුසලෙ ඛණ්ඩෙ පටිච්ච කුසලා වෙනතා, වත්ථං පුරේජාන පට්ඨයා" ඉතිරි දෙවාරය ද මේ නය අනුව විසාර කරනු.

අරූප භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ කුශලා කුශල ක්‍රියා වේතනාවෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ රූපයෝ ය, පට්ඨනියයෙහි "තිණි" කුසලෙන කුසලයෙහි අරූපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල් අට ය, අරූපකුසල් සතර ය, උපරිම මාගී තුන ය, වේතනා වර්ජිත චෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වේතනාව ලැබේ. "කුසලෙ ඛණ්ඩෙ පටිච්ච කුසලා වෙනතා" ඉතිරි දෙවාරය ද කියන ලද නය අනුව විසාර කරනු. අඛ්‍යාකතයෙහි බාහ්‍යාදි රූප ද ගන්නේ ය.

කුශලාකුශලක්‍රියාවේතනා ය, අරූපවිපාකයෝ ය යන මොවුන්ගෙන් අන්‍ය වූ පඤ්චෝකාර ප්‍රවෘත්ති නාමස්කන්ධයෝ, අනුලෝමයෙහි "තිණි" පුරේජානයෙහි ලැබෙන අභිධෙයයන්ගෙන් කුශලාකුශල ක්‍රියා වේතනාවන් හැර අභිධෙය ගෙන විසාර කරනු.

පුරේජානමූලක විපාකදුක්කයෙහි අරූපවිපාක සතර ය අරූපභූමියෙහි උපදනා ඵලසිත් සතර ය, ප්‍රතිසන්ධිනාමස්කන්ධ සතර ය, විපාක චිත්තජරූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිකම්ප්ජරූපයෝ ය යන මොවුහු පුරේජානය බැහැර කෙරෙති. "එකං" කතීෂ්ඨාධියෙන් අරූපවිපාක සතර ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි ඵලසිත් සතර ය, චෛතසික සතිස ය යන නාමස්කන්ධයෝ ය, පඤ්චෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්ච විඥාන අභීන්තව්‍යුති වර්ජිත විපාකසිත් දෙවිස්ස ය, චෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා චිත්තජ රූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිවාරයෙහි හා රූපවාරයේ අභිධෙය විපාක ප්‍රත්‍යයෙහි මෙති. "අරූපෙ විපාකාඛ්‍යාකතං -පෙ- ද්වෙ ඛණ්ඩා විපාකාඛ්‍යාකතෙ ඛණ්ඩෙ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං" ප්‍රතිසන්ධිවාර රූපවාර දෙකෙහි විපාක ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් විභසිතය උදුරනු.

පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදවන අවස්ථාවෙහි වූ කුශලාකුශලක්‍රියා නාමස්කන්ධයෝ විපාකප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "තිණි" කුශලාකුශල

දෙපදය පුරේජානය මෙන් විසාර කරනු. අඛ්‍යාකතවාරයෙහි අභිධෙය වශයෙන් ක්‍රියානාමසාක්‍යයන් ගෙන විභසිය උදුරනු.

අරුපභූතියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ කුශලාකුශල ක්‍රියා නාමසාක්‍යයෝ ය, කුශලාකුශලක්‍රියාවන් විසින් උපදවන විතත රූපයෝ ය ඛාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥසන්තකමීජ ප්‍රවෘත්තිකමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු, පට්ටනියයෙහි "සත්ත"

"කුසලො" යන කතීපාඨයෙන් අරුපභූතියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ මහාකුසල් අට ය, අරුපකුසල් සතර ය, මාගීසිත්තුන ය, වෛතසික සතිස ය යන මොහු ලැබෙත්. අරුපෙ කුසලං එකං ඛක්‍යං -පෙ- ද්වෙ ඛක්‍යා."

අකුසලපදයෙහි කතීපාඨයෙන් අරුපභූතියෙහි උපදනා ලෝහමූල මෝහමූල සිත් හා වෛතසික තෙවිස්ස ද ගන්නේ ය. "අරුපෙ අකුසලං" යනාදීන් විභසිය උදුරනු. අඛ්‍යාකතයෙහි අරුපභූතියෙහි, උපදනා මනෝද්වාරාවජ්ජනය ය, මහා ක්‍රියා අටය, අරුප ක්‍රියා සතර ය, වෛතසික තෙතිස ය යන මොවුන් ගන්නේ ය. "අරුපෙ කිරියාඛ්‍යාකතං" යනාදීන් විභසිය උදුරනු.

පඤ්චවෝකාරවිපාක ප්‍රවෘත්ති නාමසාක්‍යයෝ, අනුලෝමයෙහි "එකං" කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාරභූතියෙහි උපදනා විපාක සිත් දෙතිස හා වෛතසික අටතිස ගන්නේ ය. "විපාකාඛ්‍යාකතං එකං ඛක්‍යං -පෙ- ද්වෙ ඛක්‍යා, ච්ඡද්ධං පුරේජාන පට්ටයා

පුරේජානමූලක ආහාර දූකයෙහි අරුපවිපාක සතර ය, අරුපභූතියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජන මහාකුශල මහා ක්‍රියා අරුපකුශල අරුපක්‍රියා විතතයෝ ය, උපරිම මාගී තුන ය, එල සතර ය, ප්‍රතිසක්‍ය නාමසාක්‍යයෝ ය, විතතජ ප්‍රතිසක්‍යකමීජ ආහාරජ රූපයෝ ය යන මොවුහු පුරේජානය බැහැර කෙරෙහි. "සත්ත" ඉහත කී නය අනුව විසාර කරනු. ආහාර ප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත. ඛාහ්‍යරූපයෝ ය, සෘතුජරූපයෝ ය, අසංඥසන්තකමීජ රූපයෝ ය ප්‍රවෘත්තිකමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු පට්ටනියයෙහි 'එකං' විසාර කරනු. අනුලෝමවාරය ශුඛ පුරේජානය අනුව විසාර කරනු.

පුරේජාන මූලක ඉඤ්ඤා දූකයෙහි අරුපවිපාක සතර ය, අරුපභූතියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජන මහාකුශල මහාක්‍රියා අරුපකුශල අරුපක්‍රියා උපරිමමාගී සකලඑල නාමසාක්‍යයෝ ය, ප්‍රතිසක්‍ය නාමසාක්‍යයෝ ය, විතතජ රූප හා

ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය, ජීවිතේන්ද්‍රිය වර්ජිත අසංඥසන්තකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු පුරේජානප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. 'සත්ත' කියන ලද නය අනුව විසාර කරනු. ඉන්ද්‍රියප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත. බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥසන්තව රූපජීවිතේන්ද්‍රිය ය යන මොවුහු, පට්ඨනියයෙහි "එකං" විසාරකරනු. අනුලෝමය ශුඛ පුරේජානය අනුව විසාර කරනු.

පුරේජාන මූලක ඤාන දුක්ඛයෙහි අරූපවිපාක සතර ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ ලෝභමූල මෝහමූල මනෝද්වාරා-වර්ජිත මහා කුශල මහාක්‍රියා අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිම මාගී සකලඵල නාමසංකර්මයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිනාමසංකර්මයෝ ය, විතතජ ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය යන මොහු පුරේජානය බැහැර කෙරෙති. "සත්ත" විසාර කරනු. ද්විපඤ්චිඤාන නාමසංකර්මයෝ ධ්‍යානප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "එකං" පඤ්චවිඤ්ඤාණ සහගතං" යනු යොද විභඩ්‍යය උද්දරනු. "වත්ථං පුරේජාන පට්ඨයා" යි අගට යොදනු. බාහ්‍ය අහාරජ සෘතුජ අසංඥසන්තකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ පට්ඨනියයෙහි 'එකං' විසාර කරනු. අරූපවිපාක සතර ය, ද්විපඤ්චිඤාන වර්ජිත පඤ්චවෝකාර විපාක ප්‍රවෘත්ති නාමසංකර්මයෝ ය යන මොහු "එකං" 'වත්ථං පුරේජාන පට්ඨයා' යි යොද විභඩ්‍යය උද්දරනු.

පුරේජානමූලක මහදුක්ඛයෙහි අරූපවිපාක සතර ය, අරූප-භූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ ලෝභමූල මෝහමූල මනෝද්වාරා-වර්ජිත මහා කුශල මහා ක්‍රියා අරූපකුශල අරූපක්‍රියා ' උපරිමමාගී සකලඵල නාමසංකර්මයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමසංකර්මයෝ ය, සහේතුක විතතජ සහේතුප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු පුරේජානය බැහැර කෙරෙති. "සත්ත" හේතුමූලක පුරේජාන දුක්ඛය අනුව විසාර කරනු. පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ අහේතුක ප්‍රවෘත්ති නාමසංකර්මයෝ මාගී ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "එකං" අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ මනෝද්වාරාවර්ජනය ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමසංකර්ම සතර ය, අහේතුකවිතතජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥසන්තකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ ය යන මොහු, පට්ඨනියයෙහි "එකං" අරූපවිපාක වර්ජිත සහේතුක පඤ්චවෝකාර ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමසංකර්මයෝ, අනුලෝමයෙහි "නිශ්චි" පුරේජානප්‍රත්‍යයෝත්ප-ත්තයන්ගෙන් සහේතුක විපාකක්‍රියා අභිධෙය වශයෙන් ගන්නේ ය. විභඩ්‍යය ද පුරේජානයෙහි මෙති.

පුරේජාන මූලක සම්පයුත්ත දුක්ඛය ආරම්භය දුක්ඛය මෙනි. පුරේජානමූලක විපසයුත්තදුක්ඛයෙහි පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධිතාමයාකාර සතර ය, චිත්තජරුපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිකම්මජරුපයෝ ය යන මොහු පුරේජාන ය බැහැර කෙරෙති. "පඤ්ච" අඛ්‍යාතකතවාරයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි විපාක ක්‍රියා චිත්තයන් නිසා උපදනා චිත්තජරුපයන් ගන්නේ ය. ප්‍රතිසන්ධිවාරය හා රූපවාරය විපසයුත්තය මෙනි. අත්‍යවාරයන් වූකතානුසාරයෙන් විසාර කළ හැකි ය. විප්‍රසන්නය බැහැර කිරීමක් නැත. අරූපවිපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජන මහා කුශල මහා ක්‍රියා අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිමමාගී සකලඵල නාමයාකාරයෝ ය, ඛාන්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥසන්තකම්මජ ප්‍රවෘත්තිකම්මජ රූපයෝ ය යන මොහු. පච්චතියයෙහි "ඵකං" විසාර කරනු. අනුලෝමය ශුඛපුරේජානය අනුව විසාර කරනු. පුරේජානමූලක අත්ථි අවිගත දුක්ඛයන් සහජාන දුක්ඛය මෙන් ද නත්ථිවිගත දුක්ඛයන් අනන්තර දුක්ඛය මෙන් ද විසාර කරනු.

ආසේවනමූලකය.

ආසේවනමූලක හේතුදුකාදිය ඉහත කී නයයන් අනුව විසාර කරනු. ආසේවන මූලක කම්මදුක්ඛයෙහි කුශලාකුශලක්‍රියා චේතනා වර්ජිත අකුශල හයිනෝත්පාද මහා කුශල මහා ක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය, ආවර්ජනද්වයය, විපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය, චිත්තජ ප්‍රතිසන්ධිකම්මජ අසංඥසන්තකම්මජ ප්‍රවෘත්තිකම්මජ රූපයෝ ය යන මොහු ආසේවනය බැහැර කෙරෙති. "නව" කුසලො යන කතීපායයෙන් මහාකුශල-ප්‍රථමජවනයෝ ය චේතසික අට්ඨිස ය යන අවයව නාමයාකාරයන් නිසා උපදනා -පෙ- නාමයාකාරයෝ ලැබෙත්. විහඬිය උදුරනු. කුසලෙන අඛ්‍යාතකය කම්මප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් විසාර කරනු. කුසලෙන කුසලාඛ්‍යාතකයෙහි පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ මහාකුශල ප්‍රථමද්ව ය, චේතනා වර්ජිත චේතසික සන්තිස ය, චිත්තජරුපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. අකුසලපදයේ වාරතූත කියන ලද නයින් විසාර කරනු.

අඛ්‍යාතකතවාරයෙහි හයිනෝත්පාද මහාක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය, ආවර්ජනද්වය ය, විපාක සිත් සතිස ය, චේතසික අට්ඨිසය යන අවයව නාමයාකාරයන් නිසා උපදනා -පෙ- ක්‍රියාවේතනා වර්ජිත චේතසික අට්ඨිසය යන අවයව නාමයාකාරයෝ ය, චිත්තජ රූපයෝ ය, පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ හයිනෝත්පාද මහාක්‍රියාවෝ ය, මහද්ගත

ක්‍රියා නවය ය වෛතසික පන්තිසය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකර්මයන් නිසා උපදනා විතර්ක රූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. ප්‍රතිසංකර්මයෙහි හා රූපචාරයෙහි කම්ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් අභිධෙය ගන්නේ ය. විභසගයන් ද කම්ප්‍රත්‍යය මෙන් උදරනු.

අකුසල හසිනෝත්පාද මහාකුසල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහද්ගතකුසල මහද්ගත ක්‍රියා ය, මාගී සිත් සතර ය යන මේ සිත්වල වේතනාව කම්ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "නිශ්චි" කුසලෙන කුසලයෙහි මහාකුසල ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහද්ගත කුසල නවය ය, මාගීසිත් සතර ය, වේතනා වර්ජිත වෛතසික පන්තිසය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකර්මයන් නිසා උපදනා වේතනාව ලැබේ. "කුසලෙ ඛණ්ඩ පටිච්ච කුසලා වේතනා" අකුසලපදයෙහි ද්විතියාදි අකුසල ජවනයන්හි වේතනාව ලැබේ. විභසගය උදරනු. අඛණ්ඩකපදයෙන් හසිනෝත්පාද මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයන් ගේ හා මහද්ගත ක්‍රියාවන් ගේ වේතනාව ලැබේ. විභසගය උදරනු.

අකුසල හසිනෝත්පාද මහාකුසල මහාක්‍රියා ප්‍රථමජවනයන්ගේ ද ආවර්ජනද්වයයා ගේ ද වේතනාව ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ රූපයෝ ය යන මොවුහු, පටිච්චයෙහි 'නිශ්චි' වූක්කානුසාරයෙන් විස්තර කරනු.

අකුසලසිත් දෙළොස ය, හසිනෝත්පාදය ය, මහාකුසල මහා ක්‍රියා ය යන මොවුන් ගේ ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහද්ගතකුසල ක්‍රියාවෝ ය, මාගීසිත් සතර ය යන වේතනා වර්ජිත නාමසංකර්මයෝ, අනුලෝමයෙහි "නිශ්චි" ආසේවනය අනුව වේතනාව හැර අභිධෙය ගෙන ආසේවනය අනුව ම විභසගය ද උදරනු. විපාකදකය නො ලැබේ.

ආසේවනමූලක ආහාර දූකයෙහි අකුසල හසිනෝත්පාද මහා කුසල මහා ක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය, ආවර්ජනද්වය ය, විපාක සිත් සතිසය ය යන ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසංකර්මයෝ ය, විතර්ක ප්‍රතිසංකර්මයේ ආහාරජ රූපයෝ ය යන මොවුහු ආසේවනය බැහැර කෙරෙති. 'නව' යටකී නය අනුව අභිධෙය ගෙන ආහාර විභසගය අනුව විභසගය උදරනු. ආහාරප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත. බාහ්‍ය සෘතුජ අසඤ්ජනවකම්ප්‍රවෘත්තිකම්ප්‍ර රූපයෝ පටිච්චයෙහි "ඵකං" විභසගය උදරනු. අනුලෝමය ආසේවනය අනුව විස්තර කරනු.

ආසේවනමූලක ඉන්ද්‍රිය දූකයෙහි අකුසල හසිනෝත්පාද මහා කුසල මහා ක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය, ආවර්ජනද්වයය විපාකසිත් සතිසය යන නාමසංකර්මයෝ ය, විතර්ක ප්‍රතිසංකර්මයේ රූපයෝ ය

වර්ජිත අසංඤ්‍යන්තකම්ම ප්‍රවෘත්තිකම්ම රූපයෝ ය යන මොවුහු ආසේවනය බැහැර කෙරෙති. 'නව' අභිධෙය අවුලා ඉන්ද්‍රිය විභවය අනු ව විභවය උදුරනු. ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත. බාහ්‍ය ආහාරජසාකූෂ රූපයෝ ය, අසංඤ්‍යන්ත කම්ම රූපජීවිතේන්ද්‍රිය ය යන මොවුහු, පච්චතියයෙහි 'එකං' විස්තර කරනු. අනුලෝමය ශුඛ ආසේවනය අනුව විස්තර කරනු.

ආසේවනමූලක ක්‍රියා දුක්ඛයෙහි අකුශල හසිතෝත්පාද මහා කුශල මහා ක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය, ආවර්ජන දෙක ය, ද්විපක්ඛිඤ්ඤාන වර්ජිත විපාක සිත් සවිස්ස ය යන ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසංඛි නාමස්සාධකයෝ ය, චිත්තජරූපයෝ ය, ප්‍රතිසංඛිකම්මජරූපයෝ ය යන මොවුහු ආසේවනය බැහැර කෙරෙති. 'නව' ක්‍රියා විභවය අනුව විභවය උදුරනු. ද්විපක්ඛිඤ්ඤාන නාමස්සාධකයෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සාකූෂ අසංඤ්‍යන්තකම්ම ප්‍රවෘත්තිකම්ම රූපයෝ ය යන මොහු, පච්චතියයෙහි 'එකං' විස්තර කරනු. අනුලෝමය ආසේවනය අනුව විස්තර කරනු.

ආසේවනමූලක මහා දුක්ඛයෙහි අකුශල මහාකුශල මහා ක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය, සහේතුකවිපාක ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසංඛි නාමස්සාධකයෝ ය, සහේතුකචිත්තජ සහේතුකප්‍රතිසංඛිකම්ම රූපයෝ ය යන මොවුහු ආසේවනය බැහැර කෙරෙති. "නව" මෝහමූලයෙහි මෝහය හැර හේතුමූලක ආසේවනය දුක්ඛය අනුව විස්තර කරනු. හසිතෝත්පාද ද්විතීයාදි ජවනයෝ මාගීප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "එකං" හසිතෝත්පාද ප්‍රථමජවන ය, හසිතෝත්පාද වර්ජිත අහේතුකප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසංඛි නාමස්සාධකයෝ ය, අහේතුකචිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසංඛිකම්ම -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්ම රූපයෝ ය යන මොහු, පච්චතියයෙහි "එකං" හේතුමූලක පච්චතිය ය අනුව විස්තර කරනු. අකුශල මහාකුශල මහා ක්‍රියා ද්විතීයාදි ජවනයෝ ය මහදග්ග කුශලක්‍රියාවෝ ය, මාගීසිත් සතර ය, යන මොහු, අනුලෝමයෙහි "තිණි" හසිතෝත්පාදය හැර ආසේවනය අනුව විස්තර කරනු.

අසේවනමූලක විප්පසුත්තදුක්ඛයෙහි පක්ඛිවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අකුශල හසිතෝත්පාද මහාකුශල මහා ක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය, ආවර්ජනද්වය ය, අරූපවිපාකවර්ජිත විපාකසිත් දෙවිස්ස ය යන නාමස්සාධකයෝ ය, චිත්තජ ප්‍රතිසංඛිකම්ම රූපයෝ ය යන මොවුහු ආසේවනය බැහැර කෙරෙති. "නව" වුක්කානුසාරයෙන් විස්තර කරනු.

අරූපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුශල මහා ක්‍රියා ද්විතීයාදි ජවනයෝ ය, අරූපකුශල අරූප ක්‍රියාවෝ ය, උපරිම

මාගීකූන ය යන නාමසාක්‍යයෝ විප්‍රසූතය බැහැර කෙරෙති. "කිංඤ්ඤි" පුරේජාන දුකය අනුව විස්තර කරනු.

අරූපවිපාක ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසංඛිත නාමසාක්‍යයෝ ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුශල මහා ක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය, මනෝද්වාරාවර්ජනය ය, එල සතර ය යන නාමසාක්‍යයෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජානකමීජ ප්‍රවෘත්තිකමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු, පච්චතියයෙහි "කිංඤ්ඤි" වුක්ත නය අනුව විස්තර කරනු.

පඤ්චෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අකුශල හසිනෝත්පාද මහාකුශල මහා ක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහදගතකුශල ක්‍රියා ය, මාගී සතර ය යන නාමසාක්‍යයෝ ය යන මොවුහු අනුලෝමයෙහි "කිංඤ්ඤි" පුරේජාන දුකය අනු ව විස්තර කරනු. "චත්තං විප්පස්සන්ත පටිච්චයා" යි අගට යොදනු. අත්ථි අවිගත දුක දෙක සහජාන දුකය මෙනි. නත්ථි විගත දෙක අනන්තර දුකය මෙනි.

කමමමුලකය.

කමමමුලකයෙහි හේතුදුකයේ පටන් ආස්ථිත දුකය දක්වා ඇති දුකයන් උක්තානුසාරයෙන් විස්තර කරනු. කමමමුලක විපාක දුකයෙහි කම්ප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත. චේතනාවෙන් අත්‍ය වූ කුශලාකුශල ක්‍රියා නාමසාක්‍යයෝ ය, කුශලාකුශලක්‍රියාවන් විසින් උපදවන චිත්තජරූපයෝ ය, අසංඤ්ජානකමීජ රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්තිකමීජරූපයෝ ය යන මොහු විපාක ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "නව" කුශලාකුශල පදයන් ගේ වාර සය කම් ප්‍රත්‍යය අනු ව විස්තර කරනු. අඛ්‍යාතනපදයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි ක්‍රියාසිත් විස්ස ය චේතසික පන්තිස ය යන අවයව -පෙ- චේතනා වර්ජිත චේතසික සූතිස ය යන නාමසාක්‍යයෝ ය, ඔවුන් විසින් උපදවන චිත්තජරූපයෝ ය, -පෙ- ප්‍රතිසංඛිතාරය නො ලැබේ. රූපවාරයෙහි පඤ්චෝකාරභූමියෙහි උපදනා කුශලා කුශල ක්‍රියා නාමසාක්‍යයන් විසින් උපදවන චිත්තජ මහාභූතයෝ ය, අසංඤ්ජානකමීජ මහාභූතයෝ ය, ප්‍රවෘත්තිකමීජ මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත චිත්තජ අසංඤ්ජානකමීජ ප්‍රවෘත්තිකමීජ උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. කිරියාඛ්‍යාතනං එකං -පෙ- චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, එකං මහාභූතං -පෙ- චිත්තසමුට්ඨානං උපාදයරූපං" කුශලාකුශල ක්‍රියා චේතනාවෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ රූපයෝ ය යන මොවුහු පච්චතියයෙහි "කිංඤ්ඤි" සහජානමූලකය

කම්මදුකයේ අනුලෝමපව්වනිය අනුව විසාර කරනු. අනුලෝමය ශුඛවිපාකප්‍රත්‍යය අනුව විස්තර කරනු.

කම්මදුක ආහාරදුකයෙහි කුශලාකුශල ක්‍රියාවේතනාවන් හා ආහාරජරුපයෝ කම්ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "නිශ්චි" උක්තානුසාරයෙන් විසාර කරනු. අසංඥසත්ත්වකම්ප්‍රවෘත්ති කම්ප්‍රජරුපයෝ ආහාර ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "එකං" විසාර කරනු. බාහ්‍යරූප හා සෘතුජරුපයෝ, පව්වනියයෙහි "එකං" කුශලාකුශල ක්‍රියා වේතනා වර්ජිත සකල ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමසන්ධියෝ ය විතතජ ප්‍රතිසන්ධි කම්ප්‍රජරුපයෝ ය යන මොහු, අනුලෝමයෙහි "නව" අසංඥසත්ත්ව කම්ප්‍රජරුප හැර ශුඛකම්ප්‍රත්‍යය අනුව විසාර කරනු.

කම්මදුක ඉන්ද්‍රිය දුකයෙහි කුශලාකුශල ක්‍රියා වේතනාවෝ කම්ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "නිශ්චි" අසංඥසත්ත්ව රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය ය හා ප්‍රවෘත්තිකම්ප්‍රජරුපජීවිතේන්ද්‍රිය ය ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරේ. "එකං". "අසංඥසත්තානං මහාහුතෙ පටිච්ච රූප ජීවිතේන්ද්‍රියං" බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ රූපයෝ, පව්වනියයෙහි "එකං" කුශලාකුශල ක්‍රියාවේතනා වර්ජිත සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසන්ධියෝ ය, රූපජීවිතේන්ද්‍රිය වර්ජිත අසංඥසත්ත්වකම්ප්‍රවෘත්තිකම්ප්‍රජරුපයෝ ය යන මොවුහු අනුලෝමයෙහි "නිශ්චි" කුශලාකුශල වේතනා හැර ශුඛ ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය අනුව විසාර කරනු.

කම්මදුක කුශල දුකයෙහි කුශලාකුශල වේතනාවෝ කම්ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "නිශ්චි" ද්විපඤ්චිඤාන නාමසන්ධියෝ ය, අසංඥසත්ත්වකම්ප්‍රවෘත්තිකම්ප්‍රජරුපයෝ ය යන මොවුහු ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "එකං" බාහ්‍යරූප හා සෘතුජරුපයෝ, පව්වනියයෙහි "එකං" ද්විපඤ්චිඤානයන් හා කුසලාකුසල වේතනාවන් හැර ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමසන්ධියෝ ය, විතතජ රූපයෝ ය ප්‍රතිසන්ධිකම්ප්‍රජරුපයෝ ය යන මොවුහු අනුලෝමයෙහි "නව" කුශලාකුශල ක්‍රියා වේතනාවන් හැර ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය අනුව අභිධෙය ගෙන එය අනුව ම විභසගය උදුරනු.

කම්මදුක මග්ගදුකයෙහි කුශලාකුශල සහේතුකක්‍රියා වේතනාවෝ කම්ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "නිශ්චි" ක්‍රියා වේතනා වර්ජිත සකල අහේතුක ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමසන්ධියෝ ය, අහේතුක විතතජ ප්‍රතිසන්ධිකම්ප්‍රජරුපයෝ ය යන මොවුහු මාග්ගිප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "එකං" අහේතුක ක්‍රියා වේතනාවෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ රූපයෝ ය යන මොවුහු, පව්වනියයෙහි "එකං" හේතුදුක කම්මදුකය අනුව විසාර කරනු. කුශලාකුශල ක්‍රියා වේතනා වර්ජිත සහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි

නාමස්කන්ධයෝ ය, සහේතුක චිත්තජ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු, අනුලෝමයෙහි 'නව' කුශලාකුශල ක්‍රියා චේතනා හැර ශුඛමාභීප්‍රත්‍යය අනුව විසාර කරනු.

කම්මමූලක සම්පයුක්තදුක්ඛයෙහි කුශලාකුශලක්‍රියා චේතනාවෝ කම්ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "තිණි" ආරම්මණ මූලකය අනුව විසාර කරනු. චිත්තජ ප්‍රතිසන්ධිකම්ප අසංඥාසන්තිකම්ප ප්‍රවෘත්ති කම්ප රූපයෝ සම්ප්‍රයුක්තය බැහැර කෙරෙති. 'පඤ්ඤා' බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජරූපයෝ, පච්චතීයයෙහි 'ඵකං' කුශලාකුශල ක්‍රියා චේතනා වර්ජිත සකල ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ, අනුලෝමයෙහි 'තිණි' කුශලාකුශලක්‍රියා චේතනා හැර සම්ප්‍රයුක්තය අනුව විසාර කරනු.

කම්මමූලක විපසයුක්ත දුක්ඛයෙහි පඤ්ඤාවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ කුශලාකුශල ක්‍රියා චේතනාවෝ කම්ප්‍රත්‍ය බැහැර කෙරෙති. 'තිණි' පූරේජාතදුක්ඛය අනුව විසාර කරනු.

අරූපවිපාක ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ කුශලාකුශලක්‍රියා චේතනා වර්ජිත ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජිත මහාකුශල මහාක්‍රියා අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිම මාභී සකලඵල නාමස්කන්ධයෝ ය, අසංඥාසන්තිකම්ප රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු, විප්‍රයුක්තය බැහැර කෙරෙති. "තිණි" පූරේජාත දුක්ඛය අනුව විසාර කරනු.

අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ කුශලා කුශලක්‍රියා චේතනාවෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ රූපයෝ ය යන මොහු, පච්චතීයයෙහි 'ඵකං' පූරේජාතමූලක කම්මදුක්ඛයේ පච්චතීය ය අනුව විසාර කරනු.

පඤ්ඤාවෝකාර භූමියෙහි කුශලාකුශලක්‍රියා චේතනාව හා අරූපවිපාක ද වර්ජිත වූ ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධිනාමස්කන්ධයෝ ය, චිත්තජ රූප ප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයෝ ය යන මොවුහු, අනුලෝමයෙහි "නව" ශුඛ විප්‍රයුක්තය අනුව කුශලාකුශලක්‍රියා චේතනාවන් හැර අභිධේය ගෙන විභවය උදරනු. කම්මමූලක අත්ථි අවිගතදුක්ඛ සහජාතදුක්ඛය මෙන් ද නන්ධිවිගත දුක්ඛ අනන්තර දුක්ඛය මෙන් ද දත යුතු ය.

විපාකමූලකය.

විපාකමූලකයෙහි හේතුදුක්ඛයේ පටන් කම්මදුක්ඛය දක්වා ඇති දුක්ඛයන් උක්තානුසාරයෙන් විසාර කරනු. විපාක මූලක ආහාර දුක්ඛයෙහි සකල කුශලාකුශලක්‍රියා නාමස්කන්ධයෝ ය, කුශලා කුශල ක්‍රියා විසින් උපද්වන

චිත්තජරූපයෝ ය, ආභාරජරූපයෝ ය යන මොවුහු විපාකප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "නව" අඛ්‍යාතනෙත අඛ්‍යාතකයෙහි ප්‍රච්ඡන්තිකාලයෙහි ක්‍රියාසිත් විස්ස හා වෛතසික පන්තිස ද ඔවුන් විසින් උපදවන චිත්තජරූපයන් ද ගන්නේ ය. ප්‍රතිසන්ධිවාරය නො ලැබේ. රූපවාරයෙහි කුශලාකුශලක්‍රියා විසින් උපදවන චිත්තජරූපයන් හා ආභාරජරූප ගන්නේ ය. විභවගය උදුරනු. ආභාරප්‍රත්‍යය බැහැරකිරීමක් නැත. බාහ්‍ය සෘතුජ අසංඥසත්ත්වකමීජ ප්‍රච්ඡන්තිකමීජ රූපයෝ, පච්චතියයෙහි 'එකං' අනුලෝමය ශුධවිපාකප්‍රත්‍යය අනුව විඤ්ඤ කරනු.

විපාකමූලක ඉන්ද්‍රිය දූෂකයෙහි කුශලාකුශලක්‍රියා නාමඤ්ඤාධිකාරයෝ ය, ඔවුන් විසින් උපදවන චිත්තජරූපයෝ ය, රූපජීවිතේන්ද්‍රියයෙන් අත්‍ය වූ අසංඥසත්ත්වකමීජ ප්‍රච්ඡන්තිකමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු විපාකප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "නව" අඛ්‍යාතනෙත අඛ්‍යාතකයෙහි ප්‍රච්ඡන්තිකාලයෙහි ක්‍රියා නාමඤ්ඤාධිකාරයන් හා ඔවුන් විසින් උපදවන චිත්තජරූප ගන්නේ ය. රූපවාරයෙහි කුශලාකුශලක්‍රියාවන් විසින් උපදවන චිත්තජරූප හා රූපජීවිතේන්ද්‍රියයෙන් අත්‍ය වූ අසංඥසත්ත්වකමීජ ප්‍රච්ඡන්තිකමීජ රූපයන් ද ගන්නේ ය. ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය බැහැරකිරීමක් නැත. බාහ්‍ය ආභාරජ රූපයෝ ය, අසංඥසත්ත්වකමීජ රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය ය, ප්‍රච්ඡන්තිකමීජ රූපජීවිතේන්ද්‍රිය ය යන මොවුහු, පච්චතියයෙහි "එකං" අනුලෝමය ශුධවිපාකප්‍රත්‍යය අනුව විඤ්ඤ කරනු.

විපාකමූලක කුශලාකුශලයෙහි කුශලාකුශලක්‍රියා නාමඤ්ඤාධිකාරයන් හා ඔවුන් විසින් උපදවන චිත්තජරූපයෝ විපාකප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "නව" විඤ්ඤ කරනු. ද්විපඤ්ඤාධිකාර නාමඤ්ඤාධිකාරයෝ ධ්‍යානප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. 'එකං' "පඤ්ඤාධිකාරණ සහගතං" යනු යොද විභවගය උදුරනු. බාහ්‍ය -පෙ- ප්‍රච්ඡන්ති කමීජරූපයෝ, "එකං" විඤ්ඤ කරනු. ද්විපඤ්ඤාධිකාර වර්ජිත සකලවිපාක ප්‍රච්ඡන්තිප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤාධිකාරයෝ ය, විපාකචිත්තජ රූපයෝය, ප්‍රතිසන්ධිකමීජරූපයෝ ය යන මොවුහු, අනුලෝමයෙහි "එකං" ද්විපඤ්ඤාධිකාරය හැර විපාක ප්‍රත්‍යය අනුව විඤ්ඤ කරනු.

විපාකමූලක මහදුෂකයෙහි කුශලාකුශල සහේතුක ක්‍රියා නාමඤ්ඤාධිකාරයන් හා ඔවුන් විසින් උපදවන චිත්තජරූපයෝ විපාක ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "නව" අහේතුකවිපාක ප්‍රච්ඡන්තිප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤාධිකාරයෝ ය, අහේතුකවිපාක චිත්තජරූපයෝ ය අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීජරූපයෝ ය යන මොවුහු මාභීප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "එකං" හේතුමූලක විපාකදූෂකය අනුව විඤ්ඤ කරනු. අහේතුක ක්‍රියා නාමඤ්ඤාධිකාරයෝ ය, ඔවුන් විසින්

උපදවන චිත්තජරූපයෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ සත්ත්වකම්ඡ ප්‍රචාන්තිකම්ඡ රූපයෝ ය යන මොවුහු, පච්චතියයෙහි "එකං" හේතුමූලකය අනුව විසාර කරනු. සහේතුකවිපාක ප්‍රචාන්තිප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්තරයෝ ය, සහේතුකවිපාක චිත්තජරූපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ඡරූපයෝ ය යන මොවුහු අනුලෝමයෙහි "එකං" හේතුමූලකය අනුව විසාර කරනු.

විපාකමූලක සමපයුත්තදුක්කයෙහි පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා කුශලාකුශලක්‍රියා නාමස්‍යාන්තරයෝ ය, ඔවුන් විසින් උපදවන චිත්තජ රූපයෝ ය යන මොවුහු විපාක ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. 'නව' වෙනසක් ඇත්තේ අබ්‍යාකතචාරයෙහි පමණෙකි. අබ්‍යාකතයෙහි ක්‍රියා නාමස්‍යාන්තරයන් හා ඔවුන් විසින් උපදවන චිත්තජරූපයන් ගන්නේ ය. විභවගය උදුරනු.

අරූපවිපාක ප්‍රචාන්තිප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්තරයෝ ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාංචෙහි වූ ඵලසන්තර ය යන මොවුහු විප්‍රයුක්තය බැහැර කෙරෙති. "එකං"

අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාංචෙහි වූ ලෝභමූල මෝහමූල මනෝද්චාරාවර්ජිත මහාකුශල මහාක්‍රියා අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිමොගී නාමස්‍යාන්තරයෝ ය බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤසත්ත්වකම්ඡ ප්‍රචාන්ති කම්ඡ රූපයෝ ය යන මොවුහු පච්චතියයෙහි 'තීණි' කියන ලද නය අනුව විසාර කරනු.

පඤ්චවෝකාරවිපාක ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්තරයෝ ය, විපාක චිත්තජ රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිකම්ඡ රූපයෝ ය යන මොවුහු අනුලෝමයෙකහි "එකං" අරූපවිපාකයන් හැර විපාක ප්‍රත්‍යය අනුව අභිධෙය ථිගන "වජ්‍ර චිත්තසුත්තපච්චයා" යනු යොදා විභවගය උදුරනු. අපථි අවිගතදුක්කයන් සහජාතදුක්කය මෙන් ද තපථිවිගත දුක්කයන් ආරමිණ දුක්කය මෙන් ද විසාර කරනු.

ආහාර මූලකය.

ආහාරමූලකයෙහි හේතුදුක්කයේ පටන් විපාකදුක්කය දක්වා ඇති දුක්කයන් කියන ලද නය අනුව දත හැකි ය. ආහාර මූලක ඉන්ද්‍රියදුක්කයෙහි රූපජීවිනේන්ද්‍රියයෙන් අන්‍ය වූ අසංඤසත්ත්වකම්ඡ ප්‍රචාන්තිකම්ඡරූපයෝ ආහාරප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. 'එකං' ආහාරජරූපයෝ ඉන්ද්‍රියප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "එකං" බාහිර රූපයෝ ය, සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඤසත්ත්වරූපජීවිනේන්ද්‍රිය ය, ප්‍රචාන්තිරූපජීවිනේන්ද්‍රිය ය යන මොවුහු,

පව්වනියයෙහි "එකං" සකල ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමස්සාදයෝ ය, චිත්තජරූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය, අනුලෝමයෙහි "නව"

ආහාරමූලක ක්‍රියානු දුක්ඛයෙහි ආහාරප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත. ද්විපක්ඛවිභානනාමස්සාදයන් හා ආහාරජරූපයෝ ධ්‍යානප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "එකං" බාහ්‍ය සෘතුජ අසංඥසන්තවකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ, පව්වනියයෙහි "එකං" ද්විපක්ඛවිභාන වර්ජිත සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සාදයෝ ය, චිත්තජරූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය, අනුලෝමයෙහි "නව" ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය අනුව විභාර කරනු.

ආහාරමූලක මහදුක්ඛයෙහි ආහාරප්‍රත්‍යය බැහැරකිරීමක් නැත. අනේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සාදයෝ ය, අනේතුක චිත්තජ අනේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප ආහාරජ රූපයෝ ය යන මොවුහු මාගීප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "එකං" හේතුමූලකය අනුව විභාර කරනු. බාහ්‍ය සෘතුජ අසංඥසන්තවකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ පව්වනියයෙහි "එකං" සහේතුක ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමස්සාදයෝ ය, සහේතුකචිත්තජ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය, අනුලෝමයෙහි "නව" මාගීප්‍රත්‍යය මෙන් විභාර කරනු. ආහාරමූලක සමුප්පන්නදුක්ඛය ආරම්භදුක්ඛය මෙති.

ආහාරමූලක විපසුත්තදුක්ඛයෙහි ආහාරප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත. අරූපවිපාක ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමස්සාදයෝ ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා අරූප කුශල අරූපක්‍රියා උපරිමමාගී සකලඵල නාමස්සාදයෝ ය, ආහාරජ රූපයෝ ය යන මොවුහු විපසුත්තය බැහැර කෙරෙති. "නිශ්චි" බාහ්‍ය සෘතුජ අසංඥසන්තවකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ පව්වනියයෙහි "එකං", අනුලෝමය ශුඛ විප්‍රසූත්තය මෙන් විභාර කරනු. අපච්ඡිකාදිය ද වුක්කානුසාරයෙන් දන යුතු.

ඉන්ද්‍රිය මූලකය.

ඉන්ද්‍රියමූලකයෙහි හේතුදුක්ඛයේ පටන් ආහාරදුක්ඛය දක්වා ඇති දුක්ඛයෝ උක්කානුසාරයෙන් දන යුත්තාහ. ඉන්ද්‍රියමූලක ක්‍රියානු දුක්ඛයෙහි ඉන්ද්‍රියප්‍රත්‍යය බැහැරකිරීමක් නැත. ද්විපක්ඛවිභාන නාමස්සාදයෝ ය, ජීවිතේන්ද්‍රියයෙන් අත්‍ය වූ අසංඥසන්තවකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ ය, පව්වනියයෙහි "එකං" බාහ්‍ය ආහාරජ රූපයෝ ය, අසංඥසන්තවකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ ය, පව්වනියයෙහි "එකං" බාහ්‍ය ආහාරජ රූපයෝ ය, අසංඥසන්තවකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූප- ජීවිතේන්ද්‍රිය ය, පව්වනියයෙහි "එකං" අනුලෝමය ශුඛධ්‍යානප්‍රත්‍යය මෙති.

ඉන්ද්‍රිය මූලක මග්ග දූකයෙහි ඉන්ද්‍රියප්‍රත්‍යය බැහැරකිරීමක් නැත. අනේකුක ප්‍රචාන්තිප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්ධයෝ ය, අනේකුකචිත්තජරූපයෝ ය, අනේකුකප්‍රතිසන්ධිකම්මජරූපයෝ ය, රූපජීවිනේන්ද්‍රියෙන් අන්‍ය වූ අසංඥසත්තකම්මජ ප්‍රචාන්තිකම්මජරූපයෝ ය යන මොවුහු මාග්ගිප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. 'එකං' හේතුමූලකය මෙහි. බාහ්‍යරූපයෝ ය, ආභාරජ රූපයෝ ය, සෘතුජරූපයෝ ය, අසංඥසත්තරූප ජීවිනේන්ද්‍රිය ය, ප්‍රචාන්තිරූපජීවිනේන්ද්‍රිය ය, පච්චතියයෙහි "එකං" අනුලෝමය ශුඛමාග්ගිප්‍රත්‍යය අනුව විසාර කරනු. ඉන්ද්‍රියමූලක සම්පයුත්ත දූකය ආරම්භදූකය මෙහි.

ඉන්ද්‍රියමූලක විපසයුත්ත දූකයෙහි ඉන්ද්‍රියප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත. අරූපවිපාක ප්‍රචාන්තිප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්ධයෝ ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජන මහාකුශල මහාක්‍රියා අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිමමාග්ගී සකලඵල නාමස්‍යාන්ධයෝ ය, රූපජීවිනේන්ද්‍රියවර්ජිත අසංඥසත්තකම්මජ ප්‍රචාන්ති කම්මජ රූපයෝ ය යන මොවුහු විප්‍රසූක්තය බැහැර කෙරෙති. "නිෂිං" බාහ්‍ය ආභාරජ සෘතුජ රූපයෝ, පච්චතියයෙහි "එකං" අනුලෝමය ශුඛ විප්‍රසූක්තය මෙහි. අපට්ඨකාදිය වුක්තානුසාරයෙන් දත හැකිය

කුමාරමූලකය

කුමාරමූලකයෙහි හේතුදූකයෙහි පටන් ඉන්ද්‍රිය දූකය දක්වා ඇති දූකයන්හි විශේෂයක් නැතහේ ය. කුමාරමූලක මග්ග දූකයෙහි ධ්‍යානප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත. ද්විපඤ්චිඤානවර්ජිත අනේකුක ප්‍රචාන්තිප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්ධයෝ ය, අනේකුක චිත්තජරූපයෝ ය, අනේකුක ප්‍රතිසන්ධිකම්මජ රූපයෝ ය යන මොහු මාග්ගිප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. 'එකං' ද්විපඤ්චිඤාන නාමස්‍යාන්ධයෝ ය, බාහ්‍ය ආභාරජ සෘතුජ අසංඥසත්තකම්මජ ප්‍රචාන්තිකම්මජ රූපයෝ ය, පච්චතියයෙහි "එකං" අනුලෝමය ශුඛමාග්ගිප්‍රත්‍යය මෙහි. කුමාරමූලක සම්පයුත්ත දූකය ආරම්භදූකය මෙහි.

කුමාරමූලක විපසයුත්ත දූකයෙහි ද්විපඤ්චිඤාන නාමස්‍යාන්ධයෝ ධ්‍යානප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "එකං" අරූපවිපාක ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්ධයෝ ද, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජන මහාකුශල මහාක්‍රියා අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිමමාග්ගී සකලඵල නාමස්‍යාන්ධයෝ ද විප්‍රසූක්තය බැහැර කෙරෙති. 'නිෂිං' බාහ්‍ය ආභාරජ සෘතුජ අසංඥසත්තකම්මජ ප්‍රචාන්තිකම්මජ රූපයෝ, පච්චතියයෙහි 'එකං' අරූපවිපාක ද්විපඤ්චිඤානයන් ගෙන් අන්‍ය වූ පඤ්චවෝකාර ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්ධයෝ ය,

චිත්තජරුපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිකම්පරුපයෝ ය, අනුලෝමයෙහි 'නව' ද්විපක්ඛවිඥානය හැර විප්‍රසූතප්‍රත්‍යය අනුව අභිධෙය ගෙන විප්‍රසූතකය අනුව ම විභවගය උදුරනු. අත්ථිදුකාදිය වුක්තානුසාරයෙන් දත යුතු.

මගගමුලකය

මගගමුලකයෙහි ක්‍රියාන දුකය දක්වා ඇති දුකයෝ උක්තානු සාරයෙන් දතයුත්තාහ. මගගමුලක සම්ප්‍රසූතදුකය ආරම්භදුකය මෙනි. මගගමුලක විප්‍රසූතදුකයෙහි පක්ඛවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අහේතුක ප්‍රච්ඡේදප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය, අහේතුක චිත්තජරුපයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්පරුපයෝ ය යන මොවුහු මාගීප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. 'එකං' හේතුමුලක අනුව විසාර කරනු.

අරුපවිපාක ප්‍රච්ඡේද ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය, අරුපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා අරුපකුශල අරුපක්‍රියා උපරිමමාගී සකලඵල නාමසාක්‍යයෝ ය යන මොවුහු විප්‍රසූතකය බැහැර කෙරෙති. 'ත්ථිණි' මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය නො හැර හේතුමුලකය අනුව විසාර කරනු.

අරුපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මනෝද්වාරාවස්ථාය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසඤ්ජනත්වකම්ප ප්‍රච්ඡේදකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු පච්චතියයෙහි 'එකං' හේතුමුලකය අනුව විසාර කරනු.

අරුපවිපාක වර්ජිත පක්ඛවෝකාර සහේතුක ප්‍රච්ඡේදප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය, සහේතුකචිත්තජ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය, අනුලෝමයෙහි 'නව' අරුපවිපාක හැර මාගී ප්‍රත්‍යය අනුව විසාර කරනු. අත්ථිදුකාදිය වුක්තානුසාරයෙන් දත යුතු. සම්ප්‍රසූතමුලකය ආරම්භදුකය මෙනි.

විප්‍රසූතමුලකයෙහි සම්ප්‍රසූතදුකය දක්වා ඇති දුකයෝ වුක්තානුසාරයෙන් දතයුත්තාහ. විප්‍රසූතමුලක අත්ථිදුකය සහජාත මූලක විප්‍රසූතදුකය මෙනි. නත්ථිවිගතදුකයෝ ආරම්භදුකය වැනිය හ. අත්ථිවිගත මූලකයෝ සහජාතමුලකය වැනිය හ. නත්ථිවිගත මූලකයෝ ආරම්භදුකය වැනිය හ. මෙනෙකින් දුකවාරවිභාගය නිමිඨේ ය.

විශේෂ කරුණු.

මෙනෙකින් දැක්වුණු ප්‍රත්‍යයන් ගේ දුකවාර විභාගය පාලි නය අනුව කරන ලද්දක් නොවේ. පාලික්‍රමය නො වතු දු පළමුකොට දුකවාරය

පමණක් ප්‍රගුණ කරගෙන මේ ප්‍රකරණය උගෙනීම පහසු වන බැවින් පුච්චා-
වායථීවරයෝ පළමුකොට දුකචාර සමූහය පමණක් ශිෂ්‍යයන්ට ප්‍රගුණ
කරවති. මෙහි දුකචාර පමණක් පළමුකොට දක්වන ලද්දේ එහෙයිනි.
දක්වන ලද දුකචාර විභාගය තේරුම් ගෙන හොඳින් ප්‍රගුණ කර ගත යුතුය.
එසේ කළ කල්හි ත්‍රිකවතුෂ්කාදි වාරයන්හි පහසු වන්නේ ය.

තිකාදි වාරයෝ.

හේතු ආරම්භ මූලක අධිපති තිකය.

දුකචාරයට අනතුරු ව තිකචාරය වදළ සේක. එය හේතු
ආරම්භ මූලක අධිපති තිකාදි වසයෙන් එක්විසි වැදෑරුම් වේ.
එයින් අධිපති තිකය පළමු කොට වදළ සේක.

ඒ අධිපති තිකයෙහි සාධිපතිචිත්තජරුපයෝ අධිපති ප්‍රත්‍යයා ගේ
ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයන්වී ආරම්භප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයන්
නො වීමෙන් ආරම්භ ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. ඒ ධර්මයෝ පච්චනියානු-
ලෝමයෙහි "න ආරම්භපච්චයා අධිපතියා පඤ්ච" යි වදරන ලදහ.

අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපති ධර්මයෝ ය, නො
ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුශල අහේතුක ක්‍රියා මහාකුශල මහාක්‍රියා
ලෝකිකච්චාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්ධයෝ ආරම්භ ප්‍රත්‍යයාගේ
ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයන් වී අධිපතිප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයන් නො වීමෙන්
අධිපතිප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. ඒ ධර්මයෝ අනුලෝම පච්චනියයෙහි
"ආරම්භපච්චයා න අධිපතියා තිණි" යි වදරන ලදහ. (මෙසේ දුකය
ශුඬ කොට පසුව තිකය ශුඬ කළ යුතු ය.)

අධිපති ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත ම වී හේතු ආරම්භ ප්‍රත්‍යය
දෙකහි ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත නො වන ධර්ම නැති බැවින් පච්චනියානු-
ලෝමයෙහි "න හේතුපච්චයා න ආරම්භපච්චයා අධිපතිපච්චයා"
යනාදිය නො වදළ සේක.

අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධර්මයෝ ය, නො
ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මෝහමූලද්වයයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුශල මහාකුශල
මහාක්‍රියා සහේතුක ලෝකික ච්චාක ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්ධයෝ ය
යන මොවුහු හේතු ආරම්භප්‍රත්‍යය දෙකහි ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත වී
අධිපතිප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත නො වීමෙන් අධිපති ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති.
ඒ ධර්මයෝ අනුලෝම පච්චනියයෙහි "හේතුපච්චයා ආරම්භපච්චයා
න අධිපතියා තිණි" යි වදරන ලදහ. තිණි යනු කුසලෙන කුසලය,

අකුසලෙන් අකුසලය, අබ්‍යාකතෙන් අබ්‍යාකතය යන මොහු ය. කුශලාකුශල දෙපදයෙහි හේතු මූලක අධිපතිඋක්කයෙහි මෙන් අභිධෙය ගෙන විභධාන උදුරනු. අබ්‍යාකතපදයෙහි අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහා ක්‍රියා සිත් අට ය, සැමකල්හි අධිපති ලැබෙන මහද්ගත ක්‍රියා නවය හා ඵලසිත් සතර ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා අධිපතිධම්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාක්‍රියා අට ය සහේතුක ලෝකික විපාක දෙකිස ය වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව -පෙ- අවයව නාමස්කන්ධයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. ආරම්මණප්‍රත්‍යය අනුව විභධාන උදුරනු.

අහේතුකචිත්තජ රූපයෝ ය, අහේතුකප්‍රතිසක්කමීජ රූපයෝ ය බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥාසන්නිකමීජ ප්‍රචිත්ති කමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු ප්‍රත්‍යය තුනෙහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. ඒ ධම්මයෝ පච්චතියයෙහි "න හෙතුපච්චයා න ආරම්මණපච්චයා න අධිපතියා එකං" යි වදන ලදහ. දුක්ඛ අනුව විසාර කරනු.

අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම්ම වර්ජිත දෙපනස් සාධිපතිජවන නාමස්කන්ධයෝ හේතු ආරම්මණ අධිපතිප්‍රත්‍යය තුනෙහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. ඒ ධම්මයෝ අනුලෝමයෙහි "හෙතුපච්චයා ආරම්මණපච්චයා අධිපතියා තිණි" යි වදන ලදහ. කුසලාකුසල දෙපදය අධිපති අනුව විසාර කරනු.

අබ්‍යාකතවාරයෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාක්‍රියා අට ය, අධිපති නියත වූ මහද්ගත ක්‍රියා නවය ය, ඵලසිත් සතර ය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ අධිපතිධම්ම වර්ජිත වූ මහාක්‍රියා අට ය මහද්ගතක්‍රියා නවය ය ඵලසිත් සතර ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝ ලැබෙත්. "විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං බන්ධං -පෙ- ද්වේ බන්ධා"

හේතු ආරම්මණමූලක අනන්තර නිකයෙහි ආරම්මණප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත. අනන්තරප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් ද නැත. අනන්තර ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී හේතු ආරම්මණප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධම්ම නැත්තාහ. එබැවින් හේතුආරම්මණ ප්‍රත්‍යය දෙක බැහැර කිරීමක් නැත්තේ ය. එබැවින් පච්චතියානුලෝමයෙහි "න හේතුපච්චයා න ආරම්මණපච්චයා අනන්තරෙ" යනාදිය නො වදන සේක.

හේතුආරම්මණ දෙකින් ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී අනන්තර ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධම්මයෝ නැතහ. එබැවින් අනුලෝම පච්චතියෙහි "හේතුපච්චයා ආරම්මණපච්චයා න අනන්තරෙ" යනාදිය නො වදන සේක.

අහේතුකචිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප ඛාන්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්‍යන්තවකම්ප ප්‍රච්ඡන්තිකම්ප රූපයෝ ප්‍රත්‍යය තුනෙහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. එබැවින් පටිච්චියයෙහි "න හේතුපට්ඨයා න ආරම්මණපට්ඨයා න අනන්තරෙ එකං" යි වදළු සේක.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහවර්ජිත සකල සහේතුක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ප්‍රත්‍යය තුනෙහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. අනුලෝමයෙහි "හේතුපට්ඨයා ආරම්මණ පට්ඨයා අනන්තරෙ තිණි"

හේතුආරම්මණමූලක සහජාත තිකයෙහි චිත්තජ ප්‍රතිසන්ධිකම්ප ඛාන්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්‍යන්තවකම්ප ප්‍රච්ඡන්තිකම්ප රූපයෝ ආරම්මණප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. පටිච්චියානුලෝමයෙහි "එකං" සහජාතය බැහැර කිරීමක් නැත.

අහේතුකචිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප -පෙ- ප්‍රච්ඡන්තිකම්ප රූපයෝ හේතුආරම්මණප්‍රත්‍යය දෙක ම බැහැර කෙරෙති. පටිච්චියානුලෝමයෙහි "එකං" සහජාතය බැහැර කිරීමක් නැත. පටිච්චිය ද නැත.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහවර්ජිත සහේතුක ප්‍රච්ඡන්තිප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ප්‍රත්‍යය තුනෙහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය, අනුලෝමයෙහි "හේතුපට්ඨයා ආරම්මණපට්ඨයා සහජාතෙ තිණි"

හේතුආරම්මණමූලක අක්කමක්ක තිකයෙහි ආරම්මණ අක්කමක්ක දුකය ශුඛ කරනු. අහේතුකප්‍රතිසන්ධිනාමසාක්‍යයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හදයවසානුච ය, ඔවුනොවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුකචිත්තජ මහාභූතයෝ ය අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප මහාභූතයෝ ය, -පෙ- ප්‍රච්ඡන්තිකම්ප මහාභූතයෝ ය යන මොවුහු හේතු ආරම්මණ දෙක බැහැර කෙරෙති. "එකං" අක්කමක්කය බැහැර කිරීමක් නැත.

නාමසාක්‍යයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුක චිත්තජ රූපයෝ ය, හදයවසානුවෙන් අත්‍ය අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය, මහාභූතයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුක චිත්තජ උපාදයරූපයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප උපාදය රූපයෝ ය, -පෙ- ප්‍රච්ඡන්තිකම්ප උපාදය රූපයෝ ය යන මොවුහු, පටිච්චියයෙහි "එකං"

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ, අනුලෝමයෙහි "තිණි" හේතු ආරම්මණ මූලක නිසසය තිකය සහජාත තිකය මෙති. උපනිස්සය තිකය අනන්තර තිකය මෙති.

හේතුආරම්මණමූලක පුරේජාන නිකයෙහි ආරම්මණප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත. පුරේජානය බැහැර කරනු. හේතු ආරම්මණ දෙක බැහැර කිරීමක් ද නැත. අරූපවිපාක සතර ය අරූපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මෝහමූලද්වයෙහි මෝහවර්ජිත ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුශල මහා ක්‍රියා අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිමාගී සකලඵල නාමයානන්ධයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමයානන්ධයෝ ය යන මොවුහු හේතුආරම්මණ දෙකෙහි ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී පුරේජානය බැහැර කෙරෙහි. "නිශ්චි"

අහේතුක විතතජ රූපයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය, -පෙ- ප්‍රච්ඡන්තිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු, පටිච්ඡේදයෙහි "එකං"

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහයෙන් හා අරූපවිපාකයන් ගෙන් අත්‍ය වූ පඤ්චවෝකාර සහේතුක ප්‍රච්ඡන්තිනාමයානන්ධයෝ ප්‍රත්‍යය තුනෙහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. අනුලෝමයෙහි "නිශ්චි" දුකය අනුව විශාර කරනු.

හේතු ආරම්මණමූලක ආසේවනනිකයෙහි ආරම්මණය බැහැර කිරීමක් නැත. ආසේවන දුකය ශුඛ කරනු. හේතු ආරම්මණ දෙක බැහැර කිරීමක් නැත. මෝහමූලද්වයෙහි මෝහවර්ජිත අකුශල මහා කුශල මහාක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය, සහේතුක විපාක ප්‍රච්ඡන්තිප්‍රතිසන්ධි නාමයානන්ධයෝ ය යන මොවුහු ආසේවනය බැහැර කෙරෙහි. 'නිශ්චි' අහේතුක විතතජ අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප -පෙ- ප්‍රච්ඡන්තිකම්ප රූපයෝ, පටිච්ඡේදයෙහි "එකං"

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුශල මහාකුශල මහා ක්‍රියා ද්විතීයාදි ජවනයෝ ය, මහදගතකුශල මහදගත ක්‍රියා ලෝකෝත්තර මාගීයෝ ය යන නාමයානන්ධයෝ ප්‍රත්‍යය තුනෙහිම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. 'නිශ්චි'

හේතුආරම්මණ මූලක කම්මනිකයෙහි ආරම්මණ කම්මදුකය ශුඛ කරනු. අහේතුකවිතතජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප අසංඤ්ජානකම්ප ප්‍රච්ඡන්තිකම්ප රූපයෝ හේතුආරම්මණ දෙක බැහැර කෙරෙහි. 'එකං'

කුශලා කුශල සහේතුක ක්‍රියා චේතනාවෝ කම් ප්‍රත්‍ය බැහැර කෙරෙහි. 'නිශ්චි' බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජරූපයෝ, පටිච්ඡේදයෙහි 'එකං'

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හා කුශලාකුශලක්‍රියා චේතනා ද වර්ජිත සහේතුක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයානන්ධයෝ, අනුලෝමයෙහි 'නිශ්චි'

හේතුආරම්මණ මූලක විපාක නිකයෙහි ආරම්මණවිපාක දුකය ශුඛ කරනු. විපාක චිත්තයන් උපදවන අහේතුක චිත්තජ රූපයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු හේතුආරම්මණ දෙක බැහැර කෙරෙති. 'එකං'

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහවර්ජිත කුශලා කුශල සහේතුක ක්‍රියා නාමසංකතයෝ විපාකප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. 'නිෂිං'

අහේතුකක්‍රියාවිත්තජ රූපයෝය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥ-සන්තතිකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු පච්චතියයෙහි 'එකං' සහේතුකවිපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසංකතයෝ අනුලෝමයෙහි "එකං"

හේතුආරම්මණමූලක ආහාරනිකයෙහි ආරම්මණ ආහාර දුකය ශුඛ කරනු. අහේතුකචිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප ආහාරජ රූපයෝ හේතුආරම්මණ දෙක බැහැර කෙරෙති. 'එකං' ආහාරය බැහැර කිරීමක් නැත. සෘතුජ අසංඥසන්තතිකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ පච්චතියයෙහි "එකං" මෝහමූලද්වයෙහි මෝහයෙන් අත්‍ය වූ සහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධිනාමසංකතයෝ, අනුලෝමයෙහි "නිෂිං"

හේතුආරම්මණ මූලක ඉන්ද්‍රියනිකයෙහි ආරම්මණ ඉන්ද්‍රියදුකය ශුඛ කරනු. අහේතුකචිත්තජ අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපජීවිතෝන්ධිය වර්ජිත අසංඥසන්තතිකම්ප ප්‍රවෘත්ති කම්ප රූපයෝ හේතු ආරම්මණ දෙක බැහැර කෙරෙති. 'එකං' ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත. බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඥසන්තති කම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූප ජීවිතෝන්ධියයෝය, පච්චතියයෙහි "එකං" මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසංකතයෝ, අනුලෝමයෙහි "නිෂිං"

හේතුආරම්මණ මූලක කාමනිකයෙහි දුකශුද්ධිය කරනු. අහේතුකචිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ හේතුආරම්මණ දෙක බැහැර කෙරෙති. 'එකං' ධ්‍යානය බැහැර කිරීමක් නැත. බාහ්‍ය ආහාරජ -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ, පච්චතියයෙහි "එකං" මෝහමූලද්වයෙහි මෝහවර්ජිත සහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසංකතයෝ, අනුලෝමයෙහි "නිෂිං"

හේතුආරම්මණ මූලක මහනිකයෙහි දුකසුද්ධිය කරනු. හේතු ආරම්මණයන් බැහැර කිරීමක් නැත. අහේතුක චිත්තජ -පෙ- ප්‍රවෘත්ති-කම්ප රූපයෝ පච්චතියයෙහි "එකං" හේතුආරම්මණ මූලක සම්පසුත්තනිකය අනන්තරනිකය මෙනි.

හේතුආරම්මණමූලක විප්‍රසූතතිකයෙහි දූකසුද්ධිය කරනු. අහේතුක චිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්නිකම්ප රූපයෝ හේතුආරම්මණයන් බැහැර කෙරෙති. අරූපවිපාක ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්නි නාමයාකාරියෝ ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවිසථාවෙහි වූ මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය වර්ජිතවූ ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා අරූපකුශල අරූප ක්‍රියා උපරිමමාභී සකලඵල නාමයාකාරියෝ විප්‍රසූතනය බැහැර කෙරෙති. "නිශ්චි" බාහ්‍ය ආහාරජ -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්පරූපයෝ පච්චතියයෙහි "ඵකං" මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හා අරූපවිපාක වර්ජිත පක්ඛිවෝකාර ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්නි නාමයාකාරියෝ, අනුලෝමයෙහි 'නිශ්චි' හේතුආරම්මණමූලක අත්තිකය සහජානතිකය මෙනි. නත්ති- විගතතික දෙක අනන්තරතිකය මෙනි.

තිකවාරය තිමි.

චතුක්ක වාරය.

තිකවාරයට අනතුරු ව චතුක්කවාරය වදල සේක. ඵද හේතු ආරම්මණ අධිපතිමූලක අනන්තර චතුක්කය යනාදි වශයෙන් විසි වැදෑරුම් වේ. ඵයින් හේතුආරම්මණඅධිපතිමූලක අනන්තරචතුක්කය පළමු කොට වදල සේක. අධිපතිඅනන්තර දූකය ශබ්දකරනු. හේතු- ආරම්මණ අධිපති තුන බැහැර කිරීමක් නැත. අනන්තරය බැහැර කිරීමක් ද නැත. අහේතුකචිත්තජ -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්පරූපයෝ, පච්චතියයෙහි "ඵකං" අධිපතිධම්මී වර්ජිත දෙපනස් සාධිපතිජවන නාමයාකාරියෝ, අනුලෝමයෙහි 'නිශ්චි'

හේතු ආරම්මණ අධිපතිමූලක සහජාන චතුක්කයෙහි අධිපති සහජානදූක ශබ්දය කරනු. අහේතුකචිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්නිකම්ප -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්පරූපයෝ හේතුආරම්මණ අධිපති තුන බැහැර කෙරෙති. 'ඵකං' සහජානය බැහැර කිරීමක් නැත. පච්චතිය ද නැත. අධිපතිධම්මීවර්ජිත දෙපනස් සාධිපතිජවන නාමයාකාරියෝ අනුලෝම යෙහි 'නිශ්චි'

හේතු ආරම්මණ අධිපතිමූලක අක්කමක්ක චතුක්කයෙහි අධිපති අක්කමක්කදූක සුද්ධිය කරනු. අහේතුක ප්‍රතිසන්නි නාමයාකාරියන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදයවිසූචි ය, ඔවුනොවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුකචිත්තජ මහාභූතයෝ ය, අසංඤ්‍යන්තරිකම්ප මහාභූතයෝ ය, ප්‍රවෘත්තිකම්ප මහාභූතයෝ ය යන මොවුහු හේතුවාදි තුන බැහැර කෙරෙති. 'ඵකං' අක්කමක්කය බැහැර කිරීමක් නැත. නාමයාකාරියන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන

අහේතුක චිත්තජරූපයෝ ය, හෘදයවිඤ්ඤාවෙන් අන්‍ය වූ අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්පජරූපයෝ ය, මහාභ්‍යාසයෙන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුකචිත්තජ -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්ප උපාදයරූපයෝ ය යන මොවුහු, පච්චතියෙහි 'එකං' අධිපතිධම්මී වර්ජිත සාධිපතිජචිත නාමඤ්ඤායෝ අනුලෝමයෙහි 'තිණි' හේතු ආරම්භණ අධිපති මූලක නිස්සය වතුක්කය සහජාත වතුක්කය මෙනි. උපනිස්සය වතුක්කය අනන්තර වතුක්කය මෙනි.

හේතු ආරම්භණ අධිපතිමූලක පුරේජාත වතුක්කයෙහි අධිපති පුරේජාත සුඛිය කරනු. ප්‍රත්‍යය තුන බැහැර කිරීමක් නැත. අරූපභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම්මී වර්ජිත ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුශල මහාක්‍රියාවෝ ය, සෑමකල්හි අධිපති ලැබෙන අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිමමාගී සකලඵලයෝ ය යන මේ නාමඤ්ඤායෝ පුරේජාතය බැහැර කෙරෙති. 'තිණි' අහේතුකචිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්පජරූපයෝ, පච්චතියෙහි 'එකං' පක්ඛිවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි, අධිපතිධම්මී වර්ජිත සාධිපතිජචිත නාමඤ්ඤායෝ, අනුලෝමයෙහි "තිණි"

හේතු ආරම්භණ අධිපතිමූලක ආසේවන වතුක්කයෙහි අධිපති ආසේවන සුඛිය කරනු. හේවාදි තුන බැහැර කිරීමක් නැත. අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම්මී වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ප්‍රථමජචිතයෝ ය, ඵල සහර ය යන නාමඤ්ඤායෝ ආසේවනය බැහැර කෙරෙති. අහේතුකචිත්තජ -පෙ- ප්‍රවෘත්ති කම්පජරූපයෝ, පච්චතියෙහි "එකං" අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම්මී වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදිජචිතයෝ ය, අධිපති නියත මහද්ගහකුශල මහද්ගහක්‍රියා ලෝකෝත්තරමාගීයෝ ය යන නාමඤ්ඤායෝ, අනුලෝමයෙහි "තිණි"

හේතු ආරම්භණ අධිපති මූලක කම්මවතුක්කයෙහි අධිපති කම්මදුක්ක සුඛිය කරනු. අහේතුකචිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප අසංඥසන්ථි කම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ ප්‍රත්‍යය තුන බැහැර කෙරෙති. "එකං" සාධිපති කුශලාකුශලක්‍රියා චේතනාවෝ කම්ම බැහැර කෙරෙති. "තිණි" බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ රූපයෝ, පච්චතියෙහි "එකං" අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම්මී හා කුශලාකුශල ක්‍රියාවේතනා ද වර්ජිත සාධිපති ජචිත නාමඤ්ඤායෝ, අනුලෝමයෙහි "තිණි"

හේතුආරම්භණ අධිපති මූලක විපාක වතුක්කයෙහි අධිපති විපාක දුක්ක ශුඛ කරනු. විපාකචිත්තජ ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ප්‍රත්‍යය තුන

බැහැර කෙරෙහි. 'එකං' අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත සාධිපති කුශලාකුශල ක්‍රියා නාමස්‍යාන්‍යයෝ විපාක ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. 'තිණි' අහේතුකක්‍රියාවිත්තජ රූපයෝ ය. බාහ්‍ය ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු, පච්චතියයෙහි "එකං" අධිපතිධම් වර්ජිත ඵලනාමස්‍යාන්‍යයෝ අනුලෝමයෙහි 'එකං'

හේතු ආරම්භණ අධිපතිමූලක ආහාරවතුකකයෙහි අධිපති ආහාර දෙක ශුඛ කරනු. අහේතුක විත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ප්‍රත්‍යය තුන බැහැර කෙරෙහි. 'එකං' ආහාරය බැහැර කිරීමක් නැත. බාහ්‍ය සෘතුජ අසංඥසත්ථකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ පච්චතියයෙහි 'එකං' අධිපතිධම් වර්ජිත දෙපනස් සාධිපතිජවන නාමස්‍යාන්‍යයෝ, අනුලෝමයෙහි 'තිණි'

හේතුආරම්භණ අධිපතිමූලක ඉන්ද්‍රියවතුකකයෙහි අධිපති ඉන්ද්‍රිය දෙක ශුඛකරනු. අහේතුකවිත්තජ අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය වර්ජිත අසංඥසත්ථකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ තුන බැහැර කෙරෙහි. 'එකං' ඉන්ද්‍රිය බැහැර නො කෙරේ. බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඥසත්ථකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපජීවිතේන්ද්‍රියෝ ය, පච්චතියයෙහි 'එකං' අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත දෙපනස් සාධිපති ජවන නාමස්‍යාන්‍යයෝ අනුලෝමයෙහි 'තිණි'

හේතුආරම්භණ අධිපතිමූලක කුසාන වතුකකයෙහි දුකසුඛිය කරනු. අහේතුකවිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ තුන බැහැර කෙරෙහි. "එකං" ධ්‍යානය බැහැර නො කෙරේ. බාහ්‍ය -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ පච්චතියයෙහි "එකං" අධිපතිධම් වර්ජිත සාධිපතිජවන නාමස්‍යාන්‍යයෝ අනුලෝමයෙහි 'තිණි'

හේතුආරම්භණ අධිපතිමූලක මග්ගවතුකකයෙහි දුකසුඛිය කරනු. තුන බැහැර නො කෙරේ. මාහීප්‍රත්‍යය ද බැහැර නො කෙරේ. අහේතුකවිත්තජ -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ, පච්චතියයෙහි 'එකං' අධිපතිධර්මවර්ජිත දෙපනස් සාධිපතිජවන නාමස්‍යාන්‍යයෝ අනුලෝමයෙහි 'තිණි' සම්ප්‍රසූතවතුකකය අනන්තර වතුකකය මෙති.

හේතුආරම්භණ අධිපතිමූලක විපසුත්තවතුකකයෙහි දුක සුඛිය කරනු. අහේතුකවිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ තුන බැහැර කෙරෙහි. 'එකං' අරූපභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත ලෝහමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ය අධිපතිනියන අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිමමාහී සකලඵලයෝ ය යන නාමස්‍යාන්‍යයෝ,

විප්පයුත්තය බැහැර කෙරෙහි. 'නිශ්චි' බාහ්‍ය -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ පච්චතීයයෙහි 'එකං' පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත දෙපනස් සාධිපති ජවන නාමසාක්‍යයෝ අනුලෝමයෙහි "නිශ්චි" අර්ථඅවිගතවතුකකයෝ සහජාත වතුකකය මෙති. නන්ධිවිගත වතුකකයෝ අනන්තර වතුකකය මෙති.

වතුකකවාරය නිමියේ ය.

පඤ්චකාදි වාරයෝ.

වතුකකවාරයට අනතුරු ව පඤ්චකවාරය වදළ සේක. එහි හේතුආරම්මණ අධිපති අනන්තර මූලක සමනන්තර පඤ්චකාදි වශයෙන් වාර එකුන්විස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් සමනන්තර පඤ්චකය පළමු කොට වදළ සේක. වතුකකයන් අනුව විසාර කරනු. වෙනසක් නැත.

පඤ්චකවාරය නිමියේ ය.

පඤ්චකවාරයට අනතුරු ව ඡක්කවාරය වදළ සේක. එහි හේතු ආරම්මණ අධිපති අනන්තර සමනන්තර මූලක සහජාත ඡක්කාදි වශයෙන් වාර අටළොස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් සහජාත ඡක්කය පළමුකොට වදළ සේක. වතුකකයන් සේ විසාර කරනු.

ඡක්කවාරය නිමි.

ඡක්කවාරයට අනතුරු ව සත්තකවාරය වදළ සේක. එහි ද හේතුආරම්මණ අධිපති අනන්තර සමනන්තර සහජාත මූලක අක්කමක්ක සත්තකාදි වශයෙන් වාරසතළොස්සක් ඇත්තේය, එයින් අක්කමක්ක සත්තකය පළමු කොට වදළ සේක. එහි සහජාත අක්කමක්කදුකසුඛිය කරනු. මූලප්‍රත්‍යය සය බැහැර කිරීමක් නැත. අක්කමක්කය බැහැර කිරීමක් නැත. පච්චතීය ය ද නැත. අධිපතිප්‍රත්‍යය ලබන අවස්ථාවෙහි අධිපති ධර්ම වර්ජිත දෙපනස් සාධිපතිජවන නාමසාක්‍යයෝ, අනුලෝමයෙහි 'නිශ්චි' නිසසයසත්තක උපනිසසය සත්තකයන්ගේ වෙනසක් නැත.

පුරේජාත සත්තකයෙහි දුකය ශුඛ කරනු. මූල සය බැහැර කිරීමක් නැත. අරූපභූමියෙහි අධිපති ලබන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත ලෝහමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිමමාහී සකලඵල නාමසාක්‍යයෝ පුරේජාතය බැහැර කෙරෙහි. පච්චතීයය

නො ලැබේ. පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත සාධිපතිඡවන නාමසාක්කියෝ, අනුලෝමයෙහි 'තිණි'

ආසේවන සන්නකයෙහි සහජාන ආසේවන සුඛිය කරනු. සය බැහැර කිරීමක් නැත. අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ප්‍රථම ඡවන ලෝකෝත්තරඵලඡවන නාමසාක්කියෝ ආසේවනය බැහැර කෙරෙති. 'තිණි' පව්වනිය නැත. අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම්වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ඡවනයෝ ය මහදාන කුශල මහදානක්‍රියා ලෝකෝත්තර මාර්ගයෝ ය යන නාමසාක්කියෝ, අනුලෝමයෙහි 'තිණි'

කමමසන්නකයෙහි දුක්ඛය ශුඛ කරනු. සය බැහැර නො කෙරේ. සාධිපති කුශලාකුශල ක්‍රියා චේතනාවෝ කමමය බැහැර කෙරෙති. 'තිණි' පව්වනියය නො ලැබේ. අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම් හා කුශලාකුශල ක්‍රියාචේතනා ද වර්ජිත වූ දෙපනස් සාධිපතිඡවන නාමසාක්කියෝ, අනුලෝමයෙහි 'තිණි'

විපාකසන්නකයෙහි දුක්ඛය ශුඛ කරනු. සය බැහැර නො කෙරේ. අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත සාධිපති කුශලාකුශල ක්‍රියා නාමසාක්කියෝ විපාකය බැහැර කෙරෙති. "තිණි" පව්වනිය නො ලැබේ. අධිපති ධර්මවර්ජිත ඵලනාමසාක්කියෝ, අනුලෝමයෙහි 'ඵකං'

ආහාරසන්නකයෙහි දුක්ඛය ශුඛ කරනු. සය බැහැර නොකෙරේ. ආහාරය ද බැහැර නො කෙරේ. පව්වනියය ද නැත. අධිපතිධම්වර්ජිත සාධිපති ඡවන නාමසාක්කියෝ අනුලෝමයෙහි 'තිණි' ඉන්ද්‍රියසන්නකයේ පටන් සමුප්පන්නසන්නකය දක්වා වෙනසක් නැත. විප්පසුන්නසන්නකය පුරේජානසන්නකය මෙනි. අත්ථිසන්නකාදිය ආහාරසන්නකය මෙනි. සන්නකවාරය නිමි.

සන්නකවාරයට අනතුරු ව අට්ඨකවාරය වදළ සේක. එහි හේතු ආරමමණ අධිපති අනන්තර සමන්තර සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤමූලක නිසායඅට්ඨකාදි වසයෙන් වාරසොළොසක් ඇත්තේ ය. එයින් නිසාය අට්ඨකවාරය පළමුකොට වදළ සේක. ඒවායේ ද වෙනසක් නැත. අට්ඨකවාරය නිමි.

අට්ඨකවාරයට අනතුරු ව නවකවාරය වදළ සේක. එහි හේතු ආරමමණ අධිපති අනන්තර සමන්තර සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසාය

මූලක උපනිස්සය නවකාදි වශයෙන් වාර පසළොස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් උපනිස්සය නවකය පළමු කොට වදළ සේක. නවකයන්හි සත්තකයන්ට වඩා වෙනසක් නැත. නවක වාරය නිමි.

නවකවාරයට අනතුරු ව දසකවාරය වදළ සේක. එහි ද හේතු ආරම්භණ අධිපති අනන්තර සමන්තර සහජාත අක්කමක්ක නිස්සය උපනිස්සය මූලක පුරේජාත දසකාදි වසයෙන් වාර තුදසක් ඇත්තේ ය. එයින් පුරේජාත දසකය පළමු කොට වදළ සේක. දසකයන් ගේ ද වෙනසක් නැත්තේ ය. දසකවාරය නිමි.

දසකවාරයට අනතුරුව ඒකාදසක වාරය වදළ සේක. එහි ද හේතු ආරම්භණය -පෙ- පුරේජාත මූලක ආසේවන ඒකාදසකවාරාදි වශයෙන් වාර තෙළෙස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් ආසේවන ඒකාදසක වාරය පළමු කොට වදළ සේක. දුකය ශුඛ කරනු. දශය බැහැර කිරීමක් නැත. පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපති ධම් වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහා කුශල මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජවන ඵල නාමස්කන්ධයෝ ආසේවනය බැහැර කෙරෙති. 'තිණි' පච්චනිය නො ලැබේ. පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන, අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා, ද්විතියාදිජවනයෝ ය, මහදානකුශල මහදානක්‍රියා ලෝකෝත්තර මාගී විතතජරුපයෝ ය යන නාමස්කන්ධයෝ, අනුලෝමයෙහි 'තිණි'

කමම ඒකාදසකයෙහි දුක සුඛිය කරනු. දශය බැහැර නො කෙරේ. පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි සාධිපති කුශලාකුශලක්‍රියා චේතනාවෝ කම්ය බැහැර කෙරෙති. 'තිණි' පච්චනිය නො ලැබේ. පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම් හා කුශලාකුශල ක්‍රියා චේතනා ද වර්ජිත දෙපනස් සාධිපතිජවන නාමස්කන්ධයෝ, අනුලෝමයෙහි 'තිණි'

විපාකඒකාදසකයෙහි දුක සුඛිය කරනු. දශය බැහැර නො කෙරේ. පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත සාධිපති කුශලාකුශල ක්‍රියා නාමස්කන්ධයෝ විපාකය බැහැර කෙරෙති. 'තිණි' පච්චනිය නොලැබේ. පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත ඵල නාමස්කන්ධයෝ, අනුලෝමයෙහි 'ඵකං'

ආහාර ඒකාදසකයෙහි දුක සුඛිය කරනු. දශය බැහැර නො කෙරේ. ආහාරය බැහැර නොකෙරේ. පච්චනිය නො ලැබේ. පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත දෙපනස් සාධිපතිජවන නාමස්කන්ධයෝ,

අනුලෝමයෙහි 'තිණි' ඉන්ද්‍රිය ඒකාදසකාදිය ආහාර ඒකාදසකය මෙනි. අනුලෝමය පමණක් ලැබේ. එකා දසකවාරය නිමි.

ඒකාදසකවාරයට අනතුරු ව ද්වාදසකවාරය වදළ සේක. එහි ද කමමද්වාදසකාදිවසයෙන් වාර එකොළොසක් ඇත්තේ ය. එයින් කමමද්වාදසකය පළමු කොට වදළ සේක. එහි ආසේවනකමමදුකය ශුඛ කරනු. එකොළොස බැහැර නො කෙරේ. පඤ්චවෝකාරහුමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයන්හි හා මහදගනකුශල මහදගනක්‍රියා ලෝකෝත්තරකුශලයන්හිද ඇති චේතනාවෝ කමමය බැහැර කෙරෙති. පච්චතිය නො ලැබේ. පඤ්චවෝකාරහුමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම් හා චේතනා ද වර්ජිත වූ ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය මහදගන කුශලක්‍රියා ලෝකෝත්තරකුශලයෝ ය යන නාමසංකර්මයෝ අනුලෝමයෙහි 'තිණි' (හේතු -පෙ- ආසේවන මූලක විපාකවාරය නො ලැබේ.)

ආහාරද්වාදශකයෙහි දුක්ඛසුඛය කරනු. එකොළොස බැහැර නො කෙරේ. ආහාරය ද බැහැර නො කෙරේ. පච්චතිය ද නැත. පඤ්චවෝකාරහුමියෙහි අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහදගන කුශල මහදගනක්‍රියා ලෝකෝත්තරකුශලයෝ ය යන නාමසංකර්මයෝ, අනුලෝමයෙහි 'තිණි' ඉන්ද්‍රියද්වාදසකාදියෙහි චේතසක් නැත්තේ ය. ද්වාදසකවාරය නිමි.

ද්වාදසකවාරයට අනතුරු ව තේරසකවාරය වදළ සේක. එහි ද හේතු -පෙ- කමමමූලක අහාර තේරසකාදි වසයෙන් වාර දශයක් ඇත්තේ ය. එයින් ආහාරතේරසකය පළමු කොට වදළ සේක. එහි දුක්ඛසුඛය කරනු. දෙළොස බැහැර නො කෙරේ. අහාරය ද බැහැර නො කෙරේ. පච්චතියය ද නො ලැබේ. පඤ්චවෝකාරහුමියෙහි අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපති ධම් හා චේතනා ද වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහදගනකුශල මහදගනක්‍රියා ලෝකෝත්තරකුශලයෝ ය යන නාමසංකර්මයෝ, අනුලෝමයෙහි "තිණි" ඉන්ද්‍රිය තේරසකාදියෙහි චේතසක් නැත්තේ ය.

තේරසකවාරය නිමි.

තේරසකවාරයට අනතුරු ව වූද්දසක වාරය වදළ සේක. එහි ද හේතු -පෙ- ආහාර මූලක ඉන්ද්‍රිය වූද්දසකාදි වසයෙන් වාර නවයක්

ඇත්තේ ය. එයින් ඉන්ද්‍රියවුද්දසකය පළමු කොට වදළ සේක. එහි දුකසුඨිය කරනු. තෙළෙස බැහැර නො කෙරේ. ඉන්ද්‍රිය ය ද බැහැර නො කෙරේ. පටිච්චනීයය ද නැත්තේ ය. පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ලැබෙන අවසථාවෙහි අධිපතිධම් හා චේතනා ද වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවන මහදගතකුශල මහදගතක්‍රියා ලෝකෝත්තර කුශල නාමසකන්ධයෝ, අනුලෝම යෙහි "තිණි" ක්‍රියාවුද්දසකාදියෙහි ද වෙනසක් නැත්තේ ය. වුද්දසකවාරය නිමි.

වුද්දසකවාරයට අනතුරු ව පනතරසකවාරය වදළ සේක. එහි ද හේතු -පෙ- ඉන්ද්‍රියමූලක ක්‍රියාන පනතරසකාදි වසයෙන් වාර අටක් ඇත්තේ ය. පනතරසකවාරයෙහි ද විශේෂයක් නැත්තේ ය. පනතරසකවාරය නිමි.

පනතරසකවාරයට අනතුරු ව සොළොසක වාරය වදළ සේක. එහි ද හේතු -පෙ- ක්‍රියාන මූලක මගන සෝළසකාදි වසයෙන් වාර සතක් ඇත්තේ ය. වුද්දසකය අනුව විහාර කරන. සෝළසකවාරය නිමි.

සෝළසක වාරයට අනතුරු ව සතතරසකවාරය වදළ සේක. එහි හේතු -පෙ- මගන මූලක සම්පයුත්තසතතරසකාදි වශයෙන් වාර සයක් ඇත්තේ ය. සතතරසක වාරයෙහි ද විශේෂයක් නැත්තේ ය. සතතරසකය නිමි.

සතතරසක වාරයට අනතුරු ව අට්ඨාරස වාරය වදළ සේක. එහි හේතු -පෙ- සම්පයුත්ත මූලක විපපයුත්ත අට්ඨාරසකාදි වසයෙන් වාර පසක් ඇත්තේ ය. එහි ද විශේෂයක් නැත්තේ ය. අට්ඨාරසය නිමි.

අට්ඨාරසකවාරයට අනතුරු ව එකුතවීසක වාරය වදළ සේක. එහි හේතු -පෙ- විපපයුත්ත මූලක අත්ථි ඒකුතවීසකාදි වශයෙන් වාර සතක් ඇත්තේ ය. විශේෂයක් නැත්තේ ය. එකුතවීසකය නිමි.

ඒකුතවීසකයට අනතුරු ව වීසක වාරය වදළ සේක. එහි හේතු -පෙ- අත්ථි මූලක තත්ථිවීසකාදි වසයෙන් වාර තුනක් ඇත්තේ ය. එහි ද විශේෂයක් නැත. ඒකවීසකයෙහි ද හේතු -පෙ- තත්ථි මූලක විගත ඒකවීසකාදි වසයෙන් වාර දෙකක් ඇත්තේ ය. එහි ද වෙනසක් නැත. වීසකඒකවීසකවාරයෝ නිමියහ.

ඒකවීසකයට අනතුරු ව බාවීසකය වදළ සේක. එය අවිගත බාවීසක වශයෙන් එක් වාරයෙකි. එක්වීසක බැහැර කිරීමක් තැන.

අවිගතය බැහැර කිරීමක් ද නැත. පටිඨනියය ද නැත. පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ලැබෙන අවසථාවෙහි අධිපතිධම් හා කුශලාකුශල ක්‍රියා වෙනතා ද වර්ජිත ලෝහමුල ද්වේෂමුල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතීයාදි ජවන මහද්ගනකුශල මහද්ගන ක්‍රියා ලෝකෝත්තර කුශල නාමස්කන්ධයෝ, අනුලෝමයෙහි "තිණි" මේ ආසේවන ප්‍රත්‍යය හා විපාක ප්‍රත්‍යයෙහි අනුලෝමය නො ලැබෙන බැවින් විපාක ප්‍රත්‍යය නො ගන්නා ලද පාලි ක්‍රමය ය.

විපාකප්‍රත්‍යය ගන්නා පාලි ක්‍රමයෙන් මෙසේ ය. හේතු -පෙ- පුරේජාන කමම විපාක මූලක ආහාරසන්තරසකාදි වසයෙන් වාර එකොළොස්කන් ඇත්තේ ය. එයින් ආහාර තේරසකය පළමු කොට වදළ සේක. එහි දුක සුඛය කරන. දෙළොස් බැහැර කිරීමක් නැත. ආහාරය බැහැර කිරීමක් ද නැත. පටිඨනිය ය ද නැත. පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත ඵලනාමස්කන්ධයෝ, අනුලෝමයෙහි 'එකං' ඉන්ද්‍රිය තේරසකාදියෙහි වෙනසක් නැත.

හේතු -පෙ- විපාක ආහාරමූලක ඉන්ද්‍රියවුද්දසකාදියෙහි ද, කුඩාන පනතරසකාදියෙහි ද මග්ගසෝළසකාදියෙහි ද., සම්පයුත්ත සන්නරසකාදියෙහිද, විප්පයුත්ත අවිධරසකාදියෙහිද අත්ථි ඵකුත වියකාදියෙහි ද, නත්ථි වියකාදියෙහි ද විගත ඵකවියකාදියෙහිද අවිගත බාවියකාදියෙහිද වෙනසක් නැත්තේ ය. සියල්ලෙහි ම ලැබෙන්නේ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත ඵල-නාමස්කන්ධයන් ම ය.

හේතුකාදිය නිමි.

හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ දුකාදිවාරයට අනතුරු ව ආරම්භක ප්‍රත්‍යයාගේ දුකාදිවාරය වදළ සේක. එ ද දුක නික වතුකක -පෙ- බාවියකවාර වසයෙන් දෙවිසි වැදෑරුම් වේ. එයින් දුකවාරය පළමු කොට වදළ සේක. එ ද ආරම්භකමූලක හේතුදුකා දි වශයෙන් දෙවිසි වැදෑරුම් වේ. එයින් ආරම්භකමූලක හේතුදුකය පළමු කොට වදළ සේක. අවිගත දුකය දක්වා ප්‍රත්‍යයන් බැහැර කරමින් විස්තර කරනු.

දුකවාරයට අනතුරු ව නිකවාරය වදළ සේක. එහි ආරම්භකහේතු මූලක අධිපති නිකදි වශයෙන් වාර එක් විස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් අධිපති නික ය පළමු කොට වදළ සේක. අවිගත නිකය දක්වා විහාර කරනු. හේතුදුකාදිය අනුව බාවියකය දක්වා විහාර කරනු.

ආරම්භකදුකාදිය නිමි.

ආරම්භකාදියට අනතුරු ව අධිපතිදුකාදිය වදරන ලදී. එහි ද දුක නික වතුකක -පෙ- බාවිසතික වසයෙන් වාර දෙවිස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් දුකය පළමු කොට වදල සේක. එහි ද අධිපතිමූලක හේතුදුකාදි වශයෙන් වාර දෙවිස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් අධිපතිමූලක හේතුදුකය පළමු කොට වදල සේක. අවිගත දුකය දක්වා විහාර කරනු. නික වතුකක -පෙ- බාවිසතිකයන් හි ද විශේෂයක් නැත්තේය. වෙනස අධිපතිය මූලිකර ගැනීම පමණ ය. අනන්තරදුකාදියෙහි හා සමන්තර දුකාදියෙහි ද විශේෂයක් නැත්තේ ය.

සමන්තරදුකාදියට අනතුරු ව සහජාතදුකාදිය වදල සේක. එහි ද දුකාදි වසයෙන් වාර දෙවිස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් දුක වාරය පළමු කොට වදල සේක. එහි ද සහජාතමූලක හේතු දුකාදි වසයෙන් වාර දෙවිස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් සහජාතමූලක හේතුදුකය පළමු කොට වදල සේක. ප්‍රත්‍යයන් බැහැර කරමින් අවිගතදුකය දක්වා විහාර කරනු.

දුකවාරයට අනතුරු ව නිකවාරය වදල සේක. එහි ද සහජාත හේතුමූලක ආරම්භනිකාදි වසයෙන් වාර එකවිස්සක් ඇත්තේය. එයින් සහජාතහේතුමූලක ආරම්භනිකය පළමු කොට වදල සේක. ආරම්භ හේතුදුකය ශුඛ කරනු. සහජාතහේතු දෙක බැහැර නො කෙරේ. සහේතුකචිත්තජ සහේතුක ප්‍රතිසංකීර්ණරූපයෝ ආරම්භය බැහැර කෙරෙහි. 'එකං' පට්ඨනීය නො ලැබේ. මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සකල සහේතුක ප්‍රචක්‍ෂිප්‍රතිසංකීර්ණ නාමසංකීර්ණයෝ, අනුලෝමයෙහි 'නිශ්චි' ඉතිරි නිකයන් හේතු දුකාදිය අනුව අභිධෙය සලකා විහාර කරනු.

සහජාතදුකාදියට අනතුරුව අසංකෘතසංකෘතදුකාදිය වදල සේක. දුකයෝ ඉහත විහාර කරන ලදහ. අසංකෘතසංකෘතහේතු මූලක අධිපති නිකයෙහි දෙක බැහැර නො කෙරේ. අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසාරාවේහි අධිපති ධර්මයෝ ය, නො ලැබෙන අවසාරාවේහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුශල මහාකුශල මහාක්‍රියා සහේතුක ලොකිකවිපාක ප්‍රචක්‍ෂි ප්‍රතිසංකීර්ණ නාමසංකීර්ණයෝ ය, සහේතුකප්‍රතිසංකීර්ණ නාමසංකීර්ණයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදයවස්තුව ය, ඔවුන්ගෙන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සහේතුකචිත්තජ සහේතුකප්‍රතිසංකීර්ණ මහාභූතයෝ ය යන මොවුහු අධිපතිය බැහැර කෙරෙහි. 'නිශ්චි' නාමසංකීර්ණයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන ආහේතුක චිත්තජ රූපයෝ ය, හෘදයවස්තුවෙන් අන්‍ය වූ අහේතුක ප්‍රතිසංකීර්ණ රූපයෝ ය, මහාභූතයන්ගෙන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන

අහේතුක චිත්තජ අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥසත්තවිකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප උපාදය රූපයෝ ය යන මොවුහු, පච්චනියයෙහි 'එකං' අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම්ම වර්ජිත සාධිපති ජවන නාමසෘක්කයෝ ය, ඔවුනොවුන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සාධිපති චිත්තජ මහාභූතයෝ ය යන මොවුහු අනුලෝමයෙහි 'තිණි' මේ ක්‍රමය අනු ව සෙස්ස විසාර කරනු.

තිස්සය දුකාදිය ද සහජාත දුකාදිය මෙනි. උපනිස්සය දුකාදිය ආරම්භ දුකාදිය මෙනි. පුරේජාතදුකාදියෙහි පුරේජාතමූලක හේතු දුකාදිය ඉහත විසාර විය. පුරේජාත හේතුමූලක අධිපති නිකයෙහි දුක සුඛය කරනු. දෙක බැහැර කිරීමක් නැත. පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපති ධම්මයෝ ය, නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුශල මහාකුශල මහා ක්‍රියාවෝ ය, අරූපවිපාක වර්ජිත ලොකික විපාකයෝ ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසෘක්කයෝ අධිපතිය බැහැර කෙරෙහි. "පුරේජාත පච්චයා හෙතුපච්චයා න අධිපතියා තිණි" අරූපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හා මනෝද්වාරාවඡ්ඡනය ය, අහේතුකප්‍රතිසන්ධිනාමසෘක්ක සහර ය, අහේතුකචිත්තජරූපයෝ ය, අහේතුකප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයෝ ය -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු, පච්චනියයෙහි 'එකං' පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම්මවර්ජිත දෙපනස් සාධිපති ජවන නාමසෘක්කයෝ, අනුලෝමයෙහි 'තිණි'

පුරේජාත හේතුමූලක ආසේවනනිකයෙහි දුකය ශුඛ කරනු. අරූපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මෝහමූල ද්විතියාදි ජවනයන්හි මෝහය දෙක බැහැර කෙරේ. 'එකං' පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි මෝහමූලයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුශල මහාකුශල මහාක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය අරූපවිපාක වර්ජිත සහේතුක විපාකයෝ ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසෘක්කයෝ ආසේවනය බැහැර කෙරෙහි. 'තිණි' අරූපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි මෝහමූල ප්‍රථමජවනයන්ගේ මෝහය ය, මනෝද්වාරාවඡ්ඡනය ය, අහේතුකප්‍රතිසන්ධිනාමසෘක්කයෝ ය, අහේතුකචිත්තජරූපයෝ ය, -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු, පච්චනියයෙහි "ද්වෙ" පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුශල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහදගතක්‍රියා ය, ලෝකෝත්තර කුශලයෝ ය යන නාමසෘක්කයෝ, අනුලෝමයෙහි 'තිණි' වතුකකාදිය ද මේ ක්‍රමය අනුව විසාර කරනු.

ආසේවන දුක්ඛාදියෙහි ආසේවනමූලක හේතුදුක්ඛාදිය කියන ලද නය අනුව විසාර කරනු. ආසේවන හේතුමූලක ආරම්භණිකය සුගම ය. අධිපති තිකයෙහි දුක්ඛ ශුඛය කරනු. දෙක බැහැර කිරීමක් නැත. අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදිජවනයෝ ය, නියමයෙන් අධිපති ලැබෙන මහදග්ගකුශල ක්‍රියාවෝ ය මාගීසිත් සතර ය යන මොවුන් ගේ අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන කල්හි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුශල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය යන මොවුහු අධිපතිය බැහැර කෙරෙහි. 'තිණි'

මෝහමූල ප්‍රථමජවනයෙහි මෝහය ය, හසිතෝත්පාද ප්‍රථම ජවනය ය, හසිතෝත්පාද වර්ජිත අහේතුක ප්‍රචක්‍රතිප්‍රතිසංඛි නාමසංකර්මයෝ ය, අහේතුක චිත්තජරූපයෝ ය, -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු පටිච්චනියෙහි 'ද්වේ' අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපති ධර්ම වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහදග්ගකුශල මහදග්ගක්‍රියා ලෝකෝත්තරකුශලයෝ ය යන නාමසංකර්මයෝ අනුලෝමයෙහි 'තිණි' මේ ක්‍රමය අනුව නිකචතුක්කයන් විසාර කරනු.

ආසේවන හේතු ආරම්භණ අධිපතිමූලක පුරේජාන පඤ්චකයෙහි දුක්ඛ ශුඛ කරනු. සතර බැහැර කිරීමක් නැත. අරූපභූමියෙහි අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපති ධර්ම වර්ජිත ලෝහමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදිජවනයෝ ය, සෑම කල්හි අධිපති ලැබෙන අරූපකුශල ක්‍රියාය, උපරිම මාගීයෝ ය යන නාමසංකර්මයෝ පුරේජානය බැහැර කෙරෙහි. 'තිණි' අහේතුකචිත්තජ -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ, පටිච්චනියෙහි 'ඵකං' පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපති වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහදග්ගකුශලක්‍රියා ය ලෝකෝත්තර කුශලයෝ ය යන නාමසංකර්මයෝ අනුලෝමයෙහි 'තිණි' මේ නයය අනුව ආසේවනය අවසානය තෙක් විසාර කරනු. 'ආසේවනමූලකෙ විපාකං තස්මි. ආසේවනමූලකයෙහි විපාක ප්‍රත්‍යය නැත. විපාකය හැර ඉතිරිප්‍රත්‍යයන් ම ආසේවන මූලකයෙහි යොදනු. කම්මදුක්ඛාදිය කුශලාකුශල චේතනා හරිමින් 'විස්තර කරනු. විපාකදුක්ඛාදියෙහි විපාකමූලක හේතුදුක්ඛාදිය යට කියැවිණි.

විපාකහේතුමූලක අධිපති තිකයෙහි දුක්ඛ සුඛය කරනු. විපාකහේතු දෙක බැහැර නො කෙරේ. ඵලසතරෙහි අධිපති ධර්මයෝ ය, සහේතුක ලෝකික විපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසංඛි නාමසංකර්මයෝ ය, සහේතුක ලෝකික

විපාක විත්තජරූපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්භජරූපයෝ ය යන මොවුහු අධිපතිය බැහැර කෙරෙති. 'එකං' මෝහමූල දෙකිහි මෝහය ය අහේතුකත්‍රියා නාමස්කන්ධයෝ ය, අහේතුකත්‍රියා විත්තජ රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්භජරූපයෝ ය යන මොවුහු, පච්චතීයයෙහි 'ද්වෙ' අධිපතිධම් වර්ජිත ඵලනාමස්කන්ධයෝ ය, ඵලවිත්තජරූපයෝ ය යන මොවුහු අනුලෝමයෙහි 'එකං' ආරම්භණාදි ප්‍රත්‍යයන් ඇතුළු වන තනිහි අධිපතිධම් වර්ජිත ඵලනාමස්කන්ධයෝ ම ලැබෙත්. සුරේජාතය ඇතුළුවන තනිහි පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත ඵලනාමස්කන්ධයෝ ලැබෙත්. 'විපාක මූලකෙ ආසෙවනං නස්මි. විපාකමූලකය ආසෙවනය හැර විසාර කරනු. ඉතිරි සියල්ල උකතානුසාරයෙන් විසාර කරනු.

අනුලෝම වාරය නිමි.

පටිච්චවාරයේ

පච්චය පච්චතීය විභවගවාර පාලිය.

(1. න හෙතු)

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න හෙතු පච්චයා, විචිකිච්ජාසහගතෙ උධව්වසහගතෙ ඛජෙධි පටිච්ච විචිකිච්ජාසහගතො උධව්වසහගතො මොහො.

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න හෙතු පච්චයා, අහෙතුකං විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛජං පටිච්ච තයො ඛජං, විත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං, තයො ඛජෙධි පටිච්ච එකො ඛජෙධි විත්තසමුට්ඨානඤච රූපං, ද්වෙ ඛජෙධි පටිච්ච ද්වෙ ඛජං විත්තසමුට්ඨානඤච රූපං, අහේතුකපටිසැධිකඛජෙ විපාකාබ්‍යාකතං එකං ඛජං පටිච්ච තයො ඛජං කට්ඨනාච රූපං, තයො ඛජෙධි පටිච්ච එකො ඛජෙධි කට්ඨනා ච රූපං ද්වෙ ඛජෙධි පටිච්ච ද්වෙ ඛජං කට්ඨනා ච රූපං, ඛජෙධි පටිච්ච වත්ථු, වත්ථුං පටිච්ච ඛජං. එකං මහාභුතං පටිච්ච තයො මහාභුතා තයො මහාභුතෙ පටිච්ච එකං මහාභුතං, ද්වෙ මහාභුතෙ පටිච්ච ද්වෙ මහාභුතා, මහාභුතෙ පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං, කට්ඨනා රූපං, උපාදය රූපං, බාහිරං ආහාර සමුට්ඨානං උතුසමුට්ඨානං අසසැද්දසන්නානං එකං මහාභුතං පටිච්ච තයො මහාභුතා තයො මහාභුතෙ පටිච්ච එකං මහාභුතං, ද්වෙ මහාභුතෙ පටිච්ච ද්වෙ මහාභුතා, මහාභුතෙ පටිච්ච කට්ඨනාරූපං උපාදයරූපං.

(2. න ආරම්භ.)

කුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න ආරම්භ පච්චයා, කුසලෙ ඛජෙධි පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං.

අසකුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න ආරම්භ පච්චයා, අකුසලෙ ඛජෙධි පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං.

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න ආරම්භපච්චයා, විපාකාබ්‍යාකතෙ කිරියාබ්‍යාකතෙ ඛජෙධි පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං, පටිසැධිකඛජෙ විපාකාබ්‍යාකතෙ ඛජෙධි පටිච්ච කට්ඨනා රූපං, ඛජෙධි පටිච්ච වත්ථු. එකං මහාභුතං, පටිච්ච තයෝ මහාභුතා, තයො මහාභුතෙ පටිච්ච එකං මහාභුතං, ද්වෙ මහාභුතෙ පටිච්ච ද්වෙ මහාභුතා, මහාභුතෙ පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං, කට්ඨනාරූපං උපාදය රූපං, බාහිරං ආහාරසමුට්ඨානං උතුසමුට්ඨානං අසසැද්ද-

සන්නානං එකං මහාභූතං පටිච්ච නයො මහාභූතා, නයො මහාභූතෙ පටිච්ච එකං මහාභූතං, ද්වේ මහාභූතෙ පටිච්ච ද්වේ මහාභූතා, මහාභූතෙ පටිච්ච කට්ඨකා රූපං උපාදයරූපං.

කුසල ඤාති අබ්‍යාකතඤාති ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න ආරම්භණ පච්චයා, කුසලෙ ඛණ්ඩෙ ච මහාභූතෙ ච පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං.

අකුසලඤාති අබ්‍යාකතඤාති ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න ආරම්භණ පච්චයා, අකුසලෙ ඛණ්ඩෙ ච මහාභූතෙ ච පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං.

(3. න අධිපති)

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න අධිපති පච්චයා, කුසලං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච නයො ඛණ්ඩා, නයො ඛණ්ඩෙ පටිච්ච එකො ඛණ්ඩො, ද්වේ ඛණ්ඩෙ පටිච්ච ද්වේ ඛණ්ඩා.

කුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න අධිපති පච්චයා, කුසලෙ ඛණ්ඩෙ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං.

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජති න අධිපති පච්චයා, කුසලං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච නයො ඛණ්ඩා චිත්තසමුට්ඨානඤාති රූපං, නයො ඛණ්ඩෙ පටිච්ච එකො ඛණ්ඩො චිත්තසමුට්ඨානඤාති රූපං, ද්වේ ඛණ්ඩෙ පටිච්ච ද්වේ ඛණ්ඩා චිත්තසමුට්ඨානඤාති රූපං.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න අධිපති පච්චයා, අකුසලං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච නයො ඛණ්ඩා, නයො ඛණ්ඩෙ පටිච්ච එකො ඛණ්ඩො, ද්වේ ඛණ්ඩෙ පටිච්ච ද්වේ ඛණ්ඩා.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න අධිපති පච්චයා, අකුසලෙ ඛණ්ඩෙ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජති න අධිපති පච්චයා, අකුසලං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච නයො ඛණ්ඩා චිත්තසමුට්ඨානඤාති රූපං, නයො ඛණ්ඩෙ පටිච්ච එකො ඛණ්ඩො චිත්තසමුට්ඨානඤාති රූපං, ද්වේ ඛණ්ඩෙ පටිච්ච ද්වේ ඛණ්ඩා චිත්තසමුට්ඨානඤාති රූපං.

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න අධිපති පච්චයා, විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච නයො ඛණ්ඩා චිත්තසමුට්ඨානඤාති රූපං, නයො ඛණ්ඩෙ පටිච්ච එකො ඛණ්ඩො චිත්ත-

සමුට්ඨාන ඤාපි රූපං, ද්වේ ඛණ්ඩ පටිච්ච ද්වේ ඛණ්ඩා විත්තසමුට්ඨාන ඤාපි රූපං, පටිසන්ධිකංඡේ. විපාකාබ්‍යාකතං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච නයො ඛණ්ඩා කට්ඨනා ච රූපං, නයො ඛණ්ඩ පටිච්ච එකො ඛණ්ඩා කට්ඨනා ච රූපං, ද්වේ ඛණ්ඩ පටිච්ච ද්වේ ඛණ්ඩා කට්ඨනා ච රූපං ඛණ්ඩ පටිච්ච චක්ඛු, චක්ඛුං පටිච්ච ඛණ්ඩා. එකං මහාභූතං පටිච්ච නයො මහාභූතා, නයො මහාභූතෙ පටිච්ච එකං මහාභූතං, ද්වේ මහාභූතෙ පටිච්ච ද්වේ මහාභූතා, මහා භූතෙ පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං කට්ඨනා රූපං උපාදය රූපං බාහිරං ආහාරසමුට්ඨානං උකුසමුට්ඨානං අසක්කස්සත්තානං එකං මහාභූතං පටිච්ච නයො මහාභූතා, නයො මහාභූතෙ පටිච්ච එකං මහාභූතං, ද්වේ මහාභූතෙ පටිච්ච ද්වේ මහාභූතා මහාභූතෙ පටිච්ච කට්ඨනාරූපං උපාදය රූපං.

කුසලඤා අබ්‍යාකතඤා ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න අධිපතිපට්ඨයා, කුසලෙ ඛණ්ඩ ච මහාභූතෙ ච පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං.

අකුසලඤා අබ්‍යාකතඤා ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න අධිපති පට්ඨයා, අකුසලෙ ඛණ්ඩ ච මහාභූතෙ ච පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං.

(4. 5. න අනන්තර න සමනන්තර)

කුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න අනන්තර පට්ඨයා, න සමනන්තර පට්ඨයා, කුසලෙ ඛණ්ඩ පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං. න අනන්තරපට්ඨයංපි න සමනන්තර පට්ඨයංපි න ආරම්භේ පට්ඨයා සද්ධිං.

(6. න අක්කමක්ක)

කුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න අක්කමක්ක පට්ඨයා, කුසලෙ ඛණ්ඩ පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං. අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න අක්කමක්ක පට්ඨයා, අකුසලෙ ඛණ්ඩ පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං. අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න අක්කමක්ක පට්ඨයා, විපාකාබ්‍යාකතෙ කිරියාබ්‍යාකතෙ ඛණ්ඩ පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං. පටිසන්ධිකංඡේ විපාකාබ්‍යාකතෙ ඛණ්ඩ පටිච්ච කට්ඨනාරූපං. මහාභූතෙ පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං කට්ඨනාරූපං උපාදය රූපං. බාහිරෙ මහාභූතෙ පටිච්ච උපාදයරූපං, ආහාරසමුට්ඨානෙ මහාභූතෙ පටිච්ච උපාදයරූපං, උකුසමුට්ඨානෙ මහාභූතෙ පටිච්ච උපාදය රූපං අසක්කස්සත්තානං මහාභූතෙ පටිච්ච කට්ඨනා රූපං උපාදය රූපං, කුසලංඤා අබ්‍යාකතඤා ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො

උපපජ්ජති න අක්කමක්කපච්චයා කුසලෙබ්බෙති ච මහාභුතෙ ච පටිච්ච විත්ත සමුට්ඨානං රූපං. අකුසලකුටි අබ්‍යාකතකුටි ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උපපජ්ජති න අක්කමක්කපච්චයා අකුසලෙ බ්බෙති ච මහාභුතෙ ච පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං.

(7. න උපනිස්සය)

කුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උපපජ්ජති න උපනිස්සය පච්චයා, කුසලෙ බ්බෙති පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං. න උපනිස්සය පච්චයං න ආරමෙණ පච්චයා සද්ධිං.

(8. න පුරේජාන)

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උපපජ්ජති න පුරේජාන පච්චයා, අරූපෙ කුසලං එකං බ්බං පටිච්ච තයො බ්බං, තයො බ්බෙති පටිච්ච එකො බ්බෙති, ද්වෙ බ්බෙති පටිච්ච ද්වෙ බ්බං.

කුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උපපජ්ජති න පුරේජාන පච්චයා, කුසලෙ බ්බෙති පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උපපජ්ජති න පුරේජාන පච්චයා, අරූපෙ අකුසලං එකං බ්බං පටිච්ච තයො බ්බං, තයො බ්බෙති පටිච්ච එකො බ්බෙති, ද්වෙ බ්බෙති පටිච්ච ද්වෙ බ්බං,

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උපපජ්ජති න පුරේජාන පච්චයා, අකුසලෙ බ්බෙති පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං.

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උපපජ්ජති න පුරේජානපච්චයා, අරූපෙ විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං බ්බං පටිච්ච තයො බ්බං, තයො බ්බෙති පටිච්ච එකො බ්බෙති, ද්වෙ බ්බෙති පටිච්ච ද්වෙ බ්බං, විපාකාබ්‍යාකතෙ කිරියාබ්‍යාකතෙ බ්බෙති පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං. පටිසන්ධිකබ්බෙණ විපාකාබ්‍යාකතෙ එකං බ්බං පටිච්ච තයො බ්බං කච්ඡනා ච රූපං, තයො බ්බෙති පටිච්ච එකො බ්බෙති කච්ඡනා ච රූපං, ද්වෙ බ්බෙති පටිච්ච ද්වෙ බ්බං කච්ඡනා ච රූපං, බ්බෙති පටිච්ච චක්ඛු, චක්ඛු පටිච්ච බ්බං, එකං මහාභුතං පටිච්ච තයො මහාභුතා, තයො මහාභුතෙ පටිච්ච එකං මහාභුතං, ද්වෙ මහාභුතෙ පටිච්ච ද්වෙ මහාභුතා, මහාභුතෙ පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං කච්ඡනා රූපං උපාදය රූපං බාහිරං ආහාරසමුට්ඨානං උකුසමුට්ඨානං අසක්ඛං සත්තානං එකං මහාභුතං පටිච්ච තයො මහාභුතා, තයො මහාභුතෙ පටිච්ච එකං මහාභුතං, ද්වෙ මහාභුතෙ පටිච්ච ද්වෙ මහාභුතා, මහාභුතෙ පටිච්ච කච්ඡනාරූපං උපාදය රූපං.

කුසලඤ්ඤා අබ්‍යාකතඤ්ඤා ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න පුරෝජාතපට්ඨයා, කුසලෙ ඛණ්ඩෙ ච මහාභූතෙ ච පටිච්ච චිත්තසම්මුච්ඡාතං රූපං.

අකුසලඤ්ඤා අබ්‍යාකතඤ්ඤා ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න පුරෝජාතපට්ඨයා, අකුසලෙ ඛණ්ඩෙ ච මහාභූතෙ ච පටිච්ච චිත්තසම්මුච්ඡාතං රූපං.

(9. න පච්ඡාජාත, 10. න ආසෙවන)

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න පච්ඡාජාත පට්ඨයා, කුසලං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච -පෙ- කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න ආසෙවන පට්ඨයා. කුසලං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච න පච්ඡාජාත පට්ඨයමිපි න ආසෙවනපට්ඨයංපි න අධිපතිපට්ඨය යදිසං.

(11. න කමම)

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න කමමපට්ඨයා, කුසලෙ ඛණ්ඩෙ පටිච්ච කුසලො චේතනා.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න කමම පට්ඨයා, අකුසලෙ ඛණ්ඩෙ පටිච්ච අකුසලො චේතනා.

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න කමම පට්ඨයා, කිරියාබ්‍යාකතෙ ඛණ්ඩෙ පටිච්ච කිරියාබ්‍යාකතාවේතනා. බාහිරං ආහාරසම්මුච්ඡාතං උතුසම්මුච්ඡාතං එකං මහාභූතං පටිච්ච තයො මහාභූතා, තයො මහාභූතෙ පටිච්ච එකං මහාභූතං, ද්වේ මහාභූතෙ පටිච්ච ද්වේ මහාභූතා, මහාභූතෙ පටිච්ච උපාදය රූපං.

(12. න විපාක)

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න විපාක පට්ඨයා, කුසලං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච, තිණි.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න විපාක පට්ඨයා, තිණි.

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න විපාක පට්ඨයා, කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච තයො ඛණ්ඩා චිත්තසම්මුච්ඡාතඤ්ඤා රූපං, තයො ඛණ්ඩෙ පටිච්ච එකො ඛණ්ඩො චිත්තසම්මුච්ඡාතඤ්ඤා රූපං, ද්වේ ඛණ්ඩෙ පටිච්ච ද්වේ ඛණ්ඩා චිත්තසම්මුච්ඡාතඤ්ඤා රූපං, එකං මහාභූතං පටිච්ච තයො මහාභූතා -පෙ- මහාභූතෙ

පට්ඨව චිත්තසමුට්ඨානං රූපං උපාදය රූපං, බාහිරං ආහාරසමුට්ඨානං උතුසමුට්ඨානං අසක්කස්සන්නානං එකං මහාභූතං පට්ඨව තයො මහාභූතා -පෙ- මහාභූතෙ පට්ඨව කට්ඨනා රූපං උපාදයරූපං.

කුසලඤ්ඤා අබ්‍යාකතඤ්ඤා ධම්මං පට්ඨව අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න විපාක පච්චයා, කුසලෙ ඛණ්ඩෙ ච මහාභූතෙ ච පට්ඨව චිත්තසමුට්ඨානං රූපං.

අකුසලඤ්ඤා අබ්‍යාකතඤ්ඤා ධම්මං පට්ඨව අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න විපාකපච්චයා, අකුසලෙ ඛණ්ඩෙ ච මහාභූතෙ ච පට්ඨව චිත්තසමුට්ඨානං රූපං.

(13. න ආහාර)

අබ්‍යාකතං ධම්මං පට්ඨව අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න ආහාර පච්චයා, බාහිරං උතුසමුට්ඨානං අසක්කස්ස සන්නානං එකං මහාභූතං පට්ඨව තයො මහාභූතා -පෙ- මහාභූතෙ පට්ඨව කට්ඨනා රූපං උපාදය රූපං.

(14. න ඉන්ද්‍රිය)

අබ්‍යාකතං ධම්මං පට්ඨව අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න ඉන්ද්‍රිය පච්චයා, බාහිරං ආහාරසමුට්ඨානං උතුසමුට්ඨානං එකං මහාභූතං පට්ඨව තයො මහාභූතා -පෙ- මහාභූතෙ පට්ඨව උපාදයරූපං, අසක්කස්සන්නානං මහාභූතෙ පට්ඨව රූපජීවිතින්ද්‍රියං.

(15. න කුමාන)

අබ්‍යාකතං ධම්මං පට්ඨව අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න බාකුමාන පච්චයා, පඤ්චවික්කැණ්ණසහගතං එකං ඛණ්ඩං පට්ඨව තයො ඛණ්ඩා, තයො ඛණ්ඩෙ පට්ඨව එකො ඛණ්ඩො, ද්වෙ ඛණ්ඩෙ පට්ඨව ද්වෙ ඛණ්ඩා බාහිරං ආහාරසමුට්ඨානං උතුසමුට්ඨානං අසක්කස්සන්නානං එකං මහාභූතං පට්ඨව තයො මහාභූතා -පෙ- මහාභූතෙ පට්ඨව කට්ඨනා රූපං උපාදයරූපං.

(16. න මග්ග)

අබ්‍යාකතං ධම්මං පට්ඨව අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න මග්ග පච්චයා, අනෙතුකං විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛණ්ඩං පට්ඨව තයො ඛණ්ඩා චිත්තසමුට්ඨානඤ්ඤා රූපං, තයො ඛණ්ඩෙ පට්ඨව එකො

බැකො, චිත්තසමුප්පාදනඤ්ච රූපං ද්වේ බැකො පටිච්ච ද්වේ බැකො චිත්තසමුප්පාදනඤ්ච රූපං, අහෙතුක පටිසන්ධිකබ්බේ විපාකාබ්බාකනං එකං බැකං පටිච්ච නයො බැකො කට්ඨනා ව රූපං, නයො බැකො පටිච්ච එකො බැකො කට්ඨනා ව රූපං, ද්වේ බැකො පටිච්ච ද්වේ බැකො කට්ඨනා ව රූපං, බැකො පටිච්ච වත්ථු, වත්ථුං පටිච්ච බැකො. එකං මහාභූතං පටිච්ච නයො මහාභූතා, නයො මහාභූතෙ පටිච්ච එකං මහාභූතං, ද්වේ මහාභූතෙ පටිච්ච ද්වේ මහාභූතා මහාභූතෙ පටිච්ච චිත්තසමුප්පාදනං රූපං කට්ඨනා රූපං උපාදය රූපං, බාහිරං ආභාරසමුප්පාදනං උතුසමුප්පාදනං අසක්කප්පනානං එකං මහාභූතං පටිච්ච නයො මහාභූතා -පෙ- මහාභූතෙ පටිච්ච කට්ඨනාරූපං උපාදය රූපං.

(17. න සම්පයුත්ත)

කුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්බාකනො ධම්මො උප්පජ්ජති න සම්පයුත්ත පට්ඨයා, කුසලෙ බැකො පටිච්ච චිත්තසමුප්පාදනං රූපං. න ආරම්මණ පට්ඨය සද්දිසං.

(18. න විප්පයුත්ත)

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න විප්පයුත්ත පට්ඨයා, අරූපෙ අකුසලං එකං බැකං පටිච්ච නයො බැකො, නයො බැකො පටිච්ච එකො බැකො, ද්වේ බැකො පටිච්ච ද්වේ බැකො.

අකුසලි ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න විප්පයුත්ත පට්ඨයා, අරූපෙ අකුසලං එකං බැකං පටිච්ච නයො බැකො, නයො බැකො පටිච්ච එකො බැකො, ද්වේ බැකො පටිච්ච ද්වේ බැකො.

අබ්බාකනං ධම්මං පටිච්ච අබ්බාකනො ධම්මො උප්පජ්ජති න විප්පයුත්තපට්ඨයා, අරූපෙ විපාකාබ්බාකනං කිරියාබ්බාකනං එකං බැකං පටිච්ච නයො බැකො. නයො බැකො පටිච්ච එකො බැකො, ද්වේ බැකො පටිච්ච ද්වේ බැකො, බාහිරං ආභාරසමුප්පාදනං උතුසමුප්පාදනං අසක්කප්පනානං එකං මහාභූතං පටිච්ච නයො මහාභූතා -පෙ- මහාභූතෙ පටිච්ච කට්ඨනා රූපං උපාදය රූපං.

(19. නො නන්ථි 20.නො විගත)

කුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්බාකනො ධම්මො උප්පජ්ජති නො නන්ථි පට්ඨයා, නො විගත පට්ඨයා කුසලෙ බැකො පටිච්ච චිත්තසමුප්පාදනං රූපං න ආරම්මණපට්ඨය සද්දිසං.

පටිච්චානුකූලය

පටිච්චානුකූලය පටිච්චානුකූලය විභවය වාර සත්තය.

(1. න හෙතු)

අනුලෝමවාරයට අනතුරු ව පටිච්චානුකූලය වදන සේක. එය ද විභවයවාර සත්තවාර වශයෙන් දෙවැන්නෙහි වේ. එයින් විභවයවාරය පළමු කොට වදන සේක. එය ද නිකායපටිච්චානුකූලය වශයෙන් විසිවැන්නෙහි වේ. එයින් න හෙතුපටිච්චානුකූලය පළමු කොට වදන සේක. එහි ද අනුසාරයවාර අනුකූලයවාර වාර වශයෙන් දෙවැන්නෙහි ඇත්තේ ය. එයින් අනුසාර පදවාරය පළමු කොට වදන සේක. අනුසාර පදවාරය වාර වශයෙන් එය එක් වාරයකි. එය විචි අනුසාර වශයෙන් දෙවැන්නෙහි වේ. එයින් විචි පළමුකොට වදන සේක. කෙසේ ද? යත්, "අනුසාරං ධම්මං පටිච්ච අනුසාරො ධම්මො උපපජ්ජති න හෙතු පටිච්චානුකූලය" යනුවෙනි. විචියට අනතුරු ව අනුසාරය වදන සේක. කෙසේ ද? යත්, විචිකිත්තසාසනගතෙ උද්ධමනි සහගතෙ ඛණ්ඩෙ පටිච්ච විචිකිත්තසාසනගතො උද්ධමනගතො මොහො" යනුවෙනි.

පදාර්ථ:

අනුසාරං ධම්මං පටිච්ච, එක් ව ඉපදීමේ වශයෙන් අනුසාර ධම්මය නිසා: අනුසාරො ධම්මො, අනුසාර ධම්මය: න හෙතුපටිච්චානුකූලය, හෙතුප්‍රත්‍යයෙන් අත්‍යවශ්‍ය වූ ප්‍රත්‍යයෙන්: උපපජ්ජති, උපදී: විචිකිත්තසාසනගතෙ උද්ධමනගතෙ ඛණ්ඩෙ පටිච්ච: එක් ව ඉපදීමේ වශයෙන් විචිකිත්තසාසනගත මාධ්‍යය සහගත සාධකයන් නිසා: විචිකිත්තසාසනගතො, විචිකිත්තසාසනගත වූ ද: උද්ධමනගතො, මාධ්‍යයසහගත වූ ද: මොහො, මෝහය: හෙතුප්‍රත්‍යයෙන් අත්‍යවශ්‍ය ප්‍රත්‍යයෙන් උපදී.

අනුසාරාර්ථ:

එහි "අනුසාරො ධම්මො" යන කතීයපාඨයෙන් විචිකිත්තසා සහගත සිත් ය, මාධ්‍යයසහගත සිත් ය, වෛතසික කුසල ය යන අවයව වූ ද සමූහවූ ද නාමරූපයන් නිසා උපදනා වූ මෝහ ය ලැබේ.

"නහෙතුපටිච්චානුකූලය" යන හේතුපාඨයෙන් සුදුසු පරිදි ලැබෙන හේතු-ප්‍රත්‍යයෙන් අත්‍යවශ්‍ය වූ ප්‍රත්‍යයන්ගේ ශක්තිමත් ලැබෙත්. නොහොත් නහෙතුපටිච්චානුකූලය යන හේතුපාඨයෙන් විචිකිත්තසා සහගත මාධ්‍යයසහගත මෝහයට ප්‍රත්‍යය වන ලෝකික සිත් එක්අස්සව ය වෛතසික දෙපනසය රූපඅවච්ඡය ය ප්‍රභූතිය ය යන ඝට්ඨාත්මකධම්මයන්ගේ ආරම්භය ශක්තිය ද,

මරණාසන්නකාලයෙහි ව්‍යුතිචිත්තයෙන් සතොලොස්වන චිත්තය හා උපන් හැදෑවයුතු සංකල්පන වස්තුවාරමමණය වේ නම් ආරමමණ, ව්‍යවාරමමණ, ආරමමණ සුරේජාන, ව්‍යවාරමමණ විප්‍රසූතන, ආරමමණ සුරේජාන අත්ථි, ආරමමණ සුරේජාන අවිගත යන ප්‍රත්‍යයශක්ති සය ද, විචිකිත්සාසහගත ඖධත්‍ය සහගත මෝහයට ප්‍රත්‍යය වන සම්ප්‍රසූතක සාක්‍ෂියන්ගේ සහජාන අක්‍ෂරමක්‍ෂර, සහජානනිසසය, සම්ප්‍රසූතක සහජානත්ථි, සහජාන අවිගත යන ශක්ති සය ද, විචිකිත්සා සහගත ඖධත්‍යසහගත මෝහයට ප්‍රත්‍යය වන සම්ප්‍රසූතක චේතනාවෙහි කම ආහාර දෙක ද සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති අටද, විචිකිත්සා සහගත ඖධත්‍ය සහගත මෝහයට ප්‍රත්‍යය වන සම්ප්‍රසූතක වූ ජීවිත චිත්ත වේදනා විරිය ඒකගතතාවන් ගේ ඉන්ද්‍රිය ශක්තිය ද සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ද, විචිකිත්සාසහගත ඖෂත්‍යසහගත මෝහය හා සම්ප්‍රසූතක චිත්තක විවාර වේදනා ඒකගතතාවන් ගේ ධ්‍යානශක්තිය සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත ද, ඒ මෝහය හා සම්ප්‍රසූතක චිත්තක විරිය ඒකගතතා වන්ගේ මාගී ප්‍රත්‍යය සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතද, විචිකිත්සා සහගත ඖධත්‍යසහගත ප්‍රථමජවනයෙහි මෝහයට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනයන් ගේ අනන්තර, සමනන්තර, උපනිසසය, නත්ථි, විගත යන ප්‍රත්‍යයශක්ති පස ද, පශ්චිම පශ්චිම විචිකිත්සාසහගත ඖධත්‍යසහගත මෝහයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථමාදි සුචි සුචි වූ විචිකිත්සා සහගත ඖධත්‍ය සහගත ජවනයන්ගේ ආස්වේන ශක්තිය සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති සයද විචිකිත්සා සහගත ඖධත්‍ය සහගත මෝහයට ප්‍රත්‍යය වන 'බලවන්' වූ ලොකිකසිත් එක් අසූචි ය වෛතසික දෙපනස ය රූපආවේසය ය ප්‍රඥාපනිය ය යන මොවුන් ගේ ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තිය ද ලැබේ. (මෙය ඒ ඒ අවස්ථාවලදී ලැබෙන ලැබෙන පරිදි ප්‍රත්‍යය ශක්ති දැක්වීමකි. අධිපති විපාක ශක්ති දෙක මෙහි නො ලැබේ.)

සාක්‍ෂිවාර

සාක්‍ෂිවාර පසළොස්සකි. එහි ඒකකවාර සතරෙකි, තිකවාර සතරෙකි, දූකවාර සයෙකි. චතුෂ්කවාරයෙකි.

"විචිකිත්සාසහගතෙ උධව්වසහගතෙ බන්ධෙ පටිච්ච -පෙ- මොහො" යන අනුවාද පාලියෙහි විචිකිත්සා සහගතෙ -පෙ- බන්ධෙ යනුවෙන් වේදනා ස්කන්ධය ගෙන විචිකිත්සාසහගතො උධව්වසහගතො මොහො" යනුවෙන් මෝහය ගන්න එක්වාරයෙකි, "විචිකිත්සා -පෙ- බන්ධෙ" යනුවෙන් පඤ්ඤාව ගෙන "මොහො" යනුවෙන් මෝහය ගන්නා එක් වාරයෙකි. "බන්ධෙ" යනුවෙන් සංකාරය ගෙන "මොහො" යනුවෙන් මෝහය ගන්නා එක් වාරයෙකි. "බන්ධෙ" යනුවෙන් විඤ්ඤාණ ගෙන, "මොහො" යනුවෙන් මෝහය ගන්නා එක් වාරයෙකි: මෙසේ ඒකකවාර සතරක් වේ.

"බ්‍රහ්ම" යනුවෙන් වේදනා සංකෘත සංකාරයන් ගෙන 'මොහෝ' යනුවෙන් මෝහය ගන්නා එක් වාරයෙකි. 'බ්‍රහ්ම' යනුවෙන් සංකෘත සංකාර විකෘතයන් ගෙන 'මොහෝ' යනුවෙන් මෝහය ගන්නා එක් වාරයෙකි. 'බ්‍රහ්ම' යනුවෙන් සංකාර විකෘතයන් වේදනාවන් ගෙන 'මොහෝ' යනුවෙන් මෝහය ගන්නා එක් වාරයෙකි. 'බ්‍රහ්ම' යනුවෙන් විකෘතයන් වේදනා සංකෘතයන් ගෙන, 'මොහෝ' යනුවෙන් මෝහය ගන්නා එක් වාරයෙකි, මෙසේ තිකවාර සතරක් වේ.

"බ්‍රහ්ම, මොහෝ" යන දෙපදයෙන් පිළිවෙළින් වේදනා සංකෘත දෙක හා මෝහය ද, වේදනා සංකාර දෙක හා මෝහය ද, වේදනා විකෘතයන් දෙක හා මෝහය ද, සංකෘත සංකාර දෙක හා මෝහය ද සංකෘත විකෘතයන් දෙක හා මෝහය ද සංකාර විකෘතයන් දෙක හා මෝහය ද ගැනීමෙන් දූෂිත වාර සයක් වේ.

බ්‍රහ්ම යනුවෙන් නාමරූප සතර හා 'මොහෝ' යනුවෙන් මෝහය ගන්නා වාරය චතුෂ්කවාරය ය. මෙසේ සතරවාර පසළොස්සක් වේ.

අකුසලපදවාරයට අනතුරු ව අඛණ්ඩපද වාරය වදලයෙකි. එය අඛණ්ඩ පදවසාන වශයෙන් එක් වාරයෙකි. එය වීථි අනුවාද වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් වීථි පළමු කොට වදල යෙකි. "අඛණ්ඩං ධම්මං පටිච්ච අඛණ්ඩතො ධම්මො උපපජ්ජති න හෙතු පටිච්චා" යනුයි. අනතුරුව අනුවාදය වදල යෙකි. "අභේතුකං විපාකාඛණ්ඩතං කිරියාඛණ්ඩතං එකං බ්‍රහ්ම පටිච්ච නයො බ්‍රහ්මා විතසමුට්ඨානඤ්ච රූපං -පෙ- අභේතුක පටිසංකීර්ණිකං විපාකාඛණ්ඩතං එකං බ්‍රහ්ම පටිච්ච නයො බ්‍රහ්මා කටන්තා ව රූපං -පෙ- ද්වේ බ්‍රහ්මා කටන්තා ව රූපං, බ්‍රහ්ම පටිච්ච වත්තං, වත්තං පටිච්ච බ්‍රහ්මා එකං මහාභූතං පටිච්ච නයො මහාභූතා, -පෙ- මහාභූතෙ පටිච්ච විතසමුට්ඨානං රූපං කටන්තා- රූපං, උපාදයරූපං ඛානිකං ආහාරසමුට්ඨානං උත්තමුට්ඨානං අසංකෘතසතතානං -පෙ- රූපං" යනුයි. පදවී සුගමයි.

අභිධෙයාථී

"අඛණ්ඩතං -පෙ- යා" යන අනුවාද පාලියෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි කතීපාදයෙන් අභේතුක සිත් අටළොස් ය, ඡන්ද වර්ජිත අත්‍යසමාන දෙළොස් ය යන අවයව නාමරූපයන් නිසා උපදනා අභේතුක සිත් අටළොස් ය ඡන්ද වර්ජිත අත්‍යසමාන දෙළොස් ය යන අවයව නාමරූපයෝ ය, ඔවුන් විසින් උපදවන විතස රූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ලැබෙත්.

"තනේතු පට්ඨයා" යන තේතුපාඨයෙන් ලැබෙන පරිදි වූ තේතු ප්‍රත්‍යයෙන් අන්‍ය ප්‍රත්‍යය ශක්තිහු ලැබෙත්.

තොහොත් 'තනේතු පට්ඨයා' යන පාඨයෙන් චක්‍ෂුර්විඥානද්වයයට ප්‍රත්‍යය වන වතීමාන රූපාරමමණය ය, -පෙ- කායවිඥාන ද්වයයට ප්‍රත්‍යය වන වතීමාන සුප්‍රභව්‍යාරමමණය ය, මනෝධාතුත්‍වයට ප්‍රත්‍යය වන වතීමාන පඤ්චාරමමණය ය, සන්තීරණහසිනෝත්තපාදයන්ට ප්‍රත්‍යය වන කාමසිත් සිවුපනස ය වෛතසික දෙපනස ය රූප අට්ඨස්ස ය යන ඡධාරමමණය ය, මනෝද්වාරාවඡ්ඡනයට ප්‍රත්‍යය වන සිත් එකුත් අනුව ය, වෛතසික දෙපනස ය, රූප අට්ඨස්ස ය නිවනය ප්‍රඥප්තිය යන ඡධාරමමණය යන මේ ආරමමණ ධර්මයන් ගේ ආරමමණ, ව්‍යථාරමමණ නිසුසය, ආරමමණපුරේජාත, ව්‍යථාරමමණ පුරේජාතාත්ථි, ව්‍යථාරමමණ පුරේජාත අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්තිහු ද,

ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා විතතරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන අනේතුක ප්‍රචිත්තිනාමසාක්‍යයන් ගේ සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ සහජාතනිසුසය, සහජාතකමම, විපාක, සහජාතාහාර, සහජාතිඤ්ඤ, කුමාන, සමප්‍රසූත, විප්‍රසූත සහජාතත්ථි, සහජාත අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්තිහු ද,

අනේතුක ප්‍රථමභාවාධින නාමසාක්‍යයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අනේතුක ප්‍රතිසක්කිනාමසාක්‍යයෝ ය, ද්විතීයාදි පශ්චිම පශ්චිම භවාධින නාමසාක්‍යයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථමාදි පූර්වපූර්ව භවාධින නාමසාක්‍යයෝ ය, ආවර්ජනද්වයට ප්‍රත්‍යය වන භවාධිගුප්‍තවේද පසළොස් ය, මනෝද්වාරාවඡ්ඡනයට ප්‍රත්‍යය වන අරූපභවාධිගුප්‍තවේද සතර ය, පඤ්චවිඤ්ඤාණයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චද්වාරාවඡ්ඡනය ය සමපට්ඨිඡනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවිඤ්ඤාණයෝ ය, සන්තීරණයන්ට ප්‍රත්‍යය වන සමපට්ඨිඡනයෝ ය, වොත්ථපනයට ප්‍රත්‍යය වන සන්තීරණයෝ ය, පරිත්තාරමමණවිථියෙහි දෙවන වොත්ථපනයයට ප්‍රත්‍යය වන පළමු වන වොත්ථපනය ය, අති මහත්තාරමමණවිභූතාරමමණ අවිභූතාරමමණ විථීන්හි හසිනෝත්තපාද ප්‍රථමජවනයට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යවසථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනයෝ ය ද්විතීයජවනයට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථමජවනය ය, -පෙ- සඤ්ඤා ජවනයට ප්‍රත්‍යය වන සච්ඡා ජවනය ය, හසිනෝත්තපාද මහාක්‍රියා සෝමනසු සහගත ජවනයන් කෙරෙන් තදරමමණය වන කල්හි සෝමනසු සන්තීරණ තදරමමණයට ප්‍රත්‍යය වන හසිනෝත්තපාද සෝමනසු සහගත මහාක්‍රියා අත්තිම ජවනයෝ ය, මහාක්‍රියා උපේක්‍ෂා සහගත ජවනයන්ට අනතුරු ව තදරමමණය වන කල්හි උපේක්‍ෂා සහගත සන්තීරණ තදරමමණයට ප්‍රත්‍යය වන මහාක්‍රියා උපේක්‍ෂා සහගත

ජවනයෝ ය, උපේක්ෂාසහගතසන්නිරණ තදරමමණ හවාඩගයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ද්වේෂමූල අන්තිමජවනය ය, සන්නිරණ තදරමමණ තුනට හා සන්නිරණ හවාඩග තුනට ප්‍රත්‍යය වන ලෝහ මූල මෝහමූල මහාකුශල අන්තිමජවනයෝ ය, දෙවන සන්නිරණ තදරමමණයට ප්‍රත්‍යය වන පළමු වන තදරමමණය ය, සන්නිරණ හවාඩග දෙකට ප්‍රත්‍යය වන දෙවන තදරමමණය ය, මරණාසන්න කාලයෙහි තදරමමණයට අනතුරුව ව්‍යුතිය වන කල්හි උපේක්ෂාසන්නිරණ ව්‍යුතියට ප්‍රත්‍යය වන සන්නිරණ තදරමමණ තුන ය, ජවනයට අනතුරු ව චූතිය වන කල්හි උපේක්ෂා සන්නිරණ ව්‍යුතියට ප්‍රත්‍යය වන මහාකුශල අකුශල පඤ්චම ජවනයෝ ය, හවාඩගයට අනතුරු ව ව්‍යුතිය වන කල්හි උපේක්ෂා සන්නිරණ චූතියට ප්‍රත්‍යය වන උපේක්ෂා සන්නිරණ හවාඩගය ය යන මොවුන් කෙරෙහි සුදුසු පරිදි ලැබෙන අනන්තර, සමන්තර, අනන්තරූපනිස්සය න්‍යායි විගත යන ශක්තිහු ද,

ප්‍රථමජවන වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම හසිනෝත්තපාදයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අන්තිම ජවන වර්ජිත සුච්ඡව් හසිනෝත්තපාද ජවනයන් ගේ ආශේවන ශක්තිය සහිත වූ ශක්ති සය ද,

අහේතුක සිත් අවොළොසට ප්‍රත්‍යය වන බලවත් වූ එකුත් අනු විත්තය ය වෛතසික දෙපතස ය රූප අටවිස්ස ය ප්‍රඥාප්තිය ය යන මොවුන් ගේ ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තිය ද,

අකුශලවිපාක සතට ප්‍රත්‍යය වන බලවත් වූ ද්වාදශාකුශල චේතනා ය අහේතුකකුශලවිපාක අටට ප්‍රත්‍යය වන මහාකුශල චේතනා ය යන මොවුන් ගේ නා නා ක්ෂණිකකම් ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්ති දෙක ද, දුච්ඡ වූ අකුශල මහාකුශල චේතනාවන් ගේ නානාක්ෂණිකකම් ශක්තිය ද යන මේ ශක්තිහු ලැබෙත්. ස්කන්ධවාර දෙසිය දශයෙකි. ප්‍රතිසන්ධි වාරයෙහි හා රූපවාරයේ අභිධෙය කියන ලද නය අනුව උදරනු.

න හේතු විභවධාරය නිමි.

(2. න ආරමමණ)

නහේතු ප්‍රත්‍යය විභවධාරයට අනතුරු ව නාරමමණ විභවධාරය වදළ සේක. එහි කුශලපද අකුශලපද අබ්‍යාකතපද කුසලාබ්‍යාකතපද අකුසලාබ්‍යාකතපදයන් ගේ වශයෙන් වාර පසක් ඇත්තේ ය. එයින් කුසලපදවාරය පළමු කොට වදළ සේක. එය අබ්‍යාකතපදවසාන වාර වශයෙන් එක් වාරයෙකි. විථි අනුවාද වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. "කුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උපපජ්ජති න ආරමමණ පට්ඨයා, කුසලෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච විත්තයමුට්ඨානං රූපං " පදවි සුගමය.

"අඛාසකතො" යන කතීපාදයෙන් පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ කුසල්සිත් එක්විස්ස ය, වෛතසික අට නිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකර්මයන් නිසා උපදනා විතර්ක රූපයෝ ලැබෙත්.

"න ආරම්මණ පටිච්චයා" යන හේතුපාදයෙන් විතර්කරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන කුසල් එක් විස්ස ය, වෛතසික අටනිසය යන ප්‍රත්‍යය ධම්මයන්හි සුදුසු පරිදි ලැබෙන හේතු, සහජාත, සහජාතාධිපති, සහජාතනිසාය, සහජාතකම්ම, සහජාතිඤ්ඤා, ඤාන, මගග, සහජාත විප්පයුත්ත, සහජාතත්ථි සහජාත අවිගත යන ශක්තිහු ලැබෙත්.

(මෙය සංකේතයෙන් දැක්වීමකි. පටිච්චසට්ඨානව හා පටිච්චිද්දෙසයෝ කරණපාදයෝ හා අනුලෝම විභවිචාරයෝ හේතුපාදයෝ ද අභිධෙය අනුව විසාර කරනු.)

කුසලපදවාරයට අනතුරු ව අකුසලපද වාරය වදල සේක. "අකුසලං -පෙ- විතර්කසමුච්චානං රූපං" කතීපාදයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අකුසල් සිත් දෙලොස ය, වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකර්මයන් නිසා උපදනා විතර්කරූපයෝ ලැබෙත්. "න ආරම්මණ පටිච්චයා" යන හේතුපාදයෙන් ආරම්මණප්‍රත්‍යයෙන් අත්‍ය වූ හේතු අධිපති සහජාත යන ප්‍රත්‍යයන්ගේ ශක්තිහු ලැබෙත්.

අකුසලපදවාරයට අනතුරු ව අඛාසකපදවාරය වදල සේක. "අඛාසකං -පෙ- විපාකාඛාසකතෙ කිරියාඛාසකතෙ ඛ්‍යෙ පටිච්ච විතර්කසමුච්චානං රූපං, පටිසංකිකණේ විපාකාඛාසකතෙ ඛ්‍යෙ පටිච්ච කට්ඨනා රූපං, ඛ්‍යෙ පටිච්ච චක්ඛු, එකං මහාභූතං -පෙ- මහාභූතෙ පටිච්ච විතර්කසමුච්චානං රූපං කට්ඨනාරූපං උපාදය රූපං, ඛාහිරං ආහාර සමුච්චානං උකුසමුච්චානං අසඤ්ඤසන්නානං එකං -පෙ- මහාභූතෙ පටිච්ච කට්ඨනාරූපං උපාදයරූපං" පදාථි සුගමය. අභිධෙයාර්ථ.

ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි කතීපාදයෙන් පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්චිඤාන අභිත්තව්‍යුති වර්ජිත විපාක සිත් දෙවිස්ස ය, වෛතසික අටනිසය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකර්මයන් නිසා උපදනා විතර්කරූපයෝ ලැබෙත්.

තාරම්මණපටිච්චයා යන හේතුපාදයෙන් ආරම්මණප්‍රත්‍යයෙන් අත්‍ය වූ හේතු සහජාත අධිපති ආදි ශක්තිහු ලැබෙත්. ප්‍රතිසංකිකාලයෙහි

කතීෂ්ඨාපාදයෙන් පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස් ය, වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා කෘත්‍යයාත් රූපයෝ ලැබෙත්. කරණ පාදයෙන් සහජාතාදි ශක්තිහු ලැබෙත්. මෙහි අධිපති ය නො ලැබේ.

රූපචාරයෙහි කතීෂ්ඨාපාදයෙන් පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි අරූපවිපාක ද්විපඤ්චිඥාන අභීතතව්‍යුති වර්ජිත කුශලා-කුශලවිපාක ක්‍රියා නාමස්කන්ධයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන චිත්තජ මහාභූතයෝ ය, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස් හා උපදනා කම්ප මහාභූතයෝ ය, ආහාරජ සෘතුජ අසඤ්ජනත්වකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප මහා භූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ චිත්තජාදි උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපාදයෙන් සුදුසු පරිදි ලැබෙන ආරම්භණ ප්‍රත්‍යයෙන් අත්‍ය වූ හේතු සහජාත අධිපතිආදි ශක්තිහු ලැබෙත්.

අඛ්‍යාතනපද චාරයට අනතුරු ව කුසලාඛ්‍යාතනපද චාරය වදළ සේක. "කුසලඤ්ච අඛ්‍යාතනඤ්ච -පෙ- අඛ්‍යාතනො ධමො උපපජ්ජති න ආරම්භණ පට්ඨයා, කුසලෙ ඛණ්ඩෙ ච මහාභූතෙ ච පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං " කතීෂ්ඨාපාදයෙන් පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ කුසල්සිත් එක් විස්ස ය, වෛතසික අට්ඨකිය ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා චිත්තජ රූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපාදයේ අභිධෙය උක්තානුසාරයෙන් ගත්තේ ය.

කුසලාඛ්‍යාතනපද චාරයට අනතුරු ව අකුසලාඛ්‍යාතන පද චාරය වදළ සේක. "අකුසලඤ්ච අඛ්‍යාතනඤ්ච ධමං පටිච්ච අඛ්‍යාතනො -පෙ- අකුසලෙ ඛණ්ඩෙ ච මහාභූතෙ ච පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං " කතීෂ්ඨාපාදයෙන් පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ අකුසල්සිත් දෙළොස් ය, වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා චිත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපදයේ අභිධෙය අවුලනු.

(3. න අධිපති)

න ආරම්භණප්‍රත්‍යය විභසියට අනතුරු ව -පෙ- වදළ සේක. විභසිය උදුරනු. 'කුසලො' යන කතීෂ්ඨාපාදයෙන් අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවයවාවෙහි මහාකුසල් අට ය, සෑම කල්හි අධිපති ලැබෙන මහද්ගත කුසල් නවය හා මාභීසිත් සතර ය වෛතසික අට්ඨකිය ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවයවාවෙහි වූ මහාකුසල් අට ය, වෛතසික අට්ඨකිය

ය යන අවයව නාමසකන්ධයන් නිසා උපදනා වූ මහාකුසල් අට ය, වෛතසික අටතිස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. 'න අධිපති පට්ඨයා " යන හේතුපාඨයෙන් අධිපති ශක්තියෙන් අත්‍ය වූ හේතු ආරම්භ අනන්තරාදි ශක්තිහු ලැබෙත්. (නො ලැබෙන්නේ අධිපති විපාක පටිච්චාන කූන පමණෙනි.)

කුසලෙන අඛ්‍යාකතයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල් අට ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා නිරාධිපති චිත්තජ රූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් අධිපති ශක්තියෙන් අත්‍ය වූ හේතු සහජාතාදි ශක්තිහු සුදුසු පරිදි ලැබෙත්. නාරම්භ හේතු පාඨය අනුව විසාර කරනු.

කුසලාඛ්‍යාකත පද්ධාසාන වාරයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාකුසල් අට ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා මහාකුසල් අට ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් හා ඔවුන් නිසා උපදනා චිත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් අධිපති ශක්තියෙන් අත්‍ය වූ සුදුසු පරිදි ලැබෙන හේතු ආරම්භ අනන්තර සහජාතාදි ශක්තිහු ලැබෙත්.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමූල අට ය, ද්වේෂමූල සිත් දෙක ය, විචිකිත්සා වර්ජිත වෛතසික සවිස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ අකුසල් සිත් දෙළොස ය වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව -පෙ- අවයව නාමස්කන්ධයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් අධිපති විපාක පශ්චාත්ත ශක්තින් ගෙන් අත්‍ය වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති එක්විස්ස ලැබේ.

අකුසලෙන අඛ්‍යාකතයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුසල් සිත් දෙළොස ය, වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා චිත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් අධිපතිශක්තියෙන් අත්‍ය වූ හේතුසහජාතාදි ශක්තිහු සුදුසු පරිදි ලැබෙත්.

"අකුසලො ච අඛ්‍යාකතො ච" යන කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුසල් සිත් දෙළොස ය

වෛතසික සන්විස්ස ය යන අවයව -පෙ- නාමසාකකියන් හා ඔවුන් විසින් උපදවන චිත්තජරූපයෝ ද ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් අධිපති ශක්තියෙන් අන්‍ය වූ හේතු ආරම්භණ අනන්තරාදි ශක්තිහු සුදුසු පරිදි ලැබෙත්.

අඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතයෙහි කතීෂ්පාඨයෙන් අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාක්‍රියා අවයව සෑම කල්හි අධිපති ලැබෙන මහදගත ක්‍රියා ලෝකෝත්තරථල චිත්තයෝ ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාකකියන් නිසා උපදනා අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නොලැබෙන අවස්ථාවෙහි අහේතුකක්‍රියා මහාක්‍රියා ලෝකිකවිපාකයෝ ය වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව -පෙ- නාමසාකකියෝ ය, ඔවුන් විසින් උපදවන නිරාධිපති චිත්තජරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් අධිපතිශක්තියෙන් අන්‍ය වූ හේතු ආරම්භණ අනන්තරාදි ශක්තිහු සුදුසු පරිදි ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි සහජාතයෙහි මෙන් ප්‍රතිසන්ධිසින් ඵකුන්විස්ස හා කෘත්තථාත් රූපයන් ගන්නේ ය. හේතුපාඨයෙන් සුදුසු පරිදි හේතු ආරම්භණ අනන්තරාදි ශක්තින් ගන්නේ ය. පුරේජාත පච්ඡාජාත ආසේවන අධිපතිහු නො ලැබෙත්. රූපවාරයෙහි කතීෂ්පාඨයෙන් පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි අරූපවිපාක ද්විපඤ්චිඤාන අභීතතව්‍යුති වර්ජිත නිරාධිපති කුශලා කුශල විපාක ක්‍රියා නාමසාකකියන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන චිත්තජරූපයෝ ය, පඤ්චවෝකාරප්‍රතිසන්ධි පසළොස් හා උපදනා කම්ප මහා භූතයෝ ය, බාහ්‍ය සෘතුජ අසංඤසන්තතිකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ චිත්තජාදි උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් අධිපතිප්‍රත්‍යයෙන් අන්‍ය වූ හේතු සහජාතාදි ශක්තිහු සුදුසු පරිදි ලැබෙත්.

කුසලාඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතයෙහි කතීෂ්පාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාකුසල් අව ය වෛතසික අවතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාකකියන් හා මහාභූතයන් නිසා උපදනා නිරාධිපති චිත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් අධිපති ශක්තියෙන් අන්‍ය වූ හේතු සහජාතාදි ශක්තිහු සුදුසු පරිදි ලැබෙත්.

අකුසලාඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතයෙහි කතීෂ්පාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුසල් සිත් දෙළොස් ය වෛතසික සන්විස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාකකියන් හා මහාභූතයන් නිසා උපදනා නිරාධිපති චිත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් අධිපතිශක්තියෙන් අන්‍ය වූ හේතුසහජාතාදි ශක්තිහු සුදුසු පරිදි ලැබෙත්. නාධිපති විභවය නිමි.

(4 5. න අනන්තර, න සමන්තර)

න අනන්තර න සමන්තර විභඩගන්ති න ආරම්භණ විභඩග-
යෙහි මෙන් වාර පස බැගින් ඇත්තේ ය. න ආරම්භණ විභඩග අනුව
සියල්ල විසාර කරනු. හේතුපාඨයෙන් අනන්තර සමන්තර ශක්තින්ගෙන්
අන්‍ය ප්‍රත්‍යය ශක්තින් ගන්නේ ය.

(6. න අක්කමක්ක)

න අක්කමක්කයෙහි කුසලඅකුසලපදවාරයන් තාරම්භණය සේ
විසාර කරනු. "අබ්‍යාකතං -පෙ- න අක්කමක්ක පට්ඨා විපාකාබ්‍යාකතෙ
කිරියාබ්‍යාකතෙ ඛණ්ඩ පටිච්ච චිත්තසම්චිට්ඨානං රූපං. පටිසන්ධිකණ්ණ
විපාකාබ්‍යාකතෙ ඛණ්ඩ පටිච්ච කට්තනා රූපං මහාභූතෙ පටිච්ච උපාදය
රූපං -පෙ- අසක්කසන්තානං මහාභූතෙ පටිච්ච කට්තනාරූපං,
උපාදයරූපං." කතීපාඨයෙහි ප්‍රවිත්තිකාලයේ අභිධෙය තාරම්භණය අනුව
ගන්නේ ය. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාරප්‍රතිසන්ධි
පසළොස් ය වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද
නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා හදයවස්සාවෙන් අන්‍ය කෘතථාත් රූපයෝ
ලැබෙත්. හේතු පාඨයෙන් අන්‍යෝන්‍යශක්තියෙන් අන්‍ය වූ හේතු සහජාතාදි
ශක්තිහු සුදුසු පරිදි ලැබෙත්. රූපවාරයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර
භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරූප විපාක ද්විපක්ඛ වික්කාණ
අභින්නව්‍යුති වර්ජිත කුශලා කුශල විපාක ක්‍රියා නාමස්කන්ධයන් විසින්
උපදවන චිත්තජමහාභූතයෝ ය, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස් හා
උපදනා කමීජ මහාභූතයෝ ය බාහිර මහාභූතයෝ ය -පෙ- ප්‍රවිත්තිකමීජ
මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්.
හේතුපාඨයෙන් අන්‍යෝන්‍යප්‍රත්‍යයෙන් අන්‍ය වූ හේතු සහජාත අධිපති
ආදි ශක්තිහු සුදුසු පරිදි ලැබෙත්. කුසලාබ්‍යාකත අකුසලාබ්‍යාකත
දෙපදය තාරම්භණය අනුව විසාර කරනු.

(7. න උපනිස්සය 8. න පුරේජාත)

න උපනිස්සය විභඩගය තාරම්භණ විභඩගය සේ විසාර කරනු.
හේතුපාඨයේ අභිධෙය ගැනීමේ දී උපනිස්සප්‍රත්‍යය හරිනු.

න පුරේජාතයෙහි "කුසලං -පෙ- න පුරේජාතපට්ඨායා, අරූපෙ කුසලං
ඵකං ඛණ්ඩං පටිච්ච -පෙ- ද්වෙ ඛණ්ඩා" කතීපාඨයෙන් අරූපභූමියෙහි
මහාකුසල් අට ය, අරූපකුසල් සතර ය, උපරිමොභී තුන ය, වෛතසික
සතිස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ -පෙ- අවයව
නාමස්කන්ධයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් පුරේජාත ශක්තියෙන් අන්‍ය වූ

හේතුසහජාතාදි වූ ශක්තිහු සුදුසු පරිදි ලැබෙත්. කුසලෙන අබ්‍යාකතය න ආරම්භය මෙනි.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි කතීපාදයෙන් ලෝහමූල සිත් අටය, මෝහමූල සිත් දෙක ය, වෛතසික තෙවිස්ස ය යන අවයව -පෙ-නාමස්-කකුයෝ ලැබෙත්. හේතුපාදයෙන් පුරේජාතයෙන් අත්‍ය වූ හේතුආරම්භාදි ශක්තිහු සුදුසු පරිදි ලැබෙත්. අකුසලෙන අබ්‍යාකතය න ආරම්භය මෙනි.

අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි "අරූපෙ විපාකාබ්‍යාකතං -පෙ- ඛකා, විපාකාබ්‍යාකතෙ කිරියාබ්‍යාකතෙ ඛකු පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං" ප්‍රතිසංකිකාලය හා රූපචාරය ආරම්භයෙහි මෙනි. ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි කතීපාදයෙන් අරූපවිපාක සතර ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි මනෝද්චාරාවර්ජනය ය, මහාක්‍රියා අට ය, අරූප ක්‍රියා සතර ය, ඵලසිත් සතරය, වෛතසික සතිස ය යන අවයව -පෙ- නාමස්කකුයෝ ය පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරූප විපාක ද්විපඤ්චිඤාන අභිනතවූති වර්ජිත විපාකසිත් දෙවිස්ස ය, ක්‍රියා සිත් විස්ස ය. වෛතසික අටතිසය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසංකකුයන් නිසා උපදනා චිත්තජ රූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. හේතුපාදයෙන් පුරේජාතයෙන් අත්‍ය වූ හේතු ආරම්භ අධිපති ආදි ශක්තිහු සුදුසු පරිදි ලැබෙත්. පටිසංකිකාලයේ හා රූප චාරයේ අභිධෙය සහජාතයෙහි මෙනි. හේතුපාදයේ අභිධෙය පුරේජාතය හැර ගත යුතු ය.

කුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය යන දෙවාරය ද තාරම්භය සේ විහාර කරනු.න පුරේජාතය නිමියේ ය.

(9. න පච්ජාජාත)

න පච්ජාජාතවිභධගය අනුලෝමවාරයේ සහජාතවිභධගය අනු ව විහාර කරනු. "න පච්ජාජාත පට්ඨයා" යන හේතු පාදයෙන් පච්ජාජාත-යෙන් අත්‍ය වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති තෙවිස්ස නාමරූප දෙපක්‍ෂයෙහි ලැබෙන පරිදි ගන්නේ ය.

(10. න ආසේවන)

න අසේවනයෙහි විභධ නවය අනුලෝමයේ සහජාත විභධගය අනු ව උද්ගත. කුසලෙන කුසලයෙහි කතීපාදයෙන් මහාකුසල ප්‍රථම-ජවනයෝ ය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව -පෙ- නාමස්කකුයෝ ලැබෙත්. හේතුපාදයෙන් ආසේවනයෙන් අත්‍ය හේතුසහජාතාදි ශක්තිහු සුදුසු පරිදි ලැබෙත්.

කුසලෙන අබ්‍යාකතය නාරමමණය මෙන් විහාර කරනු. කුසලෙන කුසලාබ්‍යාකතයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි මහාකුශල ප්‍රථමජවනයෝ ය, වෛතසික අවනිස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා -පෙ- නාමස්කන්ධයන් හා ඔවුන් නිසා උපදනා චිත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයේ අභිධෙය උද්‍රත්තු.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් දෙළොස් අකුශලයන් ගේ ප්‍රථම ජවනයන් හා වෛතසික සත්විස්ස ලැබෙත්. අකුසලෙන අබ්‍යාකතය නාරමමණය මෙනි. අකුසලෙන අකුසලාබ්‍යාකතයෙහි අකුශල ප්‍රථම-ජවනයන් හා චිත්තජ රූපයෝ ලැබෙත්.

අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි කතීපාඨයෙන් හසිනෝත්පාද මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය, ආවර්ජනද්වය ය විපාකසිත් සතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා -පෙ- නාමස්කන්ධයෝ ය, ඔවුන් නිසා උපදනා චිත්තජරූපයෝ ය, පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ හසිනෝත්පාද මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය මහදගත ක්‍රියා නවය ය, වෛතසික පත්තිසය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා චිත්තජරූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. පටිසංචාර රූපවාර දෙකෙහි අභිධෙය සහජාතය මෙනි. ඉතිරි විභවවාර දෙක නාරමමණය මෙන් විහාර කරනු. හේතුපද්ධතිය ගැනීමේදී ආස්වතය හරිනු.

(11. න කමම)

න කමමවිභවවාරයෙහි "කුසලං -පෙ- න කමම පට්ඨයා, කුසලෙ ඛණ්ඩෙ පටිච්ච කුසලා චෙතනා" කතීපාඨයෙන් කුසල් සිත් එක්විස්ස ය, චෙතනා වර්ජිත වෛතසික සත්තිසය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා චේතනාව ලැබේ. හේතුපාඨයෙන් කම්ප්‍රත්‍යයෙන් අත්‍ය වූ හේතු ආරමමණ ආදීන් ගේ ශක්තිහු සුදුසු පරිදි ලැබෙත්. සකන්ධවාර පසළොස්කි.

'අකුසලං -පෙ- අකුසලෙ ඛණ්ඩෙ පටිච්ච අකුසලා චෙතනා' අකුසල් දෙළොස් ය, චෙතනා වර්ජිත වෛතසික සත්තිසය ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා අකුශල චේතනා ලැබෙත්.

අබ්‍යාකතයෙහි "කිරියාබ්‍යාකතෙ ඛණ්ඩෙ පටිච්ච කිරියාබ්‍යාකතා චෙතනා බාහිරං ආනාරසමුට්ඨානං උකුසමුට්ඨානං එකං -පෙ- මහාභූතෙ පටිච්ච උපාදය රූපං" ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් ක්‍රියාසිත්

විස්සය ය වේතනා වර්ජිත වෛතසික සුත්තිසය ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසංකර්මයන් නිසා උපදනා වේතනාවෝ ලැබෙත්. රූපවාරයෙහි බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ මහාභූතයන් නිසා උපදනා වූ භූතරූප සහිත වූ බහ්‍යාදි උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් සහජාත, නිසංසය, රූපාහාර, සහජාතජී, සහජාත අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්තිහු ලැබෙත්. න කමම විභධය නිමි.

(12. න විපාක)

න විපාකයෙහි විභධවාර නවයෙහි කුසලාකුසල දෙපදයෝ වාර සය සහජාතය අනු ව විසාර කරනු. හේතුපදයන් ගේ අභිධෙය ගැනීමේදී විපාක පස හරිනු. අබ්‍යාකතවාරයෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයේ නතීපාඨයෙන් ක්‍රියාසිත් විස්ස ය, වෛතසික පන්තිසය ය, යන අවයව -පෙ- නාමසංකර්මයන් හා ක්‍රියා චිත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසංකිවාරය නො ලැබේ. රූපවාරයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්ඤාවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ කුශලා කුශල ක්‍රියා නාමසංකර්මයන් විසිත් උපදවන චිත්තජ මහාභූතයෝ ය, බාහ්‍ය මහාභූතයෝ ය, ආහාරජ සෘතුජ අසංඥසත්ථිකමීජ ප්‍රවෘත්තිකමීජ මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ ඒ ඒ උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් හේතු, සහජාත, අධිපති ආදි ශක්තිහු යෙදෙන පරිද්දෙන් ලැබෙත්. න විපාක විභධය නිමි.

(13. න ආහාර)

න ආහාරයෙහි "අබ්‍යාකතං -පෙ- අබ්‍යාකතො ධමමො උප්පජ්ජති න ආහාර පච්චයා, බාහිරං උතුසමුට්ඨානං අසඤ්ඤාසන්නානං එකං මහාභූතං -පෙ- මහාභූතෙ පට්ඨව -පෙ- උපාදය රූපං" කතීපාඨයෙන් බාහ්‍ය සෘතුජ අසංඥසත්ථිකමීජ ප්‍රවෘත්තිකමීජ මහාභූතයන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ ඒ ඒ උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් සහජාත, සහජාත නිසංසය, නානාකම්මික කමම, රූපජීවිනේන්ද්‍රිය, සහජාතජී, සහජාත අවිගත යන ශක්ති සය සුදුසු පරිදි ලැබේ. න ආහාරය නිමි,

(14. න ඉන්ද්‍රිය.)

න ඉන්ද්‍රිය "අබ්‍යාකතං -පෙ- අබ්‍යාකතො - න ඉන්ද්‍රිය පච්චයා, බාහිරං ආහාරසමුට්ඨානං උතුසමුට්ඨානං එකං මහාභූතං -පෙ- මහාභූතෙ පට්ඨව උපදයරූපං අසඤ්ඤාසන්නානං මහාභූතෙ පට්ඨව

රූපජීවිත්ඤ්ඤියං" කතීපාදියෙන් බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ මහාභූතයන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ උපාදය රූපයෝ ය, අංඤසත්තකමීජ ප්‍රවෘත්තිකමීජ රූපජීවිත්ඤ්ඤියෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්, හේතුපාදියෙන් සහජාත, සහජාතනිසස්ස, නානාක්ඛණික කමම, ආහාර, සහජාතත්ථි, සහජාත අවිගත යන ශක්තිහු ලැබෙත්. න ඉන්ද්‍රිය ය නිමි.

(15. න කුමාන.)

න කුමාන විහඬවාරයෙහි "අබ්‍යාකතං -පෙ- න කුමාන පච්චයා පඤ්චවික්ඤ්ඤාණසහගතං එකං බ්‍රහ්මං පටිච්ච -පෙ- ද්වෙ බ්‍රහ්මා, බාහිරං ආහාරසමුට්ඨානං උතුසමුට්ඨානං අසංඤ්ඤාසන්නානං -පෙ- උපාදය රූපං" ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි කතීපාදියෙන් ද්විපඤ්චවිඤානය ය සඵචිත්තසාධාරණ චෛතසික සත ය යන අවයව -පෙ- නාමස්‍යාන්තරයෝ ලැබෙත්. රූපවාරයෙහි බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤසත්තකමීජ ප්‍රවෘත්තිකමීජ මහාභූතයන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ බාහ්‍ය -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකමීජ උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපාදියෙන් සහජාත, සහජාතනිසස්ස, නානාක්ඛණිකකමම, ආහාර, රූපජීවිත්ඤ්ඤිය, සහජාතත්ථි, සහජාතඅවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත ලැබේ. න කුමානය නිමි.

(16. න මගග.)

න මගගවිහඬවාරයෙහි "අබ්‍යාකතං -පෙ- න මගග පච්චයා" අහේතුකං විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං -පෙ- තයො බ්‍රහ්මා චිත්තසමුට්ඨානඤ්ඤි රූපං -පෙ- ද්වෙ බ්‍රහ්මා චිත්තසමුට්ඨානඤ්ඤි රූපං අහේතුකපටිසන්ධිකඛණේ විපාකාබ්‍යාකතං එකං -පෙ- ද්වෙ බ්‍රහ්මා කච්චනා ව රූපං එකං මහාභූතං -පෙ- මහාභූතෙ පටිච්ච කච්චනාරූපං උපාදයරූපං එකං මහාභූතං -පෙ- මහාභූතෙ පටිච්ච කච්චනා රූපං උපාදයරූපං, බාහිරං ආහාර සමුට්ඨානං උතුසමුට්ඨානං අසංඤ්ඤාසන්නානං මහාභූතෙ පටිච්ච කච්චනාරූපං උපාදයරූපං" ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි කතීපාදියේ අභිධෙය න හේතුයෙහි මෙති. පටිසන්ධිවාර රූපවාර දෙකේ ද එසේ ම ය, හේතුපාදියෙන් මාභීප්‍රත්‍යයෙන් අත්‍ය වූ ආරම්භණ සහජාතාදි ශක්තින් ලැබෙන පරිදි ගත්තේ ය. න මගගය නිමි.

(න සමප්‍රසන්නාදිය)

න සමප්‍රසන්නයේ වාරපස නාරම්භණය අනු ව විසාර කරනු. න විප්‍රසන්නයෙහි කුසලාකුසල දෙපදය න පුරේජාතය අනුව විසාර කරනු. "අබ්‍යාකතං -පෙ- අරූපෙ විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං

එකං ඛන්ධං -පෙ- ද්වේ ඛන්ධා, බාහිරං ආහාරසමුට්ඨානං උතුසමුට්ඨානං අසඤ්ඤා සත්තානං මහාභූතෙ පටිට්ඨ කට්ඨකාරූපං උපාදයරූපං" ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි කතීපාදියෙන් අරූපවිපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය, අරූභූමියෙහි උපදනා අවසාවෙහි වූ මනෝද්වාරාවාසික ය, මහාක්‍රියා අට ය, අරූපක්‍රියා සතර ය, ඵල සතර ය, වෛතසික සතිස ය යන අවයව -පෙ- නාමස්කන්ධයෝ ලැබෙත්. හේතුපාදියෙන් විප්‍රසූක්තයෙන් අන්‍ය වූ ද හේතු ආරම්භණ අධිපති ආදි ශක්තිහු ලැබෙත්. රූපචාරයෙහි බාහිරාදිරූපයන් ගන්නේය. න විප්‍රසූක්තය නිමි. නො න්‍යවී න විගතාදිය නාරම්භණය මෙති.

විභව්‍යාවාරය නිමි.

පට්ඨනීය සංකල්පවාර පාලිය.

න හේතුයා ද්වේ. න ආරම්භණ පඤ්ඤා. න අධිපතියා නව, න අනන්තරෙ පඤ්ඤා. න සමනන්තරෙ පඤ්ඤා. න අඤ්ඤාමඤ්ඤා පඤ්ඤා. න උපතිස්සයෙ පඤ්ඤා. න පුරෙජානෙ සත්ත. න පටිජාජානෙ නව. න ආසෙවනෙ නව. න කමෙම නිමි. න විපාකෙ නව. න ආහාරෙ එකං, න ඉන්ද්‍රියෙ එකං, න ක්‍රියානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න සම්ප්‍රසූක්තෙ පඤ්ඤා, න විප්‍රසූක්තෙ නිමි, නො න්‍යවීයා පඤ්ඤා, නො විගතෙ පඤ්ඤා.

න හේතුපට්ඨයා න ආරම්භණ එකං. න අධිපතියා ද්වේ. න අනන්තරෙ එකං. න සමනන්තරෙ එකං. න අඤ්ඤාමඤ්ඤා එකං. න උපතිස්සයෙ එකං. න පුරෙජානෙ ද්වේ. න පටිජාජානෙ ද්වේ. න ආසෙවනෙ ද්වේ. න කමෙම එකං. න විපාකෙ ද්වේ. න ආහාරෙ එකං. න ඉන්ද්‍රියෙ එකං. න ක්‍රියානෙ එකං. න මග්ගෙ එකං. න සම්ප්‍රසූක්තෙ එකං. න විප්‍රසූක්තෙ ද්වේ. නො න්‍යවීයා එකං, නො විගතෙ එකං.

න හේතුපට්ඨයා න ආරම්භණ පට්ඨයා න අධිපතිපට්ඨයා එකං. න අනන්තරෙ එකං. න සමනන්තරෙ එකං. න අඤ්ඤාමඤ්ඤා එකං. න උපතිස්සයෙ එකං. න පුරෙජානෙ එකං. න පටිජාජානෙ එකං. න ආසෙවනෙ එකං. න කමෙම එකං. න විපාකෙ එකං, න ආහාරෙ එකං, න ඉන්ද්‍රියෙ එකං. න ක්‍රියානෙ එකං. න මග්ගෙ එකං. න සම්ප්‍රසූක්තෙ එකං. න විප්‍රසූක්තෙ එකං. නො න්‍යවීයා එකං නො විගතෙ එකං.

න හේතුපට්ඨයා න ආරම්භණපට්ඨයා. න අධිපතිපට්ඨයා, න අනන්තරපට්ඨයා. න සමනන්තරපට්ඨයා න අඤ්ඤාමඤ්ඤා පට්ඨයා න

උපනිස්සයපට්ඨයා න පුරෙජානපට්ඨයා න පච්ඡාජාන පට්ඨයා න ආසෙවනපට්ඨයා න කමමපට්ඨයා න විපාකපට්ඨයා න ආහාරපට්ඨයා න ඉන්ද්‍රියපට්ඨයා න ඝාතනපට්ඨයා න මග්ග පට්ඨයා න සමපසුන්න පට්ඨයා න විපසුන්නපට්ඨයා නො නන්ධිපට්ඨයා නො විගතෙ එකං.

(න හෙතුමුලකං.)

න ආරම්භපට්ඨයා න හෙතුයා එකං, න අධිපතියා පඤ්ච. න අනන්තරෙ පඤ්ච. න සමනන්තරෙ පඤ්ච. න අක්ඛණ්ඩකෙඤ්ඤ පඤ්ච. න උපනිස්සයෙ පඤ්ච. න පුරෙජානෙ පඤ්ච. න පච්ඡාජානෙ පඤ්ච. න ආසෙවනෙ පඤ්ච. න කමම එකං. න විපාකෙ පඤ්ච. න ආහාරෙ එකං. න ඉන්ද්‍රියෙ එකං. න ඝාතනෙ එකං. න මග්ගෙ එකං. න සමපසුන්නෙ පඤ්ච. න විපසුන්නෙ එකං. නො නන්ධියා පඤ්ච. නො විගතෙ පඤ්ච. න ආරම්භ පට්ඨයා න හෙතුපට්ඨයා න අධිපතිපට්ඨයා න අනන්තරෙ එකං, නො නන්ධියා එකං. නො විගතෙ එකං.

(න ආරම්භමුලකං)

න අධිපතිපට්ඨයා න හේතුයා ද්වේ. න ආරම්භණෙ පඤ්ච. න අනන්තරෙ පඤ්ච. න සමනන්තරෙ පඤ්ච. න අක්ඛණ්ඩකෙඤ්ඤ පඤ්ච. න උපනිස්සයෙ පඤ්ච. න පුරෙජානෙ සත්ත. න පච්ඡාජානෙ නව. න ආසෙවනෙ නව. න කමම තිණි. න විපාකෙ නව. න ආහාරෙ එකං. න ඉන්ද්‍රියෙ එකං. න ඝාතනෙ එකං. න මග්ගෙ එකං. න සමපසුන්නෙ පඤ්ච. න විපසුන්නෙ තිණි. නො නන්ධියා පඤ්ච. නො විගතෙ පඤ්ච.

න අධිපතිපට්ඨයා න හෙතුපට්ඨයා න ආරම්භණෙ එකං. න අනන්තරෙ එකං. න සමනන්තරෙ එකං. න අක්ඛණ්ඩකෙඤ්ඤ එකං න උපනිස්සයෙ එකං. න පුරෙජානෙ ද්වේ. න පච්ඡාජානෙ ද්වේ. න ආසෙවනෙ ද්වේ. න කමම එකං. න විපාකෙ ද්වේ. න ආහාරෙ එකං. න ඉන්ද්‍රියෙ එකං. න ඝාතනෙ එකං. න මග්ගෙ එකං. න සමපසුන්නෙ එකං. න විපසුන්නෙ ද්වේ. නො නන්ධියා එකං. නො විගතෙ එකං.

න අධිපතිපට්ඨයා න හෙතුපට්ඨයා න ආරම්භණපට්ඨයා න අනන්තරෙ එකං. සබ්බත්ථ එකං. න විපසුන්නෙ එකං. නො නන්ධියා එකං. නො විගතෙ එකං.

න අනන්තර පට්ඨයා න සමනන්තර පට්ඨයා න අක්ඛණ්ඩකෙඤ්ඤ පට්ඨයා න උපනිස්සය පට්ඨයා න ආරම්භණ පට්ඨය සද්දිසං.

න පුරෙජානපව්වයා න හෙතුයා ද්වේ. න ආරම්මණේ පඤ්ච. න අධිපතියා සත්ත, න අනත්තරේ පඤ්ච. න සමන්තරේ පඤ්ච. න අඤ්ඤමඤ්ඤ පඤ්ච. න උපනිස්සයේ පඤ්ච. න පච්ඡාජානෙ සත්ත. න ආසෙවනෙ සත්ත. න කමෙම තිණි. න විපාකෙ සත්ත. න ආහාරේ එකං. න ඉන්ද්‍රියේ එකං. න ඤානේ එකං. න මග්ගෙ එකං. න සම්පසුන්නෙ එකං. න විප්පසුන්නෙ තිණි. නො නන්ධියා පඤ්ච. නො විගනෙ පඤ්ච.

න පුරෙජානපව්වයා න හෙතුපව්වයා න ආරම්මණේ එකං. න අධිපතියා ද්වේ. න අනත්තරේ එකං. න සමන්තරේ එකං. න අඤ්ඤමඤ්ඤ එකං, න උපනිස්සයේ එකං. න පච්ඡාජානෙ ද්වේ. න ආසෙවනෙ ද්වේ. න කමෙම එකං. න විපාකෙ ද්වේ. න ආහාරේ එකං. න ඉන්ද්‍රියේ එකං. න ඤානේ එකං. න මග්ගෙ එකං, න සම්පසුන්නෙ එකං, න විප්පසුන්නෙ ද්වේ, නො නන්ධියා එකං. නො විගනෙ එකං.

න පුරෙජානපව්වයා න හෙතුපව්වයා න ආරම්මණ පව්වයා න අධිපතියා එකං. න අනත්තරේ එකං. සබ්බත්ථ එකං. නො නන්ධියා එකං. නො විගනෙ එකං.

න පච්ඡාජානපව්වයා න ආසෙවනපව්වයා න හෙතුයා ද්වේ. න ආරම්මණේ පඤ්ච. න අධිපතියා නව. න අනත්තරේ පඤ්ච. න සමන්තරේ පඤ්ච. න අඤ්ඤමඤ්ඤ පඤ්ච. න උපනිස්සයේ පඤ්ච. න පුරෙජානෙ සත්ත. න පච්ඡාජානෙ නව, න කමෙම තිණි. න විපාකෙ නව. න ආහාරේ එකං. න ඉන්ද්‍රියේ එකං. න ඤානේ එකං. න මග්ගෙ එකං. න සම්පසුන්නෙ පඤ්ච. න විප්පසුන්නෙ තිණි. නො නන්ධියා පඤ්ච. නො විගනෙ පඤ්ච.

ආසෙවනපව්වයා න හෙතුපව්වයා න ආරම්මණේ එකං. න අධිපතියා ද්වේ. න අනත්තරේ එකං. න සමන්තරේ එකං. න අඤ්ඤමඤ්ඤ එකං. න උපනිස්සයේ එකං. න පුරෙජානෙ ද්වේ. න පච්ඡාජානෙ ද්වේ. න කමෙම එකං. න විපාකෙ ද්වේ. න ආහාරේ එකං. න ඉන්ද්‍රියේ එකං. න ඤානේ එකං. න මග්ගෙ එකං. න සම්පසුන්නෙ එකං. න විප්පසුන්නෙ ද්වේ. නො නන්ධියා එකං. නො විගනෙ එකං.

න ආසෙවන පව්වයා න හෙතුපව්වයා න ආරම්මණපව්වයා න අධිපතියා එකං. න අනත්තරේ එකං. න සමන්තරේ එකං. සබ්බත්ථ එකං. නො නන්ධියා එකං. නො විගනෙ එකං.

න කමමපව්වයා න හෙතුයා එකං. න ආරම්මණේ එකං. න අධිපතියා තිණි. න අනත්තරේ එකං. න සමන්තරේ එකං. න

අක්කුමකෙකු එකං. න උපනිස්සයෙ එකං. න පුරෙජානෙ තිණි. න පච්ඡාජානෙ තිණි. න ආසෙවනෙ තිණි. න විපාකෙ තිණි. න ආහාරෙ එකං. න ඉන්ද්‍රියෙ එකං. න ඤානෙ එකං. න මග්ගෙ එකං. න සම්පයුනෙ එකං. න විපසයුනෙ තිණි. නො නත්ථියා එකං. නො විගතෙ එකං.

න කම්මපට්ඨයා න හෙතුපට්ඨයා න ආරම්මණෙ එකං. න අධිපතියා එකං. සබ්බත්ථ එකං. නො නත්ථියා එකං. නො විගතෙ එකං.

න විපාකපට්ඨයා න හෙතුයා ද්වේ. න ආරම්මණෙ පඤ්ච, න අධිපතියා නව. න අනන්තරෙ පඤ්ච. න සමන්තන්තරෙ පඤ්ච. න අක්කුමකෙකු පඤ්ච. න උපනිස්සයෙ පඤ්ච. න පුරෙජානෙ සත්ත. න පච්ඡාජානෙ නව. න ආසෙවනෙ නව. න කමෙම තිණි. න ආහාරෙ එකං. න ඉන්ද්‍රියෙ එකං. න ඤානෙ එකං. න මග්ගෙ එකං. න සම්පයුනෙ පඤ්ච. න විපසයුනෙ තිණි. නො නත්ථියා පඤ්ච. නො විගතෙ පඤ්ච.

න විපාකපට්ඨයා න හෙතුපට්ඨයා න ආරම්මණෙ එකං. න අධිපතියා ද්වේ. න අනන්තරෙ එකං. න සමන්තරෙ එකං. න අක්කුමකෙකු එකං. න උපනිස්සයෙ එකං. න පුරෙජානෙ ද්වේ. න පච්ඡාජානෙ ද්වේ. න ආසෙවනෙ ද්වේ. න කමෙම එකං. න ආහාරෙ එකං. න ඉන්ද්‍රියෙ එකං. න ඤානෙ එකං. න මග්ගෙ එකං. න සම්පයුනෙ එකං. න විපසයුනෙ ද්වේ. නො නත්ථියා එකං. නො විගතෙ එකං.

න විපාකපට්ඨයා න හෙතුපට්ඨයා න ආරම්මණපට්ඨයා න අධිපතියා එකං. සබ්බත්ථ එකං. නො නත්ථියා එකං. නො විගතෙ එකං.

න ආහාරපට්ඨයා න ඉන්ද්‍රියපට්ඨයා න ඤානපට්ඨයා න මග්ග පට්ඨයා න හෙතුයා එකං. සබ්බත්ථ එකං. නො නත්ථියා එකං. නො විගතෙ එකං.

න සම්පයුනපට්ඨයා න හෙතුයා එකං. න ආරම්මණෙ පඤ්ච. න ආරම්මණ පට්ඨය සද්දිසං, නො විගතෙ පඤ්ච.

න විපසයුනපට්ඨයා න හෙතුයා ද්වේ. න ආරම්මණෙ එකං. න අධිපතියා තිණි. න අනන්තරෙ එකං. න සමන්තන්තරෙ එකං. න අක්කුමකෙකු එකං. න උපනිස්සයෙ එකං. න පුරෙජානෙ තිණි. න පච්ඡාජානෙ තිණි. න ආසෙවනෙ තිණි. න කමෙම තිණි. න විපාකෙ තිණි. න ආහාරෙ එකං. න ඉන්ද්‍රියෙ එකං. න ඤානෙ එකං. න මග්ගෙ එකං. න සම්පයුනෙ එකං. නො නත්ථියා එකං. නො විගතෙ එකං.

පදථී මෙසේ ය. න හෙතුයා, හේතුප්‍රත්‍යයෙන් අත්‍ය ප්‍රත්‍යයන්හි, ද්වේ, විස්සර්ජනාවාරයෝ දෙදෙනෙක් ලැබෙත්.

එහි 'ද්වේ' යනු අකුසලෙන අකුසලය, අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය යන දෙවාරය ය, අකුසලෙන අකුසලයෙහි මෝහමූලද්වය ය වෛතසික කුද්‍රස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා විචිකිත්සා ඕධත්‍ය සහගත දෙසිතෙහි මෝහය ලැබේ. එබැවින් ඒ ධර්මයන් ගේ විභවය අකුසලං -පෙ- න හේතුපට්ටයා, විචිකිත්සා සහගතෙ උද්ධච්ච සහගතෙ ඛ්‍යේ පටිච්ච විචිකිත්සා සහගතො උධවට්ඨසහගතො මොහෝ' යි උදුළ යුතු ය. අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය ද අභිධෙය අවුලා විභවය උදුරා විසාර කරනු.

නාරමමණ ශුධසංඛ්‍යාවාරයෙහි චිත්තජ ප්‍රතිසන්ධිකම්ප බාහ්‍ය ආභාරජ සෘතුජ අසංඥසත්ත්වකම්ප ප්‍රචක්තිකම්ප රූපයෝ නාරමමණ ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත ධර්මයෝ ය. ඒ ධර්මයෝ මේ පට්ටනියෙහි 'න ආරමමණෙ පඤ්ච' යි වදන ලදහ. 'පඤ්ච' යනු කුසලෙන අබ්‍යාකතය ය, අකුසලෙන අබ්‍යාකතය ය, අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය ය, කුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය ය, අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය ය යන මොහුය. අභිධෙය අවුලා විභවය උදුරනු.

නාධිපති ශුධසංඛ්‍යාවාරයෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන කල්හි අධිපති ධර්මයෝ ය, නො ලැබෙන කල්හි අකුශල අනේතුකක්‍රියා මහා කුශල මහාක්‍රියා ලෝකික විපාක ප්‍රචක්තිප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය නිරාධිපති චිත්තජ ප්‍රතිසන්ධිකම්ප බාහ්‍ය ආභාරජ සෘතුජ අසංඥසත්ත්වකම්ප ප්‍රචක්ති-කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු නාධිපතිප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ය. ඒ ධර්මයෝ මේ පට්ටනියෙහි 'න අධිපතියා නව' යි වදන ලදහ'නව' යනු කුසලෙන කුසලය -පෙ- කුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය, අකුසලාබ්‍යා-කතෙන අබ්‍යාකතය ය යන මොහු ය. විභව වාරය අනුව විසාර කරනු. න අනන්තර න සමන්තර දෙක ශුධනාරමමණය අනුව විසාර කරනු.

න අඤ්ඤමඤ්ඤ ශුධයෙහි නාමස්කන්ධයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන චිත්තජරූපයෝ ය. හෘදයව්‍යාධිවෙන් අත්‍ය ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය, මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන චිත්තජ ප්‍රතිසන්ධිකම්ප බාහ්‍ය ආභාරජ සෘතුජ අසංඥසත්ත්වකම්ප ප්‍රචක්තිකම්ප උපාදය රූපයෝ ය යන මොවුහු න අඤ්ඤමඤ්ඤ පටිච්චස්පන්තයෝ ය 'න අඤ්ඤමඤ්ඤ පඤ්ච' 'පඤ්ච' යනු කුසලෙන අබ්‍යාකතය අකුසලෙන අබ්‍යාකතය -පෙ- අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය යන මොහුය. විභවවාරය අනුව විසාර කරනු. උප නිශ්ශ්‍රයශුධය නාරමමණ ශුධය මෙනි.

න පුරේජාන ශුඛයෙහි අරූපවිපාක සතර ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජන මහා කුශල මහා ක්‍රියා අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිමමාභී සකලඵල නාමස්කන්ධයෝ ය චිත්තජ ප්‍රතිසන්ධිකම්ප බාහ්‍ය ආභාරජ සෘතුජ අසංඤ්‍යන්තවකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු, 'න, පුරේජානෙ සත්ත' විහාර කරනු.

න පශ්චාත්ත ශුඛයෙහි සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය, චිත්තජ -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු "න පච්ඡාජානෙ නව" 'නව' යනු කුසලෙන කුසලය -පෙ- අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය යන මොහුය. විහාර කරනු.

නාසේවන ශුඛයෙහි අකුශල හසිනෝත්තපාද මහා කුශල මහා ක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය, ආවජ්ජන දෙක ය, විපාක සිත් සතිස ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය, චිත්තජ -පෙ- ප්‍රවෘත්ති කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු, 'න ආසේවනෙ නව' 'නව' යනු කුසලෙන කුසලය -පෙ- අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය යන මොහු ය. විහාර කරනු.

න කම්මශුඛයෙහි කුශලාකුශල ක්‍රියා චේතනා ය, බාහ්‍ය ආභාරජ සෘතුජ රූපයෝ ය යන මොවුහු, 'න කම්මෙ තිණි' විහාර කරනු.

න විපාක ශුඛයෙහි කුශලා කුශල ක්‍රියා නාමස්කන්ධයෝ ය, කුශලා කුශල ක්‍රියා චිත්තජරූපයෝ ය, බාහ්‍ය ආභාරජ සෘතුජ අසංඤ්‍යන්තවකම්ප ප්‍රවෘත්ති කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු 'න විපාකෙ නව' නවය කුසලෙන කුසලාදිය ය.

න ආභාර ශුඛයෙහි බාහ්‍ය සෘතුජ අසංඤ්‍යන්තවකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ, 'න ආභාරෙ ඵකං' ඵකං අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය ය. විහාර කරනු.

න ඉන්ද්‍රිය ශුඛයෙහි බාහ්‍ය ආභාරජ සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඤ්‍යන්තවකම්ප ප්‍රවෘත්ති කම්ප රූපජීවිතේන්ද්‍රියෝ ය යන මොහු, 'න ඉන්ද්‍රියෙ ඵකං' ඵකං අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයය. විහාර කරනු.

න ධ්‍යානශුඛයෙහි ද්විපඤ්චිඤාන නාමස්කන්ධයෝ ය, බාහ්‍ය ආභාරජ සෘතුජ අසංඤ්‍යන්තවකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු 'ඤානෙ ඵකං' විහාර කරනු.

න මාභීශුඛයෙහි අහේතුක ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය, අහේතුකචිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ ය

යන මොවුහු, 'න මගෙ එකං' විස්තර කරනු. න සමප්‍රසූක්තශුඛය තාරමමණ ශුඛය මෙනි.

න විප්‍රසූක්තශුඛයෙහි අරූපවිපාක ප්‍රචක්‍ෂිප්‍රතිසන්ධි නාමයාකඤ්ඤායෝ ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ ලෝභ මූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජන මහාකුශල මහාක්‍රියා අරූප කුශල අරූපක්‍රියා උපරිම මාගී සකලඵල නාමයාකඤ්ඤායෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජසාතුජ අසංඤ්‍යන්ති කම්ප්‍රචක්‍ෂිකම්ප්‍රූපයෝ ය යන මොවුහු, න විප්‍රසූක්ත නිශ්චිතොන්තරි නොවිගත දෙක තාරමමණය මෙනි. ශුඛ සංඛ්‍යාවාරය නිමි.

දුකාදිසංඛ්‍යාවාරය

සුඛ සංඛ්‍යාවාරයට අනතුරු ව දුකාදිසංඛ්‍යාවාරය වදළ සේක. එහි නන්තුදුකාදි වසයෙන් වාර විස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් නන්තුදුකාදි වාරය පළමුකොට වදළ සේක. එහි ද දුක තිකාදි වශයෙන් වාර එකුත් විස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් දුක වාරය පළමු කොට වදළ සේක. එහි ද න හේතු මූලක තාරමමණ දුකාදි වශයෙන් දුක එකුත් විස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් න හේතු මූලක තාරමමණ දුකය පළමු කොට වදළ සේක. එහි-

සහේතුක චිත්තජ රූපයෝ ය සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප්‍රූපයෝ ය යන මොවුහු තාරමමණප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී න හේතු ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නොවීමෙන් න හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එබැවින් අනුලෝම පට්ඨනියෙහි 'හේතුපට්ඨයා න ආරමමණෙ පඤ්ච' යනු වදළ සේක.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය ය, අහේතුක ප්‍රචක්‍ෂිප්‍රතිසන්ධි නාමයාකඤ්ඤායෝ ය යන මොවුහු න හේතුප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී තාරමමණප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් තාරමමණය බැහැර කෙරෙති. එ බැවින් පට්ඨනියානුලෝමයෙහි 'න හේතු පට්ඨයා ආරමමණෙ ද්වෙ' යනු වදළ සේක.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහවර්ජන සහේතුක ප්‍රචක්‍ෂිප්‍රතිසන්ධි නාමයාකඤ්ඤායෝ නහේතු තාරමමණප්‍රත්‍යය දෙකින් ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නොවෙති. එබැවින් අනුලෝමයෙහි 'හේතුපට්ඨයා ආරමමණෙ තිණි' යනු වදළ සේක.

අහේතුකචිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප්‍ර බාහ්‍ය ආහාරජ සාතුජ අසංඤ්‍යන්තිකම්ප්‍ර ප්‍රචක්‍ෂිකම්ප්‍ර රූපයෝ නහේතුක තාරමමණ ප්‍රත්‍යය

දෙකින් ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. එ බැවින් පච්චනියයෙහි 'න හෙතු පච්චයා න ආරම්භණේ ඒකං' යනු වදල සේක.

(මෙහි ද ප්‍රත්‍ය බැහැර කිරීමෙහි වෙනසක් නැත. අනුලෝම වාරයෙහි පච්චනියානුලෝමයෙන් බැහැර කිරීම පටන් ගනු ලැබේ. පච්චනියවාරයෙන් අනුලෝමපච්චනියයෙන් පටන් ගනු ලැබේ. අනුලෝම පච්චනියවාරයෙහි පච්චනියයෙන් පටන් ගනු ලැබේ. පච්චනියානුලෝමයෙහි අනුලෝමයෙන් පටන් ගනු ලැබේ. වෙනස එපමණ ය.)

නහේතුමූලක නාධිපතිදූතයෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම්මයෝ ය, නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මෝහ මූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුශල මහාකුශල මහාක්‍රියා සහේතුකලෝකික විපාක ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂයෝ ය, නිරාධිපති විත්තජරූපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ම රූපයෝ ය යන මොවුහු නාධිපතිප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී නහේතුප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් නහේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. එබැවින් අනුලෝමපච්චනියයෙහි 'හෙතුපච්චයා න අධිපතිසා නව' යනු වදලසේක.

නහේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ම වී නාධිපතිප්‍රත්‍යා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නොවන ධම්මයක් නැත්තේය. එබැවින් පච්චනියානු-ලෝමයෙහි "න හෙතුපච්චයා න අධිපතිසා " යනාදිය නො වදල සේක.

අධිපතිධම්ම වර්ජිත දෙපනස් සාධිපතිජවන නාමසාක්‍ෂයෝ ය සාධිපතිවිත්තජරූපයෝ ය යන මොවුහු නහේතු න අධිපති දෙකින් ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. එබැවින් අනුලෝමයෙහි 'හෙතුපච්චයා අධිපතිසා තිණි' යනු වදල සේක.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය ය, අහේතුක ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂයෝ ය, අහේතුක විත්තජරූපයෝ ය අහේතුකප්‍රතිසන්ධි කම්ම රූපයෝ ය, බාහ්‍යරූපයෝ ය, -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්ම රූපයෝ ය යන මොවුහු නහේතු න අධිපති දෙකින් ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. එ බැවින් පච්චනියයෙහි 'න හෙතු පච්චයා න අධිපතිසා ද්වේ' යනු වදල සේක. නානත්තර න සමනත්තර දෙදූතය නාරම්මණ දූතය මෙති.

න අඤ්ඤාමඤ්ඤා දූතයෙහි නාමසාක්‍ෂයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සහේතුකවිත්තජ රූපයෝ ය, නෘදයවස්තුචෙන් අත්‍ය වූ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ම රූපයෝ ය, මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සහේතුකවිත්තජ සහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ම උපාදය රූපයෝ ය යන මොවුහු න අඤ්ඤාමඤ්ඤායෙහි පමණක් ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී න හේතු

ප්‍රත්‍යයෙහි ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන බැවින් නහේතු ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එබැවින් අනුලෝම පට්ඨනියයෙහි "හේතුපට්ඨයා න අක්කමක්කෙ පඤ්ච" යනු වදළ සේක.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය ය, අහේතුක ප්‍රච්ඡතිප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්ධයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්ධයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදයවස්‍යාව ය ඔවුනොවුන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුක චිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප ඛාන්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්‍යන්තවකම්ප ප්‍රච්ඡතිකම්ප මහාභූතයෝ ය යන මොවුහු නහේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී න අක්කමක්කෙයෙහි ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් න අක්කමක්කෙය බැහැර කෙරෙති. එ බැවින් පට්ඨනියානුලෝමයෙහි 'න හේතුපට්ඨයා අක්කමක්කෙ ද්වෙ' යනු වදළ සේක.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සකල සහේතුක ප්‍රච්ඡති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්ධයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිනාමස්‍යාන්ධයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදයවස්‍යාව ය, ඔවුනොවුන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සහේතුකචිත්තජ මහාභූතයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප මහාභූතයෝ ය යන මොවුහු නහේතු න අක්කමක්කෙ දෙක්හිම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. එ බැවින් අනුලෝමයෙහි "හේතුපට්ඨයා අක්කමක්කෙ තිණි" යනු වදළ සේක.

නාමස්‍යාන්ධයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුකචිත්තජරූපයෝ ය, හෘදයවස්‍යාවෙන් අත්‍ය වූ ප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයෝ ය, මහා භූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුකචිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධි කම්ප ඛාන්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්‍යන්තවකම්ප ප්‍රච්ඡතිකම්ප උපාදය රූපයෝ ය යන මොවුහු නහේතු න අක්කමක්කෙ දෙක්හිම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. එබැවින් පට්ඨනියයෙහි 'න හේතුපට්ඨයා න අක්කමක්කෙ එකං' යනු වදළ සේක. න උප්පතිස්‍යය දුක්‍ය තාරමණ දුක්‍ය මෙති.

න පුරේජාන දුක්‍යෙහි අරූපවිපාක සතර ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාවෙහි මෝහමූලද්වයයෙහි මෝහ වර්ජිත ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා අරූපකුශල අරූප ක්‍රියා උපරිම මාගී සකල ඵල නාමස්‍යාන්ධයෝ ය සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්ධයෝ ය, සහේතුකචිත්තජ සහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු න පුරේජානයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී නහේතුප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් නහේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එ බැවින් අනුලෝම පට්ඨනියෙහි "හේතුපට්ඨයා න පුරේජානෙ සත්ත" යනු වදළ සේක.

පසුවවේකාර භූමියෙහි උපදනා අවසානවෙහි වූ මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හා අහේතුක ප්‍රවෘත්ති නාමයකැයි යෝ නහේතුප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී න පුරේජාන යේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් න පුරේජානය බැහැර කෙරෙහි. එ බැවින් පව්වනියානුලෝමයෙහි "න හෙතුපව්වයා පුරේජානෙ ද්වෙ" යනු වදන සේක.

පසුවවේකාර භූමියෙහි උපදනා අවසානවෙහි වූ මෝහ මූලද්වයෙහි මෝහය හා අරූපවිපාක වර්ජිත සහේතුක ප්‍රවෘත්ති නාමයකැයි යෝ න හේතු න පුරේජාන දෙකේ ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. එ බැවින් අනුලෝමයෙහි 'නිෂි' .

අරූප භූමියෙහි උපදනා අවසානවෙහි වූ මෝහ මූලද්වයෙහි මෝහය හා මනෝද්වාරාවර්ජන ය, අහේතුක ප්‍රතිසංකීර්ණ නාමයකැයි යෝ ය, අහේතුක විතර්ක අහේතුක ප්‍රතිසංකීර්ණ -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකමිත රූපයෝ ය, යන මොවුහු නහේතු න පුරේජාන දෙකේ ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. එ බැවින් පව්වනියෙහි "න හෙතුපව්වයා න පුරේජානෙ ද්වෙ" යනු වදන සේක.

න පව්ජානාන දුකයෙහි මෝහ මූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසංකීර්ණ නාමයකැයි යෝ ය. සහේතුක විතර්ක රූපයෝ ය සහේතුක ප්‍රතිසංකීර්ණ රූපයෝ ය යන මොවුහු න පව්ජානාන යේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී න හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් න හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. එ බැවින් අනුලෝමපව්වනියෙහි "හෙතුපව්වයා න පව්ජානානෙ නව" යනු වදන සේක.

න හේතුප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී න පව්ජානාන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධර්මයක් නැති බැවින් පව්වනියානුලෝමයෙහි "න හෙතු පව්වයා පව්ජානානෙ" යනාදිය නො වදන සේක.

න හේතු න පව්ජානාන දෙකේ ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධර්ම නැත්තේ ය. එබැවින් අනුලෝමයෙහි "හෙතුපව්වයා පව්ජානානෙ" යනාදිය නො වදන සේක.

මෝහ මූලද්වයෙහි මෝහය ය, අහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසංකීර්ණ නාමයකැයි සතර ය අහේතුක විතර්ක අහේතුක ප්‍රතිසංකීර්ණ බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥාසන්නිකමිත ප්‍රවෘත්තිකමිත රූපයෝ ය, යන මොවුහු න හේතු න පව්ජානාන දෙකේ ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නොවන ධර්මයෝ ය. එ බැවින් පව්වනියෙහි "න හෙතුපව්වයා න පව්ජානානෙ ද්වෙ" යනු වදන සේක.

න ආස්ථිත දුක්ඛයෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුශල මහාකුශල මහාක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය, සහේතුකක විපාකයෝ ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරයෝ ය, සහේතුකචිත්තජ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය. යන මොවුහු න හේතු ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. අනුලෝමපට්ඨානියෙහි "හේතුපට්ඨාන න ආසෙවනෙ නව"

මෝහමූලද්විතීයාදි ජවනයන්හි මෝහය ය, හසිනෝත්පාද ද්විතීයාදි ජවනයෝ ය යන මොවුහු නාස්ථිතය බැහැර කෙරෙති. පට්ඨානියානු-ලෝමයෙහි "න හේතුපට්ඨාන ආස්ථිතෙ ද්වෙ."

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය වර්ජිත අකුශල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතීයාදි ජවනයෝ ය. මහද්ගතකුශල මහද්ගත ක්‍රියාවෝ ය, මාගීසිත් සතරය යන නාමයාකාරයෝ දෙකින් ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. අනුලෝමයෙහි "නිශ්චි"

මෝහමූල ප්‍රථමජවනයෙහි මෝහය ය, හසිනෝත්පාද ප්‍රථම ජවනය ය, හසිනෝත්පාද වර්ජිත අහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්‍යන්තවිකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු පට්ඨානියෙහි 'න හේතුපට්ඨාන න ආසෙවනෙ ද්වෙ'

න කම්ම දුක්ඛයෙහි කුශලා කුශල සහේතුක ක්‍රියා චේතනාවෝ න හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. අනුලෝමපට්ඨානියෙහි 'නිශ්චි'

මෝහමූලයෙහි මෝහය හා ක්‍රියා චේතනා වර්ජිත අහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරයෝ ය, අහේතුකචිත්තජ අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප අසංඤ්‍යන්තවිකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු න කම්මය බැහැර කෙරෙති. පට්ඨානියානුලෝමයෙහි 'න හේතුපට්ඨාන කම්මෙ ද්වෙ'

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හා කුශලාකුශලක්‍රියාචේතනා වර්ජිත සහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරයෝ ය, සහේතුක චිත්තජ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු අනුලෝමයෙහි 'නව'

අහේතුක ක්‍රියා චේතනා ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ රූපයෝ ය යන මොවුහු, පට්ඨානියෙහි 'ඵකං'

(මේ පට්ඨානියෙහි ප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමේ ක්‍රමය අනුලෝමයට වෙනස් වන්නේ පටිපාටියෙන් පමණකි. මෙහි ප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීම අනුලෝමපට්ඨානියෙන් පටන් ගත යුතුය. දෙවනුව පට්ඨානියානුලෝම

වශයෙන් ප්‍රත්‍යය බැහැර කළයුතු ය. තුන්වෙනුව අනුලෝමය ද සතරවෙනුව පච්චිනීය ද කිය යුතු ය. වෙනස මෙපමණකි. මේ ක්‍රමය අනුව මතු වාරයන් විසාර කරනු.)

න හේතුපට්ඨයා න විපාකේ ද්වේ. මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය ය, අහේතුකක්‍රියා නාමසංකර්මයෝ ය, අහේතුකවිතතර් රූපයෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥාසන්තකමිතීජ ප්‍රවෘත්ති කමිතීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු න හේතු න විපාක දෙකිහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ය.

න හේතුපට්ඨයා න ආහාරේ එකං බාහ්‍ය සෘතුජ අසංඥාසන්තකමිතීජ ප්‍රවෘත්ති කමිතීජ රූපයෝ න හේතු න ආහාර දෙකිහි ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ය.

න හේතුපට්ඨයා න ඉන්ද්‍රියේ එකං බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඥාසන්තකමිතීජ රූපජීවිතේන්ද්‍රිය ය, ප්‍රවෘත්තිකමිතීජ රූපජීවිතේන්ද්‍රිය ය යන මොවුහු දෙකිහිම ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ය.

න හේතුපට්ඨයා න ඤානේ එකං ද්විපඤ්චවිඤ්ඤානාමස්කර්මයෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥාසන්තකමිතීජ ප්‍රවෘත්ති කමිතීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු න හේතු න ඤාන ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ය.

න හේතුපට්ඨයා න මග්ගේ එකං. අහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසංකර්මයෝ ය, අහේතුකවිතතර් -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකමිතීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු.

න හේතුපට්ඨයා න සම්ප්‍රසාරේ එකං. න ආරම්භය මෙනි.

න හේතුපට්ඨයා න විප්‍රසාරේ ද්වේ. අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාරාවෙහි මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය ය, මනෝද්වාරාවිස්තය ය, බාහ්‍ය -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකමිතීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු,

තො නත්ථියා එකං තො විගතේ එකං. න ආරම්භය මෙනි.

දුක්ඛාරය නිමි.

න හේතුපට්ඨයා න ආරම්භය පට්ඨයා න අධිපතියා එකං දුක්ඛාරය මෙනි. තො විගතය දක්වා දුක්ඛ අනුව විසාර කරනු.

න හේතුපට්ඨයා න ආරම්භය න අධිපති න අනන්තර න සමනන්තර න අඤ්ඤාමඤ්ඤාපට්ඨයා න උපතිස්සයේ එකං නාමසංකර්මයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුකවිතතර් රූපයෝ ය හඳුනාදෙනුයෙන් අන්‍ය අහේතුක

ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය, මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුකච්ඡිකාර් අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥාසන්තතිකම්ප ප්‍රචක්ෂිකම්ප උපාදයරූපයෝ ය යන මොවුහු න හේතු ආදි සයෙහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. න පුරේජාත න පටිජාජාත න ආස්ථිත ප්‍රත්‍යයන් යෙදුණු කල්හි ද එසේම ය.

න අක්කමක්කය දක්වා ප්‍රත්‍යයන් මුල් කොට තබා න කමමය යොදනු. මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ උපාදයරූපයෝ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. න විපාකය යොදනු. නාමස්කන්ධයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුක ක්‍රියා චිත්තජරූපයෝ ය, මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුකක්‍රියා චිත්තජ උපාදයරූපයෝ ය, බාහ්‍ය සෘතුජ අසංඥාසන්තතිකම්ප ප්‍රචක්ෂිකම්ප උපාදය රූපයෝ ය යන මොවුහු ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. න ඉන්ද්‍රිය යෙදුණු කල්හි මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍යය සෘතුජ උපාදයරූපයෝ ය, අසංඥාසන්තතිකම්ප ප්‍රචක්ෂිකම්ප රූපජීවිනේන්ද්‍රියෝ ය යන මොවුහු ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. න ක්‍රියාතය යෙදුණු කල්හි මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥාසන්තතිකම්ප ප්‍රචක්ෂිකම්ප උපාදයරූපයෝ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. න මග්ගය යෙදුණු කල්හි නාමස්කන්ධයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුකච්ඡිකාර් රූපයෝ ය, හදයවස්තුචෙන් අත්‍ය අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය, මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍ය ලබන අහේතුකච්ඡිකාර් අහේතුප්‍රතිසන්ධිකම්ප බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥාසන්තතිකම්ප ප්‍රචක්ෂිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. න විපස්සුතය යෙදුණු කල්හි මහා භූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥාසන්තතිකම්ප ප්‍රචක්ෂිකම්ප උපාදයරූපයෝ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. නො තත්ථි නො විගතයන් යෙදුණු කල්හි න සම්පස්සුතය යෙදෙන වාරය වැනි ය.

න කමමය දක්වා මුල් කොට තබා න ආහාරය යෙදෙන වාරයෙහි මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍ය සෘතුජ උපාදය රූපයෝ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. න ඉන්ද්‍රිය ය යෙදෙන කල්හි මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍ය සෘතුජ ආහාරජ උපාදය රූපයෝ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. න ක්‍රියාත න මග්ග න සම්පස්සුත න විපස්සුත යන ප්‍රත්‍යයන් යෙදෙන කල්හි මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ උපාදය රූපයෝ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. නො තත්ථි නො විගත යෙදෙන තත්ථි ද එසේම ය.

න ආහාරය දක්වා තබා න ඉන්ද්‍රියය යෙදෙන තන්හි මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍යඋපාදය සෘතුප්‍රපාදය රූපයෝ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. නොවිගතය දක්වා ම එසේ ය. න හේතූයෙහි පටන් තෝ නත්ථිය දක්වා ප්‍රත්‍යයන් මුල් කොට නොවිගතය යෙදෙන චාරයෙහි මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍යඋපාදය සෘතුප්‍රපාදය රූපයෝ සියල්ලෙහි ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති.

න ආරම්භණ පට්ඨයා න හේතුයා ද්වේ, න හේතුමූලකය මෙනි. නාධිපතියා පඤ්ච, නිරාධිපතිචිත්තප්‍රපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්ප්‍රපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, -පෙ- ප්‍රචාන්තිකම්ප්‍රපයෝ ය යන මොවුහු ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. නානන්තර නසමනන්තර යෙදෙන තන්හි නාරම්භණ ශූඛයෙහි මෙනි. න අක්කමක්කෙ පඤ්ච, න අක්කමක්කෙ සුඛය මෙනි. න උපනිස්සය න පුරෙජාන න පච්ඡාජාන න ආසේවනයන් යෙදෙන චාර නාරම්භණශූඛය මෙනි. න කමම එකං න කමම ශූඛය මෙනි. න විපාකෙ පඤ්ච, කුශලාකුශලක්‍රියා විත්තයන් විසින් උපදවන චිත්තප්‍රපයෝ ය, බාහිරරූපයෝ ය, -පෙ- ප්‍රචාන්තිකම්ප්‍රපයෝ ය යන මොවුහු ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. න ආහාරෙ එකං, ශුඛචාරය මෙනි. න ක්‍රිකානෙ එකං, අහේතුක චිත්තප්‍රපයෝ -පෙ- ප්‍රචාන්තිකම්ප්‍රපයෝ, න මග්ගෙ එකං, අහේතුකචිත්තප්‍රපයෝ ප්‍රතිසන්ධිකම්ප්‍රපයෝ -පෙ- ප්‍රචාන්ති කම්ප්‍රපයෝ න සමපයුත්තචාරය ශූඛය මෙනි. නිකාදියෙහි ද නහේතුකිකාදියට වඩා වෙනසක් නැත්තේ ය. නාධිපතිඋකාදිචාර නානන්තර උකාදි චාරාදි සියල්ල අනුලෝමයෙහි ප්‍රත්‍යය බැහැර කළ සැටි මෙනෙහි කොට එය අනුව විසාර කරනු.

පට්ඨය පට්ඨනියචාරය නිමි.

පට්ඨයානුලෝම පට්ඨනිය චාරයේ

පාලිය.

හේතුපට්ඨයා න ආරම්භණ පඤ්ච, න අධිපතියා නව, න අනන්තර පඤ්ච, න සමනන්තරෙ පඤ්ච, න අක්කමක්කෙ පඤ්ච, න උපනිස්සය පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ නව, න ආසේවනෙ නව, න කමම නිණි, න විපාකෙ නව, න සමපයුත්තෙ පඤ්ච, න විපයුත්තෙ නිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගතෙ පඤ්ච.

හෙතුපට්ඨයා ආරම්භණපට්ඨයා න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි. න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න විප්පයුනෙන තිණි.

හෙතුපට්ඨයා ආරම්භණපට්ඨයා අධිපතිපට්ඨයා න පුරෙජානෙ තිණි. න පච්ඡාජානෙ තිණි. න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි. න විප්පයුනෙන තිණි.

හෙතුපට්ඨයා ආරම්භණපට්ඨයා අධිපතිපට්ඨයා අනන්තරපට්ඨයා සමනන්තරපට්ඨයා සහජාතපට්ඨයා අඤ්ඤමඤ්ඤපට්ඨයා නිස්සයපට්ඨයා උපනිස්සයපට්ඨයා පුරෙජාතපට්ඨයා න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි.

හෙතුපට්ඨයා ආරම්භණපට්ඨයා පුරෙජාතපට්ඨයා ආසෙවනපට්ඨයා න පච්ඡාජානෙ තිණි. න කමෙම තිණි න විපාකෙ තිණි.

හෙතුපට්ඨයා ආරම්භණපට්ඨයා පුරෙජාතපට්ඨයා ආසෙවන පට්ඨයා කමෙමපට්ඨයා ආහාර පට්ඨයා ඉන්ද්‍රිය පට්ඨයා ඤාන පට්ඨයා මග්ග පට්ඨයා සම්පයුත්ත පට්ඨයා විප්පයුත්ත පට්ඨයා අත්ථි පට්ඨයා, නත්ථි පට්ඨයා විගත පට්ඨයා අවිගත පට්ඨයා න පච්ඡාජානෙ තිණි න විපාකෙ තිණි.

හෙතුපට්ඨයා ආරම්භණපට්ඨයා පුරෙජාතපට්ඨයා කමෙම පට්ඨයා විපාකපට්ඨයා අහාරපට්ඨයා ඉන්ද්‍රියපට්ඨයා ඤානපට්ඨයා මග්ගපට්ඨයා සම්පයුත්තපට්ඨයා විප්පයුත්තපට්ඨයා අත්ථිපට්ඨයා නත්ථිපට්ඨයා විගතපට්ඨයා අවිගතපට්ඨයා න පච්ඡාජානෙ එකං, න ආසෙවනෙ එකං.

හෙතුපට්ඨයා ආරම්භණපට්ඨයා පුරෙජාතපට්ඨයා කමෙමපට්ඨයා විපාකපට්ඨයා අහාරපට්ඨයා ඉන්ද්‍රියපට්ඨයා ඤානපට්ඨයා මග්ගපට්ඨයා සම්පයුත්තපට්ඨයා විප්පයුත්තපට්ඨයා අත්ථිපට්ඨයා නත්ථිපට්ඨයා විගතපට්ඨයා අවිගතපට්ඨයා න පච්ඡාජානෙ එකං, න ආසෙවනෙ එකං.

ආරම්භණපට්ඨයා න හෙතුයා ද්වේ, න අධිපතියා තිණි, පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි. න විපාකෙ තිණි. න ඤානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න විප්පයුනෙන තිණි.

ආරම්භණපට්ඨයා හෙතුපට්ඨයා න අධිපතියා තිණි. න පුරෙජානෙ තිණි. න පච්ඡාජානෙ තිණි න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න විප්පයුනෙන තිණි.

ආරම්භණමූලකං

යථාහෙතුමූලකං එවං විජ්ජාරෙතඛං.

අධිපතිපව්වයා න ආරම්මණේ පඤ්ච, න අනන්තරේ පඤ්ච, න සමනන්තරේ පඤ්ච, න අක්කමක්කෙ පඤ්ච, න උපනිස්සයේ පඤ්ච, න පුරේජානේ සත්ත, න පච්ඡාජානේ නව, න ආසෙවනේ නව, කමෙමි තිණි, න විපාකේ නව, න සම්පයුනේ පඤ්ච, න විපයුනේ තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගනේ පඤ්ච,

අධිපතිපව්වයා හේතුපව්වයා ආරම්මණපව්වයා න පුරේජානේ තිණි, න පච්ඡාජානේ තිණි. න ආසෙවනේ තිණි. න කමෙමි තිණි. න විපාකේ තිණි, න විපයුනේ තිණි අනන්තරපව්වයා සමනන්තර පව්වයා යථා ආරම්මණපව්වයා එවං විජ්ඣාමෙකං.

සහජාතපව්වයා න හේතුයා ද්වේ, න ආරම්මණේ පඤ්ච, න අධිපතියා නව, න අනන්තරේ පඤ්ච, න සමනන්තරේ පඤ්ච, න අක්කමක්කෙ පඤ්ච, න උපනිස්සයේ පඤ්ච, න පුරේජානේ සත්ත, න පච්ඡාජානේ නව, න ආසෙවනේ නව, න කමෙමි තිණි, න විපාකේ නව, න ආහාරේ එකං, න ඉන්ද්‍රියේ එකං, න ඤානේ එකං, න මග්ගෙ එකං, න සම්පයුනේ පඤ්ච, න විපයුනේ තිණි. නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගනේ පඤ්ච,

සහජාතපව්වයා හේතුපව්වයා න ආරම්මණේ පඤ්ච, න අධිපතියා නව, න අනන්තරේ පඤ්ච, න සමනන්තරේ පඤ්ච, න අක්කමක්කෙ පඤ්ච, න උපනිස්සයේ පඤ්ච, න පුරේජානේ සත්ත, න පච්ඡාජානේ නව, න ආසෙවනේ නව, න කමෙමි තිණි, න විපාකේ නව, න සම්පයුනේ පඤ්ච, න විපයුනේ තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගනේ පඤ්ච.

සහජාතපව්වයා හේතුපව්වයා ආරම්මණපව්වයා න අධිපතියා තිණි, න පුරේජානේ තිණි. න පච්ඡාජානේ තිණි, න ආසෙවනේ තිණි, න කමෙමි තිණි, න විපාකේ තිණි. න විපයුනේ තිණි, යථා හේතුමුලකං.

අක්කමක්කෙපව්වයා න හේතුයා ද්වේ, න ආරම්මණේ එකං, න අධිපතියා තිණි, න අනන්තරේ එකං, න සමනන්තරේ එකං, න උපනිස්සයේ එකං, න පුරේජානේ තිණි, න පච්ඡාජානේ තිණි, න ආසෙවනේ තිණි, න කමෙමි තිණි, න විපාකේ තිණි, න ආහාරේ එකං, න ඉන්ද්‍රියේ එකං, න ඤානේ එකං, න මග්ගෙ එකං, න සම්පයුනේ එකං, න විපයුනේ තිණි, නො නත්ථියා එකං, නො විගනේ එකං.

අක්කමක්කෙපව්වයා හේතුපව්වයා න ආරම්මණේ එකං, න අධිපතියා තිණි, න අනන්තරේ එකං, න සමනන්තරේ එකං, න උපනිස්සයේ එකං, න පුරේජානේ තිණි, න පච්ඡාජානේ තිණි, න ආසෙවනේ තිණි, න කමෙමි තිණි, න විපාකේ තිණි, න සම්පයුනේ එකං, න විපයුනේ තිණි, නො නත්ථියා එකං, නො විගනේ එකං.

අක්කමක්කපට්ඨයා හෙතුපට්ඨයා ආරම්භපට්ඨයා න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න විප්පයුනෙත තිණි, යථා හෙතුමුලකං.

තිස්සයපට්ඨයා න හෙතුයා ද්වේ, න ආරම්භපට්ඨයා, තිස්සයපට්ඨයා යථා සහජානමුලකං.

උපතිස්සයපට්ඨයා යථා ආරම්භමුලකං. පුරෙජානපට්ඨයා න හෙතුයා ද්වේ, න අධිපතියා තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න ඝාතෙ එකං, න මගෙම එකං.

පුරෙජානපට්ඨයා හෙතුපට්ඨයා න අධිපතියා තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, යථා හෙතුමුලකං එවං විජ්ජාරෙතබ්බං.

ආසෙවිපට්ඨයා න හෙතුයා ද්වේ, න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න මගෙම එකං, න විප්පයුනෙත තිණි.

ආසෙවනපට්ඨයා හෙතුපට්ඨයා න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න විප්පයුනෙත තිණි, යථා හෙතුමුලකං.

කමමපට්ඨයා න හෙතුයා ද්වේ, න ආරම්භපට්ඨයා, න අධිපතියා නව, න අනන්තරෙ පඤ්ඤා, න සමනන්තරෙ පඤ්ඤා, න අක්කමක්කෙ පඤ්ඤා, න උපතිස්සයෙ පඤ්ඤා, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ නව, න ආසෙවනෙ නව, න විපාකෙ නව, න ආහාරෙ එකං, න ඉන්ද්‍රියෙ එකං, න ඝාතෙ එකං, න මගෙම එකං, න සම්ප්පයුනෙත පඤ්ඤා, න විප්පයුනෙත තිණි, නො නන්ධියා පඤ්ඤා, නො විගතෙ පඤ්ඤා.

කමමපට්ඨයා හෙතුපට්ඨයා න ආරම්භපට්ඨයා, න අධිපතියා නව, න අනන්තරෙ පඤ්ඤා, න සමනන්තරෙ පඤ්ඤා, න අක්කමක්කෙ පඤ්ඤා, න උපතිස්සයෙ පඤ්ඤා, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ නව, න ආසෙවනෙ නව, න විපාකෙ නව, න සම්ප්පයුනෙත පඤ්ඤා, න විප්පයුනෙත තිණි, නො නන්ධියා පඤ්ඤා, නො විගතෙ පඤ්ඤා.

කමමපට්ඨයා හෙතුපට්ඨයා ආරම්භපට්ඨයා න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න විපාකෙ තිණි, න විප්පයුනෙත තිණි, යථා හෙතුමුලකං.

විපාකපච්චයා න හෙතුයා එකං, න ආරම්මණෙ එකං, න අධිපතියා එකං, න අනන්තරෙ එකං, න සමන්තතරෙ එකං, න අක්කංමක්කෙක්ක එකං, න උපනිස්සයෙ එකං, න පුරෙජානෙ එකං, න පච්ඡාජානෙ එකං, න ආසෙවනෙ එකං, න ක්කානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න සම්පයුත්තෙ එකං, න විපසයුත්තෙ එකං, නො නත්ථියා එකං, නො විගතෙ එකං.

විපාක පච්චයා හෙතු පච්චයා න ආරම්මණෙ එකං න අධිපතියා එකං න අනන්තරෙ එකං න සමන්තතරෙ එකං න අක්කංමක්කෙක්ක එකං න උපනිස්සයෙ එකං න පුරෙජානෙ එකං න පච්ඡාජානෙ එකං න ආසෙවනෙ එකං න සම්පයුත්තෙ එකං න විපසයුත්තෙ එකං නො නත්ථියා එකං නො විගතෙ එකං.

විපාකපච්චයා හෙතුපච්චයා ආරම්මණපච්චයා, න අධිපතියා එකං, න පුරෙජානෙ එකං, න පච්ඡාජානෙ එකං, න ආසෙවනෙ එකං, න විපසයුත්තෙ එකං,

විපාකපච්චයා හෙතුපච්චයා ආරම්මණපච්චයා අධිපතිපච්චයා න පුරෙජානෙ එකං, න පච්ඡාජානෙ එකං, න ආසෙවනෙ එකං, න විපසයුත්තෙ එකං.

විපාකපච්චයා හෙතුපච්චයා ආරම්මණපච්චයා අධිපතිපච්චයා අනන්තරපච්චයා සමන්තතරපච්චයා සහජානපච්චයා අක්කංමක්කෙක්ක පච්චයා නිස්සයපච්චයා උපනිස්සයපච්චයා, පුරෙජානපච්චයා කම්ම පච්චයා ආහාරපච්චයා ඉන්ද්‍රියපච්චයා ක්කානපච්චයා, මග්ගපච්චයා සම්පයුත්තපච්චයා විපසයුත්තපච්චයා අත්ථිපච්චයා නත්ථිපච්චයා විගත පච්චයා අවිගතපච්චයා න පච්ඡාජානෙ එකං න ආසෙවනෙ එකං,

ආහාරපච්චයා න හෙතුයා ද්වෙ, න ආරම්මණෙ පඤ්ච, න අධිපතියා නව, න අනන්තරෙ පඤ්ච, න සමන්තතරෙ පඤ්ච, න අක්කංමක්කෙක්ක පඤ්ච, න උපනිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ නව, න ආසෙවනෙ නව, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ නව, න ඉන්ද්‍රියෙ එකං, න ක්කානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න සම්පයුත්තෙ පඤ්ච, න විපසයුත්තෙ තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගතෙ පඤ්ච,

ආහාරපච්චයා හෙතුපච්චයා න ආරම්මණෙ පඤ්ච, න අධිපතියා නව, න අනන්තරෙ පඤ්ච, න සමන්තතරෙ පඤ්ච, න අක්කංමක්කෙක්ක පඤ්ච, න උපනිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ නව, න ආසෙවනෙ නව, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ නව, න සම්පයුත්තෙ පඤ්ච, න විපසයුත්තෙ තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගතෙ පඤ්ච,

ආහාරපච්චයා හෙතුපච්චයා ආරම්භපච්චයා න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න විපසුග්ගෙ තිණි, යථා හෙතුමුලකං එවං විජරාතෙබ්බං.

ඉන්ද්‍රියපච්චයා න හෙතුයා ද්වේ, න ආරම්භපච්චයා, න අධිපතියා නව, න අනන්තරෙ පඤ්ච, න සමනන්තරෙ පඤ්ච, න අඤ්ඤමඤ්ඤ පඤ්ච, න උපනිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ නව, න ආසෙවනෙ නව, න කමෙම තිණි. න විපාකෙ නව, න ආහාරෙ එකං, න ඤානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න සම්පසුග්ගෙ පඤ්ච, න විපසුග්ගෙ තිණි, නො නන්ධියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච,

ඉන්ද්‍රියපච්චයා හෙතුපච්චයා න ආරම්භපච්චයා, න අධිපතියා නව, න අනන්තරෙ පඤ්ච, න සමනන්තරෙ පඤ්ච, න අඤ්ඤමඤ්ඤ පඤ්ච, න උපනිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ නව, න ආසෙවනෙ නව, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ නව, න සම්පසුග්ගෙ පඤ්ච, න විපසුග්ගෙ තිණි, නො නන්ධියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච,

ඉන්ද්‍රියපච්චයා හෙතුපච්චයා ආරම්භපච්චයා න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න විපසුග්ගෙ තිණි, යථා හෙතුමුලකං එවං විජරාතෙබ්බං.

ඤානපච්චයා න හෙතුයා ද්වේ, න ආරම්භපච්චයා, න අධිපතියා නව, න අනන්තරෙ පඤ්ච, න සමනන්තරෙ පඤ්ච, න අඤ්ඤමඤ්ඤ පඤ්ච, න උපනිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ නව, න ආසෙවනෙ නව, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ නව, න මග්ගෙ එකං, න සම්පසුග්ගෙ පඤ්ච, න විපසුග්ගෙ තිණි, නො නන්ධියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච.

ඤානපච්චයා හෙතුපච්චයා න ආරම්භපච්චයා, න අධිපතියා නව, න අනන්තරෙ පඤ්ච, න සමනන්තරෙ පඤ්ච, න අඤ්ඤමඤ්ඤ පඤ්ච, න උපනිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ නව,

න ආසෙවනෙ නව, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ නව, න සම්පසුග්ගෙ පඤ්ච, න විපසුග්ගෙ තිණි, නො නන්ධියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච.

ඤානපච්චයා හෙතුපච්චයා ආරම්භපච්චයා න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න

කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න විප්පයුනෙන තිණි, යථා හෙතුමුලකං එවං විතරාලෙනබ්බං.

මග්ගපට්ටයා න හෙතුයා එකං, න ආරම්මණෙ පඤ්ච, න අධිපතියා නව, න අනන්තරෙ පඤ්ච, න සමන්තන්තරෙ පඤ්ච, න අක්කංශමක්කෙඤ්ඤ පඤ්ච, න උපනිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ නව, න ආසෙවනෙ නව, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ නව, න සම්පයුනෙන පඤ්ච, න විප්පයුනෙන තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච,

මග්ගපට්ටයා හෙතුපට්ටයා න ආරම්මණෙ පඤ්ච, න අධිපතියා නව, න අනන්තරෙ පඤ්ච, න සමන්තන්තරෙ පඤ්ච, න අක්කංශමක්කෙඤ්ඤ පඤ්ච, න උපනිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ නව, න ආසෙවනෙ නව, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ නව. න සම්පයුනෙන පඤ්ච, න විප්පයුනෙන තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච.

මග්ගපට්ටයා හෙතුපට්ටයා ආරම්මණපට්ටයා න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න විප්පයුනෙන තිණි, යථා හෙතුමුලකං එවං විතරාලෙනබ්බං.

සම්පයුනත්තපට්ටයා න හෙතුයා ද්වේ, න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න ඤානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න විප්පයුනෙන තිණි.

සම්පයුනත්ත පට්ටයා හෙතුපට්ටයා න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න විප්පයුනෙන තිණි, යථා හෙතුමුලකං.

විප්පයුනත්තපට්ටයා න හෙතුයා ද්වේ, න ආරම්මණෙ පඤ්ච, න අධිපතියා නව, න අනන්තරෙ පඤ්ච, න සමන්තන්තරෙ පඤ්ච, න අක්කංශමක්කෙඤ්ඤ පඤ්ච, න උපනිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ පඤ්ච, න පච්ඡාජානෙ නව, න ආසෙවනෙ නව, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ නව, න ඤානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න සම්පයුනෙන පඤ්ච, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච.

විප්පයුනත්තපට්ටයා හෙතුපට්ටයා න ආරම්මණෙ පඤ්ච, න අධිපතියා නව, න අනන්තරෙ පඤ්ච, න සමන්තන්තරෙ පඤ්ච, න අක්කංශමක්කෙඤ්ඤ පඤ්ච,

න උපනිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ පඤ්ච, න පච්ඡාජානෙ නව, න ආසෙවනෙ නව, න කමමෙ තිණි, න විපාකෙ කව, න සම්පයුනෙන පඤ්ච, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගතෙ පඤ්ච,

විප්පයුත්තපට්ඨයා හෙතුපට්ඨයා ආරම්මණපට්ඨයා න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ එකං, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමමෙ තිණි, න විපාකෙ තිණි.

විප්පයුත්තපට්ඨයා හෙතුපට්ඨයා ආරම්මණපට්ඨයා අධිපති-පට්ඨයා න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමමෙ තිණි, න විපාකෙ තිණි.

විප්පයුත්තපට්ඨයා හෙතුපට්ඨයා ආරම්මණපට්ඨයා අධිපතිපට්ඨයා අනන්තරපට්ඨයා, සම්නන්තරපට්ඨයා සහජානපට්ඨයා අඤ්ඤමඤ්ඤ පට්ඨයා නිසසයපට්ඨයා උපනිස්සයපට්ඨයා පුරෙජානපට්ඨයා න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමමෙ තිණි, න විපාකෙ තිණි.

විප්පයුත්තපට්ඨයා හෙතුපට්ඨයා පුරෙජානපට්ඨයා ආසෙවන-පට්ඨයා කමමපට්ඨයා ආභාරපට්ඨයා අවිගතපට්ඨයා න පච්ඡාජානෙ තිණි, න විපාකෙ තිණි.

විප්පයුත්ත පට්ඨයා හෙතු පට්ඨයා පුරෙජාන පට්ඨයා කමම පට්ඨයා විපාක පට්ඨයා න පච්ඡාජානෙ එකං. න ආසෙවනෙ එකං.

විප්පයුත්තපට්ඨයා හෙතුපට්ඨයා පුරෙජානපට්ඨයා කමමපට්ඨයා විපාකපට්ඨයා ආභාරපට්ඨයා අවිගතපට්ඨයා න පච්ඡාජානෙ එකං, න ආසෙවනෙ එකං.

අත්ථිපට්ඨයා න හෙතුයා ද්වෙ, න ආරම්මණෙ පඤ්ච, න අධිපතියා නව, න අනන්තරෙ පඤ්ච, න සම්නන්තරෙ පඤ්ච, න අඤ්ඤමඤ්ඤ පඤ්ච, න උපනිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ නව, න ආසෙවනෙ නව, න කමමෙ තිණි, න විපාකෙ නව, න ආභාරෙ එකං, න ඉන්ද්‍රියෙ එකං, න ඤානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න සම්පයුනෙන පඤ්ච, න විප්පයුනෙන තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගතෙ පඤ්ච,

අත්ථිපට්ඨයා හෙතුපට්ඨයා න ආරම්මණෙ පඤ්ච, න අධිපතියා නව, න අනන්තරෙ පඤ්ච, න සම්නන්තරෙ පඤ්ච, න අඤ්ඤමඤ්ඤ පඤ්ච, න උපනිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ නව, න ආසෙවනෙ නව, න කමමෙ තිණි, න විපාකෙ නව, න සම්පයුනෙන පඤ්ච, න විප්පයුනෙන තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගතෙ පඤ්ච.

අත්ථිපට්ඨයා හෙතුපට්ඨයා ආරම්භණපට්ඨයා න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමමෙ තිණි, න විපාකෙ තිණි, න විප්පයුනෙ තිණි, යථා හෙතුමුලකං එවං විජ්ජාරෙතබ්බං.

නුත්ථිපට්ඨයා විගතපට්ඨයා න හෙතුයා ද්වෙ, න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමමෙ තිණි, න විපාකෙ තිණි, න කුට්ඨානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න විප්පයුනෙ තිණි, යථා ආරම්භණමුලකං එවං විජ්ජාරෙතබ්බං.

අවිගතපට්ඨයා න හෙතුයා ද්වෙ, න ආරම්භණෙ පඤ්ච, න අධිපතියා නව, න අනන්තරෙ පඤ්ච, න සමනන්තරෙ පඤ්ච, න අක්ඛණමඤ්ඤ පඤ්ච, න උපනිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ නව, න ආසෙවනෙ නව, න කමමෙ තිණි, න විපාකෙ නව, න ආහාරෙ එකං, න ඉන්ද්‍රියෙ එකං, න කුට්ඨානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න සම්ප්පයුනෙ පඤ්ච, න විප්පයුනෙ තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගතෙ පඤ්ච.

අවිගතපට්ඨයා හෙතුපට්ඨයා න ආරම්භණෙ පඤ්ච, න අධිපතියා නව, න අනන්තරෙ පඤ්ච, න සමනන්තරෙ පඤ්ච, න අක්ඛණමඤ්ඤ පඤ්ච, න උපනිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ නව, න ආසෙවනෙ නව, න කමමෙ තිණි, න විපාකෙ නව, න සම්ප්පයුනෙ පඤ්ච, න විප්පයුනෙ තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගතෙ පඤ්ච, යථා හෙතුමුලකං එවං විජ්ජාරෙතබ්බං,

අනුලොමපට්ඨනීය ගණනා.

පට්ඨයානුලොම පට්ඨනීය වාරයෝ

සන්නය.

පට්ඨයපට්ඨනීය වාරයට අනතුරු ව පට්ඨයානුලොමපට්ඨනීය වාරය වදළ සේක. එහි හේතුදුකාදිවාරාදි වශයෙන් වාර තෙවිස්සක් ඇත්තේ ය. (එහි පශ්චාත්තය නො ලැබේ.) එයින් හේතුදුකාදිය පළමුකොට වදළ සේක. එ ද දුකතිකාදි වශයෙන් දෙවිසි වැදෑරුම් වේ. එයින් හේතුදුකාදිය පළමු කොට වදළ සේක. එ ද හේතුමුලක නාරම්භණ දුකාදි වසයෙන් පසළොස් වැදෑරුම් වේ. එයින් හේතුමුලක නාරම්භණදුකය පළමු කොට වදළ සේක. කෙසේ ද? යත් 'හේතුපට්ඨයා න ආරම්භණෙ පඤ්ච' යනුවෙනි.

හේතුමුලක නාරම්භණදුකයෙහි අහේතුකචිත්තජ අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ම බාහ්‍ය -පෙ- ප්‍රච්ඡාදි කම්ම රූපයෝ නාරම්භණ ප්‍රත්‍යයා ගේ

ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී හේතුප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන බැවින් හේතු-ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එ බැවින් පට්ඨානියයෙහි "න හෙතුපට්ඨායා න ආරම්මණෙ එකං" යි වදන සේක.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රචක්තිප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ හේතුප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී නාරම්මණප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් නාරම්මණප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එබැවින් අනුලෝමයෙහි "හේතුපට්ඨායා ආරම්මණෙ තිණි" යි වදන සේක.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හා අහේතුක ප්‍රචක්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ හේතු නාරම්මණ දෙකෙහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. එ බැවින් පට්ඨානියානුලෝමයෙහි "න හෙතුපට්ඨායා ආරම්මණෙ ද්වෙ" යි වදන සේක.

සහේතුකචිත්තජ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ හේතු නාරම්මණ දෙකෙහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. එ බැවින් අනුලෝමපට්ඨානියයෙහි "හෙතුපට්ඨායා න ආරම්මණෙ පඤ්ඤා" යි වදන සේක. (මේ අනුලෝම-පට්ඨානියයෙහි ප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීම පට්ඨානියෙන් පටන් ගත යුතු ය.)

"හෙතුපට්ඨායා න අධිපතිශා නව" මේ න අධිපතිඋක්කයෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය ය, අහේතුක ප්‍රචක්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ සතර ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප -පෙ- ප්‍රචක්ති කම්පරූපයෝ ය යන මොවුහු න අධිපතිප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී හේතු ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එ බැවින් පට්ඨානියයෙහි "න හෙතුපට්ඨායා න අධිපතිශා ද්වෙ" යි වදන සේක.

අධිපති ධර්ම වර්ජිත දෙපනස් සාධිපති ජවන නාමස්කන්ධයෝ ය, සාධිපති චිත්තජ රූපයෝ ය යන මොවුහු හේතු ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී න අධිපති ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එබැවින් අනුලෝමයෙහි "හේතු පට්ඨායා අධිපතිශා නව" යි වදන සේක.

හේතුනාධිපති ප්‍රත්‍යය දෙකෙහි ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නොවන ධර්ම නැති බැවින් පට්ඨානියානුලෝමයෙහි "න හෙතු පට්ඨායා අධිපතිශා" යනාදිය නොවදන සේක.

අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපති ධර්මයෝ ය, නොලැබෙන අවස්ථාවෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුසල මහාකුසල මහා ක්‍රියා සහේතුක ලෝකික විපාක ප්‍රචක්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය, නිරාධිපති සහේතුක චිත්තජ රූපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු හේතු නාධිපති දෙකෙහිම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. එබැවින් "හෙතුපට්ඨායා න අධිපතිශා නව" යනු වදන සේක.

න අනන්තරෙ පඤ්ච, න සමනන්තරෙ පඤ්ච, න ආරමමණය මෙනි. න අඤ්ඤමඤ්ඤ පඤ්ච, න අඤ්ඤමඤ්ඤදුක්ඛයෙහි නාමඤ්ඤාදියන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුක චිත්තජරූපයෝ ය, හෘදයවස්තුවෙන් අත්‍ය වූ අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ඡ රූපයෝ ය, මහාභූතයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුකචිත්තජ අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ඡ -පෙ- ප්‍රචක්ඛිතකම්ඡ උපාදය රූපයෝ ය යන මොවුහු න අඤ්ඤමඤ්ඤයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී හේතුප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නොවීමෙන් හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. එබැවින් පට්ඨනීයයෙහි "න හේතු පට්ඨයා න අඤ්ඤමඤ්ඤ එකං" යි වදල සේක.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රචක්ඛිත ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤාදියෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤාදියන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදයවස්තුව ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සහේතුකචිත්තජ සහේතුක-ප්‍රතිසන්ධිකම්ඡ මහාභූතයෝ ය යන මොවුහු හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී න අන්‍යෝත්‍යප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නොවීමෙන් නාන්‍යෝත්‍යප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. එබැවින් "හේතුපට්ඨයා අඤ්ඤමඤ්ඤ තිණි" යි වදල සේක.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හා අහේතුක ප්‍රචක්ඛිත ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤාදියෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිනාමඤ්ඤාදියන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදයවස්තුව ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන අහේතුක චිත්තජ අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ඡ -පෙ- ප්‍රචක්ඛිතකම්ඡ මහාභූතයෝ ය යන මොවුහු හේතු න අඤ්ඤමඤ්ඤ දෙකිහිම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. එ බැවින් පට්ඨනීයානු ලෝමයෙහි "න හේතුපට්ඨයා අඤ්ඤමඤ්ඤ එකං" යි වදල සේක.

නාමඤ්ඤාදියන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සහේතුකචිත්තජ රූපයෝ ය හෘදයවස්තුවෙන් අත්‍ය වූ සහේතුකප්‍රතිසන්ධි කම්ඡ රූපයෝ ය, මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සහේතුකචිත්තජ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ඡ උපාදයරූපයෝ ය යන මොවුහු හේතු න අඤ්ඤමඤ්ඤ දෙකිහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වන ධර්මයෝ ය. එබැවින් අනුලෝමපට්ඨනීයයෙහි "හේතුපට්ඨයා න අඤ්ඤමඤ්ඤ පඤ්ච" යි වදල සේක. නතිස්සය නො ලැබේ. නඋපතිස්සය ය නආරමමණය මෙනි.

"හේතුපට්ඨයා න පුරෙජානෙ සත්තං" න පුරෙජාන දුක්ඛයෙහි අරූපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය ය මනෝද්චාරාවස්ථනය ය, අහේතුක ප්‍රචක්ඛිත ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤාදිය සත්‍රය, අහේතුක චිත්තජ අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ඡ -පෙ- ප්‍රචක්ඛිතකම්ඡ රූපයෝ ය යන මොවුහු න පුරෙජානප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී හේතුප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. එ බැවින් පට්ඨනීයයෙහි "න හේතුපට්ඨයා න පුරෙජානෙ ද්වෙ" යි වදල සේක.

පඤ්චෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හා අරූපවිපාක වර්ජිත සහේතුක ප්‍රචක්ඛි නාමසාක්ඛියෝ හේතුප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී න පුරේජාන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් න පුරේජානය බැහැර කෙරෙහි. එ බැවින් අනුලෝමයෙහි "හේතුපට්ඨයා පුරේජානෙ තීණි" යි වදළ සේක.

පඤ්චෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හා අහේතුක ප්‍රචක්ඛි නාමසාක්ඛියෝ හේතු න පුරේජාන දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නොවෙති. එ බැවින් පට්චතියානුලෝමයෙහි "න හේතුපට්ඨයා පුරේජානෙ ද්වෙ" යි වදළ සේක.

අරූපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා අරූප කුශල අරූප ක්‍රියා උපරිම මාගී සකලඵල නාමසාක්ඛියෝ ය, සහේතුකචිත්තජ සහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු හේතු න පුරේජාන දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. එබැවින් අනුලෝම පට්චතියයෙහි "හේතුපට්ඨයා න පුරේජානෙ සත්ත" යි වදළ සේක.

"හේතුපට්ඨයා න පච්ඡාජානෙ නව" මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය ය අහේතුක ප්‍රචක්ඛි ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්ඛි සත්තරය, අහේතුකචිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප -පෙ- ප්‍රචක්ඛිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු න පශ්චාත්තාන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී හේතුප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. එ බැවින් පට්චතියයෙහි 'න හේතුපට්ඨයා න පච්ඡාජානෙ ද්වෙ' යි වදළ සේක.

හේතුප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී න පශ්චාත්තාන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නොවන ධර්මයක් නැත්තේ ය. එ බැවින් අනුලෝමයෙහි "හේතුපට්ඨයා පච්ඡාජානෙ" යනාදිය නො වදළ සේක.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රචක්ඛි ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්ඛියෝ ය, සහේතුකචිත්තජ රූපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු හේතු න පශ්චාත්තානප්‍රත්‍යය දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ය, එබැවින් අනුලෝමපට්චතියයෙහි "හේතුපට්ඨයා න පච්ඡාජානෙ නව" යි වදළ සේක. මේ ක්‍රමය අනුව සකල අනුලෝමපට්චතිය වාරයම විසාර කරනු.

"හේතුපට්ඨයා න ආසෙවනෙ නව" මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුශල මහා කුශල මහා ක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය, සහේතුක විපාක ප්‍රචක්ඛි ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්ඛියෝ ය, සහේතුක චිත්තජ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු "නව"

හෙතුපට්ඨයා න කමෙම තිණි අකුශලකුශලක්‍රියා චේතනාවෝ
"න කමෙම තිණි"

හෙතුපට්ඨයා න විපාකෙ නව මෝහමූලයෙහි මෝහ වර්ජිත
කුශලාකුශල සහේතුකක්‍රියා නාමස්කන්ධයෝ ය, ඔවුන් විසින් උපදවන
චිත්තජ රූපයෝ ය යන මොවුහු න විපාකෙ නව. න සම්පසුන්නෙ නව
නාරමමණය මෙනි.

හෙතුපට්ඨයා න විපසුන්නෙ තිණි අරූපවිපාක ප්‍රවෘත්ති
ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි
මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා
අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිම මාගී සකලඵල නාමස්කන්ධයෝ ය යන
මොවුහු න විපසුන්නෙ නව. නො තජථි නො විගත නාරමමණය මෙනි.
සහජාත, තිස්සය, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියා, මග්ග, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය
අට හේතුමූලකයෝ නො යෙදේ.

හෙතුපට්ඨයා ආරමමණපට්ඨයා න අධිපතියා තිණි. ඵ ඵ් අවස්ථාවෙහි
අධිපති වන ධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ
මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුශල මහාකුශල මහාක්‍රියා
සහේතුකලෝකිකවිපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය යන
මොවුහු "හෙතු පට්ඨයා ආරමමණපට්ඨයා න අධිපතියා තිණි"

හෙතුපට්ඨයා ආරමමණපට්ඨයා න පුරේජානෙ තිණි. අරූපවිපාක
සතර ය. අරූපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ
වර්ජිත ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා අරූප කුශල අරූපක්‍රියා
උපරිම මාගී සකලඵලයෝ ය යන නාමස්කන්ධයෝ "න පුරේජානෙ තිණි"

න පට්ඨාජානෙ තිණි. මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක
ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ 'තිණි'

න ආසෙවනෙ තිණි, මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුශල
මහාකුශල මහා ක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය, සහේතුක විපාකයෝ ය යන
ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධිනාමස්කන්ධයෝ 'තිණි'

න කමෙම තිණි, මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත කුශලා කුශල
සහේතුකක්‍රියා නාමස්කන්ධයෝ 'තිණි'

න විපාකෙ තිණි, මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත කුශලා කුශල
සහේතුක ක්‍රියා නාමස්කන්ධයෝ 'තිණි'

න විපසුන්නෙ තිණි, අරූපවිපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධිනාමස්කන්ධයෝ
ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත

ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා අරූප කුශල අරූප ක්‍රියා උපරිම මාගී සකලඵල නාමස්‍යාන්ධයෝ 'තිණි' (ආරම්භකප්‍රත්‍යය අනුව නාමස්‍යාන්ධයන් පමණක් ලැබෙන බැවින් තිණි කියා ම වේ. හේතුආරම්භක දෙක මුල්වන කල්හි අධිපති පුරේජාත, පච්ඡාජාත, ආසේවන, කමම, විපාක, විප්‍රසූත යන ප්‍රත්‍යය සහ නො යෙදේ.)

හෙතුපට්ඨයා ආරම්භකපට්ඨයා අධිපතිපට්ඨයා න පුරේජාතෙ තිණි. අරූපභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුශල මහාක්‍රියාවෝ ය, හැමකල්හිම අධිපති ලැබෙන අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිමමාගී සකලඵලයෝ ය, යන නාමස්‍යාන්ධයෝ 'තිණි'

න ආසේවනෙ තිණි. අධිපතිධම් වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහා ක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය. ඵලසිත් සතර ය යන නාමස්‍යාන්ධයෝ 'තිණි'

න කමම තිණි. සාධිපති කුශලාකුශල ක්‍රියා චේතනාවෝ 'තිණි'

න විපාකෙ තිණි. අධිපතිධම්වර්ජිත සාධිපති කුශලාකුශල ක්‍රියා නාමස්‍යාන්ධයෝ 'තිණි' න විප්‍රසූතෙ තිණි න පුරේජාතය මෙනි. මේ වාරයේ ලැබෙන්නේ ප්‍රත්‍යය සයෙකි.

හෙතුපට්ඨයා ආරම්භකපට්ඨයා අධිපතිපට්ඨයා අනන්තරපට්ඨයා සමන්තන්තරපට්ඨයා සහජාතපට්ඨයා අක්කමක්කපට්ඨයා නිස්සයපට්ඨයා උපනිස්සයපට්ඨයා, යි උපනිස්සය දක්වා මුල් කොට න පුරේජාතාදි ප්‍රත්‍යය සය යෙදෙන වාරයෝ චතුක්කයන්ට සමාන වෙති. හේතු ප්‍රත්‍යයෙහි පටන් පුරේජාතය දක්වා ඇති ප්‍රත්‍යයන් මුල් කොට න පච්ඡාජාතාදි ප්‍රත්‍යය තුන යෙදෙන වාරයෝ ද චතුෂ්කයන්ට සමාන වෙති.

හෙතුපට්ඨයා -පෙ- උපනිස්සයපට්ඨයා පුරේජාතපට්ඨයා න ආසේවනෙ තිණි. පඤ්චචෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපති ධම්වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය ඵලසතර ය යන නාමස්‍යාන්ධයෝ, 'තිණි.'

න කමම තිණි. පඤ්චචෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ සාධිපති කුශලාකුශලක්‍රියා චේතනාවෝ, 'තිණි'.

න විපාකෙ තිණි. පඤ්චචෝකාරභූමියෙහි අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත සාධිපති කුශලාකුශලක්‍රියා නාමස්‍යාන්ධයෝ, 'තිණි' (ප්‍රත්‍යය සතරක් ලැබේ)

හේතු -පෙ- පුරෙජානපට්ඨයා ආසෙවනපට්ඨයා න කමම තිණි. පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයන්හි හා මහද්ගත ක්‍රියා ලෝකෝත්තරකුශලයන්හි ද ඇති වේතනාවෝ 'තිණි'

න විපාකෙ තිණි. පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහද්ගත කුශල මහද්ගත ක්‍රියා ලෝකෝත්තර කුශලයෝ ය යන නාමසාක්‍යයෝ, 'තිණි' (පච්ඡාජාත, කමම, විපාක යන ප්‍රත්‍යය තුන ලැබේ.)

හේතු -පෙ- පුරෙජානපට්ඨයා ආසෙවනපට්ඨයා කමමපට්ඨයා න පච්ඡාජාතෙ තිණි. පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපති ධම් හා වේතනා ද වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහා ක්‍රියා ද්විතියාදිජවනයෝ ය, මහද්ගතකුශල මහද්ගත ක්‍රියා ලෝකෝත්තරකුශලයෝ ය යන නාමසාක්‍යයෝ, 'තිණි' න විපාකෙ තිණි. න පච්ඡාජාතය මෙති.

හේතු -පෙ- ආසෙවන කමම ආහාර යන ප්‍රත්‍යයන් මුල් කොට න පච්ඡාජාත න විපාකයන් යෙදෙන වාරයෝ ද ඉහත කී වාරයන්ට සමාන වෙති. හේතු -පෙ- අවිගත යන ප්‍රත්‍යයන් මුල් කොට න පච්ඡාජාත න විපාක ප්‍රත්‍යයන් යෙදෙන වාර ද කම්ප්‍රත්‍යය දක්වා ප්‍රත්‍යයන් මුල් කොට යෙදෙන වාරයන්ට සමාන වෙති.

ආසෙවනය හැර විපාකය ඇතුළු කොට මූලට යොදනු. හේතු -පෙ- පුරෙජාන පට්ඨයා කමමපට්ඨයා විපාකපට්ඨයා න පච්ඡාජාතෙ එකං, න ආසෙවනෙ එකං. අභිධෙය අධිපතිධම් වර්ජිත ඵලනාමසාක්‍යයෝ ය. ආරම්භ මූලකාදිය ද වුක්කානුසාරයෙන් විසාර කරනු.

(මේ පට්ඨනියානුලෝමයෙහි හේතුමූලකයේ නිකයන්ගේ පටන් ඉදිරියට ඇති කොටසෙහි පොත්වල එකිනෙකට බොහෝ වෙනස්කම් තිබේ. මුද්‍රික පටිථානපාලිය හා බුරුම සන්නයන් නො ගැලපේ. ඒ සන්නයේ ද අවුල් බොහෝ ය. ඒවා වෙනස් කොට සකස් කිරීමට ඉක්මන් නො විය යුතු නිසාත් පරෙස්සමෙන් කළ යුතු නිසාත් අප විසින් කිසි වෙනසක් නො කරන ලදී. පාලිය ද බුරුම අකුරෙන් මුද්‍රිත පොතේ හැටියට ම මෙහි යොදා ඇත. සන්නයන් බුරුම සන්නයේ සැටියට ම ලියා ඇත.

පට්ඨනියානුලෝම පට්ඨනියවාරය නිමි.

පට්ඨානානුලෝම වාරයේ පාලිය.

න හෙතුපට්ඨයා ආරම්භණෙ ද්වේ, අනන්තරෙ ද්වේ, සමනන්තරෙ ද්වේ, සහජාතෙ ද්වේ, අක්කුමක්කෙ ද්වේ, නිස්සයෙ ද්වේ, උපනිස්සයෙ ද්වේ, පුරෙජාතෙ ද්වේ, ආසෙවනෙ ද්වේ, කමමෙ ද්වේ, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ ද්වේ, ඉන්ද්‍රියෙ ද්වේ, ඤානෙ ද්වේ, මග්ගෙ එකං, සම්පයුත්තෙ ද්වේ, විපයුත්තෙ ද්වේ, අත්ථියා ද්වේ, නත්ථියා ද්වේ, විගතෙ ද්වේ, අවිගතෙ ද්වේ.

න හෙතුපට්ඨයා න ආරම්භණපට්ඨයා සහජතෙ එකං, අක්කුමක්කෙ එකං, නිස්සයෙ එකං, කමමෙ එකං, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ඤානෙ එකං, විපයුත්තෙ එකං, අත්ථියා එකං, අවිගතෙ එකං.

න හෙතුපට්ඨයා න ආරම්භණපට්ඨයා න අධිපතිපට්ඨයා න අනන්තරපට්ඨයා න සමනන්තරපට්ඨයා න අක්කුමක්කෙපට්ඨයා සහජාතෙ එකං, නිස්සයෙ එකං, කමමෙ එකං, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ඤානෙ එකං, විපයුත්තෙ එකං, අත්ථියා එකං, අවිගතෙ එකං, සබ්බත්ථ එකං.

න හෙතුපට්ඨයා න ආරම්භණපට්ඨයා න අධිපතිපට්ඨයා න අනන්තරපට්ඨයා න සමනන්තරපට්ඨයා න අක්කුමක්කෙපට්ඨයා න උපනිස්සය පට්ඨයා න පුරෙජාතපට්ඨයා න පච්ජාජාතපට්ඨයා න ආසෙවන පට්ඨයා යාවාසෙවනා සබ්බං සද්දිසං. න කමමෙ ගණිතෙ පක්ඛපක්ඛා හොත්ති. න කමමපට්ඨයා සහජාතෙ එකං, නිස්සයෙ එකං, ආහාරෙ එකං, අත්ථියා එකං, අවිගතෙ එකං,

න හෙතුපට්ඨයා න ආරම්භණපට්ඨයා න අධිපතිපට්ඨයා න අනන්තරපට්ඨයා න සමනන්තරපට්ඨයා න අක්කුමක්කෙපට්ඨයා න උපනිස්සයපට්ඨයා න පුරෙජාතපට්ඨයා න පච්ජාජාතපට්ඨයා න ආසෙවනපට්ඨයා න කමමපට්ඨයා න විපාකපට්ඨයා න ආහාර පට්ඨයා සහජාතෙ එකං, නිස්සයෙ එකං, අත්ථියා එකං, අවිගතෙ එකං.

න හෙතුපට්ඨයා න ආරම්භණපට්ඨයා න අධිපතිපට්ඨයා න අනන්තරපට්ඨයා න සමනන්තරපට්ඨයා න අක්කුමක්කෙපට්ඨයා න උපනිස්සයපට්ඨයා න පුරෙජාතපට්ඨයා න පච්ජාජාතපට්ඨයා න ආසෙවනපට්ඨයා න කමමපට්ඨයා න විපාකපට්ඨයා න ආහාරපට්ඨයා න ඉන්ද්‍රිය පට්ඨයා න ඤානපට්ඨයා න මග්ගපට්ඨයා පට්ඨයා න සම්පයුත්තපට්ඨයා න විපයුත්තපට්ඨයා නො නත්ථිපට්ඨයා නො විගතපට්ඨයා සහජාතෙ එකං, නිස්සයෙ එකං, අත්ථියා එකං, අවිගතෙ එකං.

න ආරම්භකපව්වයා හෙතුයා පඤ්ච, අධිපතියා පඤ්ච, සහජානෙ පඤ්ච, අක්කමක්කෙඤ්ඤ එකං, නිස්සයෙ පඤ්ච, කමම පඤ්ච, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ පඤ්ච, ඉන්ද්‍රියෙ පඤ්ච, ක්කානෙ පඤ්ච, මගෙහ පඤ්ච, විප්පයුනෙන පඤ්ච, අත්ථියා පඤ්ච, අවිගතෙ පඤ්ච.

න ආරම්භකපව්වයා න හෙතුපව්වයා සහජානෙ එකං, අක්කමක්කෙඤ්ඤ එකං, නිස්සයෙ එකං, කමම එකං, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ක්කානෙ එකං, විප්පයුනෙන එකං, අත්ථියා එකං, අවිගතෙ එකං, යථා හෙතුමුලකං.

න අධිපතිපව්වයා හෙතුයා නව, ආරම්භණෙ තීණි, අනන්තරෙ තීණි, සමන්තරෙ තීණි, සහජානෙ නව, අක්කමක්කෙඤ්ඤ තීණි, නිස්සයෙ නව, උපනිස්සයෙ තීණි, පුරෙජානෙ තීණි, ආසෙවනෙ තීණි, කමම නව, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ නව, ඉන්ද්‍රියෙ නව, ක්කානෙ නව, මගෙහ නව, සම්පයුනෙන තීණි, විප්පයුනෙන නව, අත්ථියා නව, නත්ථියා තීණි, විගතෙ තීණි, අවිගතෙ නව.

න අධිපතිපව්වයා න හෙතුපව්වයා ආරම්භණෙ ද්වෙ, අනන්තරෙ ද්වෙ, සමන්තරෙ ද්වෙ, සහජානෙ ද්වෙ, අක්කමක්කෙඤ්ඤ ද්වෙ, නිස්සයෙ ද්වෙ, උපනිස්සයෙ ද්වෙ, පුරෙජානෙ ද්වෙ, ආසෙවනෙ ද්වෙ, කමම ද්වෙ, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ ද්වෙ, ඉන්ද්‍රියෙ ද්වෙ, ක්කානෙ ද්වෙ, මගෙහ එකං, සම්පයුනෙන ද්වෙ, විප්පයුනෙන ද්වෙ, අත්ථියා ද්වෙ, නත්ථියා ද්වෙ, විගතෙ ද්වෙ, අවිගතෙ ද්වෙ.

න අධිපතිපව්වයා න හෙතුපව්වයා න ආරම්භකපව්වයා සහජානෙ එකං, අක්කමක්කෙඤ්ඤ එකං, නිස්සයෙ එකං, කමම එකං, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ක්කානෙ එකං, විප්පයුනෙන එකං, අත්ථියා එකං, අවිගතෙ එකං, සංඛින්නං.

න අනන්තරපව්වයා න සමන්තරපව්වයා න අක්කමක්කෙඤ්ඤපව්වයා න උපනිස්සයපව්වයා හෙතුයා පඤ්ච, අධිපතියා පඤ්ච, සහජානෙ පඤ්ච, අක්කමක්කෙඤ්ඤ එකං, නිස්සයෙ පඤ්ච, කමම පඤ්ච, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ පඤ්ච, ඉන්ද්‍රියෙ පඤ්ච, ක්කානෙ පඤ්ච, මගෙහ පඤ්ච, විප්පයුනෙන පඤ්ච, අත්ථියා පඤ්ච, අවිගතෙ පඤ්ච.

න උපනිස්සයපව්වයා න හෙතුපව්වයා සහජානෙ එකං, අක්කමක්කෙඤ්ඤ එකං, නිස්සයෙ එකං, කමම එකං, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ක්කානෙ එකං, විප්පයුනෙන එකං, අත්ථියා එකං, අවිගතෙ එකං, සංඛින්නං.

න පුරේජානපට්ඨයා හේතුයා සත්ත, ආරම්මණේ තිණි, අධිපතියා සත්ත, අනන්තරේ තිණි, සමන්තරේ තිණි, සහජානේ සත්ත, අක්කුමක්කේ තිණි, නිස්සයේ සත්ත, උපනිස්සයේ තිණි, ආසෙවනේ තිණි, කමම සත්ත, විපාකේ ඵකං, ආභාරේ සත්ත, ඉන්ද්‍රියේ සත්ත, ක්කානේ සත්ත, මග්ගේ සත්ත, සම්පයුනේ තිණි, විපයුනේ පඤ්ච, අත්ථියා සත්ත, නත්ථියා තිණි, විගනේ තිණි, අවිගනේ සත්ත.

න පුරේජානපට්ඨයා න හේතුපට්ඨයා ආරම්මණේ ද්වේ, අනන්තරේ ද්වේ, සමන්තරේ ද්වේ, සහජානේ ද්වේ, අක්කුමක්කේ ද්වේ, නිස්සයේ ද්වේ, උපනිස්සයේ ද්වේ, ආසෙවනේ ඵකං, කමම ද්වේ, විපාකේ ඵකං, ආභාරේ ද්වේ, ඉන්ද්‍රියේ ද්වේ, ක්කානේ ද්වේ, මග්ගේ ඵකං, සම්පයුනේ ද්වේ, විපයුනේ ඵකං, අත්ථියා ද්වේ, නත්ථියා ද්වේ, විගනේ ද්වේ, අවිගනේ ද්වේ.

න පුරේජාන පට්ඨයා න හේතුපට්ඨයා න ආරම්මණපට්ඨයා සහජානේ ඵකං, අක්කුමක්කේ ඵකං, නිස්සයේ ඵකං, කමම ඵකං, විපාකේ ඵකං, ආභාරේ ඵකං, ඉන්ද්‍රියේ ඵකං, ක්කානේ ඵකං, විපයුනේ ඵකං, අත්ථියා ඵකං, අවිගනේ ඵකං, සංඛින්නං.

න පට්ඨාජානපට්ඨයා හේතුයා නව, ආරම්මණේ තිණි, අධිපතියා නව, අනන්තරේ තිණි, සමන්තරේ තිණි, සහජානේ නව, අක්කුමක්කේ තිණි, නිස්සයේ නව, උපනිස්සයේ තිණි, පුරේජානේ තිණි, ආසෙවනේ තිණි, කමම නව, විපාකේ ඵකං, ආභාරේ නව, ඉන්ද්‍රියේ නව, ක්කානේ නව, මග්ගේ නව, සම්පයුනේ තිණි, විපයුනේ නව, අත්ථියා නව, නත්ථියා තිණි, විගනේ තිණි, අවිගනේ නව.

න පට්ඨාජානපට්ඨයා න හේතුපට්ඨයා ආරම්මණේ ද්වේ, අනන්තරේ ද්වේ, සමන්තරේ ද්වේ, සහජානේ ද්වේ, අක්කුමක්කේ ද්වේ, නිස්සයේ ද්වේ, උපනිස්සයේ ද්වේ, පුරේජානේ ද්වේ, ආසෙවනේ ද්වේ, කමම ද්වේ, විපාකේ ඵකං, ආභාරේ ද්වේ, ඉන්ද්‍රියේ ද්වේ, ක්කානේ ද්වේ, මග්ගේ ඵකං, සම්පයුනේ ද්වේ, විපයුනේ ද්වේ, අත්ථියා ද්වේ, නත්ථියා ද්වේ, විගනේ ද්වේ, අවිගනේ ද්වේ.

න පට්ඨාජානපට්ඨයා න හේතුපට්ඨයා න ආරම්මණපට්ඨයා සහජානේ ඵකං, අක්කුමක්කේ ඵකං, නිස්සයේ ඵකං, කමම ඵකං, විපාකේ ඵකං, ආභාරේ ඵකං, ඉන්ද්‍රියේ ඵකං, ක්කානේ ඵකං, විපයුනේ ඵකං, අත්ථියා ඵකං, අවිගනේ ඵකං, සංඛින්නං,

න ආසෙවනපට්ඨයා හේතුයා නව, ආරම්මණේ තිණි, අධිපතියා නව, අනන්තරේ තිණි, සමන්තරේ තිණි, සහජානේ නව, අක්කුමක්කේ

තීණි, නිය්‍යයෙ නව, උපනිය්‍යයෙ තීණි, පුරෙජානෙ තීණි, කමෙම නව, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ නව, ඉන්ද්‍රියෙ නව, ක්‍ධානෙ නව, මගෙහ නව, සම්ප්‍යුතෙහ තීණි, විප්‍යුතෙහ නව, අත්ථියා නව, තත්ථියා තීණි, විගතෙ තීණි, අවිගතෙ නව.

න ආසෙවනපට්ඨයා න හෙතුපට්ඨයා ආරම්මණෙ ද්වෙ, අනන්තරෙ ද්වෙ, සමනන්තරෙ ද්වෙ, සහජානෙ ද්වෙ, අක්කමක්කෙ ද්වෙ, නිය්‍යයෙ ද්වෙ, උපනිය්‍යයෙ ද්වෙ, පුරෙජානෙ ද්වෙ, කමෙම ද්වෙ, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ ද්වෙ, ඉන්ද්‍රියෙ ද්වෙ, ක්‍ධානෙ ද්වෙ, මගෙහ එකං, සම්ප්‍යුතෙහ ද්වෙ, විප්‍යුතෙහ ද්වෙ, අත්ථියා ද්වෙ, තත්ථියා ද්වෙ, විගතෙ ද්වෙ, අවිගතෙ ද්වෙ.

න ආසෙවනපට්ඨයා න හෙතුපට්ඨයා න ආරම්මණපට්ඨයා සහජානෙ එකං, අක්කමක්කෙ එකං, නිය්‍යයෙ එකං, කමෙම එකං, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ක්‍ධානෙ එකං, විප්‍යුතෙහ එකං, අත්ථියා එකං, අවිගතෙ එකං, සංඛින්නං.

න කම්මපට්ඨයා හෙතුයා තීණි, ආරම්මණෙ තීණි, අධිපතියා තීණි, අනන්තරෙ තීණි, සමනන්තරෙ තීණි, සහජානෙ තීණි, අක්කමක්කෙ තීණි, නිය්‍යයෙ තීණි, උපනිය්‍යයෙ තීණි, පුරෙජානෙ තීණි, ආසෙවනෙ තීණි, ආහාරෙ තීණි, ඉන්ද්‍රියෙ තීණි, ක්‍ධානෙ තීණි, මගෙහ තීණි, සම්ප්‍යුතෙහ තීණි, විප්‍යුතෙහ තීණි, අත්ථියා තීණි, තත්ථියා තීණි, විගතෙ තීණි, අවිගතෙ තීණි.

න කම්මපට්ඨයා න හෙතුපට්ඨයා ආරම්මණෙ එකං, අනන්තරෙ එකං, සමනන්තරෙ එකං, සහජානෙ එකං, අක්කමක්කෙ එකං, නිය්‍යයෙ එකං, උපනිය්‍යයෙ එකං, පුරෙජානෙ එකං, ආසෙවනෙ එකං, ආහාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ක්‍ධානෙ එකං, සම්ප්‍යුතෙහ එකං, විප්‍යුතෙහ එකං, අත්ථියා එකං, තත්ථියා එකං, විගතෙ එකං, අවිගතෙ එකං.

න කම්මපට්ඨයා න හෙතුපට්ඨයා න ආරම්මණපට්ඨයා සහජානෙ එකං, අක්කමක්කෙ එකං, නිය්‍යයෙ එකං, ආහාරෙ එකං, අත්ථියා එකං, අවිගතෙ එකං, සංඛින්නං.

න විපාකපට්ඨයා හෙතුයා නව, ආරම්මණෙ තීණි, අධිපතියා නව, අනන්තරෙ තීණි, සමනන්තරෙ තීණි, සහජානෙ නව, අක්කමක්කෙ තීණි, නිය්‍යයෙ නව, උපනිය්‍යයෙ තීණි, පුරෙජානෙ තීණි, ආසෙවනෙ තීණි, කමෙම නව, ආහාරෙ නව, ඉන්ද්‍රියෙ නව, ක්‍ධානෙ නව, මගෙහ නව, සම්ප්‍යුතෙහ තීණි, විප්‍යුතෙහ නව, අත්ථියා නව, තත්ථියා තීණි, විගතෙ තීණි, අවිගතෙ නව.

න විපාකපට්ඨයා න හේතුපට්ඨයා ආරම්භණේ ද්වේ, අනන්තරේ ද්වේ, සමන්තරේ ද්වේ, සහජාතේ ද්වේ, අක්කමක්කේ ද්වේ, නිස්සයේ ද්වේ, උපනිස්සයේ ද්වේ, පුරේජාතේ ද්වේ, ආසෙවනේ ද්වේ, කමේම ද්වේ, ආභාරේ ද්වේ, ඉන්ද්‍රියේ ද්වේ, ක්කාතේ ද්වේ, මග්ගෙ එකං, සමපයුත්තේ ද්වේ, විපයුත්තේ ද්වේ, අත්ථියා ද්වේ, නත්ථියා ද්වේ, විගතේ ද්වේ, අවිගතේ ද්වේ.

න විපාකපට්ඨයා න හේතුපට්ඨයා න ආරම්භණපට්ඨයා සහජාතේ එකං, අක්කමක්කේ එකං, නිස්සයේ එකං, කමේම එකං, ආභාරේ එකං, ඉන්ද්‍රියේ එකං, ක්කාතේ එකං, විපයුත්තේ එකං, අත්ථියා එකං, අවිගතේ එකං, සංඛින්නං.

න ආභාරපට්ඨයා සහජාතේ එකං, අක්කමක්කේ එකං, නිස්සයේ එකං, කමේම එකං, ඉන්ද්‍රියේ එකං, අත්ථියා එකං, අවිගතේ එකං, සංඛින්නං.

න ඉන්ද්‍රියපට්ඨයා සහජාතේ එකං, අක්කමක්කේ එකං, නිස්සයේ එකං, කමේම එකං, ආභාරේ එකං, අත්ථියා එකං, අවිගතේ එකං.

න ක්කාතපට්ඨයා ආරම්භණේ එකං, අනන්තරේ එකං, සමන්තරේ එකං, සහජාතේ එකං, අක්කමක්කේ එකං, නිස්සයේ එකං, උපනිස්සයේ එකං, පුරේජාතේ එකං, කමේම එකං, විපාකේ එකං, ආභාරේ එකං, ඉන්ද්‍රියේ එකං, සමපයුත්තේ එකං, විපයුත්තේ එකං, අත්ථියා එකං, නත්ථියා එකං, විගතේ එකං, අවිගතේ එකං, සංඛින්නං.

න මග්ගපට්ඨයා න හේතුපට්ඨයා ආරම්භණේ එකං, අනන්තරේ එකං, සමන්තරේ එකං, සහජාතේ එකං, අක්කමක්කේ එකං, නිස්සයේ එකං, උපනිස්සයේ එකං, පුරේජාතේ එකං, ආසෙවනේ එකං, කමේම එකං, විපාකේ එකං, ආභාරේ එකං, ඉන්ද්‍රියේ එකං, ක්කාතේ එකං, සමපයුත්තේ එකං, විපයුත්තේ එකං, අත්ථියා එකං, නත්ථියා එකං, විගතේ එකං, අවිගතේ එකං.

න මග්ගපට්ඨයා න හේතුපට්ඨයා න ආරම්භණපට්ඨයා සහජාතේ එකං, අක්කමක්කේ එකං, නිස්සයේ එකං, කමේම එකං, විපාකේ එකං, ආභාරේ එකං, ඉන්ද්‍රියේ එකං, ක්කාතේ එකං, විපයුත්තේ එකං, අත්ථියා එකං, අවිගතේ එකං, සංඛින්නං.

න සමපයුත්තපට්ඨයා හේතුයා පඤ්ච, අධිපතියා පඤ්ච, සහජාතේ පඤ්ච, අක්කමක්කේ එකං, නිස්සයේ පඤ්ච, කමේම පඤ්ච, විපාකේ එකං, ආභාරේ පඤ්ච, ඉන්ද්‍රියේ පඤ්ච, ක්කාතේ පඤ්ච, මග්ගෙ පඤ්ච, විපයුත්තේ පඤ්ච, අත්ථියා පඤ්ච, අවිගතේ පඤ්ච,

න සම්පයුත්තපච්චයා න හෙතුපච්චයා සහජාතෙ එකං, අක්කමක්කෙ එකං, නිස්සයෙ එකං, කමම එකං, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ක්කානෙ එකං, විප්පයුත්තෙ එකං, අත්ථියා එකං, අවිගතෙ එකං, සංඛිතං.

න විප්පයුත්තපච්චයා හෙතුයා තිණි, ආරම්මණෙ තිණි, අධිපතියා තිණි, අනන්තරෙ තිණි, සමන්තරෙ තිණි, සහජාතෙ තිණි, අක්කමක්කෙ තිණි, නිස්සයෙ තිණි, උපනිස්සයෙ තිණි, ආසෙවනෙ තිණි, කමම තිණි, විපාකෙ තිණි, ආහාරෙ තිණි, ඉන්ද්‍රියෙ තිණි, ක්කානෙ තිණි, මගෙ තිණි, සම්පයුත්තෙ තිණි, අත්ථියා තිණි, නත්ථියා තිණි, විගතෙ තිණි, අවිගතෙ තිණි.

න විප්පයුත්තපච්චයා න හෙතුපච්චයා ආරම්මණෙ ද්වෙ, අනන්තරෙ ද්වෙ, සමන්තරෙ ද්වෙ, සහජාතෙ ද්වෙ, අක්කමක්කෙ ද්වෙ, නිස්සයෙ ද්වෙ, උපනිස්සයෙ ද්වෙ, ආසෙවනෙ එකං, කමම ද්වෙ, ආහාරෙ ද්වෙ, ඉන්ද්‍රියෙ ද්වෙ, ක්කානෙ ද්වෙ, මගෙ එකං, සම්පයුත්තෙ ද්වෙ, අත්ථියා ද්වෙ, නත්ථියා ද්වෙ, විගතෙ ද්වෙ, අවිගතෙ ද්වෙ.

න විප්පයුත්තපච්චයා න හෙතුපච්චයා න ආරම්මණපච්චයා සහජාතෙ එකං, අක්කමක්කෙ එකං, නිස්සයෙ එකං, කමම එකං, ආහාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, අත්ථියා එකං, අවිගතෙ එකං, සංඛිතං.

නො නත්ථිපච්චයා නො විගතපච්චයා හෙතුයා පඤ්ච, අධිපතියා පඤ්ච, සහජාතෙ පඤ්ච, අක්කමක්කෙ එකං, නිස්සයෙ පඤ්ච, කමම පඤ්ච, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ පඤ්ච, ඉන්ද්‍රියෙ පඤ්ච, ක්කානෙ පඤ්ච, මගෙ පඤ්ච, විප්පයුත්තෙ පඤ්ච, අත්ථියා පඤ්ච, අවිගතෙ පඤ්ච.

නො විගතපච්චයා න හෙතුපච්චයා සහජාතෙ එකං, අක්කමක්කෙ එකං, නිස්සයෙ එකං, කමම එකං, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ක්කානෙ එකං, විප්පයුත්තෙ එකං, අත්ථියා එකං, අවිගතෙ එකං.

නො විගතපච්චයා න හෙතුපච්චයා න ආරම්මණපච්චයා න අධිපතිපච්චයා න අනන්තරපච්චයා න සමන්තර පච්චයා න අක්කමක්කෙ පච්චයා සහජාතෙ එකං, නිස්සයෙ එකං, කමම එකං, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ක්කානෙ එකං, විප්පයුත්තෙ එක, අත්ථියා එකං, අවිගතෙ එකං, නො විගතපච්චයා න හෙතුපච්චයා, සංඛිතං.

න කම්මපට්ඨයා සහජාතෙ එකං, නිස්සයෙ එකං, ආහාරෙ එකං, අත්ථියා එකං, අවිගතෙ එකං, නො විගත පට්ඨයා න හෙතු පට්ඨයා, සංඛින්නං.

න කම්මපට්ඨයා න විපාකපට්ඨයා න ආහාරපට්ඨයා සහජාතෙ එකං, නිස්සයෙ එකං, අත්ථියා එකං, අවිගතෙ එකං, නො විගත පට්ඨයා න හෙතු පට්ඨයා. සංඛින්නං.

න කම්මපට්ඨයා න විපාකපට්ඨයා න ආහාරපට්ඨයා න ඉන්ද්‍රිය පට්ඨයා, න ඝ්ඛාතපට්ඨයා, න මග්ගපට්ඨයා, න සම්පයුත්තපට්ඨයා, න විපයුත්තපට්ඨයා, නො නත්ථිපට්ඨයා, සහජාතෙ එකං, නිස්සයෙ එකං, අත්ථියා එකං, අවිගතෙ එකං.

පට්ඨනීයානුලෝමං.

පටිච්චාරො.

පට්ඨානානුලෝම වාරයේ

සන්නය.

පට්ඨානානුලෝම පට්ඨනීය වාරයට අනතුරු ව පට්ඨන-පට්ඨනානුලෝම වාරය වදල සේක. එහි න හේතුදුකාදිවාරාදි වශයෙන් වාර විස්සක් ඇත්තේ ය. (සහජාතනියය අතරී අවිතත යන ප්‍රත්‍යය සතර මේ වාරයෙහි නො යෙදේ.) එයින් නහේතුදුකාදිවාරය පළමු කොට වදල සේක. එහි ද දුක තික වතුකකාදි වශයෙන් වාර එකුත්විස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් දුක වාරය පළමු කොට වදල සේක. එහිද න හේතුමූලක ආරම්භදුකාදි වසයෙන් වාර එක් විස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් නහේතුමූලක ආරම්භදුකය පළමු කොට වදල සේක. කෙසේ ද? යත්, 'න හේතුපට්ඨයා ආරම්භේ ද්වේ' යනුවෙනි.

ඊ න හේතුමූලක ආරම්භ දුකයෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයෝ ආරම්භප්‍රත්‍යයෝත්පන්න පමණක් වී න හේතුප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් න හේතු ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එ බැවින් අනුලෝමයෙහි "හේතුපට්ඨයා ආරම්භේ තිණි" යි වදල සේක.

අහේතුක චිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජාතකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ න හේතුප්‍රත්‍යයෝත්පන්න පමණක් වී ආරම්භ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් ආරම්භ ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එ බැවින් පට්ඨනීයයෙහි "න හේතුපට්ඨයා න ආරම්භේ එකං" යි වදල සේක.

සහේතුක චිත්තජ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ න හේතු ආරම්භ දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. එ බැවින් අනුලෝම-පට්ඨනීයයෙහි "හේතුපට්ඨයා න ආරම්භේ පඤ්ඤා" යි වදල සේක.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හා අහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයෝ නහේතු ආරම්භ ප්‍රත්‍යය දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. එ බැවින් පට්ඨනීයානුලෝමයෙහි "න හේතුපට්ඨයා ආරම්භේ ද්වේ" යි වදල සේක. නහේතුමූලක අධිපතිදුකයක් නො ලැබේ. නහේතුමූලක අනන්තර සමනන්තර දුකයෝ ආරම්භ දුකය මෙනි.

නහේතුමූලක සහජාත දුකයෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහවර්ජිත සහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයෝ ය, සහේතුක චිත්තජ සහේතුක-ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු සහජාත ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න පමණක්

වී නහේතුප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් නහේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එ බැවින් අනුලෝමයෙහි "හේතුපට්ඨයා සහජානෙ නව" යි වදළ සේක.

නහේතුප්‍රත්‍යයෝත්පන්න පමණක් වී සහජානප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධර්මයක් නැත්තේය. එ බැවින් පට්ඨනියයෙහි "න හේතුපට්ඨයා න සහජානෙ" යනාදිය නො වදළ සේක.

නහේතු සහජාන ප්‍රත්‍යය දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධර්මයක් ද නැත්තේ ය. එ බැවින් අනුලෝමපට්ඨනියයෙහි "හේතුපට්ඨයා න සහජානෙ" යනාදිය නො වදළ සේක.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය ය, අහේතුක ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමසංකත සහර ය, අහේතුකචිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥසත්ත්වකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු නහේතු සහජාන දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. එ බැවින් "න හේතුපට්ඨයා සහජානෙ ද්වෙ" යි වදළ සේක.

න හේතුමූලකඅක්කමක්කෙ දුකයෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහවර්ජිත සහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසංකතයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදයවස්තුව ය, ඔවුනොවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සහේතුකචිත්තජ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප මහාභූතයෝ ය යන මොවුහු අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න පමණක් වී නහේතුප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් නහේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එ බැවින් අනුලෝමයෙහි "හේතුපට්ඨයා අක්කමක්කෙ තිණි" යි වදළ සේක.

නාමසංකතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුකචිත්තජ රූපයෝ ය, හෘදයවස්තුවෙන් අන්‍ය වූ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය, මහා භූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුකචිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධි කම්ප බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥසත්ත්වකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප උපාද්‍යරූපයෝ ය යන මොවුහු නහේතුප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී අන්‍යෝන්‍යප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එබැවින් පට්ඨනියයෙහි "න හේතුපට්ඨයා න අක්කමක්කෙ එකං" යි වදළ සේක.

නාමසංකතයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සහේතුක චිත්තජරූපයෝ ය, හෘදයවස්තුවෙන් අන්‍ය වූ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයෝ ය, මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සහේතුකචිත්තජ සහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප උපාද්‍යරූපයෝ ය යන මොවුහු නහේතු අක්කමක්කෙ දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. එබැවින් අනුලෝමපට්ඨනියයෙහි "හේතුපට්ඨයා න අක්කමක්කෙ පඤ්ච" යි වදළ සේක.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය ය, අහේතුක ප්‍රවික්තිප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිනාමයාකාරයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදයවිකල්පය, ඔවුනොවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුක චිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප් බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතූජ අසංඥාසන්නිවේදකම්ප් ප්‍රවෘත්තිකම්ප් මහාභූතයෝ ය යන මොවුහු නහේතු අසංඥාමසංඥා දෙකින් ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. එ බැවින් පටිච්ඡිදානුලෝමයෙහි "න හේතුපට්ඨයා අසංඥාමසංඥා ද්වේ" යනු වදන සේක. නිසංසාදකය සහජාන දුකය මෙහි. උපනිසංසාදකය ආරම්භක දුකය මෙහි.

න හේතුමූලක පුරේජාන දුකයෙහි පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හා අරූප විපාක ද වර්ජිත වූ සහේතුකප්‍රවෘත්ති නාමයාකාරයෝ පුරේජාන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී න හේතුප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් න හේතු ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති, එ බැවින් අනුලෝමයෙහි "හේතුපට්ඨයා පුරේජානෙ තිණි" යි වදන සේක.

අරූපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හා මනෝද්වාරාවර්ජනය ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරය සතරය, අහේතුක චිත්තජ රූපයෝය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප් රූපයෝ ය යන මොවුහු නහේතුප්‍රත්‍යයෝත්පන්න පමණක් වී පුරේජාන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් පුරේජානය බැහැර කෙරෙති. එ බැවින් පටිච්ඡිදානුලෝමයෙහි "න හේතුපට්ඨයා න පුරේජානෙ ද්වේ" යි වදන සේක.

අරූපවිපාක සතර ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි මෝහ-මූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිමමාගී සකලඵල නාමයාකාරයෝ ය, සහේතුක චිත්තජ සහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප් රූපයෝ ය යන මොවුහු නහේතු පුරේජාන දෙකින් ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. එ බැවින් අනුලෝමපට්චිදානුලෝමයෙහි "හේතුපට්ඨයා න පුරේජානෙ සත්ත" යි වදන සේක.

පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මෝහමූලද්වය-යෙහි මෝහය හා අහේතුක ප්‍රවික්ති නාමයාකාරයෝ නහේතු පුරේජාන දෙකින් ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. එ බැවින් පටිච්ඡිදානුලෝමයෙහි "න හේතුපට්ඨයා පුරේජානෙතිණි" යි වදන සේක.

නහේතුමූලක ආසේචන දුකයෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුශල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතීයාදි ජවනයෝ ය, මහදගත කුශල මහදගතක්‍රියා ලෝකෝත්තරකුශලයෝ ය යන මොවුහු ආසේචන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න පමණක් වී නහේතුප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් නහේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එබැවින් අනුලෝමයෙහි "හේතු පට්ඨයා ආසේචනෙ තිණි" යි වදන සේක.

මෝහමූලප්‍රථමජවනයෙහි මෝහය ය, හසිතෝත්පාද ප්‍රථමජවනය ය, හසිතෝත්පාදයෙන් අන්‍ය වූ අහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සාධකයෝ ය, අහේතුක චිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ම -පෙ- ප්‍රවෘත්ති කම්ම රූපයෝ ය යන මොවුහු නහේතුප්‍රත්‍යයෝත්පන්න පමණක් වී ආසේවන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් ආසේවනප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එ බැවින් පට්ඨානියෙහි "න හේතුපට්ඨායා න ආසේවනෙ ද්වෙ" යි වදන සේක.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහවර්ජිත අකුශල මහාකුශල මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය, සහේතුකවිපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සාධකයෝ ය, සහේතුකචිත්තජ සහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ම රූපයෝ ය යන මොවුහු නහේතු ආසේවන දෙකෙහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. එබැවින් අනුලෝම-පට්ඨානියෙහි "හේතුපට්ඨායා න ආසේවනෙ නව" යි වදන සේක.

මෝහමූලද්විතියාදිජවනයන්හි මෝහය හා හසිතෝත්පාද ද්විතියාදි ජවන නාමස්සාධකයෝ නහේතු ආසේවන දෙකෙහි ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය, එ බැවින් පට්ඨානියානුලෝමයෙහි "න හේතුපට්ඨායා ආසේවනෙ ද්වෙ" යි වදන සේක. මේ ක්‍රමය අනුව දූකතික චතුකකාදියෙහි අනුලෝමයෙහි කළ විස්තරය සලකා විහාර කරනු. ඉදිරියට ඒ ඒ වාක්‍යයේ අභිධේය පමණක් දක්වනු ලැබේ.

න හේතුපට්ඨායා කමම ද්වෙ. මෝහමූලද්වයෙහි මෝහයෙන් හා ක්‍රියාවේතනාවත් ගෙන් අන්‍ය වූ අහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සාධකයෝ ය, අහේතුකචිත්තජ අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ම අසංඤ-සන්ධි කම්ම ප්‍රවෘත්තිකම්ම රූපයෝ, 'ද්වෙ.'

න හේතුපට්ඨායා විපාකෙ එකං. අහේතුකවිපාක ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමස්සාධකයෝ ය, අහේතුකවිපාකචිත්තජ රූපයෝ ය අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ම රූපයෝ ය යන මොවුහු, "එකං"

ආහාරෙ ද්වෙ, ඉන්ද්‍රියෙ ද්වෙ, ක්‍රියානෙ ද්වෙ, මේවායේ අභිධේය අනුලෝමවාර විහාරයේදී දැක්වූ ධර්මයෝ ම ය, මගෙන එකං. මෝහමූල-ද්වයෙහි මෝහය ය. සමපසුකතෙ ද්වෙ, විපසුකතෙ ද්වෙ, අත්ථියා ද්වෙ, තත්ථියා ද්වෙ, අවිගතෙ ද්වෙ, වුක්කානුසාරයෙන් අභිධේය ගන්නේ ය.

න හේතුපට්ඨායා න ආරම්භපට්ඨායා සහජානෙ එකං. අහේතුක චිත්තජ -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්ම රූපයෝ, "එකං" න හේතුපට්ඨායා න ආරම්භ-පට්ඨායා අසංඤමසංඤ එකං. අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සාධකයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදය වස්තුවය, ඔවුනොවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුකචිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ම -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්ම මහාභූතයෝ

ය, යන මොවුහු, 'එකං' න හෙතුපච්චයා න ආරම්භපච්චයා නිසාසෙ එකං. සහජානෙයෙහි මෙති. කමම එකං. අහේතුකචිත්තජ අහේතුක-ප්‍රතිසන්ධිකම්ප අසංඥසත්තචිකම්ප ප්‍රවෘත්ති කම්ප රූපයෝ, 'එකං' විපාකෙ එකං. අහේතුකවිපාකයන්ගේ චිත්තජ රූපයෝ ය අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු, 'එකං' ආහාරෙ එකං. අහේතුකචිත්තජ අහේතුක-ප්‍රතිසන්ධිකම්ප ආහාරජ රූපයෝ, 'එකං' ඉන්ද්‍රියෙ එකං. අහේතුකචිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය, රූපජීවිතේන්ද්‍රියයෙන් අන්‍ය වූ අසංඥසත්තචිකම්ප ප්‍රවෘත්ති කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු, 'එකං' 'කුඩානෙ එකං' අහේතුකචිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ, 'එකං' විපසුප්‍රකාශ එකං. අපට්ඨයා එකං. අවිගතෙ එකං. සහජානය මෙති.

න හෙතුපච්චයා න ආරම්භපච්චයා න අධිපතිපච්චයා න අනන්තරපච්චයා න සමන්තරපච්චයා යි යෙදෙන තුන්වල ද වෙනසක් තුන්තේ ය.

න හෙතුපච්චයා න ආරම්භපච්චයා න අධිපතිපච්චයා න අනන්තරපච්චයා න සමන්තරපච්චයා න අක්කමක්කපච්චයා සහජානෙ එකං. නාමස්සාන්ධියන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුක චිත්තජරූපයෝ ය, හෘදය වස්තුචෙන් අන්‍ය වූ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයෝ ය, මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුකචිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ ය, යන මොවුහු, 'එකං' නහෙතු -පෙ- න අක්කමක්කපච්චයා නිසාසෙ එකං. සහජානය මෙති. කමම එකං. නාමස්සාන්ධියන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුකචිත්තජ රූපයෝ ය, හෘදයවස්තුචෙන් අන්‍ය වූ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයෝ ය, මහාභූතයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුකචිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප අසංඥසත්තචිකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප මහාභූතයෝ ය යන මොවුහු, 'එකං' විපාකෙ එකං, නාමස්සාන්ධියන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විපාකාහේතුක චිත්තජ රූපයෝ ය, හෘදයවස්තුචෙන් අන්‍ය වූ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය, මහාභූතයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුකවිපාකචිත්තජ උපාදයරූපයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප උපාදයරූපයෝ ය යන මොවුහු, එකං, ආහාරෙ එකං නාමස්සාන්ධි- යන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුක චිත්තජ රූපයෝ ය, හෘදයවස්තුචෙන් අන්‍ය වූ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය, මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුකචිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප ආහාරජ උපාදයරූපයෝ ය, යන මොවුහු, 'එකං' ඉන්ද්‍රියෙ එකං. නාමස්සාන්ධියන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුකචිත්තජ රූපයෝ ය, හෘදයවස්තුචෙන් අන්‍ය වූ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය, මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුක චිත්තජ

අනේකප්‍රතිසන්ධිකම්ම උපාදයරූපයෝ ය, ජීවිතේන්ද්‍රියයෙන් අන්‍ය අසංඥාසන්ති කම්ම ප්‍රවෘත්තිකම්ම උපාදයරූපයෝ ය යන මොවුහු 'එකං' ඤානෙ එකං. නාමස්කන්ධයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අනේකක චිත්තජ රූපයෝ ය, හෘදයවිඤ්ඤාවෙන් අන්‍ය අනේකප්‍රතිසන්ධි කම්ම රූපයෝ ය, මහාභූතයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අනේකචිත්තජ ප්‍රතිසන්ධි කම්ම උපාදයරූපයෝ ය යන මොවුහු, එකං විප්පස්සනෙ එකං ඤානය මෙනි. අත්ථියා එකං අවිගතෙ එකං සහජාතය මෙනි. සබ්බස්ම එකං, සෑම තන්හි ම එක් වාරය බැගින් ඇත්තේ ය.

මූලයෙහි න උපනික්ඛය න පුරේජාත න පට්ඨාජාත න ආසේචන යන ප්‍රත්‍යයන් අන්ත කොට ඇති වාරයෝ ද න අක්කමක්කය අන්තකොට ඇති වාරයන් හා සමාන වෙති.

න හෙතු -පෙ- න පුරේජාතපට්ඨයා න පට්ඨාජාතපට්ඨයා න ආසේචන පට්ඨයා න කම්මපට්ඨයා සහජාතෙ එකං. මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ උපාදයරූපයෝ, 'එකං' නික්ඛය අත්ථි අවිගත යෙදෙන වාරයෝ ද සමාන වෙති. ආහාරෙ එකං. මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන ආහාරජ උපාදයරූපයෝ, 'එකං' න කම්මය දක්වා ප්‍රත්‍යයන් මුල් වන කල්හි අවසානයට යෙදෙන්නේ සහජාත නික්ඛය ආහාර අත්ථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය පස ය. එ බැවින් පාලියෙහි "න කම්මෙ ගණිතෙ පඤ්ච පඤ්ඤා හොත්ති" යි දැක්විණි.

න හෙතු -පෙ- න කම්මපට්ඨයා න විපාකපට්ඨයා න ආහාරපට්ඨයා සහජාතෙ එකං, නික්ඛයෙ එකං, අත්ථියා එකං අවිගතෙ එකං. අභිධෙය මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍ය සෘතුජ උපාදයරූපයෝ ය.

න හෙතු -පෙ- න ආහාර, න ඉන්ද්‍රිය, න ඤානය, න මග්ග, න සමප්පස්සත්ත, න විප්පස්සත්ත, නො නත්ථි, නොවිගතපට්ඨයා සහජාතෙ එකං, නික්ඛයෙ එකං, අත්ථියා එකං, අවිගතෙ එකං, අභිධෙය ඉහත කී ධර්මයෝ ම ය. න හේතුදුකාදිය නිමි.

න ආරම්මණපට්ඨයා හෙතුයා පඤ්ච අභිධෙය සහේතුකචිත්තජ සහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ම රූපයෝ ය. න ආරම්මණ පට්ඨයා අධිපතියා පඤ්ච, අභිධෙය සාධිපති චිත්තජරූපයෝ ය. සහජාතෙ පඤ්ච, අභිධෙය චිත්තජාදි රූපකොටස් සත ය. පට්ඨනියානුලෝමය මෙනෙහි කොට දුක්ඛිකාදිය විඤ්ඤා කරනු. නානත්තර න සමත්තර දුකාදි වාරයන් ද වුක්ඛානුසාරයෙන් විඤ්ඤා කරනු.

පට්ඨපට්ඨයානු ලෝමවාරය යි.

පටිච්චාරය නිමි.

සහජාන අනුලෝමචාරයේ පාලිය.

කුසලං ධම්මං සහජානො කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපට්ඨයා, කුසලං එකං ඛන්ධං සහජානා තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ සහජානො එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ සහජානා ද්වෙ ඛන්ධා, කුසලං ධම්මං සහජානො අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපට්ඨයා, කුසලෙ ඛන්ධෙ සහජානං විත්තසමුට්ඨානං රූපං. කුසලං ධම්මං සහජානො කුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපට්ඨයා, කුසලං එකං ඛන්ධං සහජානා තයො ඛන්ධා විත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං. තයො ඛන්ධෙ සහජානො එකො ඛන්ධො විත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං. ද්වෙ ඛන්ධෙ සහජානා ද්වෙ ඛන්ධා විත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං.

අකුසලං ධම්මං සහජානො අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපට්ඨයා, අකුසලං එකං ඛන්ධං සහජානා තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ සහජානො එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ සහජානා ද්වෙ ඛන්ධා. අකුසලං ධම්මං සහජානො අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපට්ඨයා, අකුසලෙ ඛන්ධෙ සහජානං විත්තසමුට්ඨානං රූපං. අකුසලං ධම්මං සහජානො අකුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපට්ඨයා, අකුසලං එකං ඛන්ධං සහජානා තයො ඛන්ධා විත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, තයො ඛන්ධෙ සහජානො එකො ඛන්ධො විත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, ද්වෙ ඛන්ධෙ සහජානා ද්වෙ ඛන්ධා විත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං.

අබ්‍යාකතං ධම්මං සහජානො අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතු-පට්ඨයා, විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං සහජානා තයො ඛන්ධා විත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, තයො ඛන්ධෙ සහජානො එකො ඛන්ධො ඛන්ධො විත්තසමුට්ඨානංඤ්ච රූපං, ද්වෙ ඛන්ධෙ සහජානා ද්වෙ ඛන්ධා විත්තසමුට්ඨාන ඤ්ච රූපං. පටිසන්ධිකරණේ විපාකාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං සහජානා තයො ඛන්ධා කට්ඨනා ච රූපං තයො ඛන්ධෙ සහජානො එකො ඛන්ධො කට්ඨනා ච රූපං, ද්වෙ ඛන්ධෙ සහජානා ද්වෙ ඛන්ධා කට්ඨනා ච රූපං, ඛන්ධෙ සහජානං ච්ඡද්ධි, ච්ඡද්ධිං සහජානා ඛන්ධා. එකං මහාභූතං සහජානා තයො මහාභූතා තයො සහජානං එකං මහාභූතා ද්වෙ මහාභූතෙ සහජානා ද්වෙ මහාභූතා, මහාභූතෙ සහජානං විත්තසමුට්ඨානං රූපං, කට්ඨනාරූපං, උපාදය රූපං.

කුසලඤ්ච අබ්‍යාකතඤ්ච ධම්මං සහජානො අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපට්ඨයා, කුසලෙ ඛන්ධෙ ච මහාභූතෙ ච සහජානං විත්තසමුට්ඨානං රූපං,

අකුසල ඤව අබ්‍යාකත ඤව ධම්මං සහජානො අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපට්ටයා, අකුසලෙ ඛන්ධෙ ව මහාභූතෙ ව සහජාතං විත්තසමුට්ඨානං රූපං. යථා පට්ට්ඨවාරෙ එවං වින්ධාරෙතබ්බං.

හෙතුයා නව, ආරම්මණේ තිණි, අධිපතියා නව, අනන්තරේ තිණි, සමන්තන්තරේ තිණි, සහජාතෙ නව, අක්කැමක්කැම තිණි, නිස්සයෙ නව, උපනිස්සයෙ තිණි, පුරේජාතෙ තිණි, ආසෙවනෙ තිණි, කමෙම නව, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ නව, ඉන්ද්‍රියෙ නව, ඤානෙ නව, මග්ගෙ නව, සම්පයුත්තෙ තිණි, විප්පයුත්තෙ නව, අත්ථියා නව, නත්ථියා තිණි, විගතෙ තිණි, අවිගතෙ නව, අනුලොමං. යථා පට්ට්ඨවාරෙ ගණනා එවං ගණෙතබ්බං.

අකුසලං ධම්මං සහජානො අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න හෙතුපට්ටයා, විචිකිච්ඡාසහගතෙ උධව්වසහගතෙ ඛන්ධෙ සහජානො විචිකිච්ඡා සහගතො උධව්ව සහගතො මොහො.

අබ්‍යාකතං ධම්මං සහජානො අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න හෙතුපට්ටයා, අහෙතුකං විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං සහජාතා තයො ඛන්ධා, විත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, තයො ඛන්ධෙ සහජානො එකො ඛන්ධො විත්තසමුට්ඨාන ඤව රූපං, ද්වෙ ඛන්ධෙ සහජාතා ද්වෙ ඛන්ධා විත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, අහෙතුකපටිසන්ධිකණ්ණේ විපාකාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං සහජාතා තයො ඛන්ධා කටන්තා ව රූපං, තයො ඛන්ධෙ සහජානො එකො ඛන්ධා කටන්තා ව රූපං, ද්වෙ ඛන්ධෙ සහජාතා ද්වෙ ඛන්ධා කටන්තා ව රූපං, ඛන්ධෙ සහජාතං චත්ථු, චත්ථුං සහජාතා ඛන්ධා. එකං මහාභූතං සහජාතා තයො මහාභූතා, තයො මහාභූතෙ සහජාතං එකං මහාභූතං ද්වෙ මහාභූතෙ සහජාතා ද්වෙ මහා භූතා, මහාභූතෙ සහජාතං විත්තසමුට්ඨානං රූපං, කටන්තා රූපං, උපාදය රූපං, බාහිරං ආහාරසමුට්ඨානං උකුසමුට්ඨානං අසක්කැසන්නානං එකං මහාභූතං සහජාතා තයො මහාභූතා -පෙ- මහාභූතෙ සහජාතං කටන්තා රූපං, උපාදයරූපං. යථා පට්ට්ඨවාරෙ එවං වින්ධාරෙතබ්බං.

න හෙතුයා ද්වෙ, න ආරම්මණේ පඤ්ච, න අධිපතියා නව, න අනන්තරේ පඤ්ච, න සමන්තන්තරේ පඤ්ච, න අක්කැමක්කැම පඤ්ච, න උපනිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරේජාතෙ සත්ත, න පට්ඨාජාතෙ නව, න ආසෙවනෙ නව, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ නව, න ආහාරෙ එකං, න ඉන්ද්‍රියෙ එකං. න ඤානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න සම්පයුත්තෙ පඤ්ච, න විප්පයුත්තෙ තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගතෙ පඤ්ච,

පට්ටනියං.

හෙතුපට්ඨයා න ආරම්භණෙ පඤ්ඤා, න අධිපතියා නව, න අනන්තරෙ පඤ්ඤා, න සමනන්තරෙ පඤ්ඤා, න අක්කමක්කෙ පඤ්ඤා, න උපතිස්සයෙ පඤ්ඤා, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ නව, න ආසෙවනෙ නව, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ නව, න සම්පසුන්නෙ පඤ්ඤා, න විපසුන්නෙ තිණි, නො, නත්ථියා පඤ්ඤා, නො විගනෙ පඤ්ඤා,

අනුලෝම පට්ඨනීයං.

න හෙතුපට්ඨයා ආරම්භණෙ ද්වෙ, අනන්තරෙ ද්වෙ, සමනන්තරෙ ද්වෙ, සහජානෙ ද්වෙ, අක්කමක්කෙ ද්වෙ, නිස්සයෙ ද්වෙ, උපතිස්සයෙ ද්වෙ, පුරෙජානෙ ද්වෙ, ආසෙවනෙ ද්වෙ, කමෙම ද්වෙ, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ ද්වෙ, ඉන්ද්‍රියෙ ද්වෙ, ක්කානෙ ද්වෙ, මගෙන එකං, සම්පසුන්නෙ ද්වෙ, විපසුන්නෙ ද්වෙ, අත්ථියා ද්වෙ, නත්ථියා ද්වෙ, විගනෙ ද්වෙ, අවිගනෙ ද්වෙ, පට්ඨනීයානුලෝමං.

සහජානවාරො.

පට්ඨවට්ඨං නාම සහජානවට්ඨං, සහජානවට්ඨං නාම පට්ඨවට්ඨං.

තිකපට්ඨාන විස්සාස්සනා වාරයෙහි සහජානවාර අනුලෝමයේ

සන්නය.

පට්ඨවාරයට අනතුරු ව සහජානවාරය වදළ සේක. එහි ද පට්ඨයානුලෝමය ය, පට්ඨය පට්ඨනීය ය, පට්ඨයානුලෝම පට්ඨනීය ය, පට්ඨය පට්ඨනීයානුලෝමය ය යි වාර සතරක් ඇත්තේ ය. එයින් පට්ඨයානුලෝම වාරය පළමු කොට වදළ සේක. එහි ද විභධවාර සඬඛ්‍යාවාර වශයෙන් වාර දෙකක් ඇත්තේ ය. එයින් විභධවාරය පළමු කොට වදළ සේක. එහි ද හේතුප්‍රත්‍යය විභධවාරාදි වශයෙන් වාර තෙවිස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් හේතුප්‍රත්‍යය විභධවාරය පළමුකොට වදළ සේක. එහි ද කුශලපදවාරාදි වශයෙන් වාර පසක් ඇත්තේ ය. එයින් කුශලපදවාරය පළමු කොට වදළ සේක. එහි ද අවසාන පදයන් ගේ වශයෙන් වාර තුනක් ඇත්තේ ය. එයින් කුසලපදවසාන වාරය පළමු කොට වදළ සේක. එ ද වීථි අනුවාද වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් වීථිය පළමු කොට වදළ සේක. ඒ මෙසේය: කුසලං ධම්මං සහජානො කුසලො ධම්මො උපපජ්ජති හෙතුපට්ඨයා, වීථියට අනතුරුව අනුවාදය වදළ සේක. ඒ මෙසේ ය: කුසලං එකං ඛන්ධං සහජානො තයො ඛන්ධා, ඛයො ඛන්ධො සහජානො එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධො සහජානා ද්වෙ ඛන්ධා.

පද්ධි.

කුසලං ධම්මං සහජානො, කුශලධම්මය හා එක් ව ඉපදීම් වශයෙන්: කුසලො ධම්මො, කුශලධම්මය: හෙතුපව්වයා. හේතුප්‍රත්‍යයයෙන්: උපපජ්ජති, උපදී. කුසලං, කුසල් වූ: එකං ඛන්ධං සහජානා, එක් ස්කන්ධයක් හා එක් ව ඉපදීම් වශයෙන්: තයො ඛන්ධා, ස්කන්ධයෝ තිදෙනෙක් වෙති. තයො ඛන්ධො සහජානො, ස්කන්ධ තුනක් හා එක් ව ඉපදීම් වශයෙන්: එකො ඛන්ධො, එක් ස්කන්ධයක් වේ. ද්වෙ ඛන්ධො සහජානා, ස්කන්ධ දෙකක් හා එක් ව ඉපදීම් වශයෙන්: ද්වෙ ඛන්ධා, ස්කන්ධයෝ දෙදෙනෙක් වෙති. (මෙසේ පද්ධි කියන ලද්දේ සිංහල ව්‍යවහාරයට ගැලපෙන හැටියට ය.)

අභිධෙයාථී.

මෙහි "කුසලො ධම්මො" යන කතීපාඨයෙන් කුසල්සිත් එක් විස්ස ය, වෛතසික අටතිස්ස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් හා එක් ව උපදනා වූ කුසල් සිත් එක්විස්ස ය, වෛතසික අටතිස්ස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝ ලැබෙත්. කුසල්සිත් එක්විස්ස ය, වෛතසික අටතිස්ස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් සහජාන ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා කුසල් සිත් එක්විස්ස ය, වෛතසික අටතිස්ස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝ ලැබෙත් ය කියා හෝ කිය යුතු ය. හේතු පාඨයේ අභිධෙය දක්වනු. ඉතිරි සියල්ලෙහි ම පද්ධි හා අභිධෙයාථී පටිච්චාරයෙහි කී තයින් තේරුම් ගත හැකි ය.

පටිච්චාර සහජානවාර දෙකහි අථී වශයෙන් එකිනෙකට වෙනසක් තැන්තේ ය. එ බැවින් ඒ බව "පටිච්චට්ඨං නාම සහජානට්ඨං සහජානට්ඨං නාම පටිච්චට්ඨං " යි පාලියෙහි ම දැක්විණ: පටිච්චාරයට අනතුරු ව ඒ අථීයම දක්වන සහජාන වාරය දේශනය කිරීම සමඛන්ධයෙන් කරුණු කීපයක් අවුච්චාවෙහි දක්වා තිබේ. "වක්ඛං ව පටිච්ච රූපෙ ව උපපජ්ජති වක්ඛු වික්ඛාණං" යනාදී තැන්වල සහජානධම්මයන් ගේ ප්‍රත්‍යය භාවය 'පටිච්ච' යන වචනයෙන් කියැවේ. භූතරූපයන් හා සහජාන වූ ද උපාදය රූපයෝ භූතරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය නොවෙති. මේ පට්ඨාන දේශනයෙහි පටිච්ච යනුවෙන් සහජාන වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වන ධම්මයන් ම ගත යුතු බව දක්වනු පිණිස සහජාන වාරය දෙශිතය, "සහජාන" යන වචනයෙන් ද ප්‍රත්‍යය වන ධම්මයන් ම ගත යුතු බව දැක්වීම සඳහා පටිච්චාරය ද දේශිත ය, මෙ සේ පටිච්චාරයෙන් සහජානවාරයා ගේ ද සහජානවාරයෙන් පටිච්චාරයා ගේ ද අථීය නියම කරනු පිණිස සමානාථී ඇති මේ වාර දේශිත ය. මේ එක් කරුණෙකි. සමහරු පටිච්ච යන වචනයෙන් කී කල්හි ඒ අථීය තේරුම් ගනිති. සමහරු සහජානය යි කී කල්හි අථීය තේරුම් ගනිති. එ දෙකින් අථීය තේරුම් ගන්නා වූ පුද්ගලයන් ගේ වශයෙන් මේ වාර

දෙක දේශිත ය යනු එක් කරුණෙකි. දේශනා විලාශ වශයෙන් මෙ සේ එක ම අථය දෙයාකාරයකින් දේශිත ය යනු එක් කරුණෙකි. ප්‍රතිසංවිත් ප්‍රභේදය දැනගනු පිණිස දේශිත ය යනු එක් කරුණෙකි.

"පටිච්චට්ඨිං නාම සහජාතධං, සහජාතධං නාම පටිච්චධානනි ඉදං උභින්නමිපි එතෙසං වාරාතං අත්ථිතො නින්නානා කරණභාව දස්සනත්ථං වුත්තං, අත්ථිතො හි එතෙ ද්වෙ පි නින්නානාකරණා. එවං සනෙත පි අක්කමක්කස්ස අත්ථිතියාමනත්ථං වුත්තා. චක්ඛුං ච පටිච්ච රූපෙ වා නි ආදිස්ස හි අසහජාතමිපි පටිච්ච උප්පජ්ජති නි වුච්චති. සහජාතමිපි ච උපාදයරූපං, භුතරූපස්ස පච්චයො න හොති. ඉති පටිච්චචාරෙන සහජාතපච්චයභාවං, සහජාතචාරෙන ච පටිච්චා නි වුත්තස්ස සහජාතභාවං නියමෙතුං උභොපෙනෙ වුත්තා. අපි ච තථා බුජ්ජධනකාතං අජ්ජධාසය වසෙන දෙසනා විලාසවසෙන නිරුත්තිපටිසම්භිද පභේදජාතන වසෙනා වා නි එතෙ උභො පි වුත්තාති" යනු අට්ටවා යි.

සහජාත වාරය නිමි.

පච්චය වාරයේ පාලිය.

(හෙතුච්ඡිදො)

කුසලං ධම්මං පච්චයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා කුසලං එකං ඛන්ධං පච්චයා තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ පච්චයා එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ පච්චයා ද්වෙ ඛන්ධා. කුසලං ධම්මං පච්චයා අඛණ්ඩකතො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතු පච්චයා, කුසලෙ ඛන්ධෙ පච්චයා චිත්තසමුට්ඨානං රූපං. කුසලං ධම්මං පච්චයා කුසලො ච අඛණ්ඩකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතු පච්චයා, කුසලං එකං ඛන්ධං පච්චයා තයො ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, තයො ඛන්ධෙ පච්චයා එකො ඛන්ධො චිත්තසමුට්ඨාන ඤ්ච රූපං. ද්වෙ ඛන්ධෙ පච්චයා ද්වෙ ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං.

අකුසලං ධම්මං පච්චයා අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතු පච්චයා, අකුසලං එකං ඛන්ධං පච්චයා තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ පච්චයා එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ පච්චයා ද්වෙ ඛන්ධා. අකුසලං ධම්මං පච්චයා අඛණ්ඩකතො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා, අකුසලෙ ඛන්ධෙ පච්චයා චිත්තසමුට්ඨානං රූපං. අකුසලං ධම්මං පච්චයා, අකුසලො ච අඛණ්ඩකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතු පච්චයා, අකුසලං එකං ඛන්ධං පච්චයා තයො ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, තයො ඛන්ධෙ පච්චයා එකො ඛන්ධො චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං. ද්වෙ ඛන්ධෙ පච්චයා ද්වෙ ඛන්ධා චිත්ත සමුට්ඨානඤ්ච රූපං.

අඛ්‍යාතනං ධම්මං පව්වයා අඛ්‍යාතනො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතු පව්වයා, විපාකාඛ්‍යාතනං කිරියාඛ්‍යාතනං එකං ඛණ්ඩං පව්වයා තයො ඛණ්ඩා විත්තසමුච්චානඤ්ඤි රූපං, තයො ඛණ්ඩෙ පව්වයා එකො ඛණ්ඩො විත්තසමුච්චානඤ්ඤි රූපං, ද්වෙ ඛණ්ඩෙ පව්වයා ද්වෙ ඛණ්ඩා විත්තසමුච්චාන ඤ්ඤි රූපං, පට්ටසන්ධිකඤ්ඤෙ විපාකාඛ්‍යාතනං එකං ඛණ්ඩං පව්වයා තයො ඛණ්ඩා කට්ඨනා ව රූපං, තයො ඛණ්ඩෙ පව්වයා එකො ඛණ්ඩො කට්ඨනා ව රූපං, ද්වෙ ඛණ්ඩෙ පව්වයා ද්වෙ ඛණ්ඩා කට්ඨනා ව රූපං, ඛණ්ඩෙ පව්වයා වත්ථු, වත්ථුං පව්වයා ඛණ්ඩා, එකං මහාභුතං පව්වයා තයො මහාභුතා. ඛණ්ඩො මහාභුතෙ පව්වයා එකං මහාභුතං, ද්වෙ මහාභුතෙ පව්වයා ද්වෙ මහාභුතා, මහාභුතෙ පව්වයා විත්තසමුච්චානං රූපං කට්ඨනා රූපං, උපාදය රූපං, වත්ථුං පව්වයා විපාකාඛ්‍යාතනා කිරියාඛ්‍යාතනා ඛණ්ඩා. අඛ්‍යාතනං ධම්මං පව්වයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපව්වයා, වත්ථුං පව්වයා කුසලා ඛණ්ඩා. අඛ්‍යාතනං ධම්මං පව්වයා අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපව්වයා, වත්ථුං පව්වයා අකුසලා ඛණ්ඩා. අඛ්‍යාතනං ධම්මං පව්වයා කුසලො ව අඛ්‍යාතනො ව ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපව්වයා, වත්ථුං පව්වයා කුසලා ඛණ්ඩා, මහාභුතෙ පව්වයා විත්තසමුච්චානං රූපං, අඛ්‍යාතනං ධම්මං පව්වයා අකුසලො ව අඛ්‍යාතනො ව ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපව්වයා, වත්ථුං පව්වයා අකුසලා ඛණ්ඩා, මහාභුතෙ පව්වයා විත්තසමුච්චානං රූපං.

කුසලඤ්ඤි අඛ්‍යාතනඤ්ඤි ධම්මං පව්වයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපව්වයා, කුසලං එකං ඛණ්ඩඤ්ඤි වත්ථුඤ්ඤි පව්වයා තයො ඛණ්ඩා, තයො ඛණ්ඩෙ ව වත්ථුඤ්ඤි පව්වයා එකො ඛණ්ඩො, ද්වෙ ඛණ්ඩෙ ව වත්ථුඤ්ඤි පව්වයා ද්වෙ ඛණ්ඩා. කුසලංඤ්ඤි අඛ්‍යාතනඤ්ඤි ධම්මං පව්වයා අඛ්‍යාතනො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපව්වයා, කුසලෙ ඛණ්ඩෙ ව මහාභුතෙ ව පව්වයා විත්තසමුච්චානං රූපං. කුසලඤ්ඤි අඛ්‍යාතනඤ්ඤි ධම්මං පව්වයා කුසලො ව අඛ්‍යාතනො ව ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපව්වයා, කුසලං එකං ඛණ්ඩං ව වත්ථුං ව පව්වයා තයො ඛණ්ඩා, තයො ඛණ්ඩෙ ව වත්ථුං ව පව්වයා එකො ඛණ්ඩො, ද්වෙ ඛණ්ඩෙ ව වත්ථුං ව පව්වයා ද්වෙ ඛණ්ඩා, කුසලෙ ඛණ්ඩෙ ව මහාභුතෙ ව පව්වයා විත්තසමුච්චානං රූපං.

අකුසලඤ්ඤි අඛ්‍යාතනඤ්ඤි ධම්මං පව්වයා අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපව්වයා, අකුසලං එකං ඛණ්ඩං ව වත්ථුං ව පව්වයා තයො ඛණ්ඩා, තයො ඛණ්ඩෙ ව වත්ථුං ව පව්වයා එකො ඛණ්ඩො, ද්වෙ ඛණ්ඩෙ ව වත්ථුං ව පව්වයා ද්වෙ ඛණ්ඩා, අකුසලඤ්ඤි අඛ්‍යාතනඤ්ඤි ධම්මං පව්වයා අඛ්‍යාතනො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපව්වයා, අකුසලෙ ඛණ්ඩෙ ව මහාභුතෙ ව පව්වයා විත්තසමුච්චානං රූපං, අකුසලඤ්ඤි අඛ්‍යාතනඤ්ඤි ධම්මං පව්වයා අකුසලො ව

අඛ්‍යාකතො ව ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා, අකුසලං එකං ඛන්ධං ව ච්ඡද්ධං ව පච්චයා තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ ව ච්ඡද්ධං ව පච්චයා එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ ව ච්ඡද්ධං ව පච්චයා ද්වෙ ඛන්ධා, අකුසලෙ ඛන්ධෙ මහාභූතෙ ව පච්චයා විත්තසම්ප්පිධානං රූපං.

(ආරම්භණ)

කුසලං ධම්මං පච්චයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති ආරම්භණ පච්චයා, කුසලං එකං ඛන්ධං පච්චයා තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ පච්චයා එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ පච්චයා ද්වෙ ඛන්ධා.

අකුසලං ධම්මං පච්චයා අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති ආරම්භණ පච්චයා, අකුසලං එකං ඛන්ධං පච්චයා තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ පච්චයා එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ පච්චයා ද්වෙ ඛන්ධා.

අඛ්‍යාකතං ධම්මං පච්චයා අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති ආරම්භණ පච්චයා, විපාකාඛ්‍යාකතං කිරියාඛ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පච්චයා තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ පච්චයා එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ පච්චයා ද්වෙ ඛන්ධා, පටිසන්ධිකර්මණෙ විපාකාඛ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පච්චයා තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ පච්චයා එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ පච්චයා ද්වෙ ඛන්ධා, ච්ඡද්ධං පච්චයා ඛන්ධා, චක්ඛායතනං පච්චයා චක්ඛවික්ඛාදාණං, සොනායතනං පච්චයා සොනවික්ඛාදාණං, ඝානායතනං පච්චයා ඝානවික්ඛාදාණං, ජීවිහායතනං පච්චයා ජීවිහවික්ඛාදාණං, කායායතනං පච්චයා කායවික්ඛාදාණං, ච්ඡද්ධං පච්චයා විපාකාඛ්‍යාකතා කිරියාඛ්‍යාකතා ඛන්ධා. අඛ්‍යාකතං ධම්මං පච්චයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති ආරම්භණපච්චයා, ච්ඡද්ධං පච්චයා කුසලා ඛන්ධා. අඛ්‍යාකතං ධම්මං පච්චයා අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති ආරම්භණ පච්චයා, ච්ඡද්ධං පච්චයා අකුසලා ඛන්ධා.

කුසලඤ්චි අඛ්‍යාකතඤ්චි ධම්මං පච්චයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති ආරම්භණ පච්චයා, කුසලං එකං ඛන්ධඤ්චි ච්ඡද්ධං ව පච්චයා තයො ඛන්ධා, -පෙ- ද්වෙ ඛන්ධෙ ව ච්ඡද්ධං ව පච්චයා ද්වෙ ඛන්ධා.

අකුසලඤ්චි අඛ්‍යාකතඤ්චි ධම්මං පච්චයා අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති ආරම්භණ පච්චයා, අකුසලං එකං ඛන්ධං ව ච්ඡද්ධං ව පච්චයා තයො ඛන්ධා, -පෙ- ද්වෙ ඛන්ධෙ ව ච්ඡද්ධං ව පච්චයා ද්වෙ ඛන්ධා.

(අධිපති)

කුසලං ධම්මං පච්චයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති අධිපති පච්චයා, කුසලං එකං ඛන්ධං පච්චයා, තිණි.

අකුසලං ධම්මං පව්වයා අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති අධිපතිපව්වයා, අකුසලං එකං ඛන්ධං පව්වයා, තිණි.

අබ්‍යාකතං ධම්මං පව්වයා අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති අධිපති පව්වයා, විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පව්වයා නයො ඛන්ධා විත්තසමුට්ඨානං නඤ්ච රූපං, එකං මහාභූතං පව්වයා නයො මහාභූතා. මහාභූතෙ පව්වයා විත්තසමුට්ඨානං රූපං, උපාදයරූපං චත්ත්වං පව්වයා විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා ඛන්ධා. අබ්‍යාකතං ධම්මං පව්වයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති අධිපතිපව්වයා, චත්ත්වං පව්වයා කුසලා ඛන්ධා. යථා හෙතෙපව්වයා එවං විජථාරෙතබ්බං.

(අනන්තර)

කුසලං ධම්මං පව්වයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති අනන්තර පව්වයා, සමනන්තර පව්වයා, යථා ආරම්භපව්වයා එවං විජථාරෙතබ්බං.

(සහජාත)

කුසලං ධම්මං පව්වයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති සහජාත පව්වයා, කුසලං එකං ඛන්ධං පව්වයා තිණි. අකුසලං ධම්මං පව්වයා තිණි.

අබ්‍යාකතං ධම්මං පව්වයා අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති සහජාත පව්වයා, විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පව්වයා නයො ඛන්ධා විත්තසමුට්ඨානං ච රූපං, පටිසන්ධිකකණේ එකං මහාභූතං පව්වයා බාහිරං ආහාර සමුට්ඨානං, උතුසමුට්ඨානං අසංඤ්ඤසන්නානං එකං මහාභූතං පව්වයා, -පෙ- මහාභූතෙ පව්වයා කට්ඨනාරූපං, උපාදයරූපං, චක්ඛායනනං පව්වයා චක්ඛවිඤ්ඤාණං, -පෙ- කායායනනං පව්වයා කායවිඤ්ඤාණං, චත්ත්වං පව්වයා විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා ඛන්ධා, අබ්‍යාකතං ධම්මං පව්වයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති සහජාත පව්වයා, චත්ත්වං පව්වයා කුසලා ඛන්ධා, යථා හෙතෙපව්වයා එවං විජථාරෙතබ්බං.

කුසලං ධම්මං පව්වයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති අඤ්ඤමඤ්ඤ පව්වයා, ඒකං. අකුසලං ධම්මං පව්වයා අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති අඤ්ඤමඤ්ඤපව්වයා, එකං.

අබ්‍යාකතං ධම්මං පව්වයා අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති අඤ්ඤමඤ්ඤපව්වයා, විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පව්වයා නයො ඛන්ධා, -පෙ- ද්වේ ඛන්ධෙ පව්වයා ද්වේ ඛන්ධා. පටිසන්ධිකකණේ විපාකාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පව්වයා නයො ඛන්ධා චත්ත්වං ච -පෙ- ද්වේ

බැකි පව්වයා ද්වේ බැකි වැනි ව, බැකි පව්වයා වැනි, වැනි පව්වයා බැකි, එක මහාහුන පව්වයා නයො මහාහුන, -පෙ- ද්වේ මහාහුන පව්වයා ද්වේ මහාහුන, බාහිර ආහාරසමුප්පාන උතුසමුප්පාන අසඤ්ඤාසන්නාන එක මහාහුන පව්වයා නයො මහාහුන -පෙ- ද්වේ මහාහුන පව්වයා ද්වේ මහාහුන. වක්කායනන පව්වයා වක්කායනන -පෙ- කායායනන පව්වයා කායවිඤ්ඤාණං, වැනි පව්වයා විපාකාබ්‍යාකනා කිරියාබ්‍යාකනා බැකි. අබ්‍යාකනා ධම්ම පව්වයා කුසලො ධම්මො උපපජ්ජති අඤ්ඤාමඤ්ඤාපව්වයා, වැනි පව්වයා කුසලා බැකි. යථා ආරම්භපව්වයා එව වික්ථාරෙතබ්බං.

(නිසසය)

කුසලං ධම්මං පව්වයා කුසලො ධම්මො උපපජ්ජති නිසසය පව්වයා, කුසලං එක බැකි පව්වයා නයො බැකි, යථා සහජාන පව්වයා එව වික්ථාරෙතබ්බං.

(උපනිසසය)

කුසලං ධම්මං පව්වයා කුසලො ධම්මො උපපජ්ජති උපනිසසය පව්වයා, කුසලං එක බැකි පව්වයා, ආරම්භ පව්වයා සද්ධං.

(පුරෙජාන)

කුසලං ධම්මං පව්වයා කුසලො ධම්මො උපපජ්ජති පුරෙජාන පව්වයා, කුසලං එක බැකි පව්වයා නයො බැකි -පෙ- ද්වේ බැකි පව්වයා ද්වේ බැකි වැනි පුරෙජාන පව්වයා.

අකුසලං ධම්මං පව්වයා අකුසලො ධම්මො උපපජ්ජති පුරෙජාන පව්වයා, අකුසලං එක බැකි පව්වයා නයො බැකි, -පෙ- ද්වේ බැකි පව්වයා ද්වේ බැකි, වැනි පුරෙජාන පව්වයා.

අබ්‍යාකනං ධම්මං පව්වයා අබ්‍යාකනො ධම්මො උපපජ්ජති පුරෙජාන පව්වයා, විපාකාබ්‍යාකනං කිරියාබ්‍යාකනං එක බැකි පව්වයා නයො බැකි, -පෙ- ද්වේ බැකි පව්වයා ද්වේ බැකි වැනි පුරෙජාන පව්වයා, වක්කායනන පව්වයා වක්කායනන -පෙ- කායායනන පව්වයා කායවිඤ්ඤාණං, වැනි පව්වයා විපාකාබ්‍යාකනා කිරියාබ්‍යාකනා බැකි, වැනි පුරෙජාන පව්වයා. අබ්‍යාකනං ධම්මං පව්වයා කුසලො ධම්මො උපපජ්ජති පුරෙජාන පව්වයා, වැනි පව්වයා කුසලා බැකි. වැනි පුරෙජාන පව්වයා, අබ්‍යාකනං ධම්මං පව්වයා අකුසලො ධම්මො

උප්පයුරු පුරෙණපව්වයා, වත්ත. පව්වයා අකුසලා බන්ධා. වත්ත. පුරෙණ පව්වයා.

කුසලා අබ්බාසකකුටු ධම්ම. පව්වයා කුසලා ධම්මා උප්පයුරු පුරෙණපව්වයා, කුසල. එක. බන්ධ. ව වත්ත. ව ව පව්වයා නයො බන්ධා, -පෙ- ද්වේ බන්ධ ව වත්ත. ව පව්වයා ද්වේ බන්ධා, වත්ත. පුරෙණපව්වයා.

අකුසලකුටු අබ්බාසකකුටු ධම්ම. පව්වයා අකුසලා ධම්මා උප්පයුරු පුරෙණපව්වයා, අකුසල. එක. බන්ධ. ව වත්ත. ව පව්වයා නයො බන්ධා, -පෙ- ද්වේ බන්ධ ව වත්ත. ව පව්වයා ද්වේ බන්ධා, වත්ත. පුරෙණපව්වයා.

(ආසෙවන)

කුසල. ධම්ම. පව්වයා කුසලාධම්මා උප්පයුරු ආසෙවන පව්වයා, කුසල. එක. බන්ධ. පව්වයා -පෙ- අකුසල. ධම්ම. පව්වයා අකුසලා ධම්මා උප්පයුරු ආසෙවන පව්වයා, අකුසල. එක. බන්ධ. පව්වයා -පෙ- අබ්බාසක. ධම්ම. පව්වයා අබ්බාසකා ධම්මා උප්පයුරු ආසෙවන පව්වයා, කිරියාබ්බාසක. එක. බන්ධ. පව්වයා නයො බන්ධා, නයො බන්ධ පව්වයා එකො බන්ධා, ද්වේ බන්ධ පව්වයා ද්වේ බන්ධා, වත්ත. පව්වයා කිරියාබ්බාසකා බන්ධා. අබ්බාසක. ධම්ම. පව්වයා කුසලා ධම්මා උප්පයුරු ආසෙවන පව්වයා, වත්ත. පව්වයා කුසලා බන්ධා. අබ්බාසක. ධම්ම. පව්වයා අකුසලා ධම්මා උප්පයුරු ආසෙවන පව්වයා, වත්ත. පව්වයා අකුසලා බන්ධා.

කුසලකුටු අබ්බාසකකුටු ධම්ම. පව්වයා -පෙ- අකුසල. ව අබ්බාසකකුටු ධම්ම. පව්වයා අකුසලා ධම්මා උප්පයුරු ආසෙවන පව්වයා, අකුසල. එක. බන්ධ. ව වත්ත. ව පව්වයා නයො බන්ධා, -පෙ-

(කමම)

කුසල. ධම්ම. පව්වයා කුසලා ධම්මා උප්පයුරු කමම පව්වයා, කුසල. එක. බන්ධ. පව්වයා, තිණි.

අකුසල. ධම්ම. පව්වයා අකුසලා ධම්මා උප්පයුරු කමම පව්වයා, තිණි.

අබ්බාසක. ධම්ම. පව්වයා අබ්බාසකා ධම්මා උප්පයුරු කමමපව්වයා, විපාකාබ්බාසක. කිරියාබ්බාසක. එක. බන්ධ. පව්වයා -

පෙ- පටිපාටිකරණය එක මහාභූත පටිපාටි -පෙ- අසාදකයන්ගෙන් එක මහාභූත පටිපාටි, මහාභූත පටිපාටි කටයුතු රූප උපාදය රූප, වකායානන පටිපාටි වකායානන -පෙ- කායානන පටිපාටි කායානන, වජ්ජ පටිපාටි විපාකායානන කිරියායානන බන්ධන, අනායනන ධර්ම පටිපාටි කුසලධර්ම උපාදය කම්මපටිපාටි, වජ්ජ පටිපාටි කුසල බන්ධන අනායනන ධර්ම පටිපාටි අකුසල ධර්ම උපාදය කම්මපටිපාටි, වජ්ජ පටිපාටි අකුසල බන්ධන.

කුසල ව අනායනන ධර්ම පටිපාටි කුසල ව අනායනන ව ධර්ම උපාදය කම්මපටිපාටි,

අකුසල ධර්ම අනායනන ධර්ම පටිපාටි අකුසල ව අනායනන ව ධර්ම උපාදය කම්මපටිපාටි, අකුසල එක බන්ධන ව වජ්ජ ව පටිපාටි -පෙ- අකුසල බන්ධන ව මහාභූත ව පටිපාටි විනාශයට යාම රූප.

(විපාක)

අනායනන ධර්ම පටිපාටි අනායනන ධර්ම උපාදය විපාක පටිපාටි, විපාකායානන එක බන්ධන පටිපාටි -පෙ- පටිපාටිකරණය එක මහාභූත පටිපාටි -පෙ- වකායානන පටිපාටි වකායානන -පෙ- කායානන පටිපාටි කායානන, වජ්ජ පටිපාටි විපාකායානන බන්ධන.

(ආහාර)

කුසල ධර්ම පටිපාටි කුසල ධර්ම උපාදය ආහාර පටිපාටි, කුසල එක බන්ධන පටිපාටි, තිණි. අකුසල ධර්ම පටිපාටි, තිණි.

අනායනන ධර්ම පටිපාටි අනායනන ධර්ම උපාදය ආහාර පටිපාටි, -පෙ- පටිපාටිකරණය ආහාරයට යාම එක මහාභූත -පෙ- වකායානන පටිපාටි වකායානන -පෙ- කායානන පටිපාටි කායානන, වජ්ජ පටිපාටි විපාකායානන කිරියායානන බන්ධන, පරිපූරණය.

(ඉන්ද්‍රිය)

කුසල ධර්ම පටිපාටි කුසල ධර්ම උපාදය ඉන්ද්‍රිය පටිපාටි, -පෙ- අසාදකයන්ගෙන් එක මහාභූත පටිපාටි -පෙ- වකායානන පටිපාටි වකායානන -පෙ- කායානන පටිපාටි කායානන, වජ්ජ පටිපාටි විපාකායානන බන්ධන, පරිපූරණය.

වත්ත. පව්වයා විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා බන්ධා, ඉන්ද්‍රියපව්වයා යථා කම්මපව්වයා. එවං විජ්ජාරෙතබ්බං.

(කුසල)

කුසලං ධම්මං පව්වයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති කුසලාන පව්වයා. මග්ගපව්වයා, කුසලාන පව්වයා පි මග්ගපව්වයා පි යථා හෙතු පව්වයා එවං විජ්ජාරෙතබ්බං.

(සමපයුත්ත)

කුසලං ධම්මං පව්වයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති සමපයුත්ත පව්වයා. ආරම්මණපව්වය සද්ධිසං.

(විප්පයුත්ත)

කුසලං ධම්මං පව්වයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති විප්පයුත්ත පව්වයා, කුසලං එකං බන්ධං පව්වයා නයො බන්ධා, -පෙ- ද්වේ බන්ධෙ පව්වයා ද්වේ බන්ධා, වත්තං විප්පයුත්තපව්වයා. කුසලං ධම්මං පව්වයා අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති විප්පයුත්තපව්වයා, කුසලෙන බන්ධෙ පව්වයා විත්තසමුට්ඨානං රූපං, බන්ධෙ විප්පයුත්ත පව්වයා, කුසලං ධම්මං පව්වයා කුසලොව අබ්‍යාකතො ව ධම්මො උප්පජ්ජති විප්පයුත්තපව්වයා, කුසලං එකං බන්ධං පව්වයා නයො බන්ධා විත්තසමුට්ඨානං - ඤච රූපං, -පෙ- ද්වේ බන්ධෙ පව්වයා ද්වේ බන්ධා විත්තසමුට්ඨානං - ඤච රූපං, බන්ධා වත්තං විප්පයුත්තපව්වයා, විත්තසමුට්ඨානං රූපං බන්ධෙ විප්පයුත්තපව්වයා.

අකුසලං ධම්මං පව්වයා අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති විප්පයුත්තපව්වයා අකුසලං එකං බන්ධං පව්වයා නයො බන්ධා, -පෙ- ද්වේ බන්ධෙ පව්වයා ද්වේ බන්ධා, වත්තං විප්පයුත්තපව්වයා. අකුසලං ධම්මං පව්වයා අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති විප්පයුත්තපව්වයා, අකුසලෙ බන්ධෙ පව්වයා විත්තසමුට්ඨානං රූපං බන්ධෙ විප්පයුත්තපව්වයා, අකුසලං ධම්මං පව්වයා අකුසලො ව අබ්‍යාකතො ව ධම්මො උප්පජ්ජති විප්පයුත්ත පව්වයා, අකුසලං එකං බන්ධං පව්වයා නයො බන්ධා විත්තසමුට්ඨානං රූපං, -පෙ- ද්වේ බන්ධෙ පව්වයා ද්වේ බන්ධා විත්තසමුට්ඨානං ව රූපං, බන්ධා වත්තං විප්පයුත්තපව්වයා විත්තසමුට්ඨානං රූපං බන්ධෙ විප්පයුත්තපව්වයා,

අබ්‍යාකතං ධම්මං පව්වයා අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති විප්පයුත්ත- පව්වයා, විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං බන්ධං පව්වයා නයො බන්ධා විත්තසමුට්ඨානං රූපං, -පෙ- ද්වේ බන්ධෙ පව්වයා ද්වේ බන්ධා විත්තසමුට්ඨානං රූපං, බන්ධා වත්තං විප්පයුත්තපව්වයා විත්තසමුට්ඨානං

රූපං ඛණේ විප්පයුත්තපච්චයා. පටිසන්ධිකඛණේ විපාකාබ්‍යාකතං එකං ඛණං පච්චයා තයො ඛණා කට්ඨනා ව රූපං -පෙ- ද්වේ ඛණේ පච්චයා ද්වේ ඛණා කට්ඨනා ව රූපං, ඛණා ච්ඡද්ධං විප්පයුත්තපච්චයා කට්ඨනාරූපං ඛණේ විප්පයුත්තපච්චයා, ඛණේ පච්චයා ච්ඡද්ධං, ච්ඡද්ධං පච්චයා ඛණා. ඛණා ච්ඡද්ධං විප්පයුත්ත පච්චයා, ච්ඡද්ධං ඛණේ විප්පයුත්තපච්චයා, එකං මහාභූතං පච්චයා -පෙ- මහාභූතේ පච්චයා චිත්තසමුට්ඨානං රූපං කට්ඨනාරූපං, උපාදය රූපං, ඛණේ විප්පයුත්තපච්චයා, චක්ඛායනතං පච්චයා චක්ඛුවික්ඛාණං, -පෙ- කායායනං පච්චයා කායවික්ඛාණං, ච්ඡද්ධං පච්චයා විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා ඛණා, ච්ඡද්ධං විප්පයුත්තපච්චයා. අබ්‍යාකතං ධම්මං පච්චයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති විප්පයුත්තපච්චයා, ච්ඡද්ධං පච්චයා කුසලා ඛණා ච්ඡද්ධං විප්පයුත්තපච්චයා. අබ්‍යාකතං ධම්මං පච්චයා අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති විප්පයුත්තපච්චයා, ච්ඡද්ධං පච්චයා අකුසලා ඛණා ච්ඡද්ධං විප්පයුත්ත පච්චයා, අබ්‍යාකතං ධම්මං පච්චයා, කුසලො ව අබ්‍යාකතො ව ධම්මො උප්පජ්ජති විප්පයුත්තපච්චයා, ච්ඡද්ධං පච්චයා කුසලා ඛණා, මහාභූතේ පච්චයා චිත්තසමුට්ඨානං රූපං, ඛණා ච්ඡද්ධං විප්පයුත්ත පච්චයා, චිත්තසමුට්ඨානං රූපං ඛණේ විප්පයුත්ත පච්චයා, අබ්‍යාකතං ධම්මං පච්චයා අකුසලො ව අබ්‍යාකතො ව ධම්මො උප්පජ්ජති විප්පයුත්තපච්චයා, ච්ඡද්ධං පච්චයා අකුසලා ඛණා මහාභූතේ පච්චයා චිත්තසමුට්ඨානං රූපං, ඛණා ච්ඡද්ධං විප්පයුත්තපච්චයා, චිත්තසමුට්ඨානං රූපං ඛණේ විප්පයුත්තපච්චයා.

කුසලඤ්ච අබ්‍යාකතඤ්ච ධම්මං පච්චයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති විප්පයුත්ත පච්චයා. කුසලං එකං ඛණං ව ච්ඡද්ධං ව පච්චයා තයො ඛණා තයො ඛණේ ව ච්ඡද්ධං ව පච්චයා එකො ඛණො, ද්වේ ඛණේ ව ච්ඡද්ධං ව පච්චයා ද්වේ ඛණා. ච්ඡද්ධං විප්පයුත්ත පච්චයා. කුසලඤ්ච අබ්‍යාකතඤ්ච ධම්මං පච්චයා අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති විප්පයුත්ත පච්චයා, කුසලෙ ඛණේ ව මහාභූතේ ව පච්චයා චිත්තසමුට්ඨානං රූපං ඛණේ විප්පයුත්තපච්චයා, කුසලඤ්ච අබ්‍යාකතඤ්ච ධම්මං පච්චයා කුසලො ව අබ්‍යාකතො ව ධම්මො උප්පජ්ජති විප්පයුත්තපච්චයා, කුසලං එකං ඛණං ව ච්ඡද්ධං ව පච්චයා තයො ඛණා තයො ඛණේ ව ච්ඡද්ධං ව පච්චයා එකො ඛණො, ද්වේ ඛණේ ව ච්ඡද්ධං ව පච්චයා ද්වේ ඛණා, කුසලෙ ඛණේ ව මහාභූතේ ව පච්චයා චිත්තසමුට්ඨානං රූපං ඛණා විප්පයුත්ත පච්චයා. චිත්තසමුට්ඨානං රූපං ඛණේ විප්පයුත්ත පච්චයා

අකුසලඤ්ච අබ්‍යාකතඤ්ච ධම්මං පච්චයා අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති විප්පයුත්තපච්චයා, අකුසලං එකං ඛණඤ්ච ච්ඡද්ධං ව පච්චයා තයො ඛණා, -පෙ- ද්වේ ඛණේ ව ච්ඡද්ධං ව පච්චයා ද්වේ ඛණා, ච්ඡද්ධං

විප්‍රසූතපව්වයා. අකුසලඤ්ඤා අබ්‍යාකතඤ්ඤා ධම්මං පව්වයා අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති විප්‍රසූතපව්වයා, අකුසලෙ ඛණ්ඩෙ ච මහාභූතෙ ච පව්වයා චිත්තසම්මුච්ඡාතං රූපං, ඛණ්ඩෙ විප්‍රසූතපව්වයා. අකුසලඤ්ඤා අබ්‍යාකතඤ්ඤා ධම්මං පව්වයා අකුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජන්ති විප්‍රසූත පව්වයා, අකුසලං එකං ඛණ්ඩඤ්ඤා චත්ත්වං ච පව්වයා තයො ඛණ්ඩා, -පෙ- ද්වෙ ඛණ්ඩා, අකුසලෙ ධණ්ඩෙ ච මහාභූතෙ ච පව්වයා චිත්තසම්මුච්ඡාතං රූපං, ඛණ්ඩා චත්ත්වං විප්‍රසූතපව්වයා චිත්තසම්මුච්ඡාතං රූපං ඛණ්ඩෙ විප්‍රසූතපව්වයා.

කුසලං ධම්මං පව්වයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති අත්ථි පව්වයා -පෙ- අත්ථිපව්වයා සහජාතපව්වය සද්දිසං කාතඛං. තත්ථිපව්වයා විගත පව්වයා ආරම්මණපව්වය සද්දිසං. අවිගත පව්වයා සහජාතපව්වය සද්දිසං.

නිකපට්ඨාන විසුඤ්ඤා වාරයේ පව්වයවාර අනුලෝමයේ

සන්තය.

සහජාතවාරයට අනතුරු ව පව්වයවාරය වදළ සේක. එහි ද පව්වයානුලෝමය ය, පව්වයපව්වනීය ය, පව්වයානුලෝමපව්වනීය ය, පව්වයපව්වනීයානුලෝමය යයි වාර සතරක් ඇත්තේ ය. එයින් පව්වයානුලෝමවාරය පළමු කොට වදළ සේක. එහි ද විභසිතවාර සංඛ්‍යාවාර වශයෙන් දෙවාරයක් ඇත්තේය. එයින් විභසිතවාරය පළමු කොට වදළ සේක. එහි ද හේතුප්‍රත්‍යය විභසිතවාර ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය විභසිතවාරාදි වශයෙන් වාර තෙවිස්සක් ඇත්තේ ය, (පශ්චාත්තය, මෙහි නො ලැබේ.) එයින් හේතු ප්‍රත්‍යය විභසිතවාරය පළමු කොට වදළ සේක. එහි ද කුසලපදය අකුසලපදය අබ්‍යාකතපදය කුසලාබ්‍යාකතපදය අකුසලාබ්‍යාකත පදය යන මොවුන් ගේ වශයෙන් වාර පසක් ඇත්තේ ය. එයින් කුසලපදවාරය පළමු කොට වදළ සේක. එහි ද කුසලපදවිසානවාරාදි වශයෙන් වාර තුනක් ඇත්තේ ය. එයින් කුසලපදවිසානවාරය පළමු කොට වදළ සේක. එද විථි අනුචාද වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් විථිය පළමු කොට වදළ සේක. ඒ මෙසේ ය. 'කුසලං ධම්මං පව්වයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපව්වයා' විථියට අනතුරුව අනුචාදය වදළ සේක. ඒ මෙසේ ය. කුසලං එකං ඛණ්ඩං පව්වයා තයො ඛණ්ඩා, තයො ඛණ්ඩෙ පව්වයා එකො ඛණ්ඩො, ද්වෙ ඛණ්ඩෙ පව්වයා ද්වෙ ඛණ්ඩා.

පදමී.

කුසලං, කුසල් වු: ධම්මං, ධම්මය: පච්චියා, නිශ්ශ්‍රයභාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වීමෙන්: කුසලො, කුසල් වු: ධම්මො, ධම්මය: හේතුපච්චියා, හේතුප්‍රත්‍යයයෙන්: උප්පජ්ජති, උපදී. කුසලං, කුසල් වු: එකං, ඛණ්ඩං එක් ඤාණයක්: පච්චියා, නිශ්ශ්‍රයභාවයෙන් ප්‍රත්‍යයවීමෙන්: නයො ඛණ්ඩා, ඤාණයෝ තිදෙනෙක් උපදිති; නයො ඛණ්ඩ, ඤාණයන් තිදෙනකු: පච්චියා, නිශ්ශ්‍රයභාවයෙන් ප්‍රත්‍යයවීමෙන්, එකො ඛණ්ඩා, එක් ඤාණයක් උපදී. ද්වෙ ඛණ්ඩ, ඤාණයන් දෙදෙනෙක්: පච්චියා, නිශ්ශ්‍රයභාවයෙන් ප්‍රත්‍යයවීමෙන්: ද්වෙ ඛණ්ඩා, ඤාණයෝ දෙදෙනෙක් උපදිත්.

අභිධෙයාමී.

එහි "කුසලො ධම්මො" යන කතීපාඨයෙන් කුසල්සිත් එක් විස්ස ය, වෛතසික අට්ඨසිය ය යන අවයව නාමඤ්ඤාණයන් සහජාත ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා කුසල්සිත් එක්විස්ස ය, වෛතසික අට්ඨසිය යන අවයව නාමඤ්ඤාණයෝ ලැබෙත්.

"හේතුපච්චියා" යන හේතුපාඨයෙන් කුසල්සිත් එක්විස්ස ය වෛතසික අට්ඨසිය ය යන මොවුන් ගේ ද්විතේනුක විත්තකෂණයන්හි ඇති අලෝභ අද්‍රෝශ්‍ය දෙකිනි ද ත්‍රිහේතුකවිත්තකෂණයන්හි ඇති අලෝභ අද්‍රෝශ්‍ය අමෝභ තුනෙහි ද හේතු ශක්තිය ලැබේ. ඤාණධාර තුදසෙකි. ඒවා පටිච්චාරයෙහි මෙති.

අභ්‍යාකතපද්ධසානවාරයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ කුසල්සිත් එක්විස්සය වෛතසික අට්ඨසිය ය යන අවයව වූ ද සමුත්ත වූ ද නාමඤ්ඤාණයන් සහජාත නිශ්ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා විත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයේ අභිධෙය පටිච්චාරයෙහි මෙති. ඤාණධාර ද පටිච්චාරයෙහි මෙන් දත යුතු ය. කුශලාකුශල දෙපදයේ වාර සය ම පටිච්චාරයෙහි මෙන් දත යුතු ය.

අභ්‍යාකතපද්ධාරය ය, අභ්‍යාකතපද්ධසානවාරයය කුසලපද වාසනාවාරය ය අකුශලපද්ධසාන වාරය ය කුසලාභ්‍යාකතපද්ධසානවාරය ය අකුශලාභ්‍යාකතපද්ධසානවාරය ය යන මොවුන් ගේ වශයෙන් පස්වැදෑරුම් වේ.

එයින් අභ්‍යාකතපද්ධසානවාරයෙහි ප්‍රතිසන්ධි ප්‍රවෘත්තිරූප යන වාරතුනෙහි ම අභිධෙය හා සකණ්ඩාර පටිච්ච වාරයෙහි මෙති. "ච්ඡද්ධං පච්චියා විපාකාභ්‍යාකතා කිරියාභ්‍යාකතා ඛණ්ඩා" යන හෘදයවඤ්ඤා කම්ය වන වාරයෙහි අභ්‍යාකතො යන කතීපාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධිසාදි සුචි සුචි විත්තයන් හා උපදනා හෘදයවඤ්ඤා හා මරණාසන්න කාලයෙහි ව්‍යුති විත්තයෙන් සනොළොස්වන විත්තය හා උපදනා හෘදයවඤ්ඤා ද

පුරේජානනි:ශ්‍රය කොට පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා වූ අරූපවිපාක වර්ජිත සහේතුක විපාක සනොළොස ය, සහේතුක ක්‍රියා සනොළොස ය වෛතසික අට්ඨිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයෝ ලැබෙත්. ස්කන්ධවාර පසළොස්කි.

කුසලපදවසානවාරයෙහි කුසලො ධමමො යන කතී:පාඨයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුචී සුචී චිත්තයන් හා උපදනා හෘදයවස්ථාව හා මරණාසන්නකාලයෙහි ව්‍යුතිචිත්තයෙන් සනොළොස් වන චිත්තය හා උපදනා හෘදයවස්ථාව ද පුරේජාන නි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා කුසල්සිත් එක් විස්ස ය වෛතසික අට්ඨිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයෝ ලැබෙත්. අකුශලපදවසානවාරය වුක්කානුසාරයෙන් දන යුතු.

කුසලාබ්‍යාකත පදවසානවාරයෙහි කතී:පාඨයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුචී සුචී චිත්තයන් හා උපදනා හෘදයවස්ථාව හා මරණාසන්නකාලයෙහි ව්‍යුතිචිත්තයෙන් සනොළොස් වන චිත්තය හා උපදනා හෘදයවස්ථාව ද පුරේජානනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයකොට උපදනා කුසල් සිත් එක් විස්සය, වෛතසික අට්ඨිසය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයෝ ය, ඒ නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා මහාභූතයන් සහජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා චිත්තජ රූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්.

අකුශලපදවසාන වාරයෙහි කතී:පාඨයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුචීසුචී චිත්තයන් හා උපදනා හෘදයවස්ථාව හා මරණාසන්නකාලයෙහි ව්‍යුති චිත්තයෙන් සනොළොස් වන චිත්තය හා උපදනා හෘදය වස්ථාව ද පුරේජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා අකුසල්සිත් දෙළොස් ය, මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයෝ ලැබෙත්.

අකුසලාබ්‍යාකතපදවසාන වාරයෙහි කතී: පාඨයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුචී සුචී චිත්තයන් හා උපදනා හෘදය වස්ථාව හා මරණාසන්න කාලයෙහි ව්‍යුති චිත්තයෙන් සනොළොස්වන චිත්තය හා උපදනා හෘදය වස්ථාවද පුරේජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා අකුසල් සිත් දෙළොස්ය, මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත වෛතසික සත්විස්සය යන අවයව වූද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයෝ ය, ඒ නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා මහාභූතයන් සහජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා චිත්තජ රූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්.

කුසලාබ්‍යාකත පදවාරයෙහි "කුසලොධමමො" යන කතී:පාඨයෙන් පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි කුසල්සිත් එක්විස්ස ය

වෛතසික අට්ඨිසං ය යන අවයව නාමසෂාඤ්ඤායන් සහජාතනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද, ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුචිසුචි විත්තයන් හා උපදනා වූ ද මරණාසන්නකාලයෙහි වෘත්තිවිත්තයෙන් සනොළොස් වන විත්තය හා උපදනා වූ ද හෘදයවසානුපුරේජාතනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා වූ කුසල් සිත් එක්විස්ස ය වෛතසික අට්ඨිසං ය යන අවයව නාමසෂාඤ්ඤායෝ ලැබෙත්.

කුසලාබ්‍යාකතපදවාරයේ අබ්‍යාකතපදවසානවාරයෙහි අභිධෙය පටිච්චාරයෙහි මෙනි. කුසලාබ්‍යාකත පදවසානවාරයෙහි කතීෂ්ඨායෙන් පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ කුසල්සිත් එක්විස්ස ය වෛතසික අට්ඨිසං ය යන අවයව නාමසෂාඤ්ඤායන් සහජාතනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුචිසුචි විත්තයන් හා උපන්නා වූ ද මරණාසන්නකාලයෙහි වෘත්තිවිත්තයෙන් සනොළොස් වන විත්තය හා උපන්නා වූ ද හෘදයවසානුපුරේජාත නිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට ද උපන්නා වූ ද කුසල්සිත් එක්විස්ස ය වෛතසික අට්ඨිසං ය යන අවයව නාමසෂාඤ්ඤායෝ ය, ඔවුන් හා මහාභූතයන් සහජාතනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා විත්තජරූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්.

අකුසලාබ්‍යාකතපදවාරයෙහි "අකුසලො" යන කතීෂ්ඨායෙන් පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි අකුසල්සිත් දෙළොස ය වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව නාමසෂාඤ්ඤායන් සහජාත නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද ව්‍යවස්ථාපනමානෝද්වාරාවර්ජනාදි සුචිසුචි විත්තයන් හා උපදනා වූ ද මරණාසන්නකාලයෙහි වෘත්ති විත්තයෙන් සනොළොස්වන විත්තය හා උපදනා වූ ද හෘදයවසානුපුරේජාතනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ ද අකුසල්සිත් දෙළොසය මෝහමූලද්වයෙහි මෝහවර්ජිත වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව නාමසෂාඤ්ඤායෝ ලැබෙත්. අබ්‍යාකතපදවසානවාරය පටිච්චාරයෙහි මෙනි.

අකුසලාබ්‍යාකතපදවසානවාරයෙහි කතීෂ්ඨායෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි අකුසල්සිත් දෙළොස ය වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව නාමසෂාඤ්ඤායන් සහජාතනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුචිසුචි විත්තයන් හා උපදනා වූ ද මරණාසන්නකාලයෙහි වෘත්තිවිත්තයෙන් සනොළොස්වන විත්තය හා උපදනා වූ ද හෘදයවසානුපුරේජාත නිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා වූ අකුසල්සිත් දෙළොස ය මෝහ මූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව නාමසෂාඤ්ඤායෝ ය, ඒ නාමසෂාඤ්ඤායන් හා මහාභූතයන් සහජාත නිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා විත්තජරූපයෝ ය යන මොහු ලැබෙත්.

කුසලපදවාරයෙහි වාරතුනක් ද අකුසලපදයෙහි තුනක් ද අබ්‍යාකතපදයෙහි පසක් ද කුසලාබ්‍යාකතපදයෙහි තුනක් ද අකුසලාබ්‍යාකත

පදයෙහි තුනක් ද වීමෙන් හේතුප්‍රත්‍යය විභවයෙහි වාර සන්තොළොසක් වේ. පට්ටිවාරයෙහි හේතුප්‍රත්‍යය විභවයේ ඇත්තේ වාර නවයෙකි. හේතුප්‍රත්‍යය විභවය නිමි.

ආරම්භ විභවය.

හේතුප්‍රත්‍යය විභවවාරයට අනතුරු ව ආරම්භප්‍රත්‍යය විභවවාරය වදල සේක. එහි ද කුශලපද අකුශලපද අඛ්‍යාතන පද කුශලාඛ්‍යාතනපද අකුශලාඛ්‍යාතනපදයන් ගේ වශයෙන් වාර පසක් ඇත්තේ ය. එයින් කුසලපදවාරය පළමු කොට වදල සේක. එය කුශලපදවසානවාර වශයෙන් එක් වාරයෙකි. පට්ටිවාරය අනුව විසාර කරනු. අකුශලපදවාර ද අකුශල පදවසානවාර වශයෙන් එක් වාරයෙකි. එද පට්ටිවාරය අනුව විසාර කරනු.

අඛ්‍යාතන පදවාරයෙහි අඛ්‍යාතනපදවසානවාර කුශලපදවසානවාර අකුශලපදවසානවාර වශයෙන් වාරතුනක් ඇත්තේ ය. එයින් අඛ්‍යාතනපදවසානවාරය පළමු කොට වදල සේක. එහි ද ප්‍රවෘත්තිවාර ප්‍රතිසන්ධිවාර වසාරුපවාර වශයෙන් වාරතුනක් ඇත්තේ ය. එයින් ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි දෙවාරයෙහි අභිධෙය පට්ටි වාරයෙහි මෙකි. "වක්කායනතං පට්ටියා වක්ඛුචික්ඛාණං" යනාදිය වසාරුපවාරය ය. වසාරුපවාරයෙහි "අඛ්‍යාතනො" යන කතී පාඨයෙන් අනිත හවාංගය හා උපන් මධ්‍යමායුෂක වක්ඛුචියාව පුරේජානනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වක්ඛුචිඥානද්වය ය සඵචිත්තසාධාරණ වෛතසික සත ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකතියෝ ය -පෙ- අනිතහවාංගය හා උපදනා මධ්‍යමායුෂක කායවසාරුප පුරේජානනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා කායවඥානද්වය ය සඵචිත්තසාධාරණ වෛතසික සත ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකතියෝ ය, ප්‍රතිසන්ධියාදි සුචිසුචි චිත්තයන් හා උපදනා හෘදයවසාරුප හා මරණාසන්නකාලයෙහි චුතිචිත්තයෙන් සන්තොළොස් වන චිත්තය හා උපදනා හෘදයවසාරුප ද පුරේජානනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා පක්ඛිච්ඡාතර භූමියෙහි උපදනා අවසාංචෙහි වූ අරුපවිපාක ද්විපක්ඛිච්ඡාතර වර්ජිත විපාකසිත් දෙවිස්ස ය ක්‍රියා සිත් විස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකතියෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්.

කුසලපදවසානවාරයෙහි (වක්ඛුං පට්ටියා කුසලා ඛ්‍යාත) කතීපාඨයේ අභිධෙය හේතුවිභවයෙහි මෙකි. අකුසලපදවසානවාරයෙහි කතීපාඨයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුචිසුචි චිත්තයන් හා උපදනා වූ ද මරණාසන්න කාලයෙහි ව්‍යුති චිත්තයෙන් සන්තොළොස්වන චිත්තය හා උපදනා වූ ද හෘදයවසාරුප පුරේජාන නිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා අකුසල්සිත් දෙළොස් ය, වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකතියෝ ලැබෙත්.

කුසලාබ්‍යාකතපදවාරයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ කුසල්සිත් එක්විස්ස ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමසාක්‍යයන් සහජානනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට ද ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුචීපුචී විත්තයන් හා උපදනා වූ හෘදයවස්තු වූ පුරේජානනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා කුසල්සිත් එක්විස්ස ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමසාක්‍යයෝ ලැබෙත්.

අකුලාබ්‍යාකතපද වාරයෙහි අභිධේය කුහලපදවාරය අනුව ගන්නේ ය. කුසලපදයෙහි එක්වාරයක් ද අකුසලපදයෙහි එක් වාරයක් ද අබ්‍යාකතපදයෙහි තුන්වාරයක් ද කුලාබ්‍යාකත පදයෙහි එක්වාරයක් ද අකුලාබ්‍යාකතපදයෙහි එක්වාරයක් ද විමේන් ආරම්භ ප්‍රත්‍යය විගඩ්ධයෙහි වාර සත්ත වේ. ආරම්භ විගඩ්ධවාරය නිමි.

අධිපති විගඩ්ධය

ආරම්භප්‍රත්‍යය විගඩ්ධවාරයට අනතුරුව අධිපතිප්‍රත්‍යය විගඩ්ධවාරය වදල සේක. එහි ආදිපද පසෙකි. අවසානපදයන් හේ වශයෙන් වාර සන්තොළොසෙකි. හේතු විගඩ්ධයෙහි මෙනි. කුලාකුහල දෙපදයේ වාර සය පටිච්චවාරයෙහි මෙන් අභිධේය අවුලා විසාර කරන. පටිච්චවාරයෙහි දී "නිසා උපදනා ධර්මයෝ" යි කියන තැන මෙනි "සහජානනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා ධර්මය" යි කිම පමණක් වේනස ය.

අබ්‍යාකතපදයෙහි අබ්‍යාකතපදවසානවාරයෙහි ප්‍රචිත වාර රූපවාර දෙක පටිච්චවාරය අනුව විසාර කරන. "ව්‍යථං පට්ඨයා විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා බන්ධා" යන වස්තූපවාරයෙහි කතීපාඨයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුචීපුචී විත්තයන් හා උපදනා වූ ද චිතිවිත්තයෙන් සන්තොළොස්වන විත්තය හා උපදනා වූ ද හෘදයවස්තු වූ පුරේජානනිශ්‍රය කොට උපදනා පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධර්මවර්ජිත මහා ක්‍රියා අට ය, සෑමකලේ අධිපති ලැබෙන මහද්ගතක්‍රියා නවය ය, එලෙසින් සතර ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍යයෝ ලැබෙත්.

කුසලපදවසානවාරයෙහි (ව්‍යථං පට්ඨයා කුසලා බන්ධා) කතීපාඨයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුචීපුචීවිත්තයන් හා උපදනා වූ ද චිතිවිත්තයෙන් සන්තොළොස් වන විත්තය හා උපදනා වූ ද හෘදය වස්තු වූ පුරේජානනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධර්මවර්ජිත මහා කුසල් සිත් අට ය, සෑමකලේ අධිපති ලැබෙන මහද්ගත ලෝකෝත්තර කුහලයෝ වෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍යයෝ ලැබෙත්.

අකුසලපද්වසානවාරයෙහි (ව්‍යුථං පව්වයා අකුසලා ඛණ්ඩා) කතීෂ්පායයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි -පෙ- උපදනා වූ ද හෘදය වස්තුව පුරේජානනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ ද පඤ්චෝක්කාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම්මවර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල සිත් දස්ස ය, විචිකිච්ඡාවර්ජිත චෛතසික සවිස්සය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකර්මයෝ ලැබෙත්.

කුසලාඛ්‍යාකතපද්වසානවාරයෙහි කතීෂ්පායයෙන් ව්‍යවස්ථාපන - පෙ- හෘදයවස්තුව පුරේජානනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ පඤ්චෝක්කාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම්මවර්ජිත මහාකුසල් සිත් අට ය සැමකල්හි අධිපති ලැබෙන මහද්ගතලෝකෝත්තර කුශල නවය ය චෛතසික අටතිස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකර්මයෝ ය ඔවුන් විසින් උපදවන මහාභූතයන් සහජානනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා සාධිපති චිත්තජරුපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්.

අකුසලාඛ්‍යාකතපද්වසානවාරයෙහි (ව්‍යුථං පව්වයා අකුසලා ඛණ්ඩා) කතීෂ්පායයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි -පෙ- හෘදයවස්තුව පුරේජානනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ පඤ්චෝක්කාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම්මවර්ජිත ලෝහමූල සිත් දෙකය ද්වේෂමූල සිත් දෙකය විචිකිත්සා වර්ජිත චෛතසික සවිස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකර්මයෝ ය ඔවුන් විසින් උපදවන මහාභූතයන් සහජානනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා සාධිපති චිත්තජරුපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්.

කුසලාඛ්‍යාකතෙත කුසලයෙහි කතීෂ්පායයෙන් පඤ්චෝක්කාර භූමියෙහි අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාකුසල් අට ය සැමකල්හි අධිපති ලැබෙන මහද්ගත කුශල නවය ය මාභීසිත් සතර ය චෛතසික අටතිස්ස ය යන නාමසංකර්මයන් සහජානනි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට ද ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි -පෙ- හෘදයවස්තුව පුරේජානනි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා වූ අධිපතිධම්ම වර්ජිත වූ මහාකුසල් අට ය සැම කල්හි අධිපති ලැබෙන මහද්ගත ලෝකෝත්තර කුශලයෝ ය චෛතසික අටතිස්ස යන අවයව නාමසංකර්මයෝ ලැබෙත්. කුසලාඛ්‍යාකතෙත අඛ්‍යාකතය පටිට්ඨවාරයෙහි මෙනි.

කුසලාඛ්‍යාකතෙත කුසලාඛ්‍යාකතයෙහි කතීෂ්පායයෙන් පඤ්චෝක්කාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාකුසල් අට ය සැමකල්හි අධිපති ලැබෙන මහද්ගත කුසල් නවය ය ලෝකෝත්තර කුසල්

සතර ය වෛතසික අටතිස්ස යන අවයව නාමසෂාන්ධියන් සහජාන නිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද ව්‍යවස්ථාපන -පෙ- හඳය වණුව පුරේජාන නිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා වූ අධිපතිධම්මවර්ජිත මහා කුසල් අට ය සැමකල්හි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන මහද්ගත ලෝකෝත්තර කුසලයෝ ය වෛතසික අටතිස්ස යන අවයව නාමසෂාන්ධියෝ ය, ඒ නාමසෂාන්ධියන් උපදවන මහාභූතයන් සහජානනිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා සාධිපති වින්තජරූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්.

අකුසලාබ්‍යාකතෙන අකුසලයෙහි පඤ්චවේකාරභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමූල සිත් අට ය ද්වේෂමූල සිත් දෙකය වෛතසික සවිස්ස ය යන අවයව නාමසෂාන්ධියන් සහජාන නිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද ව්‍යවස්ථාපන -පෙ- හඳයවණුව පුරේජාන නිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා අධිපතිධම්ම වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල වින්තයෝ ය වෛතසික සවිස්ස ය යන අවයව නාමසෂාන්ධියෝ ලැබෙත්.

අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි අභිධ්‍යෙ පටිච්චාරයෙහි මෙති. අකුසලාබ්‍යාකතෙන අකුසලාබ්‍යාකතයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවේකාර-භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමූල සිත් අට ය ද්වේෂමූල දෙසිත ය වෛතසික සවිස්ස ය යන අවයව නාමසෂාන්ධියන් සහජාන නිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද ව්‍යවස්ථාපන -පෙ- හඳයවණුව පුරේජාන නිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා අධිපතිධම්ම වර්ජිත ලෝහමූල සිත් අට ය ද්වේෂමූල දෙසිත ය වෛතසික සවිස්ස ය යන අවයව නාමසෂාන්ධියෝ ය ඒ නාමසෂාන්ධියන් විසින් උපදවන මහාභූතයන් සහජානනිශ්ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වින්තජරූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. අධිපති විහංගවාරය නිමි.

අනන්තර සමන්තර සහජාන

විහංග

අනන්තර සමන්තර විහංග ආරම්භ විහංගය මෙති. සහජාන විහංගයෙහි කුසලාකුසල දෙපදයේ වාර සය පටිච්චාරය අනුව විසාර කරනු. අබ්‍යාකතපදයෙහි ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි රූප වාර පටිච්චාරය මෙති. "වකඛායනනං පට්ඨයා වකඛවික්ඛදාණං" යනාදි වසතුරූප වාරයෙහි අනීතභවාධගය හා උපදනා මධ්‍යමායුෂ්ක වක්ඛවික්ඛව පුරේජාන නිශ්ශ්‍රය කොට උපදනා වක්ඛවිඤානද්වය ය සඵචිත්තසාධාරණ වෛතසික සත ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසෂාන්ධියෝ ය, -පෙ- අනීත භවාධගය හා උපදනා මධ්‍යමායුෂ්ක කායවණුව පුරේජාන නිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා කායවිඤානද්වය ය සඵචිත්ත සාධාරණ

වෛතසික සන ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාසමක්කයෝ ය, ප්‍රතිසක්කාදි සුචිසුචි විත්තය සමග උපදනා වූ ද මරණාසන්න කාලයෙහි වුතිවිත්තයෙන් සනොළොස් වන විත්තය හා උපදනා වූ ද හෘදයවස්සාව සුරේජානනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා පඤ්චවෝකාරහුමියෙහි උපදනා අවසානවෙහි අරුපවිපාක ද්විපඤ්චවිඤාන වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම වූ විපාක සිත් දෙවිස්ස ය ක්‍රියාසිත් විස්ස ය වෛතසික අටතිස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමක්කයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. අඛ්‍යාතනෙත කුසලය හේතුචිතඛය මෙති. අඛ්‍යාතනෙත අකුසලය ආරම්භචිතඛය මෙති. අඛ්‍යාතනෙත කුසලාඛ්‍යාතනය හේතුචිතඛය මෙති. අඛ්‍යාතනෙත අකුසලාඛ්‍යාතනය මෝහමූලයෙහි මෝහය නො හැර හේතුචිතඛය මෙන් විසාර කරනු. අකුසලාඛ්‍යාතනයෙහි වාර තුනම මෝහමූලයෙහි මෝහය නො හැර හේතුචිතඛය සේ විස්තර කරනු. සහජානචිතඛවාරය නිමි.

අඤ්ඤාමඤ්ඤා නිස්සය උපනිස්සයය සුරේජාන විහඬ.

අඤ්ඤාමඤ්ඤා විහඬයෙහි වාර සතෙකි. ආරම්භචිතඛය අනු ව විසාර කරනු. නිස්සය විහඬයෙහි වාර සනොළොසෙකි. සහජානය මෙති. උපනිස්සයවිහඬයෙහි වාර සතෙකි. ආරම්භය මෙති.

සුරේජානචිතඛයෙහි "කුසලං -පෙ- වත්ථං සුරේජාන පට්ටයා" පටිච්චවාරය අනුව විස්තර කරනු. අකුසලපදවාරය ද එසේ විසාර කරනු.

"අඛ්‍යාතනං -පෙ- වත්ථං සුරේජානපට්ටයා, වක්ඛායනනං පට්ටයා වක්ඛුචිඤ්ඤාණං, -පෙ- කායායනනං පට්ටයා කාය විඤ්ඤාණං, වත්ථං පට්ටයා විපාකාඛ්‍යාතනා කිරියාඛ්‍යාතනා ඛක්ඛා වත්ථං සුරේජාන පට්ටයා" ප්‍රචාන්තිකාලයෙහි අභිධෙය පටිච්චවාරයෙහි මෙති. වස්සුරුප වාරයෙහි ආරම්භයෙහි මෙති. අඛ්‍යාතනෙත කුසල ය අඛ්‍යාතනෙත අකුසලය යන දෙවාරය ආරම්භය මෙති. අවසානයෙහි "වත්ථං සුරේජානපට්ටයා" යි යෙදීම ම වෙනස ය.

ආසේවන විහඬය

කුසලාකුසල දෙපදය පටිච්චවාරයෙහි මෙති. අඛ්‍යාතනවාරයෙහි ප්‍රචාන්තිකාලයේ අභිධෙය පටිච්චවාරයෙහි මෙති. වස්සු රුපවාරයෙහි කතීපායයෙන් ප්‍රථමජනාදි සුචිසුචි විත්තය හා උපත් හෘදය වස්සුව හා මරණාසන්නකාලයෙහි වුතිවිත්තයෙන් සනොළොස්වන විත්තය හා උපත් හෘදය වස්සුව සුරේජාන නිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා හසිකෝත්තපාද

මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජථනයෝ ය, මහද්ගත ක්‍රියා නවය ය වෛතසික සන්නිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍යයෝ ලැබෙත්.

අඛ්‍යාකතෙන කුසලයෙහි " කුසලො ධමෙමා" යන කතීපාඨයෙන් ප්‍රථමජථනාදි සුච්ඡුච්චි විත්තයන් හා උපදනා වූ ද මරණාසන්නකාලයෙහි චුතිවිත්තයෙන් සනොළොස්වන විත්තය හා උපන්නා වූ ද හදය වසානු චුරේජානනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ මහාකුශලද්විතියාදි ජථනයෝ ය, මහද්ගතකුසල් නවය ය මාගීසිත් සත්‍රය වෛතසික අටතිස ය යන නාමසාක්‍යයෝ ලැබෙත්.

අඛ්‍යාකතෙන අකුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් ප්‍රථමජථනාදි සුච්ඡුච්චි විත්තයන් හා උපදනා වූ ද චුතිවිත්තයෙන් සනොළොස්වන විත්තය හා උපදනා වූ ද හදය වසානු චුරේජානනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ අකුශලද්විතියාදි ජථනයෝ ය වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍යයෝ ලැබෙත්.

කුසලාඛ්‍යාකතෙන කුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවයවාලෙහි මහාකුශලද්විතියාදි ජථනයෝ ය, මහද්ගතකුශල නවය ය මාගීසිත් සත්‍ර ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමසාක්‍යයන් සහජානනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද, ප්‍රථමජථනාදි සුච්ඡුච්චි විත්තයන් හා උපදනා වූ ද චුතිවිත්තයෙන් සනොළොස් වන විත්තය හා උපදනා වූ ද හදය වසානු චුරේජානනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා වූ ද මහාකුශලද්විතියාදි ජථනයෝ ය, මහද්ගතකුශල නවය ය මාගීසිත් සත්‍ර ය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමසාක්‍යයෝ ලැබෙත්.

අකුසලාඛ්‍යාකතෙන අකුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර-භූමියෙහි උපදනා අවයවාලෙහි අකුශලද්විතියාදි ජථනයෝ ය, වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයවනාමසාක්‍යයන් සහජානනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද ප්‍රථමජථනාදි සුච්ඡුච්චි විත්තයන් හා උපදනා වූ ද චුතිවිත්තයෙන් සනොළොස් වන විත්තය හා උපදනා වූ ද හදය වසානු චුරේජානනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ ද අකුශලද්විතියාදි ජථනයෝ ය වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව නාමසාක්‍යයෝ ලැබෙත්. ආයේවන විභංගය නිමි.

කමම විභංගය

කමමවිභංගයෙහි කුසලාකුසල දෙපදයේ චාර සය පටිට්ඨ-චාරයෙහි මෙති. අඛ්‍යාකතපදයෙහි ප්‍රචක්‍ෂිප්‍රතිසංකිරූප චාරකුත ද පටිට්ඨචාරයෙහි මෙති. වසානුරූපචාරයෙහි අභිධෙය ක්‍රියා වේතනාව හැර ආරම්භයෙහි මෙන් ගන්නේ ය.

අඛ්‍යාකතෙන කුසලයෙහි චේතනාව හැර ආරම්භයෙහි මෙන් අභිධේය ගන්නේ ය. අඛ්‍යාකතෙන අකුසලයෙහි ද චේතනාව හරිනු. අඛ්‍යාකතෙන කුසලාඛ්‍යාකතය, අඛ්‍යාකතෙන අකුසලාඛ්‍යාකතය යන දෙන්නහි ද චේතනාව හරිනු. කුසලාඛ්‍යාකතෙන කුසලය, කුසලාඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතය, කුසලාඛ්‍යාකතෙන කුසලාඛ්‍යාකතය යන තුන් චාරය ද අකුසලාඛ්‍යාකතයෙහි තුන්චාරය ද චේතනාව හැර විස්තර කරනු. කමමචිතධාය නිමි.

විපාක විභධාය

විපාකප්‍රත්‍යයෙහි එක් විභධා චාරයෙකි. ප්‍රචාරෙහි ප්‍රතිසන්ධිරූප-චාරයන්හි අභිධේය පටිච්චාරයෙහි මෙනි. වසුරුපචාරයෙහි කතීෆ පාඨයෙන් අතිතභවාධාය හා උපදනා මධ්‍යමායුෂ්ක වසුරුවිසුරු ප්‍රේරණනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වසුරුවිසුරුපද්ධිය ය සච්චිත සාධාරණ චෛතසික සත්‍ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකල්පයෝ ය, -පෙ- කායවිසුරු ප්‍රේරණනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා කායවිසුරුපද්ධිය ය සච්චිතසාධාරණ චෛතසික සත්‍ය ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකල්පයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිරූප වූ ව්‍යුත්පන්න හා උපදනා වූ ද චිතිචිතයෙන් සන්තොලොප්පිත චිතය හා උපදනා වූ ද හදයවිසුරු ප්‍රේරණනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ ද පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසානවිති වූ අරුපවිපාක ද්විපඤ්චවිසුරු පරිචිත විපාකසිත් දෙවිස්ස ය චෛතසික අවිතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකල්පයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. විපාකවිභධාය නිමි.

ආහාරාදි විභධායෝ

ආහාර විභධායෙහි චාර සන්තොලොසෙකි. සහජාතය මෙනි. ඉන්ද්‍රිය විභධාය ද එසේ ය. ධ්‍යානවිභධායෙහි ද චාර සන්තොලොසෙකි. අඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතයෙහි ද්විපඤ්චවිසුරුපද්ධිය හැර අභිධේය ගැනීම පමණක් එහි ඇති වේතස ය. මාග්ගිවිභධාය හේතු විභධාය මෙනි. මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය නොහල යුතුය. සම්පයුත්ත විභධාය ද ආරම්භය විභධාය මෙනි. විපයුත්ත විභධායෙහි සහජාතයට වේතස අවසානයෙහි "වත්තං විපයුත්තපට්ටියා" යනු යෙදී තිබීම පමණෙකි. වසුරු පචාරය සහජාතය මෙන් ද ඉතිරි තුන් පටිච්චාරය අනුව ද විසාර කරනු. අසථිවිභධාය ද සහජාතය මෙනි. න්‍යායවිභධාය ආරම්භය මෙනි.

විභධාචාරය නිමි.

පව්වසවාරයේ අනුලෝම සංඛ්‍යාවාර පාලිය

හෙතුයා සත්තරස, ආරම්මණේ සත්ත, අධිපතියා සත්තරස, අනන්තරේ සත්ත, සමන්තතරේ සත්ත, සහජාතේ සත්තරස, අසූර්‍යමසූර්‍ය සත්ත, නිසස්සයේ සත්තරස, උපනිස්සයේ සත්ත, පුරේජාතේ සත්ත, ආසෙවනේ සත්ත, කමමිසත්තරස, විපාකේ එකං, ආහාරේ සත්තරස, ඉන්ද්‍රියේ සත්ත, ක්‍රියාතේ සත්තරස, මග්ගේ සත්තරස, සම්ප්‍රසුතේ සත්ත, විප්‍රසුතේ සත්තරස, අත්ථියා සත්තරස, නත්ථියා සත්ත, විගතේ සත්ත, අවිගතේ සත්තරස.

හෙතුපව්වයා ආරම්මණේ සත්ත, අධිපතියා සත්තරස, අනන්තරේ සත්ත, සමන්තතරේ සත්ත, සහජාතේ සත්තරස, -පෙ- අවිගතේ සත්තරස.

හෙතුපව්වයා ආරම්මණපව්වයා අධිපතියා සත්ත, සංඛ්‍යාතේ සත්ත, විපාකේ එකං: අවිගතේ සත්ත.

හෙතුපව්වයා ආරම්මණපව්වයා අධිපතිපව්වයා අනන්තරපව්වයා සමන්තතර පව්වයා සහජාත පව්වයා අසූර්‍යමසූර්‍යපව්වයා නිසස්ස පව්වයා උපනිස්ස පව්වයා පුරේජාත පව්වයා ආසෙවන පව්වයා කමමි සත්ත, ආහාරේ සත්ත, අවිගතේ සත්ත.

හෙතුපව්වයා ආරම්මණපව්වයා පුරේජාත පව්වයා ආසෙවන පව්වයා කමමි පව්වයා ආහාර පව්වයා විගත පව්වයා අවිගතේ සත්ත.

හෙතුපව්වයා ආරම්මණපව්වයා පුරේජාත පව්වයා කමමිපව්වයා විපාකපව්වයා ආහාරේ එකං, අවිගතේ එකං.

හෙතුපව්වයා ආරම්මණපව්වයා පුරේජාතපව්වයා කමමිපව්වයා විපාකපව්වයා ආහාරපව්වයා විගතපව්වයා අවිගතේ එකං.

හෙතුමූලකං

ආරම්මණපව්වයා හෙතුයා සත්ත, අධිපතියා සත්ත, -පෙ- ආරම්මණ මූලකං. යථා හෙතුමූලකං එවං විජ්‍යාමානං.

අධිපතිපව්වයා හෙතුයා සත්තරස. අනන්තර පව්වයා සමන්තතරපව්වයා හෙතුයා සත්ත. සහජාතපව්වයා අසූර්‍යමසූර්‍යපව්වයා නිසස්ස පව්වයා උපනිස්ස පව්වයා පුරේජාතපව්වයා ආසෙවනපව්වයා හෙතුයා සත්ත, ආරම්මණේ සත්ත, අධිපතියා සත්ත, අනන්තරේ සත්ත,

සමනතතරෙ සත්ත, සහජානෙ සත්ත, අඤ්ඤාමඤ්ඤා සත්ත, නිස්සයෙ සත්ත, උපනිස්සයෙ සත්ත, පුරෙජානෙ සත්ත, කමෙම සත්ත, ආභාරෙ සත්ත, ඉන්ද්‍රියෙ සත්ත, ක්කානෙ සත්ත, මග්ගෙ සත්ත, සමපයුත්තෙ සත්ත, විපපයුත්තෙ සත්ත, අපට්ඨා සත්ත, නපට්ඨා සත්ත, විගතෙ සත්ත, අවිගතෙ සත්ත.

කමමපව්වයා විපාකපව්වයා හෙතුයා එකං, ආරම්මණේ එකං, අධිපතියා එකං, අනන්තරෙ එකං, සමනතතරෙ එකං, සහජානෙ එකං, කමෙම එකං, ආභාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ක්කානෙ එකං, මග්ගෙ එකං, සමපයුත්තෙ එකං, විපපයුත්තෙ එකං, අපට්ඨා එකං, නපට්ඨා එකං, විගතෙ එකං, අවිගතෙ එකං.

ආහාරපව්වයා ඉන්ද්‍රියපව්වයා ක්කානපව්වයා මග්ගපව්වයා සමපයුත්තපව්වයා විපපයුත්ත පව්වයා අපට්ඨපව්වයා නපට්ඨපව්වයා විගතපව්වයා අවිගතපව්වයා හෙතුයා සත්ත, ආරම්මණේ සත්ත, විගතෙ සත්ත.

පව්වයවාරෙ අනුලෝමං

පව්වයවාරයේ අනුලෝම සංඛ්‍යාවාරය.

විභංගවාරයට අනතුරුව සංඛ්‍යාවාරය වදල සේක. එය ශුඛසංඛ්‍යාවාර ද්විකාදිසංඛ්‍යාවාර වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් ශුඛ සංඛ්‍යාවාරය පළමුකොට වදල සේක. එහි ද හේතුපව්වය සුඛ සංඛ්‍යාවාරාදීන් ගේ වශයෙන් වාර තෙවිස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් හේතුපව්වය සුඛසංඛ්‍යාවාරය පළමු කොට වදල සේක. එහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රචක්ඛි ප්‍රතිසන්ධි නාමසංකර්මයෝ ය, සහේතුක චිත්තජ රූපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්මජ රූපයෝ ය යන මොවුහු හේතුප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තධර්මයෝ ය. ඒ ධර්මයෝ මේ අනුලෝම වාරයෙහි නයයට අනුව ද වාරයට අනුව ද ත්‍රිකපදයන්ට අනුව ද "හෙතුයා සත්තරස" යි වදරන ලදහ. මේ ශුඛවාරය පටිච්චවාරය සේ විසාර කරනු.

"ආරම්මණේ සත්ත, අධිපතියා සත්තරස, අනන්තරෙ සත්ත, සමනතතරෙ සත්ත, සහජානෙ සත්තරස, අඤ්ඤාමඤ්ඤා සත්ත, නිස්සයෙ සත්තරස, උපනිස්සයෙ සත්ත, පුරෙජානෙ සත්ත, ආසෙවනෙ සත්ත, කමෙමසත්තරස, විපාකෙ එකං, ආභාරෙ සත්තරස, ඉන්ද්‍රියෙ සත්තරස, ක්කානෙ සත්තරස, මග්ගෙ සත්තරස, සමපයුත්තෙ සත්ත, විපපයුත්තෙ සත්තරස,

අත්ථියා සන්නරස, නත්ථියා සන්න, විගනෙ සන්න, අවිගනෙ සන්නරස." මේ තෙවිසි ප්‍රත්‍යයන් අතුරෙන් වාර සන්තොලොස බැගින් ලැබෙන ප්‍රත්‍යය දෙලොසෙකි. සත්‍ය ලැබෙන ප්‍රත්‍යය දශයෙකි. විපාකයෙහි පමණක් එක් වාරයෙකි.

සුඛසංඛ්‍යාවාරයට අනතුරුව දුකාදිසංඛ්‍යාවාරය වදල සේක. එහි ද හේතුදුකාදි ආරම්භදුකාදි යනාදි වශයෙන් වාර තෙවිසසක් ඇත්තේ ය. එයින් හේතුදුකාදිය පළමුකොට වදල සේක. එහි ද දුක නික වතුකාදි වසයෙන් වාර දෙවිසසක් ඇත්තේ ය. එයින් දුක වාරය පළමුකොට වදල සේක. එද හේතුමූලක ආරම්භදුකාදි වශයෙන් දෙවිසි වැදෑරුම් වේ. එයින් හේතුමූලක ආරම්භදුකාදිවාරය පළමුකොට වදලසේක. එහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය ය අහේතුක ප්‍රච්ඡති ප්‍රතිසංඛි නාමසාක්‍ය සන්තරය යන මොවුන් ආරම්භ ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත වී හේතු ප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යෝත්පත්ත නොවීමෙන් හේතු ප්‍රත්‍යය බැහැර කරති. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ පටිච්චියානුලෝමයෙහි "න හෙතුපට්ඨයා ආරම්භණ වත්තාරි" යි වදල සේක.

"වත්තාරි" යනු අකුසලෙන අකුසලය, අඛ්‍යාතනෙත අඛ්‍යාතනය, අඛ්‍යාතනෙත අකුසලය, අකුසලාඛ්‍යාතනෙත අකුසලය යන මොහය. අකුසලෙන අකුසලයෙහි පටිච්චවාරයෙහි මෙන් අභිධේය ගෙන විභංගය උදරනු. අඛ්‍යාතනෙත අඛ්‍යාතනයෙහි ප්‍රච්ඡති ප්‍රතිසංඛි දෑ ප වාරයන්හි අභිධේය පටිච්චවාරයෙහි මෙති. වසූරුප වාරයෙහි අනිත්තවාඛ්‍යය හා උපදනා වූ මධ්‍යමායුෂ්ක වක්‍ෂුච්ඡාච පුරේජානනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ වක්‍ෂුර්විඤානද්වය ය, සඵච්ඡතසාධාරණ වෛතසික සත්‍ය ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍යයෝ ය, -පෙ- කායවිඤාච පුරේජාන නිශ්‍රය කොට උපදනා කාය විඤානද්වය ය සඵච්ඡතසාධාරණ වෛතසික සත්‍ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍යයෝ ප්‍රතිසංඛ්‍යාදි සුච්ඡුචි විත්තයන් හා උපදනාවූ ද චූතිවිත්තයෙන් සන්තොලොස්වන විත්තය හා උපදනා වූ ද භෘදය වඤාච පුරේජාන නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ ද්විපක්ඛිවිඤාන වර්ජිත අහේතුකවිපාක අහේතුක ක්‍රියා නාමසාක්‍යයන් හා ඡෛද්‍යවර්ජිත අන්‍යසමාන වෛතසික දෙලොස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍යයෝ ය යන මොවුන් ලැබෙත්. එහි විභංගය මෙසේ ය. "අඛ්‍යාතනං ධර්මං පට්ඨයා -පෙ- න හෙතුපට්ඨයා ආරම්භණ පට්ඨයා, අහේතුකං - විපාකාඛ්‍යාතනං කිරියාඛ්‍යාතනං එකං ඛණං පට්ඨයා තයො ඛණා, -පෙ- වක්ඛායනනං පට්ඨයා වක්ඛුචික්ඛාණං -පෙ- කායචික්ඛාණං. ව්‍යථං පට්ඨයා අහේතුකවිපාකාඛ්‍යාතනා කිරියාඛ්‍යාතනා ඛණා."

අඛ්‍යාතනෙත අකුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරා වර්ජනාදි -පෙ- උපදනාඩු ද චූතිචිත්තයෙන් -පෙ- උපදනාඩු ද හෘදයවිසෂ්ට පූරේජානනිශ්ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනාඩු මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය ලැබේ. චිත්තය මෙසේ ය. අඛ්‍යාතනං -පෙ- න හේතුපව්වයා ආරම්භ-පව්වයා, වක්ඛං පව්වයා විචිකිච්ඡාසහගතො උධව්වසහගතො මොහො.

අකුසලාඛ්‍යාතනෙත අකුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් මෝහමූලයින් දෙක ය වෛතසික කුදුස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසාක්‍යයන් සහජානනිශ්ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට ද ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි -පෙ- චූතිචිත්තයෙන් -පෙ- පූරේජානනිශ්ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා විචිකිච්ඡාසහගත උධව්වසහගත දෙසිනෙහි මෝහය ලැබේ. චිත්තය මෙසේ ය. අකුසලඤ්ඤා අඛ්‍යාතනඤ්ඤා -පෙ- න හේතුපව්වයා ආරම්භ පව්වයා, විචිකිච්ඡාසහගතෙ උධව්වසහගතෙ ඛණ්ඩං ච වක්ඛං ච පව්වයා විචිකිච්ඡාසහගතො උධව්වසහගතො මොහො.

සහේතුකචිත්තජරුපයෝ ය සහේතුකප්‍රතිසංකීර්ණ ජරුපයෝ ය යන මොවුහු ආරම්භප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. ඒ බැවින් අනුලෝම පව්වනියයෙහි "හේතුපව්වයා න ආරම්භණෙ පඤ්ච" යි වදන සේක. පටිච්ච වාරය අනුව විස්තර කරන.

අහේතුකචිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසංකීර්ණ ඛණ්ඩ ආභාරජ සෘතුජ අසංඥසන්තකීර්ණ ප්‍රචාන්තිකීර්ණ ජරුපයෝ ප්‍රත්‍යය දෙක ම බැහැර කෙරෙති. පව්වනියයෙහි 'ඵකං' පටිච්චවාරය අනුව විස්තර කරන.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රචික්ඛි ප්‍රතිසංකීර්ණ නාමසාක්‍යයෝ හේතු ආරම්භ දෙකින් ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝය. ඒ බැවින් ඒ ධර්මයෝ මේ අනුලෝම වාරයෙහි "හේතුපව්වයා ආරම්භණෙ සත්ත" යි වදන ලදහ. ආරම්භණචිත්තය අනු ව විස්තර කරන.

හේතුමූලක අධිපතිඋකයෙහි හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත. අධිපතිධර්මයෝ ම අධිපතිප්‍රත්‍යය නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුසල මහාකුසල මහාක්‍රියා සහේතුක ලොකිකවිපාක ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසංකීර්ණ නාමසාක්‍යයෝ ය නිරාධිපති සහේතුක චිත්තජරුපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසංකීර්ණ ජරුපයෝ ය යන මොවුහු අධිපතිප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. 'හේතුපව්වයා න අධිපතිකා සත්තරස්' කුසල පදයේ වාර කුන හා අකුසලපදයේ වාර කුන ද අඛ්‍යාතනපදයෙහි ප්‍රචික්ඛි ප්‍රතිසංකීර්ණ ජරුපවාර කුන ද පටිච්චවාරයෙහි මෙන් විස්තර කරන. වක්ඛාජරුපවාරයෙහි කතීපාඨයෙන් ප්‍රතිසංකීර්ණාදි පූර්වචිත්තයන් හා ද චූතිචිත්තයෙන්

සනොළොස් වන විනයය හා ද උපදනා හදය වැනුව පුරේජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාක්‍රියා අට ය සැම කල්හි අධිපති ලැබෙන මහද්ගතක්‍රියා නවය ය ඵලසිත් සන්තර ය යන මොවුන් කෙරෙහි වූ මහාක්‍රියා අට ය අරූපවිපාක වර්ජිත සහේතුක ලෝකික විපාක සනොළොස් ය වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකර්මයෝ ලැබෙත්. විහංගය හේතුව අනුව උදුරනු.

අඛ්‍යාතනෙත කුසලයෙහි කතී:පාඨයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්-
වාරාවර්ජනාදි -පෙ- වුතිවිනයෙන් සනොළොස්වන විනයය හා ද උපදනා හදයවැනුව පුරේජානනි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල් අට ය සැම කල්හි අධිපති ලැබෙන මහද්ගතකුශල නවය ය මාර්ගිසිත් සන්තර ය යන මොවුන් ගේ අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල් අට ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකර්මයෝ ලැබෙත්.

අඛ්‍යාතනෙත අකුසලයෙහි කතී:පාඨයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්-
වාරාවර්ජනාදි -පෙ- වුතිවිනයෙන් -පෙ- හදයවැනුව පුරේජාන නි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමූල ද්වේෂමූල විතතක්‍ෂණයන්හි ලැබෙන අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ අකුසල් සිත් දෙළොස් ය මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත වෛතසික සන්විස්සය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකර්මයෝ ලැබෙත්. විහංගය හේතු විහංගය අනුව උදුරනු.

අඛ්‍යාතනෙත කුසලාඛ්‍යාතනයෙහි කතී:පාඨයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි -පෙ- වුතිවිනයෙන් -පෙ- හදයවැනුව පුරේජානනි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල් අට ය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකර්මයෝ ය, ඒ නාමසංකර්මයන් විසින් උපදවන මහාභූතයන් සහජානනි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා නිරාධිපති විතතජ රූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. (අධිපති ධර්ම ගත හොත් සාධිපති විතතජ රූපයන් ද ගන්නට වන බැවින් අධිපති ධර්ම නො ගන්නා ලදී.)

අඛ්‍යාතනෙත අකුසලාඛ්‍යාතනයෙහි කතී:පාඨයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි -පෙ- වුතිවිනයෙන් -පෙ- හදයවැනුව පුරේජාන-

නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ අකුසල් සිත් දෙළොස ය මෝහමූලද්වයෙහි මෝහවර්ජිත චෛතසික සත්විස්සය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්‍යාන්‍යයෝ ය, ඔවුන් විසින් උපදවන මහාභූතයන් සහජාත නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා නිරාධිපති චිත්තජ රූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහයය, අහේතුක ප්‍රච්ඡති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය, අහේතුක චිත්තජරූපයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු, පට්ටිතියයෙහි 'න හෙතුපට්ටියා නාධිපතියා චත්තාරි'

අධිපතිධම්මී වර්ජිත දෙපනස් සාධිපතිජවන නාමස්කන්ධයෝ ය සාධිපතිචිත්තජරූපයෝ ය යන මොවුහු, අනුලෝමයෙහි 'හෙතුපට්ටියා අධිපතියා සත්තරස්' අධිපති විභංගය අනුව විසාර කරනු.

ප්‍රත්‍යයන් බැහැර කිරීමෙහි පට්ටිවචාර පට්ටියවාර දෙකහි චෙනසක් නැත්තේ ය. නාමස්කන්ධයන් ලැබෙන තන්හි වාරසංඛ්‍යාව පමණක් චෙනස් වේ. රූප විෂයෙහි සංඛ්‍යා චෙනසක් ද නැත්තේ ය. කියන ලද ක්‍රමයෙන් පට්ටිවචාරයෙහි මෙන් අවිගතය දක්වා යෙදෙන පරිදි ප්‍රත්‍යයන් බැහැර කරමින් විස්තර කරනු. ප්‍රත්‍යයන් බැහැර කරමින් මතු දැක්වෙන පරිදි සංඛ්‍යා උද්දරන.

න හෙතුපට්ටියා ආරම්මණේ චත්තාරි, අනන්තරේ චත්තාරි, සමන්තරේ චත්තාරි, අඤ්ඤමඤ්ඤ චත්තාරි, උපනිස්සයෙ චත්තාරි, පුරේජානෙ චත්තාරි, ආසෙවනෙ චත්තාරි, කමම චත්තාරි, විපාකෙ ඵකං ආභාරෙ චත්තාරි, ඉන්ද්‍රියෙ චත්තාරි, ක්‍රියානෙ චත්තාරි, මග්ගෙ නිශ්චි, සම්ප්‍රසූතෙ චත්තාරි, විප්‍රසූතෙ චත්තාරි, අත්ථියා චත්තාරි, නත්ථියා චත්තාරි, විගතෙ චත්තාරි, අවිගතෙ චත්තාරි.

හෙතුපට්ටියා න ආරම්මණේ පඤ්ච, න අධිපතියා සත්තරස්, න අනන්තරේ පඤ්ච, න සමන්තරේ පඤ්ච, න අඤ්ඤමඤ්ඤ පඤ්ච, න උපනිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරේජානෙ සත්ත, න පච්ජාජානෙ සත්තරස්, න ආසෙවනෙ සත්තරස්, න කමම සත්ත, න විපාකෙ සත්තරස්, න සම්ප්‍රසූතෙ පඤ්ච, න විප්‍රසූතෙ නිශ්චි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නොවිගතෙ පඤ්ච.

"න කමම සත්ත" යනු කුසලෙන කුසලය ය, අකුසලෙන අකුසලය ය, අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය ය, අබ්‍යාකතෙන කුසලය ය, අබ්‍යාකතෙන අකුසලය ය, කුසලාබ්‍යාකතෙන කුසලය ය, අකුසලාබ්‍යාකතෙන අකුසලය යන මොහු ය.

කුසලපද අකුසලපද අඛ්‍යාකතපදයන්හි ප්‍රවිෂ්ටිකාලයෙහි අභිධෙය පටිච්චාරයෙහි මෙති. වස්සුරූපවාරයෙහි කතීපාදයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි -පෙ- චුතිචිත්තයෙන් -පෙ- හදයවස්සු ව පුරේජාන නිශ්ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා සහේතුකක්‍රියා සනොළොසෙහි චේතනාවෝ ලැබේත්. විභසිය "කිරියාඛ්‍යාකතෙ බන්ධෙ පට්ඨයා කිරියාඛ්‍යාකතා චේතනා" යනුයි.

අඛ්‍යාකතෙන අකුසලයෙහි කතීපාදයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි -පෙ- චුතිචිත්තයෙන් -පෙ- හදයවස්සු ව පුරේජාන නිශ්ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ කුසල් සිත් එක් විස්සෙහි චේතනාවෝ ලැබේත්. විභසිය "ව්‍යුං පට්ඨයා කුසලා චේතනා" යනුයි. අඛ්‍යාකතෙන අකුසලයෙහි අකුසල චේතනා ගන්නේ ය. විභසිය "ව්‍යුං පට්ඨයා අකුසලා චේතනා" යනු යි.

කුසලාඛ්‍යාකතෙන කුසලයෙහි කතීපාදයෙන් පඤ්චෝකාර-භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ කුසල් සිත් එක්විස්ස ය චේතනා වර්ජිත චේතසික සත්තිස ය යන අවයව වූ ද සමුත්ත වූ ද නාමස්කන්ධයන් සහජානනිශ්ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ ද ව්‍යවස්ථාපන -පෙ- චුතිචිත්තයෙන් -පෙ- හදයවස්සු ව පුරේජානනිශ්ශ්‍රයප්‍රත්‍යයකොට උපදනා වූ ද චේතනාවෝ ලැබේත්. විභසිය "කුසලෙ බන්ධෙ ව ව්‍යුං ව පට්ඨයා කුසලා චේතනා" යනුයි. අකුසලාඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතය වූ කතානුසාරයෙන් විසාර කරන.

න හේතුපට්ඨයා න ආරම්මණේ එකං, න අධිපතියා චිත්තාරි, න අනන්තරේ එකං, න සමනන්තරේ එකං, න අඤ්ඤාමඤ්ඤා එකං, න උපනිස්සයෙ එකං, න පුරේජානෙ ද්වේ, න ආසෙවනෙ චිත්තාරි, න කමේමි එකං, න විපාකෙ චිත්තාරි, න ආහාරේ එකං, න ඉන්ද්‍රියෙ එකං, න ඤානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න සම්ප්‍රයුතෙන එකං, න විප්‍රයුතෙන ද්වේ, නො නන්ධියා එකං, නො විගතෙ එකං.

හේතුපට්ඨයා ආරම්මණේ සත්ත, අධිපතියා සත්තරස, අනන්තරේ සත්ත, සමනන්තරේ සත්ත, සහජානෙ සත්තරස, අඤ්ඤාමඤ්ඤා සත්ත, නිස්සයෙ සත්තරස, උපනිස්සයෙ සත්ත, පුරේජානෙ සත්ත, ආසෙවනෙ සත්ත, කමේමි සත්තරස, විපාකෙ එකං, ආහාරේ සත්ත, ඉන්ද්‍රියෙ සත්තරස, ඤානෙ සත්තරස, මග්ගෙ සත්තරස, සම්ප්‍රයුතෙන සත්ත, විප්‍රයුතෙන සත්තරස, අන්ධියා සත්තරස, නන්ධියා සත්ත, විගතෙ සත්ත, අවිගතෙ සත්තරස, ප්‍රත්‍යයන් බැහැර කොට මෙසේ විභසියසධ්‍යා උදුරන.

මතු වාරයන්හි ද ප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමෙහි වෙනසක් නැත. පට්ටිවාරයෙහි මෙන් ම කරනු. නාමයාකාරී විෂයෙහි සංඛ්‍යාව වෙනස් වන තැන් පමණක් මතු දක්වනු ලැබේ. හෙතෙමට්ටියා ආරම්භපට්ටියා අධිපතියා සත්‍ය. අභිධේය අධිපතිධම් වර්ජිත දෙපනස් සාධිපති ජවන නාමයාකාරීයෝ ය.

හෙතෙමට්ටියා ආරම්භපට්ටියා අනන්තරෙ සත්‍ය, සමන්තරෙ සත්‍ය, සහජානෙ සත්‍ය, අක්කමක්කෙ සත්‍ය, නිස්සයෙ සත්‍ය, උපනිස්සයෙ සත්‍ය, අභිධේය මෝහමුලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරීයෝ ය.

පුරෙජානෙ සත්‍ය, අභිධේය පඤ්චවෝකාරහුමියෙහි උපදනා අවසාවාචෙහි වූ මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය හා අරුප විපාක ද වර්ජිත වූ සහේතුක ප්‍රච්ඡන්තිනාමයාකාරීයෝ ය.

ආසෙවනෙ සත්‍ය, අභිධේය මෝහමුලද්වයෙහි මෝහවර්ජිත අකුල මහාකුල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහදග්ග කුල මහදග්ග ක්‍රියාවෝ ය, ඵල සිත් සතර ය යන නාමයාකාරීයෝ ය.

කමෙම සත්‍ය, අභිධේය මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය හා කුලාකුලක්‍රියා වෙනනා ද වර්ජිත සහේතුක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරීයෝ ය. විපාකෙ ඵකං, අභිධේය සහේතුක විපාක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරීයෝ ය.

ආහාරෙ සත්‍ය, ඉන්ද්‍රියෙ සත්‍ය, ක්‍රියානෙ සත්‍ය, සම්ප්‍රසූතෙ සත්‍ය, අභිධේය මෝහමුලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරීයෝ ය.

විප්‍රසූතෙ සත්‍ය, මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය හා අරුප විපාක වර්ජිත පඤ්චවෝකාර ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරීයෝ ය.

අත්ථියා සත්‍ය, විගනෙ සත්‍ය, අවිගනෙ සත්‍ය අභිධේය මෝහමුලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරීයෝ ය.

හෙතෙමට්ටියා ආරම්භපට්ටියා අධිපතිපට්ටියා අනන්තරෙ සත්‍ය, සමන්තරෙ සත්‍ය, සහජානෙ සත්‍ය, අක්කමක්කෙ සත්‍ය, නිස්සයෙ සත්‍ය, උපනිස්සයෙ සත්‍ය, අභිධේය අධිපතිධම් වර්ජිත දෙපනස් සාධිපති ජවන නාමයාකාරීයෝ ය.

පුරෙජානෙ සත්‍ය, අභිධේය පඤ්චවෝකාරහුමියෙහි උපදනා අවසාවාචෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත දෙපනස් සාධිපති ජවන නාමයාකාරීයෝ ය.

ආසෙවනෙ සන්න, අභිධෙය අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසථාවෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, නියතයෙන් අධිපති ලැබෙන මහද්ගත කුශල මහද්ගත ක්‍රියා ලෝකෝත්තරකුශල නාමසාක්‍ෂ්‍යයෝ ය යන මොහු ය.

කමෙම සන්න, අභිධෙය අධිපතිධම් හා කුශලාකුශලක්‍රියා වේතනා ද වර්ජිත දෙපනස් සාධිපතිජවන නාමසාක්‍ෂ්‍යයෝ ය.

විජාකෙ එකං, අභිධෙය අධිපතිධම් වර්ජිත ඵල නාමසාක්‍ෂ්‍යයෝ ය.

ආහාරෙ සන්න, ඉන්ද්‍රියෙ සන්න, ඝ්‍රාමානෙ සන්න, මග්ගෙ සන්න, සම්ප්‍රසන්නෙ සන්න. අභිධෙය අධිපතිධම් වර්ජිත දෙපනස් සාධිපති ජවන නාමසාක්‍ෂ්‍යයෝ ය.

විප්‍රසන්නෙ සන්න, අභිධෙය පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ අධිපතිධම් වර්ජිත දෙපනස් සාධිපති ජවන නාමසාක්‍ෂ්‍යයෝ ය.

ආර්ථියා සන්න, නන්දියා සන්න, විගනෙ සන්න, අවිගනෙ සන්න, අභිධෙය අධිපති ධම් වර්ජිත දෙපනස් සාධිපති ජවන නාමසාක්‍ෂ්‍යයෝ ය. හේතුචේති පටන් උපනිශ්‍රය දක්වා ප්‍රත්‍යයන් මුල් කොට යෙදෙන චාරවල ද වේතසක් නැතතේ ය.

හේතුපච්චියා -පෙ- උපනිසස්ස පච්චියා පුරෙජාත පච්චියා ආසෙවනෙ නිණි, අභිධෙය පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසථාවෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහා කුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහද්ගතකුශල මහද්ගත ක්‍රියා ලෝකෝත්තර කුශලයෝ ය යන නාමසාක්‍ෂ්‍යයෝ ය.

කමෙම නිණි, අභිධෙය පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසථාවෙහි අධිපති ධම් හා කුශලාකුශලක්‍රියා වේතනා ද වර්ජිත දෙපනස් සාධිපතිජවන නාමසාක්‍ෂ්‍යයෝ ය.

විජාකෙ එකං, අභිධෙය පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ අධිපතිධම් වර්ජිත ඵලනාමසාක්‍ෂ්‍යයෝ ය.

ආහාරෙ සන්න, ඉන්ද්‍රියෙ සන්න, ඝ්‍රාමානෙ සන්න, මග්ගෙ සන්න, සම්ප්‍රසන්නෙ සන්න, විප්‍රසන්නෙ සන්න, ආර්ථියා සන්න, නන්දියා සන්න, විගනෙ සන්න, අවිගනෙ සන්න, අභිධෙය පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ අධිපතිධම් වර්ජිත දෙපනස් සාධිපති ජවන නාමසාක්‍ෂ්‍යයෝ ය.

හෙතුපව්වයා -පෙ- පුරෙජානපව්වයා ආසෙවනපව්වයා කමෙම සන්න, අභිධෙය පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම් හා චේතනා ද වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහද්ගනකුශල මහද්ගන ක්‍රියා ලෝකෝත්තර කුශලයෝ ය යන නාමසකඤ්ඤායෝ ය.

හෙතුපව්වයා -පෙ- පුරෙජානපව්වයා ආසෙවනපව්වයා ආහාරෙ සන්න, -පෙ- අවිගතෙ සන්න, අභිධෙය පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහද්ගනකුශල මහද්ගන ක්‍රියා ලෝකෝත්තර කුශලයෝ ය යන නාමසකඤ්ඤායෝ ය.

හෙතුපව්වයා -පෙ- පුරෙජානපව්වයා ආසෙවනපව්වයා කමෙපව්වයා ආහාරෙ සන්න, අවිගතෙ සන්න, අභිධෙය පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම් හා චේතනා වර්ජිත ලෝහමූලද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහද්ගනකුශල මහද්ගන ක්‍රියා ලෝකෝත්තර කුශල යෝ ය යන නාමසකඤ්ඤායෝ ය.

හෙතු -පෙ- නන්දපව්වයා විගතපව්වයා අවිගතෙ සන්න, අභිධෙය පෙර පරිදි ම ය.

හෙතු -පෙ- පුරෙජාන කමෙම විපාකපව්වයා ආහාරෙ එකං, අභිධෙය පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අධිපතිධම් වර්ජිත එල නාමසකඤ්ඤායෝ ය. හෙතු -පෙ- විපාක ආහාර ඉන්ද්‍රිය, -පෙ- විගත පව්වයා අවිගතෙ එකං, අභිධෙය පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අධිපතිධම් වර්ජිත එල නාමසකඤ්ඤායෝ ය. හේතුමූලකය නිමි. ආරම්භ අධිපති ආදි මූලක වාරයන් ද වූ කතා-නුසාරයෙන් විකාර කරනු.

පව්වයානුලෝම වාරය නිමි.

පට්ඨසචාරයෙහි

පට්ඨස පට්ඨනීය වාර පාලිය.

අකුසලං ධම්මං පට්ඨයා අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න හෙතු පට්ඨයා, විචිකිච්ඡාසහගතෙ උධව්වසහගතෙ ඛ්‍යේ පට්ඨයා විචිකිච්ඡාසහගතො උධව්වසහගතො මොහො.

අඛ්‍යාකතං ධම්මං පට්ඨයා අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න හෙතු පට්ඨයා, අහෙතුකං විපාකාඛ්‍යාකතං කිරියාඛ්‍යාකතං එකං ඛ්‍යං පට්ඨයා නයො ඛ්‍යා විත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, -පෙ- ද්වේ ඛ්‍යේ පට්ඨයා ද්වේ ඛ්‍යා විත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං. අහෙතුක පටිසන්ධිකඛ්‍යේ විපාකාඛ්‍යාකතං එකං ඛ්‍යං පට්ඨයා නයො ඛ්‍යා කට්‍ඨනා ව රූපං, -පෙ- ද්වේ ඛ්‍යේ පට්ඨයා ද්වේ ඛ්‍යා කට්‍ඨනා ව රූපං ඛ්‍යේ පට්ඨයා ව්‍යුථං, ව්‍යුථං පට්ඨයා ඛ්‍යා, එකං මහාභුතං පට්ඨයා නයො මහාභුතා, -පෙ- මහාභුතෙ පට්ඨයා විත්තසමුට්ඨානං රූපං, කට්‍ඨනා රූපං, උපදය රූපං. ඛාගිරං ආහාරසමුට්ඨානං උතුසමුට්ඨානං අසංඤ්ඤාසන්නානං එකං මහාභුතං පට්ඨයා නයො මහාභුතා, -පෙ- මහාභුතෙ පට්ඨයා කට්‍ඨනාරූපං උපාදයරූපං, වක්ඛායනනං පට්ඨයා වක්ඛවිඤ්ඤාණං, -පෙ- කායායනනං පට්ඨයා කායවිඤ්ඤාණං, ව්‍යුථං පට්ඨයා අහෙතුකවිපාකාඛ්‍යාකතා කිරියාඛ්‍යාකතා ඛ්‍යා, අඛ්‍යාකතං ධම්මං පට්ඨයා අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න හෙතුපට්ඨයා, ව්‍යුථං පට්ඨයා විචිකිච්ඡාසහගතො උධව්වසහගතො මොහො.

අකුසලඤ්ච අඛ්‍යාකතඤ්ච ධම්මං පට්ඨයා අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න හෙතුපට්ඨයා, විචිකිච්ඡාසහගතෙ උධව්වසහගතෙ ඛ්‍යේ ව ව්‍යුථං ව පට්ඨයා විචිකිච්ඡාසහගතො උධව්වසහගතො මොහො.

කුසලං ධම්මං පට්ඨයා අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න ආරම්මණපට්ඨයා, කුසලෙ ඛ්‍යේ පට්ඨයා විත්තසමුට්ඨානං රූපං. යථා පටිච්චවාරෙ න ආරම්මණපට්ඨයා එවං විජථාරෙතඛං.

කුසලං ධම්මං පට්ඨයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න අධිපතිපට්ඨයා, කුසලං එකං ඛ්‍යං පට්ඨයා, තිණි, අකුසලං ධම්මං පට්ඨයා තිණි. අඛ්‍යාකතං ධම්මං පට්ඨයා පටිසන්ධිකඛ්‍යේ -පෙ- අඛ්‍යාකතං, පරිපුණ්ණං කාතඛං. ඛාගිරං ආහාරසමුට්ඨානං උතුසමුට්ඨානං අසංඤ්ඤාසන්නානං එකං මහාභුතං පට්ඨයා -පෙ- වක්ඛායනනං පට්ඨයා වක්ඛවිඤ්ඤාණං -පෙ- කායායනනං පට්ඨයා කායවිඤ්ඤාණං. ව්‍යුථං පට්ඨයා විපාකාඛ්‍යාකතා කිරියාඛ්‍යාකතා ඛ්‍යා.

අඛ්‍යාතනං ධම්මං පව්වියා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න අධිපතිපව්වියා, ව්‍යුථං පව්වියා කුසලා ඛණ්ඩා, -පෙ- යථා අනුලොමෙ සහජාත පව්වියා එවං ගණෙනඛං.

කුසලං ධම්මං පව්වියා අඛ්‍යාතනො ධම්මො උප්පජ්ජති න අනන්තර පව්වියා න සමන්තන්තර පව්වියා, න අක්කමක්කපව්වියා, න උපනිස්සය පව්වියා න පුරෙජාතපව්වියා. යථා පටිච්චාසාරෙ එවං විජථාරෙතඛං.

කුසලං ධම්මං පව්වියා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න පච්ජාජාතපව්වියා, න ආසෙවිතපව්වියා, චක්ඛායතනං පව්වියා -පෙ- න පච්ජාජාතපව්වියං පි න ආසෙවිතපව්වියං පි පරිපුණ්ණං සත්තරස්සං. යථා අනුලොමෙ සහජාතපව්වියං එවං විජථාරෙතඛං.

කුසලං ධම්මං පව්වියා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න කම්ම පව්වියා, කුසලෙ ඛණ්ඩෙ පව්වියා කුසලා චේතනා.

අකුසලං ධම්මං පව්වියා අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න කම්ම පව්වියා, අකුසලෙ ඛණ්ඩෙ පව්වියා අකුසලා චේතනා.

අඛ්‍යාතනං ධම්මං පව්වියා අඛ්‍යාතනො ධම්මො උප්පජ්ජති න කම්මපව්වියා, කිරියාඛ්‍යාතනෙ ඛණ්ඩෙ පව්වියා කිරියාඛ්‍යාතනා චේතනා. බාහිරං ආභාරසමුප්පිධානං උකුසමුප්පිධානං එකං මහාභූතං පව්වියා -පෙ- උපාදයරූපං ව්‍යුථං පව්වියා කිරියාඛ්‍යාතනා චේතනා.

අඛ්‍යාතනං ධම්මං පව්වියා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න කම්ම-පව්වියා, ව්‍යුථං පව්වියා කුසලා චේතනා. අඛ්‍යාතනං ධම්මං පව්වියා අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න කම්මපව්වියා, ව්‍යුථං පව්වියා අකුසලා චේතනා.

කුසලං අඛ්‍යාතනං ධම්මං පව්වියා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න කම්ම පව්වියා, කුසලෙ ඛණ්ඩෙ ච ව්‍යුථං ච පව්වියා කුසලා චේතනා.

අකුසලං අඛ්‍යාතනං ධම්මං පව්වියා අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න කම්මපව්වියා, අකුසලෙ ඛණ්ඩෙ ච ව්‍යුථං ච පව්වියා අකුසලා චේතනා.

කුසලං ධම්මං පව්වියා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න විපාක පව්වියා, කුසලං එකං ඛණ්ඩං පව්වියා තිණිං. අකුසලං ධම්මං පව්වියා අකුසලා චේතනා.

අඛ්‍යාතනං ධම්මං පව්වියා අඛ්‍යාතනො ධම්මො උප්පජ්ජති න විපාකපව්වියා, කිරියාඛ්‍යාතනං එකං ඛණ්ඩං පව්වියා තයො ඛණ්ඩා විත්තසමුප්පිධානං රූපං, -පෙ- ද්වේ ඛණ්ඩෙ පව්වියා ද්වේ ඛණ්ඩා විත්ත

සමුට්ඨානඤ්ච රූපං. එකං මහාභූතං පට්ඨයා නයො මහාභූතා -පෙ- මහාභූතෙ පට්ඨයා විත්තසමුට්ඨානං රූපං. උපාදයරූපං, ඛානිරං ආහාර සමුට්ඨානං උතුසමුට්ඨානං අසඤ්ඤාසන්තානං එකං මහාභූතං පට්ඨයා නයො මහාභූතා -පෙ- මහාභූතෙ පට්ඨයා කච්ඡනාරූපං, උපාදයරූපං, චක්ඛුං පට්ඨයා කිරියාබ්‍යාකතා බ්‍යාධි, අබ්‍යාකතං ධම්මං පට්ඨයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න විපාකපට්ඨයා, චක්ඛුං පට්ඨයා කුසලා බ්‍යාධි, විපාකං යිපෙත්වා සබ්බස්මි විත්ථාරෙත්තං,

අබ්‍යාකතං ධම්මං පට්ඨයා අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න ආහාරපට්ඨයා, න ඉන්ද්‍රියපට්ඨයා, න ඝ්‍රාහක පට්ඨයා, චක්ඛායනනං පට්ඨයා චක්ඛුචික්ඛාණං, -පෙ- කායායනනං පට්ඨයා කායචික්ඛාණං, න ඝ්‍රාහක ඉම්මං නානාකරණං න මග්ගපට්ඨයා චක්ඛායනනං පට්ඨයා චක්ඛුචික්ඛාණං -පෙ- කායායනනං පට්ඨයා කායචික්ඛාණං චක්ඛුං පට්ඨයා අහෙතුක විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා බ්‍යාධි, න මග්ග ඉම්මං නානාකරණං අවිසේසං යථා පටිච්චචාරෙ පට්ඨනියං එවං විත්ථාරෙත්තං.

න සමුදයන්තපට්ඨයා, න විප්පයන්තපට්ඨයා, නො නත්ථි පට්ඨයා, කුසලං ධම්මං-පට්ඨයා අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති නො විගත පට්ඨයා, කුසලෙ බ්‍යාධි පට්ඨයා විත්තසමුට්ඨානං රූපං. යථා පටිච්චචාරෙ එවං විත්ථාරෙත්තං.

පට්ඨයචාරයෙහි

පට්ඨය පට්ඨනීය චාරය.

පට්ඨයානුලෝමචාරයට අනතුරුව පට්ඨය පට්ඨනීයචාරය වදල සේක. එ ද විභග්ගචාර සංක්ඛාචාරවශයෙන් දෙවැද්දරූමි වේ. එයින් විභග්ගචාරය පළමු කොට වදල සේක. එහි ද නහේතුපට්ඨය විභග්ගචාරාදී වශයෙන් චාර විස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් න හේතුපට්ඨය විභග්ගචාරය පළමු කොට වදල සේක. එහි ද අකුලපදචාරය ය, අබ්‍යාකතපදචාරය ය, අකුලොබ්‍යාකතපදචාරය ය යි චාර තුනක් ඇත්තේ ය. එයින් අකුල-පදචාරය පළමු කොට වදල සේක. ඒ මෙසේ ය. "අකුසලං ධම්මං පට්ඨයා -පෙ- විචිකිච්ඡාසහගතෙ උධ්වසහගතෙ බ්‍යාධි පට්ඨයා විචිකිච්ඡාසහගතො උධ්වසහගතො මොහො" පටිච්චචාරයෙහි මෙන් අභිධේය ගන්නේ ය.

අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසංඛි රූපචාරයන්හි අභිධේය පටිච්චචාරයෙහි මෙන් ගන්නේ ය. "චක්ඛායනනං පට්ඨයා

වක්කවික්කදාණං" යනාදි වස්තුරූපයන් කම්මයෙන් සිටින තන්හි කතීපාඨයෙන් අතීතභවාධාය හා උපදනා මධ්‍යමායුෂ්ක වක්ඛුච්ඤාච පුරේජානනි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වක්ඛුර්විඤානද්වය ය, සඵචිත්තසාධාරණ චෛතසික සත්‍ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකර්මයෝ ය, -පෙ- කායවිඤානද්වය ය, සඵචිත්තසාධාරණ චෛතසික සත්‍ය ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකර්මයෝ ය, ප්‍රතිසංකර්මයාදි පුච්ඡච්චි චිත්තයන් හා උපදනා වූ ද චුතිචිත්තයෙන් සන්තොළොස් වන චිත්තය හා උපදනා වූ ද පුරේජානනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනාවූ පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසාරවේති වූ ද්විපඤ්චවිඤාන චර්ජිත ප්‍රථම භවාධානාදි අනේකුක විපාක අනේකුකක්‍රියාවිත්තයෝ ය, ඡන්දචර්ජිත අත්‍යසමාන චෛතසික දෙළොසය ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකර්මයෝ ය යන මොවුන් ලැබෙත්.

අඛ්‍යාතනෙත අකුසලයෙහි "වත්ථං පව්වයා විචිකිච්ඡාසහගතො උධව්වසහගතො මොහො" කතීපාඨයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරා චර්ජනාදි පුච්ඡච්චි චිත්තයන් හා උපදනා වූ ද චුතිචිත්තයෙන් සන්තොළොස් වන චිත්තයන් හා උපදනා වූ ද හෘදයවස්තුච පුරේජානනි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ විචිකිච්ඡාසහගත උධව්වසහගත දෙසිනෙහි මෝහය ලැබේ.

අකුසලාඛ්‍යාතනෙත අකුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් විචිකිච්ඡාසහගත උධව්වසහගත දෙසිනෙක චෛතසික තුළස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකර්මයන් සහජාත නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාචර්ජනාදි -පෙ- හෘදයවස්තුච පුරේජාන නි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා වූ විචිකිච්ඡාසහගත උධව්වසහගත දෙසිනෙහි මෝහය ලැබේ.

න නෙකුච්චිභවාරය නිමි.

නාරම්මණවිභවයෙහි වාර පස ම පටිච්චාරයෙහි මෙති. නාධිපති විභවාරයෙහි කුසලපදයේ වාර තුන ද අකුසලපදයේ වාර තුන ද අඛ්‍යාතපදයෙහි ප්‍රවෘත්ති රූපවාර දෙක ද පටිච්චාරයෙහි මෙති. වස්තුරූපය කම්මය වන තන්හි "වක්කායනතං පව්වයා වක්කවික්කදාණං, -පෙ- වත්ථං පව්වයා විපාකාඛ්‍යාතනා කිරියාඛ්‍යාතනා ඛන්ධා" කතීපාඨයෙන් අතීත භවාධාය හා උපදනා මධ්‍යමායුෂ්ක වක්ඛුච්ඤාච පුරේජානනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වක්ඛුර්විඤානද්වය ය, සඵචිත්තසාධාරණ චෛතසික සත්‍ය ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද

නාමයකයෝ ය, -පෙ- කාය විභාගද්වය ය, සච්චිතසාධාරණ වෛතසික සත්‍ය ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමයකයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධානි පුළුල්ව චිත්තයන් හා උපදනා වූ ද චුතිචිත්තයෙන් සන්තොළොස් වන චිත්තය හා උපදනා වූ ද හෘදයවස්තුව පුරේජානනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ පඤ්චෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහා ක්‍රියා සිත් අට ය නියතයෙන් අධිපති ලැබෙන මහද්ගත ක්‍රියා නවය ය ඵලසිත් සත්‍රය යන මොවුන්ගේ අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති ප්‍රත්‍යය නො ලැබෙන අරූපවිපාක ද්විපඤ්චිභාන වර්ජිත ලොකිකවිපාක අපොළොස ය කාමක්‍රියා ඵකොළොස ය වෛතසික පත්තිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමයකයෝ ය යන මොවුන් ලැබෙත්.

අඛ්‍යාතනෙත කුශලයෙහි කතීපාඨයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි -පෙ- හෘදයවස්තුව පුරේජානනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා පඤ්චෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහා කුසල් අට ය නියතයෙන් අධිපති ලැබෙන මහද්ගතලෝකෝත්තර කුශලයෝ ය මොවුන් ගේ අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල් අට ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද, නාමයකයෝ ය යන මොවුන් ලැබෙත්.

අඛ්‍යාතනෙත අකුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි -පෙ- හෘදයවස්තුව පුරේජානනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා පඤ්චෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමූල සිත් අට ය දවේශමූල සිත් දෙකය විචිකිත්සා වර්ජිත වෛතසික සවිස්ස ය යන මොවුන් ගේ අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුසල්සිත් දෙළොස ය වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද, නාමයකයෝ ය යන මොවුන් ලැබෙත්.

අඛ්‍යාතනෙත කුසලාඛ්‍යාතනයෙහි කතීපාඨයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි -පෙ- හෘදයවස්තුව පුරේජානනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ පඤ්චෝකාරභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල් සිත් අට ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමයකයෝ ය ඔවුන් විසින් උපදවන මහාභූතයන් සහජානනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා නිරාධිපතිචිත්තපරුපයෝ ය යන මොවුන් ලැබෙත්. (මෙහි අධිපතිධර්මයෝ නො ගනු ලැබෙත්).

අඛ්‍යාතනෙත අකුසලාඛ්‍යාතනයෙහි කතීපාඨයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි -පෙ- හෘදයවස්තුව සහජානනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට

උපදනා වූ පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ අකුසල් සිත් දෙළොස ය වෛතසික සන්විස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකර්මයෝ ය, ඔවුන් විසින් උපදවන මහාභූතයන් සහජාතනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා නිරාධිපති චිත්තජ රූපයෝ ය යන මොවුන් ලැබෙත්.

කුසලාඛ්‍යාකතෙන කුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර-භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල් සිත් අටය, සෑම කල්හි අධිපති ලැබෙන මහදගත ලෝකෝත්තර කුසලයෝ ය, වෛතසික අට්ඨස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකර්මයන් සහජාතනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි - පෙ- හෘදයවස්තුව පූරේජාතනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා වූ අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල් අට ය වෛතසික අට්ඨස ය යන මොවුන් සහජාතනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි -පෙ- හෘදයවස්තුව පූරේජාතනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා වූ කුසල් සිත් ඵක්ඛිස්ස ය වෛතසික අට්ඨස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකර්මයෝ ය යන මොවුන් ලැබෙත්.

කුසලාඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාතයෙහි 'අඛ්‍යාතනො' යන කතීපාඨයේ අභිධේය පටිච්චාරයෙහි මෙනි. "කුසලො ච අඛ්‍යාතනො ච" යන කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල් අට ය වෛතසික අට්ඨස ය යන අවයව නාමසංකර්මයන් සහජාතනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ ද ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි -පෙ- පූරේජාතනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා මහාකුසල් අට ය වෛතසික අට්ඨස ය යන අවයව නාමසංකර්මයෝ ය නාමසංකර්මයන් හා මහාභූතයන් සහජාතනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා නිරාධිපති චිත්තජ රූපයෝ ය යන මොවුන් ලැබෙත්.

අකුසලාඛ්‍යාකතෙන අකුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමූලසිත් අටය ද්වේෂමූල දෙසිත ය විචිකිත්සා වර්ජිත වෛතසික සවිස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකර්මයන් සහජාතනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි -පෙ- හෘදයවස්තුව පූරේජාතනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුසල් සිත් දෙළොස ය වෛතසික සන්විස්ස ය යන අවයව නාමසංකර්මයන් සහජාතනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට ද

ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි -පෙ- පූරේජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොටද උපදනා අකුසල් සිත් දෙළොසය වෛතසික සන්විස්ස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්.

අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි පටිට්ඨවාරයෙහි මෙන් රූපයන් ගන්නේ ය. අකුසලාබ්‍යාකතෙන අකුසලාබ්‍යාකතයෙහි කතී:පාඨයෙන් පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුසල් දෙළොස ය වෛතසික සන්විස්ස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් සහජාතනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද ව්‍යවස්ථාපන -පෙ- හෘදයවස්තුව පූරේජානනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා අකුසල් සිත් දෙළොස ය වෛතසික සන්විස්ස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝ ය, ඒ නාමස්කන්ධයන් හා මහාභූතයන් සහජාතනි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා නිරාධිපති චිත්තජ රූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්.

නාධිපති විභංගය නිමි.

න අනන්තර න සමනන්තර න අඤ්ඤාමඤ්ඤා න උපනිස්සය විභංග වාර පස පටිට්ඨවාරයෙහි මෙති. න පූරේජාන විභංගවාරයෙහි වාර සන ද පටිට්ඨවාරයෙහි මෙති. න ආසේවන විභංගවාරයෙහි කුසලපදයෝ වාර තුන හා අකුසලපදයෝ වාර තුන ද අබ්‍යාකතපදයෙහි ප්‍රචිකති ප්‍රතිසන්ධි රූප වාර තුන ද පටිට්ඨවාරයෙහි මෙති. "විකතායතනං පට්ටයා චක්ඛවිඤ්ඤාණං -පෙ- චිත්තං පට්ටයා විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා ඛන්ධා" යන වස්තුරූපවාරයෙහි කතී:පාඨයෙන් අතිතභවාංගය හා උපදනා මධ්‍යමායුක්ත වක්ඛවිස්තුව පූරේජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වක්ඛර්විඤානද්වය ය, සඵචිත්තසාධාරණ වෛතසික සන ය යන අවයව වූ ද සමුග වූ ද නාමස්කන්ධයෝ ය -පෙ- කායවිඤානද්වය ය සඵචිත්තසාධාරණ වෛතසික සන ය යන අවයව වූ ද සමුග වූ ද නාමස්කන්ධයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධියාදි පුච්ඡථි චිත්තයන් හා උපදනා වූ ද චිතිචිත්තයෙන් සනොළොස් වන චිත්තය හා උපදනා වූ ද හෘදයවස්තුව පූරේජානනි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ හසිනෝත්පාද මහාක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය, ආවර්ජනද්වය ය, අරූපවිපාක ද්විපඤ්ඤා විඤාන වර්ජිත විපාකසිත් දෙවිස්සය වෛතසික අට්ඨිස ය යන අවයව වූ ද සමුග වූ ද නාමස්කන්ධයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්.

අබ්‍යාකතෙන කුසලයෙහි කතී:පාඨයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදීන් හා උපදනා වූ ද චිතිචිත්තයෙන් සනොළොස් වන චිත්තය හා උපදනා වූ ද හෘදයවස්තුව පූරේජානනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය

කොට උපදනා මහාකුශල ප්‍රථමජවනයෝ ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූද නාමසාක්‍යයෝ ලැබෙත්.

අඛ්‍යාතනෙත අකුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්-
වාරාවර්ජනාදීන් හා ද චිතිචිත්තයෙන් සතළොස් වන චිත්තය හා
උපදනා වූද හෘදයවණුව පුරේජාන නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනාවූ
දෙළොස් අකුසලයන්ගේ ප්‍රථමජවනයෝ ය වෛතසික සන්විස්ස ය
යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍යයෝ ලැබෙත්.

අඛ්‍යාතනෙත කුසලාඛ්‍යාතකයෙහි කතීපාඨයෙන් ව්‍යවස්ථාපන
මනෝද්වාරාවර්ජනාදීන් හා ද චිතිචිත්තයෙන් සතළොස් වන
චිත්තය හා ද උපදනා හෘදයවණුව පුරේජානනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට
උපදනා මහාකුශල ප්‍රථමජවනයෝ ය, වෛතසික අටතිස ය යන
අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍යයෝ ය, ඔවුන් විසින් උපදවන
මහාභූතයන් සහජානනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා චිත්තජ රූපයෝ ය
යන මොවුහු ලැබෙත්.

අඛ්‍යාතනෙත අකුසලාඛ්‍යාතකයෙහි කතීපාඨයෙන් ව්‍යවස්ථාපන
-පෙ- පුරේජානනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කෙට උපදනා වූ අකුසල ප්‍රථම ජවනයෝ
ය වෛතසික සන්විස්සය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍යයෝ
ය යන ඔවුන් විසින් උපදවන මහාභූතයන් සහජාන නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය
කොට උපදනා චිත්තජරූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්.

කුසලාඛ්‍යාතනෙත කුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර
භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි මහාකුශල ප්‍රථම ජවනයෝ ය. වෛතසික
අටතිස ය යන අවයව නාමසාක්‍යයන් සහජාන නිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට ද
ව්‍යවස්ථාපන -පෙ- හෘදයවණුව පුරේජාන නිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට ද
උපදනා වූ මහාකුශල ප්‍රථම ජවනයෝ ය, වෛතසික අටතිස ය යන
අවයව නාමසාක්‍යයෝ ලැබෙත්.

කුසලාඛ්‍යාතනෙත අඛ්‍යාතකය පටිච්චාරයෙහි මෙනි. කුසලාඛ්‍යා-
තනෙත කුසලාඛ්‍යාතකයෙහි පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි
මහාකුශල ප්‍රථමජවනයෝ ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයවනාමසාක්‍යයන්
සහජාන නිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට ද ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදී -
පෙ- හෘදයවණුව පුරේජාන නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා වූ මහාකුශල
ප්‍රථම ජවනයෝ ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමසාක්‍යයෝ ය,
ඒ නාමසාක්‍යයන් හා මහාභූතයන් සහජානනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට
උපදනා චිත්තජරූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්.

අකුසලාබ්‍යාකතෙන අකුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් අකුසල ප්‍රථම ජවනයෝ ය වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව නාමසාක්‍යයෙන් සහජාත නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද ව්‍යවස්ථාපන -පෙ- හෘදයවස්සාව පුරේජාත නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා වූ ද්වාදශාකුසල ප්‍රථම ජවනයෝ ය වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව නාමසාක්‍යයෝ ලැබෙත්.

අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි පටිට්ඨචාරයෙහි මෙනි. අකුසලාබ්‍යාකතෙන අකුසලාබ්‍යාකතයෙහි පඤ්චචෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අකුසල ප්‍රථමජවනයෝ ය වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව නාමසාක්‍යයෙන් සහජාතනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය ද ව්‍යවස්ථාපන -පෙ- හෘදයවස්සාව පුරේජාතනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා අකුසලප්‍රථම- ජවනයෝ ය වෛතසික සත්විස්සය යන අවයව නාමසාක්‍යයෝ ය, ඒ නාමසාක්‍යයන් හා මහාභූතයන් සහජාතනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා චිත්තජරූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්.

නාසේවන විහඩාය නිමි.

න කමමි විහඩායෙහි කුසලාකුසල දෙපදය පටිට්ඨචාරයෙහි මෙනි. අබ්‍යාකත පදයෙහි ප්‍රචාන්ති චාර රූපචාර දෙකද පටිට්ඨ චාරයෙහි මෙනි. වස්සුරූපචාරයෙහි හවාඤ්ඤාපච්ඡෙදි සුච්ඡුචි චිත්තයන් හා උපදනාවූ චිතිචිත්තයෙන් සනළොස් වන චිත්තය හා උපදනා වූ හෘදය වස්සාව පුරේජාතනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ ක්‍රියා සිත් විස්සෙහි ඇති චේතනාවෝ ලැබෙත්.

අබ්‍යාකතෙන කුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් ව්‍යවස්ථාපන- මනෝද්චාරාවර්ජනාදි -පෙ- පුරේජාතනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ එක්විසි කුසල චිත්තයන්හි ඇති චේතනාවෝ ලැබෙත්.

අබ්‍යාකතෙන අකුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්චාරාවර්ජනාදි -පෙ- හෘදයවස්සාව පුරේජාතනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ දෙළොස් අකුසල චිත්තයන්හි චේතනාවෝ ලැබෙත්.

කුසලාබ්‍යාකතෙන කුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චචෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ කුසලයින් එක්විස්සය චේතනාවර්ජිත වෛතසික සත්තිස්ස යන අවයවවූද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් සහජාතනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද, ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්චාරාවර්ජනාදි - පෙ- හෘදයවස්සාව පුරේජාතනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා වූ එක් විසි කුසලයන්හි චේතනාවෝ ලැබෙත්. "කුසලෙ ඛන්ධෙ ච වත්ථං ච පට්ටයා කුසලා චේතනා"

අකුසලාබ්‍යාකෘතන අකුසලයෙහි කතීපායයෙන් පැවැත්වෙන්නා-
 භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි අකුසලයින් දෙලොසය වෙනතා වර්ජිත
 වෛතසික සවිස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමයාකෘතියෙන්
 සහජාතනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට ද, ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි -
 පෙ- හෘදයවක්‍ෂුව ප්‍රේරණන නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා දෙලොස්
 අකුසල විත්තයන්හි ඇති වෙනතාවෝ ලැබෙත්.

න කමම විහංගය නිමි.

න කමමයෙහි කුහලාකුහල දෙපදයේ වාර සය සහජාතයෙහි
 මෙති. අබ්‍යාකත පදයෙහි ප්‍රවෘත්තිවාර රූපවාරදෙක පටිච්චවාරයෙහි
 මෙති. වක්‍ෂුරූපවාරයෙහි "වක්‍ෂුං පට්ටියා කිරියාබ්‍යාකතා බක්ඛා"
 කතීපායයෙන් හවාංගොපවෙජ්ඣදි පුට්ඨවි විත්තයන් හා උපදනා වූ ද
 චිතිවිත්තයෙන් සන්තොලොස් වන විත්තය හා උපදනා වූ ද හෘදයවක්‍ෂුව
 ප්‍රේරණනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ ක්‍රියාසිත් විස්ස ය වෛතසික
 පනතිස් ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමයාකෘතියෝ ලැබෙත්.
 (වෙනස ඇත්තේ මේ අබ්‍යාකතපදවසානවාරයෙහි පමණෙකි. ඉතිරි
 වාර සොලොස් ම සහජාතය මෙති.)

න ආහාර න ඉන්ද්‍රිය දෙක පටිච්චවාරයෙහි මෙති. වෙනසක් ඇත්තේ
 අබ්‍යාකතන අබ්‍යාකතයෙහි ය. න ක්‍රියාතයෙහි "පැවැත්විකෘතාණ සහගතං
 ඵකං -පෙ- ද්වේ බක්ඛා, බාහිරං -පෙ- අසප්පකුසන්තානං -පෙ- රූපං,
 වක්ඛායනතං පට්ටියා වක්ඛවිකෘතාණං -පෙ- කායවිකෘතාණං" ප්‍රවෘත්ති
 රූපවාර දෙක පටිච්චවාරයෙහි මෙති. වක්‍ෂුරූපවාරයෙහි කතීපායයෙන්
 අතිතහවාංගය හා උපදනා මධ්‍යමායුක වක්‍ෂුවක්‍ෂුව ප්‍රේරණනිශ්‍රය
 ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වක්‍ෂුරවිභානද්වය ය, සච්චිත සාධාරණ වෛතසික
 සත්‍ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමයාකෘතියෝ ය, -පෙ- කායවිභානද්වය
 ය සච්චිතසාධාරණ වෛතසික සත්‍ය ය යන අ යව වූ ද සමූහ වූ ද
 නාමයාකෘතියෝ ය යන මොවුන් ලැබෙත්. න මහ විහංගය ද පටිච්චවාරයෙහි
 මෙති. වක්‍ෂුරූපවාරය කමිය වන තනහි හේතු විහංගයෙහි මෙන්
 අභිධෙය ගන්නේ ය. න සම්පයුත්ත විහංගය ද පටිච්චවාරයෙහි මෙති.
 එහි වාර පසෙකි, න විප්පයුත්ත විහංගය ද පටිච්චවාරයෙහි මෙති.
 එහි වාර තුනෙකි. නො තත්ථි නො විගත දෙක ද පටිච්චවාරයෙහි
 මෙති. වාර පස බැගින් ඇත්තා හ.

විහංගවාරය නිමි.

පට්ඨය වාරයෙහි

පට්ඨය පට්ඨනීය සංකල්පවාර පාලිය.

න හෙතුයා ව්‍යතාරී, න ආරම්මණේ පඤ්ච, න අධිපතියා සන්නරස, න අනන්තරේ පඤ්ච, න සමන්තරේ පඤ්ච, න අක්කුමක්කු පඤ්ච, න උපනිස්සයේ පඤ්ච, න පුරේජානෙ සන්න, න පච්ඡාජානෙ සන්නරස, න ආසෙවනෙ සන්නරස, න කමේම සන්න, න විපාකෙ සන්නරස, න ආභාරේ එකං, න ඉන්ද්‍රියේ එකං, න ඤානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න සම්ප්‍රසුන්නෙ පඤ්ච, න විප්‍රසුන්නෙ තිණි, නො නන්ධියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච,

න හෙතුපට්ඨයා න ආරම්මණේ එකං, න අධිපතියා ව්‍යතාරී, න අනන්තරේ එකං, න සමන්තරේ එකං, න අක්කුමක්කු එකං, න උපනිස්සයේ එකං, න පුරේජානෙ ද්වේ, න පච්ඡාජානෙ ව්‍යතාරී, න ආසෙවනෙ ව්‍යතාරී, න කමේම එකං, න විපාකෙ ව්‍යතාරී, න ආභාරේ එකං, න ඉන්ද්‍රියේ එකං, න ඤානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න සම්ප්‍රසුන්නෙ එකං, න විප්‍රසුන්නෙ ද්වේ, නො නන්ධියා එකං, නො විගනෙ එකං.

න හෙතුපට්ඨයා න ආරම්මණපට්ඨයා න අධිපතියා එකං, න අනන්තරේ එකං, න සමන්තරේ එකං, සංඛ්‍යාපි එකං, නො නන්ධියා එකං, නො විගනෙ එකං,

න ආරම්මණපට්ඨයා න හෙතුයා එකං, න අධිපතියා පඤ්ච, න අනන්තරේ පඤ්ච, න සමන්තරේ පඤ්ච, න අක්කුමක්කු පඤ්ච, න උපනිස්සයේ පඤ්ච, න පුරේජානෙ පඤ්ච, න පච්ඡාජානෙ පඤ්ච, න ආසෙවනෙ පඤ්ච, න කමේම එකං, න විපාකෙ පඤ්ච, න ආභාරේ එකං, න ඉන්ද්‍රියේ එකං, න ඤානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න සම්ප්‍රසුන්නෙ පඤ්ච, න විප්‍රසුන්නෙ එකං, නො නන්ධියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච.

න ආරම්මණපට්ඨයා න හෙතු පට්ඨයා න අධිපතියා එකං, නො විගනෙ එකං,

න අධිපතිපට්ඨයා න හෙතුයා ව්‍යතාරී, න ආරම්මණේ පඤ්ච, න අනන්තරේ පඤ්ච, න සමන්තරේ පඤ්ච, න අක්කුමක්කු පඤ්ච, න උපනිස්සයේ පඤ්ච, න පුරේජානෙ සන්න, න පච්ඡාජානෙ සන්නරස, න ආසෙවනෙ සන්නරස, න කමේම සන්න, න විපාකෙ සන්නරස, න ආභාරේ එකං, න ඉන්ද්‍රියේ එකං, න ඤානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න සම්ප්‍රසුන්නෙ පඤ්ච, න විප්‍රසුන්නෙ තිණි, නො නන්ධියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච,

න අධිපතිපව්වයා න හෙතුපව්වයා න ආරම්භණ ඵකං, න අනන්තරෙ ඵකං, න සමනන්තරෙ ඵකං, න අක්කංඝමක්කංඝ ඵකං, න උපනිස්සයෙ ඵකං, න පුරෙජානෙ ද්වෙ, න පච්ඡාජානෙ චන්තාරි, න ආසෙවනෙ චන්තාරි, න කමෙම ඵකං, න විපාකෙ චන්තාරි, න ආභාරෙ ඵකං, න ඉන්ද්‍රියෙ ඵකං, න ක්‍රියානෙ ඵකං, න මග්ගෙ ඵකං, න සම්ප්‍රසූතෙ ඵකං, න විප්‍රසූතෙ ද්වෙ, නො නන්ධියා ඵකං, නො විගතෙ ඵකං.

න අධිපතිපව්වයා න හෙතුපව්වයා න ආරම්භණපව්වයා න අනන්තරෙ ඵකං, සංක්‍රමණ ඵකං, න අනන්තරපව්වයා න සමනන්තරපව්වයා, න අක්කංඝමක්කංඝ පව්වයා න උපනිස්සය න ආරම්භණ පව්වය සද්ධිං.

න පුරෙජානපව්වයා න හෙතෙසා ද්වෙ, න ආරම්භණ පඤ්ච න අධිපතිසා සත්ත, න අනන්තරෙ පඤ්ච, න සමනන්තරෙ පඤ්ච, න අක්කංඝමක්කංඝ පඤ්ච, න උපනිස්සයෙ පඤ්ච, න පච්ඡාජානෙ සත්ත, න ආසෙවනෙ සත්ත, න කමෙම නිශ්චි, න විපාකෙ සත්ත, න ආභාරෙ ඵකං, න ඉන්ද්‍රියෙ ඵකං, න ක්‍රියානෙ ඵකං, න මග්ගෙ ඵකං, න සම්ප්‍රසූතෙ පඤ්ච, න විප්‍රසූතෙ නිශ්චි, නො නන්ධියා පඤ්ච, නො විගතෙ පඤ්ච.

න පුරෙජාන පව්වයා න හෙතුපව්වයා න ආරම්භණ ඵකං, න අධිපතිසා ද්වෙ, න අනන්තරෙ ඵකං, න සමනන්තරෙ ඵකං, න අක්කංඝමක්කංඝ ඵකං, න උපනිස්සයෙ ඵකං, න පච්ඡාජානෙ ද්වෙ, න ආසෙවනෙ ද්වෙ, න කමෙම ඵකං, න විපාකෙ ද්වෙ, න ආභාරෙ ඵකං, න ඉන්ද්‍රියෙ ඵකං, න ක්‍රියානෙ ඵකං, න මග්ගෙ ඵකං, න සම්ප්‍රසූතෙ ඵකං, න විප්‍රසූතෙ ද්වෙ, නො නන්ධියා ඵකං, නො විගතෙ ඵකං.

න පුරෙජානපව්වයා න හෙතුපව්වයා න ආරම්භණපව්වයා න අධිපතිසා ඵකං, සංක්‍රමණ ඵකං, නො විගතෙ ඵකං.

න පච්ඡාජානපව්වයා න ආසෙවන පව්වයා න හෙතෙසා චන්තාරි. න ආරම්භණ පඤ්ච, න අධිපතිසා සත්තරස, න අනන්තරෙ පඤ්ච, න සමනන්තරෙ පඤ්ච, න අක්කංඝමක්කංඝ පඤ්ච, න උපනිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ සත්තරස, න කමෙම සත්ත, න විපාකෙ සත්තරස, ආභාරෙ ඵකං, න ඉන්ද්‍රියෙ ඵකං, න ක්‍රියානෙ ඵකං, න මග්ගෙ ඵකං, න සම්ප්‍රසූතෙ පඤ්ච, න විප්‍රසූතෙ නිශ්චි, නො නන්ධියා පඤ්ච, නො විගතෙ පඤ්ච.

න ආසෙවනපව්වයා න හෙතුපව්වයා න ආරම්භණ ඵකං, න අධිපතිසා චන්තාරි, න අනන්තරෙ ඵකං, න සමනන්තරෙ ඵකං, න අක්කංඝමක්කංඝ ඵකං, න උපනිස්සයෙ ඵකං, න පුරෙජානෙ ද්වෙ, න

එක, න උපනිසායෙ එක, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න ආහාරෙ එක, න ඉන්ද්‍රියෙ එක, න ඝට්ඨානෙ එක, න මග්ගෙ එක, න සම්ප්‍රසන්නෙ එක, නො තත්ථියා එක, නො විගතෙ එක.

න විප්‍රසන්නපව්වයා න හෙතුපව්වයා න ආරම්මණෙ එක, න අධිපතියා ද්වෙ, න අනන්තරෙ එක, න සමන්තන්තරෙ එක, න අක්කමක්කෙ එක, න උපනිසායෙ එක, න පුරෙජානෙ ද්වෙ, න පච්ඡාජානෙ ද්වෙ, න ආසෙවනෙ ද්වෙ, න කමෙම එක, න විපාකෙ ද්වෙ, න ආහාරෙ එක, න ඉන්ද්‍රියෙ එක, න ඝට්ඨානෙ එක, න මග්ගෙ එක, න සම්ප්‍රසන්නෙ එක, නො තත්ථියා එක, නො විගතෙ එක.

න විප්‍රසන්නපව්වයා න හෙතුපව්වයා න ආරම්මණපව්වයා න අධිපතියා එක, සංකප්පි එක, නො තත්ථිපව්වයා නො විගත පව්වයා න ආරම්මණපව්වය සද්දසං,

පව්වයවාරෙ පව්වනියං,

පව්වයවාරයේ

පව්වය පව්වනිය සංකීර්ණවාරය

විභංගවාරයට අනතුරු ව සංකීර්ණවාරය වදල සේක. එ ද ශුඛ සංකීර්ණවාර ද්විකාදිසංකීර්ණවාර වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් ශුඛ සංකීර්ණවාරය පළමු කොට වදල සේක. එද න හේතු ප්‍රත්‍යය ශුඛ සංකීර්ණවාරාදි වශයෙන් විසිවැදෑරුම් වේ. එයින් න හේතු පව්වය ශුඛ සංකීර්ණ වාරය පළමු කොට වදල සේක. එහි මොහමුලද්වයෙහි මොහය ය, අහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ සන්තර ය යන මොවුහු න හේතු ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත ධර්මයෝ වෙති. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ මේ පව්වනිය වාරයෙහි නයයට අනුව ද වාරයට අනුව ද නිකපදයට අනුව ද කම්කතීපද යෙදීමේ ආකාරය අනුව ද "න හේතුයා චන්තාරි" යි වදරන ලදහ. ඉතිරි වාර චක්කානුසාරයෙන් විසාර කරනු. "න ආරම්මණෙ පඤ්ච, න අධිපතියා සන්තරස -පෙ- නො විගතෙ පඤ්ච"

ශුඛ වාරය නිමි.

සුඛවාරයට අනතුරු ව දුකාදිවාරය වදල සේක. එ ද න හේතු පව්වය දුකාදිවාරාදි වශයෙන් විසිවැදෑරුම් වේ. එයින් න හේතුපව්වය

දුකාදිවාරය පළමු කොට වදල සේක. එ ද දුකනිකාදි වසයෙන් එකුන් විසි වැදෑරුම් වේ. එයින් දුකවාරය පළමු කොට වදල සේක. එ ද නහේතුමුලක න ආරම්භදුකාදි වසයෙන් එකුන් විසි වැදෑරුම් වේ. එයින් න හේතුමුලක න ආරම්භ දුකය පළමු කොට වදල සේක. එහි සහේතුක- විතතරූපයෝ ය සහේතුකප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයෝ ය යන මොවුහු තාරම්භ ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී නහේතුප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන බැවින් නහේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ අනුලෝම පට්ඨනියයෙහි "හේතුපට්ඨයා න ආරම්භණෙ පඤ්ච" යි වදරන ලදහ. මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය ය, අහේතුක ප්‍රච්ඡති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යානු- යෝ ය යන මොවුහු තාරම්භප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එ බැවින් පට්ඨනියානුලෝමයෙහි "න හේතු පට්ඨයා ආරම්භණෙ වත්තාරි" යි වදල සේක. මෝහමුලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රච්ඡති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යානුයෝ න හේතු න ආරම්භ ප්‍රත්‍යය දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. එ බැවින් අනුලෝම යෙහි "හේතුපට්ඨයා ආරම්භණෙ සත්ත" යි වදල සේක. අහේතුක විතතරූපයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය, බාහිරරූපයෝ ය, ආහාරපරූපයෝ ය, සෘතුපරූපයෝ ය, අසංඥසන්තකම්පරූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ ය, යන මොවුහු නහේතුතාරම්භ ප්‍රත්‍යය දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. එ බැවින් මේ පට්ඨනියයෙහි "න හේතුපට්ඨයා න ආරම්භණෙ එකං" යනු වදල සේක.

ඉතිරි වාරයන් පට්ඨවාරයෙහි මෙන් ප්‍රත්‍යයන් බැහැර කෙරෙමින් විස්තර කරනු. "න හේතුපට්ඨයා න අධිපතියා වත්තාරි, න අනන්තරෙ එකං, -පෙ- නො විගතෙ එකං" අභිධේය පට්ඨවාරයෙහි මෙන් ගන්නේ ය. නහේතුයෙහි පටන් න සමන්තරය දක්වා ප්‍රත්‍යයන් මුල් කොට ගන්නා වාරවල අභිධේය සහේතුක විතතරූපයන් ගෙන් අන්‍ය රූපයෝ ය.

න හේතුපට්ඨයා -පෙ- න අඤ්ඤමඤ්ඤපට්ඨයා න උපතිස්සය පට්ඨයා න චුරේජාන පට්ඨයා න පට්ඨජානෙ එකං, නාමස්‍යානුයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුකවිතතරූපයෝ ය, හෘදයවස්තුචෙන් අන්‍ය වූ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය -පෙ- උපාදය රූපයෝ ය, පට්ඨවාරයෙහි මෙති.

න හේතුමුලකය නිමි.

න ආරම්භමුලකය ද පට්ඨවාරය මෙති. සඨබ්‍යා ද සමාන ය. න අධිපතිපට්ඨයා න හේතුයා වත්තාරි, න ආරම්භණෙ පඤ්ච, න අනන්තරෙ

පැවැත්ම, නිසා සමාජයේ පැවැත්ම, නිසා අනුකූලතාවය පැවැත්ම, නිසා උපතිස්සයේ පැවැත්ම, නිසා පුරුෂයාගේ සත්ත්ව, නිසා පවුලාභයේ සත්ත්වය, නිසා ආසන්නයේ සත්ත්වය, නිසා කමම සත්ත්වය. නිසා විපාකය සත්ත්වය, නිසා ආහාරයේ එකම, නිසා ඉන්ද්‍රියයේ එකම, නිසා ක්‍රියාවේ එකම, නිසා මගේ එකම, නිසා සම්ප්‍රදායයේ පැවැත්ම, නිසා විප්‍රදායයේ නිසි, නො නිසියා පැවැත්ම, නො විගතයේ පැවැත්ම.

නිසා අනුකූලතාවය සමාජයේ මූලධර්මය ද නිසා මූලධර්මය මෙකි. නිසා අනුකූලතාවය පට්ටය වාර්තයේ මෙකි. නිසා පුරුෂයාගේ මූලධර්මය ද පට්ටය වාර්තයේ මෙකි. නිසා ආසන්නයේ පට්ටය නිසා හෙතෙම වන්නා, අනුකූලතාවය පට්ටය වාර්තයේ මෙකි. නිසා ආරම්භයේ පැවැත්ම නිසා අනුකූලතාවය සත්ත්වය, අනුකූලතාවය අනුකූලතාවය පුරුෂයාගේ ලැබෙන අවස්ථාවේ ලෝකයේ ද්වේශය මහාකුලය මහා ක්‍රියාව පුරුෂයාගේ ය, එකම සත්ත්වය යන මොවුන් ගේ අනුකූලතාවයේ ය, අනුකූලතාවය නො ලැබෙන අවස්ථාවේ අනුකූලතාවය සිත් දෙලොව ය, හිතෝත්තරය ය, මහාකුලය මහා ක්‍රියාව ය, ආවර්ජනාව ය, ලෝකයේ විපාක පුරුෂයාගේ පුරුෂයාගේ ය, නිරාකූලතාවයේ රුපයේ ය. පුරුෂයාගේ පුරුෂයාගේ ය, බාහ්‍ය ආහාරයේ සත්ත්වයේ අනුකූලතාවයේ රුපයේ ය යන මොවුන් ය.

නිසා ආසන්නයේ පට්ටය නිසා අනුකූලතාවය සමාජයේ පැවැත්ම, නිසා අනුකූලතාවය උපතිස්සයේ පැවැත්ම, නිසා පුරුෂයාගේ සත්ත්ව, නිසා පවුලාභයේ සත්ත්වය, නිසා කමම සත්ත්වය, අනුකූලතාවය අනුකූලතාවය හිතෝත්තරය මහාකුලය මහා ක්‍රියාව පුරුෂයාගේ හිතෝත්තරය හිතෝත්තරය වේනි නිසා ය, බාහ්‍ය ආහාරයේ සත්ත්වයේ රුපයේ ය යන මොවුන් ය. නිසා ආසන්නයේ පට්ටය නිසා විපාකය සත්ත්වය, නිසා ආහාරයේ නිසා ඉන්ද්‍රියයේ, නිසා ක්‍රියාවේ, නිසා මගේ එකම, නිසා සම්ප්‍රදායයේ පැවැත්ම, නිසා විප්‍රදායයේ නිසි, නො නිසියා පැවැත්ම, නො විගතයේ පැවැත්ම.

නිසා කමම පට්ටය නිසා හෙතෙම එකම නිසා ආරම්භයේ එකම නිසා අනුකූලතාවය සත්ත්වය, -ප- නිසා පුරුෂයාගේ නිසි, නිසා පවුලාභයේ සත්ත්ව, නිසා ආසන්නයේ සත්ත්ව, නිසා ආහාරයේ පට්ටය වාර්තයේ මෙකි. නිසා විපාකය පට්ටය නිසා හෙතෙම වන්නා, අනුකූලතාවය වාර්තයේ මෙකි. නිසා ආහාරයේ ඉන්ද්‍රියයේ පට්ටය වාර්තයේ මෙකි.

පට්ටය පට්ටය නිසි.

පට්ඨයචාරයේ

පට්ඨයානුලෝම පට්ඨනීය චාර පාලිය.

හෙතුපට්ඨයා න ආරම්භණෙ පඤ්ච, න අධිපතියා සත්තරස, න අනන්තරෙ පඤ්ච, න සමන්තන්තරෙ පඤ්ච, න අඤ්ඤාමඤ්ඤා පඤ්ච, න උපනිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ සත්තරස, න ආසෙවනෙ සත්තරස, න කමෙම සත්ත, න විපාකෙ සත්තරස, න සම්පයුත්තෙ පඤ්ච, න විප්පයුත්තෙ තිණි, නො තත්ථියා පඤ්ච, නො විගතෙ පඤ්ච.

හෙතුපට්ඨයා ආරම්භණපට්ඨයා න අධිපතියා සත්ත, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ සත්ත, න ආසෙවනෙ සත්ත, න කමෙම සත්ත, න විපාකෙ සත්ත, න විප්පයුත්තෙ තිණි.

හෙතුපට්ඨයා ආරම්භණපට්ඨයා අධිපතිපට්ඨයා අනන්තරපට්ඨයා සමන්තන්තරපට්ඨයා සහජානපට්ඨයා අඤ්ඤාමඤ්ඤාපට්ඨයා නිස්සයපට්ඨයා උපනිස්සයපට්ඨයා පුරෙජානපට්ඨයා න පච්ඡාජානෙ සත්ත, න ආසෙවනෙ සත්ත, න කමෙම සත්ත, න විපාකෙ සත්ත.

හෙතුපට්ඨයා ආරම්භණ පට්ඨයා පුරෙජානපට්ඨයා ආසෙවනපට්ඨයා න පච්ඡාජානෙ සත්ත, න කමෙම සත්ත, න විපාකෙ සත්ත,

හෙතුපට්ඨයා ආරම්භණපට්ඨයා පුරෙජානපට්ඨයා ආසෙවනපට්ඨයා කමමපට්ඨයා ආභාරපට්ඨයා ඉන්ද්‍රියපට්ඨයා ඤාතපට්ඨයා මග්ගපට්ඨයා සම්පයුත්තපට්ඨයා විප්පයුත්තපට්ඨයා අත්ථිපට්ඨයා තත්ථිපට්ඨයා විගතපට්ඨයා අවිගතපට්ඨයා න පච්ඡාජානෙ සත්ත, න විපාකෙ සත්ත.

හෙතුපට්ඨයා ආරම්භණපට්ඨයා පුරෙජානපට්ඨයා කමමපට්ඨයා විපාකපට්ඨයා න පච්ඡාජානෙ එකං, න ආසෙවනෙ එකං.

හෙතුපට්ඨයා ආරම්භණපට්ඨයා පුරෙජානපට්ඨයා කමමපට්ඨයා විපාකපට්ඨයා ආභාරපට්ඨයා -පෙ- අවිගතපට්ඨයා න පච්ඡාජානෙ එකං, න ආසෙවනෙ එකං.

ආරම්භණපට්ඨයා න හෙතුයා චන්තාරී, න අධිපතියා සත්ත, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ සත්ත, න ආසෙවනෙ සත්ත, න කමෙම සත්ත, න විපාකෙ සත්ත, න ඤානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න විප්පයුත්තෙ තිණි.

සන්න, න විපාකෙ සන්න, න සම්පයුනෙන එකං, න විපයුනෙන තිණි, නො නන්ථියා එකං, නො විගනෙ එකං, අක්කමක්කපට්ඨියා හෙතුපට්ඨියා ආරම්මණ පට්ඨියා න අධිපතියා සන්න, සංඛින්නං.

තිස්සයපට්ඨියා න හෙතුයා චිත්තාරී, තිස්සයපට්ඨියා යථා සහජාන පට්ඨියා. උපතිස්සයපට්ඨියා න හෙතුයා චිත්තාරී, උපතිස්සයපට්ඨියා ආරම්මණපට්ඨියා සද්ධිංස,

සුරේජානපට්ඨියා න හෙතුයා චිත්තාරී, න අධිපතියා සන්න, න පච්ඡාජානෙ සන්න, න ආසෙවනෙ සන්න, න කමෙම සන්න, විපාකෙ සන්න, න ක්කානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, -පෙ-

සුරේජානපට්ඨියා හෙතුපට්ඨියා -පෙ- ආසෙවනපට්ඨියා න හෙතුයා චිත්තාරී, න අධිපතියා සන්න, න සුරේජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ සන්න, න කමෙම සන්න, න විපාකෙ සන්න, න මග්ගෙ එකං, න විපයුනෙන තිණි.

ආසෙවනපට්ඨියා හෙතුපට්ඨියා න අධිපතියා සන්න, න සුරේජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ සන්න, න කමෙම සන්න, න විපාකෙ සන්න. න විපයුනෙන තිණි, ආසෙවනපට්ඨියා හෙතුපට්ඨියා ආරම්මණපට්ඨියා න අධිපතියා සන්න, සංඛින්නං. ආසෙවන පට්ඨියා හෙතු පට්ඨියා -පෙ- සුරේජානපට්ඨියා කමමපට්ඨියා ආභාරපට්ඨියා, සංඛින්නං.

අවිගතපට්ඨියා න පච්ඡාජානෙ සන්න, න විපාකෙ සන්න.

කමමපට්ඨියා න හෙතුයා චිත්තාරී, න ආරම්මණෙ පඤ්ච, න අධිපතියා සන්නරස, න අනන්තරෙ පඤ්ච, න සමනන්තරෙ පඤ්ච, න අක්කමක්කෙ පඤ්ච, න උපතිස්සයෙ පඤ්ච, න සුරේජානෙ සන්න, න පච්ඡාජානෙ සන්නරස, න ආසෙවනෙ සන්නරස, න විපාකෙ සන්නරස, න ආභාරෙ එකං, න ඉද්ධියෙ එකං, න ක්කානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න සම්පයුනෙන පඤ්ච, න විපයුනෙන තිණි, නො නන්ථියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච,

කමමපට්ඨියා හෙතුපට්ඨියා න ආරම්මණෙ පඤ්ච, සංඛින්නං. න විපාකෙ සන්නරස. න සම්පයුනෙන පඤ්ච, න විපයුනෙන තිණි, නො නන්ථියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච, සංඛින්නං.

විපාකපට්ඨියා න හෙතුයා එකං, න ආරම්මණෙ එකං, න අධිපතියා එකං, න අනන්තරෙ එකං, න සමනන්තරෙ එකං, න අක්කමක්කෙ එකං, න උපතිස්සයෙ එකං, න සුරේජානෙ එකං, න පච්ඡාජානෙ එකං, ආසෙවනෙ

එකං, න ක්කානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න සම්ප්ප්පනෙ එකං, න විප්ප්පනෙ එකං, නො නත්ථියා එකං, නො විගතෙ එකං,

විපාකපව්වයා හෙතුපව්වයා න ආරම්මණෙ එකං, න අධිපතියා එකං, න අනන්තරෙ එකං, න සමනන්තරෙ එකං, න අක්කංඛාසෙ එකං, න උපනිස්සයෙ එකං, න පුරෙජානෙ එකං, න පච්ඡාජානෙ එකං, න ආසෙවනෙ එකං, න සම්ප්ප්පනෙ එකං, න විප්ප්පනෙ එකං, නො නත්ථියා එකං, නො විගතෙ එකං, විපාක පව්වයා හෙතුපව්වයා ආරම්මණපව්වයා සංඛින්නං.

පුරෙජානපව්වයා න පච්ඡාජානෙ එකං, න ආසෙවනෙ එකං, -පෙ- විපාකපව්වයා හෙතුපව්වයා සංඛින්නං. පුරෙජානපව්වයා කමම පව්වයා ආභාරපව්වයා සංඛින්නං.

අභිගතපව්වයා න පච්ඡාජානෙ එකං, න ආසෙවනෙ එකං, ආභාරපව්වයා න හෙතුයා චන්තාරි, න ආරම්මණෙ පඤ්ච, න අධිපතියා සන්තරස, න අනන්තරෙ පඤ්ච, න සමනන්තරෙ පඤ්ච, න අක්කංඛාසෙ පඤ්ච, න උපනිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ සන්තරස, න ආසෙවනෙ සන්තරස, න කමම සත්ත, න විපාකෙ සන්තරස, න ඉන්ද්‍රියෙ එකං, න ක්කානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න සම්ප්ප්පනෙ පඤ්ච, න විප්ප්පනෙ තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගතෙ පඤ්ච.

ආභාරපව්වයා හෙතුපව්වයා න ආරම්මණෙ පඤ්ච, සංඛින්නං, න විපාකෙ සන්තරස, න සම්ප්ප්පනෙ පඤ්ච, න විප්ප්පනෙ තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගතෙ පඤ්ච, සංඛින්නං,

ඉන්ද්‍රියපව්වයා න හෙතුයා චන්තාරි, න ආරම්මණෙ පඤ්ච, -පෙ- න විපාකෙ සන්තරස, න ආභාරෙ එකං, න ක්කානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න සම්ප්ප්පනෙ පඤ්ච, න විප්ප්පනෙ තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගතෙ පඤ්ච, ඉන්ද්‍රියපව්වයා හෙතුපව්වයා සංඛින්නං.

ක්කානපව්වයා න හෙතුයා චන්තාරි, න ආරම්මණෙ පඤ්ච, -පෙ- න විපාකෙ සන්තරස, න මග්ගෙ එකං, න සම්ප්ප්පනෙ පඤ්ච, න විප්ප්පනෙ තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගතෙ පඤ්ච, ක්කාන පව්වයා හෙතුපව්වයා සංඛින්නං.

මග්ගපව්වයා න හෙතුයා තිණි, න ආරම්මණෙ පඤ්ච, න විපාකෙ සන්තරස, න සම්ප්ප්පනෙ පඤ්ච, න විප්ප්පනෙ තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගතෙ පඤ්ච, මග්ගපව්වයා හෙතු පව්වයා න ආරම්මණෙ පඤ්ච, සංඛින්නං,

සමප්‍රයුක්තපට්ඨයා ආරම්භිතපට්ඨය සදිසං, විප්‍රසූතපට්ඨයා න හේතුයා චිත්තාරී, න ආරම්භිතෙ පඤ්ච, න අධිපතියා සත්තරස, න අනන්තරෙ පඤ්ච, න සමනන්තරෙ පඤ්ච, න අඤ්ඤමඤ්ඤ පඤ්ච, න උපතිසසයෙ පඤ්ච, න සුරෙජානෙ පඤ්ච, න පටිජාජානෙ සත්තරස, න ආසෙවිතෙ සත්තරස, න කමේමි සත්ත, න විජාකෙ සත්තරස, න ඤානෙ ඵකං, න මග්ගෙ ඵකං, න සමප්‍රයුක්තෙ පඤ්ච, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගතෙ පඤ්ච.

[illegible][illegible]

විසුද්ධතාවවිධයා හෙතුපව්වයා ආරම්භපව්වයා අධිපතියා න පව්විතාරිනෙ සත්ත, න ආසෙවිනෙ සත්ත, න කමෙවි සත්ත, න විපාකෙ සත්ත.

විසයයන්තරවිධයා හේතුපරිචයා ආරම්භකපරිචයා අධිපතිපරිචයා
ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයා ආසන්නතන්ත්‍රවාදයා න පරිචයාදානෙ සන්න, න කමෙමි
සන්න, න විප්‍රාකෙ සන්න.

විප්‍රයානපව්‍යාන නෙතුවව්‍යාන -පෙ- ආසේවනපව්‍යාන
කම්පව්‍යාන ආහාරපව්‍යාන අවිගතපව්‍යාන න පව්‍යානෙ සත්ත, න
විපාකෙ සත්ත, විප්‍රයානපව්‍යාන නෙතුවව්‍යාන ආරම්භපව්‍යාන සංඛ්‍යානං.

පුරෙජානපට්ටියා කම්මපට්ටියා විපාකපට්ටියා න පව්ජාජානෙ
ඵකං, න ආසෙථිනෙ ඵකං.

විප්‍රායුක්තපව්‍යයා නෙක්‍රපව්‍යයා -පෙ- පුරෙජාතපව්‍යයා කම්මපව්‍යයා
විජාකපව්‍යයා ආහාරපව්‍යයා අවිගතපව්‍යයා න. පච්ඡාජානෙ එකං, න
ආසෙවිනෙ එකං, අඤ්චිපව්‍යයා සහජාතපව්‍යයා සද්ධිසං, තත්ථී පව්‍යයා
විගතපව්‍යයා ආරම්භපව්‍යයා සද්ධිසං, අවිගතපව්‍යයා සහජාතපව්‍යයා සද්ධිසං.

පව්වියව්‍යාපාර අනුලෝම පව්විතිය.

Non-commercial distribution

පව්වයවාරයෙහි

අනුලෝම පව්වනීය වාරයේ

සත්තය

පව්වයපව්වනීයවාරයට අනතුරු ව පව්වයානුලෝමපව්වනීය වාරය වදල සේක. පටිච්චාරයෙහි පරිදි ව්‍යවස්ථා විභාගය කරනු,

හේතුමූලක තාරමිමණදකයෙහි අහේතුකච්ඡතජ අහේතුකප්‍රතිසංකීර්ණ -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්පරුපයෝ තාරමිමණප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී හේතු ප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නොවන බැවින් හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. එබැවින් පව්වනීයයෙහි "න හේතුපව්වයා න ආරම්භණෙ එකං" යනු වදල සේක.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රච්ඡති ප්‍රතිසංකීර්ණ නාමසංකීර්ණයෝ හේතු ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී තාරමිමණ ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන බැවින් තාරමිමණ ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි, එ බැවින් අනුලෝමයෙහි 'සත්ත' යනු වදල සේක.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය අහේතුක ප්‍රච්ඡති ප්‍රතිසංකීර්ණ නාමසංකීර්ණයෝ හේතු න ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. එ බැවින් පව්වනීයානුලෝමයෙහි "න හේතුපව්වයා ආරම්භණෙ චන්තාරි" යනු වදල සේක.

සහේතුකච්ඡතජ රුපයෝ ය සහේතුක ප්‍රතිසංකීර්ණරුපයෝ ය යන මොවුහු හේතු තාරමිමණ ප්‍රත්‍යය දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ය. එබැවින් ඒ ධර්මයෝ මේ අනුලෝමපව්වනීයෙහි "හේතුපව්වයා න ආරම්භණෙ පඤ්ච" යි වදරණ ලදහ. මෙහි ප්‍රත්‍යයන් බැහැරකිරීම ගැන පටිච්චාරයට වඩා වෙනසක් නැත. සමහර තැනක වාර සංඛ්‍යාව පමණක් වෙනස් වේ.

හේතුපව්වයා න අධිපතියා සත්තරස, න ආරම්භණෙ පඤ්ච, -පෙ- න උපනිසස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ සත්තරස, න ආසෙවනෙ සත්තරස, න කමෙම එකං, පටිච්චාරය මෙහි.

ආරම්භණපව්වයා න හේතුයා චන්තාරි, න අධිපතියා සත්ත, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ සත්ත, න ආසෙවනෙ සත්ත, න කමෙම සත්ත, න විපාකෙ සත්ත, න කඨානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න විප්‍රසූතෙ තිණි, පටිච්චාරයෙහි මෙහි. අභිධෙය විභංගවාරය අනුව දත යුතු ය.

අධිපතිපට්ඨයා න ආරම්භණෙ පඤ්ච, න අනන්තරෙ පඤ්ච, -පෙ- න උපනිසස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ සත්තරස්ස, න ආසෙවනෙ සත්තරස්ස, න කමෙම සත්ත, න විපාකෙ සත්තරස්ස, න සම්ප්ප්ලුකෙ පඤ්ච, න විප්ප්ලුකෙ තිණි, නොනන්ධියා පඤ්ච, නොවිගනෙ පඤ්ච, අනන්තර සමනන්තර අඤ්ඤමඤ්ඤ උපනිසස්සය මූලකයෝ ආරම්භණ මූලකය මෙති,

පුරෙජානපට්ඨයා න හෙතුයා චන්තාරි, න අධිපතියා සත්ත, න පච්ඡාජානෙ සත්ත, න ආසෙවනෙ සත්ත, න කමෙම සත්ත, න විපාකෙසත්ත, න ඤානෙ එකං, න මගෙ එකං, ආසෙවනපට්ඨයා න හෙතුයා චන්තාරි, න අධිපතියා සත්ත, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ සත්ත, න කමෙම සත්ත, න විපාකෙ සත්ත, න මගෙ එකං, න විප්ප්ලුකෙ තිණි, කමපට්ඨයා න හෙතුයා චන්තාරි, න ආරම්භණෙ පඤ්ච, න අධිපතියා සත්තරස්ස, -පෙ- නො නන්ධියා පඤ්ච: නො විගනෙ පඤ්ච, (අභිධේයවල වෙනසක් නැත. පට්ටිච්චාරය මෙති. සංඛ්ඤාවල වෙනස සලකමින් විස්තර කරනු.)

පට්ඨයානුලෝම පට්ඨනීය චාරය නිමි.

පට්ඨයචාරයේ

පට්ඨය පට්ඨනීයානුලෝම චාරයේ පාලිය.

න හෙතුපට්ඨයා ආරම්භණෙ චන්තාරි, අනන්තරෙ චන්තාරි සමනන්තරෙ චන්තාරි, සහජානෙ චන්තාරි, අඤ්ඤමඤ්ඤ චන්තාරි, නිසස්සයෙ චන්තාරි, උපනිසස්සයෙ චන්තාරි, පුරෙජානෙ චන්තාරි, ආසෙවනෙ චන්තාරි, කමෙම චන්තාරි, විපාකෙ එකං, ආභාරෙ චන්තාරි, ඉන්ද්‍රියෙ චන්තාරි, ඤානෙ චන්තාරි, මගෙ තිණි, සම්ප්ප්ලුකෙ චන්තාරි, විප්ප්ලුකෙ චන්තාරි, අන්ධියා චන්තාරි, නන්ධියා චන්තාරි, විගනෙ චන්තාරි, අවිගනෙ චන්තාරි.

න හෙතුපට්ඨයා න ආරම්භණපට්ඨයා සහජානෙ එකං, අඤ්ඤමඤ්ඤ එකං, නිසස්සයෙ එකං, කමෙම එකං, විපාකෙ එකං, ආභාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ඤානෙ එකං, විප්ප්ලුකෙ එකං, අන්ධියා එකං, අවිගනෙ එකං.

න භහුපට්ඨයා න ආරම්භණපට්ඨයා න අධිපතිපට්ඨයා න අනන්තරපට්ඨයා න සමනන්තරපට්ඨයා න අඤ්ඤමඤ්ඤපට්ඨයා සහජානෙ එකං, නිසස්සයෙ එකං, කමෙම එකං, විපාකෙ එකං, ආභාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ඤානෙ එකං, විප්ප්ලුකෙ එකං, අන්ධියා එකං, අවිගනෙ එකං.

න හෙතුපව්වියා න ආරම්භපව්වියා න අධිපතිපව්වියා න අනන්තරපව්වියා න සමනන්තරපව්වියා න අක්කමක්කපව්වියා න උපතිස්සපව්වියා න පුරේජානපව්වියා න පච්ඡාජානපව්වියා න ආසෙවන පව්වියා කමෙපව්වියා සහජානෙ එකං, නිස්සයෙ එකං, ආහාරෙ එකං, අත්ථියා එකං, අවිගතෙ එකං.

න හෙතුපව්වියා න ආරම්භපව්වියා න කමෙපව්වියා න විපාක පව්වියා න ආහාරපව්වියා සහජානෙ එකං, නිස්සයෙ එකං, අත්ථියා එකං, අවිගතෙ එකං.

න හෙතුපව්වියා න ආරම්භපව්වියා න කමෙ පව්වියා න විපාක පව්වියා න ආහාරපව්වියා න ඉන්ද්‍රියපව්වියා, සංඛ්‍යතං. නො ටිගත පව්වියා සහජානෙ එකං, නිස්සයෙ එකං, අත්ථියා එකං, අවිගතෙ එකං.

න ආරම්භපව්වියා හෙතුයා පඤ්ච, අධිපතියා පඤ්ච, සහජානෙ පඤ්ච, අක්කමක්කප එකං, නිස්සයෙ පඤ්ච, කමෙම පඤ්ච, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ පඤ්ච, ඉන්ද්‍රියෙ පඤ්ච, ක්‍රමානෙ පඤ්ච, මග්ගෙ පඤ්ච, විප්ප්‍යුත්තෙ පඤ්ච, අත්ථියා පඤ්ච, අවිගතෙ පඤ්ච.

න ආරම්භපව්වියා න හෙතුපව්වියා සහජානෙ එකං, අක්කමක්කප එකං, නිස්සයෙ එකං, කමෙම එකං, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ක්‍රමානෙ එකං, විප්ප්‍යුත්තෙ එකං, අත්ථියා එකං, අවිගතෙ එකං, සංඛ්‍යතං.

න අධිපතිපව්වියා හෙතුයා සත්තරස්, ආරම්භෙ සත්ත, අනන්තරෙ සත්ත, සමනන්තරෙ සත්ත, සහජානෙ සත්තරස්, අක්කමක්කප සත්ත, නිස්සයෙ සත්තරස්, උපතිස්සයෙ සත්ත, පුරේජානෙ සත්ත, ආසෙවනෙ සත්ත. කමෙම සත්තරස්, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ සත්තරස්, ඉන්ද්‍රියෙ සත්තරස්, ක්‍රමානෙ සත්තරස්, මග්ගෙ සත්තරස්, සම්ප්‍යුත්තෙ සත්ත, විප්ප්‍යුත්තෙ සත්තරස්, අත්ථියා සත්තරස්, නත්ථියා සත්ත, ටිගතෙ සත්ත, අවිගතෙ සත්තරස්.

න අධිපතිපව්වියා න හෙතුපව්වියා ආරම්භෙ චන්තාරි, අනන්තරෙ චන්තාරි, සමනන්තරෙ චන්තාරි, සහජානෙ චන්තාරි අක්කමක්කප චන්තාරි, නිස්සයෙ චන්තාරි උපතිස්සයෙ චන්තාරි, පුරේජානෙ චන්තාරි, ආසෙවනෙ චන්තාරි, කමෙම චන්තාරි, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ චන්තාරි, ඉන්ද්‍රියෙ චන්තාරි, ක්‍රමානෙ චන්තාරි, මග්ගෙ නිශ්චි, සම්ප්‍යුත්තෙ චන්තාරි, විප්ප්‍යුත්තෙ චන්තාරි. අත්ථියා චන්තාරි, නත්ථියා චන්තාරි, ටිගතෙ චන්තාරි, අවිගතෙ චන්තාරි.

න අධිපතිපව්වයා න හෙතුපව්වයා න ආරම්භපව්වයා සහජානෙ එකං, සංඛින්නං. අවිගතෙ එකං.

න අනන්තරපව්වයා න සමනන්තරපව්වයා න අඤ්ඤාමඤ්ඤාපව්වයා න උපනිස්සය පව්වයා. ආරම්භපව්වය සදිසං.

න පුරේජානපව්වයා හෙතුයා සත්ත, ආරම්භණෙ තිණි, අධිපතියා සත්ත, අනන්තරෙ තිණි, සමනන්තරෙ තිණි, සහජානෙ සත්ත, අඤ්ඤාමඤ්ඤා තිණි, නිස්සයෙ සත්ත, උපනිස්සයෙ තිණි, ආසෙවනෙ තිණි, කමෙම සත්ත, විපාකෙ එකං, අභාරෙ සත්ත, ඉන්ද්‍රියෙ සත්ත, කුඩානෙ සත්ත, මග්ගෙ සත්ත, සම්ප්‍රසුන්නෙ තිණි. විප්‍රසුන්නෙ පඤ්ච, අත්ථියා සත්ත, නත්ථියා තිණි, විගතෙ තිණි, අවිගතෙ සත්ත.

න පුරේජානපව්වයා න හෙතුපව්වයා ආරම්භණෙ ද්වේ, අනන්තරෙ ද්වේ, සමනන්තරෙ ද්වේ, සහජානෙ ද්වේ, අඤ්ඤාමඤ්ඤා ද්වේ, නිස්සයෙ ද්වේ, උපනිස්සයෙ ද්වේ, ආසෙවනෙ එකං, කමෙම ද්වේ, විපාකෙ එකං, අභාරෙ ද්වේ, ඉන්ද්‍රියෙ ද්වේ, කුඩානෙ ද්වේ, මග්ගෙ එකං, සම්ප්‍රසුන්නෙ ද්වේ, විප්‍රසුන්නෙ ද්වේ, අත්ථියා ද්වේ, නත්ථියා ද්වේ, විගතෙ ද්වේ, අවිගතෙ ද්වේ, න පුරේජානපව්වයා න හෙතු පව්වයා න ආරම්භ පව්වයා සහජානෙ එකං, සංඛින්නං. අවිගතෙ එකං.

න පච්ජාජානපව්වයා හෙතුයා සත්තරස, ආරම්භණෙ සත්ත, අධිපතියා සත්තරස, අනන්තරෙ සත්ත, සමනන්තරෙ සත්ත, සහජානෙ සත්තරස, අඤ්ඤාමඤ්ඤා සත්ත, නිස්සයෙ සත්තරස, උපනිස්සයෙ සත්ත, පුරේජානෙ සත්ත, ආසෙවනෙ සත්ත, කමෙම සත්තරස, විපාකෙ එකං, අභාරෙ සත්තරස, ඉන්ද්‍රියෙ සත්තරස, කුඩානෙ සත්තරස, මග්ගෙ සත්තරස, සම්ප්‍රසුන්නෙ සත්ත, විප්‍රසුන්නෙ සත්තරස, අත්ථියා සත්තරස, නත්ථියා සත්ත, විගතෙ සත්ත, අවිගතෙ සත්තරස.

න පච්ජාජානපව්වයා න හෙතුපව්වයා ආරම්භණෙ චන්තාරි, අනන්තරෙ චන්තාරි, සමනන්තරෙ චන්තාරි, සහජානෙ චන්තාරි, අඤ්ඤාමඤ්ඤා චන්තාරි, නිස්සයෙ චන්තාරි, උපනිස්සයෙ චන්තාරි, පුරේජානෙ චන්තාරි, ආසෙවනෙ චන්තාරි, කමෙම චන්තාරි, විපාකෙ එකං, අභාරෙ චන්තාරි, ඉන්ද්‍රියෙ චන්තාරි, කුඩානෙ චන්තාරි, මග්ගෙ තිණි, සම්ප්‍රසුන්නෙ චන්තාරි, විප්‍රසුන්නෙ චන්තාරි, අත්ථියා චන්තාරි, නත්ථියා චන්තාරි, විගතෙ චන්තාරි, අවිගතෙ චන්තාරි.

න පච්ජාජානපව්වයා න හෙතුපව්වයා න ආරම්භණපව්වයා සහජානෙ එකං සංඛින්නං, අවිගතෙ එකං.

න ආසෙවනපව්වයා හෙතුයා සත්තරස, ආරම්භණ සත්ත, අධිපතියා සත්තරස, අනන්තරෙ සත්ත, සමන්තරෙ සත්ත, සහජානෙ සත්තරස, අක්කමඤ්ඤ සත්ත, නිස්සයෙ සත්තරස, උපනිස්සයෙ සත්ත, පුරේජානෙ සත්ත, කමෙම සත්තරස, විජාකෙ එකං, ආහාරෙ සත්තරස, ඉන්ද්‍රියෙ සත්තරස, ක්කානෙ සත්තරස, මගෙ සත්තරස, සමප්පුනෙ සත්ත, විප්පුනෙ සත්තරස, අත්ථියා සත්තරස, නත්ථියා සත්ත, විගනෙ සත්ත, අවිගනෙ සත්තරස.

න ආසෙවනපව්වයා න හෙතුපව්වයා ආරම්භණ වන්තාරි, අනන්තරෙ වන්තාරි, සමන්තරෙ වන්තාරි, සහජානෙ වන්තාරි, අක්කමඤ්ඤ වන්තාරි, නිස්සයෙ වන්තාරි, උපනිස්සයෙ වන්තාරි පුරේජානෙ වන්තාරි, කමෙම වන්තාරි විජාකෙ එකං, ආහාරෙ වන්තාරි, ඉන්ද්‍රියෙ වන්තාරි, ක්කානෙ වන්තාරි, මගෙ නිශ්චි, සමප්පුනෙ වන්තාරි, විප්පුනෙ වන්තාරි, අත්ථියා වන්තාරි, නත්ථියා වන්තාරි, විගනෙ වන්තාරි, අවිගනෙ වන්තාරි,

න ආසෙවනපව්වයා න හෙතුපව්වයා න ආරම්භණ පව්වයා සහජානෙ එකං. සංඛිතං. අවිගනෙ එකං.

න කමමපව්වයා හෙතුයා සත්ත, ආරම්භණ සත්ත, අධිපතියා සත්ත, අනන්තරෙ සත්ත, සමන්තරෙ සත්ත, සහජානෙ සත්ත, අක්කමඤ්ඤ සත්ත, නිස්සයෙ සත්ත, උපනිස්සයෙ සත්ත, පුරේජානෙ සත්ත, ආසෙවනෙ සත්ත, ආහාරෙ සත්ත, ඉන්ද්‍රියෙ සත්ත, ක්කානෙ සත්ත, මගෙ සත්ත, සමප්පුනෙ සත්ත, විප්පුනෙ සත්ත, අත්ථියා සත්ත, නත්ථියා සත්ත විගනෙ සත්ත, අවිගනෙ සත්ත,

න කමමපව්වයා න හෙතුපව්වයා ආරම්භණ එකං, අනන්තරෙ එකං, සමන්තරෙ එකං, සහජානෙ එකං, අක්කමඤ්ඤ එකං. නිස්සයෙ එකං, උපනිස්සයෙ එකං, පුරේජානෙ එකං, ආසෙවනෙ එකං, ආහාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ක්කානෙ එකං, සමප්පුනෙ එකං, විප්පුනෙ එකං, අත්ථියා එකං, නත්ථියා එකං, විගනෙ එකං, අවිගනෙ එකං.

න කමමපව්වයා න හෙතුපව්වයා, න ආරම්භණපව්වයා සහජානෙ එකං, අක්කමඤ්ඤ එකං, නිස්සයෙ එකං, ආහාරෙ එකං, අත්ථියා එකං අවිගනෙ එකං. සංඛිතං.

න විජාකපව්වයා හෙතුයා සත්තරස, ආරම්භණ සත්ත, අධිපතියා සත්තරස, අනන්තරෙ සත්ත, සමන්තරෙ සත්ත, සහජානෙ සත්තරස, අක්කමඤ්ඤ සත්ත, නිස්සයෙ සත්තරස, උපනිස්සයෙ සත්ත, පුරේජානෙ සත්ත, ආසෙවනෙ සත්ත, කමෙම සත්තරස, ආහාරෙ සත්තරස, ඉන්ද්‍රියෙ සත්තරස, ක්කානෙ සත්තරස, මගෙ සත්තරස, සමප්පුනෙ සත්ත, විප්පුනෙ සත්තරස, අත්ථියා සත්තරස, නත්ථියා සත්ත, විගනෙ සත්ත, අවිගනෙ සත්තරස.

න විපාකපට්ඨයා න හේතුපට්ඨයා ආරම්මණෙ වන්නාරි, අනන්තරෙ වන්නාරි, සමන්තනරෙ වන්නාරි, සහජානෙ වන්නාරි, අක්ඛණ්ණෙ වන්නාරි, නිස්සයෙ වන්නාරි, උපනිස්සයෙ වන්නාරි, පුරෙජානෙ වන්නාරි, ආසෙවනෙ වන්නාරි: කමෙම වන්නාරි, ආහාරෙ වන්නාරි, ඉන්ද්‍රියෙ වන්නාරි, කුමානෙ වන්නාරි, මගෙ නිණි: සමප්පුනෙ වන්නාරි, විප්පුනෙ වන්නාරි: අප්ඵයා වන්නාරි, නප්ඵයා වන්නාරි, විගනෙ වන්නාරි, අවිගනෙ වන්නාරි:

න විපාකපට්ඨයා න හේතුපට්ඨයා න ආරම්මණපට්ඨයා සහජානෙ ඵකං, අක්ඛණ්ණෙ ඵකං, නිස්සයෙ ඵකං, කමෙම ඵකං, ආහාරෙ ඵකං, ඉන්ද්‍රියෙ ඵකං, කුමානෙ ඵකං, විප්පුනෙ ඵකං, අප්ඵයා ඵකං, අවිගනෙ ඵකං, සංඛින්නං.

න ආහාරපට්ඨයා සහජානෙ ඵකං, අක්ඛණ්ණෙ ඵකං, නිස්සයෙ ඵකං: කමෙම ඵකං, ඉන්ද්‍රියෙ ඵකං, අප්ඵයා ඵකං, අවිගනෙ ඵකං, සංඛින්නං.

න ඉන්ද්‍රියපට්ඨයා සහජානෙ ඵකං, අක්ඛණ්ණෙ ඵකං, නිස්සයෙ ඵකං, කමෙම ඵකං, ආහාරෙ ඵකං, අප්ඵයා ඵකං, අවිගනෙ ඵකං, සංඛින්නං.

න කුමානපට්ඨයා ආරම්මණෙ ඵකං, අනන්තරෙ ඵකං, සමන්තනරෙ ඵකං, සහජානෙ ඵකං, අක්ඛණ්ණෙ ඵකං, නිස්සයෙ ඵකං, උපනිස්සයෙ ඵකං, පුරෙජානෙ ඵකං, කමෙම ඵකං, විපාකෙ ඵකං, ආහාරෙ ඵකං, ඉන්ද්‍රියෙ ඵකං, සමප්පුනෙ ඵකං, විප්පුනෙ ඵකං, අප්ඵයා ඵකං, නප්ඵයා ඵකං, විගනෙ ඵකං, අවිගනෙ ඵකං.

න කුමානපට්ඨයා න හේතුපට්ඨයා න ආරම්මණපට්ඨයා සහජානෙ ඵකං, අක්ඛණ්ණෙ ඵකං, නිස්සයෙ ඵකං, කමෙම ඵකං, ආහාරෙ ඵකං, ඉන්ද්‍රියෙ ඵකං, අප්ඵයා ඵකං, අවිගනෙ ඵකං.

න මගහපට්ඨයා ආරම්මණෙ ඵකං, අනන්තරෙ ඵකං, සමන්තනරෙ ඵකං, සහජානෙ ඵකං. අක්ඛණ්ණෙ ඵකං, නිස්සයෙ ඵකං, උපනිස්සයෙ ඵකං, පුරෙජානෙ ඵකං, ආසෙවනෙ ඵකං, කමෙම ඵකං. විපාකෙ ඵකං, ආහාරෙ ඵකං, ඉන්ද්‍රියෙ ඵකං, කුමානෙ ඵකං, සමප්පුනෙ ඵකං, විප්පුනෙ ඵකං, අප්ඵයා ඵකං, නප්ඵයා ඵකං, විගනෙ ඵකං, අවිගනෙ ඵකං.

න මගහපට්ඨයා න හේතුපට්ඨයා න ආරම්මණපට්ඨයා සහජානෙ ඵකං, අක්ඛණ්ණෙ ඵකං, නිස්සයෙ ඵකං, කමෙම ඵකං, විපාකෙ ඵකං, ආහාරෙ ඵකං, ඉන්ද්‍රියෙ ඵකං, කුමානෙ ඵකං, විප්පුනෙ ඵකං, අප්ඵයා ඵකං, අවිගනෙ ඵකං, සංඛින්නං.

න සම්ප්‍රයුක්තපව්වයා හේතුයා පඤ්ච, අධිපතියා පඤ්ච, සහජානේ පඤ්ච, අක්කුමක්කුම ඵකං, තිස්සයෙ පඤ්ච, කමේමි පඤ්ච, විපාකේ ඵකං, ආහාරේ පඤ්ච, ඉන්ද්‍රියෙ පඤ්ච, ඤානේ පඤ්ච, මග්ගෙ පඤ්ච, විප්‍රයුක්තේ පඤ්ච, අත්ථියා පඤ්ච, අවිගතේ පඤ්ච.

න සම්ප්‍රයුක්තපව්වයා න හේතුපව්වයා සහජානේ ඵකං, සංඛින්නං, අවිගතේ ඵකං.

න විප්‍රයුක්තපව්වයා හේතුයා තිණි, ආරම්මණේ තිණි, අධිපතියා තිණි, අනන්තරේ තිණි, සමන්තන්තරේ තිණි, සහජානේ තිණි, අක්කුමක්කුම තිණි, තිස්සයෙ තිණි, උපතිස්සයෙ තිණි, ආසේචනේ තිණි, කමේමි තිණි, විපාකේ ඵකං, ආහාරේ තිණි, ඉන්ද්‍රියෙ තිණි, ඤානේ තිණි, මග්ගෙ තිණි, සම්ප්‍රයුක්තේ තිණි, අත්ථියා තිණි, නත්ථියා තිණි, විගතේ තිණි, අවිගතේ තිණි.

න විප්‍රයුක්තපව්වයා න හේතුපව්වයා ආරම්මණේ ද්වේ, අනන්තරේ ද්වේ, සමන්තන්තරේ ද්වේ, සහජානේ ද්වේ, අක්කුමක්කුම ද්වේ, තිස්සයෙ ද්වේ, උපතිස්සයෙ ද්වේ, ආසේචනේ ඵකං, කමේමි ද්වේ, ආහාරේ ද්වේ, ඉන්ද්‍රියෙ ද්වේ, ඤානේ ද්වේ, මග්ගෙ ඵකං, සම්ප්‍රයුක්තේ ද්වේ, අත්ථියා ද්වේ, නත්ථියා ද්වේ, විගතේ ද්වේ, අවිගතේ ද්වේ.

න විප්‍රයුක්තපව්වයා න හේතුපව්වයා න ආරම්මණපව්වයා සහජානේ ඵකං, අක්කුමක්කුම ඵකං, තිස්සයෙ ඵකං, කමේමි ඵකං, ආහාරේ ඵකං, ඉන්ද්‍රියෙ ඵකං, අත්ථියා ඵකං, අවිගතේ ඵකං, සංඛින්නං, නො නත්ථිපව්වයා නො විගතපව්වයා න ආරම්මණ පව්වය සද්ධිසං.

පව්වයචාරේ පව්වනියානුලෝමං.

පව්වයචාරො.

පව්වය චාරයේ

පව්වය පව්වනියානුලෝම චාරය

පව්වයානුලෝම පව්වනියයට අනතුරුව පව්වයපව්වනියානුලෝම චාරය වදළ සේක. චාර ව්‍යවස්ථාව පටිච්චාරය අනුව කරනු.

නහේතුමූලක ආරම්මණ දුකයෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සකල සහේතුක ප්‍රච්ඡේදි ප්‍රතිසන්ධි නාමසංකර්මයෝ ආරම්මණ ප්‍රත්‍යයේ

ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් ම ඒ නහේතුප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් නහේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. ඒ ධම්මෝ අනුලෝමයෙහි "හේතුපට්ඨයා ආරම්මණේ තිණි" යි වදරන ලදහ.

අහේතුකච්ඡිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප බාහ්‍ය ආභාරජ සෘතුජ අසංඤ්‍යන්තච්ඡිකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ නහේතුප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී ආරම්මණ ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් නො වීමෙන් ආරම්මණප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එ බැවින් පට්ඨනීයයෙහි "න හේතුපට්ඨයා න ආරම්මණේ එකං" යි වදල සේක.

සහේතුකච්ඡිත්තජරූපයෝ ය සහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයෝ ය යන මොවුහු නහේතු ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය දෙකෙහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නොවෙති. එ බැවින් අනුලෝමපට්ඨනීයයෙහි "හේතුපට්ඨයා න ආරම්මණේ පඤ්ච" යනු වදල සේක.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය ය අහේතුක ප්‍රච්ඡති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයෝ ය යන මොවුහු න හේතු ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය දෙකෙහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. එබැවින් පට්ඨනීයානුලෝමයෙහි "න හේතු පට්ඨයා ආරම්මණේ චත්තාරි" යනු වදල සේක.

මේ ක්‍රමයෙන් පටිච්චාරය අනුව ප්‍රත්‍යයන් බැහැර කෙරෙමින් විසාර කරනු. නහේතු පට්ඨයා ආරම්මණේ චත්තාරි, අනන්තරේ චත්තාරි, සමනන්තරේ චත්තාරි, සබ්බත්ථ චත්තාරි, විපාකේ එකං, මහො තිණි, තිණි, යනු අකුසලෙන අකුසලය ය, අබ්‍යාකතේ න අකුසලය ය, අකුසලාබ්‍යාකතේ අකුසලය ය, යන මොහු ය. අකුසලෙන අකුසලයෙහි අභිධේය පටිච්චාරයෙහි මෙති. අබ්‍යාකතේ අකුසලයෙහි කතී? පායියෙන් ව්‍යවසථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි -පෙ- හෘදයවස්තුච චුරේජානතිශ්‍රුප්‍රත්‍යය කොට උපදනා මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය ලැබේ. විහඬය "චන්ද්‍රං පට්ඨයා විචිකිච්ඡාසහගතො උධට්ඨසහගතො මොහො" යනු යි. අකුසලාබ්‍යාකතේ අබ්‍යාකතය පට්ඨනීයයෙහි මෙන් විස්තර කරනු.

න ආරම්මණපට්ඨයා හේතුයා පඤ්ච, අධිපතියා පඤ්ච, පටිච්චාරය අනුව අභිධේය උදුරනු. න අනන්තර න සමනන්තර න අඤ්ඤාමඤ්ඤ න උපනිස්සය න චුරේජාන මූලකථාරයෝ ද පටිච්චාරය අනුව දත යුක්තාහ.

න පච්ඡාජානපට්ඨයා හේතුයා සත්තරස, ආරම්මණේ සත්ත: ශුඛ අනුලෝම සඬබ්‍යාචාරයෙහි මෙන් විසාර කරනු, න කම්මපට්ඨයා හේතුයා සත්ත, ආරම්මණේ සත්ත, අධිපතියා සත්ත, අනුලෝමයෙහි මෙති.

න විපාකපව්වයා හෙතුයා සත්තරස, ආරම්මණේ සත්ත, අනුලෝම ශුඛසංඛාරාවාරයෙහි මෙති. න ආහාරපව්වයා සහජාතෙ එකං, පටිච්චවාර පව්වනියානුලෝමයෙහි මෙති. න ඉන්ද්‍රියපව්වයා, න ඝාතපව්වයා, න මග්ගපව්වයා. න සම්ප්‍රසූත්තපව්වයා, න විප්‍රසූත්තපව්වයා. නො තැප්පව්වයා, නො විග්ගපව්වයා, මේ සියල්ල පටිච්චවාර පව්වනියානු-ලෝමය අනුව විසාර කරනු.

පව්වය පව්වනියානුලෝම වාරය නිමි

පව්වයවාරය නිමියේ ය.

නිසසය වාරයේ පාලිය.

කුසලං ධම්මං නිසසාය කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපව්වයා, කුසලං එකං ඛන්ධං නිසසාය නයො ඛන්ධා, නයො ඛන්ධෙ නිසසාය එකොඛන්ධො, ද්වේ ඛන්ධෙ නිසසාය ද්වේ ඛන්ධා, කුසලධම්මං නිසසාය අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපව්වයා, කුසලෙ ඛන්ධෙ නිසසාය විත්තසමුට්ඨානං රූපං. කුසලං ධම්මං නිසසාය කුසලො ච අඛ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපව්වයා, කුසලං එකං ඛන්ධං නිසසාය නයො ඛන්ධා විත්තසමුට්ඨානං රූපං, නයො ඛන්ධෙ නිසසාය එකො ඛන්ධො විත්තසමුට්ඨානං රූපං, ද්වේ ඛන්ධෙ නිසසාය ද්වේ ඛන්ධා විත්තසමුට්ඨානං රූපං.

අකුසලං ධම්මං නිසසාය අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපව්වයා, අකුසලං එකං ඛන්ධං නිසසාය නයො ඛන්ධා, -පෙ- ද්වේ ඛන්ධෙ නිසසාය ද්වේ ඛන්ධා. අකුසලං ධම්මං නිසසාය අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපව්වයා, අකුසලෙ ඛන්ධෙ නිසසාය විත්තසමුට්ඨානං රූපං. අකුසලං ධම්මං නිසසාය අකුසලො ච අඛ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපව්වයා, අකුසලං එකං ඛන්ධං නිසසාය නයො ඛන්ධා විත්තසමුට්ඨානං රූපං, -පෙ- ද්වේ කන්ධෙ නිසසාය ද්වේ ඛන්ධා විත්තසමුට්ඨානං රූපං.

අඛ්‍යාකතං ධම්මං නිසසාය අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපව්වයා, විපාකාඛ්‍යාකතං කිරියාඛ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං නිසසාය නයො ඛන්ධා විත්තසමුට්ඨානං රූපං, නයො ඛන්ධෙ නිසසාය එකො ඛන්ධො විත්තසමුට්ඨානං රූපං, ද්වේ ඛන්ධෙ නිසසාය ද්වේ ඛන්ධා විත්තසමුට්ඨානං රූපං, පටිසන්ධිකකණේ විපාකාඛ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං නිසසාය නයො ඛන්ධා කට්ඨනා ච රූපං, නයො ඛන්ධෙ

නිසාය එකොබ්බේ කට්ඨාන ව රූපං ද්වේ බ්‍රහ්ම නිසාය ද්වේ බ්‍රහ්ම කට්ඨාන රූපං, බ්‍රහ්ම නිසාය ව්‍යුහ, ව්‍යුහං නිසාය බ්‍රහ්ම, එකං මහාභූතං නිසාය තයො මහාභූතා, තයො මහාභූතෙ නිසාය එකං මහාභූතං, ද්වේ මහාභූතෙ නිසාය ද්වේ මහාභූතා, මහාභූතෙ නිසාය විත්තසමුට්ඨානං රූපං, කට්ඨාන රූපං උපාදය රූපං, ව්‍යුහං නිසාය විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා බ්‍රහ්ම අබ්‍යාකතං ධම්මං නිසාය කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හේතුපට්ඨයා ව්‍යුහං නිසාය කුසලා බ්‍රහ්ම, අබ්‍යාකතං ධම්මං නිසාය අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හේතුපට්ඨයා. ව්‍යුහං නිසාය අකුසලා බ්‍රහ්ම. අබ්‍යාකතං ධම්මං නිසාය කුසලො ව අබ්‍යාකතො ව ධම්මො උප්පජ්ජති හේතුපට්ඨයා, ව්‍යුහං නිසාය කුසලා බ්‍රහ්ම. මහාභූතෙ නිසාය විත්තසමුට්ඨානං රූපං. අබ්‍යාකතං ධම්මං නිසාය අකුසලො ව අබ්‍යාකතො ව ධම්මො උප්පජ්ජති හේතුපට්ඨයා, ව්‍යුහං නිසාය අකුසලා බ්‍රහ්ම, මහාභූතෙ නිසාය විත්තසමුට්ඨානං රූපං.

කුසලඤ්ඤා අබ්‍යාකතඤ්ඤා ධම්මං නිසාය කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හේතුපට්ඨයා, කුසලං එකං බ්‍රහ්මඤ්ඤා ව්‍යුහං ව නිසාය තයොබ්‍රහ්ම, - පෙ - ද්වේ බ්‍රහ්ම ව ව්‍යුහඤ්ඤා නිසාය ද්වේ බ්‍රහ්ම. කුසල ඤ්ඤා අබ්‍යාකත ඤ්ඤා ධම්මං නිසාය අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති හේතුපට්ඨයා, කුසලෙ බ්‍රහ්ම ව මහාභූතෙ ව නිසාය විත්තසමුට්ඨානං රූපං, කුසල ඤ්ඤා අබ්‍යාකත ඤ්ඤා ධම්මං නිසාය කුසලො ව අබ්‍යාකතො ව ධම්මො උප්පජ්ජති හේතුපට්ඨයා, කුසලං එකං බ්‍රහ්මඤ්ඤා ව්‍යුහඤ්ඤා නිසාය තයො බ්‍රහ්ම, - පෙ - ද්වේ බ්‍රහ්ම ව ව්‍යුහඤ්ඤා නිසාය ද්වේ බ්‍රහ්ම කුසලෙ බ්‍රහ්ම ව මහාභූතෙ ව නිසාය විත්තසමුට්ඨානං රූපං.

අකුසලඤ්ඤා අබ්‍යාකතඤ්ඤා ධම්මං නිසාය අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හේතුපට්ඨයා, අකුසලං එකං බ්‍රහ්මඤ්ඤා ව්‍යුහඤ්ඤා නිසාය තයො බ්‍රහ්ම, ද්වේ බ්‍රහ්ම ව ව්‍යුහං ව නිසාය ද්වේ බ්‍රහ්ම. අකුසලඤ්ඤා අබ්‍යාකතඤ්ඤා ධම්මං නිසාය අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති හේතුපට්ඨයා, අකුසලෙ බ්‍රහ්ම ව මහාභූතෙ ව නිසාය විත්ත සමුට්ඨානං රූපං. අකුසලඤ්ඤා අබ්‍යාකත ඤ්ඤා ධම්මං නිසාය අකුසලො ව අබ්‍යාකතො ව ධම්මො උප්පජ්ජති හේතුපට්ඨයා, අකුසලං එකං බ්‍රහ්මඤ්ඤා ව්‍යුහඤ්ඤා නිසාය තයො බ්‍රහ්ම, - පෙ - ද්වේ බ්‍රහ්ම ව ව්‍යුහඤ්ඤා නිසාය ද්වේ බ්‍රහ්ම, අකුසලෙ බ්‍රහ්ම ව මහාභූතෙ ව නිසාය විත්තසමුට්ඨානං රූපං.

හේතුයා සත්තරස්, ආරම්මණේ සත්ත, අධිපතියා සත්තරස්, අනන්තරේ සත්ත, සමනන්තරේ සත්ත, සහජාතේ සත්තරස්, අක්කමක්කෙ සත්ත, නිසායෙ

සත්තරස, උපනිසසයෙ සත්ත, පුරෙජානෙ සත්ත, ආසෙවනෙ සත්ත, කමෙම සත්තරස, විපාකෙ එකං, ආභාරෙ සත්තරස, ඉන්ද්‍රියෙ සත්තරස, ඤානෙ සත්තරස, මගෙ සත්තරස, සමප්පුනෙ සත්ත, විප්පුනෙ සත්තරස, අත්ථියා සත්තරස, නත්ථියා සත්ත, විගනෙ සත්ත, අවිගනෙ සත්තරස.

නිසසය වාරෙ අනුලොමං

අකුසලං ධම්මං නිසසාය අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න හෙතු පච්චියා, විචිකිච්ඡාසහගනෙ උධව්වසහගනෙ ඛණ්ඩ නිසසාය විචිකිච්ඡාසහගනො උධව්වසහගනො මොහො.

අඛ්‍යාකතං ධම්මං නිසසාය අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න හෙතු පච්චියා, අහෙතුකං විපාකාඛ්‍යාකතං කිරියාඛ්‍යාකතං එකං ඛණ්ඩං නිසසාය නයො ඛණ්ඩා විත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, නයො ඛණ්ඩ නිසසාය එකො ඛණ්ඩා විත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, ද්වෙ ඛණ්ඩ නිසසාය ද්වෙ ඛණ්ඩා විත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං. අහෙතුකපට්ටසන්ධිකඛණේ විපාකාඛ්‍යාකතං එකං ඛණ්ඩං නිසසාය නයො ඛණ්ඩා කට්ඨනා ව රූපං, -පෙ- ද්වෙ ඛණ්ඩ නිසසාය ද්වෙ ඛණ්ඩා කට්ඨනා ව රූපං, ඛණ්ඩ නිසසාය වත්ථු, වත්ථුං නිසසාය ඛණ්ඩා, එකං මහාභූතං නිසසාය නයො මහාභූතා -පෙ- මහාභූතෙ නිසසාය විත්තසමුට්ඨානං රූපං කට්ඨනා රූපං උපාදය රූපං, බාහිරං ආභාර සමුට්ඨානං උතුසමුට්ඨානං අසක්කසන්නාතං එකං මහාභූතං නිසසාය නයො මහාභූතා -පෙ- මහාභූතෙ නිසසාය විත්තසමුට්ඨානං රූපං කට්ඨනා රූපං උපාදයරූපං, බාහිරං ආභාරසමුට්ඨානං උතුසමුට්ඨානං අසක්කසන්නාතං එකං මහාභූතං නිසසාය නයො මහාභූතා -පෙ- මහාභූතෙ නිසසාය කට්ඨනාරූපං උපාදයරූපං, වක්ඛායනනං නිසසාය වක්ඛවික්කදාණං -පෙ- කායායනනං නිසසාය කායවික්කදාණං, වත්ථුං නිසසාය අහෙතුකා විපාකාඛ්‍යාකතා කිරියාඛ්‍යාකතා ඛණ්ඩා. අඛ්‍යාකතං ධම්මං නිසසාය අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න හෙතුපච්චියා, වත්ථුං නිසසාය විචිකිච්ඡාසහගනො උධව්ව සහගනො මොහො.

අකුසලඤ්ච අඛ්‍යාකතඤ්ච ධම්මං නිසසාය අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න හෙතුපච්චියා, විචිකිච්ඡාසහගනෙ උධව්වසහගනෙ ඛණ්ඩ ව වත්ථුං ව නිසසාය විචිකිච්ඡාසහගනො උධව්වසහගනො මොහො.

න හෙතුයා චත්තාරි, න ආරම්මණේ පඤ්ච, න අධිපතියා සත්තරස, න අනන්තරෙ පඤ්ච, න සමන්තන්තරෙ පඤ්ච, න අක්කමක්කෙ පඤ්ච, න උපනිසසයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ සත්තරස, න ආසෙවනෙ සත්තරස, න කමෙම සත්ත, න විපාකෙ සත්තරස, න ආභාරෙ

එකං, න ඉන්ද්‍රියෙ එකං, න ක්කානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න සම්ප්‍යුතෙන පඤ්ඤා, න විප්‍යුතෙන නිශ්චිතං, නො නන්ධියා පඤ්ඤා, නො විගතෙ පඤ්ඤා,

නිස්සයචාරස්ස පට්ඨනියං.

හෙතුපට්ඨයා න ආරම්භණෙ පඤ්ඤා, න අධිපතිකා සන්තරසං, න අනන්තරෙ පඤ්ඤා, න සමනන්තරෙ පඤ්ඤා, න අක්කංශමක්කංශ පඤ්ඤා, න උපනිස්සයෙ පඤ්ඤා, න පුරෙජානෙ සන්තං, න පට්ඨජානෙ සන්තරසං, න ආසෙවනෙ සන්තරසං, න කමමි සන්තං, න විපාකෙ සන්තරසං, න සම්ප්‍යුතෙන පඤ්ඤා, න විප්‍යුතෙන නිශ්චිතං, නො නන්ධියා පඤ්ඤා, නො විගතෙ පඤ්ඤා.

නිස්සය චාරස්ස අනුලෝමපට්ඨනියං.

න හෙතුපට්ඨයා ආරම්භණෙ චන්තාරි, අනන්තරෙ චන්තාරි, සමනන්තරෙ චන්තාරි, සහජානෙ චන්තාරි, අක්කංශමක්කංශ චන්තාරි, නිස්සයෙ චන්තාරි, උපනිස්සයෙ චන්තාරි, පුරෙජානෙ චන්තාරි, ආසෙවනෙ චන්තාරි, කමමි චන්තාරි, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ චන්තාරි, ඉන්ද්‍රියෙ චන්තාරි, ක්කානෙ චන්තාරි, මග්ගෙ නිශ්චිතං, සම්ප්‍යුතෙන චන්තාරි, විප්‍යුතෙන චන්තාරි, අන්ධියා චන්තාරි, නන්ධියා චන්තාරි, විගතෙ චන්තාරි, අවිගතෙ චන්තාරි,

නිස්සයචාරස්ස පට්ඨයානුලෝමං.

පට්ඨයට්ඨං නාම නිස්සයට්ඨං නිස්සයට්ඨං නාම පට්ඨයට්ඨං.

නිස්සය චාරො.

නිස්සය චාරයේ සන්තය.

පට්ඨයචාරයට අනතුරු ව නිස්සය චාරය වදල සේක. එහි ද පට්ඨයානුලෝමය ය, පට්ඨය පට්ඨනිය ය, පට්ඨයානුලෝම පට්ඨනිය ය, පට්ඨයපට්ඨනියානුලෝමයයි චාර සන්තක් ඇත්තේ ය. එයින් පට්ඨයානුලෝම චාරය පළමු කොට වදල සේක. ව්‍යවස්ථා විභාගය කරනු. කුසලං ධම්මං නිස්සය කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපට්ඨයා, කුසලං එකං ඛන්ධං නිස්සය නයො ඛන්ධා, නයො ඛන්ධෙ නිස්සය එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ නිස්සය ද්වෙ ඛන්ධා.

පද්ධි

කුසලං, කුසල් වු, ධම්මං, ධම්මය: නිස්සය, ප්‍රතිෂ්ඨා භාවයෙන් ප්‍රත්‍යයකොට, කුසලො, -පෙ- චාර ව්‍යවස්ථා අභිධොදි සියල්ල ම පට්ඨයචාරය අනුව විසාර කරනු. පට්ඨය චාර නිස්සය චාර දෙකිනි

වෙනසක් නැති බැවින් පටිඨානපකරණය ලියූ ආවායඝීවරයෝ අවසානයෙහි "පව්වයට්ඨං තාම නිස්සයට්ඨං නිස්සයට්ඨං තාම පව්වයට්ඨං" යනු ලියා තැබූහ. පව්වය නිස්සය යන දෙපදයෙන් ම කියවෙන අර්ථය එකම බව එයින් දැක්වූහ.

"අවිජ්ජාපට්ඨයා සඬ්ඛාරා" යනාදියෙහි නිශ්ශ්‍රයභාවයක් නැත්තාවූ නානාක්ෂණික වූ ධර්මයන් ද පව්වය නාමයෙන් කියැවේ. ඔවුනොවුන් ඇලී ගැටී පවත්නා වූ ඇතුළු ධර්මයෝ නිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය නො වෙති. මහාභූතයන් හා ගැටී ඇලී පවත්නා වූ ද උපාදය රූපයෝ මහාභූතයන්ට නිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය නො වෙති. එබැවින් නිස්සයවාරයෙහි කියැවෙන ධර්මයන්ගේ නිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය භාවය දැක්වීම සඳහා පව්වයවාරය දේශිත ය, පව්වයවාරයෙහි කියැවෙන ධර්මයන් ගේ සහජාත පූරේජාත නිශ්ශ්‍රය භාවය නියම කරනු පිණිස නිස්සය වාරය ද දේශිත ය, ඒ ඒ ආකාරයෙන් දේශනය කරන කල්හි කාරණය තේරුම් ගන්නා වූ පුද්ගලයන් ගේ වශයෙන් හෝ දේශනාවිලාශවශයෙන් හෝ ප්‍රතිසම්භිද්‍ය ප්‍රභේද ජාතනය සඳහා හෝ අත්ථි වශයෙන් වෙනසක් නැති මේ නය දෙක වදලන යි අත්ථිකථාවෙහි දැක්වූහ.

නිස්සය වාරය නිමි.

සංසිද්ධිවාරයේ පාලිය.

කුසලං ධම්මං සංසට්ඨො කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපට්ඨයා, කුසලං එකං ඛණ්ඩං සංසට්ඨා තයො ඛණ්ඩා. තයො ඛණ්ඩො සංඝට්ඨො එකො ඛණ්ඩො, ද්වෙ ඛණ්ඩො සංසට්ඨා ද්වෙ ඛණ්ඩා.

අකුසලං ධම්මං සංසට්ඨො අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපට්ඨයා, අකුසලං එකං ඛණ්ඩං සංසට්ඨා තයො ඛණ්ඩා, තයො ඛණ්ඩො සංසට්ඨො එකො ඛණ්ඩො, ද්වෙ ඛණ්ඩො සංසට්ඨා ද්වෙ ඛණ්ඩා.

අබ්‍යාකතං ධම්මං සංසට්ඨො අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතු පට්ඨයා, විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛණ්ඩං සංසට්ඨා තයො ඛණ්ඩා, තයො ඛණ්ඩො සංසට්ඨො එකො ඛණ්ඩො, ද්වෙ ඛණ්ඩො සංසට්ඨා ද්වෙ ඛණ්ඩා, පටිසන්ධිකඛණේ විපාකාබ්‍යාකතං එකං ඛණ්ඩං සංසට්ඨා තයො ඛණ්ඩා තයෝ ඛණ්ඩො සංසට්ඨො එකො ඛණ්ඩො, ද්වෙ ඛණ්ඩො සංසට්ඨා ද්වෙ ඛණ්ඩා.

කුසලං ධම්මං සංසට්ඨො කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති ආරම්භණ පට්ඨයා, අධිපතිපට්ඨයා, අධිපති පටිසන්ධිකඛණේ තත්ථි. අනන්තරපට්ඨයා,

සමනනතරපච්චයා, සහජාතපච්චයා, අකුසලමකුසලපච්චයා, නිසසපච්චයා, උපනිසස පච්චයා, සබ්බානි පදනි හෙතු මූලක සද්දිසානි.

කුසලං ධම්මං සංසට්ඨො කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති පුරේජාතපච්චයා, කුසලං එකං ඛන්ධං සංසට්ඨා තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ සංසට්ඨො එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ සංසට්ඨා ද්වෙ ඛන්ධා, චත්ථං පුරේජාතපච්චයා.

අකුසලං ධම්මං සංසට්ඨො අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති පුරේජාතපච්චයා, අකුසලං එකං ඛන්ධං සංසට්ඨා තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ සංසට්ඨො එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ සංසට්ඨා ද්වෙ ඛන්ධා, චත්ථං පුරේජාත පච්චයා.

අබ්‍යාකතං ධම්මං සංසට්ඨො අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති පුරේජාතපච්චයා, විජාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං සංසට්ඨා තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ සංසට්ඨො එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ සංසට්ඨා ද්වෙ ඛන්ධා, ඛන්ධං සංසට්ඨා -පෙ-

කුසලං ධම්මං සංසට්ඨො -පෙ- අකුසලං ධම්මං -පෙ- අබ්‍යාකතං ධම්මං සංසට්ඨො අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති ආසෙවන පච්චයා, කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං සංසට්ඨා -පෙ-

කුසලං ධම්මං සංසට්ඨො කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති කම්මපච්චයා, අකුසලං ධම්මං සංසට්ඨො -පෙ- අබ්‍යාකතං ධම්මං සංසට්ඨො -පෙ-

අබ්‍යාකතං ධම්මං සංසට්ඨො අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති විජාකපච්චයා, විජාකාබ්‍යාකතං -පෙ-

කුසලං ධම්මං සංසට්ඨො කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති ආහාර පච්චයා, ඉන්ද්‍රියපච්චයා ක්කාමපච්චයා, මහපච්චයා, සම්ප්‍යුත්තපච්චයා, ඉමානි පදනි හෙතුපච්චය සද්දිසානි.

කුසලං ධම්මං සංසට්ඨො කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති විප්‍යුත්ත පච්චයා, කුසලං එකං ඛන්ධං සංසට්ඨා තයො ඛන්ධා -පෙ- ද්වෙ ඛන්ධෙ සංසට්ඨා ද්වෙ ඛන්ධා, චත්ථං විප්‍යුත්තපච්චයා, අකුසලං ධම්මං -පෙ- චත්ථං විප්‍යුත්තපච්චයා අබ්‍යාකතං ධම්මං -පෙ- චත්ථං විප්‍යුත්ත පච්චයා.

කුසලං ධම්මං සංසට්ඨො කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති අත්ථිපච්චයා, නත්ථිපච්චයා, විගතපච්චයා, අවිගතපච්චයා හෙතුපච්චය සද්දිසං.

සංසිද්ධිවාරයෙහි පටිපාටිකරණය

විභාගවාරය සන්තය

නිසංසිද්ධිවාරයට අනතුරුව සංසිද්ධිවාරය වදන සේක, එහි ද. පටිපාටිකරණය ය, පටිපාටිකරණය ය, පටිපාටිකරණය පටිපාටිකරණය ය පටිපාටිකරණය පටිපාටිකරණය යි වාර සන්තය ඇත්තේ ය. (පෙර පරිදි ව්‍යවස්ථා කරනු.) -පෙ- හේතුප්‍රත්‍යය විභාගවාරය වදන සේක. එහිද කුසලපද වාරයය, අකුසලපදවාරය ය අඛණ්ඩකපද වාරය යයි වාර තුනක් ඇත්තේ ය. එයින් කුසලපද වාරය පළමු කොට වදනසේක. ඒ මෙසේ ය. "කුසලං ධම්මං සංසිද්ධං කුසලං ධම්මං උප්පාදිති හේතුපට්ඨං, කුසලං එකං ඛණ්ඩං සංසිද්ධං නයො ඛණ්ඩං, නයො ඛණ්ඩං සංසිද්ධං එකො ඛණ්ඩො, ද්වේ ඛණ්ඩං සංසිද්ධං ත්‍රේ ඛණ්ඩං" පද්ධි: කුසලං ධම්මං සංසිද්ධං, කුසලං ධම්මං ඒකෝත්පාදි ලක්ෂණ සම්ප්‍රයෝග භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වී: කුසලං ධම්මං, කුසලං ධම්මං. හේතු පට්ඨං, හේතුප්‍රත්‍යයෙන් උපදී. කුසලං එකං ඛණ්ඩං සංසිද්ධං, කුසලං වූ එක් ඝණයක් ඒකෝත්පාදි ලක්ෂණ සම්ප්‍රයෝගභාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වී: -පෙ-

"කුසලං ධම්මං -පෙ- හේතුපට්ඨං" යන විචිතියෙහි "කුසලං ධම්මං" යන කතීපාඨයෙන් කුසලං සිත් එක්විස්ස ය, වෛතසික අට්ඨකිය ය යන අවයව නාමසංකීර්ණයන් මිශ්‍ර ව උපදනා වූ, කුසලසිත් එක්විස්ස ය, වෛතසික අට්ඨකිය ය යන අවයව නාමසංකීර්ණයෝ ලැබෙත්. "හේතුපට්ඨං" යන හේතුපාඨයෙන් සම්ප්‍රයෝගස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන එක්විස්ස කුසලවිත්තයන් ගෙන් ද්විතීකවිත්තයන්හි අලෝභ අදෝස දෙකහි ද ත්‍රිතීකවිත්තයන්හි ඇති අලෝභ අදෝස අමෝභ තුනෙහි ද ඇති හේතුසංකීර්ණය ලැබේ. සංකීර්ණයක් කුසලයකි. අකුසලයක අකුසලයකි කතීපාඨයේ අභිධේය පටිපාටිකරණයෙහි මෙනි.

අඛණ්ඩකපද අඛණ්ඩකයෙහි කතීපාඨයෙන් ප්‍රචිතති කාලයෙහි සහේතුකවිචාරක එක්විස්ස ය සහේතුක ක්‍රියා සන්තොලොස ය වෛතසික අට්ඨකිය ය යන අවයව නාමසංකීර්ණයන් මිශ්‍ර ව උපදනා සහේතුක විචාරක එක්විස්ස ය සහේතුකක්‍රියා සන්තොලොස ය වෛතසික අට්ඨකිය ය යන අවයව නාමසංකීර්ණ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි සන්තොලොස ය වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව නාමසංකීර්ණයන් මිශ්‍ර ව උපදනා සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි සන්තොලොස ය වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව නාමසංකීර්ණ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්.

ආරම්භ විභවයෙහි කුසලෙනකුසලයෙහි හා අකුසලෙන අකුසලයෙහි අභිධේය උක්තානුසාරයෙන් ගන්නේ ය. අඛණ්ඩත පද වාරයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් විපාකසිත් සතිස හා ක්‍රියාසිත් විස්ස ගන්නේ ය. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි ප්‍රතිසන්ධිසිත් එකුත් විස්ස ය වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව නාමයාකෘතියන් මිශ්‍ර ව උපදනා ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකුත්විස්ස ය වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව නාමයාකෘති ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ලැබෙත්.

අනන්තර සමනන්තර සහජාන අක්කමක්කෙ නිස්සය උපනිස්සය ආහාර ඉන්ද්‍රිය සමපසුතන අප්ථි තප්ථි විගත අවිගත යන ප්‍රත්‍යයෝ ආරම්භප්‍රත්‍යය හා සමාන වෙති. අධිපතියෙහි අධිපති ධම්ම වර්ජිත සාධිපති ජවනගෝ ලැබෙත්. පුරේජානයෙහි පක්ඛවෝකාරභූමියෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි අරුපවිපාක හැර අභිධේය ගන්නේ ය. ආසේවනයෙහි ප්‍රථමජවන ඵලජවනයන්ගෙන් අත්‍ය ජවනයන් ගන්නේ ය. කම්ප්‍රත්‍යයෙහි කුහලාකුහල ක්‍රියා චේතනා වර්ජිත නාමයාකෘතියන් ගන්නේ ය. විපාකයෙහි විපාකසිත් සතිස ගන්නේ ය. ධ්‍යානප්‍රත්‍යයෙහි ද්විපක්ඛවිඤානයන් ගෙන් අත්‍ය නාමයාකෘතියන් ගන්නේ ය. මාහීප්‍රත්‍යයෙහි සහේතුක සිත් එක් සැත්තැව ගන්නේ ය. විප්‍රසුක්තයෙහි අරුපවිපාක හැර පක්ඛවෝකාර නාමයාකෘතියන් ගන්නේ ය. විභවවාරය නිම්.

සංසට්ඨාචාර සඛ්ඛාචාරයේ පාලය.

හෙතුයා නිණි, ආරම්භණෙ නිණි, අධිපතියා නිණි, අනන්තරෙ නිණි, සමනන්තරෙ නිණි, සහජානෙ නිණි, අක්කමක්කෙ නිණි, නිස්සයෙ නිණි, උපනිස්සයෙ නිණි, පුරේජානෙ නිණි, ආසේවනෙ නිණි, කමෙම නිණි, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ නිණි, ඉන්ද්‍රියෙ නිණි, ක්‍රියානෙ නිණි, මග්ගෙ නිණි. සමපසුතෙන නිණි, විපසුතෙන නිණි, අප්ථියා නිණි, තප්ථියා නිණි, විගතෙ නිණි, අවිගතෙ නිණි,

හෙතුයා ආරම්භණෙ නිණි, හෙතුමූලකං විජථාරෙනබ්බං.

ආසේවනපට්ඨියා හෙතුයා නිණි, ආරම්භණෙ නිණි, අධිපතියා නිණි, අනන්තරෙ නිණි, සමනන්තරෙ නිණි, සහජානෙ නිණි, අක්කමක්කෙ නිණි, නිස්සයෙ නිණි, උපනිස්සයෙ නිණි, පුරේජානෙ නිණි, කමෙම නිණි, ආහාරෙ නිණි, ඉන්ද්‍රියෙ නිණි, ක්‍රියානෙ නිණි, මග්ගෙ නිණි, සමපසුතෙන නිණි, විපසුතෙන නිණි, අප්ථියා නිණි, තප්ථියා නිණි, විගතෙ නිණි, අවිගතෙ නිණි.

විපාකපට්ඨියා හෙතුයා එකං, ආරම්භණෙ එකං, අධිපතියා එකං, අනන්තරෙ එකං, සමනන්තරෙ එකං, සහජානෙ එකං, අක්කමක්කෙ එකං,

නිය්‍යයෙ එකං, උපනිසයෙ එකං, පුරෙජානෙ එකං, කමෙමි එකං, ආහාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ක්‍රියානෙ එකං, මගෙන එකං, සම්ප්‍රසුන්නෙ එකං, විප්‍රසුන්නෙ එකං, අප්‍රියා එකං, නප්‍රියා එකං, විගතෙ එකං, අවිගතෙ එකං. සංසිද්ධිවාරෙ අනුලෝමං.

සංසිද්ධි සංකල්පවාරයේ සන්තය.

විභවවාරයට අනතුරු ව සංකල්පවාරය වදල සේක. එය ශුඛ සංකල්පවාර ද්විකාදිසංකල්පවාර වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් ශුඛ සංකල්පවාරය පළමු කොට වදල සේක. එහි ද හේතු ප්‍රත්‍යය ශුඛසංකල්පවාරාදි වශයෙන්වාර තෙවිස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් හේතුප්‍රත්‍යය ශුඛසංකල්පවාරය පළමු කොට වදල සේක. එහි මොහවුලදවයෙහි මොහවුරුපිණ සහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයකැයි හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ය. එබැවින් ඒ ධර්මයෝ මේ අනුලෝම නයයෙහි 'හේතුයා නිෂි' යි වදරන ලදහ.

ආරම්භප්‍රත්‍යය ශුඛසංකල්පවාරයෙහි සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයකැයි ආරම්භප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. 'ආරම්භක නිෂි' අනන්තර සමනන්තර සහජාත අසූර්‍යමසූර්‍ය නිය්‍යය උපනිසය ආහාර ඉන්ද්‍රිය සම්ප්‍රසුන්න අප්‍රිය නප්‍රිය විගත අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍යයන් ආරම්භක ප්‍රත්‍යය මෙන් විසාර කරන. පුරෙජාතශුඛවාරයෙහි පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අරුපවිපාක වර්ජිත ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයකැයි, 'පුරෙජාත නිෂි' ආසේවන ශුඛයෙහි ප්‍රථමජවන ඵලජවන වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම වූ එක්පනස් ජවනයෝ, 'ආසේවන නිෂි,' කම්මයෙහි කුලලාකුල ක්‍රියා චේතනා වර්ජිත සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයකැයි, 'කමෙමි නිෂි' විපාකශුඛයෙහි සකල විපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයකැයි, 'විපාක නිෂි' ධ්‍යාන ශුඛයෙහි ද්විපඤ්චිඤාන වර්ජිත සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයකැයි, 'නිෂි' මාර්ග සුද්ධියෙහි සහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධිනාමයකැයි "නිෂි" විප්‍රසුන්නශුඛයෙහි අරුපවිපාක වර්ජිත පඤ්චවෝකාර ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයකැයි, 'නිෂි' ශුඛසංකල්පවාරය නිමි.

ද්විකාදි සංකල්පවාරයේ සන්තය.

ශුඛසංකල්පවාරයට අනතුරු ව ද්විකාදි සංකල්පවාරය වදල සේක. එහි ද හේතුද්විකාදි වශයෙන් වාර තෙවිස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් හේතුද්විකාදි වාරය පළමු කොට වදල සේක. එහි ද ද්විකාදි වාරයෙන් වාරතෙවිස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් ද්විකවාරය පළමු කොට වදල සේක.

එහිදී හේතුමූලක ආරම්භණ ද්විකාදි වශයෙන් චාරනෙවිස්සක් ඇත්තේය. එයින් හේතුමූලක ආරම්භණ දුකය පළමු කොට වදල සේක. එහි මෝහ මූලද්වයෙහි මෝහය ය අහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකෘතියෝ ය යන මොවුහු ආරම්භණප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී හේතු ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන බැවින් හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ පට්ටනියානු ලෝමයෙහි "න හෙතුපට්ටයා ආරම්භණෙ ද්වෙ" යි වදරන ලදහ. හේතුප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී ආරම්භණ ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධර්මයක් නැත්තේ ය. එ බැවින් අනුලෝම-පට්ටනියෙහි "හෙතුපට්ටයා න ආරම්භණෙ" යනාදිය නො වදල සේක. හේතු ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය දෙකහි ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධර්ම ද නැත්තේ ය. එබැවින් පට්ටනිය යෙහි "න හෙතුපට්ටයා න ආරම්භණෙ" යනාදිය නො වදල සේක. මෝහමූලද්වයෙහි මෝහවර්ජිත සහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකෘතියෝ හේතු ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ය. එබැවින් ඒ ධර්මයෝ මේ අනුලෝම චාරයෙහි "හෙතුපට්ටයා ආරම්භණ නිණි" යි වදරන ලදහ. (මේ චාරයෙහි රූප ධර්මයෝ නො ගනු ලැබේ.)

හේතුමූලක අධිපතිදුකයෙහි හේතු ප්‍රත්‍යය බැහැර කරන ධර්මයෝ නැත්තාහ. අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නොලැබෙන අවස්ථාවෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හැර අකුසල් සිත් දෙලොසය, මහා කුසල් මහා ක්‍රියා සහේතුක ලෝකික විපාකයෝ ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකෘතියෝ ය යන මොවුහු අධිපතිප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එබැවින් අනුලෝම පට්ටනියෙහි "හෙතුපට්ටයා න අධිපතියා නිණි" යි වදල සේක. මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හා අහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකෘතියෝ හේතු අධිපති දෙකහිම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නොවෙති. එබැවින් පට්ටනියෙහි අධිපති ධර්මවර්ජිත දෙපනස් සාධිපති ජවන නාමයාකෘතියෝ හේතු අධිපති ප්‍රත්‍යය දෙකහිම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. එබැවින් අනුලෝමයෙහි "හේතු පට්ටයා අධිපතියා නිණි" යනු වදල සේක. "හෙතුපට්ටයා න අධිපතියා ද්වෙ" යි වදල සේක. න හේතුමූලක අනන්තර සමනන්තරදුකාදිහුද ආරම්භණදුකය මෙන් දතයුත්තාහ.

හේතුමූලක පූරේජානදුකයෙහි පඤ්චථෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හා අහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකෘතියෝ පූරේජාන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න පමණක් වී හේතුප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නොවීමෙන් හේතු ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එබැවින් පට්ටනියානුලෝමයෙහි "න හෙතු පට්ටයා පූරේජානෙ ද්වෙ" යි වදල සේක. අරූපවිපාක සතරය අරූප භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි

වූ මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත ලෝහමූල මෝහමූල මහා කුශල මහා ක්‍රියා අරූප කුසල අරූප ක්‍රියා චිත්තයෝග්‍ය, උපරිමමාගී චිත්තයෝග්‍ය, එල චිත්තයෝග්‍ය යන සහේතුක ප්‍රච්ඡාදි ප්‍රතිසංස්කරණයෝ පුරෝජාතය බැහැර කෙරෙති. එබැවින් අනුලෝම පටිච්ඡයෙහි 'හේතුපට්ඨයා න පුරෝජාතෙ තිණි' යි වදන සේක. අරූප භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය ය මනෝද්වාරාවර්ජනය ය, අහේතුක ප්‍රතිසංස්කරණය නාමසංස්කරණ සන්තරය යන මොවුන් හේතුපුරෝජාත දෙකෙහිම ප්‍රත්‍යයෝග්‍යපත්තයෝ නොවෙති. එබැවින් පටිච්ඡයෙහි "නහේතුපට්ඨයා න පුරෝජාතෙ තිණි" යන වදන සේක. පඤ්චෝක්කාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හා අරූප විපාක වර්ජිත සහේතුක ප්‍රච්ඡාදි නාමසංස්කරණයෝ අනුලෝමයෙහි 'තිණි'

හේතුමූලක ආසේවනදූතයෙහි මෝහමූල ද්විතියාදි ජවනයන්හි මෝහය ය හසිනෝත්පාද ද්විතියාදි ජවනයෝ ය යන මොවුන් හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. න හේතුපට්ඨයා ආසේවනෙ ද්වේ, මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුසල සිත් දෙලොසය, මහා කුසල මහා ක්‍රියා ය යන මොවුන්ගේ ප්‍රථම ජවනයෝග්‍ය සහේතුක විපාක ප්‍රච්ඡාදි ප්‍රතිසංස්කරණයෝග්‍ය, යන මොවුන් ආසේවනය බැහැර කෙරෙති. "හේතුපට්ඨයා න ආසේවනෙ තිණි" මෝහමූල ප්‍රථමජවනයෝ ය, මෝහයෙන් හා හසිනෝත්පාද ප්‍රථම ජවනයෙන් ද අන්‍ය වූ අහේතුක ප්‍රච්ඡාදි ප්‍රතිසංස්කරණයෝ, පටිච්ඡයෙහි "න හේතුපට්ඨයා න ආසේවනෙ ද්වේ" මෝහ මූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුසලයන් ගේ හා මහාකුශල මහාක්‍රියාවන් ගේ ද්විතියාදි ජවනයෝ ය මහදගතකුශල ක්‍රියාවෝ ය මාගීචිත්තයෝග්‍ය ය යන නාමසංස්කරණයෝ අනුලෝමයෙහි "තිණි"

හේතුමූලක කමමදූතයෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හා ක්‍රියා චේතනාහැර අහේතුක ප්‍රච්ඡාදි ප්‍රතිසංස්කරණයෝ හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "න හේතුපට්ඨයා කමම ද්වේ" කුශලාකුශල සහේතුක ක්‍රියා චේතනාවෝ, "හේතුපට්ඨයා න කමම තිණි, අහේතුක ක්‍රියා චේතනාවෝ පටිච්ඡයෙහි "න හේතුපට්ඨයා න කමම එකං" මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හා අකුශල කුශල ක්‍රියා චේතනා ද වර්ජිත වූ සහේතුකප්‍රච්ඡාදි ප්‍රතිසංස්කරණයෝ අනුලෝමයෙහි "හේතුපට්ඨයා කමම තිණි"

හේතුමූලක විපාකදූතයෙහි අහේතුකවිපාක ප්‍රච්ඡාදි ප්‍රතිසංස්කරණයෝ හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "න හේතුපට්ඨයා විපාකෙ එකං" මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත කුශලා කුශල සහේතුකක්‍රියා නාමසංස්කරණයෝ විපාකප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "හේතුපට්ඨයා න විපාකෙ

නිණි" මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හා අහේතුක ක්‍රියා නාමස්‍යාන්ධයෝ පට්ඨනියයෙහි "න හේතුපට්ඨයා න විපාකෙ ද්වේ" සහේතුකවිපාක ප්‍රචික්‍ෂ්ණි ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්ධයෝ අනුලෝමයෙහි "හේතුපට්ඨයා විපාකෙ එකං" හේතුමූලක ආහාර ඉන්ද්‍රිය දූක දෙක ආරම්භණ දූකය මෙති.

හේතුමූලක කුමාරදූකයෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහයෙන් හා ද්විපක්‍ෂුවිභානයෙන් අත්‍ය වූ අහේතුක ප්‍රචික්‍ෂ්ණි ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්ධයෝ හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "න හේතුපට්ඨයා කුමාරෙ ද්වේ" ධ්‍යානප්‍රත්‍යය බැහැර කරන ධම් නැත්තේ ය, ද්විපක්‍ෂුවිභාන නාමස්‍යාන්ධයෝ, පට්ඨනියයෙහි "න හේතුපට්ඨයා න කුමාරෙ එකං" මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රචික්‍ෂ්ණි ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්ධයෝ, "හේතුපට්ඨයා කුමාරෙ නිණි"

මහාදූකයෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරේ. "න හේතුපට්ඨයා මහො එකං" මාහිප්‍රත්‍යය බැහැරකරන ධම් නොලැබේ. අහේතුක ප්‍රචික්‍ෂ්ණි ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්ධයෝ, පට්ඨනියයෙහි "න හේතුපට්ඨයා න මහො එකං" මෝහමූලද්වයෙහි මෝහවර්ජිත සහේතුක ප්‍රචික්‍ෂ්ණි ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්ධයෝ, අනුලෝමයෙහි "නිණි"

හේතුමූලක විප්‍රසූතදූකයෙහි මෝහමූලද්වයයෙහි මෝහය හා අහේතුක ප්‍රචික්‍ෂ්ණි ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්ධයෝ හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "න හේතුපට්ඨයා විප්‍රසූතෙ ද්වේ" අරූපවිපාක සත්‍ර ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ මෝහමූලද්වයෙහි මෝහවර්ජිත ලෝහමූල මෝහමූලමහාකුශල මහාක්‍රියා අරූප කුශල අරූපක්‍රියා උපරිම මාහි සකල ඵල නාමස්‍යාන්ධයෝ ය යන මොවුහු විප්‍රසූතය, බැහැර කෙරෙති. 'නිණි' අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය ය මිනෝද්චාරාවස්ථය ය යන නාමස්‍යාන්ධයෝ, පට්ඨනියයෙහි "න හේතුපට්ඨයා න විප්‍රසූතෙ නිණි" මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හා අරූපවිපාකයන් ද හැර පක්‍ෂුවෝකාර සහේතුක ප්‍රචික්‍ෂ්ණි ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්ධයෝ අනුලෝමයෙහි 'නිණි'

ආරම්භණමූලක අධිපති දූකයෙහි ආරම්භණප්‍රත්‍යය බැහැර නොකෙරේ. අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසථාවෙහි අධිපති ධම්මයෝ ය නොලැබෙන අවසථාවෙහි අකුසල් සිත් දෙළොස ය අහේතුකක්‍රියා මහාකුශල මහාක්‍රියාවෝ ය ලෝකිකවිපාකයෝ ය යන නාමස්‍යාන්ධයෝ අධිපති ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. අනුලෝම පට්ඨනියයෙහි ආරම්භණපට්ඨයා න අධිපතියා "නිණි" පට්ඨනියයෙහි නොලැබේ. අධිපති ධම් වර්ජිත දෙපනස් සාධිපති ජවන නාමස්‍යාන්ධයෝ අනුලෝමයෙහි "නිණි"

ආරම්භමූලක පුරේජාතද්වයෙහි ආරම්භය බැහැර නොකෙරේ. අරූපවිපාක සතරය අරූපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජන මහාකුශල මහාක්‍රියා අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිමමාගී සකලඵල විතතයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි විතතයෝ ය යන නාමසෂ්ටකයෝ පුරේජාතය බැහැර කෙරෙති. "ආරම්භය පට්ඨයා න පුරේජාතෙ "නිශ්චි" පට්ඨනියයෙහි නොලැබේ. අරූපවිපාකවර්ජිත පඤ්චචෝකාර ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසෂ්ටකයෝ අනුලෝමයෙහි "නිශ්චි"

ආරම්භමූලක ආසේවන ද්වයෙහි ආරම්භය ප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැති. අකුශල හයිතෝත්පාද මහාකුශල මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය, ආවර්ජනද්වයය, විපාකසිත් සතිස ය යන ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමසෂ්ටකයෝ ආසේවනය, බැහැර කෙරෙති. "නිශ්චි" පට්ඨනියයෙහි නොලැබේ. අකුශල හයිතෝත්පාද මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහද්ගත කුශල මහද්ගතක්‍රියා ලෝකෝත්තර කුශලයෝ ය යන නාමසෂ්ටකයෝ, අනුලෝමයෙහි "නිශ්චි"

ආරම්භමූලක කමමද්වයෙහි ආරම්භය බැහැර කිරීමක් නැති. කුශලා කුශල ක්‍රියා චේතනාවෝ කම්ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "ආරම්භයපට්ඨයා න කමම නිශ්චි" පට්ඨනිය නොලැබේ. අකුශල කුශල ක්‍රියා චේතනා වර්ජිත සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසෂ්ටකයෝ අනුලෝමයෙහි "නිශ්චි"

ආරම්භමූලක විපාකද්වයෙහි ආරම්භය බැහැර කිරීමක් නැති. කුශලාකුශල ක්‍රියා නාමසෂ්ටකයෝ විපාක ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "ආරම්භය පට්ඨයා න විපාකෙ නිශ්චි" පට්ඨනිය නො ලැබේ. සකල විපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසෂ්ටකයෝ අනුලෝමයෙහි 'එකං'

ආරම්භ මූලක ක්‍රියාත ද්වයෙහි ආරම්භය බැහැර කිරීමක් නැති. ද්විපඤ්ච විඤාන නාමසෂ්ටකයෝ ධ්‍යානප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "ආරම්භය පට්ඨයා ක්‍රියාතෙ එකං" පට්ඨනිය නො ලැබේ. ද්විපඤ්ච විඤාන වර්ජිත සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසෂ්ටකයෝ අනුලෝමයෙහි "නිශ්චි".

ආරම්භමූලක මග්ගද්වයෙහි ආරම්භය බැහැර කිරීමක් නැත. අභේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසෂ්ටකයෝ මාගීප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "අනුලෝමපට්ඨනියයෙහි "ආරම්භයපට්ඨයා න මග්ගෙ එකං" පට්ඨනිය නො ලැබේ. සකල සභේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසෂ්ටකයෝ අනුලෝමයෙහි 'නිශ්චි'

ආරම්භකවූ උපදෙස් දැක්වෙමින් ආරම්භය බැහැර කිරීමක් නැත. අරුපවිපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයකටයෝ ය, අරුපහුමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජන මහා කුශල මහාක්‍රියා අරුපකුශල අරුප ක්‍රියා උපරිම මාග්ධී සකල ඵල නාමයකටයෝ ය යන මොවුන් විප්‍රසන්නය බැහැර කෙරෙති. "ආරම්භක පටිපාටි න විප්‍රසන්න නිශ්චිත" පටිපාටිය නො ලැබේ. අරුපවිපාක වර්ජිත පඤ්චෝපකාර ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයකටයෝ අනුලෝමයෙහි 'නිශ්චිත' "සංකප්ප නිශ්චිත විපාකෙ ඵකං"

අධිපතිමූලක අනන්තර දුකාදිය ආරම්භක මූලකය මෙහි. අධිපති මූලක පුරෝජන දුකාදිය පඤ්චෝපකාරහුමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුශල අනෙකුකුක්‍රියා මහාකුශල මහාක්‍රියා නාමයකටයෝ ය, අරුපවිපාක වර්ජිත ලෝකික විපාක නාමයකටයෝ ය යන මොවුන් අධිපති ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "න අධිපතිපටිපාටි පුරෝජන නිශ්චිත" අරුපහුමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධර්ම වර්ජිත ලෝහමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා අරුපකුශල අරුපක්‍රියා උපරිමමාග්ධී සකල ඵල නාමයකටයෝ පුරෝජනය බැහැර කෙරෙති. "අධිපතිපටිපාටි න පුරෝජන නිශ්චිත" අරුප විපාක සන්නය ය, අරුපහුමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමූලමෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජන මහාකුශල මහාක්‍රියා නාමයකටයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි-නාමයකටයෝ ය යන මොවුන් පටිපාටියෙහි 'නිශ්චිත' පඤ්චෝපකාරහුමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලබන අවස්ථාවෙහි අධිපති ධර්මවර්ජිත සාධිපති ජවන නාමයකටයෝ, අනුලෝමයෙහි 'නිශ්චිත'

අධිපතිමූලක ආසේවන දුකාදිය අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයන්ගේ ද සෑම කල්හි අධිපති ලැබෙන මහද්වේෂකුශල මහද්වේෂක්‍රියා ලෝකෝත්තර මාග්ධීයන්ගේ ද අධිපතිප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ය, අධිපති නොලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුසල හසිතෝත්පාද මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය යන මොවුන් අධිපතිප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "න අධිපතිපටිපාටි ආසේවන නිශ්චිත" අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපති ධර්ම වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය, ඵල ජවනයෝ ය යන නාමයකටයෝ ආසේවනය බැහැර කෙරෙති. "අධිපතිපටිපාටි න ආසේවන නිශ්චිත" අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල

මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය ඵලජවන සතර ය යන මොවුන්ගේ අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුල හසිනෝත්පාද මහාකුල මහාක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය ආවර්ජනද්වය ය, ලෝකිකවිපාකයෝ ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්තරයෝ, පච්චතියයෙහි 'තිණි' අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධර්ම වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂ මූල මහාකුල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහද්ගත කුල ක්‍රියාවෝ ය, මාග්ධි සිත් සතර ය යන නාමස්‍යාන්තරයෝ, 'තිණි'

අධිපතිමූලක කම්මදුක්කයෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපති ධර්මයෝ ය නොලැබෙන අවස්ථාවෙහි කුලලාකුල ක්‍රියා චේතනා වර්ජිත අකුල අහේතුක ක්‍රියා මහාකුල මහාක්‍රියා ලෝකිකවිපාක නාමස්‍යාන්තරයෝ ය යන මොවුන් අධිපතිය බැහැර කෙරෙති. "න අධිපතිපච්චයා කමෙම තිණි" සාධිපති කුලලාකුලක්‍රියා චේතනාවෝ කම්ය බැහැර කෙරෙති. "අධිපතිපච්චයා න කමෙම තිණි" තිරාධිපති කුලලාකුල ක්‍රියා චේතනාවෝ පච්චතියයෙහි "තිණි" අධිපති ධර්ම හා කුලලා කුල චේතනාද හැර දෙපනස් සාධිපතිජවන නාමස්‍යාන්තරයෝ, තිණි'

අධිපතිමූලක විපාකදුක්කයෙහි ඵලසිත් සතරෙහි අධිපති ධර්ම හා ලෝකික විපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්තරයෝ අධිපතිය බැහැර කෙරෙති. "න අධිපතිපච්චයා විපාකෙ ඵකං." අධිපතිධර්ම වර්ජිත සාධිපති කුලලා කුල ක්‍රියා නාමස්‍යාන්තරයෝ විපාක ප්‍රත්‍යය බැහැර, කෙරෙති. "තිණි" කුලලා කුල ක්‍රියාවන්හි අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුල අහේතුක ක්‍රියා මහාකුල මහාක්‍රියා නාමස්‍යාන්තරයෝ, පච්චතියයෙහි 'තිණි' අධිපතිධර්ම වර්ජිත ඵල නාමස්‍යාන්තරයෝ, අනුලෝමයෙහි 'ඵකං'

අධිපතිමූලක විප්‍රසූතන දුක්කයෙහි පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපති ධර්මයෝ ය, නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුල අහේතුක ක්‍රියා මහාකුල මහාක්‍රියාවෝ ය, අරූපවිපාක වර්ජිත ලෝකික විපාකයෝ ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්තරයෝ අධිපතිය බැහැර කෙරෙති. 'තිණි' අරූපභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධර්ම වර්ජිත ලෝහමූල මහාකුල මහාක්‍රියාවෝ ය සෑම කල්හි අධිපති ලැබෙන අරූපකුල අරූපක්‍රියා උපරිම මාග්ධි සකල ඵලයෝ ය යන නාමස්‍යාන්තරයෝ විප්‍රසූතනය බැහැර කෙරෙති, තිණි. අරූප විපාකයෝ ය අරූප භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපති ධර්මයෝ ය, නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජන මහාකුල මහාක්‍රියාවෝ ය යන නාමස්‍යාන්තරයෝ, පච්චතියයෙහි 'තිණි'

පඤ්ච වෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසාංවෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත දෙපනයස් සාධිපතිජවන නාමසාක්‍යයෝ, අනුලෝමයෙහි 'තිණි'

අනන්තර සමනන්තර සහජාන අක්‍ෂරමක්‍ෂර නියාය උපනියාය ආහාර ඉන්ද්‍රිය සම්පයුත්ත අභි අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍යයෝ වාරයට අනුව නාමසාක්‍යයන් ම ලැබෙන බැවින් ආරම්භණ මූලකය වැනි වෙති. නාමසාක්‍යය සියල්ල නො ලැබෙන හේතු අධිපති පුරේජාන ආසේවන කමම විපාක ක්‍රියා මග විපයුත්ත යන ප්‍රත්‍යයෝ එකිනෙකට වෙනස් වෙති.

පුරේජානමූලක අධිපති දුකය අධිපතිමූලකයෙහි මෙන් විසාර කරනු. පුරේජානමූලක ආසේවන දුකයෙහි අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, අරූපකුශල අරූප ක්‍රියා උපරිම මාගීයෝ ය යන නාමසාක්‍යයෝ පුරේජාන ය බැහැර කෙරෙති. 'තිණි' පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ අකුශල හයිනෝත්තරාදි මහාකුශල මහා ක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය ආවරජන දෙක ය අරූපවිපාක වර්ජිත විපාකයෝ ය යන ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ආසේවනය බැහැර කෙරෙති. 'තිණි' අරූප විපාක සතර ය අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුශල මහා ක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය මනෝද්වාරාවර්ජනය ය ප්‍රතිසන්ධිනාමසාක්‍යයෝ ය යන මොහ, පච්චතියයෙහි 'තිණි' පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ අකුශල හයිනෝත්තරාදි මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහද්ගතකුශල මහද්ගතක්‍රියා ලෝකෝත්තර මාගීයෝ ය යන නාමසාක්‍යයෝ අනුලෝමයෙහි 'තිණි'

පුරේජානමූලක කමමදුකයෙහි අරූපවිපාක හා අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි කුශලාකුශල ක්‍රියා වේතනා ද හැර ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජන මහාකුශල මහාක්‍රියා අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිමමාගී සකලඵලයෝ ය ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය යන මොවුහු පුරේජාන ය බැහැර කෙරෙති. "තිණි" පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ කුශලා කුශලක්‍රියා වේතනාවෝ කම්ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. 'තිණි' අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ කුශලා-කුශල ක්‍රියා වේතනාවෝ, පච්චතියයෙහි 'තිණි' කුශලාකුශල ක්‍රියා වේතනා හා අරූපවිපාක වර්ජිත පඤ්චවෝකාර ප්‍රචාන්ති නාමසාක්‍යයෝ, අනුලෝමයෙහි 'තිණි'

පුරේජානමූලක විපාකදුකයෙහි අරූපවිපාක සතර ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ ඵලසිත් සතර ය. ප්‍රතිසන්ධිනාමසාක්‍යයෝ ය යන මොවුහු පුරේජාන ය බැහැර කෙරෙති. "එකං" පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි

උපදනා අවසාංවෙහි වූ කුශලා කුශල ක්‍රියා නාමසාධකයෝ විපාක-ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. 'තිණි' අරුපභූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජන මහාකුශල මහාක්‍රියා අරුපකුශල අරුපක්‍රියා උපරිම මාගී නාමසාධකයෝ පච්චතියයෙහි 'තිණි' පඤ්චවෝකාර විපාක ප්‍රවෘත්ති නාමසාධකයෝ අනුලෝමයෙහි 'එකං' පුරේජානමූලක ඝට්ඨාන මග්ග දූක දෙක සුගම ය.

පුරේජානමූලක විප්‍රසූතදූකයෙහි පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසාධකයෝ පුරේජානම බැහැර කෙරෙති. 'එකං' විප්‍රසූතය බැහැර කිරීමක් නැත. අරුපවිපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාධකයෝ ය අරුප භූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජන මහාකුශල මහාක්‍රියා අරුපකුශල අරුපක්‍රියා උපරිමමාගී සකල ඵල නාමසාධකයෝ ය යන මොවුන් පච්චතියයෙහි 'තිණි' පඤ්චවෝකාර ප්‍රවෘත්ති නාමසාධකයෝ අනුලෝමයෙහි 'තිණි'

ආසේවනමූලක කම්මදූකයෙහි කුශලාකුශල ක්‍රියා චේතනා වර්ජිත අකුශල හයිනෝත්පාද මහාකුශල මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය, ආවර්ජන දෙකය විපාකයෝ ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධිනාමසාධකයෝ ආසේවනය බැහැර කෙරෙති. 'තිණි' අකුශල හයිනෝත්පාද මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයන්හි ද මහද්ගත කුශල ක්‍රියාවන්හිද මාගීසිත් සතරෙහි ද චේතනාවෝ කම් ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති, 'තිණි' අකුශල හයිනෝත්පාද මහාකුශල මහාක්‍රියා ප්‍රථමජවනයන්හි හා ආවර්ජන දෙකෙහි චේතනාවෝ පච්චතියයෙහි 'තිණි' චේතනාවර්ජිත අකුශල හයිනෝත්පාද මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය මහද්ගත කුශල ක්‍රියා ලෝකෝත්තර කුශලයෝ ය යන නාමසාධකයෝ, අනුලෝමයෙහි 'තිණි'. ආසේවන විපාක දූකයක් නො යෙදේ. විසාර කරන ලද දූක අනුව පටිච්චාරයෙහි දැක්වූ ක්‍රමයෙන් ම රූප නො ගෙන සියල්ල විසාර කරනු.

හේතුආරම්භමූලක අධිපතිත්වයෙහි ආරම්භ අධිපති දූකශුද්ධිය කරනු, හේතුආරම්භ ප්‍රත්‍යය දෙක බැහැර කරන ධර්ම නැත්තේ ය, අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසාංවත්ති අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවසාංවෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුශල මහාකුශල මහාක්‍රියා සහේතුක ලෝකික විපාකප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාධකයෝ ය යන මොහු අධිපති ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "තිණි" පච්චතිය නොලැබේ. අධිපතිධර්ම වර්ජිත දෙපනස් සාධිපති ජවන නාමසාධකයෝ අනුලෝමයෙහි 'තිණි' ඉදිරියෙහි ඇති තිකාදිය පටිච්චාර විසාරය

අනුව විසාර කරනු. වෙනස රූප නො ගැනීම පමණෙකි. මෙ තැන් පටන් අනුලෝමය පමණක් දක්වනු ලැබේ.

හෙතු ආරම්භ අධිපති පට්ඨයා පුරෙජානෙ තිණි. අභිධෙය අධිපති ධර්ම වර්ජිත දෙපනස් සාධිපතිඡවන නාමසාක්කියෝ ය. හෙතු ආරම්භ අධිපති පට්ඨයා ආසෙවනෙ තිණි. අභිධෙය අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසාංවෙති අධිපතිධර්මවර්ජිත ලෝහමුල ද්වේෂමුල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ඡවනයෝ ය මහදගත කුශල මහදගත ක්‍රියා ලෝකෝත්තර මාගී චිත්තයෝ ය යන නාමසාක්කියෝ ය. පට්ඨවාරය අනුව රූපයන් නො ගෙන සියල්ල විසාර කරනු.

පට්ඨයානුලෝම වාරය තිමි.

සංසට්ඨවාරයේ පට්ඨය පට්ඨනිය වාරයෙහි පාලිය.

අකුසලං ධම්මං සංසට්ඨො අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න හෙතුපට්ඨයා. විචිකිච්ඡාසහගතෙ උද්ධව්ව සහගතෙ ඛණ්ඩෙ සංසට්ඨො විචිකිච්ඡා සහගතො උද්ධව්වසහගතො මොහො. අඛ්‍යාකතං ධම්මං සංසට්ඨො අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න හෙතුපට්ඨයා. අහෙතුකං විපාකාඛ්‍යාකතං කිරියාඛ්‍යාකතං එකං ඛණ්ඩං සංසට්ඨා නයො ඛණ්ඩා, නයො ඛණ්ඩෙ සංසට්ඨො එකො ඛණ්ඩො, ද්වෙ ඛණ්ඩෙ සංසට්ඨා ද්වෙ ඛණ්ඩා. අහෙතුක පටිසන්ධිකඛණේ විපාකාඛ්‍යාකතං එකං ඛණ්ඩං සංසට්ඨා නයො ඛණ්ඩා, නයො ඛණ්ඩෙ සංසට්ඨො එකො ඛණ්ඩො, ද්වෙ ඛණ්ඩෙ සංසට්ඨා ද්වෙ ඛණ්ඩා.

කුසලං ධම්මං සංසට්ඨො කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න අධිපති පට්ඨයා. න පුරෙජානපට්ඨයා. ආරුප්පෙ කුසලං එකං ඛණ්ඩං සංසට්ඨා නයො ඛණ්ඩා -පෙ- ද්වෙ ඛණ්ඩෙ සංසට්ඨා ද්වෙ ඛණ්ඩා. අකුසලං ධම්මං -පෙ- අඛ්‍යාකතං ධම්මං -පෙ-

කුසලං ධම්මං සංසට්ඨො කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න පටිජාජාන පට්ඨයා, තිණි. න ආසෙවනපට්ඨයා, තිණි.

කුසලං ධම්මං සංසට්ඨො කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න කම්මපට්ඨයා. කුසලෙ ඛණ්ඩෙ සංසට්ඨා කුසලො වෙනනා. අකුසලං ධම්මං සංසට්ඨො අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න කම්මපට්ඨයා, අකුසලෙ ඛණ්ඩෙ සංසට්ඨා අකුසලො වෙනනා. අඛ්‍යාකතං ධම්මං සංසට්ඨො අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න කම්මපට්ඨයා කිරියාඛ්‍යාකතෙ ඛණ්ඩෙ සංසට්ඨා කිරියාඛ්‍යාකතා වෙනනා.

කුසලං ධම්මං සංසට්ඨො -පෙ- අකුසලං ධම්මං සංසට්ඨො -පෙ- අඛ්‍යාකතං ධම්මං සංසට්ඨො අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න

විපාකපට්ඨයා, කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛණං සංසිද්ධාවාලෙ පට්ඨනියවිභවෙන න කමෙම ච න විපාකෙ ච පටිසන්ධි නත්ථි අවසේසෙසු සබ්බත්ථ අත්ථි.

අබ්‍යාකතං ධම්මං සංසට්ඨො අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න ඤාන පට්ඨයා, පඤ්චවිධඤ්ඤාණසහගතං එකං ඛණං සංසට්ඨා නයො ඛණා -පෙ- ද්වෙ ඛණෙ සංසට්ඨා ද්වෙ ඛණා.

අබ්‍යාකතං ධම්මං සංසට්ඨො අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න මග්ගපට්ඨයා. අනෙකුකවිපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛණං සංසට්ඨා නයො ඛණා, -පෙ- ද්වෙ ඛණෙ සංසට්ඨා ද්වෙ ඛණා, අනෙකුක පටිසන්ධිකඛණේ.

කුසලං ධම්මං සංසට්ඨො කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න විප්ප්‍යුත්ත පට්ඨයා, ආරුප්පෙ කුසලං එකං ඛණං සංසට්ඨා නයො ඛණා, -පෙ- ද්වෙ ඛණෙ සංසට්ඨා ද්වෙ ඛණා. අකුසලං ධම්මං සංසට්ඨො අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න විප්ප්‍යුත්තපට්ඨයා, ආරුප්පෙ අකුසලං එකං ඛණං සංසට්ඨා නයො ඛණා, -පෙ- ද්වෙ ඛණෙ සංසට්ඨා ද්වෙ ඛණා. අබ්‍යාකතං ධම්මං සංසට්ඨො අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න විප්ප්‍යුත්ත පට්ඨයා, ආරුප්පෙ විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛණං සංසට්ඨා නයො ඛණා, -පෙ- ද්වෙ ඛණෙ සංසට්ඨා ද්වෙ ඛණා, න විප්ප්‍යුත්තෙ පටිසන්ධි නත්ථි.

සංසිද්ධිවාරයෙහි පට්ඨනිය වාරයේ සන්තය.

පට්ඨයානුලෝම වාරයට අනතුරු ව පට්ඨය පට්ඨනිය වාරය වදළ සේක. එ ද විභඩ්ධවාර සඩ්ධිවාර වගයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් විභඩ්ධවාරය පළමු කොට වදරන ලදී. එ ද න හෙතුපට්ඨය විභඩ්ධවාර න අධිපතිපට්ඨය විභඩ්ධවාර යනාදීන් දස වැදෑරුම් වේ. එයින් න හේතු-පට්ඨය විභඩ්ධය පළමු කොට වදළ සේක. එ ද අකුලපද අබ්‍යාකත පදයන්ගේ වගයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් අකුලපද වාරය පළමු කොට වදළ සේක. කෙසේ ද යත් අකුසලං ධම්මං -පෙ- විචිකිච්ඡාසහගතො උධව්වසහගතො මොහෝ' යනුවෙනි. පද්ධි කියනු. විචිකිච්ඡාසහගත සිත් ය, උධව්වසහගත සිත් ය, වෛතසික තුද්ධ ය යන අවයව වූ ද, සමුහ වූ ද නාමසාක්‍යයන් මිශ්‍ර වීමෙන් උපදනා විචිකිච්ඡා සහගත උධව්වසහගත මෝහය කතීපාඨයෙන් ලැබේ. අනතුරු ව අබ්‍යාකතපද වාරය වදළ සේක. 'අබ්‍යාකතං ධම්මං -පෙ- න හෙතුපට්ඨයා, අනෙකුකං විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛණං -පෙ- ද්වෙ ඛණා, අනෙකුකපටිසන්ධිකඛණේ විපාකාබ්‍යාකතං එකං ඛණං -පෙ- ද්වෙ ඛණා' යනුවෙනි. ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි

කතීපාඨයෙන් අහේතුක සිත් අටොළොසය, ඡන්ද වර්ජිත අත්‍ය සමාන දෙළොසය -පෙ- නාමසකන්ධයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි කතීපාඨයෙන් අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි දෙක ය ඡන්ද ප්‍රීති වීයඝී වර්ජිත අත්‍යසමාන දශය ය යන අවයව නාමසකන්ධයන් මිශ්‍රව උපදනා -පෙ- නාමසකන්ධයෝ ලැබෙත්. න හේතුවිභවය නිමි.

නාධිපතියෙහි 'කුසලං ධම්මං -පෙ- බන්ධා' කතීපාඨයෙන් අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාකුසල්සිත් සතරය සෑමකල්හි අධිපති ලැබෙන මහදගතකුශල නවය ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමුහවූ ද නාමසකන්ධයන් මිශ්‍රණයෙන් උපදනා වූ අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාකුසල්සිත් අටය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමසකන්ධයන් මිශ්‍රව උපදනා මහාකුසල් අට ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමසකන්ධයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. 'අකුසලං ධම්මං -පෙ- බන්ධා' අධිපති ධර්ම හා අධිපති නොලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුසල් සිත් දොළස ද ගන්නේ ය. 'අබ්‍යාකතං ධම්මං -පෙ- විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං -පෙ- ද්වේ බන්ධා, පටිසන්ධිකරණේ විපාකාබ්‍යාකතං එකං -පෙ- ද්වේ බන්ධා.' ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි කතීපාඨයෙන් අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාක්‍රියා සිත් අට ය සෑමකල්හි අධිපති ලැබෙන මහදගත ක්‍රියා නවය ය එලසිත් සතර ය යන මොවුන් ගේ අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අහේතුකක්‍රියා තුන ය මහාක්‍රියා අට ය ලොකික විපාක දෙකිස ය වෛතසික පනතිස ය යන අවයව නාමසකන්ධයන් මිශ්‍ර ව උපදනා -පෙ- නාමසකන්ධයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි කතීපාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධි එකුත්විස්ස ය, වෛතසික පනතිස ය යන අවයව නාමසකන්ධයන් මිශ්‍ර ව උපදනා -පෙ- නාමසකන්ධයෝ ලැබෙත්. නාධිපති විභවය නිමි.

න සුරේඡනයෙහි "කුසලං ධම්මං -පෙ- අරුපෙ කුසලං එකං බන්ධා සංසවිධා -පෙ- බන්ධා" කතීපාඨයෙන් අරුපභූතියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල් අටය, අරුප කුසල් සතරය, උපරිම මාගී තුන ය, වෛතසික සතිසය යන අවයව නාමසකන්ධයන් මිශ්‍රව උපදනා වූ -පෙ- නාමසකන්ධයෝ ලැබෙත්. අකුසලං ධම්මං -පෙ- අරුපෙ -පෙ- බන්ධා' කතීපාඨයෙන් අරුපභූතියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි ලෝහමුල සිත් අටය මෝහමුල සිත් දෙක ය වෛතසික තෙවිස්ස ය යන -පෙ- ලැබෙත්. අබ්‍යාකතං ධම්මං -පෙ- අරුපෙ විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං -පෙ- බන්ධා, 'පටිසන්ධිකරණේ විපාකාබ්‍යාකතං එකං පෙ - ද්වේ බන්ධා' ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් අරුපවිපාක සතර ය අරුප භූතියෙහි

උපදනා අවසානවෙති මනෝද්වාරාවර්ණනය ය මහා ක්‍රියා අට ය අරූපක්‍රියා සතර ය ඵලසිත් සතර ය වෛතසික සතිස ය යන අවයව -පෙ- ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කතීෂ්ඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධිසිත් එකුත් විස්ස ය වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව -පෙ- ලැබෙත්. න පූරේජාන විහඬගය නිමි.

න පව්ජාජානයේ කුසලයෙහි කතීෂ්ඨයෙන් කුසල ධර්ම සියල්ල ලැබේ. අකුශලයෙහි අකුශලධර්ම සියල්ල ලැබේ. අඛණ්ඩකාලයෙහි ප්‍රවණතිකාලයෙහි විපාකක්‍රියා සියල්ල ලැබේ. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂිය සියල්ල ලැබේ.

න ආසේවනයෙහි කුසලයෙහි කතීෂ්ඨයෙන් මහාකුසල ප්‍රථම ජවනයන් හා වෛතසික අටතිස ලැබේ. අකුසලයෙහි අකුශල ප්‍රථම ජවන නාමසාක්‍ෂියෝ ලැබෙත්. අඛණ්ඩකාලයෙහි ප්‍රවණති කාලයෙහි හයිනේතපාද මහා ක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය ආවර්ජන දෙකය විපාකසිත් සතිස ය වෛතසික අටතිස ය යන මොවුහු ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකුත්විස්ස ලැබේ. න ආසේවනය නිමි.

න කම්මයෙහි කුසලයෙහි කුසල්සිත් එක්විස්ස ය වේතනා වර්ජිත වෛතසික සන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසාක්‍ෂියන් මිශ්‍රවීමෙන් උපදනා වේතනා වෛතසිකය ලැබේ. අකුශලයෙහි අකුශල වේතනාව ගන්නේ ය. අඛණ්ඩකාලයෙහි ක්‍රියාවේතනාව ගන්නේ ය.

න විපාකයෙහි කුශලයෙහි කුසල්සිත් එක්විස්ස ලැබේ. අකුශලයෙහි අකුසල්සිත් දෙළොස ලැබේ. අඛණ්ඩකාලයෙහි ක්‍රියා සිත් විස්ස ගන්නේ ය.

න ක්‍රියායෙහි ලැබෙන්නේ අඛණ්ඩකාලයෙහි පදය පමණකි. දෙපස් විඤ්ඤාණය හා සච්චිතසාධාරණ වෛතසිකයෝ ලැබෙත්.

න මහගයෙහි අඛණ්ඩකාලයෙහි පදය පමණකි. ප්‍රවණතිකාලයෙහි අභේතුකසිත් අටොළොස ද ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි අභේතුකප්‍රතිසන්ධි දෙක ද ගන්නේ ය.

න විප්‍රසූතනයෙහි කුසලාකුසල දෙකෙහි න පූරේජානයෙහි මෙන් අභිධේය ගන්නේ ය. අඛණ්ඩකාලයෙහි අරූපවිපාක ප්‍රවණති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂියෝ ය අරූප භූමියෙහි උපදනා අවසානවෙති මනෝද්වාරාවර්ණනය ය මහා ක්‍රියා අට ය අරූපක්‍රියා සතර ය ඵලසිත් සතර ය වෛතසික සතිස ය යන නාමසාක්‍ෂියෝ ලැබෙත්, (අරූප-භූමියෙහි ඇත්තේ ලෝකෝත්තර විරති පමණකි. අප්‍රමාණය එහි නො ලැබේ.) විහඬචාරය නිමි.

න පුරෝජානපව්වයා න හේතුපව්වයා න අධිපතිකා ද්වේ, න පච්ඡාජානෙ ද්වේ, න ආසෙවනෙ ද්වේ, න කමෙම ඵකං, න විපාකෙ ද්වේ, න මග්ගෙ ඵකං. න විප්පයුත්තෙ ද්වේ. සංඛිත්තං.

න පච්ඡාජානපව්වයා න ආසෙවනපව්වයා න හේතුයා ද්වේ, න අධිපතිකා තිණි, න පුරෝජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න ඤානෙ ඵකං, න මග්ගෙ ඵකං, න විප්පයුත්තෙ තිණි.

න ආසෙවනපව්වයා න හේතු පව්වයා න අධිපතිකා ද්වේ, න පුරෝජානෙ ද්වේ, න පච්ඡාජානෙ ද්වේ, න කමෙම ඵකං, න විපාකෙ ද්වේ, න ඤානෙ ඵකං, න මග්ගෙ ඵකං, න විප්පයුත්තෙ ද්වේ, සංඛිත්තං.

න කමෙමපව්වයා න හේතුයා ඵකං, න අධිපතිකා තිණි, න පුරෝජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න විපාකෙ තිණි. න මග්ගෙ ඵකං, න විප්පයුත්තෙ තිණි.

න කමෙමපව්වයා න හේතුපව්වයා න අධිපතිකා ඵකං, න පුරෝජානෙ ඵකං, න පච්ඡාජානෙ ඵකං, න ආසෙවනෙ ඵකං, න විපාකෙ ඵකං, න මග්ගෙ ඵකං, න විප්පයුත්තෙ ඵකං, සංඛිත්තං,

න විපාකපව්වයා න හේතුයා ද්වේ, න අධිපතිකා තිණි, න පුරෝජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න මග්ගෙ ඵකං, න විප්පයුත්තෙ තිණි.

න විපාකපව්වයා න හේතුපව්වයා න අධිපති පව්වයා න පුරෝජාන පව්වයා න පච්ඡාජාන පව්වයා න ආසෙවනපව්වයා න කමෙම ඵකං, න මග්ගෙ ඵකං, න විප්පයුත්තෙ ද්වේ.

න ඤානපව්වයා න හේතුයා ඵකං, න අධිපතිකා ඵකං, න පච්ඡාජානෙ ඵකං, න ආසෙවනෙ ඵකං, න මග්ගෙ ඵකං. න ඤානපව්වයා න හේතුපව්වයා න අධිපතිපව්වයා න පච්ඡාජාන පව්වයා න ආසෙවන පව්වයා න මග්ගෙ ඵකං.

න මග්ගපව්වයා න හේතුයා ඵකං. න අධිපතිකා ඵකං, න පුරෝජානෙ ඵකං, න පච්ඡාජානෙ ඵකං, න ආසෙවනෙ ඵකං, න කමෙම ඵකං, න විපාකෙ ඵකං, න ඤානෙ ඵකං, න විප්පයුත්තෙ ඵකං, සංඛිත්තං.

න විප්පයුත්තපව්වයා න හේතුයා ද්වේ, න අධිපතිකා තිණි, න පුරෝජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි. න විපාකෙ තිණි, න මග්ගෙ ඵකං.

න විප්පයුත්තපට්ඨයා න හේතුපට්ඨයා න අධිපතියා ද්වේ, න පුරේජානෙ ද්වේ, න පට්ඨාජානෙ ද්වේ, න ආසෙවනෙ ද්වේ, න කමමි ඵකං. න විපාකෙ ද්වේ, න මග්ගෙ ඵකං.

න විප්පයුත්තපට්ඨයා න හේතුපට්ඨයා න අධිපතිපට්ඨයා න පුරේජානපට්ඨයා න පට්ඨාජානපට්ඨයා න ආසෙවන පට්ඨයා න කමමපට්ඨයා න විපාක පට්ඨයා න මග්ගෙ ඵකං.

පට්ඨනියං.

සංසරිත පට්ඨය පට්ඨනිය වාරයේ සන්තය.

විභව්‍යවාරයට අනතුරුව සංඛ්‍යාවාරය වදල සේක. ඵය ශුඛ සංඛ්‍යාවාර ද්විකාදිසංඛ්‍යාවාර වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. ඵයින් ශුඛ සංඛ්‍යා වාරය පළමු කොට වදල සේක. ඵය නහේතු ශුඛ සංඛ්‍යාවාර න අධිපති ශුඛසංඛ්‍යා වාරාදි වශයෙන් දස වැදෑරුම් වේ. ඵයින් නහේතු ශුඛ සංඛ්‍යාවාරය පළමුකොට වදල සේක. ඵ් න හේතුශුඛසංඛ්‍යාවාරයෙහි මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය හා අහේතුක ප්‍රච්ඡති ප්‍රතිසන්ධි නාමසංකර්මයෝ න හේතුප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ය. ඵ බැවින් ඵ ධර්මයෝ මේ අනුලෝම පට්ඨනියයෙහි 'න හේතුයා ද්වේ' යි වදන ලදහ.

න අධිපති ශුඛයෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසාංවෙහි අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවසාංවෙහි අකුසල අහේතුක-ක්‍රියා මහාකුසල මහාක්‍රියා ලෝකිකවිපාකයෝ ය යන ප්‍රච්ඡති ප්‍රතිසන්ධි නාමසංකර්මයෝ න අධිපති ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ය. 'න අධිපතියා තිණි'

න පුරේජානශුඛයෙහි අරූපවිපාක සන්තර ය., අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි ලෝහමුල මෝහමුල මනෝද්වාරාවර්ජන මහා කුසල මහාක්‍රියා අරූපකුසල අරූප ක්‍රියා උපරිම මාගී සකල ඵලයෝ ය යන ප්‍රච්ඡති ප්‍රතිසන්ධි නාමසංකර්මයෝ 'න පුරේජානෙ තිණි'

න පට්ඨාජානයෙහි සකල ප්‍රච්ඡති ප්‍රතිසන්ධි නාමසංකර්මයෝ 'තිණි'

න ආසෙවනයෙහි අකුසල හසිතෝත්පාද මහාකුසල මහා ක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය, ආවර්ජන දෙක ය, විපාකසින් සතිස ය යන ප්‍රච්ඡති ප්‍රතිසන්ධි නාමසංකර්මයෝ, 'තිණි'

න කමමයෙහි කුසලාකුසලක්‍රියා චේතනාවෝ 'තිණි' න විපාක-යෙහි සකල කුසලාකුසලක්‍රියා නාමසංකර්මයෝ 'තිණි' න ක්‍රියානයෙහි

ද්විපඤ්චිඤාන නාමසකඤ්ඤායෝ 'එකං' න මග්ගයෙහි අභේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකඤ්ඤායෝ, 'එකං' න විප්පයුත්තයෙහි අරුපවිපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකඤ්ඤායෝ ය, අරුප භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජන මහාකුශල මහා ක්‍රියා අරුපකුශල අරුපක්‍රියා ප්‍රථමමාග්ච වර්ජිත ලෝකෝත්තර නාමසකඤ්ඤායන මොවුහු විප්පයුත්ත 'නිශ්චි'.

ශුඛ සංකල්පවාරය නිමි.

ශුඛසංකල්පවාරයට අනතුරු ව ද්විකාදි සංකල්පවාරය වදල සේක. එහි න භේතුද්විකාදි වාරාදි වශයෙන් වාර දශයෙකි. එයින් න භේතුද්විකාදිය පළමු කොට වදල සේක. එ ද ද්වික ක්‍රිකාදි වශයෙන් දශ වැදෑරුම් වේ. එයින් ද්විකවාරය පළමු කොට වදල සේක. එය ද න භේතුමූලක නාධිපතිද්විකාදි වශයෙන් නව වැදෑරුම් වේ. එයින් න භේතුමූලක නාධිපතිද්විකය පළමු කොට වදල සේක.

එ න භේතුමූලක න අධිපති ද්විකයෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුශල මහාකුශල මහාක්‍රියා සභේතුක ලෝකිකවිපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකඤ්ඤායෝ ය යන මොහු නාධිපතිප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත වී න භේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත නො වීමෙන් න භේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. එ බැවින් අනුලෝම පටිච්ඡයෙහි "භේතුපට්ඨයා නාධිපතියා නිශ්චි" යනු වදල සේක.

න භේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත පමණක් වී නාධිපති ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත නො වන ධර්ම නැත්තේ ය, එ බැවින් පටිච්ඡයානුලෝමයෙහි "න භේතුපට්ඨයා අධිපතියා" යනාදිය නො වදල සේක.

අධිපති ධර්ම වර්ජිත දෙපනස් සාධිපති ජවන නාමසකඤ්ඤායෝ න භේතු නාධිපති ප්‍රත්‍යය දෙකින් ම ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ නො වෙති. එ බැවින් අනුලෝමයෙහි "භේතුපට්ඨයා අධිපතියා නිශ්චි" යනු වදල සේක.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය ය අභේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකඤ්ඤායෝ ය යන මොවුහු න භේතු න අධිපති ප්‍රත්‍යය දෙකින් ම ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ය, එ බැවින් මේ පටිච්ඡයෙහි "න භේතුපට්ඨයා න අධිපතියා ද්වේ" යනු වදල සේක.

න භේතුමූලක පුරේජාන ද්විකයෙහි අරුපවිපාක සතර ය අරුපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත ලෝහමූල මෝහමූල

මහාකුශල මහාක්‍රියා අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිම මාහී සකල ඵල නාමස්සාධකයෝ ය, සහේතුකප්‍රතිසන්ධි නාමස්සාධකයෝ ය යන මොවුහු න පුරේජාත ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න පමණක් වී න හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් න හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "හේතුපට්ඨයා න පුරේජාතෙ තිණි"

පඤ්චවෝකාරහුමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහයෙන් හා අරූප විපාකයන්ගෙන් අන්‍ය වූ සහේතුක ප්‍රචක්ති නාමස්සාධකයෝ න හේතු න පුරේජාත දෙකින්ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නොවෙති. ඵබ්බවිත් අනුලෝමයෙහි "හේතුපට්ඨයා පුරේජාතෙ තිණි"

පඤ්චවෝකාරහුමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහයෙන් හා අරූප විපාකයන්

අරූපහුමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හා මනෝද්වාරාවර්ජනය ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සාධකයෝ ය යන මොහු, පට්ඨතියයෙහි "න හේතුපට්ඨයා න පුරේජාතෙ ද්වෙ"

න හේතුමූලක නාසේවන දූකයෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුසල මහාකුශල මහා ක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය සහේතුක විපාක ප්‍රචක්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සාධකයෝ ය යන මොවුහු න හේතු ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති, අනුලෝමපට්ඨතියයෙහි "හේතුපට්ඨයා න ආසෙචනෙ තිණි"

මෝහමූල ද්විතියාදි ජවනයන්හි මෝහය ය, හසිනෝත්පාද ද්විතියාදි ජවනයෝ ය යන මොවුහු න ආසේචනය බැහැර කෙරෙති. පට්ඨතියානුලෝමයෙහි "න හේතුපට්ඨයා ආසෙචනෙ ද්වෙ"

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහවර්ජිත අකුශල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය මහදගතකුශල මහදගතක්‍රියා ලෝකෝත්තර කුශලයෝ ය යන නාමස්සාධකයෝ, අනුලෝමයෙහි 'තිණි'

මෝහමූල ප්‍රථමජවනයේ මෝහය ය, හසිනෝත්පාද ප්‍රථම ජවනය ය. හසිනෝත්පාද වර්ජිත අහේතුක ප්‍රචක්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සාධකයෝ ය යන මොවුහු, පට්ඨතියයෙහි 'න හේතුපට්ඨයා න ආසෙචනෙ ද්වෙ'

න හේතුමූලක කම්ම දූකයෙහි කුශලා කුශල සහේතුකකියා චේතනාවෝ න හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. අනුලෝම පට්ඨතියයෙහි "තිණි" මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හා ක්‍රියා චේතනා හැර අහේතුක ප්‍රචක්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සාධකයෝ න කම්මය බැහැර කෙරෙති.

පව්වනියානුලෝමයෙහි "නහෙනුපව්වයා කමෙම ද්වේ" අහේතුක ක්‍රියා වේනනාවෝ පව්වනියෙහි 'එක'.

න හේතුමූලක න විපාක දූකයෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත කුශලා කුශල සහේතුක ක්‍රියා නාමයාකෘතියෝ න හේතු ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. අනුලෝමපව්වනියෙහි "හෙනුපව්වයා න විපාකෙ තිණි" අහේතුකවිපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකෘතියෝ න විපාකය බැහැර කෙරෙති. "න හෙනුපව්වයා විපාකෙ එක" සහේතුකවිපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකෘතියෝ, අනුලෝමයෙහි "එක" මෝහමූලයෙහි මෝහය හා අහේතුක ක්‍රියා නාමයාකෘතියෝ, පව්වනියෙහි 'ද්වේ'

න හේතුමූලක න ක්‍රියා දූකයෙහි න හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත. මෝහමූලයෙහි මෝහය හා ද්විපක්ඛිවිභානායෝ හැර අහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකෘතියෝ න ක්‍රියා බැහැර කෙරෙති. "න හෙනුපව්වයා ක්‍රියානෙ ද්වේ" මෝහමූලයේ මෝහය හැර සහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකෘතියෝ, අනුලෝමයෙහි "තිණි" ද්විපක්ඛිවිභානා නාමයාකෘතියෝ, පව්වනියෙහි න හෙනු පව්වයා න ක්‍රියානෙ එක."

න හේතුමූලක න මහාදූකයෙහි නහේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත. මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය න මහාය බැහැර කෙරේ. "න හෙනු පව්වයා මහා එක" මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකෘතියෝ, අනුලෝමයෙහි "තිණි" අහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකෘතියෝ පව්වනියෙහි 'එක'.

න හේතුමූලක විපසයුක්ත දූකයෙහි අරූපවිපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකෘතියෝ ය, අරූපභූතියෙහි උපදනා අවසාංවෙති මෝහමූලයෙහි මෝහ වර්ජිත ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිම මාග්‍රී සකල ඵල නාමයාකෘතියෝ ය යන මොවුහු න හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "හෙනුපව්වයා න විපසයුක්ත තිණි" පක්ඛිවේකාරභූතියෙහි උපදනා අවසාංවෙති වූ මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හා අහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකෘතියෝ න විපසයුක්තය බැහැර කෙරෙති. 'න හෙනුපව්වයා විපසයුක්ත ද්වේ' මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය අරූපවිපාක වර්ජිත පක්ඛිවේකාර ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකෘතියෝ අනුලෝමයෙහි "තිණි" අරූපභූතියෙහි උපදනා අවසාංවෙති වූ මෝහමූලයෙහි මෝහය ය මනෝද්වාරාවර්ණනය ය යන නාමයාකෘතියෝ, පව්වනියෙහි 'ද්වේ'

න හේතුමූලකය නිමි.

කියන ලද ක්‍රමය අනුව ත්‍රිකවතුෂ්කාදිය විසාර කරනු. මතුචාරයන්හි අභිධෙය පමණක් දක්වනු ලැබේ. න හෙතුපට්ඨයා න අධිපති පට්ඨයා න පුරෙජානෙ ද්වේ. අභිධෙය අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාරාවෙහි වූ මෝහමූලයෙහි මෝහය ය, මනෝද්වාරාචර්ජනය ය අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිභූ ය යන නාමයාකාරයෝ ය. න හෙතුපට්ඨයා න අධිපති පට්ඨයා න පට්ඨාජානෙ ද්වේ. අභිධෙය මෝහමූලයෙහි මෝහය හා අහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරයෝ ය. න හෙතුපට්ඨයා න අධිපති පට්ඨයා න පුරෙජාන පට්ඨයා න පට්ඨාජානෙ ද්වේ, අභිධෙය අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාරාවෙහි වූ මෝහමූලයෙහි මෝහය ය, මනෝද්වාරාචර්ජනය ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිභූ ය යන නාමයාකාරයෝ ය, න හෙතුපට්ඨයා න අධිපතිපට්ඨයා න පුරෙජානපට්ඨයා න ආසෙචනෙ ද්වේ. අභිධෙය අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාරාවෙහි මෝහමූල ප්‍රථම ජවනයේ මෝහය ය, මනෝද්වාරාචර්ජනය ය අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිභූ ය යන නාමයාකාරයෝ ය. න හෙතුපට්ඨයා න අධිපතිපට්ඨයා න පුරෙජානපට්ඨයා න කමෙ ඵකං. අභිධෙය අරූප භූමියෙහි උපදනා අවසාරාවෙහි වූ මනෝද්වාරාචර්ජනයේ චේතනාව ය. "න ක්‍රියානෙ" යි නො ලැබේ. න හෙතුපට්ඨයා න අධිපති පට්ඨයා න පුරෙජානපට්ඨයා න මහො ඵකං. අභිධෙය අරූප භූමියෙහි මනෝද්වාරාචර්ජනය ය අහේතුකප්‍රතිසන්ධිභූ ය යන නාමයාකාරයෝ ය. න හෙතුපට්ඨයා න අධිපතිපට්ඨයා න පුරෙජාන පට්ඨයා න විප්පයුනෙන ඵකං. අභිධෙය අරූපභූමියෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය ය මනෝද්වාරා චර්ජනය ය යන මොහු ය.

න හෙතුපට්ඨයා න අධිපතිපට්ඨයා න පුරෙජානපට්ඨයා න පට්ඨාජානපට්ඨයා න ආසෙචනෙ ද්වේ. අභිධෙය අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාරාවෙහි මෝහමූල ප්‍රථමජවනයේ මෝහය ය, මනෝද්වාරාචර්ජනය ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිභූ ය යන නාමයාකාරයෝ ය.

න හෙතුපට්ඨයා න අධිපතිපට්ඨයා න පුරෙජානපට්ඨයා න පට්ඨාජාන පට්ඨයා න ආසෙචන පට්ඨයා න මහො ඵකං. අභිධෙය අරූපභූමියෙහි මනෝද්වාරාචර්ජනය හා අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිභූ ය යන නාමයාකාරයෝ ය. න විප්පයුනෙන ද්වේ. අරූප භූමියෙහි මෝහමූල ප්‍රථමජවනයේ මෝහය ය මනෝද්වාරාචර්ජනය ය යන නාමයාකාරයෝ ය.

න හෙතුපට්ඨයා න අධිපතිපට්ඨයා න පුරෙජානපට්ඨයා න පට්ඨාජාන පට්ඨයා න ආසෙචනපට්ඨයා න කමෙපට්ඨයා න විපාකෙ

එකං. අභිධෙය අරුපභූමියෙහි මනෝද්වාරාවර්ණනයේ චේතනාව ය. න හෙතුපට්ඨයා -පෙ- න කමමපට්ඨයා න මග්ගෙ එකං අභිධෙය අරුපභූමියෙහි මනෝද්වාරාවර්ණනයේ චේතනාව ය. න විප්පයුත්තය යෙදෙන කල්හි ද එසේ ම ය.

න හෙතුපට්ඨයා -පෙ- න කමමපට්ඨයා න විපාකපට්ඨයා න විප්පයුත්තෙ එකං. අභිධෙය අරුපභූමියෙහි මනෝද්වාරාවර්ණනයේ චේතනාව ය. න හේතුමූලක දුකාදිය නිමි.

න අධිපතිපට්ඨයා න හෙතුයා ද්වෙ. අභිධෙය පෙර මෙනි. න පුරෙජානෙ නිණි. අභිධෙය අරුපවිපාක සතර ය, අරුපභූමියෙහි අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිත්ව ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුසල මහා ක්‍රියාවෝ ය, අනේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමසංකර්මයෝ ය යන මොහු ය. න අධිපතිපට්ඨයා න ආසෙවනෙ නිණි, අභිධෙය අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුසල මහා ක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය, එල ජවනයෝ ය යන මොවුන් ගේ අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුසල හසිනෝත්පාද මහාකුසල මහාක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය, ආචර්ෂන දෙක ය ලොකික විපාකයෝ ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසංකර්මයෝ ය. න අධිපතිපට්ඨයා න කමම නිණි, අභිධෙය නිරාධිපති කුසලාකුසල ක්‍රියා චේතනාවෝ ය. න අධිපතිපට්ඨයා න විපාකෙ නිණි, අභිධෙය කුසලාකුසල ක්‍රියාවන්හි අධිපතිධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අකුසල අනේතුක ක්‍රියා මහාකුසල මහා ක්‍රියාවෝ ය යන නාමසංකර්මයෝ ය. න අධිපතිපට්ඨයා න කුමානෙ එකං, අභිධෙය ද්විපක්ඛ විභූත නාමසංකර්මයෝ ය. න අධිපතිපට්ඨයා න මග්ගෙ එකං, අභිධෙය අනේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසංකර්මයෝ ය. න අධිපතිපට්ඨයා න විප්පයුත්තෙ නිණි, අභිධෙය අරුප විපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසංකර්මයෝ ය, අරුපභූමියෙහි අධිපති ධර්මයෝ ය, අරුපභූමියෙහි අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ණන මහාකුසල මහා ක්‍රියා නාමසංකර්මයෝ ය යන මොහු ය. ත්‍රිකවතුෂ්කාදිය ද මේ ක්‍රමයෙන් ම විහාර කළ යුතු ය. න පුරෙජාන න පච්ඡාජාන න ආස්ථිත න කමම න විපාක න කුමාන න මග්ග න විප්පයුත්ත මූලක වාරයෝ ද මේ පට්ඨනීයයෙහි යෙදෙන ප්‍රත්‍යය දශය හා යොදා විහාර කරනු.

පට්ඨය පට්ඨනීය වාරය නිමි.

සංසිද්ධිවාරයෙහි පටිඨානානුලෝම පටිඨනියයෙහි පාලිය.

හෙතුපට්ඨයා න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න විප්ප්පුනෙ තිණි.

හෙතුපට්ඨයා ආරම්මණපට්ඨයා න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න විප්ප්පුනෙ තිණි,

හෙතුපට්ඨයා ආරම්මණපට්ඨයා අධිපතිපට්ඨයා න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න විප්ප්පුනෙ තිණි.

හෙතුපට්ඨයා ආරම්මණපට්ඨයා අධිපතිපට්ඨයා අනන්තර පට්ඨයා සමන්තකරපට්ඨයා සහජාතපට්ඨයා අක්කමක්කපට්ඨයා නිස්සයපට්ඨයා උපනිස්සයපට්ඨයා පුරෙජාතපට්ඨයා න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි.

හෙතුපට්ඨයා ආරම්මණ පට්ඨයා සංඛින්නං. පුරෙජාතපට්ඨයා ආසෙවනපට්ඨයා න පච්ඡාජානෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි.

හෙතුපට්ඨයා ආරම්මණපට්ඨයා සංඛින්නං, පුරෙජාතපට්ඨයා ආසෙවන පට්ඨයා කමමපට්ඨයා ආභාරපට්ඨයා සංඛින්නං, අවිගත පට්ඨයා න පච්ඡාජානෙ තිණි, න විපාකෙ තිණි.

හෙතුපට්ඨයා ආරම්මණපට්ඨයා සංඛින්නං, පුරෙජාතපට්ඨයා කමම පට්ඨයා විපාකපට්ඨයා න පච්ඡාජානෙ එකං, න ආසෙවනෙ එකං.

හෙතුපට්ඨයා ආරම්මණපට්ඨයා සංඛින්නං. පුරෙජාතපට්ඨයා කමමපට්ඨයා විපාකපට්ඨයා ආභාරපට්ඨයා සංඛින්නං. අවිගත පට්ඨයා න පච්ඡාජානෙ එකං, න ආසෙවනෙ එකං.

ආරම්මණපට්ඨයා න හෙතුයා ද්වෙ, න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න ඝට්ඨානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න විප්ප්පුනෙ තිණි.

ආරම්මණපට්ඨයා හෙතුපට්ඨයා න අධිපතියා තිණි, සංඛින්නං.

කුමාරපව්වයා න හෙතුයා ද්වේ, න අධිපතියා තිණි. න පුරේජානෙ තිණි. න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමේම තිණි. න විපාකෙ තිණි, න මගො එකං, න විප්ප්පුනෙන තිණි, කුමාරපව්වයා හෙතුපව්වයා න අධිපතියා තිණි, සංඛිතං.

මග්ගපව්වයා න හෙතුයා එකං, න අධිපතියා තිණි, න පුරේජානෙ තිණි. න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි. න කමේම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න විප්ප්පුනෙන තිණි, මග්ගපව්වයා හෙතුපව්වයා සංඛිතං.

සම්ප්ප්පුනපව්වයා න හෙතුයා ද්වේ, න අධිපතියා තිණි, න පුරේජානෙ තිණි. න පච්ඡාජානෙ තිණි. න ආසෙවනෙ තිණි. න කමේම තිණි. න විපාකෙ තිණි. න කුමාරෙ එකං, න මගො එකං, න විප්ප්පුනෙන තිණි. සම්ප්පුනපව්වයා හෙතුපව්වයා න අධිපතියා තිණි, සංඛිතං.

විප්ප්පුනපව්වයා න හෙතුයා ද්වේ, න අධිපතියා තිණි. න පුරේජානෙ එකං, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමේම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න කුමාරෙ එකං, න මගො එකං.

විප්ප්පුනපව්වයා හෙතුපව්වයා න අධිපතියා තිණි, න පුරේජානෙ එකං, න පච්ඡාජානෙ තිණි. න ආසෙවනෙ තිණි, න කමේම තිණි, න විපාකෙ තිණි,

විප්ප්පුනපව්වයා හෙතුපව්වයා ආරම්භපව්වයා න අධිපතියා තිණි, න පුරේජානෙ එකං, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි. න කමේම තිණි. න විපාකෙ තිණි, විප්ප්පුනපව්වයා හෙතුපව්වයා ආරම්භපව්වයා, සංඛිතං.

පුරේජානපව්වයා න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි. න කමේම තිණි, න විපාකෙ තිණි, විප්ප්පුනපව්වයා හෙතුපව්වයා, සංඛිතං. පුරේජානපව්වයා ආසෙවනපව්වයා කමමපව්වයා ආහාරපව්වයා සංඛිතං, අවිග්ගපව්වයා න පච්ඡාජානෙ තිණි. න විපාකෙ තිණි. විප්ප්පුනපව්වයා හෙතුපව්වයා සංඛිතං. අවිග්ග පව්වයා න පච්ඡාජානෙ තිණි, න විපාකෙ තිණි, විප්ප්පුනපව්වයා හෙතු පව්වයා සංඛිතං. පුරේජානපව්වයා කමමපව්වයා විපාක පව්වයා ආහාරපව්වයා අවිග්ගපව්වයා න පච්ඡාජානෙ එකං, න ආසෙවනෙ එකං, අප්ඵ පව්වයා නත්ථිපව්වයා විග්ගපව්වයා අවිග්ගපව්වයා යථා ආරම්භමුලකං එවං විඤ්ඤානං. අනුලොමපට්ඨනියං.

සංසිද්ධිවාරයේ

පව්වයානුලෝම පව්වනීය වාරයේ සන්තය.

පව්වය පව්වනීය වාරයට අනතුරු ව පව්වයානුලෝම පව්වනීය වාරය වදල සේක. (වාර ව්‍යවස්ථාව පව්වවාරයෙහි මෙන් කරනු.) හේතුමූලක න අධිපති උකයෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය ය, අහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය යන මොවුහු නාධිපති ප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන බැවින් හේතුප්‍රත්‍යය බැහැරකෙරෙහි. පව්වනීයයෙහි "න හේතුපව්වයා න අධිපතියා දවෙ" අධිපතිධම්මවර්ජිත දෙපනස් සාධිපති ජවන නාමසාක්‍යයෝ හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී නාධිපති ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් නාධිපතිය බැහැර කෙරෙහි. අනුලෝමයෙහි තිණි. න හේතු අධිපති ප්‍රත්‍ය දෙකහි ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වන ධම් නැති බැවින් පව්වනීයානු ලෝමයෙහි න හේතුපව්වයා අධිපතියා යනාදිය නො වදල සේක. අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිහු ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුශල මහාකුශල මහාක්‍රියා සහේතුක ලෝකික විපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය යන මොවුහු, 'හේතුපව්වයා නාධිපතියා තිණි'යි වදල සේක.

මේ ක්‍රමය අනුව නාමධම් පමණක් ගෙන සියල්ල විසාර කරනු. මේ අනුලෝම පව්වනීයයෙහි පශ්චාත්තප්‍රත්‍යයෙන් අත්‍ය වූ ප්‍රත්‍යය නෙවිස්ස අනුලෝම වශයෙන් යෙදේ. හේතු අධිපති පුරේජාන පශ්චාත්තප්‍රත්‍ය ආසේවන කම් විපාක ධ්‍යාන මාගී විප්‍රසූකක යන ප්‍රත්‍යයෝ දස දෙන පව්වනීය වශයෙන් යෙදෙති.

හේතුපව්වයා ආරම්භණපව්වයා අධිපතිපව්වයා අනන්තර පව්වයා සමනන්තරපව්වයා සහජානපව්වයා අක්කමක්කපව්වයා නිස්සයපව්වයා උපනිස්සයපව්වයා න පුරේජානෙ තිණි, අභිධෙය අරූපභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපති ධම් හැර ලෝහමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිම මාගී සකල ඵල නාමසාක්‍යයෝ ය.

හේතුපව්වයා -පෙ- පුරේජානපව්වයා න ආසේවනෙ තිණි, අභිධෙය, පඤ්චෝකාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපති වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය, ඵලසිත් සතර ය යන නාමසාක්‍යයෝ ය. මෙසේ විසාර කරනු.

අනුලෝම පව්වනීයවාරය නිමි.

සංසචිය පච්චය පච්චනියානුලෝම චාරයේ
පාලිය.

න හෙතුපච්චයා ආරම්මණේ ද්වේ, අනන්තරේ ද්වේ, සමන්තතරේ ද්වේ, සහජාතේ ද්වේ, අඤ්ඤමඤ්ඤ ද්වේ, නිස්සයේ ද්වේ, උපනිස්සයේ ද්වේ, පුරේජාතේ ද්වේ, ආසෙචනේ ද්වේ, කමමි ද්වේ, විපාකේ එකං, ආහාරේ ද්වේ, ඉන්ද්‍රියේ ද්වේ, ක්කානේ ද්වේ, මග්ගෙ එකං. සම්ප්ප්‍යුතේ ද්වේ, විප්ප්‍යුතේ ද්වේ, අත්ථියා ද්වේ, තත්ථියා ද්වේ, විගතේ ද්වේ, අවිගතේ ද්වේ, න හෙතුපච්චයා න අධිපති පච්චයා ආරම්මණේ ද්වේ, සංඛිතං. අවිගතේ ද්වේ, සබ්බත්ථ ද්වේ.

න හෙතුපච්චයා න අධිපතිපච්චයා න පුරේජාතපච්චයා ආරම්මණේ ද්වේ, අනන්තරේ ද්වේ, සමන්තතරේ ද්වේ, සහජාතේ ද්වේ, අඤ්ඤමඤ්ඤ ද්වේ, නිස්සයේ ද්වේ, උපනිස්සයේ ද්වේ, ආසෙචනේ එකං, කමමි ද්වේ, විපාකේ එකං, ආහාරේ ද්වේ, ඉන්ද්‍රියේ ද්වේ, ක්කානේ ද්වේ, මග්ගෙ එකං, සම්ප්ප්‍යුතේ ද්වේ, විප්ප්‍යුතේ එකං. අත්ථියා ද්වේ, තත්ථියා ද්වේ, විගතේ ද්වේ, අවිගතේ ද්වේ.

න හෙතුපච්චයා න අධිපතිපච්චයා න පුරේජාතපච්චයා න පච්ජාජාත පච්චයා න ආසෙචනපච්චයා න කමමිපච්චයා ආරම්මණේ එකං, අනන්තරේ එකං, සමන්තතරේ එකං, සහජාතේ එකං. අඤ්ඤමඤ්ඤ එකං, නිස්සයේ එකං, උපනිස්සයේ එකං, ආහාරේ එකං, ඉන්ද්‍රියේ එකං, ක්කානේ එකං. සම්ප්ප්‍යුතේ එකං, අත්ථියා එකං, තත්ථියා එකං, විගතේ එකං, අවිගතේ එකං, සබ්බත්ථ එකං.

න හෙතුපච්චයා න අධිපතිපච්චයා න පුරේජාතපච්චයා න පච්ජාජාතපච්චයා න ආසෙචනපච්චයා න කමමිපච්චයා න විපාක පච්චයා න මග්ගපච්චයා න විප්ප්‍යුතපච්චයා ආරම්මණේ එකං, අනන්තරේ එකං, සමන්තතරේ එකං, සහජාතේ එකං, අඤ්ඤමඤ්ඤ එකං. නිස්සයේ එකං. උපනිස්සයේ එකං, ආහාරේ එකං, ඉන්ද්‍රියේ එකං, ක්කානේ එකං, සම්ප්ප්‍යුතේ එකං. අත්ථියා එකං, තත්ථියා එකං, විගතේ එකං. අවිගතේ එකං,

න විපාකං න මග්ගං න විප්ප්‍යුතං න කමමිපච්චය සද්ධිසං, න අධිපතිපච්චයා හෙතුයා තිණි, ආරම්මණේ තිණි, සංඛිතං. අවිගතේ තිණි. න අධිපතිපච්චයා න හෙතුපච්චයා ආරම්මණේ ද්වේ, සංඛිතං. අවිගතේ ද්වේ, න අධිපතිමූලකං, න හෙතුමහිට්ඨිතෙන න හෙතුමූලක සද්ධිසං කාතබ්බං.

න පුරේජාතපව්වයා හේතුයා තිණි, ආරම්භණේ තිණි. සංඛ්‍යාතං. ආසෙවනේ තිණි, කමෙම තිණි, විපාකේ එකං, සබ්බාති පදනි විප්පාරේතබ්බාති. ඉමාති අලිබ්බේසු පදේසු තිණි පඤ්ඤා. න පුරේජාත-මූලකේ න හේතුයා ධිනේන ආසෙවනේ ව මග්ගේ ව එකො පඤ්ඤා කාතබ්බො. අවසේසාති න හේතුපව්වය සද්ධිසාති. න පච්ඡාජාතපව්වයා පරිපූර්ණං අනධිපතිපව්වය සද්ධිසං.

න කමමපව්වයා හේතුයා තිණි, ආරම්භණේ තිණි. අධිපතියා තිණි, අනන්තරේ තිණි, සමන්තරේ තිණි. සහජාතේ තිණි. අඤ්ඤාමඤ්ඤා තිණි. නිස්සයේ තිණි. උපනිස්සයේ තිණි. පුරේජාතේ තිණි. ආසෙවනේ තිණි, ආහාරේ තිණි. ඉන්ද්‍රියේ තිණි. ක්කාමනේ තිණි. මග්ගේ තිණි, සම්ප්‍රසුන්තේ තිණි. විප්‍රසුන්තේ තිණි, අත්ථියා තිණි. නත්ථියා තිණි. විගතේ තිණි. අවිගතේ තිණි.

න කමමපව්වයා න හේතුපව්වයා ආරම්භණේ එකං, අනන්තරේ එකං. සමන්තරේ එකං, සහජාතේ එකං, අඤ්ඤාමඤ්ඤා එකං, නිස්සයේ එකං. උපනිස්සයේ එකං, පුරේජාතේ එකං, ආසෙවනේ එකං, ආහාරේ එකං, ඉන්ද්‍රියේ එකං, ක්කාමනේ එකං. සම්ප්‍රසුන්තේ එකං. විප්‍රසුන්තේ එකං, අත්ථියා එකං. නත්ථියා එකං, විගතේ එකං, අවිගතේ එකං.

න කමමපව්වයා න හේතුපව්වයා න අධිපතිපව්වයා න පුරේජාත පව්වයා ආරම්භණේ එකං, අනන්තරේ එකං. සමන්තරේ එකං, සහජාතේ එකං, අඤ්ඤාමඤ්ඤා එකං, නිස්සයේ එකං, උපනිස්සයේ එකං. ආහාරේ එකං, ඉන්ද්‍රියේ එකං, ක්කාමනේ එකං, සම්ප්‍රසුන්තේ එකං, අත්ථියා එකං. නත්ථියා එකං, විගතේ එකං, අවිගතේ එකං, අවසේසාති පදනි එතෙන උපායෙන විප්පාරේතබ්බාති. සංඛ්‍යාතං.

න විපාකපව්වයා හේතුයා තිණි, සංඛ්‍යාතං, පරිපූර්ණං අවිගතේ තිණි, න විපාකපව්වයා න හේතුපව්වයා න අධිපති පව්වයා න පුරේජාතපව්වයා ආරම්භණේ ද්වේ, අනන්තරේ ද්වේ, සමන්තරේ ද්වේ, සහජාතේ ද්වේ, අඤ්ඤාමඤ්ඤා ද්වේ, නිස්සයේ ද්වේ, උපනිස්සයේ ද්වේ, ආසෙවනේ එකං, කමෙම ද්වේ, ආහාරේ ද්වේ, ඉන්ද්‍රියේ ද්වේ, ක්කාමනේ ද්වේ, මග්ගේ එකං, සම්ප්‍රසුන්තේ ද්වේ, අත්ථියා ද්වේ, නත්ථියා ද්වේ, විගතේ ද්වේ, අවිගතේ ද්වේ, න විපාක මූලකං ඉමං නානාකරණං අවසේසාති යථා න හේතුමූලකං.

න ක්කාමනපව්වයා ආරම්භණේ එකං, අනන්තරේ එකං, සමන්තරේ එකං, සහජාතේ එකං, අඤ්ඤාමඤ්ඤා එකං, නිස්සයේ එකං. උපනිස්සයේ

එකං, පුරෙජානෙ එකං, කමෙම එකං, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, සමපයුනෙන එකං, විපයුනෙන එකං, අත්ථියා එකං, නත්ථියා එකං, විගනෙ එකං, අවිගනෙ එකං.

න ඤානපච්චියා න හෙතුපච්චියා න අධිපතිපච්චියා න පච්ඡාජානපච්චියා න ආසෙවන පච්චියා න මග්ගපච්චියා ආරම්මණෙ එකං, අනන්තරෙ එකං, සමනන්තරෙ එකං, සහජානෙ එකං, අක්ඛණමක්ඛණ එකං, නිස්සයෙ එකං, උපනිස්සයෙ එකං, පුරෙජානෙ එකං, කමෙම එකං, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, සමපයුනෙන එකං, විපයුනෙන එකං, අත්ථියා එකං, නත්ථියා එකං, විගනෙ එකං, අවිගනෙ එකං.

න මග්ගපච්චියා ආරම්මණෙ එකං, අනන්තරෙ එකං, සමනන්තරෙ එකං, සහජානෙ එකං, අක්ඛණමක්ඛණ එකං, නිස්සයෙ එකං, උපනිස්සයෙ එකං, පුරෙජානෙ එකං, ආසෙවනෙ එකං, කමෙම එකං, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ඤානෙ එකං, සමපයුනෙන එකං, විපයුනෙන එකං, අත්ථියා එකං, නත්ථියා එකං, විගනෙ එකං, අවිගනෙ එකං.

න මග්ගපච්චියා න හෙතුපච්චියා න අධිපතිපච්චියා, න පුරෙජාන පච්චියා ආරම්මණෙ එකං, අනන්තරෙ එකං, සමනන්තරෙ එකං, සහජානෙ එකං, අක්ඛණමක්ඛණ එකං, නිස්සයෙ එකං, උපනිස්සයෙ එකං, කමෙම එකං, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ඤානෙ එකං, සමපයුනෙන එකං, විපයුනෙන එකං, අත්ථියා එකං, නත්ථියා එකං, විගනෙ එකං, අවිගනෙ එකං, න මග්ගපච්චියා, න හෙතුපච්චියා, සංඛින්නං.

න විපයුනතපච්චියා හෙතුයා තිණි, ආරම්මණෙ තිණි, අධිපතියා තිණි, අනන්තරෙ තිණි, සමනන්තරෙ තිණි, සහජානෙ තිණි, අක්ඛණමක්ඛණ තිණි, නිස්සයෙ තිණි, උපනිස්සයෙ තිණි, ආසෙවනෙ තිණි, කමෙම තිණි, විපාකෙ තිණි, ආහාරෙ තිණි, ඉන්ද්‍රියෙ තිණි, ඤානෙ තිණි, මග්ගෙ තිණි, සමපයුනෙන තිණි, අත්ථියා තිණි, නත්ථියා තිණි, විගනෙ තිණි, අවිගනෙ තිණි.

න විපයුනතපච්චියා න හෙතුපච්චියා ආරම්මණෙ ද්වෙ, අනන්තරෙ ද්වෙ, සමනන්තරෙ ද්වෙ, සහජානෙ ද්වෙ, අක්ඛණමක්ඛණ ද්වෙ, නිස්සයෙ ද්වෙ, උපනිස්සයෙ ද්වෙ, ආසෙවනෙ එකං, කමෙම ද්වෙ, ආහාරෙ ද්වෙ, ඉන්ද්‍රියෙ ද්වෙ, ඤානෙ ද්වෙ, මග්ගෙ එකං, සමපයුනෙන ද්වෙ, අත්ථියා ද්වෙ, නත්ථියා ද්වෙ, විගනෙ ද්වෙ, අවිගනෙ ද්වෙ.

න විපයුනතපච්චියා න හෙතුපච්චියා න අධිපතිපච්චියා න පුරෙජාන පච්චියා න පච්ඡාජාන-පච්චියා න ආසෙවන පච්චිය මූලකං පි

න හේතුමූලක සද්ධි. න කම්මපට්ඨයා ඉමානි තිණි මූලානි එක සද්ධිසානි. ආරම්මණේ එකං, අනන්තරේ එකං, සමනන්තරේ එකං, සහජානේ එකං, අක්කමඤ්ඤා එකං, නිසසයේ එකං, උපනිසසයේ එකං ආහාරේ එකං, ඉන්ද්‍රියේ එකං, ක්කානේ එකං, සම්ප්ප්පන්නේ එකං, අත්ථියා එකං, නත්ථියා එකං, විගතේ එකං. අවිගතේ එකං. පට්ඨනියානුලෝමං.

සංසිද්ධිවාරො.

සංසිද්ධි පට්ඨනියානුලෝම වාරයේ සන්නය.

පට්ඨයානුලෝම පට්ඨනිය වාරයට අනතුරු ව පට්ඨය පට්ඨනි-
යානුලෝම වාරය වදල සේක. වාරවාසවස්ථාව පටිච්චවාරයෙහි මෙනි.

න හේතුමූලක ආරම්මණ දූකයෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රචක්ති ප්‍රතිසංකිතාමසාකාමියෝ ආරම්මණ ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න පමණක් වී න හේතු ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නොවීමෙන් න හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. එබැවින් අනුලෝමයෙහි "හේතුපට්ඨයා ආරම්මණේ තිණි" යි වදල සේක.

න හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න පමණක් වී ආරම්මණ ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධර්මයක් නැත්තේ ය. එබැවින් පට්ඨනියයෙහි "නහේතුපට්ඨයා න ආරම්මණේ" යනාදිය නොවදල සේක.

න හේතු ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධර්ම ද නැත්තේ ය. එබැවින් අනුලෝමපට්ඨනියයෙහි "හේතුපට්ඨයා න ආරම්මණේ" යනාදිය නො වදාල සේක.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය ය අහේතුක ප්‍රචක්ති ප්‍රතිසංකිතාමසාකාමියෝ ය යන මොවුහු න හේතු ආරම්මණ දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. එබැවින් මේ පට්ඨනියානුලෝමයෙහි "න හේතුපට්ඨයා ආරම්මණේ ද්වෙ" යනු වදල සේක.

අනන්තරාදි ප්‍රත්‍යයන් හා යෙදෙන වාරයෝ කියන ලද ක්‍රමය අනුව විසාර කළ යුත්තානු ය. මේ වාරයෙහි පට්ඨනිය වශයෙන් යෙදෙන්නෝ හේතු අධිපති ආදි නාමධර්ම සියල්ල ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න භාවයෙන් නො ගන්නා ප්‍රත්‍යය දශය ය. පශ්චාත්තයෙන් අන්‍ය ප්‍රත්‍යය තෙවිස්ස අනුලෝම වශයෙන් යෙදේ.

න හේතුපට්ඨයා න අධිපතිපට්ඨයා ආරම්මණේ ද්වෙ, අභිධ්මය දූක වාරයෙහි මෙනි. න හේතුපට්ඨයා න අධිපතිපට්ඨයා න පුරෝජාතපට්ඨයා

ආරම්භණේ ද්වේ, අභිධෙය අරූපභූමියෙහි මෝහ මූලද්වයෙහි මෝහය ය මනෝද්වාරාවර්ණනය ය අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමසෂාඤ්ඤායෝ ය යන මොහු ය. න හේතුපට්ඨයා න අධිපතිපට්ඨයා න පුරෙජානපට්ඨයා න පටිජාජාන පට්ඨයා න ආසෙවන පට්ඨයා ආරම්භණේ තිණි, අභිධෙය අරූපභූමියෙහි මෝහමූල ප්‍රථමජවනයේ මෝහය ය මනෝද්වාරාවර්ණනය ය අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි ය යන නාමසෂාඤ්ඤායෝ ය. න හේතුපට්ඨයා න අධිපතිපට්ඨයා න පුරෙජානපට්ඨයා න පටිජාජානපට්ඨයා න ආසෙවන පට්ඨයා කමමපට්ඨයා ආරම්භණේ එකං. අභිධෙය අරූප භූමියේ මනෝද්වාරාවර්ණනයේ චේතනාව ය. න හේතුමූලක දුකාදිය නිමි.

න අධිපතිපට්ඨයා හේතුයා තිණි. අභිධෙය උද්ඝරණ. ආරම්භණේ තිණි, අභිධෙය අධිපති ලැබෙන තනහි අධිපතිධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවසථාවෙහි අකුශල අහේතුක ක්‍රියා මහාකුශල මහාක්‍රියා ලොකිකවිපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසෂාඤ්ඤායෝ ය. රූප හැර නාමධර්ම පමණක් ගතිමිත් පටිඨි වාරය අනුව සියල්ල විසාර කරනු.

න පුරෙජාන න පටිජාජාන න ආසෙවන න කමම න විපාක න ස්ථාන න මග්ග න විප්පයුත්ත මූලකාදිය ද රූපයන් නො ගෙන පටිඨිවාරය අනුව විසාර කරනු.

සංසට්ඨවාරය නිමි.

සම්පයුත වාර පාලිය

කුසලං ධම්මං සමපයුතො කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතු පච්චයා,
කුසලං එකං ඛන්ධං සමපයුතො තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ සමපයුතො
එකො ඛන්ධො, ද්වේ ඛන්ධෙ සමපයුතො ද්වේ ඛන්ධා. අකුසලං ධම්මං
සමපයුතො අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා, අකුසලං එකං
ඛන්ධං සමපයුතො තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ සමපයුතො එකො ඛන්ධො,
ද්වේ ඛන්ධෙ සමපයුතො ද්වේ ඛන්ධා. අඛ්‍යාතං ධම්මං සමපයුතො
අඛ්‍යාතො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා, විපාකාඛ්‍යාතං
කිරියාඛ්‍යාතං එකං ඛන්ධං සමපයුතො තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ
සමපයුතො එකො ඛන්ධො, ද්වේ ඛන්ධෙ සමපයුතො ද්වේ ඛන්ධා.
පටිසන්ධිකණේ විපාකාඛ්‍යාතං එකං ඛන්ධං සමපයුතො තයො
ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ සමපයුතො එකො ඛන්ධො, ද්වේ ඛන්ධෙ
සමපයුතො ද්වේ ඛන්ධා, සංඛිතං.

හෙතුයා තිණි, ආරම්භේ තිණි, අධිපතියා තිණි, අනන්තරේ
තිණි. සමනන්තරේ තිණි, සහජානේ තිණි, අක්කමක්කම තිණි, නිස්සයේ
තිණි, උපනිස්සයේ තිණි. පුරෙජානේ තිණි, ආසෙවනේ තිණි, කමමේ
තිණි, විපාකේ එකං, ආභාරේ තිණි, ඉන්ද්‍රියේ තිණි, ඤානේ තිණි,
මග්ගේ තිණි. සමපයුතේ තිණි. විපසයුතේ තිණි, අපථියා තිණි,
නපථියා තිණි, විගතේ තිණි. අවිගතේ තිණි.

අනුලෝමං.

අකුසලං ධම්මං සමපයුතො අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න
හෙතුපච්චයා, විචිකිච්ඡාසහගතේ උධච්චසහගතේ ඛන්ධෙ සමපයුතො
විචිකිච්ඡාසහගතො උධච්චසහගතො මොහො. අඛ්‍යාතං ධම්මං
සමපයුතො අඛ්‍යාතො ධම්මො උප්පජ්ජති න හෙතුපච්චයා, අහෙතුකං
විපාකාඛ්‍යාතං කිරියාඛ්‍යාතං එකං ඛන්ධං සමපයුතො තයො
ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ සමපයුතො එකො ඛන්ධො, ද්වේ ඛන්ධෙ
සමපයුතො ද්වේ ඛන්ධා, අහෙතුක පටිසන්ධිකණේ විපාකාඛ්‍යාතං එකං
ඛන්ධං සමපයුතො තයො ඛන්ධා තයො ඛන්ධෙ සමපයුතො එකො
ඛන්ධො, ද්වේ ඛන්ධෙ සමපයුතො ද්වේ ඛන්ධා, සංඛිතං.

න හෙතුයා ද්වේ, න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානේ තිණි, න
පච්ඡාජානේ තිණි. න ආසෙවනේ තිණි, න කමමේ තිණි, න විපාකේ
තිණි. න ඤානේ එකං, න මග්ගේ එකං. න විපසයුතේ තිණි.

පව්වනියං.

හෙතුපව්වයා න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න විප්ප්පුනෙ තිණි.

අනුලෝම පව්වනියං.

න හෙතුපව්වයා ආරම්මණෙ ද්වෙ, අනන්තරෙ ද්වෙ, සමන්තතරෙ ද්වෙ, සහජානෙ ද්වෙ, අක්කමක්කෙ ද්වෙ, නිස්සයෙ ද්වෙ, උපනිස්සයෙ ද්වෙ, පුරෙජානෙ ද්වෙ, ආසෙවනෙ ද්වෙ, කමෙම ද්වෙ, විපාකෙ ඵකං, ආහාරෙ ද්වෙ, ඉන්ද්‍රියෙ ද්වෙ, ක්කානෙ ඵකං, මගො ඵකං, සම්ප්පුනෙ ද්වෙ, විප්ප්පුනෙ ද්වෙ, අත්ථියා ද්වෙ, නත්ථියා ද්වෙ, විගනෙ ද්වෙ, අවිගනෙ ද්වෙ, පව්වනියානුලෝමං.

සම්ප්පුන චාරො.

සංසට්ඨන්තං නාම සම්ප්පුනන්තං, සම්ප්පුනන්තං නාම සංසට්ඨන්තං.

සම්ප්පුන සංසට්ඨ යන වචන දෙක අථිවශයෙන් සමාන ය, සම්ප්පුනචාරයේ විඤ්ඤාන සංසට්ඨචාරයේ කි පරිදි දකුණු.

සම්ප්පුන චාරය තිමි.

පක්ඛාචාර විභවන පාලිය.

කුසලො ධමෙමා කුසලසස ධම්මසස හෙතුපව්වයෙන පව්වයො, කුසලා හෙතු සම්ප්පුනකානං ඛන්ධානං හෙතුපව්වයෙන පව්වයො, කුසලො ධමෙමා අඛ්‍යාකතසස ධම්මස්ස හෙතුපව්වයෙන පව්වයො, කුසලා හෙතු විත්තසම්මුට්ඨානානං රූපානං හෙතුපව්වයෙන පව්වයො කුසලො ධමෙමා කුසලස්ස ච අඛ්‍යාකතස්ස ච ධම්මස්ස හෙතුපව්වයෙන පව්වයො, කුසලා හෙතු සම්ප්පුනකානං ඛන්ධානං විත්ත සම්මුට්ඨානානාඤ්ඤා රූපානං හෙතුපව්වයෙන පව්වයො.

අකුසලො ධමෙමා අකුසලස්ස ධම්මස්ස හෙතුපව්වයෙන පව්වයො, අකුසලා හෙතු සම්ප්පුනකානං ඛන්ධානං හෙතුපව්වයෙන පව්වයො, අකුසලො ධමෙමා අඛ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස හෙතුපව්වයෙන පව්වයො, අකුසලා හෙතු විත්තසම්මුට්ඨානානං රූපානං හෙතුපව්වයෙන පව්වයො. අකුසලො ධමෙමා අකුසලස්ස ච අඛ්‍යාකතස්ස ච ධම්මස්ස හෙතුපව්වයෙන

පව්වයො, අකුසලා හෙතු සම්පයුත්තකානං ඛණ්ඩානං චිත්ත සමුට්ඨානාන-
ඤ්ඤා රූපානං හෙතු පව්වයෙන පව්වයො.

අඛණ්ඩකානො ධමමො අඛණ්ඩකණ්ණං ධමමණ්ණං හෙතුපව්වයෙන පව්වයො,
විපාකාඛණ්ඩකානා කිරියාඛණ්ඩකානා හෙතු සම්පයුත්තකානං ඛණ්ඩානං
චිත්තසමුට්ඨානානඤ්ඤා රූපානං හෙතුපව්වයෙන පව්වයො. පටිසන්ධිකණ්ණෙ
විපාකාඛණ්ඩකානා හෙතුසම්පයුත්තකානං ඛණ්ඩානං කට්ඨනා ච රූපානං
හෙතුපව්වයෙන පව්වයො.

(ආරම්භ)

කුසලො ධමමො කුසලණ්ණං ධමමණ්ණං ආරම්භපව්වයෙන පව්වයො
දනං දන්වා සීලං සමාදිසිත්වා, උපොසථකම්මං කත්වා, නං පව්වචෙකති.
පුබ්බෙ සුචිණ්ණාති පව්වචෙකති. කුසලා වුට්ඨිතිත්වා කුසලං පව්වචෙකති.
සෙකකා ගොත්රභුං පව්වචෙකති, වොදනං පව්වචෙකති, සෙකකා
මග්ගා වුට්ඨිතිත්වා මග්ගං පව්වචෙකති, සෙකකා චා පුට්ඨිත්වා චා කුසලං
අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සති, චේතොපරිය ඤාණෙන
කුසලචිත්ත සමඛිගිණ්ණං චිත්තං ඡානති, ආකාසානඤ්ඤායනන කුසලං
විඤ්ඤාණඤ්ඤායනන කුසලණ්ණං ආරම්භපව්වයෙන පව්වයො,
ආකිඤ්ඤායනන කුසලං තෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන කුසලණ්ණං
ආරම්භපව්වයෙන පව්වයො, කුසලා ඛණ්ඩා ඉධිවිධ ඤාණණ්ණං
චේතොපරියඤාණණ්ණං පුබ්බෙතිවාසානුණ්ණං ඤාණණ්ණං යථාකම්මිපග-
ඤාණණ්ණං අනාගතංසඤාණණ්ණං ආරම්භපව්වයෙන පව්වයො.

කුසලො ධමමො අකුසලණ්ණං ධමමණ්ණං ආරම්භපව්වයෙන පව්වයො,
දනං දන්වා සීලං සමාදිසිත්වා උපොසථකම්මං කත්වා, නං අස්සාදෙති,
අභිනඤ්ඤාති, නං ආරක්ඛ රාගො උප්පජ්ජති. දිට්ඨි උප්පජ්ජති. විචිකිච්ඡා
උප්පජ්ජති, උධව්චං උප්පජ්ජති. දොමනණ්ණං උප්පජ්ජති, පුබ්බෙ සුචිණ්ණාති
අස්සාදෙති, අභිනඤ්ඤාති. නං ආරක්ඛ රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති.
විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උධව්චං උප්පජ්ජති, දොමනණ්ණං උප්පජ්ජති, කුසලා
වුට්ඨිතිත්වා කුසලං අස්සාදෙති. අභිනඤ්ඤාති, නං ආරක්ඛ රාගො උප්පජ්ජති,
දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උධව්චං උප්පජ්ජති. කුසලෙන
පරිහිතෙ විප්පට්ඨාරිණ්ණං දොමනණ්ණං උප්පජ්ජති.

කුසලො ධමමො අඛණ්ඩකණ්ණං ධමමණ්ණං ආරම්භපව්වයෙන
පව්වයො, අරහා මග්ගා වුට්ඨිතිත්වා මග්ගං පව්වචෙකති. පුබ්බෙ සුචිණ්ණාති
පව්වචෙකති, කුසලං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සති,
චේතොපරියඤාණෙන කුසලචිත්ත සමඛිගිණ්ණං චිත්තං ඡානති. සෙකකා

වා පුපුරුණා වා කුසලං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සනති, කුසලෙ නිරුඳෙ විපාකො තදරම්මණතා උප්පජ්ජති, කුසලං අස්සාදෙති. අභිනන්ති. තං ආරබ්භ රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උඛ්චං උප්පජ්ජති. දොමනස්සං උප්පජ්ජති, අකුසලෙ නිරුඳෙ විපාකො තදරම්මණතා උප්පජ්ජති, ආකාසානඤ්චායනන කුසලං විඤ්ඤාණඤ්චායනන විපාකස්ස ච කිරියස්ස ච ආරම්මණපච්චයෙන පච්චයො, ආකිඤ්ඤායනන කුසලං නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන විපාකස්ස ච කිරියස්ස ච ආරම්මණපච්චයෙන පච්චයො, කුසලා ඛන්ධා චෙතොපරියඤ්ඤාණස්ස පුබ්බෙතිවාසානුස්සතිඤ්ඤාණස්ස යථාකම්මුපගඤ්ඤාණස්ස අනාගතංසඤ්ඤාණස්ස ආචර්ජනාය ආරම්මණපච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස ආරම්මණපච්චයෙන පච්චයො, රාගං අස්සාදෙති. අභිනන්ති. තං ආරබ්භ රාගො උප්පජ්ජති. දිට්ඨි උප්පජ්ජති. විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උඛ්චං උප්පජ්ජති, දොමනස්සං උප්පජ්ජති, දිට්ඨිං අස්සාදෙති, අභිනන්ති, තං ආරබ්භ රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති. විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උඛ්චං උප්පජ්ජති, දොමනස්සං උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡං ආරබ්භ විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, උඛ්චං උප්පජ්ජති, දොමනස්සං උප්පජ්ජති, උඛ්චං ආරබ්භ උඛ්චං උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, දොමනස්සං උප්පජ්ජති, දොමනස්සං ආරබ්භ දොමනස්සං උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උඛ්චං උප්පජ්ජති,

අකුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස ආරම්මණපච්චයෙන පච්චයො; සෙක්ඛා පභිනෙ කිලෙසෙ පච්චෙක්ඛන්ති, වික්ඛම්භිනෙ කිලෙසෙ පච්චෙක්ඛන්ති, පුබ්බෙ සමුද්විඤ්ඤා කිලෙසෙ ජානන්ති, සෙක්ඛා වා, පුපුරුණා වා අකුසලං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සනති. චෙතොපරියඤ්ඤාණෙන අකුසලචිත්ත සමඛිගිස්ස චිත්තං ජානන්ති. අකුසලා ඛන්ධා චෙතොපරියඤ්ඤාණස්ස පුබ්බෙතිවාසානුස්සතිඤ්ඤාණස්ස යථාකම්මුපගඤ්ඤාණස්ස අනාගතංසඤ්ඤාණස්ස ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධම්මො අඛ්‍යාතස්ස ධම්මස්ස ආරම්මණපච්චයෙන පච්චයො. අරහා පභිනෙ කිලෙසෙ පච්චෙක්ඛති, පුබ්බෙ සමුද්විඤ්ඤා කිලෙසෙ ජානති; අකුසලං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සති චෙතොපරියඤ්ඤාණෙන අකුසල චිත්තසමඛිගිස්ස චිත්තං ජානති සෙක්ඛා වා පුපුරුණා වා අකුසලං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සනති; කුසලෙ නිරුඳෙ විපාකො තදරම්මණතා උප්පජ්ජති, අකුසලං අස්සාදෙති අභිනන්ති. තං ආරබ්භ රාගො උප්පජ්ජති. දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති උඛ්චං උප්පජ්ජති, දොමනස්සං උප්පජ්ජති, අකුසලෙ නිරුඳෙ

විපාකො තදරමමණතා උපපජ්ජති, අකුසලා ඛන්ධා වේතොපරියඤාණස්ස පුබ්බෙතිවාසානුස්සති ඤාණස්ස යථාකමුඵපග ඤාණස්ස අනාගතංස ඤාණස්ස ආචජ්ජනාය ආරමමණපච්චයෙන පච්චයො.

අඛ්‍යාකතො ධම්මො අඛ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ආරමමණපච්චයෙන පච්චයො. අරහා ඵලං පච්චචේකන්ති, නිබ්බානං පච්චචේකන්ති, නිබ්බානං ඵලස්ස ආචජ්ජනාය ආරමමණපච්චයෙන පච්චයො, අරහා චක්ඛුං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සති, සොනං, ඝානං, ජීව්හං, කායං, රූපෙ, සද්දෙ, ගන්ධෙ, රසෙ, පොච්ඨබ්බෙ, චත්ත්වං විපාකාඛ්‍යාකතෙ කිරියාඛ්‍යාකතෙ ඛන්ධෙ අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සති, දිබ්බෙන් චක්ඛුනා රූපං පස්සති. දිබ්බාය සොතධාතුයා සද්දං සුණන්ති, වේතොපරියඤාණෙන විපාකාඛ්‍යාකත කිරියාඛ්‍යාකත චිත්තසමධිස්ස චිත්තං ජානාති, ආකාසානඤ්චායතන කිරියං විඤ්ඤාණඤ්චායතන කිරියස්ස ආරමමණපච්චයෙන පච්චයො, ආකිඤ්ඤායතන කිරියං තෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන කිරියස්ස ආරමමණපච්චයෙන පච්චයො. රූපායතනං චක්ඛු විඤ්ඤාණස්ස ආරමමණපච්චයෙන පච්චයො. සද්දායතනං සොතවිඤ්ඤාණස්ස, ගන්ධායතනං ඝාතවිඤ්ඤාණස්ස රසායතනං ජීව්හාවිඤ්ඤාණස්ස, පොච්ඨබ්බායතනං කායවිඤ්ඤාණස්ස ආරමමණපච්චයෙන පච්චයො. අඛ්‍යාකතා ඛන්ධා ඉද්ධිවිධ ඤාණස්ස, වේතොපරියඤාණස්ස, පුබ්බෙතිවාසානුස්සති ඤාණස්ස, අනාගතංස ඤාණස්ස ආචජ්ජනාය ආරමමණපච්චයෙන පච්චයො.

අඛ්‍යාකතො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස ආරමමණපච්චයෙන පච්චයො. සෙක්ඛා ඵලං පච්චචේකන්ති නිබ්බානං පච්චචේකන්ති, නිබ්බානං ගොත්‍රභුස්ස චොදනස්ස මගස්ස ආරමමණපච්චයෙන පච්චයො, සෙක්ඛා වා පුට්ඨජ්ජනා වා චක්ඛුං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො, විපස්සන්ති, සොනං, ඝානං, ජීව්හං, කායං, රූපෙ, සද්දෙ, ගන්ධෙ, රසෙ, පොච්ඨබ්බෙ, චත්ත්වං විපාකාඛ්‍යාකතෙ කිරියාඛ්‍යාකතෙ ඛන්ධෙ අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සන්ති, දිබ්බෙන් චක්ඛුනා රූපං පස්සන්ති, දිබ්බාය සොතධාතුයා සද්දං සුණන්ති, වේතොපරියඤාණෙන විපාකාඛ්‍යාකත කිරියාඛ්‍යාකත චිත්තසමධිස්ස චිත්තං ජානන්ති, අඛ්‍යාකතා ඛන්ධා ඉද්ධිවිධඤාණස්ස වේතොපරියඤාණස්ස; පුබ්බෙතිවාසානුස්සති ඤාණස්ස; අනාගතංස ඤාණස්ස, ආරමමණපච්චයෙන පච්චයො,

අඛ්‍යාකතො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස ආරමමණපච්චයෙන පච්චයො, චක්ඛුං අසසාදෙති, අභිනඤ්ජති, තං ආරබ්භ රාගො උපපජ්ජති, දිට්ඨි උපපජ්ජති, විචිකිඡ්ඤා උපපජ්ජති, උඩ්චං උපපජ්ජති, ද්වේශස්ස උපපජ්ජති.

සොනං, සානං, ජීවනං, කායං, රූපෙ, සද්දෙ, ගන්ධෙ, රසෙ, පොච්ඡිකේ, වත්තං. විපාකාබ්‍යාකතෙ කිරියාබ්‍යාකතෙ ඛණ්ඩෙ අස්සාදෙති, අභිනන්ති, නං ආරාධනා රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති. උච්චං උප්පජ්ජති, දෙමනස්සං උප්පජ්ජති.

(අධිපති.)

කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො ආරම්භොධිපති, සහජාතාධිපති, ආරම්භොධිපති දනං දත්වා සීල සමාදිශිත්වා උපොසථකමිං කත්වා නං ගරුං කත්වා පච්චවේකකති, පුබ්බෙ සුවිණ්ණාති ගරුං කත්වා පච්චවේකකති, කුමානා වුට්ඨිතිත්වා කුමානං ගරුං කත්වා පච්චවේකකති, සෙකකා ගොත්‍රහං ගරුං කත්වා පච්චවේකකති, චොදනං ගරුං කත්වා පච්චවේකකති, සෙකකා මග්ගා වුට්ඨිතිත්වා මග්ගං ගරුං කත්වා පච්චවේකකති. සහජාතාධිපති, කුසලාධිපති සම්ප්‍රයුක්තකානං ඛණ්ඩානං අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො,

කුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො, ආරම්භොධිපති, දනං දත්වා, සීලං සමාදිශිත්වා, උපොසථකමිං කත්වා නං ගරුං කත්වා අස්සාදෙති, අභිනන්ති, නං ගරුං කත්වා රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, පුබ්බෙ සුවිණ්ණාති ගරුං කත්වා අස්සාදෙති, අභිනන්ති. නං ගරුං කත්වා රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, කුමානා වුට්ඨිතිත්වා කුමානං ගරුං කත්වා අස්සාදෙති, අභිනන්ති, නං ගරුං කත්වා රාගො උප්පජ්ජති දිට්ඨි උප්පජ්ජති.

කුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො, ආරම්භොධිපති, සහජාතාධිපති. ආරම්භොධිපති, අරහා මග්ගා වුට්ඨිතිත්වා මග්ගං ගරුං කත්වා පච්චවේකකති, සහජාතාධිපති, කුසලාධිපති විත්තසමුට්ඨානානං රූපං අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො.

කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ච අබ්‍යාකතස්ස ච ධම්මස්ස අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො, සහජාතාධිපති කුසලාධිපති සම්ප්‍රයුක්තකානං ඛණ්ඩානං විත්තසමුට්ඨානානන්තරං රූපානං අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො,

අකුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො, ආරම්භොධිපති, සහජාතාධිපති, ආරම්භොධිපති රාගං ගරුං කත්වා අස්සාදෙති, අභිනන්ති, නං ගරුං කත්වා රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, දිට්ඨි ගරුං කත්වා අස්සාදෙති, අභිනන්ති, නං ගරුං කත්වා රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, සහජාතාධිපති අකුසලාධිපති සම්ප්‍රයුක්තකානං ඛණ්ඩානං අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධම්මො අඛ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො, සහජාතාධිපති අකුසලාධිපති චිත්තසමුට්ඨානානං රූපානං අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ච අඛ්‍යාකතස්ස ච ධම්මස්ස අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො, සහජාතාධිපති අකුසලාධිපති සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං චිත්තසමුට්ඨානානක්ඛ රූපානං අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො.

අඛ්‍යාකතො ධම්මො අඛ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො, ආරම්මණාධිපති සහජාතාධිපති, ආරම්මණාධිපති අරහා ඵලං ගරුං කත්වා පච්චචෙක්ඛති, නිබ්බානං ගරුං කත්වා පච්චචෙක්ඛති නිබ්බානං ඵලස්ස අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො, සහජාතාධිපති, විපාකාඛ්‍යාකතා කිරියාඛ්‍යාකතා අධිපති සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං චිත්තසමුට්ඨානානක්ඛ රූපානං අධිපති පච්චයෙන පච්චයො.

අඛ්‍යාකතො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො ආරම්මණාධිපති සෙක්ඛා ඵලං ගරුං කත්වා පච්චචෙක්ඛන්ති. නිබ්බානං ගරුං කත්වා පච්චචෙක්ඛන්ති. නිබ්බානං ගොත්‍රභූස්ස චෝදනස්ස මග්ගස්ස අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො.

අඛ්‍යාකතො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො, ආරම්මණාධිපති චක්ඛං ගරුං කත්වා අස්සාදෙති, අභිනන්දති, නං ගරුං කත්වා රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, සොතං, ඝාතං, ජීව්හං, කායං, රූපෙ, සද්දෙ, ගන්ධෙ, රසෙ, ථොට්ඨබ්බෙ, චත්ත්වං, විපාකාඛ්‍යාකතෙ කිරියාඛ්‍යාකතෙ ඛන්ධෙ ගරුං කත්වා අස්සාදෙති, අභිනන්දති. නං ගරුං කත්වා රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති.

(අනන්තර)

කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො, පූරිමා පූරිමා කුසලා ඛන්ධා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ඛන්ධානං අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො අනුලොමං ගොත්‍රභූස්ස අනුලොමං චෝදනස්ස ගොත්‍රභූ මග්ගස්ස චෝදනං මග්ගස්ස අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

කුසලො ධම්මො අඛ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො. කුසලං වුට්ඨානස්ස මග්ගො ඵලස්ස අනුලොමං සෙක්ඛාය ඵල සමාපත්තියා නිරොධා වුට්ඨහන්තස්ස නෙවසක්ඛා නාසක්ඛායන්ත කුසලං ඵල සමාපත්තියා අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො, පූරිමා පූරිමා අකුසලා ඛන්ධා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ඛන්ධානං අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධම්මො අඛ්‍යාතකස්ස ධම්මස්ස අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො, අකුසලං චූට්ඨානස්ස අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

අඛ්‍යාතකො ධම්මො අඛ්‍යාතකස්ස ධම්මස්ස අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො, පූරිමා පූරිමා විපාකාඛ්‍යාතකා කිරියාඛ්‍යාතකා ඛණ්ඩා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං විපාකාඛ්‍යාතකානං කිරියාඛ්‍යාතකානං ඛණ්ඩානං අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො, භවධං ආවජ්ජනාය, කිරියං චූට්ඨානස්ස, අරහතො අනුලොමං ඵලසමාපන්නියා, නිරොධා චූට්ඨානන්තස්ස තෙවසක්කානාසක්කායනන කිරියං ඵලසමාපන්නියා අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

අඛ්‍යාතකො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො, ආවජ්ජනා කුසලානං ඛණ්ඩානං අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො.

අඛ්‍යාතකො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො, ආවජ්ජනා අකුසලානං ඛණ්ඩානං අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො,

(සමනන්තර)

කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස සමනන්තරපච්චයෙන පච්චයො, පූරිමා පූරිමා කුසලා ඛණ්ඩා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ඛණ්ඩානං සමනන්තරපච්චයෙන පච්චයො, අනුලොමං ගොත්‍රභුස්ස, අනුලොමං චෝදනස්ස, ගොත්‍රභු මග්ගස්ස, චෝදනං මග්ගස්ස සමනන්තරපච්චයෙන පච්චයො.

කුසලො ධම්මො අඛ්‍යාතකස්ස ධම්මස්ස සමනන්තරපච්චයෙන පච්චයො, කුසලං චූට්ඨානස්ස, මග්ගො ඵලස්ස, අනුලොමං සෙකකාය ඵලසමාපන්නියා, නිරොධා චූට්ඨානන්තස්ස තෙවසක්කානාසක්කායනන කුසලං ඵලසමාපන්නියා සමනන්තරපච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස සමනන්තරපච්චයෙන පච්චයො. පූරිමා පූරිමා අකුසලා ඛණ්ඩා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ඛණ්ඩානං සමනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධම්මො අඛ්‍යාතකස්ස ධම්මස්ස සමනන්තරපච්චයෙන පච්චයො, අකුසලං චූට්ඨානස්ස සමනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

අඛ්‍යාතකො ධම්මො අඛ්‍යාතකස්ස ධම්මස්ස සමනන්තර පච්චයෙන පච්චයො, පූරිමා පූරිමා විපාකාඛ්‍යාතකා කිරියාඛ්‍යාතකා ඛණ්ඩා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං විපාකාඛ්‍යාතකානං කිරියාඛ්‍යාතකානං ඛණ්ඩානං සමනන්තර පච්චයෙන පච්චයො. භවධං ආවජ්ජනාය, කිරියං චූට්ඨානස්ස අරහතො අනුලොමං ඵලසමාපන්නියා, නිරොධා

වුට්භනනය සහ නෙවසක්කා නාසක්කායනන කිරිය. එලසමාපනතියා සමනනනර පව්වයෙන පව්වයො.

අබ්බාකනො ධමේමා කුසලස්ස ධම්මස්ස සමනනනර පව්වයෙන පව්වයො, ආවජ්ජනා කුසලානං ඛන්ධානං සමනනනරපව්වයෙන පව්වයො.

අබ්බාකනො ධමේමා අකුසලස්ස සමනනනරපව්වයෙන පව්වයො, ආවජ්ජනා අකුසලානං ඛන්ධානං සමනනනරපව්වයෙන පව්වයො.

(සහජාත)

කුසලො ධමේමා කුසලස්ස ධම්මස්ස සහජාතපව්වයෙන පව්වයො, කුසලො එකො ඛන්ධො තිණ්ණනනං ඛන්ධානං සහජාත පව්වයෙන පව්වයො, නයො ඛන්ධා එකස්ස ඛන්ධස්ස සහජාත පව්වයෙන පව්වයො, ද්වෙ ඛන්ධා ද්විනනං ඛන්ධානං සහජාත පව්වයෙන පව්වයො,

කුසලො ධමේමා අබ්බාකනස්ස ධම්මස්ස සහජාතපව්වයෙන පව්වයො, කුසලා ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨානානං රූපානං සහජාත පව්වයෙන පව්වයො.

කුසලො ධමේමා කුසලස්ස ච අබ්බාකනස්ස ච ධම්මස්ස සහජාත පව්වයෙන පව්වයො, කුසලො එකො ඛන්ධො තිණ්ණනනං ඛන්ධානං චිත්තසමුට්ඨානානක්ඛු රූපානං සහජාතපව්වයෙන පව්වයො, නයො ඛන්ධා එකස්ස ඛන්ධස්ස චිත්තසමුට්ඨානානක්ඛු රූපානං සහජාතපව්වයෙන පව්වයො, ද්වෙ ඛන්ධා ද්විනනං ඛන්ධානං චිත්තසමුට්ඨානානක්ඛු රූපානං සහජාත පව්වයෙන පව්වයො.

අකුසලො ධමේමා අකුසලස්ස ධම්මස්ස සහජාතපව්වයෙන පව්වයො, අකුසලො එකො ඛන්ධො තිණ්ණනනං ඛන්ධානං සහජාත පව්වයෙන පව්වයො, නයො ඛන්ධා එකස්ස ඛන්ධස්ස සහජාතපව්වයෙන පව්වයො, ද්වෙ ඛන්ධා ද්විනනං ඛන්ධානං සහජාතපව්වයෙන පව්වයො,

අකුසලො ධමේමා අබ්බාකනස්ස ධම්මස්ස සහජාතපව්වයෙන පව්වයො, අකුසලා ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨානානං රූපානං සහජාත පව්වයෙන පව්වයො,

අකුසලො ධමේමා අකුසලස්ස ච අබ්බාකනස්ස ච ධම්මස්ස සහජාතපව්වයෙන පව්වයො, අකුසලො එකො ඛන්ධො තිණ්ණනනං ඛන්ධානං චිත්තසමුට්ඨානානක්ඛු රූපානං සහජාතපව්වයෙන පව්වයො, නයො ඛන්ධා එකස්ස ඛන්ධස්ස චිත්තසමුට්ඨානානක්ඛු රූපානං සහජාතපව්වයෙන පව්වයො, ද්වෙ ඛන්ධා ද්විනනං ඛන්ධානං චිත්තසමුට්ඨානානක්ඛු රූපානං සහජාතපව්වයෙන පව්වයො.

අබ්‍යාකතො ධමේමා අබ්‍යාකතස්ස ධමමස්ස සහජාතපච්චයෙන පච්චයො, විපාකාබ්‍යාකතො කිරියාබ්‍යාකතො එකො ඛජේධා තිණ්ණන්තං ඛක්ඛානං චිත්තසමුට්ඨානානානඤ්ච රූපානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛක්ඛා එකස්ස ඛක්ඛස්ස චිත්තසමුට්ඨානානානඤ්ච රූපානං සහජාත-පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ ඛක්ඛා ද්විත්තං ඛක්ඛානං චිත්තසමුට්ඨානානානඤ්ච රූපානං සහජාතපච්චයෙන පච්චයො, පටිසන්ධිකඛණේ විපාකාබ්‍යාකතො එකො ඛජේධා තිණ්ණන්තං ඛක්ඛානං කට්ඨනා ව රූපානං සහජාතපච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛක්ඛා එකස්ස ඛක්ඛස්ස කට්ඨනා ව රූපානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ ඛක්ඛා ද්විත්තං ඛක්ඛානං කට්ඨනා ව රූපානං සහජාතපච්චයෙන පච්චයො. ඛක්ඛා ච්ඡද්දස්ස සහජාත පච්චයෙන පච්චයො, ච්ඡද්ද ඛක්ඛානං සහජාතපච්චයෙන පච්චයො: එකං මහාභූතං තිණ්ණන්තං මහාභූතානං සහජාතපච්චයෙන පච්චයො, තයො මහාභූතා එකස්ස මහාභූතස්ස සහජාතපච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ මහාභූතා ද්විත්තං මහාභූතානං සහජාතපච්චයෙන පච්චයො, මහාභූතා චිත්තසමුට්ඨානානං රූපානං කට්ඨනාරූපානං උපාදය රූපානං සහජාතපච්චයෙන පච්චයො, බාහිරං එකං මහාභූතං තිණ්ණන්තං මහාභූතානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො, තයො මහාභූතා එකස්ස මහාභූතස්ස සහජාත පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ මහාභූතා ද්විත්තං මහාභූතානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො, මහාභූතා උපාදය රූපානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො, ආහාරසමුට්ඨානං එකං මහාභූතං තිණ්ණන්තං මහාභූතානං සහජාතපච්චයෙන පච්චයො, තයො මහාභූතා එකස්ස මහාභූතස්ස සහජාතපච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ මහාභූතා ද්විත්තං මහාභූතානං සහජාතපච්චයෙන පච්චයො, මහාභූතා උපාදයරූපානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො, උතුසමුට්ඨානං එකං මහාභූතං තිණ්ණන්තං මහාභූතානං සහජාතපච්චයෙන පච්චයො, තයො මහාභූතා එකස්ස මහාභූතස්ස සහජාතපච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ මහාභූතා ද්විත්තං මහාභූතානං සහජාතපච්චයෙන පච්චයො, මහාභූතා උපාදයරූපානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො, උතුසමුට්ඨානං එකං මහාභූතං තිණ්ණන්තං මහාභූතානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො, තයො මහාභූතා එකස්ස මහාභූතස්ස සහජාත පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ මහාභූතා ද්විත්තං මහාභූතානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො, මහාභූතා කට්ඨනා රූපානං උපාදයරූපානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො,

කුසලො ව අබ්‍යාකතො ව ධමේමා අබ්‍යාකතස්ස ධමමස්ස සහජාත පච්චයෙන පච්චයො, කුසලා ඛක්ඛා ව මහාභූතා ව චිත්තසමුට්ඨානංරූපානං සහජාතපච්චයෙන පච්චයො,

අකුසලො ව අබ්‍යාකතො ව ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස සහජාතපච්චයෙන පච්චයො, අකුසලා ඛන්ධා ව මහාභූතා ව විතතසමුට්ඨානානං රූපානං සහජාතපච්චයෙන පච්චයො

(අක්ඛන්ධා)

කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස අක්ඛන්ධා පච්චයෙන පච්චයො, කුසලො එකො ඛන්ධො තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං අක්ඛන්ධා පච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛන්ධා එකස්ස ඛන්ධස්ස අක්ඛන්ධා පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ ඛන්ධා ද්වින්නං ඛන්ධානං අක්ඛන්ධා පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස අක්ඛන්ධා පච්චයෙන පච්චයො, අකුසලො එකො ඛන්ධො තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං අක්ඛන්ධා පච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛන්ධා එකස්ස ඛන්ධස්ස අක්ඛන්ධා පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ ඛන්ධා ද්වින්නං ඛන්ධානං අක්ඛන්ධා පච්චයෙන පච්චයො.

අබ්‍යාකතො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අක්ඛන්ධා පච්චයෙන පච්චයො, විපාකාබ්‍යාකතො කිරියාබ්‍යාකතො එකො ඛන්ධො තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං අක්ඛන්ධා පච්චයෙන පච්චයො තයො ඛන්ධා එකස්ස ඛන්ධස්ස අක්ඛන්ධා පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ ඛන්ධා ද්වින්නං ඛන්ධානං අක්ඛන්ධා පච්චයෙන පච්චයො. පටිසන්ධිකඛණේ විපාකාබ්‍යාකතො එකො ඛන්ධො තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං චත්ත්වස්ස ව අක්ඛන්ධා පච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛන්ධා එකස්ස ඛන්ධස්ස චත්ත්වස්ස ව අක්ඛන්ධා පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ ඛන්ධා ද්වින්නං ඛන්ධානං චත්ත්වස්ස ව අක්ඛන්ධා පච්චයෙන පච්චයො. ඛන්ධා චත්ත්වස්ස අක්ඛන්ධා පච්චයෙන පච්චයො, චත්ත්ව ඛන්ධානං අක්ඛන්ධා පච්චයෙන පච්චයො, එකං මහාභූතං තිණ්ණන්නං මහාභූතානං අක්ඛන්ධා පච්චයෙන පච්චයො, තයො මහාභූතා එකස්ස මහාභූතස්ස අක්ඛන්ධා පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ මහාභූතා ද්වින්නං මහාභූතානං අක්ඛන්ධා පච්චයෙන පච්චයො, බාහිරං ආහාරසමුට්ඨානං උතුසමුට්ඨානං අසඤ්ඤාසන්නානං එකං මහාභූතං තිණ්ණන්නං මහාභූතානං අක්ඛන්ධා පච්චයෙන පච්චයො -පෙ- ද්වෙ මහාභූතා ද්වින්නං මහාභූතානං අක්ඛන්ධා පච්චයෙන පච්චයො.

(නිස්සය)

කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, කුසලො එකො ඛන්ධො තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛන්ධා එකස්ස ඛන්ධස්ස නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ ඛන්ධා ද්වින්නං ඛන්ධානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

කුසලො ධමේමා අඛ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස නිස්සයපච්චයෙන පච්චයො, කුසලා ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨානානං රූපානං නිස්සයපච්චයෙන පච්චයො.

කුසලො ධමේමා කුසලස්ස ච අඛ්‍යාකතස්ස ච ධම්මස්ස නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, කුසලො ඵකො ඛන්ධො තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං චිත්තසමුට්ඨානානානඤ්ච රූපානං නිස්සයපච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛන්ධා ඵකස්ස ඛන්ධස්ස චිත්තසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, ද්වේ ඛන්ධා ද්වින්නං ඛන්ධානං චිත්තසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං නිස්සයපච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධමේමා අකුසලස්ස ධම්මස්ස නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, අකුසලො ඵකො ඛන්ධො තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං නිස්සයපච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛන්ධා ඵකස්ස ඛන්ධස්ස නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, ද්වේ ඛන්ධා ද්වින්නං ඛන්ධානං නිස්සයපච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධමේමා අඛ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස නිස්සයපච්චයෙන පච්චයො, අකුසලා ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨානානං රූපානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධමේමා අකුසලස්ස ච අඛ්‍යාකතස්ස ච ධම්මස්ස නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, අකුසලො ඵකො ඛන්ධො තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං චිත්තසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං නිස්සයපච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛන්ධා ඵකස්ස ඛන්ධස්ස චිත්තසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං නිස්සයපච්චයෙන පච්චයො, ද්වේ ඛන්ධා ද්වින්නං ඛන්ධානං චිත්ත සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං නිස්සයපච්චයෙන පච්චයො.

අඛ්‍යාකතො ධමේමා අඛ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස නිස්සයපච්චයෙන පච්චයො, විපාකාඛ්‍යාකතො කිරියාඛ්‍යාකතො ඵකො ඛන්ධො තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං චිත්තසමුට්ඨානාන ඤ්ච රූපානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛන්ධා ඵකස්ස ඛන්ධස්ස චිත්තසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, ද්වේ ඛන්ධා ද්වින්නං ඛන්ධානං චිත්ත සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො. පටිපක්ඛකභේ විපාකාඛ්‍යාකතො ඵකො ඛන්ධො තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං කට්ඨනා ච රූපානං නිස්සයපච්චයෙන පච්චයො. තයො ඛන්ධා ඵකස්ස ඛන්ධස්ස කට්ඨනා ච රූපානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, ද්වේ ඛන්ධා ද්වින්නං ඛන්ධානං කට්ඨනා ච රූපානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, ඛන්ධා ච්ඡද්ධස්ස නිස්සයපච්චයෙන පච්චයො, ච්ඡද්ධ ඛන්ධානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, ඵකං මහාභුතං තිණ්ණන්නං මහාභුතානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, තයො මහාභුතා ඵකස්ස මහාභුතස්ස නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, ද්වේ මහාභුතා ද්වින්නං මහාභුතානං නිස්සයපච්චයෙන පච්චයො, මහාභුතා චිත්තසමුට්ඨානානඤ්ච

රූපානං කට්ඨනා ව රූපානං උපාදයරූපානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, බාහිරං ආභාරසමුට්ඨානං උකුසමුට්ඨානං අසඤ්ඤාසත්තානං එකං මහාභූතං නිණ්ණතනං මහාභූතානං නිස්සයපච්චයෙන පච්චයො, තයො මහාභූතා එකස්ස මහාභූතස්ස නිස්සයපච්චයෙන පච්චයො, ද්වේ මහාභූතා ද්විතනං මහාභූතානං නිස්සයපච්චයෙන පච්චයො, මහාභූතා කට්ඨනා රූපානං උපාදයරූපානං නිස්සයපච්චයෙන පච්චයො, චක්ඛායතනං චක්ඛු- විඤ්ඤාණස්ස නිස්සයපච්චයෙන පච්චයො, සොතායතනං, ඝාතායතනං, ජීව්හායතනං, කායායතනං කායවිඤ්ඤාණස්ස නිස්සයපච්චයෙන පච්චයො, වත්ථු විපාකාබ්‍යාකතානං කිරීයාබ්‍යාකතානං බන්ධානං නිස්සයපච්චයෙන පච්චයො.

අබ්‍යාකතො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස නිස්සයපච්චයෙන පච්චයො, වත්ථු කුසලානං බන්ධානං නිස්සයපච්චයෙන පච්චයො.

අබ්‍යාකතො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස නිස්සයපච්චයෙන පච්චයො, වත්ථු අකුසලානං බන්ධානං නිස්සයපච්චයෙන පච්චයො.

කුසලො ව අබ්‍යාකතො ව ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, කුසලො එකො බන්ධො ව වත්ථු ව නිණ්ණතනං බන්ධානං නිස්සයපච්චයෙන පච්චයො, තයො බන්ධො ව වත්ථු ව එකස්ස බන්ධස්ස නිස්සයපච්චයෙන පච්චයො, ද්වේ බන්ධො ව වත්ථු ව ද්විතනං බන්ධානං නිස්සයපච්චයෙන පච්චයො.

කුසලො ව අබ්‍යාකතො ව ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, කුසලො බන්ධො ව මහාභූතා ව චිත්තසමුට්ඨානානං රූපානං නිස්සයපච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ව අබ්‍යාකතො ව ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, අකුසලො එකො බන්ධො ව වත්ථු ව නිණ්ණතනං බන්ධානං නිස්සයපච්චයෙන පච්චයො, තයො බන්ධො ව වත්ථු ව එකස්ස බන්ධස්ස නිස්සයපච්චයෙන පච්චයො, ද්වේ බන්ධො ව වත්ථු ව ද්විතනං බන්ධානං නිස්සයපච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ව අබ්‍යාකතො ව ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, අකුසලො බන්ධො ව මහාභූතා ව චිත්තසමු- ධුට්ඨානානං රූපානං නිස්සයපච්චයෙන පච්චයො.

(උපනිස්සය)

කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස උපනිස්සයපච්චයෙන පච්චයො, ආරම්භජනිස්සයො, අනන්තරූපනිස්සයො, පකතූපනිස්සයො.

ආරම්භකපනියයො, දනං දන්වා සීලං සමාදිශිත්වා උපොසථකමිං කත්වා තං ගරුං කත්වා පව්වෙකකති, පුබ්බෙ සුවිණ්ණාති ගරුං කත්වා පව්වෙකකති. ක්කානා වුට්ඨගිත්වා ක්කානං ගරුං කත්වා පව්වෙකකති, සෙකකා ගොත්‍රභුං ගරුං කත්වා පව්වෙකකති. චොදනං ගරුං කත්වා පව්වෙකකති, සෙකකා මග්ගා වුට්ඨගිත්වා මග්ගං ගරුං කත්වා පව්වෙකකති.

අනන්තරුපනියයො, පුරිමා පුරිමා කුසලා ඛක්ඛා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ඛක්ඛානං උපනියය පව්වයෙන පව්වයො අනුලොමං ගොතභුසු අනුලොමං චොදනසු ගොත්‍රභු මග්ගසු චොදානං මග්ගසු උපනියයපව්වයෙන පව්වයො.

පකතුපනියයො, සධං උපනියයාය දනං දෙති, සීලං සමාදියති. උපොසථකමිං කරොති, ක්කානං උප්පාදෙති, විපසුන්තං උප්පාදෙති, මග්ගං උප්පාදෙති, අභික්ඛං උප්පාදෙති, සමාපත්තිං උප්පාදෙති. සීලං සුතං වාගං පක්ඛං උපනියයාය දනං දෙති, සීලං සමාදියති. උපොසථකමිං කරොති. ක්කානං උප්පාදෙති, විපසුන්තං. උප්පාදෙති, මග්ගං උප්පාදෙති, අභික්ඛං උප්පාදෙති. සමාපත්තිං උප්පාදෙති, සධා සීලං සුතං වාගො පක්ඛා සධාය සීලසු සුතසු වාගසු පක්ඛාය උපනියය පව්වයෙන පව්වයො.

පඨමසු ක්කානසු පරිකමිං. පඨමසු ක්කානසු උපනියය පව්වයෙන පව්වයො, දුතියසු ක්කානසු පරිකමිං. දුතියසු ක්කානසු උපනියයපව්වයෙන පව්වයො, තතියසු ක්කානසු පරිකමිං. තතියසු ක්කානසු උපනියයපව්වයෙන පව්වයො, චතුත්ථසු ක්කානසු පරිකමිං. චතුත්ථසු ක්කානසු උපනියයපව්වයෙන පව්වයො, අකාසානක්ඛායතනසු පරිකමිං. අකාසානක්ඛායතනසු උපනියයපව්වයෙන පව්වයො, වික්ඛාණක්ඛායතනසු පරිකමිං. වික්ඛාණක්ඛායතනසු උපනියය පව්වයෙන පව්වයො, ආකික්ඛක්ඛායතනසු පරිකමිං. ආකික්ඛක්ඛායතනසු උපනියය පව්වයෙන පව්වයො, නෙවසක්ඛානාසක්ඛායතනසු පරිකමිං. නෙවසක්ඛානාසක්ඛායතනසු උපනියය පව්වයෙන පව්වයො.

පඨමං ක්කානං දුතියසු ක්කානසු උපනියයපව්වයෙන පව්වයො, දුතියං ක්කානං තතියසු ක්කානසු උපනියයපව්වයෙන පව්වයො, තතියං ක්කානං චතුත්ථසු ක්කානසු උපනියයපව්වයෙන පව්වයො, චතුත්ථං ක්කානං අකාසානක්ඛායතනසු අකාසානක්ඛායතනං වික්ඛාණක්ඛායතනසු වික්ඛාණක්ඛායතනං ආකික්ඛක්ඛායතනසු ආකික්ඛක්ඛායතනං නෙවසක්ඛානාසක්ඛායතනසු උපනියය පව්වයෙන පව්වයො.

දිබ්බසංවක්ඛායා පරිකමං දිබ්බසංවක්ඛායා උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, දිබ්බාය සොතධාතුයා පරිකමං දිබ්බාය සොත ධාතුයා උපනිස්සයපච්චයෙන පච්චයො. ඉද්ධිවිධඤාණස්ස පරිකමං ඉද්ධි-විධඤාණස්ස උපනිස්සයපච්චයෙන පච්චයො, වේතොපරියඤාණස්ස පරිකමං වේතොපරියඤාණස්ස උපනිස්සයපච්චයෙන පච්චයො, පුබ්බෙතිවාසානුස්සතිඤාණස්ස පරිකමං පුබ්බෙතිවාසා නුස්සතිඤාණස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, යථාකමුත්ථපගඤාණස්ස පරිකමං යථාකමුත්ථපගඤාණස්ස උපනිස්සයපච්චයෙන පච්චයො, ආනාගතංසඤාණස්ස පරිකමං ආනාගතංසඤාණස්ස උපනිස්සයපච්චයෙන පච්චයො,

දිබ්බවක්ඛා දිබ්බාය සොතධාතුයා උපනිස්සයපච්චයෙන පච්චයො, දිබ්බසොතධාතු ඉද්ධිවිධඤාණස්ස උපනිස්සයපච්චයෙන පච්චයො, ඉද්ධිවිධඤාණං වේතොපරියඤාණස්ස උපනිස්සයපච්චයෙන පච්චයො, වේතොපරියඤාණං පුබ්බෙතිවාසානුස්සතිඤාණස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, පුබ්බෙතිවාසානුස්සති ඤාණං යථාකමුත්ථපග ඤාණස්ස උප-නිස්සයපච්චයෙන පච්චයො. යථාකමුත්ථපගඤාණං ආනාගතංසඤාණස්ස උපනිස්සයපච්චයෙන පච්චයො.

පඨමස්ස මග්ගස්ස පරිකමං පඨමස්ස මග්ගස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, දුතියස්ස මග්ගස්ස පරිකමං දුතියස්ස මග්ගස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, තතියස්ස මග්ගස්ස පරිකමං තතියස්ස මග්ගස්ස උපනිස්සයපච්චයෙන පච්චයො, චතුර්ථස්ස මග්ගස්ස පරිකමං චතුර්ථස්ස මග්ගස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො,

පඨමො මග්ගො දුතියස්ස මග්ගස්ස උපනිස්සයපච්චයෙන පච්චයො, දුතියො මග්ගො තතියස්ස මග්ගස්ස උපනිස්සයපච්චයෙන පච්චයො, තතියො මග්ගො චතුර්ථස්ස මග්ගස්ස උපනිස්සයපච්චයෙන පච්චයො.

සෙකකා මග්ගං උපනිස්සයා අනුප්පන්නං සමාපන්නිං උපපාදෙන්නිං. උප්පන්නං සමාපජ්ජන්ති, සංඛාරෙ අනිවර්තො දුක්ඛතො අත්තත්තතො විපස්සන්ති. මග්ගො සෙකකානං අත්ථපටිසම්භිද්දය ධම්මපටිසම්භිද්දය නිරුත්තපිටිසම්භිද්දය පටිභානපටිසම්භිද්දය ඨානාඨානකොසලලස්ස උපනිස්සයපච්චයෙන පච්චයො.

කුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස උපනිස්සයපච්චයෙන පච්චයො, ආරම්මණුපනිස්සයො, පක්ඛපනිස්සයො,

ආරම්මණුපනිස්සයො, දුතං දත්වා සීලං සමාදියිත්වා උපොසථකමිං කත්වා තං ගරුං කත්වා අස්සාදෙති, අභිනඤ්ඤාති, තං ගරුං කත්වා

රාගො උප්පජ්ඣති, දිට්ඨි උප්පජ්ඣති, පුබ්බෙ සුචිණ්ණානි ගරුං කත්වා අස්සාදෙති, අභිනඤ්ඤිති, තං ගරුං කත්වා රාගො උප්පජ්ඣති, දිට්ඨි උප්පජ්ඣති, ක්කානා වුට්ඨතිත්වා ක්කානං ගරුං කත්වා අස්සාදෙති. අභිනඤ්ඤිති, තං ගරුං කත්වා රාගො උප්පජ්ඣති, දිට්ඨි උප්පජ්ඣති,

පකතූපනිස්සයො, සධං උපනිස්සාය මානං ඡප්පෙති. දිට්ඨිං ගණ්ණානි, සීලං සුතං වාගං පඤ්ඤං උපනිස්සාය මානං ඡප්පෙති, දිට්ඨිං ගණ්ණානි, සධා සීලං සුතං වාගො පඤ්ඤා රාගස්ස දෙසස්ස මොහස්ස මානස්ස දිට්ඨියා පඤ්ඤාය උපනිස්සයපච්චයෙන පච්චයො,

කුසලො ධම්මො අබ්බාකතස්ස ධම්මස්ස උපනිස්සය - පච්චයෙන පච්චයො, ආරම්මණුපනිස්සයො, අනන්තරූපනිස්සයො, පකතූපනිස්සයො.

ආරම්මණුපනිස්සයො, අරහා මග්ගා වුට්ඨතිත්වා මග්ගං ගරුං කත්වා පච්චවෙකකිති.

අනන්තරූපනිස්සයො, කුසලං වුට්ඨානස්ස මග්ගො ඵලස්ස අනුලොමං සෙකකාය ඵලසමාපන්නියා නිරොධා වුට්ඨහන්තස්ස නෙවසඤ්ඤානායඤ්ඤායනන කුසලං ඵලසමාපන්නියා උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

පකතූපනිස්සයො, සධං උපනිස්සාය අත්තානං ආනාපෙති, පරිනාපෙති, පරිසිට්ඨිමුලකං දුක්ඛං පච්චනුහොති, සීලං සුතං වාගං පඤ්ඤං උපනිස්සාය අත්තානං ආනාපෙති, පරිනාපෙති, පරිසිට්ඨිමුලකං දුක්ඛං පච්චනුහොති, සධා සීලං සුතං වාගො පඤ්ඤා කායිකස්ස සුඛස්ස කායිකස්ස දුක්ඛස්ස ඵලසමාපන්නියා උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, කුසලං කම්මං විපාකස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, අරහා මග්ගං උපනිස්සාය අනුප්පන්නං කිරියාසමාපන්නිං උප්පාදෙති, උප්පන්නං සමාපජ්ඣති, සඬ්ඛාරෙ අභිව්වතො දුක්ඛතො අනන්තතො විපස්සති, මග්ගො අරහතො අඤ්ඤාපටිපට්ඨිතිද්දා ධම්මපටිපට්ඨිතිද්දා නිරුත්තිපට්ඨිතිද්දා පටිහාන පටිපට්ඨිතිද්දා ධානාධාන-කොසලලස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, මග්ගො ඵලසමාපන්නියා උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, ආරම්මණුපනිස්සයො, අනන්තරූපනිස්සයො, පකතූපනිස්සයො.

ආරම්මණුපනිස්සයො, රාගං ගරුං කත්වා අස්සාදෙති, අභිනඤ්ඤිති. තං ගරුං කත්වා රාගො උප්පජ්ඣති. දිට්ඨි උප්පජ්ඣති: දිට්ඨිං

ගරුං කථවා අස්සාදෙති, අභිනඤ්ඤි, නං ගරුං කථවා රාගො උප්පජ්ජති,
දිට්ඨි උප්පජ්ජති:

අනන්තරූපනිස්සයො, සුරිමා සුරිමා අකුසලා ඛන්ධා පච්ඡිමානං
පච්ඡිමානං අකුසලානං ඛන්ධානං උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

පක්ෂපනිස්සයො, රාගං උපනිස්සයා පාණං හනති, අදින්නං ආදියති.
මුසා හණති, පිසුණං හණති, ඵරුසං හණති, සමථං පලපති, සන්ධිං ඡිඤ්ඤි,
තිලොපං හරති, ඵකාගාරිකං කරොති, පරිපත්ථෙ තිට්ඨති. පරදුරං
ගව්ඡති, ගාමිසානං කරොති, නිගමිසානං කරොති. මානරං ජීවිතා
වොරොපෙති, පිනරං ජීවිතා වොරොපෙති, අරහන්තං ජීවිතා වොරොපෙති,
දුට්ඨයෙන විනේනන නථාගතස්ස ලොහිතං උප්පාදෙති, සංඝං භිඤ්ඤි, දෙසං
උපනිස්සයා මොහං උපනිස්සයා මානං උපනිස්සයා දිට්ඨිං උපනිස්සයා
පජ්ජන්තං උපනිස්සයා පාණං හනති, -පෙ- සංඝං භිඤ්ඤි. රාගො දෙසො
මොහො මානො දිට්ඨි පජ්ජන්තා රාගස්ස දෙසස්ස මොහස්ස මානස්ස දිට්ඨියා
පජ්ජන්තා උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, පාණානිපාතො පාණානිපාතස්ස
උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, පාණානිපාතො ආදින්නාදනස්ස කාමෙසු
මිච්ඡාචාරස්ස මුසාවාදස්ස පිසුණාය වාචාය ඵරුසාය වෘචාය
සමිථප්පලාපස්ස අභිජ්ජායා ඛ්‍යාපාදස්ස මිච්ඡාදිට්ඨියා උපනිස්සය-
පච්චයෙන පච්චයො, ආදින්නාදනං ආදින්නාදනස්ස කාමෙසු මිච්ඡාචාරස්ස
මුසාවාදස්ස, සංඛින්නං. මිච්ඡාදිට්ඨියා පාණානිපාතස්ස උපනිස්සය
පච්චයෙන පච්චයො, වක්ඛං ඛන්ධිකං. කාමෙසු මිච්ඡාචාරො මුසාවාදෙ
පිසුණාවාචා ඵරුසාවාචා සමප්පලාපො අභිජ්ජා ඛ්‍යාපාදෙ මිච්ඡාදිට්ඨි
මිච්ඡාදිට්ඨියා උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, මිච්ඡාදිට්ඨි පාණානිපාතස්ස
ආදින්නාදනස්ස කාමෙසු මිච්ඡාචාරස්ස මුසාවාදස්ස පිසුණාවාචාය ඵරුසාය
වාචාය සමිථප්පලාපස්ස අභිජ්ජායා ඛ්‍යාපාදස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන
පච්චයො, මාතුසානි කමමං මාතුසානි කමමස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන
පච්චයො, මාතුසානිකමමං ජිතුසානි කමමස්ස උපනිස්සය -පෙ- අරහ-
න්තසානිකමමස්ස රුහිතුප්පාදකමමස්ස සංඝහෙදකමමස්ස නියතමිච්ඡාදිට්ඨියා
උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, පිතුසානිකමමං පිතුසානිකමමස්ස
අරහන්තසානිකමමස්ස රුහිතුප්පාද කමමස්ස සංඝහෙද කමමස්ස
නියතමිච්ඡාදිට්ඨියා මාතුසානි - කමමස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො,
-පෙ- අරහන්තසානිකමමං අරහන්ත සානිකමමස්ස රුහිතුප්පාදකමමස්ස -
පෙ- රුහිතුප්පාදකමමං රුහිතුප්පාද කමමස්ස -පෙ- සංඝහෙදකමමං
සංඝහෙදකමමස්ස -පෙ- නියතමිච්ඡාදිට්ඨි නියතමිච්ඡාදිට්ඨියා උපනිස්සය
පච්චයෙන පච්චයො, නියතමිච්ඡාදිට්ඨි මාතුසානිකමමස්ස උපනිස්සය -

පෙ - අරහන්තඝාතිකමමස්ස රුහිතුපාදකමමස්ස සංඝභෙදකමමස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, චක්කං කාතබ්බං.

අකුසලො ධමමො කුසලස්ස ධමමස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො පකතුපනිස්සයො රාගං උපනිස්සයාය දනං දෙති, සීලං සමාදියති, උපොසථකමමං කරොති, කුඩානං උප්පාදෙති, විපස්සනං උප්පාදෙති, මග්ගං උප්පාදෙති, අභික්ඛං උප්පාදෙති, සමාපන්නං උප්පාදෙති, දෙසං මොහං මානා දිට්ඨිං පත්තං උපනිස්සයාය දනං දෙති, සීලං සමාදියති, උපොසථකමමං කරොති, කුඩානං උප්පාදෙති, විපස්සනං උප්පාදෙති, මග්ගං උප්පාදෙති, අභික්ඛං උප්පාදෙති, සමාපන්නං උප්පාදෙති, රාගො දෙසො මොහො මානො දිට්ඨිං පත්තං සධාය සීලස්ස සුත්තස්ස වාගස්ස පක්ඛාය උපනිස්සයපච්චයෙන පච්චයො, පාණං හත්ථො තස්ස පටිඝාතත්ථාය දනං දෙති, සීලං සමාදියති. උපොසථකමමං කරොති, කුඩානං උප්පාදෙති, විපස්සනං උප්පාදෙති, මග්ගං උප්පාදෙති, අභික්ඛං උප්පාදෙති, සමාපන්නං උප්පාදෙති, අදින්නං ආදියිත්වා, මුසා හණිත්වා, පිසුන් හණිත්වා, ඵරුසං හණිත්වා, සමථං පලපිත්වා, සන්ධිං ඡිත්තිත්වා. නිලොපං හරිත්වා, ඵකාගාරිකං කරිත්වා, පරිපත්ථෙ ධුත්වා, පරදුරං ගත්ත්වා, ගාමඝාතං කරිත්වා, නිගමඝාතං කරිත්වා තස්ස 'පටිඝාතත්ථාය දනං දෙති, සීලං සමාදියති, උපොසථකමමං කරොති, කුඩානං උප්පාදෙති, විපස්සනං උප්පාදෙති, මග්ගං උප්පාදෙති, අභික්ඛං උප්පාදෙති, සමාපන්නං උප්පාදෙති, මාතරං ජීවිතා වොරොපෙත්වා, තස්ස පටිඝාතත්ථාය දනං දෙති, සීලං සමාදියති, උපොසථකමමං කරොති, පිත්තරං ජීවිතා වොරොපෙත්වා අරහන්තං ජීවිතා වොරොපෙත්වා, දුට්ඨෙන විනේතන තථාගතස්ස ලොභිතං උප්පාදෙත්වා, සංඝං හිත්තිත්වා, තස්ස පටිඝාතත්ථාය දනං දෙති, සීලං සමාදියති, උපොසථකමමං කරොති:

අකුසලො ධමමො අබ්ඛාකතස්ස ධමමස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, අනන්තරුපනිස්සයො, පකතුපනිස්සයො,

අනන්තරුපනිස්සයො, අකුසලං වුට්ඨානස්ස උපනිස්සයපච්චයෙන පච්චයො,

පකතුපනිස්සයො, රාගං උපනිස්සයාය අත්තානං ආනාපෙති, පරිනාපෙති, පරිශිට්ඨිමුලකං දුක්ඛං පච්චනුහොති. දෙසං මොහං මානං දිට්ඨිං පත්තං උපනිස්සයාය අත්තානං ආනාපෙති, පරිනාපෙති, පරිශිට්ඨිමුලකං දුක්ඛං පච්චනුහොති, රාගො දෙසො මොහො මානො දිට්ඨිං පත්තං කායිකස්ස සුඛස්ස කායිකස්ස දුක්ඛස්ස, ඵලසමාපන්නියා උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො. අකුසලං කමමං විපාකස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

අඛ්‍යාතනො ධමේමා අඛ්‍යාතකස්ස ධමමස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, ආරමමණුපනිස්සයො, අනන්තරූපනිස්සයො පකතුපනිස්සයො,

ආරමමණුපනිස්සයො, අරහා ඵලං ගරුං කඛ්ථා පච්චවේකකති. නිබ්බානං ගරුං කඛ්ථා පච්චවේකකති, නිබ්බානං ඵලස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො,

අනන්තරූපනිස්සයො, පුරිමා පුරිමා විපාකාඛ්‍යාතකා කිරියාඛ්‍යාතකා ඛණ්ඩා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං විපාකාඛ්‍යාතකානං කිරියාඛ්‍යාතකානං ඛණ්ඩානං උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, හව්ඨං ආවජ්ජනාය කිරියං වුට්ඨානස්ස අරහතො අනුලොමං ඵලසමාපන්නියා නිරොධා-වුට්ඨිගත්තස්ස තෙවසක්කානාසක්කායත්ත කිරියංඵලසමාපන්නියා උපනිස්සයපච්චයෙන පච්චයො.

පකතුපනිස්සයො කායිකං සුඛං කායිකස්ස සුඛස්ස කායිකස්ස දුක්ඛස්ස ඵලසමාපන්නියා උපනිස්සයපච්චයෙන පච්චයො. කායිකං දුක්ඛං කායිකස්ස සුඛස්ස කායිකස්ස දුක්ඛස්ස ඵලසමාපන්නියා උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, උතු කායිකස්ස සුඛස්ස කායිකස්ස දුක්ඛස්ස ඵලසමාපන්නියා උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො. භොජනං කායිකස්ස සුඛස්ස කායිකස්ස දුක්ඛස්ස ඵලසමාපන්නියා උපනිස්සයපච්චයෙන පච්චයො, සෙනාසනං කායිකස්ස සුඛස්ස කායිකස්ස දුක්ඛස්ස ඵල සමාපන්නියා උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, කායිකං සුඛං කායිකං දුක්ඛං උතු භොජනං සෙනාසනං කායිකස්ස සුඛස්ස කායිකස්ස දුක්ඛස්ස ඵලසමාපන්නියා උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, ඵල සමාපන්නි කායිකස්ස සුඛස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, අරහා කායිකං සුඛං උපනිස්සාය අනුප්පන්නං කිරියා සමාපන්නි උප්පාදෙති, උප්පන්නං සමාපජ්ජති. සඬ්ඛාරෙ අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සති. කායිකං දුක්ඛං උතුභොජනං සෙනාසනං උපනිස්සාය අනුප්පන්නං කිරියා සමාපන්නි උප්පාදෙති. උප්පන්නං සමාපජ්ජති, සඬ්ඛාරෙ අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සති.

අඛ්‍යාතනො ධමේමා කුසලස්ස ධමමස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, ආරමමණුපනිස්සයො, අනන්තරූපනිස්සයො පකතුපනිස්සයො,

ආරමමණුපනිස්සයො, සෙකකා ඵලං ගරුං කඛ්ථා පච්චවේකකති, නිබ්බානං ගරුං කඛ්ථා පච්චවේකකති, නිබ්බානං ගොත්‍රභුස්ස වොදනස්ස මභස්ස උපනිස්සයපච්චයෙන පච්චයො.

අනන්තරූපනිස්සයො, ආවජ්ජනා කුසලානං ඛණ්ඩානං උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

පකතුපනියයො, කායිකං සුඛං උපනියාය දනං දෙති, සීලං සමාදියති, උපොසථකමිං කරොති, ඤානං උපාදෙති, විපස්සනං උපාදෙති, මග්ගං උපාදෙති, අභික්ඛං උපාදෙති, සමාපත්තිං උපාදෙති. කායිකං දුක්ඛං උතු භොජනං, සෙනාසනං උපනියාය දනං දෙති, සීලං සමාදියති, උපොසථකමිං කරොති, ඤානං උපාදෙති, විපස්සනං උපාදෙති, මග්ගං උපාදෙති. අභික්ඛං උපාදෙති, සමාපත්තිං උපාදෙති, කායිකං සුඛං කායිකං දුක්ඛං උතු භොජනං සෙනාසනං සමාය සීලස්ස සුත්තස්ස වාගස්ස පක්ඛාය උපනියාය පව්වයෙන පව්වයො.

අඛ්‍යාතනො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස උපනියායපව්වයෙන පව්වයො, ආරම්මණුපනියායො, අනන්තරූපනියායො, පකතුපනියායො.

ආරම්මණුපනියායො, වක්ඛං ගරුං කථා අස්සාදෙති, අභිනඤ්ඤාති, නං ගරුං කථා රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, සොතං ඝාතං ජීවිතං කායං රූපෙ සද්දෙ ගඤ්ඤ රසෙ ථොට්ඨබ්බිකෙ වජ්ජං විපාකාඛ්‍යාතනෙ කිරියාඛ්‍යාතනෙ ධ්වෙයෙ ගරුං කථා අස්සාදෙති, අභිනඤ්ඤාති, නං ගරුං කථා රාගො උප්පජ්ජති දිට්ඨි උප්පජ්ජති.

අනන්තරූපනියායො, ආවජ්ජනා අකුසලානං ඛන්ධානං උපනියාය පව්වයෙන පව්වයො.

පකතුපනියායො, කායිකං සුඛං උපනියාය පාණං හනති, අදින්නං ආදියති, මුසා හණති, පිසුණං හණති, ඵරුසං හණති, සමථං පලපති, සන්ධිං ඡිද්දති, නිලොපං හරති, ඵකාගාරිකං කරොති. පරිපජ්ජෙති නිධන්ති, පරදරං ගවජ්ජති, ගාමස්සානං කරොති, නිගමස්සානං කරොති, මාතරං ජීවිතා වොරොපෙති, පිතරං ජීවිතා වොරොපෙති, අරහන්තං ජීවිතා වොරොපෙති, දුට්ඨෙත විනේතන තථාගතස්ස ලොභිතං උපාදෙති, සංඝං හිඤ්ඤාති. කායිකං දුක්ඛං උතු භොජනං සෙනාසනං උපනියාය පාණං හනති, සංඛින්නං. සංඝං හිඤ්ඤාති, කායිකං සුඛං කායිකං දුක්ඛං උතු භොජනං සෙනාසනං රාගස්ස දෙසස්ස මොහස්ස මානස්ස දිට්ඨියා පඤ්ඤාය උපනියායපව්වයෙන පව්වයො.

(පුරෙජාන.)

අඛ්‍යාතනො ධම්මො අඛ්‍යාතනස්ස ධම්මස්ස පුරෙජානපව්වයෙන පව්වයො, ආරම්මණුපුරෙජානං වජ්ජපුරෙජානං,

ආරම්මණුපුරෙජානං, අරහා වක්ඛං අනිච්චනො දුක්ඛනො අනත්තනො විපජ්ජති. සොතං ඝාතං ජීවිතං කායං රූපෙ සද්දෙ ගඤ්ඤ රසෙ

ථොට්ටියකට වත්. අනිවිතො දුකකිනො අනන්තතො විපස්සති, දිබ්බත වක්ඛනා රූපං පස්සති, දිබ්බාය සොතධාතුයා සඳුං සුභාති, රූපායතනං වක්ඛ වික්ඛාණස්ස පුරෙජාත පච්චයෙන පච්චයො, සඳුයතනං සොතවික්ඛාණස්ස, ගත්ඨායතනං ඝාතවික්ඛාණස්ස, රසායතනං ජීවිතා වික්ඛාණස්ස, ථොට්ටියකායතනං කායවික්ඛාණස්ස, පුරෙජාතපච්චයෙන පච්චයො.

වත්තු පුරෙජාතං, වක්ඛායතනං වක්ඛවික්ඛාණස්ස පුරෙජාත පච්චයෙන පච්චයො, සොතායතනං සොතවික්ඛාණස්ස, ඝාතායතනං ඝාතවික්ඛාණස්ස, ජීවිතායතනං ජීවිතවික්ඛාණස්ස, කායායතනං කායවික්ඛාණස්ස පුරෙජාතපච්චයෙන පච්චයො, වත්තු විපාකාබ්‍යාකතානං කිරියාබ්‍යාකතානං බ්‍යාධානං පුරෙජාත පච්චයෙන පච්චයො.

අබ්‍යාකතො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස පුරෙජාතපච්චයෙන පච්චයො, ආරම්මණපුරෙජාතං වත්තුපුරෙජාතං,

ආරම්මණපුරෙජාතං සෙක්ඛා වා පුළුඤ්ජනා වා වක්ඛං අනිවිතො දුකකිනො අනන්තතො විපස්සන්ති. සොතං ඝාතං ජීවිතං කායං රූපෙ සඳුං ගඤ්ඤ රසෙ ථොට්ටියකට වත්තුං අනිවිතො දුකකිනො අනන්තතො විපස්සන්ති, දිබ්බත වක්ඛනා රූපං පස්සන්ති, දිබ්බාය සොතධාතුයා සඳුං සුභන්ති.

වත්තුපුරෙජාතං, වත්තු කුසලානං බ්‍යාධානං පුරෙජාතපච්චයෙන පච්චයො.

අබ්‍යාකතො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස පුරෙජාතපච්චයෙන පච්චයො, ආරම්මණපුරෙජාතං වත්තුපුරෙජාතං,

ආරම්මණපුරෙජාතං, වක්ඛං අස්සාදෙති, අභිනන්ති. තං ආරබ්භ රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති. උඨවං උප්පජ්ජති, දෙමනස්සං උප්පජ්ජති, සොතං ඝාතං ජීවිතං කායං රූපෙ සඳුං ගඤ්ඤ රසෙ ථොට්ටියකට වත්තුං අස්සාදෙති, අභිනන්ති, තං ආරබ්භ රාගො උප්පජ්ජති, -පෙ- දෙමනස්සං උප්පජ්ජති,

වත්තුපුරෙජාතං, වත්තු අකුසලානං බ්‍යාධානං පුරෙජාතපච්චයෙන පච්චයො.

(පච්ඡාජාත.)

කුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස පච්ඡාජාතපච්චයෙන පච්චයො, පච්ඡාජාතා කුසලා බ්‍යාධා පුරෙජාතස්ස ඉමස්ස කායස්ස පච්ඡාජාත පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධම්මො අඛ්‍යාතකස්ස ධම්මස්ස පච්ඡාජානපච්චයෙන පච්චයො, පච්ඡාජාතා අකුසලා ඛණ්ඩා පුරෙජාතස්ස ඉමස්ස කායස්ස පච්ඡාජානපච්චයෙන පච්චයො.

අඛ්‍යාතකො ධම්මො අඛ්‍යාතකස්ස ධම්මස්ස පච්ඡාජානපච්චයෙන පච්චයො, පච්ඡාජාතා විපාකාඛ්‍යාතතා කිරියාඛ්‍යාතතා ඛණ්ඩා පුරෙජාතස්ස ඉමස්ස කායස්ස පච්ඡාජානපච්චයෙන පච්චයො.

(ආසෙවන..)

කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස ආසෙවනපච්චයෙන පච්චයො, පුරිමා පුරිමා කුසලා ඛණ්ඩා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ඛණ්ඩානං ආසෙවන පච්චයෙන පච්චයො, අනුලොමං ගොත්‍රභූස්ස අනුලොමං චෝදනස්ස ගොත්‍රභූ මගස්ස චෝදනං මගස්ස ආසෙවන පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස ආසෙවන පච්චයෙන පච්චයො, පුරිමා පුරිමා අකුසලා ඛණ්ඩා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ඛණ්ඩානං ආසෙවන පච්චයෙන පච්චයො.

අඛ්‍යාතකො ධම්මො අඛ්‍යාතකස්ස ධම්මස්ස ආසෙවනපච්චයෙන පච්චයො, පුරිමා පුරිමා කිරියාඛ්‍යාතතා ඛණ්ඩා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කිරියාඛ්‍යාතතානං ඛණ්ඩානං ආසෙවනපච්චයෙන පච්චයො.

(කමම)

කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස කමමපච්චයෙන පච්චයො කුසලා චෙතනා සමපස්සන්නකානං ඛණ්ඩානං කමමපච්චයෙන පච්චයො.

කුසලො ධම්මො අඛ්‍යාතකස්ස ධම්මස්ස කමමපච්චයෙන පච්චයො, සහජාතා නානාකම්මිකා, සහජාතා කුසලා චෙතනා චිත්තසම්චිද්ධානානං රූපානං කමමපච්චයෙන පච්චයො. නානාකම්මිකා කුසලා චෙතනා විපාකානං ඛණ්ඩානං කච්ඡනා ච රූපානං කමමපච්චයෙන පච්චයො.

කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ච අඛ්‍යාතකස්ස ච ධම්මස්ස කමමපච්චයෙන පච්චයො, කුසලා චෙතනා සමපස්සන්නකානං ඛණ්ඩානං චිත්තසම්චිද්ධානානං රූපානං කමමපච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස කමමපච්චයෙන පච්චයො, අකුසලා චෙතනා සමපස්සන්නකානං ඛණ්ඩානං කමමපච්චයෙන පච්චයො,

අකුසලො ධම්මො අඛ්‍යාතකස්ස ධම්මස්ස කම්මපච්චයෙන පච්චයො, සහජාතා නානාකම්මිකා, සහජාතා අකුසලා චේතනා විතසමුට්ඨානං රූපානං කම්මපච්චයෙන පච්චයො, නානාකම්මිකා අකුසලා චේතනා විපාකානං ඛ්‍යාතං කට්ඨනා ච රූපානං කම්මපච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ච අඛ්‍යාතකස්ස ච ධම්මස්ස කම්මපච්චයෙන පච්චයො, අකුසලා චේතනා සම්පයුත්තකානං ඛ්‍යාතං විතසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං කම්මපච්චයෙන පච්චයො.

අඛ්‍යාතනො ධම්මො අඛ්‍යාතකස්ස ධම්මස්ස කම්මපච්චයෙන පච්චයො, විපාකාඛ්‍යාතනා කිරියාඛ්‍යාතනා චේතනා සම්පයුත්තකානං ඛ්‍යාතං විතසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං කම්මපච්චයෙන පච්චයො, පටිසන්ධිකම්මේ විපාකාඛ්‍යාතනා චේතනා සම්පයුත්තකානං ඛ්‍යාතං කට්ඨනා ච රූපානං කම්මපච්චයෙන පච්චයො, චේතනා ව්‍යථුස්ස කම්මපච්චයෙන පච්චයො.

(විපාක)

අඛ්‍යාතනො ධම්මො අඛ්‍යාතකස්ස ධම්මස්ස විපාකපච්චයෙන පච්චයො, විපාකාඛ්‍යාතනො එකො ඛ්‍යො තිණ්ණන්තං ඛ්‍යාතං විතසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං විපාකපච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛ්‍යො එකස්ස ඛ්‍යස්ස විතසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං විපාකපච්චයෙන පච්චයො, ද්වේ ඛ්‍යො ද්විත්තං ඛ්‍යාතං විතසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං විපාකපච්චයෙන පච්චයො, පටිසන්ධිකම්මේ විපාකාඛ්‍යාතනො එකො ඛ්‍යො තිණ්ණන්තං ඛ්‍යාතං කට්ඨනා ච රූපානං විපාක පච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛ්‍යො එකස්ස ඛ්‍යස්ස කට්ඨනා ච රූපානං විපාකපච්චයෙන පච්චයො, ද්වේ ඛ්‍යො ද්විත්තං ඛ්‍යාතං කට්ඨනා ච රූපානං විපාකපච්චයෙන පච්චයො. ඛ්‍යො ව්‍යථුස්ස විපාකපච්චයෙන පච්චයො.

(ආහාර)

කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස ආහාරපච්චයෙන පච්චයො, කුසලා ආහාරා සම්පයුත්තකානං ඛ්‍යාතං ආහාර පච්චයෙන පච්චයො,

කුසලො ධම්මො අඛ්‍යාතකස්ස ධම්මස්ස ආහාරපච්චයෙන පච්චයො, කුසලා ආහාරා විතසමුට්ඨානානං රූපානං ආහාර පච්චයෙන පච්චයො.

කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ච අඛ්‍යාතස්ස ච ධම්මස්ස අභාර පච්චයෙන පච්චයො, කුසලා ආහාරා සම්ප්‍යුත්තකානං ඛණ්ඩානං විත්තසම්මුට්ඨානානඤ්ච රූපානං අභාර පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස ආහාරපච්චයෙන පච්චයො, අකුසලා ආහාරා සම්ප්‍යුත්තකානං ඛණ්ඩානං ආහාර පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධම්මො අඛ්‍යාතස්ස ධම්මස්ස ආහාරපච්චයෙන පච්චයො, අකුසලා ආහාරා විත්තසම්මුට්ඨානානං රූපානං ආහාර පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ච අඛ්‍යාතස්ස ච ධම්මස්ස අභාර පච්චයෙන පච්චයො, අකුසලා ආහාරා සම්ප්‍යුත්තකානං ඛණ්ඩානං විත්තසම්මුට්ඨානානඤ්ච රූපානං ආහාරපච්චයෙන පච්චයො.

අඛ්‍යාතනො ධම්මො අඛ්‍යාතස්ස ධම්මස්ස ආහාරපච්චයෙන පච්චයො, විපාකාඛ්‍යාතනා කිරියාඛ්‍යාතනා ආහාරා සම්ප්‍යුත්තකානං ඛණ්ඩානං විත්තසම්මුට්ඨානානඤ්ච රූපානං ආහාරපච්චයෙන පච්චයො, පටිසන්ධිකරණෙ විපාකාඛ්‍යාතනා ආහාරා සම්ප්‍යුත්තකානං ඛණ්ඩානං කට්ඨනා ච රූපානං ආහාරපච්චයෙන පච්චයො, කබලිංකාරො ආහාරො ඉමස්ස කායස්ස ආහාර පච්චයෙන පච්චයො.

(ඉන්ද්‍රිය)

කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස ඉන්ද්‍රියපච්චයෙන පච්චයො. කුසලා ඉන්ද්‍රියා සම්ප්‍යුත්තකානං ඛණ්ඩානං ඉන්ද්‍රියපච්චයෙන පච්චයො.

කුසලො ධම්මො අඛ්‍යාතස්ස ධම්මස්ස ඉන්ද්‍රියපච්චයෙන පච්චයො, කුසලා ඉන්ද්‍රියා විත්තසම්මුට්ඨානානං රූපානං ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො.

කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ච අඛ්‍යාතස්ස ච ධම්මස්ස ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො, කුසලා ඉන්ද්‍රියා සම්ප්‍යුත්තකානං ඛණ්ඩානං විත්තසම්මුට්ඨානානඤ්ච රූපානං ඉන්ද්‍රියපච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස ඉන්ද්‍රියපච්චයෙන පච්චයො, අකුසලා ඉන්ද්‍රියා සම්ප්‍යුත්තකානං ඛණ්ඩානං ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධම්මො අඛ්‍යාතස්ස ධම්මස්ස ඉන්ද්‍රියපච්චයෙන පච්චයො, අකුසලා ඉන්ද්‍රියා විත්තසම්මුට්ඨානානං රූපානං ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධමේමා අකුසලස්ස ච අඛ්‍යාතකස්ස ච ධම්මස්ස ඉන්ද්‍රියපච්චයෙන පච්චයො, අකුසලා ඉන්ද්‍රියා සම්පයුත්තකානං ඛණ්ඩානං චිත්තසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං ඉන්ද්‍රියපච්චයෙන පච්චයො.

අඛ්‍යාතකො ධමේමා අඛ්‍යාතකස්ස ධම්මස්ස ඉන්ද්‍රියපච්චයෙන පච්චයො, විපාකාඛ්‍යාතකා කිරියාඛ්‍යාතකා ඉන්ද්‍රියා සම්පයුත්තකානං ඛණ්ඩානං චිත්තසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං ඉන්ද්‍රියපච්චයෙන පච්චයො, පටිසංඛික්ඛණේ විපාකාඛ්‍යාතකා ඉන්ද්‍රියා සම්පයුත්තකානං ඛණ්ඩානං කචන්තා ච රූපානං ඉන්ද්‍රියපච්චයෙන පච්චයො, චක්ඛන්ද්‍රියං චක්ඛුචික්ඛණ්ණස්ස ඉන්ද්‍රියපච්චයෙන පච්චයො, සොතින්ද්‍රියං සොතචික්ඛණ්ණස්ස ඝාතින්ද්‍රියං ඝාතචික්ඛණ්ණස්ස ජීවිතින්ද්‍රියං ජීවනාචික්ඛණ්ණස්ස, කායින්ද්‍රියං කායචික්ඛණ්ණස්ස ඉන්ද්‍රියපච්චයෙන පච්චයො, රූපජීවිතින්ද්‍රියං කචන්තා ච රූපානං ඉන්ද්‍රියපච්චයෙන පච්චයො.

(කුසල)

කුසලො ධමේමා කුසලස්ස ධම්මස්ස කුසලපච්චයෙන පච්චයො, කුසලානි කුසලඛානානි, සම්පයුත්තකානං ඛණ්ඩානං කුසලපච්චයෙන පච්චයො.

කුසලො ධමේමා අඛ්‍යාතකස්ස ධම්මස්ස කුසලපච්චයෙන පච්චයො, කුසලානි කුසලඛානානි චිත්තසමුට්ඨානානං රූපානං කුසලපච්චයෙන පච්චයො.

කුසලො ධමේමා කුසලස්ස ච අඛ්‍යාතකස්ස ච ධම්මස්ස කුසල පච්චයෙන පච්චයො, කුසලානි කුසලඛානානි සම්පයුත්තකානං ඛණ්ඩානං චිත්තසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං කුසලපච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධමේමා අකුසලස්ස ධම්මස්ස කුසලපච්චයෙන පච්චයො. අකුසලානි කුසලඛානානි සම්පයුත්තකානං ඛණ්ඩානං කුසලපච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධමේමා අඛ්‍යාතකස්ස අකුසලස්ස ධම්මස්ස කුසල පච්චයෙන පච්චයො. අකුසලානි කුසලඛානානි චිත්තසමුට්ඨානානං රූපානං කුසලපච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධමේමා අකුසලස්ස ච අඛ්‍යාතකස්ස ච ධම්මස්ස කුසලපච්චයෙන පච්චයො, අකුසලානි කුසලඛානානි සම්පයුත්තකානං ඛණ්ඩානං චිත්තසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං කුසලපච්චයෙන පච්චයො.

අඛ්‍යාකතො ධමේමා අඛ්‍යාකතස්ස ධමමස්ස ක්‍ර්මානපච්චයෙන පච්චයො, විපාකාඛ්‍යාකතාති කිරියාඛ්‍යාකතාති ක්‍ර්මානඛ්‍යාති සමප්පුන්නකානං ඛක්ඛානං විත්තසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං ක්‍ර්මාන පච්චයෙන පච්චයො, පටිසන්ධිකකණේ විපාකාඛ්‍යාකතාති ක්‍ර්මානඛ්‍යාති සමප්පුන්නකානං ඛක්ඛානං කචන්තා ච රූපානං ක්‍ර්මානපච්චයෙන පච්චයො.

(මග්ග)

කුසලො ධමේමා කුසලස්ස ධමමස්ස මග්ගපච්චයෙන පච්චයො, කුසලාති මග්ගඛ්‍යාති සමිප්පුන්නකානං ඛක්ඛානං මග්ගපච්චයෙන පච්චයො.

කුසලො ධමේමා අඛ්‍යාකතස්ස ධමමස්ස මග්ගපච්චයෙන පච්චයො, කුසලාති මග්ගඛ්‍යාති විත්තසමුට්ඨානානං රූපානං මග්ග පච්චයෙන පච්චයො.

කුසලො ධමේමා කුසලස්ස ච අඛ්‍යාකතස්ස ච ධමමස්ස මග්ග පච්චයෙන පච්චයො. කුසලාති මග්ගඛ්‍යාති සමප්පුන්නකානං ඛක්ඛානං විත්තසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං මග්ගපච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධමේමා අකුසලස්ස ධමමස්ස මග්ගපච්චයෙන පච්චයො, අකුසලාති මග්ගඛ්‍යාති සමප්පුන්නකානං ඛක්ඛානං මග්ගපච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධමේමා අඛ්‍යාකතස්ස ධමමස්ස මග්ගපච්චයෙන පච්චයො, අකුසලාති මග්ගඛ්‍යාති විත්තසමුට්ඨානානං රූපානං මග්ගපච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධමේමා අකුසලස්ස ච අඛ්‍යාකතස්ස ච ධමමස්ස මග්ගපච්චයෙන පච්චයො, අකුසලාති මග්ගඛ්‍යාති සමප්පුන්නකානං ඛක්ඛානං විත්තසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං මග්ගපච්චයෙන පච්චයො.

අඛ්‍යාකතො ධමේමා අඛ්‍යාකතස්ස ධමමස්ස මග්ගපච්චයෙන පච්චයො, විපාකාඛ්‍යාකතාති කිරියාඛ්‍යාකතාති මග්ගඛ්‍යාති සමප්පුන්නකානං ඛක්ඛානං විත්තසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං මග්ග පච්චයෙන පච්චයො, පටිසන්ධිකකණේ විපාකාඛ්‍යාකතාති මග්ගඛ්‍යාති සමප්පුන්නකානං ඛක්ඛානං කචන්තා ච රූපානං මග්ග පච්චයෙන පච්චයො.

(සමප්පුන්න)

කුසලො ධමේමා කුසලස්ස ධමමස්ස සමප්පුන්නපච්චයෙන පච්චයො, කුසලො ඵකො ඛක්ඛො තිණ්ණන්තං ඛක්ඛානං සමප්පුන්නපච්චයෙන

පව්වයෝ, නයෝ බන්ධා එකසු බන්ධසු සමපයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ, ද්වේ බන්ධා ද්විත්තං බන්ධානං සමපයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ.

අකුසලෝ ධමේවා අකුසලසු ධමමසු සමපයුත්ත පව්වයෙන පව්වයෝ, අකුසලෝ එකෝ බන්ධෝ තිණ්ණන්තං බන්ධානං සමපයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ, නයෝ බන්ධා එකසු බන්ධසු සමපයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ, ද්වේ බන්ධා ද්විත්තං බන්ධානං සමපයුත්ත පව්වයෙන පව්වයෝ.

අබ්‍යාකතෝ ධමේවා අබ්‍යාකතසු ධමමසු සමපයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ. විපාකාබ්‍යාකතෝ කිරියාබ්‍යාකතෝ එකෝ බන්ධෝ තිණ්ණන්තං බන්ධානං සමපයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ, නයෝ බන්ධා එකසු බන්ධසු සමපයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ, ද්වේ බන්ධා ද්විත්තං බන්ධානං සමපයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ, පටිසන්ධිකඛණේ විපාකාබ්‍යාකතෝ එකෝ බන්ධෝ තිණ්ණන්තං බන්ධානං සමපයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ, නයෝ බන්ධා එකසු බන්ධසු සමපයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ, ද්වේ බන්ධා ද්විත්තං බන්ධානං සමපයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ.

(විප්පයුත්ත)

කුසලෝ ධමේවා අබ්‍යාකතසු ධමමසු විප්පයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ, සහජානං, පච්ජාජානං, සහජානා කුසලා බන්ධා චිත්තසමුට්ඨානානං රූපානං විප්පයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ, පච්ජාජානා කුසලා බන්ධා පුරෙජාතසු ඉමසු කායසු විප්පයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ.

අකුසලෝ ධමේවා අබ්‍යාකතසු ධමමසු විප්පයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ, සහජානං, පච්ජාජානං, සහජානා අකුසලා බන්ධා චිත්තසමුට්ඨානානං රූපානං විප්පයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ, පච්ජාජානා අකුසලා බන්ධා පුරෙජාතසු ඉමසු කායසු විප්පයුත්ත පව්වයෙන පව්වයෝ.

අබ්‍යාකතෝ ධමේවා අබ්‍යාකතසු ධමමසු විප්පයුත්ත-පව්වයෙන පව්වයෝ, සහජානං, පුරෙජානං, පච්ජාජානං.

සහජානා විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා බන්ධා චිත්ත-සමුට්ඨානානං රූපානං විප්පයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ, පටිසන්ධිකඛණේ විපාකාබ්‍යාකතා බන්ධා කචන්තා රූපානං විප්පයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ, බන්ධා ව්‍යුච්ඡාසු විප්පයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ, ව්‍යුච්ඡාසු බන්ධානං විප්පයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ.

පුරෙජානං වකඛායනනං වකඛුච්ඤ්ඤාණස්ස විප්පයුත්තපච්චයෙන පච්චයො, සොනායනනං සොනච්ඤ්ඤාණස්ස විප්පයුත්තපච්චයෙන පච්චයො, ඝානායනනං ඝානච්ඤ්ඤාණස්ස විප්පයුත්තපච්චයෙන පච්චයො, ජීවිහායනනං ජීවිහාච්ඤ්ඤාණස්ස විප්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො, කායායනනං කායච්ඤ්ඤාණස්ස විප්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො, වත්ථු විපාකාබ්‍යාකතානං කිරියාබ්‍යාකතානං බන්ධානං විප්පයුත්තපච්චයෙන පච්චයො.

පච්ඡාජානා විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා බන්ධා පුරෙජානස්ස ඉමස්ස කායස්ස විප්පයුත්තපච්චයෙන පච්චයො.

අබ්‍යාකතො ධමේවා කුසලස්ස ධමමස්ස විප්පයුත්තපච්චයෙන පච්චයො, පුරෙජානං වත්ථු කුසලානං බන්ධානං විප්පයුත්තපච්චයෙන පච්චයො.

අබ්‍යාකතො ධමේවා අකුසලස්ස ධමමස්ස විප්පයුත්තපච්චයෙන පච්චයො, පුරෙජානං වත්ථු අකුසලානං බන්ධානං විප්පයුත්තපච්චයෙන පච්චයො.

(අත්ථි)

කුසලො ධමේවා කුසලස්ස ධමමස්ස අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, කුසලො ඵකො බන්ධො තිණ්ණනනං බන්ධානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, නයො බන්ධා ඵකස්ස බන්ධස්ස අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ බන්ධා දවින්නං බන්ධානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො.

කුසලො ධමේවා අබ්‍යාකතස්ස ධමමස්ස අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො සහජානං පච්ජාජානං සහජානා කුසලා බන්ධා විත්තසමුට්ඨානානං රූපානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො. පච්ජාජානා කුසලා බන්ධා පුරෙජානස්ස ඉමස්ස කායස්ස අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො.

කුසලො ධමේවා කුසලස්ස ච අබ්‍යාකතස්ස ච ධමමස්ස අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, කුසලො ඵකො බන්ධො තිණ්ණනනං බන්ධානං විත්තසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, නයො බන්ධා ඵකස්ස බන්ධස්ස විත්තසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ බන්ධා දවින්නං බන්ධානං විත්තසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධමේවා අකුසලස්ස ධමමස්ස අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, අකුසලො ඵකො බන්ධො තිණ්ණනනං බන්ධානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, නයො බන්ධා ඵකස්ස බන්ධස්ස අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ බන්ධා දවින්නං බන්ධානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධම්මො අඛ්‍යාතකස්ස ධම්මස්ස අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, සහජාතං, පච්ජාජාතං, සහජාතා අකුසලා ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨානානං රූපානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, පච්ජාජාතා අකුසලා ඛන්ධා පුරෙජාතස්ස ඉමස්ස කායසස්ස අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ච අඛ්‍යාතකස්ස ච ධම්මස්ස අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, අකුසලො එකො ඛන්ධො තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං චිත්තසමුට්ඨානානං ඤච රූපානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛන්ධා එකස්ස ඛන්ධස්ස චිත්තසමුට්ඨානානං ඤච රූපානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ ඛන්ධා ද්වින්නං ඛන්ධානං චිත්තසමුට්ඨානානං ඤච රූපානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො.

අඛ්‍යාතනො ධම්මො අඛ්‍යාතකස්ස ධම්මස්ස අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, සහජාතං පුරෙජාතං, පච්ජාජාතං, ආහාරං, ඉන්ද්‍රියං.

සහජාතො විපාකාඛ්‍යාතනො කිරියාඛ්‍යාතනො එකො ඛන්ධො තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං චිත්තසමුට්ඨානානං ඤච රූපානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛන්ධා එකස්ස ඛන්ධස්ස චිත්තසමුට්ඨානානං ඤච රූපානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ ඛන්ධා ද්වින්නං ඛන්ධානං චිත්තසමුට්ඨානානං ඤච රූපානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, පට්ඨිකාකරණෙ විපාකාඛ්‍යාතනො එකො ඛන්ධො තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං කට්ඨනා ච රූපානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛන්ධා එකස්ස ඛන්ධස්ස කට්ඨනා ච රූපානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ ඛන්ධා ද්වින්නං ඛන්ධානං කට්ඨනා ච රූපානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, ඛන්ධා ව්‍යුඤ්ඤා අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, ව්‍යුඤ්ඤානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො. එකං මහාභූතං තිණ්ණන්නං මහාභූතානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො, තයො මහාභූතා එකස්ස මහාභූතස්ස අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ මහාභූතා ද්වින්නං මහාභූතානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, මහාභූතා චිත්තසමුට්ඨානානං රූපානං කට්ඨනා ච රූපානං උපාදය රූපානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො. බාහිරං ආහාර සමුට්ඨානං උකුසමුට්ඨානං අසක්කස්සන්නානං එකං මහාභූතං තිණ්ණන්නං මහාභූතානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, තයො මහාභූතා එකස්ස මහාභූතස්ස අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ මහාභූතා ද්වින්නං මහාභූතානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, මහාභූතා කට්ඨනා රූපානං උපාදයරූපානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො.

පුරෙජාතං අරහා වක්ඛං අනිච්චනො දුක්ඛනො අනත්තනො විපස්සති, සොතං සාතං ජීවිතං කායං රූපෙ සද්දෙ ගන්ධෙ රසෙ

ථොට්ටිබෙල වත්ත. අනිවිතො දුකකතො අනන්තතො විපස්සනි, දිබ්බෙන වකුඤ්ඤා රූපං පස්සනි, දිබ්බාය සොනධාතුයා සද්දං සුඤ්ඤානි, රූපායතනං වකුඤ්ඤාණස්ස අභිපච්චයෙන පච්චයො, සද්දායතනං -පෙ- ථොට්ටිබෙලායතනං කායවිකුඤ්ඤාණස්ස අභිපච්චයෙන පච්චයො, වකුඤ්ඤාණස්ස අභිපච්චයෙන පච්චයො, සොනායතනං සොනවිකුඤ්ඤාණස්ස සානායතනං සානවිකුඤ්ඤාණස්ස ජීව්හායතනං ජීව්හාවිකුඤ්ඤාණස්ස කායායතනං කාය විකුඤ්ඤාණස්ස අභිපච්චයෙන පච්චයො, වත්ත විපාකාබ්භාකතානං කිරියාබ්භාකතානං බන්ධානං අභිපච්චයෙන පච්චයො.

පච්චාජානා විපාකාබ්භාකතා කිරියාබ්භාකතා පුරෙජානස්ස ඉමස්ස කායස්ස අභිපච්චයෙන පච්චයො.

කබලිංකාරො ආහාරො ඉමස්ස කායස්ස අභිපච්චයෙන පච්චයො, රූපජීවිතිත්ථියං කට්ඨනා රූපානං අභිපච්චයෙන පච්චයො,

අබ්භාකතො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස අභිපච්චයෙන පච්චයො, පුරෙජානං සෙක්ඛා වා පුට්ඨජානා වා වකුඤ්ඤා අනිවිතො දුකකතො අනන්තතො විපස්සනි. සොනං සානං ජීව්හං කායං රූපෙ සද්දෙ ගණ්ඨ රසෙ ථොට්ටිබෙල වත්ත. අනිවිතො දුකකතො අනන්තතො විපස්සනි, දිබ්බෙන වකුඤ්ඤා රූපං පස්සනි, දිබ්බාය සොනධාතුයා සද්දං සුඤ්ඤානි, වත්ත කුසලානං බන්ධානං අභිපච්චයෙන පච්චයො,

අබ්භාකතො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස අභිපච්චයෙන පච්චයො, පුරෙජානං, වකුඤ්ඤා අස්සාදෙති, අභිනන්ති, තං ආරාධන රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උධව්චං උප්පජ්ජති, දෙමනස්සං උප්පජ්ජති, සොනං සානං ජීව්හං කායං රූපෙ සද්දෙ ගණ්ඨ රසෙ ථොට්ටිබෙල වත්ත. අස්සාදෙති, අභිනන්ති, තං ආරාධන රාගො උප්පජ්ජති, -පෙ- දෙමනස්සං උප්පජ්ජති. වත්ත අකුසලානං බන්ධානං අභිපච්චයෙන පච්චයො.

කුසලො ච අබ්භාකතො ච ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස අභිපච්චයෙන පච්චයො, සහජානං, පුරෙජානං, සහජානො කුසලො ඵෙකො බන්ධො ච වත්ත ච තිණ්ණන්තං බන්ධානං අභිපච්චයෙන පච්චයො, -පෙ- ද්වේ බන්ධො ච වත්ත ච ද්විත්තං බන්ධානං අභිපච්චයෙන පච්චයො.

කුසලො ච අබ්භාකතො ච ධම්මො අබ්භාකතස්ස ධම්මස්ස අභිපච්චයෙන පච්චයො, සහජානං, පච්චාජානං, ආහාරං, ඉන්ද්‍රියං, සහජානා කුසලා බන්ධො ච මහාභූතා ච විත්තසම්ප්‍රේධානානං රූපානං අභිපච්චයෙන

පව්වයෝ, පව්ජාජාතා කුසලා ඛණ්ඩා ව කබලිංකාරෝ ආහාරෝ ව ඉමස්ස කායස්ස අත්ථිපව්වයෙන පව්වයෝ, පව්ජාජාතා කුසලා ඛණ්ඩා ව රූපජීවිතිත්ථියක්ඛි කට්ඨනාරූපානං අත්ථිපව්වයෙන පව්වයෝ.

අකුසලෝ ව අබ්‍යාකතෝ ව ධම්මා අකුසලස්ස ධම්මස්ස අත්ථිපව්වයෙන පව්වයෝ, සහජාතං, පුරේජාතං, සහජාතෝ අකුසලෝ එකෝ ඛණ්ඩා ව චක්ඛු ව තිණ්ණිකානං ඛණ්ඩානං අත්ථි පව්වයෙන පව්වයෝ, තයෝ ඛණ්ඩා ව චක්ඛු ව එකස්ස ඛණ්ඩස්ස අත්ථිපව්වයෙන පව්වයෝ, ද්වේ ඛණ්ඩා ව චක්ඛු ව ද්විතීයං ඛණ්ඩානං අත්ථිපව්වයෙන පව්වයෝ.

අකුසලෝ ව අබ්‍යාකතෝ ව ධම්මා අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අත්ථිපව්වයෙන පව්වයෝ, සහජාතං, පව්ජාජාතං, ආහාරං, ඉන්ද්‍රියං, සහජාතා අකුසලා ඛණ්ඩා ව මහාභූතා ව විත්තසම්ථිඨානානං රූපානං අත්ථිපව්වයෙන පව්වයෝ, පව්ජාජාතා අකුසලා ඛණ්ඩා ව කබලිංකාරෝ ආහාරෝ ව ඉමස්ස කායස්ස අත්ථිපව්වයෙන පව්වයෝ, පව්ජාජාතා අකුසලා ඛණ්ඩා ව රූපජීවිතිත්ථියක්ඛි කට්ඨනා රූපානං අත්ථිපව්වයෙන පව්වයෝ.

(නැප්ථි)

කුසලෝ ධම්මෝ කුසලස්ස ධම්මස්ස නත්ථිපව්වයෙන පව්වයෝ, පූරිමා පූරිමා කුසලා ඛණ්ඩා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ඛණ්ඩානං නත්ථි පව්වයෙන පව්වයෝ, සංඛිතං. යථා අනන්තර පච්චයං එවං විතරාමෙතඛිං.

(විගත)

කුසලෝ ධම්මෝ කුසලස්ස ධම්මස්ස විගතපව්වයෙන පව්වයෝ, පූරිමා පූරිමා කුසලා ඛණ්ඩා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ඛණ්ඩානං විගතපව්වයෙන පව්වයෝ, සංඛිතං. යථා අනන්තර පච්චයං එවං විතරාමෙතඛිං.

(අවිගත)

කුසලෝ ධම්මෝ කුසලස්ස ධම්මස්ස අවිගතපව්වයෙන පව්වයෝ, කුසලෝ එකෝ ඛණ්ඩා තිණ්ණිකානං ඛණ්ඩානං අවිගත පව්වයෙන පව්වයෝ, තයෝ ඛණ්ඩා එකස්ස ඛණ්ඩස්ස අවිගත පව්වයෙන පව්වයෝ, ද්වේ ඛණ්ඩා ද්විතීයං ඛණ්ඩානං අවිගතපව්වයෙන පව්වයෝ, සංඛිතං. යථා අත්ථිපව්වයං එවං විතරාමෙතඛිං.

පක්ෂාචාරස්ස විහබ්බො.

පඤ්ඤාචාර විහිමයේ සන්නය

1. හේතුප්‍රත්‍යය විහිමචාරය.

සම්ප්‍රයුක්තචාරයට අනතුරු ව පඤ්ඤාචාරය වදල සේක. එහි පච්චයානුලෝම චාරය ය, පච්චය පච්ච වනිය චාරය ය, පච්චයානුලෝම පච්චනිය චාරය ය, පච්චය පච්චනියානුලෝම චාරයයයි චාර සතරක් ඇත්තේ ය. එයින් පච්චයානුලෝමචාරය පළමු කොට වදල සේක. එද විහිමචාර සංඛ්‍යාචාරවශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් විහිමචාරය පළමු කොට වදල සේක. එද හේතුපච්චය විහිම චාරාදි වශයෙන් සූටිසි වැදෑරුම් වේ. එයින් හේතුපච්චය විහිම චාරය පළමු කොට වදල සේක. එහි ද කුසලපදය අකුසල පදය අඛ්‍යාතපදය යි පද තුනක් ඇත්තේ ය. එයින් කුසලපද චාරය පළමු කොට වදල සේක. එහි ද කුසලපදවසානචාරයය, අකුසලපදවසානචාරය ය, අඛ්‍යාත පදවසාන චාර යයි චාර තුනක් ඇත්තේය. එයින් කුසලපදවසාන චාරය පළමු කොට වදල සේක. එය ද විටි අනුවාද වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් විටිය පළමුකොට වදල සේක. කෙසේ ද? යත් "කුසලො ධමමො කුසලස්ස ධමමස්ස හේතුපච්චයෙන පච්චයො" යනුවෙනි. විටියට අනතුරුව අනුවාදය වදාල සේක. කෙසේද යත්, "කුසලො හේතු සම්ප්‍රයුක්තකානං ඛණ්ඩානං හේතුපච්චයෙන පච්චයො" යනුවෙනි.

පදාථ:

කුසලො, නිරවද්‍ය ඉෂට්ඨිපාක ලක්ෂණය ඇත්තා වූ: ධමමො, නි:සත්ත්ව නිර්ජීව ස්වභාවය: කුසලස්ස, නිරවද්‍ය ඉෂට්ඨිපාක ලක්ෂණය ඇත්තා වූ: ධමමස්ස, නි:සත්ත්ව නිර්ජීව ස්වභාවයට: හේතුපච්චයෙන. හේතුප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන්: පච්චයො: උපකාරක වේ. කුසලො, කුසල් වූ: හේතු, හේතුහු: සම්ප්‍රයුක්තකානං. එකෝත්පාදිභාවයෙන් ඔවුනොවුන් මිශ්‍රත්වයට පැමිණෙන්නා වූ: ධමමානං, කුසල් සිත් එක්විය ය වෛතසික අටතිසය යන ධර්මයන්ට: හේතුපච්චයෙන, හේතුප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන්: පච්චයො, උපකාරක වේ.

අභිධෙයාපි:

"කුසලො ධමමො කුසලස්ස ධමමස්ස හේතුපච්චයෙන පච්චයො" යන විටිපාලියෙහි "කුසලො ධමමො" යන කථිකපාඨයෙන් කුසල් සිත් එක්විය ය වෛතසික අටතිස ය යන මොවුන් ගේ ද්විතේතුක චිත්තක්ෂණයන්හි ඇති අලෝභ අදෝස දෙක ය, ත්‍රිතේතුක චිත්තක්ෂණයන්හි ඇති අලෝභ අදෝස අමෝහ තුන ය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්. "කුසලස්ස ධමමස්ස"

යන සම්ප්‍රදායයෙන් කුසල් සිත් එක් විස්ස ය වෛතසික අටතිස්ස ය යන සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයෝ ලැබෙත්. "හේතුපට්ඨයෙන" යන කරුණ පාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤායෙන් ප්‍රත්‍යය වන කුශලහේතුත්‍රයයෙහි එක් වර ලැබෙන හේතු අධිපති සහජාත අක්කමක්ක නිසාය ඉන්ද්‍රිය මගන සම්ප්‍රයුක්ත අත්ථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දශයෙන් හේතුශක්තිය ලැබේ.

ඤ්ඤාධාරය:

"කුසලා හේතු සම්ප්‍රයුක්තකානං ඛන්ධානං" යන අනුවාද පාලියෙහි ද්විතීයාදි විනයයන් ගේ වශයෙන් කියන කල්හි "කුසලා හේතු" යනුවෙන් අලෝභය හා "සම්ප්‍රයුක්තකානං ඛන්ධානං" යනුවෙන් සම්ප්‍රයුක්ත ඤ්ඤාධාරයන් ගන්නා එක්වාරයක් ද, එසේම අදෝසය හා සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන් ගන්නා එක්වාරයක් ද, අලෝභ අදෝස දෙක හා සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධයන් ගන්නා එක් වාරයක් ද වේ. ත්‍රිතේතුක විනයවිෂයෙහි අලෝභය හා සම්ප්‍රයුක්ත-ඤ්ඤාධාරයන් ගන්නා එක් වාරයක් ද, අදෝසය හා සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාධාරයන් ගන්නා එක් වාරයක් ද, අමෝභය හා සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාධාරයන් ගන්නා එක් වාරයක් ද, අලෝභ අදෝසයන් හා සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාධාරයන් ගන්නා එක්වාරයක් ද අලෝභ අමෝභයන් හා සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධයන් ගන්නා එක්වාරයක් ද, අදෝස අමෝභයන් හා සම්ප්‍රයුක්ත ඤ්ඤාධාරයන් ගන්නා එක් වාරයක් ද අලෝභ අදෝස අමෝභයන් හා සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාධාරයන් ගන්නා එක්වාරයක් ද වේ. මෙසේ ද්විතීයාදි විනයවිෂයෙහි තිදෙනකු වූ ඤ්ඤාධාරයන්ගේ වශයෙන් ද ත්‍රිතේතුක විනය විෂයෙහි සත්දෙනකු වූ ඤ්ඤාධාරයන් ගේ වශයෙන් ද සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාධාරයන්ට ප්‍රත්‍යය වීම "හේතුපට්ඨයෙන" යන පාඨයෙන් දැක්වූ සේක.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය:

ලෝකික සිත් එක් අසූච්ඡය, වෛතසික දෙපනස්සය, රූප අටවිස්සය, ප්‍රඥාප්තිය ය යන භික්ෂුමානසයන් අතුරෙන් යම්කිසිවක් අරමුණු කොට භානවිප්‍රයුක්ත කාමාවචර කුශලය උපදනා කල්හි තමා ගේ ප්‍රතිසංස්කරණය හා භූමිජාති සම්ප්‍රයුක්තධර්ම සංසාරාර ආරම්භයන් ගේ වශයෙන් සමාන වූ එකුත් විසි හවාසිභවිතයන් අතුරෙන් එක් සිතක් කම් කම්නිමිතත ගතිනිමිතයන් අතුරෙන් යම්කිසිවක් අරමුණු කොට හවාසිභවලන හවාසිභවපච්ඡේද වශයෙන් දෙවරක් ඉපද නිරුධ වේ. අනතුරු ව ලෝකික සිත් එක් අසූච්ඡය, වෛතසික දෙපනස්සය, රූප අටවිස්සය, ප්‍රඥාප්තිය ය යන භික්ෂුමානසයන් අතුරෙන් යම් කිසිවක් අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජන විනයය උපදී. අනතුරු ව මහාකුශල භානවිප්‍රයුක්ත සිත් සතර අතුරෙන් එක් සිත් සත්වරක් ජවන කෘත්‍යයෙන් උපදී. අනතුරු

ව විභූතාරමමණ විටියක් වේ නම් එකොළොස් තදරමණ විත්තයන් අතුරෙන් යම්කිසි සිතක් තදරමමණකෘත්‍යයෙන් දෙවරක් ඉපිද නිරුධ වේ. අවිභූතාරමමණ විටියක් වේ නම් ජවනයට අනතුරුව එකුත්විසි හවාඛගචිත්තයන්ගෙන් යම්කිසි සිතක් හවාඛගකෘත්‍යයෙන් උපදී. එසේ උපදනා කාමාවචර ඥානවිප්‍රයුක්ත කුශල ජවනයන් ගේ එක් එක් විත්තක්‍ෂණයක ඇති අලෝභය ද අදෝසය ද අලෝභාදෝස දෙක ද ප්‍රත්‍යයභාවයෙන් ගෙන සම්ප්‍රයුක්තසංකර්මයන් ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත භාවයෙන් ගෙන එක එකක් වූ ද දෙකක් වූ ද හේතුන් සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යයවීම "කුසලො ධමො කුසලස්ස ධමමස්ස හෙතුපට්ඨයෙන පට්ඨයො" යනුවෙන් වදල සේක.

අභීන්මාභී අභීන්ඵල වර්ජිත සිත් සත් අසූව ය වෛතසික දෙපනය ය රූප අට්ඨස්ස ය නිව්භාණය ය ප්‍රඥප්තිය ය යන අධාරමමණයන් අතුරෙන් යම්කිසිවක් අරමුණු කොට මහාකුශල ඥානසම්ප්‍රයුක්ත ජවනය උපදනා කල්හි හවාඛගචලන හවාඛගාපචේදයන්ට අනතුරුව ඉහත කී අධාරමමණ ධර්මයන්ගෙන් යම් කිසිවක් අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජනය ද ඥානසම්ප්‍රයුක්ත කාමාවචර කුසල් සිත් සතර අතුරෙන් යම්කිසිවක් ජවනකෘත්‍යයෙන් පිළිවෙළින් සත්වරක් ද ඉපද නිරුධ වූ පසු විභූතාරමමණ විටියක් වේ නම් එකොළොස් තදරමමණයන් අතුරෙන් යම්කිසි තදරමමණයක් දෙවරක් ඉපද නිරුධ වේ. අවිභූතාරමමණවිටියක් වේ නම් ජවනයට අනතුරු ව හවාඛග එකුත්විසිස අතුරෙන් යම්කිසි සිතක් හවාඛගකෘත්‍යයෙන් උපදී. එසේ උපදනා කල්හි මහාකුශල ඥාණසම්ප්‍රයුක්ත විත්තක්‍ෂණයන්හි ලැබෙන අලෝභය ද, අදෝසය ද, අමෝභය ද, අලෝභ අදෝස දෙක ද අදෝස අමෝභ දෙක ද, අලෝභ අදෝස අමෝභ තුන ද ප්‍රත්‍යය වශයෙන් ගෙන සම්ප්‍රයුක්තධර්මයන් ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත වශයෙන් ගෙන "කුසලො ධමො කුසලස්ස ධමමස්ස හෙතුපට්ඨයෙන පට්ඨයො" යනු වදල සේක. මේ ක්‍රමයෙන් මහදානලෝකෝත්තර කුශලයන් ද විසාර කරනු.

කුසලපදවසාන චාරයට අනතුරු ව අඛ්‍යාකතපදවසාන චාරය වදල සේක. එ ය වීථි අනුචාද වසයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් වීථිය පළමු කොට වදල සේක. කෙසේ ද? යත්, "කුසලො ධමො අඛ්‍යාකතස්ස ධමමස්ස හෙතුපට්ඨයෙන පට්ඨයො" යනුවෙනි. වීථියට අනතුරු ව අනුචාදය වදල සේක. කෙසේ ද? යත්, "කුසලා හෙතු විත්තසමුච්ඡාදානං රූපානං හෙතුපට්ඨයෙන පට්ඨයො" යනුවෙනි. පද්ධි කියනු.

අභිධෙයාථී:

එහි "කුසලො ධමො" යන කතීෂ්පායයෙන් එක්විසිකුශල විත්තයන් ගේ ද්විතේතුක විත්තක්‍ෂණයන්හි ලැබෙන අලෝභ අදෝස දෙකය,

ත්‍රිභේදක විභක්තිවිධයන්හි ලැබෙන අලෝභ අදෝස අමෝභ තුන ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. "අඛණ්ඩකතා ධර්මයා" යන සම්ප්‍රදාය පාඨයෙන් කුසල විභක්තියන් විසින් උපදවන විභක්තිරූපයෝ ලැබෙත්. කරුණපාඨයෙන් විභක්තිරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන කුසලභේදනන්හි සුදුසු පරිදි එක් වර ලැබෙන හේතු අධිපති සහජාත නිසාය ඉන්ද්‍රිය මගන විප්‍රසන්න අත්ථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති නවය අතුරෙන් හේතුශක්තිය ලැබේ. ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය කුසලපදවසාන වාරයෙහි කළ විකාරය අනුව මෙහි ද විසතර කරනු.

අඛණ්ඩකතාපදවසාන වාරයට අනතුරු ව කුසලාඛණකතාපදවසාන වාරය වදල සේක. එය ද විථි අනුවාද වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් විථිය පළමු කොට වදල සේක. එනම් "කුසලො ධර්මො කුසලයා ච අඛණ්ඩකතා ච ධර්මයා හෙතු පච්චයෙන පච්චයො" යනු යි. විථියට අනතුරුව අනුවාදය වදල සේක. එනම් "කුසලා හෙතු සම්ප්‍රසන්නකාතං ඛණ්ඩකතං විභක්තිවිධානානං රූපානං හෙතුපච්චයෙන පච්චයො" යනු යි.

විථිපාලියෙහි "කුසලො ධර්මො" යන කතීපාඨයෙන් සම්ප්‍රසන්න-සාක්ෂියෙන් හා විභක්තිරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්ෂවිචාරකාර හුමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ ද්විභේදක විභක්තියන්ගේ අලෝභ අදෝස දෙක ය ත්‍රිභේදක විභක්තියන් ගේ අලෝභ අදෝස අමෝභ තුන ය යන හේතු ධර්මයෝ ලැබෙත්. "කුසලයා ච අඛණ්ඩකතා ච ධර්මයා" යන සම්ප්‍රදාය පාඨයෙන් කුසල සිත් එක්විස්ස ය වෛතසික අවනිස ය යන සම්ප්‍රසන්නසාක්ෂියෙන් හා විභක්තිරූපයෝ ලැබෙත්. "හෙතුපච්චයෙන" යන කරුණපාඨයෙන් සම්ප්‍රසන්න සාක්ෂියෙන් හා විභක්තිරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්ෂවිචාරකාර හුමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ කුසලභේද තුනෙහි සුදුසු පරිදි එක් වර ලැබෙන හේතු අධිපති සහජාත නිසාය ඉන්ද්‍රිය මගන අත්ථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අටෙන් හේතු සම්බන්ධ ශක්ති විශේෂය ලැබේ. ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය කුසලපදවසාන වාරයෙහි කියනලද්ද අනුව විකාර කරනු.

කුසලපදවාරයට අනතුරු ව අකුසලපද වාරය වදල සේක. එහි ද අකුසලපදවසාන, අඛණ්ඩකතාපදවසාන. අකුසලාඛණකතාපදවසාන වශයෙන් වාර තුනක් ඇත්තේ ය. එයින් අකුසලපදවසාන වාරය පළමු කොට වදල සේක. කෙසේ ද? යත්, "අකුසලො ධර්මො -පෙ- හෙතුපච්චයෙන පච්චයො" යනුවෙනි.

අකුසලො, සාවද්‍ය දුඛවිපාක ලක්ෂණ වූ: ධර්මො, ධර්මය නෙම: අකුසලයා, සාවද්‍ය දුඛවිපාක ලක්ෂණ වූ: ධර්මයා, ධර්මයට: හෙතුපච්චයෙන පච්චයො. අකුසලා, අකුසල වූ: හෙතු, හේතුන්: සම්ප්‍රසන්නකාතං, සම්ප්‍රසන්න

වූ: ඛණ්ඩානං, අකුසල් සිත් දෙළොස ය මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත වෛතසික සන්චිස්ස ය යන නාමසාක්කියනට: හෙතුපච්චයෙන පච්චයො.

විචිපාලියෙහි "අකුසලො ධම්මො" යන කතීෂ්ඨාපාදයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත-සාක්කියනට ප්‍රත්‍යය වන ලෝහමූල චිත්තයනහි ලෝහ මෝහ දෙක ය, ද්වේෂමූල චිත්තයනහි ද්වේෂ මෝහ දෙක ය, මෝහමූල චිත්තයනහි මෝහය ය යන ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ ලැබෙත්. "අකුසලස්ස ධම්මස්ස" යන සම්ප්‍රදානපාදයෙන් අකුසල්සිත් දෙළොස ය මෝහමූලද්වයෙහි මෝහවර්ජිත වෛතසික සන්චිස්ස ය යන නාමසාක්කියෝ ලැබෙත්. 'හෙතුපච්චයෙන" යන කරණපාදයෙන් සම්ප්‍රයුක්තසාක්කියනට ප්‍රත්‍යය වන අකුශල හේතූනහි එක් වර ලැබිය හැකි හේතු සහජාත අක්කමක්ක නිස්සය සම්ප්‍රයුක්ත අත්ථි අවිගත යන ශක්ති සහ අතුරෙන් හේතුශක්තිය ලැබේ.

එහි සකඛ්චාර විභාගය මෙසේ ය. "අකුසලාහෙතු සම්ප්‍රයුක්තකානං ඛණ්ඩානං" යන අනුවාද පාලියෙහි ලෝහමූලචිත්ත විෂයෙහි "අකුසලා හෙතු" යනුවෙන් ලෝහය හා "සම්ප්‍රයුක්තකානං ඛණ්ඩානං" යනුවෙන් සම්ප්‍රයුක්තසාක්කියන් ගන්නා වූ එක් සාක්කිවාරයක් ද, එසේම මෝහය හා සම්ප්‍රයුක්ත සකඛ්චයන් ගන්නා එක් වාරයක් ද, ලෝහ මෝහ දෙක හා සම්ප්‍රයුක්තසාක්කියන් ගන්නා එක් වාරයක් ද වේ. ද්වේෂමූලචිත්ත විෂයෙහි ද්වේෂය හා සම්ප්‍රයුක්තසාක්කියන් ගන්නා එක්වාරයක් ද මෝහය හා සම්ප්‍රයුක්තසකඛ්චයන් ගන්නා එක්වාරයක් ද, ද්වේෂ මෝහ දෙක හා සම්ප්‍රයුක්තසකඛ්චයන් ගන්නා එක්වාරයක් ද වේ. මෝහමූල චිත්ත විෂයෙහි මෝහය හා සම්ප්‍රයුක්තසාක්කියන් ගන්නා එක්වාරයකි. මෙසේ ලෝහමූල චිත්තයා ගේ වශයෙන් සාක්කිවාර තුනක් ද ද්වේෂමූල චිත්තයා ගේ වශයෙන් සාක්කිවාර තුනක් ද මෝහමූල චිත්තයා ගේ වශයෙන් එක් සාක්කිවාරයක් ද වීමෙන් සාක්කිවාර සතක් වේ.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙසේ ය. ලෝකිකසිත් එක් අස්සව ය, වෛතසික දෙපනස ය, රූප අච්චිස්ස ය, ප්‍රඥප්තිය ය යන ඡායාරම්මණයන් අතුරෙන් යම්කිසිවක් අරමුණු කොට අකුසලජවනයන් උපදනා කල්හි එකුත්විසි හවාධගයන් අතුරෙන් යම්කිසි සිතක් හවාධගවලන හවාධගාපච්ඡද වශයෙන් ඉපද නිරුධ වීමෙන් පසු ලෝකික සිත් එක් අස්සව ය -පෙ- යන ඡායාරම්මණය අතුරෙන් යම්කිසිවක් අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජනචිත්තය ඉපද නිරුධ වේ. අනතුරු ව දෙළොස් අකුසලචිත්තයන් අතුරෙන් යම්කිසි සිතක් ඒ ආරම්මණය ගනිමින් ජවනකෘත්‍යයෙන් සන්වරක් උපදී. විභූතාරම්මණවිචියක් වේ නම් එයට අනතුරු ව ඒ ආරම්මණය ම ගනිමින් එකොළොස් තදරම්මණයන් අතුරෙන්

යම්කිසි සිතක් තදරම්මණකෘත්‍යයෙන් දෙවරක් ඉපද නිරුධ වේ. අනතුරු ව කාමහවාසින චිත්තයක් උපදී. අවිභූතාරම්මණ වීථියක් වේ නම් හවාසිනසින් එකුත්විස්ස අතුරෙන් යම්කිසි සිතක් ජවනයට අනතුරු ව උපදී. එසේ උපදනා වූ ලෝහමූල අකුසල ජවනයන් ගේ ලෝහ මෝහ දෙක ද දෝසමූල අකුසලජවනයන් ගේ දෝස මෝහ දෙක ද මෝහමූල ජවනයන්හි මෝහය ද යන හේතුධර්මයන් ප්‍රත්‍යය වශයෙන් හා සම්ප්‍රයුක්ත අකුසලධර්මයන් ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වශයෙන් ද ගෙන "අකුසලො ධමො අකුසලස්ස ධමමස්ස හෙතුපච්චයෙන පච්චයො" යනු වදළ සේක.

අකුසලපදවසාන වාරයට අනතුරු ව අඛ්‍යාකතපදවසාන වාරය වදළසේක. "අකුසලො ධමො අඛ්‍යාකතස්ස -පෙ- පච්චයො" යනුයි. වීථිපාලියෙහි "අකුසලො ධමො" යන කතීපාඨයෙන් චිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ දෙළොස් අකුසලචිත්තයන්හි ඇති ලෝහ මෝහ, දෝස මෝහ, මෝහ යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. "අඛ්‍යාකතස්ස ධමමස්ස" යන සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් අකුසලචිත්තයන් නිසා උපදනා චිත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. "හෙතුපච්චයෙන" යන කරණපාඨයෙන් දෙළොස් අකුසලචිත්තයන්හි ඇති ලෝහාදි හේතුන්හි එක් වර ලැබිය හැකි හේතු සහජාත නිස්සය විප්‍රසූක්ත අත්ථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් හේතු සංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂය ලැබේ. සාක්ෂිවාර විභාගය වූක්තානුසාරයෙන් දත යුතු ය.

අඛ්‍යාකතපදවසාන වාරයට අනතුරු ව අකුසලාඛ්‍යාකතපදවසාන වාරය වදළ සේක. "අකුසලොධමො අකුසලස්ස ච අඛ්‍යාකතස්ස ච ධමමස්ස -පෙ- පච්චයො" වීථිපාලියෙහි "අකුසලො ධමො" යන කතීපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තසාක්ෂියන්ට හා චිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ දෙළොස් අකුසල චිත්තයන්හි ඇති ලෝහාදි හේතුහු ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් අකුසල සින් දෙළොස් ය මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත වෛතසික සන්විස්සය අකුසලචිත්තජරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. "හෙතුපච්චයෙන" යන කරණපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තසාක්ෂියන්ට හා චිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අකුසල හේතුන්හි එක්වර ලැබිය හැකි හේතු සහජාත නිස්සය අත්ථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් හේතුසංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂය ලැබේ. සාක්ෂිවාර විභාගය හා ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය විසාර කරනු.

අකුසලපද වාරයට අනතුරු ව අඛ්‍යාකතපද වාරය වදළ සේක. එය අඛ්‍යාකතපදවසාන වාර වශයෙන් එකකි. එහි වීථිය "අඛ්‍යාකතො-ධමො අඛ්‍යාකතස්ස ධමමස්ස හේතුපච්චයෙන පච්චයො" යනුයි. අනුවාදය "විපාකාඛ්‍යාකතා කිරියාඛ්‍යාකතා හෙතු සම්ප්‍රසූක්තකානං"

බන්ධනං විතසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං හේතුපච්චයෙන පච්චයො, පටිසන්ධිකමණේ විපාකාබ්‍යාකතා හෙතු සමප්‍රයුක්තකානං බන්ධනං කට්ඨනාව රූපානං හේතුපච්චයෙන පච්චයො" යනුයි. එහි විචි පාලියෙහි අබ්‍යාකතය ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි "අබ්‍යාකතො ධමමො" යන කතීපාඨයෙන් සමප්‍රයුක්තඤ්ඤායනට ද සමප්‍රයුක්ත ඤ්ඤායනට හා විතතරූපයනට ද ප්‍රත්‍යය වන සහේතුක විපාක සිත් එක් විස්ස ය සහේතුක ක්‍රියාසිත් සන්තොලොසය ය වෛතසික අට්ඨිසය යන මොවුන්ගේ ද්විතේතුක විතතකණ්ණයනහි ලැබෙන අලෝභ අදෝස දෙකය. ත්‍රිතේතුක විතතකණ්ණයනහි ලැබෙන අලෝභ අදෝස අමෝභ තුන් යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. "අබ්‍යාකතස්ස ධමමස්ස" යන සමප්‍රදනපාඨයෙන් සහේතුක විපාක සිත් එක් විස්සය, සහේතුක ක්‍රියා සිත් සන්තොලොසය වෛතසික අට්ඨිසය යන සමප්‍රයුක්තඤ්ඤායනට හා විතතරූපයෝ ලැබෙත්. "හේතුපච්චයෙන," යන කරණපාඨයෙන් සමප්‍රයුක්තඤ්ඤායනට ද සමප්‍රයුක්තඤ්ඤායනට හා විතතරූපයනට ද ප්‍රත්‍යය වන විපාක ක්‍රියා හේතුනහි එක් වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන හේතු අධිපති සහජාත නිස්සය විපාක ඉන්ද්‍රිය මග විප්‍රසූත අප්‍රි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අතුරෙන් හේතු සම්බන්ධ ශක්තිවිශේෂය ලැබේ. ඤ්ඤායන විභාගය කරනු.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙසේය:- කාමසිත් සිවුපනසය වෛතසික දෙපනස ය රූප අට්ඨිසය ය යන භික්ෂුමණ්ණයන් අතුරෙන් එක් ආරමමණ්ණයක් ගෙන මහාවිපාකය හවාඩග තදරමමණ වශයෙන් උපදනා කල්හි මහා විපාක අට අතුරෙන් තමන්ගේ ප්‍රතිසන්ධි විතතය හා සමාන වූ යමිකිසි සිතක් කම් කම්නිමිත ගතිනිමිතයන් අතුරෙන් එක් ආරමමණ්ණයක් ගතිමිත් හවාඩගවලන හවාංගුපච්චෙද වශයෙන් ඉපද නිරුධ වේ. අනතුරු ව කාමසිත් සිවුපනසය, -පෙ- යන භික්ෂුමණ්ණයන්ගෙන් යමිකිසිවක් අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජනය ද එකුත්තිස් කාමජවනයන්- ගෙන් යමිකිසි සිතක් ජවනකෘත්‍යයෙන් සත්වරක් ද ඉපද නිරුධ වූ පසු සහේතුකකාමවිපාක අට අතුරෙන් යමිකිසි සිතක් තදරමමණකෘත්‍යයෙන් දෙවරක් ඉපද නිරුධ වේ. අනතුරුව සහේතුකකාමවිපාක අට අතුරෙන් එක්සිතක් තදරමමණ කෘත්‍යයෙන් දෙවරක් ඉපද නිරුධ වේ. අනතුරුව සහේතුක කාමවිපාක සිතක් ම හවාඩගකෘත්‍යයෙන් උපදනේ ය. එසේ උපදනා කල්හි ද්විතේතුක කාමවිපාකයනහි ඇති අලෝභ අදෝස දෙක හා ත්‍රිතේතුක කාමවිපාක සත්තර්හි ඇති අලෝභ අදෝස අමෝභ තුන ද ප්‍රත්‍යය වශයෙන් ගෙන සමප්‍රයුක්තඤ්ඤායනට හා විතතරූපයන් ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වශයෙන් ගෙන "අබ්‍යාකතො ධමමො අබ්‍යාකතස්ස

ධම්මසා හේතුපට්ටයෙන පට්ටයො" යනු වදන සේක. ව්‍යුතිචිත්තයෙහි ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මරණාසන්නවිටියෙන් දැක්විය යුතුය. මහාක්‍රියා මහඟුත විපාක ක්‍රියා ලෝකෝත්තරවිපාක චිත්තයන්හි ප්‍රත්‍යය වීමේ ආකාරය ද ඒ ඒ චිත්තවිචිත් අනුව විසාර කළ යුතු ය.

ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි "අබ්‍යාකතො ධමො" යන කතීපාඨයෙන් සමප්‍රසූක්කසාක්‍ෂධයන්ටද සමප්‍රසූක්කසාක්‍ෂධයන්ට හා කෘත්‍යවාත්-රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි සන්තොළොසය වෛතසික පන්තිස ය යන මොවුන්ගේ ද්විභේතුක චිත්තක්‍ෂණයන්හි ඇති අලෝභ අදෝස දෙකය ත්‍රිභේතුක චිත්තක්‍ෂණයන්හි ඇති අලෝභ අදෝස අමෝභ තුන් යන හේතුධම්මයෝ ලැබෙත්. "අබ්‍යාකතසාධම්මසා, යන සමප්‍රදනපාඨයෙන් සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි සන්තොළොසය, වෛතසික පන්තිසය, ප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නධම්මයෝ ලැබෙත්. "හේතුපට්ටයෙන" යන කරණපාඨයෙන් සමප්‍රසූක්කසාක්‍ෂධයන්ටද සමප්‍රසූක්කසාක්‍ෂධයන්ට හා කෘත්‍යවාත් රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන සහේතුකප්‍රතිසන්ධි සන්තොළොසෙහි ඇති හේතු තුනෙහි සුදුසු පරිදි එක්වර ලැබෙන හේතුසහජාත අක්‍ෂරමක්‍ෂර නිසසය විපාක ඉන්ද්‍රිය විප්‍රසූත්ත අත්ථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අතුරෙන් හේතුසංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂය ලැබේ. සාක්‍ෂධවාර විභාගය සුගම ය.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙසේ ය. එකොළොස් කාමභූමීන්ගෙන් වූත ව කාමසුගතිභූමි සතෙහි පිළිසිඳ ගන්නවුන් ගේ මරණාසන්නවිටිය තදරමමණයට අනතුරුව ව්‍යුතිසවන්තාවූ විටියය ජවනයට අනතුරුව ව්‍යුතිස වන්තාවූ විටිය ය, හවාඨනයට අනතුරුව ව්‍යුතිස වන්තාවූ විටිය යයි තුන් වැදෑරුම් වේ. එයින් තදරමමණයට අනතුරුව ව්‍යුතිස වන්තාවූ විටිය මෙසේ ය. වතීමානභවයෙන් පහවීමට සමීප වූ කල්හි කාම-හවාඨන දශය අතුරෙන් තමා ගේ ප්‍රතිසන්ධිචිත්තය හා භූමිජාත්‍යදීන් ගේ වශයෙන් සමාන වූ යමිකිසි සිතක් හවාඨනවලන හවාඨනාපට්ඨද වශයෙන් ඉපිද නිරුධ වීමෙන් පසු කම් කම්නිමිත්ත ගතිනිමිත්තයන් අතුරෙන් එක් දෙයක් අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජනය ද පස්වරක් මරණාසන්න ජවනය ද දෙවරක් තදරමමණය ද ඉපිද නිරුධ වෙති. අනතුරු ව කාමවූති සිත් දශය අතුරෙන් එක් සිතක් අතීතභවයේ මරණාසන්නජවනයෙන් ගන්නා ලද කම් කම්නිමිත්ත ගතිනිමිත්තයන් අතුරෙන් එක් දෙයක් ගතිමිත් ව්‍යුතිකෘත්‍යයෙන් ඉපිද නිරුධ වේ. අනතුරුව මහාවිපාක සිත් අට අතුරෙන් එක්තරා සිතක් අවිද්‍යානුශයෙන් පරිවරන ලද තෘෂ්ණානුශය මුල් කොට ඇත්තා වූ කාමාවචර කුශල සංඛ්‍යාත ජනක කම්මයෙන් උපදවනු ලැබීම වශයෙන් සමප්‍රසූක්කධම්මයන් විසින් පිරිවරන ලද ව සහජාතධම්මයන්ට

ප්‍රතිෂ්ඨාභාවයෙන් මරණාසන්න ජවනයෙන් ගන්නා ලද කම්බාදීන් ගෙන් එකක් වූ ආරමමණය ගනිමින් පුරාණභවය හා අභිනව භවය සමබන්ධ කිරීම වූ ප්‍රතිසන්ධිකෘත්‍යයෙන් එක් වරක් ඉපද නිරුධ වේ. අනතුරු ව ඒ චිත්තය ම භවාධිගකෘත්‍යයෙන් පසළොස් වරක් හෝ සොළොස් වරක් ඉපද නිරුධවීමෙන් පසු අභිනවභවය වූ ප්‍රතිසන්ධිනාමස්‍යාන්ධයන් හා කෘත්‍යචාත් රූපයන් අරමුණු කරමින් මනෝද්වාරාවර්ජනය ද අභිනවභවයට ඇලුම් කිරීම් වශයෙන් ලෝහමූලචිත්තයන් ගෙන් එක් සිතක් ජවනකෘත්‍යයෙන් සන්වරක් ද අනතුරුව භවාධිගචිත්තය ද ඉපද නිරුධ වන්නාහ. එසේ උපදනා වූ ද්විභේදක මහාවිපාක ප්‍රතිසන්ධි චිත්තයන් ගේ ආලෝභ අදෝස හේතු දෙක ද ත්‍රිභේදක මහා විපාක ප්‍රතිසන්ධි චිත්තයන් ගේ අලෝභ අදෝස අමෝහ යන හේතු තුන ද ප්‍රත්‍යය භාවයෙන් ගෙන සම්ප්‍රයුක්තධර්මයන් හා කෘත්‍යචාත් රූපයන් ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වශයෙන් ද ගෙන "අබ්‍යාකතො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස හේතුපට්ටයෙන පට්ටයො" යනු වදල සේක.

හේතුප්‍රත්‍යය විභධිගවාරය නිමි.

2. ආරමමණප්‍රත්‍යය විභධිගවාරය

හේතුප්‍රත්‍යය විභධිගවාරයට අනතුරු ව ආරමමණප්‍රත්‍යය විභධිගය වදල සේක. එහි ද කුසලපදවාරය ය, අකුසලපදවාරය ය, අබ්‍යාකතපදවාරය යි වාර තුනක් ඇත්තේ ය. එයින් කුසලපද වාරය පළමුකොට වදල සේක. එහි ද කුසලපදවසාන වාරය ය, අකුසලපදවසානවාරය ය, අබ්‍යාකතපදවසාන වාරය යි අවසානපද වශයෙන් වාර තුනක් ඇත්තේ ය. එයින් කුසලපදවසාන වාරය පළමු කොට වදල සේක. එද විටී අනුවාද වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් විටීය පළමු කොට වදල සේක. එනම් "කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස ආරමමණපට්ටයෙන පට්ටයො" යනුයි. විටීයට අනතුරු ව අනුවාදය වදල සේක. එනම් "දනං දත්තා සීලං සමාදිසිත්වා උපොසඨං කමමං කත්වා -පෙ- පට්ටයො" යනු යි. පදථි සුගම ය.

විටීපාලියෙහි "කුසලො ධම්මො" යන කතීෂ්පාදයෙන් අභීන්මාගී වර්ජිත කුසල් සිත් විස්ස ය වෛතසික අට්ඨස්ස ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. "කුසලස්ස ධම්මස්ස" යන සම්ප්‍රදනපාදයෙන් මහා කුසල්සිත් අට ය, විඤ්ඤාණඤ්චායනන කුසලය ය, තේවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායනන කුසලය, ඉද්ධිවිධ වේතෝපරිය පුබ්බෙතිවාසානුස්සති යථාකම්මුපග අනාගතංස කුසලාභිඤ්ඤාවෝ ය විරති අප්‍රමාණය වර්ජිත වෛතසික

තෙතිසය යන නාමයකින්ද යෝ ලැබෙත්. විහාර වශයෙන් මෙසේ ය. කතීපායයෙන් මහාකුසල ඥාණවිප්පයුත්ත සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන ලෝකික කුසල් සතොළොස ය, මහාකුසල ඥාණසම්පයුත්ත සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන අතීත්මාගීවර්ජිත කුසල් සිත් විස්ස ය, විඤ්ඤාණඤ්ඤායතන කුසලයට ප්‍රත්‍යය වන වතීමාන හවයෙහි හා අතීත හවයෙහි ස්වසන්නාතයෙහි උපන් ආකාශානඤ්ඤායතන කුසලය ය, තේවිසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන කුසලයට ප්‍රත්‍යය වන වතීමාන හවයෙහි හා අතීත හවයෙහි ස්වසන්නාතයෙහි උපන් ආකිඤ්ඤායතන කුසලය ය, ඉද්ධිවිධ කුසලාභිඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන පාදකරූපාවචර පඤ්ඤාමධ්‍යාන කුසලය ය, වේතෝපරිසකුසලාභිඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන අතීතයෙන් සන්දිතක් ද අනාගතයෙන් සන්දිතක් ද ඇතුළු කාලත්‍රයෙහි වූ අතීත්මාගීයෙන් අත්‍ය වූ අත්‍යසත්වයන් ගේ කුසල් සිත් විස්ස ය, පුබ්බෙතිවාසානුසෘති කුසලාභිඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන පෙරජාතිවල උපන් අතීත්මාගීයෙන් අත්‍ය වූ කුසල් සිත් විස්ස ය, යථාකමුඵපගකුසලාභිඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන අතීත ලෝකික කුසලධර්මයෝ ය, අනාගතංස කුසලාභිඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන අතීත්මාගී වර්ජිත කුසල් සිත් විස්සය, වෛතසික අවතිස ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදනපායයේ අභිධෙය වශයෙන් කියන ලද ධර්ම අරමුණු කොට උපදනා විත්තවෛතසිකයෝ ලැබෙත්. "ආරම්මණපච්චයෙන" යන කරුණ පායයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබිය හැකි ආරම්මණ ආරම්මණාධිපති ආරම්මණපතිස්සය යන ප්‍රත්‍යය ශක්තිතුන අතුරෙන් ආරම්මණසංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

දනං දත්තා තං පච්චවේකකි යන අනුවාදපාලියෙහි "දනං දත්තා" යනුවෙන් දැක්වෙන පරිත්‍යාගවේතනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුසල විත්තය 'තං පච්චවේකකි' යනුවෙන් දැක්වෙන මෙනෙහි කරන්තාවූ කාමාවචර කුසලවිත්තයට ආරම්මණශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ .

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙසේය:- ආහාරපානාදි වස්තූන් දෙන කල්හි දෙන තැනැත්තන් ගේ ප්‍රතිසන්ධිවිත්තය හා සමාන වූ සිතක් කම් කම්නිමිත්ත ගතිනිමිත්තයන් අතුරෙන් එකක් අරමුණු කොට හවාඛගවලන හවාඛගුප්පෙෂ්ඨ කෘත්‍යයෙන් ඉපද නිරුධ වූ පසු ආහාරපානාදි දත්තවස්තු අරමුණු කොට මනෝද්චාරාවර්ජන විත්තය ද මහාකුසල් සිත් අට අතුරෙන් එක් සිතක් ජවනකෘත්‍යයෙන් සන්වරයක් ද ඉපද නිරුධ වෙති. අනතුරුව එය විභූතාරම්මණ වීථියක් වේ නම් දෙවරක් තදරම්මණ ඉපිද නිරුධ වීමෙන් පසු හවාඛගය වේ. අවිභූතාරම්මණ වීථියක් වේ නම් ජවනයට අනතුරු ව හවාඛගය වේ. ඒ වීථියෙන් ආහාරාදි වස්තූන් දීම සිදුවේ. අනතුරු ව ඒ දත්තවස්තුව අරමුණු කොට තදනුවතීක මනෝද්චාරවීථි

උපදිනි. පසු ව ඒ දයකයා විසින් තමා ගේ සන්තානයෙහි උපන් පරිත්‍යාග-
 චේතනාව ප්‍රධාන කොට ඇති කුශලචිත්තය මෙනෙහි කරන්නේ නම් ඔහු
 ගේ ප්‍රතිසංකල්පිතය හා සමාන වූ සිතක් කම්බිදිත් ගෙන් එකක් අරමුණු
 කොට හවාසිහවලන හවාසිහපචේද වශයෙන් ඉපද නිරුද්ධ වූ පසු
 ඒ දන චේතනාව ප්‍රධාන කොට උපන් කාමාවචර කුශල චිත්තය අරමුණු
 කොට මනෝඥාරාවස්ථය ද මහාකුසල් සිත් අට අතුරෙන් එක් සිතක්
 ජවනකෘත්‍යයෙන් සත් වරක් ද ඉපද නිරුද්ධ වෙති. විභූතාරම්භවිථියක්
 වේ නම් එයට අනතුරුව තදරම්භය දෙවරක් ඉපදීමෙන් පසු හවාසිහය
 වේ. අවිභූතාරම්භවිථියක් වේ නම් ජවනයට අනතුරුව හවාසිහය වේ.
 අනතුරුව ඒ පරිත්‍යාගචේතනාව ප්‍රධාන කොට උපන් කුශල චිත්තය අරමුණු
 කොට බොහෝ තදනුවනීක මනෝඥාරාවිථිහු උපදිනි. එසේ උපදනා
 කාමාවචර ජවනයන් අතුරෙන් පරිත්‍යාග චේතනාව ප්‍රධාන කොට ඇති
 කාමාවචර කුශලයන් ප්‍රත්‍යය භාවයෙන් ද ඒවා අරමුණු කොට පසු ව
 උපදනා කාමාවචරජවනයන් ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නභාවයෙන් ද ගෙන
 පරිත්‍යාගචේතනාව ප්‍රධාන කොට ඇති කාමාවචරකුශලචිත්තය එය
 මෙනෙහිකිරීම් වශයෙන් පසු ව උපදනා කාමාවචර කුශලචිත්තයට
 ආරම්භපත්‍යයෙන් ප්‍රත්‍යය වීම "කුසලො ධම්මො" කුසලස්ස ධම්මස්ස
 ආරම්භපච්චයෙන පච්චයො" යි වදාළ සේක.

"සීලං සමාදිසිත්වා තං පච්චෙක්ඛති" යන අනුවාදපාලියෙහි සීලං
 සමාදිසිත්වා යනුවෙන් ගැනෙන පඤ්ඤාසීල චේතනාව ප්‍රධාන කාමාවචර
 කුසල චිත්තය 'තං පච්චෙක්ඛති' යනුවෙන් ගැනෙන ප්‍රත්‍යාවේක්ෂා කරන
 කාමාවචර කුශලචිත්තයට ආරම්භශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙසේ ය:- ප්‍රාණඝාතාදි අකුශල පසින්
 වළක්නා වූ තැනැත්තා හට තමාගේ ප්‍රතිසංකල්පිතයට සමාන වූ සිතක්
 හවාසිහවලන හවාසිහපචේද ද වශයෙන් ඉපද නිරුද්ධ වූ පසු ප්‍රාණඝාතයෙන්
 වළක්නේ වේ නම් රූපජීවිතේන්ද්‍රියය හෝ ඒ රූපජීවිතේන්ද්‍රිය අරමුණු කරන
 අකුශල චේතනාව ප්‍රධාන කොට ඇති දෝසමූල මෝහමූල චිත්තය හෝ
 ඒ දෝසමූල මෝහමූල චිත්තයන් විසින් උපදවන කායවිඤ්ඤාන හෝ
 අරමුණු කොට ද, අදනතාදනයෙන් වළක්නේ වේ නම් පරිපරිගෘහිත වස්තුව
 හෝ එය අරමුණු කොට උපදනා අකුශල චේතනාව ප්‍රධාන කොට ඇති
 දෙළොස් අකුශල චිත්තයන් හෝ ඒ සිත්වලින් උපදවන කාය විඤ්ඤාන
 හෝ අරමුණු කොට ද, කාමමිථ්‍යාවාරයෙන් වළක්නේ නම් පරස්ත්‍රීපුරුෂයන්
 හෝ ඔවුන් අරමුණු කොට උපදනා චේතනාව ප්‍රධාන කොට ඇති
 ලෝහමූල මෝහමූල චිත්තයන් හෝ ඒ සිත්වලින් උපදවන කායවිඤ්ඤාන

හෝ අරමුණ කොට ද, මුසාවදයෙන් වළක්නේ නම් අසත්‍යවැන්නා හෝ එය අරමුණු කොට උපදනා අකුල වේනනාව ප්‍රධාන කොට ඇති දෙළොස් අකුල විනයෙන් හෝ ඒවායින් උපදවන කායවාක්විඤ්ජිත හෝ අරමුණු කොට ද සුරාපානයෙන් වළක්නේ නම් සුරාව හෝ එය අරමුණු කරන අකුලවේනනාව ප්‍රධාන කොට ඇති ලෝහමුල මෝහමුල විනයෙන් හෝ ඒ සිත්වලින් උපදවන කායවිඤ්ජිත හෝ අරමුණු කොට ද මනෝද්වාරාවර්ජන විනය හා මහාකුසල් අට අතුරෙන් එක් සිතක් ජවනකෘත්‍යයෙන් සන්වරක් ද ඉපද නිරුධ වීමෙන් පසු එකොළොස් තදරමමණයන් ගෙන් එක් සිතක් තදරමමණකෘත්‍යයෙන් දෙවරක් උපන් පසු හවායගය වේ. මේ විටියෙන් ප්‍රාණසාතාදියෙන් වැළකීම සිදු වේ. එයට අනතුරු ව තදනුවතීක මනෝද්වාරවිච්ඡා සුදුසු පරිදි උපදනාහ. ප්‍රාණසාතාදියෙන් වැළකුණා වූ සුදගලයා විසින් එය මෙනෙහි කරන කල්හි තමා ගේ ප්‍රතිසන්ධි විනයට සමාන වූ සිතක් හවායගවලන හවායගුප්ථෙද වශයෙන් දෙවරක් ඉපද නිරුධ වූ පසු පක්ඛායග ශීලවේනනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුලවිනයන් අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජනය ද මහාකුසල් අට අතුරෙන් එක්තරා සිතක් ජවනකෘත්‍යයෙන් සන් වරක් ද ඉපද නිරුධ වූ පසු විභූතාරමමණ විටියක් වේ නම් එකොළොස් තදරමමණයන්ගෙන් එක් සිතක් දෙවරක් ඉපදීමෙන් පසු හවායගයෝ වෙති. අවිභූතාරමමණවිටියක් වේ නම් ජවනයට අනතුරු ව හවායගය වේ. මේ විටියෙන් පක්ඛායග ශීලවේනනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුලය ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කෙරේ. අනතුරු ව සුදුසු පරිදි තදනුවතීක මනෝද්වාරවිච්ඡා උපදිති. එසේ උපදනා කාමාවචර කුල විනයන් ගෙන් අනුවාදපාලියෙහි "සීලං සමාදිශිතා තං" යනුවෙන් දැක්වෙන පක්ඛායගශීල වේනනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුලවිනය 'පච්චචෙකකිති' යනුවෙන් දැක්වෙන ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරන කාමාවචර කුලවිනයට ආරමමණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම "කුසලො ධමමො කුසලස්ස ධමමස්ස ආරමමණ පච්චයෙන පච්චයො" යන විටිපාලියෙන් දැක්වූ සේක. මේ පක්ඛායගශීලයා ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍ය ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත විභාගය ය.

දශායගශීලයා ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත විභාගය මෙසේය. ප්‍රාණසාතාදි කම් දශයෙන් වළක්නා කල්හි තමා ගේ ප්‍රතිසන්ධි විනයට සමාන සිතක් හවායගවලන හවායගුප්ථෙද වශයෙන් ඉපද නිරුධ වූ පසු (පාණානිපාතා අදිනනාදන දෙකින් වැළකීමේ දී සිත් පිළිවෙළ ඉහත කී පරිදි විහාර කරනු) අබ්‍රහ්මවයභාවෙන් වළක්නේ නම් නුවණැතියන් පිළිකුල් කරන මෛථුන සේවනය හෝ එය අරමුණු කරන අකුලවේනනාව ප්‍රධාන ලෝහමුල විනයන් හෝ අරමුණු කොට ද,

මුසාවාද පිසුණාවාව එරුසාවාව සම්ප්පලාපයන් ගෙන් වළක්නා කල්හි ඒ ඒ කම්ය සිදුකරන අකුශලචේතනාවන් ප්‍රධාන කොට ඇති ලෝහමූල දෝසමූල මෝහමූල චිත්තයන් හෝ ඒවායින් උපවදන වාක්චිකප්‍රතිපත්තිය හෝ අරමුණු කොට ද, (සුරාමේරය කම්ය ගැන කියන ලදී) විකාලභෝජනයෙන් වළක්නේ වේ නම් භෝජනයන්හි ඇති වණිගන්ධාදි අවයවයන් හෝ සකල භෝජනයම හෝ ඒ භෝජනයට ඇලුම් කරන ලෝහය ප්‍රධාන කොට ඇති චිත්තයන් හෝ අරමුණු කොට ද, තවට ගිත වාදිත විසුක දස්සනයෙන් වළක්නේ නම් තෘත්‍ය ගිතාදිය පිළිබඳ රූපගබ්ඳයෙන් හෝ ඒවාට ඇලුම්කරන ලෝහප්‍රධාන චිත්තයන් හෝ අරමුණු කොට ද මාලා ගන්ධ විලේපන ධාරණාදියෙන් වළක්නේ නම් මාලාගන්ධාදියේ වණිගන්ධාදිය හෝ ඒවාට ඇලුම් කරන ලෝහසහගත විනේනාත්‍යාදයන් හෝ අරමුණු කොට ද, උච්චාසයන මහාසයනයන් ගෙන් වළක්නේ නම් උච්චාසයන මහාසයනයන් හෝ ඒවායේ රූපාරමමණ ථොට්ඨබ්බාරමමණයන් හෝ ඒවා අරමුණු කරන ලෝහසහගත චිත්තයන් හෝ අරමුණු කොට ද, ජාතරූප රජතපටිගහනනයෙන් වළක්නේ නම් රත් රිදී ආදිය හෝ ඒවා අරමුණු කරන ලෝහප්‍රධාන විනේනාත්‍යාදනයන් හෝ අරමුණු කොට ද, මනෝද්වාරාවර්ජන චිත්තය ද මහාකුසල් සිත් අට අතුරෙන් එක් සිත්ක ජවනකෘත්‍යයෙන් සන්වරක් ද විභූතාරමමණ වීථියක් වේ නම් එකොළොස් තදරමමණයන් ගෙන් එක් සිත්ක දෙවරක් ද ඉපද නිරුධ වීමෙන් පසු හවාඩගයෝ වෙති. අවිභූතාරමමණවීථියක් වේ නම් ජවනයට අනතුරු ව හවාඩගපතනය වේ. මේ වීථිචිත්තයන්ගෙන් ප්‍රාණඝාතාදියෙන් වැළකීම සිදු වේ. ඒ වීථිවලට අනතුරුව සුදුසු පරිදි තදනුවකික මනෝද්වාරවීථිහු ද වෙති. ප්‍රාණඝාතාදියෙන් වැළකුණු තැනැත්තා විසින් ශීලචේතනාව ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලය මෙනෙහි කරනු කැමති කල්හි තමා ගේ ප්‍රතිසන්ධිචිත්තයට සමාන වූ සිත්ක හවාඩගවලන හවාඩගෝපවේද වශයෙන් ඉපද නිරුධ වූ පසු ශීලචේතනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලය අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජනය ද මහාකුසල් අට අතුරෙන් එක් සිත්ක ජවනකෘත්‍යයෙන් සන් වරක් ද විභූතාරමමණ වීථියක් වේ නම් එකොළොස් තදරමමණයන් ගෙන් එක් සිත්ක දෙවරක් ද ඉපදීමෙන් පසු හවාඩග පතනය වේ. අවිභූතාරමමණ වීථියක් වේ නම් ජවනාවසානයේ හවාඩගයෝ වෙති. අනතුරුව සුදුසු පරිදි තදනුවකික මනෝද්වාරවීථිහු වෙති. එසේ උපදනා චිත්තවීථිත් ගේ ශීලචේතනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලචිත්තයන් ඒවා අරමුණු කොට උපදනා කාමාවචර කුශල චිත්තයන්ට ආරමමණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම "කුසලො ධමෙමා කුසලස්ස ධමෙස්ස ආරමමණ

පව්වයෙන පව්වයෝ" යනුවෙන් වදළ සේක. මෙය දශශීලය පිළිබඳ ප්‍රත්‍යයප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත විභාගය ය.

"උපොසථ කමමං කත්වා තං පව්වචෙක්කති" යන අනුවාද පාලියෙහි "උපොසථ කමමං කත්වා" යනුවෙන් දැක්වෙන පෞෂථ ශීල චේතනා ප්‍රධාන කාමාවචරකුශලය 'තං පව්වචෙක්කති' යනුවෙන් දැක්වෙන ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරන කාමාවචර කුශලයට ආරම්භ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙසේ ය. ප්‍රාණානිපාතාදි කම් අටෙන් වළක්නා තැනැත්තා හට තමා ගේ ප්‍රතිසන්ධිවිත්තයට සමාන සිතක් හවාඩගවලන හවාඩගෝපචේද වශයෙන් ඉපද නිරුධ වූ පසු (ඉහත කී පරිදි කම් අට ගැන කියනු.) -පෙ- අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජනය ද මහාකුසල් අට අතුරෙන් එක් සිතක් ජවනකෘත්‍යයෙන් ද ඉපද නිරුධ වූ පසු විභූතාරම්භවීථියක් වේ නම් එකොළොස් තදරම්භයෙන් ගෙන් එක් සිතක් දෙවරක් තදරම්භකෘත්‍යයෙන් ඉපද නිරුධ වූ පසු හවාඩගය වේ. අවිභූතාරම්භ වීථියක් නම් ජවනාවසානයෙහි හවාඩගය වේ. මේ විත්තයන් ගෙන් ප්‍රාණානිපාතාදියෙන් වැළකීම සිදු වේ. සෙස්ස දශශීලයෙහි කී පරිදි විසාර කරනු.

(පඤ්චශීලය ගිහියන් ගේ නිත්‍යශීලය ය, දශශීලය සාමණේරයන් ගේ නිත්‍ය ශීලය ය. හික්ෂුන් ගේ චතුපාරිශුද්ධිශීලය හා වත්පිළිවෙන් ද "සීලංසමාදිසිත්වා" යනුවෙන් ම සඩුහ වෙති)

"පුබ්බෙ සුවිණණානි පව්වචෙක්කති" යන අනුවාදපාලියෙහි "පුබ්බෙ සුවිණණානි" යනුවෙන් දැක්වෙන දන ශීල පෞෂථශීල චේතනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලය "පව්වචෙක්කති" යනුවෙන් දැක්වෙන ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරන්නා වූ කාමාවචරකුශලයට ආරම්භ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

ප්‍රත්‍යය වන අකාරය මෙසේ ය. පෙර පවත්වන ලද දන ශීල පෞෂථශීල චේතනා ප්‍රධාන කාමාවචරකුශලය ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරනු කැමති කල්හි තමා ගේ ප්‍රතිසන්ධි විත්තය හා සමාන සිතක් හවාඩගවලන හවාඩගෝපචේද වශයෙන් ඉපද නිරුධ වූ පසු පෙර ස්වසන්නානයෙහි ඇති වූ දන ශීල පෞෂථශීල චේතනා ප්‍රධාන කාමාවචරකුශලය අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජනය ද කාමාවචරකුශල සිත් අට අතුරෙන් එක් සිතක් ජවනකෘත්‍යයෙන් සත්වරක් ද ඉපද නිරුධ වූ පසු විභූතාරම්භ වීථියක් වේ නම් තදරම්භය දෙවරක් වීමෙන් පසු කාමහවාඩගය වේ. අවිභූතාරම්භවීථියක් වේ නම් සුදුසු හවාඩගයක් වේ. මේ වීථියෙන්

පෙර පවත්වන ලද දන ශීල පෞෂ්ඨශීල චේතනා ප්‍රධාන කාමාවචරකුශලය ප්‍රත්‍යයචේක්‍ෂා කෙරේ. අනතුරුව සුදුසු පරිදි තදනුවර්ථක මනෝද්වාර විචිත්‍ර වෙති. එසේ උපදනා කාමාවචර කුසල විත්තයන්ට පෙර පවත්වන ලද දනශීල පෞෂ්ඨශීල චේතනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලය ආරම්භ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම "කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස ආරම්භපට්ඨයෙන පට්ඨයො" යනුවෙන් දැක්වූ සේක.

"කුසලානුච්චිතිස්සා කුසලං පට්ඨවෙකඛනි" යන අනුචාදපාලියෙහි "කුසලං" යනුවෙන් කියැවෙන මහගතකුශල නවය "පට්ඨවෙකඛනි" යනුවෙන් දැක්වෙන ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කරන්නා වූ කාමාවචර කුශලයට ආරම්භශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙ සේ ය. දශකසිණයන් අතුරෙන් යම්කිසි කසිණයක ප්‍රතිභාගතිමිත්තය ගෙන පට්ඨි පට්ඨි යනාදීන් පරිකම් කරන්නා වූ ප්‍රථමධ්‍යානය ලැබීමේ හේතු සම්පත් ඇත්තා වූ කාම ත්‍රිභේදක පුද්ගලයාට ඒ ප්‍රථම ධ්‍යානය ඉපදීමට සම්ප වූ කල්හි තමා ගේ ප්‍රතිසංඛිට්තයට සමාන වූ සිතක් හවාඩගවලන හවාඩගෝපථෙය් ද වශයෙන් දෙවරක් ඉපද තිරුධ වූ පසු කසිණ ප්‍රතිභාගතිමිත්තය අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජන විත්තය උපදී. අනතුරු ව මහාකුශල ප්‍රථම විත්තද්වය අතුරෙන් යම්කිසි සිතක් ඒ පුද්ගලයා මඤ්ජුරාඤ්ඤා දකුණුපසෙක වේ නම් පරිකම් උපචාරය අනුලෝම ගෝත්‍රභූ වශයෙන් සතර වරක් ද නික්මයනුයුතු කම්ප්‍රාහිඤ්ඤා පුද්ගලයෙක වේ නම් උපචාර අනුලෝම ගෝත්‍රභූ වශයෙන් තෙවරක් ද ඉපද තිරුධ වූ පසු පස් වන ව හෝ සතර වන ව විතකීදි පඤ්ඤාධගයෙන් යුක්ත වූ ප්‍රථමධ්‍යාන විත්තය එක් වරක් උපදනේ ය. අනතුරු ව කාමත්‍රිභේදක හවාඩග සතර අතුරෙන් යම්කිසි සිතක් හවාඩග වශයෙන් උපදී.

ප්‍රථමධ්‍යානය ලැබූ ත්‍රිභේදක පුද්ගලයා ඒ ප්‍රථමධ්‍යානයට අයත් විතකීය මෙනෙහි කරනු කැමැති කල්හි තමා ගේ ප්‍රතිසංඛිට්තයට - පෙ- තිරුධ වූ පසු විතකීය අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජනය ද අනතුරු ව මහාකුසල් අට අතුරෙන් යම්කිසි සිතක් ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා ජවන වශයෙන් සත් වරක් හෝ සතර වරක් පස් වරක් හෝ ඉපද තිරුධ වූ පසු සුදුසු පරිදි හවාඩගයෝ වෙති. මේ විටියෙන් තමා ලැබූ ධ්‍යානයෙහි වූ විතකීය දැන ගනී. එසේ ම විචාරය මෙනෙහි කරන්නා වූ විටියක් ද, ප්‍රීතිය මෙනෙහි කරන්නා වූ විතියක් ද සුඛය මෙනෙහි කරන්නා වූ විටියක් ද, ඵකාග්‍රතාව මෙනෙහි කරන්නා වූ විටියක් ද විතකීදි ධ්‍යානාධග සමූහය ම මෙනෙහිකරන්නා වූ විටියක් ද ඇති වේ. මේ විචි- වලින් ප්‍රථමධ්‍යාන විටියෙහි ධ්‍යානකුශලවිත්තය ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා විටි සයෙහි

කාමච්චර ජවනයන්ට ආරම්භ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම 'කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස ආරම්භ පච්චයෙන පච්චයො' යනුවෙන් වදළ සේක.

ප්‍රථමධ්‍යානය ලැබූ ත්‍රිභේතුක පුද්ගලයා ප්‍රථමධ්‍යාන සමාපත්තියට සමවදිතු කැමති කල්හි තමාගේ ප්‍රතිසන්ධි චිත්තයට -පෙ- නිරුධ වූ පසු කසිත ප්‍රතිභාග නිමිත්තය අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජන චිත්තය ද මහාකුශල ප්‍රථමචිත්තද්වය අතුරෙන් එක් සිත්ක් මඤ්ජුප්‍රාඥ නික්‍ෂණප්‍රාඥ පුද්ගලයන් ගේ වශයෙන් සතර වරක් හෝ තුන් වරක් පරික්‍ෂා උපචාර අනුලෝම ගෝත්‍රභූ යන නම් වලින් ඉපද නිරුධ වූ පසු නික්‍ෂණ ප්‍රාඥයාට සතර වැනි ජවනය වශයෙන් ද මඤ්ජුප්‍රාඥයාට පස් වන ජවනය වශයෙන් ද ධ්‍යානාධිපත්‍යවශයෙන් යුක්ත වූ රූපාච්චර ප්‍රථමධ්‍යාන චිත්තය හවාධිපත්‍යයක් සේ බොහෝ වාර ගණනක් උපදනේ ය. අනතුරු ව කාමත්‍රිභේතුකහවාධිපත්‍යය සතර ය රූපාච්චර හවාධිපත්‍යය පස ය යන මොවුන්ගෙන් එක් චිත්තයක් හවාධිපත්‍යයෙන් උපදී.

ප්‍රථමධ්‍යානයට සමවැදුණු ත්‍රිභේතුක පුද්ගල තෙමේ ධ්‍යානාධිපත්‍යය මෙනෙහි කරන කල්හි තමාගේ ප්‍රතිසන්ධි චිත්තයට -පෙ- පසු චිත්තය අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජන චිත්තය ද මහා කුශල අට අතුරෙන් එක් සිත්ක් ජවන කත්‍යයෙන් සත් වරක් හෝ සතර වරක් පස් වරක් ද ඉපද නිරුධ වීමෙන් පසු කාමත්‍රිභේතුක හවාධිපත්‍යය රූපාච්චර හවාධිපත්‍යය යන මොවුන්ගෙන් යම්කිසි සිත්ක් හවාධිපත්‍යයෙන් උපදී. මේ විටීයෙන් තමා සමවැදුණු ප්‍රථමධ්‍යානයේ චිත්තය දැනගනී. අනතුරු ව විචාරය මෙනෙහි කරන විටීයක් ද ප්‍රීතිය මෙනෙහි කරන විටීයක්ද සුඛය මෙනෙහි කරන විටීයක් ද ඵ්කාග්‍රතාව මෙනෙහි කරන විටීයක් ද ධ්‍යානාධිපත්‍යය සියල්ල මෙනෙහි කරන විටීයක් ද ඇතිවේ. මේ විටීවලින් සමාපජ්ජන විටීයෙහි ඇති වූ රූපාච්චර ප්‍රථමධ්‍යාන චිත්තය ආවර්ජන විටීවල කාමාච්චර කුශල ජවනයන්ට භේතුශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම "කුසලො ධම්මො -පෙ-" යනුවෙන් දැක්වූ සේක.

මේ ක්‍රමයෙන් ඉතිරි රූපාච්චරධ්‍යාන සතර හා අරූපාච්චර ධ්‍යාන සතර ද ඵ්වා පිළිබඳ ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා විටීද දක්වා ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත විභාගය කරනු. වෙනස් වන්නේ ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා විටීපඛිඛ්‍යාව පමණෙනි. ඵ්වා ඵ් ඵ් ධ්‍යානයන්ට අයත් ධ්‍යානාධිපත්‍යයෙන් දැක්විය යුතුය.

"සෙක්ඛා ගොත්‍රභං පච්චචෙක්ඛන්ති" යන අනුචාද පාලියෙහි "ගොත්‍රභං" යනුවෙන් දැක්වෙන සෝවාත්මාභී චිත්තයට සුවීයෙහි උපදනා මහාකුශල ඥානසම්පයුත්තචිත්තය "පච්චචෙක්ඛන්ති" යනුවෙන් දැක්වෙන සෝවාත් පුද්ගලයාගේ සත්‍යානයෙහි උපදනා ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කරන්නා වූ කාමාච්චර කුශලචිත්තයන්ට ආරම්භ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙසේ ය. සංස්කාරයන් අනිත්‍යාදි වශයෙන් සම්මග්ගිකය කරමින් හැසිරෙන්නා වූ සෝවාන් මාගීයට පැමිණීමේ භාග්‍යය ඇති ත්‍රිභේදක පෘථග්ජන පුද්ගලයාගට සෝවාන්මාගීචිත්තය ඉපදීමට ළං වූ කල්හි තමාගේ ප්‍රතිසන්ධි චිත්තයට -පෙ- ඉපද තිරුධ වූ පසු ලෝකික සිත් එක් අසූව ය, වෛතසික දෙපනස ය, රූප අට විස්ස ය යන ත්‍රේභූමික සංස්කාරයන් අතුරෙන් යම්කිසිවක් හෝ සියල්ල ම හෝ අරමුණුකොට මනෝද්වාරාවර්ණනය ඉපද තිරුධ වේ. අනතුරුව න සම්ප්‍රසූක්ත කාමාවචර කුසල් සිත් සතර අතුරෙන් යම්කිසි සිතක් ත්‍රේභූමිකසංස්කාරයන් අරමුණු කොට මඤ්චාඥයාගේ වශයෙන් පරිකම් උපචාර අනුලෝම නාමයෙන් තෙවරක් හෝ නික්ෂණප්‍රාඥයා ගේ වශයෙන් උපචාර අනුලෝම නාමයෙන් දෙවරක් හෝ ඉපද තිරුධ වීමෙන් පසු ඒ සිතම නිව්භාණය අරමුණු කරමින් ගෝත්‍රභූ යන නාමයෙන් ඉපද තිරුධ වේ. අනතුරුව නිව්භාණය අරමුණු කරමින් සෝවාන් මාගී චිත්තය එක් වරක් ඉපද තිරුධ වේ. එයට අනතුරුව ඒ සෝනාපනති මග්‍ග චේතනාවේ ඵලය වූ සෝනාපනති ඵල චිත්තය නික්ෂණප්‍රාඥයාට තෙවරක් ද මඤ්චාඥයාට දෙවරක් ද ඉපද තිරුධ වීමෙන් පසු ත්‍රිභේදක හවාඩගචිත්තයක් සුදුසු පරිදි උපදනේ ය.

සෝවාන් පුද්ගලයා විසින් තමාගේ ගෝත්‍රභූචිත්තය මෙනෙහි කරනු කැමති කල්හි තමාගේ ප්‍රතිසන්ධිචිත්තයට සමාන -පෙ- ඉපද තිරුධ වූ පසු සෝවාන් මාගීචිත්තයට පූඪයෙන් ඇති වූ ගෝත්‍රභූචිත්තය අරමුණුකොට මනෝද්වාරාවර්ණනය ද එයට අනතුරු ව ගෝත්‍රභූචිත්තය අරමුණුකොට කාමාවචර කුසල් අට අතුරෙන් එක්සිතක් ජවනකෘත්‍යයෙන් සත්වරක් ද ඉපද තිරුධ වූ පසු පඤ්චචෝකාර ත්‍රිභේදක හවාඩග චිත්තයන් අතුරෙන් එක්සිතක් හවාඩගකෘත්‍යයෙන් උපදනේ ය. ඒ විටීයෙහි උපදනා මහාකුශල ජවනයට සෝවාන් පුද්ගලයා ගේ ගෝත්‍රභූචිත්තය ආරම්භණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම "කුසලො ධමෙමා -පෙ-" යනුවෙන් දැක්වූ සේක.

"සෙකකා චෝදනං පච්චෙකකන්ති" යන අනුචාද පාලියෙහි චෝදනං යනුවෙන් දැක්වෙන සකෘද්ගාමී අනාගාමී මාගී දෙකට පූඪයෙහි චෝදනා-කෘත්‍යයෙන් උපදනා මහාකුශල ඥානසම්ප්‍රසූක්ත චිත්තය එය ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරන්නා වූ කාමාවචර කුශල චිත්තයට ආරම්භණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙසේ ය. සකෘද්ගාමී අනාගාමී පුද්ගලයන් තමතමන් ගේ චෝදන චිත්තයන් මෙනෙහි කරනු කැමති කල්හි තමන් ගේ ප්‍රතිසන්ධි -පෙ- තිරුධ වූ පසු චෝදනකෘත්‍යයෙන් උපත් මහා කුශලචිත්තය අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ණනය ද කාමකුසල් අටෙන් එක් සිතක් ජවනකෘත්‍යයෙන් සත් වරක් ද ඉපද තිරුධ වීමෙන් පසු

ත්‍රිභේතුක හවාඩන තෙළෙස අතුරෙන් එක්තරා සිතක් හවාඩනකෘත්‍යයෙන් උපදී. එසේ උපදනා කාමාවචර ප්‍රත්‍යවේක්ෂා ජවනයන්ට වෝදනකෘත්‍යවත් ඥානසම්ප්‍රයුක්ත කාමාවචර කුශලය ආරම්භශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම "කුසලො ධම්මො -පෙ-" යනුවෙන් දැක්වූ සේක.

"සෙක්කා මග්ගා වුට්ඨතිත්වා මගං පට්ඨවෙක්කන්ති" යන අනුවාදපාලියෙහි 'මගං' යනුවෙන් දැක්වෙන හෙට්ඨමමාගී තුන "පට්ඨවෙක්කන්ති" යනුවෙන් දැක්වෙන ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරන මහා කුශලඥානසම්ප්‍රයුක්ත චිත්තයන්ට ආරම්භ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙ සේ ය. මෙහි සෝතාපත්තිමග්ග විථිය යට කී පරිදි විඤ්ඤා කරනු. සෝවාත් මාගීයට එලයට පැමිණිය යෝගාවචරයා තමා පැමිණිය සෝවාත්මාගීය මෙනෙහි කරනු කැමැති කල්හි හවාඩනවලන හවාඩොත්පථෙදයන්ට අනතුරු ව සෝවාත් මාගීය අරමුණු කරමින් මනෝද්වාරාවර්ජනය ද මහාකුශල ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතර අතුරෙන් එක් සිතක් ජවන කෘත්‍යයෙන් සත්වරක් ද ඉපද නිරුධ වීමෙන් පසු පඤ්චවෝකාර ත්‍රිභේතුක හවාඩනචිත්තයන් ගෙන් එක්සිතක් හවාඩනකෘත්‍යයෙන් උපදී. මේ විථියෙහි මාගීය ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරන මහාකුශල ඥානසම්ප්‍රයුක්ත ජවනයට සෝවාත්මාගීචිත්තය ආරම්භශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම "කුසලො ධම්මො කුසලස්ස -පෙ-" දැක්වූ සේක. මේ නයින් සකෘදගාමී මාගී අනාගාමීමාගී විථි හා ප්‍රත්‍යවේක්ෂාවිථි ද දක්වා ප්‍රත්‍යවීමේ ආකාරය විඤ්ඤා කරනු.

"සෙක්කා වා පුද්දජ්ජනා වා කුසලං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සන්ති" යන මෙහි "කුසලං" යනුවෙන් දැක්වෙන ත්‍රෛභූමික කුශලය "අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සන්ති" යනුවෙන් දැක්වෙන විදගීනා කරන කාමාවචර කුශලයට ආරම්භ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙසේ ය. ශෛක්ෂයන් විසින් හෝ ප්‍රථග්ජනයන් විසින් හෝ ත්‍රෛභූමික කුශලය අනිත්‍යාදි වශයෙන් මෙනෙහි කරනු කැමැති කල්හි හවාඩනවලන හවාඩොත්පථෙදයන්ට අනතුරුව ත්‍රෛභූමික කුශලයන් අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජනය හා මහා කුසල් අට අතුරෙන් එක්සිතක් ජවනකෘත්‍යයෙන් සත්වරක් ද ඉපද නිරුධ වීමෙන් පසු ත්‍රිභේතුකහවාඩන තෙළෙස අතුරෙන් යම්කිසි සිතක් හවාඩනකෘත්‍යයෙන් උපදනේ ය. විදගීනා කිරීම් වශයෙන් මෙ බදු විචිත්‍ර බොහෝ ඇති වෙති. ඒ විචිවල කාමාවචර කුශල ජවනයන්ට ත්‍රෛභූමිකකුශලයන් ආරම්භ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යයවීම "කුසලො ධම්මො -පෙ-" දැක්වූ සේක.

"සෙකකා වා පුට්ඨජනා වා චේතොපරියඤාණෙන කුසල විත්තසමඛිසියා විත්තං ජානන්ති" යන අනුවාද පාලියෙහි "කුසලවිත්තසමඛිසියා විත්තං" යනුවෙන් දැක්වෙන අතීත සත් වන දිනයේ පටන් අනාගත සත්වන දින දක්වා ඇති කාලයෙහි අන්‍ය පුද්ගලයන් ගේ සන්නානයෙහි කාලත්‍රයට අයත්වූ අතීත් මාගී වර්ජිත කුසල සිත් විස්ස ඒවා දක්නා වූ ශෛක්‍ෂ පෘථග්ජනයන්ගේ චේතෝපරිය කුසලාභික්‍ෂඤාවට ආරම්භ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍ය වේ.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙසේ ය. චේතොපරිය කුසලාභික්‍ෂඤාව ලබා සිටින්නාවූ ශෛක්‍ෂ පෘථග්ජන පුද්ගලයන් ගෙන් කෙනකු අතීත සත් වන දිනට හා අනාගත සත්වන දිනයටත් අතර කාලත්‍රයට අයත් වූ අතීත්මාගීයෙන් අන්‍ය වූ පරසන්නාන ගත කුසලයන් දකිනු පිණිස රූපාවචර පක්‍ෂ්‍යවිධානයට සම්වදිනු කැමති කල්හි හවාඛගවලන හවාඛගෝපචේදයන්ට අනතුරු ව ආලෝක කසිතය අරමුණුකොට මනෝද්වාරාවර්ජිත විත්තය ඉපිද නිරුධ වේ. අනතුරුව එයම අරමුණුකොට මහාකුසල උපේක්ෂාසහගත ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් දෙක අතුරෙන් එක් සිත්ක මඤ්ජුරාඤ නික්‍ෂණප්‍රාඤ පුද්ගලයන් ගේ වශයෙන් සතර වරක් හෝ තුන් වරක් ඉපද නිරුධ වූ පසු රූපාවචර පක්‍ෂ්‍යවිධානවිත්තය හවාඛග සන්නතිය සේ බොහෝ වාර ගණනක් ඉපදීමෙන් පසු හවාඛගයෝ වන්නාහ. අනතුරු ව පරවිත්තය දැන ගැනීමට අධිෂ්ඨාන කිරීමේදී හවාඛග වලන හවාඛගෝපචේදයන්ට අනතුරු ව අධිෂ්ඨානය ආවර්ජනය කිරීම් වශයෙන් ආවර්ජනවිත්තය ද මහාකුසල සිත් අට අතුරෙන් එක් සිත්ක "ඉමස්ස විත්තං ජානාමි" යි අධිෂ්ඨානකිරීම් වශයෙන් ජවන කෘත්‍යයෙන් සත් වරක් ද ඉපදීමෙන් පසු හවාඛගයෝ වෙති.

එයට අනතුරු ව චේතෝපරිය කුසලාභික්‍ෂඤාවට පාදක වන රූපාවචර පක්‍ෂ්‍යවිධානයට සම්වදීමේ දී ඉහත කී පරිදි ම නැවත සමාපජ්ජන විථියක් වේ. පාදකධානයෙන් නැගුණු පසු අතීත සජ්ජම දිනයට හා අනාගත සජ්ජම දිනයට අතර කාලත්‍රය පයඝාපන්න වූ පරසන්නාන ගත අතීත්මාගීයෙන් අන්‍ය වූ කුසල සිත් විස්ස දක්නා වූ චේතෝපරිය කුසලාභික්‍ෂඤාවිත්තය ඉපදීමේ දී හවාඛගවලන හවාඛගෝපචේදයන්ට අනතුරු ව කුසලසිත් විස්ස අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජනය ද මහාකුසල උපේක්ෂාසහගත ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් දෙක අතුරෙන් එක් සිත්ක මඤ්ජුරාඤ නික්‍ෂණප්‍රාඤ පුද්ගලයන්ට අනුරූප පරිදි සතරවරක් හෝ තුන්වරක් ජවනකෘත්‍යයෙන් උපන් පසු රූපාවචර කුසල පක්‍ෂ්‍යවිධාන විත්තය පරවිත්තය දක්නා වූ චේතොපරිය අභික්‍ෂඤාභාවයෙන් එක් වරක් උපදී. අනතුරු ව හවාඛගයෝ වෙති. අනතුරු ව හවාඛගවලන

හවායෝග්‍යවේදයන් ගෙන් පසු වේතොපරියඤාණයෙන් දක්නාලද පරචිත්තය අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජනය ද මහාකුසල් සිත් අටෙන් එක් සිත්ක් පරචිත්තය අරමුණු කොට ජවන කෘත්‍යයෙන් සත්වරක් ද ඉපද නිරුධ්‍රැව්මෙන් පසු හවායෝග්‍ය වෙති. ඒ වීථියෙන් පරචිත්තය දැනගන්නේ ය. මේ වීථිවලින් අභික්ඛානවීථියේ වේතෝපරිය ඤානය ප්‍රධාන රූපාවචර කුශල පක්‍ෂ්‍යම ධ්‍යාන චිත්තයට හා එයට අනතුරු ව ඇතිවන වීථියේ මහාකුශල ජවනයන්ට ද පරසන්නාන ගත කුසල් සිත් විස්ස ආරම්භ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම "කුසලො ධම්මො" -පෙ- දැක් වූ සේක.

"ආකාසානක්ඛායනන කුසලං වික්ඛාණක්ඛායනන කුසලස්ස" යන අනුවාද පාලියෙහි දැක්වෙන වර්තමානීයතාවයන්හි ස්වසන්නායෙහි උපන් ආකාසානක්ඛායනන කුශලය වර්තමාන හවයෙහි ආකාසානක්ඛායනන කුසලයට ආරම්භ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙසේ ය: ආකාසානක්ඛායනන කුශල ධ්‍යානය ලැබූ කාමත්‍රිභේතුක රූපභූමික ආකාසානක්ඛායනනභූමික පුද්ගලයන් නමින් ලබා සිටින ආකාසානක්ඛායනන ධ්‍යානයෙහි දෙස් දැක වික්ඛාණක්ඛායනනධ්‍යානයේ ශාන්තභාවය දැක එය ලබනු පිණිස ආකාසානක්ඛායනන කුශලවික්ඛාණය අරමුණු කොට "වික්ඛාණං අනන්තං වික්ඛාණං අනන්තං" යි භාවනාවෙහි යෙදීමෙන් වික්ඛාණක්ඛායනන ධ්‍යානය ලැබීමට සම්ප වූ කල්හි හවායෝග්‍යවේදයන් ඉපද නිරුධ්‍රැව්මෙන් පසු ආධ්‍යානමික සන්නායෙහි ඇති වූ ආකාසානක්ඛායනන වික්ඛාණය අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජනය වේ. අනතුරු ව මහාකුශල උපේක්ෂා සහගත ඤානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් දෙක අතුරෙන් එක් සිත්ක් මඤ්චාභ්‍යාසට පරිකම් උපචාර අනුලෝම ගෝත්‍රභූය යි සතර වරක් ද නික්මුණුප්‍රාභ්‍යාසට පරිකම් උපචාර අනුලෝම ගෝත්‍රභූ කියා තෙවරක් ද උපන් පසු වික්ඛාණක්ඛායනන කුශලධ්‍යානය උපදනේ ය. එයට අනතුරුව පක්‍ෂ්‍යවෝකාර ත්‍රිභේතුක හවායෝග්‍ය නවය ය, ආකාසානක්ඛායනන හවායෝග්‍ය යන මොවුන්ගෙන් එක් සිත්ක් හවායෝග්‍ය කෘත්‍යයෙන් උපදනේ ය.

වික්ඛාණක්ඛායනනධ්‍යානය ලැබූ තැනැත්තේ එයට සම්විදිනු කැමති කල්හි හවායෝග්‍යවේදයන්ට අනතුරුවූ අතින් වර්තමාන හවදෙකින් එකකදී නමාගේ සන්නායෙහි උපන් ආකාසානක්ඛායනන කුශලචිත්තය අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජනය ද අනතුරුව මහාකුශලතෘතීයචිත්තද්වය අතුරෙන් එක්සිත්ක් මඤ්චාභ්‍යාසයක් වේ නම් පරිකම් උපචාර අනුලෝම ගෝත්‍රභූ වශයෙන් සතර වරක්ද නික්මුණුප්‍රාභ්‍යාසයක් වේනම් උපචාර අනුලෝම ගෝත්‍රභූ වශයෙන් තෙවරක් ද ඉපදීමෙන් පසු

විඤ්ඤාණඤ්ඤායනන කුශලධර්මානවිතනය හවාසනසන්නිය සේ බොහෝ වාර ගණනක් උපදනේ ය. එයට අනතුරු ව ත්‍රිභේදක කාමහවාසන සතර ය රූපාවචර හවාසන පස ය. ආකාසානඤ්ඤායනන විඤ්ඤාණඤ්ඤායනන හවාසන දෙක ය යන මොවුන් අතුරෙන් එක් සිතක් හවාසනකෘත්‍යයෙන් උපදින්නේ ය. එසේ උපදනා විඤ්ඤාණඤ්ඤායනන කුසල විතනයන්ට අතීත හවයේ හා වතීමාන හවයේ ඒ පුද්ගලයා ගේ සන්නාතයෙහි උපන් ආකාසානඤ්ඤායනන කුසල විතනයන් ආරම්භ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම කුසලො ධමමො -පෙ- වදන සේක.

"ආකිඤ්ඤායනන කුසලං නෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායනන කුසලයං" යන අනුවාදපාලියෙහි දැක්වෙන ආකිඤ්ඤායනන කුසලය නෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායනන කුසලයට ප්‍රත්‍යය වන සැටි කියන ලද ක්‍රමය අනුව විසාර කරනු.

"කුසලා ඛන්ධා ඉද්ධිවිධ ඤාණයං" යන අනුවාද පාලියෙහි "කුසලාඛන්ධා" යනුවෙන් දැක්වෙන පාදක රූපාවචර කුශල පඤ්චමධ්‍යානය "ඉද්ධිවිධඤාණයං" යනුවෙන් දැක්වෙන ඉද්ධිවිධකුසලාභිඤ්ඤාවට ආරම්භ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍ය වේ.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙසේ ය. රූපයන් නිමාණය කරනු පිණිස රූපාවචර පඤ්චමධ්‍යානයට සමවැදීමෙහි දී තමා ගේ ප්‍රතිසන්ධිවිතනයට සමාන වූ සිතක් හවාසනවලන හවාසනාපච්ඡේද වශයෙන් ඉපද නිරුධ වූ පසු පෘථිවි කසිණ ප්‍රතිභාගනිමිත අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජනය ද මහාකුශල තෘතීයවිතනද්වය අතුරෙන් එක් සිතක් මඤ්චාඤ්ඤානිකප්‍රාඤ්ඤායනට අනුරූප පරිදි සතරවරක් හෝ කුන්වරක් ඉපද නිරුධ වූ පසු රූපාවචර පඤ්චමධ්‍යාන විතනය හවාසනසන්නිය සේ බොහෝ වාර ගණනක් උපදනේ ය. අනතුරු ව හවාසනය වන්නේ ය.

අනතුරු ව "සතං හොමි, සහයං හොමි" යනාදීන් අධිෂ්ඨාන කරන කල්හි තමා ගේ ප්‍රතිසන්ධිවිතනයට -පෙ- පසු අධිෂ්ඨානය අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජනය ද මහාකුසල් සිත් අට අතුරෙන් එකක් අධිෂ්ඨාන ජවන කෘත්‍යයෙන් සතරවරක් ද ඉපද නිරුධ වීමෙන් පසු හවාසනයෝ වෙති.

නැවත ඉද්ධිවිධ කුසලාභිඤ්ඤාවට පාදකවනු පිණිස රූපාවචර කුශල පඤ්චමධ්‍යානයට සමවදනා කල්හි තමා ගේ ප්‍රතිසන්ධිවිතනයට -පෙ- පසු පඨවි කසිණපටිභාගනිමිත අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජනය ද මහාකුශල තෘතීය විතනද්වය අතුරෙන් එක් සිතක් මඤ්චාඤ්ඤා -

නීක්ෂණප්‍රාඥ පුද්ගලයන් ගේ වශයෙන් සහරවරක් හෝ තුන්වරක් ඉපද තිරුධ වීමෙන් පසු රූපාවචර කුශල පඤ්චමධ්‍යාන චිත්තය හවාංග සන්නතිය සේ බොහෝ වාර ගණනක් ද ඉපදීමෙන් පසු හවාංගයෝ වන්නාහ.

අනතුරු ව ඉද්ධිවිධ අභිඤ්ඤාවිත්තය උපදනා කල්හි තමා ගේ ප්‍රතිසාධි විත්තයට -පෙ- පසු රූපාවචර කුශල පඤ්චමධ්‍යාන අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවස්තය ද මහා කුශල තෘතීයද්වය අතුරෙන් එක් සිතක් මඤ්ඤාණප්‍රාඥයන් ගේ වශයෙන් සහර වරක් හෝ තුන්වරක් ද උපන් පසු රූපාවචර පඤ්චමධ්‍යාන චිත්තය පාදක රූපාවචර පඤ්චමධ්‍යාන අරමුණු කරමින් ශතසහස්‍රාදි රූපයන් නිමාණය කරමින් සෘද්ධිවිධ අභිඤ්ඤාකෘත්‍යයෙන් එක් වරක් උපදනේ ය. අනතුරුව හවාංගයෝ වෙති. මේ වීථියට පසු නිර්මිත රූපයන් අරමුණු කොට තදනුවනීක මනෝද්වාරවිචිත්‍ර වෙති.

මේ වීථිවල පාදකරූපාවචර කුශලපඤ්චමධ්‍යාන අභිඤ්ඤා රූපාවචර කුසල පඤ්චමධ්‍යාන චිත්තයට ආරම්භ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම "කුසලො ධම්මො -පෙ-" දැක්වූ සේක.

"කුසලා ඛණ්ඩා වේතොපරියඤ්ඤාණසං" යන අනුවාදපාලියෙහි "කුසලා ඛණ්ඩා" යනුවෙන් දැක්වෙන අතීත සප්තමදිනයේ පටන් අනාගත සප්තම දිනය දක්වා කාලයෙහි කාලත්‍රයයට අයත් පරසන්නාගත අතීතමාගී වර්ජිත කුසල් සිත් විස්ස වේතොපරිය කුසලාභිඤ්ඤාවට ආරම්භ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. (ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය ඉද්ධිවිධඤ්ඤාණයෙහි කියනලද ක්‍රමය අනුව විස්තර කරනු. වේතොපරියඤ්ඤාණයට පාදක වනුයේ ආලෝකකසිණය අරමුණු කරන පඤ්චමධ්‍යාන ය. අධිෂ්ඨානවීථියට අරමුණු වන්නේ අතීතමාගීයෙන් අත්‍ය වූ පරසන්නාගත කුසල් සිත් විස්සය. "ඉමසං කුසලචිත්තං ජානාමි" යි අධිෂ්ඨාන කළ යුතු ය. අභිඤ්ඤාවිත්තයට අරමුණු වන්නේ ද ඒ කුසල් සිත් විස්සමය. මෙහි වෙනස එ පමණය.)

"කුසලා ඛණ්ඩා පුබ්බෙතිවාසානුසංති ඤාණසං" යන අනුවාද-පාලියෙහි "කුසලා ඛණ්ඩා" යනුවෙන් ගැනෙන අතීතමාගී වර්ජිත කුසල් සිත් විස්ස පුබ්බෙතිවාසානුසංති කුසලාභිඤ්ඤාවට ආරම්භශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම "කුසලො ධම්මො -පෙ-" දැක්වූ සේක. (ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය විස්තර කරනු. මෙහි ද පාදක වනුයේ ආලෝක කසිණය අරමුණු කරන පඤ්චමධ්‍යාන ය. අධිෂ්ඨාන කළ යුත්තේ "පුබ්බෙතිවුත්ථං කුසලං ජානාමි" කියා ය. අධිෂ්ඨාන වීථියට හා අභිඤ්ඤාවීථියට අරමුණු වන්නේ කුසල් සිත් විස්ස ය.)

"කුසලා ඛණ්ඩා යථාකමමුපගඤාණස්ස" යන අනුවාදපාලියෙහි "කුසලා ඛණ්ඩා" යනුවෙන් ගැනෙන අතීත ලෝකික කුසල් සිත් සන්තොළොස යථාකමමුපග කුසලාභික්ඛාදාට ආරම්භ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම කුසලො ධමො -පෙ- දැක් වූ සේක. (ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය විස්තර කරනු. මෙහි ද පාදක චක්‍රයේ ආලෝකකසිත පඤ්චමධ්‍යානයය. අධිෂ්ඨාන කළ යුත්තේ "අතීතං කමිං ජානාමි" කියා ය. අධිෂ්ඨාන වීථියට හා අභික්ඛාදවීථියට අරමුණුවන්නේ ද අතීත ලෝකික කුසල් සිත් සන්තොළොස ය.)

"කුසලා ඛණ්ඩා අනාගතංසඤාණස්ස" යන අනුවාදපාලියෙහි "කුසලා ඛණ්ඩා" යනුවෙන් ගැනෙන අතීත්මාගීයෙන් අත්‍ය වූ අනාගත කුසල් සිත් විස්ස අනාගතංස කුසලාභික්ඛාදාට ආරම්භ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම "කුසලො ධමො -පෙ-" දැක් වූ සේක. (ප්‍රත්‍යය වන අයුරු විස්තර කරනු. පාදක චක්‍රයේ ආලෝක කෘත්ස්‍යත පඤ්චමධ්‍යානය ය. අධිෂ්ඨාන කළ යුත්තේ "අනාගතං ඛණ්ඩං ජානාමි" කියා ය. අධිෂ්ඨාන වීථියට හා අභික්ඛාදවීථියට අරමුණු වන්නේ අනාගත කුසල් සිත් විස්සය.)

කුසලපදවසානචාරයට අනතුරුව අකුසලපදවසානචාරය වදළ සේක. කුසලො ධමො අකුසලස්ස ධමමස්ස ආරම්භපච්චයෙන පච්චයො, දුතං දක්ඛා සීලං සමාදිධික්ඛා -පෙ- දෙමනස්සං උප්පජ්ජති.

උර්බෝධපදයන්ගේ අම්- අස්සාදෙති, ඒ කාමාවචරකුසලය සෝමනස්ස- සහගත ලෝභසම්ප්‍රසූක්ක චිත්තයෙන් අනුභව කරයි; අභිතඤ්ඤා, ඒ කුශලය ගැන තෘෂ්ණාසහගත සිතින් සතුටු වෙයි; දෘෂ්ටි වශයෙන් හෝ සතුටු වෙයි; රාගො උප්පජ්ජති; හොඳ පිත්තකු යි ඇල්ම ඇති වෙයි; දිට්ඨි උප්පජ්ජති, මම පිත්තකෙළමි ය, මාගේ පිත්ත ය කියා දෘෂ්ටිය උපදී. විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, එය පිත්තක් ද පිත්තක් නොවේ ද යනාදීන් සැකය උපදී; උධවං උප්පජ්ජති, වික්ෂේපසංචාරාවය (කලබල ගතිය) ඇති වේ; දෙමනස්සං උප්පජ්ජති, දන්දිම ආදියෙන් මවිසිත් වරදක් කරන ලද්දේ ය මෝඩකමක් කරන ලද්දේය යනාදීන් දෙමිත්‍ය උපදී; ක්කානෙ පරිභිනෙ විප්පට්ඨාරියාදෙමනස්සං උප්පජ්ජති, ධ්‍යානය පිරිහුණුකල්හි නැවත සිහිකරන්නා හට දෙමිත්‍ය උපදී; සම්පුණ්ණකොට පදම් කියනු.

කුසලො ධමො අකුසලස්ස ධමමස්ස යනාදි පාලියෙහි අදහස මෙසේ ය. කුශලධර්මය අකුශල ධර්මය හට ආරම්භ ශක්තියෙන් උපකාර වේ. කෙසේ උපකාර වේ ද යත්, දන් දී මා විසින් උසස් පිත්තක් කරගන්නා ලද්දේය යි, ඒ කාමාවචර කුශලය සෝමනස්ස සහගත ලෝභසම්ප්‍රසූක්ක සිතින් ආස්වාදනය කරන කල්හි ලෝහමූල සෝමනස්ස සහගත සිත් සතරට ද, මගේ පිත්ත ඉතා හොඳය' යි ඒ පිත්ත ගැන සතුටු වන කල්හි

ප්‍රීති සහගත ලෝහමූල විත්තයට ද පිනට ඇලුම් කරන කල්හි රාගය ප්‍රධාන ලෝහමූල සිත් අටට ද, "මම පිනක් කෙළෙමි" යි වරදවා ගන්නා කල්හි දෘෂ්ටිසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතරට ද, දන් දී මා කෙළේ පිනක් ද පවක් ද යනාදීන් සැක ඇති වන කල්හි විචිකිත්සාසහගත විත්තයට ද වික්ෂිප්ත වන කල්හි උද්ධව්ව සහගත විත්තයට ද, දන් දී පසුව ඒ ගැන නොසතුටුවන කල්හි දෝමනස්සසහගත සිත් දෙකට ද ඒ කාමාවචර කුශලය ආරම්භ ශක්තියෙන් උපකාරක වේ. සීලං සමාදිසිත්වා යනාදිය ද මේ නයින් විහාර කරනු.

විචිපාලියෙහි "කුසලො ධම්මො" යන කතීපාඨයෙන් ලෝකික කුසල් සිත් සතොලොස වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මය ලැබේ. "අකුසලස ධම්මස්ස" යන සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් අකුසල් සිත් දෙලොස ය වෛතසික සත්විස්ස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ලැබෙත්. "ආරම්භ පච්චයෙන" යන කරණපාඨයෙන් එක් වර සුදුසු පරිදි ලැබිය හැකි ආරම්භ ආරම්භාධිපති ආරම්භ-පනියාය යන ශක්ති තුනෙන් ආරම්භ සංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

"දනං දඬා නං අස්සාදෙති" යනාදි අනවාදපාලියෙහි "දනං දඬා" යනුවෙන් ගැනෙන න්‍යාගවේතනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලය "නං අස්සාදෙති" යනුවෙන් ගැනෙන ලෝහමූල සෝමනස්ස සහගත සිත් සතරට ද, "භගිනඤ්ඤි" යනුවෙන් ගැනෙන ප්‍රීතිය ප්‍රධාන ලෝහමූල සිත් සතරට ද, "රාගො උප්පජ්ජති" යනුවෙන් ගැනෙන රාගය ප්‍රධාන ලෝහමූල සිත් අටට ද, "දිට්ඨි උප්පජ්ජති" යනුවෙන් ගැනෙන දෘෂ්ටි ප්‍රධාන ලෝහමූල සිත් සතරට ද, "විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති" යනුවෙන් ගැනෙන විචිකිත්සා සහගත විත්තයට ද, "උධවං උප්පජ්ජති" යනුවෙන් ගැනෙන ඕධත්‍ය සහගත විත්තයට ද, "දොමනස්ස උප්පජ්ජති" යනුවෙන් ගැනෙන ද්වේෂමූල සිත් දෙකට ද ආරම්භ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙසේ ය. පරිත්‍යාග වේතනාව ප්‍රධාන කොට ඇති මහාකුසල් සිත් අට අරමුණු කොට ආස්වාදනාභිනඤ්ඤා දි වශයෙන් අකුශලජ්වනවිත්තවිචිත් උපදනා කල්හි තමා ගේ ප්‍රතිසංස්ථිත්තයට සමාන සිතක් හවාධගවලන හවාධගෝපවේෂද වශයෙන් ඉපද නිරුධ වූ පසු පරිත්‍යාගවේතනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලය අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජන විත්තය ඉපද නිරුධ වේ. එයට අනතුරු ව කුශලය ආස්වාදනය කරන්නේ නම් සෝමනස්සසහගත ලෝහමූල සිත් සතර අතුරෙන් එකක් ද, සතුටු වන්නේ නම් සප්‍රීතික තෘෂ්ණා ප්‍රධාන ලෝහමූල සෝමනස්සසහගත සිත් සතරෙන් එකක් ද, ඇලුම් කරන්නේ නම් රාගප්‍රධාන ලෝහමූල සිත් අට අතුරෙන් එකක් ද, වරදවා ගන්නේ නම්

ලෝභමූල දෘෂ්ටිසහගත සිත් සතරෙන් එකක් ද, සැක කරන්නේ නම් විචිකිත්සා සහගත සිත් ද, වික්ෂිප්ත වන්නේ නම් මාධ්‍යා සහගත චිත්තය ද, නොසතුටුවන්නේ නම් ද්වේෂමූල සිත් දෙකින් එකක් ද, ජවනකෘත්‍යයෙන් සන්වරක් ඉපද නිරුධ වේ. එය විභූතාරම්භ විථියක් වේ නම් එකොළොස් තදරම්භණයන්ගෙන් එක් සිතක් දෙවරක් ඉපද නිරුධ වූ පසු සුදුසු පරිදි කාමභවාධායෝ උපදනාහ. අවිභූතාරම්භ විථියක් වේ නම් ජවනයට අනතුරු ව සුදුසු පරිදි පඤ්චවෝකාර භවාධායෝ වෙති. මේ විථියෙහි අකුශලජවනයන්ට කාමාවචර කුශලය ආරම්භණශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යවීම 'කුසලො ධමෙමා අකුසලස්ස ධමෙස්ස ආරම්භණපච්චයෙන පච්චයො' යනුවෙන් වදනු සේක.

"සීලං සමාදිසිත්වා නං අස්සාදෙති" යනාදි අනුවාද පාලියෙහි "සීලං සමාදිසිත්වා" යනුවෙන් දැක්වෙන ශීලවේතනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලය "නං අස්සාදෙති" යනුවෙන් දැක්වෙන ලෝභමූල සෝමනස්ස සහගත සිත් සතරට ද, -පෙ- ද්වේෂමූල සිත් දෙකට ද ආරම්භණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. මෙසේ සීලවේතනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලය දෙළොස් අකුශලයන්ට ම ආරම්භණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. ප්‍රත්‍යය වන අකාරය ඉහත කී පරිදි විහාර කරනු.

"උපොසථකමමං කත්වා නං අස්සාදෙති" යනාදි අනුවාද පාලියෙහි "උපොසථ කමමං කත්වා" යනුවෙන් දැක්වෙන අෂ්ඨාධිග පොෂ්ඨ ශීල වේතනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුසලය -පෙ- (ඉහත කී පරිදි විහාර කරනු.)

"පුබ්බෙ සුවිණ්ණානි අස්සාදෙති" යනාදි අනුවාද පාලියෙහි "පුබ්බෙ සුවිණ්ණානි" යනුවෙන් දැක්වෙන පෙර පවත්වන ලද දූත ශීල අෂ්ඨාධිග ශීල වේතනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුසලය -පෙ- විහාර කරනු.

"ක්කානා වුට්ඨතිත්වා ක්කානං අස්සාදෙති" යනාදි අනුවාද පාලියෙහි 'ක්කානා' යනුවෙන් දැක්වෙන මහදාග කුශල නවය -පෙ- විහාර කරනු.

"ක්කානෙ පරිහිනෙ විප්පට්ඨාරිස්ස දෙමනස්සං උප්පජ්ජති" යන අනුවාදපාලියෙහි "ක්කානෙ පරිහිනෙ" යනුවෙන් දැක්වෙන පරිහිත මහදාග කුශල ධ්‍යානය "දෙමනස්සං උප්පජ්ජති" යනුවෙන් දැක්වෙන ද්වේෂමූලික අකුශල ජවනයට ආරම්භණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙ සේ ය: යම් කිසි නුසුදුසු කරුණකින් පිරිහුණා වූ ධ්‍යානය අරමුණු කොට ද්වේෂමූලජවනය උපදනා කල්හි තමා ගේ ප්‍රතිසංස්ථිතියට සමාන වූ කාමත්‍රිභේතුක භවාධායක් භවාධානවලන

හවාඩෝපවේෂ ද වශයෙන් ඉපද නිරුධ වූ පසු "පරිහිතධ්‍යානය අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජනය ද, එයට අනතුරු ව ද්වේෂමූලචිත්තද්වයෙන් එක් සිතක් ජවන කෘත්‍යයෙන් සන්වරක් ද, ඉපදීමෙන් පසු ඒ පුද්ගලයා කාමත්‍රිභේතුකෝපේක්ෂාසහගත චිත්තයකින් පිළිසිදගත් කෙනකු වී නම් කාමත්‍රිභේතුකෝපේක්ෂාසහගත හවාඩා දෙකින් එක් සිතක් හවාඩාකෘත්‍යයෙන් උපදනේ ය. හේ සෝමනස්ස ප්‍රතිසන්ධියකු වී නම් උපේක්ෂාසහගත සන්තීරණ චිත්තය පෙර පුරුදු අරමුණක් ගනිමින් ආගන්තුක හවාඩාකෘත්‍යයෙන් ඉපද නිරුධ වීමෙන් පසු එයින් අනන්තරාදි ප්‍රත්‍යයන් ලැබ කාමත්‍රිභේතුක සෝමනස්ස හවාඩා දෙකින් එක් සිතක් හවාඩාකෘත්‍යයෙන් උපදනේ ය. මේ වීථියෙහි අකුලජවනයන්ට පරිහිත ධ්‍යානකුලය ආරම්භ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම කුසලො ධමො -පෙ- පච්චයො යනුවෙන් වදල සේක.

කුසලපදවසානවාරයට අනතුරු ව අඛ්‍යාකතපදවසානවාරය වදල සේක. එනම්, "කුසලො ධමො අඛ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස -පෙ- අනාගතංස ඤාණස්ස ආචර්ජනය ආරම්භපච්චයෙන පච්චයො" යනාදි. පදවී, විපාකො තදරම්භනා උප්පජ්ජති, විපාකචිත්තය තදරම්භභාවයෙන් උපදී: සෙස්ස සුගම ය.

"කුසලො ධමො" යන කතී: පාඨයෙන් එක් විසි කුල චිත්තය වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් තදරම්භ එකොළොස් ය, පඤ්චද්වාරාවර්ජනයෙන් අත්‍ය වූ කාමක්‍රියා දශය ය, විඤ්ඤාණඤ්ඤායතන විපාකක්‍රියා දෙක ය, තෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතන විපාක ක්‍රියා දෙක ය, වෙනෝපරිය පුබ්බෙතිවාසානුස්සති යථාකමුපග අනාගතංස ක්‍රියාභිඤ්ඤාචෝ ය, චිරති අප්‍රමාණය වර්ජිත චෛතසික තෙතිස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත නාමස්‍යාධිකරණයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එක්වරලැබෙන ආරම්භ ආරම්භාධිපති ආරම්භපතිස්සය යන ශක්ති තුනෙන් ආරම්භශක්තිය ලැබේ.

"අරතා මග්ගා වුච්චන්තිවා මගං පච්චෙකකති" යන අනුවාද පාලියෙහි "මග්ගා" යනුවෙන් දැක්වෙන අභීන්මාගී කුලය "පච්චෙකකති" යනුවෙන් දැක්වෙන ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරන කාමක්‍රියා චිත්තයන්ට ආරම්භ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

ප්‍රත්‍යය වන අකාරය මෙසේ ය. අභීන්මාගීවීථිය විසාර කරනු. අභීන් පුද්ගලයා තමා ලත් අභීන්මාගීය ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරනු කැමති කල්හි තමා ගේ ප්‍රතිසන්ධි චිත්තයට -පෙ- අභීන්මාගීය අරමුණු කොට

මනෝද්වාරාවර්ජන ද මහාක්‍රියා ඥානසම්ප්‍රසක්ත සිත් සතරින් එක් සිතක් ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා ජවන කෘත්‍යයෙන් සත් වරක් ද ඉපදී නිරුධ වීමෙන් පසු හවාධග්‍ය වේ. මේ විචිචල අභීතමාගී විත්තය එය ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කරන්නා වූ කාමක්‍රියා විත්තයන්ට ආරම්භ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම "කුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස -පෙ-" වදල සේක.

"සුඛෙ සුචිණ්ණානි පච්චෙක්ඛති" මෙහි පච්චෙක්ඛති යනුවෙන් දැක්වෙන්නේ ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කරන කාමක්‍රියා ජවනයෝ ය. විචිය දක්වා විහාර කරනු. "කුසලං අනිච්චතො" යනාදිය ද එසේ ම විහාර කරනු.

"වෙනොපරියඤාණෙන කුසලවිත්ත සමධග්‍යස්ස විත්තං ජානාති" මෙහි ක්‍රියාහික්කෘතව ගැනීම ම වෙනස ය.

"සෙක්ඛා වා සුද්දුජ්ජනා වා කුසලං අනිච්චතො -පෙ- තදරම්මණතා උප්පජ්ජති" යන අනුවාද පාලියෙහි "කුසලං" යනුවෙන් ගැනෙන කාමාවචර කුසලය "සෙක්ඛා වා සුද්දුජ්ජනා වා කුසලං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සති කුසලෙ නිරුධෙ විපාකො තදරම්මණතා උප්පජ්ජති" යනුවෙන් ගැනෙන අනිත්‍ය දුඃඛ අනාත්ම වශයෙන් විදහිනා කරන කාමාවචර කුසල ජවනය කෙරෙන් උපදනා තදරම්මණ එකොළොසට ආරම්භ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යවේ.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙසේ ය - කාමකුසලය අරමුණු කොට උපදනා විදහිනා ජවනය කෙරෙන් තදරම්මණය ඉපදීමට ඇතිකලහි නමාගේ ප්‍රතිසන්ධි විත්තයට -පෙ- පසු කාමකුසලය අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජනය ද එයට අනතුරුව මහාකුසලයන් ගෙන් එක් සිතක් විදහිනා ජවනකෘත්‍යයෙන් සත් වරක් ද ඉපදීමෙන් පසු එකොළොස් තදරම්මණයන් ගෙන් එක් සිතක් තදරම්මණකෘත්‍යයෙන් උපදී. අනතුරුව සුදුසු හවාධග්‍යවිත්තයක් වේ. මේ විචියෙහි තදරම්මණ විත්තයට විදහිනා කරනු ලබන කාමාවචර කුසලවිත්තයට ආරම්භ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම කුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස -පෙ-" වදල සේක, (රූපාරූප කුසලයන් අනිත්‍යාදි වශයෙන් මෙනෙහි කිරීමේ දී තදරම්මණය නො වන බැවින් මෙහි කාමකුසලයම ගන්නා ලදී.)

"කුසලං ආස්සාදෙති අහිනන්ති -පෙ- තදරම්මණතා උප්පජ්ජති" යන අනුවාදපාලියෙහි 'කුසලං' යනුවෙන් ගැනෙන කාමාවචර කුසලය "ආස්සාදෙති අකුසලෙ නිරුධෙ විපාකො තදරම්මණතා උප්පජ්ජති" යනුවෙන් ගැනෙන ලෝභමූල සෝමනස්ස සහගත විත්තයන් කෙරෙන් වන තදරම්මණයට ද, 'අහිනන්ති අකුසලෙ නිරුධෙ විපාකො තදරම්මණතා

උපපජ්ජති' යනුවෙන් දැක්වෙන සප්තික තෘෂ්ණා ප්‍රධාන ලෝහමූල සෝම-
 නය්‍ය සහගත ජවනයන් කෙරෙන් වන තදරමමණයට ද, 'රාගො උපපජ්ජති
 අකුසලෙ -පෙ- උපපජ්ජති' යනුවෙන් දැක්වෙන රාග ප්‍රධාන ලෝහමූල
 ජවනයන් කෙරෙහි වන තදරමමණයට ද, "දිට්ඨි උපපජ්ජති -පෙ- අකුසලෙ
 -පෙ- උපපජ්ජති" යනුවෙන් දැක්වෙන දෘෂ්ටිසම්ප්‍රයුක්ත ජවනයන් කෙරෙන්
 වන තදරමමණයට ද, 'විචිකිච්ඡා උපපජ්ජති අකුසලෙ -පෙ- තදරමමණතා
 උපපජ්ජති' යනුවෙන් දැක්වෙන විචිකිච්ඡා සහගත ජවනය කෙරෙන් වන
 තදරමමණයට ද, "උධවං උපපජ්ජති -පෙ- විපාකො තදරමමණතා
 උපපජ්ජති" යනුවෙන් දැක්වෙන උධවංසහගත ජවනය කෙරෙන් වන
 තදරමමණයට ද, "දෛනියං උපපජ්ජති -පෙ- තදරමමණතා උපපජ්ජති"
 යනුවෙන් දැක්වෙන දෝසමූල ජවනය කෙරෙන් වන තදරමමණ සයටද
 ආරමමණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යයවේ.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙසේ ය. කාමකුශලය අරමුණුකොට
 ආභ්‍යාදනාභිතර්කනාදි වශයෙන් උපදනා අකුශල ජවනයන් කෙරෙන්
 තදරමමණය වීමෙහි දී හවාධගවලන හවාධෝපච්ඡේදයන්ට අනතුරුව
 කාමකුශලය අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජනයද, කාමකුශලය අරමුණු
 කොට එය ආසවාදනය කෙරේ නම් ලෝහමූල සෝමනය්‍යසහගත සිත්
 සතරෙන් එකක් ද, එයට සතුටු වේ නම් සප්තික තෘෂ්ණාව ප්‍රධාන
 ලෝහමූල සෝමනය්‍ය සහගත සිත් සතරෙන් එකක් ද, එයට ඇලීම කෙරේ
 නම් රාගය ප්‍රධාන ලෝහමූල සිත් අට අතුරෙන් එකක් ද, වරදවා
 ගතිනම් දෘෂ්ටිසම්ප්‍රයුක්තසිත් සතරෙන් එකක් ද, සෑක කෙරේ නම්
 විචිකිත්සා සහගත චිත්තය ද, වික්ෂිප්ත නම් මාධ්‍යාසහගත චිත්තය ද,
 නො සතුටු වේ නම් ද්වේෂමූල සිත් දෙකින් එකක් ද ජවනකාකත්‍යයෙන්
 සන් වරක් ඉපදීමෙන් පසු එකොළොස් තදරමමණයන් ගෙන් එක්
 සිතක් තදරමමණකෘත්‍යයෙන් දෙවරක් උපදී. අනතුරුව කාමහවාධගයන්
 ගෙන් එක් සිතක් සුදුසු පරිදි උපදී. මේ චිත්තවිචියෙහි තදරමමණයට
 කාමාවචර කුශලය ආරමමණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම 'කුසලො
 ධමො අබ්‍යාකතය්‍ය -පෙ-' වදනු සේක.

"ආකාසානක්ඛායනන කුසලං වික්කාණක්ඛායනන විපාකය්‍ය ව
 කිරියය්‍යව" යන අනුවාදපාලියෙහි 'ආකාසානක්ඛායනන කුසලං'
 යනුවෙන් දැක්වෙන අතීතභවයේ ආධ්‍යාත්මික සන්තානයෙහි ඇති වූ
 ආකාසානක්ඛායනන කුශලය 'වික්කාණක්ඛායනන විපාකය්‍ය' යනුවෙන්
 දැක්වෙන ප්‍රතිසන්ධි හවාධගව්‍යුති වශයෙන් පවත්නා වික්කාණක්ඛායනන
 විපාකයට ආරමමණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙසේ ය. කාමසුගතිභූමි සත්‍යය, අසංඥ භූමියෙන් අන්‍ය වූ රූපභූමි පසළොස් ය, අකාසානක්ඛායනන භූමිය යන භූමි තෙවිස්සෙන් වූතව වික්ඛාණක්ඛායනන භූමියෙහි උපදනා පුද්ගලයන්ගේ මරණාසන්න විටීය ජවනයට අනතුරු ව චූතිය වන විටීය ය, හවාධගයට අනතුරුව චූතිය වන විටීය යයි දෙවැදෑරුම් වේ. ජවනයට අනතුරුව චූතිය වන විටීය උපදනා කල්හි පක්ඛවෝකාර ත්‍රිභේතුක හවාධග නවය ය, ආකාසානක්ඛායනන හවාධග ය යන මොවුන්ගෙන් එක් සිතක් කම් කම්නිමිත්ත ගතිනිමිත්තයන් ගෙන් එකක් අරමුණුකොට හවාධගවලන හවාධගෝපවේද වශයෙන් ඉපද නිරුධ වූ පසු ආධ්‍යාත්මසන්නානයෙහි පූචියෙහි ඇති වූ ආකාසානක්ඛායනන කුශලය වූ කම්නිමිත්ත අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජනය හා කාමාවචර මරණාසන්නජවන විත්තයක් පස්වරක් ඉපද නිරුධ වේ. අනතුරුව පක්ඛවෝකාර ත්‍රිභේතුකව්‍යුති නවය ය ආකාසානක්ඛායනන ව්‍යුතිය ය යන මොවුන් ගෙන් එක් සිතක් කම් කම්නිමිත්ත ගතිනිමිත්තයන් ගෙන් එකක් අරමුණු කොට ව්‍යුතිකෘත්‍යයෙන් එක්වරක් ඉපදීමෙන් පසු වික්ඛාණක්ඛායනන විපාකවිත්තය මරණාසන්න ජවනය විසින් ගන්නාලද පූචිභවයෙහි ආධ්‍යාත්මසන්නානයෙහි උපන් ආකාසානක්ඛායනන කුශලය වූ කම්නිමිත්තය අරමුණුකොට ප්‍රතිසන්ධිකෘත්‍යයෙන් එක් වරක් උපදනේ ය, අනතුරුව ඒ වික්ඛාණක්ඛායනන විපාකවිත්තය ම හවාධගකෘත්‍යයෙන් සොළොස්වරක් හෝ පසළොස්වරක් උපන් පසු අභිතභවය වූ වික්ඛාණක්ඛායනන ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සකධයන් අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජනය ද හවතිකන්තික ලෝභ ජවනය සන්වරක් ද ඉපදීමෙන් පසු වික්ඛාණක්ඛායනන හවාධග වේ. මෙසේ ප්‍රතිසන්ධි හවාධගවශයෙන් හා අවසානයෙහි ව්‍යුති වශයෙන් ද උපදනා වූ වික්ඛාණක්ඛායනන විපාකයට ආකාසානක්ඛායනන කුසලය ආරම්භ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම 'කුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස -පෙ-' වදළ සේක.

'අකාසානක්ඛායනන කුසලං වික්ඛාණක්ඛායනන කිරියස්ස' යන අනුවාදපාලියෙහි "අකාසානක්ඛායනන කුසලස්ස" යනුවෙන් දැක්වෙන වර්ණනාවලයේ හෝ අතීතභවයෙහි ස්වසන්නානයෙහි ඇති වූ අකාසානක්ඛායනන කුසලය වික්ඛාණක්ඛායනන කිරියවිත්තයට ආරම්භශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

ප්‍රත්‍යය වන අකාරය මෙසේය:- කාමරූප ආකාසානක්ඛායනන භූමින්හි අෂ්ටසමාපත්තිලාභි අනාගාමිපුද්ගලයා අතීතවයට පැමිණ ආකාසානක්ඛායනන කිරියාසමාපත්තියට සම්චැදීමට පෙරාතුව ම තේව- සක්ඛානාසක්ඛායනන සමාපත්තියෙහි පටන් ප්‍රතිලෝම ක්‍රමයෙන්

සමාපත්තිවලට සමවැදීම් වශයෙන් හෝ ප්‍රථමධ්‍යානයෙහි පටන් ඒකාකාරීක ක්‍රමයෙන් සමාපත්තිවලට සමවැදීම් වශයෙන් හෝ වික්ෂාණිකත්වයෙන් ක්‍රියාසමාපත්තියට සමවැදී කැමති කල්හි හවාඩග්වලන හවාඩග්පච්ඡේදයන්ට අනතුරුව වර්තමානවශයෙන් ආධ්‍යාත්මික සන්තානයෙහි අතීතයෙහි ඇතිවූ අකාසානකත්වයෙන් කුසලය අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ණය ඉපද නිරුධ වූ පසු මහාක්‍රියා තෘතීයචිත්තද්වය අතුරෙන් එක් සිතක් මඤ්ජුරයෙක් වේ නම් පරිකම් උපචාර අනුලෝම ගෝත්‍රභූ වශයෙන් සතරවරක් ද නික්මගොස් යාමයෙක් වේ නම් උපචාර අනුලෝම ගෝත්‍රභූ වශයෙන් තුන්වරක් ද ඉපද නිරුධ වූ පසු වික්ෂාණිකත්වයෙන් කිරියා චිත්තය හවාඩග් සන්තතිය යේ බොහෝ වාර ගණනක් ඉපදීමෙන් පසු සුදුසු හවාඩග්චිත්තයක් උපදනේය. (රහත් වීමෙන් පසු ආකාසානකත්වයෙන් ක්‍රියා සමාපත්තියට සමවත් රහතන්ට වික්ෂාණිකත්වයෙන් චිත්තය ඇති වන්නේ අකාසානකත්වයෙන් ක්‍රියාව ම අරමුණු කොට ගෙන ය. එබැවින් ආකාසානකත්වයෙන් ක්‍රියාසමාපත්තියට සමවත් අතීත්පුද්ගලයාට ආකාසානකත්වයෙන් කුසලය අරමුණු කොට වික්ෂාණිකත්වයෙන් චිත්තයක් නූ පදී.)

වික්ෂාණිකත්වයෙන් භූමියෙහි අතීත් පුද්ගලයා වික්ෂාණිකත්වයෙන් ක්‍රියා සමාපත්තියට සමවැදී කැමති කල්හි හවාඩග්වලන හවාඩග්පච්ඡේදයන්ට අනතුරුව අතීතවශයෙන් ආධ්‍යාත්මිකසන්තානයෙහි ඇතිවූ ආකාසානකත්වයෙන් කුසලය අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ණයද මහාක්‍රියා තෘතීයචිත්තයෙන් එක් සිතක් තුන්වරක් හෝ සතර වරක් ද ඉපදීමෙන් අතීතවශයෙන් අකාසානකත්වයෙන් කුසලය අරමුණුකොට වික්ෂාණිකත්වයෙන් කිරියා චිත්තය හවාඩග් සන්තතිය මෙන් බොහෝ වාරගණනක් ඉපදීමෙන් පසු වික්ෂාණිකත්වයෙන් හවාඩග් වේ. (වික්ෂාණිකත්වයෙන් භූමියෙහි ආකාසානකත්වයෙන් කුසලය නො ලැබෙන බැවින් එහි රහතන් ගේ වික්ෂාණිකත්වයෙන් කිරියාචිත්තයට අතීතවශයෙන් ආකාසානකත්වයෙන් කුසලයම අරමුණු වේ.) මේ විධිවල වික්ෂාණිකත්වයෙන් කිරියා චිත්තයන්ට ආකාසානකත්වයෙන් කුසලය ආරම්භය ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම "කුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස -පෙ-" වදන යෙක.

"ආකිකුච්ඡායනන කුසලං නෙවසක්ඛානාසක්ඛායනන විපාකස්ස ව කිරියස්ස ව" යනුද වුක්ඛානුසාරයෙන් විසාර කරනු. (කිරියස්සා නි අරහත්ං පඤ්ච අසමාපන්නපුබ්බ ආකාසානකත්වයෙන් පටිලොමනො වා එකාකාරීක වසෙන වා සමාපන්න කිරියාය" යනු අටුවා යි. පටිලොමනො වා එකාකාරීක වසෙනවා නි වදනෙනවා අනුලොමනො සමාපජ්ජනෙ යෙහුයෙන ආසන්න සමාපත්තියා ආරම්භයහාවො දස්සිනො නි

දට්ඨබ්බො. යථා පන පටිලොමනො එකන්තරික වසෙනා පි සමාපජ්-
නකස්ස අනාසනනාපි සමාපන්නි ආරම්භං හොති එවං අනුලොමනො
සමපජ්ජනකස්සා පි භවෙය්‍යා ති" යනු විකාශි.)

"කුසලා ඛන්ධා වෙනොපරියඤාණස්ස" යන අනුවාදපාලියෙහි
"කුසලා ඛන්ධා" යනුවෙන් දැක්වෙන පරසන්නාතගත කුශලචිත්තය
"වෙනොපරියඤාණස්ස" යනුවෙන් දැක්වෙන වෙනෝපරිය කිරියා
අභික්ඛාදාවට ද, -

"කුසලා ඛන්ධා පුබ්බෙනිවාසනාස්සති ඤාණස්ස" යන අනුවාද
පාලියෙහි "කුසලා ඛන්ධා" යනුවෙන් දැක්වෙන පුච්ඡවයන්හි වූ
කුශලය "පුබ්බෙනිවාසානුස්සති ඤාණස්ස" යනුවෙන් දැක්වෙන
පුබ්බෙනිවාසානුස්සති කිරියා අභික්ඛාදාවට ද, -

"කුසලා ඛන්ධා යථාකමුච්ඡපගඤාණස්ස" යන අනුවාදපාලියෙහි
"කුසලා ඛන්ධා" යනුවෙන් දැක්වෙන අතීත ලොකිකකුශලයන්
"යථාකමුච්ඡපගඤාණස්ස" යනුවෙන් දැක්වෙන යථාකමුච්ඡපග කිරියා
අභික්ඛාදාවට ද, -

"කුසලා ඛන්ධා අනාගතංස ඤාණස්ස" යන අනුවාදපාලියෙහි "කුසලා
ඛන්ධා" යනුවෙන් දැක්වෙන අනාගත එක්විසි කුශල චිත්තය 'අනාගතං-
සඤාණස්ස' යනුවෙන් දැක්වෙන අනාගතංස කිරියා අභික්ඛාදාවට ද, -

"කුසලා ඛන්ධා ආවජ්ජනාය" යන අනුවාදපාලියෙහි "කුසලා ඛන්ධා"
යනුවෙන් දැක්වෙන කුසලසිත් එක්විසිස "ආවජ්ජනාය" යනුවෙන් දැක්වෙන
කුශලය අරමුණු කරන මනෝද්වාරාවරජ්ජනයට ද ආරම්භ ශක්තියෙන්
ප්‍රත්‍යය වීම 'කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස ආරම්භං පච්චයෙන
පච්චයො' යනුවෙන් වදල සේක. ප්‍රත්‍යය වන අකාරය වූකතානුසාරයෙන්
චිත්තවිච්ඡේදය විස්තර කරනු.

කුසලපදවාරයට අනතුරුව අකුසලපදවාරය වදල සේක. එද
අකුසලපදවසානාරය ය, කුසලපදවසාන වාරය ය, අඛ්‍යාතක පදවසාන
වාරය ය යන මාට්ටුන් ගේ වශයෙන් තෙවැදෑරුම් වේ. එයින්
අකුසලපදවසානාරය පළමු කොට වදල සේක. එනම් "අකුසලො ධම්මො
අකුසලස්ස - පෙ- උඨවං උපපජ්ජති" යනුයි. පදවී සුගම ය.

විචිතියෙහි "අකුසලො" යන කතීපාඨයෙන් අකුසල සිත්
දෙළොසය වෛතසික සන්විස්ස ය යන ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ ලැබෙත්.
සමුද්‍රුතපාඨයෙන් ප්‍රත්‍යයෝත්තරාන වූ ඒ ධම්මෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන්

ආරමභ, ආරමභාධිපති, ආරමභපතිස්සය යන ශක්ති තුනෙන් ආරමභ ශක්තිය ලැබේ.

"රාගං අස්සාදෙනි" යනාදි අනුචාදපාලියෙහි "රාගං" යනුවෙන් රාගය ප්‍රධාන ලෝහමූල විනෝත්තරාදය ද "අස්සාදෙනි" යනුවෙන් ආස්වාදනය කරන ලෝහමූල සෝමනය සහගත විනයයන් ද "අහිනඤ්ඤි" යනුවෙන් සප්තික තෘෂ්ණාව ප්‍රධාන ලෝහමූල සෝමනය සහගත විනයයන් ද ගනිමින් රාගො යනුවෙන් රාගප්‍රධාන ලෝහමූල විනයයන් ද ඉතිරි පදවල අභිධෙය්‍ය වුක්කානුසාරයෙන් ද ගනිමින් සියල්ල විචි දක්වමින් විහාර කරනු.

අකුසලපදවසානවාරයට අනතුරුව කුසලපදවසානවාරය වදල සේක. එනම්, "අකුසලො ධම්මො කුසලස්ස -පෙ- අනාගතංස ඤාණස්ස ආරමභපථවයෙන පථවයො" යනු යි. පද්ධි සුගම ය.

එහි අදහස මෙ සේ ය:- අකුසල ධර්මය කුසල ධර්මයට ආරමභ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වන්නේ මෙ සේ ය:- සෝවාන් පුද්ගලයා විසින් සෝවාන් මාගීයෙන් ප්‍රභාණය කළ දෘෂ්ටි විචිකිත්සා ද්වය ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරන කල්හි ඒ ක්ලේශයෝ ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරන්නා වූ කාමාවචර කුසලයට ද, සක්කදගාමී පුද්ගලයා විසින් සක්කදගාමීමාගීයෙන් තුනීකිරීම් වශයෙන් ප්‍රභාණය කළ ඖදරික රාග ද්වේෂ මෝහයන් ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරන කල්හි ඒ ක්ලේශයන් ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරන කාමාවචර කුසල විනයයට ද, අනාගාමී පුද්ගලයා විසින් අනාගාමී මාගීයෙන් ප්‍රභාණය කළ කාමරාග ව්‍යාපාදයන් ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරන කල්හි ඒ ක්ලේශයෝ ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරන කාමාවචර කුසලයට ද, සෝවාන් පුද්ගලයා විසින් සෝවාන්මාගීයෙන් අප්‍රහිත ලෝභ දෝස මෝහ මාන ථිත උද්ධව අහිරික අනෝත්තප්‍ය යන ක්ලේශයන් ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරන කල්හි ඒ ක්ලේශයෝ අප්‍රහිත ක්ලේශයන් ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරන කාමාවචර කුසලයට ද, සක්කදගාමී පුද්ගලයා විසින් සක්කදගාමීමාගීයෙන් තුනී නො කළ සුක්ෂම වූ රාග දෝස මෝහ මාන ථිත උද්ධව අහිරික අනෝත්තප්‍ය යන ක්ලේශයන් ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරන කල්හි ඒ ක්ලේශයෝ අප්‍රහිත ක්ලේශයන් ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරන කාමාවචර කුසලයට ද, අනාගාමී පුද්ගලයා විසින් අනාගාමී මාගීයෙන් අප්‍රහිත රූපරාග අරූපරාග මෝහ මාන ථිත උද්ධව අහිරික අනෝත්තප්‍ය යන ක්ලේශයන් ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරන කල්හි ඒ ක්ලේශයෝ අප්‍රහිත ක්ලේශයන් ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරන කාමාවචර කුසලයට ද, ගෞක්ෂ පෘථග්ජනයන් අකුසලය අනිත්‍ය දුඃඛ අනාත්ම වශයෙන් විදර්ශනා කරන කල්හි ඒ කුසලය විදර්ශනා කරන කාමාවචර කුසලයට ද, ගෞක්ෂපෘථග්ජනයන් අත්‍යයයන්ගේ අකුසලවිත්තය වේතෝපරිසඤාණයෙන් බලන කල්හි ඒ අකුසලයෝ

වේනෝපරිය කුශලාභිඤ්චට හා එය අනුව පවත්නා කාමකුශලයට ද, පෙර ජාතිවල පැවති අකුශලයෝ කුශල පුබ්බෙතිවාසානුසස්ති අභික්ඛාදාටද, අතීත අකුශලකම්යෝ යථාකම්මුපගඅභික්ඛාදාකුශලයට ද, අනාගත අකුශලයෝ අනාගතංග අභික්ඛාදා කුශලයට ද ආරම්මණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

අනුවාදපාලියෙහි කතීෂ්පාදයෙන් අකුසල් සිත් දෙළොස හා වෛතසික සන්විසිස ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාදයෙන් මහාකුසල් අට ය, වේනෝපරිය පුබ්බෙතිවාසානුසස්ති යථාකම්මුපග අනාගතංස කුශලාභික්ඛාදෝ ය අප්‍රමාණා වර්ජිත වෛතසික සතිස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබේ. කරණපාදයෙන් ආරම්මණශක්තිය ලැබේ.

"සෙක්කා පහිනෙ කිලෙසෙ පට්ඨවෙක්කන්ති" යන අනුවාද පාලියෙහි සෝවාන් පුද්ගලයා ගේ වශයෙන් කියන කල්හි "පහිනෙ කිලෙසෙ" යනුවෙන් ගැනෙන දෘෂ්ටිවිච්ඡිකසා සංඛ්‍යාත ක්ලේශද්වයය "පට්ඨවෙක්කන්ති" යනුවෙන් ගැනෙන සෝවාන් පුද්ගලයා ගේ ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරන කාමාවචර කුශලයට ආරම්මණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙසේ ය:- සෝවාන් පුද්ගලයා විසින් තමා ගේ මාභීයෙන් ප්‍රභීත ක්ලේශයන් මෙනෙහි කරනු කැමති කල්හි තමා ගේ ප්‍රතිසන්ධි චිත්තයට සමාන සිතක් හවාධගවලන හවාධොත්පද්වෙශ්ද වශයෙන් ඉපද නිරුධ වූ පසු සෝවාන්මාභීයෙන් ප්‍රභීත දෘෂ්ටිවිච්ඡිකසා සංඛ්‍යාත ක්ලේශද්වයය අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවස්ථය ද මහාකුසල් අට අතුරෙන් එකසිතක් ප්‍රත්‍යවේක්ෂා ජවන වශයෙන් සන්වරක් ද උපන් පසු හවාධගය වේ. අනතුරුව තදනුවතීක මනෝද්වාරවිටීයකින් තමා ප්‍රභාණය කළ කෙළෙස් මෙනෙකු යි දැනගන්නේ ය. මේ වීථිනිහි ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කුසල ජවනයන්ට ප්‍රභීත ක්ලේශයෝ ආරම්මණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති.

"පහිනෙ කිලෙසෙ" යනුවෙන් දැක්වෙන සකෘදගාමී මාභීයෙන් තනුකරණ වසයෙන් ප්‍රභාණය කරන ඖදරික රාගද්වේෂමෝහයන් ද අනාගාමී මාභීයෙන් ප්‍රභාණය කරන කාමරාගව්‍යාපාදයන් ද ප්‍රත්‍යවේක්ෂාජවනයන්ට ද ආරම්මණශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම ඉහත කී ක්‍රමයෙන් විස්තර කරනු.

"සෙක්කා වික්කමහිනෙ කිලෙසෙ පට්ඨවෙක්කන්ති" යන අනුවාද-පාලියෙහි සෝවාන් පුද්ගලයාගේ වශයෙන් කියන කල්හි "වික්කමහිනෙ කිලෙසෙ" යනුවෙන් ගැනෙන සෝවාන්මාභීයෙන් අප්‍රභීණ ලෝභ දෝස මෝහ මාන ථිත උධට්ඨ අභිරික අනොත්තප්ප යන ක්ලේශයෝ අටදෙන

"පව්වට්ඨකතනි" යනුවෙන් දැක්වෙන අවශේෂක්ලේශයන් මෙනෙහි කරන කාමාවචර කුශලයට ආරම්භ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙසේ ය:- සෝවාන් පුද්ගලයා විසින් අප්‍රතිණ ක්ලේශයන් ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කිරීමට කැමති කල්හි භවාධිග වලන භවාධිගෝපවේදයන්ට අනතුරුව අප්‍රතිණ ක්ලේශ අට අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජනය ද මහා කුසල් අට අතුරෙන් එක් සිතක් ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා ජවන කෘත්‍යයෙන් සන් වරක් ද ඉපදීමෙන් පසු භවාධිගය වේ. අනතුරුව තදනුවනීක විචිත්‍ර වෙති. මේ විචිවලින් අප්‍රතිණ ක්ලේශ මෙනෙකැයි දැන ගනී. මේ විචිවල කාමජවනයන්ට සෝවාන් මාගීයෙන් අප්‍රතිණ ක්ලේශයන් ආරම්භ-ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම "අකුසලො ධම්මො, කුසලස්ස ධම්මස්ස ආරම්භපව්වයෙන පව්වයො" යනුවෙන් වදළ සේක.

විකම්භිතෙ කිලෙසෙ යනුවෙන් සකෘදගාමීපුද්ගලයා ගේ වශයෙන් ගැනෙන සකෘදගාමීමාගීයෙන් අප්‍රතිණ සුක්‍ෂම වූ රාග දෝස මෝහ මාන ටීන උධව්ව අභිරික අනොත්තප්ප යන ක්ලේශ අට ද අනාගාමීපුද්ගලයා ගේ වශයෙන් ගැනෙන රූපරාග අරූපරාග මෝහ මාන ටීන උධව්ව අභිරික අනොත්තප්ප යන ක්ලේශ අට ද ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කාමාවචර කුශලජවනයන්ට ආරම්භශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම කියන ලද තය අනුව විස්තර කරනු.

"පුබ්බෙ සමුදව්ණේණ කිලෙසෙ ජානන්ති" යන අනුවාද පාලියෙන් දැක්වෙන පෙර පැවති කෙලෙසුන් ඒවා දැනගන්නා වූ කාමාවචර කුශලයට ප්‍රත්‍යය වීම ද "සෙක්ඛා වා පුච්ඡන්තා වා අකුසලං -පෙ- විපස්සන්ති" යන අනුවාදපාලියෙන් දැක්වෙන අකුශලය විදහිනා කරන කාමාවචරකුශලයට ප්‍රත්‍යය වීම ද වුක්ඛානුසාරයෙන් වීථි දක්වා විසාර කරනු. "වෙතොපරියඤාණෙන අකුශලචිත්තසම්ඛින්නං ජානන්ති, අකුසලා ඛන්ධා වෙතොපරියඤාණස්ස" යනාදියෙහි අකුශල ස්කන්ධයන් වේතොපරියඤාණයට ද, පුබ්බෙතිවාසානුස්සතිඤාණයට ද යථාකම්මපග ඤාණයට ද, අනාගතංස ඤාණයට ද ආරම්භප්‍රත්‍යය වන සැටි "කුසලො කුසලස්ස" යන වාරයෙහි දැක් වූ ආකාරය අනුව වීථි දක්වා විසාර කරනු.

කුසලපදවිසානවාරයට අනතුරු ව අඛ්‍යාකතපදවිසානවාරය වදළ සේක. "අකුසලො ධම්මො අඛ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස -පෙ- අනාගතංසඤාණස්ස ආවර්ජනයා ආරම්භපව්වයෙන පව්වයො" යනු යි. "අකුසලො ධම්මො" යන කතීයපාඨයෙන් අකුසල් සිත් දෙළොස හා වෛතසික සත්විස්ස ලැබේ. "අඛ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස" යන සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් තදරම්භ

එකොළොස් ය, පඤ්චාංගවිජ්ජානාය හැර කාම ක්‍රියා දශ ය, වේතෝපරිය පුබ්බෙනිවාසානුස්සති යථාකම්මපභ අනාගතංස කිරියා අභිඤ්ඤාවෝ ය, චිරති අප්‍රමාණා වර්ජිත වෛතසික තෙතිස්ස යන මොවුහු ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් ආරම්භ ශක්තිය ලැබේ.

"අරහා පභිනෙ කිලෙසෙ පච්චෙකකති" යන අනුවාදපාලියෙන් දැක්වෙන අභීන්මාගීයෙන් ප්‍රභීණ රූපරාග අරූපරාග මෝහ මාන ථිත උධවච අභිරික්ක අනොත්තප්ප යන අකුලඋධමීයෝ ඒවා ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරන කාමක්‍රියාවන්ට ආරම්භ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය විසාර කරනු. "පුබ්බෙ සමුදව්ණේණ" යනාදිය ද කියන ලද නය අනුව දත හැකිය.

අකුසලපදවාරයට අනතුරු ව අඛ්‍යාකතපදවාරය වදල සේක. එහි ද අඛ්‍යාකතපදවසානවාරාදි වශයෙන් වාර තුනෙකි. එයින් අඛ්‍යාකතපදවසානවාරය පළමු කොට වදල සේක. "අඛ්‍යාකතො ධමේමා අඛ්‍යාකතස්ස -පෙ- කිරියාඛ්‍යාකත විත්තසමඛිස්ස විත්තං ජානාති" යනු යි. එහි "අඛ්‍යාකතො" යන කතීපාඨයෙන් විපාකසිත් සතිස් ය, ක්‍රියා සිත් විස්ස ය, වෛතසික අටතිය ය, රූප අටවිස්ස ය, නිවන ය යන ප්‍රත්‍යය ධමීයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදනපාඨයෙන් කාමවිපාක තෙවිස්ස ය, කාමක්‍රියා එකොළොස් ය, විඤ්ඤාණඤ්චායනන නේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන කිරියා දෙක ය, දිබ්බවක්ඛු දිබ්බසොත ඉද්ධිවිධ වේතෝපරිය පුබ්බෙනිවාසානුස්සති යථාකම්මපභ අනාගතංස යන ක්‍රියා අභිඤ්ඤා ය, එලසිත් සතර ය, අප්‍රමාණා වර්ජිත වෛතසික සතිස් ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්තප්පනෝ ලැබෙත්.

විසාර වශයෙන් මෙසේය:- වක්ඛුර්විඤ්ඤානද්වයට ප්‍රත්‍යයවන වච්චිමාන රූපාරම්භය ය, -පෙ- මනෝධාතුත්‍රයට ප්‍රත්‍යය වන වච්චිමාන පඤ්චාලමිඛණය ය, තදරම්භ එකොළොස්ට හා හසිනෝත්තපාදයට ප්‍රත්‍යය වන කාමවිපාක තෙවිස්ස ය කාමක්‍රියා එකොළොස්ය, රූප අටවිස්සය යන මොවුහුය. මහාක්‍රියා ඤාන විප්‍රසූක සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන ලොකික විපාක දෙතිස් ය, ක්‍රියා සිත් විස්ස ය, රූප අට විස්ස ය යන මොවුහු ය, මහා ක්‍රියා ඤානසම්ප්‍රසූක සිත් සතරට හා මනෝද්වාරාවජ්ජනට ප්‍රත්‍යය වන විපාක සිත් සතිස්ය ක්‍රියාසිත් විස්ස ය රූප අට විස්ස ය නිවන ය යන ධමීයෝ ය, විඤ්ඤාණඤ්චායනන ක්‍රියා විත්තයට ප්‍රත්‍යයවන වච්චිමානහවයේ ආධ්‍යාත්මික සන්නානයෙහි උපන් ආකාසානඤ්චායනන කිරියවිත්තය ය, නේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන ක්‍රියාවිත්තයට ප්‍රත්‍යය වන වච්චිමාන හවයේ ආධ්‍යාත්මික සන්නානයෙහි උපන් ආකිඤ්ඤායනන

ප්‍රථමධ්‍යාන සහගත වූ හෝ ද්විතීය තෘතීය චතුර්ථධ්‍යාන සහගත වූ හෝ, අනුලෝමය මහාකුශල තෘතීය ද්වයයෙන් එකක් වී නම් පඤ්චමධ්‍යාන සහගත වූ හෝ සෝතාපත්තිඵලචිත්තය හවාධගසන්නිය මෙන් කැමතිනක් උපදනේ ය. සකෘදගාමී අනාගාමී ඵලසමාපත්ති වීථිහු ද එ සේ ම ය. අතීත්ඵල සමාපත්තිවීථිහි අනුලෝම ජවනයෝ මහා ක්‍රියා ඥාන-සමප්‍රයුක්ත චිත්තයෝ ය. මේ වීථිවල ඵලචිත්තයන්ට නිව්භාණය ආරම්භණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම අඛණ්ඩතො -පෙ- වදල සේක.

'නිබ්බානං ආවර්ණය' යන අනුවාද පාලියෙන් දැක්වෙන පරිදි නිව්භාණය මනෝද්වාරාවර්ණයට ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මේ සේ ය. අතීත් පුද්ගලයා නිවන ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරනු කැමති කල්හි හවාධගවලන හවාධගෝපවේශ්දයන්ට අනතුරුව නිව්භාණය අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ණය ද මහාක්‍රියාඥානසමප්‍රයුක්ත සිත් සතරින් එකක් ප්‍රත්‍යවේක්ෂා ජවනකෘත්‍යයෙන් සත් වරක් ද ඉපදීමෙන් පසු හවාධගය වේ. හෙට්ඨිමඵලසංයන් ගේ වීථිවල එ සේ ම මහාකුශල චිත්තය ජවනකෘත්‍යයෙන් උපදී. මේ වීථිවල -පෙ- වදල සේක.

"අරහා වක්ඛං -පෙ- විසසස්සති" යන අනුවාදපාලියෙහි දැක්වෙන වක්ඛුප්‍රසාදය ද "සොතං ඝාතං ජීවිතං කායං" යනුවෙන් දැක්වෙන ශ්‍රෝත්‍රාදි ප්‍රසාද සතර ද, 'රූපෙ' යනුවෙන් දැක්වෙන චතුසමුවිධානික රූපයන් ගේ වණිය ද, 'සඤ්ඤා' යනුවෙන් දැක්වෙන ද්විසමුවිධානික ශබ්දයද, "ගණ්ඨ රසෙ පොට්ඨබ්බෙ" යනුවෙන් දැක්වෙන චතුසමුවිධානික ගණ්ඨ රස පොට්ඨබ්බයන් ද 'වත්ථු' යනුවෙන් දැක්වෙන කම්ප් හෘදයවක්‍ෂු රූපය ද, 'විපාකාඛ්‍යාකතෙ' යනුවෙන් දැක්වෙන විපාකසිත් දෙතිස ද 'කිරියාඛ්‍යාකතෙ' යනුවෙන් දැක්වෙන ක්‍රියා සිත් විස්ස ද අතීත් පුද්ගලයාගේ ප්‍රත්‍යවේක්ෂාචිත්තයන්ට ප්‍රත්‍යය වීම උක්තානුසාරයෙන් විස්තර කරනු. (අනුවාදපාලියෙහි එක් හේතුවකින් හටගන්නා රූපයන් එකවරනයෙන් ද බොහෝ හේතූන් ගෙන් හටගන්නා රූපයන් 'රූපෙ සඤ්ඤා' යනාදීන් බහුවචනයෙන් ද දක්වා තිබේ.)

'දිබ්බෙත වක්ඛනා රූපං පස්සති' යන අනුවාදපාලියෙන් දැක්වෙන දුරප්‍රතිවර්තන ස්නිග්ධ සුක්ෂම රූපාරම්භණය දිබ්බවක්ඛ කිරිය අභික්ඤ්ඤා චිත්තයට ප්‍රත්‍යය වීම ද. 'දිබ්බාය සොතධාතූයා සඤ්ඤා සුණාති' යනුවෙන් දැක්වෙන දුර ප්‍රතිවර්තන ස්නිග්ධ සුක්ෂම ශබ්දාරම්භණය දිබ්බසෝත කිරියා අභික්ඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යයවීමද වේතොපරියකිරියා අභික්ඤ්ඤා ආදියට ප්‍රත්‍යවීම ද විස්තර කරනු. 'රූපායතනං වක්ඛුචික්ඤ්ඤාණසස යනාදිය පඤ්චද්වාර වීථි දක්වමින්' විස්තර කරනු.

'අඛ්‍යාතතා ඛණ්ඩා ඉද්ධිවිධාංකණය' යන අනුවාදපාලියෙහි අඛ්‍යාතතා ඛණ්ඩා යනුවෙන් දැක්වෙන පාදක රූපාවචර පඤ්චමධ්‍යානය හා නිර්මිත රූපයන් ඉද්ධිවිධකිරියා අභික්ඛාදාංක ප්‍රත්‍යය වීම ද, පරසන්නානගත විපාක ක්‍රියාවිත්තයන් වේතෝපරිය කිරියා අභික්ඛාදාංක ප්‍රත්‍යය වීම ද, පෙර ජාතිවලට අයත් විපාකසිත් සතිස ය, ක්‍රියා සිත් විස්ස ය, වෛතසික අටතිස ය, රූප අටවිස්ස ය යන අව්‍යාකෘත ධර්මයන් පුබ්බෙතිවාසානුස්සති කිරියා අභික්ඛාදාංක ප්‍රත්‍යය වීම ද, අනාගතංස කිරියා අභික්ඛාදාංක ප්‍රත්‍යය වීම ද, අව්‍යාකෘත ධර්මයන් ආවර්ජනයට ප්‍රත්‍යය වීම ද වීථි දක්වමින් විස්තර කරනු.

අඛ්‍යාතපදවිසානවාරයට අනතුරු ව කුසලපදවිසානවාරය වදළ සේක. 'අඛ්‍යාතතො ධමො කුසලස්ස -පෙ- අනාගතංසකාණස්ස, ආරම්භ පච්චයෙන පච්චයො' යනු යි. කතීපාඨයෙන් අතීත්ඵලයෙන් අත්‍ය වූ විපාක සිත් පත්තිස ය, ක්‍රියා සිත් විස්ස ය, වෛතසික අටතිස ය, රූප අටවිස්ස ය, නිවන ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් මහා කුසල් අට ය, දිබ්බවකඛු දිබ්බසොත ඉද්ධිවිධ වේතොපරිය පුබ්බෙතිවාසානුස්සති අනාගතංස කුසලඅභික්ඛාදාංක අප්‍රමාණ වර්ජිත වෛතසික සතිස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්තපන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්. විස්තර වශයෙන් මෙසේ ය:- මහාකුසලඥානවිප්‍රසූත සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන ලෝකිකවිපාක දෙතිස ය ක්‍රියා සිත් විස්ස ය රූප අටවිස්ස ය යන මොහු ය, මහාකුසල ඥානසම්ප්‍රසූත සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන අතීත්ඵල වර්ජිත විපාකසිත් පත්තිස ය ක්‍රියා සිත් විස්ස ය රූප අටවිස්ස ය නිවන ය යන මොවුහු ය, දිබ්බවකඛු කුසලාභික්ඛාදාංක ප්‍රත්‍යය වන දූර ප්‍රතිවර්තන ස්තිග්ධ සුක්‍ෂම චතීමාන රූපාරම්භ ය ය, දිබ්බසෝත්තකුසලාභික්ඛාදාංක ප්‍රත්‍යය වන දූර ප්‍රතිවර්තන ස්තිග්ධ සුක්‍ෂම චතීමාන ශබ්දාරම්භය ය, ඉද්ධිවිධ කුසලාභික්ඛාදාංක ප්‍රත්‍යයවන නිර්මිත රූප සංඛ්‍යාත ඡධාරම්භය ය, වේතෝපරිය කුසලාභික්ඛාදාංක ප්‍රත්‍යය වන අතීත සත්වන දිනයට හා අනාගත සත්වන දිනයට අතරෙහි කාලත්‍රයට අයත් පරසන්නාන ගත අතීත්ඵල වර්ජිත විපාකසිත් පත්තිස ය ක්‍රියා විස්ස ය යන ධර්මාරම්භය පුබ්බෙතිවාසානුස්සති කුසලාභික්ඛාදාංක ප්‍රත්‍යය වන පෙරජාතියෙහි වූ අතීත්ඵල වර්ජිත විපාක පත්තිස ය ක්‍රියා සිත් විස්ස ය රූප අට විස්ස ය යන සාක්‍ෂි පඤ්චකය ය ඒ සාක්‍ෂිවානුසාරයෙන් දත යුතු වූ නිවනය යන ඡධාරම්භය ය අනාගතංස කුසලාභික්ඛාදාංක ප්‍රත්‍යය වන අනාගත වූ ඒ ධර්මයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාඨයේ අභිධෙය පෙර පරිදිමය. කරණපාඨයෙන් එක් වර ලැබෙන ආරම්භ සහග ප්‍රත්‍යයන් ගේ ශක්තින් අතුරෙන් ආරම්භ ශක්තිය ලැබේ.

(ආරමමණ, ආරමමණාධිපති, චන්ඨාරමමණනිසස්සය, ආරමමණුප-
නිසස්සය, ආරමමණසුරේඡාන, චන්ඨාරමමණවිප්පසුත්ත, ආරමමණසුරේඡානථි
ආරමමණසුරේඡානවිගත යන මේ අට ආරමමණසභාගයෝ ය.)

"සෙකකා ඵලං පච්චවෙකකන්ති" යනාදී අනුචාදපාලියෙන්
දැක්වෙන සෝවාන් සකෘදගාමී ආනාගාමී ඵලයන් හා නිව්භාණය ඒ ඒ
සුද්ගලයන්ගේ ප්‍රත්‍යාවේක්ෂා කරන්නා වූ ඥානසම්ප්‍රයුක්ත කාමාවචරකුශල
චිත්තයන්ට ප්‍රත්‍යය වීම යනාදිය ද වීථි උදුරමින් එකින් එක
වූකතානුසාරයෙන් විසාර කරනු.

කුසලපදවසාන වාරයට අනතුරු ව අකුසලපදවසාන වාරය වදල
සේක. "අබ්‍යාකතො ධමමො අකුසලස්ස -පෙ- පච්චයො" යනු යි.
කතීපාඨයෙන් ලෝකිකච්ඡාක දෙතිස ය ක්‍රියා සිත් විස්ස ය වෛතසික
පන්තිස ය රූප අටවිස්ස ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්
අකුසල් සිත් දෙලොස ය වෛතසික සත්විස්ස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ
ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් ආරමමණසභාග ප්‍රත්‍යයන් අතුරෙන්
ආරමමණශක්තිය ලැබේ. වූකතානුසාරයෙන් විසාර කරනු.

ආරමමණ විහඬු වාරය නිමි.

3 අධිපති විහඬු වාරය

ආරමමණප්‍රත්‍යය විහඬුවාරයට අනතුරු ව අධිපතිප්‍රත්‍යය
විහඬුවාරය වදල සේක. එහිද කුශලපද අකුශලපද අබ්‍යාකතපදයන්ගේ
වශයෙන් වාර තුනක් ඇත්තේ ය. එයින් කුශලපද වාරය පළමුකොට
වදල සේක. එද කුශලපදවසානවාරාදී වශයෙන් සිවුවැදෑරුම් වේ.
එයින් කුශලපදවසාන වාරය පළමු කොට වදලසේක. කුසලො ධමමො
කුසලස්ස -පෙ- කුසලාධිපති සම්පසුත්තකානං බන්ධානං අධිපති
පච්චයෙන පච්චයො" යනු යි.

පද්ධි:

කුසලොධමමො කුසලස්ස ධමමස්ස අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො,
ආරමමණාධිපති, ආරමමණාධිපතිය ය: සහජාතාධිපතිය යයි: (අධිපතිප්‍රත්‍යය
දෙවැදෑරුම් වේ.) ආරමමණාධිපති, එයින් ආරමමණාධිපතිය: (මෙසේ ය)
දනං දන්වා, දන් දී හෙවත් දනවේතනාව උපදවා: සෙස්ස සුගම ය.

ආරමමණාධිපතිය වේ නම් එහි "කුසලො ධමමො" යන කතීපාඨයෙන්
අතීන්මාහී වර්ජිත ගරු කළ යුතු වූ කුසල් සිත් විස්ස ය වෛතසික අටතිස

ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයේ ලැබෙන්නේ. විසාර වශයෙන් මෙසේ ය:- ගරු කොට අරමුණු කරන්නා වූ මහාකුශල ඥානවිප්‍රසූක්ත සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු වූ ලෝකික කුසල් සතොළොස් ය, ගරු කොට අරමුණු කරන මහාකුශල ඥානසම්ප්‍රසූක්ත විත්තයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු වූ අභිනිමානී වර්ජිත කුසල් සිත් විසූ ය වෛතසික අවනිස ය යන මොවුන් කතීෂ්ඨායෙන් ලැබෙන්නේ. සම්ප්‍රදානපාදයෙන් ගරු කර අරමුණු කරන මහාකුසල් සිත් අට හා විරති අප්‍රමාණය වර්ජිත වෛතසික තෙතිස් ද ලැබේ. කරණපාදයෙන් එක්වර ලැබිය හැකි ආරම්භෝධිපති, ආරම්භ, ආරම්භප්‍රතිස්සය යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුනෙන් ආරම්භෝධිපති ශක්තිය ලැබේ.

"දනං දඬා නංගරුං කඬා පට්ටවෙකකන්ති" යන අනුවාදපාලියෙහි "දනං දඬා" යනුවෙන් ගැනෙන දන චේතනාව ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලය එය ගරු කොට ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරන්නා වූ කාමාවචර කුශලවිත්තයට ආරම්භෝධිපති ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය ආමමණප්‍රත්‍යයෙහි කී පරිදි ය.

"සීලංසමාදිසිඬා නං ගරුං කඬා පට්ටවෙකකන්ති" යන අනුවාද පාලියෙහි "සීලං සමාදිසිඬා" යනුවෙන් ගැනෙන පක්ඛාධිගමිල දශාධිසීල චේතනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලය එය ගරුකොට ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරන්නා වූ කාමාවචර කුශලයට ආරම්භෝධිපති ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. ආරම්භවිහිසය මෙන් විසාර කරනු. (මහදග්ග කුශලය නමා මහත්තවට පැමිණ සිටින බැවින් අනෙකක් ගරු කොට අරමුණු නො කරයි. "අත්තනො මහගග්ගතාය ගරුං න කරොති" යනු අටුවා යි.

සහජාතාධිපතිය වේ නම් කතීෂ්ඨායෙන් අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල් අට ය සැමකල්හි අධිපති ලැබෙන මහදග්ග ලෝකෝත්තර කුසල් තෙළෙස් ය වෛතසික අවනිස ය යන මොවුන් ගේ එක් එක් විත්තයක ඇති අධිපති තුන හා සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ ප්‍රත්‍යය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාදයෙන් අධිපති වන ධර්මය හා සම්ප්‍රසූක්ත ධර්මයේ ලැබෙන්නේ. කරණපාදයෙන් සහජාතාධිපති ශක්තිය ලැබේ.

කුසලපදවසාන වාරයට අනතුරුව අකුසල පදවසාන වාරය වදළ සේක. "කුසලො ධමමො අකුසලස්ස -පෙ- දිට්ඨිඋප්පජ්ජති" යනු යි. පදවී සුගම ය. කුශලධර්මය අකුශලධර්මයට ආරම්භෝධිපති ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. ආහාරපානාදි දනවස්තුන් දී පරිත්‍යාගවේතනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලය ගරු කොට ආස්වාදනය කරන කල්හි ඒ කුශලය

ගරුකොට ආස්වාදනය කරන ලෝහමූල සෝමනය සහගත සිත් සතරට ද, සකුටු වන කල්හි සප්තික තෘෂ්ණා ප්‍රධාන ලෝහමූල සෝමනය සහගත සිත් සතරට ද වරදවා ගන්නා කල්හි ලෝහමූල දෘෂ්ටිසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතරට ද මෙ සේ අවසානය වන තෙක් විහාර කරනු. කතීපාදයෙන් ලෝකික කුසල් සනොළොස වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාදයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල සිත් අට ලැබේ. කරණපාදයෙන් ආරම්භණාධිපති ආරම්භණුපතිස්සය යන ශක්ති තුනෙන් ආරම්භණශක්තිය ලැබේ. ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය අනු ව විහාර කරනු.

අකුසලපදවසාන චාරයට අනතුරු ව අඛ්‍යාකතපදවසාන චාරය වදල සේක. "කුසලො ධම්මො අඛ්‍යාකතස්ස -පෙ- පට්ටයො" යනු යි. අදහස මෙසේ ය. කුසලධර්මය අඛ්‍යාකතධර්මයට අධිපතිශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. අභීන් පුද්ගලයා අභීන්මාගීයෙන් නැගිට එය ගරු කොට ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කිරීමේ දී අභීන්මාගීය, ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරන්නා වූ ඥානසම්ප්‍රයුක්ත මහාක්‍රියා සිත් සතරට ආරම්භණාධිපති ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. පඤ්චෝකාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහා කුසල් අටෙහි හා සෑම කල්හි අධිපති ලැබෙන මහද්ගත ලෝකෝත්තර කුසලයන්හි ද ඇති අධිපති ධර්මයෝ සාධිපති චිත්තජරූපයන්ට අධිපති ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. මෙ සේ කුසල ය අඛ්‍යාකතයට අධිපති ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

ආරම්භණාධිපතිය වේ නම් එහි කතීපාදයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන මහා ක්‍රියා ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන අභීන්මාගී සංකෘත ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාදයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන මහාක්‍රියා ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතර ය, විරති අප්‍රමාණය වර්ජිත චෛතසික තෙතිස්ස යන මොවුහු ලැබෙත්. කරණපාදයෙන් ආරම්භණ ආරම්භණාධිපති ආරම්භණුපතිස්ස ය යන ශක්ති තුනෙන් ආරම්භණාධිපති ශක්තිය ලැබේ. අරහා මහා වූට්ඨනිථා යනාදි අනුචාදපාලිය අභීන්මාගීය ගරු කොට අරමුණු කරන විටිය දක්වමින් විස්තර කරනු.

සහජාතිධිපතියෙහි "කුසලාධිපති" යන කතීපාදයෙන් පඤ්ච-චෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහා කුසල් අටෙහි හා මහද්ගත ලෝකෝත්තරකුසලයන්හි ද ඇති අධිපති ධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාදයෙන් චිත්තජරූපයෝ ලැබෙත්.

(මහාක්‍රියා ඥානවිප්‍රයුක්තචිත්තයෝ ලෝකෝත්තර ධර්මයන් අරමුණු කිරීමට නො සමත් බැවින් ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න භාවයෙන් නො ගන්නා ලදී. රහතුන් ලෝකික ධර්මයන් ගරු නො කරන බැවින් ලෝකිකධර්මයන් ගේ වශයෙන් ද ඒවා ආරම්භණාධිපති

ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. ද්වේෂමූලචිත්තය කිසිවක් ගරු නො කරන බැවින් ද මෝහමූලචිත්තය සමෝහය නිසා කිසිවක් ගරු කොට නො ගන්නා බැවින් ද ආරම්භකාධිපති ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති.)

"කුසලො කුසලාබ්‍යාකතස්ස" යන්නෙහි කතීෂ්පාදයෙන් සම්ප්‍රසූක්තස්සාන්ධයන්ට හා චිත්තජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්ඛි-වෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාකුසල් අටෙහි ද මහභූත කුසල් තවයෙහි ද මාහීසින් සතරෙහි ද ඇති අධිපතිධම්මානුන හා සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාදයෙන් අධිපති වන ධර්මයෙන් අන්‍ය වූ සම්ප්‍රසූක්තස්සාන්ධයන් හා චිත්තජරුපයෝ ලැබෙත්. අනුචාදය විසාර කරනු.

කුසලපදවාරයට අනතුරු ව අකුසලපදවාරය වදල සේක. එහි ද අකුසලපදවසානවාරාදී වශයෙන් වාර තුනක් ඇත්තේ ය. එයින් අකුසලපදවසානවාරය පළමු කොට වදල සේක. "අකුසලො ධමො - පෙ- පට්ටයො" යනු යි. පදථි සුගමය. එහි අදහස මෙසේ ය:- අකුසලධර්මය අකුසලධර්මයට අධිපති ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යවේ. රාග ප්‍රධාන ලෝහමූලචිත්තය ගරු කොට ආසවාදනය කරන කල්හි ඒ ලෝහමූල චිත්තය ගරු කොට ආසවාදනය කරන්නා වූ ලෝහමූල සෝමනස්ස සහගත සින් සතරට ද, සතුටුවන කල්හි සප්‍රීතික තෘෂ්ණා ප්‍රධාන ලෝහමූල සෝමනස්ස සහගත සින් සතරට ද ගරු කොට ඇදුම් කරන කල්හි රාග ප්‍රධාන ලෝහමූල සින් අටට ද, වරදවා ගන්නා කල්හි දෘෂ්ටිසම්ප්‍රසූක්ත සින් සතරට ද, ආරම්භකාධිපතිශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. සහජානාධිපතිය මෙ සේ ය:- අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමූල ද්වේෂමූල චිත්තයන් ගේ එක් එක් චිත්තක්ෂණයක ඇති අධිපති ධර්ම තුන අතුරෙන් එක එකක් සම්ප්‍රසූක්තස්සාන්ධයන්ට සහජානාධිපති ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

ආරම්භකාධිපතියෙහි 'අකුසලො' යන කතීෂ්පාදයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූලසින් අටට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු වූ ලෝහමූල සින් අට වූ ප්‍රත්‍යය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාදයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල සින් අට ය වෛතසික දෙවිස්ස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාදයෙන් එක්වර ලැබෙන ආරම්භ, ආරම්භකාධිපති ආරම්භණුපතිස්සය යන ශක්ති තුනෙන් ආරම්භකාධිපති ශක්තිය ලබේ. 'රාගං ගරුං කත්වා අසසාදෙති' යනාදිය ආරම්භණයෙහි කළ විසාරය අනුව විථි දක්වා විසාර කරනු.

සහජාතාධිපතියෙහි 'අකුසලෝ' යන කතීපාඨයෙන් අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි සමුප්‍රයුක්තඤ්ඤායනට ප්‍රත්‍යය වන ලෝහමූල සිත් අට ය, ද්වේෂමූල සිත් දෙක ය, විචිකිත්‍යා වර්ජිත චෛතසික සවිස්ස ය යන මොවුන්ගේ එක්එක් වින්‍යාසණයක ලැබෙන අධිපති ධර්මී තුනෙන් එක එකක් වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මීය ලැබේ. සමුප්‍රදානපාඨයෙන් අධිපතිවන ධර්මීයෙන් අත්‍ය වූ සමුප්‍රයුක්ත ධර්මීයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් සහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යය ශක්තිය ලැබේ. අනුවාදය විසාර කරනු.

"අකුසලෝ අබ්‍යාකතස්ස" යනාදි වාරයෙහි කතීපාඨයෙන් සාධිපතිවිත්තජරූපයනට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමූල සිත් අට ය, ද්වේෂමූල සිත් දෙක ය, විචිකිත්‍යා වර්ජිත චෛතසික සවිස්ස ය යන මොවුන් ගේ එක් එක් වින්‍යාසණයක ඇති අධිපතිධර්මී තුනෙන් එක් එක් ධර්මීයක් වූ ප්‍රත්‍යය ලැබේ. සමුප්‍රදානපාඨයෙන් සාධිපතිවිත්තජ රූපයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් සහජාතාධිපති ශක්තිය ලැබේ. අනුවාදය විසාර කරනු.

"අකුසලෝ අකුසලාබ්‍යාකතස්ස" යනාදිවාරයෙහි කතීපාඨයෙන් සමුප්‍රයුක්තඤ්ඤායනට හා සාධිපති විත්තජ රූපයනට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමූල සිත් අට ය, ද්වේෂමූල සිත් දෙක ය, චෛතසික සවිස්ස ය යන මොවුන් ගේ එක් එක් වින්‍යාසණයක ඇති අධිපතිධර්මී තුනෙන් එක එකක් වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මීය ලැබේ. සමුප්‍රදානපාඨයෙන් සමුප්‍රයුක්තඤ්ඤායනයන් හා සාධිපති විත්තජරූපයන් වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් සහජාතාධිපති ශක්තිය ලැබේ. අනුවාදය විසාර කරනු.

අකුසලපදවාරයට අනතුරු ව අබ්‍යාකතපදවාරය වදළ සේක. අබ්‍යාකතපදවසානවාරාදි වශයෙන් එහි වාර තුනකි. එයින් -පෙ- වදළ සේක. අබ්‍යාකතො ධමමො අබ්‍යාකතස්ස -පෙ- වින්‍යයමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං අධිපතිපට්ඨයෙන පට්ඨයො" යනුයි. පද්ධි සුගම ය. එහි අදහස මෙසේ ය:- අව්‍යාකෘතධර්මීය අව්‍යාකෘතධර්මීයට අධිපති ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. ඒ මෙ සේ ය:- අතීත් සුද්ගලයා අර්හත්ඵලය හා නිව්වාණය ගරුකොට ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කරන කල්හි ඒ අර්හත් ඵලය හා නිර්වාණය ගරු කොට ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කරන්නා වූ මහා ක්‍රියා ඥානසමුප්‍රයුක්ත සිත් සතරට ද නිව්වාණය අතීත්ඵලයට ද ආරම්භකාධිති ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාක්‍රියා සිත් අට ය නියමයෙන් අධිපති ලැබෙන මහදගත ක්‍රියා නවය ය, ඵලසිත් සතර ය යන මොවුන් ගේ එක් එක් වින්‍යාසණයක ඇති අධිපති ධර්මී තුන හා සතර අතුරෙන්

එක එකක් වූ අධිපති ධර්මය අධිපති වන ධර්මයෙන් අන්‍ය වූ සම්ප්‍රදායානුකූලයන්ට හා සාධිපති විතර්ජ රූපයන්ට සහජානාධිපති ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

ආරම්භකාධිපතියෙහි 'අබ්‍යාකතො' යන කතීෂ්පාදයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන මහාක්‍රියා ඥානසම්ප්‍රදායක විත්තයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු අර්හත්ඵලය හා නිව්භ්‍යය ය, ගරු කොට අරමුණු කරන ඵලසිත් සතර ප්‍රත්‍යය වන නිව්භ්‍යය ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදායාදයෙන් මහාක්‍රියාඥානසම්ප්‍රදායක සිත් සතර ය ඵලසිත් සතර ය, වෛතසික සතිස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාදයෙන් ආරම්භකාධිපති ශක්තිය ලැබේ. "අරහා ඵලං පට්ඨවෙකකති" යනාදිය විසාර කරනු.

සහජානාධිපතියෙහි කතීෂ්පාදයෙන් සම්ප්‍රදායානුකූලයන්ට හා සාධිපති විතර්ජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසථාවෙහි මහාක්‍රියා අට ය, මහදගතක්‍රියා නවය ය, ඵලසිත් සතර ය, වෛතසික අටතිස ය යන මොවුන් ගේ එක් එක් විත්තක්ෂණයක ඇති අධිපති ධර්මය වන සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදායාදයෙන් සම්ප්‍රදායානුකූලයන් හා සාධිපති විතර්ජරූපයෝ ලැබෙත්. කරණපාදයෙන් සහජානාධිපති ශක්තිය ලැබේ. අනුවාදය විසාර කරනු.

"අබ්‍යාකතො කුසලස්‍ය" යනාදි වාරයෙහි කතීෂ්පාදයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන මහා කුසල ඥානසම්ප්‍රදායක විත්තයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හෙට්ඨිමඵල තුන හා නිව්භ්‍යය ය, මාගී සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන නිව්භ්‍යය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදායාදයෙන් මහාකුසල ඥානසම්ප්‍රදායක සිත් සතර ය මාගී සිත් සතර ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාදයෙන් ආරම්භක ආරම්භකාධිපති ආරම්භකපතිස්‍යය යන ශක්ති තුනෙන් ආරම්භකාධිපති ශක්තිය ලැබේ. ප්‍රත්‍යවේක්ෂා වීථි හා මාගී වීථි උක්තානුසාරයෙන් දක්වමින් අනුවාදය විසාර කරනු.

'අබ්‍යාකතො අකුසලස්‍ය' යනාදිවාරයෙහි ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල සිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන ඉෂ්ටනිෂ්පන්න රූප අටොළොස ය, දුෂ්ඨසහගත කායවිඥාන වර්ජිත ලෝකික විභාක එක් තිස ය, ක්‍රියා සිත් විස්ස ය, වෛතසික පන්තිස ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදායාදයෙන් ලෝහමූල සිත් අටය, වෛතසික දෙවිස්ස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාදයෙන් ආරම්භකාධිපති ශක්තිය ලැබේ.

"වක්කං ගරුං කත්වා අස්සාදෙනි" යනාදි අනුවාදපාලියෙහි 'වක්කං' යනුවෙන් ගරු කළ යුතු වූ ඉෂට වක්කු: ප්‍රසාදය ද, "ගරුං කත්වා අස්සාදෙනි" යනුවෙන් ගරු කොට ආස්වාදනය කරන ලෝහමූල සෝමනස්ස සහගත සිත් සතර ද, 'අභිනඤ්ඤි' යනුවෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන සමුච්ඡික තෘෂ්ණා ප්‍රධාන ලෝහමූල සෝමනස්ස සහගත සිත් සතර ද, 'රාගො උප්පජ්ජති' යනුවෙන් ගරුකොට අරමුණු කරන රාගප්‍රධාන ලෝහමූල සිත් අට ද, 'දිට්ඨි' යනුවෙන් ගරුකොට අරමුණු කරන දෘෂ්ටිසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතර ද ගනිමින් 'සොතං' යනාදියේ අථීය ද ඒ ආකාරයෙන් ම ගනිමින් අනුවාදපාලිය විස්තර කරනු.

4. අනන්තර විහංග චාරය.

අධිපතිප්‍රත්‍යය විහංගචාරයට අනතුරු ව අනන්තර ප්‍රත්‍යය විහංග චාරය වදළ සේක. -පෙ- කුසලො ධමෙමා කුසලස්ස -පෙ- චෝදනං මග්ගස්ස අනන්තර පට්ඨයෙන පට්ඨයො" යනු යි.

පදම්

පුරිමා පුරිමා, පුච්චි පුච්චි වූ: කුසලා ඛණ්ඩා, අනම්ම ජචන වර්ජිත සන්තොළොස ලෝකික කුසල නාමස්කන්ධයෝ: පට්ඨමානං පට්ඨමානං, පසු පසු වූ, කුසලානං ඛණ්ඩානං, ප්‍රථමජචන වර්ජිත එක්විසි කුසලජචන නාමස්කන්ධයන්ට, අනුලොමං, සංස්කාරාරම්මණික අනුලෝමකෘත්‍යවත් ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත මහාකුසල චිත්තය, ගොත්‍රහූස්ස, නිච්ඡාරම්මණික ගෝත්‍රහූකෘත්‍යවත් මහාකුසල ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතරට: අනුලොමං, සංස්කාරාරම්මණික අනුලෝමකෘත්‍යවත් මහාකුසල ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතර: චෝදනස්ස, නිච්ඡාරම්මණික චෝදනකෘත්‍යවත් මහාකුසල ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතරට, 'ගොත්‍රහූ' නිච්ඡාරම්මණික ගෝත්‍රහූකෘත්‍යවත් මහා කුසල ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතර: මග්ගස්ස, සෝවාන් මාගී චිත්තයට, චෝදනං, නිච්ඡාරම්මණික චෝදනකෘත්‍යවත් මහාකුසල ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතර: මග්ගස්ස, උපරිම මාගීත්‍රයට: අනන්තර පට්ඨයෙන පට්ඨයො.

අභිධෙයාම්

කතී? පාඨයෙන් අනම්මජචන වර්ජිත පුච්චි පුච්චි ලෝකික කුසල් සන්තොළොස වූ ප්‍රත්‍යය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් ප්‍රථමජචන වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම කුසල් සිත් එක්විසිවූ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ලැබෙත්. විස්තර වශයෙන් මෙසේ ය. මහාකුසල ද්විතීය ජචනයට ප්‍රත්‍යයවන ප්‍රථම ජචනයය, -පෙ- සප්තම ජචනයට ප්‍රත්‍යය වන ඡෂ්ඨම ජචනය ය මහඳුන සෝමනස්සසහගත සිත් සතරට හා මාගීසෝමනස්සසහගත සිත් සොළොසට

ප්‍රත්‍යය වන ගෝත්‍රභූ චෝදන කෘත්‍යවත් මහාකුශල ප්‍රථමද්වය ය, මහදග්ගකුශල උපේක්ෂාසහගත සිත් පසට හා මාග්ගීඋපේක්ෂාසහගත සිත් සතරට ප්‍රත්‍යයවන ගෝත්‍රභූ චෝදනකෘත්‍යවත් මහාකුශල තෘතීයද්වය ය, සමාපජ්ජන විථිනි පශ්චිම පශ්චිම මහදග්ගකුශලයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පූර්ව පූර්ව සමාන වූ මහදග්ග කුශලයෝ ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ කතීපාඨයෙන් ලැබෙත්. සමුද්‍රුතපාඨයෙන් මහාකුශල ද්විතීයාදි ජවනයෝ ය. මහදග්ග කුසල නවය ය, මාග්ගී සිත් සතරය යන ප්‍රත්‍යයෝත්තපන්නයෝ ලැබෙත්. කරණ පාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන අනන්තර, සමන්තර, උපනික්ඛය ආසේවන, නස්සි, විගත, යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් අනන්තර ශක්තිය ලැබේ.

"පූර්වමා පූර්වමා කුසලා ධර්මො" යනාදි පාඨයෙහි 'පූර්වමා පූර්වමා කුසලා ධර්මො' යනුවෙන් දැක්වෙන මහාකුශල ද්විතීයාදි ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පූර්ව පූර්ව මහාකුශල ජවනයෝ ය, මහදග්ගකුශලයෝත්තපන්න සහගත සිත් සතර හා මාග්ගී යෝත්තපන්න සහගත සිත් සොළොසට ප්‍රත්‍යයවන ගෝත්‍රභූ චෝදන කෘත්‍යවත් මහාකුශල ප්‍රථමද්වයය, මහදග්ග කුශල උපේක්ෂා සහගත සිත් පසට හා මාග්ගී උපේක්ෂා සහගත සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන ගෝත්‍රභූ චෝදන කෘත්‍යවත් මහාකුශල තෘතීයද්වය ය, සමාපජ්ජන විථියෙහි පශ්චිම පශ්චිම මහදග්ගකුශලයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පූර්ව පූර්ව මහදග්ග ජවනයෝ ය, යන මොවුන් පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධර්මානං යනුවෙන් දැක්වෙන මහාකුශල ද්විතීයාදි ජවනයෝ ය, මහදග්ග කුසල නවය ය, මාග්ගී සිත් සතර ය යන මොවුන්ට අනන්තර ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. 'අනුලොමං ගොත්‍රභූය්‍ය' යන අනුවාදපාලියෙහි දැක්වෙන සංස්කාරාරම්භික අනුලෝමකෘත්‍යවත් මහාකුශල ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතර නිව්භාණාරම්භික ගෝත්‍රභූ කෘත්‍යවත් මහාකුශල ඥාණසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතරට අනන්තර ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. 'අනුලොමං වොදනස්ස' යන අනුවාදපාලියෙහි දැක්වෙන සංස්කාරාරම්භික අනුලෝම කෘත්‍යවත් මහාකුශල ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතර නිව්භාණාරම්භික චෝදනකෘත්‍යවත් මහාකුශල ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතරට අනන්තර ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. 'ගෝත්‍රභූ මග්ගස්ස' යන අනුවාද පාලියෙහි දැක්වෙන නිව්භාණාරම්භික ගෝත්‍රභූ කෘත්‍යවත් මහාකුශල ඥාණසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතර යෝවාන් මාග්ගී විත්තයට අනන්තර ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. "වොදනං මග්ගස්ස" යන අනුවාද පාලියෙහි දැක්වෙන චෝදනකෘත්‍යවත් නිව්භාණාරම්භික මහාකුශල ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතර උපරිම මාග්ගීත්‍රයට අනන්තර ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

(මේ වාරයෙහි "පූර්වමා පූර්වමා කුසලා" යනාදි පාඨයෙන් භූමිත්‍රයට අයත් කුශල ධර්මයන්ට අනන්තර ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යාවීම දක්වන ලදී. කුශලය

කුශලයට අනන්තරශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වන සියලුම ඵයින් දැක්වුණු නමුත් ආරම්භ වශයෙන් හා භූමිවශයෙන් හිතන කුශලයන් අතර අනන්තරප්‍රත්‍යය භාවය ඇත ද නැත ද යන සැකය දුරුවනු පිණිස 'අනුලෝමං ගොත්‍රභූසා, අනුලෝමං චෝදනසා, ගොත්‍රභූ මග්ගසා, චෝදනං මග්ගසා' යනු වදළ සේක. ඒ පාඨයන්ගෙන් නානාරම්භික කුශලයන් අතර හා නානාභූමික කුශලයන් අතර ද අනන්තර ප්‍රත්‍යය භාවය ඇති බව දැක් වේ.)

කුසලාබ්‍යාකතවාරයෙහි පදවී: කුසලං, සනොළොස් ලෝකික කුසලයන් ගේ අන්තිම ජවනය: වුවිධානසා, තදරම්මණයට හා හවාඩගයට: මග්ගො, මාගීසිත් සතර: ඵලසා, ඵලසිත් සතරට: අනුලෝමං, සංස්කාරාරම්භික අනුලෝම කෘත්‍යවත් මහාකුසල ඥානසම්ප්‍රසූකත සිත් සතර: සෙකඛාය, ගෙසෙසු වූ, ඵලසමාපන්නියා, ඵලසමාපන්නියට: නිරෝධා, නිරෝධසමාපන්නියෙන්: වුවිධහත්තසා, නගින්නා වූ අනාගාමීපුද්ගලයා ගේ: නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන කුසලං, නෙව-සඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන කුසලය: ඵලසමාපන්නියා, අනාගාමීඵල සමාපන්නියට: අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

කතීපාඨයෙන් සනොළොස් ලෝකික කුශලයන් ගේ අන්තිම ජවනයෝ ය, මාගීජවන සතර ය යන ප්‍රත්‍යයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් සන්තීරණ තුන ය, මහාවිපාක අට ය, මහදග්ග විපාක තවය ය, ඵලසිත් සතර ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. විසාර වශයෙන් මෙසේ ය:- මහාකුශලජවනය කෙරෙන් තදරම්මණය වන කල්හි තදරම්මණ ඵකොළොස ය, නොවන කල්හි හවාඩග ඵකුත්ථිස්ස ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන මහාකුශල අන්තිමජවනය ය, පඤ්චවෝකාර ත්‍රිභේතුක හවාඩගතවයට ප්‍රත්‍යය වන රූපාවචරකුශල අන්තිමජවනය ය, පඤ්චවෝකාර ත්‍රිභේතුක හවාඩග තවයට හා ආකාසානඤ්ඤායතන හවාඩගයට ප්‍රත්‍යය වන ආකාසානඤ්ඤායතනකුශල අන්තිම ජවනය ය, -පෙ- ත්‍රිභේතුකහවාඩග නෙළෙසට හා නිරෝධ සමාපන්නියෙන් නගින කල්හි අනාගාමීඵලචිත්තයට ද ප්‍රත්‍යය වන නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන කුසල අන්තිම ජවනය ය, සෝවාත් ඵලයට ප්‍රත්‍යය වන සෝවාත්මාගීචිත්තය ය, -පෙ- අර්හත්ඵලයට ප්‍රත්‍යය වන අර්හත්මාගීචිත්තය ය යන මොවුහු කතීපාඨයෙන් ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාඨාභිධෙය කියනු. කරණපාඨයෙන් එක් වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන අනන්තර, සමනන්තර, උපනියය, කමම, තප්පි, විගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සයෙන් අනන්තර ශක්ති විශේෂය ලැබේ. අනුවාදය විසාර කරනු.

අකුසලපද අකුසලපදවිසාරවාරයෙහි පදවී සුගම ය. කතීපාඨයෙන් අන්තිමජවන වර්ජිත පූච්චි පූච්චි දෙළොස් අකුසල ජවනයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් ප්‍රථමජවන වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම වූ දෙළොස් අකුශලජවනයෝ ලැබෙත්. කරුණපාඨයෙන් එක් වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන අනන්තර, සමන්තර, ආසෙවන, තප්පි, විගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස අතුරෙන් අනන්තර ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අබ්‍යාකතපදවසාන චාරයෙහි අදහස මෙ සේ ය:- ලෝහමූල මෝහ-මූල ජවනයන් කෙරෙන් තදරම්මණය වන කල්හි අන්තිම ජවනය තදරම්මණ එකොළොසට ද, තදරම්මණය නො වන කල්හි අන්තිමජවනය හවාඩග එකුන්විස්සට ද, දෝසමූලජවනය කෙරෙන් තදරම්මණය වන කල්හි අන්තිම ජවනය උපේක්ෂාතදරම්මණ සයට ද, නො වන කල්හි කාම උපේක්ෂාහවාඩග සයට ද, අනන්තරශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. කතීපාඨයෙන් දෙළොස් අකුශලයන් ගේ අන්තිම ජවනයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් සත්තිරණ තුන ය, මහාවිපාක අට ය, මහභූතවිපාක නවය ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරුණපාඨයෙන් අනන්තර, සමන්තර, උපනිසයය, තප්පි, විගත යන ශක්ති පසෙන් අනන්තර ශක්තිය ලැබේ.

අබ්‍යාකතපද අබ්‍යාකතපදවසානචාරයෙහි පද්ධි සුගම ය. අව්‍යාකෘතධර්මය අව්‍යාකෘතධර්මයට අනන්තරශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යයවීම මෙසේ ය. අභිනතවූති වර්ජිත පූථි පූථි විපාකක්‍රියා නාමසාක්‍යයෝ අභිනතවූතිය සහිත වූ පශ්චිම පශ්චිම විපාකක්‍රියා නාමසාක්‍යයන්ට ද, පඤ්චවෝකාර හවාඩගුපවේදද එකුන්විස්ස ආවර්ජන දෙකටද, අරුපහවාඩගුපවේදද සතර මනෝද්වාරාවර්ජනයට ද, ඉතිරි ක්‍රියා සිත් අටොළොසෙහි අන්තිමජවනය හා ව්‍යවසථාපනය තදරම්මණ හවාඩගයන්ට ද අනුලෝම කෘත්‍යවත් මහාක්‍රියා ප්‍රථමද්වය හා තෘතීයද්වය අභිත් ඵලයට ද නිරෝධසමාපත්තියෙන් නැගීමේදී නේවසක්කානාසක්කායනන අන්තිම ජවනය අභිත්ඵලයට ද අනන්තර ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

කතීපාඨයෙන් අභිනතවූති වර්ජිත පූථිපූථි විපාකසිත් සතිසය ක්‍රියා සිත් විස්ස ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. විස්තර වශයෙන් මෙ සේ ය: ප්‍රථම හවාඩග නාමසාක්‍යයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධිනාමසාක්‍යයෝ ය, ද්විතීයාදි පශ්චිම පශ්චිම හවාඩග නාමසාක්‍යයන්ට ප්‍රත්‍යයවන ප්‍රථමාදි පූථි පූථි හවාඩගනාමසාක්‍යයෝ ය, ආවර්ජනද්වයයට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාරහවාඩගෝපවේදද පසළොස් ය, මනෝද්වාරාවර්ජනයට ප්‍රත්‍යය වන අරුපහවාඩගෝපවේදද සතර ය, පඤ්චවිඤානයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චද්වාරාවර්ජනය ය, සම්පට්ඨන්ත දෙකට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවිඤානයෝය, සත්තිරණයන්ට ප්‍රත්‍යය වන සම්පට්ඨන්තයෝ ය, ව්‍යවසථාපනයට ප්‍රත්‍යය වන සත්තිරණයෝ ය, පරිත්තාරම්මණවිච්ඡේදන ද්විතීයව්‍යවසථාපනයට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථම ව්‍යවසථාපනය ය, පඤ්චවෝකාර හවාඩග පසළොස්ට

ප්‍රත්‍යය වන ද්විතියව්‍යවසාපනය ය, අභිමහන්තාරමමණ විභූතාරමමණ අවිභූතාරමමණ විචිතභි හසිනෝත්පාද මහාක්‍රියා ප්‍රථමජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යවසාපන මනෝද්වාරාජ්ජනයෝ ය, ද්විතිය ජවනයට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථමජවනය ය, -පෙ- සප්තම ජවනයට ප්‍රත්‍යය වන ඡෂ්ඨ ජවනයය, හසිනෝත්පාදය කෙරෙන් තද්‍රමමණය වන කල්හි සෝමනස්ස තද්‍රමමණ පසටද නො වන කල්හි පඤ්චවෝකාර ත්‍රිභේතුකභවාධින නවයටද ප්‍රත්‍යය වන හසිනෝත්පාද අන්තිමජවනය ය, මහාක්‍රියා සෝමනස්ස ජවනයන් කෙරෙන් තද්‍රමමණය වන කල්හි සෝමනස්ස තද්‍රමමණ පසට ද නො වන කල්හි ත්‍රිභේතුක භවාධින තෙළෙසට ද ප්‍රත්‍යය වන සෝමනස්ස සහගත මහාක්‍රියා අන්තිම ජවනය ය, මහාක්‍රියා උපේක්‍ෂාසහගත ජවනය කෙරෙන් තද්‍රමමණය වන කල්හි උපේක්‍ෂාතද්‍රමමණ සයටද නො වන කල්හි ත්‍රිභේතුක භවාධින තෙළෙසට ද ප්‍රත්‍යය වන උපේක්‍ෂා සහගත මහාක්‍රියා අන්තිමජවනයෝ ය, ද්විතිය තද්‍රමමණයට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථමතද්‍රමමණය ය, කාමභවාධින දශයට ප්‍රත්‍යයවන ද්විතිය තද්‍රමමණයය මහදගන ක්‍රියා සෝමනස්ස සහගත සිත් සතරට හා අභීත්ඵල සෝමනස්සසහගත සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන ගෝත්‍රභූ අනුලෝම කෘත්‍යවත් මහාක්‍රියා ප්‍රථමද්වයය, මහදගනක්‍රියා උපේක්‍ෂාසහගත සිත් පසට හා අභීත්ඵල උපේක්‍ෂා සහගත සිතට ද ප්‍රත්‍යය වන ගෝත්‍රභූ අනුලෝම කෘත්‍යවත් මහා ක්‍රියා තෘතීය ද්වය ය, සමාපජ්ජනවිචිතභි පශ්චිම පශ්චිම මහදගන ක්‍රියා ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන සුචී සුචී මහදගන ක්‍රියා ජවනයෝ ය. පඤ්චවෝකාර ත්‍රිභේතුක භවාධින-වයට ප්‍රත්‍යය වන රූපාවචර ක්‍රියා අන්තිමජවනයෝ ය, පඤ්චවෝකාර ත්‍රිභේතුක භවාධින නවයට හා අකාසානඤ්චායනන භවාධිනයට ප්‍රත්‍යය වන ආකාසානඤ්චායනන ක්‍රියා අන්තිම ජවනයය, -පෙ- ත්‍රිභේතුක භවාධින තෙළෙසට හා තිරෝධසමාපනතියෙන් නගින අවසථාවෙහි අභීත්ඵලයට ද ප්‍රත්‍යය වන තේවසඤ්ඤාතාසඤ්ඤායනන ක්‍රියා අන්තිමජවනය ය, පශ්චිම පශ්චිම ඵලසිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන සුචී සුචී ඵලසිත් සතර ය, ත්‍රිභේතුක භවාධිනතෙළෙසට ප්‍රත්‍යය වන අන්තිම ඵලජවනයෝ ය, මරණාසන්නයෙහි තද්‍රමමණයට අනතුරු ව චූතිය වන කල්හි කාමචූෂ්ණි දශයට ප්‍රත්‍යයවන ද්විතිය තද්‍රමමණය ය ජවනයට අනතුරු ව චූෂ්ණිය වන කල්හි ත්‍රිභේතුකචූෂ්ණි තෙළෙසට ප්‍රත්‍යවන මහාක්‍රියා පඤ්චම ජවනය, (මරණාසන්න ජවන වශයෙන් මහදගනජවනයන් හා හසිනෝත්පාද-ජවනයෝ නො යෙදෙති.) භවාධිනයට අනතුරු ව චූෂ්ණිය වන කල්හි චූෂ්ණි ඵකුන්විස්සට ප්‍රත්‍යය වන භවාධින ඵකුන්විස්සය කාමප්‍රතිසන්ධි දශයට ප්‍රත්‍යයවන ද්විභේතුක අභේතුක චූෂ්ණිහු ය, ප්‍රතිසන්ධි ඵකුන්විස්සට ම ප්‍රත්‍යය වන කාමත්‍රිභේතුක චූෂ්ණි සතර ය. සභේතුකප්‍රතිසන්ධි සනොලොසට

ප්‍රත්‍යය වන රූපාවචරව්‍යුති පස ය, කාමත්‍රිභේතුක ප්‍රතිසන්ධි සතරට හා අරූපප්‍රතිසන්ධි සතරට ප්‍රත්‍යය වන අකාසානක්‍රවායනන ව්‍යුතිය ය, කාමත්‍රිභේතුක ප්‍රතිසන්ධි සතරට හා උපරිම අරූපප්‍රතිසන්ධි තුනට ප්‍රත්‍යය වන වික්‍රදාණක්‍රවායනනවිත්තය ය, කාමත්‍රිභේතුක ප්‍රතිසන්ධි සතරට හා ආකික්‍රවායනන නේවසක්‍රදානාසක්‍රදායනන ප්‍රතිසන්ධි දෙකට ප්‍රත්‍යය වන ආකික්‍රවායනන වූතියය, කාම ත්‍රිභේතුක ප්‍රතිසන්ධි හා නේවසක්‍රදානාසක්‍රදායනන ප්‍රතිසන්ධියට ප්‍රත්‍යයවන නේවසක්‍රදානාසක්‍රදායනන වූතිය ය යන මොවුහු කතීපාඨයෙන් ලැබෙත්. සම්ප්‍රදනපාඨයෙන් අභීතනනව්‍යුතිය සහිත වූ පශ්චිම පශ්චිම වූ විපාකසිත් සතිස ය ක්‍රියා විස්ස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එක් වර ලැබෙන අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, ආසෙවන, න්‍යථි, විගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සයෙන් අනන්තර ශක්තිය ලැබේ. (මේචාරයෙහි දක්වා තිබෙන්නේ විපාක විපාකයන්ට ද, ක්‍රියා ක්‍රියාවන්ට හා විපාක ක්‍රියාවන්ට ද, ක්‍රියා විපාකයන්ට ද ප්‍රත්‍යයවීම ය.)

කුසලපද්‍යවසානචාරයෙහි කතීපාඨයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද-චාරාවර්ජන සංකීර්ණප්‍රත්‍යය ලැබේ. සම්ප්‍රදනපාඨයෙන් මහාකුශල ප්‍රථමජවනය වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත ධර්මය ලැබේ. කරණපාඨයෙන් අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, න්‍යථි, විගත යන ශක්ති පස අතුරෙන් අනන්තර ශක්තිය ලැබේ.

අකුසලපද්‍යවසාන චාරයෙහි සම්ප්‍රදනපාඨයෙන් අකුසල් සිත් දෙළොස් ගැනීම ම වෙනස ය. සෙස්ස කුසලපද්‍යවසානචාරයෙහි මෙනි. සමනන්තර විභවය අනන්තරය මෙනි.

6 සහජාත විභවචාරය

සමනන්තර ප්‍රත්‍යය විභවයට අනතුරුව සහජාතප්‍රත්‍යය විභවය වදල සේක. එහි කුසලපද කුසලපද්‍යවසාන චාරය පළමු කොට වදල සේක. පද්ධි සුගමය, කුසල්සිත් එක්විස්ස ය වෛතසික අටතිස ය යන නාමයාකාරි සතර අතුරෙන් එක් එක් නාමයාකාරියක් තිදෙනෙකු තිදෙනෙකු වූ නාමයාකාරියන්ටද, තිදෙනෙකු තිදෙනෙකු වූ නාමයාකාරියෝ එක් එක් නාමයාකාරියකට ද, දෙදෙනෙකු දෙදෙනෙකු වූ නාමයාකාරියෝ දෙදෙනෙකු දෙදෙනෙකු වූ නාමයාකාරියන්ට ද සහජාතප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙත් ය යනු එහි අදහස ය.

"කුසලො" යන කතීපාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන කුසල් සිත් එක්විස්සය වෛතසික අටතිසය යන අවයවනාමයාකාරි වූ ප්‍රත්‍යය

ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් කුසල්සිත් එක්විස්ස ය -පෙ- යන අවයව නාමසෂාඤ්ඤා වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් සහජාන, නිසංසය, අක්කමක්ක, සම්පසුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් සහජානශක්තිය ලැබේ. සෘණධාරා තුදුසෙකි. පටිච්චාරයෙහි විසාර කළ පරිදි ය.

අබ්‍යාකතපදවසාන වාරයෙහි පද්ධි:- කුසලා, කුසල්වූ, බන්ධා අවයව වූ ද සමුහ වූද නාමසෂාඤ්ඤායෝ, විත්තසම්මුට්ඨානානා, සිතින් උපදවන්නා වූ, රූපානා, රූපයන්ට, අදහස මෙසේ ය. කුසල් සිත් එක්විස්ස ය, චෛතසික අවනිස ය යන නාමසෂාඤ්ඤායන් ගෙන් එක එකක් වූ ද, දෙක බැගින් වූ ද තුනබැගින් වූ ද, සතරදෙනම වූ ද නාමසෂාඤ්ඤායෝ විත්තජරූපයන්ට සහජාන ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති ය යනුයි. කතීපාඨයෙන් විත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චෝක්කාර භූමියෙහි උපදනා අවිසථාවෙහි වූ කුසල් සිත් එක් විස්ස ය චෛතසික අවනිස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසෂාඤ්ඤායෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් විත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් එක් වර ලැබෙන සහජාන නිසංසය විපසුත්ත අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යශක්ති පස අතුරෙන් සහජාන ශක්තිය ලැබේ. සෘණධාරා දෙසිය විසිපසෙකි. සහජානවාරය මෙති.

කුසලාබ්‍යාකතපදවසානවාරයෙහි කතීපාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට හා විත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චෝක්කාර භූමියෙහි උපදනා අවිසථාවෙහි වූ කුසල් සිත් එක්විස්ස ය චෛතසික අවනිස ය යන අවයව නාමසෂාඤ්ඤායෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් කුසල්සිත් එක්විස්ස ය චෛතසික අවනිසය විත්තජරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් සහජාන, නිසංසය, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති සතරෙන් සහජාන ශක්තිය ලැබේ. අකුසලපදයේ වාරතුන ද කුසලපදය අනුව විසාර කරනු.

අබ්‍යාකතපදවාරයෙහි පද්ධි සුගම ය. ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා විත්තජරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යයවන විපාකසිත් සතිසය ක්‍රියාසිත් විස්සය චෛතසික අවනිස ය යන අවයව නාමසෂාඤ්ඤායෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් විපාකසිත් සතිස ය, ක්‍රියාසිත් විස්ස ය චෛතසික අවනිස ය යන අවයව නාමසෂාඤ්ඤායෝ හා විත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන සහජාන, අක්කමක්ක, නිසංසය, විපාක, සම්පසුත්ත, විපසුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට අතුරෙන් සහජාන ශක්තිය ලැබේ. සෘණධාරා දෙසිය දසයෙකි.

ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි කතීපාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා කෘත්‍යවෘත් රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකුත් විස්ස ය

වෛතසික පන්තිය ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමසාකෘතියන් හා හෘදයවස්ථාව යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධිසිත් එකුත් විස්ස ය වෛතසික පන්තිය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද, නාමසාකෘතියන් හා කෘතර්ථාත් රූපයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් එකවර සුදුසු පරිදි ලැබෙන සහජාත, අක්ෂරමක්ෂර, නිසසය, විපාක, විප්‍රසූත, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති අතුරෙන් සහජාත ශක්තිය ලැබේ. සාකෘතචාර දෙසිය සන්ධිසෙකි.

ශුඛරූපචාරයෙහි කතීපාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට හා උපාදයරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන විතර්ජන ප්‍රතිසන්ධි කම්ප්‍රකාශිත ආහාරජ සෘතුජ අසක්ෂයන්තවකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප මහාභූත වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් භූතරූප සහිත වූ උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් එකවර සුදුසු සේ ලැබෙන සහජාත, අක්ෂරමක්ෂර, නිසසය, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති පස අතුරෙන් සහජාත ශක්තිය ලැබේ. සාකෘතචාර එකසිය පසෙකි. පටිච්චචාරයෙහි මෙති.

කුසලාබ්‍යාකතපද චාරයෙහි කතීපාඨයෙන් විතර්ජනරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්ෂවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ කුසල් එක්විස්ස ය වෛතසික අටතිස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාකෘතියෝ ය, අවයව වූ ද සමූහ වූ ද මහාභූතයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් විතර්ජනරූපයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් එකවර ලැබෙන සහජාත, නිසසය, අත්ථි, අවිගත, යන ශක්ති සතරෙන් සහජාතශක්තිය ලැබේ. සාකෘතචාර දෙසිය විසිපසෙකි. අකුසලාබ්‍යාකත-පදචාරය සුගමය. සහජාත විභවචාරය නිමි.

7 අක්ෂරමක්ෂර විභව චාරය.

අක්ෂරමක්ෂර විභවයෙහි කුසලපද අකුසලපද චාර දෙක සහජාතචාරයට සමාන ය. අබ්‍යාකතපදචාරයෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි කතීපාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකසිත් සතිස්ස ය ක්‍රියා සිත් විස්ස ය වෛතසික අටතිස්ස ය යන අවයව නාමසාකෘතියෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් විපාක සිත් සතිස්ස ය ක්‍රියාසිත් විස්සය වෛතසික අටතිස්ස ය යන අවයව නාමසාකෘති ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් එකවර සුදුසු පරිදි ලැබෙන සහජාත, අක්ෂරමක්ෂර, නිසසය, විපාක, සම්ප්‍රසූත, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති සත අතුරෙන් අනෝත්තර ශක්තිය ලැබේ. සාකෘතචාර තුදසෙකි.

ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් අනෝත්තර වශයෙන් නාමසාකෘතියන්ට හා හෘදයවස්ථාවට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකුත්

විස්ස ය, වෛතසික පන්නිස ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූද නාමසාක්ෂියෙන් හා හෘදය වසාව වූ ප්‍රත්‍යය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාදයෙන් ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකුත්විස්ස ය වෛතසික පන්නිස ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහවූ ද නාමසාක්ෂියෙන් හා හෘදයවසාව ද වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාදයෙන් එකවර සුදුසු පරිදි ලැබෙන සහජාත, අක්කමක්ක, නිසසය, විපාක, විප්පයුත්ත, අභි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අතුරෙන් අන්‍යෝන්‍ය ශක්තිය ලැබේ. (මෙහි විපාක, සම්පයුත්ත, විප්පයුත්ත යන ශක්ති තුන සියල්ලෙහි ම නොයෙදේ.)

රූපවාරයෙහි කතීපාදයෙන් ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන චිත්තජ ප්‍රතිසන්ධිකමීජ බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥසන්තව කමීජ ප්‍රචිත්ති කමීජ මහාභුතයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාදයෙන් මහාභුත වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණ පාදයෙන් එකවර සුදුසු පරිදි ලැබෙන සහජාත, අක්කමක්ක, නිසසය, අභි, අවිගත, යන ශක්ති පස අතුරෙන් අන්‍යෝන්‍ය ශක්තිය ලැබේ. සාක්ෂිවාර අට අනුවකි. අක්කමක්ක විභවය නිමි.

8. නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය විභවය.

නිසසය විභවයෙහි කුසලාකුසල දෙපදයේ වාර තුන සහජාතයෙහි මෙනි. අබ්‍යාකතපදවාරයෙහි පදම් සුගම ය. නිශ්‍රයප්‍රත්‍යය සහජාත පුරේජාතවශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. සහජාත නිසසය සහජාතය මෙනි. පුරේජාතනිසසය යෙහි "අබ්‍යාකතො" යන කතීපාදයෙන් වක්කුර්විඥානද්වයයට ප්‍රත්‍යය වන මධ්‍යමායුක්ත වක්කුර්විඥාවය -පෙ-කාය විඥානද්වයයට ප්‍රත්‍යයවන මධ්‍යමායුක්ත කායවසාව ය, පක්ඛවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසාධෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපක්ඛවිඥානවර්ජිත ප්‍රථමභවාධානි පශ්චිම පශ්චිම වූ විපාකසිත් දෙවිස්ස ය ක්‍රියාසිත් විස්ස ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධියාදි පුච්චි චිත්තයන් හා උපදනා හෘදය වසාව ය, මරණාසන්න කාලයෙහි පක්ඛවෝකාර භවාධින පසළොස් ය, ආවර්ජනද්වය ය, සම්ප්‍රත්‍යේෂණද්වය ය, සන්තීරණත්‍රය ය, ව්‍යවසාපනය ය, මරණාසන්නජවන පස ය, තදරමමණය ය, චූතිය ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන චූතිචිත්තයෙන් සනොළොස් වන චිත්තය හා උපන් හෘදය වසාව ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාදයෙන් පක්ඛවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසාධෙහි වූ අරූපවිපාක වර්ජිත ප්‍රථමභවාධානි පශ්චිම පශ්චිම විපාකසිත් දෙවිස්ස, ක්‍රියාසිත් විස්ස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාදයෙන් සුදුසු පරිදි එකවර ලැබෙන නිසසය, ආරමමණ, පුරේජාත, ඉන්ද්‍රිය, විප්පයුත්ත, අභි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සහ අතුරෙන් නිශ්‍රයශක්තිවිශේෂය ලැබේ.

සාක්ෂිවාර අනුවෙනි. එ නම් වක්‍රායනනයෙහි වාරපසලෝස ය, -පෙ- හඳයවසනුවෙහි වාර පසලෝස ය යන මේවා ය.

කුසලපදවසානවාරයෙහි කතීපාදයෙන් පක්ෂවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසානවෙහි වූ පශ්චිම පශ්චිම කුසල් සිත් විස්සට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යවසාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුචී සුචී විත්තයන් හා උපදනා හඳයවසනුවය, මරණාසන්න කුසල ජවන පසට ප්‍රත්‍යය වන වුතිවිත්තයෙන් සනලෝස වන විත්තය හා උපදනා හඳයවසනුවය යන මොවුන් ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාදයෙන් පශ්චිම පශ්චිම කුසල් සිත් එක්විස්ස ලැබේ. කරණ පාදයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන නිසසය, ආරම්භ, පුරේජාන, විප්‍රසන්න, අප්‍රී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් නිශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ. සාක්ෂිවාර පසොලෝසකි.

අකුසලපදවසානවාරයෙහි කතීපාදයෙන් පක්ෂවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසානවෙහි වූ පශ්චිම පශ්චිම දෙලෝස අකුසල විත්තයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යවසාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුචීසුචී විත්තයන් හා උපදනා හඳයවසනුව ය, මරණාසන්න අකුසල ජවන පසට ප්‍රත්‍යය වන වුතිවිත්තයෙන් සනලෝසවන විත්තය හා උපදනා හඳයවසනුව ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාදයෙන් පශ්චිම පශ්චිම අකුසල් සිත් දෙලෝස වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ලැබෙත්. කරණපාදයෙන් සුදුසු පරිදි එක්වර ලැබෙන නිසසය, ආරම්භ, ආරම්භාධිපති, ආරම්භප්‍රතිසංයෝග, පුරේජාන, විප්‍රසන්න, අප්‍රී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට අතුරෙන් නිශ්‍රයශක්තිය ලැබේ.

කුසලාබ්‍යාකතපදවාරයෙහි කතීපාදයෙන් මවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්ෂවෝකාරභූමියෙහි උපදනාඅවසානවෙහි වූ කුසල සිත් එක් විස්සය වෛතසික අවනිසය යන අවයව නාමසාක්ෂියෝය, ව්‍යවසාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුචීසුචී විත්තයන් හා උපදනා හඳයවසනුව ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාදයෙන් කුසල්සිත් එක් විස්සය වෛතසික අවනිස ය යන අවයව නාමසාක්ෂි වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ලැබෙත්. කරණපාදයෙන් එක්වර ලැබෙන නිසසය, අප්‍රී, අවිගත යන ශක්ති තුනෙන් නිශ්‍රයශක්තිය ලැබේ. අකුසලාබ්‍යාකතපදවාරය ද මේ ක්‍රමයෙන් විසාර කරනු. නිසසය පවය විභවය නිමි.

9 උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය විභවය.

(උපනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය විභවයෙහි කුසලා කුසල අබ්‍යාකතපද තුනෙහි වාර තුන බැගින් වීමෙන් වාර නවයකි. ආරම්භප්‍රතිසංයෝග

අනන්තරූපනියය දෙක වුක්කානුසාරයෙන් දන හැකි බැවින් ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය පමණක් විහාර කරනු ලැබේ. සුගම බැවින් පද්ධිද නො දක්වනු ලැබේ.)

කුසලපද කුසලපදවසානවාරයෙහි ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රයෙහි කතී:පාඨයෙන් අතීන්මාගී වර්ජිත බලවත් වූ කුසල්සිත් විස්ස ය, වෛතසික අටනිස ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් කුසල්සිත් එක්විස්ස ය වෛතසික අටනිස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ.

"සධං උපනිස්සාය දනං දෙති" යන අනුවාදපාලියෙන් ශ්‍රධාව ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලය දනවේනනා ප්‍රධාන කාමවචර කුශලයට ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම දැක් වූ සේක. ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙසේය:- ජලය කැමති නැනැත්තා මේ පොළොව තුළ එකානනයෙන් ජලය ඇතය යන විභාවයෙන් ජලය ලබනු පිණිස පොළොව කණිත්තාක් මෙන් හවහෝග සමපත් කැමති නැනැත්තා දනමය කුශලයෙන් ඒවා ලැබිය හැකිය යන විභාවයෙන් දත් දෙනු කැමති කල්හි හවායනවලන හවායෙහිත්පවේජයන්ට අනතුරු ව ආහාර පානවස්ත්‍රාදී දන වස්තුන් අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජනය ද අනතුරු ව මහාකුසල් සිත් අට අතුරෙන් එක් සිත්ක් ජවනකෘත්‍යයෙන් සත්වරක් ද ඉපදීමෙන් පසු විභූතාරම්මණ විටියක් වේ නම් දෙවරක් ද තදරම්මණය ඉපදීමෙන් පසු කාමහවායනය වේ. අවිභූතාරම්මණවිටියක්වේ නම් ජවනයට අනතුරු ව පඤ්චවෝකාර හවායන පසළොස් අතුරෙන් එක් විත්තයක් උපදී. අනතුරු ව ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා විටීනු වෙති. මේ විටීවල මහාකුශල ජවනයන්ට ශ්‍රධා ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලය ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

"සධං උපනිස්සාය සීලං සමාදියති" යන අනුවාදපාලියෙන් ශ්‍රධාවප්‍රධාන කාමාවචර කුශලය පඤ්චායනශීල දශායනශීල වේනනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලයට ප්‍රත්‍යය වීම ද,

"උපොසථ කම්මං කරොති" යන අනුවාදපාලියෙන් අභ්වායනපොෂථ ශීලවේනනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලයට ප්‍රත්‍යය වීම ද, "ක්කානං උප්පාදෙති" යන අනුවාදපාලියෙන් මහග්ගනධ්‍යාන කුශලයට ප්‍රත්‍යය වීම ද,

"විපස්සනං උප්පාදෙති" යනුවෙන් විදහිනා කරන කාමාවචර කුශලයට ප්‍රත්‍යය වීම ද,

"මග්ගං උප්පාදෙති" යනුවෙන් ලෝකෝත්තර මාගීකුශලයට ප්‍රත්‍යය වීම ද,

අභික්ෂං උප්පාදෙති" යනුවෙන් කුශලාභිඥා පසට ප්‍රත්‍යය වීම ද,

"සමාපත්තිං උප්පාදෙති" යනුවෙන් කුශලසමාපත්ති අටට ප්‍රත්‍යය වීම ද, දැක්වූ සේක. ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය වූ කතානුසාරයෙන් දැක්විය යුතු ය.

සීලං සුතං වාගං පක්ෂං උපනිස්සාය දනං දෙති. සීලං සමාදියති. උපොසථකමමං කරොති. ක්‍රමානං උප්පාදෙති, විපස්සානං උප්පාදෙති, මග්ගං උප්පාදෙති, අභික්ෂං උප්පාදෙති, සමාපත්තිං උප්පාදෙති" යන මෙහි සීලං සුතං වාගං පක්ෂං යන පද සතර වෙන වෙනම දනං දෙති යන ආදි වාක්‍ය අට හා යොදා අතර්ථය ගතයුතුය.

"සීලං උපනිස්සාය දනං දෙති" යනුවෙන් පක්ඛාධගශීල දශාධග-සීලවේතනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලය දනවේතනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලයටද 'සීලං සමාදියති' යනුවෙන් ශීලවේතනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලයට ද, ප්‍රත්‍යය වීම දැක්වූ සේක. යනාදීන් සියල්ල විසාරකරනු. "සුතං" යනුවෙන් ශ්‍රුතමය ප්‍රඥාව ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලය ද, පක්ෂං" යනුවෙන් ප්‍රඥා ප්‍රධාන ඥාන සම්ප්‍රසූක්ත කාමාවචර කුසල් සිත් සතර ද දැක්වේ.

පට්මජ්ජානස්ස පරිකමමං යනුවෙන් දැක්වෙන්නේ ප්‍රථමධ්‍යානය ලබනු සඳහා පට්ඨි පට්ඨි යනාදීන් භාවනා කිරීමේ දී උපදනා මහාකුශල් සිත් අට ය. ධ්‍යානවිච්ඡේද පරිකමමවිත්තය එයින් නො ගනු ලැබේ. ("පරිකමමනති අනන්තරං අගභෙත්වා පුබ්බභාගං පරිකමමං ගහෙතබ්බං" යනු අටුවාව යි.) සියල්ල වූ කතානුසාරයෙන් විසාර කරනු.

අකුසලපදවසාන වාරයෙහි පදථී, මානං ඡප්පෙති, මානය පවත්වයි, දිට්ඨිං ගණ්හාති, දෘෂ්ටිය උපදවයි, පත්ථනය, හවභෝගසම්පත් පතන්නා වූ ලෝභයට: මට ශ්‍රධාව ඇත, අත්‍යයන්ට මට මෙන් ශ්‍රධාව නැත යයි තමා උසස් කොට ගැනීම වශයෙන් ශ්‍රධාව නිසා මානය උපදී. ඒ ඒ ධර්මපාඨයන් ශ්‍රධා වශයෙන් පිළිගෙන අර්ථය මැනවින් තේරුම් නොගෙන සිත් පව් කරන පින්පව්වල විපාක ය විදින පුද්ගලයකු ඇත ය යි දෘෂ්ටිය උපදව යි. සීල සුත වාග පක්ෂං යන ධර්මයන් නිසා මම සිල්වතෙක්ම ය උගතෙක් මය දෙනකෙනෙක් වෙමි ය නුවණැත්තෙමි ය යි මානය උපදව යි. මම සිල් රකිමි ය යනාදීන් වරදවා ගැනීමෙන් දෘෂ්ටිය උපදී. ශ්‍රධාදිය නිසා තමා උසස් කොට ගන්නා කල්හි ඒ ධර්මයෝ රාගයට ද අනුන් පහත් කොට සලකන්නා වූ කාලයේ දී ද්වේෂයට ද ඒ අවස්ථා දෙක ම මෝහයට ද උපනිශ්‍රය වෙති.

කතීෂ්ඨ පාඨයෙන් බලවත් වූ ලෞකික කුසල් සනොලොස වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් අකුසල් සිත් දෙලොසය ය වෛතසික සත්විස්සය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණ පාඨයෙන් ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ.

ශාන්ත වූ ද ප්‍රණීත වූ ද උත්තම වූ ද අකුසල් තසන්නා වූ ද ලෝකෝත්තර කුශලය අකුශලයට උපනිශ්‍රය නොවන බැවින් මේ වාරයේ දී නො ගන්නා ලදී. එව මෙතථ ලොකියකුසලකොට්ඨ දස්සිතං, ලොකුත්තරං පන සන්නං පණිතං උත්තමං අකුසලවිධංසනං, තස්මා චඤා ටිය අත්ඨකාර විධමනං අකුසලස්ස උපනිස්සයො න හොති ති න ගතිතං" යනු අටුවා යි.

අබ්‍යාකතපදවසානවාරයෙහි පදවී, අත්තානං ආතාපෙනි, නමා තවයි, පරිතාපෙනි, භාත්පසින් තවයි, පරියෙට්ඨිමුලකං ප්‍රත්‍යය සෙවීම මුල් කොට ඇති, දුක්ඛං පච්චනුහොති, දුක් වීදී. අදහස මෙසේ ය: බලවත් ශ්‍රධාව ඇති තැනැත්තේ ශ්‍රධාව නිසා ශිතෝෂ්ණාදිය නොසලකා වත්පිළිවෙත් ආදිය කිරීමෙන් තමා තවයි. වස්තුව සපයා ගෙන දනාදි පින්කම් කෙරෙමි යි වස්තුව සඳහා වැඩ කොට දුක් වීදී. ශීලයෙන් යුක්ත තැනැත්තේ හොඳින් සිල් රකිමි යි අභ්‍යාවකාශ වෘක්ෂමුල වාසාදි වශයෙන් තමා තවයි. පිඩු සිහිමි ආදී වශයෙන් ප්‍රත්‍යය සෙවීම මුල් කොට ඇති දුක් වීදී. බහුශ්‍රුත තැනැත්තේ තමා ගේ බහුශ්‍රුතභාවයෙන් ප්‍රයෝජන ලබමි යි නො පසු බැස උගැන්වීමි දහමිදෙසිමි ආදියෙන් තමා තවයි. තමා දැනගත් ධර්මයට අනුව ප්‍රත්‍යය සොයා ජීවත්වෙමි යි පිණිඩවරණාදියෙන් දුක් වීදී. ත්‍යාගවත් තැනැත්තේ ත්‍යාගවත් භාවය නිසා තමා ගේ දිවි රැකීම පිණිස ප්‍රත්‍යය ඉතිරි කර නො ගෙන දන් දීමෙන් ද අධිප්‍රත්‍යාධිගයන් පරිත්‍යාග කිරීමෙන් ද තමා තවයි. දීමට වස්තුව සෙවීම වශයෙන් ද දුක් වීදී. ප්‍රඥාවත් තැනැත්තේ ද තමා ගේ ප්‍රඥාව වඩාත් දියුණු කරගත යුතු යයි ශිතෝෂ්ණාදිය ගණන් නොගෙන සජ්ජාධායන මනස්සාරාදියෙන් තමා තවයි. මිථ්‍යාචාරයෙහි ආදීනවය හා සමාගාචාරයෙහි අනුසස් ද දැක දැහැමින් ප්‍රත්‍යය සෙවීම වශයෙන් දුක් වීදී. ශ්‍රධාදි ධර්මයන්ගෙන් යුක්තවීම නිසා ඇතිවන ප්‍රීතිසහගත චිත්තයෙන් උපදවන ප්‍රණීත රූපයන්ගේ ස්පෘශ්‍ය ලබන කල්හි කායික සුඛයට ද ඉහත කී පරිදි දුක් ඇතිවීමේ දී කායික දුඃඛයට ද, ඵලයට සමවැදීමේදී ඵලසමාපත්තියට ද බලවත් වූ එක්විසි කුසල වේතනාවෝ එකුත්තිස් කුසලවිපාකයන්ට ද ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. "අරහා මග්ගං උපනිස්සාය" යනාදියෙහි අදහස සුගමය.

කතීපාඨයෙන් බලවත් වූ කුසලසිත් එක්විස්සය වෛතසික අවතිසය යන ප්‍රත්‍යධම්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් විපාක සිත් සතිසය ක්‍රියා සිත් විස්සය වෛතසික අවතිසය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ.

අකුසලපද අකුසලපදවසානචාරයෙහි පද්ධී, රාගං උපනිස්සාය, රාගය උපනිශ්‍රය කොට: පාණං හතති, අත්‍යයන්ගේ ප්‍රාණයතසයි; අදින්නං ආදියති, හිමියන් විසින් තුළුන්දැ පැහැරගනී; මුසා හණති, බොරු කියයි; ඵරුසං හණති, රළු වචන කියයි; සම්ඵං පලපති, නිරවික කථා කරයි; සන්ධිං ඡිඤ්ඤති, ගෙවල් බිඳී; නිලොපං හරති, සැහවී සිට පැහැර ගනී; එකාගාරිකං කරොති, බොහෝ දෙනා එක්ව එක් ගෙයක් වට කොට වැසුව පැහැරගනී; පරිපඤ්ඤා නිවිධිති, මග රැක සිට අනුන්ගේ වැසුව උදුරා ගනී; පරදුරා ගව්හිති, පරහායභාවන් කරා යෙයි; ගාමසාතං කරොති, ගම් කොල්ලකයි; නිගමසාතං කරොති, නියමිගම් කොල්ලකයි; මාතරං ජීවිතා වොරොපෙති, මව ජීවිතයෙන් තොරකරයි; පිතරං ජීවිතා වොරොපෙති, පියා ජීවිතයෙන් තොරකරයි; අරහතං ජීවිතා වොරොපෙති, රහතුන් ජීවිතයෙන් තොර කරයි, දුට්ඨෙත විනේතන තථාගතස්ස ලොහිතං උපපාදෙති, දුෂ්ටසිතින් තථාගත ශරීරයෙහි ලේ උපදවයි; සංසං හිඤ්ඤති, සංසයා බිඳී; සෙස්ස සුගමය.

කතීපාඨයෙන් බලවත් වූ දුබලවූද අකුසල සිත් දෙළොස ය. වෛතසික සත් විස්සය යන ප්‍රත්‍යය ධම්ම ලැබේ. සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වූ ඒ ධම්මයෝ ම ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ.

("බලවං දුබලස්ස දුබලඤ්ඤා බලවස්ස උපනිස්සයො හොති යෙව, යං පන පච්චය විහඬයස්ස උද්දෙස වණ්ණණායං වුත්තං බලවකාරණච්චේතන උපනිස්සයො හොති ති තං කාරණභාවස්සෙව බලවතාය වුත්තං න උපනිස්සය ධම්මානං, කම්මකිලෙසා හි බලවනො පි දුබලා පි බලව කාරණං හොතති යෙව' යනු අටුවායි.)

"රාගං උපනිස්සාය පාණං හතති' යනාදී අනුවාදපාලියෙහි රාගං යනුවෙන් රාගප්‍රධාන ලෝහමූල චිත්තය ද, 'පාණං හතති' යනුවෙන් ප්‍රාණසාතක ද්වේෂමූල මෝහමූල චිත්තයන් ද 'අදින්නං ආදියති' යනුවෙන් අදින්නාදනය කරන අකුසල් සිත් දෙළොසද, 'මුසා හණති' යනුවෙන් මුසාවාදක අකුසල් සිත් දෙළොස ද, 'පිසුණං හණති' යනුවෙන් කේලාමී කීම කරන අකුසල් සිත් දෙළොස ද 'ඵරුසං හණති: යනුවෙන් පරුෂවචන කීමෙහි උපදානා ද්වේෂමූල චිත්තයද, සම්ඵං පලපති යනුවෙන්' නිරවික වචන

කියන අකුසල් සිත් දෙළොස ද, 'සඬිං ඡිඤ්ඤි, තිලොපං හරති, එකාගාරිකං කරොති. පරිපූර්ණ නිවිධිනි, ගාමසානං කරොති, නිගමසානං කරොති' යන පාඨවලින් අදහනාදන වසයෙන් පවත්නා අකුසල් සිත් දෙළොස ද, පරදරං ගව්හිති' යනුවෙන් කාමමිථ්‍යාවාර වශයෙන් උපදනා ලෝහමූල මෝහමූල චිත්තයන් ද, 'මාතරං ජීවිතා වාරොපෙති, පිතරං ජීවිතා වාරොපෙති. අරහන්තං ජීවිතා වාරොපෙති. දුට්ඨේන විනේතන තථාගතස්ස ලෝහිතං උප්පාදෙති 'සංඝං හිඤ්ඤි' යන පාඨවලින් ඒ කම්ම සිදුකරන්නා වූ ද්වේෂමූල චිත්තය ද, දෙසං' යනුවෙන් ද්වේෂ ප්‍රධාන ද්වේෂමූල චිත්තය ද, මොහං' යනුවෙන් මෝහ ප්‍රධාන අකුසල් සිත් දෙළොසද, මානං' යනුවෙන් මානප්‍රධාන දෘෂ්ටිප්පයුක්ක සිත් සතර ද, 'දිට්ඨිං' යනුවෙන් මිථ්‍යාදෘෂ්ටිප්‍රධාන දෘෂ්ටිප්පයුක්ක සිත් සතර ද, 'පත්ථනං' යනුවෙන් භවභෝග සම්පත් පිළිබඳ වූ ලෝහමූල සිත් අට ද කියැවේ.

"මාතුසාතිකමමං මාතුසාතිකමමස්ස උපනිස්සය පට්ඨයෙන පට්ඨයො" යනුවෙන් දැක්වෙන මාතෘසාත කම්ම මාතෘසාතකම්මයට උපනිශ්‍රය වීම මෙසේ දකියුතු. අනුත් විසින් ඔවුන් ගේ ඔවුන් මරනු දැක එය කළ යුත්තකු යි වරදවා ගෙන තමන්ගේ ඔවුන් මරන්නවුන් ගේ මාතෘසාත කම්මයට අනුත්ගේ මාතෘසාතකම්මය උපනිශ්‍රය වේ. එක් භවයකදී මාතෘසාත කම්මය කළ නැතැත්තාට නැවත භවයකදී එය කිරීමට ද අනිත්භවයේ මාතෘසාතකම්මය උපනිශ්‍රය වේ. නැවත නැවත අණකිරීම් වශයෙන් මව මරන්නා වූ නැතැත්තා හට පළමු පළමු අණකිරීම් වූ මාතෘසාත කම්මය පසුව අණකිරීම වූ මාතෘසාතකම්මයට උපනිශ්‍රය වේ. දෙපහරකින් මැරෙන්නා වූ මවට පළමු පහරදීම වූ මාතෘසාත කම්මය දෙවන පහර දීම වූ මාතෘ සාතකම්මයට උපනිශ්‍රය වේ. මෙසේ මාතෘසාත කම්මය මාතෘසාතකම්මයට උපනිශ්‍රය වීම සතරාකාරයකින් දක්වා තිබේ. 'මාතු-සාතිකමමං මාතුසාති කමමස්සාති අක්කං මාතරං හනන්තං දිස්වා වට්ටති එවං කාතුනති අත්තනො මාතරං හනන්තස්ස වා එකස්මිං භවෙ හත්ථවා අපරස්මිං හනන වසෙනවා එකස්මිං යෙව භවෙ ගව්හි මාතරං හනාහිති සුතප්පුතං ආණාපනවසෙන වා ද්විතිපහාරෙහි නියත මරණාය දුතිය පහාර දනෙනවා මාතුසාතිකමමං මාතුසාතිකමමස්ස උපනිස්සයො හොති' යන අටුවා යි. "සුතප්පුතං ආණාපන වසෙනවා ති මාතුසාත කමමෙන සදිසනාය සුබ්බපවිත්තාය පි ආණන්තවෙනනාය මාතුසාත කමම නාමං ආරොපෙනවා වදනති එසනයො ද්විති පහාරෙහි ති එත්ථපි" යනු වීකායි.

අකුසලපද කුසලපදවසානවාරයෙහි "පානං හත්ථවා නස්ස පටිසානත්ථාය දනං දෙති" යනුවෙනි. අථීය ප්‍රාණය නසා ඒ පව නැසීම පිණිස දන්දේය යනුයි. සෙස්ස සුගමය. මේ වාරයෙහි ආරම්මණුපනිස්සය

අනන්තරූපනියය ප්‍රත්‍යය දෙන නොලැබේ. ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය වශයෙන් කතීපාදයෙන් අකුසල් සිත් දෙළොසය වෛතසික සත්විස්සය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාදයෙන් කුසල් සිත් එක්විස්සය වෛතසික අවතිසය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාදයෙන් ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ. අනුවාදපාලියෙහි පාඨවල අභිධෙය වුක්තානුසාරයෙන් දත හැකිය.

අඛ්‍යාකත පදවසානවාරයෙහි ආරම්භිකපනිකය නො ලැබේ. පදර්ථාදිය සුගමය. කතීපාදයෙන් අකුසල්සිත් දෙළොසය වෛතසික සත්විස්සය යන ප්‍රත්‍යයධර්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදානයෙන් විපාක සිත් සතිසය ක්‍රියා සිත් විස්සය වෛතසික අවතිසය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාදයෙන් ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ. අනුවාද පාලියෙහි 'අකුසලං කමමං' යනුවෙන් බලවත් අකුසල වේතනා ද 'විපාකස්ස' යනුවෙන් අකුසල විපාක සිත් සත ද ගත යුතුය.

අඛ්‍යාකතපද අඛ්‍යාකතපදවසානවාරයෙහි කතීපාදයෙන් විපාක සිත් සතිසය ය, ක්‍රියාසිත් විස්සය ය, වෛතසික අවතිසය ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාදයෙන් ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වූ ඒ ධර්මයෝ ම ලැබෙත්. කරණපාදයෙන් ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ.

කුසලපදවසානවාරයෙහි "අඛ්‍යාකතො" යන කතීපාදයෙන් අතීතඵලයෙන් අත්‍ය වූ විපාකසිත් පත්තිසය ය ක්‍රියාසිත් විස්සය ය වෛතසික අවතිසය ය රූප අවිච්ඡය ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාදයෙන් කුසල්සිත් එක්විස්සය ය වෛතසික අවතිසය ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාදයෙන් ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ.

අකුසලපදවසානවාරයෙහි කතීපාදයෙන් ලෞකිකවිපාක දෙතිසය ය ක්‍රියාසිත් විස්සය ය වෛතසික පත්තිසය ය රූප අවිච්ඡය ය යන ප්‍රත්‍යයධර්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාදයෙන් අකුසල්සිත් දෙළොසය ය වෛතසික සත්විස්සය ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාදයෙන් ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ.

කුසලය කුසලයට ආරම්භිකපනිකය අනන්තරූපනියය පකතූපනිකය යන තුන් ආකාරයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. අකුසලයට අනන්තරූපනිකය හැර දෙයාකාරයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. අඛ්‍යාකතයට තුන් ආකාරයෙන් ම ප්‍රත්‍යය වේ. අකුසලය ද අකුසලයට තුන් ආකාරයෙන් ද කුසලයට පකතූපනිකය වූ එක් ආකාරයකින් ද අඛ්‍යාකතයට දෙයාකාරයෙකින් ද ප්‍රත්‍යය වේ. අඛ්‍යාකතය අඛ්‍යාකතයට තුන් ආකාරයෙන් ම ද කුසලාකුසල දෙකට ද එසේ තුන් ආකාරයෙන් ම ද ප්‍රත්‍යය වේ. මෙසේ කුසලය අව

ආකාරයකින් ද අකුසලය සයාකාරයකින් ද අබ්‍යාකූතය නවාකාරයකින් ද ප්‍රත්‍යය විමෙන් උපනිස්සය තෙවිසි වැදෑරුම් වේ.

10. පුරේජාන ප්‍රත්‍යය විභවය.

පුරේජානවිභවයෙහි අබ්‍යාකතො අබ්‍යාකතස්ස යන්නෙහි පද්ථි: ආරම්භපුරේජානං, ආරම්භපුරේජානය: වත්තපුරේජානං. වත්තපුරේජානයයි (පුරේජානය දෙවැදෑරුම් වේ.) ආරම්භපුරේජානං, (එයින්) ආරම්භපුරේජානය (මෙසේය.) සෙස්ස සුගම ය.

කතීපාඨයෙන් වක්‍ෂ්‍යවිභානද්වයයට ප්‍රත්‍යය වන වතීමාන රූපාරම්භය ය, -පෙ- කායවිභානද්වයයට ප්‍රත්‍යය වන වතීමාන ස්ප්‍රෂට්වාරම්භය ය, මනෝධාතුත්‍රයට ප්‍රත්‍යය වන වතීමාන පඤ්චාරම්භය ය, මනෝද්වාරාවර්ජනය ය කාමක්‍රියාජවන නවය ය තදරම්භ ඵකොළොස ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන වතීමාන නිෂ්පන්නරූප අටොළොස ය. දිබ්බවක්‍ඛ ක්‍රියා අභික්‍ඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන දූර ප්‍රතිව්ජනන ස්නිග්ධ සුක්‍ෂම වතීමාන රූපාරම්භය ය, දිබ්බසෝත ක්‍රියා අභික්‍ඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන දූර ප්‍රතිව්ජනන ස්නිග්ධ සුක්‍ෂම වතීමාන ශබ්දරම්භය ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් කාමවිපාක තෙවිස්ස ය කාමක්‍රියා ඵකොළොස ය, දිබ්බවක්‍ඛ දිබ්බසෝත ක්‍රියා අභික්‍ඤ්ඤා දෙක ය විරති, අප්‍රමාණය වර්ජිත චෛතසික තෙතිස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් එකවර සුදුසු පරිදි ලැබෙන ආරම්භ, නිස්සය, පුරේජාන, විප්‍රසූතන, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් පුරේජාන ශක්තිය ලැබේ. අනුවාදය ආරම්භප්‍රත්‍යය අනුව විසාර කරනු. වක්‍යපුරේජානයා ගේ වශයෙන් අභිධෙය පුරේජාන නිස්සයෙහි මෙන් ගත යුතු ය.

අබ්‍යාකතො කුසලස්ස යන වාරයෙහි ආරම්භපුරේජාන වශයෙන් කතීපාඨයෙන් මහාකුසල් අටට ප්‍රත්‍යය වන වතීමාන නිෂ්පන්නරූප අටොළොස ය, දිබ්බවක්‍ඛ කුසලාභික්‍ඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන දූර ප්‍රතිව්ජනන ස්නිග්ධ සුක්‍ෂම වතීමාන රූපාරම්භය ය, දිබ්බසෝත කුසලාභික්‍ඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන දූර ප්‍රතිව්ජනන ස්නිග්ධ සුක්‍ෂම වතීමාන ශබ්දරම්භය ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් මහාකුසල් අටය දිබ්බවක්‍ඛ දිබ්බසෝත කුසලාභික්‍ඤ්ඤා, විරති අප්‍රමාණය වර්ජිත චෛතසික තෙතිස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් එකවර සුදුසු පරිදි ලැබෙන ආරම්භ නිස්සය පුරේජාන විප්‍රසූතන අත්ථි අවිගත යන ශක්ති සය අතුරෙන් පුරේජාන ශක්තිය ලැබේ. වක්‍ය පුරේජාන වශයෙන් අභිධෙය වක්‍යපුරේජාන නිස්සයෙහි මෙනි.

අඛ්‍යාතනො අකුසලස්‍ය යන්නෙහි ආරම්භපුරේජාන වශයෙන් කතීපාදයෙන් වතීමාන නිෂ්පන්නරූප අටළොස ලැබේ. සම්ප්‍රදනපාදයෙන් අකුසල සිත් දෙළොස හා වෛතසික සත්විස්ස ලැබේ. කරණපාදයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන ආරම්භ සභාග ප්‍රත්‍යය ශක්ති අටෙන් ආරම්භපුරේජාන ශක්තිවිශේෂය ලැබේ. වස්තුපුරේජාන වශයෙන් අභිධෙය පුරේජාන නිස්සයෙහි මෙති. පුරේජාන විභඩගය නිමි.

11. පශ්චාත්ත විභඩගය

අඛ්‍යාතනො අඛ්‍යාතකස්‍ය යන්නෙහි කතීපාදයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුචිසුචි විතනයන් හා ඉපද ස්ථිතියට පැමිණෙන තිජ්චතුජකායයන්ට ප්‍රත්‍යයවන පක්ඛිවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ කුසල් සිත් එක්විස්ස ය වෛතසික අටතිස්ස ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ. අකුසලො අඛ්‍යාතකස්‍ය යන්නෙහි ද එසේ ම ය. අඛ්‍යාතනො අඛ්‍යාතකස්‍ය යන්නෙහි කතීපාදයෙන් ප්‍රතිසන්ධ්‍යාදි සුචිසුචි විතනයන් හා ඉපද ස්ථිතියට පැමිණෙන ඵකජ ද්විජ තිජ් චතුජ කායයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්ඛිවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරූපවිපාක වර්ජිත ප්‍රථමභවාධ්‍යාදි පශ්චිම පශ්චිම විපාකසිත් දෙතිස් ය, ක්‍රියාසිත් විස්සය, වෛතසික අටතිස්ස ය යන ප්‍රත්‍යයධර්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදනපාදයෙන් ප්‍රතිසන්ධ්‍යාදි සුචිසුචි විතනයන් හා ඉපද ස්ථිතියට පැමිණි ඵකජ ද්විජ තිජ් චතුජ කායයන් වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාදයෙන් එක්වර ලැබෙන පච්ජාජාන, විප්ප්‍යුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති සතර අතුරෙන් පශ්චාත්තශක්තිය ලැබේ. පශ්චාත්ත විභඩගය නිමි.

12. ආසෙවන විභඩගය.

ආසෙවනයෙහි කුසලො කුසලස්‍ය අකුසලො අකුසලස්‍ය යන දෙවාරය අනන්තරයෙහි මෙති. අඛ්‍යාතනෙන අඛ්‍යාතකයෙහි කතීපාදයෙන් පශ්චිම පශ්චිම වූ අටොළොස් ක්‍රියාජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අනතිම ජවනවර්ජිත සුචිසුචි අටොළොස් ක්‍රියාජවනයන් වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදනපාදයෙන් ප්‍රථමජවන වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම ක්‍රියාජවන අටොළොස වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. නොහොත් හසිනෝත්පාද මහාක්‍රියා ද්විතීයජවනයට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථමජවනය ය, -පෙ- සප්තමජවනයට ප්‍රත්‍යය වන ංෂ්ඨජවනය ය, මහදගතක්‍රියා සෝමනසස්ස සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන ගෝත්‍රභුකෘත්‍යවත් මහාක්‍රියා ප්‍රථමද්වය ය, මහදගතක්‍රියා උපේක්ෂා සහගත සිත් පසට ප්‍රත්‍යය වන ගෝත්‍රභුකෘත්‍යයවත් මහාක්‍රියා තෘතීයද්වය ය, සමාපජ්ජනවීථිනිති පශ්චිම පශ්චිම මහදගතක්‍රියා

ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පුච්ඡුච්ඡි මහද්ගන ක්‍රියාජවනයෝ ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදායාදියෙන් හසිනෝත්පාද මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහද්ගනක්‍රියා නවය ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාදියෙන් එක්වර ලැබෙන අනන්තර සමන්තර උපනිසය ආසේවන න්‍යායී විගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් ආසේවන ශක්තිවිශේෂය ලැබේ. ආසේවන විගතය නිමි.

13. කම්ප්‍රත්‍යය විගතය.

කම්ප්‍රත්‍යය විගතයෙහි කුසලෙනකුසලයෙහි කතීපාදියෙන් සම්ප්‍රදායාදියෙන් ප්‍රත්‍යය වන එක්විසි කුසලවිගතයෙහි ඇති වේතනා එකන්විසි වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදායාදියෙන් කුසල සිත් එක්විසි ය වේතනා වර්ජිත වේතනික සන්නිසය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාදියෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන සහජාත, අක්කමක්ක, නිසය, කම්ම, ආහාර, විප්‍රසන්න, අත්ථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යශක්ති අට අතුරෙන් කම් ශක්තිය ලැබේ.

කුසලෙන අභ්‍යාකතයෙහි සහජාත වශයෙන් කතීපාදියෙන් විගතජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසාංවේනි වූ එක්විසි කුසලවිගතයෙහි වේතනා එකන්විසි ලැබේ. සම්ප්‍රදායාදියෙන් කුසලවිගතජරුපයෝ ලැබෙත්, කරණපාදියෙන් එක්වර ලැබෙන සහජාත, නිසය, කම්ම, ආහාර, විප්‍රසන්න, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සහ අතුරෙන් කම්ශක්තිය ලැබේ. නානාක්ෂණිකකම් වශයෙන් කතීපාදියෙන් එකන්විසි කුසලවිපාකයන්ට හා කෘතන්වාත්රුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අනිත වූ එක්විසි කුසලවේතනාවෝ ලැබෙත්. විස්තර වශයෙන් මේ සේ ය. අහේතුකකුසල විපාක මහාවිපාක නාමස්කන්ධයන්ට හා කෘතන්වාත්රුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ත්‍රිහේතුකෝත්කෘෂ්ට මහාකුසල වේතනාව ය, අහේතුකකුසලවිපාක ඥානවිප්‍රසන්න මහා විපාකනාමස්කන්ධයන්ට හා කෘතන්වාත් රුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ත්‍රිහේතුකෝමක ද්විහේතුකෝත්කෘෂ්ට මහාකුසල වේතනා ය, අහේතුක කුසල විපාක නාමස්කන්ධයන්ට හා කෘතන්වාත් රුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ද්විහේතුකෝමක මහා කුසල වේතනය, ප්‍රථම ධ්‍යාන විපාක නාමස්කන්ධයන්ට හා කෘතන්වාත් රුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථම ධ්‍යාන කුසල වේතනාව ය, -පෙ- පඤ්චධ්‍යාන විපාක නාමස්කන්ධයන්ට හා කෘතන්වාත් රුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චධ්‍යාන කුසලවේතනාව ය, ආකාශානකුසලයන විපාක නාමස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අකාශානකුසලයන කුසල වේතනාව ය, -පෙ- තේවසකුසලයන විපාක නාමස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන

තේවසක්ෂානාසසක්ෂායනන කුසල චේතනාව ය, සෝතාපත්තිඵල නාමසාක්ෂියන්ට ප්‍රත්‍යය වන සෝතාපත්තිමග්ග චේතනාව ය, -පෙ- අරහත්ඵල නාමසාක්ෂියන්ට ප්‍රත්‍යය වන අරහත්මග්ගචේතනාව ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ කතීපාදයෙන් ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාදයෙන් ඵුකුන්තිස් කුසලවිපාක නාමසාක්ෂියන් හා කෘත්තචාත්රූපයෝ ලැබෙත්. කරණපාදයෙන් සුදුසු පරිදි එක්වර ලැබෙන කම්ම, උපනිස්සය යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙකින් නානාක්ෂණික කම් ශක්තිය ලැබේ.

කුසලෙන කුසලාබ්‍යාකතවාරයෙහි කතීපාදයෙන් සම්ප්‍රසූක්ත සාක්ෂියන්ට හා විත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්ඛිවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ එක්විසි කුසලවිත්තයන්හි චේතනාව වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාදයෙන් සම්ප්‍රසූක්තසාක්ෂියන්ට විත්තජරූප වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ලැබෙත්. කරණපාදයෙන් එක්වර ලැබෙන සහජාත, නිස්සය, කම්ම, ආහාර, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් කම්ශක්තිය ලැබේ.

අකුසලපද අකුසලපදවසානවාරයෙහි කතීපාදයෙන් සම්ප්‍රසූක්ත සාක්ෂියන්ට ප්‍රත්‍යය වන දෙළොස් අකුසල චේතනාවෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාදයෙන් අකුසලස්ථිත් දෙළොස් ය, චේතනා වර්ජිත චෛතසික සවිස්සය ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ලැබෙත්. කරණපාදයෙන් එක්වර ලැබෙන සහජාත, අක්කමක්ක, නිස්සය, කම්ම, ආහාර, සම්ප්‍රසූක්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යයශක්ති අට අතුරෙන් කම්ශක්තිය ලැබේ.

අකුසලෙන අබ්‍යාකත වාරයෙහි සහජාතකම් වසයෙන් කතීපාදයෙන් විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යයවන පක්ඛිවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ දෙළොස් අකුසල චේතනාවෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාදයෙන් අකුසල විත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. කරණපාදයෙන් එක්වර ලැබෙන සහජාත නිස්සය කම්ම ආහාර විප්ප්‍රසූක්ත අත්ථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සහ අතුරෙන් සහජාතකම්ශක්තිය ලැබේ. නානාක්ෂණිකකම් වශයෙන් කතීපාදයෙන් අකුසල විපාක නාමසාක්ෂියන්ට හා කෘත්තචාත්රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන දෙළොස් අකුසල චේතනාවෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාදයෙන් අකුසල විපාක නාමසාක්ෂියන් හා කෘත්තචාත් රූපයෝ ලැබෙත්. කරණ පාදයෙන් එක්වර සුදුසුපරිදි ලැබෙන කම් උපනිස්සය ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙකින් නානාක්ෂණික කම් ශක්තිය ලැබේ.

අකුසලෙන අකුසලාබ්‍යාකතවාරයෙහි සම්ප්‍රසූක්තසාක්ෂියන්ට හා විත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්ඛිවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ දෙළොස් අකුසල චේතනාවෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාදයෙන් අකුසලස්ථිත් දෙළොස් ය චේතනා වර්ජිත චෛතසික සවිස්සය

චිත්තජරුපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරුණපාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන සහජාත, නිස්සය, කමම, ආහාර, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති සයෙන් කම් ශක්තිය ලැබේ.

අබ්‍යාකතපද අබ්‍යාකතපදවිසාන වාරයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාධර්මයන්ටද සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාධර්මයන්ට හා චිත්තජරුපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන විපාකසිත් සතිස ය ක්‍රියාසිත් විස්සය යන මොවුන් ගේ චේතනාව වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් විපාකසිත් සතිසය ක්‍රියා සිත් විස්ස ය චේතනා වර්ජිත චෛතසික සන්නිසය යන සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාධර්මයන් හා චිත්තජරුපයෝ ලැබෙත්. කරුණපාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එක්වර ලැබෙන සහජාත, නිස්සය, කමම, විපාක, ආහාර, විප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත, යන ප්‍රත්‍යයශක්ති අට අතුරෙන් කම්ශක්තිය ලැබේ. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාධර්මයන්ටද සම්ප්‍රයුක්ත ඤ්ඤාධර්මයන්ට හා කෘත්තවිපාක රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධි චේතනා එකුත්විස්ස ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකුත්විස්ස ය, චේතනා වර්ජිත චෛතසික සුතිස ය යන සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාධර්මයන් හා කෘත්තවිපාක රූපයෝ ලැබෙත්. කරුණපාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන සහජාත, අක්කංඝකක්කංඝ, නිස්සය, කමම, විපාක, ආහාර, විප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති අතුරෙන් කම්ශක්තිය ලැබේ.

14. විපාක ප්‍රත්‍යය විභවය.

විපාකප්‍රත්‍යය විභවයෙහි ඇත්තේ අබ්‍යාකතවාරය පමණකි. කතීපාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා චිත්තජරුපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන විපාකසිත් සතිස ය, චෛතසික අවනිසය යන අවයව නාමඤ්ඤාධර්මයන් වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් විපාක සිත් සතිසය, චෛතසික අවනිසය යන අවයව නාමඤ්ඤාධර්මයන් හා චිත්තජරුපයෝ ලැබෙත්. කරුණපාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන සහජාත, නිස්සය, විපාක, විප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති සය අතුරෙන් විපාකශක්තිය ලැබේ. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා කෘත්තවිපාක රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකුත්විස්සය චෛතසික පන්නිස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමඤ්ඤාධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධිසිත් එකුත්විස්ස ය චෛතසික පන්නිසය යන අවයව නාමඤ්ඤාධර්මයන් හා කෘත්තවිපාක රූපයෝ ද ලැබෙත්. කරුණපාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන සහජාත අක්කංඝකක්කංඝ, නිස්සය, විපාක, විප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අතුරෙන් විපාකශක්තිය ලැබේ. විපාක විභවය නිමි.

15. ආහාරප්‍රත්‍යය විභධය.

ආහාරප්‍රත්‍යය විභධයෙහි කුසලෙන කුසලයෙහි කතීපාදයෙන් සම්ප්‍රයුක්තඤානුයතං ප්‍රත්‍යය වන කුසල්සිත් එක්විස්ස ය, වෛතසික අටතිස ය යන මොවුන් කෙරෙහි ඇති එස්ස වේතනා වික්ඛාණ යන නාමාහාර තුන ලැබේ. සම්ප්‍රදනපාදයෙන් කුසල් සිත් එක්විස්ස ය වෛතසික අටතිස ය යන සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාදයෙන් සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමාහාරත්‍රයෙහි එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබිය හැකි අධිපති, සහජාන, අක්ඛමක්ඛ, නිස්සය, කමම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, සම්ප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දශය අතුරෙන් ආහාර ශක්තිය ලැබේ.

කුසලෙන අබ්‍යාකතයෙහි කතීපාදයෙන් විත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්ඛවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවිසථාවෙහි වූ කුසල් සිත් එක් විස්ස ය, වෛතසික අටතිස ය යන මොවුන් කෙරෙහි ඇති එස්ස, වේතනා, වික්ඛාණ යන නාමාහාරත්‍රය ලැබේ. සම්ප්‍රදනපාදයෙන් කුසලවිත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. කරණපාදයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන අධිපති, සහජාන, නිස්සය, කමම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, විසප්පන්න, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති නවය අතුරෙන් ආහාරශක්තිය ලැබේ.

කුසලෙන කුසලාබ්‍යාකතවාරයෙහි කතීපාදයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත ඤානුයතං හා විත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්ඛවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවිසථාවෙහි වූ කුසල් සිත් එක්විස්සය වෛතසික අටතිස ය යන මොවුන් ගේ එස්ස, වේතනා, වික්ඛාණ යන නාමාහාරත්‍රය ලැබේ. සම්ප්‍රදනපාදයෙන් කුසල්සිත් එක්විස්ස ය, වෛතසික අටතිස ය යන සම්ප්‍රයුක්තඤානුයතං හා විත්තජරූප වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණ පාදයෙන් සුදුසු පරිදි එක්වර ලැබෙන අධිපති, සහජාන, නිස්සය, කමම, ආහාර, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සහ අතුරෙන් ආහාරශක්තිය ලැබේ. කුශලපදයේ වාර තුන අනුව අකුසලපදයේ වාර තුන ද විසාර කරනු.

අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකත වාරයෙහි නාමාහාරයෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි කතීපාදයෙන් සම්ප්‍රයුක්තඤානුයතං ද සම්ප්‍රයුක්තඤානුයතං හා විත්තජරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන විපාක සිත් සතිස ය ක්‍රියා සිත් විස්සය වෛතසික අටතිසය යන සම්ප්‍රයුක්තඤානුයතනි ඇති නාමාහාර තුන වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදනපාදයෙන් විපාක සිත් සතිසය ක්‍රියා සිත් විස්සය වෛතසික අටතිසය යන සම්ප්‍රයුක්තඤානුයතං හා විත්තජ රූප වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණ පාදයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි

ලැබෙන අධිපති, සහජාත, නිසසය, කමම, විපාක, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, විප්‍රසුක්ක, අපථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අතුරෙන් ආහාර ශක්තිය ලැබේ. ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි කතීෂ්ඨායෙන් සම්ප්‍රසුක්කස්සායනිකයන්ටද සම්ප්‍රසුක්කස්සායනිකයන්ට හා කෘතත්වාත් රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකුත්විස්සෙති හා වෛතසික පන්තිසෙති ඇති නාමාහාරත්‍රය වූ ප්‍රත්‍යය ලැබේ. සම්ප්‍රදන පාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකුත්විස්සය වෛතසික පන්තිසය යන සම්ප්‍රසුක්කස්සායනික හා කෘතත්වාත් රූපයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන සහජාත, අක්කමක්ක, නිසසය, කමම, විපාක, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, විප්‍රසුක්ක, අපථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අතුරෙන් ආහාර ශක්තිය ලැබේ.

රූපාහාරයෙහි කතීෂ්ඨායෙන් ඒක කලාපගත වූද නානා කලාප ගත වූ ද චතුසමුට්ඨානික රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඕජාව වූ ප්‍රත්‍යය ලැබේ. සම්ප්‍රදනපාඨයෙන් චතුසමුට්ඨානික රූපයෝ ලැබෙත්. කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන ආහාර, අපථි, අවිගත යන ශක්තිතුනෙන් ආහාර ශක්තිය ලැබේ.

16 ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය විහඬය.

ඉන්ද්‍රිය විහඬයෙහි කුසලෙන කුසලයෙහි කතීෂ්ඨායෙන් සම්ප්‍රසුක්කස්සායනිකයන්ට ප්‍රත්‍යය වන එක්විසි කුසලයන්හි ඇති ජීවිත, චිත්ත, වේදනා. සධා, විරිය, සති, ඒකභානා, පක්ඛායා යන නාමේන්ද්‍රිය ධර්ම අට වූ ප්‍රත්‍යය ලැබේ. සම්ප්‍රදනපාඨයෙන් කුසල නාමස්සායනික ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණ පාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එක්වර ලැබෙන හේතු, අධිපති, සහජාත, අක්කමක්ක, නිසසය, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියා, මග්ග, සම්ප්‍රසුක්ක, අපථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙළොස අතුරෙන් ඉන්ද්‍රිය ශක්තිය ලැබේ.

කුසලෙන අබ්‍යාකතයෙහි කතීෂ්ඨායෙන් චිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්ඛාවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ කුසලසිත් එක්විස්සෙති නාමේන්ද්‍රිය ධර්ම අට වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදනපාඨයෙන් කුසලචිත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් ඉහත කී ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙළොස අතුරෙන් ඉන්ද්‍රිය ශක්තිය ලැබේ. (සම්ප්‍රසුක්කය හැර විප්‍රසුක්කය ඇතුළු කොට ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙළොස ගත යුතු ය.)

කුසලෙන කුසලාබ්‍යාකතවාරයෙහි කතීෂ්ඨායෙන් සම්ප්‍රසුක්කස්සායනිකයන්ට හා චිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන කුසලචිත්තයන්හි ඇති නාමේන්ද්‍රිය ධර්ම අට වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදනපාඨයෙන් සම්ප්‍රසුක්කස්සායනික හා චිත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන්

ඉහත කී ප්‍රත්‍යශක්ති දෙලොසෙන් සම්ප්‍රයුක්ත විප්‍රයුක්ත ශක්ති දෙකෙන් අන්‍ය වූ ශක්ති දශය අතුරෙන් ඉන්ද්‍රිය ශක්තිය ලැබේ. අකුශලපදයේ චාරතුන ද කුශලපදනුසාරයෙන් විසාර කරනු. ජීවිත චිත්ත වේදනා විරිය ඒකානතා යන ඉන්ද්‍රිය පස එහි ඇත්තේ ය.

අබ්‍යාකතපදචාරයෙහි නාමේන්ද්‍රියයන්ගේ වශයෙන් ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි කතීෂ්ඨායෙන් සම්ප්‍රයුක්තඤාත්මයන්ට ද සම්ප්‍රයුක්තඤාත්මය චිත්තජ රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන විපාක සිත්සතිසය ය, ක්‍රියා සිත් විස්ස ය වෛතසික අටතිසය යන ධර්මයන්හි ඇති නාමේන්ද්‍රිය ධර්ම අට ලැබේ. සම්ප්‍රදන පාඨයෙන් විපාක සිත් සතිසය, ක්‍රියා සිත් විස්ස ය වෛතසික අටතිසය යන නාමඤාත්මයන් හා චිත්තජ රූප ද වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ලැබෙත්. කරුණපාඨයෙන් ඉහත කී ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙලොසය විපාක විප්‍රයුක්ත ශක්ති දෙක ය යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුදුස අතුරෙන් ඉන්ද්‍රිය ශක්තිය ලැබේ. ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි කතීෂ්ඨායෙන් සම්ප්‍රයුක්ත ඤාත්මයන්ට ද සම්ප්‍රයුක්තඤාත්මය කෘත්තවෘත් රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකුත් විස්සය වෛතසික පන්තිසය යන මොවුන් කෙරෙහි ඇති නාමේන්ද්‍රිය ධර්ම අට ලැබේ. සම්ප්‍රදන පාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකුත් විස්ස ය, වෛතසික පන්තිසය යන නාමඤාත්මය වූ ද කෘත්තවෘත් රූප වූද ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ලැබෙත්. කරුණපාඨයෙන් ඉහත කී ප්‍රත්‍යශක්ති තුදුස අතුරෙන් ඉන්ද්‍රිය ශක්තිය ලැබේ.

පුරේජාතින්ද්‍රියෙහි කතීෂ්ඨායෙන් වක්ෂුර්විඤානද්වයයට ප්‍රත්‍යය වන මධ්‍යමායුෂ්ක වක්ෂුප්‍රසාදය ය. -පෙ- කායවිඤානද්වයයට ප්‍රත්‍යය වන මධ්‍යමායුෂ්ක කායප්‍රසාදය ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදන පාඨයෙන් ද්විපක්ඛවික්ඛාණය ය සච්චිත්තසාධාරණ වෛතසික සත්‍ය ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ලැබෙත්. කරුණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන නිසසය, පුරේජාත, ඉන්ද්‍රිය, විප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති සය අතුරෙන් ඉන්ද්‍රිය ශක්තිය ලැබේ.

රූපජීවිතේන්ද්‍රියයෙහි කතීෂ්ඨායෙන් කම්මකලාපවල ඉතිරි රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන රූපජීවිතේන්ද්‍රියය ලැබේ. සම්ප්‍රදනපාඨයෙන් කම්ම කලාපයන්හි රූපජීවිතේන්ද්‍රියයෙන් අන්‍ය රූපයෝ ලැබෙත්. කරුණ පාඨයෙන් ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගත යන ශක්ති තුන අතුරෙන් ඉන්ද්‍රිය සංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂය ලැබේ. ඉන්ද්‍රිය විභවය නිමි.

17 ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය විභවය

ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය විභවයෙහි කුසලෙන් කුසලයෙහි සම්ප්‍රයුක්ත-ඤාත්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන කුසල් සිත් එක්විස්සය වෛතසික අටතිසය ය

යන මොවුන් කෙරෙහි ඇති විනක්ක, විචාර, පිති, ඵ්කග්ගනා වේදනා යන ධ්‍යානාභිධම්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් කුසල් සිදු එක් විස්සය වෛතසික අටතිසය ය යන සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධවූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන සහජාත, අසඤ්ජාත, නිස්සය, ඉන්ද්‍රිය, ඤාන, මග්ග, සම්ප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති නවය අතුරෙන් ධ්‍යානශක්තිය ලැබේ.

කුසලෙන අබ්‍යාකතයෙහි විනතරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චෝක්කාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ කුසල්සිත් එක්විස්සය ය වෛතසික අටතිසය යන මොවුන් කෙරෙහි ඇති ධ්‍යානාභිධම්මය වූ ප්‍රත්‍යයධම්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් කුසලවිනතරූප වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් එක් වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන සහජාත, නිස්සය, ඉන්ද්‍රිය, ඤාන, මග්ග, විප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට අතුරෙන් ධ්‍යානසම්බන්ධ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

කුසලෙන කුසලාබ්‍යාකතයෙහි කතීපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධයන්ට හා විනතරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චෝක්කාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ කුසල්සිත් එක්විස්සය ය වෛතසික අටතිසය ය යන මොවුන් කෙරෙහි ඇති ධ්‍යානාභිධම්මය වූ ප්‍රත්‍යයධම්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් කුසල් සිත් එක්විස්සය ය වෛතසික අටතිසය යන සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධයන් හා කුසලවිනතරූප ද වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් සහජාත, නිස්සය, ඉන්ද්‍රිය, ඤාන, මග්ග, අත්ථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යයශක්ති සහ අතුරෙන් ධ්‍යාන ශක්තිය ලැබේ. අකුසලපදයේ වාරතුන ද එසේ විශාර කරනු.

අබ්‍යාකතපදවාරයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධයන්ට ද සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධයන්ට හා විනතරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන ද්විපඤ්චිඤාන වර්ජිත විපාකසිත් සවිස්සය ය ක්‍රියාසිත් විස්සය ය වෛතසික අටතිසය යන මොවුන් කෙරෙහි ඇති ධ්‍යානාභිධම්මය වූ ප්‍රත්‍යය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් ද්විපඤ්චිඤාන වර්ජිත විපාකසිත් සවිස්සය ක්‍රියාසිත් විස්සය වෛතසික අටතිසය යන සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධ හා විනතරූප ද වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන සහජාත, නිස්සය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, ඤාන, මග්ග, විප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යයශක්ති අතුරෙන් ධ්‍යානශක්තිය ලැබේ. ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි කතීපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධයන්ට ද සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධයන්ට හා කෘත්‍යවාර්තරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධිසිත් එකුත්විස්සය ය වෛතසික පන්තිසය යන මොවුන් කෙරෙහි ඇති ධ්‍යානාභිධම්මය වූ ප්‍රත්‍යය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධිසිත්

එකුන්විස්ස ය වෛතසික පන්තිසය යන සම්ප්‍රයුක්තඤානුකූලයන් හා කෘතන්තරාත් රූප ද වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් ධ්‍යානශක්තිය ලැබේ. ධ්‍යාන විහඬගය නිමි.

18. මාගී ප්‍රත්‍යය විහඬගය.

මාගීප්‍රත්‍යය විහඬගයෙහි කුසලෙන කුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තඤානුකූලයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්ෂඤා විතක්ක විරිති විරිය සති ඒකගතා යන මාගීඛග අට වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් කුසල්සිත් එක්විස්ස ය වෛතසික අටතිස ය යන සම්ප්‍රයුක්තඤානුකූල වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එක්වර ලැබෙන හේතු, අධිපති, සහජාත, අක්කමක්ක, නියය, ඉන්ද්‍රිය, කුමාර, මග්ග, සම්ප්‍රදාන, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති එකොළොස් අතුරෙන් මාගීප්‍රත්‍යය ශක්තිය ලැබේ.

කුසලෙන අබ්‍යාකතයෙහි කතීපාඨයෙන් විතන්තරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මාගීඛග අට ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් විතන්තරූපයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් ඉහත කී ප්‍රත්‍යයශක්ති එකොළොස් අතුරෙන් සම්ප්‍රයුක්තය හැර විප්‍රයුක්තය ඇතුළු කොට ප්‍රත්‍යයශක්ති එකොළොස් අතුරෙන් මාගීශක්තිය ලැබේ.

කුසලාබ්‍යාකතපදවසානචාරයෙහි කතීපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත ඤානුකූලයන්ට හා විතන්තරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන කුශලමාගීඛගයෝ ද සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තඤානුකූලයන් හා විතන්තරූපයෝ ද කරණපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත විප්‍රයුක්ත දෙකින් අන්‍යවූ ප්‍රත්‍යයශක්ති නවයෙන් මාගීශක්තිය ලැබෙත්. අකුශලපදයේ චාර කුත ද විසාර කරනු. එහි ලැබෙන්නේ විතක්ක විරිය ඒකගතා දිට්ඨි යන මාගීඛග සතර ය.

අබ්‍යාකතපදචාරයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තඤානුකූලයන්ට ද සම්ප්‍රයුක්තඤානුකූලයන්ට හා විතන්තරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන සහේතුකවිපාක එක්විස්සෙහි හා සහේතුක ක්‍රියා සතළොසෙහි ඇති මාගීඛග අට වූ ප්‍රත්‍යයධර්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් සහේතුකවිපාක එක්විස්ස ය, සහේතුකක්‍රියා සතොළොස් ය වෛතසික අටතිස ය යන සම්ප්‍රයුක්තඤානුකූලයන් හා විතන්තරූපයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් ඉහත කී ප්‍රත්‍යය එකොළොස් ය විපාක ප්‍රත්‍යය යන ප්‍රත්‍යයශක්ති දෙළොස් අතුරෙන් මාගී ශක්තිය ලැබේ. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තඤානුකූලයන්ට ද සම්ප්‍රයුක්තඤානුකූලයන්ට හා කෘතන්තරාත් රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යවන සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි සතොළොසෙහි ඇති

පක්‍ෂයා විනක්ක විරිය සති ඵකග්ගතා යන මාගීඛාසප්ඤ්ඤා ලැබේ. සමුද්‍රුතපාඨයෙන් සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි සන්තොළොසය වෛතසික පන්නිසය ය යන සමුද්‍රුතකාශ්‍යානියෙන් හා කෘත්තාත් රූපයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එක්වර ලැබෙන හේතු, සහජාත, අක්‍ෂයමක්‍ෂය, නිස්සය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, කුමාර, මග්ග, විප්‍රසුත්ත, අත්ථි, අවිග්ග යන ශක්ති අතුරෙන් මාගීශක්තිය ලැබේ. මග්ගවිහරය නිමි.

19. සමුද්‍රුත විහරය

සමුද්‍රුත විහරයෙහි කුසලාකුසල දෙවාරය සහජාතයෙහි මෙති. අඛ්‍යාකතපද වාරයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකසිත් සතිසය ය ක්‍රියාසිත් විස්සය ය වෛතසික අටතිසය යන අවයව නාමකාශ්‍යානි වූ ප්‍රත්‍යයධර්මය ලැබේ. සමුද්‍රුතපාඨයෙන් විපාකසිත් සතිසය ය ක්‍රියාසිත් විස්සය ය වෛතසික අටතිසය ය යන අවයව නාමකාශ්‍යානි වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එක්වර ලැබෙන සහජාත, අක්‍ෂයමක්‍ෂය, නිස්සය, විපාක, සමුද්‍රුත, අත්ථි, අවිග්ග යන ප්‍රත්‍යයශක්ති සහ අතුරෙන් සමුද්‍රුත ශක්තිය ලැබේ. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කියන ලද පරිදි ප්‍රතිසන්ධිසිත් එකුත්විස්ස ගෙන විහාර කරනු. සමුද්‍රුතවිහරය නිමි.

20. විප්‍රසුත්ත විහරය.

විප්‍රසුත්තවිහරයෙහි කුසලපදවාරය සහජාතවිප්‍රසුත්තය සහජාතය අනුව ද පඛවාජාතවිප්‍රසුත්තය පඛවාජාතය අනුව ද විහාර කරනු. අඛ්‍යාකතෙත අඛ්‍යාකතය ද සහජාත පුරේජාත පඛවාජාත වශයෙන් තෙවැදෑරුම් වේ. එයින් සහජාතවිප්‍රසුත්තයෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි කතීපාඨයෙන් විතතරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසාවාවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්ඤාන අභිත්තව්‍යුති වර්ජිත විපාකසිත් දෙවිස්සය ය, ක්‍රියා සිත් විස්සය ය, වෛතසික අටතිසය ය යන අවයව වූ ද සමුත්තවූ ද නාමකාශ්‍යානි වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ. සමුද්‍රුතපාඨයෙන් විපාක ක්‍රියාවිතතරූප වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන සහජාත, නිස්සය, විපාක, විප්‍රසුත්ත, අත්ථි, අවිග්ග යන ශක්ති සය අතුරෙන් විප්‍රසුත්තශක්තිය ලැබේ. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් කෘත්තාත් රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස ය, වෛතසික පන්නිසය ය යන අවයව වූ ද සමුත්ත වූ ද නාමකාශ්‍යානියෝ ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාරප්‍රතිසන්ධි පසළොස ය, වෛතසික පන්නිසය ය යන අවයව වූ ද සමුත්ත වූ ද නාමකාශ්‍යානියෝ හා

හෘදයවිසෂ්ට ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාදයෙන් පඤ්චවෝකාරප්‍රතිසන්ධි පසළොස් ය වෛතසික පන්තිය ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍යයෙන් හා කෘත්‍යවෘත් රූපයන් ද වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාදයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන සහජාත, අක්කමක්ක, නිසාය, විපාක, විප්‍රසූත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්තින් අතුරෙන් විප්‍රසූත ශක්තිය ලැබේ. පුරේජාතවිප්‍රසූතය පුරේජාතය සේ විසාර කරනු. පච්ඡාජාතවිප්‍රසූතය පච්ඡාජාතය අනුව විසාර කරනු. විප්‍රසූත විභවය නිමි.

21. අත්ථි පට්ඨය විභවය.

අත්ථිවිභවයෙහි කුලලාකුල දෙපදයේ වාර සය සහජාතය මෙන් විසාර කරනු. අඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතයෙහි සහජාතත්ථිය සහජාතය මෙන් ද පුරේජාතත්ථිය පුරේජාතය මෙන් ද පච්ඡාජාතත්ථිය පච්ඡාජාතය මෙන් ද ආභාරත්ථිය රූපාභාරය මෙන් ද ඉන්ද්‍රියත්ථිය රූපජීවිතීන්ද්‍රිය මෙන් ද විසාර කරනු. අඛ්‍යාකතෙන කුසලවාරය හා අඛ්‍යාකතෙන අකුසලවාරය පුරේජාතය මෙන් විස්තර කරනු. කුසලාඛ්‍යාකතෙන කුසලවාරය සහජාතපුරේජාතමිශ්‍රකතීශ්‍රය ප්‍රත්‍යය අනුව විසාරකරනු, කුසලාඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතවාරයෙහි සහජාතය ය, පශ්චාත්ත ආභාරමිශ්‍රක ය, පශ්චාත්ත ඉන්ද්‍රිය මිශ්‍රකය යන තුනෙන් සහජාතත්ථිය සහජාතය මෙන් විස්තර කරනු. පශ්චාත්ත ආභාරමිශ්‍රකයෙහි කතීපාදයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුවිසුචි චිත්තයන් හා ඉපද ස්ථිතියට පැමිණෙන නිජ වතුජ කායයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පශ්චිම පශ්චිම වූ කුසල්සිත් එක්විස්ස ය වෛතසික අටතිය ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍යයෝ ය ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුවිසුචි චිත්තයන් හා ඉපද ස්ථිතියට පැමිණෙන ඕජාවය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාදයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුවිසුචි චිත්තයන් හා ඉපද ස්ථිතියට පැමිණි නිජ වතුජ කායයන් වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. පශ්චාත්ත ඉන්ද්‍රිය මිශ්‍රකයා ගේ වශයෙන් කතීපාදයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුවිසුචි චිත්තයන් හා ඉපද ස්ථිතියට පැමිණි කම්පකායයට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ පශ්චිම පශ්චිම වූ කුසල් සිත් එක්විස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍යයෝ ය, ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුවිසුචි චිත්තයන් හා ඉපද ස්ථිතියට පැමිණි රූපජීවිතේන්ද්‍රිය ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාදයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුවිසුචි චිත්තයන් හා ස්ථිතියට පැමිණි රූපජීවිතේන්ද්‍රිය වර්ජිත කම්පකාය ය ලැබේ. කරණ පාදයෙන් එක්වර ලැබෙන අත්ථි අවිගත යන ශක්ති

දෙකින් අස්තිශක්තිය ලැබේ. අකුසලාබ්‍යාකතපද චාරයද කියන ලද්ද අනුව විහාර කරනු. අත්ථිපට්ඨය විහරිය නිමි.

තත්ථි විගත විහරිය දෙක අනන්තර විහරිය මෙනි. අවිගත විහරිය තත්ථි පට්ඨය විහරිය මෙනි.

පඤ්ඤාචාර විහරිය නිමි.

පඤ්ඤාචාරයේ ශුද්ධසංඛ්‍යාචාර පාලිය.

හේතුයා සත්ත, ආරම්මණේ නව, අධිපතියා දස, අනන්තරේ සත්ත, සමනන්තරේ සත්ත, සහජාතේ නව, අඤ්ඤමඤ්ඤ නිණි, නිය්‍යයේ තෙරස, උපතිස්සයේ නව, පුරේජාතේ නිණි, පච්ජාජාතේ නිණි, ආසෙවනේ නිණි, කමෙම සත්ත, විපාකේ ඵකං, ආහාරේ සත්ත, ඉන්ද්‍රියේ සත්ත, ක්‍රියාතේ සත්ත, මග්ගේ සත්ත, සම්ප්‍රසුන්තේ නිණි, විප්‍රසුන්තේ පඤ්ඤ, අත්ථියා තෙරස, තත්ථියා සත්ත, විගතේ සත්ත, අවිගතේ තෙරස,

සන්තය:

විහරියචාරයට අනතුරු ව සංඛ්‍යාචාරය වදළසේක. එද ශුද්ධසංඛ්‍යාචාර මිශ්‍රක සංඛ්‍යාචාර වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ, එයින් ශුද්ධ සංඛ්‍යාචාරය පළමු කොට වදළ සේක. එද හේතුප්‍රත්‍යය ශුද්ධ සංඛ්‍යාචාරය ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය ශුද්ධසංඛ්‍යාචාරාදී වශයෙන් සුවිසි වැදෑරුම් වේ. එයින් හේතුප්‍රත්‍යය ශුද්ධසංඛ්‍යාචාරය පළමු කොට වදළ සේක. එහි සම්ප්‍රසුන්තසංකර්මයන්ට හා සහේතුක චිත්තජරුපයන්ට ද සහේතුක ප්‍රතිසංකර්මජරුපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන හේතු ඡට්ඨකය හේතුප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය. එබැවින් ඒ ධර්මයෝ මේ අනුලෝමසංඛ්‍යාචාරයෙහි තයයට අනුව ද චාරයට අනුව ද ත්‍රිකපදයට අනුව ද කතීයසම්ප්‍රදානයන්ට අනුව ද "හේතුයා සත්ත" යි වදරන ලදහ. හේතුප්‍රත්‍යයෙහි විසර්ජනාචාර සත්ත ලැබේ යනු එහි අර්ථය ය. 'සත්ත' යනු කුසලෝ කුසලස්ස යනාදී ය, කුසලෝ කුසලස්ස යන්නෙහි කතීයපාඨයෙන් සම්ප්‍රසුන්තසංකර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන එකවිසි කුසලචිත්තයන් ගේ ද්විතේතුකචිත්තයන්හි ඇති අලෝභ අදෝස දෙක ය, ත්‍රිතේතුක චිත්තයන්හි ඇති අලෝභ අදෝස අමෝහ තුන්‍ය යන හේතු ධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් කුසල්සිත් එකවිසි ය, වෛතසික අට්ඨසික ය යන සම්ප්‍රසුන්තසංකර්ම වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් හේතුශක්තිය ලැබේ. එබැවින් ඒ ධර්මයන් ගේ විවිධචර්යා 'කුසලෝ ධර්මෝ කුසලස්ස ධර්මස්ස

හෙතුපච්චයෙන පච්චයො, කුසලා හෙතු සම්පයුක්තකානං ඛන්ධානං හෙතුපච්චයෙන පච්චයො' යි උදුළ යුතුය. මෙසේ ඉතිරිවාර සය ද අභිධෙය දක්වා විචිචිතඛගයන් උදුරමින් විසාර කරනු.

ආරම්මණශුද්ධසංඛ්‍යාවාරයෙහි කාමසිත් සිවුපනස ය විඤ්ඤාණසංඛ්‍යායනන සිත් තුන ය, තේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන සිත් තුන ය, අභිඤ්ඤා දෙසිත ය, ලෝකෝත්තර සිත් අටය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන එකුත් අනුචිත්තය ය, චෛතසික දෙපනස ය, රූප අටවිස්ස ය යන මොවුහු ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය. එබැවින් ඒ ධර්මයෝ මේ අනුලෝමවාරයෙහි -පෙ- "ආරම්මණෙන නව" යි වදන ලදහ. "නව" යනු කුසලො කුසලස්ස යනාදිය ය. කුසලො කුසලස්ස යන වාරයෙහි කතී පාඨයෙන් අතීත්මාගී වර්ජිත කුසල් සිත් එකවිස්ස වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදනපාඨයෙන් මහාකුසල් අට ය, විඤ්ඤාණසංඛ්‍යායනන තේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන කුසලයෝ ය, ඉද්ධිවිධ චේතෝපරිය පුබ්බෙතිවාසානුස්සති යථාකම්මුපග අනාගතංස කුසලාභිඤ්ඤාය චිරති අප්‍රමාණං වර්ජිත චෛතසික තෙතිස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් ආරම්මණශක්තිය ලැබේ. එ බැවින් ධර්මයන්ගේ විචිචිතඛගය "කුසලො ධමමො කුසලස්ස -පෙ- දනං දන්වා සීලං සමාදිධිත්වා -පෙ- පච්චයො" යි උදුළ යුතු ය. මෙසේ වාර සියල්ල විසාර කරනු.

අධිපති ශුද්ධසංඛ්‍යාවාරයෙහි ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල සිත් අට ය, මහාකුසල් සිත් අට ය, මහාක්‍රියා ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතර ය, ලෝකෝත්තර සිත් අට ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු වූ ඉෂට නිෂ්පනතරූප අටළොස් ය ද්වේෂමූල මෝහමූල දූෂ-සහගතකායවිඤාන වර්ජිත සිත් සු අසූවය ද්වේෂ ඊෂීයා මාත්සයා කොකෘතය විචිකිත්සා වර්ජිත චෛතසික සත් සාළිස ය නිවාණය ය යන ආරම්මණාධිපති ප්‍රත්‍යය ය, සම්ප්‍රයුක්තසංකර්මයන්ට හා සාධිපති චිත්තජරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන අධිපති ධර්ම වූ සහජානාධිපතිප්‍රත්‍යය යන මොවුහු අධිපතිප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ය. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ මේ අනුලෝම-වාරයෙහි -පෙ- 'අධිපතියා දස' යි වදන ලදහ. 'දස' යනු කුසලො කුසලස්ස යනාදිය ය. කුසලො කුසලස්ස යනාදි වාරයෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ආරම්මණාධිපති සහජානාධිපති වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. ආරම්මණාධිපති වශයෙන් කතීපාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන මහාකුල ඥානවිප්‍රයුක්ත සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු වූ ලොකික කුසල්සිත් සතොළොස් ය, ගරු කොට අරමුණු කරන මහා කුලඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු වූ අතීත්මාගී වර්ජිත කුසල් සිත් විස්ස ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සමුද්‍රදනපාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන මහාකුසල් සිත් අට ලැබේ. සහජානාධිපති වශයෙන් කතීපාඨයෙන් සමුප්‍රයුක්තඤ්ඤාධර්මයට ප්‍රත්‍යය වන අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල් අටය, සෑම කල්හි අධිපති ලැබෙන මහද්ගන ලෝකෝත්තර කුසලයෝ ය, වෛතසික අටතිස ය යන මොවුන් ගේ එක් එක් විත්තක්‍ෂණයක ඇති අධිපති ධර්ම තුන සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ ප්‍රත්‍යයධර්මය ලැබේ. සමුද්‍රදනපාඨයෙන් අධිපති වන ධර්මයෙන් අන්‍ය වූ සමුප්‍රයුක්තඤ්ඤාධර්මයෝ ලැබෙත්. කරණ පාඨයෙන් සහජානාධිපතිශක්තිය ලැබේ. එ බැවින් ඒ ධර්මයන්ගේ විචිචිභය "කුසලො ධම්මො -පෙ- ආරම්මණාධිපති, සහජානාධිපති, ආරම්මණාධිපති, දනං දත්තා -පෙ- පච්චයො" යි උද්දෙසුතු ය. සියල්ල මෙ සේ විහාර කරනු.

අනන්තර ශ්‍රධසංඛ්‍යාවාරයෙහි අභිනතව්‍යුතිය සහිතවූ පශ්චිම පශ්චිම නාමඤ්ඤාධර්මයට ප්‍රත්‍යය වන අභිනතව්‍යුතියෙන් අන්‍ය වූ සුචිසුචි නාමඤ්ඤාධර්මයෝ අනන්තර ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ය. එබැවින් ඒ ධර්මයෝ මේ අනුලෝමසංඛ්‍යාවාරයෙහි -පෙ- "අනන්තරෙ සත්ත" යි වදන ලදහ. "සත්ත" යනු කුසලො කුසලස්‍ය යනාදිය ය. කුසලො කුසලස්‍ය යනාදි වාරයෙහි කතීපාඨයෙන් ප්‍රථමජවන වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම නාමඤ්ඤාධර්මයට ප්‍රත්‍යය වන අනතිමජවන වර්ජිත සුචි සුචි ලෝකික කුශල නාමඤ්ඤාධර්මයෝ ලැබෙත්. සමුද්‍රදනපාඨයෙන් ප්‍රථමජවන වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම එක්චිසි කුශලනාමඤ්ඤාධර්මයෝ ලැබෙත්. කරණ පාඨයෙන් අනන්තරශක්තිය ලැබේ. එබැවින් ඒ ධර්මයන්ගේ විචිචිභය "කුසලො ධම්මො කුසලස්‍ය ධම්මස්‍ය අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො සුරිමා සුරිමා -පෙ- පච්චයො" යි උද්දෙසුතු ය. ඉතිරි වාර විභයවාරයෙහි දැක්වුණු පරිදි අභිධෙය ගතිමින් විහාර කරනු. සමන්තතර විභයය අනන්තරවිභයය මෙති.

සහජානශ්‍රධසංඛ්‍යාවාරයෙහි ඔවුනොවුන්ට ද අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් නාමසකධර්මයට හා විත්තජරූපයන්ට ද ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤාධර්මයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට හා උපාද්‍යරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන විත්තජප්‍රතිසන්ධිකම්ප බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥසන්නව කම්ප ප්‍රවෘත්ති කම්ප මහාභූතයෝ ය ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධිනාමඤ්ඤාධර්මයෝ හා හෘදයවස්තුව ය යන මොවුහු සහජානප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ය. ඒ ධර්මයෝ මේ අනුලෝමසංඛ්‍යාවාරයෙහි -පෙ- "සහජානෙ නව" යි වදන ලදහ. "නව" යනු කුසලො කුසලස්‍ය යන ආදිය ය. කුසලො කුසලස්‍ය යනාදිවාරයෙහි කතීපාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන කුසල් සිත් එක්චිස්ස හා

වර්ජිත ප්‍රථම හවාඩාදි පශ්චිම පශ්චිම නාමයාකරයෝ පශ්චාත්තාන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ය. ඒ බැවින් ඒ ධර්මයෝ -පෙ- "පටිපාටිනෙ තිණි" යි වදන ලදහ. විහාර කරනු.

ආසේවන ශුඛසංඛ්‍යාවාරයෙහි ප්‍රථමජවන ඵලජවන වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම ඵකපනස් ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අනිම ජවන වර්ජිත සුචී සුචී වූ ලෝකික ජවන සන්සාලිය ආසේවන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ය. "ආසේවනෙ තිණි" විහාර කරනු.

කම්මසංඛ්‍යාවාරයෙහි සම්ප්‍රසූක්තයාකරයන්ට හා විතනජ ප්‍රතිසන්ධිකම්ම රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන ඵකුන්අනුචිතයෙහි ඇති චේතනා ඵකුන් අනුච වූ සහජානකම්මප්‍රත්‍යය ය, විපාකනාමයාකරයන්ට හා කෘතනිවාර්තරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන කුශලාකුශල චේතනා සංඛ්‍යාත නානාක්ෂණික කම්මප්‍රත්‍යය යන මේ ධර්මයෝ කම්මප්‍රත්‍යය ධර්මයෝය, "කමම සන්න" විහාර කරනු.

විපාක ශුඛසංඛ්‍යාවාරයෙහි ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා විතනජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්මරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන සකල විපාක ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමයාකරයෝ ය හෘදය වණුවට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චෝක්කාරප්‍රතිසන්ධිනාමයාකරයෝ ය යන මොවුහු විපාක ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ය. "විපාකෙ ඵකං" විහාර කරනු.

ආහාරශුඛසංඛ්‍යාවාරයෙහි සම්ප්‍රසූක්තයාකරයන්ට හා විතනජ රූපප්‍රතිසන්ධිකම්මරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන ඵසු චේතනා විඤ්ඤාණ යන නාමාහාර ප්‍රත්‍යය ය වතුසමුට්ඨානික රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඕජාව වූ රූපාහාරප්‍රත්‍යය යන මොවුහු ආහාරප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය, "ආහාරෙ සන්න" විහාර කරනු.

ඉන්ද්‍රියශුඛසංඛ්‍යාවාරයෙහි සම්ප්‍රසූක්තයාකරයන්ට හා විතනජ රූපප්‍රතිසන්ධිකම්ම රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය ධර්ම අට වූ සහ-ජානේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ය, පඤ්චවිඤ්ඤානයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවණු සංඛ්‍යාත සුරේජානේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය, කම්මරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන රූප ජීවිනේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය යන මොවුහු ඉන්ද්‍රියප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ය. "ඉන්ද්‍රියෙ සන්න"

ධ්‍යානශුඛසංඛ්‍යාවාරයෙහි සම්ප්‍රසූක්තයාකරයන්ට හා විතනජ රූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ම රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන විතක විචාර ජිති ඵකගතනා වේදනා යන ධ්‍යානාධරයෝ ධ්‍යානප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ය. "ක්ඛානෙ සන්න" විහාර කරනු.

මාගීශුධසංඛාරාචාරයෙහි සමුප්ප්‍යක්කසාක්කධ්‍යානං හා සහේතුක චිත්තජරුප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන පඤ්ඤා චිත්තක චිරති විරිය සති ඒකගතා දිට්ඨි යන මාගීාඛයෝ නව දෙන මාගීප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ය, "මගෙ සත්ත." විසාර කරනු.

සමුප්ප්‍යක්කශුධසංඛාරාචාරයෙහි ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්කධ්‍යෝ සමුප්ප්‍යක්කප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ය. "සමප්ප්‍යනෙ තිණි" විසාර කරනු.

විප්‍රසූක්කශුධසංඛාරාචාරයෙහි චිත්තජරුප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්චිඤාන අභීනතවුත්ති වර්ජිත ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධිනාමසාක්කධ්‍යෝ ය ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්කධ්‍යානදයවසානුය යන සහජාන විප්‍රසූක්කප්‍රත්‍යය ය, පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරූප විපාක වර්ජිත සප්තවිඤානධාතූන්ට ප්‍රත්‍යය වන භවිවසානුසංඛාරාන පුරේජාන විප්‍රසූක්කප්‍රත්‍යය ය, පඤ්චාජානවිප්‍රසූක්කප්‍රත්‍යය යන මොවුහු විප්‍රසූක්කප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය. "විප්ප්‍යනෙ පඤ්ච" විසාර කරනු.

අස්තිශුධසංඛාරාචාරයෙහි සහජානාස්තිය සහජානාය මෙන් ද පුරේජානාස්තිය පුරේජාන ප්‍රත්‍යය මෙන් ද පඤ්චාජානාස්තිය පඤ්චාජාන ප්‍රත්‍යය මෙන් ද ආහාරාස්තිය රූපාහාරප්‍රත්‍යය මෙන් ද ඉන්ද්‍රියාස්තිය රූපජීවිනේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය මෙන් ද දන යුතු. "අත්ථියා තෙරස" විසාර කරනු. තත්ථි විගතචාර දෙක අනන්තරය මෙනි. අවිගතචාරය අත්ථිය මෙනි.

ශුධසංඛාරාචාරය නිමි.

පක්ෂභාවාරයේ මිශ්‍රක සංඛ්‍යාවාර පාලිය

1. හෙතුප්‍රත්‍යයමිශ්‍රක සංඛ්‍යාවාර පාලිය,

හෙතුප්‍රත්‍යයා අධිපතියා වන්නාරි, සහජානෙ සන්න, අක්කමක්කෙ නිණි, නිසසයෙ සන්න, විපාකෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ වන්නාරි, මග්ගෙ වන්නාරි, සම්පසුන්නෙ නිණි, විපසුන්නෙ නිණි, අත්ථියා සන්න, අවිගනෙ සන්න.

(සාමක්කෙ අවිපාක සටනා)

- (1) හෙතු සහජාන නිසසය අත්ථි අවිගනනනි සන්න.
- (2) හෙතු සහජාන අක්කමක්කෙ නිසසය අත්ථි අවිගනනනි නිණි.
- (3) හෙතු සහජාන අක්කමක්කෙ නිසසය සම්පසුන්න අත්ථි අවිගනනනි නිණි.
- (4) හෙතු සහජාන නිසසය විපසුන්න අත්ථි අවිගනනනි නිණි.

(සාමක්කෙ විපාක සටනා)

- (5) හෙතු සහජාන නිසසය විපාක අත්ථි අවිගනනනි එකං.
- (6) හෙතු සහජාන අක්කමක්කෙ නිසසය විපාක අත්ථි අවිගනනනි එකං.
- (7) හෙතු සහජාන අක්කමක්කෙ නිසසය විපාක සම්පසුන්න අත්ථි අවිගනනනි එකං.
- (8) හෙතු සහජාන නිසසය විපාක විපසුන්න අත්ථි අවිගනනනි එකං.
- (9) හෙතු සහජාන අක්කමක්කෙ නිසසය විපාක විපසුන්න අත්ථි අවිගනනනි එකං.

(සඉන්ද්‍රියමග්ග අවිපාක සටනා)

- (10) හෙතු සහජාන නිසසය ඉන්ද්‍රිය මග්ග අත්ථි අවිගනනනි වන්නාරි.
- (11) හෙතු සහජාන අක්කමක්කෙ නිසසය ඉන්ද්‍රිය මග්ග අත්ථි අවිගනනනි ද්වෙ.
- (12) හෙතු සහජාන අක්කමක්කෙ නිසසය ඉන්ද්‍රිය මග්ග සම්පසුන්න අත්ථි අවිගනනනි ද්වෙ.
- (13) හෙතු සහජාන නිසසය ඉන්ද්‍රිය මග්ග විපසුන්න අත්ථි අවිගනනනි ද්වෙ.

(සඉන්ද්‍රිය මග්ග සවිපාක සටනා)

- (14) හෙතු සහජාන නිසසය විපාක ඉන්ද්‍රිය මග්ග අත්ථි අවිගනනනි එකං.
- (15) හෙතු සහජාන අක්කමක්කෙ නිසසය විපාක ඉන්ද්‍රිය මග්ග අත්ථි අවිගනනනි එකං.

- (16) හෙතු සහජාත අක්කමක්ක නිස්සය විපාක ඉන්ද්‍රිය මගහ සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනනි එකං.
- (17) හෙතු සහජාත නිස්සය විපාක ඉන්ද්‍රිය මගහ විපයුත්ත අත්ථි අවිගතනනි එකං.
- (18) හෙතු සහජාත අක්කමක්ක නිස්සය විපාක ඉන්ද්‍රිය මගහ විපයුත්ත අත්ථි අවිගතනනි එකං.

(සාධිපති ඉන්ද්‍රියමගහ අවිපාක සටනා)

- (19) හෙතාධිපති සහජාත නිස්සය ඉන්ද්‍රිය මගහ අත්ථි අවිගතනනි වනතාරි.
- (20) හෙතාධිපති සහජාත අක්කමක්ක නිස්සය ඉන්ද්‍රිය මගහ සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනනි ද්වෙ.
- (21) හෙතාධිපති සහජාත නිස්සය ඉන්ද්‍රිය මගහ විපයුත්ත අත්ථි අවිගතනනි ද්වෙ.

(සාධිපති ඉන්ද්‍රියමගහ සවිපාක සටනා)

- (22) හෙතාධිපති සහජාත නිස්සය විපාක ඉන්ද්‍රිය මගහ අත්ථි අවිගතනනි එකං.
- (23) හෙතාධිපති සහජාත අක්කමක්ක නිස්සය විපාක ඉන්ද්‍රිය මගහ සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනනි එකං.
- (24) හෙතාධිපති සහජාත නිස්සය විපාක ඉන්ද්‍රිය මගහ විපයුත්ත අත්ථි අවිගතනනි එකං.

හෙතුමූලකං

මිශ්‍රක සංඛ්‍යාවාරයේ සන්තය.

1. හේතුප්‍රත්‍යය මිශ්‍රකසංඛ්‍යාවාරය.

ශ්‍රව සංඛ්‍යාවාරයට අනතුරුව මිශ්‍රකසංඛ්‍යාවාරය වදල සේක. එහි හේතුප්‍රත්‍යය මිශ්‍රක සංඛ්‍යාවාරාදි වශයෙන් වාර සූචිස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් හේතුප්‍රත්‍යය මිශ්‍රකසංඛ්‍යාවාරය පළමු කොට වදල සේක. එද සභාගචාර සටනාවාර වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් සභාගචාරය පළමු කොට වදල සේක. එහිද හේතුමූලක අධිපතිසභාගය හේතුමූලක සහජාතසභාගය අක්කමක්කසභාගය නිස්සයසභාගය විපාකසභාගය ඉන්ද්‍රියසභාගය මගහසභාගය සම්පයුත්තසභාගය විපයුත්තසභාගය

අභිසංඝාගය අවිගතසංඝාගය යි වාර එකොළොස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් හේතු මූලක අධිපතිසංඝාගවාරය පළමු කොට වදනු සේක.

එහි ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූලයින් අට ය මහා කුසල අට ය මහා ක්‍රියා ඥානසම්ප්‍රයුක්තයින් සතර ය ලෝකෝත්තර සිත් අට ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු වූ ඉෂ්ට නිෂ්පන්නරූප අටොළොස් ය දවේෂමූල මෝහමූල දූෂ්ඨසහගත කායවිඥාන වර්ජිත සිත් සු අසුඵය දවේෂ ඊෂ්ඨා මාත්‍රසයථි කෝකෘත්‍ය විවිකිත්‍යා වර්ජිත චෛතසික සත්සාලිය ය නිව්භාණය ය යන ආරම්භාධිපතිප්‍රත්‍යයධම්මෝ ය, සම්ප්‍රයුක්තසංකර්මයන්ට හා සාධිපතිවිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විමංසාධිපතියෙන් අත්‍යවු අධිපතිධම්මී තුනෙන් එක එකක් වූ සහජාතාධිපතිප්‍රත්‍යය ය යන මොවුහු අධිපතිප්‍රත්‍යය වී හේතුප්‍රත්‍යය නො වන බැවින් හේතු ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එබැවින් ඒ ධම්මෝ පච්චනිකානුලෝමයෙහි "න හේතුපච්චයා අධිපතිකා දස" යි වදන ලදහ. වාර දශය අධිපතියෙහි දැක්වුණු පරිදි විසාර කරනු.

සම්ප්‍රයුක්තසංකර්මයන්ට හා සහේතුකවිත්තජරූප සහේතුක ප්‍රතිසංකීර්ණජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විමංසාධිපතියෙන් අත්‍ය වූ හේතු ධම්මෝ සදෙන හේතුප්‍රත්‍යය වී අධිපතිප්‍රත්‍යය නො වන බැවින් අධිපති ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. (මෙහි ගනු ලබන්නේ අධිපති නො වන අවසාථවේ විමංසය ය.) ඒ ධම්මෝ අනුලෝම පච්චනිකයෙහි "හේතු පච්චයා න අධිපතිකා සත්ත" යි වදන ලදහ. විසාර කරනු.

ගරු කොට අරමුණු නො කරන කාමසිත් සිවුපනස් ය වික්ඛානඤ්චායතනසිත් තුන ය තෙවසංඝාතාසංඝායතනසිත් තුන ය, අභිඥා දෙසිනට ප්‍රත්‍යය වන ගරු නො කරනු ලබන එකුත් අනු විත්තය හා නිවනය යන ආරම්භාධිපතිප්‍රත්‍යය ය, නාමසංකර්මයන්ට ද නාමසංකර්මයන්ට හා විත්තජරූප ප්‍රතිසංකීර්ණජරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන හේතු සය වූ හේතුප්‍රත්‍යයෙන් ද අධිපතිධම්මයන්ගෙන් ද අත්‍ය වූ සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසංකීර්ණාමසංකර්මයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට හා උපාදයරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මහාභූත සතර ය. ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතු ධම්මයන් ගෙන් අත්‍ය වූ පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසංකීර්ණාමසංකර්මයන් හා හෘදයවිඤ්චය යන සහජාත ප්‍රත්‍යය ය, අභිතතව්‍යුතිය සහිත වූ පශ්චිම පශ්චිම නාමසංකර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අභිතතවුති වර්ජිත සුචී සුචී නාමසංකර්මයන් වූ අත්තනරූප නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ය, එකුත් අනුවිත්තය ය චෛතසික දෙපනස් ය යන නාමසංකර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන බලවත් වූ එකුත් අනු විත්තය ය චෛතසික දෙපනස් ය රූප අටවිස්ස ය යන ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය ය යන නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ය,

පක්ෂවෝකාර භූමියෙහි අරූපවිපාකවර්ජිත සන්නිවේදනාධිකාරීන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඡවිවස්තුන් වූ වස්තුපුරේජානප්‍රත්‍යය ය, ප්‍රතිසන්ධ්‍යාදි සූරී සූරී විත්තයන් හා ඉපද සංවිතියට පැමිණි ඒකජ ද්විජ තිජ චතුජ කායයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්ෂවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරූපවිපාක වර්ජිත ප්‍රථමහවායිනාදි පශ්චිම පශ්චිම නාමස්කන්ධයන් වූ පඤ්චාස්කාන ප්‍රත්‍යය ය, විපාකස්කන්ධයන්ට හා කම්මරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නානාස්කන්ධකම්ප්‍රත්‍යය ය, ආධ්‍යාත්මික චතුස්සම්මානික රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ආධ්‍යාත්මික බාහ්‍ය ඔජාව වූ ආහාර ප්‍රත්‍යය ය, කම්මරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන රූපජීවිතේන්ද්‍රිය ය වූ ඉන්ද්‍රියප්‍රත්‍යය ය යන මේ ප්‍රත්‍යය අට හේතු අධිපති ප්‍රත්‍යය දෙක ම නො වෙති. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ පච්චනියයෙහි 'න හෙතුපච්චයා න අධිපතියා පඤ්චරස' යි වදන ලදහ. (වාර පසළොස් පච්චසුධාර පච්චනියයේ දී දන හැකිය.)

සම්ප්‍රසූක්තස්කන්ධයන්ට හා සාධිපතිවිත්තරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විමංසාධිපතිය හේතුප්‍රත්‍යය ද වේ. අධිපති ප්‍රත්‍යයද වේ. එ බැවින් එය මේ අනුලෝමයෙහි නයයට අනුව ද වාරයට අනුවද ත්‍රිකපදයට අනුව ද කතීයසම්ප්‍රදානයන්ට අනුව ද "හෙතුපච්චයා අධිපතියා චත්තාරි" යි වදන සේක. 'චත්තාරි' යනු කුසලෝ කුසලස්ස, කුසලෝ අබ්‍යාකතස්ස, කුසලෝ කුසලාබ්‍යාකතස්ස, අබ්‍යාකතෝ අබ්‍යාකතස්ස යන වාරයෝ ය.

කුසලෝ කුසලස්ස යන වාරයෙහි කතීයපාඨයෙන් සම්ප්‍රසූක්තස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාකුල ඥානසම්ප්‍රසූක්ත සිත් සතර ය සැමකල්හි අධිපති ලැබෙන මහද්ගත ලෝකෝත්තර කුසල් තෙළෙස් ය යන මොවුන් කෙරෙහි ඇති විමංසාධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් අධිපති ධර්මයන් අත්‍යසම්ප්‍රසූක්තස්කන්ධයෝ ලැබෙත්. එ බැවින් ඒ ධර්මයන් ගේ විචිචිතභාවයන් "කුසලෝ ධම්මෝ කුසලස්ස ධම්මස්ස හෙතුපච්චයෙන පච්චයෝ, අධිපති පච්චයෙන පච්චයෝ, කුසලාවිමංසා සම්ප්‍රසූක්තකානං බ්‍යාධානං හෙතුපච්චයෙන පච්චයෝ අධිපතිපච්චයෙන පච්චයෝ" යි උදුළ යුතු ය.

කුසලෝ අබ්‍යාකතස්ස යන වාරයෙහි කතීයපාඨයෙන් සාධිපති විත්තරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්ෂවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාකුලඥානසම්ප්‍රසූක්තසිත් සතරෙහි හා සැමකල්හි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන මහද්ගත ලෝකෝත්තර කුසලයන්හි

ද ඇති විමසාධිපතිය ලැබේ. සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් සාධිපතිවිත්තජ-
රූපයෝ ලැබෙත්. එ බැවින් ඒ ධර්මයන් ගේ විචිචිතභවය කුසලො
ධමො අඛ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස හේතුපච්චයෙන පච්චයො අධිපතිපච්ච-
යෙන පච්චයො, කුසලො විමසා විත්තසමුට්ඨානානං රූපානං
හේතුපච්චයෙන පච්චයො අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො" යි උදුළ යුතු ය.

කුසලො කුසලාඛ්‍යාකතස්ස යන වාරයෙහි කතීපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත
ස්කන්ධයන්ට හා සාධිපති විත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර
භූමියෙහි -පෙ- විමසාධිපතිය ලැබේ, සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් විමසාධිපතියෙන්
අත්‍ය කුශලතාමස්කන්ධයන් හා සාධිපතිවිත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. "කුසලො
විමසා සම්ප්‍රයුක්තකානං ඛණ්ඩානං විත්තසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං
හේතුපච්චයෙන පච්චයො අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො" යි උදුළ යුතු ය.

අඛ්‍යාකතො අඛ්‍යාකතස්ස යන වාරයෙහි කතීපාඨයෙන්
සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධයන්ට ද සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධ විත්තජරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය
වන මහාක්‍රියාභානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතරෙහි හා මහද්ගතක්‍රියා නවයෙහි
ද ඵල සිත්සතරෙහි ද ඇති විමසාධිපතිය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන්
සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධ සාධිපති විත්තජ රූපයෝ ලැබෙත්. 'අඛ්‍යාකතො -පෙ-
විපාකාඛ්‍යාකතා කිරියාඛ්‍යාකතා විමසාධිපති සම්ප්‍රයුක්තකානං
ඛණ්ඩානං විත්තසමුට්ඨානානං ච රූපානං හේතුපච්චයෙන පච්චයො
අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො."

(හේතුමූලක සහජාත සභාගය)

හේතුමූලක සහජාතසභාගයෙහි ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට
හා විත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්මජරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන හේතු
මූලකයෙන් අත්‍ය වූ සකලප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය,
ඔවුනොවුන්ට හා උපාදයරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මහා භූතයෝය,
ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතූන්ගෙන් අත්‍ය වූ පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි
නාමස්කන්ධ හෘදයවස්තුහු ය යන සහජාත ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ සහජාත ප්‍රත්‍යය
වී හේතු ප්‍රත්‍යය නො වන බැවින් හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එ
බැවින් ඒ ධර්මයෝ පච්චතියානුලෝමයෙහි 'න හේතුපච්චයා සහජාතෙ
නව' යි වදන ලදහ. වාර නවය සහජාත විභවයෙහි මෙන් හේතූන්
බැහැර කොට විසාර කරනු.

හේතුප්‍රත්‍යය වී සහජාත ප්‍රත්‍යය නො වන ධර්මයක් නැත්තේ ය.
එ බැවින් අනුලෝම පච්චතියයෙහි "හේතුපච්චයා න සහජාතෙ"
යනාදිය නො වදනු සේක.

කාමසිත් සිවුපනය ය අභිඥා දෙසිත ය වික්කාණසකවායනන සිත් තුන ය නෙවසක්කානාසක්කායනන සිත් තුන ය ලෝකෝත්තර සිත් අට ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන එකුත් අනු චිත්තය ය වෛතසික දෙපනය ය රූප අටවිස්සය ය නිවන ය යන ආරම්භ ප්‍රත්‍යය ය, අනන්තරෝප ප්‍රකෘතෝපතිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ය, වසනුපුරේජානප්‍රත්‍යය ය පශ්චාත්තාන ප්‍රත්‍යය ය, නානාක්ෂණික කම්ප්‍රත්‍යය ය, රූපාහාර ප්‍රත්‍යය ය රූපඵ්විනේන්ද්‍රියප්‍රත්‍යය ය යන මේ ප්‍රත්‍යයෝ අට දෙන හේතු සහජාන ප්‍රත්‍යය දෙකම නො වෙති. එබැවින් පව්වතියයෙහි "න හේතුපව්වයා න සහජානෙ එකාදයා" යි වදන සේක. (වාර එකොළොස පව්වසුධාරපව්වතියේදී දත හැකි වන්නේ ය.)

සමප්‍රසුක්කායානාස සහේතුක චිත්තජරූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතු සය හේතු සහජාන ප්‍රත්‍යය දෙක ම වන ධර්මයෝ ය. එබැවින් ඒ ධර්මයෝ මේ අනුලෝමයෙහි "හේතුපව්වයා සහජානෙ සත්ත" යි වදන ලදහ. වාර සත හේතු විභසිතයෙහි මෙන් විසාර කරනු.

(හේතුමූලක අක්කමක්ක සහාගය.)

හේතුමූලක අක්කමක්ක සහාගයෙහි ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතු සයෙන් අත්‍ය වූ සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සායායෝ ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන මහාභූත සතර ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතුන් ගෙන් අත්‍ය වූ පඤචෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සායා හෘදයවසානු ය යන මොවුහු අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය වී හේතුප්‍රත්‍යය නොවීමෙන් හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ පව්වතියානුලෝමයෙහි "න හේතුපව්වයා අක්කමක්ක තිණි" යි වදන ලදහ. හේතුන් බැහැර කොට අන්‍යෝන්‍ය විභසිතයෙහි මෙන් විසාර කරනු.

සහේතුකචිත්තජරූපයෝ ය, හෘදයවසානුවෙන් අත්‍ය සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයෝ ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතුධර්මයෝ හේතුප්‍රත්‍යය වී අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය නොවීමෙන් අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. අනුලෝම පව්වතියයෙහි "හේතුපව්වයා න අක්කමක්ක තිණි" යි වදන ලදහ. "තිණි" යනු කුසලෙන අබ්‍යාකත ය, අකුසලෙන අබ්‍යාකත ය, අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය ය යන මොහු ය. විසාර කරනු.

සකල ආරම්භප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ය, චිත්තජරූපයන්ට හා හෘදයවසානුවෙන් අත්‍ය ප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයන්ටද ප්‍රත්‍යය වන හේතුධර්මයන්ගෙන් අත්‍ය වූ සකල පඤචෝකාර ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සායායෝ ය, උපාදයරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මහා භූත සතර ය යන සහජාන ප්‍රත්‍යය

ය, අනන්තරොපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ය, ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය ය, ව්‍යාජපුරේජාන ප්‍රත්‍යය ය, පභවාජානප්‍රත්‍යය ය, නානාක්‍ෂණික කම්ප්‍රත්‍යයය, රූපාහාර ප්‍රත්‍යය ය රූපජීවිතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ය යන මේ ප්‍රත්‍යයෝ නවදෙන හේතු අන්‍යෝන්‍ය දෙක ම නොවන්නාහු ය. ඒ ධර්මයෝ පට්ඨනියයෙහි "න හේතුපට්ඨයා න අක්කමක්කෙ ඵකාදස" යි වදරන ලදහ.

සමුප්ප්‍රසක්කානුකම්ප්‍රත්‍යයන්ට හා හෘදය ව්‍යාජවට ප්‍රත්‍යය වන හේතු ධර්මයෝ හේතුප්‍රත්‍යය ද වෙති, අන්‍යෝන්‍යප්‍රත්‍යය ද වෙති. ඵ ඛුචින් ඵ ධර්මයෝ මේ අනුලෝමවාරයෙහි "හේතුපට්ඨයා අක්කමක්කෙ තිණි" යි වදරන ලද හ. "තිණි" යනු කුසලො කුසලස්ස, අකුසලො අකුසලස්ස, අඛ්‍යාකතො අඛ්‍යාකතස්ස යන වාරතුන ය.

අඛ්‍යාකතො අඛ්‍යාකතස්ස යන වාරයෙහි ප්‍රච්ඡේදිකාලයෙහි සමුප්ප්‍රසක්කානුකම්ප්‍රත්‍යයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකක්‍රියා හේතුන් ගන්නේ ය. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි සමුප්ප්‍රසක්කානුකම්ප්‍රත්‍යයන්ට හා හෘදයව්‍යාජවට ප්‍රත්‍යය වන සහේතුකප්‍රතිසන්ධි සන්තොලොසෙහි හේතු තුන ගන්නේ ය. සමුප්ප්‍රදනපාඨයෙන් සමුප්ප්‍රසක්කානුකම්ප්‍රත්‍යයන් හා හෘදයව්‍යාජව ලැබේ. විපාකාඛ්‍යාකතා කිරියාඛ්‍යාකතා හේතු සමුප්ප්‍රසක්කානුකම්ප්‍රත්‍යයන්ට හේතුපට්ඨයෙන පට්ඨයො, අක්කමක්කෙපට්ඨයෙන පට්ඨයො, පටිසන්ධිකරණෙ විපාකාඛ්‍යාකතා හේතුසමුප්ප්‍රසක්කානුකම්ප්‍රත්‍යයන්ට හේතුපට්ඨයෙන පට්ඨයො, අක්කමක්කෙපට්ඨයෙන පට්ඨයො" යි විභසිගය උදරනු.

(හේතුමූලක නිස්සය සභාගය.)

හේතුමූලක නිස්සය සභාගයෙහි හේතුන්ගෙන් අන්‍ය වූ සහජානනි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ය, අරූපවිපාක වර්ජිත සජ්ඣාදිභූතධාතුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඔට්ටිව්‍යාජ වූ පුරේජානනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ය යන මොහු හේතු ප්‍රත්‍යය ඛුභුරු කෙරෙති. "න හේතුපට්ඨයා නිස්සයෙ තෙරස." යි

හේතුප්‍රත්‍යය වී නි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය නො වන ධර්ම නැති ඛුචින් අනුලෝමපට්ඨනියයෙහි "හේතුපට්ඨයා න නිස්සයෙ" යනාදිය නො වද්‍යෙ සේක.

උස්ථාරමමණයෙන් අන්‍ය සකල ආරමමණප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ය, අනන්තරූපනි:ශ්‍රයප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යයෝ ය, පභවාජාන ප්‍රත්‍යය ය, නානාක්‍ෂණික කම්ප්‍රත්‍යය ය, රූපාහාරප්‍රත්‍යය ය, රූපජීවිතේන්ද්‍රිය ය යන ප්‍රත්‍යය ය සහ හේතුප්‍රත්‍යයය ද නොවෙති, නි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය ද නො වෙති. පට්ඨනියයෙහි "න හේතුපට්ඨයා න නිස්සයෙ ඵකාදස." යි

සමප්‍රයුක්තස්කන්ධ සහේතුක චිත්තජරූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප-
රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතුහු හේතුප්‍රත්‍යය ද වෙති, නිශ්ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ද
වෙති. ආනුලෝමයෙහි "හේතුපච්චයා නිසංසෙ සත්ත" හේතුවිභවගය
අනුව විසාර කරනු.

(හේතුමූලක විපාක සභාගය)

හේතුමූලක විපාක සභාගයෙහි ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට
හා විපාකචිත්තජ ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන විපාක හේතුන්-
ගෙන් අත්‍ය වූ සකල විපාකප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධිනාමස්සාධයෝ ය,
හෘදය වස්තුච්ච ප්‍රත්‍යය වන හේතුන් ගෙන් අත්‍ය වූ පඤ්චවෝකාර
ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සාධයෝ ය යන මොවුහු විපාක ප්‍රත්‍යය වී හේතුප්‍රත්‍යය
නො වන බැවින් හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. පච්චනියානුලෝමයෙහි
"න හේතුපච්චයා විපාකෙ එකං"

සමප්‍රයුක්තස්කන්ධයන්ට හා සහේතුක චිත්තජරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය
වන කුශලා කුශල ක්‍රියා හේතුහු සඳෙන හේතුප්‍රත්‍යය වී විපාකප්‍රත්‍යය
නො වන බැවින් විපාකප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. අනුලෝමපච්චනියයෙහි
'හේතුපච්චයා න විපාකෙ සත්ත"

සකලආරම්භ ප්‍රත්‍යය ය, ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා
චිත්තජරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන හේතුධර්මයන් ගෙන් අත්‍ය වූ කුශලා කුශල
ක්‍රියා නාමස්සාධයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට හා උපාදය රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන
මහාභූත සතර ය, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධිනාමස්සාධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන
හෘදයවස්තුව ය යන සහජාතප්‍රත්‍යය ය අනන්තරෝපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයය,
ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ය, වස්තුපූරේජාත ප්‍රත්‍යය ය පශ්චාත්ජාත ප්‍රත්‍යය
ය, නානාක්ෂණිකකම් ප්‍රත්‍යයය, රූපාහාර ප්‍රත්‍යය ය, රූපජීවිතේන්ද්‍රියප්‍රත්‍යය
ය යන ප්‍රත්‍යය ය අට හේතුප්‍රත්‍යය ද නො වෙති. විපාකප්‍රත්‍යය ද නො
වෙති. පච්චනියයෙහි "න හේතුපච්චයා න විපාකෙ පතතරස"

සමප්‍රයුක්තස්කන්ධයන්ට හා සහේතුකචිත්තජරූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි
කම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යයවන විපාකහේතුහු තිඳෙන හේතුප්‍රත්‍යය ද වෙති.
විපාකප්‍රත්‍යය ද වෙති. "හේතුපච්චයා විපාකෙ එකං"

අබ්‍යාකතො අබ්‍යාකතස්ස යන්නෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි
කතීපාඨයෙන් සමප්‍රයුක්තස්කන්ධ සහේතුක චිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යයවන
සහේතුක විපාක එක්විස්සෙහි ඇති හේතු තුන වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ.
සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් සමප්‍රයුක්තස්කන්ධ සහේතුක චිත්තජරූපයෝ
ලැබෙත්, ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් සමප්‍රයුක්තස්කන්ධයන්ට හා

කෘතන්වාත් රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි සනොලොසෙහි හේතු තුන ලැබේ. සම්ප්‍රදානපායයෙන් සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධයන් හා කෘතන්වාත් රූප වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. "අඛ්‍යාකතො ධමේමා අඛ්‍යාකතස්ස ධමමස්ස හේතුපච්චයෙන පච්චයො, විපාකපච්චයෙන පච්චයො, විපාකාඛ්‍යාකතා හේතු සම්ප්‍රයුක්තකානං ඛන්ධානං චිත්තසම්මුඨානානඤ්ච රූපානං හේතු පච්චයෙන පච්චයො, විපාකපච්චයෙන පච්චයො, පටිසන්ධිකකණේ විපාකාඛ්‍යාකතා හේතු සම්ප්‍රයුක්තකානං ඛන්ධානං කට්ඨනා ව රූපානං හේතුපච්චයෙන පච්චයො, විපාකපච්චයෙන පච්චයො" යි විභසිය උද්දෙ යුතු ය.

(හේතුමූලක ඉන්ද්‍රිය සභාගය)

හේතුමූලක ඉන්ද්‍රිය සභාගයෙහි සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධ චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රඥාවෙන් අන්‍ය වූ නාමේන්ද්‍රිය ධම් සහ වූ සහජානේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ය, පඤ්චිඤානධාතුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවස්සු සංඛ්‍යාත පුරේජානේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ය කම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන රූපජීවිතේන්ද්‍රිය සංඛ්‍යාත රූපජීවිතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය යන මොවුහු ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය වී හේතුප්‍රත්‍යය නො වන බැවින් හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. පච්චතීයානුලෝමයෙහි "න හේතු පච්චයා ඉන්ද්‍රියෙ සත්ත"

සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධයන්ට හා සහේතුක චිත්තජ සහේතුකප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන අමෝභයෙන් අන්‍ය හේතුහු හේතු ප්‍රත්‍යය වී ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය නොවීමෙන් ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. අනුලෝම පච්චතීයයෙහි "හේතුපච්චයා න ඉන්ද්‍රියෙ සත්ත, "

සකලාරම්මණප්‍රත්‍යය ය, ඔවුනොවුන්ට හා චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතු සයෙන් හා නාමේන්ද්‍රිය අටෙන් අන්‍ය වූ සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට හා උපාදය රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මහාභූතයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාරප්‍රතිසන්ධිනාමස්කන්ධ හෘදයවස්සුහු ය යන සහජාත ප්‍රත්‍යය ය, අනන්තරෝපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ය, ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය ය, වස්සුපුරේජාත ප්‍රත්‍යය ය. පඨවාර්ඡාතප්‍රත්‍යය ය, නානාක්ෂණික කම්ප්‍රත්‍යය ය. රූපාහාර ප්‍රත්‍යය යන මේ ප්‍රත්‍යයෝ සන්දේන හේතුප්‍රත්‍යය ද නොවෙති. ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ද නො වෙති. පච්චතීයයෙහි "න හේතුපච්චයා න ඉන්ද්‍රියෙ සත්තරස"

සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධ සහේතුකචිත්තජරූප සහේතුකප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අමෝභය හේතුප්‍රත්‍යය ද වේ. ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ද වේ. ඵබැවින් මේ අනුලෝමයෙහි "හේතුපච්චයා ඉන්ද්‍රියෙ වත්තාරි" යි වදළ සේක. වත්තාරි යනු කුසලො කුසලස්ස, කුසලො අඛ්‍යාකතස්ස, කුසලො

කුසලාබ්‍යාකතස්ස අබ්‍යාකතො අබ්‍යාකතස්ස යන චාර සතරය. කුසලො කුසලස්ස යන චාරයෙහි කතීපායයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මහාකුශල ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතරෙහි හා මහදගනලෝකෝත්තර කුශලයන්හි ද ඇති අමෝභය ලැබේ, සම්ප්‍රදාන පායයෙන් සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධයෝ ලැබෙත්. "කුසලො -පෙ-කුසලා හෙතු සම්ප්‍රයුක්තකානං බන්ධානං හෙතුවච්චයෙන පච්චයො" යි උදුළ යුතු ය, ඉතිරි චාර තුන ද මෙය අනුව විසාර කරනු,

(හේතුමූලක මගග සභාගය)

හේතුමූලක මගගසභාගයෙහි සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධ විතතජරූපප්‍රතිසන්ධි කම්ජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අමෝභයෙන් අත්‍ය වූ මාගීඛයෝ සත් දෙන මාගීප්‍රත්‍යය වී හේතුප්‍රත්‍යය නො වීමෙන් හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. පච්චතියානුලෝමයෙහි "න හේතු පච්චයා මගෙහ සත්ත"

සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධ සහේතුකවිතතජ රූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අමෝභයෙන් අත්‍ය වූ හේතුධම් පස හේතුප්‍රත්‍යය වී මාගී ප්‍රත්‍යය නො වීමෙන් මාගී ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති, අනුලෝම පච්චතියයෙහි "හේතුපච්චයා න මගෙහ සත්ත"

සකලාරම්මණප්‍රත්‍යය ය, ඔවුනොවුන්ට හා විතතජ ප්‍රතිසන්ධි කම්ජරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන හේතු සයෙන් හා මාගීඛය අටෙන් අත්‍ය වූ සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට හා උපාදය රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මහාභූත සතර ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධි හේතු තුනෙන් හා මාගීඛය අටෙන් අත්‍යවූ පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ හා හෘදය වසතුවය යන සහජාත ප්‍රත්‍යය ය, අතත්තරෝප තිඃශ්‍රයප්‍රත්‍යය, ප්‍රකෘතෝපතිඃශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ය, වසුකු පුරේජාත ප්‍රත්‍යය ය, පඤ්චාජාත ප්‍රත්‍යය ය, නානාක්ෂණික කම්ප්‍රත්‍යය ය, රූපාහාර ප්‍රත්‍යය ය, රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය යන මේ ධම්මයෝ හේතු ප්‍රත්‍යය ද නො වෙති. මාගීප්‍රත්‍යය ද නො වෙති, පච්චතියයෙහි න හේතුපච්චයා න මගෙහ පත්තරස"

සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධ සහේතුක විතතජරූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අමෝභය හේතුප්‍රත්‍යය ද මාගී ප්‍රත්‍යය ද වේ, "හේතුපච්චයා මගෙහ චත්තාරි" විස්තර කරනු.

(හේතුමූලක සම්ප්‍රයුක්ත සභාගය.)

හේතුමූලක සම්ප්‍රයුක්තසභාගයෙහි ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතුෂට්කයෙන් අත්‍ය සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "න හෙතුවච්චයා සම්ප්‍රයුක්ත තිණි"

සහේතුකවිතර්ක සහේතුකප්‍රතිසන්නිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතුහු සඳහා හේතුප්‍රත්‍යය වී සම්ප්‍රයුක්තප්‍රත්‍යය නොවීමෙන් සම්ප්‍රයුක්තප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. "හේතුපට්ඨයා න සම්ප්‍රයුක්ත නිශ්චිත"

සකලාරම්භප්‍රත්‍යය ය, විතර්කප්‍රතිසන්නිකම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතු සයෙන් අත්‍ය වූ පක්‍ෂවචෝකාරප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්නි නාමයක්කයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට හා උපාදයරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මහාභූත සතර ය ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්නි හේතු තුනෙන් අත්‍ය වූ ප්‍රතිසන්නිනාමයක්කය හෘදයවස්තුහු ය යන සහජාතප්‍රත්‍යය ය, අනන්තරෝපනිශ්‍රය ය, ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය ය, වස්තුපුරේජාත ප්‍රත්‍යය ය, පභවාජාත ප්‍රත්‍යය ය, නානාක්ෂණික කම්ප්‍රත්‍යය ය, රූපාභාරප්‍රත්‍යය ය, රූපජීවිතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ය යන මේ ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ අට දෙන හේතු ප්‍රත්‍යය ද නො වෙති. සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය ද නො වෙති. "න හේතු පට්ඨයා න සම්ප්‍රයුක්ත ඵකාදස"

සම්ප්‍රයුක්තයක්කයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතුහු සඳහා හේතු ප්‍රත්‍යය ද වෙති. සම්ප්‍රයුක්තප්‍රත්‍යය ද වෙති. "හේතුපට්ඨයා සම්ප්‍රයුක්ත නිශ්චිත" නිශ්චිත යනු කුසලො කුසලස්ස, අකුසලො අකුසලස්ස, අබ්‍යාකතො අබ්‍යාකතස්ස යන තුන ය. විසාර කරනු.

(හේතුමූලක විප්‍රයුක්ත සහා. 3)

හේතුමූලක විප්‍රයුක්තසහාගයෙහි විතර්කරූප ප්‍රතිසන්නි කම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතු ඡටිකයෙන් අත්‍ය වූ පක්‍ෂවචෝකාර ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්නි නාමයක්කයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්නි හේතු තුනෙන් අත්‍ය වූ පක්‍ෂවචෝකාර ප්‍රතිසන්නි නාමයක්කය හෘදයවස්තුහු ය යන සහජාතවිප්‍රයුක්තප්‍රත්‍යය ය, අරූප විපාක වර්ජිත සප්තවිභානධාතූන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඡටිවස්තු සංඛ්‍යාත පුරේජාත විප්‍රයුක්තප්‍රත්‍යය ය පභවාජාත ප්‍රත්‍යය ය යන මේ ධර්මයෝ හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. "න හේතු පට්ඨයා විප්‍රයුක්ත පක්‍ෂව"

සම්ප්‍රයුක්තයක්කයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතුධර්මයන් ගෙන් අත්‍ය -පෙ- "හේතුපට්ඨයා න විප්‍රයුක්ත නිශ්චිත"

වස්ථාරම්භ ප්‍රත්‍යයෙන් අත්‍ය වූ සකලාරම්භප්‍රත්‍යය ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතුඡටිකයෙන් අත්‍ය වූ සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්නි නාමයක්කයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට හා උපාදයරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මහාභූතසතර ය යන සහජාතප්‍රත්‍යය ය, අනන්තරෝපනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය ය, ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ය, නානාක්ෂණිකකම් ප්‍රත්‍යය ය, රූපාභාරප්‍රත්‍යය ය, රූපජීවිතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ සඳහා හේතුප්‍රත්‍යය ද

විප්‍රසූක්තප්‍රත්‍යය ද නො වෙති. පව්වනියයෙහි "න හේතුපව්වයා නවිපසුනෙන නව"

සහේතුකචිත්තජ සහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතුහු සඳෙන හේතුප්‍රත්‍යය ද වෙති. විප්‍රසූක්තප්‍රත්‍යය ද වෙති. "හේතුපව්වයා විපසුනෙන තිණි" තිණි යනු කුසලො අඛ්‍යාකතය්‍ය අකුසලො අඛ්‍යාකතය්‍ය, අඛ්‍යාකතො අඛ්‍යාකතය්‍ය යන වාරයෝ ය. විසාර කරනු.

(හේතුමූලක අපථි සභාගය)

හේතුමූලක අපථිසභාගයෙහි හේතුමූලකයෙන් අන්‍ය වූ සහජාතාස්ති ප්‍රත්‍යය ය, පුරේජාතාස්තිප්‍රත්‍යය ය, පභවාර්ථාතාස්ති ප්‍රත්‍යය ය, ආහාරාස්ති-ප්‍රත්‍යය ය, ඉන්ද්‍රියාස්තිප්‍රත්‍යය ය යන මොවුහු හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "න හේතුපව්වයා අපථියා තෙරස" අස්තිප්‍රත්‍යය බැහැර කරන ධම් නැත්තේ ය.

ආරම්භපුරේජාතයෙන් අන්‍ය වූ සකලාරම්භප්‍රත්‍යය ය, අනන්ත-රෝපනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය ය, ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය ය නානාක්ෂණික කම්ප්‍රත්‍යය ය යන මේ ප්‍රත්‍යයධම්යෝ තිදෙන හේතුප්‍රත්‍යය ද නො වෙති. අස්තිප්‍රත්‍යය ද නො වෙති. පව්වනියයෙහි "න හේතුපව්වයා න අපථියා නව"

සම්ප්‍රසූක්තසාන්ධියන්ට හා සහේතුකචිත්තජ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතුමූලකය "හේතුපව්වයා අපථියා සත්ත" අවිගතසභාගය අපථිසභාගය මෙනි.

සටනාවාරය.

සභාගවාරයට අනතුරු ව සටනාවාරය වදල සේක. එහි සාමක්ඛසටනා ය, සඉන්ද්‍රියමග්ගසටනා ය, සාධිපතිඉන්ද්‍රියමග්ග සටනා ය යි වාර තුනකි. එයින් සාමක්ඛ සටනා වාරය පළමු කොට වදල සේක. එද අවිපාකසටනා සවිපාකසටනා වසයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් අවිපාකසටනාවාරය පළමු කොට වදල සේක. එ ද සබ්බවිධානිකසටනා, සඅක්ඛමක්ඛසටනා අක්ඛමක්ඛ සම්පසුත්තසටනා, සවිපසුත්තසටනා වගයෙන් සිවුවැදෑරුම් වේ.

අවිපාක සාමක්ඛසටනා සත්‍ර.

(1 සබ්බවිධානික සටනාව.)

එයින් සබ්බවිධානිකසටනාව මෙසේ ය. සම්ප්‍රසූක්තසාන්ධි සහේතුකචිත්තජරූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන

හේතුධම්මයෝ සදෙන හේතු සහජාන නිසසය අපථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යයෝ පස් දෙන වන්නාහ. එ බැවින් ඒ ධම්මයෝ මේ අනුලෝමයෙහි "හේතු සහජාන නිසසය අපථි අවිගත සත්ත" යි වදරන ලදහ. හේතු සහජාන නිසසය අපථි අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍යයන් ගැටුණු කල්හි (එක් වූ කල්හි) හේතුප්‍රත්‍යය-යෙහි දැක්වූ විභසිත සත ලැබෙත් ය යනු එහි තේරුම ය. විභසිත සත හේතු ප්‍රත්‍යය අනුව විසාර කරනු.

(2. සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සටනාව)

සඅඤ්ඤමඤ්ඤසටනාව මෙ සේ ය. සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධයන්ට හා හෘදයවසානුවට ප්‍රත්‍යය වන හේතුහු සදෙන සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය අපථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යයෝ සදෙන වෙති. එ බැවින් ඒ ධම්මයෝ මේ අනුලෝමයෙහි "හේතු සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය අපථි අවිගතනති නිණි" වදරන ලදහ. වාරතුන අඤ්ඤමඤ්ඤසභාගයෙහි මෙති.

(3. සඅඤ්ඤමඤ්ඤසම්පයුත්ත සටනාව)

සඅඤ්ඤමඤ්ඤසම්පයුත්තසටනාව මෙ සේ ය: සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතුහු සදෙන හේතු සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය සම්පයුත්ත අපථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යයයෝ සත් දෙන වෙති. එ බැවින් ඒ ධම්මයෝ මේ අනුලෝමයෙහි "හේතු සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය සම්පයුත්ත අපථි අවිගතනති නිණි" යි වදරන ලදහ. සම්පයුත්ත සභාගය අනුව විසාර කරනු.

(4. සවිපයුත්ත සටනාව)

සවිපයුත්තසටනාව මෙ සේ ය. සහේතුකචිත්තජ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ම රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතුහු සදෙන හේතු සහජාන නිසසය විපයුත්ත අපථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය සය වෙති. එ බැවින් ඒ ධම්මයෝ මේ අනුලෝමයෙහි 'හේතු සහජාන නිසසය විපයුත්ත අපථි අවිගතනති නිණි' යි වදරන ලදහ. විපයුත්තසභාගය අනුව විසාර කරනු.

සවිපාක සටනා පස.

සබ්බවිධානික සටනාව ය, සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සටනාව ය, සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සම්පයුත්ත සටනාවය, සවිපයුත්ත සටනාව ය, සඅඤ්ඤමඤ්ඤ විපයුත්ත සටනාව ය යි සවිපාක සටනා පසෙකි.

(1. සබ්බවිධානික සටනාව)

එයින් සබ්බවිධානිකසටනා ව මෙසේ ය. සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධ සහේතුක චිත්තජරූපයෝ සහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්මජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකහේතුහු

නිදෙන හේතු සහජාත නිසංය විපාක අත්ථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය සය වෙති. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ මේ අනුලෝමයෙහි 'හේතු සහජාත නිසංය විපාක අත්ථි අවිගතනි එකං' යි වදරන ලදහ. විපාකසභාගය මෙනි.

(2. සඅක්කමක්ක සටනාව)

සඅක්කමක්ක සටනාව මෙසේ ය. සමුප්පක්කයාකාරියන්ට හදය වැනැන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක හේතු තුන හේතු සහජාත අක්කමක්ක නිසංය විපාක අත්ථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය සත වේ. ඒවා මේ අනුලෝමයෙහි "හේතු සහජාත අක්කමක්ක නිසංය අත්ථි අවිගතනි එකං" යි වදරන ලදී. එකං යනු අඛ්‍යාතනෙත අඛ්‍යාතනය ය.

(3. සඅක්කමක්ක සමප්පන්න සටනාව)

සමුප්පක්කයාකාරියන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක හේතු තුන හේතු සහජාත අක්කමක්ක නිසංය විපාක සමප්පන්න අත්ථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය අට වේ. ඒවා 'හේතු සහජාත අක්කමක්ක නිසංය විපාක' සමප්පන්න අත්ථි අවිගතනි' යි වදරන ලදී.

(4. සවිප්පන්න සටනාව)

සහේතුකචිත්තජ සහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක හේතුහු නිදෙන හේතු සහජාත නිසංය විපාක විප්පන්න අත්ථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය සත වෙති. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ මේ අනුලෝමයෙහි 'හේතු සහජාත නිසංය විපාක විප්පන්න අත්ථි අවිගතනි එකං' යි වදරන ලදහ.

(5. සඅක්කමක්ක විප්පන්න සටනාව)

සඅක්කමක්ක විප්පන්න සටනාව මෙ සේ ය: හදයවැනැන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධිහේතුහු නිදෙන සහජාත අක්කමක්ක නිසංය විපාක විප්පන්න අත්ථි අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍යය අට වේ. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ මේ අනුලෝමයෙහි 'හේතු සහජාත අක්කමක්ක නිසංය විපාක විප්පන්න අත්ථි අවිගතනි එකං' යි. "පටිසන්ධිකතේන විපාකාඛ්‍යාතනා හේතු වත්ථුසස -පෙ- අවිගත පච්චයෙන පච්චයො" විභසිගය උදුරනු. සාමාන්‍යසටනා නවය නිමි.

ස ඉන්ද්‍රිය මගන සටනා

සාමක්කසටනාවන්ට අනතුරු ව සඉන්ද්‍රිය මගන සටනා වාරය වදළ සේක. එ ද අවිපාකසටනා සවිපාකසටනා වසයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ.

එයින් අවිපාකසටනා චාරය පලමුකොට වදල සේක. එහි ද සබ්බවිධානික සටනාව ය, සඅඤ්ඤමඤ්ඤසටනාව ය, සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සමපයුත්ත සටනාව ය, ස විපයුත්ත සටනාව ය යි සටනා සතරෙකි.

අවිපාක සටනා සතර.

(1. සබ්බවිධානික සටනාව)

එයින් සබ්බවිධානිකසටනාව මෙසේ ය. සමප්‍රයුක්තස්කන්ධ සහේතුක-චිත්තජ රූප සහේතුකප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අමෝභය හේතු සහජාන නිසංස ඉන්ද්‍රිය මග අත්ථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය සන වේ. එ බැවින් එය මේ අනුලෝමයෙහි "හේතු සහජාන නිසංස ඉන්ද්‍රිය මග අත්ථි අවිගතනි වත්තාරි" යි වදරන ලදී. ඉන්ද්‍රියසහාගයෙහි මෙන් විස්තර කරනු.

(2. සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සටනාව)

ස අඤ්ඤමඤ්ඤ සටනාව මෙසේ ය. සමප්‍රයුක්තස්කන්ධයන්ට හා හෘදයවස්තුවට ප්‍රත්‍යය වන අමෝභය හේතු සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසංස ඉන්ද්‍රිය මග අත්ථි අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍යය අට වේ. එය මේ අනුලෝමයෙහි "හේතු සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසංස ඉන්ද්‍රිය මග අත්ථි අවිගතනි ද්වේ" යි වදරන ලදී. කුසලො කුසලස්ස, අබ්‍යාකතො අබ්‍යාකතස්ස යන දෙවාරය ය.

(3. සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සමපයුත්ත සටනාව)

සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සමපයුත්ත සටනාව මෙසේ ය: සමපයුක්තස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අමෝභය -පෙ- "හේතු සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසංස ඉන්ද්‍රිය මග සමපයුත්ත අත්ථි අවිගතනි ද්වේ."

(4. සවිපයුත්ත සටනාව)

සවිපයුත්ත සටනාව මෙසේ ය. සහේතුකචිත්තජ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අමෝභය -පෙ- "හේතු සහජාන නිසංස ඉන්ද්‍රිය මග විපයුත්ත අත්ථි අවිගතනි ද්වේ" කුසලො අබ්‍යාකතස්ස, අබ්‍යාකතො අබ්‍යාකතස්ස යන දෙක ය.

සවිපාක සටනා පස

අවිපාක සටනාවන්ට අනතුරු ව සවිපාකසටනා වදල සේක. සබ්බවිධානිකසටනාව ය, සඅඤ්ඤමඤ්ඤසටනාව ය, සඅඤ්ඤමඤ්ඤ

සම්ප්‍රයුක්ත සටනාව ය, සවිප්‍රයුක්තසටනාව ය, සඅක්කමක්ක විප්‍රයුක්ත සටනාව ය යි සවිපාක සටනා පසෙකි.

(1. සබ්බවිධානික සටනාව)

එහි සබ්බවිධානිකසටනාව මෙ සේ ය. සම්ප්‍රයුක්තස්සාදානි සහේතුක චිත්තඡරූප සහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ඡරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක අමෝභය -පෙ- හෙතු සහජාත නිස්සය විපාක ඉන්ද්‍රිය මග අත්ථි අවිගතනති එකං" අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය ය.

(2. ස අක්කමක්ක සටනාව)

ස අක්කමක්ක සටනාව මෙ සේ ය. සම්ප්‍රයුක්තස්සාදානියන්ට හා හෘදය වස්තුවට ප්‍රත්‍යය වන විපාකචිත්තයන්හි අමෝභය -පෙ- "හෙතු සහජාත අක්කමක්ක නිස්සය විපාක ඉන්ද්‍රිය මග අත්ථි අවිගතනති එකං"

(3. සඅක්කමක්ක සම්ප්‍රයුක්ත සටනාව)

සඅක්කමක්ක සම්ප්‍රයුක්ත සටනාව මෙ සේ ය. සම්ප්‍රයුක්ත ස්සාදානියන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක චිත්තයන්හි අමෝභය -පෙ- "හෙතු සහජාත අක්කමක්ක නිස්සය විපාක ඉන්ද්‍රිය මග විප්‍රයුක්ත අත්ථි අවිගතනති එකං"

(4. සවිප්‍රයුක්ත සටනා)

සවිප්‍රයුක්තසටනාව මෙ සේ ය. සහේතුකචිත්තඡරූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ඡරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකාමෝභය -පෙ- 'හෙතු සහජාත නිස්සය විපාක ඉන්ද්‍රිය මග විප්‍රයුක්ත අත්ථි අවිගත නති එකං"

(5. සඅක්කමක්ක විප්‍රයුක්ත සටනාව)

සඅක්කමක්ක විප්‍රයුක්ත සටනාව මෙ සේ ය. හෘදයවස්තුවට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධි චිත්තසම්ප්‍රයුක්ත අමෝභය -පෙ- 'හෙතු සහජාත නිස්සය විපාක ඉන්ද්‍රිය මග විප්‍රයුක්ත අත්ථි අවිගතනති එකං' අබ්‍යාකතො අබ්‍යාකතස්ස චාරය ය. කතීපාඨයෙන් හෘදයවස්තුවට ප්‍රත්‍යය වන ත්‍රිභේතුක පක්ඛවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නවයෙහි අමෝභය ලැබේ. සම්ප්‍රදාන-පාඨයෙන් හෘදය වස්තුව ලැබේ. විභඩ්ගය පටිසන්ධිකඛණේ විපාකාබ්‍යාකතා හේතු ව්‍යුත්ප්‍රසාද හෙතුවච්චයෙන පච්චයො, -පෙ- අවිගත පච්චයෙන පච්චයො" යනු යි.

සාධිපති ඉන්ද්‍රිය මග සටනා

සඉන්ද්‍රියමගසටනාවන්ට අනතුරු ව සාධිපතිඉන්ද්‍රිය මග සටනා චාරය වදළ සේක. එ ද අවිපාකසටනා සවිපාකසටනා වශයෙන්

දෙවැන්නේ වේ. එයින් අවිපාක සටනා වාරය පළමු කොට වදල සේක. එහි ද සබ්බට්ඨානිකසටනාව ය සඳහාමඤ්ඤසටනාව ය සවිප්පයුත්තසටනාව ය යි සටනා තුනෙකි.

අවිපාක සටනා තුන

(1. සබ්බට්ඨානික සටනාව)

එහි සබ්බට්ඨානික සටනාව මෙ සේ ය. සම්ප්‍රයුක්තසාක්‍යධර්මයන්ට හා සාධිතනිවිත්තරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විමංසාධිපතිය -පෙ- "හෙතු අධිපති සහජාත නිසංස ඉන්ද්‍රිය මග අත්ථි අවිගතනති වත්තාරි"

(2. සඳහාමඤ්ඤ සම්පයුත්ත සටනාව)

සඳහාමඤ්ඤ සම්පයුත්තසටනාව මෙසේ ය. සම්පයුත්තසාක්‍යධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විමංසාධිපතිය -පෙ- 'හෙතු අධිපති සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤ නිසංස ඉන්ද්‍රිය මග සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනති ද්වෙ'.

(3. සවිප්පයුත්ත සටනාව.)

සවිප්පයුත්තසටනාව මෙ සේ ය. සාධිතනිවිත්තරු පයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විමංසාධිපතිය -පෙ- 'හෙතු අධිපති සහජාත නිසංස ඉන්ද්‍රිය මග විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනති ද්වෙ'

සවිපාකසටනා තුන.

අවිපාක සටනාවන්ට අනතුරු ව සවිපාක සටනා වදල සේක. සබ්බට්ඨානික සටනාව ය: සඳහාමඤ්ඤ සම්පයුත්තසටනාව ය, සවිප්පයුත්ත සටනාව ය යි සවිපාක සටනා තුනෙකි.

(1. සබ්බට්ඨානික සටනාව)

එහි සබ්බට්ඨානික සටනාව මෙ සේ ය. සම්ප්‍රයුක්තසාක්‍යධර්මයන්ට හා සාධිතනිවිත්තරු පයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලසත්තරෙහි විමංසාධිපතිය -පෙ- 'හෙතු අධිපති සහජාත නිසංස විපාක ඉන්ද්‍රිය මග අත්ථි අවිගතනති එකං'

(2. සඳහාමඤ්ඤ සම්පයුත්ත සටනාව.)

සඳහාමඤ්ඤසම්පයුත්ත සටනාව මෙ සේ ය. සම්පයුක්තසාක්‍යධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලසත්තරෙහි විමංසාධිපතිය -පෙ- 'හෙතු අධිපති සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤ නිසංස විපාක ඉන්ද්‍රිය මග සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං'

(3. සවිප්පයුත්ත සටනාව.)

සවිප්පයුත්ත සටනාව මේ සේ ය. සාධිපතිවිත්තරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන එලසින් සත්‍රෙහි විමංසාධිපතිය -පෙ- 'හේතු අධිපති සහජාත නිසංස විපාකඉන්ද්‍රිය මග්ග විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං' යනු වදල සේක. විපාකාබ්‍යාකතා විමංසා විත්තසමුට්ඨානානං රූපානං හේතුවච්චයෙන පච්චයො, -පෙ- අවිගතපච්චයෙන පච්චයො" යි විභසගය උදුරනු.

හේතුවසභාග දසය හා සටනා සුවිස්ස නිමි.

2. ආරම්මණ මිශ්‍රකවාර පාලිය

ආරම්මණපච්චයා අධිපතියා සත්ත, නිසංසයෙ තිණි, උපනිසංසයෙ සත්ත, පුරේජානෙ තිණි, විප්පයුත්තෙ තිණි, අත්ථියා තිණි, අවිගතෙ තිණි.

ආරම්මණාධිපති උපනිසංසයනති සත්ත, ආරම්මණ පුරේජාන අත්ථි අවිගතනති තිණි, ආරම්මණ නිසංස පුරේජාන විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනති තිණි, ආරම්මණාධිපති උපනිසංස පුරේජාන අත්ථි අවිගතනති එකං.

සන්නය.

හේතුමිශ්‍රක වාරයට අනතුරු ව ආරම්මණ මිශ්‍රක වාරය වදල සේක. එ ද සභාග සටනා වසයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් සභාග වාරය පළමු කොට වදල සේක. එ ද ආරම්මණ මූලක අධිපතිසභාගය, නිසංස සභාගය, උපනිසංසසභාගය, පුරේජානසභාගය, විප්පයුත්තසභාගය, අත්ථිසභාගය, අවිගතසභාගය යි සත්වැදෑරුම් වේ. එයින් හේතුමූලක අධිපතිසභාගය පළමු කොට වදල සේක.

(1) ඒ හේතුමූලක අධිපතිසභාගයෙහි ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල සිත් අටය මහාකුසල් අට ය මහාක්‍රියාඥාතසමුප්පයුත්ත සිත් සත්ත ය ලෝකෝත්තර සිත් අට ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඉෂ්ටනිෂ්පත්තරූප අටළොස් ය ද්වේෂමූල මෝහමූල දූෛඛසහගතකාය විඤාන වර්ජිත සිත් සු අසුව ය, ද්වේෂ ඊෂීයා මාත්ස්යයී කෝකෘත්‍යය විවිකිත්සා වර්ජිත චෛතසික සත් සාලිය ය නිවාණය ය යන මේ ධර්මයෝ ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය ද අධිපති ප්‍රත්‍යය ද වන ධර්මයෝ ය. එබැවින් ඒ ධර්මයෝ මේ අනුලෝමයෙහි "ආරම්මණපච්චයා අධිපතියා සත්ත" යි වදරන ලදහ. සත්ත යනු කුසලො කුසලස්ස යනාදිය ය. ආරම්මණාධිපතිවිභසගය අනුව විභසගය උදුරනු.

(2) නිසංසාදායකයෙහි මනෝද්වාරාවර්ජනය ය, මරණාසන්න ජවනයෝ ය, තදරමමණ ඵකොළොස ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිචිත්තයෙන් සනොළොස්වන චිත්තය හා උපත් වස්තුවාරමමණ ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ආරමමණප්‍රත්‍යය ද නිශ්ශ්‍රයප්‍රත්‍යය ද වෙති. "ආරමමණ පට්ඨයා නිසංසයෙ තිණි" තිණි යනු අඛණ්ඩතො අඛණ්ඩතාසං, අඛණ්ඩතො කුසලසං, අඛණ්ඩතො අකුසලසං යන මොහු ය. අඛණ්ඩතො අඛණ්ඩතාසං යන වාරයෙහි කතීයපාදයෙන් මනෝද්වාරාවර්ජනය ය, ක්‍රියාමරණාසන්නජවන පසය, තදරමමණ ඵකොළොස ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිචිත්තයෙන් සනොළොස් වන චිත්තය හා උපත් වස්තුවාරමමණ ප්‍රත්‍යය ලැබේ. සමුද්‍රදනපාදයෙන් මනෝද්වාරාවර්ජනය ය ක්‍රියා මරණාසන්නජවන පස ය තදරමමණ ඵකොළොස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. ඵ ඛැවින් ඊ ධර්මයන් ගේ වීථි විහඟය "අඛණ්ඩතො ධර්මො අඛණ්ඩතාසං ධර්මසං ආරමමණ පට්ඨයෙන පට්ඨයො, නිසංසපට්ඨයෙන පට්ඨයො, වත්ථු විපාකාඛණ්ඩතානං ඛණ්ඩානං කිරියාඛණ්ඩතානං ඛණ්ඩානං ආරමමණ-පට්ඨයෙන පට්ඨයො, නිසංසපට්ඨයෙන පට්ඨයො" යි උද්දෙ යුතුය. අඛණ්ඩතො කුසලසං යන වාරයෙහි මරණාසන්නකුලප්පවන පසට ප්‍රත්‍යය වන හද්දවසංඛිද ද, අඛණ්ඩතො අකුසලසං යන වාරයෙහි මරණාසන්න අකුසලප්පවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හද්දවසංඛිද ද ලැබේ.

(3) උපනිසංසාදායක අධිපතිසංසාදය මෙති.

(4) පුරේජානසංසාදයෙහි කාමසිත් සිවුපනසට හා අභිඤ්ඤාදෙසිත්ට ප්‍රත්‍යය වන වතීමාන නිෂ්පන්නරූප අටොළොස වූ ආරමමණ පුරේජාන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ආරමමණ ප්‍රත්‍යය ද වෙති, පුරේජාන ප්‍රත්‍යය ද වෙති. -පෙ- "ආරමමණපට්ඨයා පුරේජානෙ තිණි" "තිණි" යනු අඛණ්ඩතො අඛණ්ඩතාසං, අඛණ්ඩතො කුසලසං, අඛණ්ඩතො අකුසලසං යන මොහු ය. අභිධෙය හා විහඟ ආරමමණ පුරේජානයෙහි මෙන් උද්දරනු.

(5) විප්පසුත්තසංසාදයෙහි මරණාසන්න මනෝද්වාරාවර්ජන ජවන තදරමමණයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිචිත්තයෙන් සනොළොස් වන චිත්තය හා උපත් හද්දවසංඛිද වූ වස්තුවාරමමණ විප්පසුත්ත ප්‍රත්‍යය ධර්මය ආරමමණප්‍රත්‍යය ද වේ. විප්පසුත්තප්‍රත්‍යය ද වේ. "ආරමමණපට්ඨයා විප්පසුත්තෙ තිණි" නිශ්ශ්‍රයසංසාදය අනුව විඤ්ඤා කරනු.

(6-7) අපථිසංසාද අවිග්ගසංසාද දෙවාරය පුරේජානසංසාදය මෙති. ප්‍රත්‍යය ඛැහැර කිරීම හේතුසංසාදයෙහි දැක්වූ ක්‍රමය අනුව විඤ්ඤා කරනු.

සටනාවාරය.

සභාගවාරයට අනතුරු ව සටනාවාරය වදල සේක. එහි අධිපති උපනියාය සටනාව ය, පුරේජාන අපථි අවිගත සටනාව ය, සනියාය විප්පයුත්තසටනාව ය, සාධිපති උපනියාය සටනාව ය, සාධිපතිඋපනියාය විප්පයුත්තසටනාව ය යි සටනා පසෙකි.

(1) එහි අධිපති උපනියාය සටනාව මෙ සේ ය:- ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල සිත් අට ය, මහාකුසල් අට ය, මහාක්‍රියාඥානසමප්‍රයුක්ත සිත් සතර ය, ලෝකෝත්තර සිත් අට ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු වූ ඉෂ්ටනිෂ්පතරූප අටළොස් ය, ද්වේෂමූල මෝහමූල දූෂ්ඨසහගතකායවිඤාන වර්ජිත සිත් සූ අසූවය, ද්වේෂ ඊෂ්ඨා මාතසයී කෞකෘත්‍යය විචිකිත්සා වර්ජිත චෛතසික සන්සාලිය ය නිව්වාණ ය යන ධර්මයෝ ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය ද අධිපතිප්‍රත්‍යය ද උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ද වෙති. එබැවින් ඒ ධර්මයෝ මේ අනුලෝමයෙහි "ආරම්මණ අධිපති උපනියායනි සත්ත" යි වදරන ලදහ,

(2) පුරේජාන අපථි අවිගත සටනාව මෙ සේ ය:- කාමසිත් සිවුපනසට හා දිබ්බවක්ඛු දිබ්බසෝත අභික්ඛාදාවන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන වතීමාන නිෂ්පතරූප අටොළොස් වූ ආරම්මණ පුරේජානප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ආරම්මණය ද පුරේජානය ද අපථිය ද අවිගතය ද වෙති. "ආරම්මණ පුරේජාන අපථි අවිගතනි තිණි" පුරේජානසභාගය අනුව විහාර කරනු,

(3) සනියාය විප්පයුත්තසටනාව මෙ සේ ය:- මරණාසන්න මනෝද්වාරාවර්ජන ජවන තදරම්මණයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුති විත්තයෙන් සනොළොස් වන විත්තය හා උපන් හෘදයවය්‍යාව වූ වස්ථවාරම්මණප්‍රත්‍යය -පෙ- "ආරම්මණ පුරේජාන නියාය විප්පයුත්ත අපථි අවිගතනි තිණි" නියාය සභාගය අනුව විහාර කරනු.

(4) සාධිපති උපනියාය සටනාව මෙ සේ ය:- ගරු කොට අරමුණු කරණ ලෝහ මූල සිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන ඉෂ්ටනිෂ්පතරූප අටළොස් ය -පෙ- "ආරම්මණ අධිපති උපනියාය පුරේජාන අපථි අවිගතනි එකං" අඛ්‍යාතකො අකුසලස්ස.

(5) සාධිපති උපනියාය විප්පයුත්ත සටනාව මෙ සේ ය:- ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල මරණාසන්නජවන පසට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුති විත්තයෙන් සනොළොස්වන විත්තය හා උපන් ගරු කළ යුතු වූ හෘදයවය්‍යා සඬ්ඛ්‍යාත වස්ථවාරම්මණප්‍රත්‍යය -පෙ- "ආරම්මණ අධිපති නියාය උපනියාය පුරේජාන විප්පයුත්ත අපථි අවිගතනි එකං" එකං යනු

අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය ය. "අබ්‍යාකතො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස ආරම්මණපච්චයෙන පච්චයො, -පෙ- අවිගතපච්චයෙන පච්චයො, වත්ථං ගරුං කත්වා අස්සාදෙති අභිනාදුති. නං ගරුං කත්වා රාගො උප්පජ්ජති. දිව්ඨි උප්පජ්ජති" යි විචිචිතඛයන් උදුළ යුතු ය. ආරම්මණසහාග සත හා සටනා පස නිමි.

3 අධිපති මිශ්‍රක පාලිය.

අධිපතිපච්චයා හෙතුයා වත්තාරි, ආරම්මණෙ සත්ත, සහජාතෙ සත්ත, අක්කමක්කෙ නිණි, නිස්සයෙ අවිධි, උපනිස්සයෙ සත්ත, පුරෙජාතෙ එකං, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ සත්ත, ඉන්ද්‍රියෙ සත්ත, මග්ගෙ සත්ත, සම්පයුත්තෙ නිණි, විප්පයුත්තෙ වත්තාරි, අත්ථියා අවිධි, අවිගතෙ අවිධි,

අධිපති අත්ථි අවිගතනති අවිධි, අධිපති නිස්සය අත්ථි අවිගතනති අවිධි, අධිපති නිස්සය විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනති වත්තාරි,

අධිපති ආරම්මණ පනිස්සයනති සත්ත, අධිපති ආරම්මණපනිස්සය පුරෙජාත අත්ථි අවිගතනති එකං, අධිපති ආරම්මණ නිස්සය උපනිස්සය පුරෙජාත විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං,

අධිපති සහජාත නිස්සය අත්ථි අවිගතනති සත්ත, අධිපති සහජාත අක්කමක්කෙ නිස්සය සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනති නිණි, අධිපති සහජාත නිස්සය විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනති නිණි, අධිපති සහජාත නිස්සය විපාක අත්ථි අවිගතනති එකං, අධිපති සහජාත අක්කමක්කෙ නිස්සය විපාක විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං, අධිපති සහජාත නිස්සය විපාක විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං.

අධිපති සහජාත නිස්සය ආහාර ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගතනති සත්ත, අධිපති සහජාත අක්කමක්කෙ නිස්සය ආහාර ඉන්ද්‍රිය සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගත නති නිණි, අධිපති සහජාත නිස්සය ආහාර ඉන්ද්‍රිය විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගත නති නිණි, අධිපති සහජාත නිස්සය විපාක ආහාර ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගත නති එකං, අධිපති සහජාත අක්කමක්කෙ නිස්සය විපාක ආහාර ඉන්ද්‍රිය සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං, අධිපති සහජාත නිස්සය විපාක ආහාර ඉන්ද්‍රිය විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං,

අධිපති සහජාත නිස්සය ඉන්ද්‍රිය මග්ග අත්ථි අවිගතනති සත්ත, අධිපති සහජාත අක්කමක්කෙ නිස්සය ඉන්ද්‍රිය මග්ග සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනති නිණි, අධිපති සහජාත නිස්සය ඉන්ද්‍රිය මග්ග විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනති නිණි, අධිපති සහජාත නිස්සය විපාක ඉන්ද්‍රිය මග්ග අත්ථි අවිගතනති එකං,

අධිපති සහජාත අක්කමක්ක නිසාය විපාක ඉන්ද්‍රිය මගහ සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගතන්ති එක්ඛං, අධිපති සහජාත නිසාය විපාක ඉන්ද්‍රිය මගහ විපයුත්ත අත්ථි අවිගතන්ති එක්ඛං,

අධිපති හෙතු සහජාත නිසාය ඉන්ද්‍රිය මගහ අත්ථි අවිගතන්ති චන්තාරි, අධිපති හෙතු අක්කමක්ක නිසාය ඉන්ද්‍රිය මගහ සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගතන්ති ද්වෙ, අධිපති හෙතු සහජාත නිසාය ඉන්ද්‍රිය මගහ විපයුත්ත අත්ථි අවිගතන්ති ද්වෙ, අධිපති හෙතු සහජාත නිසාය විපාක ඉන්ද්‍රිය මගහ අත්ථි අවිගතන්ති එක්ඛං, අධිපති හෙතු සහජාත අක්කමක්ක නිසාය විපාක ඉන්ද්‍රිය මගහ සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගතන්ති එක්ඛං, අධිපති හෙතු සහජාත නිසාය විපාක ඉන්ද්‍රිය මගහ විපයුත්ත අත්ථි අවිගතන්ති එක්ඛං.

අධිපති මිශ්‍රකයේ සන්තය.

ආරම්භ මිශ්‍රකවාරයට අනතුරුව අධිපති මිශ්‍රකවාරය වදළ සේක. එ ද සභාග සටනා වසයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් සභාගවාරය පළමුකොට වදළ සේක. එහි ද අධිපතිමූලක හේතුසභාගය, ආරම්භ සභාගය, සහජාතසභාගය අක්කමක්කසභාගය, නිසායසභාගය, උපනිසායසභාගය, පුරෙජාතසභාගය, විපාක සභාගය, ආහාරසභාගය, ඉන්ද්‍රියසභාගය, මගහසභාගය, සම්පයුත්තසභාගය, විපයුත්තසභාගය, අත්ථිසභාගය, අවිගතසභාගය යි වාර පසළොස්සකි.

(1) එයින් අධිපතිමූලක හේතුසභාගයෙහි සම්ප්‍රසූක්කඤ්ඤාධර්මයන්ට හා සාධිපති චිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වීම-සාධිපතිය "අධිපතිපච්චයා හෙතුයා චන්තාරි"

(2) අධිපතිමූලක ආරම්භසභාගයෙහි - සකල ආරම්භාධිපති ප්‍රත්‍යය "අධිපතිපච්චයා ආරම්භෙ සත්ත"

(3) සහජාතසභාගයෙහි සම්ප්‍රසූක්කඤ්ඤාධර්මයන්ට හා සාධිපති චිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපති ධර්ම තුන සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ සහජාතාධිපතිප්‍රත්‍යය "අධිපතිපච්චයාසහජාතෙ සත්ත"

(4) අක්කමක්ක සභාගයෙහි සම්ප්‍රසූක්කඤ්ඤාධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපති ධර්ම තුන සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ අහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යය "අධිපතිපච්චයා අක්කමක්කෙ නිසි"

(5) නිසායසභාගයෙහි සකල සහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යයධර්මයෝ ය, ගරුකොට අරමුණු කරන ලෝභමූලමරණාසන්න ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන

ව්‍යුතිචිත්තයෙන් සනොළොස් වන චිත්තය හා උපන් හෘදයවැසූව ' වස්ථාරමමණප්‍රත්‍යය යන මොවුහු - "අධිපති පව්වයා නිසායෙ අව්‍යය

(6) උපතිසාය සභාගයෙහි සකලාරමමණෝපති:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ - "අධිපතිපව්වයා උපතිසායෙ සන්න"

(7) පුරේජානසභාගයෙහි ගරුකොට අරමුණු කරන ලෝහමූල සිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු වූ ඉෂටිනිෂ්ටතරුප අටොළොස වූ ආරමමණ පුරේජාන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ - "අධිපතිපව්වයා පුරේජානෙ එකං"

(8) විපාකසභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤාඤා සාධිපතිචිත්තජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලසිත් සතරෙහි අධිපතිධර්ම සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ සහජානාධිපතිප්‍රත්‍යයධර්මයෝ - 'අධිපතිපව්වයා විපාකෙ එකං"

(9) ආහාරසභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤාඤායන්ට හා සාධිපති චිත්තජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන චිත්තාධිපතිය - "අධිපතිපව්වයා ආහාරෙ සන්න"

(10) ඉන්ද්‍රියසභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤාඤා සාධිපතිචිත්තජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන චිත්ත විරිය විමංස යන අධිපතිධර්ම තුන අතුරෙන් එක් එක් ධර්මයක් වූ අධිපතිප්‍රත්‍යය - අධිපතිපව්වයා ඉන්ද්‍රියෙ සන්න"

(11) මග්ගසභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤාඤා සාධිපතිචිත්තජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විමංසාධිපතිය - "අධිපතිපව්වයා මග්ගෙ සන්න"

(12) සමප්‍රයුක්තසභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤාඤායන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපති ධර්ම තුන සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ අධිපති ප්‍රත්‍යය "අධිපතිපව්වයා සමප්‍රයුක්තෙ තිණි"

(13) විප්‍රයුක්ත සභාගයෙහි සාධිපති චිත්තජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යයවන අධිපති ධර්ම තුන සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ සහජානාධිපති ප්‍රත්‍යය ගරුකොට අරමුණු කරන ලෝහමූල මරණාසන්න ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිචිත්තයෙන් සනොළොස් වන චිත්තය හා උපන් ගරු කළ යුතු හෘදයවැසූව වූ වස්ථාරමමණ ප්‍රත්‍යය ය යන මොවුහු - "අධිපතිපව්වයා විප්‍රයුක්තෙ වන්නාරි" කුසලො අබ්‍යාකතස්ස, අකුසලො අබ්‍යාකතස්ස. අබ්‍යාකතො අබ්‍යාකතස්ස, අබ්‍යාකතො අකුසලස්ස යන වාර සතර ය.

(14) අත්ථිසභාගයෙහි සකල සහජානාධිපතිප්‍රත්‍යය ය, ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල සිත් අටට ප්‍රත්‍යවන ගරු කළ යුතු වූ

නිකුත්කරුප අවලෝස වූ ආරම්භකාධිපති ප්‍රත්‍යය ය යන මොවුහු -
"අධිපති පව්වයා අත්පියා අවිය"

(15) අධිපතිපව්වයා අවිගතෙ අවිය-

සටනාවාරය.

සභාගවාරයට අනතුරුව සටනා වාරය වදළ සේක. එහි මිසසක සටනා ය, පකිණ්ණකසටනා ය, සහජාතසටනා යයි සටනා තුන් කොටසක් ඇත්තේ ය. එයින් මිසසකසටනාවෝ පළමු කොට වදරන ලදහ. අත්පි අවිගතසටනාව ය, සතිසසයසටනාව ය, සතිසසය විපසයුතන සටනාව ය යි මිසසකසටනා තුනෙකි.

(1) එයින් අත්පි අවිගත සටනාව මෙ සේ ය: සම්ප්‍රයුක්ත සකාධයන්ට හා සාධිපති විතනජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපති ධම් තුන සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ සහජාතාධිපතිප්‍රත්‍යය ය, ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල සිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන ඉෂටනිෂ්පතන රූප අවලෝස වූ ආරම්භකාධිපතිප්‍රත්‍යය යන මොවුහු අධිපති ප්‍රත්‍යය ද අස්තිප්‍රත්‍යය ද අවිගත ප්‍රත්‍යය ද වෙති, එබැවින් ඒ ධම්මෝ "අධිපති අත්පි අවිගතනි අවිය" යි වදරන ලදහ. "අවිය" යනු කුසලපදයෙහි වාර තුන ය. අකුසලපදයේ වාර තුන ය, අඛ්‍යාතනො අඛ්‍යාතකසස, අඛ්‍යාතනො අකුසලසස යන දෙවාරය ය යන මොවුහු ය. සුච්චාර සතෙහි සහජාතාධිපතිය ද අවසානවාරයෙහි ආරම්භකාධි-පතිය ද ගත යුතු ය.

(2) සතිසසය සටනාව මෙසේ ය. සකල සහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යය, ගරුකොට අරමුණු කරන ලෝහමූල මරණාසනන ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිවිතනයෙන් සනොළොස් වන විතනය හා උපත් ගරු කළ යුතු හෘදයවස්තුව වූ වස්තුවාරම්භප්‍රත්‍යය ය යන මොවුහු "අධිපති නිසසය අත්පි අවිගතනි අවිය" වාර අට ඉහත කී පරිදි ය. අඛ්‍යාතනො අකුසලසස යන වාරයෙහි ලෝහමූල මරණාසනනජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිවිතනයෙන් සනොළොස් වන විතනය හා උපත් ගරු කළ යුතු හෘදයවස්තුව ලැබේ. "වස්ථු ගරු කතා රාගො උප්පජ්ජති දිට්ඨි උප්පජ්ජති" යි විභඩගය උද්‍රුහු.

(3) සතිසසය විපසයුතන සටනාව මෙ සේ ය: සාධිපතිවිතනජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපතිධම් තුන සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ සහජාතා-ධිපතිප්‍රත්‍යය ය, ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල මරණාසනනජවනයට -පෙ- හෘදයවස්තුව වූ වස්තුවාරම්භ ප්‍රත්‍යය ය යන මොවුහු -

"අධිපති නියුය විප්පුන්න අපථි අවිගනනි චක්කාරි" චාර සතර කුසලෝ අබ්‍යාකතස්ස, අකුසලෝ අබ්‍යාකතස්ස, අබ්‍යාකතෝ අබ්‍යාකතස්ස, අබ්‍යාකතෝ අකුසලස්ස යන චාරයෝ ය. අබ්‍යාකතෝ අකුසලස්ස යන චාරයට ගරු කළ යුතු හෘදයව්‍යාධි වූ වස්ථාවාරමමණප්‍රත්‍යය ගන්නේ ය, මිශ්‍රකසටතා නිමි.

මිශ්‍රකසටතාවන්ට අනතුරු ව ප්‍රකීර්ණකසටතා වදරන ලදහ. ආරමමණ උපනිසුය සටතාව ය, සපුරේජන අපථි අවිගන සටතාව ය, සතිසුය සපුරේජන විප්පුන්න අපථි අවිගන සටතාව යයි ප්‍රකීර්ණක සටතා තුනෙකි.

(1) එයින් ආරමමණ උපනිසුය සටතාව මෙසේ ය: සකලාරමමණාධිපතිප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "අධිපති ආරමමණ උපනිසුය නි සන්න."

(2) සපුරේජන අපථි අවිගන සටතාව මෙ සේ ය: ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමුල සින් අටට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු නිෂ්පන්නරූප අටළොස් - "අධිපති ආරමමණ උපනිසුය සපුරේජන අපථි අවිගනනි එකං."

(3) සතිසුය සපුරේජන විප්පුන්න සටතාව මෙසේ ය: ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමුල මරණාසන්නජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන චුතිචිත්තයෙන් සතොළොස්වන චිත්තය හා උපන් ගරු කළ යුතු හෘදය ව්‍යාධි වූ වස්ථාවාරමමණප්‍රත්‍යය - අධිපති ආරමමණ නියුය උපනිසුය සපුරේජන විප්පුන්න අපථි අවිගනනි එකං."

ප්‍රකීර්ණ සටතා තුන නිමි.

ප්‍රකීර්ණකසටතාවන්ට අනතුරු ව සහජානසටතා වදළ සේක. ඡන්දධිපතිසටතා ය, චිත්තාධිපතිසටතා ය, විරියාධිපතිසටතා ය, චිමංසාධිපතිසටතා ය යි සහජානසටතා සතර කොටසෙකි. එයින් ඡන්දධිපතිසටතාවන් පළමු කොට වදළ සේක. එහි ද අවිපාක සවිපාක වශයෙන් සටතා දෙ කොටසකි. එයින් අවිපාකසටතා පළමු කොට වදළ සේක. සබ්බවිධානිකසටතාව ය, සඅක්ඛංගමක්ඛංග සමප්පුන්න සටතාව ය, සවිප්පුන්නසටතාව ය යි අවිපාක සටතා තුනෙකි.

(1) එයින් සබ්බවිධානිකසටතාව මෙ සේ ය: සම්ප්‍රසුක්කස්සාධිකයන්ට හා සාධිපති චිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඡන්දධිපතිය - "අධිපති සහජාන නියුය අපථි අවිගනනි සන්න."

(2) සඳහාමඤ්ඤ සම්පූර්ණ සටනාව මෙසේ ය: සම්පූර්ණ-
කාන්තියන්ට ම ප්‍රත්‍යය වන ජනාධිපති - "අධිපති සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤ
නිසාය සම්පූර්ණ අප්පි අවිගතනි නිමි."

(3) සම්පූර්ණ සටනාව මෙසේ ය: සාධිපති විනාජ රූපයන්ට
ප්‍රත්‍යය වන ජනාධිපති "අධිපති සහජාත නිසාය විපසුර්ණ අප්පි
අවිගතනි නිමි." අවිපාකසටනා තුන ය.

අවිපාකසටනාවන්ට අනතුරු ව සම්පාකසටනාවන් වදල සේක.
සබ්බවිධානික සටනාව ය, සඳහාමඤ්ඤසම්පූර්ණසටනාව ය,
සම්පූර්ණ සටනාව යයි සම්පාක සටනා තුනෙකි.

(4) එයින් සබ්බවිධානිකසටනාව මෙ සේ ය, සම්පූර්ණකාන්තියන්ට
හා සාධිපතිවිනාජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන එලයින් සතරෙහි ජනාධිපතිය,
"අධිපති සහජාත නිසාය විපාක අප්පි අවිගතනි එකම."

(5) සඳහාමඤ්ඤසටනාව මෙ සේ ය. සම්පූර්ණකාන්තියන්ට ම
ප්‍රත්‍යය වන එලයින් සතරෙහි ජනාධිපතිය - "අධිපති සහජාත
අඤ්ඤාමඤ්ඤ නිසාය විපාක සම්පූර්ණ අප්පි අවිගතනි එකම."

(6) සම්පූර්ණසටනාව මෙ සේ ය. සාධිපති විනාජරූපයන්ට
ප්‍රත්‍යය වන එලයින් සතරෙහි ජනාධිපතිය - අධිපති සහජාත
නිසාය විපාක විපසුර්ණ අප්පි අවිගතනි එකම." මේ සම්පාක
සටනා තුන ය.

ජනාධිපති සටනා සය නිමි.

ජනාධිපතිසටනාවන්ට අනතුරු ව විනාධිපති සටනාවන් වදල
සේක. එහි ද අවිපාක සම්පාක වශයෙන් සටනා දෙකොටසෙකි. එයින්
අවිපාක සටනාවන් පළමුකොට වදල සේක. සබ්බවිධානික සටනාව ය,
සඳහාමඤ්ඤ සම්පූර්ණ සටනාව ය, සම්පූර්ණ සටනාව ය යි
අවිපාක සටනා තුනෙකි.

(1) එයින් සබ්බවිධානික සටනාව මෙසේ ය: සම්පූර්ණ
කාන්තියන්ට හා සාධිපතිවිනාජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විනාධිපතිය-
"අධිපති සහජාත නිසාය ආහාර ඉන්ද්‍රිය අප්පි අවිගතනි සතන"

(2) සඳහාමඤ්ඤ සම්පූර්ණ සටනාව මෙ සේ ය: සම්පූර්ණ-
කාන්තියන්ට ම ප්‍රත්‍යය වන විනාධිපතිය අධිපතිසහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤ
නිසාය ආහාර ඉන්ද්‍රිය සම්පූර්ණ අප්පි අවිගතනි නිමි"

(3) සවිප්පයුත්තසටනාව මෙසේ ය. සාධිපති විත්තජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විත්තාධිපතිය - "අධිපති සහජාත නිසංස ආහාර ඉන්ද්‍රිය විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනති තිණි" මේ අවිපාක සටනා තුන ය,

අවිපාක සටනාවන්ට අනතුරු ව සවිපාක සටනාවන් වදල සේක. සබ්බවිධානික සටනාව ය, සඅඤ්ඤමඤ්ඤසම්පයුත්ත සටනාව ය, සවිප්පයුත්ත සටනාව ය යි සවිපාක සටනා තුනෙකි.

(4) එයින් සබ්බවිධානික සටනාව මෙ සේ ය: සම්ප්‍රයුක්ත සංකර්මයන්ට හා සාධිපතිවිත්තජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලසිත් සතර වූ විත්තාධිපතිය - "අධිපති සහජාත නිසංස විපාක ආහාර ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගතනති එකං"

(5) සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සම්පයුත්ත සටනාව මෙසේ ය: සම්ප්‍රයුක්ත-සංකර්මයන්ට ම ප්‍රත්‍යය වන ඵලසිත් සතර වූ විත්තාධිපතිය - "අධිපති සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසංස විපාක ආහාර ඉන්ද්‍රිය සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං"

(6) සවිප්පයුත්ත සටනාව මෙසේ ය. සාධිපතිවිත්තජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලසිත් සතර වූ විත්තාධිපතිය-අධිපති සහජාත නිසංස විපාක ආහාර ඉන්ද්‍රිය විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං" මේ සවිපාක සටනා තුන ය.

විත්තාධිපති සටනා සය තිමි.

විත්තාධිපතිසටනාවන්ට අනතුරු ව විරියාධිපති සටනාවන් වදල සේක. එහි ද අවිපාක සවිපාක වශයෙන් සටනා දෙකොටසෙකි. එයින් අවිපාක සටනාවන් පළමු කොට වදල සේක. සබ්බවිධානික සටනාව ය, සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සම්පයුත්ත සටනාව ය සවිප්පයුත්ත සටනාව ය යි අවිපාක සටනා තුනෙකි.

(1) එයින් සබ්බවිධානික සටනාව මෙසේ ය. සම්පයුක්තසංකර්මයන්ට හා සාධිපතිවිත්තජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විරියාධිපතිය "අධිපති සහජාත නිසංස ඉන්ද්‍රිය මග්ග අත්ථි අවිගතනති සත්තං"

(2) සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සම්පයුත්තසටනාව මෙ සේ ය. සම්පයුක්ත සංකර්මයන්ට ම ප්‍රත්‍යය වන විරියාධිපති- "අධිපති සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසංස ඉන්ද්‍රිය මග්ග සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනති තිණි"

(3) සවිප්පයුත්තසටනාව මෙ සේ ය. සාධිපතිවිත්තජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විරියාධිපතිය- "අධිපති සහජාත නිසංස ඉන්ද්‍රිය මග්ග විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනති තිණි" මේ අවිපාක සටනා තුන ය.

අවිපාකසටනාවන්ට අනතුරු ව. සවිපාක සටනාවන් වදළ සේක. සබ්බවිධානිකසටනාව ය සඤ්ඤාමඤ්ඤ සම්පයුත්ත සටනාවය, සවිපයුත්තසටනාව ය යි සවිපාකසටනා තුනෙකි.

(4) එයින් සබ්බවිධානිකසටනාව මෙ සේ ය. සම්පයුත්තඤ්ඤා සාධිපතිවිත්තජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලසිත් සතරෙහි විරියාධිපතිය - "අධිපති සහජාත නිස්සය විපාක ඉන්ද්‍රිය මග අත්ථි අවිගතනති එකං"

(5) සඤ්ඤාමඤ්ඤ සම්පයුත්තසටනාව මෙසේ ය. සම්පයුත්ත-ඤ්ඤාසාධිපතියන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලසිත් සතරෙහි විරියාධිපතිය - "අධිපති සහජාත ඤ්ඤාමඤ්ඤ නිස්සය විපාක ඉන්ද්‍රිය මග සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං"

(6) සවිපයුත්තසටනාව මෙසේ ය. සාධිපතිවිත්තජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලසිත් සතරෙහි විරියාධිපතිය ය "අධිපති සහජාත නිස්සය විපාක ඉන්ද්‍රිය මග විපයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං" මේ අවිපාක සටනා තුන ය.

විරියාධිපති සටනා සය නිමි

විරියාධිපතිසටනාවන්ට අනතුරු ව විමංසාධිපතිසටනාවන් වදළ සේක. එයද අවිපාකසටනා සවිපාකසටනා වශයෙන් දෙකොටසකි. එයින් අවිපාකසටනාවන් පළමු කොට වදළ සේක. සබ්බවිධානිකසටනාව ය, සඤ්ඤාමඤ්ඤ සම්පයුත්ත සටනාව ය සවිපයුත්ත සටනාව යයි අවිපාක සටනා තුනෙකි.

(1) එයින් සබ්බවිධානික සටනාව මෙ සේ ය. සම්ප්‍රයුත්තඤ්ඤාසාධිපතිවිත්තජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විමංසාධිපතිය "අධිපති හෙතු සහජාත නිස්සය ඉන්ද්‍රිය මග අත්ථි අවිගතනති වත්තාරි,"

(2) සඤ්ඤාමඤ්ඤ සම්පයුත්ත සටනාව මෙ සේ ය: සම්ප්‍රයුත්ත-ඤ්ඤාසාධිපතියන්ට ප්‍රත්‍යය වන විමංසාධිපතිය - "අධිපති හෙතු සහජාත ඤ්ඤාමඤ්ඤ නිස්සය ඉන්ද්‍රිය මග සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනති ද්වෙ"

(3) සවිපයුත්තසටනාව මෙ සේ ය: සාධිපතිවිත්තජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විමංසාධිපතිය - "අධිපති හෙතු සහජාත නිස්සය ඉන්ද්‍රිය මග විපයුත්ත අත්ථි අවිගතනති ද්වෙ" මේ අවිපාක සටනා තුන ය.

සබ්බවිධානිකසටනාව ය, සඤ්ඤාමඤ්ඤ සම්පයුත්ත සටනාව ය, සවිපයුත්ත සටනාව යයි සවිපාකසටනා තුනෙකි.

(4) එයින් සබ්බවිධානික සටනාව මෙ සේ ය: සමප්‍රයුක්ත සාක්‍ෂ්‍යයන්ට හා සාධිතවිකර්මපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලසිත් සතරෙහි විමංසාධිපතිය- "අධිපති හෙතු සහජාන නිසංස විපාක ඉන්ද්‍රිය මග අත්ථි අවිගතනති එකං"

(5) සඤ්ඤාමඤ්ඤා සමප්‍රයුක්තසටනාව මෙ සේ ය: සමප්‍රයුක්ත සාක්‍ෂ්‍යයන්ට ම ප්‍රත්‍යය වන ඵලසිත් සතරෙහි විමංසාධිපතිය- "අධිපති හෙතු සහජාන ඤ්ඤාමඤ්ඤා නිසංස විපාක ඉන්ද්‍රිය මග අත්ථි අවිගතනති එකං"

(6) සවිප්පයුක්තසටනාව මෙ සේ ය: සාධිතවිකර්මපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලසිත් සතරෙහි විමංසාධිපතිය - "අධිපති හෙතු සහජාන නිසංස විපාක ඉන්ද්‍රිය මග විප්පයුක්ත අත්ථි අවිගතනති එකං" මේ සවිපාක සටනා තුන ය.

විමංසාධිපති සටනා සය නිමි.

මෙහි සභාග පසළොසෙකි. මිශ්‍රකසටනා තුන ය. ප්‍රකීර්ණ සටනා තුන ය, සහජාන සටනා සුවිස්සය යි සටනා තිසෙකි.

4 අනන්තර මිශ්‍රක පාලය.

අනන්තරපච්චයා සමනන්තරෙ සත්ත, උපනිස්සයෙ සත්ත, ආසෙවනෙ තිණි; කමම එකං, නත්ථියා සත්ත, විගතෙ සත්ත.

අනන්තර සමනන්තර උපනිස්සය නත්ථි විගතනති සත්ත, අනන්තර සමනන්තර උපනිස්සය ආසෙවන නත්ථි විගතනති තිණි, අනන්තර සමනන්තර උපනිස්සය කමම නත්ථි විගතනති එකං.

අනන්තර මිශ්‍රකයේ සන්නය.

අධිපති මිශ්‍රකයට අනතුරු ව අනන්තරමිශ්‍රකය වදළ සේක. එ ද සභාග සටනා වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් සභාගයන් පළමු කොට වදළ සේක. අනන්තරමූලක සමනන්තර සභාගය, උපනිස්සය සභාගය, ආසෙවන සභාගය, කමමසභාගය, නත්ථි සභාගය, විගතසභාගය යි සභාගවාර සයෙකි.

(1) ඔවුන් ගෙන් අනන්තරමූලක සමනන්තරසභාගයෙහි අභීතතච්ඡුතිය සහිතවූ පශ්චිම පශ්චිම නාමසාක්‍ෂ්‍යයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අභීතතච්ඡුති වර්ජිත පුච්ඡුච්ඡා නාමසාක්‍ෂ්‍යයෝ අනන්තර

ප්‍රත්‍යය ද සමනනනර ප්‍රත්‍යය ද වෙති. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ "අනන්තර පට්ටයා සමනනනරෙ සන්න" යි වදරන ලදහ. උපනිස්සය සභාගය ද එසේ ය.

(3) ආසේවන සභාගයෙහි ප්‍රථමජවනඵලජවන වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම එක්පනස් ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අනනිමජවන වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම සත්සාළිස් ලෝකික ජවනයෝ- "අනන්තර පට්ටයා ආසෙවනෙ තිණි"

(4) කමමසභාගයෙහි මාභීනනනර ඵලසිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන මාභීචේතනාව- "අනන්තර පට්ටයා කමෙම එකං" "මගො ඵලස්ස" යි විභධගය උදුරනු. තත්ථිසභාග විගතසභාග දෙක සමනනනර සභාගය මෙති.

සභාගයන්ට අනතුරු ව සටනාවන් වදළ සේක. සමනනනර උපනිස්සය තත්ථි විගත සටනාව ය, ආසේවන සටනාව ය, සමපසුනන සටනාව ය යි සටනා තුනෙකි.

(1) සකලානනනරප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "අනන්තර සමනනනර තත්ථි විගතනනි සන්න" (2) සකලාසේවන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "අනන්තරසමනනනර උපනිස්සය ආසෙවන තත්ථි විගතනනි තිණි" (3) මාභීනනනරඵල විත්තයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මාභීචේතනාව- "අනන්තර සමනනනර උපනිස්සය කමෙම තත්ථි විගතනනි එකං" මෙහි සභාග වාර සයෙකි. සටනා තුනෙකි.

5 සමනනනර මිශ්‍රක පාලිය,

සමනනනරපට්ටයා අනනනරෙ සන්න. උපනිස්සයෙ සන්න, ආසෙවනෙ තිණි, කමෙම එකං, තත්ථියා සන්න, විගතෙ සන්න, සමනනනර අනනනර උපනිස්සය තත්ථි විගත නනි සන්න, සමනනනර අනනනර උපනිස්සය ආසෙවන තත්ථි විගතනනි තිණි, සමනනනර අනනනර උපනිස්සය කමෙම තත්ථි විගතනනි එකං, (අනනනරය මෙති.)

6 සහජාන මිශ්‍රක පාලිය.

සහජානපට්ටයා හෙතුයා සන්න, අධිපතියා සන්න, අසුඤ්ඤාමසුඤ්ඤා තිණි, නිස්සයෙ නව. කමෙම සන්න, විපාකෙම එකං, ආභාරෙ සන්න, ඉන්ද්‍රියෙ සන්න, කුසානෙ සන්න, මගෙ සන්න, සමපසුනන තිණි, විපසුනන තිණි, අත්ථියා නව, අවිගතෙ නව,

සහජාත නිසංය අරථ අවිගතනති නව, සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසංය අරථ අවිගතනති තිණි, සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසංය සමපයුත්ත අරථ අවිගත නති තිණි, සහජාත නිසංය විපයුත්ත අරථ අවිගත නති තිණි, සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසංය විපයුත්ත අරථ අවිගත නති එකං.

සහජාත නිසංය විපාක අරථ අවිගතනති එකං, සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසංය විපාක අරථ අවිගතනති එකං, සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසංය විපාක සමපයුත්ත අරථ අවිගත නති එකං, සහජාත නිසංය විපාක විපයුත්ත අරථ අවිගත නති එකං, සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසංය විපාක විපයුත්ත අරථ අවිගත නති එකං,

සහජාතමිශ්‍රකයේ සන්නය.

සමනතතර මිශ්‍රකයට අනතුරු ව සහජාතමිශ්‍රකය වදළ සේක, එහි සහජාත මූලක හේතුසභාගය ය, අධිපතිසභාගය ය, අඤ්ඤමඤ්ඤ සභාගය ය, නිසංයසභාගය ය, කමමසභාගය ය, විපාක සභාගය ය, ආහාරසභාගය ය, ඉන්ද්‍රිය සභාගය ය, ක්‍රියාසභාගය ය, මග්ගසභාගය ය, සමපයුත්තසභාගය ය, විපයුත්තසභාගය ය, අරථ සභාගය ය, අවිගතසභාගය ය යි සභාගවාර කුදුසෙකි.

(1) එයින් සහජාතමූලක හේතුසභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තසකන්ධයන්ට හා සාධිපතිචිත්තපරුපයන්ට ද සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකමීජ රුපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන හේතු සය- "සහජාතපට්ඨයා හෙතුයා සන්න"

(2) අධිපතිසභාගයෙහි සකල සහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යයධම්මෝ. "සහජාතපට්ඨයා අධිපතියා සන්න"

(3) අඤ්ඤමඤ්ඤසභාගයෙහි සකලාන්‍යෝත්තාප්‍රත්‍යයධම්මෝ - සහජාත පට්ඨයා අඤ්ඤමඤ්ඤ නිණි" (4) නිසංයසභාගයෙහි - සකල සහජාතනිශ්ශ්‍රයප්‍රත්‍යය ධම්මෝ - "සහජාතපට්ඨයානිසංයෙ නව" (5) කමම-සභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තසකන්ධ සහේතුකචිත්තපරුප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකමීජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන චේතනාව වූ සහජාත කමීප්‍රත්‍යය- "සහජාතපට්ඨයා කමමෙ සන්න"

(6) විපාකසභාගයෙහි ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා චිත්තපරුප ප්‍රතිසන්ධිකමීජරුපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන සකල විපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයෝ ය, හෘදයවසුච්චිත ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධිනාමසකන්ධයෝ ය යන මොවුහු- "සහජාත පට්ඨයා විපාකෙ එකං"

(7) ආහාරසභාගයෙහි සම්ප්‍රයුක්තඥානියන්ට හා විත්තජ-ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන එසු වේතනා විඤ්ඤාණ යන නාමාහාරයෝ- "සහජානපට්ටයා ආභාරෙ සත්ත"

(8) ඉන්ද්‍රියසභාගයෙහි සම්ප්‍රයුක්තඥානියන් විත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රියධම් අට වූ සහජානේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය- "සහජාන පට්ටයා ඉන්ද්‍රියෙ සත්ත"

(9) කථානසභාගයෙහි සම්ප්‍රයුක්තඥානියන් විත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ධ්‍යානාසිඛධම්යෝ නවදෙන- "සහජාන පට්ටයා කථානෙ සත්ත"

(10) මග්ගසභාගයෙහි සම්ප්‍රයුක්තඥානියන්ට හා විත්තජරූපයන්ට ද සහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන මාග්ගිඛයෝ නව දෙන "සහජානපට්ටයා මග්ගෙ සත්ත"

(11) සම්ප්‍රයුක්තසභාගයෙහි සකල සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය ධම්යෝ- "සහජානපට්ටයා සම්පයුතෙ නිණි" (12) විප්‍රයුක්තසභාගයෙහි සකල-විප්‍රයුක්තප්‍රත්‍යය ධම්යෝ "සහජානපට්ටයා විප්‍රයුතෙ නිණි" අත්ථි අවිගත සභාග දෙක සහජාතය මෙනි, "සහජානපට්ටයා අත්ථියා නව අවිගතෙ නව"

සටනා

සභාගයන්ට අනතුරු ව සටනාවන් වදළ සේක. එහි අවිපාක සවිපාක වශයෙන් සටනා දෙකොටසකි. සබ්බවිධානික සටනාවය, සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සටනාවය, සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සම්පයුක්ත සටනාවය, සවිප්‍රයුක්ත සටනාවය, සඅඤ්ඤමඤ්ඤ විප්‍රයුක්ත සටනාවය යි අවිපාක සටනා පසෙකි.

(1) එයින් සබ්බවිධානික සටනාව මෙසේ ය: ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා විත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමඥානියෝ ය, ඔවුනොවුන්ට හා උපාදය රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන මහාභූත සතර ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමඥානියන් හා හෘදයවණුව ය යන මොවුහු "සහජාන නිසුස අත්ථි අවිගතනි නව"

(2) සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සටනාව මෙසේ ය: ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමඥානියෝ ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය

වන මහාභූත සතර ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයන් හා හෘදයවහ්නුව ය යන මොවුහු - සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසංස අත්ථි අවිගත නති නිණි"

(3) සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සමපයුත්ත සටතාව මෙසේ ය: ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ- "සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසංස සමපයුත්ත අත්ථි අවිගතනති නිණි"

(4) සච්ඡයුත්තසටතාව මෙසේ ය: චිත්තරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අරූපච්ඡාක ද්විපඤ්චිඤාන අභිත්තව්‍යුති වර්ජිත පඤ්චවෝකාර ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ය හෘදයවහ්නුය යන මොවුහු - "සහජාන නිසංස විපයුත්ත අත්ථි අවිගතනති නිණි"

(5) සඅඤ්ඤමඤ්ඤ විපයුත්තසටතාව මෙසේ ය: ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධිනාමසාක්‍ය හෘදයවහ්නු - සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසංස විපයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං" මේ අවිපාක සටතා පස ය.

(සච්ඡාක සටතා.)

සබ්බට්ඨානිකසටතාව ය, සඅඤ්ඤමඤ්ඤසටතාව ය, සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සමපයුත්තසටතාව ය, සච්ඡයුත්තසටතාව ය, සඅඤ්ඤමඤ්ඤ විපයුත්ත සටතාවය යි සච්ඡාක සටතා පසකි.

(1) එයින් සබ්බට්ඨානිකසටතාව මෙසේ ය: ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා චිත්තරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන සකල විපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය, හෘදය වහ්නුවට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය යන මොවුහු - "සහජාන නිසංස විපාක අත්ථි අවිගතනති එකං"

(2) සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සටතාව මෙසේ ය: ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල විපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය, හෘදයවහ්නුවට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධිනාමසාක්‍යයෝ ය යන මොවුහු - "සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසංස විපාක අත්ථි අවිගතනති එකං"

(3) සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සමපයුත්ත සටතාව මෙසේ ය: ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල විපාක නාමසාක්‍යයෝ - "සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසංස විපාක සමපයුත්ත අත්ථි අවිගත නති එකං"

(4) සවිප්පයුක්තසටනාව මෙසේ ය: විත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර විපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය, හෘදය වඤ්චවට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය යන මොවුහු - "සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය විපාක විපපයුක්ත අත්ථි අවිගතනති එකං"

(5) සඅඤ්ඤමඤ්ඤ විප්පයුක්ත සටනාව මෙසේ ය: හෘදය වඤ්චවට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ- සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය විපාක විපපයුක්ත අත්ථි අවිගතනති එකං" මේ සවිපාකසටනා පස ය.

සහජාත සභාග කුද්‍රස හා සටනා දසය නිමි.

(7) අඤ්ඤමඤ්ඤ මිස්සක පාලිය

අඤ්ඤමඤ්ඤපචට්ඨයා හෙතුයා නිමි, අධිපතියා නිමි, සහජාතෙ නිමි, නිස්සයෙ නිමි, කමම නිමි, විපාකෙ එකං ආහාරෙ නිමි, ඉන්ද්‍රියෙ නිමි, ඤානෙ නිමි, මග්ගෙ නිමි, සම්පයුක්තෙ නිමි, විප්පයුක්තෙ එකං, අත්ථියා නිමි, අවිගතෙ නිමි.

අඤ්ඤමඤ්ඤ සහජාත නිස්සය අත්ථි අවිගතනති නිමි, අඤ්ඤමඤ්ඤ සහජාත නිස්සය සම්පයුක්ත අත්ථි අවිගතනති නිමි, අඤ්ඤමඤ්ඤ සහජාත නිස්සය විප්පයුක්ත අත්ථි අවිගතනති එකං,

අඤ්ඤමඤ්ඤ සහජාත නිස්සය විපාක අත්ථි අවිගතනති එකං, අඤ්ඤමඤ්ඤ සහජාත නිස්සය විපාක සම්පයුක්ත අත්ථි අවිගතනති එකං, අඤ්ඤමඤ්ඤ සහජාත නිස්සය විපාක විප්පයුක්ත අත්ථි අවිගතනති එකං.

අඤ්ඤමඤ්ඤමිස්සකයේ සන්තය.

සහජාතමිශ්‍රකයට අනතුරු ව අන්‍යෝන්‍ය මිශ්‍රකය වදළ සේක. එ ද සභාග සටනා වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. අඤ්ඤමඤ්ඤමූලක හේතු සභාගය ය, අධිපති සභාගය ය, සහජාත සභාගය ය, කමමසභාගය ය, විපාකසභාගය ය, ආහාර සභාගය ය, ඉන්ද්‍රිය සභාගය ය, ඤාන සභාගය ය, මග්ගසභාගය ය, සම්පයුක්තසභාගය ය, විප්පයුක්තසභාගය ය, අත්ථිසභාගය ය, අවිගතසභාගය ය යි සභාගවාර කුද්‍රසෙකි.

(1) එයින් හේතුසභාගයෙහි සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධයන්ට හා හෘදය වඤ්චවට ප්‍රත්‍යය වන හේතු සය "අඤ්ඤමඤ්ඤ පචට්ඨයා හෙතුයා නිමි"

(2) අධිපති සභාගයෙහි සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපති ධර්මයෝ - "අඤ්ඤමඤ්ඤ පචට්ඨයා අධිපතියා නිමි"

(3-4) සහජාතසභාගයෙහි සකල අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ "අඤ්ඤමඤ්ඤපච්චයා සහජාතෙ තිණි" - නිසසයෙ තිණි"

(5) කමමසභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤානුකර්ම හා හෘදයවඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන චේතනාව "අඤ්ඤමඤ්ඤපච්චයා කමම තිණි"

(6) විපාකසභාගයෙහි ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල විපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤානුකර්මයෝ ය, හෘදය වඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධිනාමඤ්ඤානුකර්මයෝ ය යන මොවුහු- "අඤ්ඤමඤ්ඤපච්චයා විපාකෙ එකං"

(7) ආහාරසභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤානුකර්ම හා හෘදය වඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන නාමාහාර තුන "අඤ්ඤමඤ්ඤපච්චයා ආහාරෙ තිණි"

(8) ඉන්ද්‍රියසභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤානුකර්ම හා හෘදයවඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන ඉන්ද්‍රිය අට- "අඤ්ඤමඤ්ඤපච්චයා ඉන්ද්‍රියෙ තිණි"

(9) කුසානුසංඝාතයෙහි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤානුකර්ම හා හෘදයවඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන ධ්‍යානාධික ධර්ම පස - "අඤ්ඤමඤ්ඤපච්චයා කුසානුසංඝාතෙ තිණි"

(10) මග්ගසභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤානුකර්ම හා හෘදයවඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන මාගීධික ධර්ම නවය - "අඤ්ඤමඤ්ඤපච්චයා මග්ගෙ තිණි"

(11) සමප්‍රයුක්තසභාගයෙහි ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤානුකර්මයෝ- "අඤ්ඤමඤ්ඤපච්චයා සමප්‍රයුක්තෙ තිණි"

(12) විපජ්ජනසභාගයෙහි ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධිනාමඤ්ඤානුකර්ම හා හෘදයවඤ්ඤාව - "අඤ්ඤමඤ්ඤපච්චයා විපජ්ජනෙ එකං" "පටිසන්ධිකකිණේ ඛන්ධා වත්ථුස්සා වත්ථු ඛන්ධානං" යි විභවගය උද්‍රුණු.

(13-14) අත්ථිසභාගය හා අවිග්ග සභාගය අඤ්ඤමඤ්ඤය මෙති.

සටනා.

සභාගවාරයට අනතුරු ව සටනාවාරය වදළ සේක. අවිපාක සවිපාක වශයෙන් සටනා දෙ කොටසෙකි. සබ්බවිධානිකසටනාව ය, සමප්‍රයුක්තසටනාව ය, සවිපජ්ජනසටනාව ය යි අවිපාක සටනා තුනෙකි.

(1) එයින් සබ්බවිධානිකසටනාව මෙසේ ය; ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල නාමඤ්ඤානුකර්මයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන

මහාභූත සතර ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමයකැති හා හෘදයවඤ්චා ය යන මොවුහු - "අඤ්ඤමඤ්ඤ සහජාත නිස්සය අත්ථි අවිගතන්ති තිණි"

(2) සම්පයුත්තසංතොව මෙ සේ ය. ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයකැතියෝ- "අඤ්ඤමඤ්ඤ සහජාත නිස්සය සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගතන්ති තිණි"

(3) සවිප්පයුත්තසංතොව මෙ සේ ය. ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමයකැතියන් හා හෘදයවඤ්චා අඤ්ඤමඤ්ඤ සහජාත නිස්සය විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතන්ති එකං"

සබ්බවිධානිකසංතොව ය, සම්පයුත්තසංතොව ය, සවිප්පයුත්ත සංතොව ය යි සවිපාකසංතො තුනෙකි.

(4) එයින් සබ්බවිධානික සංතොව මෙසේ ය; ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල විපාක ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධිනාමයකැතියෝ ය, හෘදයවඤ්චාට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාරප්‍රතිසන්ධිනාමයකැතියෝ ය යන මොවුහු - "අඤ්ඤමඤ්ඤ සහජාත නිස්සය විපාක අත්ථි අවිගතන්ති එකං"

(5) සම්පයුත්තසංතොව මෙසේ ය; ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල විපාක ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමයකැතියෝ- "අඤ්ඤමඤ්ඤ සහජාත නිස්සය විපාක සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගතන්ති එකං"

(9) සවිප්පයුත්තසංතොව මෙ සේ ය; හෘදයවඤ්චාට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමයකැතියෝ- "අඤ්ඤමඤ්ඤ සහජාත නිස්සය විපාක විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතන්ති එකං" මෙසේ සභාගචාර කුද්දසක් හා සංතො සයක් වේ.

8. නිශ්ශ්‍රය මිශ්‍රක පාලිය

නිස්සයපච්චයා හෙතුයා සත්ත, ආරම්මණේ තිණි, අධිපතියා අඨ්ඨ, සහජාතෙ නච්, අඤ්ඤමඤ්ඤ තිණි, උපනිස්සයෙ එකං, පුරෙජාතෙ තිණි, කමෙම සත්ත, විපාකෙ එකං, ආභාරෙ සත්ත, ඉන්ද්‍රියෙ සත්ත, ඤානෙ සත්ත, මගෙහ සත්ත, සම්පයුත්තෙ තිණි, විප්පයුත්තෙ පඤ්ච, අත්ථියා තෙරස, අවිගතෙ තෙරස.

නිස්සය අත්ථි අවිගතන්ති තෙරස, නිස්සය අධිපති අත්ථි අවිගතන්ති අඨ්ඨ, නිස්සය ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගතන්ති සත්ත, නිස්සය විප්පයුත්ත

අත් අවිගත නති පඤ්ච, නිසංය අධිපති විප්පයුග්ග අත් අවිගත නති වග්ගාරි, නිසංය ඉන්ද්‍රිය විප්පයුග්ග අත් අවිගත නති තිණි.

නිසංය පුරෙජාත විප්පයුග්ග අත් අවිගත නති තිණි, නිසංය ආරමමණ පුරෙජාත විප්පයුග්ග අත් අවිගත නති තිණි, නිසංය ආරමමණ අධිපති උපනිසංය පුරෙජාත විප්පයුග්ග අත් අවිගත නති එකං, නිසංය පුරෙජාත ඉන්ද්‍රිය විප්පයුග්ග අත් අවිගත නති එකං.

නිසංය සහජාත අත් අවිගත නති නව, නිසංය සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ අත් අවිගත නති තිණි, නිසංය සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ සමපයුග්ග අත් අවිගත නති තිණි, නිසංය සහජාත විප්පයුග්ග අත් අවිගත නති තිණි, නිසංය සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ විප්පයුග්ග අත් අවිගත නති එකං.

නිසංය සහජාත විපාක අත් අවිගත නති එකං, නිසංය සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ විපාක අත් අවිගත නති එකං, නිසංය සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ විපාක සමපයුග්ග අත් අවිගත නති එකං, නිසංය සහජාත විපාක විප්පයුග්ග අත් අවිගත නති එකං, නිසංය සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ විපාක විප්පයුග්ග අත් අවිගත නති එකං.

නි:ශ්‍රය මිශ්‍රකයේ සන්තය.

අන්‍යෝන්‍ය මිශ්‍රකයට අනතුරු ව නි:ශ්‍රය මිශ්‍රකය වදළ සේක. එ ද සභාග සටනා වගයෙන් දෙවැදුරුමි වේ. නිසංයමූලක හේතු සභාගය ය, ආරමමණ සභාගය ය, අධිපතිසභාගය ය, සහජාතසභාගය ය, අඤ්ඤමඤ්ඤසභාගය ය, උනිසංයසභාගය ය, පුරෙජාත සභාගය ය, කමමසභාගය ය, විපාක සභාගය ය, ආහාරසභාගය ය, ඉන්ද්‍රියසභාගය ය, ඤානසභාගය ය, මග්ගසභාගය ය, සමපයුග්ග සභාගය ය, විප්පයුග්ගසභාගය ය, අත් සභාගය ය, අවිගතසභාගය යි සභාගවාර සන්තොළොසෙකි.

(1) එයින් නිසංයමූලක හේතුසභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තසාකන්ධ සහේතුකචිත්තජරූප සහේතුකප්‍රතිසන්ධි කම්මජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතු සය - "නිසංය පට්ටයා නෙතුයා සන්ත"

(2) ආරමමණසභාගයෙහි මනෝද්වාරාවර්ජන මරණාසන්න-ජවන තදරමමණයන්ට ප්‍රත්‍යය වන චූෂිචිත්තයෙන් සන්තොළොස්චිත්තය හා උපන් තෘදයවසානුච වූ වස්තුවාරමමණප්‍රත්‍යය - "නිසංය පට්ටයා ආරමමණෙ තිණි"

(3) අධිපතිසභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තසාකන්ධ සාධිපතිචිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපති ධම් තුන සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ

සහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යය ය, ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල මරණාසන්න ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන -පෙ- හෘදයවහ්නුව වූ වස්තුවා- රමමණප්‍රත්‍යය ය යන මොවුහු - "නිසංස පට්ඨයා අධිපතියා අධි"

(4) සහජාතසභාගයෙහි සකල සහජාත ප්‍රත්‍යයධම්මයෝ- "නිසංස පට්ඨයා සහජාතෙ නටි"

(5) අක්කමක්කසභාගයෙහි සකල අන්‍යෝන්‍යප්‍රත්‍යය ධම්මයෝ- "නිසංසපට්ඨයා අක්කමක්කෙ නිමි"

(6) උපනිසංස සභාගයෙහි ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල මරණාසන්න -පෙ- ගරු කළ යුතු හෘදයවහ්නුව වූ වස්තුවාරමමණ ප්‍රත්‍යය "නිසංසපට්ඨයා උපනිසංසෙ එකං"

(7) පුරේජාතසභාගයෙහි පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අරූපවිපාක වර්ජිත සජ්ඣාදානධාතූන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඡට්ඨසාද සංඛ්‍යාත පුරේජාත නිශ්ශ්‍රයප්‍රත්‍යය- "නිසංසපට්ඨයා පුරේජාතෙ නිමි"

(8) කමමසභාගයෙහි සකල සහජාතකම්ප්‍රත්‍යය ධම්මයෝ- "නිසංසපට්ඨයා කමමෙ සත්ත"

(9) විපාකසභාගයෙහි සකල විපාකප්‍රත්‍යය ධම්මයෝ- "නිසංස පට්ඨයා විපාකෙ එකං"

(10) ආහාරසභාගයෙහි සකල සහජාතාහාර ප්‍රත්‍යය ධම්මයෝ- "නිසංසපට්ඨයා ආහාරෙ සත්ත"

(11) ඉන්ද්‍රියසභාගයෙහි සකල සහජාතේන්ද්‍රිය පුරේජාතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයධම්මයෝ - "නිසංසපට්ඨයා ඉන්ද්‍රියෙ සත්ත"

(12) කුසානසභාගයෙහි සකල ධ්‍යානප්‍රත්‍යය ධම්මයෝ- "නිසංස පට්ඨයා කුසානෙ සත්ත"

(13) මග්ගසභාගයෙහි සකල මාභීප්‍රත්‍යයධම්මයෝ - "නිසංස පට්ඨයා මග්ගෙ සත්ත"

(14) සමප්‍රසූතසභාගයෙහි සකල සමප්‍රසූතප්‍රත්‍යයධම්මයෝ - "නිසංසපට්ඨයා සමප්‍රසූතෙ නිමි"

(15) විප්‍රසූතසභාගයෙහි සකල සහජාතවිප්‍රසූත පුරේජාත විප්‍රසූත ධම්මයෝ - "නිසංසපට්ඨයා විප්‍රසූතෙ පඤ්ච"

(16. 17) අත්පිසනාගයෙහි සකල සහජාතනිශ්‍රය පුරේජාතනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයධම්මෝ- "නිසංසපට්ඨයා අත්පියා තෙරස" අවිගතය ද ඒ සේ ය.

සටහන

සභාගයන්ට අනතුරුව සටනාවන් වදළ සේක. එහි මිසංසක සටනා ය, පකිණ්ණක සටනා ය, සහජාත සටනා ය යි සටනා තුන් කොටසකි. අත්පි අවිගත සටනාව ය, සාධිපති සටනාව ය, සඉන්ද්‍රිය සටනාව ය, සවිප්පයුත්ත සටනාව ය, සාධිපතිවිප්පයුත්ත සටනාව ය, සඉන්ද්‍රිය විප්පයුත්ත සටනාව ය යි මිශ්‍රක සටනා සයෙකි.

(1) එයින් අත්පි අවිගත සටනාව මෙ සේ ය. සකලසහජාතනිශ්‍රය පුරේජාතනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ- "නිසංස අත්පි අවිගතනි තෙරස"

(2) සාධිපති සටනාව මෙසේ ය. සකල සහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ ය, ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝභමූල මරණාසන්නජවන පසට -පෙ- හෘදයවය්‍යාව වූ වස්තුවාරම්මණප්‍රත්‍යය ය යන මොවුහු "නිසංස අධිපති අත්පි අවිගතනි අධි"

(3) සඉන්ද්‍රියසටනාව මෙ සේ ය. සකල සහජාතේන්ද්‍රිය පුරේජාතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ - "නිසංස ඉන්ද්‍රිය අත්පි අවිගතනි සන්න"

(4) සවිප්පයුත්තසටනාව මෙ සේ ය. සකල සහජාතනිශ්‍රය පුරේජාතනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ - "නිසංස විප්පයුත්ත අත්පි අවිගතනි පඤ්ච."

(5) සාධිපතිවිප්පයුත්තසටනාව මෙ සේ ය. සාධිපතිවිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපතිධම් තුන සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ සහජාතාධිපතිප්‍රත්‍යය ය, ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝභමූල මරණාසන්න ජවන -පෙ- හෘදයවය්‍යාව වූ වස්තුවාරම්මණප්‍රත්‍යය ය යන මොවුහු "නිසංස අධිපති විප්පයුත්ත අත්පි අවිගතනි චන්තාටි"

(6) සඉන්ද්‍රිය විප්පයුත්තසටනාව මෙ සේ ය. විත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්පජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රියධම් අට වූ සහජාතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය- "නිසංස ඉන්ද්‍රිය විප්පයුත්ත අත්පි අවිගතනි නිණ්"

පුරේජාතවිප්පයුත්ත අත්පි අවිගත සටනාව ය, සාරම්මණසටනාව ය, සාරම්මණාධිපති උපනිසංස සටනාව ය, සඉන්ද්‍රියසටනාව ය යි ප්‍රකීර්ණ සටනා සතරෙකි.

(1) පුරේජානවිප්පයුත්ත අත්ථි අවිගත සටනාව මෙ සේ ය. සකලපුරේජානනිඃශ්‍රය ප්‍රත්‍යධම්මයෝ - "නිස්සය පුරේජාන විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනි තිණි"

(2) සාරමමණසටනාව මෙ සේ ය. මනෝද්චාරාවර්ජන මරණා-සන්නජවන තදරමමණයන්ට ප්‍රත්‍යය වන චූෂිතිවිතකයෙන් සනොළොස් වන විතකය හා උපත් හෘදයවඤ්ච වූ වස්තුවාරමමණ ප්‍රත්‍යය- "නිස්සය ආරමමණ පුරේජාන විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනි එකං."

(3) සාරමමණ අධිපති උපනිස්සය සටනාව මෙ සේ ය. ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝභමූල මරණාසන්නජවන -පෙ- ගරු කළ යුතු හෘදයවඤ්ච වූ වස්තුවාරමමණප්‍රත්‍යය - 'නිස්සය ආරමමණ අධිපති උපනිස්සය පුරේජාන විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනි එකං,"

(4) සඤ්ඤියසටනාව මෙ සේ ය. පඤ්ඤවිඤ්ඤානයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්ඤවඤ්ඤසධ්මාන පුරේජානේන්ත්‍රිය ප්‍රත්‍යය- 'නිස්සය පුරේජාන විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනි එකං'

ප්‍රක්ෂිකසටනාවන්ට අනතුරු ව සහජාන සටනාවන් වදළ සේක. (සටනා දසය සහජාන ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් විස්තර කරනු.) මෙහි සභාගචාර සනොළොසකි. සටනා විසූකි.

9. උපනිඃශ්‍රය මිශ්‍රක පාලය.

උපනිස්සයපච්චයා ආරමමණේ සත්ත, අධිපතියා සත්ත, අනන්තරේ සත්ත, සමනන්තරේ සත්ත, නිස්සයේ එකං, පුරේජානේ එකං, ආසෙවනේ තිණි, කමම ද්වෙ, විප්පයුත්තේ එකං, අත්ථියා එකං, තත්ථියා සත්ත, විගතේ සත්ත, අවිගතේ එකං.

උපනිස්සය ආරමමණාධිපති ති සත්ත, උපනිස්සය ආරමමණාධිපති පුරේජාන අත්ථි අවිගතනි එකං, උපනිස්සය ආරමමණාධිපති නිස්සය පුරේජාන විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනි එකං උපනිස්සය අනන්තර සමනන්තර තත්ථි විගතනි සත්ත, උපනිස්සය අනන්තර සමනන්තර ආසෙවන තත්ථි විගතනි තිණි, උපනිස්සය කමමනි ද්වෙ, උපනිස්සය අනන්තර සමනන්තර කමම තත්ථි විගත නි එකං.

සන්තය.

නිඃශ්‍රයමිශ්‍රකයට අනතුරු ව උපනිඃශ්‍රයමිශ්‍රකය වදළ සේක. එ ද සභාග සටනා වශයෙන් දෙවුදුරුම් වේ. උපනිස්සයමූලක ආරමමණසභාගය

ය, අධිපතිසභාගය ය, අනන්තරසභාගය ය, සමන්තර සභාගය ය, නිසස්ස සභාගය, පුරේජාන සභාගය ය, ආසේවන සභාගය ය, කමම සභාගය ය, විප්පයුක්ක සභාගය ය, අත්ථි සභාගය ය, තත්ථි සභාගය ය, විග්ග සභාගය ය, අවිග්ග සභාගය යයි සභාගවාර තෙළෙසකි.

(1) එයින් උපනිස්සයමූලක ආරම්මණසභාගයෙහි සකලාරම්මණෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "උපනිස්සයපට්ටයා ආරම්මණෙ සත්ත."

(2) අධිපති සභාගයෙහි සකලාරම්මණාධිපතිප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "උපනිස්සයපට්ටයා අධිපතියා සත්ත."

(3) අනන්තර සභාගයෙහි සකලානන්තරෝප නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "උපනිස්සයපට්ටයා අනන්තරෙ සත්ත." සමන්තරය ද එ සේ ය.

(5) නිස්සයසභාගයෙහි ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝභ මූල මරණාසන්න -පෙ- ගරු කළ යුතු හෘදයවසානුව වූ වස්ථාරම්මණප්‍රත්‍යය- "උපනිස්සය පට්ටයා නිස්සයෙ එකං"

(6) පුරේජානසභාගයෙහි ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝභමූල සිත් අට්ට ප්‍රත්‍යය වන ඉෂ්ට නිෂ්පන්නරූප අට්ඨොස වූ ආරම්මණපුරේජාන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "උපනිස්සයපට්ටයා පුරේජානෙ එකං"

(7) ආසේවනසභාගයෙහි සකලාසේවනප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "උපනිස්සයපට්ටයා ආසේවනෙ තිණි"

(8) කමමසභාගයෙහි විපාකසිත් සතිසට්ට ප්‍රත්‍යය වන බලවත් වූ කුශලාකුශල චේතනාවෝ- "උපනිස්සයපට්ටයා කමම ද්වෙ"

(9) විප්පයුක්කසභාගයෙහි ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝභමූල මරණාසන්න -පෙ- හෘදයවසානුව වූ වස්ථාරම්මණ ප්‍රත්‍යය- "උපනිස්සයපට්ටයා විප්පයුක්කෙ එකං"

(10) අත්ථි සභාගයෙහි ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝභමූල සිත් අට්ට ප්‍රත්‍යය වන ඉෂ්ට නිෂ්පන්නරූප අට්ඨොස- "උපනිස්සය පට්ටයා අත්ථියා එකං"

(11. 12. 13.) තත්ථිසභාගයෙහි සකලානන්තරෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "උපනිස්සයපට්ටයා තත්ථියා සත්ත" විග්ග සභාගය ද එ සේය. අවිග්ගසභාගය අත්ථිසභාගය මෙනි.

සටනා

සභාගයන්ට අනතුරු ව සටනාවන් වදළ සේක. ආරම්භකාධිපති සටනාව ය, සපුරේජාන අත් අවිගත සටනාව ය, සනිසාය පුරේජාන විපසුගත අත් අවිගත සටනාව ය, අනන්තර සමනන්තර නැව් විගත සටනාව ය, ආසේවන සටනාව ය, කම සටනාව ය: අනන්තර සමනන්තර නැව් විගත සටනාව යයි උපනි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය සටනා සතෙකි.

(1) එයින් ආරම්භක අධිපති සටනාව මෙ සේ ය: සකලාරම්භකෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "උපනිසාය ආරම්භකාධිපති නි සත"

(2) සපුරේජාන අත් අවිගත සටනාව මෙසේ ය: ගරු කොට අරමණු කරන ලෝහමුල සිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු වූ ඉෂට නිෂ්පන්නරූප අටොළොස වූ ආරම්භක පුරේජාන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ "උපනිසාය ආරම්භකාධිපති පුරේජාන අත් අවිගතනි එක"

(3) සනිසාය පුරේජාන විපසුගත අත් අවිගත සටනාව මෙසේ ය:- ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමුල මරණාසන්න ජවන -පෙ- හාදයවසානු වූ වස්ථාරම්භකප්‍රත්‍යය "උපනිසාය ආරම්භකාධිපති නිසාය පුරේජාන විපසුගත අත් අවිගතනි එක"

(4) අනන්තර සමනන්තර නැව් විගත සටනාව මෙසේ ය: සකලානන්තරෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "උපනිසාය අනන්තර සමනන්තර නැව් විගතනි සත"

(5) ආසේවන සටනාව මෙසේ ය: සකලාසේවන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "උපනිසාය අනන්තර සමනන්තර ආසේවන නැව් විගතනි නිණ"

(6) කම සටනාව මෙසේ ය: විපාක සිත් සතිසට ප්‍රත්‍යය වන බලවත් වූ කුශලාකුශල චේතනා සංඛ්‍යාත නානාක්ෂණික කම් ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ උපනිසාය කම නි දටෙ.

(7) අනන්තර සමනන්තර නැව් විගත සටනාව මෙසේ ය. මාභීතනන්තර එල සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන මාභී චේතනා සතර "අනන්තර සමනන්තර කම නැව් විගතනි එක" මෙහි සභාගවාර තෙළෙසෙකි. සටනා සතකි.

10 පුරේජාන මිශ්‍රකයේ පාලිය

පුරේජානපව්වයා ආරම්භක නිණ, අධිපතියා එක, නිසායෙ නිණ, උපනිසායෙ එක, ඉන්ද්‍රියෙ එක, විපසුගත නිණ, අත්තියා නිණ,

අවිගතෙ තිණි. පුරේජානෙ අත්ථි අවිගතන්ති තිණි, පුරේජාන නිස්සය විප්පයුක්ක අත්ථි අවිගතන්ති තිණි, පුරේජාන ආරම්මණ අත්ථි අවිගත නති තිණි, පුරේජාන ආරම්මණ නිස්සය විප්පයුක්ක අත්ථි අවිගත නති තිණි, පුරේජාන ආරම්මණාධිපති උපනිස්සය අත්ථි අවිගත නති එකං, පුරේජාන ආරම්මණාධිපති නිස්සය උපනිස්සය විප්පයුක්ක අත්ථි අවිගත නති එකං, පුරේජාන නිස්සය ඉන්ද්‍රිය විප්පයුක්ක අත්ථි අවිගතන්ති එකං'

සන්නය

උපනිඃශ්‍රය මිශ්‍රකයට අනතුරුව පුරේජාන මිශ්‍රකය වදළසේක. එද සභාග සටනා වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් සභාගයන් පළමු කොට වදළ සේක. පුරේජානමූලක ආරම්මණ සභාගය ය, අධිපති සභාගය ය, නිස්සය සභාගය ය, උපනිස්සය සභාගය ය, ඉන්ද්‍රිය සභාගය ය, විප්පයුක්ක සභාගය ය, අත්ථි සභාගය ය අවිගත සභාගයයි සභාගවාර අටෙකි.

(1) එයින් පුරේජානමූලක ආරම්මණ සභාගයෙහි සකලාරම්මණ පුරේජාන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ - පුරේජාන පට්ඨයා ආරම්මණෙ තිණි"

(2) අධිපති සභාගය මෙසේය: ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල සිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන වතීමාන ඉෂටනිෂ්පන්නරූප අටළොස වූ ආරම්මණපුරේජානප්‍රත්‍යය- "පුරේජානපට්ඨයා අධිපතියා එකං"

(3) නිස්සය සභාගයෙහි සකලපුරේජානනිඃශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ "පුරේජාන පට්ඨයා නිස්සයෙ තිණි."

(4) උපනිස්සය සභාගයෙහි, (අධිපතිය මෙනි) පුරේජානපට්ඨයා උපනිස්සයෙ එකං"

(5) ඉන්ද්‍රිය සභාගයෙහි සකලපුරේජානේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ "උපනිස්සය පට්ඨයා ඉන්ද්‍රියෙ එකං"

(6) විප්පයුක්ක සභාගයෙහි සකල පුරේජාන විප්පයුක්ක ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "පුරේජාන පට්ඨයා විප්පයුක්කෙ තිණි"

(7) අත්ථි සභාගයෙහි සකලාරම්මණපුරේජාන වක්කු පුරේජාන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "පුරේජානපට්ඨයා අත්ථියා තිණි" (8) අවිගත සභාගය අත්ථි සභාගය මෙනි.

සටනා.

සභාගයන්ට අනතුරුව සටනාවන් වදළ සේක. අත්ථි අවිගත සටනාව ය, සතිස්සය විප්පයුත්ත සටනාව ය, සාරමමණ සටනාවය, සාරමමණ නිස්සය විප්පයුත්ත සටනාවය, සාරමමණ අධිපති උපනිස්සය සටනාවය, සාරමමණාධිපති නිස්සය උපනිස්සය විප්පයුත්ත සටනාවය, සතිස්සය ඉන්ද්‍රිය විප්පයුත්ත සටනාව යයි පුරේජාන ප්‍රත්‍යය සටනා සතෙකි.

(1) එයින් අත්ථි අවිගත සටනාව මෙසේ ය: සකලාරමමණ පුරේජාන වසාපුරේජාන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "පුරේජාන අත්ථි අවිගත නති නිණි"

(2) සතිස්සය විප්පයුත්ත සටනාව මෙසේ ය: සකලවසා පුරේජාන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "පුරේජාන නිස්සය විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනති නිණි"

(3) සාරමමණාසටනාව මෙසේ ය: සකලාරමමණ පුරේජාන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "පුරේජාන ආරමමණ අත්ථි අවිගතනති නිණි"

(4) සාරමමණ නිස්සය විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගත සටනාව මෙසේ ය: වස්තුවාරමමණ ප්‍රත්‍යය- "පුරේජාන ආරමමණ නිස්සය විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං"

(5) සාරමමණාධිපති උපනිස්සය සටනාව මෙසේ ය: ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝභමූල සිත් අට්ට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු වූ ඉෂට නිෂ්පන්න රූප අටොළොස වූ ආරමමණපුරේජාන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ - පුරේජාන ආරමමණ අධිපති උපනිස්සය අත්ථි අවිගතනති එකං"

(6) සාරමමණාධිපති නිස්සය උපනිස්සය විප්පයුත්ත සටනාව මෙසේ ය: ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝභමූල මරණාසන්න ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන -පෙ- හෘදයවසානු වූ වස්තුවාරමමණප්‍රත්‍යය- "පුරේජාන ආරමමණාධිපති නිස්සය උපනිස්සය විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගත නති එකං"

(7) සතිස්සය ඉන්ද්‍රිය විප්පයුත්ත සටනාව මෙසේ ය: සකල පුරේජානේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "පුරේජාන නිස්සය ඉන්ද්‍රිය විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං" මෙහි සභාග වාර අටක් හා සටනා සතක් ද වෙති.

11. පශ්චාත්ත මිශ්‍රක පාලිය

පව්‍යාඡාතපව්‍යා විප්‍යයුතෙක තිණි, අත්ථියා තිණි, අවිගතෙ තිණි, පව්‍යාඡාත විප්‍යයුතෙක අත්ථි අවිගත නති තිණි.

සන්නය.

පුරේඡාත මිශ්‍රකයට අනතුරු ව පශ්චාත්තමිශ්‍රකය වදළ සේක. එද සභාග සටනා වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එහි පව්‍යාඡාත මූලක විප්‍යයුතෙක සභාගය ය, අත්ථි සභාගය ය, අවිගත සභාගය යි වාර තුනෙකි.

(1) පව්‍යාඡාතමූලක විප්‍යයුතෙක සභාගයෙහි සකල පශ්චාත්තාන ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ- "පව්‍යාඡාතපව්‍යා විප්‍යයුතෙක තිණි"

(2. 3.) අත්ථියා තිණි, අවිගතෙ තිණි,

සටනාව.

එහි එක් සටනාවෙකි. ඒ මෙසේ ය: සකල පශ්චාත්තාන ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ- "පව්‍යාඡාත විප්‍යයුතෙක අත්ථි අවිගත නති තිණි"

12. ආසෙවන මිශ්‍රක පාලිය.

ආසෙවනපව්‍යා අනන්තරෙ තිණි, සමනන්තරෙ තිණි, උපනිස්සයෙ තිණි, නත්ථියා තිණි, විගතෙ තිණි,

ආසෙවන අනන්තර සමනන්තර උපනිස්සය නත්ථි විගත නති තිණි,

සන්නය.

පශ්චාත්තමිශ්‍රකයට අනතුරු ව ආසෙවනමිශ්‍රකය වදළ සේක. එද සභාග සටනා වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එහි ආසෙවන මූලක අනන්තර සභාගය ය, සමනන්තර සභාගය ය, උපනිස්සය සභාගය ය, නත්ථි සභාගය ය, විගත සභාගය ය යි සභාග වාර පසෙකි.

ආසෙවන මූලක අනන්තරසභාගයෙහි සකලාසෙවන ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ - "ආසෙවන පට්ඨාන අනන්තරෙ තිණි" සමනන්තර සභාගාදිය ද එසේ ම ය. සටනා එකකි. සකලාසෙවනප්‍රත්‍යය ධම්මෝ- "ආසෙවන අනන්තර සමනන්තර උපනිස්සය නත්ථි විගතනති තිණි"

13. කම් මිශ්‍රක පාලිය.

කම්මපව්‍යා අනන්තරෙ එකං, සමනන්තරෙ එකං, සහජාතෙ සත්ත, අක්කමක්කෙ තිණි, නිස්සයෙ සත්ත, උපනිස්සයෙ ද්වෙ, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ

සත්ත, සම්පයුතෙ තිණි, විපයුතෙ තිණි, අත්ථියා සත්ත, තත්ථියා එකං, විගතෙ එකං, අවිගතෙ සත්ත.

කමම උපනිස්සයනති, ද්වෙ, කමම අනන්තර සමන්තර උපනිස්සය තත්ථි විගතනති එකං,

කමම සහජාත නිස්සය ආහාර අත්ථි අවිගත නති සත්ත, කමම සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය ආහාර අත්ථි අවිගත නති තිණි, කමම සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය ආහාර සම්පයුත අත්ථි අවිගත නති තිණි, කමම සහජාත නිස්සය ආහාර විපයුත අත්ථි අවිගතනති තිණි,

කමම සහජාත නිස්සය විපාක ආහාර අත්ථි අවිගත නති එකං, කමම සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය විපාක ආහාර අත්ථි අවිගත නති එකං, කමම සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය විපාක ආහාර සම්පයුත අත්ථි අවිගත නති එකං, කමම සහජාත නිස්සය විපාක ආහාර විපයුත අත්ථි අවිගත නති එකං, කමම සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය විපාක ආහාර විපයුත අත්ථි අවිගත නති එකං.

සත්තය.

ආසේවන මිශ්‍රකයට අනතුරු ව කම්මිශ්‍රකය වදළ සේක. එ ද සභාග සටනා වගයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එහි කමමමුලක අනන්තර සභාගය ය, සමන්තර සභාගය ය, සහජාත සභාගය ය, අඤ්ඤමඤ්ඤ සභාගය ය, නිස්සය සභාගය ය, උපනිස්සය සභාගය ය. ආහාර සභාගය ය, සම්පයුත සභාගය ය, විපයුත සභාගය ය, අත්ථි සභාගය ය, තත්ථි සභාගය ය, විගත සභාගය ය, අවිගත සභාගය යයි සභාගවාර කුදුසෙකි.

(1.) කමමමුලක අනන්තර සභාගයෙහි මාභීනන්තර එලචිත්තයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මාභී චේතනා සතර- "කමමපට්ඨයා අනන්තරෙ එකං" (2.) සමන්තරසභාගය ද එ සේ ය.

(3.) සහජාත සභාගයෙහි සකල සහජාත කම් ප්‍රත්‍යය කමමපට්ඨයා සහජාතෙ සත්ත"

(4.) අඤ්ඤමඤ්ඤ සභාගයෙහි සම්ප්‍රසුක්කසක්කධයන්ට හා හෘදයවිඤ්චට ප්‍රත්‍යය වන චේතනාව - කමමපට්ඨයා අඤ්ඤමඤ්ඤ තිණි"

(5.) නිස්සයසභාගය සහජාත සභාගය මෙනි. (6.) උප නිස්සය සභාගයෙහි විපාක සිත් සතිසට්ඨ ප්‍රත්‍යය වන බලවත් වූ කුශලා කුසල චේතනාවෝ - කමමපට්ඨයා උපනිස්සයෙ ද්වෙ"

(7.) සමප්‍රයුක්තඤානායනාං හා විතතජරුපයනාං ද ප්‍රතිසන්ධි කම්භ රූපයනාං ද ප්‍රත්‍යය වන විපාකචේතනාවෝ - "කමම පට්ටයා විපාකෙ එකං"

(8.) ආහාර සභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤානායනාං හා විතතජරුප ප්‍රතිසන්ධි කම්භ රූපයනාං ද ප්‍රත්‍යය වන චේතනාව "කමමපට්ටයා ආහාරෙ සත්ත"

(9.) සමප්‍රයුක්තසභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤානායනාං ප්‍රත්‍යය වන චේතනාව "කමමපට්ටයා සමපදුනෙ නිඡි"

(10.) විප්‍රයුක්තසභාගයෙහි විතතජරුප ප්‍රතිසන්ධිකම්භරූපයනාං ප්‍රත්‍යය වන චේතනාව - කමමපට්ටයා විප්‍රදුනෙ නිඡි"

(11.) අත්ථිසභාගයෙහි සකලසහජාතකම්ප්‍රත්‍යය:- "කමමපට්ටයා අත්ථියා සත්ත"

(12.) තත්ථිසභාගයෙහි මාභීතනතර ඵලවිත්තයනාං ප්‍රත්‍යය වන මාභීචේතනා සතර- "කමමපට්ටයා තත්ථියා එකං"

(13. 14.) විගතසභාගය ද එසේ ය. අවිගතසභාගය තත්ථි සභාගය මෙනි.

සටනා

සභාගයනාං අනතුරු ව සටනාවන් වදළ සේක. පක්ඛණ්ණක සටනා ය, සහජාත සටනායයි එහි සටනා දෙකොටසෙකි. එයින් පක්ඛණ්ණකසටනාවෝ පළමු කොට වදරන ලදහ. උපනිස්සය සටනාව ය, අනන්තර සමන්තතර උපනිස්සය තත්ථි විගත සටනාව ය යි පක්ඛණ්ණක සටනා දෙකකි.

(1.) එයින් උපනිස්සයසටනාව මෙසේ ය. විපාක සිත් සතිසට ප්‍රත්‍යය වන බලවත් වූ කුශලා කුශල චේතනාවෝ- "කමම උපනිස්සය නති දට්ඨෙ"

(2.) අනන්තර සමන්තතර උපනිස්සය තත්ථි විගත සටනාව මෙසේය: මාභීතනතර ඵලසිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන මාභීචේතනා සතර- "කමම අනන්තර සමන්තතර උපනිස්සය තත්ථි විගත නති එකං"

පක්ඛණ්ණකසටනාවන්ට අනතුරුව සහජාතසටනාවන් වදළ සේක. අවිපාක සවිපාක වශයෙන් සහජාත සටනා දෙකොටසෙකි. සබ්බට්ඨානික

සටනාව ය, සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සටනාව ය, සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සමපයුත්ත සටනාව ය, සවිපයුත්ත සටනාව යයි අවිපාක සටනා සතරෙකි.

(1.) එයින් සබ්බවිධානිකසටනාව මෙසේ ය. සමපයුත්ත සාක්කියන්ට හා විත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන චේතනාව- "කමමසහජාන නිසසය ආහාර අත්ථි අවිගත නති සත්ත"

(2.) සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සටනාව මෙසේ ය, සමපයුත්තසාක්කියන්ට හා හෘදය වසානුවට ප්‍රත්‍යය වන චේතනාව- "කමම සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය ආහාර අත්ථි අවිගත නති නිඤ්ඤ"

(3.) සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සමපයුත්ත සටනාව මෙසේ ය. සමපයුත්ත සාක්කියන්ට ප්‍රත්‍යය වන චේතනාව - කමම සහජාන නිසසය ආහාර විපයුත්ත අත්ථි අවිගත නති නිඤ්ඤ"

(4.) සවිපයුත්ත සටනාව මෙසේ ය, විත්තජ රූප ප්‍රතිසන්ධිකමීජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන චේතනාව- "කමම සහජාන නිසසය ආහාර විපයුත්ත අත්ථි අවිගත නති නිඤ්ඤ"

සබ්බවිධානිකසටනාව ය, ස අඤ්ඤමඤ්ඤ සටනාව ය, සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සමපයුත්ත සටනාව ය, සවිපයුත්ත සටනාව ය, සඅඤ්ඤමඤ්ඤ විපයුත්ත සටනාව ය යි සවිපාක සටනා පසෙකි.

(1.) එයින් සබ්බවිධානික සටනාව මෙසේ ය: සමපයුත්තසාක්කි විත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකමීජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක චේතනාව "කමමසහජාන නිසසය විපාක ආහාර අත්ථි අවිගත නති එකං"

(2.) සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සටනාව මෙසේ ය: සමපයුත්තසාක්කියන්ට හා හෘදයවසානුවට ප්‍රත්‍යය වන විපාක චේතනාව- "කමමසහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය විපාක ආහාර අත්ථි අවිගත නති එකං"

(3.) සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සමපයුත්ත සටනාව මෙසේ ය: සමපයුත්ත සාක්කියන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක චේතනාව - කමම සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය විපාක ආහාර සමපයුත්ත අත්ථි අවිගත නති එකං"

(4.) සවිපයුත්තසටනාව මෙසේ ය: විත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කමීජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක චේතනාව- කමම සහජාන නිසසය විපාක ආහාර විපයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං"

(5.) සඅඤ්ඤමඤ්ඤ විපයුත්ත සටනාව මෙසේ ය. හෘදයවසානුවට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධිචේතනාව "කමම සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය

විපාක ආහාර විප්පයුගත අත්ථි අවිගත නති එකං" මෙහි සභාගචාර කුදුසකි. සටනා එකොළොසකි.

14. විපාක මිශ්‍රක පාලිය

විපාකපච්චයා හෙතුයා එකං, අධිපතියා එකං, සහජානෙ එකං, අඤ්ඤමඤ්ඤ එකං, නිස්සයෙ එකං, කමෙම එකං, ආහාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ඤානෙ එකං, මග්ගෙ එකං, සම්පයුග්ගෙ එකං, විප්පයුග්ගෙ එකං, අත්ථියා එකං, අවිගතෙ එකං,

විපාක සහජාන නිස්සය අත්ථි අවිගත නති එකං, විපාක සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය අත්ථි අවිගත නති එකං, විපාක සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය සම්පයුග්ග අත්ථි අවිගත නති එකං, විපාක සහජාන නිස්සය විප්පයුග්ග අත්ථි අවිගත නති එකං, විපාක සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය විප්පයුග්ග අත්ථි අවිගත නති එකං.

සන්නය.

කමමමිසසකයට අනතුරු ව විපාක මිසසකය වදළ සේක. එ ද සභාග සටනා වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. විපාකමූලක හේතු සභාගය ය, අධිපති සභාගය ය, සහජාන සභාගය ය, අඤ්ඤමඤ්ඤ සභාගය ය, නිස්සය සභාගය ය, කමම සභාගය ය, ආහාර සභාගය ය, ඉන්ද්‍රිය සභාගය ය, ඤානසභාගය ය, මග්ගසභාගය ය, සම්පයුග්ග සභාගය ය, විප්පයුග්ග සභාගය ය, අත්ථි සභාගය ය, අවිගත සභාගය යි සභාගචාර කුදුසකි.

(1.) එයින් හේතුසභාගයෙහි සම්ප්‍රයුක්තසකැති සහේතුක චිත්තජ සහේතුක ප්‍රතිසැතිකම්පරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක හේතු තුන- 'විපාකපච්චයා හේතුයා එකං.'

(2.) අධිපතිසභාගයෙහි සම්ප්‍රයුක්තසකැති සාධිපතිචිත්තජ රුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලනාමසකැතියන්හි ඇති අධිපතිධම්පතර අතුරෙන් එක එකක්වූ අධිපති ප්‍රත්‍යයධම්මයෝ- 'විපාකපච්චයා අධිපතියා එකං'

(3.) සහජානසභාගයෙහි ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා චිත්තජ ප්‍රතිසැතිකම්පරුපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන සකල විපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසැති නාමසකැතියෝ ය, හෘදයවඤ්චට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසැති නාමසකැතියෝ ය යන මොවුහු- "විපාකපච්චයා සහජානෙ එකං"

(4.) අඤ්ඤමඤ්ඤසභාගයෙහි ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකලවිපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසැති නාමසකැතියෝ ය, හෘදයවඤ්චට ප්‍රත්‍යය

වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධිනාමයානුකරයෝ ය යන මොහු- "විපාක පට්ටයාඤ්ඤාමඤ්ඤා එකං" (5.) නිසංසයසභාගය සහජාත සභාගය මෙනි.

(6.) කම්මසභාගයෙහි සම්ප්‍රයුක්තයානුකර විතතජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්මජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකයන්හි චේතනාව- "විපාකපට්ටයා කමම එකං."

(7.) සම්ප්‍රයුක්තයානුකර විතතජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්මජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකනාමාභාරයෝ - 'විපාකපට්ටයා ආනායෙ එකං.'

(8.) ඉන්ද්‍රිය සභාගයෙහි සම්ප්‍රයුක්තයානුකර විතතජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්මජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකයන්හි ඇති නාමේන්ද්‍රිය ධර්මයෝ "විපාකපට්ටයා ඉන්ද්‍රියෙ එකං"

(9.) සම්ප්‍රයුක්තයානුකර විතතජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්මජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකයන්හි ධ්‍යානාදි ධර්මයෝ "විපාකපට්ටයා ඤානෙ එකං."

(10) මග්ගසභාගයෙහි සම්ප්‍රයුක්තයානුකර විතතජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්මජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකවිතතයන්හි මාභීර්‍ය ධර්මයෝ- "විපාකපට්ටයා මග්ගෙ එකං"

(11) සම්ප්‍රයුක්තසභාගයෙහි ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන. සකලවිපාක ප්‍රචායනි ප්‍රතිසන්ධි නාමයානුකරයෝ "විපාකපට්ටයා සම්ප්‍රයුක්තෙ එකං"

(12) විප්‍රයුක්තසභාගයෙහි විතතජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්මජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක ප්‍රචායනි ප්‍රතිසන්ධි නාමයානුකරයෝ - "විපාකපට්ටයා විප්‍රයුක්තෙ එකං"

(13. 14) අර්ථසභාග විග්ගසභාග දෙක සහජාත සභාගය මෙනි.

සටනා

සභාගයන්ට අනතුරු ව සටනාවන් වදළ සේක. සබ්බවිධානික සටනාව ය, සඤ්ඤාමඤ්ඤා සටනාව ය, සඤ්ඤාමඤ්ඤා සම්ප්‍රයුක්ත සටනාව ය, සම්ප්‍රයුක්ත සටනාව ය, සඤ්ඤාමඤ්ඤා විප්‍රයුක්ත සටනාව ය යි සටනා පසෙකි. සවිපාක සහජාත සටනාවන් අනුව විශාර කරනු.

15. ආහාර මිශ්‍රක පාලිය.

ආහාරපට්ටයා අධිපතියා සත්ත, සහජාත සත්ත, ඤ්ඤාමඤ්ඤා තිණි. නිසංසයෙ සත්ත, කමම සත්ත, විපාකෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ සත්ත, සම්ප්‍රයුක්තෙ තිණි, විප්‍රයුක්තෙ තිණි, අර්ථයා සත්ත, අවිග්ගෙ සත්ත,

ආහාර අර්ථි අවිගත නති සත්ත.

ආහාර සහජාත නිසඃය අර්ථ අවිගත නති සත්ත, ආහාර සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසඃය අර්ථ අවිගතනති තිණි, ආහාර සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසඃය සමපයුත්ත අර්ථ අවිගත නති තිණි, ආහාර සහජාත නිසඃය විපයුත්ත අර්ථ අවිගතනති තිණි.

ආහාර සහජාන නියෝග විපාක අත් අවිගෙන නි එකං. ආහාර සහජාන අක්කමක්ක නියෝග විපාක අත් අවිගෙන නි එකං, ආහාර සහජාන අක්කමක්ක නියෝග විපාක සම්පයුත අත් අවිගෙන නි එකං, ආහාර සහජාන නියෝග විපාක විපයුත අත් අවිගෙන නි එකං, ආහාර සහජාන අක්කමක්ක නියෝග විපාක විපයුත අත් අවිගෙන නි එකං.

ආහාර සහජාන නියාය කම අර්ථ අවගතනි සත්ත, ආහාර සහජාන අඤ්ඤාමඤ්ඤ නියාය කම අර්ථ අවගතනි තිණි, ආහාර සහජාන අඤ්ඤාමඤ්ඤ නියාය කම සමපයුත්ත අර්ථ අවගතනි තිණි, ආහාර සහජාන නියාය කම විපායුත්ත අර්ථ අවගතනි තිණි.

ආහාර සහජාන නිසැය කමම විපාක අර්ථ අවිගන නති එකං,
ආහාර සහජාන අකුණුමකුණු නිසැය කමම විපාක අර්ථ අවිගන නති
එකං, ආහාර සහජාන අකුණුමකුණු නිසැය කමම විපාක සමපයුත්ත
අර්ථ අවිගන නති එකං, ආහාර සහජාන නිසැය කමම විපාක
විපයුත්ත අර්ථ අවිගන නති එකං, ආහාර සහජාන අකුණුමකුණු
නිසැය කමම විපාක විපයුත්ත අර්ථ අවිගන නති එකං.

ආහාර සහජාන නිසාය ඉන්ද්‍රිය අරථ අවිගත නති සත්ත,
ආහාර සහජාන අඤ්ඤාමඤ්ඤ නිසාය ඉන්ද්‍රිය අරථ අවිගත නති තිණි,
ආහාර සහජාන අඤ්ඤාමඤ්ඤ නිසාය ඉන්ද්‍රිය සමපයුත්ත අරථ
අවිගත නති තිණි, ආහාර සහජාන නිසාය ඉන්ද්‍රිය විපපයුත්ත අරථ
අවිගත නති තිණි.

ආහාර සහජාන නිසැය විපාක ඉන්ද්‍රිය අතී අවිගත නති එකං,
ආහාර සහජාන අකුසලානුකූල නිසැය විපාක ඉන්ද්‍රිය අතී අවිගත නති එකං,
ආහාර සහජාන අකුසලානුකූල නිසැය විපාක ඉන්ද්‍රිය සමපයුගත අතී
අවිගත නති එකං, අහාර සහජාන නිසැය විපාක ඉන්ද්‍රිය විපසයුගත
අතී අවිගත නති එකං, ආහාර සහජාන අකුසලානුකූල නිසැය විපාක
ඉන්ද්‍රිය විපසයුගත අතී අවිගත නති එකං.

ආහාරාධිපති සහජාන නිසස්ස ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගත නති සත්ත, ආහාරාධිපති සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසස්ස ඉන්ද්‍රිය සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගත නති තිණි, ආහාරාධිපති සහජාන නිසස්ස ඉන්ද්‍රිය විපසයුත්ත අත්ථි අවිගත නති තිණි.

ආහාරාධිපති සහජාන නිසස්ස විපාක ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගතනති එකං, ආහාරාධිපති සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසස්ස විපාක ඉන්ද්‍රිය සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගත නති එකං. ආහාරාධිපති සහජාන නිසස්ස විපාක ඉන්ද්‍රිය විපසයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං.

සන්තය.

විපාකමිශ්‍රකයට අනතුරු ව ආහාරමිශ්‍රකය වදළ සේක. එ ද සභාග සටනා වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් සභාගචාරය පළමු කොට වදළ සේක. එහි ආහාරමූලක අධිපති සභාගය ය, සහජාන සභාගයය, අඤ්ඤමඤ්ඤ සභාගය ය, නිසස්ස සභාගය ය, කම්ම සභාගය ය, විපාක සභාගය ය, ඉන්ද්‍රිය සභාගය ය, සම්පයුත්ත සභාගය ය, විපසයුත්ත සභාගය ය, අත්ථි සභාගය ය, අවිගත සභාගය ය යි සභාගචාර එකොළොසෙකි.

(1.) එයින් ආහාරමූලක අධිපති සභාගයෙහි සම්ප්‍රයුක්ත සකඛ සාධිපති චිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන චිත්තාධිපතිය - "ආහාරපච්චයා අධිපතියා සත්ත"

(2.) සහජාන සභාගයෙහි සම්ප්‍රයුක්ත සකඛ චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්මජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන එස්ස චේතනා විඤ්ඤාණ යන නාමාහාරයෝ - "ආහාරපච්චයා සහජානෙ සත්ත"

(3.) සම්ප්‍රයුක්ත සකඛයන්ට ද සම්ප්‍රයුක්ත සකඛයන්ට හා හෘදයවිඤ්චට ද ප්‍රත්‍යය වන නාමාහාර තුන - "ආහාරපච්චයා අඤ්ඤමඤ්ඤ තිණි" (4.) නිසස්ස සභාගය සහජාන නිසස්ස ය මෙනි.

(5.) කම්ම සභාගයෙහි සකල සහජාන කම්ම ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ - "ආහාරපච්චයා කම්මෙ සත්ත"

(6.) විපාක සභාගයෙහි සම්ප්‍රයුක්ත සකඛ චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්මජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක නාමාහාර තුන - "ආහාර පච්චයා විපාකෙ එකං"

(7.) ඉන්ද්‍රිය සභාගයෙහි සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාදිය විතතජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්මජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මනිත්‍රියය - "ආහාරපට්ඨයා ඉන්ද්‍රියෙ සන්න"

(8.) සම්ප්‍රයුක්තසභාගයෙහි සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාදියන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමාහාරයෝ- "ආහාරපට්ඨයා සම්ප්‍රයුක්තෙ තිණි"

(9.) විප්‍රයුක්තසභාගයෙහි විතතජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්මජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමාහාරයෝ "ආහාරපට්ඨයා විප්‍රයුක්තෙ තිණි"

(10.) අත්ථිසභාගයෙහි සකල නාමාහාර ප්‍රත්‍යය ධම්මයෝ- "ආහාරපට්ඨයා අත්ථියා සන්න"

(11.) අවිගතය ද එසේ ම ය.

සටනා

සභාගවාරයට අනතුරු ව සටනාවාරය වදළ සේක. එය මිසසකසටනා සහජාතසටනා වසයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. මිශ්‍රක සටනා එකකි. එය මෙ සේ ය; සකල නාමාහාර රූපාහාර ප්‍රත්‍යය ධම්මයෝ "ආහාර අත්ථි අවිගතනි සන්න"

එයට අනතුරු ව සහජාතසටනා වාරය වදළ සේක. සාමඤ්ඤ-සටනාවාරය ය, සකමම්මසටනා වාරය ය, සඉන්ද්‍රියසටනා වාරය ය, සාධිපතිසටනා වාරය යි එහි වාර සතරක් ඇත්තේ ය. එයින් සාමඤ්ඤ සටනා වාරය පළමු කොට වදළ සේක. එහි අවිපාක සවිපාක වශයෙන් සටනා දෙකොටසෙකි. එයින් අවිපාක සටනා වාරය පළමු කොට වදළ සේක. සබ්බවිධානික සටනාව ය, සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සටනාව ය, සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සම්ප්‍රයුක්ත සටනාව ය, සවිප්‍රයුක්ත සටනාව ය යි අවිපාකසටනා සතරෙකි.

(1.) එයින් සබ්බවිධානිකසටනාව මෙ සේ ය: සම්ප්‍රයුක්ත ඤ්ඤාදිය විතතජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්මජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමාහාරයෝ- "ආහාර සහජාත තිසසය අත්ථි අවිගතනි සන්න"

(2.) සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සටනාව මෙ සේ ය: සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාදියන්ට හා හෘදයවිඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන නාමාහාර තුන- "ආහාරසහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ තිසසය අත්ථි අවිගතනි තිණි"

(3.) සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සම්ප්‍රයුක්ත සටනාව මෙ සේ ය: සම්ප්‍රයුක්ත ඤ්ඤාදියන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමාහාර තුන- "ආහාර සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ තිසසය සම්ප්‍රයුක්ත අත්ථි අවිගතනි තිණි"

(4.) සම්පූර්ණභාවය මෙ සේ ය: විකල්ප ප්‍රතිපත්ති-කම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමාභාර තුන-"ආහාර සහජාන නිසංස විපස්සන අත්ති අවිගතනි ඵ්ඤ"

මේ අවිපාක භවතා සත්‍ය ය.

අවිපාකභවතාවන්ට අනතුරු ව සම්පාකභවතාවන් වදළසේක. සබ්බවිධානික භවතාව ය, සංකල්පමය භවතාව ය, සංකල්පමය සම්පූර්ණ භවතාව ය, සම්පූර්ණ භවතාව ය, සංකල්පමය විපස්සන භවතාව ය යි සම්පාක භවතා පසෙකි.

(5.) එයින් සබ්බවිධානික භවතාව මෙ සේ ය: සම්පූර්ණ භවතාවිකල්ප ප්‍රතිපත්තිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකනාමාභාර තුන - "ආහාර සහජාන නිසංස විපාක අත්ති අවිගතනි ඵ්ඤ"

(6.) සංකල්පමය භවතාව මෙසේ ය: සම්පූර්ණභවතාවන්ට හා හද්‍යවස්ථාවට ප්‍රත්‍යය වන විපාකනාමාභාර තුන- "ආහාර සහජාන අසංකල්ප නිසංස විපාක අත්ති අවිගතනි ඵ්ඤ"

(7.) සංකල්පමය සම්පූර්ණ භවතාව මෙ සේ ය: සම්පූර්ණ භවතාවන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක නාමාභාර තුන- "ආහාර සහජාන අසංකල්ප නිසංස විපාක සම්පූර්ණ අත්ති අවිගතනි ඵ්ඤ"

(8.) සම්පූර්ණ භවතාව මෙසේ ය: විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමාභාර තුන- "ආහාර සහජාන නිසංස විපාක විපස්සන අත්ති අවිගතනි ඵ්ඤ"

(9.) සංකල්පමය විපස්සන භවතාව මෙසේ ය: හද්‍යවස්ථාවට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිපත්තිනාමාභාර තුන- "ආහාර සහජාන අසංකල්ප නිසංස විපාක විපස්සන අත්ති අවිගතනි ඵ්ඤ" මේ සම්පාක භවතා පස ය.

සාමාන්‍ය භවතා නවය නිමි.

සාමාන්‍යභවතා චාරයට අනතුරු ව සාමාන්‍යභවතා චාරය වදළ සේක. එ ද අවිපාක සම්පාක වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ, එයින් අවිපාක භවතා චාරය පළමු කොට වදළ සේක. සබ්බවිධානිකභවතාදි වශයෙන් අවිපාක භවතා සත්‍යෙකි. එයින් සබ්බවිධානික භවතාව මෙසේ ය. සම්පූර්ණභවතා විකල්ප ප්‍රතිපත්තිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විකල්පනාමාභාරය - "ආහාර සහජාන නිසංස අත්ති අවිගත නි සත්‍ය" ඉතිරි භවතා තුන අසංකල්පමය යොදා විසාර කරනු. අවිපාකභවතා චාරයට

අනතුරුව සවිපාක සටනා වාරය වදළ සේක. සමප්‍රයුක්තඤානු විත්තජරුපප්‍රතිසන්ධි කම්මජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක චේතනාව "ආහාර සහජාන නිසංස කමම විපාක අත්ථි අවිගත නති එකං" ඉතිරි සටනා සතර අඤ්ඤාමඤ්ඤාදිය යොදු විහාර කරනු. සවිපාක සටනා සපෙකි.

සකමම සටනා නවය නිමි.

සකමමසටනා වාරයට අනතුරු ව සඉන්ද්‍රියසටනා වාරය වදළ සේක. එ ද අවිපාක සවිපාක වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. සබ්බවිධානිකසටනාදි වශයෙන් අවිපාක සටනා සතරෙකි. සබ්බවිධානික සටනාව මෙසේ ය. සමප්‍රයුක්තඤානු විත්තජරුපප්‍රතිසන්ධිකම්මජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විඤ්ඤාණාහාරය - 'ආහාර සහජාන නිසංස ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගත නති සතත' ඉතිරි සටනා තුන අඤ්ඤාමඤ්ඤාදිය යොදු විහාර කරනු. අවිපාක සටනාවන්ට අනතුරු ව සවිපාක සටනාවෝ වදරන ලදහ. සමප්‍රයුක්තඤානු විත්තජරුප ප්‍රතිසන්ධිකම්මජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක විඤ්ඤාණාහාරය - "ආහාර සහජාන නිසංස විපාක ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගතනති එකං." ඉතිරි සටනා සතර අඤ්ඤාමඤ්ඤාදිය යොදු විහාර කරනු.

සඉන්ද්‍රිය සටනා නවය නිමි.

සඉන්ද්‍රිය සටනා වාරයට අනතුරු ව සාධිපති ඉන්ද්‍රිය සටනා වාරය වදළ සේක. එ ද අවිපාක සවිපාක වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එහි සබ්බවිධානික සටනාව ය, සඅඤ්ඤාමඤ්ඤාසමප්‍රයුක්ත සටනාව ය, සවිප්පයුක්ත සටනාව ය යි සටනා තුනෙකි. සමප්‍රයුක්තඤානු සාධිපති විත්තජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විත්තාධිපතිය - "ආහාර අධිපති සහජාන නිසංස ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගතනති සතත" ඉතිරි දෙකින් පළමුවැන්න අඤ්ඤාමඤ්ඤා සමප්‍රයුක්ත දෙක යොදු විහාර කරනු. දෙවැන්න විප්පයුක්තය යොදු විහාර කරනු.

සවිපාකසටනාවන්හි - සමප්‍රයුක්තඤානු සාධිපති විත්තජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන එලසින් සතර වූ විත්තාධිපතිය - "ආහාර අධිපති සහජාන නිසංස විපාක ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගතනති එකං" ඉතිරි සටනා දෙක අඤ්ඤාමඤ්ඤා සමප්‍රයුක්ත දෙක හා විප්පයුක්තය යොදු විහාර කරනු.

සාධිපති ඉන්ද්‍රිය සටනා සය නිමි.

මෙහි සභාගවාර එකොළොසෙකි. මිසසක සටනා එකකි, සහජාන සටනා තෙකිසකි, සියලු සටනා සූතිසෙකි.

16 ඉන්ද්‍රියමිශ්‍රක පාලිය.

ඉන්ද්‍රියපච්චයා හෙතුයා චත්තාරි, අධිපතියා සත්ත, සහජානෙ සත්ත, අක්කංශමක්කංශ නිණි, නිසංසයෙ සත්ත, පුරෙජානෙ එකං, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ සත්ත, ඤානෙ සත්ත, මග්ගෙ සත්ත, සම්පයුත්තෙ නිණි, විපයුත්තෙ නිණි, අත්ථියා සත්ත, අවිගතෙ සත්ත,

ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගත නති සත්ත, ඉන්ද්‍රිය නිසංසය අත්ථි අවිගතනති සත්ත, ඉන්ද්‍රිය නිසංසය විපයුත්ත අත්ථි අවිගතනති නිණි.

ඉන්ද්‍රිය නිසංසය පුරෙජාන විපයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං.

ඉන්ද්‍රිය සහජාන නිසංසය අත්ථි අවිගතනති සත්ත, ඉන්ද්‍රිය සහජාන අක්කංශමක්කංශ නිසංසය අත්ථි අවිගතනති නිණි, ඉන්ද්‍රිය සහජාන අක්කංශමක්කංශ නිසංසය සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනති නිණි, ඉන්ද්‍රිය සහජාන නිසංසය විපයුත්ත අත්ථි අවිගතනති නිණි,

ඉන්ද්‍රිය සහජාන නිසංසය විපාක අත්ථි අවිගතනති එකං, ඉන්ද්‍රිය සහජාන අක්කංශමක්කංශ නිසංසය විපාක අත්ථි අවිගතනති එකං, ඉන්ද්‍රිය සහජාන අක්කංශමක්කංශ නිසංසය විපාක සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගත නති එකං, ඉන්ද්‍රිය සහජාන නිසංසය විපාක විපයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං, ඉන්ද්‍රිය සහජාන අක්කංශමක්කංශ නිසංසය විපාක විපයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං.

ඉන්ද්‍රිය සහජාන නිසංසය මග්ග අත්ථි අවිගතනති සත්ත, ඉන්ද්‍රිය සහජාන අක්කංශමක්කංශ නිසංසය මග්ග අත්ථි අවිගත නති නිණි, ඉන්ද්‍රිය සහජාන අක්කංශමක්කංශ නිසංසය මග්ග සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනති නිණි, ඉන්ද්‍රිය සහජාන නිසංසය මග්ග විපයුත්ත අත්ථි අවිගත නති නිණි.

ඉන්ද්‍රිය සහජාන නිසංසය විපාක මග්ග අත්ථි අවිගතනති එකං, ඉන්ද්‍රිය සහජාන අක්කංශමක්කංශ නිසංසය විපාක මග්ග අත්ථි අවිගත නති එකං, ඉන්ද්‍රිය සහජාන අක්කංශමක්කංශ නිසංසය විපාක මග්ග සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගත නති එකං, ඉන්ද්‍රිය සහජාන නිසංසය විපාක මග්ග විපයුත්ත අත්ථි අවිගත නති එකං, ඉන්ද්‍රිය සහජාන අක්කංශමක්කංශ නිසංසය විපාක මග්ග විපයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං.

ඉන්ද්‍රිය සහජාන නිසංසය ඤාන අත්ථි අවිගතනති සත්ත, ඉන්ද්‍රිය සහජාන අක්කංශමක්කංශ නිසංසය ඤාන අත්ථි අවිගත නති නිණි, ඉන්ද්‍රිය සහජාන අක්කංශමක්කංශ නිසංසය ඤාන සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගත නති නිණි, ඉන්ද්‍රිය සහජාන නිසංසය ඤාන විපයුත්ත අත්ථි අවිගත නති නිණි.

අත්ථි අවිගතනනි එකං, ඉන්ද්‍රියාධිපති සහජාත නිසස්ස විපාක ආහාර විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගත නනි එකං,

ඉන්ද්‍රියාධිපති සහජාත නිසස්ස මගග අත්ථි අවිගත නනි එකං, ඉන්ද්‍රියාධිපති සහජාත අක්කංගකං නිසස්ස මගග සමපයුත්ත අත්ථි අවිගතනනි තිණි, ඉන්ද්‍රියාධිපති සහජාත නිසස්ස මගග විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනනි තිණි.

ඉන්ද්‍රියාධිපති සහජාත නිසස්ස විපාක මගග අත්ථි අවිගතනනි එකං, ඉන්ද්‍රියාධිපති සහජාත අක්කංගකං නිසස්ස විපාක මගග සමපයුත්ත අත්ථි අවිගතනනි එකං, ඉන්ද්‍රියාධිපති සහජාත නිසස්ස විපාක මගග විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනනි එකං.

ඉන්ද්‍රිය හෙතු සහජාත නිසස්ස මගග අත්ථි අවිගතනනි චත්තාරි, ඉන්ද්‍රිය සහජාත අක්කංගකං නිසස්ස මගග අත්ථි අවිගතනනි ද්වෙ, ඉන්ද්‍රිය හෙතු සහජාත අක්කංගකං නිසස්ස මගග සමපයුත්ත අත්ථි අවිගතනනි ද්වෙ, ඉන්ද්‍රිය හෙතු සහජාත නිසස්ස මගග විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනනි ද්වෙ.

ඉන්ද්‍රිය හෙතු සහජාත නිසස්ස විපාක මගග අත්ථි අවිගතනනි එකං, ඉන්ද්‍රිය හෙතු සහජාත අක්කංගකං නිසස්ස විපාක මගග අත්ථි අවිගත නනි එකං, ඉන්ද්‍රිය හෙතු සහජාත අක්කංගකං නිසස්ස විපාක මගග සමපයුත්ත අත්ථි අවිගත නනි එකං, ඉන්ද්‍රිය හෙතු සහජාත නිසස්ස විපාක මගග විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගත නනි එකං, ඉන්ද්‍රිය හෙතු සහජාත අක්කංගකං නිසස්ස විපාක මගග විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගත නනි එකං.

ඉන්ද්‍රිය හෙතාධිපති සහජාත නිසස්ස මගග අත්ථි අවිගත නනි චත්තාරි, ඉන්ද්‍රිය හෙතාධිපති සහජාත අක්කංගකං නිසස්ස මගග සමපයුත්ත අත්ථි අවිගත නනි ද්වෙ. ඉන්ද්‍රිය හෙතාධිපති සහජාත නිසස්ස මගග විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගත නනි ද්වෙ.

ඉන්ද්‍රිය හෙතාධිපති සහජාත නිසස්ස විපාක මගග අත්ථි අවිගත නනි එකං, ඉන්ද්‍රිය හෙතාධිපති සහජාත අක්කංගකං නිසස්ස විපාක මගග සමපයුත්ත අත්ථි අවිගත නනි එකං, ඉන්ද්‍රිය හෙතාධිපති සහජාත නිසස්ස විපාක මගග විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගත නනි එකං.

ඉන්ද්‍රිය මිශ්‍රකයේ සන්නය.

ආහාර මිශ්‍රකයට අනතුරුව ඉන්ද්‍රිය මිශ්‍රකය වදළ සේක. එද සහාග සංචාරා වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් සහාග වාරය පළමු කොට වදළ

සේක. ඉන්ද්‍රිය මූලක හේතු සභාගය ය, අධිපති සභාගය ය, සහජාත සභාගය ය, අක්කමක්ක සභාගයය, නිස්සය සභාගය ය, පුරේජාත සභාගය ය, විපාක සභාගය ය, ආහාර සභාගය ය, ක්කාන සභාගය ය, මග්ග සභාගය ය, සමප්පුක්ක සභාගය ය, විපප්පුක්ක සභාගය ය, අත්ථි සභාගය ය, අවිග්ග සභාගය ය යි සභාගචාර කුද්‍රසෙකි.

1. එයින් ඉන්ද්‍රිය මූලක අධිපති සභාගයෙහි සමප්පුක්කඤ්ඤානු සහේතුක චිත්තජරූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්මජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අමෝහය - "ඉන්ද්‍රිය පට්ඨයා හෙතුයා වත්තාරි"

2. අධිපති සභාගයෙහි සමප්පුක්කඤ්ඤානු සාධිපති චිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන චිත්ත විරිය විමංස යන මොවුන් ගෙන් එක එකක් වූ අධිපති ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "ඉන්ද්‍රිය පට්ඨයා අධිපතියා සත්ත"

3. සහජාත සභාගයෙහි සකල සහජාතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "ඉන්ද්‍රිය පට්ඨයා සහජාතෙ සත්ත"

4. අක්කමක්ක සභාගයෙහි සමප්පුක්කඤ්ඤානුයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය ධර්මයෝ අට දෙන- "ඉන්ද්‍රිය පට්ඨයා අක්කමක්කෙ නිමි"

5. නිස්සය සභාගයෙහි සකල සහජාතේන්ද්‍රිය පුරේජාතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "ඉන්ද්‍රිය පට්ඨයා නිස්සයෙ සත්ත"

6. පුරේජාත සභාගයෙහි සකල පුරේජාතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "ඉන්ද්‍රිය පට්ඨයා පුරේජාතෙ එකං"

7. විපාක සභාගයෙහි සමප්පුක්කඤ්ඤානු චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්මජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක නාමේන්ද්‍රිය ධර්මයෝ අට දෙන- "ඉන්ද්‍රිය පට්ඨයා විපාකෙ එකං"

8. ආහාර සභාගයෙහි සමප්පුක්කඤ්ඤානු චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්මජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වික්කාණාහාරය- "ඉන්ද්‍රිය පට්ඨයා ආහාරෙ සත්ත"

(9) ක්කානසභාගයෙහි සමප්පුක්කඤ්ඤානු චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්මජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වේදනා ඒකග්ගතා දෙක "ඉන්ද්‍රිය පට්ඨයා ක්කානෙ සත්ත"

(10) මග්ගසභාගයෙහි සමප්පුක්කඤ්ඤානු චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්මජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විරිය සති ඒකග්ගතා පක්ඛායන මොවුහු "ඉන්ද්‍රියපට්ඨයා මග්ගෙ සත්ත"

(11) සමප්‍රයුක්තසභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තසාකාරකයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය ධර්මයේ "ඉන්ද්‍රියපට්ටයා සමප්‍රයුක්ත නිශ්චිත"

(12) විප්‍රයුක්ත සභාගයෙහි විත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප-රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය ය අට වූ සහජානේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය හා පුරේජානේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ඉන්ද්‍රිය පට්ටයා විප්‍රයුක්ත නිශ්චිත"

(13) අත්ථිසභාගයෙහි සකල සහජානේන්ද්‍රිය පුරේජානේන්ද්‍රිය රූපජීවිතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ධර්මයේ "ඉන්ද්‍රියපට්ටයා අත්ථිසා සත්ත" (14) අවිගත සභාගය ද එසේ ම ය.

සටනා

සභාගවාරයට අනතුරු ව සටනාවාරය වදළ සේක. මිසසකසටනා ය, පකිණ්ණකසටනා ය, සහජාතසටනා ය යි එහි කොටස් තුනෙකි. අත්ථි අවිගත සටනාව ය, සතිසසය සටනා ව ය, සතිසසය විප්‍රයුක්ත සටනාව ය යි මිසසකසටනා තුනෙකි.

(1) එයින් අත්ථි අවිගත සටනාව මෙසේ ය: සකල සහජානේන්ද්‍රිය පුරේජානේන්ද්‍රිය රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ධර්මයේ "ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගත නති සත්ත"

(2) සතිසසය සටනාව මෙ සේ ය: සකල සහජානේන්ද්‍රිය පුරේජානේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ධර්මයේ "ඉන්ද්‍රිය නිසසය අත්ථි අවිගත නති සත්ත"

(3) සතිසසය විප්‍රයුක්ත සටනාව මෙ සේ ය: විත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය ධර්ම අට වූ සහජානේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය හා පුරේජානේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය "ඉන්ද්‍රිය නිසසය විප්‍රයුක්ත අත්ථි අවිගත නති නිශ්චිත"

මිසසක සටනාවන්ට අනතුරුව පකිණ්ණක සටනාව වදළ සේක. පඤ්චවිඤාන ධාතුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්ච වස්තුහු "ඉන්ද්‍රිය නිසසය පුරේජාත විප්‍රයුක්ත අත්ථි අවිගතනති එක"

මිසසකසටනාවන්ට අනතුරුව සහජාත සටනා වදළ සේක. සාමඤ්ඤ සටනා ය, සමගත සටනා ය, සක්ඛාත සටනා ය, සක්ඛාත මගත සටනා ය, ස ආහාර සටනා ය, සාධිපති ආහාර සටනා ය, සාධිපති මගත සටනා ය, සහේතු මගත සටනා ය, සහේතු අධිපති මගත සටනා ය යි සහජාත සටනා කොටස් නවයෙකි.

සාමඤ්ඤ සංචාරා ද අවිපාක සවිපාක වශයෙන් දෙකොටසෙකි. සබ්බවිධානික සංචාරා ය, ස අඤ්ඤමඤ්ඤ සංචාරා ය, ස අඤ්ඤමඤ්ඤ සමපයුත්ත සංචාරා ය, සවිපසයුත්ත සංචාරා ය යි අවිපාක සංචාරා සතරෙකි.

(1) එයින් සබ්බවිධානික සංචාරා මෙසේ ය: සමප්‍රයුක්තඤ්ඤා විතතජරුප ප්‍රතිසන්ධිකම්මජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය ධර්මයෝ "ඉන්ද්‍රිය සහජාත නිසංස අත්ථි අවිගත නති නිමි"

(2) සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සංචාරා මෙසේ ය. සමප්‍රයුක්තඤ්ඤායන්ට හා හෘදයවණුවට ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රියයෝ "ඉන්ද්‍රිය සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසංස අත්ථි අවිගත නති නිමි"

(3) සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සමපයුත්ත සංචාරා මෙසේ ය: සමප්‍රයුක්ත ඤ්ඤායන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය ධර්මයෝ "ඉන්ද්‍රිය සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසංස සමපයුත්ත අත්ථි අවිගත නති නිමි"

(4) සවිපසයුත්ත සංචාරා මෙසේ ය: විතතජරුප ප්‍රතිසන්ධි කම්මජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය අට "ඉන්ද්‍රිය සහජාත නිසංස විපසයුත්ත අත්ථි අවිගත නති නිමි"

මේ අවිපාක සංචාරා සතර ය.

(1) සවිපාක සංචාරා පස මෙසේ ය: සමප්‍රයුක්තඤ්ඤා විතතජරුප ප්‍රතිසන්ධිකම්මජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකනාමේන්ද්‍රිය අට "ඉන්ද්‍රිය සහජාත නිසංස විපාක අත්ථි අවිගත නති එකං" (2) සමප්‍රයුක්තඤ්ඤායන්ට හා හෘදයවණුවට ප්‍රත්‍යය වන විපාක නාමේන්ද්‍රිය අට "ඉන්ද්‍රිය සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසංස විපාක අත්ථි අවිගතනති එකං" (3) සමප්‍රයුක්තඤ්ඤායන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක නාමේන්ද්‍රිය අට "ඉන්ද්‍රිය සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසංස විපාක සමපයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං" (4) විතතජරුප ප්‍රතිසන්ධි කම්මජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක නාමේන්ද්‍රිය අට "ඉන්ද්‍රිය සහජාත නිසංස විපාක විපසයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං" (5) හෘදය වණුවට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධිනාමේන්ද්‍රියයෝ "ඉන්ද්‍රිය සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසංස විපාක විපසයුත්ත අත්ථි අවිගත නති එකං" මේ සවිපාක සංචාරා පස ය.

සාමාන්‍ය සංචාරා නවය නිමි.

සාමාන්‍ය සංචාරාවන්ට අනතුරුව සමාගී සංචාරාවෝ වදරන ලදහ. එහි ද අවිපාක සවිපාක වශයෙන් සංචාරා දෙකොටසෙකි. අවිපාක සංචාරා සතරෙකි, සවිපාක සංචාරා පසෙකි. අවිපාක සංචාරා සතර මෙ සේ ය:

සබ්බවිධානික සමනාදි විභාගය කරනු. සමප්‍රයුක්ත සාක්කාදි චිත්තජ රූප ප්‍රතිසන්ධි කම්ම රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විරිය සති ඒකගතා පඤ්ඤා යන මොවුහු "ඉන්ද්‍රිය සහජාන නිසංස මගා අත්ථි අවිගත නති සත්ත" ඉතිරි සමනා තුන අඤ්ඤමඤ්ඤය ද අඤ්ඤමඤ්ඤ සමප්‍රයුක්ත දෙකද විප්පයුක්තය ද යොදා විහාර කරනු.

සච්ඡාක සමනා පස මෙසේ ය: සබ්බවිධානික සමනාදි විභාගය කරනු. සමප්‍රයුක්තසාක්කාදි චිත්තජ රූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ම රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකයන්හි ඇති විරිය සති ඒකගතා පඤ්ඤා යන මොවුහු "ඉන්ද්‍රිය සහජාන නිසංස විපාක මගා අත්ථි අවිගතනති එකං" ඉතිරි සතර අඤ්ඤමඤ්ඤ ද අඤ්ඤමඤ්ඤය හා සමප්‍රයුක්තය ද විප්පයුක්තය ද අඤ්ඤමඤ්ඤය හා විප්පයුක්තය ද පිළිවෙළින් යොදා විහාර කරනු. මේ සච්ඡාක සමනා පස ය.

සමාගී සමනා නවය නිමි.

සමාගීසමනාවන් ට අනතුරු ව සක්කායනසමනාවෝ වදරන ලදහ. එහි ද අච්ඡාක සච්ඡාක වශයෙන් සමනා දෙකොටසෙකි. අච්ඡාකසමනා සතරෙකි. සච්ඡාකසමනා නවයෙකි. අච්ඡාක සමනා සතර මෙ සේ ය: සබ්බවිධානිකසමනාදි විභාගය කරනු. සමප්‍රයුක්තසාක්කාදියන්ට හා චිත්තජ රූප ප්‍රතිසන්ධි කම්ම රූපයන්ට ප්‍රත්‍යයවන වේදනා ඒකගතා දෙක "ඉන්ද්‍රිය සහජාන නිසංස ක්කාන අත්ථි අවිගත නති සත්ත" ඉතිරි සමනා තුන අඤ්ඤමඤ්ඤය ද, අඤ්ඤමඤ්ඤ සමප්‍රයුක්ත දෙක ද, විප්පයුක්තය ද පිළිවෙළින් යොදා විහාර කරනු. මේ අච්ඡාක සමනා සතර ය.

සච්ඡාක සමනා පස මෙ සේ ය: සබ්බවිධානික සමනාදි විභාගය කරනු. සමප්‍රයුක්තසාක්කාදි චිත්තජ රූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ම රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකයන්හි ඇති වේදනා ඒකගතා දෙක "ඉන්ද්‍රිය සහජාන නිසංස විපාක ක්කාන අත්ථි අවිගතනති එකං" ඉතිරි සතර විහාර කරනු. මේ සච්ඡාක සමනා පස ය.

සක්කායනසමනා නවය නිමි

සක්කායන මගහ සමනාවෝ ද අච්ඡාක සච්ඡාක වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වෙත්. අච්ඡාක සමනා සතරෙකි. සච්ඡාක සමනා පසෙකි. එයින් අච්ඡාක සමනා සතර මෙ සේ ය: සමප්‍රයුක්තසාක්කාදි චිත්තජ රූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ම රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඒකගතාව "ඉන්ද්‍රිය සහජාන නිසංස ක්කාන මගා අත්ථි අවිගතනති සත්ත" ඉතිරි සමනා තුන අඤ්ඤමඤ්ඤය ද, අඤ්ඤමඤ්ඤ සමප්‍රයුක්ත දෙක ද විප්පයුක්තය ද පිළිවෙළින් යොදා විහාර කරනු. මේ අච්ඡාක සමනා සතරය.

සවිපාක සටනා පස මෙ සේ ය: සබ්බවිධානිකාදි විභාගය කරනු. සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාදි විතතජරුප ප්‍රතිසන්ධිකම්මජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක ඒකග්‍රතාව "ඉන්ද්‍රිය සහජාන නිසංස විපාක ඤාන මග්‍ග අත්ථි අවිගත නති එකං" ඉතිරි සටනා සතර අක්කමක්ක ය ද, අක්කමක්ක සමප්‍රයුක්ත දෙක ද, විප්‍රයුක්තය ද, අක්කමක්ක විප්‍රයුක්ත දෙක ද, පිළිවෙළින් යොදා විහාර කරනු. මේ සවිපාක සටනා පස ය.

සඤ්ඤාන මග්‍ග සටනා නවය නිමි.

සඤ්ඤාන මග්‍ග සටනාවන්ට අනතුරු ව සභාභාරසටනාවෝ වදරන ලදහ. එහි ද අවිපාක සවිපාක වසයෙන් සටනා දෙකොටසෙකි. අවිපාක සටනා සතරෙකි. සවිපාකසටනා පසෙකි. අවිපාකසටනා සතර මෙ සේ ය: සබ්බවිධානිකාදි විභාගය කරනු. සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාදි විතතජරුප ප්‍රතිසන්ධිකම්මජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වික්කොණාභාරය "ඉන්ද්‍රිය සහජාන නිසංස ආහාර අත්ථි අවිගත නති එකං" ඉතිරි සටනා තුන පාලිය අනුව විහාර කරනු.

සවිපාකසටනා පස මෙ සේ ය: සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාදි විතතජරුප ප්‍රතිසන්ධිකම්මජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක වික්කොණාභාරය "ඉන්ද්‍රිය සහජාන නිසංස විපාක ආහාර අත්ථි අවිගත නති එකං" ඉතිරි සතර පාලිය අනුව විහාර කරනු.

ස ආහාර සටනා නවය නිමි

ස ආහාරසටනාවන්ට අනතුරු ව සාධිපති ආහාරසටනාවෝ වදරන ලදහ. එහි අවිපාකසටනා තුනක් හා සවිපාකසටනා තුනක් ද වෙති. අවිපාකසටනා තුන මෙසේ ය: සමප්‍රයුක්ත ඤානයන්ට හා සාධිපති විතතජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විතතාධිපතිය "ඉන්ද්‍රියාධිපති සහජාන නිසංස ආහාර අත්ථි අවිගත නති සතත" ඉතිරි සටනා දෙක අක්කමක්ක සමප්‍රයුක්ත දෙක ද විප්‍රයුක්තය ද යොදා විහාර කරනු.

සවිපාක සටනා තුන මෙසේ ය: සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාදි සාධිපති විතතජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලසිත් සතර වූ විතතාධිපතිය ඉන්ද්‍රියාධිපති සහජාන නිසංස විපාක ආහාර අත්ථි අවිගත නති එකං" ඉතිරි දෙක අක්කමක්ක සමප්‍රයුක්තයන් හා විප්‍රයුක්තය ද යොදා විහාර කරනු.

සාධිපති ආහාරසටනා සය නිමි.

සාධිපති ආහාර සටනාවන්ට අනතුරු ව සාධිපති මග්‍ග සටනාවන් වදරන ලදහ. එහි ද අවිපාක සටනා තුනෙකි. සවිපාක සටනා තුනෙකි.

අවිපාක සටනා තුන මෙ සේ ය: සමප්‍රයුක්තයාකැති සාධිපතිචිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වියභාධිපතිය "ඉන්ධ්‍යාධිපති සහජාන නිසංස මග්ග අත්ථි අවිගත නති සත්ත" ඉතිරි සටනා දෙක අක්කැමක්කැ සමප්‍රයුක්තයන් හා විප්‍රයුක්තය යොද විහාර කරනු.

සවිපාකසටනා තුන මෙ සේ ය: සමප්‍රයුක්තයාකැති සාධිපති චිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විරියාධිපතිය "ඉන්ධ්‍යාධිපති සහජාන නිසංස විපාක මග්ග අත්ථි අවිගත නති එකං" ඉතිරි දෙක අක්කැමක්කැ සමප්‍රයුක්ත දෙක හා විප්‍රයුක්තය යොද විහාර කරනු.

සාධිපති මග්ග සටනා සය නිමි.

සාධිපතිමග්ග සටනාවන්ට අනතුරුව සහේතු මග්ග සටනාවන් වදළ සේක. එහි අවිපාකසටනා සතරෙකි. සවිපාක සටනා පසෙකි. අවිපාක සටනා සතර මෙ සේ ය: සමප්‍රයුක්තයාකැති සහේතුක චිත්තජරූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්මජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අමෝහය - "ඉන්ධ්‍ය හෙතු සහජාන නිසංස මග්ග අත්ථි අවිගත නති චත්තාරි." ඉතිරි සටනා තුන හේතු සටනා අනුව විස්තර කරනු.

සවිපාකසටනා සතර මෙ සේ ය: සමප්‍රයුක්තයාකැති සහේතුක චිත්තජරූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්මජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකචිත්තයන්හි අමෝහය "ඉන්ධ්‍ය සහජාන නිසංස විපාක මග්ග අත්ථි අවිගත නති එකං" ඉතිරි වාර සතර හේතු ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් විස්තර කරනු.

සහේතු මග්ග සටනා නවය නිමි.

සහේතු මග්ග සටනාවන්ට අනතුරු ව සහේතු අධිපති මග්ග සටනාවෝ වදරන ලදහ. එහි අවිපාක සටනා තුනෙකි. සවිපාක සටනා තුනෙකි. අවිපාක සටනා තුන මෙ සේ ය: සමප්‍රයුක්තයාකැති සාධිපතිචිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකාමෝහය - "ඉන්ධ්‍ය හෙතු අධිපති සහජාන නිසංස මග්ග අත්ථි අවිගත නති චත්තාරි" ඉතිරි දෙක විහාර කරනු.

සවිපාක සටනා තුන මෙ සේ ය: සමප්‍රයුක්තයාකැති සාධිපති චිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලචිත්තයන්හි විමංසාධිපතිය - "ඉන්ධ්‍ය හෙතු අධිපති සහජාන නිසංස විපාක මග්ග අත්ථි අවිගත නති එකං." ඉතිරි දෙක විහාර කරනු.

සහේතු අධිපති මග්ග සටනා සය නිමි.

ඉන්ද්‍රියමිශ්‍රකයෙහි සභාගචාර තුදුසෙකි, මිශ්‍රකසටනා තුන ය, ප්‍රකීර්ණසටනාව ය, සහජාත සටනා දෙසැත්තැව ය යි සටනා සසැත්තැවක් වේ.

17. ක්‍ධාන මිසාන පාලිය.

ක්‍ධානපච්චියා සහජාතෙ සත්ත, අඤ්ඤමඤ්ඤ තිණි: නිසායෙ සත්ත, විපාකෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ සත්ත, මගෙ සත්ත, සමපයුත්තෙ තිණි, විපසයුත්තෙ තිණි, අරථියා සත්ත, අවිගතෙ සත්ත.

ක්‍ධාන සහජාත නිසාය අරථි අවිගතනනි සත්ත, ක්‍ධාන සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසාය අරථි අවිගතනනි තිණි, ක්‍ධාන සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසාය සමපයුත්ත අරථි අවිගතනනි තිණි, ක්‍ධාන සහජාත නිසාය විපසයුත්ත අරථි අවිගතනනි තිණි.

ක්‍ධාන සහජාත නිසාය විපාක අරථි අවිගතනනි එකං, ක්‍ධාන සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසාය විපාක අරථි අවිගත නනි එකං, ක්‍ධාන සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසාය විපාක සමපයුත්ත අරථි අවිගත නනි එකං, ක්‍ධාන සහජාත නිසාය විපාක විපසයුත්ත අරථි අවිගතනනි එකං, ක්‍ධාන සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසාය විපාක විපසයුත්ත අරථි අවිගතනනි එකං.

ක්‍ධාන සහජාත නිසාය ඉන්ද්‍රිය අවිගතනනි සත්ත, ක්‍ධාන සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසාය ඉන්ද්‍රිය අරථි අවිගතනනි තිණි, ක්‍ධාන සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසාය ඉන්ද්‍රිය සමපයුත්ත අරථි අවිගතනනි තිණි, ක්‍ධාන සහජාත නිසාය ඉන්ද්‍රිය සමපයුත්ත අරථි අවිගතනනි තිණි.

ක්‍ධාන සහජාත නිසාය විපාක ඉන්ද්‍රිය අරථි අවිගතනනි එකං, ක්‍ධාන සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසාය විපාක ඉන්ද්‍රිය අරථි අවිගතනනි එකං, ක්‍ධාන සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසාය විපාක ඉන්ද්‍රිය සමපයුත්ත අරථි අවිගතනනි එකං, ක්‍ධාන සහජාත නිසාය විපාක ඉන්ද්‍රිය විපසයුත්ත අරථි අවිගතනනි එකං, ක්‍ධාන සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසාය විපාක ඉන්ද්‍රිය විපසයුත්ත අරථි අවිගතනනි එකං.

ක්‍ධාන සහජාත නිසාය මග අරථි අවිගතනනි සත්ත. ක්‍ධාන සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසාය මග අරථි අවිගතනනි තිණි, ක්‍ධාන සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසාය මග සමපයුත්ත අරථි අවිගත නනි තිණි, ක්‍ධාන සහජාත නිසාය මග විපසයුත්ත අරථි අවිගත නනි තිණි.

ක්‍ධාන සහජාත නිසාය විපාක මග අරථි අවිගත නනි එකං, ක්‍ධාන සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසාය විපාක මග අරථි අවිගත නනි

එකං, කඩාන සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය විපාක මගෙ සමපයුත්ත අරථී අවිගත නති එකං, කඩාන සහජාන නිස්සය විපාක මගෙ විපයුත්ත අරථී අවිගත නති එකං, කඩාන සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය විපාක මගෙ විපයුත්ත අරථී අවිගත නති එකං.

කඩාන සහජාන නිස්සය ඉන්ද්‍රිය මගෙ අරථී අවිගත නති සත්ත, කඩාන සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය ඉන්ද්‍රිය මගෙ අරථී අවිගත නති තිණි, කඩාන සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය ඉන්ද්‍රිය මගෙ සමපයුත්ත අරථී අවිගත නති තිණි, කඩාන සහජාන නිස්සය ඉන්ද්‍රිය මගෙ විපයුත්ත අරථී අවිගත නති තිණි.

කඩාන සහජාන නිස්සය විපාක ඉන්ද්‍රිය මගෙ අරථී අවිගත නති එකං, කඩාන සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය විපාක ඉන්ද්‍රිය මගෙ අරථී අවිගත නති එකං. කඩාන සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය විපාක ඉන්ද්‍රිය මගෙ සමපයුත්ත අරථී අවිගතනති එකං, කඩාන සහජාන නිස්සය විපාක ඉන්ද්‍රිය මගෙ විපයුත්ත අරථී අවිගතනති එකං, කඩාන සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය විපාක ඉන්ද්‍රිය මගෙ විපයුත්ත අරථී අවිගතනති එකං.

කඩාන මිසසකයේ සත්තය.

ඉන්ද්‍රිය මිශ්‍රකයට අනතුරු ව කඩානමිසසකය වදළ සේක. එද සභාග සටනා වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් සභාගචාරය පළමුකොට වදළ සේක. එහි කඩාන මූලක සහජාන සභාගය ය, අඤ්ඤමඤ්ඤ සභාගය ය, නිස්සය සභාගය ය, විපාකසභාගය ය, ඉන්ද්‍රිය සභාගය ය, මගෙසභාගය ය, සමපයුත්තසභාගය ය, විපයුත්තසභාගය ය, අරථී සභාගය ය, අවිගත සභාගය යයි සභාග චාර දශයකි.

(1.) එයින් සහජාන සභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාධි විත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්මජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ධ්‍යානාභිධම්මයෝ පස්දෙන - "කඩානපට්ටයා සහජානෙ සත්ත."

(2.) අඤ්ඤමඤ්ඤ සභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාධිසන්ධි හා හෘදයවණුවට ප්‍රත්‍යය වන ධ්‍යානාභිධම්ම පස - "කඩානපට්ටයා අඤ්ඤමඤ්ඤ නිණි." (3.) නිස්සය සභාගය සහජාන සභාගය මෙනි.

(4.) විපාක සභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාධි විත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්මජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක විත්තයන්හි ධ්‍යානාභිධම්මපස - "කඩාන පට්ටයා විපාකෙ එකං"

(5.) සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාධි විත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්මජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වේදනා ඒකානතා දෙක - "කඩානපට්ටයා ඉන්ද්‍රියෙ සත්ත."

(6.) සමුප්පුක්කසාකඤ්ඤා විතතරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්මරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විතකක ඒකාගතතා දෙක: "කඛානපට්ඨයා මගො සන්න."

(7.) සමුප්පුක්කසභාගයෙහි සමුප්පුක්කසන්ධියන්ට ප්‍රත්‍යය වන ධ්‍යානාධිගත පස- "කඛානපට්ඨයා සමප්පුන්නෙ තිණි"

(8.) විපප්පුක්ක සභාගයෙහි විතතරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්මරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ධ්‍යානාධිගත පස- "කඛාන පට්ඨයා විපප්පුන්නෙ තිණි" අත්ථි අවිගත සභාග දෙක සහජාත සභාගය මෙති.

සටනා

සභාගයන්ට අනතුරුව සටනාවෝ වදරන ලදහ. එහි සාමඤ්ඤ-සටනාය, සඉන්ද්‍රියසටනාය, සමග්ගසටනාය, සඉන්ද්‍රිය මග්ග සටනා යයි සතර කොටසකි. එයින් සාමඤ්ඤ සටනාවෝ පළමු කොට වදරන ලදහ. එහි අවිපාක සටනා සතරෙකි. සවිපාකසටනා පසෙකි. අවිපාක සටනා සතර මෙසේ ය: සබ්බවිධානික සටනාදී විභාගය කරනු.

(1.) සබ්බවිධානික සටනාව මෙසේ ය: සමුප්පුක්කසාකඤ්ඤා විතතරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්මරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ධ්‍යානාධිගත පස- "කඛාන සහජාත නිසසය අත්ථි අවිගත නති සන්න."

(2.) සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සටනාව මෙසේ ය: සමුප්පුක්කසාකඤ්ඤා හෘදයවස්තුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ධ්‍යානාධිගත පස- "කඛාන සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය සමප්පුන්න අත්ථි අවිගතනති තිණි."

(3.) සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සමප්පුක්ක සටනාව මෙසේ ය: සමුප්පුක්කසන්ධියන්ට ප්‍රත්‍යය වන ධ්‍යානාධිගත පස- "කඛාන සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය සමප්පුන්න අත්ථි අවිගතනති තිණි."

(4.) සවිපප්පුක්කසටනාව මෙසේ ය, විතතරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්මරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ධ්‍යානාධිගත ධම්මයෝ- "කඛාන සහජාත නිසසය විපප්පුන්න අත්ථි අවිගත නති තිණි."

අවිපාක සටනාවන්ට අනතුරු ව සවිපාකසටනාවන් වදරන ලදහ. සබ්බවිධානිකාදී විභාගය කරනු. 1. සබ්බවිධානිකසටනාව මෙසේ ය: සමුප්පුක්කසාකඤ්ඤා විතතරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්මරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක-ධ්‍යානාධිගතයෝ- "කඛාන සහජාත නිසසය විපාක අත්ථි අවිගත නති එකං"

2. සඅඤ්ඤමඤ්ඤසටනාව මෙසේ ය. සමුප්පුක්කසන්ධියන්ට හා හෘදයවස්තුවට ප්‍රත්‍යය වන විපාකධ්‍යානාධිගතයෝ "කඛාන සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය විපාක අත්ථි අවිගතනති එකං"

3. සඤ්ඤාමඤ්ඤා සම්පයුක්ත සටනාව මෙසේ ය: සම්පයුක්ත ඤාණයන්ටම ප්‍රත්‍යය වන විපාක ධ්‍යානාංගයෝ - "කුඩාන සහජාන අඤ්ඤාමඤ්ඤා නිසංස විපාක සම්පයුක්ත අත්ථි අවිගත නති එකං."

4. සම්පයුක්තසටනාව මෙසේ ය: විතතරුප ප්‍රතිසන්ධි කම්පරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකධ්‍යානාංගයෝ- "කුඩාන සහජාන නිසංස විපාක විපයුක්ත අත්ථි අවිගත නති එකං"

5. සඤ්ඤාමඤ්ඤා විපයුක්ත සටනාව මෙසේ ය: තෘදයවිඤ්චට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධි ධ්‍යානාංගයෝ- "කුඩාන සහජාන අඤ්ඤාමඤ්ඤා නිසංස විපාක විපයුක්ත අත්ථි අවිගත නති එකං,

සාමාන්‍ය සටනා නවය නිමි.

සාමාන්‍ය සටනාවන්ට අනතුරුව සඤ්ඤාමඤ්ඤා සටනාවන් වදළ සේක. එහි අවිපාක සටනා සතර මෙසේ ය: සම්පයුක්තඤාණ විතතරුප ප්‍රතිසන්ධි-කම්පරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වේදනා ඒකභූතා දෙක- "කුඩාන සහජාන නිසංස ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගත නති සත්තං." ඉතිරි සටනා තුන අඤ්ඤාමඤ්ඤා ද, අඤ්ඤාමඤ්ඤාසම්පයුක්ත දෙක ද විපයුක්තය ද පිළිවෙළින් යොදා විඤ්ච කරනු. සම්පාක සටනා පස මෙසේ ය: සම්පයුක්තඤාණ විතතරුප ප්‍රතිසන්ධි කම්පරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක වේදනා ඒකභූතාවෝ- "කුඩාන සහජාන නිසංස විපාක ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගත නති එකං." ඉතිරි සටනා සතර සාමාන්‍ය සටනාවන්හි මෙන් ප්‍රත්‍යයන් යොදා විඤ්ච කරනු.

සඤ්ඤාමඤ්ඤා සටනා නවය නිමි.

සඤ්ඤාමඤ්ඤාසටනාවන්ට අනතුරු ව සමග්‍රසටනාවෝ වදරන ලදහ. අවිපාකාදි විභාගය කරනු. අවිපාකසටනාවන්හි සම්පයුක්තඤාණ විතතරුප ප්‍රතිසන්ධිකම්පරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විතක ඒකභූතා දෙක "කුඩාන සහජාන නිසංස මග්‍ර අත්ථි අවිගතනති සත්තං." ඉතිරි සටනා තුන අඤ්ඤාමඤ්ඤාදීන් යොදා විඤ්ච කරනු. සම්පාකසටනාවන්හි සම්පයුක්තඤාණ විතතරුප ප්‍රතිසන්ධිකම්පරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකයන්හි විතක ඒකභූතා දෙක- "කුඩාන සහජාන නිසංස විපාක මග්‍ර අත්ථි අවිගත නති එකං." ඉතිරි සටනා සතර අඤ්ඤාමඤ්ඤාදීන් යොදා විඤ්ච කරනු.

සමග්‍ර සටනා නවය නිමි.

සමග්‍රසටනාවන්ට අනතුරු ව සඤ්ඤාමඤ්ඤාමග්‍රසටනාවන් වදළ සේක. අවිපාකාදි වාර විභාග කරනු. අවිපාකයන්හි සම්පයුක්තඤාණ විතතරුප

ප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන එකඟතාව - "කඩාන සහජාන නිසංස ඉන්ද්‍රිය මග අත්ථි අවිගත නති සත්ත." ඉතිරි තුන අඤ්ඤමඤ්ඤාදීන් යොදා විඤ්ඤ කරනු. සවිපාකයන්හි සමප්‍රසුක්කසාක්කධි චිත්තපරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකයන්හි එකඟතාව - "කඩාන සහජාන නිසංස විපාක ඉන්ද්‍රිය මග අත්ථි අවිගතනති එකං." ඉතිරි සටනා සතර අඤ්ඤමඤ්ඤාදීන් යොදා විඤ්ඤ කරනු.

සඉන්ද්‍රිය මග සටනා නවය නිමි.

මෙහි සභාග වාර දශයෙකි, සටනා තිසකි.

18 මග මිසංසක පාලිය.

මගපච්චයා හෙතුයා වත්තාරි, අධිපතියා සත්ත, සහජානෙ සත්ත, අඤ්ඤමඤ්ඤ නිණි, නිසංසෙ සත්ත, විපාකෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ සත්ත, කඩානෙ සත්ත, සමප්‍රසුක්ක නිණි, විප්පසුක්ක නිණි, අත්ථියා සත්ත, අවිගතෙ සත්ත.

මග සහජාන නිසංස අත්ථි අවිගත නති සත්ත, මග සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසංස අත්ථි අවිගත නති නිණි, මග සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසංස සමප්‍රසුක්ක අත්ථි අවිගත නති නිණි. මග සහජාන නිසංස විප්පසුක්ක අත්ථි අවිගත නති නිණි.

මග සහජාන නිසංස විපාක අත්ථි අවිගතනති එකං, මග සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසංස විපාක අත්ථි අවිගතනති එකං, මග සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසංස විපාක සමප්‍රසුක්ක අත්ථි අවිගතනති එකං, මග සහජාන නිසංස විපාක විප්පසුක්ක අත්ථි අවිගතනති එකං, මග සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසංස විපාක විප්පසුක්ක අත්ථි අවිගතනති එකං,

මග සහජාන නිසංස ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගතනති සත්ත, මග සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසංස ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගතනති නිණි, මග සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසංස ඉන්ද්‍රිය සමප්‍රසුක්ක අත්ථි අවිගතනති නිණි, මග සහජාන නිසංස ඉන්ද්‍රිය විප්පසුක්ක අත්ථි අවිගතනති නිණි.

මග සහජාන නිසංස විපාක ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගතනති එකං, මග සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසංස විපාක ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගතනති එකං, මග සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසංස විපාක ඉන්ද්‍රිය සමප්‍රසුක්ක අත්ථි අවිගතනති එකං, මග සහජාන නිසංස විපාක ඉන්ද්‍රිය විප්පසුක්ක අත්ථි අවිගතනති

ද්වේ, මගන හෙතු සහජාන අඤ්ඤාමඤ්ඤ නිසංය ඉන්ද්‍රිය සමපයුත්ත අත්ථි අවිගතනනි ද්වේ, මගන හෙතු සහජාන නිසංය ඉන්ද්‍රිය විපපයුත්ත අත්ථි අවිගතනනි ද්වේ.

මගන හෙතු සහජාන නිසංය විපාක ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගත නනි එකං, මගන හෙතු සහජාන අඤ්ඤාමඤ්ඤ නිසංය විපාක ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගත නනි එකං, මගන හෙතු සහජාන අඤ්ඤාමඤ්ඤ නිසංය විපාක ඉන්ද්‍රිය සමපයුත්ත අත්ථි අවිගතනනි එකං. මගන හෙතු සහජාන නිසංය විපාක ඉන්ද්‍රිය විපපයුත්ත අත්ථි අවිගතනනි එකං, මගන හෙතු සහජාන අඤ්ඤාමඤ්ඤ නිසංය විපාක ඉන්ද්‍රිය විපපයුත්ත අත්ථි අවිගතනනි එකං.

මගන හෙතාධිපති සහජාන නිසංය ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගතනනි චත්තාරි, මගන හෙතාධිපති සහජාන අඤ්ඤාමඤ්ඤ නිසංය ඉන්ද්‍රිය සමපයුත්ත අත්ථි අවිගතනනි ද්වේ, මගන හෙතාධිපති සහජාන නිසංය ඉන්ද්‍රිය විපපයුත්ත අත්ථි අවිගතනනි ද්වේ.

මගන හෙතාධිපති සහජාන නිසංය විපාක ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගත නනි එකං, මගන හෙතාධිපති සහජාන අඤ්ඤාමඤ්ඤ නිසංය විපාක ඉන්ද්‍රිය සමපයුත්ත අත්ථි අවිගතනනි එකං, මගන හෙතාධිපති සහජාන නිසංය විපාක ඉන්ද්‍රිය විපපයුත්ත අත්ථි අවිගත නනි එකං.

මගන මිසංකයේ සන්නය

කඨාන මිසංකයට අනතුරු ව මගන මිසංකය වදළ සේක. එද සභාග සටනා වසයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එහි මගන මූලක හේතුසභාගය ය, අධිපතිසභාගය ය, සහජාන සභාගය ය, අඤ්ඤාමඤ්ඤ සභාගය ය, නිසංය සභාගය ය, විපාක සභාගය ය, ඉන්ද්‍රිය සභාගය ය, කඨාන සභාගය ය, සමපයුත්ත සභාගය ය, විපපයුත්ත සභාගය ය, අත්ථි සභාගය ය, අවිගත සභාගය යයි සභාගචාර දෙළොසෙකි.

(1) එයින් හේතු සභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තසකඨ චිත්තජරුප ප්‍රතිසන්ධි කම්මජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අමෝහය - "මගනපට්ඨයා හෙතුයා චත්තාරි"

(2) අධිපති සභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තසකඨ සාධිපති චිත්තජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විරිය විමංස අධිපති දෙක - "මගනපට්ඨයා අධිපතියා සන්න".

(3) සහජාන සභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තසකඨ චිත්තජරුප ප්‍රතිසන්ධිකම්මජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මාභීඛග ධම්මෝ නව දෙන "මගන පට්ඨයා සහජානෙ සන්න"

(4) අඤ්ඤාමඤ්ඤා සභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤායන්ට හා හෘදය වඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන මාගීඛගයෝ නව දෙන- "මග්ග පට්ටයා අඤ්ඤාමඤ්ඤා නිශ්චිත"

(5) නිසසය සභාගයෙහි - (සහජාතයෙහි මෙති.)

(6) විපාකසභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤායන්ට විතතජරුප ප්‍රතිසන්ධි-කම්මජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකමාගීඛගයෝ අට දෙන- "මග්ග පට්ටයා විපාකෙ එකං."

(7) ඉන්ද්‍රිය සභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤායන්ට විතතජරුප ප්‍රතිසන්ධිකම්මජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විරිය සති ඒකගතතා පඤ්ඤා යන මාගීඛගයෝ- "මග්ගපට්ටයා ඉන්ද්‍රියෙ සත්ත"

(8) ඤානසභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤායන්ට විතතජරුප ප්‍රතිසන්ධි-කම්මජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විතකක එකගතතා දෙක- "මග්ගපට්ටයා ඤානෙ සත්ත"

(9) සමප්‍රයුක්තසභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤායන්ට ම ප්‍රත්‍යය වන මාගීඛගයෝ නව දෙන- "මග්ගපට්ටයා සමප්‍රයුක්තෙ නිශ්චිත"

(10) විප්පයුක්තසභාගයෙහි විතතජරුප ප්‍රතිසන්ධිකම්මජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මාගීඛගයෝ නව දෙන- "මග්ගපට්ටයා විප්පයුක්තෙ නිශ්චිත"

11, 12, අත්ථි අවිගත සභාග දෙක සහජාත සභාගය මෙති.

සටනා

සභාගයන්ට අනතුරු ව සටනාවන් වදළ සේක. එහි සාමඤ්ඤාසටනාය, සඉන්ද්‍රිය සටනාය, සඤ්ඤාන සටනාය, සඉන්ද්‍රිය ඤාන සටනාය, සාධිපති ඉන්ද්‍රිය සටනාය, සහේතු ඉන්ද්‍රියසටනාය, සහේතු අධිපති ඉන්ද්‍රියසටනාය සි සටනා සත් කොටසෙකි.

සටනාවන්ගෙන් සාමඤ්ඤා සටනාවෝ පළමු කොට වදළ සේක. අවිපාක සවිපාකාදි විභාග කරනු. සමප්‍රයුක්තඤ්ඤායන්ට විතතජරුප ප්‍රතිසන්ධිකම්මජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මාගීඛගයෝ නවදෙන- "මග්ග සහජාත නිසසය අත්ථි අවිගතනි සත්ත." ඉතිරි සටනා තුන අඤ්ඤාමඤ්ඤාදීන් යොදා විසාර කරනු. සවිපාක සටනාවන්හි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤායන්ට විතතජරුප ප්‍රතිසන්ධි කම්මජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක මාගීඛගයෝ අටදෙන- "මග්ග සහජාත නිසසය විපාක අත්ථි අවිගතනි එකං." ඉතිරි සටනා සතර අඤ්ඤාමඤ්ඤාදීන් යොදා විසාර කරනු. සාමඤ්ඤා සටනා නවයෙකි.

සඉන්ද්‍රිය සංඛ්‍යාවන්හි අවිපාක සවිපාකාදි විභාග කරනු. අවිපාක සංඛ්‍යාවන්හි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාදි විතර්කරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විරිය සහි එකගතා පඤ්ඤා යන මාග්ධිගයෝ "මග සහජාන නිසංස ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගතනි සත්ත" ඉතිරි සංඛ්‍යා තුන අඤ්ඤාමඤ්ඤාදීන් යොදා විභාග කරනු. සවිපාක සංඛ්‍යාවන්හි සමප්‍රයුක්ත ඤ්ඤාදි විතර්කරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකයන්හි ඇති විරිය සහි එකගතා පඤ්ඤා යන මොවුහු "මග සහජාන නිසංස විපාක ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගත නි එකං" ඉතිරි සංඛ්‍යා සතර අඤ්ඤාමඤ්ඤාදීන් යොදා විභාග කරනු. සඉන්ද්‍රිය සංඛ්‍යා නවයෙකි.

සකුට්ඨාන අවිපාකසංඛ්‍යාවන්හි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාදි විතර්කරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විතර්ක එකගතා දෙක "මග සහජාන නිසංස කුට්ඨාන අත්ථි අවිගතනි සත්ත" ඉතිරි සංඛ්‍යා තුන අඤ්ඤාමඤ්ඤාදීන් යොදා විභාග කරනු. සවිපාක සංඛ්‍යාවන්හි සමප්‍රයුක්ත - ඤ්ඤාදි විතර්කරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකයන්හි විතර්ක එකගතා දෙක - "මග සහජාන නිසංස විපාක කුට්ඨාන අත්ථි අවිගතනි එකං" ඉතිරි සංඛ්‍යා සතර අඤ්ඤාමඤ්ඤාදීන් යොදා විභාග කරනු. සකුට්ඨාන සංඛ්‍යා නවයෙකි.

සඉන්ද්‍රිය කුට්ඨාන අවිපාක සංඛ්‍යාවන්හි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාදි විතර්ක රූප ප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන එකගතාව - "මග සහජාන නිසංස ඉන්ද්‍රිය කුට්ඨාන අත්ථි අවිගතනි සත්ත" ඉතිරි තුන විභාග කරනු. සවිපාක සංඛ්‍යාවන්හි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාදි විතර්කරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකයන්හි එකගතාව - "මග සහජාන නිසංස විපාක ඉන්ද්‍රිය කුට්ඨාන අත්ථි අවිගත නි එකං" ඉතිරි සංඛ්‍යා සතර විභාග කරනු. සඉන්ද්‍රිය කුට්ඨාන සංඛ්‍යා නවයෙකි.

අධිපති ඉන්ද්‍රිය අවිපාකසංඛ්‍යාවන්හි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාදි සාධිපති විතර්කරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වියභිධිපතිය - "මගාධිපති සහජාන නිසංස ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගතනි සත්ත" ඉතිරි සංඛ්‍යා දෙක විභාග කරනු. සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාදි සාධිපති විතර්කරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලසිත් සතරෙහි වියභිධිපතිය - "මගාධිපති සහජාන නිසංස විපාක ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගත නි එකං" ඉතිරි සංඛ්‍යා දෙක අඤ්ඤාමඤ්ඤාසමප්‍රයුක්ත දෙක හා විප්පයුක්තය ද යොදා විභාග කරනු. අධිපති ඉන්ද්‍රියසංඛ්‍යා සයෙකි.

සහේතු ඉන්ද්‍රිය අවිපාකසංඛ්‍යාවන්හි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාදි සහේතුක විතර්කරූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අමෝභය -

"මග හෙතු සහජාන නිසාය ඉන්ද්‍රිය අත්‍යවිභවගතනි චන්තාරි" ඉතිරි සටනා තුන අක්කමක්කදීන් යොද විහාර කරනු. සවිපාකයන්හි සමප්‍රයුක්තසාක්ක සහේතුක චිත්තජරුප සහේතුක ප්‍රතිසාධකමිජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකාමෝභය - "මග හෙතු සහජාන නිසාය විපාක ඉන්ද්‍රිය අත්‍යවිභවගතනි එකං" ඉතිරි සටනා සතර අක්කමක්කදීන් යොද විස්තර කරනු. සහේතු ඉන්ද්‍රිය සටනා නවයෙකි.

සහේතු අධිපති ඉන්ද්‍රිය අවිපාකසටනාවන්හි සමප්‍රයුක්තසාක්ක සාධිපතිචිත්තජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විමංසාධිපතිය "මග හෙතු අධිපති සහජාන නිසාය ඉන්ද්‍රිය අත්‍යවිභවගතනි චන්තාරි" ඉතිරි සටනා දෙකින් අක්කමක්කද සමප්‍රයුක්තයන් යොද එකක් ද විප්‍රසූතය යොද එකක් ද විහාර කරනු. සවිපාකයන්හි සමප්‍රයුක්තසාක්ක සාධිපති චිත්තජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලචිත්තයන්හි විමංසාධිපතිය - "මග හෙතු අධිපති සහජාන නිසාය විපාක ඉන්ද්‍රිය අත්‍යවිභවගතනි එකං" ඉතිරි සටනා දෙක පිළිවෙළින් අක්කමක්කද ය හා සමප්‍රයුක්තය ද විප්‍රසූතය ද යොද විහාර කරනු. සහේතු අධිපති ඉන්ද්‍රිය සටනා සයෙකි. මගගමිසාක්කයෙහි සහාග දෙළොසෙකි. සටනා සත්පනසෙකි.

19 සමප්‍රසූත මිසක පාලිය.

සමප්‍රසූතපච්චයා හෙතුයා තිණි, අධිපතියා තිණි, සහජානෙ තිණි, අක්කමක්කද තිණි, නිසායෙ තිණි, කමෙම තිණි, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ තිණි, ඉන්ද්‍රියෙ තිණි, කාමානෙ තිණි, මගෙ තිණි, අත්‍යවිභවයා තිණි, අවිගතෙ තිණි.

සමප්‍රසූත සහජාන අක්කමක්කද නිසාය අත්‍යවිභවගතනි තිණි, සමප්‍රසූත සහජාන අක්කමක්කද නිසාය විපාක අත්‍යවිභවගතනි එකං.

සත්තය.

මගගමිසාක්කයට අනතුරුව සමප්‍රසූත මිසකය වදළ සේක. එද සහාග සටනා වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එහි සමප්‍රසූත මූලක හේතුසහාගය ය, අධිපතිසහාගය ය, සහජානසහාගය ය, අක්කමක්කදසහාගය ය, නිසායසහාගය ය, කමමසහාගය ය, විපාකසහාගය ය, ආහාරසහාගය ය, ඉන්ද්‍රියසහාගය ය, කාමානසහාගය ය, මගසහාගය ය, අත්‍යවිභවය ය, අවිගතසහාගය ය යයි සහාගවාර තෙළෙසකි.

1. එයින් සමප්‍රසූතමූලක හේතුසහාගයෙහි සමප්‍රසූත සාක්කයන්ට ම ප්‍රත්‍යය වන හේතු සය - "සමප්‍රසූත පච්චයා හෙතුයා තිණි"

2. සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාදියන්ට ම ප්‍රත්‍යය වන අධිපති ධර්ම තුන සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ අධිපති ප්‍රත්‍යය - "සම්ප්‍රයුක්ත පට්ඨයා අධිපතියා තිණි"

3. සහජාත සභාගයෙහි ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤාදියෝ- "සම්ප්‍රයුක්තපට්ඨයා සහජාතෙ තිණි" 4. 5. අඤ්ඤාමඤ්ඤා නිස්සය සභාග දෙක ද එසේය.

6. කම්මසභාගයෙහි සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාදියන්ට ම ප්‍රත්‍යය වන චේතනාව- "සම්ප්‍රයුක්තපට්ඨයා කම්මෙ තිණි" 7. විපාකසභාගයෙහි ඔවුනොවුන්ට ම ප්‍රත්‍යය වන විපාකනාමඤ්ඤාදියෝ "සම්ප්‍රයුක්තපට්ඨයා විපාකෙ එකං" 8. ආහාරසභාගයෙහි සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාදියන්ට ම ප්‍රත්‍යය වන නාමාහාර තුන "සම්ප්‍රයුක්ත පට්ඨයා ආහාරෙ තිණි" 9. සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාදියන්ට ම ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය ධර්ම අට- "සම්ප්‍රයුක්තපට්ඨයා ඉන්ද්‍රියෙ තිණි" 10. සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාදියන්ට ම ප්‍රත්‍යය වන ධ්‍යානාධිගත පස "සම්ප්‍රයුක්ත පට්ඨයා ක්‍රියාතෙ තිණි"

11. සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාදියන්ට ම ප්‍රත්‍යය වන මාහිගත නවය "සම්ප්‍රයුක්තපට්ඨයා මග්ගෙ තිණි" 12. 13. අර්ථ අවිගත දෙක සහජාතය මෙනි. "තිණි"

සට්ඨාන

මග්ගමිස්සකයෙහි අවිපාක සවිපාක වශයෙන් සට්ඨාන දෙකකි. ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤාදියෝ "සම්ප්‍රයුක්ත සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤා නිස්සය අර්ථ අවිගතනි තිණි" සවිපාක සට්ඨානවෙහි ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල විපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤාදියෝ "සම්ප්‍රයුක්ත සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤා නිස්සය විපාක අර්ථ අවිගතනි එකං"

20 විප්‍රයුක්ත මිස්සක පාලිය

විප්‍රයුක්තපට්ඨයා හෙතුයා තිණි, ආරම්මණෙ තිණි, අධිපතියා වත්තාරි, සහජාතෙ තිණි, අඤ්ඤාමඤ්ඤා එකං, නිස්සයෙ පඤ්ච, උපතිස්සයෙ එකං, පුරෙජාතෙ තිණි, පච්ඡාජාතෙ තිණි, කම්මෙ තිණි, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ තිණි, ඉන්ද්‍රියෙ තිණි, ක්‍රියාතෙ තිණි, මග්ගෙ තිණි, අර්ථයා පඤ්ච, අවිගතෙ පඤ්ච.

විප්‍රයුක්ත අර්ථ අවිගතනි පඤ්ච, විප්‍රයුක්ත නිස්සය අර්ථ අවිගතනි පඤ්ච, විප්‍රයුක්තාධිපති නිස්සය අර්ථ අවිගතනි වත්තාරි, විප්‍රයුක්ත නිස්සය ඉන්ද්‍රිය අර්ථ අවිගතනි තිණි.

විප්‍රසන්න පව්‍යාචන අත්ථි අවිගතනි තිණි, විප්‍රසන්න නිසාය පුරෙඡාන අත්ථි අවිගතනි තිණි, විප්‍රසන්න ආරමමණ නිසාය පුරෙඡාන අත්ථි අවිගතනි තිණි, විප්‍රසන්න ආරමමණාධිපති නිසාය උපනිසාය පුරෙඡාන අත්ථි අවිගතනි එකං, විප්‍රසන්න නිසාය පුරෙඡාන ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගතනි එකං.

විප්‍රසන්න සහජාත නිසාය අත්ථි අවිගතනි තිණි, විප්‍රසන්න සහජාත අක්කමක්ක නිසාය අත්ථි අවිගතනි එකං, විප්‍රසන්න සහජාත නිසාය විපාක අත්ථි අවිගතනි එකං, විප්‍රසන්න සහජාත අක්කමක්ක නිසාය විපාක අත්ථි අවිගතනි එකං.

සන්තය.

සමප්‍රසන්නමිසාකයට අනතුරු ව විප්‍රසන්න මිසාකය වදළ සේක. එද සභාගසටනා වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එහි විප්‍රසන්න මූලක හේතුසභාගය ය, ආරමමණසභාගය ය, අධිපති සභාගය ය, සහජාතසභාගය ය, අක්කමක්කසභාගය ය, නිසාය සභාගය ය, උපනිසායසභාගය ය, පුරෙඡානසභාගය ය, පව්‍යාචන සභාගය ය, කමමසභාගය ය, විපාකසභාගය ය, ආහාරසභාගය ය, ඉන්ද්‍රියසභාගය ය, ඤානසභාගය ය, මග්ගසභාගය ය, අත්ථි සභාගය ය, අවිගතසභාගය ය යි සභාග වාර සතොළොසෙකි.

1. එයින් හේතුසභාගයෙහි සහේතුකචිත්තජ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්පරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතු සය විප්‍රසන්න පට්ටයා හේතුයා තිණි"

2. ආරමමණ සභාගයෙහි මනෝද්වාරාවස්ථන මරණාසන්න ජවන තදරමමණයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිචිත්තයෙන් සතොළොස්වන චිත්තය හා උපන් හෘදය වසානු වූ වස්තුවාරමමණ ප්‍රත්‍යය- "විප්‍රසන්න පට්ටයා ආරමමණෙ තිණි"

3. විප්‍රසන්නමූලක අධිපති සභාගයෙහි සාධිපති චිත්තජ-රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපතිධම් තුන සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ ආරමමණාධිපති ප්‍රත්‍යය, ගරුකොට අරමුණු කරන ලෝභමූල මරණාසන්න ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිචිත්තයෙන් සතොළොස් වන චිත්තය හා උපන් හෘදය වසානු වූ වස්තුවාරමමණ ප්‍රත්‍යය ය යන මොවුහු- "විප්‍රසන්නපට්ටයා අධිපතියා වන්නාටි"

4. සහජාතසභාගයෙහි සකල සහජාත විප්‍රසන්නප්‍රත්‍යය ධම්මෝ- "විප්‍රසන්නපට්ටයා සහජාතෙ තිණි"

5. අක්කමක්කසභාගයෙහි ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්ඛිවෝකාර ප්‍රතිසන්ධිනාමයාකඤ්ඤා භාදයවසානු- "විසසුන්න පට්ටයා අක්කමක්කෙ ඵකං"

6. නිසසය සභාගයෙහි ගරු කළ යුතු වූ වස්තුවාරමණ ප්‍රත්‍යය "විසසුන්නපට්ටයා නිසසයෙ ඵකං"

7. පුරේජාතසභාගයෙහි සකල පුරේජාත විසසුක්කප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "විසසුන්නපට්ටයා පුරේජාතෙ තිණි"

8. පඤ්චාස්ථානසභාගයෙහි සකල පඤ්චාස්ථානප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "විසසුන්නපට්ටයා පට්ඨාජාතෙ තිණි"

9. කමමසභාගයෙහි විත්තජරුප ප්‍රතිසන්ධිකම්පරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන චේතනා වූ සහජාත කම්ප්‍රත්‍යය- "විසසුන්නපට්ටයා කමමෙ තිණි"

10. විපාකසභාගයෙහි විත්තජරුප ප්‍රතිසන්ධිකම්පරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකඤ්ඤායෝ ය, භාදයවසානුවට ප්‍රත්‍යය වන පක්ඛිවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකඤ්ඤායෝ ය යන මොවුහු- "විසසුන්නපට්ටයා විපාකෙ ඵකං"

11. ආහාරසභාගයෙහි විත්තජරුප ප්‍රතිසන්ධිකම්පරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමාහාර තුන "විසසුන්නපට්ටයා ආහාරෙ තිණි"

12. ඉන්ද්‍රියසභාගයෙහි විත්තජරුප ප්‍රතිසන්ධිකම්පරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය ධර්ම අට- "විසසුන්නපට්ටයා ඉන්ද්‍රියෙ තිණි"

13. ධ්‍යානසභාගයෙහි විත්තජරුප ප්‍රතිසන්ධිකම්පරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ධ්‍යානාදින ධර්මපස- "විසසුන්නපට්ටයා ඤානෙ තිණි"

14. විත්තජරුප ප්‍රතිසන්ධි කම්පරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මාභීර්‍යධර්ම නවය- "විසසුන්නපට්ටයා මග්ගෙ තිණි"

15. 16. අත්ථිසභාගයෙහි සකල සහජාත විසසුක්ක පුරේජාත විසසුක්ක පඤ්චාස්ථාන විසසුක්ක ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "විසසුන්නපට්ටයා පක්ඛි" "අවිගතෙ පක්ඛි"

සට්ඨාන

සභාගයන්ට අනතුරුව සට්ඨානවන් වදළ සේක. මෙහි මිසසකසට්ඨාන, පක්ඛිණකසට්ඨාන, සහජාත සට්ඨාන යි සට්ඨාන තුන් කොටසෙකි. අත්ථි

අවිගත සමනාවය, සනිසාය සමනාවය සාධිපතිනිසායසමනාවය, සනිසාය ඉන්ද්‍රියසමනාව යයි මිශ්‍රක සමනා සතරෙකි.

1. එයින් අතී අවිගතසමනාව මෙසේ ය: සකල සහජාත විප්‍රසූක පුරේජාත විප්‍රසූක පඤ්චාජාත විප්‍රසූක ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ "විසංසූත අතී අවිගතනි පඤ්ච"

2. සනිසායසමනාව මෙසේ ය, සකල සහජාත විප්‍රසූක පුරේජාත විප්‍රසූක ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "විසංසූත නිසාය අතී අවිගතනි පඤ්ච"

3. සාධිපති නිසාය සමනාව මෙසේ ය: සාධිපති චිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපති ධර්ම තුන සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ සහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යයය, ගරුකොට අරමුණු කරන ලෝහමූල මරණාසන්නජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු හෘදය වහ්‍යව වූ වස්තුවාරමමණ ප්‍රත්‍යය ය යන මොවුහු "විසංසූත අධිපති නිසාය අතී අවිගතනි චත්තාරි"

4. සනිසාය ඉන්ද්‍රිය සමනාව මෙසේ ය: චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්පජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය ධර්ම අට වූ සහජාතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ය, පඤ්චවිඥාන ධාතුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවහ්‍ය සංඛ්‍යාත පුරේජාතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය යන මොවුහු "විසංසූත නිසාය අතී අවිගතනි තිණි"

මිසාකසමනා නිමි

පච්ඡාජාත අතී අවිගත සමනාව ය, නිසාය පුරේජාත අතී අවිගත සමනාවය. සාරමමණ සමනාව ය, සාරමමණාධිපති උපනිසාය සමනාව ය, ස ඉන්ද්‍රිය සමනාව යයි ප්‍රකීර්ණක සමනා පසෙකි.

1. එහි පච්ඡාජාත අතී අවිගත සමනාව මෙසේය: සකල පඤ්චාජාත ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ "විසංසූත පච්ඡාජාත අතී අවිගතනි තිණි"

2. නිසාය පුරේජාත අතී අවිගත සමනාව මෙසේය: සකල පුරේජාත විප්‍රසූක ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ: "විසංසූත නිසාය පුරේජාත අතී අවිගතනි තිණි"

3. සාරමමණසමනාව මෙසේය: මනෝද්වාරාවස්ත මරණාසන්න -පෙ- හෘදය වහ්‍යව වූ වස්තුවාරමමණ ප්‍රත්‍යය "විසංසූත ආරමමණ නිසාය පුරේජාත අතී අවිගතනි තිණි"

4. සාරමමණාධිපති උපනිසාය සමනාව මෙසේ ය: ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල මරණාසන්න ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන -පෙ-

වස්තුවාරමමණප්‍රත්‍යය "විප්‍රසන්න ආරමමණාධිපති නිසස්ස උපනිසස්ස පුරෙජාන අත්ථි අවිගතනති එකං"

5. සඉන්ද්‍රිය සටතාව මෙසේය: පඤ්චවිඤාන ධාතුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවස්සුහු: "විප්‍රසන්න නිසස්ස පුරෙජාන ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගතනති එකං"

ප්‍රතිණීක සටතා නිමි.

අවිපාක සවිපාක වශයෙන් සහජාත සටතා දෙකොටසෙකි. එහි සබ්බවිධානික සටතාවය, ස අඤ්ඤාමඤ්ඤ සටතාව යයි අවිපාක සටතා දෙකකි. (1) එයින් සබ්බවිධානිසටතාව මෙසේ ය: සකල සහජාත විප්‍රසන්න ප්‍රත්‍යය: "විප්‍රසන්න සහජාත නිසස්ස අත්ථි අවිගතනති නිණි" (2) ස අඤ්ඤාමඤ්ඤ සටතාව මෙසේ ය: ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සානධයෝ: "විප්‍රසන්න සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤ නිසස්ස අත්ථි අවිගතනති එකං"

සබ්බවිධානික සටතාවය, සඅඤ්ඤාමඤ්ඤ සටතාව යයි සවිපාක සටතා දෙකකි. (1) සබ්බවිධානික සටතාව මෙසේය: චිත්තජ රූප ප්‍රතිසන්ධි කමීජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සානධයෝ ය, හෘදයවස්සාවට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සානධයෝ යන මොවුහු "විප්‍රසන්න සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤ නිසස්ස විපාක අත්ථි අවිගතනති එකං" (2) සඅඤ්ඤාමඤ්ඤ සටතාව මෙසේ ය: හෘදයවස්සාවට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සානධයෝ "විප්‍රසන්න සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤ නිසස්ස විපාක අත්ථි අවිගතනති එකං"

සහජාත සටතා සතර නිමි.

මෙහි සභාගවාර සතොළොසකි. මිසස්සක සටතා සතරය, පකිණ්ණක සටතා පසය, සහජාත සටතා සතරය යි සටතා තෙළෙසකි.

අත්ථිමිසස්සක පාලිය

අත්ථිපච්චයා හෙතුයා සත්ත, ආරමමණේ තිණි, අධිපතියා අධ්ථි. සහජාතෙ නව, අඤ්ඤාමඤ්ඤ තිණි, නිසස්සෙ තෙරස, උපනිසස්සෙ එකං, පුරෙජාතෙ තිණි, පච්චාජාතෙ තිණි; කමෙම සත්ත, විපාකෙ එකං, ආභාරෙ සත්ත, ඉන්ද්‍රියෙ සත්ත, ඤානෙ සත්ත, මග්ගෙ සත්ත, සම්පසුත්තෙ තිණි, විප්‍රසන්නෙ පඤ්ච, අවිගතෙ තෙරස.

අත්ථි අවිගතනති තෙරස, අත්ථි නිසස්ස අවිගත නති තෙරස, අත්ථි අධිපති අවිගතනති, අධ්ථි අත්ථි අධිපති නිසස්ස අවිගතනති අධ්ථි, අත්ථි

ආහාර අවිගත නති සත්ත, අත්ථි ඉන්ද්‍රිය අවිගතනති සත්ත, අත්ථි නිස්සය ඉන්ද්‍රිය අවිගතනති පඤ්ච, අත්ථි විප්පයුත්ත අවිගතනති පඤ්ච, අත්ථි නිස්සය විප්පයුත්ත අවිගතනති පඤ්ච, අත්ථි අධිපති නිස්සය විප්පයුත්ත අවිගතනති චත්තාරි, අත්ථි නිස්සය ඉන්ද්‍රිය විප්පයුත්ත අවිගතනති තිණි.

අත්ථි පච්ඡාජාත විප්පයුත්ත අවිගතනති තිණි, අත්ථි පුරෙජාත අවිගතනති තිණි, අත්ථි නිස්සය පුරෙජාත විප්පයුත්ත අවිගතනති තිණි, අත්ථි ආරම්මණ පුරෙජාත අවිගතනති තිණි, අත්ථි ආරම්මණ නිස්සය පුරෙජාත විප්පයුත්ත අවිගත නති තිණි, අත්ථි ආරම්මණාධිපති උපනිස්සය පුරෙජාත අවිගතනති එකං, අත්ථි ආරම්මණාධිපති නිස්සය උපනිස්සය පුරෙජාත විප්පයුත්ත අවිගතනති එකං, අත්ථි නිස්සය පුරෙජාත ඉන්ද්‍රිය විප්පයුත්ත අවිගතනති එකං. (පකිණ්ණකං නාම ඉමං)

අත්ථි සහජාත නිස්සය අවිගත නති නව, අත්ථි සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤ නිස්සය අවිගතනති තිණි, අත්ථි සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤ නිස්සය සම්පයුත්ත අවිගතනති තිණි, අත්ථි සහජාත නිස්සය විප්පයුත්ත අවිගතනති තිණි. අත්ථි සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤ නිස්සය විප්පයුත්ත අවිගතනති එකං.

අත්ථි සහජාත නිස්සය විපාක අවිගතනති එකං, අත්ථි සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤ නිස්සය විපාක අවිගතනති එකං, අත්ථි සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤ නිස්සය විපාක සම්පයුත්ත අවිගතනති එකං, අත්ථි සහජාත නිස්සය විපාක විප්පයුත්ත අවිගතනති එකං, අත්ථි සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤ නිස්සය විපාක විප්පයුත්ත අවිගතනති එකං.

සන්තය

විප්පයුත්ත මිස්සකයට අනතුරුව අත්ථි මිස්සකය වදළ සේක. එද සභාග සටනා වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එහි අත්ථිමූලක හේතු සභාගය ය, ආරම්මණ සභාගයය, අධිපති සභාගය ය, සහජාත සභාගය ය, අඤ්ඤාමඤ්ඤ සභාගයය, නිස්සය සභාගය ය. උපනිස්සය සභාගය ය, පුරෙජාත සභාගය ය, පච්ඡාජාත සභාගයය, කම්මසභාගය ය, විපාක සභාගයය, ආහාර සභාගයය, ඉන්ද්‍රිය සභාගය ය, ක්‍රියාසභාගය ය, මග්ගසභාගයය, සම්පයුත්තසභාගය ය, විප්පයුත්ත සභාගයය, අවිගත සභාගය ය යයි සභාගවාර අටළොසෙකි.

1. එහි අත්ථි මූලක හේතු සභාගයෙහි සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤා සහේතුක චිත්තජ රූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ම රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතු සය "අත්ථිපට්ඨයා හේතුයා සත්ත"

2. ආරම්භණ සභාගයෙහි කාමසිත් සිවුපනසට හා දිබ්බවක්ඛු දිබ්බසෝත අභික්ඛාදාවන්ට ප්‍රත්‍යය වන නිෂ්පන්නරූප අටොළොස වූ ආරම්භණ පුරේජාන ප්‍රත්‍යය "අපථිපට්ඨයා ආරම්භණෙ නිණි"

3. අධිපති සභාගයෙහි ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝභමූල සිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු ඉෂ්ට නිෂ්පන්නරූප අටොළොස වූ ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍යය ය, සකලසහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යය ය යන මොවුහු "අපථිපට්ඨයා අධිපතියා අධි"

4. සහජාතසභාගයෙහි සකල සහජාත ප්‍රත්‍යයධම්මෝ "අපථි පට්ඨයා සහජාතෙ නටි"

5. අක්ඛණ්ණසභාගයෙහි සකල අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය "අපථි පට්ඨයා අක්ඛණ්ණෙ නිණි"

6. නිසස්ස සභාගයෙහි සකල සහජාත නිඃශ්‍රය පුරේජාන නිඃශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ "අපථි පට්ඨයා නිසස්සෙ තෙරස"

7. උපනිස්ස සභාගයෙහි ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝභ මූල අටට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු ඉෂ්ටනිෂ්පන්නරූප අටොළොස වූ ආරම්භණපුරේජාතාත්ථිය "අපථි පට්ඨයා උපනිස්සයෙ එකං"

8. පුරේජාන සභාගයෙහි සකලාරම්භණ පුරේජාන වක්ඛු පුරේජාන ප්‍රත්‍යයෝ "අපථි පට්ඨයා පුරේජාතෙ නිණි" (9) පච්ජාතසභාගයෙහි සකලපඤ්චාජාත ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ "අපථි පට්ඨයා පච්ජාජාතෙ නිණි" (10) කම්මසභාගයෙහි සකලසහජාත කම්මප්‍රත්‍යය "අපථි පට්ඨයා කම්මෙ සත්ත" (11) විපාක සභාගයෙහි සකල විපාක ප්‍රත්‍යය "අපථි පට්ඨයා විපාකෙ එකං" (12) ආහාර සභාගයෙහි සකලනාමාහාර රූපාහාර ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ "අපථි පට්ඨයා ආහාරෙ නිණි" (13) ඉන්ද්‍රියසභාගයෙහි සකල සහජාතේන්ද්‍රිය පුරේජාතේන්ද්‍රිය රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ "අපථි පට්ඨයා ඉන්ද්‍රියෙ සත්ත" (14) ඤාන සභාගයෙහි සකලධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ "අපථි පට්ඨයා ඤානෙ සත්ත" (15) මග්ගසභාගයෙහි සකලමාගීප්‍රත්‍ය ධම්මෝ "අපථිපට්ඨයා මග්ගෙ සත්ත" (16) සම්ප්‍රසූතසභාගයෙහි සකල සම්ප්‍රසූතප්‍රත්‍යය ධම්මෝ "අපථිපට්ඨයා සම්ප්‍රසූතෙ නිණි" (17) විප්‍රසූත සභාගයෙහි සකල සහජාත විප්‍රසූත පුරේජාත විප්‍රසූත පඤ්චාජාතවිප්‍රසූත ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ "අපථිපට්ඨයා විප්‍රසූතෙ පඤ්ච" (18) අවිග්ග සභාගයෙහි සකලාස්ති ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ "අපථිපට්ඨයා අවිග්ගෙ තෙරස"

සටනා

සභාගයන්ට අනතුරුව සටනාවන් වදළ සේක. මිසසක සටනා ය, පකිණණක සටනාය, සහජාන සටනා යයි එහි සටනා තුන් කොටසෙකි. අවිගත සටනාවය, සනිසාය සටනාවය, සාධිපති සටනාවය, සාධිපතිනිසාය සටනාව ය, ස ආහාරසටනාව ය, ස ඉන්ද්‍රියසටනාව ය, සනිසායඉන්ද්‍රිය සටනාව ය, සවිප්පයුත්තසටනාව ය, සනිසාය විප්පයුත්ත සටනාවය, සාධිපති නිසාය විප්පයුත්ත සටනාව ය, සනිසාය ඉන්ද්‍රියවිප්පයුත්ත සටනාව යයි මිශ්‍රක සටනා එකොළොසකි.

1. එහි අවිගත සටනාව මෙසේ ය: සකල සහජානාස්ති පුරේජානාස්ති පඤ්චාජානාස්ති ආහාරාස්ති ඉන්ද්‍රියාසති ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ - "අපඨ අවිගතනි තෙරස."

2. සනිසාය සටනාව මෙසේ ය: සකලසහජානනි:ශ්‍රය පුරේජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ- "අපඨ නිසාය අවිගතනි තෙරස."

3. සාධිපති සටනාව මෙසේ ය: සමප්‍රසුත්තසකාඛ සාධිපති විත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යයවන සකලසහජානාධිපති ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ ය, ගරුකොට අරමුණු කරන ලෝහමුල සිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු ඉෂ්ටනිෂ්පත්තරූප අටළොස වූ ආරම්මණාධිපති ප්‍රත්‍යයය යන මොවුහු- "අපඨ අධිපති අවිගතනි අධං."

4. සාධිපති නිසාය සටනාව මෙසේ ය: සකලසහජානාධිපති ප්‍රත්‍යයය ගරුකොට අරමුණු කරන ලෝහමුලමරණාසන්න -පෙ- නාදයවසානව වූ වස්තුවාරම්මණ ප්‍රත්‍යය ය යන මොවුහු- "අපඨ අධිපති නිසාය අවිගතනි අධං."

5. සආහාරසටනාව මෙසේ ය: සකල නාමාහාර රූපාහාර ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ "අපඨ ආහාර අවිගතනි සත්ත."

6. සඉන්ද්‍රිය සටනාව මෙසේ ය: සකලසහජානේන්ද්‍රිය පුරේජානේන්ද්‍රිය රූපඵ්චිතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයධම්මෝ- "අපඨ ඉන්ද්‍රිය අවිගතනි සත්ත. 7. සනිසාය ඉන්ද්‍රිය සටනාවෙහි සකලසහජානේන්ද්‍රිය පුරේජානේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ- "අපඨ නිසාය, ඉන්ද්‍රිය අවිගතනි සත්ත." 8. සවිප්පයුත්ත සටනාවෙහි සකලසහජාන විප්‍රසුත්ත පුරේජාන විප්‍රසුත්ත පඤ්චාජාන විප්‍රසුත්ත ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ- "අපඨ විප්පයුත්ත අවිගත නි පඤ්ච" 9. සනිසාය විප්පයුත්ත සටනා වෙහි සකල සහජාන විප්‍රසුත්ත පුරේජාන විප්‍රසුත්ත ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ- "අපඨ නිසාය විප්පයුත්ත අවිගත නි පඤ්ච." 10. සාධිපති නිසාය විප්පයුත්ත

සටනාවෙහි සාධිතවිකෘත රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපති ධර්ම තුන සත්‍ය අතුරෙන් එක එකක් වූ සහජානාධිපති ප්‍රත්‍යය ය, ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝභමූල මරණාසන්නතයන්ට ප්‍රත්‍යය වන -පෙ- වස්තුවාරමණ ප්‍රත්‍යය යන මොවුහු- "අපථි අධිපති නිසංස විප්‍රසන්න අවිගනනි චන්තාමි" 11. සනිසංස ඉන්ද්‍රිය විප්‍රසන්න සටනාවෙහි විකෘත ප්‍රතිසන්ධිකම්මරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය ධර්ම අට වූ සහජානේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ය, පඤ්චවිඤානයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්ච වඤ්ඤා සංඛ්‍යාත පුරේජානේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ය යන මොවුහු- "අපථි නිසංස ඉන්ද්‍රිය විප්‍රසන්න අවිගන නනි නිඤ්ඤි."

මිශ්‍රක සටනා එකොළොස් නිමි.

පච්ඡාජාත අවිගත සටනාව ය, පුරේජාත අවිගත සටනාව ය, සනිසංස විප්‍රසන්න සටනාව ය, සාරමමණ සටනාව ය, සාරමමණ නිසංස විප්‍රසන්නසටනාව ය, සාරමමණාධිපති උපනිසංස සටනාව ය, සාරමමණාධිපති නිසංස උපනිසංස විප්‍රසන්න සටනාව ය. සනිසංස ඉන්ද්‍රිය විප්‍රසන්නසටනාව යයි ප්‍රකීර්ත සටනා අටෙකි.

1. එහි පච්ඡාජාත අවිගත සටනාව මෙසේ ය: සකල පඤ්චාජාත ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "අපථි පච්ඡාජාත විප්‍රසන්න අවිගනනි නිඤ්ඤි."

2. පුරේජාත අවිගත සටනාව මෙසේ ය: සකලාරමමණ පුරේජාතාස්ති වඤ්ඤාපුරේජාතාස්ති ප්‍රත්‍යයෝ- "අපථි පුරේජාත අවිගනනි නිඤ්ඤි."

3. සනිසංස විප්‍රසන්න සටනාව මෙසේ ය: සකලපුරේජාතාස්ති ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "අපථිනිසංසපුරේජාත විප්‍රසන්න අවිගනනි නිඤ්ඤි." 4. සාරමමණ සටනාවෙහි සකලාරමමණ පුරේජාතාස්ති ප්‍රත්‍යය- "අපථි ආරමමණ පුරේජාත අවිගනනි නිඤ්ඤි." 5. සාරමමණ නිසංස විප්‍රසන්න සටනාවෙහි- මනෝද්වාරාවස්තය ය මරණාසන්න -පෙ- වස්තුවාරමණ ප්‍රත්‍යය "අපථි ආරමමණ නිසංස පුරේජාත විප්‍රසන්න අවිගනනි නිඤ්ඤි." 6. සාරමමණ අධිපති උපනිසංස සටනාවෙහි ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝභමූල සිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු ඉෂ්ටනිෂ්ටනනරූප අටළොස්- "අපථි ආරමමණාධිපති උපනිසංස පුරේජාත අවිගනනි එකං." 7. සාරමමණාධිපති නිසංස උපනිසංස විප්‍රසන්න සටනාවෙහි ගරුකොට අරමුණු කරන ලෝභමූල මරණාසන්න -පෙ- වස්තුවාරමණ ප්‍රත්‍යය- "අපථි ආරමමණාධිපති නිසංස උපනිසංස පුරේජාත විප්‍රසන්න අවිගනනි එකං." 8.

සනියැස්ස ඉන්ද්‍රිය විප්‍රසූතන සටනාවෙහි පඤ්චවිඤානධාතුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවස්සානු - "අත්ථි නියාය පුරෙජාන ඉන්ද්‍රිය විප්‍රසූතන අවිගනනි එකං."

ප්‍රකීර්ණ සටනා අට නිමි.

ප්‍රකීර්ණසටනාවන්ට අනතුරු ව සහජාන සටනාවන් වදළ සේක. එහි සබ්බවිධානික සටනාවය, සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සටනාවය, සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සම්ප්‍රසූතනසටනාවය, සවිප්‍රසූතන සටනාවය, සඅඤ්ඤමඤ්ඤ විප්‍රසූතන සටනාවය යි අවිපාක සටනා පසෙකි. එහි සබ්බවිධානික සටනාවෙහි සකලසහජානාස්ති -පෙ - "අත්ථි සහජාන නියාය අවිගන නි නව." ඉතිරි සටනා සතර අඤ්ඤමඤ්ඤය ද, අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්ප්‍රසූතන දෙක ද, විප්‍රසූතනය ද, අඤ්ඤමඤ්ඤ විප්‍රසූතන දෙක ද පිළිවෙළින්. යොද සහජානයෙහි මෙන් විස්තර කරනු.

සවිපාක සටනාවන්හි ඔවුනොවුන්ට ද, ඔවුනොවුන්ට හා විතතර්ථ ප්‍රතිසන්ධි කම්පරුපයන්ට ද, ප්‍රත්‍යය වන සකල විපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයානන්ධයෝ ය, හෘදයවස්සාවට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධිනාමයානන්ධයෝ යන මොවුහු - "අත්ථි සහජාන නියාය විපාක අවිගනනි එකං" ඉතිරි සටනා සතර අවිපාක සටනා අනුව විසාර කරනු.

සහජාන සටනා දශය නිමි.

මෙහි සභාගචාර අටළොසකි. මිශ්‍රක සටනා එකොළොස ය, ප්‍රකීර්ණ සටනා අට ය, සහජාන සටනා දශය යයි සටනා එකුත් තිසකි.

නත්ථිමියාන පාලිය

නත්ථිපච්චයා අනන්තරෙ සත්ත, සමන්තන්තරෙ සත්ත, උපනිස්සයෙ සත්ත, ආසෙවනෙ තිණි, කමෙම එකං, විගතෙ සත්ත.

නත්ථි අනන්තර සමන්තන්තර උපනිස්සය විගතනි සත්ත, නත්ථි අනන්තර සමන්තන්තර උපනිස්සය ආසෙවන විගතනි තිණි, නත්ථි අනන්තර සමන්තන්තර උපනිස්සය කමෙ විගතනි එකං."

විගතමියාන පාලිය.

විගතපච්චයා අනන්තරෙ සත්ත, සමන්තන්තරෙ සත්ත, උපනිස්සයෙ සත්ත, ආසෙවනෙ තිණි, කමෙම එකං, නත්ථියා සත්ත.

විගත අනන්තර සමනන්තර උපනිසස්ස න්‍යායීති සත්ත, විගත අනන්තර සමනන්තර උපනිසස්ස ආසෙවන න්‍යායීති තිණි, විගත අනන්තර සමනන්තර උපනිසස්ස කමම න්‍යායීති එකං.

(න්‍යායී විගත මිශ්‍රක වාර දෙක අනන්තර මිශ්‍රකය මෙන් විසාර කරනු.)

අවිගත මිසස්සක පාලිය.

අවිගතපච්චයා හෙතුයා සත්ත, ආරමමණේ තිණි, අධිපතියා අධ්‍ය, සහජානෙ නව, අඤ්ඤමඤ්ඤ තිණි, නිසස්සයෙ තෙරස, උපනිසස්සයෙ එකං, පුරෙජානෙ තිණි, පචජාජානෙ තිණි, කමම සත්ත, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ සත්ත, ඉන්ද්‍රියෙ සත්ත, ක්‍රියානෙ සත්ත, මග්ගෙ සත්ත, සම්පයුත්තෙ තිණි, විපයුත්තෙ පඤ්ඤ, අත්ථියා තෙරස.

අවිගත අත්ථිති තෙරස, අවිගත නිසස්සය අත්ථිති තෙරස, අවිගත අධිපති අත්ථිති අධ්‍ය, අවිගතාධිපති නිසස්සය අත්ථිති අධ්‍ය, අවිගත ආහාර අත්ථිති සත්ත, අවිගත ඉන්ද්‍රිය අත්ථිති සත්ත, අවිගත නිසස්සය ඉන්ද්‍රිය අත්ථිති සත්ත, අවිගත විපයුත්ත අත්ථිති පඤ්ඤ, අවිගත නිසස්සය විපයුත්ත අත්ථිති පඤ්ඤ, අවිගත අධිපති නිසස්සය විපයුත්ත අත්ථිති වත්තාරි, අවිගත නිසස්සය ඉන්ද්‍රිය විපයුත්ත අත්ථිති තිණි.

අවිගත පචජාජාන විපයුත්ත අත්ථිති තිණි, අවිගත පුරෙජාන අත්ථිති තිණි, අවිගත නිසස්සය පුරෙජාන විපයුත්ත අත්ථිති තිණි, අවිගත ආරමමණ පුරෙජාන අත්ථිති තිණි, අවිගත ආරමමණ නිසස්සය පුරෙජාන විපයුත්ත අත්ථිති තිණි, අවිගත ආමමණාධිපති උපනිසස්සය පුරෙජාන අත්ථිති එකං, අවිගත ආරමමණාධිපති නිසස්සය උපනිසස්සය පුරෙජාන විපයුත්ත අත්ථිති එකං, අවිගත නිසස්සය පුරෙජාන ඉන්ද්‍රිය විපයුත්ත අත්ථිති එකං. පක්ඛණ්ණකං නාම ඉමං.

අවිගත සහජාන නිසස්සය අත්ථිති නව, අවිගත සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසස්සය අත්ථිති තිණි, අවිගත සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසස්සය සම්පයුත්ත අත්ථිති තිණි, අවිගත සහජාන නිසස්සය විපයුත්ත අත්ථිති තිණි, අවිගත සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසස්සය විපයුත්ත අත්ථිති එකං.

අවිගත සහජාන නිසස්සය විපාක අත්ථිති එකං, අවිගත සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසස්සය විපාක අත්ථිති එකං, අවිගත සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ

නිසාය විපාක සම්පයුත අතරී ති එකං, අවිගත සහජාත නිසාය
විපාක විපයුත අතරී ති එකං, අවිගත සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤා
නිසාය විපාක විපයුත අතරී ති එකං.

පඤ්ඤාචාරයා අනුලෝම ගණනා.

(අවිගත මිශ්‍රකය අසති මිශ්‍රකය සේ විසාර කරනු.)

පඤ්ඤාචාරයේ

අනුලෝම ගණනා චාරය

නිමි.

මහාවායී

රේරුකානේ චන්ද්‍රවිමල මහා සඨවිරයන් වහන්සේ

විසින් සම්පාදිත

පටිඨාන මහා පකරණ සන්නයේ.

ප්‍රථම නාගය ය.